

C O R P U S
SCRIPTORUM HISTORIAE
B Y Z A N T I N A E.

EDITIO EMENDATIORE ET COPIOSIOR,

CONSILIO

B. G. NIEBUHRII C. F.

INSTITUTA,

AUCTORITATE

ACADEMIAE LITTERARUM REGIAE

BORUSSICAE

CONTINUATA.

D U C A S.

BONNAE
IMPENSIS ED. WEBERI
MDCCCXXXIV.

D U C A E

MICHAELIS DUCAE NEPOTIS

HISTORIA BYZANTINA.

RECOGNOVIT

ET INTERPRETE ITALO ADDITO SUPPLEVIT

IMMANUEL BEKKERUS.

BONNAE

IMPENSIS ED. WEBERI

MDCCCXXXIV.

IMMANUELIS BEKKERI PRAEFATIO.

Ducas qui dicitur, a Bullialdo ex uno codice editus est. nec mihi aut plurium codicum copia fuit, aut coniecturae, quae codicum operae vicaria supponeretur, fiducia: quippe codices praeter Parisiensem vix ullos superesse compereram, coniecturam videbam non satis tutam capi ex eo scriptore qui polluto degeneris aevi sermoni innutritus, quicquid fere de verbis flectendis struendis intelligendis praecipitur solet, adeo aut ignoravit aut neglexit ut linguae Graecae non meliorem tum cum scriberet quam rei publicae fuisse conditionem arguat. Barbarum perditorum temporum testem sordibus suis relinquebam neque ultra orthographiam aut interpunctionem emendabam, cum insperatam ei lucem attulit gratissimum Leopoldi Rankii munus. is enim cum Venetiis non suae tantum Musae operaretur, summisit nobis Italicam illam Ducae versionem, quam scriptoris aetati supparem laudarunt olim Morellius et Mustoxydes. haec cum multa habeat quae edito co-

dici defuerunt, codici debetur pleniori, homini autem, nisi fallor, Veneto, clerico, Latini quam aut Graeci aut sui sermonis peritiori, si quidem Venetorum vel civis vel cliens fuerit necesse est, qui Senatum Populumque Venetum nunquam nisi honorificentissime appellat, turpia eius facta aut silet aut oratione tegit (p. 450), magistratus Ducae obiter memoratos diserte nominat (408), Genuensibus maledicit (432), sacerdos autem et bibliis Latinis assiduus, qui sententias inde decerpas ultra modum producit et sermonem Italicum Latinis subinde particulis et locutionibus distinguit. idem si Graece et Italice probe nosset, nec tot locos aut prave accepisset aut ridiculum in modum pervertisset (vide modo p. 446 et 508), nec Graeci exemplaris barbariem suis idiotismis aequasset.

Scrib. Berolini Id. Iun. a. 1833.

BULLIALDI EPISTOLA.

EMINENTISSIMO AC ILLUSTRISSIMO

I U L I O

S. R. E. CARDINALI

M A Z A R I N O.

Ad te, CARDINALIS EMINENTISSIME, hoc Ducae opus historicum animique mei in edendo illo qualemcumque fetum afferro; apud quem Musis earumque mystis amicum tenellus ille et infirmus feliciter adulescere et virium incrementum suscipere possit, quibus iniurias invidorumque calumnias propellere queat. Aliud equidem tutius nobilisque patrocinium eligere non habui; et genium iam habere liber victurusque mihi videtur, quod clientelae tuae se crediderit, Tuque, CARDINALIS EMINENTISSIME, cum admiseris. Inscriptum celeberrimum nomen tuum, ceu ornamentum dignitate ac splendore conspicuum, in fronte cum gestet; quodque inter ceteros libros adnumerandus etiam sit, quibus artium scientiarumque omnium officinam, bibliothecam tuam superbissimam ac magnificentissimam *ψυχῆς λατρεῖον* exornas, magnum inde decus ipsi accessurum spero. Nomen auctoris, cuius maiores Byzantii olim regnarunt, ab oblivione vindicabitur, inscriptum illi bibliothecae amplitudine sua omnia complectenti, cuius structura famae tuae perpetuitati in omne aevum

consulisti. Ita equidem est, **CARDINALIS EMINENTISSIME**, per ora virorum tamdiu nomen feretur tuum, quamdiu terras genus humanum incolet. Veram stabilemque hanc esse laudem, non fictam aut fluxam, Ptolemaei Philadelphi Aegypti regis post bis mille annos asserit probatque notissima fama; quam non gestamina regia sceptrum vel diadema, non rerum bello gestarum claritudo illustrem ad nostra etiamnum tempora transmisere; sed regio cultu ac sumptu pluribus librorum myriadibus instructa bibliotheca. Diceris aliis, qui ceteras virtutes tuas digne praedicare possunt: attonitus illas admirabundusque suspicio, simulque moestus, quod facundia ac eloquentia me deficiant, quibus illas meritis laudibus efferre possim. Perge quod facis, **CARDINALIS EMINENTISSIME**, literatorum votis et otio favere, eorumque studia benignitate tua fovere. Vale.

BULLIALDI PRAEFATIO.

Benevole Lector, ad operis Regii ac magnifici structuram ex Regia bibliotheca materias sine furto alio non transferendas, cum potuerim, comportare debui. illi equidem, quo Byzantina historia huc et illuc sparsa ac velut inter rudera iacens in superbi aedificii molem ac compagem adsurgit, operam nostram utcumque navavisse, et particulae nomen nostrum inscripsisse, aliquantam laudem nobis allaturum spero, Sostratus siquidem Gnidius architectus Alexandriae Pharum Ptolemaeo aedificans nominis sui ac famae perpetuitati, structurae illud permittente rege inscribendo, prospexit. ex bibliothecae igitur Regiae manu scripto codice opus transcriptum affero, stili quidem elegantia haud ornatum et comptum: barbarum potius, impolitum ac rude dixero; sed rerum momento ac gravitate eximium, earumque narratione prudenti gratum. infelici saeculo, quo Graecia aerumnis claudibusque continuis attrita Turcorumque tyrannide oppressa ultimos ducebat spiritus, stili barbaries adscribenda est; quae totam illam gentem tam late pervaserat, ut paucissimos venustatem illam antiquam leporemque sermonis suis circumdare scriptis sineret. noster idcirco auctor, qui rebus etiam agendis expediendisque negotiis potius quam evolvendis libris operam suam impendebat, barbaris non solum vocibus utitur;

quod et anteriorum saeculorum castigatiora auctores, quae sermonis nitorem affectaverunt, fecere; sed etiam Graeca verba absurda constructione seu soloecismo perturbat ac permiscet. inter vepres tamen spinasque illas flos quidam non ineruditi ingenii se explicat: legerat quippe sacros libros aliosque historiarum auctores, ita ut linguam Graecam antiquam calluisse, verum scribendi usu ac peritia destitutus fuisse mihi videatur. criticum propterea agere nolui, vel de verbis litem illi movere, qui grammatices deserto foro ad alienum peregrinumque se transtulit. satis mihi visum fuit sensum verborum adsequi, et qua potui bona fide ac diligentia in Latinum sermonem convertere, in gratiam illorum qui linguam Graecam aut penitus ignorant aut imperfecte didicerunt.

Byzantini imperii res ad interitum festinantes, et postremorum imperatorum Christianorum tempora describere aggressus, rerum usu peritum ac sapientia politica instructum se approbat, dum causas et principia exquirat et investigat eorum quae acciderunt Graecorumque rebus ultimam perniciem attulere. trium equidem novissimorum imperatorum auspicio res gestas enarrare ipsi propositum fuit, urbisque et imperii excidium scriptis mandare. quamobrem Turcorum, qui illud debellarunt, mentionem ubique facere non solum oportuit: sed ab annis pluribus iam elapsis narratio repetenda fuit, et Iohannis Cantacuzeni Iohannisque Palaeologi bella civilia discordiaeque domesticae in memoriam revocanda fuerunt, quae Turcis in Europam traiciendi occasionem tum primum praebuere, cum inauspicato ac tristi consilio Turcos in Europam Graeci insanientes accersiverunt, sibi et aliis gentibus Christianis, cur perirent funditus, auctores extitere. Manuelis Palaeologi eiusque filiorum Iohannis ac Constantini res ad captam urbem deinceps persequitur. ad Turcorum statum quantum spectat, in Asia qualis fuerit, sub Androni-

co seniore, paucis indicat, suspensoque pede Othmanidarum principum seriem ad Baiazitem primum percurrit, breviterque de Othmane Orchane et Morate primo disserit. Baiazitis, gesta tam adversus Turcorum regulos et Temyrem, quem vulgus Tamerlanem vocat, quam Christianos principes prolixius enarrat. Lanienam caedesque mutuas liberorum Baiazitis, Isae nimirum, Musulmani, Mosis, Mustaphae ac Mehemetis exponit. Cineitis, qui Ioniae imperium aliquando sibi adrogaverat, variam fortunam, fraudulentum versutumque ingenium, modo ad has modo ad illas propendens, eiusque tandem eversionem ac ruinam describit. Moratis denique secundi Mehemetisque itidem secundi cum contra Turcos et Christianos in Asia, tum in Europa contra Graecos, Hungaros, Venetos, Servios, Walachos, Genuenses Rhodiorumque equitum collegium praecipuas res gestas enarrat. omnia momenta adnotat, quibus Byzantinum imperium a Turcis subinde labefactatum Christianis tandem ereptum est. Othmanicorum principum, quibus occasio propagandi fines imperii vix unquam neglecta aut omissa est, artes, curas acres assiduamque laborem in debellandis nationibus indicat. neque etiam illa praetermisit, quae ad religionem tam nostram Christianam quam Musulmanicam pertinent. concilii Florentini ab Eugenio papa celebrati, cui Iohannes Palaeologus imperator, Iosephus patriarcha Cpolitanus et Graeci ceteri interfuerunt, historiam breviter contexuit. novam vero sectam, quae inter Turcos a quodam Bercligia Mustapha invecta est statimque deleta, intactam non reliquit. ad captam a Turcis Cpolim historiam solummodo perducere sibi proposuerat: verum spe ductus futurae aliquando eversionis potentiae Turcaecae, gentemque Graecam in pristini splendoris statum reducendam fore ratus, post urbis captae annum narrationem produxit. hunc porro auctorem Laonico et Phranzi multum praestare propterea censeo, quod rerum principia et causas diligenter

investiget, narrationisque filum parcius interrumpat. Laonicus enim dum de rebus Turcorum confusam saepe narrationem instituit, ad describendas, imperite ut plurimum, Occidentalium regnorum politeias digreditur. Phranzes autem praeter rem et nullius momenti multa suis inseruit, nec accurate et diligenter, praeter Cpolititanam obsidionem, quam recte instituit et persequitur, *res gestas* narrat. cum Turcorum Annalibus et Historia (a Lennclavio) acerrimi iudicii viro editis noster admodum sentit; quo nomine magni faciendus mihi videtur. in illis quae ad Iohannem utrumque, Cantacuzenum et Palaeologum, pertinent, ab ipso Cantacuzeno non valde dissentit, quamvis temporum seriem interturbasse alicubi deprehendatur. nec silentio transmittendus est consensus, qui inter ipsum ac Leonardum Chiensem intercedit in Cpoleos obsidione ac expugnatione describenda. quae quidem diversorum scriptorum concordia historiae fidem conciliat, et quae vera quaeve falsa sint, discernendi copiam facit. in rebus porro Hungaricis imperitum se prodit, statumque regni illius a morte Sigismundi imperatoris ignorasse.

De auctoris huius historiae, quam sub manu habemus, nomine et genere paucissima dicenda occurrunt. et nisi avi sui paterni nomen capite 5 edidisset, anonymus liber proditurus erat. verum cum ab antiquis illis Ducis, qui Cpoli regnarunt, se ortum dicat et Michaelem Ducam (avum) suum appellet, *Historiae* titulum inscripturi (avi) nomen proprium ac gentilicium repetitum praefiximus, ut auctoris proprium nomen nobis ignotum tali circumstantia determinaretur. Christianae pietatis tenacissimum et Catholicae ecclesiae communionis studiosissimum se ubique approbat. Graecis levitatem malamque fidem obicit, qui fecte ac simulate cum Romana ecclesia concordiam inierant, nec alio animo pacem composuerant quam ut a principibus Occidentalibus, papa praecipue, auxilia contra Turcos consequerentur. institutum vitae

quale fuerit, ex ipso discere possumus, qui se politicis rebus ac negotiis tractandis occupatum fuisse tradit. apud Gatelu- zios Lesbi princeps vitae partem transegit, fide ac gratia va- luit; ab illisque ad Sultanum Mehemetem secundum post ur- bem captam legatus missus est. Rerum quarundam, quas narrat, spectator fuit; cumque principibus istis Lesbiis ope- ram navaverit, in Asia res gestas, in qua ipsum natum fu- isse verisimile est, vel in Lesbo, accuratius novisse potuit. atque de Duca eiusque scribendi ratione hactenus.

Quae vero in hoc edendo libro ipsi praestiterimus, deinceps exponenda sunt. unico codice bibliothecae Regiae usi sumus. ope- ris finis in eo desideratur; nec scriptura eius castigata et emen- data est, at pronunciationis hodiernae vitio, confusione nimi- rum a tenuis cum a diphthongo, Iotacismo etiam continuo corrupta, ita ut saepe vocalis una pro alia, diphthongus pro vocali, ac vice versa succedant. textus illius continuus est, non sectionibus aut capitibus distinctus, cui marginales no- tulae indices quibusdam locis appositae sunt. faciliorem lectio- nem ut redderemus, textum in capita dividere visum est; marginibus etiam notulas apponere indices eorum, quae in textu narrantur. cumque temporum, quibus res gestae sunt, epochae omnino necessariae sint, ut clara ac perspicua nar- ratio evadat, illas cum ex historia Musulmanica, tum ex aliis Graecis ac Latinis excerptas apposuimus. annos etiam Hegirae, ubi necesse fuit, et ab orbe condito secundum Graecos, Christianae aerae annis adiectis adscripsimus. Historiam By- zantinam appellare placuit, quoniam Ducas res in illo im- perio gestas Manuele Iohanne et Constantino imperantibus de- scribit. notas libro subiecimus, ut consensum ac dissensum narrationis Ducae cum Laonico Phranze Leunclavio et aliis indicarem, vel alia notatu digna adnotarem. ne nimium crescerent inhibuimus, illasque, quantum penes nos fuit, contraximus. Ducae historiae Chronicum breve, ex bibliote-

ca Regia *descriptum*, atterere ad rem visum est; quod Graecorum Turcorum ac Venetorum res gestas et casus aliquot insignes adnotet. Graecus aliquis Peloponesius, Cephalenius aut Zacynthius, domini Veneti subditus illud conscripsit.

D U C A E,
MICHAELIS DUCAE NEPOTIS,
HISTORIA BYZANTINA.

DUCAE, MICHAELIS DUGAE NEPOTIS HISTORIA BYZANTINA.

INDEX CAPITUM.

Cap. 1. *Generationum ab Adamo ad Christi nativitatem brevis enarratio. annorum elapsorum a Christo ad Constantini initia enumeratio. a Constantino ad Iustinianum, a Iustiniano ad Constantinum et Irenen, ab his ad Alexium Comnenum. brevis deinceps imperatorum Cpolitanoꝝ enumeratio ad urbem a Latinis captam.*

2. *Imperatorum ab urbe a Latinis capta series. Michael Palaeologorum primus. Asiae minoris, quae Anatolia dicitur, status. Turcorum reguli in Asia. Andronicus Senior. Iohannes eius filius. Aegasi maris insulae ab externis occupatae.*

3. *Orchanis Oumanidas mores. Morates eius f. imperium adeptus Lazaro despotaе Serviae bellum infert, a iuvene Servio occiditur; post cuius caedem Turci proelium ineunt, Servios caedunt et magna clade efficiunt. Lazarus vivus et multi Serviorum proceres capiuntur et in Moratis tentoriis interficiuntur. a Veziris Ildrim Baiaziti imperium defertur natu minori filiorum Moratis. fratrem natu maiorem fraude oppressum excaecat Baiazites.*

4. *Biazites Servii tributum imperat, Stephanum Lazari f. sibi militare iubet, eiusque sororem Mariam uxorem ducit. Carmianum Phrygiae regulum spoliat. Ioniam invadit. Sarchanem deditione accipit, et Asiae regulos in ordinem cogit. Philadelphiam occupat, et Callipoleos arcem instaurat.*

5. *Initia discordiae inter Iohannem Cantacuzenum et imperatricem Annam eiusque aulae proceres. Cantacuzenus urbe discessit; dolo eum aggreduuntur adversarii; ab amicis monetur, qui ideo ab Alexio Apocaucio in carcerem coniciuntur. Apocaucum interficiunt, et propterea omnes fere necantur. Michael Ducas auctoris avus paternus.*

6. *Cantacuzenus calceos purpureos induit, imperator salutatur, et ad Serviae Cralen fugit, et cum eo foedus percutit.*

7. *Homur Atinis filius traiecto Hellesponto in Europam venit, Callipolim appellit, et Didymotoechum, ubi Cantacuzeni uxor substiterat, proficiscitur. Turci Thraciam vastant. Smyrna ab equitibus militiae Hierosolymitanae capta. eam frustra recuperare tentat Homur et in oppugnatione occumbit.*

8. *Cantacuzenus in Thraciam redit. Anna imperatrix auxilia ab Orchane petit et impetrat. Turci imperii provincias populantur et captivos abducunt.*

9. *Cantacuzenus Orchanam filiam suam uxorem dare pollicitus, eum a foedere cum Anna icto avertit et auxilia ab eo obtinet. nuptiae celebrantur. Cantacuzenus*

Cpolim proficiscitur, civesque ut se dedant frustra hortatus, in urbem amicorum ope intrat. 10. Cantacuzenus intra palatium accipitur. Annam, quae animo intrepido vultuque imperterrito sedebat, adit et veneratur, placatam sibi reddit, tumultum componit, plebemque demulcet. celebratio nuptiarum Iohannis Palaeologi et Cantacuzenae Helenae. coronatur Cantacuzenus. Turci Chersonesus vastantes duce Suleimane Orchanis filio a Matthaeo despota Cantacuzeno clade magna afficiuntur. 11. Iohannes imperator a socero alienatus in Italiam discedit, unde reversus Tenedum cum Catalusio consilia agit atque recuperandis imperio et urbe. stratagemate Catalusii Iohannes Palaeologus Cpolim recuperat, et Cantacuzenus vitam monasticam amplectitur. 12. Iohannis imperatoris filiorum natu maior Andronicus et Cuntuzes Moratis filius secundogenitus in parentes coniurant; deque occupanda tyrannide consilia agitant; quibus patefactis Morates filium suum oculis privat, significatque Iohanni, si pacem secum habere vult, ut Andronicum etiam excaecet; cui Iohannes morem gerens filio atque etiam ex eo nepoti visum admittit et in carcerem conicit. Andronicus Genuensium ope liberatus imperium invadit, patrem et fratres carceri mancipat; carcere astu se liberant, et Iohannes in solium imperatorum restituitur. Manuel ei successor designatur. nuptiae Catalusii et Mariae Palaeologinae. 13. Baiazites tributa Iohanni imperat, et sibi militatum venire alterum ex eius filiis postulat. Cycladas insulas invadit. Iohannes Cpolim munit, Baiazitis iussu extracta a se propugnacula diruit, tandemque obit. Manuel qui Baiaziti militabat inque eius aula versabatur, audita patris morte, clam Cpolim advenit. Baiazites id aegre ferens graves durasque condiciones ipsi imponit, Thessalonicam occupat, Cpolim vexat et cibaria in eam invahi impedit. Hungari ac maxima pars occidentalium principum in Baiazitem movent, et ad Nicopolim a Turcis caeduntur et vincuntur. 14. Baiazites Cpolim sibi dedi petit, et Iohannem eiecto Manuele imperatorem constituit. Manuel saluti urbis ac plebis consulens Cpoli discedit, et in Peloponnesum, hinc in Italiam proficiscitur, et occidentalibus regnis ac provinciis peragratis in Peloponnesum revertitur. 15. Iohannes precarium imperium obtinet a Baiazite, et cadin seu iudicem Musulmanum intra urbis moenia accipit. ad Baiazitem voluptatibus immersum veniunt a Temyre chane legati, qui contumeliose a Baiazite habiti recedunt: ipse deinde in Armeniam movet. Cpolim a Iohanne repetit, sed Cpolitani deditionem facere renuunt. Temyr Syriam invadit, urbes expugnat, in incolae immaniter saevit. Damascum et Halepum diripit et vastat. 16. Temyr versus Tanaim movet. Baiazites exercitum conscribit, et Temyri ad Ancyram castra habenti occurrit. cometa fulget. pugna initur a Temyrianis cum Baiazitis copiis: Baiazites deseritur a magna copiarum suarum parte. vincitur. captus ad Temyrem, qui satrichio seu schachis ludebat, adducitur. Temyr Baiazitem consolatur et humane erga eum se gerit, arcte nihilo minus custodit. per totam minorem Asiam copiae Temyris se diffundunt. Mehemetes patrem astu, sed frustra, liberare aggreditur. Chociapheruzes eunuchorum princeps cum Baiazite domino suo captus iussu Temyris capte plectitur. 17. Temyr Asiae urbes aliquot adit et capit, incendiis ac direptionibus omnia devastat. Baiazitis thesauros Prusae seu Burusae adservatos rapit. Smyrnam expugnat. ad eum Phocaeorum princeps ut sibi placatum reddant, legatos mittunt donisque conciliant. Cariam lustrat, et deinceps in Phrygiam Salutariam iter flectit, ibique

Baiazites moritur. Temyr in Persidem anno in expeditione exacto redit. 18. Manuel imperator Byzantium revertitur, et Iohannem ex fratre nepotem in Lemnum relegat. cum Musulmano Baiazitis filio foedus amicitiamque init. rerum status in Asia post Temyris chanis discessum. Ese seu Isa, Baiazitis filius, bello a fratre Mehemets petius Temyrte duce capitur et laqueo praefocatur. Cineites Smyrnaeus innotescit, Atinis filios ex Ionia pellit, Musulmani partes sequitur. Atinis filii Mantachiae ops Ephesum expugnant. Homur Atinis filius cum Cineite affinitatem contrahit, et paulo post obit. Musulmani adversus Cineitem expeditio. Asiae reguli adversus Musulmanum coniurant, sed mutuis suspicionibus a se invicem disio-ciantur. 19. Moses a Mehemete fratre suo deficit et in Valachiam secedit. fratrem suum Musulmanum invadit et vincit. Musulmanus dum fuga sibi consulit, in quodam oppido a iuvenibus occiditur; Moses oppidum et incolas comburit, in Serviam movet, deinde Cpolim frustra oppugnat. Manuel imperator Mehemetem adversus Mo-son evocat et concitat. Mehemetes bis victus Byzantium se recipit, tandem Mosem vincit; sic inter fugiendum occiditur, eiusque cada-ver Prusam sepeliendum defertur. 20. Manuel ad Mahometem apo-crisarios mittit; alii quoque principes legatos mittunt, quos Maho-metes benigne excipit, pacemque cum omnibus amplectitur. Manuel Iohanni filio suo uxorem dat Russias magni duces filiam, quae peste moritur, filiorumque Baiazitis unus, isque baptizatus. secundae ac tertiae Iohannis nuptias. Manuelis in Peloponnesum profectio. 21. Mahometes in Asiam traicit. Cineitem in ordinem redigit, cuius insolentia maxima erat. magnus Rhodi magister castrum Smyr-nae instaurat, sed a Mahomete prohibetur. Smyrna ab uxore Cinei-tis Mahometi deditur. magno magistro concessum aedificare castrum in Cariae et Lyciae finibus. Cineites veniam impetrat. Turci bello navali Nazum aggrediuntur. praelio a Veneta classe superantur. Veneti Lampsaci turrim frustra tentant. Cineites Nicopoli ad Da-nubium praeficitur. novam religionis sectam in Ionia a monacha Turco institutam multi amplectuntur, adversus quos Muhametes Sus-mani filium et deinde Hali Begum misit; qui re infeliciter gesta oc-cubuerunt. tandem a Morate Mahometis filio et Baiazite bassa op-pressi ac deleti sunt, et paupertatem voluntariam profitentes inter-fecti. 22. Rhodi magnus magister castrum Petronium in Cariae fi-nibus aedificat. Mahometes in Asiam traicit, Caramanum invadit et in ordinem cogit. Mustapha Baiazitis filius innotuit, eique se adiungit Cineites, qui a Mahomete prope Thessalonicam vincuntur. Mahometes istos, qui Thessalonicam confugerant, a Demetrio Leon-tario repetit, qui rem ad imperatorem reiicit. Manuel traditurum se eos Mahometi negat. Mustaphas et Cineites a Leontario Cpolim mituntur, inde in Lemnum uterque custodiendus relegatur. Maho-metes Valachis bellum infert. Theologus quidam Philadelphius vir improbus ac perfidus. Mahometes inter venandum apoplezia affectus paucos post dies hemiplecticus factus moritur. rationes ob quas Ma-hometes filium suum Amasiae praefecerat. Baiazitis bassae erga Ma-hometem fidelis servi officia. Mahometis ad Baiazitem bassam man-data. Mahometis mors quibus artibus per dies 40 occultata sit us-que ad Moratis adventum. 23. Morates Prusam venit. Mahometis mors in vulgus a bassis editur. Prusam abeunt veziri, defuncti Sul-tani cadaver secum deferentes. legati a principibus vicinis ad Mo-ratem missi. Manuel a Morate fratres eius impuberes ex testamento Mahometis sibi tradi frustra poscit, et ideo Mustapham et Cineitem in

scenam adversus Moratem producit. mores quidam Turcorum explicantur. 24. Demetrius Leontarius Mustapham et Cineitem in Thraciam traiecit, de recipiendis aliquot urbibus cum iis pactus. Mustaphas Callipolim oppugnat et ad deditionem, quae secuta est, sollicitat. arx interim in fide stat, quam oppugnat Leontarius. Morates Mustaphas rebellionem cognita Baiazitum bassam, caeterorum vezirorum sententias obtemperans, exercitui praeficit et contra Mustapham mittit. Baiazites deficientibus in pugnae initio ad Mustapham exercitus sui ducibus copiisque, et ipse, permittente se victori coactus est; iusu deinde Cineitis caput ei amputatum. Mustaphas Adrianopolim proficiscitur. Callipolis Leontario se dedit, quam cum ex pactis imperatori acquisitam praesidio firmare parat, a Cineite impeditur, delusisque Cpolim redit. 25. Manuel imperator cum Morate foedus pangere cogitat. Mustaphas res suas constituit, otio deinde et ignaviae totum se dat. Morates de recuperando imperio serio agitat, Abrahamum bassam ad Manuelem destinat, qui re infecta discessit. aluminis in Phocidae confectio. Phocaea nova condita, ab Andrea et Iacobo Gattaneis gubernata, sit Turcis tributaria. Iohannes Adornus Phocaeae rector Mahometem et deinde Moratem adit, et huic per litteras in eo copiisque traiciendis operam suam pollicetur. Mustaphas ad nuntium transiit Moratis in Europam fit moestus. eum alloquitur Cineites et obiurgat, suadetque ut in Asiam transsant; interim ipse de deserendo Mustapha secum agitat. Mustaphas Lampsacum venit, et Lopadium usque progreditur, cuius pontem prior occupat dirumpitque Morates. 26. Consilium ineunt Moratis veziri de perdendo Mustapha, et Cineitem per Hamzam eius fratrem ad defectionem sollicitant. Hamzas et Cineitis colloquia. Cineitis Mustapham deserit et in Ioniam fugit. Mustapham Homuris filium ex Atine oriundum bello petit et in pugna interficit. 27. De Cineitis fuga varii sermones, qua cognita Mustaphas fugam capessit et in Thraciam traiecit. Adornus Moratem eiusque copias ex Asia in Europam transfert; quem Mustaphas, id ne faciat, frustra promissis amplis tentat. Morates cum copiis in terram expositus Mustaphaeos in fugam vertit, Callipolim recipit, et Adrianopolim petit. Mustaphas captus, et in urbis loco publico laqueo suspensus ac strangulatus. 28. Morates Cpolim oppugnare aggreditur, Iohanne imperatore ob Manuelis senectutem et morbos res imperii administrante. Corax Theologus proditionis reus damnatur; cuius mortem ulcisci cupiens Morates, Michaellem Pyllim ob delatum Coracem morte afficere properat; Pylles Christum et fidem impie abnegando vitam servat. Manuel Mustapham octuennem puerum, Moratis fratrem, contra hunc suscitavit, et statim moritur. Mustaphas Nicaeae captus a fratre strangulatur. Morates Thessaliam et Peloponnesum invadit. Cineiti per bassas suos bellum infert et debellat, tandemque illum totumque eius genus internectione delet. 29. Iohannes pacem cum Morate initam observat. Morates cum aliis principibus pacem firmat, a qua Veneti ob occupatam Thessalonicam exclusi. narrantur obiter causae propter quas Thessalonica in Venetorum potestatem venerit. Thessalonica obsessa et a Morate expugnata et direpta, et novi incolae in eam missi. Veneti tristiora reformidantes cum Morate pacem ineunt. Walachiae principes se invicem throno regio deturbant; Draculius aliis interfectis superat Walachiae Vaivoda. Ob equum sibi a Caramano negatum, ei Morates bellum infert: et inter utrumque pax paulo post stabilitur. 30. Serviam a Georgio Vulci filio Morates repetit. Georgius filiam suam ei nuptum dat, concessa in dotem Serviae parte.

Morates dux Draculio Hungariam frustra invadit. Morates socerò suo Georgio bellum infert, urbes capit, sororios suos luminibus privat. Draculius in carcere detrusus datis filiis obsidibus liberatur. Morates Belogradum frustra oppugnat. 31. Ad synodum celebrandam proficiscitur in Italiam imperator, quem patriarcha et alii comitati sunt. quid Florentiae actum sit, et quid post Graecorum in patriam reditum acciderit, narratur. 32. Serviae despota ab Hungaris auxilia implorat, duceque Iohanne Hunniade Turcorum provincias invadit. Morates subita Hungarorum irruptione percussus pacem cum despota et Hungaris stabilivit. Caramani deinde ditionem invadit. Aladines Moratis primogenitus diem obit. imperio successor destinatur Mehemetes, et imperator salutatur. Morates vitam privatam acturus Prusam secedit. Hungari Turcis bellum inferunt. Morates cum copiis in Europam traiecit, filio se coniungit; ad Varnam Ladislaus Hungariae rex interficitur, magnaque strage Christiani caeduntur. ad vitam privatam redit Morates, unde revocatur ab Halile bassa. Hunniades in Turcos iterum, sed improspere movet. Morates Peloponnesum invadit. 33. Iohannes imperator moritur, et Cpolim despota Constantinus venit, Moratamque sibi conciliat. Morates filio suo Mehemeti uxorem dat, postque celebratas nuptias statim moritur. Mehemetes de patris morte certior factus Adrianopolim venit, imperator salutatur, et de imperii rebus tractat. Moratis mores et ingenium, morbus et insomnium ante mortem oblatum. Mehemetes fratrem suum strangulat. Georgio Serviae despota filiam novercamque suam Mehemetes petenti remittit. per legatos Byzantini cum Mehemete pacem constituunt, et pensionem ad alendum Orchanem ab eo accipiunt. principum et urbium legationes ad Mehemetem. 34. Mehemetes indutias cum Ianco, id est Iohanne Hunniade, triennales componit; Caramano bellum infert. Byzantini ad Mehemetem legatos mittunt, falsoque coronatum esse Constantinum significant. Halil bassa Graecos increpat, et Mehemetes legatorum verbis offensus pacem cum Caramano componit. Graecos variis modis vexare incipit Mehemetes, et ad Bospori angustias castrum aedificat. novitate ista territi Byzantini per legatos cum Mehemete expostulant, qui superbe respondet et minatur. arx ad Bospori fauces aedificata, ager Cpolitanus vastatus. Byzantinis bellum indicit Mehemetes. 35. Mehemetes de occupanda Cpoli consilia agit. bombardarum fusor Mehemeti tormentum aeneum praegrando fundit. navis Veneta Bosporum navigans demergitur, cuius navarchus et vectores capti Mehemetis iussu crudeliter interfecti. bombardae vim Adrianopoli probant. Mehemetes Halilem bassam noctu ad se vocat, et cum eo de Cpoli subiuganda consilia tractat. Halil magno se periculo ereptum putans laetus a Mehemete discedit. 36. Constantinus imp. auxilia petit a papa, unionisque ecclesiarum opus absolvit. Isidorus cardinalis a papa Cpolim mittitur. Graeci civili discordia laborant ob unionis reconciliationem, paucis eam amplectentibus, maxima parte eam Genmadio auctore abhorrente. liturgia in S. Sophiae templo celebratur ab Henoticis, cui cardinalis Isidorus interfuit. Graecorum sublesta fides. Constantinus cibaria in urbem comportari eurat. 37. Mehemetes tormentum illud aeneum seu bombardam prope Cpolim vehi curat. Turci urbes ad pontum Euzinum sitas occupant, et praeter Selymbriam optida Propontidi adiacentia. Graeci intra muros Cpoleos inclusos se tenent, discordiaque ob reconciliatam ecclesiarum concordiam laborant. Genmadius discordiae facies subdit. Ducas male sanam mentem Graecis ex-

probrat et in schismate pertinaciam. Mehemetes copias colligit, obsidione urbem cingit, et Graeci ab unione ecclesiarum alienos magis ac magis se ostendunt. 38. Constantinus et Galatini urbi tuendas attendunt, atque etiam Veneti. Iohannes Iustinianus Cpolim cum militibus appulit, et ab imperatore honore maximo afficitur. obsidionis initio erumpunt in hostes obsessi. Galatini Mehemetem sibi placatum volunt, Byzantinis tamen favent et opem ferunt. Mehemetis classis prope Cpolim accedit. naves quinque cibariis onustas Cpoleos portum, frustra Turcis obstantibus, ingrediuntur, et hac de causa Mehemetes contostaulum suum Paldam contumelia verberibusque afficit. Mehemetes terra e Bosporo in sinum Ceratinum navigia et biremes transfert. terra Cpolis oppugnat Mehemetes, et tormentis muros quassat. medicamen tormentis ne disrumpantur adhibitum. Iohannis Hunniadae legatus consilium perniciosum adversus obsessos bombardario Mehemetis falsa opinione ductus dedit. muri urbis ad S. Romani portam diruti. obsessi strenue resistunt, sed Constantinus percellitur, et ut Mehemetem ad pacem et obsidionis solutionem adducat, vectigal offert, quod respuit Mehemetes. Iustinianus infelici successu Turcorum biremes in sinu Ceratino incendere tentat. Turci Galatinorum navem demergunt. pontem in Ceratino sinu Mehemetes fabricat. 39. Mehemetes Constantinum ad deditionem frustra hortatur, propterea ad expugnandam urbem se accingit. Iustinianus dirutam muri partem munit. Maii 27 acriter et vehementer Turci urbem oppugnant, et postridie usque ad horam diei nonam. Die 28 Maii post occasum solis acrius pugnatum. Mehemetes suos hortatur. Iustinianus glande plumbea in manu laesus pugnam omisit; obsessi isto casu percelluntur. Turci tandem in muros ascendant, propugnatores deturbant; et rebus desperatis Graeci fugiunt, Turcique in urbem irrumpunt. Constantinus interficitur. Turci obvios passim caedunt, templa, monasteria et domos diripiunt. Graeci in S. Sophiae templum confugiunt, falsa opinione salvos se in eo fore credentes. Turci eos invadunt, omnes captivos abducunt. templum pollutum ac direptum. magnus dux capitur, et Mehemetis iussu domi custoditur. Iustinianus suos a pugna revocat. naves aliquot et Galatinorum non pauci aufugiunt. caeteri per Zaganum a fuga revocantur. Galatini Mehemeti se dedunt. Graeci omnes et qui in urbe capta vivi superfuerunt, in naves aut castra Turcorum translati. 40. Mehemetes urbem ingreditur, et in S. Sophiae templum venit, precesque suas ibi recitare Imamem iubet. magnum ducem ad se vocatum alloquitur. Constantini caput agnium columnae in Augusto affigitur. alia de magno duce et Orchane narratio. Mehemetes magnum ducem consolatur, et illustrium nomina describit. magni ducis uxorem invisit et blande alloquitur. ad convivium natu minorem filiorum magni ducis venire iubet Mehemetes: cum mittere filium magnus dux recusaret, Mehemetes ipsum interfici iussit. magnus dux filios suos, ut mortem aequo ac forti animo subeant, hortatur, et ipse demum capite plectitur. proceres omnes a Mehemete redempti et interfecti. 41. Ducae super urbe capta delectoque Christianorum in Oriente imperio monodia. 42. Praedam quantam Turci ex urbe capta tulerint. Galatam ingreditur Mehemetes, et partem murorum diruit. S. Sophiam in meschitam transformat. Adrianopolim revertitur. magni ducis uxor obiit. principes Christiani Mehemeti victoriam gratulantur. Serviis tributa imperat, et Georgium despiciam Servia decedere iubet. Hungari Turcorum provincias vastant. Mehemetes Smedrovo frustra oppugnata Adrianopolim praedae dives

abit. Sarnium Cpoli construit Mehemetes. de Palasologis vaticinium. 43. Legati a magno magistro Rhodi ad Mehemetem missi de pace firmanda re infecta redeunt, cum Mehemetes a Rhodiis tributum sibi solvi peteret. cum legatis Mehemetis servus domesticus abit, qui cum magno magistro agat. sed tributum denegante Rhodio delusus ad Mehemetem redit, qui ira accensus bellum Rhodiis indicit. Hamzas maris praefectus Chium proficiscitur, quaedam vastat, ad se missos de controversiis transigendis abducit. Coum vastat, Rachiam frustra obsidet; cum Chiis paciscitur. tumultus a Turcis in Chio excitatus, eorumque triremis demersa. Hamzam reversum Mehemetes asperis verbis excipit. Chiis bellum indicit. 44. Lesbi princeps obit, Ducas ad Mehemetem vectigal ei soluturus abit. coactus Lesbi princeps Mehemetem adit et tributum consueto amplius promittit, Thasum insulam Mehemeti relinquit. classem adversus Chios mittit Mehemetes. Lesbii Turcos de piratarum adventu certiores facere tenentur. Genuzes maris praefectus litem Lesbi principi movet, et biremem unam sibi tradi petit. Phocaea nova Turcis dedita. decem millia aureorum a Lesbio exigere vult Mehemetes. interim Phocaeam veterem ei eripit. 45. Chii bello petiti a Mehemete grandi aere pacem emunt. Lemnii Turcos advocant, eorumque princeps Nicolaus insula pellitur. Mehemetes Belogradum frustra obsidet. Callistus papa triremes ad opes insularibus ferendas mittit. Catalani insulas occupant, et Lesbius in suspicionem apud Mehemetem venit, occidentales ipsum advocasse. legati a Comanis et Usun-Hassane ad Mehemetem. castrum septem turrium, vulgo Iedricula, Cpoli constructum. Mehemetis in Moream profectio. Bezestanum Cpoli aedificatum. in Asiam traicit Mehemetes. eius verba ad familiarem quendam suum curiosum. Sinopes principem et Trapezuntinum imperatorem ditionibus spoliatos in Europam traicit. a Walacho tributa petit, qui ea dare negat, ad se missos palo transfigit. Turcos Hamza duce ditionem suam invadentes caedit, vivos captos palo quoque transfigit. Mehemetes improspere successu in eum movet. Lesbum a principe Nicolao, qui Dominicum fratrem suum strangularat, repetit. in Lesbum transit Mehemetes, ad deditionem compellat, recedit, et obsidendae Mitylenes onus Mahumeti veziro imponit.

Ἀριθμοὶ ἐτῶν ἀπὸ τοῦ πρώτου ἀνθρώπου ἕως τῆς ἡμετέρας γενεᾶς.

- Ed. Par. 1 1. Ἀπὸ Ἀδάμ τοῦ πρώτου ἀνθρώπου ἕως Νῶε, ἐφ' ὃν ὁ
 Ven. 1 κατακλυσμὸς γέγονε, γενεαὶ δέκα γεγόνασι, πρώτη, ἣ καὶ παρὰ
 θεοῦ, τοῦ Ἀδάμ, μετὰ δὲ σλ' ἔτη δευτέρα ἡ τοῦ Σῆθ παρὰ
 τοῦ Ἀδάμ, μετὰ δὲ τὸν Σῆθ σέ' ἔτη τρίτη ἡ τοῦ Ἐνὼς ἐκ
 τοῦ Σῆθ, μετὰ δὲ τὸν Ἐνὼς ρζζ' ἔτη τετάρτη ἡ τοῦ Καὶ- 5
 Βρῶν ἐκ τοῦ Ἐνὼς, μετὰ δὲ τὸν Καϊνῶν ρο' ἔτη πέμπτη ἡ τοῦ
 Μαλελεήλ ἐκ τοῦ Καϊνῶν, μετὰ δὲ τὸν Μαλελεήλ ρξέ' ἔτη ἕκτη
 ἡ τοῦ Ἰάρεδ ἐκ τοῦ Μαλελεήλ, μετὰ δὲ τὸν Ἰάρεδ ρξβ'
 ἔτη ἑβδόμη ἡ τοῦ Ἐνώχ ἐκ τοῦ Ἰάρεδ, μετὰ δὲ τὸν Ἐνώχ
 ρξε' ἔτη ὄγδοη ἡ τοῦ Μαθουσαάλα ἐκ τοῦ Ἐνώχ, μετὰ δὲ 10
 P. 2 τὸν Μαθουσαάλα ἑκατὸν καὶ ἐξήκοντα ἐπτὰ ἔτη ἐννάτη ἡ τοῦ
 Λάμεχ ἐκ τοῦ Μαθουσαάλα, μετὰ δὲ Λάμεχ ἑκατὸν καὶ ὄγδοη-
 κοντα ὀκτώ ἔτη δεκάτη ἡ τοῦ Νῶε. Νῶε δὲ ἦν ἐτῶν ἑξακοσίων,
 καὶ ὁ κατακλυσμὸς τοῦ ὕδατος ἐγένετο ἐπὶ τῆς γῆς, ὥστε
 ἀριθμεῖσθαι ἀπὸ Ἀδάμ ἕως τοῦ κατακλυσμοῦ ἔτη βσββ. 15
 ὁμοίως καὶ ἀπὸ τοῦ κατακλυσμοῦ ἕως Ἀβραάμ γενεαὶ δέκα,
 ἔτη χίλια ἑκατὸν εἴκοσι ἑν. Ἀβραάμ δὲ ἦν ἐτῶν ἑβδομήκον-
 τα πέντε, ὅτε μετέφησε εἰς γῆν Χαναὰν ἐκ τῆς Μεσοποτα-
 Βμίας, κακεῖ διατρίψας ἔτη εἴκοσι πέντε ἔτεκε τὸν Ἰσαὰκ. ἔτεκε
 δὲ Ἰσαὰκ παῖδας δύο, Ἡσαῦ καὶ Ἰακώβ. γενόμενος δὲ Ἰα- 20
 κώβ χρόνων ἑκατὸν καὶ τριάκοντα κατήλθεν εἰς Αἴγυπτον

Numeri annorum a primo homine ad aetatem nostram.

1. Ab Adamo primo homine usque ad Noachum, cuius aevo diluuium accidit, decem exactae sunt generationes. prima cum Adam a deo creatus est, post annos 230 secunda, cum Sethus nascitur Adamo, post Sethum annis 205 tertia; tunc Enos Setho natus est, post Enos annis 197 quarta, quando Cainanus nascitur Enos. post Cainanum annis 170 quinta: nascitur Maleleel filius Cainani. post Maleleelem annis 165 sexta: Iaredus nascitur Maleleelo. post Iaredum annis 162 septima: Enochus nascitur Iaredo. post Enochum annis 165 octava: Mathusalala nascitur Enocho. post Mathusalalam annis 167 nona: Lamechus nascitur Mathusalae. post Lamechum annis 188 decima, tuncque natus est Noe. Noachus autem natus erat annos 600, cum aquarum diluuium terram obruit, ab Adamo itaque ad diluuium anni numerantur 2242. a diluuium pariter ad Abrahamum generationes decem transierunt, et anni 1121. Abraham porro annum 75 exegerat, cum Mesopotamia relicta discessit in Chananaeorum regionem, ibique annos 25 commoratus genuit Isaac. duos vero filios genuit Isaac, Esau et Iacobum. in Aegyptum deinde profectus est Iacobus, cum annos 130 exe-

ἅμα τοῖς δώδεκα υἱοῖς αὐτοῦ καὶ τοῖς ἐγγόνοις αὐτοῦ, τὸν V. 2.
 ἀριθμὸν ἑβδομήκοντα πέντε. παρῴκησε δὲ Ἀβραὰμ σὺν τῇ
 σπέρματι εἰς γῆν Χαναάν ἔτη τετρακόσια τριακόσια τρία,
 καὶ πληθυνθὲν εἰς δωδεκάφυλον ἐλογίσθη, καὶ πλῆθος εἰς
 5 ἑξακισχιλίας χιλιάδας ἐψηφίσθη ἐκ τῶν δώδεκα υἱῶν τοῦ
 Ἰακώβ, ὧν τὰ ὀνόματα ταῦτα, Ρουβίμ, Συμεών, Λευί, Ἰούδας,
 Ἰσάχαρ, Ζαβουλών, Νεφθαλίμ, Γάδ, Ἀσήρ, Δάν, Ἰω-
 σήφ καὶ Βενιαμίν. καὶ τοῦ μὲν Λευί ἀπόγονοι Μωϋσῆς καὶ C
 Ἀαρών, καὶ ὁ μὲν τὸ ἱερατεῦειν ἤρξατο, ὁ δὲ Μωϋσῆς πρὸς
 10 τὸ ἄρχειν μεδίστατο· ὃς ἐν τῇ ὀγδοηκοστῇ ἔτει τῆς ζωῆς
 αὐτοῦ πατεῖ τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν καὶ ἐξάγει τὸν λαὸν ἐξ
 Αἰγύπτου. οὗτος ὁ Μωϋσῆς ἤκμασεν ἐν τοῖς καιροῖς Ἰνά-
 χου πρώτου βασιλεύσαντος· οὕτως ἀρχαιότεροι Ἕλληνων
 Ἰουδαῖοι. διατρέψαντες δὲ ἐν τῇ ἐρήμῳ ἔτη τεσσαράκοντα,
 15 καὶ ὑπὸ Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ ἀρχόμενοι ἔτη εἴκοσι πέντε, καὶ
 ὑπὸ τῶν κριτῶν ἔτη τετρακόσια πενήτηκοντα τέσσαρα μέχρι
 τῆς βασιλείας Σαοὺλ πρώτου παρ' αὐτοῖς καταστάκος βασι-
 λέως, ἐφ' ᾧ ἐν τῇ πρώτῃ ἔτει τῆς βασιλείας αὐτοῦ ὁ μέ- D
 γας τίκεται Δαβὶδ, ὥστε συναθροῦσθαι ἀπὸ Ἀβραὰμ ἕως
 20 Δαβὶδ γενεαὶ δεκατέσσαρες, ἔτη χίλια καὶ εἴκοσι τέσσαρα.
 καὶ ἀπὸ Δαβὶδ ἕως τῆς μετοικεσίας Βαβυλῶνος γενεαὶ δε-
 κατέσσαρες, ἔτη ἑξακόσια ἑννέα, καὶ ἀπὸ τῆς μετοικεσίας
 Βαβυλῶνος ἕως τοῦ Χριστοῦ γενεαὶ δεκατέσσαρες, ἔτη πεν-

gisset, illucque cum 12 suis filiis nepotibusque venit, qui 75 erant
 incoluit Abrahamus cum posteris suis terram Chanaan per spatium an-
 norum 433. illiusque posteri numero aucti in duodecim tribus dige-
 sti et distributi sunt; et multitudo posterorum duodecim filiorum
 Iacobi ad sex milliones numerata est. horum autem sunt nomina Ru-
 ben, Simeon, Levi, Iuda, Issachar, Zabulon, Nephthalim, Gad,
 Aser, Dan, Ioseph et Benjamin. Moses et Aaron genus a Levi du-
 cunt: hic quidem sacerdotio primus functus est, Moses vero rei publicae
 administrationem capessivit, atque anno aetatis suae octuagesimo Ery-
 thraeum mare transiit eduxitque populum Aegypti. hic Moses floruit
 temporibus Inachi, qui primus regnavit [apud Graecos]; quare Iudaei
 sunt Graecis antiquiores. Transactis deinde per deserta annis 40,
 Iosuae Nave filio annis 25 paruerunt; resque Israelitarum publica per
 viros ab ipsis Indices appellatos administrata est annis 454, usque
 ad Saulis unctionem, qui primus apud eam gentem rex constitutus
 est, cuius imperii anno primo nascitur David. adeo ut ab
 Abrahamo ad Davidem quatuordecim generationes colligantur, et
 anni 1024. atque a Davide ad transportatos Babylonem Iudaeos to-
 tidem generationes 14 et anni 609. a transportatione usque ad Christi
 nativitatem 14 pariter numerantur generationes, anni etiam 504. si-

τακόσια τέσσαρα. ὁμοῦ κατὰ τὰς τῶν χρόνων ἀκολουθίας
 συνψηφίσαντες εὔρομεν ἀπὸ τοῦ πρώτου Ἀδάμ ἕως τοῦ
 Χριστοῦ ἔτη πεντακισχίλια πεντακόσια. ἀπὸ δὲ τῆς ἐνοῦρ-
 P. 3 κου οἰκονομίας ἕως τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου ἔτη τη'. ἀπὸ
 δὲ τῆς βασιλείας τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου ἕως τῆς βασι- 5
 λείας Ἰουστινιανοῦ τοῦ βασιλέως ἔτη σί'. ἐν τῷ [χρόνῳ] αὐ-
 τοῦ ὑποδομήθη τὸ μέγα τέμενος τὸ ἐπ' ὀνόματι τῆς τοῦ
 Θεοῦ ἁγίας σοφίας παρ' αὐτοῦ σκευασθέν. ἀπὸ δὲ τῆς
 βασιλείας Ἰουστινιανοῦ ἕως τῆς βασιλείας Κωνσταντίνου καὶ
 Εἰρήνης τῆς μητρὸς αὐτοῦ ἔτη σξ'. ἀπὸ δὲ τῆς βασιλείας 10
 Εἰρήνης ἕως τῆς βασιλείας Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ ἔτη σς'.
 Β ἐβασίλευσε δὲ Ἀλέξιος ἔτη λζ' καὶ μῆνας δ' καὶ ἡμί', Ἰωάν-
 νης ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἔτη κδ' μῆνας η', Μανουὴλ ὁ υἱὸς Ἰωάν-
 νου ἔτη λζ' μῆνας θ', Ἀλέξιος ὁ υἱὸς Μανουὴλ καὶ Ἀνδρό-
 νικος ὁ φρονεὺς Ἀλεξίου ἔτη γ', ὥστε εἶναι τὰ πάντα ἔτη τῆς 15
 βασιλείας τῶν Κομνηνῶν ἔτη ρά' μῆνας θ'. μετὰ δὲ τὸν Ἀν-
 δρόνικον Ἰσαάκιος ὁ Ἄγγελος ἔτη θ' μῆνας η', Ἀλέξιος δὲ ὁ
 Ἄγγελος ἀδελφὸς Ἰσαακίου ἔτη θ', Δούκας ὁ Μούρτζουφλος
 C μῆνας β'. ὥστε εἶναι ἀπὸ κτίσεως κόσμου ἕως τῆς βασιλεί-
 A. C. 1204 ας Δούκα, ἐν ἧ καὶ ἐάλω ἡ Κωνσταντινούπολις παρὰ τῶν 20
 Λατίνων, ἔτη εψιβ', Ἀπριλίῳ ιβ', ἡμέρᾳ δευτέρᾳ τῆς ἐκ-
 της ἑβδομάδος τῶν νηστειῶν.

1. ὁμοῦ Bullialdus: μου P. 6. χρόνῳ deest P.

mul vero temporum seriem et intervalla ad calculum revocantes, colligimus a primo homine Adamo ad Christum annos 5500. ab incarnatione vero usque ad Constantinum Magnum anni numerantur 318. ab imperio deinde Constantini Magni ad Iustinianum imperatorem anni 210, quo imperante sumptusque praebente magnum templum exstructum est nominique sanctae dei Sophiae [id est Sapientiae] dicatum. ab imperio Iustiniani ad Constantini et Irenes matris eius imperium anni elapsi sunt 260; ab Irene ad Alexium Comnenum anni effluerunt 295. imperium tenuit Alexius annos 37 menses 4 cum semisse, Iohannes filius eius annos 24 menses 8, Manuel filius Iohannis annos 37 menses 9. Alexius Manuelis filius et Andronicus, qui Alexium occidit, imperarunt annos 3. ita ut omnes anni dynastiae Comnenorum colligantur 101 cum mensibus 9. post Andronicum vero Isaacius Angelus obtinuit imperium per annos 9, menses 8. Alexius Angelus Isaacii frater imperavit annis novem. Ducas qui Murtauphlius dictus est mensibus duobus fasces imperii tenuit. Adeo ut a creatione mundi ad Ducae imperium, quo regnante a Latinis Cpolis occupata est Aprilis die 12, feria 2 sextae septimanae ieiuniorum [i. e. ieiunii quadragesimalis], anni colligantur supra sexies mille septingenti et duodeci.

2. Μετὰ δὲ τὴν τῆς πόλεως ἄλωσιν ἐβασίλευσε Θεόδω- D
 ρος Λάσκαρις ἐν Νικαίᾳ ἔτη ιη', Ἰωάννης Δούκας ὁ Βατάτ- V. 3
 ζης καὶ γαμβρὸς Θεοδώρου τοῦ Λασκάρη ἐπὶ Θυγατρὶ ἐν τῇ
 Μαγνησίᾳ τῇ ἐν Σιπύλῳ ἔτη λγ', Θεόδωρος Λάσκαρις ὁ υἱὸς
 5 αὐτοῦ ἔτη δ', Ἰωάννης Λάσκαρις ὁ καὶ πρὸ τοῦ στεφθῆναι
 τυφλωθεὶς παρὰ Μιχαὴλ τοῦ Παλαιολόγου καὶ ἐξωσθεὶς τῆς
 βασιλείας ἐν τῷ γ' αὐτοῦ ἔτει. ἐξώσθησαν καὶ οἱ Λαίτιοι
 ἐκ τῆς πόλεως, καὶ εἰσηλθὲ βασιλεύων ἐκ τῆς ἀνατολῆς Μι- A. C. 1260
 χαὴλ ὁ Παλαιολόγος. μέχρι τῆς βασιλείας τούτου ἡ μικρὰ
 10 Ἀσία, Παφλαγονία, Μυσία ἢ καὶ Βιθυνία, Φρυγία μεγά-
 λη, Φρυγία Καππατιανή, Καρία καὶ μέρος Κιλικίας ὑπὸ
 Ῥωμαίους τελῶν ἦν· οἱ δὲ Τοῦρκοι ἐγκάτοικοι Λυκαονίας
 ὄντες τὰ ἐπέκεινα ἤρχον, ἤτοι Λυκαονίαν, Καππαδοκίαν, P. 4
 Γαλατίαν, Πамφυλίαν, Ἀρμενίαν, Ἐλενόποντον, Πισιδίαν,
 15 Λυκίαν, Κοίλην Συρίαν καὶ ἕτερα. ἐβασίλευσε δὲ καὶ Μι-
 χαὴλ ἔτη κδ'. μετὰ δὲ τὸν Μιχαὴλ ὁ υἱὸς αὐτοῦ Ἀνδρόνι-
 κος ὁ Παλαιολόγος ἔτη μγ'. ἐν τῷ . . ἔτει τῆς βασιλείας
 αὐτοῦ ἔλω μῆτρόπολις τῆς Ἀσίας Ἐφεσος καὶ ἡ ἐπαρχία
 Καρίας παρὰ τοῦ Μανταχίου, καὶ ἡ Λυδία παρὰ τοῦ Ἀτῆν
 20 ἄχρι Σμύρνης, καὶ ἡ Μαγνησία μέχρι Περγάμου καὶ πύσης
 Μυγεδῶν ἐπαρχίας παρὰ τοῦ Σαρχάν, Φρυγία πᾶσα παρὰ
 τοῦ Καρμιάν, ἕτερα Φρυγία μεγάλη ἀρχομένη ἀπὸ Ἄσσοῦ

2. Post occupatam vero a Latinis urbem Theodorus Lascaris Ni-
 caeae annis 12 imperavit. Iohannes Ducas, qui et Batatzta, generque
 Theodori Lascaris, imperii sedem habuit Magnesia ad Sipylum an-
 nis 33. Theodorus Lascaris eius filius annis 4. Iohannes Lascaris,
 qui priusquam coronam imperatoriam suscepisset, a Michaele Palaeo-
 logo excaecatur, et anno tertio quam imperare coeperat regno pelli-
 tur. Latini quoque urbe excedere coguntur, eamque ingressus est
 Michael Palaeologus, ab orientis partibus adsumpto imperatorio no-
 mine profectus. ad hunc usque imperatorem Romano imperio subdit-
 aet fuerunt tributumque solverunt haec provinciae, Asia minor, Pa-
 phlagonia, Mysia, quae et Bithynia, Phrygia magna, Phrygia Capa-
 tiana [alibi Pacatiana], Caria, atque etiam pars Cilliciae. Turci ve-
 ro, qui Lycaoniam iam occupant, provinciis quoque ulterioribus
 remotioribusque imperabant, Lycaoniae scilicet, Cappadociae, Gala-
 tiae, Pamphyliae, Armeniae, Helenoponto, Pisidiae, Lyciae, Syriae
 caevae et alii. imperium tenuit Michael annos 24. Michaelem secu-
 tus est filius eius Andronicus Palaeologus qui regnavit annis 43. hu-
 ius imperii anno . . Asiae Metropolis Ephesus et Caria provincia in
 potestatem Mantachiae devenerunt. Lydiamque Smyrnam usque sub-
 egit Atin. Magnesium Pergamum usque, et totam Magedorum pro-
 vinciam suae ditionis fecit Sarchan. Phrygiam universam occupavit
 Carmian. altera Phrygia magna, quae ab urbe Asso ad Hellespontum

Βπόλεως ἄχρι καὶ Ἑλλησπόντου παρὰ τοῦ Καρασῆ, Βιθυνία
 πᾶσα καὶ μέρος τῶν Παφλαγόνων παρὰ τοῦ Ὀθμᾶν, οἱ ἦσαν
 ἀρχηγοὶ Τούρκων. μετὰ δὲ τὸν Ἀνδρόνικον ἐβασίλευσεν Μι-
 χαῆλ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἔτη . . . μετὰ δὲ τὸν Μιχαῆλ ἐβασίλευ-
 σεν Ἀνδρόνικος ὁ ἐπονομαζόμενος γέρων ἔτη ιγ'. μετὰ δὲ 5
 τὸν Ἀνδρόνικον Ἰωάννης ὁ Παλαιολόγος ὁ υἱὸς αὐτοῦ νέος
 ὢν καὶ παιδαγωγούμενος παρὰ κυρίου Ἰωάννου τοῦ Καντα-
 A. C. 1357 κουζηνοῦ. ἐν τῷ . . . αὐτοῦ ἔτι ἤρξαντο οἱ Τούρκοι περᾶν
 Heg. 758 τὸν Ἑλλησπόντον, ἐκ μὲν τῆς Ἀσίας Ὀμοῦρ ἔγγονος Ἀτίν,
 Io. Palaeo- ἀρχηγὸς Τούρκων δεσπόζων Σμύρναν, Ἔφεσον καὶ τὰ πέριξ, 10
 logi 16 ἐκ δὲ Προύσης Ὀρχάν ἔγγονος τοῦ ῥηθέντος Ὀθμᾶν. πε-
 Cρωῆτες γοῦν ληστρικῶ τρόπῳ ἐπόρθουν Χερρόνησον πᾶσαν
 καὶ παράλιον Θράκης, μὴ ἔχοντες τὸν ἀνδισταμένον ἢ ἀνταί-
 ροντα, ἀπόβως ἄχρι Λιδυμοτοίχου, καὶ πρὸς τὴν βασιλεύ-
 ουσαν ἄχρι Σηλυμβρίας κατέτρεχον ὡς τὴν πᾶσαν Θράκην 15
 ὑπὸ χεῖρα ποιήσαντες. ἐν τῇ βασιλείᾳ γοῦν τοῦ ῥηθέντος
 Ἰωάννου, ἔτι μείρακος ὄντος, ἐάλω Χίος νῆσος παρὰ τῶν
 Γενουιτῶν, καὶ αἱ λοιπαὶ Κυκλάδαι νῆσοι ἐκ τῶν Ναυάριας
 ἀφικομένων Φράγκων, καὶ Πελοπόννησος πᾶσα πλὴν Λακε-
 δαιμόνων καὶ Μονεμβασίας καὶ αἱ κατ' Ἰωνίαν Φώκαιαι πα- 20
 ρὰ τῶν Γενουιτῶν.

P. 5 3. Ἐν δὲ τῷ αὐτῷ ἔτι ἐτεθνήκει καὶ ὁ προρρηθεὶς
 V. 4 Ὀρχάν ὁ ἀρχηγὸς τῶν Τούρκων, καταλείπων τὴν ἡγεμονίαν

extenditur, a Carase occupata est. Bithynia tota et Paphlagoniae pars
 Othmano cesserunt, atque hi omnes Turcorum principes ac duces
 erant. post Andronicum Michael filius eius imperii fasces obtinuit an-
 nis. . . Michaeli successit Andronicus senior dictus, annisque 13 im-
 perio praefuit. Andronicum sequitur filius eius Iohannes Palaeologus,
 qui cum iuvenis esset, sub tutela domini Iohannis Cantacuzeni
 regebatur. anno imperii huius . . . Turci Hellespontum primo transfeta-
 runt, ex Asia quidem Homur filius Atinis Turcorum dux movit, qui
 Smyrnam, Ephesum et loca vicina tenebat. Orchanes vero filius memo-
 ratum Othmani Prusa profectus est. superato itaque freto, praedonum
 more totam Chersonesum populati sunt. Thraciaeque loca maritima
 secure, nulloque qui incurrentes reprimeret obvio facto, usque Di-
 dymotoechum, etiamque versus imperii sedem Cpolim Selymbriam
 usque incursionibus infestarunt, tanquam Thraciam universam suba-
 eturi. imperante quoque Iohanne praedicto eoque adhuc iuvene, Chi-
 um insulam Genuenses occuparunt, caeterasque cycladas insulas Fran-
 ci ex Navarra profecti. universa insuper Peloponnesus, praeter La-
 cedaemonem et Monembasiam, et quae in Ionia sitae sunt Phocaeae
 ab iisdem Genuensibus suae ditioni adiectae sunt.

3. Eodem anno labente nobis supra memoratus Orchanes Tur-

αὐτοῦ τῆ νύξ αὐτοῦ Μουράτ, ὃς ἐγκρατέστερος τῶν Θρακι-
 κῶν πόλεων γενόμενος πολιορκήσας τὴν Ἀδριανούπολιν ἔσχε A. C. 1362
 καὶ Θεσσαλονίκην πᾶσαν πλην Θεσσαλονίκης. ὡς οὖν σχε- Heg. 763
 δὸν πᾶσαν τὴν Ῥωμαίων γῆν ὑπὸ χεῖρα κατέχων καὶ ἐς
 5 Τριβαλλοὺς ἀφίκετο, καὶ πολλὰ τῶν αὐτῶν πόλιν καὶ
 κάμψας ἀφανίσας καὶ τοὺς οἰκητορας αἰχμαλώτους ποιῶν
 ἐς τὴν περαιαν διὰ τοῦ ἐν Χερρονήσῳ πορθμοῦ ἀπέπεμπε.
 ὁρῶν οὖν ταῦτα ὁ τότε τὴν Σερβίαν κραλεύων Λάζαρος, υἱὸς Β
 Στεφάνου τοῦ κράλη Σερβίας, συναγροχῶς πᾶσαν τὴν ἐπ'
 10 αὐτοῦ δύναμιν συμπλέκεται τῷ τυράντῳ, καὶ ἐξ ἀμφοῶν τῶν
 δυνάμεων πίπτουσι πλείστοι. εἶτα γίνεται τι καινὸν καὶ ὑπὲρ
 λόγον τεχνούργημα. ἀνὴρ τις τῶν ἐνδόξων Σέρβος νέος, ἀν-
 δρεῖος καὶ τολμηρὸς ὡς οὐδεὶς ἄλλος τῶν τότε, καθὼς ἀπε-
 15 δείχθη, ἀποσπασθεὶς ἐκ τῆς φύλαγγος τῶν Χριστιανῶν εἰς
 μέσον τῆς παρατάξεως τῶν Τούρκων ὡς ἀτόμος πίπτει.
 καὶ δῆτα ἀρπάσαντες οἱ Τούρκοι τοῦτον, αὐτὸς δὲ τὸν ἡγε- C
 μόνα ὀνομαστί καλῶν, καὶ „βούλομαι τοῦτον ἰδεῖν καὶ λόγους
 τινὰς ὑποψιδυρίσαι ὡς ἐγκρατῆς γενέσθαι τουτουῖ τοῦ πολέ-
 20 μου. Ἔνεκα γὰρ τούτου ἀτόμος ἐλήλυθα“ εἰπὼν, τὸν
 ἡγεμόνα δεικνύουσι. ὁ Μουράτ δὲ διὰ τῆς χειρὸς δειγμα-
 τίσας τοῦτον ὡς πρὸς αὐτὸν ἐλθεῖν, ὁ νέος ἑρμήσας καὶ πλη-
 σίον ἐλθὼν ξιφιδίῳ κατὰ καρδίαν καιρίαν δίδωσι τὴν πληγὴν,
 καὶ αὐτὸς παρὰ τῶν πελεκυφόρων καὶ ὑπασπιστῶν τοῦ Μου-

corum princeps obiit, relicto filio Morate ditionum atque principatus herede, qui Thraciae urbibus potitus imperii limites producit, obsessamque Adrianopolim occupat, atque universam excepta Thessalonica Thessaliam. vel ergo Romanorum provinciis omnibus perdomitis et subactis, in Triballos movit, et quam plurima ipsorum oppida pagosque funditus delevit, incolasque captivos in obiectam Europae Asiam per fretum Chersonesi abductos traiecit, quibus cum attendisset Serviae crales [id est rex] Lazarus Stephani cralae f., conscripto ex omnibus ditionibus suis exercitu, cum tyranno acie decernat, eo-
 que proelio utriusque exercitus plurimi ceciderunt. admissum deinde novum quoddam, praeterque id quod dici aut cogitari potest callide susceptum facinus. vir quidam Servius e primaria nobilitate, iuvenis fortis et audax, si quis alius tunc fuit, talisque exitu approbatus, a Christianorum acie in medios Turcorum ordines velut transfuga pro-
 currit, statimque a Turcis comprehenditur, ipse vero Turcorum principem nomine compellans dicebat cupere se eum videre, et verba quaedam in aurem ipsi facere, ut hoc bello superior evaderet: „hu-
 ius enim causa“ inquit „transfuga huc transivi.“ ducem itaque suum illi ostendunt, Moratesque manu significat ut ad se accederet. cum ergo prope accessisset iuvenis, sica letale vulnus praecordiis tyranni

- Δρατ μεληδὸν κατατέμενται. τότε οἱ Τούρκοι τὸ παρ' ἐλπίδα
 καινὸν θεασάμενοι, καὶ οἷον κακὸν αὐθωρὸν ἐπ' ὄψιν ἐπιπε-
 σὸν μὴ ἐνεγκάμενοι, βουλήν εὐσύνοπτον βουλευόμενοι μάλα
 καὶ σοφιστικῆν. ἐν μέσῳ τῆς παρατάξεως σκηνὴν πεπηγότες
 εἴσω τὸν ἡμιθωπῆ Μουράτ τεθείκασι· αὐτοὶ δὲ ὡς οὐδένα 5
 τοὺς πολλοὺς κινδύνους ἀπώσαντες, εἴσω τῶν παρατάξεων ὡς
 κύνες λυττώντες ἐχώρησαν. οἱ δὲ Σέρβοι ἀγροῦντες τὴν εἰς
 P. 6 αὐτοὺς γενηθείσαν παρὰ τοῦ καλοῦ νέου ἐκείνου εὐστοχίαν
 καὶ τὴν εἰς τοὺς Τούρκους τοῦ ἡγεμόνος ζημίαν, ἀλλὰ μάλ-
 λον ἀπεγνωκότες ὡς ὁ καλὸς ἐκεῖνος στρατηγὸς ἄτερ κέρδους 10
 τοῦ προσδοκουμένου ἀπάλετο, δειλοκαρδίως κἀκεῖνοι πρὸς τοὺς
 Τούρκους ἀντεῖχον, ἕως οὗ τέλος ὁ πόλεμος εἴληφε. συλ-
 λαμβάνεται οὖν ὁ Λάζαρος καὶ σὺν αὐτῷ τῶν μεγιστάνων οἱ
 πλείστοι, οὓς ἀπαγαγόντες ἐν τῇ σκηνῇ ἧ ἔκειτο ὁ Μουράτ
 ἤδη τὰ λοιόθια πνέων, σὺν τῷ Λαζάρῳ πάντας τοὺς ἐπ' 15
 αὐτὸν ἄρδην κατέσφαξαν, καὶ σὺν αὐτοῖς καὶ Μουράτ ἄμ-
 A. C. 1389 φω τέλος ἐδέξαντο· τὸ δεξιὸν κέρασ μῆπω τῶν πραττομένων
 Heg. 79¹ αἰσθόμενόν τε, ἀλλ' οὔτε τὸ ἀριστερόν, ἐν δὲ τῇ οὐραγία
 B ταῦτα ἐπράχθησαν. ἦν δὲ ὁ ἔξαρχος τοῦ δεξιοῦ κέρατος
 Σαβουτζιος ὁ πρῶτος τῶν υἱῶν Μουράτ, τοῦ δὲ ἀριστεροῦ 20
 V. 5 ὁ δεῦτερος ὁ καὶ Παγιαζήτ, δεινὸς καὶ δραστήριος ὡς οὐ-
 δεις τῶν ἄλλων, ὃν καὶ μετακαλέσαντες οἱ τῆς βουλῆς ἔξο-
 χώτατοι τοῦ Μουράτ, οὓς καὶ βεζήριδας κατὰ τὴν αὐτῶν

infligit, ipseque ab hastatis Moratis satellitibus custodibusque mem-
 bratim concisus est. tunc Turci novum casum praeter spem contulit,
 tamque acerbae cladis, cuius ipsi spectatores fuerant, impatientes,
 consilium prudens atque callidum ineunt. in media acie tentorio ere-
 cto intus semimortuum Moratem deponunt, ac veluti nullum subis-
 sent periculum, multis interim devitatis, intra ordines ut canes rabi-
 bidi se receperunt. Servil vero, quae a forti ac generoso iuvene illo
 tam solerter et feliciter proque salute sua gesta erant, non solum non
 cognoverunt, quamque Turci cladem amisso duce acceperant; sed
 animo insuper fracti ac despondentes, ut eximius ille belli dux spe-
 rato fructu delusus periit, ita et ipsi ignave ac timide Turcis resti-
 terunt, tantisper dum talem exitum praelium haberet. comprehendi-
 tar Lazarus et cum eo procerum atque belli dudum quam plurimi,
 qui in tentorium, in quo Morates iacebat animam iam agens, ad-
 ducti trucidantur, idem mortis genus ac Morates experti. horum ve-
 ro quae gerebantur nondum quicquam senserant, qui in laevo dex-
 troque aciei cornu stabant: in postrema quippe acie pugnatum erat.
 dextrum ducebat cornu Sabucius maior natu filiorum Moratis: laevo
 praeerat alter eorum Baiazites vir acer et prae caeteris promptus,
 quem accersiverunt, qui vezirides eorum lingua vocantur, praecipui

- γλώττιαν καλοῦσιν, ἀνακαλύπτουσι τὰ γινόμενα καὶ τὸ πτώμα τὸ πατρικὸν ἐμφανίζουσι. ὁ δὲ, οὐδὲ σχῆμα οἰμωγῆς ἢ κλαυθμοῦ ἐν ταῖς πικραιῖς ἀναφανέν, μετακαλεῖται Σαβούτζον τὸν ἀδελφὸν ὡς δῆθεν ἐκ τοῦ πατρός, ἵνα σκέψονται C
5 τι βαθύτερον. ἄγνοοῦντος δὲ Σαβουτζίου τὸ δρᾶμα, ἐκὼν ἔρχεται ὡς πρὸς τὸν πατέρα, καὶ ἄκων συλλαμβάνεται παρὰ τοῦ ἀδελφοῦ, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐξορύττεται, καὶ ἀρχηγὸς τῶν Τούρκων ὁ Παγιαζήτ ἀναδείκνυται, ἀνὴρ δεινὸς καὶ περὶ τὰ πολεμικὰ ἔργα γρήγορος, χριστιανομάχος ὡς οὐ-
10 δεῖς τῶν κατ' αὐτόν, ἐν τῇ τῶν Ἀράβων θρησκείᾳ μαθητῆς τοῦ Μωσαμὲδ θεομότητος, φυλάττων τὰς ἀθέτους αὐτοῦ D
ἐπιτολὰς ἄχρι καὶ τῆς ὑστάτης στιγμῆς, ἄγρυπνος καὶ δια-
νυκτερεύων ἐν τε βουλαῖς καὶ μηχανουργίαις κατὰ τῶν Χρι-
στοῦ λογικῶν προβάτων.
- 15 4. Οὗτος τὴν ἡγεμονίαν ἀναδυσάμενος πρῶτον μὲν Σέρ-
βους μετὰ τὴν πτώσιν Λαζάρου καὶ τοῦ Μουράτ, ὡς ὁ λό-
γος φθάσας ἐδήλωσεν, ὑποτελεῖς καὶ ὑποφόρους πεποιήκεν,
ὁμήρους τε καὶ συνθήκας λαβῶν, ὡς ὁ τοῦ Λαζάρου ἐκείνου
υἱὸς Στέφανος, ὃν καὶ κράλην ἢ Σερβία μετὰ τὴν συμφορὰν
20 ἐκείνην κεχειροτόνηκεν, εἴη σὺν τῇ στρατείᾳ αὐτοῦ ὅποι δια-
γεῖ ὁ Παγιαζήτ, κάκεινος συνεκστρατεύεσθαι, καὶ τὴν ἀδελ-
φὴν αὐτοῦ Μαρίαν τὴν τοῦ Λαζάρου θυγατέραν εἰς γάμον
ἐκδώσειν αὐτῷ παρθένον οὖσαν καὶ τρυφερὰν, καὶ ἀργύρου
τάλαντα ἱκανὰ ἐκ τῶν μετάλλων Σερβίας. καὶ οὕτω μὲν P. 7

Moratis consiliaril, eique exponunt quae acciderant casumque pa-
tris, lacrimis itaque compressis omnique luctus specie, Sabucium
fratrem tanquam iussu patris cum eo de rebus gravioribus acturus ad
se vocat. Sabucius veluti patri obtemperans sponte accedit, frau-
dis ac doli ignarus, invitusque a fratre comprehenditur et excaeca-
tur. Turcorum deinde princeps renuntiatur Baiazites, vir acris in-
genit inque rebus bellicis sedulus atque impiger, prae caeteris sui
aevi hominibus Christianorum hostis, superstitionis Arabum observa-
tor studiosissimus; et Mohamedis impiis praeceptis adhaerens ea ac-
curatissime observabat. noctes insomnes ducebat consilia struens do-
losque nectens adversus Christi rationabiles oves.

4. Hic adepto principatu, post Moratis et Lazari caedem a no-
bis expositam, Servios primum tributa pendere coegit, obsidibusque
acceptis has condiciones tulit, Lazari illius filius Stephanus post cla-
dem Servii illatam crales ab eis constitutus, quocunque cum exer-
citu moveret Baiazites, sub eius signis militaret; Maria Lazari filia
virgo tenera adhuc et florens, Stephani soror Baiaziti nuberet; plu-
rimaque argenti talenta ex Serviae fodinis metallicis ei solverentur.
his legibus data atque obstricta Turcis Serviorum fide, collecto uni-

Σέρβοι τοὺς Τούρκους ὑπόσπονδοι γεγονότες, ὁ Παγιαζήτ πᾶσαν τὴν ἰππικὴν τῶν Θρακικῶν καὶ Θετταλικῶν δυνάμεων συναγροχῶς ἐπὶ τὴν περσικὴν τὴν πρὸς ἄνω τὴν πορείαν ποιεῖ, καὶ διαβὰς τὸν πορθμὸν τὸν ἐν μέσῳ Καλλιουπόλεως καὶ Λαμψάκου μετὰ πολλοῦ συμμαχικοῦ Τούρκων τε καὶ Ῥωμαίων 5 τῶν ὑπὸ χεῖρα ἐπὶ τὸ Κοτύαιον ἀνατρέχει μητρόπολιν τῆς Φρυγίας, καὶ τὴν τε πόλιν εἰλε καὶ τὸν Καρμιανὸν τὸν ἀρχηγὸν τῆς Φρυγίας. γενόμενος δὲ ἐν τοῖς πράγμασι τῆς Φρυγίας ὁ Παγιαζήτ Καρμιανὸν ἐν τῇ Προύσῃ ἐξέπεμψεν· ὁ δὲ ἀποδραῖβας εἰς Πέρσας ἐξέφυγεν. ὁ δὲ Παγιαζήτ τὴν Φρυγίαν δια- 10 βὰς καὶ ἀπὸ Λαοδικείας εἰς Ἔφεσον κατελθὼν ἐγκρατὴς τῆς Ἰωνίας ἐγένετο, καὶ τὸν Ἰεσαί ἐκγονον τοῦ Ἀτῆν, ἀρχηγὸν ὄντα τῆς Ἰωνίας, κατασχὼν ἐν τῇ κατὰ Βιθυνίαν Νικαίᾳ ἐξώρισεν, κακεῖ τὸ λοιπὸν τῆς ζωῆς αὐτοῦ διεβίβασεν. τὰς δὲ δυνάμεις πάσας διαβιβάσας τὸν Μαίανδρον, καὶ Καρίαν 15 πᾶσαν καὶ Λυκίαν ἀποφητὴ λαβὼν, ὁ τούτων ἀρχηγὸς Ἑλιεὺς πρὸς Πέρσας φυγὰς ᾗχετο. λαβὼν δὲ τὰς δυνάμεις πάσας ὁπισθοδρομῶν ἐν τῇ Λυδίᾳ παραγίνεται, τὴν πορείαν ἀπὸ τοῦ Τμώλου τοῦ μεγίστου ὄρους τῆς Λυδίας εἰς Σάρδεις μητρόπολιν τῆς Λυδίας κατελθὼν. καὶ πρὸς Μαγνησίαν τὴν ἐν 20 C Σιπύλῳ τὴν πορείαν ποιούμενος, ἐξῆλθεν εἰς συνάντησιν αὐτοῦ Χρηδῆρ ὁ ἀρχηγὸς Λυδίας καὶ τῶν Αἰολίδων πόλεων, ὁ ἐκγονὸς τοῦ Σαρχάν, καὶ παρέδωκεν ἑαυτὸν· αὐτὸς δὲ με- V. 6 ταδοῦς μερικῆς τιμῆς, ἐπεὶ γαμβρὸς ἐπ' ἀδελφῆ ἦν ὁ Χρηδῆρ,

verso Thracico atque Thessalico equitatu proficiscitur Baiazites versus orientem in provincias ultra mare sitas, traiectoque freto quod Callipolim et Lampsacum interiacet, cum ingentibus Turcorum atque Romaeorum, quos devicerat, copiis Cotyaeum Phrygiae metropolim tendit, urbeque et Camiano Phrygiae principe potitur. rebus deinde illic constitutis Carmanus a Baiazite Prusam dimittitur, nec multo post ad Persas confugit. totam postea Phrygiam itineribus emensus Baiazites, a Laodicea Ephesum delatus tota Ionia potitur, et Iesaeum Atenis filium Ioniae principem eique tunc imperantem Nicaeam Bithyniae ablegatam ibi subsistere iussit; et reliquum deinceps vitae tempus Iesaeus illic transegit. hinc superato Maeandro flumine traiectisque universis copiis, Cariam totam et Lyciam sine ullo tumultu bellico occupat, istarum provinciarum principe Eliæ ad Persas aufugiens. exercitum in Lydiam inde reducit, perque Tmolum altissimum montem Sardes Lydiae metropolim venit. Magnesium deinde ad Sipyllum sitam tendenti occurrit Gheder Sarchanis filius, Lydiae Aeo- lidumque civitatum princeps, eique se dedit. hunc Chederem Baiazites, quem impertito honore coonestaverat collocata ei in matrimonium sorore sua, Prusam mittit, moxque veneno sustulit. movit

πέμπει τούτον πρὸς Προῦσαν. ὡς ἐν ὀλίγῳ δὲ καὶ φαρμάκῳ τούτον ἀπέκτεινεν. ὁ δὲ Παγιαζήτ τὴν πρὸς Φιλαδέλφειαν ἀπάγουσαν εἶχεν ὀδόν· καὶ γὰρ αὕτη ὡς ὑπερέχουσα τῇ μεγέθει καὶ πολυάνδρος οὔσα ἐπεκράτει ἕγγιστα πον τοῖς ῥ' 5 ἔτεσι. καὶ ἡ ὑφήλιος πᾶσα ἦν ἐποχείριος παρὰ τῶν Τούρκων, ἡ δὲ πύλις αὕτη δίκην ἀστέρος ἐν συννεφώδει μεσουραήματι φαινούσα ἦν. πολιορκήσας δὲ ταύτην
 καὶ μὴ δυνάμενοι διὰ τὴν ἔνδειαν τῶν τροφῶν D
 παρεδόθησαν. λαβὼν δὲ τὰς δυνάμεις πάσας τῆς ἔω, προκα-
 10 ταστήσας ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ἀρχηγούς καὶ ἡγεμόνας οὓς αὐ-
 τὸς ἐβόλιετο, πρὸς τὰ ἐσπέρια χωρεῖ. καὶ δὴ τὸν πορθμὸν
 διαβύς, ἐπεὶ τὸ τῆς Καλλιουπόλεως φρούριον πρὸ πολλοῦ
 καιροῦ παρὰ τε τῶν Κατελάνων καὶ παρ' αὐτῶν Τούρκων
 διεφθαρμένον καὶ ἐς παντελῆ ἀφανισμόν ἦν, αὐτὸς ἐκ βύ-
 15 θρων ἄλλο καιρὸν ἠκοδόμηκε, καὶ ὀρηκτήριον ἕνεκα τριήρων A. C. 1391
 φυλακὴν καὶ πύργον ὑπερμεγέθη πρὸς ἀντιπαράταξιν ὑπερ- Neg. 793
 στηκότα τοῦ λιμένος ἠκοδόμησεν.

5. Ὁ δὲ βασιλεὺς Ἰωάννης ὑπερβὰς τὴν μειρακιώδη καὶ p. 8
 πενικὴν μεθελικίωσιν καὶ τὴν ἀνδρῶν μεθ' ὄσης ναρκότη-
 20 τος πρὸς τὴν πρεσβυτικὴν ἐτοιμάζετο τῷ τότε καιρῷ· καὶ
 γὰρ ἔθος ὦν καὶ παιδαγωγῷ χρᾶμενος κυρίῳ Ἰωάννῃ τῷ προ-
 ρηθέντι Καντακουζηνῷ, ἀνδρὶ συνετῷ καὶ περὶ τὰ πολεμι-
 κά μαχιμωτάτῳ, καὶ τῶν εὐγενῶν ὡς εἶποι τις ἄνθος εὖο-
 σμον. τοιοῦτον γὰρ ὄντα καὶ ὁ προβεβασιλευκῶς Ἀνδρόνικος

inde Baiazites, et Philadelphiam proficiscitur (cum enim totus Oriens ab annis fere centum Turcorum imperio premeretur, haec urbs amplissima hominumque frequentia celeberrima interim steterat, neque dum istorum tyrannidi cervicem submiserat, ipsaque instar stellae inter nubes in caeli vertice micantis splendebat) et obsessam urbem ad deditiorem compellit deficiente cives commeatu. constitutis deinde pro libitu provinciarum rectoribus et praefectis, ad occidentales regiones cum omnibus copiis tendit. iamque fretum transvectus arcem ad fauces Callipoleos, a Catalanis ipsisque Turcis iam diu dirutam penitusque excisam, a fundamentis novam excitavit, portumque seu stationem, unde triemes excurrere, in quem deinde tuto se recipere possent, construxit, eique turrem amplissimam imminens ad arcendos hostiles incursum imposuit.

5. Dum haec geruntur, imperator Iohannes exacta iuvenili aetate virilique consumpta socordiae ac desidiae totus immersus senescebat. hunc adhuc iuniorum rexerat nobis memoratus dominus Iohannes Cantacuzenus, vir prudens reique militaris peritissimus ac strenuus, nobilium, ut ita dicam, flos suavissimi odoris, talem equidem Andronicus imperator decessor Iohannis, in omnibus non aliter quam

κατὰ πάντα ὡς ἀδελφὸν ἠγεῖτο, καὶ τὴν βασιλείαν σὺν τῷ
 Β παιδί τελευτῶντος ἀνέθετο. ἀλλ' ἡ τῶν Ῥωμαίων οὐκ ἀγα-
 θὴ τύχη μῆσος ἐνέσπειρεν καὶ φθόνον ἀπέτεκε· καὶ γὰρ φθο-
 νοῦσι μᾶλλον τοῖς μᾶλλον ἐπ' ἀρετῇ προιοῦσιν. ὅθεν καὶ κα-
 τὰ τὸν τότε καιρὸν νέος ὢν ἔτι ὁ βασιλεὺς Ἰωάννης, ἡβού- 5
 λετο ὁ Καντακουζηνὸς κηδεστὴς αὐτοῦ γενέσθαι ἐπὶ θυγατρὶ
 Ἑλένη. οἱ δὲ λοιποὶ τῆς συγκλήτου φθονοῦντες πρὸς τὴν
 μητέρα τοῦ βασιλέως ἔξ Ἀλαμανῶν καὶ Γερμανῶν, ὡς ἐκ
 συνήθους μακροῦ, τῇ βασιλεῖ τῶν Ῥωμαίων ἀγαγέσθαι νίμ-
 φην ἔφουσκον, οὐχὶ δὲ ἐκ τοῦ ὑπηκόου, ὅπως ἀρωγὴν καὶ 10
 C βοήθειαν ἐν καιρῷ δεομένην παρὰ τοῦ γένους ἐκείνου σχοίη-
 μεν. συνκατανεούσης οὖν εἰς τοῦτο καὶ τῆς δεσποίνης Ἀν-
 νης ὡς ὅτι καὶ ἔξ Ἀλαμανῶν ἦν καὶ προθύμως εἶχε πάλιν
 ἐκ τῶν αὐτῶν αἱμάτων πορφύραν βάψαι τῷ βασιλεῖ καὶ παι-
 δί, παρορᾶται Καντακουζηνός. καὶ αὐτὸς τῆς ἐπιτροπῆς 15
 τὸν φόρτον ἀποφορτίζεται, ἔξεισι τῆς Κωνσταντίνου καὶ πρὸς
 Μακεδονίαν μεθίσταται. καὶ οἱ τὸν φθόνον τρέφοντες εὖρον
 εὐχωρίαν, καὶ καθοσίωσιν κατ' αὐτοῦ πλάττουσι, καὶ τῇ βασι-
 D λίσσῃ καὶ μητρὶ τοῦ βασιλέως τὸ πλάσμα ὡς πρᾶγμα βέβαιον
 ἀπαγγέλλουσι, καὶ δοκίμιον τοῦ πράγματος τῇ δεσποίνῃ συμ-
 βουλευόνται, „γενηθήτω“ λέγοντες „πρόσταγμα παρὰ τῆς σῆς
 βασιλείας πρὸς τὸν δομέστικον ὥστε λαβεῖν τὰς τῶν Μακε-
 δόνων ἴλας καὶ ἐλθεῖν τάχῃ πρὸς τὸ Βυζάντιον.“ ἐκείνοι μὲν
 γὰρ ἐγενόουν, εἰ μὲν ἀπαντήσῃ πρὸς τὸ θέμισμα, τὸν θη-

fratrem habuit, eiusque fidei imperium ac filium moriens commisit.
 sed Romaeorum impropera et iniqua fortuna odium ei invidiamque con-
 flavit: maxime etenim invidere solent homines illi quos virtus ad
 altiora evehit. quapropter cum Iohannem imperatorem adhuc adole-
 scentem generum sibi habere Cantacuzenus vellet, nuptum data illi
 Helena filia sua, caeteri senatorii ordinis viri invidia exagitati ma-
 trem imperatoris adeunt, uxoremque ei ex Germania petendam pro
 consuetudine iamdiu usurpata dicunt, non ex subditis, ut a Germa-
 nis, alunt, auxilia et suppetias, si tempus ita exegerit, consequi
 possimus. his cum annuisset domina Anna, quae Germana fuit et cui
 admodum cordi erat eodem sanguine imperatoris ac filii purpuram pro-
 nubiali foedere intingere, negligitur respuiturque Cantacuzenus, qui
 tutelae ac administrationis onere excusso Cpoli egressus in Macedo-
 niam recessit. hinc opportunam occasionem nacti qui invidia in illum
 ardebant, crimen maiestatis in illum confingunt, totumque commen-
 tum pro re comperta ad imperatricem imperatorisque matrem refe-
 runt, dantque consilium ut res accurate exploretur, iubeat, iniquunt,
 maiestas tua domesticum omnes turmas Macedonicas confestim coge-
 re Byzantiumque deducere. horum etenim alterutrum animo versa-

ρώμενον ἔξουσιν ὡς ἀνδράποδον, εἰ δ' ἀποκρούσει τὸ προσ- V. 7
 ταχθέν, εὐδηλον τὴν κατηγορίαν καταγγελοῦσι καὶ ἄλλον ἐν
 τοῖς πράγμασι χειροτονήσουσιν ἔφεδρον. οἱ δὲ τοῦ Καντα-
 κουζηνού προσγενεῖς τε καὶ φίλοι τὸ δρᾶμα λαθραίως διὰ P. 9
 5 γραφῆς δηλοῦσι, καὶ „εἰ μὲν βούλει τὸν ἥλιον ὄραῖν καὶ σκό-
 τους ἀπέχεσθαι, τὰ πρωτεῖα τῆ παρακοῆ νέμει” γεγράφασιν.
 „εἰ δ' ὑπήκοος γένη, ἔξεις πρὸ θανάτου τὴν σκότωσιν.” καὶ
 ταῦτα μαθὼν ὁ Καντακουζηνός καὶ τοῦ Θεσπίσματος κατα-
 φρονήσας προφανῶς ἀντίστη. οἱ δὲ τῆς πόλεως ἄλλον ἀντ'
 10 αὐτοῦ ψηφίζουσιν ἔπαρχον, Ἀλέξιον τὸν Ἀπόκαυκον, ἄνδρα
 ἀγενῆ τε καὶ ἄνανδρον, πλὴν ποικίλον ἐν πανουργίᾳ καὶ δει-
 τὸν ἐν σκαιότητι, ὃν καὶ μέγαν δοῦκαν ἢ βασιλεῖς ὠφεικίωσεν.
 οὗτος μαθὼν τοὺς τὸν Καντακουζηνὸν ἀπαγγειλαντας τὰ γε- B
 νόμενα, καὶ συλλαβὼν ἅπαντας προσγενεῖς τε καὶ φίλους, ἐν
 15 τῷ φρουρίῳ τοῦ μεγάλου παλατίου ἀπέκλεισεν, τὸν ἀριθμὸν
 ὑπὲρ διακοσίους, ἄνδρας ἡμιθέους ἤρωας καὶ Πελοπίδων καὶ
 Αἰακίδων ἀπογόνους. τούτους ἔχων ἔνδον ὡς στρουθία εἰς πάγην,
 καὶ φοβηθεῖς μὴ ποτε νεωτερίσαντες ἀντέχωσι τοῦ φρουρίου καὶ
 γένησονται οἱ δέσμοι ἐγκρατεῖς δι' ἐπισκέψεως τῶν συγγενῶν καὶ
 20 φίλων (καὶ γὰρ τὸ πλεῖστον τῆς πόλεως μέρος, ὅσον τῆς γερου-
 σίας, ὅσον τὸ σαρφετόν, ἐσέβετο τὸν Καντακουζηνὸν ὡς μεγαλο-
 δαρώτατον καὶ εἰς ἅπαντας εὐεργετικώτατον), βουλευέται βου- C

bant, aut ad iussa imperatoris praesto futurum, captivumque quem
 optant habituros; aut si obsequi renuerit, accusationem criminis ma-
 nifesti illi intentaturos, aliumque, qui rerum administrationem cap-
 sasset, suffecturos. at interea Cantacuzeni consanguinei et affines scriptis
 clam litteris machinationem, fraudemque illi aperiunt; monentque, si vo-
 let luce frui tenebrasque effugere, contumacia usus mandata imperatoria
 detrectet, quibus obsequentem manent ante mortem tenebrae. haec
 ubi intellexit Cantacuzenus, iussis imperatoris spretis palam rebel-
 lat; tuncque qui in urbe erant in locum eius alium praefectum con-
 stituunt, Alexium Apocaucum, virum timidum et ignavum, vasrum
 tamen et astutum scelerumque peritum artificem, quem etiam magni
 ducis officio et dignitate imperatrix auxit. iste cum rescivisset eos
 qui Cantacuzeno insidiarum machinationem et seriem patefecerant,
 comprehensos omnes eius consanguineos et amicos, supra ducentos
 viros, heroes et semones, Pelopidarum et Aeacidarum adnepotes, in
 carcere magni palatii conclusit tanquam passeress itaque intra retia prae-
 peditos dum retinet, veretur ne quando novi aliquid moliti custodibus
 superiores evadant et vincti palatium occupent, consanguineorum et
 amicorum studio et opera adiuti. potior namque pars, cum
 senatus tum plebs, Cantacuzenum suspiciebant, quem magnificentis-
 simum et in omnes maxime beneficium experti erant. hac de causa

λὴν πονηράν, τὴν μὲν ἡμέραν ἔχειν ἀλλήλοις τὸν ὄμιλον καὶ
 συνδιαίγειν ἐπὶ τοῦ φρουρίου τοὺς ἀπειτας, τὴν δὲ νύκτα
 κατὰ μέρος σύνδυο καὶ σύντριες ἀσφαλιζέσθαι ἐν οἰκίσκοις
 τισί. τὸ δὲ βουληθὲν εἰς ἔργον ἤγαστο, καὶ δὴ στανδαὶ καὶ ξύ-
 λα καὶ τέκτονες παρεσκευάζοντο. ὡς δὲ τὸ πραττόμενον οἱ 5
 φρουρούμενοι ἔγνωσαν, εἶπον ἐν αὐτοῖς „οὐκ ἄλλο τοῦτο
 πλὴν προφανῆς ἡμέτερος ὄλεθρος· ἢ γὰρ ἀπ' ἀλλήλων διά-
 στασις τὴν νυκτιώδη πνιγμονὴν ἢ τὴν ἐν βυθῷ τῆς θαλάσσης
 καταπόντωσιν προμαντεύεται.” ταῦτ' ἔφρασκον, καὶ εἰς ἀδυ-
 D μίαν ἐνέπεσον. ὁ δ' Ἀπόκαυκος ἐλθὼν τοῦ μεθοδεῦσαι τὰς 10
 σκηναῖς πῶς δεῖ πῆξαι τοῖς ἀρχιτέκτοσιν, μόνος ἔφιππος, οὐκ
 ἄλλον τιγὸς συνιππεύοντος πλὴν ἐνὸς δούλου, καὶ τοῦτου πε-
 ζοποροῦντος ὡς ἔθος, ἐντὸς δὲ τῆς θύρας τοῦ φρουρίου γε-
 νόμενος, καὶ τοῦτον οἱ ἐκεῖ κατεχόμενοι ὡς φθορέα κοινὸν
 καὶ ψυχάρπαγα θεουσόμενοι, μίαν τῶν παρατυχόντων σταν- 15
 δων φλιαῖς ἐνεκα λεπτυνθεῖσαν λαβὼν εἰς τῶν προυχόντων ἐκ
 γένους Ῥαούλ ἀντὶ ξίφους παίει κατὰ κεφαλῆς τὸν Ἀπόκαυ-
 κον. ὁ δὲ κατὰ γῆς ἀπὸ τοῦ ἵππου ὡς ἀπ' οὐρανοῦ ἄλλος Σατὰν
 πίπτει. ὁ δὲ δούλος πλέκεται τῷ Ῥαούλ καὶ ἄμφω μονο-
 μαχοῦντες εἰστήκεσαν. τούτων δὲ ἀσχολουμένων ἐπὶ τῇ κά- 20
 λῃ, ἕτερος τῶν ἐγκλεισίων πέλεκυν παρὰ τῶν τοῦ τέκτονος
 P. 10 χειρῶν ἀφπάσας τὸν χαμῶι πεσόντα κεραιομεῖ, καὶ τὴν κε-
 φαλὴν ἐν ἐνὶ μέρει τῶν προμαχώων ξύλω πεπερονημένην

eiusmodi consilium improbum inquit, omnes inter se versari familiari-
 terque colloqui intra carceris septa interdium permittere, per noctem
 vero separatos binos vel etiam ternos in quibusdam domunculis custo-
 diae securioris causa concludere. iamque consilium peragebatur, asse-
 resque et ligna apparabantur, et fabri advocati erant, cum illud,
 qui sub custodia tenebantur, senserunt, sibi que certam ac manife-
 stam perniciem parari cognoverunt, illamque per noctem singulorum
 separationem, strangulationem aut in profundum mare demersionem
 praenunciare. hosque sermones dum inter se agitant, animo despon-
 dent. interim Apocaucus fabris ostensus modum et ordinem, quem
 teneant in cameris illis extruendis, nullo comitante equite, sed uno
 servo, eoque, ut mos est, pedibus sequente venit, intraque ianuam
 carceris ingreditur; quem mox conspectum, ut communem omnium
 pestem vitaeque singulorum insidiantem, unus eorum inter praeci-
 puos ex genere Raul apprehensa vice gladii tabula obvia, quae ad li-
 men statuendum delolata erat, invadit, eiusque caput percutit; et
 Apocaucus ab equo, velut alius Satan de caelo, cadit. at Apocauci
 servus cum Raul colluctatur, et ambo tanquam in certamine singulari
 stant; dumque simul confligunt, incarcerationum alius arrepta de fabri
 manibus securi humi iacentis caput abscindit, illudque palo iuxta

προσκήγνυσι. τούτο οὐκ ἐξ μικρὰν ἀθυμίαν ἐπέβαλε τοὺς Βυ-
 ζαντίους σὺν ἅμα τῇ κρατούσῃ καὶ παντὶ τῷ στρατῷ. ἀλλὰ
 φύρθη ἅπαντες συνδραμόντες ἐντὸς τοῦ παλατίου εἰσῆλθον
 οὐκ ἀκόπως οὐδ' ἀναίμακτί, ἀλλὰ μετὰ πολλῆς τῆς βίας, καὶ
 5 πάντας κατέσφαξαν πλην ἕξ σωθέντων ἐν τῷ ὑπογίῳ τοῦ
 ναοῦ τῆς νέας· καὶ γὰρ τοὺς πλείονας ἐν μέσῳ τοῦ ναοῦ τούτου
 κατέθυσαν, οὐκ ἀλδφ ἢ φειδῆ χρησάμενοι τῶν ἀδύτων ἐνεκα V. 8
 καὶ τοῦ θυσιαστηρίου. ἕξ ὧν εἷς ὁ πατὴρ καὶ ἐμὸς B
 πάππος ἐτόγγαγε Μιχαὴλ Δούκας. οἱ καὶ ἅμφια ἐνδεδέντες
 10 μοναχῶν τῶν ἐκ τῆς μονῆς ἐξήσαν τῆς Κωνσταντίνου, καὶ
 τὴν περαιάν διαβάντες εἰς τὰ μέρη τῆς ἐκ διωσκύρησιν, οἱ
 μὲν εἰς Βιθυνίαν, ἕτερος ἀλλαχρῶ. ὁ δ' ἐμὸς πάππος εἰς
 Ἀσίαν, καὶ δὴ ἐντυχῶν τῷ Ἰσαακῷ υἱῷ τοῦ Ἀγῆν, καὶ τὴν
 καὶ αὐτὸν δῆλα ποιήσας, (καὶ γὰρ ὑπῆρχε παιδείας μεστὸς
 15 καὶ πίστεως τῆς ἄλλης ἔξω σοφίας ἀνάπλευς καὶ λατρικῆς τέ-
 χνης οὐκ ἄμοιρος, γένει τε καταγόμενος τῶν ἀνέκλυθον Δού-
 κων καὶ τῆς αὐτῆς σιρῆς χρυσόκοσμος κρείος,) δεξιούται τοῦ-
 τον ὁ τύραννος, καὶ προσεὶ καὶ φιλοτιμείται τὸν ἄνθρωπον C
 τηρεσίαις παντοίοις καὶ εὐεργεσίαις ἀμείψας, καὶ τούτων ἐν
 20 ἑφέσῳ καθίστησιν. καὶ τὴν μετοικίαν ὡς πατριδα ἐπηγαλίσα-
 το, καὶ τὸν ἄλλογενῆ καὶ βάρβαρον ὡς θεόσταπτον ἔσεβα
 καὶ ἐτίμα, εἰς νοῦν λαμβάνων τὰς ἀποσθουλίας τῶν Ῥωμαί-

in propugnaculi quadam parte depangit tantum facinus non parum
 attonitos reddidit Byzantinos, imperatricem ipsam totumque exercitum.
 omnes itaque concursu ad palatium promiscue facto ingrediuntur, non
 tamen citra pugnam caedemque, sed multa vi facta sibi via; omnes-
 que trucidarunt, praeter sex, qui in subterraneo templi novi mona-
 sterii specu delitescentes salvi evaserunt; plurimos etiam in medio
 templo mactaverunt, nec adytorum aut altaris maiestas et reverentia,
 ut parceretur ulli, quicquam valere. inter eos equidem, qui tanto
 periculo erepti sunt, fuit avus meus paternus Michael Ducas, ipsi
 porro monachorum illius monasterii mantis seu cappae induti Cpoli
 aufugerunt, et in oppositam continentem Asiam transvecti in regio-
 nes orientales, alius in Bithyniam, alius alio discesserunt, avusque
 meus Asiam petiit, adivitque Iesaeum Atenis filium, et ei, sibi quae
 acciderant, narrat. eruditus equidem erat, et scientiarum liberalium-
 que artium peritissimus, medicae artis non ignarus, genus ducens ab
 antiquis illis Ducis, inque prosapia ista veluti catenae annulus aureus
 splendebat: hunc ergo honorifice excepit tyrannus, providitque ut
 cuncta necessaria com meatusque rerum omnium ei praeberentur, be-
 neficiisque cumulado Ephesum habitandam concessit; quae sedes pe-
 regrinae aequae ac patria gratae ipsi ac carae fuerunt; barbarum ve-
 10 et alienigenam non aliter quam divina providentia constitutum re-

τῶν παρανομῶν γενόμενοι. εὐθέως οὖν παραλαβὼν ἕς εἴχε
 δυνάμεις Θρακικᾶς καὶ τοὺς ἐκ τῆς πόλεως αὐτομόλους πρὸς
 κράλην Σερβίας παραγίνεται, καὶ τὴν ἄπασαν ἣν ἀδίκως
 ἐπέστη ζῆμιαν καὶ ὄνειδος καὶ τὴν ἐκ τοῦ γένους τῶν οἰκείων
 φθορὰν ἅπαντα καταγγείλας. ἦν γὰρ εὐδοκίμων ὁ Στέφανος 5
 τῇ τότε καιρῷ οὕτω γὰρ ἦν τῷ κράλει ὄνομα. καὶ γὰρ ὡς ἔθος,
 τὸ ὀγκῶδες καὶ βαρὺ ταπεινωθὲν τὸ κοῦφον καὶ λεπτὸν εἰς ἕνος
 P. 12 αἰρεται. αἱ γὰρ δυστυχίαι τῶν Ῥωμαίων καὶ αἱ καθημεριναὶ ἀλ-
 λεπύλληλαι ταραχαὶ καὶ οἱ ἐμφύλιοι πόλεμοι τοὺς βαρβάρους καὶ
 ἀγγελίους ὑπερέχοντας αὐτῶν πεποιήκασιν. ὅθεν ὁ τῶν Σέρβων 10
 ἀρχηγὸς ἐτόλμησεν ἀναδύσασθαι κράτος καὶ κράτης ὀνομάζε-
 σθαι· τοῦτο γὰρ τὸ βίρβυρον ὄνομα ἐξελληνιζόμενον βασιλεὺς
 ἐρμηνεύεται. ἐνωτισθεὶς οὖν τῶν ἐημάτων Καντακουζηνοῦ καὶ
 πλήρης ἡδονῆς γεγονὼς συνέθετο τοῦ δοῦναι αὐτῷ βοήθειαν καὶ
 ἀρωγὴν πρὸς ἀντιπαράταξιν τῶν Ῥωμαίων· ὃ καὶ πεποίηκεν. αἱ 15
 δὲ τῆς πόλεως μαθόντες τὴν ἀποστασίαν Καντακουζηνοῦ καὶ τὰ
 παρόσημα τῆς βασιλείας ἐνδυθέντα καὶ παρὰ πᾶσιν ὡς βασιλεῖα
 B ἀναγορευόμενον τολῶν ἐν τοῖς Θρακείοις μέρεσιν οἰκοῦσιν ἄχρις ἀν-
 τῆς Σηλυμβρίας, κατωδυνῶντο τὴν ψυχὴν, καὶ πληρεῖς δειλίας
 καὶ φόβου γενόμενοι συνέιχοντο κοινολογοῦντες ὁ καθείς πρὸς τὸν 20
 γείτονα „τί ἄρα ἔσται τὸ ἀποβησόμενον; τί δὲ ἢ πρὸς τὰ κακὰ
 ἔβουσα τύχη τοῖς Ῥωμαίοις ἔκλωσεν;”

imitabantur, damnati. statim itaque collectis copiis Thracicis simul-
 que ab urbe transfugis, ad Serviae cralem pergit, sibi que illatam
 praeter omne ius et fas contumeliam ei ab initio exponit, suorum-
 que affinium caedem. his etenim temporibus Stephanus (hoc enim erat
 cralae nomen) admodum illustris et potens erat: sic namque accidere
 solet, ut corporibus multa mole adsurgentibus multoque gravitatis pon-
 dere depressis ac demeris, quae levia et tenuia sunt, in sublime
 ferantur. Romaeorum certe infortunia et quotidiani seque serie con-
 tinua excipientes tumultus bellici atque intestinae seditiones barba-
 rorum colluviem superiorem ipsis potioremq; reddiderant. unde Ser-
 viorum principi audacia nata vires acquirendi et cralae nomen adsumen-
 di; quae barbara appellatio Graece reddita βασιλεῖα (id est imperato-
 rem) designat. cum audisset ergo Cantacuzeni querelas, laetitia com-
 pletus suppetias ei se laturum, ut Romaeis resistat, pollicetur, et tulit.
 at Byzantinos, ubi certiores facti sunt de Cantacuzeni defectione,
 ipsamque imperii insignia induisse, et ab omnibus qui Thraciam te-
 nebant Selymbriam usque proclamatum imperatorem et agnitum, ve-
 hemens animi dolor invasit; tuncque percussus metu ac terrore omnes,
 conventus et colloquia agitando, disserere inter se vicini de incerto
 imminentium exitu, in quamve partem fortuna anceps Romaeis tot
 calamitatibus afflictis inclinaret.

7. Τῶν τοῦ Ἀτῆν Τούρκου υἱὸς εἰς Ὀμοῦρ ἐπινομαζόμε- C
νος, ἀρχηγὸς τῶν ἐν τῇ Σμύρνῃ πολιχνίων, καὶ αὐτῆς Σμύρνης
κατὰ διαδοχὴν λαβόντος τὴν ἡγεμονίαν παρὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ
Ἀτῆν, τολμηρὸς ὢν καὶ θραυσκαρδίας, ἐντυχὼν καὶ λιμέντας οἴους
5 ἐγκολιζέσται ἡ Ἰωνία καὶ δρυμῶνας πολυξύλους καὶ πρὸς κατα-
σκευὰς φορτικῶν νηῶν καὶ μακρῶν τριήρων ἐπιτηδείους, κατε-
σκεύασεν αὐτάρκως πρὸς ἃ ἠβούλετο λησιμικὰς διήρεις τε καὶ
τριήρεις, καὶ ἐπεμβαίνων αὐτὰς ἐπόρθει τὰς περικύκλω πόλεις
καὶ νήσους, Μιτυλήνην σὺν πάσῃ νήσῳ Λέσβῳ, Χίῳ, Σάμῳ,
10 Ναξίῳ καὶ πάσας τὰς περικύκλω νήσους, μαθὼν δὲ τὴν διχοστα- D
σίαν τῶν Ῥωμαίων, καὶ ὅπως Ἰωάννης ὁ Καντακουζηνὸς ἀνὴρ V. 10
ἐθγενῆς τε καὶ τῶν πάλαι ἡρώων ἀπόγονος, ἀνδρείος μαχιμώ-
τατός τε περὶ τὰ πολεμικὰ καὶ συντοῦς ἐν ἅπασιν ἀγαθός
ἦθεσι, βουλὴν βουλευέσται πονηράν. στόλον γὰρ εὐτρεπίσας
15 τὸν ἀριθμὸν ὑπὲρ τὰ τεσσαράκοντα λαίφη καὶ ἐξελθὼν τοῦ
λιμένος πρὸς Καλλιούπολιν ἀφίκετο αὐτοκάλεστος, καί κειθεν
ἐξελθὼν διὰ ξηρᾶς ἄχρῃς Διδυμοτόχου ἀφίκετο. ἔτυχε γὰρ
ἐκείσε διώγουσα ἡ γυνὴ τοῦ Καντακουζηνοῦ πανοικί· ἀπερχομέ- P. 13
του γὰρ αὐτοῦ ἐν Σερβίᾳ, συναγαγὼν πάντα τὰ ἐν τῇ οἰκῇ
20 χρυσᾶ τε καὶ ἀργυρᾶ καὶ πᾶσαν ἄλλην περιουσίαν καὶ παιδᾶς
τε καὶ γυναῖκα ἐκ τῆς Ἀδριανοῦ εἰς Διδυμοτόχον ἤγαγε, καὶ
πᾶσαν ἄλλην τὴν τυχοῦσαν ἐπιμέλειαν τοῦ πολιχνίου παρα-

7. 8] 85 P.

7. Atinis Turcorum principis filiorum unus Homur dictus Smyrnae oppidorumque tractus illius princeps, quam dittonem a patre Atine iure hereditario obtinuerat, audax ipse et generosus; quosque Ioniae littora in sinus curvata portus efficiunt occupabat, silvasque arboribus densissimas aptis ad fabricandum naves actuararias longasque triremes; ex quibus materias abunde coegit ad praedatorias biremes triremesque pro libitu construendas; quas cum consendisset, urbes et insulas circumiacentes vastavit, et depopulatus est Mitylenen cum tota insula Lesbo, Chium, Samum, Naxum caeterasque alias vicinas insulas. cum vero nuntius ad ipsum perlatus esset de Romaeorum discordia civili, innotuissentque ipsi Iohannis Cantacuzeni nobilitas genusque ab heroibus olim deductum, bellica etiam virtus rei que militaris peritia, quae morum probitati ac prudentiae coniunctae erant, consilium improbum inivit. instructam enim classem quadraginta navium portu deduxit, et Callipolim nullo sollicitante appulit: inde excensione facta terrestri itinere Didymotoechum pervenit, ubi Cantacuzeni vxor cum tota familia substiterat: in Serviam enim discedens Cantacuzenus universam suppellectilem auream atque argenteam caeterasque opes convasatas, liberos simul et uxorem Adrianopoli deduxerat et Didymotoechum transportarat; securitati insuper oppidi huius ab ipso provisum, cum ad cralem

τῶν παρανομιῶν γερόμενοι. εὐθέως οὖν παραλαβὼν ὡς εἶχε
 δυνάμεις Θρακικὰς καὶ τοὺς ἐκ τῆς πόλεως αὐτομόλους πρὸς
 κράλην Σερβίας παραγίνεται, καὶ τὴν ἄπασαν ἦν ἀδίκως
 ἠπόστη ζημίαν καὶ ὄνειδος καὶ τὴν ἐκ τοῦ γένους τῶν οἰκείων
 φθορὰν ἅπαντα καταγγεῖλας. ἦν γὰρ εὐδοκιμῶν ὁ Στέφανος 5
 τῇ τότε καιρῷ οὕτω γὰρ ἦν τῇ κράλῃ ὄνομα, καὶ γὰρ ὡς ἔθος,
 τὸ ὀγκῶδες καὶ βαρὺ ταπεινωθὲν τὸ κοῦφον καὶ λεπτὸν εἰς ὕψος
 P. 12 αἶρεται. αἱ γὰρ δυστυχίαι τῶν Ῥωμαίων καὶ αἱ καθημεριναὶ ἀλ-
 λεπάλληλαι ταραχαὶ καὶ οἱ ἐμφύλιοι πόλεμοι τοὺς βαρβάρους καὶ
 ἀγέλαιους ὑπερέχοντας αὐτῶν πεποιήκασιν. ὅθεν ὁ τῶν Σέρβων 10
 ἀρχηγὸς ἐτόλμησεν ἀναδύσασθαι κράτος καὶ κράλης ὀνομάζε-
 σθαι· τοῦτο γὰρ τὸ βάρβαρον ὄνομα ἐξελληνιζόμενον βασιλεὺς
 ἐρμηνεύεται. ἐπισιωθεὶς οὖν τῶν ἐημίτων Καντακουζηνοῦ καὶ
 πλήρης ἡδονῆς γεγονὼς συνέθετο τοῦ δοῦναι αὐτῷ βοήθειαν καὶ
 ἀρωγὴν πρὸς ἀντιπαράταξιν τῶν Ῥωμαίων· ὁ καὶ πεποιήκεν. οἱ 15
 δὲ τῆς πόλεως μαθόντες τὴν ἀποστασίαν Καντακουζηνοῦ καὶ τὰ
 παράσημα τῆς βασιλείας ἐνδυσθέντα καὶ παρὰ πᾶσιν ὡς βασιλεῖα
 B ἀναγορευόμενον τέλος ἐν τοῖς Θρακικοῖς μέρεσιν οἰκοῦσιν ἄχρις αὐ-
 τῆς Σηλυμβρίας, καταδυνῶντο τὴν ψυχὴν, καὶ πλήρεις δειλίας
 καὶ φόβου γερόμενοι συνείχοντο κοινολογοῦντες ὁ καθείς πρὸς τὸν 20
 γείτονα „τί ἄρα ἔσται τὸ ἀποβησόμενον; τί δὲ ἢ πρὸς τὰ κακὰ
 ἔπευσα τύχη τοῖς Ῥωμαίοις ἐκλώσεν;”

imitabantur, damnati. statim itaque collectis copiis Thracicis simul-
 que ab urbe transfugis, ad Serviae cralem pergit, sibi que illatam
 praeter omne ius et fas contumelliam ei ab initio exponit, suorum-
 que affinium caedem. his etenim temporibus Stephanus (hoc enim erat
 cralae nomen) admodum illustris et potens erat: sic namque accidere
 solet, ut corporibus multa mole adsurgentibus multoque gravitatis pon-
 dere depressis ac demersis, quae levia et tenuia sunt, in sublimi
 ferantur. Romaeorum certe infortunia et quotidiani seque serie con-
 tinua excipientes tumultus bellici atque intestinae seditiones barba-
 rorum colluviem superiorem ipsis potioremq; reddiderant. unde Ser-
 viorum principi audacia nata vires acquirendi et cralae nomen adsumen-
 di; quae barbara appellatio Graece reddita βασιλεῖα (id est imperato-
 rem) designat. cum audisset ergo Cantacuzeni querelas, laetitia com-
 pletus suppetias ei se laturum, ut Romaeis resistat, pollicetur, et tulit.
 at Byzantinos, ubi certiores facti sunt de Cantacuzeni defectione,
 ipsumque imperii insignia induisse, et ab omnibus qui Thraciam te-
 nebant Selymbriam usque proclamatum imperatorem et agnitum, ve-
 hemens animi dolor invasit; tuncque percussus metu ac terrore omnes,
 conventus et colloquia agitando, disserere inter se vicini de incerto
 imminentium exitu, in quamve partem fortuna anceps Romaeis tot
 calamitatibus afflictis inclinaret.

νήσους ἀπέπεμψεν, ἐλθὼν μετ' αἰχμαλωσίας ἰκανῆς, ἀπαρχῆς οὐσίας τοῦ καρποῦ τῆς ἁμαρτίας τῶν Ῥωμαίων τῶν κατοικούντων ἐν Θράκῃ καὶ ἐν πάσαις ταῖς κατὰ δύσιν μέρεσιν· οἱ γὰρ Βιθυνοὶ D καὶ Φρύγες καὶ οἱ ἐν πάσαις τῆς ἐώας οἰκούντες ἐπαρχίαις, 5 προλαβὼν γὰρ ὁ χρόνος κατέφθειρεν, οἱ καὶ ὑπὸ τῶν Τούρκων κατεφθάρησαν. ἐλθὼν δὲ ὁ Ὀμοῦρ ἐν τῇ Σμύρνῃ, καὶ ἰδὼν τὸ πολίχνιον ἤδη ὑπὸ τῶν φρερίων πεπληρωμένον, μεστὸν ἀνθρώπων πολεμικῶν καὶ εὐμηχάνων, πλήρες κατεργασμένον καὶ μηδεμιᾶς ἄλλης δεούσης οἰκοδομῆς, ᾧδονήθη τὴν ψυχὴν καὶ 10 ἐπιμόνωσ καθ' ἑαυτὸν ἐβουλεύσατο ἢ τὸ φρούριον κατασχέειν ἢ τὴν ψυχὴν ἀποβαλέσθαι. ἀρξάμενος δὲ μάχεσθαι καὶ ἀντιμάχεσθαι καὶ πολεμικὰς μηχανὰς ἐξετάζειν καὶ ἐφευρίσκειν, οὐ διέλιπε νύκτα καὶ ἡμέραν διεγείρων πολέμους διὰ τε ἀκροβολισμῶν P. 14 καὶ γαιορνημάτων καὶ τοιχορνημάτων καὶ πασῶν ἄλλων κατα- 15 σκευῶν. ἤδη δὲ ἐν τοῖς τοιοῦτοις ἀγωνίσμασι καὶ παλαίσμασιν ὡσπερ τις ἄλλος Λυαῖος ἀντιμαχόμενος ἠδυνήθη εἰς τόσον ὥς καὶ τὴν τάφρον τοῦ πολυχνίου διαπερᾶσαι σὺν τοῖς αὐτοῦ, καὶ κλίμακας ἐν τοῖς τείχεσι θείναι, καὶ ὥς λυσσητῆρ κύων, ὥρμησεν V. 11 αὐτὸς πρῶτος ἀναβῆναι καὶ τὸ τρόπαιον αὐτὸς μόνος λαβέτω. ἢ 20 δὲ ἄνω πρόνοια ἢ τὰ πάντα καλῶς ἄγουσα καὶ μεταφέρουσα, ὁ- B ρῶσα τὸ θηριόγνωμον αὐτοῦ καὶ δρακόντειον ὄρημα, μεσάζοντος ἤδη τῆς ἀναβάσεως τῶν βαθμίδων τῆς κλίμακος, καὶ ἀνα-

3. an πᾶσι τοῖς?

captivos multos secum abducens, hasque primitias erroris sui perceperunt Romaei Thraciam caeterasque Occidentis partes incolentes: nam Bithyni et Phryges caeterarumque Orientis praefecturae incolae a Turcis in servitutem annis praeteritis redacti erant. Smyrnam tandem revectus Homur oppidulum a fratribus militibus iam perfectum absolutumque cernit, crebrasque et frequentes in eo viros bellicosos et apprime industrios, nihilque constructioni eius deesse. acerbo itaque animi dolore correptus, iugiter secum agitare aut oppidum occupandi aut vitam perdendi consilium. oppugnatione deinde coepta non cessavit machinas bellicas experiri novasque comminisci; noctu et interdum ad pugnam velitationibus lacessere, et cuniculis actis caeterisque molitionibus adhibitis muros perfodere et evertere; tandemque, velut alter Bacchus, frequentibus oppugnationibus et praeliis in oppidi fossam penetravit, scalisque moenibus admotis, tanquam canis rabidus, primus murum subire ausus est, solique sibi tropaeum erigere. verum divina providentia, quae omnia quo vult agit et transfert, ferocem istius animum et vehementem impetum intuita, de illo ita decrevit. cum ad medios scalae gradus iam pervisset, galeamque ab oculis parum reiecisset, ut quantum esset pro-

τὰς ἔνδον ἀγνιὰς καταπατήσαντες καὶ φιλοξενηθέντες παρὰ τῆς
 δεσποίνης καὶ τῶν Ῥωμαίων ἐξίσαι κατὰ τοῦ Καντακουζηνοῦ.
 ὁ δὲ Καντακουζηνὸς ἀσφαλτώσας τὰ φρούρια, καὶ ζωοτρο-
 φίας καὶ τὰ πρὸς τὴν χρεῖαν ἅπαντα καλῶς ἐπιμελησάμενος,
 ἐξείσι καὶ αὐτὸς μετὰ τῶν σὺν αὐτῷ Ῥωμαϊκῶν καὶ Σερβι- 5
 κῶν στρατευμάτων, καὶ συμπλακείς καὶ πρώτην καὶ δευτέραν
 εἰσβολὴν οὐκ εἶχον οἱ Τούρκοι κερδᾶναι τι τοῦ αὐτοῦ· ἦν γὰρ
 ὁ ἀνὴρ περὶ τὰ πάντα πολεμικώτατος, ἀλκὴν ἔχων καὶ τέχνην
 τῶν πολέμων ὥς οὐδεὶς τῶν ἄλλων τοῦ τότε καιροῦ. ὅσοι
 μὲν τῶν Τούρκων ἠνδραποδίζοντο, μαχαίρας αὐτοὺς παρανά- 10
 Δλωμα ἐπεποίη· ὅσοι δὲ τῶν Ῥωμαίων, μόνον τοῖς ἐνδύμασι
 αὐτοὺς ἀφελούντες γυμνοὺς ἀφίσσαν οἴκαδε πορεύεσθαι. οἱ δὲ
 Τούρκοι τὸ πολεμεῖν ἀφέντες τὸ σκυλεύειν τὰς κόμας κατέτρε-
 χον, καὶ δὴ ὄρμαθους ἀναριθμήτους ἐξ ἀλύσεων ἀνθρώπους συμ-
 πλέξαντες εἰς τὴν Κωνσταντίνου ἀνδρας τε καὶ γυναῖκας, θηλά- 15
 ζοντα νήπια καὶ ἐφήβους νέους, ἱερεῖς καὶ μοναχοὺς, ἅπαντας
 φύρδην ὡς πρόβατα ἐν τῇ λεωφόρῳ, ὡς Σκύθας ἢ Ἀβασγοὺς
 ἀπεμπολοῦντας ἐκόμιζον. καὶ τὸ δεινότερον ὅτι εἰ ἔτυχε μὴ
 παραχρῆμα οὐχ εὗρίσκετο ἀγοράζων, ἐν ταῖς ὄψεσι τῶν Ῥω-
 μαίων δεινῶς οἱ Ῥωμαῖοι παρὰ τῶν βαρβάρων, ὃ τῆς ἀ- 20
 σπλαγχνίας, ἐμαστιζοντο. οὐκ ἄλλο τὸ πανουργούμενον ἢ ὅτι
 P. 16 ρευθὺς τὸν πορθμὸν δια βιβιάσαντες ἐν τῇ Προύσῃ καὶ ἀνω-

11. ἐπεποίη] ἐποίησαν Bullialdus.

urbis et muros ambulat, eosque lustrant. benigne ab imperatrice
 habiti caeterisque Romaeis urbe excedunt, et adversus Cantacuzenum
 profisciscuntur. ex altera vero parte Cantacuzenus praesidiis impositis
 castra arcesque firmat, commeatumque et caetera necessaria invehit,
 progrediturque cum Romaeorum sibi adhaerentium copiis Serviorum-
 que exercitu, praelioque semel atque iterum commisso nullum dam-
 num a Turcis passus est: erat quippe vir bellicosissimus, robustus
 et artis bellicae prae caeteris sui temporis hominibus peritus. quot-
 quot igitur praelio cepserunt, Turcos peremerunt, Romaeos vero ves-
 tibibus spoliatos domum nudos remiserunt. at Turci omissa pugna ad
 pagos diripiendos discurrunt. iamque longa agmina mancipiorum ca-
 tenis victorum trahabant, abducebantque Cpolim viros, mulieres,
 lactentes infantes, adolescentes, sacerdotes et monachos velut oves,
 et tanquam Scythas aut Abasgos per vias vendendi gratia agebant.
 quodque acerbius erat, nisi redemptor statim accederet, spectantibus
 Romaeis Romaei a barbaris, proh inhumanum scelus, flagris caede-
 bantur. isque malus caedentis erat animus, ut miseratione motus
 quispiam eos redimeret. qui vero redempti non sunt, eos trans fretum
 Prusam statim avexerunt, inque alias regiones mediterraneas inter

τέρω τούτους ἀπέπεμιον ἐν τοῖς Τούρκοις πιπραθησομένους. καὶ ἦν ἰδεῖν θέματα ἐλεεινόν. πανταχοῦ κλαυθροί, πανταχοῦ ὀδυρμοί, πανταχοῦ δάκρυα ἐν ὕψει τῶν Ῥωμαίων, καὶ ὁ ἔλεων οὐκ ἦν οὐθ' Ἕλλην οὔτε βάρβαρος.

5 9. Τότε Καντακουζηνὸς εἰς τοὺν λαβῶν τὸ γεγονός, B
καὶ μὴ φέρων τὴν ἄτοπον προῶν ἦν ἀτίμως μετεχειρίσαντο
οἱ τῆς πόλεως πρὸς τοὺς ἔξω Ῥωμαίους, βουλὴν βουλευέται
πονηράν, θεοῦ υμνηρόντος, οἶμαι, τὴν καρδίαν αὐτοῦ διὰ τὸ
καταποτισθῆναι ἄρδην τοὺς Ῥωμαίους, καὶ στείλας πρέσβεις
10 εἰς τὸν Ὁρχάν αἰτεῖ παρ' αὐτοῦ βοήθειαν ὡς αἰδουόμενος
ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων καὶ ὡς ἐπίτροπος ὢν τῆς βασιλείας τοῦ
ἀποικομένου βασιλέως Ἀνδρονίκου, καὶ οἱ Ῥωμαῖοι φθονή-
σαντες ἐξέωσαν αὐτὸν τῆς ἐπιτροπῆς, καὶ κατέσφαξαν τοὺς αὐ-
τοῦ συγγενεῖς, κάκιστον φυγάδα πεποίηκαν. εἰ οὖν ἀντιλάβη
15 τε αὐτὸν καὶ χεῖρα βοήθειας ὀρέξῃ, ἔχει δοῦναι αὐτῷ τὴν
δυγατέρα αὐτοῦ εἰς γυναῖκα μετὰ καὶ πολλῶν θησαυρῶν χά- C
ριον προικός, καὶ ἔχειν αὐτὸν ὡς υἱόν, καὶ ὑπακούειν αὐ-
τῷ εἰς πάντα τὰ θελήματα αὐτοῦ. τότε ὁ Ὁρχάν αἰκούσας
τοὺς πρέσβεις παρ' ἐλπίδα γαμικῶν συναλλαγμάτων φθγγο-
20 μένους φωνᾷς καὶ θησαυρῶν ἀπείρων ἀγγελίας, κεκμηλὸς οὐ-
τως ὡς βροῦς διψῶν ἐν καύσῳ θέρους ἐν λίανῃ πλήρει V. 13
ῥέματος ψυχροτάτου πίνων μὴ κορεσνόμενος τῶν γαμάτων, οὐ-
τω καὶ οὕτως ἐνωπιθεῖς ὑπὸ τῆς βαρβαρικῆς ἀκλασίας.

Tarcos venum miserunt. omniū erat miserabilis aspectus; ubique luctus, lamenta et lacrimae intuentibus Romaeis, neque ullus Graecus aut barbarus miserebatur.

9. Civium Cypoleos adversus alios Romaeos nefarie admissum tam indignam facinus cum animo versaret Cantacuzenus, nec id ferre posset, perniciosum consilium, deo, ut videtur, cor eius indurante, eligit, quo Romaei funditus perirent. legatis ad Orchanem missis auxilium ab eo poscit, ut a Romaeis iniuriam passus, et imperii Andronici defuncti imperatoris administratione, cuius ipse tutor erat, invidia pulsus. suos etiam consanguineos occisos queritur, seque fugere coactum. si itaque opem ferre velit adiutoremque se praebere, pollicetur ei nuptum filiam se daturam multosque dotis nomine thesauros, habiturumque eum pro filio, inque omnibus ei obtemperaturum. tunc Orchanes cum legatos de connubialibus pactis disserentes praeter spem audivisset ingentesque auri pollicitationes, non secus ac bos, ore hiante per aestatis ardentem aestum e lacu frigidissimae aquae pleno hauriens, quamvis largissimo potu sitim non restinguit, haec auribus insinuata promissa secundum innatam barbaris libidinem atque aviditatem amplectitur. gens enim ista caeteras

καὶ γὰρ ἀκράτητον τὸ ἔθνος αὐτὸ καὶ οἰστρομανὲς ὡς οὐδὲ ἐν τῶν πασῶν γενῶν, ἀκόλωστον ὑπὲρ πάσας φυλάς καὶ ἀκώρετον ἀσωτίαις. τοσοῦτον γὰρ πυροῦται ὅτι καὶ κατὰ φύσιν καὶ παρὰ φύσιν ἐν θηλείαις, ἐν ἄρρεσιν, ἐν ἀλόγοις ζώοις ἀδεῶς καὶ ἀκράτῳς μιγνύμενον οὐ παύεται. καὶ ταῦτα τὸ 5 ἀναιδὲς καὶ ἀπάνθρωπον ἔθνος εἰ Ἑλληνίδα ἢ Ἰταλὴν ἢ ἄλλην τινὰ ἑτερογενῆ προσλάβηται ἢ αἰχμάλωτον ἢ αὐτόμολον, ὡς Ἀφροδίτην τινὰ ἢ Σεμέλην ἀσπάζονται, τὴν ὁμογενῆ δὲ καὶ αὐτόγλωττον ὡς ἄρκτον ἢ ὕαιναν βδελύττονται. ἀκούσας τοίνυν ὁ ἠηθεὶς ἀρχηγὸς Ὁρχάν τὴν πρὸς γάμον τῆς κόρης 10 συνάφειαν (ἦν γὰρ ἑρῶία τῷ εἶδει καὶ τὴν ὄψιν οὐκ ἄχαρις) καὶ τὸν τῆς προικὸς ὄγκον καὶ τὰ σταλθέντα παρὰ τοῦ Καντακουζηνοῦ προγραμμαῖα δωρηήματα συνένευσεν εὐκόλως, καὶ φιλοτιμήσας τοὺς πρέσβεις ἀπέπεμψεν ὄρκους δοῦς καὶ P. 17 λαβῶν ὡς ἀπὸ τοῦ γε εἰς τὸ ἔξης ἔσται γαμβρὸς τοῦ Καντα- 15 κουζηνοῦ καὶ εἰς πᾶσαν ἀρωγὴν καὶ βοήθειαν ὡς υἱὸς πρὸς πατέρα ἀόκνως ἐτοιμασθήσεται, μόνον τὴν μελλονύμφην σὺν τῇ φερνῇ συντόμως πρὸ τοῦ ἕως εἰ μεταπέμψει. ἔτυχε γὰρ αὕτη ἡ μαρὰ μνηστειᾶ ἐν Ἰανουαρίῳ μηνὶ γενέσθαι τοῦ τότε χρόνου. καὶ σὺν τούτοις ἐστάλησαν ὡς πέντε χιλιάδες 20 Τοῦρκοι τῷ Καντακουζηνῷ, ἄνδρες μαχιμώτατοι καὶ ὄξει εἰς θυμὸν καὶ τῶν Ῥωμαίων φθορεῖς, ὡς εἰκάσει τις αὐτοὺς εἰς κύνας καρχαρόδοντας ἢ Χάρωντας. ὑποδεξάμενος οὖν αὐτοὺς

2. aut πάντων legendum aut γενεῶν.

nationes intemperantia atque inexcusable luxurie furore vincit, qui eo erumpit ut non solum iuxta naturae leges, sed etiam contra fas et ordinem praepostero cum feminis et maribus atque brutis audacia effreni supra exerceat. praecipue vero impudens et inhumana gens, si Graecam aut Italiam aliamve peregrinam mulierem captivam aut transfugam possideat, ut Venetum aliquam aut Semelen amplectitur, populares vero feminas ut ursum aut hyaenam aversatur. praedictus itaque princeps Orchanes cum de coniugio puellae, quae praestanti forma ac venusta erat, deque dotis amplitudine verba percepisset, missisque a Cantacuzeno donis antenuptialibus captus esset, facile petitionibus legatorum annuit, eosque honorifice habitos dimisit, et iureiurando interposito generum Cantacuzeni delinceptus gessit, et ad suppeticas, ut filium patri, forentias apparatusum se pollicitus est, hac solum addita condicione, ut futuram uxorem sine mora ante vernum tempus accersat: haec enim sponsalia scelestis mense Ianuario anni illius celebrata sunt. his pactis missa sunt militum Turcorum quinque milia bellicosorum et manu promptorum, qui Romaeorum totidem pestes erant, ut quivis eos cum canibus dentes exasperantibus aut Charontibus rite comparaverit. hos Cantacuzenus pro more

ὁ Καντακουζηνὸς καὶ τὴν συνήθη φιλοφροσύνην μετὰ δάφρων
 ὅτι πλείστον, ὑποσχέσεων κατακορέσας αὐτούς, ἐτοιμάζετο B
 τὴν πρὸς τὸ Βυζάντιον παρασκευήν, ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ τὸ
 σίφρος τῶν Τούρκων καὶ ἑτέρους τόσους ἢ καὶ πλείονας
 5 Σέρβους, καὶ Ῥωμαίους ὄσους ἢ Θράκη τότε ἔχειν ἠδύνατο.
 καὶ δὴ ἐτοιμάσας τὰ τῆς προικὸς καὶ πέμψας τὴν θυγατέρα
 αὐτοῦ τῷ Ὀρχάν σὺν πάσῃ τιμῇ καὶ περιφανείᾳ καὶ δόξῃ
 καὶ πολλῇ τῇ λαμπρότητι, αὐτὸς εἰς πόλεμον ἠσχολεῖτο. καὶ
 δῆτα ἀρξάμενος ἀπὸ Σηλυμβρίας ληΐζειν καὶ κίσειν πάσας
 10 κόμας καὶ πόλεις ἄχρις αὐτῆς πόλεως. καὶ τοὺς δυστυχεῖς
 Ῥωμαίους, οὓς μὲν Σέρβοι ἠχμαλωτέον, εἰς Σερβίαν ἀπέ-
 πεμπον, οὓς δὲ Τούρκοι, τὸν πορθμὸν διαβιβάζοντες εἰς
 Προύσαν καὶ τὰς λοιπὰς πόλεις δορυαλώτους ἐπόμπευον. καὶ C
 ἦν ἰδεῖν θάμα ἐλεεινόν. τίνες οἱ ἀχμαλωτίζοντες; Ῥωμαί-
 15 ωι. τίνες οἱ ἀχμαλωτιζόμενοι; Ῥωμαῖοι. τίνες οἱ σπαδι-
 ζοντες; Ῥωμαῖοι. τίνες οἱ σπαδιζόμενοι; Ῥωμαῖοι. τίνων
 τὰ νεκρὰ σώματα; Ῥωμαίων. τίνες οἱ νεκρῶσαντες; Ῥωμαί-
 ρι. ὦ δεινῆς συμφορᾶς! ἔλθόντος δὲ τοῦ Καντακουζηνοῦ σὺν
 αὐτῷ τῷ στρατῷ, ὅπερ εἰρήκαμεν, ἄχρι καὶ τῶν πυλῶν τῆς
 20 Κωνσταντινίου, πολλοὺς τῶν Ῥωμαίων φθείρας καὶ δορυα-
 λώτους πλείστους, καὶ πάντα τὰ πέριξ ἐν ἐρημίᾳ καὶ ἀφανι-
 σμῷ καταστήσας, ἐζήτει τὴν πόλιν λέγων ὡς „οὐκ ἀδικήσωσιν
 τινὰ ἢ ἀδικήσας ἐλήλυθα, ὦ ἄνδρες, ἀλλ' ὡς ἀδικηθεῖς καὶ
 ἀδικούμενος. ἐπίτροπός εἰμι τῆς βουσιλείας Ῥωμαίων παρὰ

I. καὶ] nonne κατὰ?

comiter atque humane suscipit, dona quamplurima largitur, promissisque ipsos onerat. apparat deinde adversus Byzantium expeditionem, agmen Turcorum post se trahens, aliosque totidem vel etiam plures Servios et Romaeos, quicumque Thraciam tunc habitabant. iamque cum dote et pompa splendida multaque magnificentia ad Orchanem filia transmissa, ad bellum se ipse accingebat, et a Selymbria Cprolim usque direptionibus atque incendiis vastare pagos et urbes coepit. infelicesque Romaei aut Serviorum praeda facti in Serviam dimissi sunt, aut a Turcis capti freto traiecto Prusam caeterasque urbes translati sunt et in servitutum abducti. miserabile spectaculum omnibus exhibitum: nam qui in servitutum redigebat et qui vinciebatur, percussor et percussus. Romaeus erat uterque; quique occidebant et occidebantur, o acerba calamitas! Romaei erant. profectus Cantacuzenus, ut iam dixi, usque ad portas Cproleos plurimis Romaeis occisis, ut captis, omnibus circumiacentibus locis desolatis et eversis, urbem occupare quarebat, taliaque verba dicit. „non illaturus cuiquam iniuriam, viri Byzantini, veni, neque hactenus intuli,

- D τοῦ ἀποιχομένου βασιλέως Ἀνδρονίκου. ὁ νέος αὐτὸς καὶ διάδοχος τῆς βασιλείας ἐμὸς ἐστὶ βασιλεὺς καὶ υἱὸς κατὰ θεοῦ· οὕτως γάρ μοι ἀνέθηκεν ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. τί κακὸν ἔπραξα εἰ βούλομαι λαβεῖν αὐτὸν γαμβρόν; οὐκ οἴδατε ὅτι πατὴρ αὐτοῦ ὡς ἀδελφὸν γνήσιον καὶ 5 ἐώρα καὶ ἐπρόσεχε καὶ ἐφίλει, καὶ τὴν βασιλείαν πολλὰκις ὡς ἐκείνον αὐτὸν καὶ ἀντιτίθη καὶ συνμερίζε ταύτην μετ' ἐμοῦ; οὐκ εἰμὶ τῶν ἐνδόξων, τῶν εὐγενεστάτων, τῶν περιφανῶν, τῶν ἐν πλοῦτῳ καυχωμένων ὁ ὑπέροχος, τῶν ἐν στρατηγίαις ὁ ἀλκιμώτατος; τί καταφρονεῖτε; καὶ ταῦτα γένος 10
- V. 14 τῆς κάτω τύχης καὶ μιζοβάρβαρον τυγχάνοντες. διὰ τί τοῦτο ἤλθον, ὃ πολῖται; οὐκ ἀδικήσων τινά, ἀλλὰ μᾶλλον δικαιοῶσων. καὶ τοὺς μὲν ἐπταικότας ἀφίημι τὰ παραπτώμα-
- P. 18 τα, τοὺς δὲ ἀδικηθέντας δικαιοῶσω ἐκ τῶν ἐμῶν θησαυρῶν, καὶ εἰρηναίαν κατάστασιν εἰσῶζω ἐν τῇ τῶν Ῥωμαίων πολι- 15 τείᾳ. εἰ δ' ὄν τὸ πᾶν ἐκδικήσω καὶ ἀνταποδώσω Θεοῦ κελεύοντός μοι διὰ τὰς ἀνομίας ὑμῶν. ἀνοιξατέ μοι τὰς πύλας. ὀμνυμι τὸν δεσπότην Χριστὸν καὶ τὴν πανυπέρωγον αὐτοῦ μητέρα, οὐχ ὡς ἐχθρὸς ἀλλ' ὡς φίλος φανήσομαι." οἱ δὲ τῆς πόλεως τὸ παράπαν ἀπόκρισιν μὴ δόντες ὡς ἐτυ- 20 χεν, ἀλλὰ καταφρονούντες, καὶ ἀτίμους λόγους οἱ τοῦ δήμου χυδαῖοι ἐκ τῶν προμαχώνων κατέχεον. αὐτὸν δὲ λοιδοροῦν-

16. οὐν] Immo οὐ.

17. τὰς alterum deest P.

qui antea contumeliam prius sum passus. Imperii tutor ab Andronico imperatore novissimo sum electus. adolescens ipse imperii heres, imperator meus est filiusque per adoptionem: sic enim pater eius coram deo mihi mandavit. quid peccavi si generum adsciscere illum volui? an latet vos quod pater eius tanquam fratrem genuinum me semper fovit et dilexerit? et imperii curam, ut et illum ipsum, mihi commiserit et mecum partitus fuerit? nobilis certe sum, illustris et clarus, summusque inter eos qui se divites praedicant, eorumque qui arma bellumque tractant fortissimus. quare vobis infimae sortis hominibus barbarorumque labe inquinatis despectus sum et spretus? propter hoc accessi, o cives, non ut quemquam damno afficiam, sed potius ut ex aequo et bono suum cuique tribuam. iis profecto qui peccaverunt veniam concedo, eorumque qui detrimentum aliquod senserunt, propriis impensis damna resarciam: Romanam rempublicam constituam, eique pacem stabiliam. quid? si ut deus iubet, vindicarem scelera vestra? aperite ergo mihi portas, dominum Christum intro illiusque penitus intemeratam matrem, quod me nulli hostem, sed omnibus benevolum exhibebo." Byzantini vero nullum responsum, verba Cantacuzeni aspernati, dederunt: quin etiam de plebis fece homines ex propugnaculis verba contumeliosa in eum iactabant, ipsumque probris pro-

τες καὶ τὴν αὐτοῦ σύζυγον καὶ τὴν θυγατέρα Ἑλένην, ἣν ὡς ἐν ὀλίγῳ δέσποιναν καὶ κυρίαν αὐτῶν ὁ χρόνος ἐμελλε χειροτονησαι, αὐτοὶ ὡς μαχλίδα διὰ γλώττης κατέσυρον. τότε ὁ Καντακουζηνὸς ὄρων ὅτι διὰ δημηγοριῶν καὶ ρουθτικῶν λό- B
 5 γων οὐκ ἦν τὸ παράπαν χειρώσασθαι, τὴν ἄλλην ἔφερε, καὶ δὴ διὰ πολεμικῶν καὶ διὰ τῶν ἐντὸς ἐνρισκομένων οἰκίαν αὐτῆ εἰσεισιν ἐν τῇ πόλει, καὶ πάντες συνέρρεον ἐπὶ τῇ θέρ- A. M. 6855
 αὐτοῦ εὐφημοῦντες καὶ ὡς βασιλέα δοξάζοντες. C. 1347
 Ind. 16

10. Ἡ δὲ βασίλισ Ἄννα ἔνδον τοῦ παλατίου ἐγκλεισθε- C
 10 σα σὺν τῷ υἱῷ αὐτῆς καὶ ὀλίγοις στρατιώταις οὐκ ἐνεδίδον, ἀλλὰ κατεβόα καὶ „ἠδίκημαι” λέγουσα οὐκ ἐπαύετο. οἱ δὲ τοῦ Καντακουζηνοῦ ἐβούλοντο μὲν εἰσπηδῆσαι καὶ ἐντὸς ἐλθεῖν καὶ ἀτάκτως τὰ ἔνω χαμαὶ καὶ τὰ κάτω εἰς τὸν ἀέρα λικμησαι, ἀλλ’ ὁ Καντακουζηνὸς ἐκώλυε. οἱ δὲ στρατιῶται
 15 ἀναμυμνήσκοντες τὰς ἀδολεσχίας καὶ τῶν βαναύσων ὕβρεις, ὧς κατέχεον ἐπὶ πρόσωπον αὐτοῦ, ἠγανάκτουσαν κατ’ αὐτοῦ. αὐτὸς δὲ διὰ λόγων πιθανῶν ἐπράυνε τὸν ὄχλον. τότε οἱ τοῦ πα-
 20 λατίου ἰδόντες ὅτι κινδυνεύουσι τοῦ θανεῖν, παρέδοσαν ἑμ- D
 τούς. καὶ εἰσελθὼν ἐν τῷ παλατίῳ ἀπῆλθεν ἕως τῶν ἐνδοτά-
 25 των οἰκίσκων, εὗρε τὴν δέσποιναν σὺν τῷ υἱῷ αὐτῆς καθεζομένην, μὴ φροντισιάσης τὸ καθόλου μηδὲ παρασυλευθείσης τὸ οἰοοῦν τῆς μήριδος ἧς ἔπεφεροτο κατὰ τοῦ Καντακουζηνοῦ· ἀλλ’ ἐκάθητο ἀτρεμοῦσα καὶ μὴ φοβηθεῖσα τὸ καθόλου,

scindebant, coniugem atque filiam eius Helenam, quae brevi tempore interiecto eorum domina atque imperatrix constituenda erat, ut scortum convicijs onerabant. tunc intellexit Cantacuzenus admonendo aut verbis castigando urbem se recipere non posse, ad alias vero se convertit artes, belloque experitur ac tandem ope amicorum et propinquorum, qui in urbe remanserant, ingreditur; ad quem conspiciendum omnes confluant, faustis acclamationibus prosequuntur imperatoremque salutant.

10. At imperatrix Anna, quae intra palatium clausam se continebat cum filio paucisque militibus, nequaquam cedere, sibi vim atque iniuriam fieri vociferari. interim Cantacuzeni milites urbem invadere in eamque perumpere tentant, omnia subversuri; quorum impetum ipse repressit. cumque ei in memoriam revocarent probra et contumelias in eum iactatas sordidorumque hominum propudiosa verba, ipsi indignabantur; quos tumultuantem sermonis suavitate ac dulcedine sedavit. tunc ergo cum illi qui intra palatium clausi erant, se in mortis discrimen adductos cernerent, sese dedunt. ingressus palatium Cantacuzenus in interiora cubicula penetrat, invenitque imperatricem cum filio suo sedentem, impavidam, ira, qua in Cantacuzenum flagrabat, non remissa: immota enim atque intrepida sedebat.

δ δὲ Καντακουζηνὸς ἀνακαλυμμένη τῇ κορυφῇ προσεγγίους
 κατεφίλει τὴν χεῖρα τοῦ νέου, εἶτα ὡς ἔθος προσκυνήσας καὶ
 P. 19 τὴν μητέρα καὶ δέσποιναν τοῦ νέου εὐφρόνησεν αὐτοὺς ὡς
 βασιλεῖς τῶν Ῥωμαίων. τότε ἦσαν τὸ στράτευμα ἰδόν τὴν
 ἄκραν αὐτοῦ ἀγαδότηκα καὶ τὴν εἰς τοὺς ἐχθρούς ἀνεξικακί- 5
 αν εὐφρόνησε καὶ ἐδόξασε. τοὺς δὲ Τούρκους φιλοξενήσας ὡς
 ἔπρεπε σὺν δώροις πλείστοις ἀπέπεμψε, χάριτας ἐμολογῶν
 τῷ ἡγεμόνι καὶ γυμβρῶ αὐτοῦ τῷ Ὁρχάν, τοὺς δὲ πολλὰς
 φιλοτησίαις, καὶ γέρα πλεῖστα δωρήσας. καὶ δεσποίνῃ Θε-
 ραπεύσας ἐν ἡδύσμασι λόγων καὶ προβλεπτικαῖς πράξεσιν 10
 ἐποίησε ταύτην καταπειθῆ τοῦ λαβεῖν εἰς νύμφην τὴν αὐτοῦ
 θυγατέρα Ἑλένην εἰς τὸν αὐτῆς υἱὸν Ἰωάννην τὸν Παλαιολό-
 B γον καὶ υἱὸν τοῦ βασιλέως Ἀνδρονίκου τοῦ Παλαιολόγου, τὸν
 ὄν προφθάσας ὁ λόγος ἐδήλωσε. ἐτοιμάζονται τοίνυν γάμοι,
 καὶ ὁ ναὸς τῆς εὐλογημένης δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου ὁ ἐν 15
 Βλαχέρναις ἐτοιμάζεται, καὶ ἱεροτελεστῆται καὶ στέψεις δημοσ
 V. 15 γίνονται, καὶ φήμη εὐπαρηρησίαστος „Ἰωάννου τοῦ εὐσεβε-
 στίτου βασιλέως καὶ αὐτοκράτορος Ῥωμαίων τοῦ Παλαιολό-
 γου καὶ Ἑλένης τῆς εὐσεβεστάτης Ἀγιούστης πολλὰ τὰ ἔτη.”
 ὁμοίως καὶ ὁ Καντακουζηνὸς Ἰωάννης καὶ πενθερὸς τοῦ βα- 20
 σιλέως καὶ αὐτὸς στεφθεὶς σὺν τῇ συζύγῳ βασιλεὺς Ῥωμαί-
 ων ἀνηγορεύετο, καὶ Ματθαῖος ὁ υἱὸς αὐτοῦ δεσπότης. καὶ
 C ἦν ἰδεῖν ἐν τῇ πανδαισίᾳ ἐκείνῃ ὄρμαθὸν βασιλέων καὶ βασι-

11. *Episcopus codex. correxit Bullialdus.*

at Cantacuzenus nudato capite accedens imperatoris adolescentis manum
 deosculatur: deinde, ut mos erat, matrem eius et dominam salutatur,
 eosque ut Romanorum imperatores congruis verbis compellat. cernens
 itaque universus exercitus animum eius summo opere benignum er-
 gaque inimicos moderatum et aequum, illum laudibus ac praeco-
 niis extulit. ipse vero cum Turcos, ut decebat, multis donis cumu-
 lasset, dimittit, gratiasque Orchani principi genero suo agit. cives
 epulis demeretur, multisque largitionibus ac congiariis. imperatricem
 vero blandis sermonibus ita demulcet, et providendo omnibus pru-
 denterque se gerendo ei tandem persuasit ut sibi nurum deligeret
 filiam ipsius Helenam, et nuptui collocaret Iohanni imperatori filio,
 quem ex Andronico Palaeologo supradicto pepererat. nuptiae itaque
 apparantur, et benedictae dominae nostrae deiparae templum in
 Blachernis adornatur, cum sacrorum celebratione coronationis solem-
 nis ritus peragitur, et acclamationes laetitiae publicae signa exaudi-
 untur, quibus Iohanni Palaeologo piissimo, imperatori Romanorum
 potentissimo, et Helenae religiosissimae Augustae multos annos opta-
 bat populus. simul vero Iohaunes Cantacuzenus, imperatoris socer,
 cum coniuge sua coronatur et imperator proclamatur, et Matthaeus

λίδων, δεσποτῶν καὶ δεσποινῶν, ὡς τὸ πάλαι δεσποκράτειον. ἦν
 γὰρ ὁ βασιλεὺς ὁ Ἰωάννης τῇ ἡλικίᾳ μεσαίων ἔφηβος, ἣ δὲ
 βασίλισ Ἑλένη τρισκαιδέκατον ἔτος ἄγουσα. ἔγκυος δὲ γενε-
 μένη ἔτεκε τῷ βασιλεὶ υἱὸν πρωτότοκον ἄρρενα, ὃν καὶ Ἄν-
 5 δρόνικον ἐπωνόμασε, ἀρξάμενος δὲ προσχωρεῖν εἰς τὸν τῆς
 ἀφηλικιότητος χρόνον ἀτασθαλεῖν ἤρξατο καὶ νεωτερίζειν, οὐκ
 ἐν αἰχμαῖς καὶ δόρασιν ἀλλ' ἐν κοίταισι καὶ ἀσελγείαις, καὶ
 ταῦτα δακνύουσαις καὶ καπνὸν δριμύ ἀποπεμπούσαις ἀπὸ καρ-
 10 ρδαίαις πολλῶν. ὁ δὲ Καντακουζηνὸς οὐκ ἐδίδου ἔπνον τοῖς βλεφά-
 ροις οὐδὲ τοῖς προτάφοις νυσταγμῶν. ἀλλ' ὡς εἶδον καὶ ἕμαθον D
 τὸν παρεληλυθότα χρόνον οἱ Τούρκοι τὰ τῆς Θράκης εἰσόδια
 καὶ ἐξόδια, οὐ διέλειπον περῶντες οἱ μὲν ἐκ Σηστοῦ πρὸς
 Ἄβυδον, οἱ δὲ ἐκ Λαμψάκου σὺν ἀκατίοις πάνν μικροῖς
 ἐλεηλάτουν Χερρόνησον. ὁ δὲ Καντακουζηνὸς οὐ διέλειπε
 15 προσέχων τὰ φρούρια τὰ πρὸς τὴν Σερβίαν, τότε καὶ Σου-
 λειμῶν εἰς τῶν υἱῶν τοῦ Ὁρχάν περῶσας ἀπὸ Λαμψάκου σὺν
 στρατεία πλείστη ἐλεηλάτει Χερρόνησον, ὁ δὲ δεσπότης Ματ-
 θαιὸς ὁ Καντακουζηνὸς συνανήσας αὐτῷ περὶ πον τὸ ἐν
 Χερρανήσῳ Ἑξαμίλιον συνάπτει πόλεμον, καὶ πολλοὺς τῶν
 20 Τούρκων ὄλεσε, καὶ αὐτὸν τὸν Σουλειμῶν.

11. Ὁ δὲ Καντακουζηνὸς ὄρων ἐν στενῇ τὰ τῶν Ῥο-Ρ. 20
 μαίων πράγματα τυγχάνοντα, τὸν δὲ γαμβρὸν αὐτοῦ συμβα-

filius eius despotā renuntiatur. in hoc celebri epulo cernere erat cho-
 ream imperatorum et imperatricum, dominorum et dominarum quale
 fuisse olim traditur deorum duodecim convivium, imperator siquidem Io-
 hannes adolescentiae flore vigeat, Helenaque imperatrix annos tredecim
 nondum aegressa erat; ex imperatore vero cum concepisset, filium ei
 peperit primogenitum, quem Andronicum nominarunt. at ille virilem
 aetatem adeptus sceleribus se polluere coepit iuveniliter agere,
 non armis tractandis deditus, sed stupris et moechationibus, quas
 multorum animos vellicabant et e cordibus fumum acrem et mordi-
 cantem excitabant. at Cantacuzenus somno et quieti haud se permit-
 tebat, cumque Turci antea exploravissent et cognovissent Thraciae
 claustra eorumque aditus et exitus, fretum assidue, alii Sesto Aby-
 dum, alii Lampsaco, minoribus navigiis traiciebant, et Chersonesum
 depopulabantur. Cantacuzenus autem iugiter tuendis arcibus et cas-
 tris in Serviae finibus sitis invigilabat. tunc etiam Suleimanes Or-
 chanis filiorum unus Lampsaco solvens fretum cum valido exercitu
 traiecit, Chersonesumque diripit ac devastat; cui dominus Matthae-
 us Cantacuzenus occurrit, et prope Hexamilium in Chersoneso ex-
 structum cum eo acie confligit, plurimosque Turcos cum eorum duce
 Suleimane cecidit.

11. In angusto positas res Romaeorum cum videret Cantacuzenus,
 generumque suum imperii socium Iohannem deliciis immersum cra-

σιλεύοντα Ἰωάννην ἐν σπατάλῃ καὶ μέθῃ διάγοντα, ἐδυοχέραινε καὶ μιᾷ τῶν ἡμερῶν κατονειδίσας αὐτὸν ἀνακαλυμμένην προσώπῳ, ἐξῆλθε τῆς πόλεως σὺν δυοὶ τριήρεσι καὶ εἰς Ἰταλίαν ἀφίκετο, ὃ δὲ βασιλεὺς Καντακουζηνὸς μόνος ἀπαλειφθεὶς βασιλεὺς, ὅσον ἢ δύναμις, ἀντεκαθίστατο τοῖς ὑπεναντίας, 5 πῆ μὲν Τούρκοις πῆ δὲ Σέρβοις. συχνάκις οὖν οἱ Τούρκοι Βπηδῶντες ἐπόρθον Χερρόνησον. ὃ δὲ βασιλεὺς Ἰωάννης διέτη χρόνον ἐν τῇ Ἰταλίᾳ καὶ Γερμανίᾳ διαβιβάσας, καὶ πολλοὺς ἐκ τῶν Ἰταλῶν καὶ Γερμανῶν θησαυροὺς ἐγκολπωσάμενος χάριτι εὐεργεσίας ἕνεκα τῆς πόλεως παραφυλακῆν, ἐστράφη, καὶ ἐν τῇ Τενέδῳ νήσῳ ἐλθὼν, ἣν γὰρ τότε οἰκουμένη καὶ τῶν Ῥωμαίων ὑπῆρχεν, ἐν φροντίδι δὲ ἦν πῶς αὐτὸν ἂ πενθερὸς καὶ βασιλεὺς ὑποδέξεται. τότε εἰς τῶν εὐγενῶν Γενουίτης σὺν δύο τριήρεσι πλεύσας ἐκ Γενούας πρὸς Ἑλλήσποντον, ἐπεὶ τὰ τῶν Ῥωμαίων τέθραυστο καὶ εἰς παντελῆ 15 Ὀσφρανισμόν καθίστησκε τὰ πράγματα, ὥρμησεν καὶ αὐτὸς ἐκ Γενούας τοῦ λαβεῖν μέρος τι τῶν Χερρονήσου φρουρίων τῷ δεσπόζειν, ὡς ἕτεροι Χίον καὶ ἄλλοι ἄλλους τόπους, Γενουῆται καὶ Βένετοι. καὶ κατὰ πάροδον ἐντυχῶν τῷ βασιλεῖ, καὶ λόγους συνάραντες, καὶ τὴν γνώμην ἢ βασιλεὺς ἀνακαλύψας 20 αὐτῷ εὖρε τὸν ἄνδρα καταπειθῆ καὶ εἰς παντοῖαν βοήθειαν ἔτοιμον. καὶ πιστώσας αὐτὸν ἕρκους ὥστε τὴν ψυχὴν αὐτοῦ θεῖναι ὑπὲρ αὐτοῦ καὶ τὴν πόλιν ἐξῆμαι ἐκ χειρὸς τοῦ Καν-

pulaeque feditum, acri dolore animi perstringitur, eique aliquando libere apertisque verbis vitia exprobravit. at Iohannes urbe excedit, et duabus triremibus Italiam petit. solus itaque regendo imperio Cantacuzeni relicta, pro viribus hostium tam Turcorum quam Serviorum invasionibus et insultibus resistit. frequenter itaque Turci irrumpentes Cheraonesum depraedabantur. exacto demum in Italia et Germania biennio, multaque pecunia specie collatae opis erogata ad tuendam urbem, Iohannes imperator revertitur, et ad Tenedum insulam appulit, quae tunc colonis frequens erat Romaeisque parebat, sollicitus quomodo ab imperatore socero suo susciperetur. per id tempus quidam nobilis Genuensis, qui instructis duabus triremibus Genua solverat, ad Hellespontum ferebatur. fractis enim rebus Romanis ac penitus everais, ipse Genuae portu solverat, ut aliquas arces Cheraonesi occuparet illarumque dominium usurparet, ut et alii Chium, aliique alia loca Genuenses et Veneti tenebant. dumque praetervehitur, imperatori forte fit obvius; habitisque mutuis inter se colloquiis spum ei consilium aperit imperator; quem voluntati suae obsequentem nactus est, paratumque ad auxilium sibi quovis modo ferendum, fidemque ab eo exegit, et iureiurando obstrinxit pro salute sua caput periculis eum obiecturum, et urbe Cantacuzeni

τακουζηνου Θεου συνεργουντος, και αυτον μονον βασιλεια
 'Ρωμαιων καταστησει εντος και εκτος της πολεως. Φραντ-^D
 ζησκος ην οδτος, ο Γατελουζος την επονομιαν. ο δε βασι-
 λευς „ει τουτο Θεου συνεργουντος γενησεται και εξω σε βοη-
 5 θον εν τη επαναληψει της εμης βασιλειας, γαμβρον σε ποιη-
 σομαι επ' αδελφη τη εμη Μαρια.” στερξαντες ουν αμφοτε-
 ροι τας υποσχσεις ετεμον τον 'Ελλησποντον ως εχρην, και
 δεη κλεισαντες αντικρυ πολεως δια της νυκτος εφθασαν εν τη
 μικρα πυλη τη επονομαζομενη της οδηγητριας. και ανεμον
 10 σφοδρου πνεοντος νότου ο Φραντζησκος σοφιζεται πανουργιαν
 τινα. εν γαρ ταυς τριηρεσιν αυτου ησαν ελαιοδοχα υγγελια P. 21
 πολλα. ην γαρ εχων απο 'Ιταλιας μερικον φορτιον ελαιου,
 ο και πεπρακεν, και τας λαινας κενας εφερε. κλεισας ουν
 τους ερετας, συνδυο την μιαν βασταζοντες εν τω τοιχω της
 15 πολεως συνεθλυτον, και ηχος ουκ ολιγος δεηρηστο, και ου
 διελιπον κρουοντες και βοην αποτελουντες, εως οι φυλακες
 ακουοντες επηδησαν εξυπνοι. ερωτησαντες δε τις ο θρους, οι
 των τριηρεων απεκριναντο οτι „εμπορικα ηα εσμεν φεροντες
 ελαιον πολυ, τα μεν εν τη Ποντικη θαλασση τα δε εν αυ-
 20 τη τη βασιλευσση, και παρεικησαντες ιδου το εν των νηων
 συνεθλιβη. γενεσθω ουν αρωγη τις εξ υμων προς ημας, και
 παντα τον καταλειφθεντα φορτον ως αδελφοι διαμερισόμεθα, R

18. εμπορικα] αν εμποροι κατα?

manibus erepta, si deus ita annuat, Romanorum imperatorem se so-
 lum intra et extra urbem ab eo constituendum esse. hic appellaba-
 tur Franciscus Gateluzus, cui imperator vicissim pollicetur, „si mo-
 do res deo volente felicem sortiatur exitum, et in recuperando im-
 perio opera tua usus fuero, Mariam sororem meam tibi nuptum da-
 bo.“ cum utrisque condiciones et pollicitationes placuissent, Helle-
 pontum strenue navigant, et per noctem ante urbem accedunt iuxta
 portam quae dicitur Hodegetriae, id est ducis viae. Austroque vali-
 do flante, Franciscus stratagema eiusmodi comminiscitur. habebat in
 triremibus suis olearia vasa plurima: ab Italia namque discedens tri-
 remes oleo partim oneraverat, quo postea distracto ac dividendo am-
 phoras vacuas ferebat. iussit ergo remiges binos amphoram unam ge-
 stare, et urbis muris allisam confringere, unde strepitus vehemens
 erumperet. itaque quassandi finem non fecerunt aut vociferandi, do-
 nec custodes audito fragore excitati surgerent, et cum interrogassent
 causam tanti strepitus, triremium vectores responderunt „navibus
 actuariis mercatores vehimur, multum oleum nobiscum portantes,
 partim in mari Pontico distracturi, partim Cpoli; dumque navigamus,
 ecce navium nostrarum una quassata est. velitis ergo adiumento no-
 bis esse, et vobiscum quasi fratribus residuas merces participemus. nos

μόνον μὴ βλαβέντες τὰ σώματα." ἦν γὰρ ἡ Θάλασσα πρὸς τὸ ἀγριώτερον ὄρωσα καὶ κλυδωνικὸν σίειλον ἀποπτύουσα, τότε οἱ ἐντὸς τῆς θύρας ἀνοίξαντες καὶ ἐξελθόντες ὡς εἴκοσι τὸν ἀριθμόν, οἱ παρακαθήμενοι ἔνοπλοι ἐκ τῶν κατέρων ὡς πεντακῆσι-οἱ εἰσῆσαν, καὶ τοὺς εὐρεθέντας ἐν τῇ πύργῳ φύλακας κατέσφαξαν, καὶ τὰς τριήρεις κενὰς ἀφίντες εἰσῆλθον ἐντὸς τῆς πόλεως ὡς δισχίλιοι σὺν πάσῃ τῇ ὀπλοθήκῃ καὶ παρατάξει. ὁ δὲ βασιλεὺς εἰσελθὼν καὶ παρευθὺ στείλας τῶν οἰκείων αὐτοῦ ἐν τοῖς οἰκήμασι τῶν Παλαιολόγων καὶ τῶν πατρικῶν αὐτοῦ φίλων ἐσήμανε τὴν αὐτοῦ ἀφιξίν, καὶ πάντες ἔδρον· ἦν 10
 Cγὰρ νύξ. ὁ δὲ Φραντζῆσχος ἀνελθὼν εἰς ἓνα τῶν πύργων, καὶ ὀχνηρώσας αὐτὸν σὺν ὑπασπισταῖς καὶ λοχαγοῖς, ἀνεβίβασε τὸν βασιλέα περιφράξας αὐτὸν Λατίνοις καὶ Ῥωμαίοις ἀπλίταις, ὁ δὲ αὐτὸς ἔτρεχε ἐπάνω τοῦ τείχους σὺν πλείστοις δορυφόροις, βοῶντας μεγαλοφώνως „πολλὰ τὰ ἔτη τοῦ 15
 Παλαιολόγου βασιλέως Ἰωάννου." ἤρξατο δὲ λυκανυγίζειν, καὶ ὁ δῆμος ἐνωτιοθεῖς τὴν βοῆν ἔτρεχε εἰς τὸν ἰκπόδρομον· πρῶταις δὲ γενομένης καὶ οἱ τοῦ παλατίου καὶ οἱ τοῦ δήμου πλείστοι σωρηθὸν συνεισηρχοντο. ὁ δὲ βασιλεὺς Καντακου-
 A. C. 1355 ζῆγος ἐν συντόμῳ τῇ μονῇ τῆς περιβλέπτου εἰσελθὼν κείρεται 20
 τὴν κόμην καὶ ἀμφιέννυται τὰ μέλαινα, καὶ τῷ βασιλεῖ καὶ
 Dγαμβρῷ μνηστεύει τὴν τοῦ παλατίου δι' αὐτὸν ἑτοιμασθεῖσαν εἰσοδόν. καὶ ὁ βασιλεὺς κατελθὼν ἀπὸ τοῦ ὀχνηρώματος

saltem illaesos salvoque praestate. "mare etenim exasperabatur, inque spumas fluctus assurgebant. tunc qui intra portas custodes erant, eas aperiant, et numero viginti extra prodeunt. at qui armati in insidiis stabant prope quingenti triremibus erumpentes ingrediuntur, et custodes turris, in quos inciderunt, trucidant; triremibus deinde vacuis relictis prope bis mille armati et acie instructa procedentes urbem ingrediuntur; statimque imperator familiares aliquos in domos Palaeologorum paternorumque amicorum mittit, qui adventum suum eis nuntiarent. interim omnes, dum noctis tenebrae sunt, discurrunt. Franciscus in turrim unam ascendit, eique militum praesidium imponit, et in ea collocat imperatorem satellitibus atque hastatis, qui eum protegerent, cinctum. ipse vero cum magno militum agmine supra muros discurrit clamando intensa voce „vivat multos annos imperator Iohannes Palaeologus." iamque lucebat, cum populus audito clamore in Hippodromum cunrrit, ortoque sole etiam ii qui in palatio erant et plerique alii turmatim confluxerunt. Iohannes autem Cantacuzenus monasterium venerandae [Virginis] ingressus confestim comam tondet pullamque vestem induit, ac imperatori genero suo significat palatii portas ipsi patere. de turre deinde descendit Iohannes, et viam, quae in palatium ducit, capessit comitantibus omnibus Italis eorumque duce

τὴν πρὸς τὸ παλάτιον φέρουσαν ὄδου σὺν πᾶσι τοῖς Ἱταλοῖς
καὶ τῷ ἀρχηγῷ αὐτῶν τῷ Φραντζήσκῳ καὶ πατρὶ τῷ πλήθει V. 17
τῆς πόλεως, ὅσον τῶν εὐγενῶν καὶ ὅσον τῶν τοῦ δήμου ἀκό-
λουθῶν. τότε καὶ ἡ δέσποινα προὔπαντήσασα τῷ βασιλεῖ σὺν
5 τῷ Ἀνδρονίκῳ βρεφυλλίῳ ὄντι, κατησπάζοντο ἀλλήλους καὶ
ἀγαλλόμενοι εἰσῆλθον εἰς τὸ παλάτιον. ὁ δὲ βασιλεὺς Καν-
τακουζηνὸς ἀφείξαι καὶ δόξαν καὶ βασιλείαν καὶ τρυφήν τὴν
κατακόσμον, εἰζήτει παρὰ τοῦ βασιλέως λόγον ἐξελεῖν τῆς P. 22
πόλεως καὶ ἐλθεῖν ἐν τῷ ἀγίῳ ὄρει καὶ μονάσαι ἐν ἐνὶ τῶν
10 μοναστηρίων. ὁ καὶ πεποίηκε, καὶ διαβιβάσας χρόνον ἰκανὸν
καλῶς ἐν εἰρήνῃ ἀνεπαύσατο. τότε καὶ ὁ Ὀρχάν ἄγγυς ἐπλή- A. C. 1359
ρωσε τὸ τῆς ζωῆς αὐτοῦ τέλος, τὴν ἡγεμονίαν καταλιπὼν τῷ
νιῷ αὐτοῦ Μωράτ.

12. Ὁ δὲ βασιλεὺς Ἰωάννης ὑπερβὰς τὰ εἴκοσι καὶ πέν- B
15 τε ἔτη, καὶ τὴν ἀνδρῖαν ἡλικίαν ἐνδύς, ἐποίησεν υἱοὺς μετὰ
τὸν Ἀνδρόνικον δύο, Μανουὴλ καὶ Θεόδωρον. ὁ δὲ Ἀνδρό-
νικος ὑπερβίβει πάντας τοὺς συνηλικιώτας ἐν τε ῥώμῃ σώμα-
τος καὶ ἐν ἡλικίᾳ, καὶ κάλλει διαφέρων πολλοῦς. ὁ δὲ Μω-
ράτ καὶ αὐτὸς ἔχων υἱοὺς τὸν τε Σαβούτζιον τὸν προρρη-
20 θέντα καὶ Κουντούζην καὶ Παγιαζήτ. ὁ δὲ Κουντούζης ἰση-
λικίος ὢν σὺν τῷ Ἀνδρονίκῳ καὶ κατὰ καιρὸν συνῶν αὐτῷ
καὶ συνενφραινόμενος, ἐρρέθη λόγος ὡς ὁμόσσαντες ἄμφω ἐν-
ταρσίαν εἰσπράξονται, καὶ ὁ μὲν Κουντούζιος τὸν Μωράτ ὁ

Francisco, populi etiam multitudine tam patriciorum et illustrium
quam plebis. tum etiam Augusta obvia fit imperatori cum filio An-
dronico infantulo, mutisque amplexibus se salutant, et laeti pala-
tium ingrediuntur. iamque Cantacuzenus abdicato imperio dimissisque
deliciis et mundana gloria, imperatorem rogat ut urbe discedendi
copia sibi detur, possitque in sacrum montem secedere, ibique in
aliquo monasterio vitam monasticam agere. quod vitae institutum
etiam secutus est, longoque tempore ibi exacto in pace pie quievit.
eodem fere tempore Orchanes obiit, filioque suo Morati principatum
reliquit.

12. Imperator Iohannes, cum annis viginti quinque maior esset
virilemque aetatem adeptus, praeter Andronicum genuit filios duos
Manuelem et Theodorum. Andronicus autem omnes aequales supe-
rabat corporis robore, multosque proceritate ac forma excellebat.
Morates etiam filios genuit Sabuzium, de quo mentionem fecimus,
Kuntuzem et Baiazitem. pari aetate erant Kuntuzes et Andronicus,
cumque data occasione inter se collocanti essent et oblectandi animi
causa simul convenissent, fama ferebat ipsos conspirasse rebellionem-
que esse meditato, qua patrem suum uterque de medio tolleret,
Kuntuzes Moratem, Andronicus Iohannem, et in posterum fraterna

- C δὲ Ἀνδρόνικος τὸν Ἰωάννην τὸν πατέρα αὐτοῦ διαχειρίσονται, καὶ ἔσονται ἀδελφοὶ εἰς τὸ ἔξῃς, καὶ ὁ μὲν Ἀνδρόνικος τὴν βασιλείαν ὁ δὲ Κουντουζης τὴν ἡγεμονίαν ἀναδέξεται. ἐνωτισθεὶς δὲ ταῦτα ὁ Μωράτ καὶ ἐξετάσας ἀκριβῶς, καὶ μαθὼν τὰ λαληθέντα ἀληθῆ, ἐξορῦττει τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ 5
 υἱοῦ αὐτοῦ Κουντουζίου, καὶ στέλλει πρὸς τὸν βασιλέα Ἰωάννην γραφὰς δηλοῦσας τὴν τύφλωσιν τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ καὶ τὴν αἰτίαν τῆς τυφλώσεως, καὶ συναίτιον δηλῶν τὸν Ἀνδρόνικον καὶ υἱὸν αὐτοῦ· καὶ εἰ μὴ καὶ αὐτὸς τὰ ὅμοια δράσει τῷ Ἀνδρόνικῳ, ἐγερεῖ μάχην ἄσπονδον κατ' αὐτοῦ. τότε 10
 ὁ βασιλεὺς Ἰωάννης ἢ διὰ τὴν ἄδυναμίαν ἣν εἶχε, μὴ φέρων ἐχθροδῶς διακεῖσθαι τῷ Μωράτ, ἢ διὰ τὴν ὑστέρησιν τῆς γνώσεως· ἦν γὰρ ὡς ἐπιπολὺ κοῦφος καὶ μὴ πολυπραγμονῶν ἐν ἄλλοις τὰ πράγματα πλὴν ἐν γυναιξὶν ὠραίαις καὶ καλαῖς
 P. 23 τῷ εἶδει, καὶ τίνας καὶ πῶς παγιδεύσῃ αὐτήν. ἐν δὲ πρά- 15
 γμασιν ἑτέροις, ὡς ἔλθοι κατὰ τύχην καὶ κατατροχιάδην ἀπορρέουσι, οὕτω καὶ ἐδέχετο καὶ ἀντελαμβάνει. ἐτύφλωσεν
 V. 18 αὐτὸν καὶ αὐτὸς τὸν Ἀνδρόνικον, καὶ οὐ μόνον αὐτὸν ἀλλὰ καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ Ἰωάννην νῆπιον ὄντα καὶ μόλις ψελλίζοντα. ἀντ' αὐτοῦ δὲ στέφει τὸν δεῦτερον τῶν υἱῶν αὐτοῦ εἰς βα- 20
 σιλεία Ῥωμαίων, τὸν Μανουήλ. τὸν δὲ τρίτον, τὸν καὶ Θεόδωρον, δεσπότην Λακεδαιμονίας καθίστησι. τὸν δὲ τυφλὸν Ἀνδρόνικον μετὰ τοῦ παιδὸς Ἰωάννου καὶ τῆς γυναικὸς ἐγ-

amicitia foedusque intercederent, hicque imperium, ille principatum adipisceretur. haec cum ad Moratem delata essent, post diligens et accuratum rei examen, compertosque sermones esse veros quos inter se habuerant, filio suo Kuntuzio oculos effodi iubet; epistolaque ad imperatorem Iohannem missa significat filium suum iussu suo excaecatam, causamque facti exponit; Andronicum etiam eius filium con-
 iurationis participem accusat: quem nisi tali poena multaverit, bellum internecinum illaturum se minatur. tunc Iohannes Augustus, vel imbecillitatis, qua laborabat, conscius, veritusque hostem in se con-
 citare Moratem, vel ignorantia gravatus [obtemperavit]. erat enim ut plurimum hebes ac stupidus, nullaque negotia tractabat; sed totus in captandis formosis mulieribus et venustis occupabatur, ut aliquam quomodocumque alliceret et illaquearet. caeteras vero res omittas fortunae volendas permittebat, neque de earum exitu, quo tandem abirent, erat sollicitus, verum ad bonos vel malos successus indifferens. excaecavit ergo Andronicum; neque eum solum, sed etiam ex illo nepotem Iohannem infantem admodum et vix balbutientem, inque locum eius alterum filium Manuelem Romanorum imperatorem coronatum suffecit. tertiumque Theodorum dictum Lacedaemonis principem constituit. excaecatam Andronicum cum nepote Iohanne et

κλειστός ἐν τῇ πύργῳ τοῦ Ἀνεμῆ καθείργουσιν. διετίαν δὲ ἐν φυλακῇ ἔγκλειστοι γενόμενοι συνδρομῇ τῶν τοῦ Γαλατῶ Λατίνων ἀπὸ τοῦ πύργου ἐξέφυγον, καὶ οἱ Γενοῦνται τοῦτον δεξάμενοι ἤρξαντο ἀντιμάχεσθαι τοῖς πόλιταις, προσω-
 5 πειον κεπηγμένοι τὸν Ἀνδρόνικον. καὶ πολεμήσαντες ἡμέρας ἱκανὰς πατὴρ πρὸς υἱὸν καὶ υἱὸς πρὸς πατέρα (τοῦτο τῆς Ῥωμαίων ἀπανθρωπίας καὶ τῆς πρὸς θεὸν ἔχθρας), διὰ τῶν φρικωδεστάτων ὄρκων γενομένης παραβάσεώς ποτε εἰσιν ἐν τῇ πόλει Ἀνδρόνικος, καὶ βασιλεὺς Ῥωμαίων ἀναγορεύεται.
 10 τὸν δὲ πατέρα αὐτοῦ καὶ τοὺς ἀδελφούς Μανουὴλ καὶ Θεόδωρον ἐγκλειστοὺς ὁ πύργος, ὃν αὐτὸς εἶχεν ὡς Τάρταρον, ὡς ὁ Ζεὺς τὸν πατέρα καὶ Κρόνον καὶ τοὺς ἀδελφούς Πλούτωνα καὶ Ποσειδάωνα, ἔνθον κατεῖχε, καὶ αὐτὸς τῆς βασιλείας ἀντεποιεῖτο. διετίαν οὖν καὶ αὐτοὶ ἐν τῇ πύργῳ γε-
 15 νόμενοι ἀπέδρασαν συνεργεῖα τινὸς ἀλάστορος, ὄνομα μὲν αὐτῷ Ἄγγελος, τῇ δὲ ἐπωνυμίᾳ διάβολος, καὶ μίγδην φέροντες C σὺν τῇ ἐπωνυμίᾳ τὸ ὄνομα ἐκαλεῖτο διαβολόγγελος. αὐτὸς τοῖσιν ἐκβάλλων ἀπὸ τοῦ πύργου εἴτε ἀγγέλου εἴτε δαίμονος τέχνη ἐπέρασεν αὐτούς ἐμβάλλων ἐν ἀκατίῳ πέραν εἰς τὸ Σκου-
 20 τάριον. ὁ δὲ βασιλεὺς Ἀνδρόνικος μαθὼν τὴν φυγὴν τοῦ πατρὸς καὶ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ οὐκ ἠθέλησεν εἰς μακρὰν γενέσθαι τὰ θυστηρήματα Ῥωμαίοις, οὐδὲ αὐτὸς εἶναι τῶν κακῶν αἴτιος, ἀλλὰ μετακαλεῖται τὸν πατέρα καὶ τοὺς ἀδελφούς θοὺς πύ-

Illius uxore in turri Anemae concludit; cumque per biennium ibi detenti fuissent, concursu Latinorum e Galata facto evaserunt. Genuensesque hunc Andronicum suscipientes, eiusque obtendentes nomen civibus bellum inferre coeperant. per plures itaque dies cum pater et filius mutuis praeliis certassent (ita feri erant Romani, et deum sic odio habebant), Andronicus conceptis execrandis iuramentis, quas deinde violavit, ingreditur civitatem, et Romanorum imperator proclamatus patrem deinde fratresque suos Manuelem et Theodorum, ut olim Iupiter Saturnum patrem fratresque suos Plutonem et Neptunum, incarcerat in ea turri, in qua captivus detentus fuerat, quam etiam aequae ac Tartarum aversabatur, imperilique solium invadit. per biennium igitur et ipsi in turre manserunt, evaseruntque ope cuiusdam perditii nebulonis, qui vocabatur Angelus, cognomenque ei erat diabolus; coniunctisque nomine ac cognomine vocabatur Diabolangelus. is igitur cum eos turre extraxisset sive angeli sive daemonis arte, navigio impositos Scutarium ultra mare traiecit. verum Andronicus, cognita patris fratrumque fuga, noluit amplius auctor esse calamitatum et infortuniorum, quibus Romaei premebantur; patremque accersit et fratres. obstricta iis per iusiurandum fide eos in urbem accipit, parentemque solio imperii restituit, et eius pedibus

μόνον μὴ βλαβέντες τὰ σώματα." ἦν γὰρ ἡ θάλασσα πρὸς τὸ ἀγριώτερον ὄρασα καὶ κλυδωνικὸν οἰέλον ἀποπτύουσα. τότε οἱ ἐντὸς τῆς θύρας ἀνοίξαντες καὶ ἐξεληθόντες ὡς εἴκοσι τὸν ἀριθμὸν, οἱ παρακαθήμενοι ἔνοπλοι ἐκ τῶν κατέργων ὡς πεντακῶσι-οἱ εἰσῆσαν, καὶ τοὺς εὐρεθέντας ἐν τῇ πύργῳ φύλακας κατέσφαξαν, καὶ τὰς τριήρεις κενὰς ἀφέντες εἰσῆλθον ἐντὸς τῆς πόλεως ὡς δισχιλιοὶ σὺν πίσῃ τῇ ὀπλοθήκῃ καὶ παρατάξει. ὁ δὲ βασιλεὺς εἰσελθὼν καὶ παρευθὺν στείας τῶν οἰκίῶν αὐτοῦ ἐν τοῖς οἰκήμασι τῶν Παλαιολόγων καὶ τῶν πατρικῶν αὐτοῦ φίλων ἐσήμανε τὴν αὐτοῦ ἄφιξιν, καὶ πάντες ἔδειον· ἦν 10
 Cγὰρ νῦξ. ὁ δὲ Φραντζῆσκος ἀνελθὼν εἰς ἓνα τῶν πύργων, καὶ ὄχρωσας αὐτὸν ὑπασπισταῖς καὶ λοχαγοῖς, ἀνεβίβασε τὸν βασιλέα περιφράξας αὐτὸν Λατίνοις καὶ Ῥωμαίοις ἐπλίταις. ὁ δὲ αὐτὸς ἔτρεχε ἐπάνω τοῦ τείχους σὺν πλείστοις δορυφόροις, βοῶντας μεγαλοφώνως „πολλὰ τὰ ἔτη τοῦ 15
 Παλαιολόγου βασιλέως Ἰωάννου." ἤρξατο δὲ λυκανγίλειν, καὶ ὁ δῆμος ἐνωτισθεὶς τὴν βοῆν ἔτρεχε εἰς τὸν ἰππόδρομον· πρωῶς δὲ γενομένης καὶ οἱ τοῦ παλατίου καὶ οἱ τοῦ δήμου πλείστοι σωρηθὸν συνεισῆρχοντο. ὁ δὲ βασιλεὺς Καντακου-
 A. C. 1355 ζῆρὸς ἐν συντόμῳ τῇ μονῇ τῆς περιβλέπτου εἰσελθὼν κείρεται 20
 τὴν κόμην καὶ ἀμφιέννυται τὰ μέλαινα, καὶ τῷ βασιλεὶ καὶ
 Dγαμβρῷ μηνύει τὴν τοῦ παλατίου δι' αὐτὸν ἐταιμασθεῖ-
 σαν εἴσοδον. καὶ ὁ βασιλεὺς κατελθὼν ἀπὸ τοῦ ὄχρωμάτος

saltem illaesos salvosque praestate. "mare etenim exasperabatur, inque spumas fluctus assurgebant. tunc qui intra portas custodes erant, eas aper-
 riunt, et numero viginti extra prodeunt. at qui armati in insidiis stabant
 prope quingenti triremibus erumpentes ingrediuntur, et custodes turris,
 in quos inciderunt, trucidant; triremibus deinde vacuis relictis prope bis
 mille armati et acie instructa procedentes urbem ingrediuntur; statimque
 imperator familiares aliquos in domos Palaeologorum paternorumque
 amicorum mittit, qui adventum suum eis nuntiarent. interim omnes, dum
 noctis tenebrae sunt, discurrunt. Franciscus in turrim unam ascen-
 dit, eique militum praesidium imponit, et in ea collocat imperato-
 rem satellitibus atque hastatis, qui eum protegerent, cinctum. ipse
 vero cum magno militum agmine supra muros discurrit clamando in-
 tensa voce „vivat multos annos imperator Iohannes Palaeologus.“
 iamque lucescerat, cum populus audito clamore in Hippodromum
 cuncurrit, ortoque sole etiam ii qui in palatio erant et plerique alii
 turmatim confluxerunt. Iohannes autem Cantacuzenus monasterium
 venerandae [Virginis] ingressus confestim comam tondet pullamque
 vestem induit, ac imperatori genero suo significat palatii portas ipsi
 patere. de turre deinde descendit Iohannes, et viam, quae in pala-
 tium ducit, capessit comitantibus omnibus Italis eorumque duce

ας, Μουσίας λέγω και Καρίας, και μονάρχης ἐγένετο, τότε
κατὰ τῆς πόλεως και τὸν ναῦν και τὸν ὀφθαλμὸν ἔσθησε. και
κατὰ μὲν τὸ πρῶτον πέμπσας ἀποκρισιμπίους εἰς βασιλεῖα ἤτη-
σατο φόρους διδόναι και ἐν ἐξπεδίτῳ ἔνα τῶν υἱῶν αὐτοῦ
5 πέμπειν σὺν στρατιώταις ἑκατὸν. ὁ δὲ βασιλεὺς μὴ ἔχων
βοήθειαν ἐκ τινος τῶν ἐγγάδων ἢ τῶν ἀριστοκρατούντων ἢ
τῶν δημοκρατούντων εἰς τοῦτο κατένευσεν, και μίαν και δευ- C
τέραν ὁ βασιλεὺς Μανουὴλ σὺν ἑκατὸν στρατιώταις ὀπλίταις
Ῥωμαίοις ἐπέμφθη παρὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Ἰωάννου τοῦ βα-
10 σιλέως εἰς ὑπουργίαν συστρατεύσασιν τῷ Παγιαζῆτι, ὄτε πρὸς
Παμφυλίαν κατὰ Τούρκων ἐχώρει. τὴν δὲ σιτοπομπίαν ἐκώ-
λυσε τὴν κατ' ἔτος λαμβανομένην ἐξ Ἀσίας εἰς τὰς νήσους,
Ἀέσβον λέγω, Χίον, Ἀῆμων, Ῥόδον και τὰς ἐξῆς. και δὴ
15 στόλον ἑτοιμάσας πέμπει ἐν Χίῳ μακρὰς νῆας ἐξήκοντα, και
πυρὶ τὴν πόλιν ἐμπιπροῖ, και τὰς περίξ κώμας ἀφανίζει, και
τὰς κυκλάδας νήσους και τὴν Εὐβοίαν και τὰ τῶν Ἀθηναίων D
μέρη. ὁ δὲ βασιλεὺς ὄρων τοῦ τυράννου τὸ ἀποκαίνυ-
πτον και αὐθαδῆς, ἤρξατο κτελεῖν εἰς ἐν μέρος τῆς πόλεως
τὸ λεγόμενον χρυσίαν πύλιν, κατασκευάσας πύργους δύο
20 ἐν τῷ θατέρῳ τῶν μερῶν τῆς πύλης λευκῇ μαρμαίρῳ σω-
ηρησμένῳ, οἰκοδομήσας αὐτοὺς οὐ διὰ λιθοξόων αὐδὲ
διὰ οἰκείων ἀναλωμάτων, ἀλλὰ δι' ἑτέρων ἀναθημάτων καλλι-
στων, κατεάξας τὸν ναὸν ἐπ' ὀνόματι πάντων τῶν ἁγίων κτι-
σθέντα παρὰ κυρίου Λέοντος τοῦ σοφοῦ και μεγάλου βασιλέως,

sit, adversus Cpolim mentem et oculos direxit. primum omnium mis-
sis ad imperatorem apocrisariis tributum poscit, eiusque filiorum unum
cum militibus centum ad bellum paratis mitti. destitutus imperator
regum omnium auxilio desertusque a rebus publicis Baiaziti obtem-
perat; semel igitur atque iterum Manuel cum cohorte centum arma-
torum militum Romaeorum a patre missus, ut Baiaziti operam suam
praeberet subque eius signis militaret in expeditione ab eo adversus
Turcos Pamphyliam tenentes suscepta. frugum insuper convectionem
annuam ex Asia in insulas Lesbum Chium Lemnum Rhodum et alias
prohibuit Baiazites. classe deinde instructa LX longas naves in Chium
mittit, urbem incendio delet, pagos vicinos diruit, Cycladas insulas
affligit, Euboeam et Atticae regionis partem. tunc imperator cognita
tyranni ambitione manifesta atque audacia, aggressus est munire
quandam urbis partem quae Aurea porta dicitur, duabus ad utrum-
que portae latus marmore albo hene expolito extractis turribus, non
propriis tamen impensis ex latomiis convecto, sed e magnificentissim-
is, quae diruit ipse, donariis consecratis olim ab aliis imperatori-
bus. namque templum nomini omnium sanctorum dedicatum, quod
Leo imperator philosophus et Magus extruxerat, evertit; aliud quo-

- P. 25 καὶ τοῦ ναοῦ τῶν ἁγίων τεσσαράκοντα καλῶς οἰκοδομηθέντα καὶ αὐτὸν παρὰ τοῦ βασιλέως Μαυρικίου, καὶ τὰ περιλειπούμενα τοῦ ναοῦ τοῦ ἁγίου Μωκίου, ὃν ἀνήγειρεν ὁ μέγας βασιλεὺς Κωνσταντίνος. ἐχώρησεν οὖν μέρος τῆς πόλεως ἀπὸ τῆς χρυσείας πύλης ἕως τοῦ αἰγιαλοῦ τοῦ πρὸς μεσημβρίαν ὡς κατασκευάσας, καὶ ὀρμητήριον ἔχων αὐτὸ πρὸς καταφυγὴν ἐν καιρῷ. ἀπαρτισθέντος οὖν τοῦ πολιχνίου ὁ Παγιαζήτ ἠβουλήθη ἐστρατεῦσαι κατὰ Τούρκων κειμένων ἐν τοῖς μέρεσι τοῖς κατὰ Πέργην τῆς Παμφυλίας, καὶ δὴ καλέσας τὸν βασιλέα πέμπει τὸ σύνθημα τὸν υἱὸν καὶ βασιλέα Μανουὴλ σὺν τοῖς ἑκατὸν στρατιώταις. καὶ μετὰ τὴν ἐπάνοδον μὴνύει τῷ βασιλεὶ Ἰωάννῃ ἐν τῇ Προύσῃ ὄντος τοῦ Μανουὴλ, ἣ τὸ τῆς χρυσείας πολίχνιον, ὃ ἀνήγειρεν ἐκ νέου, χαλάσαι καὶ ἀρτίπιον ἀρτεῖναι, ἣ τὰς τοῦ Μανουὴλ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ κόρας ἐξορῶντας ταχέως εἰς αὐτὸν πέμπει τετυφλωμένον. ὁ οὖν βασιλεὺς Ἰωάννης ὁρῶν τὴν τσαυτὴν δυναστείαν καὶ μὴ ἔχων ὅτι δράσει (ἦν γὰρ κατάκοιτος καὶ ἀλγῶν τοὺς πόδας, ἡμίδανῆς ὡς εἶπεῖν ὑπὸ πολλῆς ἀδδηφωγίας καὶ πολυποσίας καὶ τῶν ἡδυπαδιῶν, μὴ ἔχων ἕτερον ἀντὶ τοῦ Μανουὴλ στέψαι καὶ καταλιπεῖν βασιλέα) βάλλει τὸ φρούριον αὐτῷ, καὶ μὴ στυεὶ τῷ τυράννῳ δι' ἐναργῶν ἀποδείξεων ὅτι τὸ κλευσθῆναι πέρας εἴληφεν. ὁ δὲ βασιλεὺς ἀκούσας τὸ πικρὸν καὶ ἀπαίσιον μῆνυμα ἔτι ὄντος ἐν ὀδύναϊς σωματῶν ἀπέδρασε τὸ χρεῖν.

2. παραλειπούμενα P. 10. τὸ] an κατὰ τὸ?

que sanctorum quadraginta, quod imperator Mauricius aedificaverat; residuaque ad opus absolvendum conguessit rudera Basilicae S. Mocii, quam Constantinus magnus excitaverat. hoc munimento extracto partem civitatis ab aurea porta ad littus maris meridiei obiacens cinxerat, sibi que effugium quo se reciperet, paraverat. iam absolutum erat illud propugnaculum, cum Baiazites adversus Turcos, qui agrum Pergaeum in Pamphylia tenebant, expeditionem meditabatur; quam imperatori significat; qui, quod facere assueverat, Manuelem filium atque imperatorem cum centum militibus mittit ex qua expeditione cum rediisset Baiazites et Manuel Prusae commoraretur, Iohanni imperatori significat ut propugnaculam aureae portae dirueret soloque rudera aequaret: alias excaecatam Manuelem effossis pupillis ei se remissurum statim minatur. formidans itaque Iohannes tyranni istius vires, animi pendens, consilii viriumque inops (in lecto etenim decumbebat podagra confectus, et ut verum dicam, deliciis nimioque cibo et potu semimortuus), nullum praeter Manuelem superstitem filium habens, quem heredem imperii sibi que successorem relinqueret, propugnaculum solo aequat, certisque indicibus notum facit tyranno peracta esse quae iusserat. imperator cum tam acerba nefaria-

ὁ δὲ βασιλεὺς *Μανουὴλ* μαθὼν τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς αὐτοῦ διὰ νυκτὸς φυγὰς ἔρχετο, καὶ δὴ καταλαβὼν τὴν πόλιν καὶ τὸ πέθος τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ὡς ἔθος πληρώσας ἐκάθητο μερικῶν περὶ τοῦ τυράννου, καὶ ἄρα βούλεται κατὰ αὐτοῦ καὶ 5 κατὰ τῆς πόλεως. ὁ δὲ τύραννος μαθὼν τὸν θάνατον τοῦ βασιλέως καὶ τὴν φυγὴν τοῦ *Μανουὴλ* ἠνιάτο καὶ ἐδυσχέρανε, καὶ κατὰ τῶν οἰκείων ἐμαίνετο πῶς διέθρα καὶ σιδηρεὶς αὐτὸν ἔγνω· ἠβούλετο γὰρ θανατῶσαι αὐτόν, εἰ ἐν χερσὶν ἔτυχεν ὦν. τότε στέλλει πρὸς τὸν βασιλεῦ *Μανουὴλ* ἀποκρισιαρίους 10 ζητῶν ὅτι βούλεται τοῦ εἶναι καὶ διαμένειν ἐντὸς τῆς πόλεως ἓνα τῶν αὐτοῦ κριτῶν καὶ νομιμαρίων, ὃν αὐτοὶ καλοῦσι καδὶν, οὐκ εἶναι δίκαιον λέγων τοὺς *Μουσουλμάνους* ἐν ἐμπορικῆς ἀσχολουμένους καὶ ἐν τῇ *Κωνσταντινίου* ἀπερχομένους διὰ τινῶν ὑποθέσεων καὶ ἀμφιβολιῶν παρίστασθαι τοὺς *Μου-* 15 *σουλμάνους* ἐν κριτηρίῳ καβουρίδων, ἀλλὰ τὸν *Μουσουλμάνον* δεῖ *Μουσουλμάνον* κρῖναι, καὶ ἕτερα παραπλήσια γέροντα φόρτους ἀδικίας καὶ συκοφαντίας. τέλος „εἰ σὺ βούλει ποιῆσαι καὶ δοῦναι ὅσα σοι προστάτω, κλεῖσον τὰς θύρας P. 26 τῆς πόλεως, καὶ βασίλευε ἐν μέσῳ αὐτῆς· τὰ δὲ ἐκτὸς αὐτῆς ἐμὰ πάντα εἰσὶν.” τότε ὁ τύραννος περάσας ἀπὸ *Βιθυνίας* εἰς *Θράκη*ν πάντα τὰ τῆς πόλεως ἄσθη κατέσκαψε, καὶ τοὺς οἰκοῦντας μετέκισεν ἀπὸ *Πανίδου* ἄχρι αὐτῆς πόλεως.

4. ἄρα] an τί ἄρα?

que mandata ipsi nuntiata sunt, corporis doloribus adhuc confictatus, fato cessit. Manuel audita patris morte noctu in fugam se coniecit, inque urbem pervenit, et postquam parentem mortuum de more luxisset, sollicitus atque anxius admodum propter tyrannum erat, dubius an se et urbem ille bello petat. at tyrannus cognita imperatoris morte Manuelisque fuga, aegre et moleste id ferens in domesticos ira ac furore percitus excanduit, quod eorum nullo animadvertente aufugisset; illum quippe occidere destinaverat, si in potestate sua habuisset. statim ergo ad imperatorem Manuelem apocrisiariorum mittit, qui ei denuntiarent sibi visum esse ut in urbe (Cpolid) suorum iudicum et iurisperitorum unus, quem cadin ipsi appellant, resideret ac ius diceret: non enim aequum esse Musulmanos mercatorem exercentes et Cpolim frequentantes natis litibus et controversiis iudices habere Cavurides, sed oportere Musulmanum a Musulmano iudicari; aliaque similia supra modum iniqua et iniusta per calumniam proponit. postremum: nisi velis quaecumque tibi impero exequi quaeque postulo concedere, portis urbis clausis in ea regna: quae extra muros sunt, mea sunt omnia. eodem tempore tyrannus ex Bithynia in Thraciam traiecit, omniaque oppida et vicos intra praefecturae urbanae limites a Panido ad urbis moenia evertit, incolas-

A. C. 1391 εἶλε καὶ Θεσσαλονίκην καὶ τὰ μετὰ τὴν Θεσσαλονικὴν χωρία. εἰς Πελοπόννησον δὲ πέμπει Ἀβρανεζὴν ἀρχηγόν, καὶ λεηλα-
 τεῖ πῦσαν Λακεδαιμονίαν καὶ Ἀχαιάν. ἐν δὲ ταῖς πόλεσι
 ταῖς πρὸς Εὐξείνιον πόντον κειμέναις πέμπει Τουραχάνην, καὶ
 ἐρημίᾳ ἐρήμωσεν αὐτάς. καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν τὰ πάντα ἡφανί- 5
 σθη καὶ γεγόνασιν ἄοικα, ἣ δὲ πόλις οὐκ εἶχεν οὔτε τὸν θε-
 Βριζόντα οὔτε τὸν ἀλοῶντα, ἀλλὰ τῷ μεγέθει τοῦ λιμοῦ ἐστε-
 ροχωρεῖτο καὶ ἀπεβάλλετο τὴν ψυχὴν. οὐ γὰρ ἐπολέμει ταύ-
 την ὁ τύραννος, οὐδὲ ἔψιπεάλξεις οὐδὲ τριχεπάλξεις οὐδ'
 ἀκροβολισμούς οὐδ' ἄλλο τι τῶν μηχανικῶν ἀντεπήγαγεν, ἀλλὰ 10
 μόνον ἀνθρώπους ὑπὲρ μυρίους καθημένους κύκλω μακρόθεν
 καὶ προσέχοντας τὰς διεξόδους τοῦ μὴ ἐξέρχεσθαι ἢ εἰσέρχεσθαι
 τι ἐν αὐτῇ. ἐγένετο οὖν λιμὸς ἰσχυρὸς ἔνδον τῆς πόλεως ἀπό-
 τε σίτου οἴνου ἐλαίου καὶ ἐτέρων εἰδῶν. πρὸς δὲ χρεῖαν ἄρ-
 του καὶ πάσης ἄλλης κατασκευῆς ἦν ὑπουργοῦσι μαγείρων 15
 C παῖδες, ἐνδείας οὔσης ξύλων κατέρριπτον τοὺς δξαισίους οἴ-
 κους καὶ τὰς δοκοὺς κατέκαιον. ὁ δὲ βασιλεὺς Μανουὴλ ἀπο-
 ρήσας καὶ μηδεμίαν βοήθειαν οὐσάν ἐξ ἅπαντος γράφει πρὸς
 πάπαν, πρὸς τὸν ἕγγα Φραγγίας, πρὸς τὸν κράτην Οὐγγρί-
 ας, μηνύων τὸν ἀποκλεισμόν καὶ τὴν στενοχωρίαν τῆς πόλε- 20
 ως· καὶ εἰ μὴ τάχος φθάσει ἀρωγὴ τις καὶ βοήθεια, πα-
 ραδίδεται εἰς χεῖρας ἐχθρῶν τῆς τῶν Χριστιανῶν πίστειας.

1. μετὰ] κατὰ praestat.

quē alio transportat. Thessalonicam inde cepit, oppidulaque ulterius
 sita. Abranezem in Peloponnesum mittit, qui universam Spartanam
 regionem Achaïamque diripuit; et adversus urbes ad Pontum Euxi-
 num sitas Turachanem, qui eas devastavit. utque plane quod res est
 dicam, omnia eversa ac desolata sunt, intraque urbem non messor
 erat, non qui triticum tritureret, sed fame ac desperatione labora-
 batur. tyrannus enim non bello tentabat urbem, pinnas murorum
 deficienti eoque machinis utilis quatiendo, nec velitationibus aut le-
 vibus oppugnationibus lacessebat. sed aderant militum supra decem
 millia, quos longe a muris in ambitu habebat obsidentes aditus, ob-
 servantesque, ne quid in urbem importaretur aut inde exportaretur.
 fames propterea in urbe ingravescens, deficientibus tritico vino oleo
 ceterisque alimentorum speciebus; utque panem coquerent ceteraque
 obsonia, ligno ipsos deficiente domos altas diruerunt, trabibusque
 earum ad ignem usi sunt. in eiusmodi angustiis constitutus impera-
 tor, nullumque praesens auxilium cernens, ad papam, regem Fran-
 ciae et Hungariae caeteram scribit, monetque Cpolim obsidione cingi,
 et in ea conclusum se esse ad rerum omnium penuriam redactum;
 et nisi prompte auxilium opemque ipsi tulerint, in hostium fidei
 Christianae manus urbem concessuram, his permoti occiduarum re-

καμφθέντες οὖν ἐπὶ τούτοις τοῖς λόγοις οἱ τῶν ἑσπερίων ἀρ-
 χηοὶ καὶ πρὸς ἀντιπαράταξιν τῶν ἄχθρῶν τοῦ σταυροῦ κα- V. 21
 θολίσαντες ἑαυτούς, ἤλθοσαν εἰς Οὐγγρίαν ἕαρος ἀρξαμένου
 ὃ τε ῥῆξ Φλιάνδρας καὶ ἐκ τῶν Ἰγγλήνων πλεῖστοι καὶ τῆς
 5 Φραγγίας οἱ μεγασιᾶνες καὶ ἐκ τῶν Ἰταλῶν οὐκ ὀλίγοι. καὶ
 δὴ πρὸς τὰς ἐπιτολάς τοῦ κυνὸς ἐπηξάν τὰς σκηνάς παρὰ D
 τὰς ὄχθας τοῦ Δανούβειως, ἔχοντες μετ' αὐτῶν τὸν κράλην
 Οὐγγρίας Σιγισμοῦνδον, ὃς καὶ βασιλεὺς τῶν Ῥωμαίων ὑπῆρ-
 χέ τε καὶ ἐλέγετο. καὶ δὴ περυσάντες τὴν περαίαν ἐν Νικο-
 10 πόλει καὶ καλῶς ἐτοιμασθέντες κατὰ τοῦ Παγιαζήτ ἀπλίζον-
 το. ὃ δὲ Παγιαζήτ πρὸ ἰκανὰς ἡμέρας μαθὼν τὴν ἀθροισιν
 τῶν γενῶν τῶν ἀπὸ ἑσπερίων, καὶ συναθροίσας καὶ αὐτὸς
 ἅπαντα τὸν στρατὸν αὐτοῦ ἀνατολῆς τε καὶ δύσεως, καὶ αὐ-
 15 καὶ περάσας τὴν Φιλίππον καὶ τὰ ἄρη τὰ ὑπερμεγέθη, καὶ
 τοῖς λιβάσι καταστήσας τοὺς πρὸ Σοφίαν, ἐκεῖ αὐτούς ἀπεκ- P. 27
 θέγετο. τῇ ἐπιούσῃ τοίνυν ἐμφανεῖς γενόμενοι οἱ Χριστιανοὶ
 καὶ κατὰ σειρὰν παραστάντες, συνασπισμὸν ποιησάμενοι,
 πρῶτον τὸ μέσον διέρρηξαν τῆς τῶν πολεμίων φάλαγγος λίαν
 20 εὐρώστως ἀγωνιζόμενοι καὶ κατακόπτοντες τοὺς ἀνδισταμέ-
 νους, ἕως διήλασαν καὶ ἐς αὐτὴν τῶν πολεμίων οὐραγίαν.
 καὶ συστρέψαντες αὐθις πάντ' ἔδρων τὰ κράτιστα, ὡς ἀπρά-
 κτους ἤδη φαίνεσθαι τοὺς τῶν Τούρκων σφενδονήτας τε
 καὶ τοξίτας. ὡς δ' οἱ τῆς Φλιάνδρας ἶδον τὸν πόλεμον δεξιῶς

gionum principes ad resistendum crucis hostibus armantur, ineunte-
 que vere in Hungariam accedunt Flandriae comes Anglorumque ma-
 nus magna, Francia quoque proceres et Itolorum non pauci; per-
 que sidus caniculae ad Danubii ripam castra metati sunt; quibus
 Hungariae crales Sigismundus se adiunxerat: Romanorum imperator
 is et erat et appellabatur. et cum Nicopoli in alteram Danubii ri-
 pam traieciissent, ad praelium contra Baiazitem strenue capessendum
 sese comparavere. diu ante certior factus Baiazites gentes occidentales
 exercitum conscribere, Orientis atque Occidentis copias in unum
 coegit; quibus adiunxit eas quae urbem obsidebant, et in occursum
 occidentalis educit; praetergressusque Philippopolim montesque alti-
 simos ad paludes, quae Sophiae vicinae sunt, accessit, illicque
 expectans substitit. postridie Christiani acie instructa in conspectum
 Turcici exercitus procedunt, et testudine facta primo impetu mediam
 hostium phalangem perrumpunt, et strenue admodum pugnant; et
 donec ad postremam aciem hostium penetrassent, omnes qui restite-
 rant concidunt. iterumque globo conferto rem ita strenue gesserunt,
 ut Turcorum funditorum et sagittariorum operam inutilem redderent.

πρὸς τοὺς Τούρκους ἀντικαθιστάμενον, καὶ τὰ πρὸς φυγὴν
 Β δρμώμενοι, καὶ αὐτοὶ χύδην ὀπισθεν ἔτρεχον, καὶ τὰς πα-
 ρεμβολὰς τῶν Τούρκων διαβάντες καὶ αἱματόφυρτα τὰ τέλ-
 ματα τοῦ πεδίου ἐργασάμενοι εἰς τὰς αὐτῶν παρεμβολὰς ὑπέ-
 στρεφον. οἱ δὲ Τούρκοι σὺν τῇ ἀρχηγῇ Παγιαζήτῃ, οἱ τινες 5
 πόρτα καλεῖται οἶον θύρα τοῦ παλατίου τῆς ἀλλῆς, ὄντες
 ἀργυρώητοι πάντες καὶ ἐκ διαφόρων γενῶν τῶν ἀπαριθμου-
 μένων ἐν Χριστιανοῖς, ὑπὲρ μυρίους ὄντες καὶ ἐν λόχη τι-
 νι κεκρυμμένοι διὰ τὸ ἀνύποπτον, συμφρονήσαντες αὐτοβοῶν-
 τε κατὰ τῶν Φράγκων καὶ τῶν Οὐγγῶν ὀρμήσαντες καὶ κατὰ 10
 κύκλον περιελθόντες καὶ συμμαίξαντες τοὺς μὲν ἔργον ἀπέφαινον
 ἕξινος, τοὺς δὲ φυγάδας ἐποίουν. στραφέντες δὲ οἱ τῶν
 C Φρανδάλων, καὶ ἰδόντες τὴν τροπὴν τῶν Οὐγγῶν καὶ τοὺς
 Τούρκους ἀλαλιζοντας καὶ εἰς ἀέρα φωνὰς πέμποντας καὶ
 κατόπιν τρέχοντας, ἐξαίφνης ἄλλοι σὺν βοῇ ταρυχώδει καὶ 15
 σαλπύγγων ἤχη ἐκείσπεσόντες τοῖς Φράγκοις τοὺς μὲν ἐδίω-
 ξαν, ἄλλους δὲ ἔβαλλον κάτω τῶν ἵππων, καὶ τοὺς ἑτέρους
 τοὺς ἀνδισταμένους κατέσφαξαν, καταδιώξαντες τοὺς λοιποὺς
 ἄχρι Δανούβεως, ὧν πλείστοι ἐν τῷ ποταμῷ ἔρριψαν ἑαυ-
 τοὺς καὶ ἀπεπνίγησαν. ἐξώγησαν οὖν ζῶντας μεγιστάνας τὸν 20
 δοῦκα τῶν Φρανδάλων καὶ Μπεργονίας καὶ ἑτέρους Φρανζέ-
 ζιδας καὶ ὑψηλοτάτους μαρουνίδας· οὓς πέμψας ἐν τῇ Προύσῃ
 ἀπέκλεισεν καὶ διὰ πολλῶν χρημάτων ἀπεμπόλησεν, δόντες

sed ubi Flandricae cohortes pugnam adversus Turcos feliciter cedere animadvertent et horum plerosque fugae se committere, effuso cursu turbatisque ordinibus tergo instant, et in castra Turcorum penetrant, occisorumque cruore coenosis camporum lacunis completis sua in castra redeunt. tum demum principis Baiazitae satellites, qui Porta vocantur, veluti ad aulae Palatinae ianuam stantes, pecunia empti omnes exque variis Christianis gentibus supra decem millia coacti, in insidiis delitescentes, uno impetu ac clamore in Francos ac Hungaros impressionem faciunt; eosque undique circumdatos partim ferro caedunt, partim in fugam vertunt. Flandri vero conversi ubi fugatos Hungaros fusosque vident, Turcosque laetis clamoribus aërem complere et a tergo instare, fugam capessunt; partimque ab hostibus cum clamore et tubarum clangore insequentibus propulsantur, partim equis deturbantur. repugnantes neci dederunt Turci, ceterosque ad Danubii ripam persecuti sunt, quorum plurimi in fluvium praecipites aquis absorpti sunt. multos itaque principes viros ac magnates vivos ceperunt, duces Burgundiae, qui et Flandriae comes erat, aliosque Francos et illustres barones; quos Prusam missos Baiazites inclusit, donec multis eos pecuniis vendidit, sponsore

ἔγγυον τὸν αὐθέντην Μιτυλήνης καὶ υἱὸν τοῦ προφηθέντος Φραντζήσκου τοῦ Γατελούζου.

14. Φυσιωθεὶς οὖν ἐν τῷ τοιοῦτῳ εὐτυχίῳ καὶ λίαν P. 28
ἐπαρθεὶς πέμπει πρὸς τὸν βασιλέα Μανουὴλ ἀποκρισιαρῖον, V. 22
5 ζήτων τὴν πόλιν· αὐτὸς δὲ οὐδ' ἀπόκρισιν ἔδωκεν. οἱ δὲ
πλείστοι τῆς πόλεως βιαζόμενοι ὑπὸ τοῦ λιμοῦ συνεθλίβοντο
μὲν καὶ δάσειν προειροῦντο τὴν πόλιν· ἀλλ' ὑπομινησκον-
τες τὰ πραχθέντα ἐν τῇ Ἀσίᾳ παρὰ τῶν Τούρκων, τὴν φθο-
ρὰν τῶν πόλεων, τὴν ἐρήμωσιν τῶν ἱερῶν τεμενῶν, τοὺς
10 καθ' ἑκάστην ὄραν πειρασμοὺς καὶ συκοφαντίας τοῦ ἔξομό- B
σασθαι τὴν εὐσέβειαν, ὀπισθόρμως τὸν νοῦν ἤλαυνον, λέγον-
τες „μὴ ἀποκάμωμεν. θήσωμεν εἰς θεὸν τὰς ἐλπίδας ἡμῶν.
ἔτι μικρὸν ὑπομείνωμεν . καὶ τίς οἶδεν εἰ ἄρα ὁ θεὸς παρι-
δὼν τὰς ἀμαρτίας ἡμῶν ὡς ποτὲ τοὺς Νενευίτας ἐλεήσει ,
15 καὶ σώσει ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ θηρίου τούτου.“ ὁ δὲ τύραννος ἔσση
ἔβλεπε τοὺς πολίτας ἀνδισταμένους καὶ μὴ ἐνδόντας τοῖς αὐτοῦ
θελήμασι, τοσοῦτον ἠγρίαινε καὶ ἐθυμοῦτο κατὰ τῆς πόλεως. C
τί δὲ συνέβη; ὁ πρὸ μικροῦ λαληθεὶς Ἀνδρόνικος καὶ ἕδελ-
φὸς τοῦ βασιλέως Μανουὴλ ἦν τεθνηκὼς ἐν Σηλυβρίᾳ , ὁ δὲ
20 μετ' Ἰωάννης ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἀνδρωθεὶς καὶ τὸν τόπον ἐπέ-
χων τὸν πατρικὸν ἐζητεῖτο παρὰ τοῦ Παγιαζήτ Σηλυμβρία.
ὁ δὲ οὐκ ἠνέσχετο , λέγων καὶ διηγούμενος τὴν ἀδικίαν ἣν

vadeque accepto Mytilenes principe, Francisci Gatelusi supra memo-
rati filio.

14. Tam prospero successu superbiens ac supra modum elatus
Turcus ad imperatorem Manuelem apocrisiarios mittit, urbemque
Cpolim sibi tradi poacit; nec tamen ullum responsum accipit. maxi-
ma pars interim civium fame laborantes conflictabantur, urbemque
Turco tradi malebant: tamen cum eorum memoriam subirent quae
in Asia a Turcis patrata erant, urbium eversionea, sacrorum templo-
rum desolationes, quibusque calumniis et vexationibus tentarentur
singulis horis adque pietatem eiorandam cogerentur, animum a tali
proposito revocabant, his additis verbis: labore atque aerumna ne
faiscamus, speque nostra in deum reposita ad breve tempus susti-
neamus: nam quis novit an deus erroribus ac peccatis nostris dissi-
mulatis, nostri, sicut olim Ninivitarum, misereatur, et a fera ista
salvos integrosque praestet. at tyrannus quanto obfirmatos civium
animos videt suaeque libidini haud obtemperantes, tanto magis in
eos exasperabatur. quid demum accidit? Andronicus ille paulo prius
nobis dictus, imperatoris Manuelis frater, Selymbriae superstite filio
Iohanne adolescente iam obierat. ab hoc virilem aetatem adepto et
ditionem paternam obtinente Baiazites Selymbriam sibi tradi posce-
bat. quod minime tolerans Iohannes, patri sibi que illatam ab avo

A. C. 1391 εἶλε καὶ Θεσσαλονίκη καὶ τὰ μετὰ τὴν Θεσσαλονίκη χωρία. εἰς Πελοπόννησον δὲ πέμπει Ἀβρανέζην ἀρχηγόν, καὶ λεηλατεῖ πῦσαν Λακεδαιμονίαν καὶ Ἀχαιάν. ἐν δὲ ταῖς πόλεσι ταῖς πρὸς Εὐξείνιον πόντον κειμέναις πέμπει Τουραχάνην, καὶ ἐρημίᾳ ἐρήμωσεν αὐτάς. καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν τὰ πάντα ἔφανί-5 σθη καὶ γεγόνασιν ἄοικα, ἣ δὲ πόλις οὐκ εἶχεν οὔτε τὸν θει- Βριζοντα οὔτε τὸν ἀλωόντα, ἀλλὰ τῷ μεγέθει τοῦ λιμοῦ ἐστενοχωρεῖτο καὶ ἀπεβάλλετο τὴν ψυχὴν. οὐ γὰρ ἐπολέμει ταύτην ὁ τύραννος, οὐδὲ εἰσπεπάλξεις οὐδὲ τοιχεπάλξεις οὐδ' ἀκροβολισμούς οὐδ' ἄλλο τι τῶν μηχανικῶν ἀντεπήγαγεν, ἀλλὰ 10 μόνον ἀνθρώπους ὑπὲρ μυρίους καθημένους κύκλῳ μακρόθεν καὶ προσέχοντας τὰς διεξόδους τοῦ μὴ ἐξέρχεσθαι ἢ εἰσερχεσθαι τι ἐν αὐτῇ. ἐγένετο οὖν λιμὸς ἰσχυρὸς ἔνδον τῆς πόλεως ἀπὸ τε σίτου οἴνου ἐλαίου καὶ ἐτέρων εἰδῶν. πρὸς δὲ χρεῖαν ἄρτου καὶ πάσης ἄλλης κατασκευῆς ἦν ὑπουργοῦσι μαγεύρων 15 Σπαῖδες, ἐνδείας οὔσης ξύλων κατέρριπτον τοὺς ἔξαισίους οἴκους καὶ τὰς δοκοὺς κατέκαιον. ὁ δὲ βασιλεὺς Μανουὴλ ἀπορησας καὶ μηδεμίαν βοήθειαν οὐσαν ἐξ ἄπαντος γράφει πρὸς πάπαν, πρὸς τὸν ἔῃγα Φραγγίας, πρὸς τὸν κράτην Οὐγγρίας, μηνίων τὸν ἀποκλεισμόν καὶ τὴν στενοχωρίαν τῆς πόλε- 20 ως· καὶ εἰ μὴ τάχος φθάσει ἀρωγὴ τις καὶ βοήθεια, παραδίδοται εἰς χεῖρας ἐχθρῶν τῆς τῶν Χριστιανῶν πίστεως.

1. μετὰ] κατὰ praestat.

quē alio transportat. Thessalonicam inde cepit, oppidulaque ulterius sita. Abranezem in Peloponnesum mittit, qui universam Spartanam regionem Achaiamque diripuit; et adversus urbes ad Pontum Euxinum sitas Turachanem, qui eas devastavit. utque plane quod res est dicam, omnia eversa ac desolata sunt, intraque urbem non messor erat, non qui triticum tritureret, sed fame ac desperatione laborabatur. tyrannus enim non bello tentabat urbem, pinnas murorum deficienti eoque machinis uffis quatiendo, nec velitationibus aut levibus oppugnationibus lacescebat; sed aderant militem supra decem millia, quos longe a muris in ambitu habebat obsidentes aditus, observantesque, ne quid in urbem importaretur aut inde exportaretur. fames propterea in urbe ingravescibat, deficientibus tritico vino oleo ceterisque alimentorum speciebus; utque panem coquerent ceteraque obsonia, ligno ipsos deficiente domos altas diruerunt, trabibusque earum ad ignem usi sunt. in eiusmodi angustiis constitutus imperator, nullumque praesens auxilium cernens, ad papam, regem Franciae et Hungariae caesarem scribit, monetque Cpolim obsidione cingi, et in ea conclusum se esse ad rerum omnium penuriam redactum; et nisi prompte auxilium operumque ipsi tulerint, in hostium fidei Christianae manus urbem concessuram, his permoti occiduarum re-

μέναις καὶ ἀπελθεῖν ὅπου ἄρα θεὸς βούλεται. πεισθεῖς οὖν V. 23
 τοῖς ῥήμασι καὶ τοῖς ὄρχοις εἴσεισαν καὶ δὴ φιλοφρόνως δεξά-
 μενος αὐτὸν ὁ βασιλεὺς καὶ παραδοὺς αὐτῷ τὸ παλάτιον,
 καὶ δημηγορήσας κατενώπιον πάντων τῶν ἀρίστων καὶ τῶν
 5 τοῦ δήμου, αὐτὸς ἐν τριήρεσιν ἐμβὰς σὺν γυναικὶ καὶ τέκνοις
 ἔξῃλθε τῆς πόλεως, παραδοὺς τὴν βασιλείαν τῷ Ἰωάννῃ. τίς
 δὲ ὁ σκοπὸς τοῦ Παγιαζήτ, καὶ τίς ὁ τοῦ βασιλέως Μανουήλ;
 ὁ μὲν Παγιαζήτ ἐφαντάζετο τὴν πόλιν ἔχειν ἐκ χειρὸς τοῦ
 Ἰωάννου· καὶ γὰρ προεζήτησε τοῦτο καὶ αὐτὸς ὑπέσχετο, καὶ C
 10 ὁ Παγιαζήτ ἀντὶ τῆς πόλεως ὑπέσχετο δώσειν τὴν Πελοπόν-
 νησον ἐνὸρκως καὶ εἰς τὸ ἐξῆς ἔχειν εἰρηναίαν κατὰστασιν. ὁ
 δὲ βασιλεὺς Χριστιανικώτατος ὢν καὶ μεμνημῆνος τὰ θεῖα
 καὶ ἐν φρονήσει μεστός, ὄρων τὸ ὑπήκουον ἅπαν ταλαιπω-
 ρούμενον ὑπὸ ἐνδεΐας· μόδιος γὰρ σίτου ὑπὲρ τὰ εἴκοσι νο-
 15 μίσματα· καὶ ποῦ νόμισμα; οἴνου τε ὁμοίως καὶ ἄλλων
 ἀναγκαίων τροφῶν λείψις. ἐξ ἀνάγκης ὁ κοινὸς λαὸς εἰς ἀπι-
 στίαν καὶ προδοσίαν πατρίδος ἑώρα, καὶ αὐτὸς ἐξωμολογεῖτο
 καθ' ἑκάστην ὥραν τε καὶ ἡμέραν τῷ θεῷ, λέγων „μή μοι
 γένοιτο Χριστὲ βασιλεῦ, μηδὲ ἀκουσθήτω ἐν τοῖς ἀπειροῖς
 20 ἔθνεσι τῶν Χριστιανῶν ὅτι ἐν ἡμέραις Μανουήλ τοῦ βασιλέ- D
 ως παρεδόθη ἡ πόλις καὶ τὰ ἐν αὐτῇ ἅγια καὶ τίμια σκευή
 τῶς ἀσθεῖσι καὶ χριστομάχοις.” εὐρῶν οὖν τότε τὸν Ἰωάν-
 νην συνεργοῦντα τῷ τυράννῳ τοῦ ποιῆσαι αὐτὸν βασιλέα, καὶ
 ὁ τύραννος φροντίζων τὴν πραγματείαν ὡς ὑπὲρ ἐκείνου, ὁ

reperirentur, abducere. iurato itaque Manueli fidens Iohannes ingre-
 ditur urbem, benigneque exceptus, palatium recipit. Manuel deinde
 coram coetu nobilium primorumque plebis oratione habita, trime-
 mense conscendit cum uxore et liberis, et urbe cessit, summa rerum Iohanni tradita. Baiazitis vero aliud erat quam Manuelis consilium.
 animum induxerat ille posse se ab Iohanne urbem accipere, id quod
 et antea ab eo postulaverat et ipse promiserat: et iuraverat ei Baiazites daturum se pro urbe Peloponnesum, et pacem firmam inter eos
 in posterum futuram. sed imperator Christianissimus inque divinis
 eximie eruditus, cum videret cunctos subditos inopia afflictos (modius
 enim tritici pluri quam viginti nummis venibat,) vini pariter cete-
 rorumque ciborum, quibus vita sustinetur, penuria pressos, plebem
 tot aerumnis confectam, ad prodendam perfide patriam vergere prae-
 sentiebat, singulisque diei horis haec verba ad deum dirigebat: ab-
 sit a me, Christe rex, neve apud longinquas nationes fama exeat,
 Manuelis imperatoris temporibus urbem hostibus esse proditam, im-
 piisque Christianorum adversariis tradi tam sanctam ac pretiosam sup-
 pellectilem. quare cum vidisset Iohannem tyranno operam suam lo-
 care, ut imperio potiretur, Turcumque totum negotium tractare

πρὸς τοὺς Τούρκους ἀντικαθιστάμενον, καὶ τὰ πρὸς φυγὴν
 Β δρομώμενοι, καὶ αὐτοὶ χύδην ὀπισθεν ἔτρεχον, καὶ τὰς πα-
 ρεμβολὰς τῶν Τούρκων διαβάντες καὶ αἱματόφυρτα τὰ τέλ-
 ματα τοῦ πεδίου ἐργασάμενοι εἰς τὰς αὐτῶν παρεμβολὰς ὑπέ-
 στρεφον. οἱ δὲ Τούρκοι σὺν τῇ ἀρχηγῇ Παγιαζήτ, οἱ τινες 5
 πόρτα καλεῖται οἶον θύρα τοῦ παλατίου τῆς ἀλλῆς, ὄντες
 ἀργυρώητοι πάντες καὶ ἐκ διαφορῶν γενῶν τῶν ἀπαριθμου-
 μένων ἐν Χριστιανοῖς, ὑπὲρ μυρίου ὄντες καὶ ἐν λόγῳ τι-
 νὶ κεκρυμμένοι διὰ τὸ ἀνύποπτον, συμφρονήσαντες αὐτοβοῶν
 τε κατὰ τῶν Φράγκων καὶ τῶν Οὐγγρων ὁρμήσαντες καὶ κατὰ 10
 κύκλον περιελθόντες καὶ συμμίζαντες τοὺς μὲν ἔργον ἀπέφαινον
 ἕξους, τοὺς δὲ φυγάδας ἐποίουν. στραφέντες δὲ οἱ τῶν
 C Φρανδάλων, καὶ ἰδόντες τὴν τροπὴν τῶν Οὐγγρων καὶ τοὺς
 Τούρκους ἀλαλάζοντας καὶ εἰς ἀέρα φωνὰς πέμποντας καὶ
 κατόπιν τρέχοντας, ἐξαίφνης ἄλλοι σὺν βοῇ ταραχώδει καὶ 15
 σαλπύγγων ἤχῃ ἐπεισεσόντες τοῖς Φράγκοις τοὺς μὲν ἐδίω-
 ξαν, ἄλλους δὲ ἔβαλλον κάτω τῶν ἵππων, καὶ τοὺς ἐτέρους
 τοὺς ἀνθισταμένους κατέσφαξαν, καταδιώξαντες τοὺς λοιποὺς
 ἄχρι Δανούβεως, ὧν πλεῖστοι ἐν τῇ ποταμῷ ἔρριψαν ἑαυ-
 τοὺς καὶ ἀπεπνίγησαν. ἐζώργησαν οὖν ζῶντας μεγιστάνους τὸν 20
 δοῦκα τῶν Φρανδάλων καὶ Μπεργονίας καὶ ἐτέρους Φρανζέ-
 ζιδας καὶ ὑψηλοτάτους μπαρούνιδας· οὓς ἐπέμψας ἐν τῇ Προύσῃ
 ἀπέκλεισεν καὶ διὰ πολλῶν χρημάτων ἀπεμπόλησεν, δόντες

sed ubi Flandricae cohortes pugnam adversus Turcos feliciter cedere animadverterunt et horum plerosque fugae se committere, effuso cursu turbatisque ordinibus tergo instant, et in castra Turcorum penetrant, occisorumque cruore coenosis camporum lacunis completis sua in castra redeunt. tum demum principis Baiazitae satellites, qui Porta vocantur, veluti ad aulae Palatinae ianuam stantes, pecunia empti omnes exque variis Christianis gentibus supra decem millia coacti, in insidiis delitescentes, uno impetu ac clamore in Francos ac Hungaros impressionem faciunt; eosque undique circumdatos partim ferro caedunt, partim in fugam vertunt. Flandri vero conversi ubi fugatos Hungaros fusosque vident, Turcosque laetis clamoribus aërem compleere et a tergo instare, fugam capessunt; partimque ab hostibus cum clamore et tubarum clangore insequentibus propulsantur, partim equis deturbantur. repugnantes neci dederunt Turci, ceterosque ad Danubii ripam persecuti sunt, quorum plurimi in fluvium praecipites aquis absorpti sunt. multos itaque principes viros ac magnates vivos ceperunt, ducem Burgundiae, qui et Flandriae comes erat, aliosque Francos et illustres barones; quos Prusam misos Baiazites inclusit, donec multis eos pecuniis vendidit, sponsore

ἔγγυον τὸν αὐθέντην Μιτυλήνης καὶ υἱὸν τοῦ προφηθέντος
Φραντζήσκου τοῦ Γατελοῦζου.

14. Φυσιωθεὶς οὖν ἐν τῷ τοιοῦτῳ εὐτυχίῳ καὶ λίαν P. 28
ἐπαρθεὶς πέμπει πρὸς τὸν βασιλέα Μανουὴλ ἀποκρισιαρίου, V. 22
5 ζητῶν τὴν πόλιν· αὐτὸς δὲ οὐδ' ἀπόκρισιν ἔδωκεν. οἱ δὲ
πλείστοι τῆς πόλεως βιαζόμενοι ὑπὸ τοῦ λιμοῦ συνεθλίβοντο
μὲν καὶ δάσειν προαιροῦντο τὴν πόλιν· ἀλλ' ὑπομιμνήσκον-
τες τὰ πραχθέντα ἐν τῇ Ἀσίᾳ παρὰ τῶν Τούρκων, τὴν φθο-
ρὰν τῶν πόλεων, τὴν ἐρήμωσιν τῶν ἰσρῶν τεμετῶν, τοὺς
10 καδ' ἐκάστην ὥραν πειρασμοὺς καὶ συκοφαντίας τοῦ ἔξομό- B
σασθαι τὴν εὐσέβειαν, ὀπισθόρμως τὸν νοῦν ἤλανον, λέγον-
τες «μη ἀποκάμωμεν. θήσωμεν εἰς θεὸν τὰς ἐλπίδας ἡμῶν.
ἔτι μικρὸν ὑπομείνωμεν· καὶ τίς οἶδεν εἰ ἄρα ὁ θεὸς παρι-
δῶν τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν ὡς ποτὲ τοὺς Νενεύτας ἔλεήσει,
15 καὶ σώσει ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ θηρίου τούτου.» ὁ δὲ τύραννος ἔσεν
ἔβλεπε τοὺς πολίτας ἀνδισταμένους καὶ μὴ ἐνδόντας τοῖς αὐτοῦ
θελήμασι, τοσοῦτον ἠγρίαινε καὶ ἐθυμοῦτο κατὰ τῆς πόλεως. C
τὴ δὲ συνέβη; ὁ πρὸ μικροῦ λαληθεὶς Ἀνδρόνικος καὶ ἀδελ-
φὸς τοῦ βασιλέως Μανουὴλ ἦν τεθνηκῶς ἐν Σηλυβρία, ὁ δὲ
20 μετράζ' Ἰωάννης ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἀνδρωθεὶς καὶ τὸν τόπον ἐπέ-
χων τὸν πατρικὸν ἐζητεῖτο παρὰ τοῦ Παγιαζῆ Σηλυμβρία.
ὁ δὲ οὐκ ἠνέσχετο, λέγων καὶ διγαυμένος τὴν ἀδικίαν ἣν

vadeque accepto Mytilenes principe, Francisci Gatelusi supra memo-
rati filio.

14. Tam prospero successu superbians ac supra modum elatus
Turcus ad imperatorem Manuelem apocrisarios mittit, urbemque
Cpolim sibi tradi poscit; nec tamen ullum responsum accipit. maxi-
ma pars interim civium fame laborantes conflictabantur, urbemque
Turco tradi malebant: tamen cum eorum memoriam subirent quae
in Asia a Turcis patrata erant, urbium eversiones, sacrorum templo-
rum desolationes, quibusque calumniis et vexationibus tentarentur
singulis horis adque pietatem eiurandam cogerentur, animum a tali
proposito revocabant, his additis verbis: labore atque aerumna ne
faticamus, speque nostra in deum reposita ad breve tempus susti-
neamus: nam quis novit an deus erroribus ac peccatis nostris dissi-
mulatis, nostri, sicut olim Ninivitarum, misereatur, et a fera ista
salvos integrosque praestet. at tyrannus quanto obfirmatos civium
animos videt suaeque libidini haud obtemperantes, tanto magis in
eos exasperabatur. quid demum accidit? Andronicus ille paulo prius
nobis dictus, imperatoris Manuelis frater, Selymbriae superstite filio
Iohanne adolescente iam obierat. ab hoc virilem aetatem adepto et
ditionem paternam obtinente Baiazites Selymbriam sibi tradi posce-
bat. quod minime tolerans Iohannes, patri sibi illatam ab avo

ἔπαυθε παρὰ τοῦ πάππου αὐτοῦ αὐτὸς καὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ. καὶ ἀνέκειτο εἰς αὐτούς τὸ βασιλεῖον, ὃ δὲ ἀδίκησας αὐτούς D ἔδωκε τὴν βασιλείαν τῷ δευτέρῳ υἱῷ, καὶ τὸν ἐμὸν πατέρα τὸ πολίχμιον τοῦτο, ὡς ὀρθῶς. εἰ δὲ καὶ σὺ τοῦτο λάβοις, ὑπερηδίκημαι." τότε ὁ Παγιαζήτ χωρὰν εὐρῶν ἄλλην ἐγρά- 5 πη· ζητῶν γὰρ ἔκτοτε τὴν Κωνσταντίνου, καὶ τὸ τοῦ Ἰωάννου τοῦ ἀγεψιοῦ τοῦ Μανουὴλ ὄνομα οὐκ ἔλιπε, λέγων „ἔξελθε σὺ Μανουὴλ ἐκ τῆς πόλεως· εἰσαχθήτω ὁ Ἰωάννης ὡς φύσει κληρονόμος τῆς βασιλείας, καὶ ἐγὼ παντοίαν γαλήνην ἔξω καὶ εἰρηναίαν κατώστασιν σὺν τοῖς πολίταις." τότε ὁ βασιλεὺς 10 P. 29 Μανουὴλ ὄρων τὸν δῆμον ἐν διχοστασίαις σαλευόμενον, καὶ τὸ μὲν ἀνταῖρον ἦν καὶ καταβῶν, τὸ δὲ καὶ μᾶλα ἐθαρρύνετο καὶ ἐκέκραγεν ὡς „Ἰωάννης εἰσαχθήτω, καὶ ἀρθῆτω τὰ σκάνδαλα." ὁ δὲ βασιλεὺς Μανουὴλ καὶ σύννονος ὢν καὶ παιδείας μεστός, ὄρων τὸν χυδαῖον λιὸν παραψιθνρίζοντα καὶ αἰτι- 15 ῶντα ὡς οὐ παραχωρεῖ τῷ ἐφέδρῳ τὴν καθέδραν, ἀλλὰ τυραννικῶς ἡγεμονεύειν ἐθέλων οὐ φροντίζει τὰ περὶ τῆς σωτηρίας τοῦ κοινοῦ, βουλὴν βουλευέται σοφωτάτην καὶ μᾶλα συν- 20 στικὴν. μηνύει τῷ Ἰωάννῃ παρακαθημένῳ τότε τῇ Κωνσταντίνου σὺν Τούρκοις χιλιάσι δέκα, καὶ δίδωσιν ὄρκους 20 αὐτῷ καὶ λαμβάνει παρ' αὐτοῦ τοῦ εἰσαχθῆναι ἐντὸς τῆς πό- B λεως καὶ παραδοῦναι αὐτῷ τὴν βασιλείαν τῶν Ῥωμαίων, αὐτὸς δὲ ὁ Μανουὴλ ἐξελεῖν σὺν ταῖς τριήρεσι ταῖς εὐρισκο-

iniuriam allegavit; quod cum imperium ad patrem eiusque posteros pertineret, avus his iniquus secundo id filio tradidisset; et patri, inquit, meo hoc oppidulum concessit; quod si occupaveris, summa afficior iniuria. tunc Baiazites occasionem nactus aliam institit viam. iamdiu ille, quibus artibus Cpolim invaderet, animo versabat: non omisit itaque nomen obtendere Iohannis, qui Manuelis ex fratre nepos erat, iubetque Manuelem urbe cedere et Iohannem in illam introduci ut legitimum imperii heredem; pollicebatur insuper cum civibus Cpoleos deinceps se pacifice acturum. cum itaque populum dissidiis agitatum sensisset Manuel, et adversum se seditione ac clamoribus insurgere, aliosque audaciam sumentes conclamare ut Iohannes introduceretur et tollerentur scandala, audissetque passim murmurantes et accusantes, quod solio non cederet, illudque vero successori non restitueret, sed tyrannice regnare vellet salutis publicae immemor, ipse prudentia ac eruditione apprime instructus sapiens commodumque consilium inivit, et Iohanni, qui in castris Turcorum cum exercitu duodecim millium erat, denunciavit eum se in urbem accepturum esse et introducturum accepto datoque utrinque iuramento, eique imperium restituere velle, modo sibi liceat urbe excedere, et quoquo versum deo visum fuerit abire, triemesque ad navigandum aptas, quae in portu

μέναις καὶ ἀπελθεῖν ὅπου ἄρα θεὸς βούλεται. πεισθεῖς οὖν V. 23
 τοῖς ῥήμασι καὶ τοῖς ὄρκοις εἴσεισι καὶ δὴ φιλοφρόνως δεξά-
 μενος αὐτὸν ὁ βασιλεὺς καὶ παραδοὺς αὐτῷ τὸ παλάτιον,
 καὶ δημηγορήσας κατενώπιον πάντων τῶν ἀρίστων καὶ τῶν
 5 τοῦ δήμου, αὐτὸς ἐν τριήρεσιν ἐμβὰς σὺν γυναικὶ καὶ τέκνοις
 ἐξῆλθε τῆς πόλεως, παραδοὺς τὴν βασιλείαν τῷ Ἰωάννῃ. τίς
 δὲ ὁ σκοπὸς τοῦ Παγιαζήτ, καὶ τίς ὁ τοῦ βασιλέως Μανουήλ;
 ὁ μὲν Παγιαζήτ ἐφαντάζετο τὴν πόλιν ἔχειν ἐκ χειρὸς τοῦ
 Ἰωάννου· καὶ γὰρ προεζήτησε τοῦτο καὶ αὐτὸς ὑπέσχετο, καὶ C
 10 ὁ Παγιαζήτ ἀντὶ τῆς πόλεως ὑπέσχετο δώσειν τὴν Πελοπόν-
 νησὸν ἐνόρκως καὶ εἰς τὸ ἐξῆς ἔχειν εἰρηναίαν κατάστασιν. ὁ
 δὲ βασιλεὺς Χριστιανικώτατος ὢν καὶ μεμνημένος τὰ θεῖα
 καὶ ἐν φρονήσει μεστός, ὁρῶν τὸ ὑπήκοον ἅπαν ταιλαιπω-
 ρούμενον ὑπὸ ἐνδείας· μόδιος γὰρ σίτου ὑπὲρ τὰ εἴκοσι νο-
 15 μίσματα· καὶ ποῦ νόμισμα; οἴνου τε ὁμοίως καὶ ἄλλων
 ἀναγκαίων τροφῶν λείψις. ἐξ ἀνάγκης ὁ κοινὸς λαὸς εἰς ἀπι-
 στίαν καὶ προδοσίαν πατρίδος ἑώρα, καὶ αὐτὸς ἔξωμολογεῖτο
 καθ' ἑκάστην ὥραν τε καὶ ἡμέραν τῷ θεῷ, λέγων „μὴ μοι
 γένοιτο Χριστὸν βασιλεῦ, μηδὲ ἀκουσθήτω ἐν τοῖς ἀπείροις
 20 ἔθνεσι τῶν Χριστιανῶν ὅτι ἐν ἡμέραις Μανουήλ τοῦ βασιλέ-
 ως παρεδόθη ἡ πόλις καὶ τὰ ἐν αὐτῇ ἅγια καὶ τίμια σκευῆ
 τῶς ἀσεβέσι καὶ χριστομάχοις.” εὐρῶν οὖν τότε τὸν Ἰωάν-
 νην συνεργοῦντα τῷ τυράννῳ τοῦ ποιῆσαι αὐτὸν βασιλέα, καὶ
 ὁ τυράννος φροντίζων τὴν πραγματείαν ὡς ὑπὲρ ἐκείνου, ὁ

reperirentur, abducere. iurato itaque Manueli fidens Iohannes ingre-
 ditur urbem, benigneque exceptus, palatium recipit. Manuel deinde
 coram coetu nobilium primorumque plebis oratione habita, trirremem
 conscendit cum uxore et liberis, et urbe cessit, summa rerum Io-
 hanni tradita. Baiazitis vero aliud erat quam Manuelis consilium.
 animum induxerat ille posse se ab Iohanne urbem accipere, id quod
 et antea ab eo postulaverat et ipse promiserat: et iuraverat ei Bai-
 azites daturum se pro urbe Peloponnesum, et pacem firmam inter eos
 in posterum futuram. sed imperator Christianissimus inque divinis
 eximie eruditus, cum videret cunctos subditos inopia afflictos (modius
 enim tritici pluris quam viginti nummis venibat,) vini pariter cete-
 rorumque ciborum, quibus vita sustinetur, penuria pressos, plebem
 tot aerumnis confectam, ad prodendam perfide patriam vergere prae-
 sentiebat, singulisque diei horis haec verba ad deum dirigebat: ab-
 sit a me, Christe rex, neve apud longinquas nationes fama exeat,
 Manuelis imperatoris temporibus urbem hostibus esse proditam, im-
 piisque Christianorum adversariis tradi tam sanctam ac pretiosam sup-
 plectilem. quare cum vidisset Iohannem tyranno operam suam lo-
 care, ut imperio potiretur, Turcumque totum negotium tractare

Μανουήλ εἶρηκε „τὸ σῶζον σῶζου καὶ μὴ μελέτω σοι περὶ βασιλείας.” ἔλθων δὲ ἐν τοῖς παραλίοις τοῦ Πέλοπος ἀφῆκε τὴν δέσποιναν σὺν τοῖς τέκνοις ἐκεῖ· εἶχε γὰρ τὸν Ἰωάννην βρέφος καὶ τὸν Θεόδωρον νήπιον. καταλείψας δ' αὐτοὺς ἐν Μεθώνῃ, καὶ τὰς τριήρεις ὑπισθεν πέμψας, αὐτὸς ἐν μῆθ' 5

- A. C. 1395 τῶν μεγάλων νηῶν εἰσελθὼν ἔπλει εἰς Βενετίαν, εἰς Μεδιόλανα, P. 30 Γενοῦαν, Φλωρεντίαν, Φεραρίαν, καὶ ἅπασαν Ἰταλίαν διελθὼν ἀπὸ Προβέντζας ἐχώρει εἰς Γερμανίαν ἧτοι Φραγγίαν· καὶ πάντες οἱ ῥηγάδες καὶ δοῦκαι καὶ κόντιδες ἐτίμων αὐτὸν καὶ ὡς ἡμίθεον δώροις ἡμείβοντο. διελθὼν δὲ πᾶσαν Φραγγίαν 10 καὶ εἰς τὰ τῶν Ἀλαμανῶν ὄρια περάσας πάλιν ἦλθεν εἰς Βενετίαν. οἱ δὲ Βένετοι πρεπόντως φιλοξενήσαντες καὶ σὺν δώροις πλείστοις ἀποπέμψαντες, ἐστράφη εἰς Μεθώνην σὺν ταῖς αὐτῶν τριήρεσι, καὶ συντηχῶν τῇ δεσποίνῃ καὶ τοῖς τέκνοις ἐμάθητο παραδοκῶν τὰ τῆς πόλεως ἀτυχήματα, μᾶλλον 15 βτὰ τοῦ ἔθνους τῶν Ῥωμαίων δυστυχήματα.

- V. 24 15. Ὁ δὲ βασιλεὺς Ἰωάννης εἰσελθὼν ἐν τῇ πόλει καὶ C στεφθεὶς βασιλεὺς εἰσῆξε πρῶτον κατὰ τὸ αἶτημα τοῦ Παγιαζῆτ κριτῆν Τούρκον, ὃς τὰς ἀμφιβολίας τὰς ἀναμεταξὺ συμβαινούσας Ῥωμαίοις καὶ Τούρκοις αὐτὸς διέκρινε κατὰ τὸν Ἀραβι- 20 κὸν νόμον. καὶ πάντα ὅσα εἶχον Ῥωμαῖοι μέχρι Σηλυμβρίας, καὶ αὐτὴ Σηλυμβρία τοῦ Παγιαζῆτ ἐγέναντο, καὶ ὁ Ἰωάννης

quasi rebus illius studeret, talia dixit: urbis saluti consulendo te ipse salva, neve de imperio retinendo sis sollicitus. ad littora deinde Peloponnesi delatus, imperatricem et liberos quos ex ea susceperat, Iohannem recens natum Theodorumque infantem, Methonae reliquit, triremibusque remissis navium magnarum unam conscendit et Venetias appulit, iustravitque deinceps Mediolanum Genuam Florentiam Ferrariam, totamque Italiam peragravit, et ex (Narbonensi) Provincia in Franciam et Germaniam profectus est. hunc reges omnes, duces et comites maximo honore habuerunt, et velut semideum donis cumularunt. ubi ergo totam Galliam peragravit, in Germaniam abiit, indeque Venetias repetit; quem Veneti, ut decebat, amice et benevole tractarunt, eique multa dona largiti sunt, eorumque triremibus vectus Methonem reversus est ad imperatricem et liberos, et cum eis urbis malam fortunam, immo Romaeorum gentis cladem expectans, tranquillam privatamque vitam agebat.

15. Postquam imperator Iohannes urbem ingressus diadema sumxit, ante omnia conditionem a Baiazite latam adimplens, iudicem Turcum in urbe constituit, qui de litibus et controversiis inter Graecos et Turcos ortis cognosceret ex lege Arabica et quicquid habebant Romaei ad Selymbriam usque, ipsaque Selymbria in ditionem Baiazitae cesserunt, Iohanne intra muros urbis tantum imperante. iu-

τὴν εἰς τέλος ἠφάνισεν, ἔρχεται εἰς τὰ τῆς Φοινίκης μέρη
καὶ ἕως αὐτῆς Δαμασκοῦ, καὶ ἐμπιπρᾷ καὶ λεηλατεῖ καὶ λαμβάνει
πλοῦτον ἀναριθμητόν καὶ αἰχμαλωσίαν πολλήν. καὶ τὴν
Δαμασκὸν ἐρημώσας ἐπὶ τὸ Χάλεπ διαβῆναι, καὶ αὐτὸ
5 ἠφάνισεν, καὶ πολλοὺς τῶν τεχνῶν ἐπιστήμονας εἰς Περσίαν P. 33
μετέφερεν, καὶ τοὺς Ἄραβας φοβήσας ἐπανέβλεψεν εἰς Σα-
μαρχάντ μητρόπολιν Περσίας. ὁ δὲ Παγιαζήτ ἀκούων τὰ
γεγόμενα ἐν τῷ Ἀρσυγγάν, ἐν Σεβαστείᾳ τῇ πόλει, ἐν Συρίᾳ A. C. 1400
καὶ ἐν τῇ Δαμασκῷ καὶ τῷ Χάλεπ, οὐκ ἐπαύετο ποιῶν ἀπο- Heg 802
ιογραφὰς ἐν τῷ ἑφᾷ καὶ ἐν τῇ Ἀσίᾳ, ἀθροίζων νέον στρατόν
καὶ ὑπὲρ περισσοῦ τοῦτον πληθύνων. οἱ δὲ πτωχοὶ πολέται
σὺν τῷ βασιλεῖ χειρας πρὸς θεὸν αἶροντες σὺν δακρυσὶ πλεί-
στοις ἰκέτευσον, λέγοντες „θεὸς καὶ κύριε τοῦ ἔλεους, ἔλεησον
ἡμᾶς τοὺς ἀχρεῖους δούλους σου, καὶ δὸς τὸν ἐπαπειλοῦντα
15 ἡμᾶς καὶ τὸν σὸν οἶκον τοῦτον καὶ τὰ ἐν αὐτῷ ἅγια ἄλλην
μέριμναν, ἄλλην φροντίδα, ἄλλον λογισμόν, ἵνα ἐλευθερω-
θέντες τῆς αὐτοῦ τυραννίδος δοξάσωμεν σὲ τὸν πατέρα καὶ ὁ
υἱὸν καὶ τὸ ἅγιον πνεῦμα, τὸν ἐνὰ θεὸν εἰς τοὺς αἰῶνας.
ἀμήν.”

20 16. Ἔαρος δ' ἀρξασμένου ἰδοὺ καὶ ὁ Τεμὺρ χὰν ἐκ Περ- C
σίας πρὸς τὰ τοῦ Ταναΐδος μέρη ἐλθὼν, καὶ τοὺς Ταυρο-
σκύθας καὶ Ζυγκχούς καὶ Ἀβασγοὺς ἀθροίσας, καὶ τὰ ἐν τῷ
Βοσπόρῳ πολίχνια κατασκάψας, διέβη πρὸς τὰ τῆς Ἀρμενίας

discessit, et Damascus usque pervenit. omnia igne vastat, diripit,
ingentes divitias congerit, ac plurimos captivos abducit. Damasco de-
vastata Halepum profectus est, quam et ipsam evertit, multosque ar-
tifices in Persiam inde transtulit. Arabibus dein territis Samarchandum
Persiae caput reversus est. cum Baiaziti nuntiata essent, quae ad
Arsyngam et Sebastiam gesta erant quamque cladem Syria Damascus et
Halepum accepissent, celeritate summa atque diligentia in orientalibus
partibus et Asia militem recenset, novumque et praeter modum nu-
merosum conscribit exercitum. imperator aerumnosique cives Cpoli-
tani manibus ad deum protensis, lacrimisque affatim fuis interea
ita supplicare: „domine deus, miserere nostri quamvis inutilium ser-
vorum tuorum, istique, qui nobis, huic domui, et iis quae in ea
sunt, exitium minatur, aliam sollicitudinem et curam aliudque pro-
positum suggere, ut illius tyrannide absoluti te patrem et filium san-
ctumque spiritum deum, unum per saecula celebremus ac collaudemus.
amen.“

16. Temyr Chan ineunte vere ex Persia versus Tanaim movet,
collectoque Tauroscytharum Zynchorum et Abasgorum ingenti nume-
ro, eversisque oppidiis quae Bosporo (Gimmerio) adiacent, in Arme-
niam et Cappadociam accessit, adiunxitque copiis suis Armeniorum.

μέρη, καὶ τὴν Καππαδοκίαν διελθὼν σὺν πολλῇ στρατιᾷ καὶ ἐκ τῶν Ἀρμενίων οὐκ ὀλίγους παραλαβὼν πρὸς τὰ τῶν Γαλατῶν μέρη ἀφίκετο, στρατὸν ἔχων ὡς ὁ ποτὲ Ξέρξης πολυαρθόμενον. ὁ δὲ Παγιαζήτ καὶ αὐτὸς πᾶσαν στρατιάν συναΐξας Θρακικὴν τε καὶ ἀνατολικὴν καὶ νεόλεκτον ἄλλον⁵ στρατὸν, καὶ τὸν Σέρβον ἔχων ὁμοῦ Στέφανον τὸν τοῦ D Λαζάρου υἱὸν σὺν δορυφόροις πλείστοις, ἐξῆλθε καὶ αὐτὸς συναντήσων τῷ Τεμύρ. ὥς δὲ καὶ αὐτὸς προσέγγιστο τοῖς μέρεσι Γαλατίας, ἔμαθεν ὅτι Τεμύρ ἐν Ἀγκύρα τῇ πόλει πληκνύων ἦν. ἐγγίσας δὲ κάκεινος πλησίον, καὶ τὰς σκη- 10 νὰς πῆξας ἐν μέσῳ τοῦ κάμπου πλησίον Ἀγκύρας, εἶχε καὶ τὸν ποταμὸν εὐθυροοῦντα καὶ τὸ πότιμον ὕδωρ διὰ τε τὴν χρεῖαν τοῦ στρατοῦ καὶ τῶν ἔκπων καὶ πάσης τῆς παρατάξεως· ὁ δὲ Τεμύρ ἦν οἰκῶν ἐν ἀνύδρῳ γῆ. πλην τί γίνε- 15 ται; κελεύει ὁ Παγιαζήτ διαλαλίαι γενέσθαι ἐν μέσῳ τοῦ P. 34 φωσάτου τῇ ἐπιούσῃ ἐξελθεῖν ἅπαντας ἐν κυνηγεσίῳ. ἐξῆλθεν οὖν σὺν παντὶ τῷ στρατεύματι τρεῖς ἡμέρας κυνηγετῶν V. 27 καὶ ἐλάφους διώκων. ὁ δὲ Τεμύρ ἀναστάς ἀπὸ τοῦ τόπου οὗ ἦν, ἦλθε καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ταῖς ὄχθαις τοῦ ποταμοῦ, ὅπου ἐκάθητο πρῶτῃν ὁ Παγιαζήτ. ὕδατος τοίνυν σπανίζον- 20 τος, ἐπεὶ καὶ ὁ ἥλιος ἐν τῷ λέοντι τὴν πορείαν ἐποιεῖ, ὁ Τεμύρ οὐκ ἐφρόντιζε πλέον περὶ ὕδροφορίας· ἀλλ' ὁ Παγιαζήτ ἀλαζονεύμενος, καὶ ὑπεροπτικῶς δεικνύων τὴν συμπλοκὴν τοῦ Τεμύρ, ὡς ἐκ δευτέρου λόγου προσέχων αὐτήν, ἐνήρ-

agmen numerosum, indeque in Galatiam venit exercitum ducens ei, quem Xerxes olim conscripsit, multitudine parem. Baiazites vero cum universis copiis Thraciis, et orientalibus simul collectis, novoque conscripto milite et auxiliaribus Serviorum hastatorum cohortibus, quas ducebat Lazari filius Stephanus, Temyri obviam processit. cumque ad Galatiae limites pervenisset, certior factus est Temyrem ad Ancyram castra habere. exercitum itaque prope admovet, castrisque in medio campo Ancyras vicino collocatis fluvium illic vicinum labentem habuit, aquationemque facilem et commodam universo exercitui et equis, cum Temyr loca arida et aquis carentia teneret. verum quid accidit? iubet Baiazites in castris edictum promulgari, ut postridie omnes ad venationem exirent. cum universo itaque exercitu per triduum venationi cervorum operam dedit; quo temporis spatio, quem tenebat locum, deserit Temyr et castra movet, inque fluminis locat ripa, in qua Baiazites pridie consederat. aquae tunc penuria erat: quod anni tempus ageretur quo signum leonis sol permeat; nec tamen de aquatione Temyr amplius fuit sollicitus. verum Baiazites vane superbiens, venatione tempus terendo demonstrabat contemnere se et aliis rebus posthabere pugnam, si cum Temyre ineunda esset; unde

ση, ἀπάρας δὲ ἐκ τῆς Προύσης καὶ διαβὰς τὸν πορθμὸν ἤλ-
 θεν εἰς Ἀδριανούπολιν, καὶ τῷ βασιλεῖ Ἰωάννῃ μηνύει λέγων
 ὅτι „ἐγὼ μὲν εἰ καὶ τὸν βασιλέα Μανουὴλ ἐξέσωσα τῆς πό-
 λεως, οὐ διὰ σὲ ἀλλὰ δι' ἐμὲ τοῦτο πεποίηκα. εἰ μὲν βού-
 5 λει τοῦ εἶναι σε ἡμέτερον φίλον, μετὰστῆθι τῶν ἐκεῖ, καὶ
 δώσω ἐπαρχίαν ἣν ἂν βούλη· εἰ δὲ μὴ γε, μάρτυς μοι θε-
 ὸς καὶ ὁ μέγας προφήτης, οὐ φείσομαι τινος, ἀλλὰ πάντας
 ἄρδην ὀλέσω.” ταῦτα καὶ ἕτερα ὁ Παγιαζῆτ ὀργίλα πέμψας
 μηνύματα, αὐτοῖ τῷ θεῷ τὰς ἐλπίδας ἀνέθεντο· ἦσαν γὰρ P. 32
 10 προμελετητότερες ἐκ πολλῶν ὀλίγα πρὸς τροφήν. οἱ δὲ ἀπε-
 κρίναντο λέγοντες „ὑπάγετε, ἀναγγεῖλατε τῷ κυρίῳ ὑμῶν.
 ἡμεῖς ἐν ἀδυναμίᾳ ὄντες καὶ δυναστεία πολλῇ οὐκ ἔχομεν ποῦ
 καταφυγεῖν, εἰ μὴ εἰς θεὸν τὸν βοηθῶντα τοὺς ἀδυνάτους
 καὶ καταδυναστεύοντα τοὺς θανάσιον. καὶ εἰ τι βούλει, ποι-
 15 ει.” ἐν δὲ ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἤλθον μηνύματα φέροντες ἐξ
 Ἀμασειᾶς ὡς ὁ Τεμὺρ χὰν στρατεύει κατὰ τῆς Συρίας. ὁ
 Παγιαζῆτ δὲ περάσας καὶ ἐν τῇ Προύσῃ διάγων πέμψας
 ἀπανταχοῦ προσεκαλεῖτο τὰς δυνάμεις πάσας τῆς ἐπῆς καὶ τῆς
 δύσεως. ὁ δὲ Τεμὺρ χὰν διαβὰς τὴν Ἀρμενίαν ἐχειρώσατο B
 20 πρῶτον τὸ Ἀρσυγγὰν πολέμου νόμῳ, καὶ πάντας τοὺς αἰκι-
 σθέντας παρὰ τοῦ Παγιαζῆτ ξίφει κατέσφαξεν. εἶτα ἔλθων
 εἰς Σεβῆστιαν καὶ μεγαλόπολιν οὖσαν ἔπηξε χάρακα· καὶ A. C. 1400
 ζητήσας τὴν πόλιν, καὶ μὴ ἐνδόντες οἱ ἐντός, κατορούζας γύ- Heg. 801

potestatem suam redegit; indeque relato pede Prusam reversus est. illinc postea discedens fretum traiecit, et Adrianopolim venit. talia deinde imperatori Iohanni denuntiat: *Manuele ego non eieci urbe, ut tu ea potiaris, sed ut eam ditioni meae adiungerem. quodsi me amicum tibi habere volueris, abscede: aliam, quamcumque provinciam elegeris, tibi concedam. quodsi ita facere recusaveris, deum testor eiusque magnum prophetam: nemini parcam, sed omnia penitus perdam. eiusmodi et alia minarum atque irae plena mandaverat Baiazites. at cives Cpolitani, cum in deum spem suam reposuissent annonamque et cibos aliquos in urbem iamdiu importari providissent, responsum id dederunt: abite, nuntiate domino vestro nos imbecillos et viribus destitutos nullum praeter deum perfrugium habere, qui infirmis auxiliatur et potentes deturbat. proinde quod meditaris, aggredere. dum haec geruntur nuntii Amasia advenerunt, qui Temyrem Chan in Syriam tendere afferunt; quapropter Baiazites superato freto Prusam contendit, ibique commorans copias suas tam ab occidente quam ab oriente undique evocatas collegit. interea Armeniam pertransiit Temyr Chan, primumque Arsyngam expugnat, omnesque colonos, qui a Baiazite illuc deducti erant, interfecit. Sebastiam deinde, urbem amplam, venit; ibique castra metatus illam*

κῶν ἐν τοῖς τοῦ Ἰβικανοῦ ῥεύμασιν. ἔσθη οὖν τὸ τοιοῦτον
 ἱρικοῦδίστατον τέρας ἀπανταχοῦ φαινον καὶ λάμπον, ὃ καὶ
 λαμπαδίας καλεῖται, ἄχρι τῆς φθινοπωρινῆς ἰσημερίας, τοῦ
 ἡλίου ἐν τῷ ζυγῷ τὴν πορείαν ἀρξαμένου ποιῆσθαι. ἀλλ'
 ἀπανώμεν αὐθις, καὶ ἴδωμεν τὰ τοῦ θεοῦ ξένα τεράστια,⁵
 πῶς τὸν Φαραῶ κατεπόντισε δι' ἑτέρου Φαραῶ, καὶ πῶς ὁ
 τοῦ κυρίου λαὸς εἶδεν ἀνακωχὴν τῶν πολλῶν πόνων αὐτοῦ,
 ἀλλ' οὐκ εἶδεν οὐδὲ συνῆκε.

Ὁ Σκόθης οὖν διαλαλίας ἀφ' ἑσπέρας ποιήσας ἐν παντὶ
 τῇ στρατοπέδῳ ὥστε πρῶτὴ εὐρεθῆναι τοὺς πάντας ἐποχομέ- 10
 νους καὶ περιφραγμένους τοῖς ὅπλοις, ἀναστὰς ἤδη ὄρθρου
 βαθύς παρετάξατο πάντας τοὺς ταγματάρχας καὶ χιλιάρχους,
 P. 35 καὶ ἐν μὲν τῷ δεξιῷ κέρατι ἔσθηκεν ἀρχηγὸν τὸν πρῶτον τῶν
 υἱῶν αὐτοῦ, ἐν δὲ τῷ ἀριστερῷ τὸν ἔκγονον αὐτοῦ (ἦν γὰρ
 ἑπὶ τὰ ξ' ἔτη ὁ Τεμύρ). ἐν δὲ τῇ οὐραγίᾳ αὐτὸς ἐτέτα- 15
 πτο. τότε προσέταξεν αὐτοῖς λέγων „ὦ ἐμὸν ἄθροισμα καὶ
 στρατὸς ἀκαταγώνιστος, φύσις ἀδαμάντινος καὶ στερεὸν τετ-
 ρος καὶ γενεὰ θυσανάλωτος, ἠκούσατε τὰς ἐξ ἀρχῆς γεγονώ-
 ρας παρὰ τῶν πατέρων ἡμῶν ἀριστείας, οὐκ ἐν τῇ ἐψῶ (καὶ
 γὰρ αὐτὴ ἡμετέρα πατρίς ἐστίν) ἀλλ' ἐν Εὐρώπῃ καὶ ἐν Λι- 20
 βύῃ καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν ἐν πάσῃ τῇ γῆ. οἴδατε ἀκριβῶς τὴν
 Πέρσου καὶ Ἀρταξέρξου καὶ Ἑλλήνων ἐπανάστασιν, Ἑλλήνων
 Βλέγω τῶν ἡμιθέων ἡρώων ἀνδρῶν οὗτοι γὰρ οἱ μίξοβάρβα-

quo ac splendens hoc maxime horrendum portentum, qui Lampadias
 vocatur, usque ad aequinoctium autumnale perduravit, cum sol li-
 brae signum pertransire incepit. verum ad rem rursus redeamus, con-
 sideremusque quomodo deus novo mirabilique prodigio Pharaonem
 unum in profundum mare per alterum demerserit, et quomodo dei
 populus a malis et aerumnis vacationem obtinuerit, quam non vidit
 nec intellexit.

Scythia igitur vespere per castra edixit ut omnes sequenti luce
 equis insidentes et armati adessent. ipse deinde summo mane lecto
 excitatus cubortium praefectos et chiliarchas in aciem ordinavit.
 dextroque cornu filium natu maiorem praefecit, sinistro, quem ex eo
 habebat nepotem (annus etiam LX Temyr excesserat), ipse vero
 aciem posteram duxit. his deinde verbis suis adhortatus est. „O
 multitudo mea, invicte exercitus, naturae adamantinae mure ahenae,
 generatio insuperabilis, audistis quae a principio maiores nostri praec-
 elate passerunt, non inter Orientales gentes (Oriens quippe patria
 nostra est) sed in Europa et Africa, et ut verbo dicam, per univer-
 sum orbem terrarum, accurate moristis adversus Graecis expeditionem
 a Loxae et Artaxerxe susceptam. Graecis, inquam, semideos et he-
 roas, cum quibus prorecto hi Turci semibarbari hybridae comparari

ροι Τούρκοι ὡς ἀκρίς πρὸς λέοντας ἄγγυς ἐκείνων εἰκάζον-
 ται. οὐ γὰρ θαρρύνων ἑμᾶς ἀναμιμνήσκω ταῦτα. καὶ γὰρ
 ἤδη ἐν χερσὶν ἡμετέραις τὸ θήραμα. ἀλλὰ μὴ ἀποδρασάτω
 τὸ μορμολύκιον τοῦτο ἐκ τῶν χειρῶν ἡμῶν, ἀλλ' ἀγρευθή- V. 28
 5 τω σῶον καὶ ὑγίης, ἵνα ἐν τῇ Περσικῇ γῇ ἀπαγαγόντες δεί-
 ξωμεν αὐτὸ τοῖς τέκνοις ἡμῶν, καὶ παιδεύσωμεν αὐτὸν τοῦ
 μὴ ἀφορκίζειν ἡμᾶς κατὰ τῶν συζύγων ἡμῶν. βούλομαι τοί-
 νυν τὸ δρώμενον τοῦτο μέγα χωρίον περικυκλωθῆναι, καὶ τὸ
 μὲν δεξιὸν κυκλοφορικῶς ἀγέσθω, ὁμοίως καὶ τὸ ἀριστερόν·
 10 καὶ χαρακώσατε τὸ πεδίον ἅπαν, καὶ ὁ ἐχθρὸς ἐν μέσῳ ὡς
 κέτρον τοῦ πόλου εὐρεθήτω." τότε τὰ δύο κέρατα τὸ μὲν C
 ἐκ δεξιῶν τὸ δὲ ἐξ ἐναντύμων ἤρξαντο κυκλεῖν τὸ περιγέιον ἐπι-
 πρωΐας οὐσης. ὁ δὲ Παγιαζήτ ἡλίου ἀνατέλλοντος καὶ ἀν-
 τὸς τοὺς λεγεῶνας συντάξας καὶ τὸ ἐννάλιον ἠχῆσας, ἴστατο
 15 ἐκδεξιόμενος ἀφετηρίας παρὰ τοῖς Σκύθαις. οἱ δὲ ἔπραττον
 τὰ προσταχθέντα ἄνευ φωνῆς καὶ ἀλαλαγμοῦ ἢ τοῦ τυχόντος
 ἤχου, ἐργαζόμενοι ὡς ἄοκροι μύρμηκες. ἤρξατο σὺν ὁ Πα-
 γιαζήτ ἀδολεσχῶν, καὶ ὑβρίζων τοὺς μεγαστῶνας αὐτοῦ, καὶ
 τοὺς τζιαβούσιδας ὑποβιβάζων καὶ δέρων, ὡς οὐ καλῶς τὸν
 20 πόλεμον ἀντιτίθενται. εἰς δὲ τῶν ὑπερεχόντων ἀπὸ τοῦ βάν-
 δου τοῦ Ἀτίνης, ἐνωτισθεὶς ὡς ὁ κύριος αὐτοῦ ὁ Ἀτίνης σὺν
 τῷ ἀδελφῷ κατὰ πρόσωπον εἰστήκει, ἀφείς ὄλας τὰς ἡνίας D
 καὶ λαβῶν τὸ βάνδον σὺν πεντακοσίοις ὀπλίταις αὐτόμολος

nequeunt, nisi quomodo confertur cum leone locusta. neque ut in vobis
 audaciam excitem, talia in memoriam vobis revoco: iam enim prae-
 da manibus nostris elabi non potest: verum ne locus effugiendi de-
 tur huic terriculamento; utque vivum integrumque capiat, hincque
 in Persidem abducamus spectaculum futurum liberis nostris, erudia-
 musque ut in posterum nos per coniuges nostras non adiuret. vos
 itaque iubeo hunc latum campum in ambitu circumdare, dextrum-
 que cornu et sinistrum pariter in falcem curvata acie procedere. to-
 tum itaque campum circumvallate, ut hostis in medio, velut pun-
 ctum polare, reperiat. Ambo inde cornua, dextrum sinistrum-
 que, cum adhuc mane esset, campum circulo facto claudere coepe-
 runt. Baiazites etiam oriente sole legiones suas disposuit aciemque
 instruxit. classicum cani iussit, Scytharum deinde impressionem ex-
 pectans stabat. Scythae sine strepitu et clamoribus ducis sui iussa
 capessunt, tacentesque, velut impigrae formicae, operi incumbunt.
 quare Baiazites verba plurima effutire coepit, contumeliosque exagita-
 re praecipuos sui exercitus viros, Giabuzidasque deprimere probris-
 que proscindere, quod in pugna haud strenue se gererent. at unus
 inter primarios, qui sub vexillis Atinis stipendia meruerat, cum au-
 disset dominum suum Atinem cum fratre in acie Temyris adesse,

μέρη, καὶ τὴν Καππαδοκίαν διελθὼν σὺν πολλῇ στρατιᾷ καὶ ἐκ τῶν Ἀρμενίων οὐκ ὀλίγους παραλαβὼν πρὸς τὰ τῶν Γαλατῶν μέρη ἀφίκετο, στρατὸν ἔχων ὡς ὁ ποτὲ Ξέρξης πολυαριθμητον. ὁ δὲ Παγιαζήτ καὶ αὐτὸς πᾶσαν στρατιάν συναΐσας Θρακικὴν τε καὶ ἀνατολικὴν καὶ νεόλεκτον ἄλλον⁵ στρατὸν, καὶ τὸν Σέρβον ἔχων ὁμοῦ Στέφανον τὸν τοῦ D Λαζάρου υἱὸν σὺν δορυφόροις πλείστοις, ἐξῆλθε καὶ αὐτὸς συναντήσων τῷ Τεμύρ. ὡς δὲ καὶ αὐτὸς προσέγγισατοῖς μέρεσι Γαλατίας, ἔμαθεν ὅτι Τεμύρ ἐν Ἀγκύρᾳ τῇ πόλει πληκένων ἦν. ἐγγίσας δὲ κάκεινος πλησίον, καὶ τὰς σκη- 10 νὰς πῆξας ἐν μέσῳ τοῦ κάμπου πλησίον Ἀγκύρας, εἶχε καὶ τὸν ποταμὸν εὐδυροῦντα καὶ τὸ πότιμον ὕδωρ διὰ τε τὴν χρεῖαν τοῦ στρατοῦ καὶ τῶν ἵππων καὶ πάσης τῆς παρατάξεως· ὁ δὲ Τεμύρ ἦν οἰκῶν ἐν ἀνδρῷ γῆ. πλην τί γίνε- 15 ται; κελεύει ὁ Παγιαζήτ διαλαλίας γενέσθαι ἐν μέσῳ τοῦ P. 34 φωσαίου τῇ ἐπιούσῃ ἐξελθεῖν ἅπαντας ἐν κυνηγεσίῳ. ἐξῆλθεν οὖν σὺν παντὶ τῷ στρατεύματι τρεῖς ἡμέρας κυνηγετῶν V. 27 καὶ ἐλάφους διώκων. ὁ δὲ Τεμύρ ἀναστὰς ἀπὸ τοῦ τόπου οὗ ἦν, ἦλθε καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ταῖς ὄχθαις τοῦ ποταμοῦ, ὅπου ἐκάθητο πρώην ὁ Παγιαζήτ. ὕδατος τοίνυν σπανίζον- 20 τος, ἐπεὶ καὶ ὁ ἥλιος ἐν τῷ λέοντι τὴν πορείαν ἐποίει, ὁ Τεμύρ οὐκ ἐφρόντιζε πλέον περὶ ὕδροποσίας· ἀλλ' ὁ Παγιαζήτ ἀλαζονεσόμενος, καὶ ὑπεροπτικῶς δεικνύων τὴν συμπλοκὴν τοῦ Τεμύρ, ὡς ἐκ δευτέρου λόγου προσέχων αὐτήν, ἐνήρ-

agmen numerosum, indeque in Galatiam venit exercitum ducens ei, quem Xerxes olim conscripsit, multitudine parem. Baiazites vero cum universis copiis Thraciis, et orientalibus simul collectis, novoque conscripto milite et auxiliariibus Serviorum hastatorum cohortibus, quas ducebat Lazari filius Stephanus, Temyri obviam processit. cumque ad Galatiae limites pervenisset, certior factus est Temyrem ad Ancyram castra habere. exercitum itaque prope admovet, castrisque in medio campo Ancyrae vicino collocatis fluvium illic vicinum labentem habuit, aquationemque facilem et commodam universo exercitui et equis, cum Temyr loca arida et aquis carentia teneret. verum quid accidit? iubet Baiazites in castris edictum promulgari, ut postridie omnes ad venationem exirent. cum universo itaque exercitu per triduum venationi cervorum operam dedit; quo temporis spatio, quem tenebat locum, deserit Temyr et castra movet, inque fluminis locat ripa, in qua Baiazites pridie consederat. aquae tunc penuria erat: quod anni tempus ageretur quo signum leonis sol permeat; nec tamen de aquatione Temyr amplius fuit sollicitus. verum Baiazites vane superbiens, venatione tempus terendo demonstrabat contemnere se et aliis rebus posthabere pugnam, si cum Temyre incunda esset; unde

γαλήνῃ τὸν λεγόμενον Μουσουλιμάν, κρούσας ἐν μέσῳ πάλιν
 τῶν ὑπεραντίων καὶ σὺν δυνάμει πολλῇ ἀραιώσας αὐτούς,
 καὶ ἀποβαλὼν πολλοὺς καὶ αὐτὸς κατασφάζας πλείστους, μό-
 λις ἔξῃει τὰς ἐνέδρας. ἦσαν γὰρ οἱ Σκύθαι πεπυκνωμένοι,
 5 ἀπὸ τοῦ πρώτου κύκλου εἰς τὸ ναστὸν κατανήσαντες. ὁ δὲ
 Στέφανος τὴν πρὸς Προῦσαν ἀπάγουσαν φεύγων ἦν, καὶ ὁ
 Μουσουλιμάν σὺν αὐτῷ. οἱ δὲ Σκύθαι πάντα τοὺς Τούρ-
 κους, ὅσοι φεύγοντες ἦσαν, ἀπαντας ἀφειδώσ κατέτεμον, ἕως
 οὗ ὁ Παγιαζήτ ἀνελθὼν ἐν μέσῳ τοῦ κάμπου δι' ἄκραν στε-
 10 νοχωρίαν ἐν βουρῆ τινί, ἔχων περιλειπομένους ὡς δέκα χι-
 λιάδας ἀργυρωνήτους σὺν αὐτῷ δούλους αὐτοῦ, τοὺς οὖς κα-
 λοῦσι Γενητζάριδας· τὸ δὲ λοιπὸν ἅπαν χύθην ᾤχετο. οἱ
 δὲ Σκύθαι διώκοντες τοὺς Τούρκους, ὡς ἶδον τὸν Παγιαζήτ
 ἐν μέσῳ τῶν ἀρκύων ἤδη ὡς λάβρακα σπαιρόντα, διαλαλίας V. 29
 15 γυνομένης μηδεὶς φονεύσαι τινα, γυμνοὺς ποιοῦντες ἀφίσταν-
 νόμος γὰρ ἔστιν οὗτος ἄνωθεν ἐκ διαδοχῆς αἰεὶ πρὸς τοὺς
 ἀπογόνους κατιῶν ἀκήρατος, οὐ μόνον Ῥωμαίοις ἀλλὰ καὶ
 Πέρσαις καὶ Τριβαλλοῖς καὶ Σκύθαις διὰ τὴν ταυτότητα τῆς
 κίστεως, τὰ μὲν πράγματα μόνον σκυλεύειν, τὰ δὲ σώματα
 20 μὴ ἀνδραποδίζεσθαι, μηδὲ φονεύειν ἔξω τῆς πολεμικῆς πα-
 ρατάξεως μηδένα. τότε οἱ τοῦ Παγιαζήτ δούλοι ὡς λέοντες D
 ἀπέπιπτον τοῖς Σκύθαις· οἱ δὲ Σκύθαι διὰ τὴν ὑπερ πα-
 ρισσοῦ αὐτῶν σύνταξιν ἀπικαθίσταντο τοῖς Τούρκοις τί γὰρ

10. παραλειπομένους P.

duxit, mediosque rursus hostes valida impressione perrumpit ac dis-
 turbat; tandemque manu sua multis hostibus caesis, suorum pluri-
 mis amissis, ipse circumstantes vix effugit, quod Scytharum ordines
 a primo circulo ad interiorem et confertiolem densati admodum
 essent. Stephanus itaque fugae se mandat, et Prusam versus viam
 direxit. at Scythae Turcos omnes aufugientes nemini parcendo occi-
 derunt, donec Baiazites in tumultum quemdam, qui in medio campo
 erat, per angustias ascendisset, in quo collocatos habebat decem
 millia servorum pecunia emptorum, quos Genitzaridas vocant, cum
 caeteri in fugam versi dilaberentur. quapropter Scythae Turcorum
 tergo instantes, ut Baiazitem veluti lucium subsillentem ac palpitantem
 intra media retia compexere, pactione facta, ut a caedibus
 utrimque abstineretur, spoliatos dimiserunt. hanc legem a maioribus
 ad posteros derivatam non solum Romani, sed etiam Persae Triballi
 et Scythae, quia eandem religionem profitentur, inviolatam servant,
 solam vestem auferre, corpora libera dimittere, neminem extra prae-
 lium occidere. tunc Baiazitis satellites tanquam leones in Scythas
 irruunt; qui, quod multitudine superiores longe essent, Turcorum
 vim represserunt et ad internecionem deleverunt: qui enim decem

εἶχον ποιῆσαι δέκα πρὸς ἑκατὸν Σκύθας; πλὴν πάντες ἐσφά-
 γησαν, καὶ τόσον κατηγήκει τὰ τοῦ Παγιαζήτ δυστυχήματα
 ὡς πλησιάσαι τοὺς Σκύθας καὶ εἰπεῖν αὐτῷ „κατάβηθι τοῦ
 ἵππου, κύριε Παγιαζήτ, καὶ δεῦρο· καλεῖ σε Τεμὺρ χάν.”
 τότε καὶ μὴ θέλων κατέβη τοῦ ἵππου· ἦν γὰρ ὁ ἵππος Ἄρα- 5
 βικὸς πολλοῦ τιμήματος ἄξιος· οἱ δὲ ἔστρωσαν ἱππῶριον
 A. C. 1401 σμικρὸν, καὶ καθίσαντες αὐτὸν ἐπάνω πρὸς τὸν Τεμὺρ χάν
 Heg. 803 ἀπήγαγον. ὁ δ' αὐτὸς ἐνωτισθεὶς ὅτι Παγιαζήτ ἐν χειρσὶν
 P. 37 ἦν, κελεύσας πῆξαι σκηνὴν, ἐκάθητο μετὰ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ.
 ἔνδον τῆς σκηνῆς παίζων ζατρίκιον, ὃ οἱ Πέρσαι σαντρατζ 10
 καλοῦσιν, οἱ δὲ Λατῖνοι σκάκον, δηλοῦν ἐν αὐτῷ ὡς οὐκέτι
 μοι φροντὶς ἦν περὶ τῆς τοῦ Παγιαζήτ θηρυσέως· εἶχον
 γὰρ αὐτὸν διὰ τῆς ἀναριθμήτου μου δυνάμεως ὡς στρουθίον
 ἐν παγίδι.” πλὴν τὸ ἀληθὲς ἦν ὑποκρίνων τὴν ἀλήθειαν·
 καὶ γὰρ εἰ καὶ ἐπὶ διπλασίονα ἐχώρει τὰ τούτου στρατεύμα- 15
 τα, ἀλλὰ καὶ μεγάλη φροντὶς καὶ κότος συνεῆχεν αὐτῷ, ἕως
 οὗ τὰ τῆς τύχης ἴδεν εὐμαρῶς εἰς αὐτὸν διαρρέοντα. τότε
 καὶ ἐτεχνάζετο καὶ εἰς μύθους ἐχώρει, καὶ τῆς αὐτοῦ ἀν-
 Β δραγαθείας ἐμέτρει τὰ τῆς τύχης δωρηήματα. ἀπαγαγόντες
 οὖν αὐτὸν καὶ ἐν τῇ πύλῃ τῆς σκηνῆς στήσαντες ὄρθιον ἦραν 20
 φωνήν, εὐφημοῦντες τὸν Τεμὺρ χάν, καὶ σὺν τῇ εὐφημίᾳ
 καὶ τὸ τοῦ Παγιαζήτ ὄνομα ἐπὶ χεῖλεσιν, „ἰδοῦ,” λέγοντες,
 „καὶ ὁ τῶν Τούρκων ἀρχηγὸς παρεστήκει σοι δέσμιος.” ὁ δὲ
 Τεμὺρ ἀσχολούμενος ἐπὶ τῇ μελέτῃ τῶν σκάκων οὐκ ἀνέθορε

adversus centum obsistere possent? eoque improspera fortuna Baiazitem adduxit, ut ad eum Scythae accurrentes clamarent: „equo descende, domine Baiazites, hucque accede: accersit te Temyr Chan.“ tumque, etsi invitus, ab Arabico maxime pretii equo desiliit. isti vero humilli villique equo instrato Baiazitem imponunt, et ad Chan Temyrem deducunt. qui cum audivisset Baiazitem in suam potestatem devenisse, iussit tentorium erigi sub quo cum filio sedit zatrichium ludens, quem ludum Persae santratz vocant, Latini scacum. eo ludico se de Baiazite comprehendendo non ita sollicitum fuisse demonstrare voluit, certamque copiis suis innumeris praedam intra retia habuisse; at, quod res fuit, dissimulabat. quamvis enim aciem duplo maioribus copiis instructam habuisset, anxius tamen admodum ac iratus erat, donec feliciter rem sibi cessissē sensit. tuncque astute disserere ipse, et fortunae dona fortitudini suae tribuere. Baiazitem igitur adducunt, et in tentorii vestibulo sistant, elataque voce Chan Temyrem faustis acclamationibus prosecuti sunt, interque illas nomen Baiazitis saepius est auditum: „ecce Turcorum princeps victus coram te stat.“ Temyr porro scacorum ludo intentus ad accla-

πρὸς τοὺς εὐφημοῦντας αὐτόν. τότε πάλιν γεγωνότερα φωνῆ
 εὐφήμουν οἱ παρεστηκότες, καὶ τὸ τοῦ Παγιαζήτ ὄνομα ἐκ
 δευτέρου ἀνήγγειλαν. τότε καὶ ὁ Τεμὺρ ἤτηθεις ἐν τῷ τοῦ
 σκάκου παιγνίῳ παρὰ τοῦ νιοῦ αὐτοῦ, δούς αὐτῷ Περσιστὶ
 5 *Σιαχρούχ*, ὃ λέγεται παρ' Ἰταλοῖς σκάκω ζόγκω, ἐκέλευσε τὸ
 ὄνομα αὐτοῦ ἐκ τοῖς *Σιαχρούχ*, ἤγουν τοῦ νιοῦ αὐτοῦ. ἀτα-
 νίσας οὖν καὶ ἰδὼν τὴν φάλαγγα καὶ τὸν Παγιαζήτ ἐν μέσῳ
 ὡς κακοῦργον, ἠρώτησεν αὐτοὺς λέγων „οὗτός ἐστιν ὁ πρὸ
 μικροῦ διαζευγνύων τὰς ἡμετέρας γυναῖκας, εἰ μὴ ἀντιπαρα-
 10 ταξόμεθα;” ὁ δὲ Παγιαζήτ ἀντιλαβὼν τὴν ἀπόκρισιν ἔφη
 „ἐγὼ εἰμι· οὐδὲ γὰρ σὲ τοσοῦτον καταφρονεῖν τοὺς πεπρω-
 κτίας· ἀλλ' ἴσθι καὶ αὐτὸς ἀρχηγὸς ὧν φυλάττειν σε τοὺς
 ὄρους τῆς ἡγεμονίας.” τότε ὁ Τεμὺρ αἰσθόμενος τὴν εἰς
 ὑπερβολὴν χολαίῃ ὑπέκκασιν αὐτοῦ (ἦν γὰρ ἀπὸ πρῶτ' ἕως
 15 δειλῆς νῆστις, καὶ ὑπὸ τοῦ καύσωνος τοῦ δριμυτάτου καὶ τῆς
 ἀχλὺος κατάξηρος) σταθεῖς ὄρθιος ἐκέλευσε καθίσαι τῷ Πα-
 γιαζήτ ἀντικρὺ τούτου. καὶ ψυχαγωγήσας καὶ παρηγορήσας D
 διὰ λόγων ἐκέλευσε πῆξαι σκηρὰς τρεῖς, ἤγουν τέττας ἐπί-
 20 κρᾶττειν εἰς σὲ ἃ σὺ εἰς ἄλλους πέπραχας. ὄμνυμί σοι θεὸν
 καὶ τὸν αὐτοῦ προφήτην, ὡς οὐκ ἄλλος χωρίσει τὴν ψυχὴν
 σου ἐκ τοῦ σώματος αὐτῆς, εἰ μὴ θεὸς ὁ ἐνώσας αὐτήν.”
 τότε ὁ Παγιαζήτ εἰσελθὼν ἐν ταῖς σκηραῖς ἃς ὁ Τεμὺρ ἐδώ-

mantium voces non exiliit rursus ergo contentiori voce acclamare
 adstantes, nomenque Bajazitis denuo ingerere. ludo scacorum tunc
 Temyr a filio victus ei nomen Siachruch imposuit, eoque deinde ap-
 pellavit; quae vox Persica ab Italis per scacum soccum redditus,
 victo regulo ad extremas angustias redacto. intentis itaque in turbam
 circumfusam oculis, Bajazitem in medio tanquam scelestum reum in-
 tuitus, eos sic interrogat: „hiccine est qui paulo ante a coniugibus
 nostris divortium nobis mandabat, nisi bellum ei inferremus?” ad
 quae respondit Bajazites: „ille sum, nec te decet victos tam super-
 be habere, et despiciere: sed discite tu, qui et ipse princeps es, im-
 perio limites et modum imponere.” ex iis tunc cognovit Temyr bi-
 lem illius immodice accensam, quod a mane ad vesperam icivnus
 permansisset, aestuque acerrimo et pulvere desiccatus ac retorridus
 esset. et cum rectus staret, iussit Temyr coram se eum sedere, mi-
 tique ac blando sermone delinivit et consolatus est. imperavit deinde
 tria tabernacula splendida ac magnifica, quae tentae vulgo dicuntur,
 erigi; dixitque illi „secede et quiesce, et noli reformidare ut in te
 admittam quae tu in alios patravisti: per deum tibi iuro eiusque
 prophetam, neminem animam tuam a corpore separaturum praeter
 deum, qui illam coniunxit.” Bajazites tentoria statim ingreditur, quae

ρῆσατο, ἐκέλευσεν ὁ Τεμύρ τάφρον δρύζαι γύρωθεν τῶν σκη-
 V. 30 νῶν, καὶ κύκλῳ τῶν σκηνῶν φυλάττειν χιλιούς ὀπλίτας Πέρ-
 σας, ἐκτὸς δὲ τῆς τάφρου πεντακισχιλίους εὐζώνους ἐκ τῶν
 οἰκιακῶν, καθ' ἐκάστην νύκτα τε καὶ ἡμέραν ἐναλλάσσειν
 P. 38 αὐτούς. ἐποίησεν οὖν ἡμέρας ὕκτω ἐν αὐτῷ τῷ πεδίῳ ὅπου ὁ
 ὁ πόλεμος ἐγένετο, καὶ ἐν ταύταις ταῖς ἡμέραις δισσεκιδύσθη
 τὸ Περσικὸν στρατεύμα ἀπὸ Γαλατίας εἰς Φρυγίαν, Βιθυνί-
 αν, Παφλαγονίαν, Ἀσίαν μικρὰν, Καρίαν, Λυκίαν καὶ
 Παμφυλίαν, ὥστε ἐν πάσῃ ἐπαρχίᾳ καὶ πόλει δοκεῖν εἶναι
 ἅπαν τὸ στρατεύμα τοῦ Τεμύρ καὶ αὐτὸν τὸν Τεμύρ ἐν αὐ- 10
 ταῖς ταῖς ὕκτω ἡμέραις ὑπερεχύθη καὶ ἐπλημμύρησεν. ὁ δὲ
 Τεμύρ λαβὼν πλοῦτον καὶ αἰχμαλωσίαν πολλήν ἐξ Ἀγκύρας,
 καὶ τοὺς συναντῶντας φλέγων καὶ καταναλίσκων, ἦλθεν εἰς
 Β Παγιαζήτ, καλῶς περιπεφρουγμένον τῷ τρόπῳ ᾧ προλαβόν- 15
 τες εἰρήκαμεν. πλὴν ἐγεγόνει ἐν Ἀγκύρᾳ τι ὅπερ ἐστὶ μνή-
 μης ἄξιον. ἔτι ὄντος τοῦ Παγιαζήτ ἐν τῷ καιρῷ τοῦ πολέ-
 μου ἦσαν σὺν αὐτῷ τέσσαρες τῶν υἱῶν αὐτοῦ, πρῶτος ὁ
 Μουσουλιάν, ὁ μετὰ τοῦτον Ἐσσῆς καὶ τρίτος ὁ Μεχεμετ
 καὶ τέταρτος ὁ Μωσῆς. εἶχε δὲ καὶ ἐν τῷ οἴκῳ δύο, Μον- 20
 σταφῶν καὶ Ὀρχάν, ἔτι νηπια ὄντα. εἶχε δὲ τὴν ἐπαρχίαν
 τῆς Γαλατίας κληρωθεῖσαν τὸ ἔτος ἐκείνο παρὰ τοῦ πατρὸς
 αὐτοῦ ὁ Μεχεμετ ὁ τρίτος. ὡς οὖν ἶδε κάκεινος τὸν πατέρα

Temyr ipsi concesserat; quibus huius mandato fossa circumducta est, et illis asservandis custodiendisque per ambitum mille armati Persae impositi, extra fossam vero quinque millia expeditorum militum ex domesticis lectorum collocata sunt, singulisque noctibus ac diebus deducta, aliis custodiae vices obsuntibus. in campo itaque, ubi pugnam conservauerant, octo dies consumpsit, per quos Persicus exercitus a Galatia in Phrygiam, Bithyniam, Paphlagoniam, Asiam minorem, Cariam, Lyciam et Pamphyliam sese diffudit, ita ut in singulis provinciis totius Tomyris exercitus cum ipso duce adesse videretur: hoc igitur otiduo multitudo illa diffusa restagnavit. iamque Temyr divitiis ingentibus compilatis mancipiisque pluribus Ancyra abductis Cotyaeum Phrygiae metropolim accedit, obvius quoscumque flammis tradens. Baiazitem quoque in custodia diligenter asservatum, quomodo supra diximus, trahebat. contigit autem, dum Ancyrae morantur, quidpiam cuius meminisse operae pretium est. cum Baiazites bellum gerebat, aderant ei in exercitu IV filii, natu maximus Musulmanus, secundus Eses, tertius Mehemetes, quartus Moses; domi vero duos adhuc infantes Mustapham et Orchanem tenebat. anno autem illo quo pugnatum est, Mehemeti liberorum tertio Galatiam provinciam, quam regeret, pater attribuerat; qui cum patrem in Scytharum ma-

ἔτι δὲ χειρὶ τῶν Σκυθῶν ὡς ἐν δλίγῳ ἑσόμενον, ἀπέδρα καὶ αὐτὸς σὺν τοῖς ὑπ' αὐτοῦ, καὶ ἦν ἐν ὄρεσι φρυγαδεύων καὶ παραδοκῶν τὸ μέλλον. εὐρῶν οὖν τεχνίτας ὀρύκτιας ἐπιτηδείους C
 αἰς ἄγαν, καὶ καταλθὼν διὰ τῆς νυκτὸς ὤρυσεν τὴν τάφρον,
 5 καὶ ἕως τὸ μέσον αὐτῶν σκηρῶν καταστήσας, εἶχον γὰρ
 τελεσιουργήσαντες τὸ πανούργημα, εἰ μὴ θεῖα τις δύναμις ἐκό-
 λυσε τοῦ μὴ ἐλευθερωθῆναι τὸν ἀλύστορα. καὶ δὴ πρῶτας
 οὔσης (ἦν γὰρ ὑπὸ γῆν κρυπτόμενος ὁ ἥλιος ἐννεὺ που ὥρας
 ἐν τῷ λέοντι βαδίζων) ἦλθεν ἡ παράταξις ἡ νέα, καὶ ἰδὼν
 10 τὰ χρώματα τῆς δαῆς ἐβόησαν, καὶ ἐγερθέντες οἱ φυλάσσον-
 τες τὴν νύκτα ἀνεβόησαν, καὶ θόρυβος μέγας ἐγεγόνει παντὶ
 τῷ στρατῷ. καὶ εἰσπηδήσαντες εὐρον τὸν Παγιαζῆτ ἰσταμέ-
 νον ἐν μέσῳ τῆς τέντας, καὶ τὸν Χοτζιαφερούζ τὸν ἀρχιου- D
 νοῦχον αὐτοῦ· ἦν γὰρ οὗτος ὁμοῦ ἐαλωκῶς σὺν αὐτῷ. οἱ δ'
 15 ὀρύκται ἐφυγον, καὶ σὺν αὐτοῖς ὁ Μεχεμέτ. πρῶτος δὲ πε-
 ραστάς τῷ Τεμῦρ καὶ λοιδορήσας αὐτὸν καὶ λόγους ἐπαπει-
 λητικοὺς εἰπὼν αὐτῷ κατὰ πρόσωπον αὐτοῦ, προστάξας ἀπε-
 κεφάλισαν τὸν Χοτζιαφερούζ. ἔκτοτε οὖν ἐγένετο μεγάλη
 φυλακὴ εἰς αὐτὸν καὶ σιδηροὶ κλοιοὶ καὶ χειροπέδες διὰ τῆς
 20 νυκτὸς· τῇ δὲ ἡμέρᾳ μόνον συχροὶ στρατιῶται οὐ διέλειπον
 φυλάσσοντες.

17. Ἀπίρας δὲ ἀπὸ τοῦ Κοτυαίου, φθίριος, αἷχμα- P. 29
 λωτεύσας, λαβὼν πάντα θησαυρὸν τὸν εὐρισκόμενον σὺν βα- V. 31

nas iam iam venturum vidit, cum suis aufugit, et rerum exitum ex-
 pectando per montes fugitivus vagabatur. inventis itaque fossoribus
 apprime industriis, noctu de montibus in planitiem descendit; ter-
 ramque vertendo ab eis in media tentoria perventum erat opusque
 iam perfectum, nisi divina virtute quadam obsistente prohibiti fu-
 isent quominus scelus illud liberarent. iamque orta luce (sol eo tem-
 pore novem horas infra horizontem consumebat leonem permeans)
 recens custodum cohors ad stationem advenit, qui conspectis ad
 ostium fossae aggeribus clamorem sustulerunt, quo nocturni custodes
 excitati pariter vociferantur, ingensque trepidatio per universum ex-
 ercitus est orta. postea ingressi Baiazitem in medio tabernaculo stan-
 tem et Chotziapheruzem eunuchorum eius principem, qui simul captus
 fuerat, invenerunt: fossores vero et Mehemetes aufugerunt. mane iam
 facto Temyr enim probria laceravit minisque ferruit, et Chotziaphe-
 ruzi caput abscindi coram iussit. sub arte custodia deinceps habitus
 est Baiazites, ferreis compedibus ac mancis per noctem vincitus, in-
 ferdiu militibus tantummodo frequentibus assiduisque custoditus.

17. Cotyaeo discedens Temyr, omnia evertens, servituti cun-
 ctos mancipans, omnes thesauros contrectans, suppliciiis variis adhi-

σάνοις καὶ τιμωρίαις πλείοταις, κείων, κρεμιζων, ζωντο-
 θάπτους δεικνύων τοὺς ἀνθρώπους, καὶ πᾶσαν ἄλλην τιμωρίαν
 ποιῶν, ἦλθεν εἰς Προῦσαν· καὶ ἀνοίξας τοὺς θησαυροὺς ἐξήντη
 τὰ παρὰ τῶν Ῥωμαίων κερδηθέντι κειμήλια χρυσοῦ ἀργύρεα,
 λίθους τιμίους, μωργαρίτας δίκην κόκκων σίτου μετρομένους 5
 ἐν χοίνικι. εὔρεν οὖν ἐκεῖ καὶ τὰς γυναῖκας αὐτοῦ καὶ τὰς παλ-
 λακάς, καὶ σὺν αὐταῖς τὴν θυγατέρα Λαζάρου. καὶ λαβὼν πάν-
 B τα τὰ τῆς Προσύης, Νικαίας, Νικομήθειας καὶ τῶν πέριξ πόλεων
 τοὺς ἀκρωτίους θησαυροὺς, εἰς Φρυγίαν τὴν κάτω ἤφικε-
 το. καὶ πορθήσας ἅπαντα πολίχνιά τε καὶ πόλεις ἦλθεν εἰς 10
 Ἀσίαν. καὶ διαβὰς Ἀδραμύντιον καὶ Ἀσσὸν ἦλθεν εἰς Πέρ-
 γαμον, κακεῖ ποιήσας ἡμέρας, καὶ ἀθροίσας τῶν πέριξ πό-
 λεων τοὺς θησαυροὺς, καὶ αἰχμαλωτίσας νέους καὶ παιδίους,
 καὶ κολάσας καὶ τιμωρήσας πάντας Τούρκους τε καὶ Ῥωμαί-
 ους, πυρκαϊάστους καὶ ἐγκλειστός ὑπὸ αἰσιτίας λιμοκτονήσας 15
 ἕνεκα χρυσοῦ καὶ ἀργυρίου, πάντα πλοῦτον σωρεύσας ἦλθεν
 C εἰς Μαγνησίαν τὴν ἐν Σικύλῃ κειμένην. κακεῖ συναθροίσας
 πάντα τὰ τῆς Ἀσίδας χρυσέα τε καὶ ἀργυρᾶ κειμήλια, καὶ
 πάντα τὸν ἐν ταῖς Σάρδεϊς καὶ Φιλαδελφείᾳ καὶ Ἀττάλῃ σω-
 ρεύσας πλοῦτον, ἦλθεν εἰς Σμύρναν. κακεῖ τετυώσας ἐν τῇ 20
 πολυχνίῳ τῶν φρερίων, ὃ ἀνήγειραν ἐν ταῖς ἡμέραις τοῦ
 προρηθέντος Ὁμοῦρ, ἐζήτησε τοῦτο παρ' αὐτῶν. ὡς δὲ ἀν-

12. post ἡμέρας excidit numerus.

bitis, urendo scilicet miseros et suspendio afficiendo, vivos sepeliendo ceterisque tormentorum generibus torquendo, Prusam venit; reseratosque thesauros exhaurit; et quae Romanis erepta fuerat, compilat auream argenteamque suppellectilem, pretiosos lapides margaritasque, quas, tanta fuit earum copia, velut grana frumenti choenice admetiebatur. illic uxores quoque Baiazitis pellicesque invenit, interque eas Lazari filiam. omnibusque abreptis spoliatisque thesauros, quos nactus est Prusae Nicaeae Nicomediae et in vicinis urbibus, in Phrygiam inferiorem iri pergit, omnesque in itinere urbes ac oppida populatur, et in Asiam abit. praeteritisque Adramutio et Asso Pergamum accessit; ibique diebus aliquot immoratus thesauros urbium vicinarum compilat, puerosque et puellas captivos comprehendit, omnesque Turcos et Romanos suppliciiis diris vexavit, ut aurum et argentum ab eis extorqueret; aliosque igni tradidit, alios conclusos fame enecavit. cunctis itaque divitiis earum urbium corrasis Magnesium ad Sipyllum montem sitam profectus congescit univervsam Lydiae auream argenteamque suppellectilem, omnemque quam Sardeis Philadelphia et Attalus possidebant. Smyrnam deinde profectus castra metatur iuxta oppidulum ab Hierosolymitanae militiae fratribus Rhodiis equitibus tempore memorati Homuris extractum,

εἰλεγον οἱ φερέριοι, ἦσαν γὰρ πλείστοι ἄνδρες τε καὶ γυναί-
 κες προσφυγόντες ἐν τῇ φρουρῇ, Ἐφέσιοι Θύραιοι Νύμ-
 φαιοι καὶ ἀπὸ ἄλλων πόλεων Χριστιανοί, θαρροῦντες ὡς οὐ
 κυριευθήσεται παρὰ τινος. καὶ γὰρ ὁ Παγιαζήτ κατ' ἔτος D
 5 ἐπολέμει, καὶ οὐ διέλιπεν ἀσφαλῶς τὰς διεξόδους τηρῶν,
 ὅπως ἐπὶ τοῦ λιμοῦ ἐγκρατῆς γένηται τοῦ πολικηίου· ἐπὶ
 γὰρ πολέμου οὐδὲν ἦνυσεν. τότε ὁ Τεμὺρ εἰς νοῦν λαβὼν
 φράττει τὸ τοῦ λιμένος στόμα, διαλαλίας ποιήσας ἀφ' ἐσπέ-
 ρας ἵνα τὸ πρῶτ' ὁ καθείς τῶν στρατιωτῶν ἀνὰ λίθον ἄρας
 10 ῥίψῃ ἐν τῇ στόματι τοῦ λιμένος· ὃ καὶ γέγονεν. ὁρῶντες P. 40
 δὲ οἱ τοῦ κάστρου ἐδειλίασαν· καὶ εἰ μὴ ἤλκυσαν τὰς τριή-
 ρεις καὶ τὰ πλοῖα ἔξω τοῦ λιμένος ἐν τῷ πελάγει τῇ πρώτῃ
 ὥρῃ τῆς ἡμέρας, ἐτεφρώθησαν ἂν παρὰ τῶν Σκυθῶν. ἀρ-
 ζάμενοι δὲ πρῶτ' ἄχρι τῆς πρώτης ὥρας ἐποίησαν τὴν ὕγραν
 15 ἕξῃραν· οὐδὲ τὸ δέκατον, τί λέγω δέκατον; οὐδὲ τὸ ἑκατο-
 στὸν ἐπούργησεν τὸ τῆς διαλαλίας πρόσταγμα· ποῦ γὰρ ἦν
 ὁ πᾶς ἀριθμὸς τοῦ στρατοῦ τότε, καθὼς ἔφημεν, περιτυ-
 κλώσαντες τὴν ἄπασαν, ἄλλην ἔξ ἄλλης, πρὶν ἀκουσθῆναι,
 καταλαμβάνοντες γῆν, καὶ τριῶν διὰ μιᾶς ἡμέρας πολλάκις,
 20 δίκην πτηνῶν αἰθερίων περιτρέχοντες οἰκουμένην, μηδὲν μὲν V. 32
 ἐπαγόμενοι, πάντα δ' ὄν ἔχοντες ὅσα πρὸς τὸ ἐραδίως τι-
 κᾶν ἐφόδια κράτιστα. εἶναι γὰρ ταυτὶ τὸ τε κατὰ πλῆθος

7. οὐδὲ P.

idque sibi dedi postulat. at fratres id renuere, quod plurimi viri
 feminaeque in illud confugissent, Ephesii Thyraei Nymphaei aliarum-
 que urbium Christiani, loci firmitate freti, nec a quoquam expu-
 gnatum iri confidentes. cum enim illud vi frustra saepe tentasset
 Baiazites, quotannis praesidiis impositis aditus occupabat, ut fame
 expugnaret. tum expugnandae arcis consilio capto Temyr portus in-
 gressum obsepire aggreditur, edicitque sub vesperam ut crastina lu-
 ce singuli milites lapidem afferant et in portus fauces proliciant.
 quod deinde factum iis, qui in oppido conclusi erant, timorem in-
 gentem obiecit. triremes porro ceteraque navigia, nisi prima diei
 hora in altum deduxissent, a Scythis incensa forent; qui cum ab
 aurora ad solis ortum lapides congerere coepissent, utrumque litus
 aggerē iunxerunt et portus ostium desiccaverunt. atque decima pars
 militum, quid decimam dico? ipsa centesima operi faciundo plus-
 quam satis fuit. ubique enim innumera militum multitudo diffusa
 aberat, omnem regionem per ambitum occupantium, aliamque ex
 alia, priusquam de eorum adventu quicquam praesciretur, percur-
 rentium. uno equidem die tridui iter emensi, ut volucrum nubes,
 terras saepius circumcursabant, nullis impedimentis gravati, sed iis
 solum sarcinis et commeatu, quae ad facile vincendum satis sunt.

ἔξιναι μικροῦ καὶ ἀριθμὸν ὑπερβαῖνον, τὸ τε τῆς κινήσεως
 εὐστροφον καὶ ὀξύτερον, καὶ ὃ τούτων μείζον, τὸ τελέως
 ἀφειδέϊν ἑαυτῶν καὶ κατὰ πρόσωπον δίκην ἀγρίων θηρῶν
 ἀπαντῶν εἰς τὰς μάχας. διαβάντες τοῖνον τὸ στόμιον τοῦ λι-
 μέτος καὶ παραστάτες τὴν τάφρον, οἱ μὲν φερέριοι διὰ τῶν 5
 βελῶν ἀνδρείως ἐμάχοντο ἐκ τῶν προμαχώνων, καὶ δίκην
 ἀκρίδων κατακοπτομένων ὑπὸ στρουθῶν ἐν τῇ τάφρῳ ἐπέ-
 πικτον, καὶ ἡ τάφρος ὑψοῦτο τοῖς σώμασι τῶν Σκυθῶν, καὶ
 οἱ Σκύθαι ὡς αἱ κεφαλὰ τῆς ὕδρας ἐφύοντο. πληρωθεῖσης
 τοῦν τῆς τάφρου τῶν σωμάτων, οἱ περιλειπόμενοι ὑπὲρ μέ- 10
 τρον Σκύθαι πατήσαντες τὰ τεθνηκότα τῶν σωμάτων καὶ
 κλίμακας ἐπιθέντες ἀνέβαινον, οἱ μὲν ἄνω, οἱ δὲ τὴν πρὸς
 Αἰθίαν φέρουσαν κἀθῶρον, μὴ φροντίζων ὁ ζῶν διὰ τὸν τε-
 θνηκότα εἰ πατήρ ἐστιν ἢ υἱὸς γνήσιος· ἀλλὰ τὸ σπουδαζό-
 μενον ἔν ἦν ἐν ταῖς τῶν ἀπάντων ψυχαῖς, τίς πρῶτος ἀνα- 15
 βραίνειν καὶ τὸ σκηπτρον θεῖναι ἐν τῷ πύργῳ. τότε ἐκ πάν-
 των τῶν μερῶν ἀναβάντες καὶ τοὺς φερέριους εἰς τὸ ἐνδοτε-
 ρον καταδιώξαντες, φωνῇ τὴν σωτηρίαν ἐπιμελοῦντο, τὰς δὲ
 τριήρεις ἐγγὺς τῆς ἀκροπόλεως ἐλύσαντες φύρδην καὶ ἀπα-
 κτως εἰσήρχοντο, ἔχοντες τὸν Μπαύουλον αὐτὸν ὁμοῦ καὶ 20
 τοὺς λοιποὺς φερέριους. οἱ δὲ ἐλθόντες τοῦ φυλαχθῆναι ἐκ
 τῶν ἐκτὸς Χριστιανοὶ ἅπαντες σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις, οἱ
 μὲν ἐν τῇ θαλάσῃ, οἱ δὲ κρατοῦντες τὰ πηδάλια τῶν τριή-

10. παραλειπόμενοι P.

ad quod apte se comparant, dum numero magnam satis multitudi-
 nem, eamque celerem ac expeditam educunt. quodque horum prae-
 cipiunt est, sibi nullatenus parcent, et adversus hostes ferarum
 agrestium more in pugnam procedunt. portus ostio iam superato ad
 fossas oppidi accedere Scythae: at equites Rhodii fortiter e propu-
 gnaeculis obsistere, Scythasque, ut passerres locustas, in fossas delicere,
 quae eorum cadaveribus complebantur. hi vero, ut hydrae capita,
 succrescere. congesta itaque cadaveribus fossa residui immenso numero
 Scythae caesorum calcantes cadavera acalaeque admoventes ascende-
 runt, alique in moeniorum pinnas evaserunt, alii, quae ad inferos
 et letum ducit, viam ingressi sunt. neque superates caesorum patriis
 aut liberorum cadavera calcare aversabatur, aut ebrum ab aliis dis-
 crimem aliquod faciebat: sed uni tantum rei intentus erat quisque,
 quomodo prior ascenderet vexillumque turri infingeret. undequaque
 igitur muros subeuntes in interiorum arcis locum fratres compellunt;
 qui salutem fuga quaerentes triremes prope arcem adducunt, ipsas-
 que tumultuantes ac trepidantes ingressi sunt Ballivus et ceteri fra-
 tres. at Christiani, qui in id oppidum securitatis causa ex aliis locis
 se receperant, omnes cum uxoribus et liberis mare ingressi, par-

ρειων, οὐ δὲ τὰς κώπας, ἄλλοι τὰ τῆς πρῶρας καλώδια καὶ τὰς ἀγκύρας, ἐβίβων πρὸς τοὺς ἐπιβάτας „ἐλεήσατε ἡμᾶς Χριστιανούς ὄντας, καὶ μὴ ἐγκαταλίπητε ἄδελφ.“ αὐτοὶ δὲ σὺν ῥοκάλοις κρούσαντες εἰς χεῖρας τὰς ἀπηρωρημένας, καὶ 5 πτερωσάντες τὰ ἱστία, ὑφέντες αὐτοὺς ἡμυδανεὺς ἔπλεον. οἱ δὲ Σκύθαι παραλαβόντες καὶ τὴν ἀκρόπολιν, καὶ εἰς ἓν ἀθροίσαντες τὴν αἰχμαλωσίαν (ἦσαν γὰρ σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις ὑπὲρ τοὺς χιλίους) καὶ ἀπαγαγόντες αὐτοὺς ἐνόκησαν τοῦ Τεμύρος, ἐπέλευσε πάντα ξίφει τὰς κεφαλὰς ἀποτμηθῆναι · P. 40

10 καὶ οἰκοδομήσας πύργον ἓνα, μίαν πέτραν ἐνθῆς καὶ μίαν κεφαλὴν συναρμόσας, ὥστε τὸ πρόσωπον Ἰσταςθαι καθ' εἰσὸν· καὶ ἐν τῇ ἐτέρᾳ τάξει, ὅπου ἡ πέτρα ἦν, ἐπάνω ταύτης κεφαλὴ, καὶ ὅπου κεφαλὴ ἦν, ἐπάνω ταύτης πέτρα, καὶ τὰ πρόσωπα πάντα φαινόμενα περὶ τὴν ἔξω ἐμφάτειαν.

15 καὶ ἦν ἰδεῖν ξένον τέρας καὶ ἀπάνθρωπον ἐκινόημα. αἱ δὲ Φωκαῖαι ἔστειλαν πρέσβεις πρὸ τοῦ ἰλθεῖν αὐτὸν ἐν τοῖς μέρεσι τῆς Ἰωνίας, καὶ προσεκύνησαν σὺν δάμοις πλείστοις· καὶ αὐτὸς ὑπέδεδεξατο, καὶ εἰρήνην σὺν αὐτοῖς ἐσπέισατο. ἦν γὰρ ἡ μία τῶν Γενοικτῶν, ἣ καὶ νέα καλουμένη· ἣ δὲ ἐτέ- B

20 ρα ὑπὸ τὸν ἡγεμόνα τῆς Μιτυλήνης ἀνέκειτο, ἣ καὶ παλαιὰ καλουμένη. ὁ δὲ Τεμύρ ἰλθὼν ἐν τῇ Σμύρνῃ καὶ πολεμίζων αὐτὴν ἔστειλε τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἰστορήσασιν τὰς Φωκαῖας. καὶ τοῦτο μαθὼν ὁ τῆς Λέσβου ἡγεμῶν, ἐμβὰς ἐν τριήρει

14. an ἐπιφάνειαν?

tim triremium clavis adhaerentes, partim in remos nitentes, alii funibus ancorisque arreptis vectorum fidem inclamabant: „miseremini nostri, qui Christiani sumus, neque hic nos deserite.“ vectores vero manus vociferantium protensas contis percutientes, transis velis in altum feruntur, hosque semimortuos deserunt. Scythae expugnato castro coactos in unum supra mille captivos, mulieres ac pueros ad Temyrem adducunt, quos ad unum interfici imperat, occisorumque capita abscindi; in aedificanda deinde turri ordines lapidibus captibusque distinctit ita ut caput unum ad lapidis latus coagmentaretur faclesque ordine dispositae essent; atque in secundo ordine lapidi caput, lapis capiti (opere reticulato) superstruebatur; vultusque in exteriorem superficiem omnes versi erant; conspiciendum illic exhibebatur novum prodigium inhumanumque commentum. at Phocaeorum principes legatos ad eum destinarunt, priusquam in Ioniam pervenisset, et multis donis placavere; quibus ille acceptis pacem cum iis composuit. harum altera, quae nova vocabatur; Genuensibus parebat, altera, quae et vetus, Mitylenes duci subdita erat. cum Smyrnam Temyr accederet eamque bello peteret, nepotem suum Phocaeos exploratum misit; quod cum rescivisset Lesbi principes concen-

ἦλθεν εἰς Φωκαίας, καὶ ἐξελθὼν ἔξω τῆς πόλεως καὶ φιλο-
 ξενήσας ὡς ἐχρῆν τὸν υἱὸν τοῦ Τεμῦρ, φαγόντες καὶ
 πιόντες καὶ εὐφρανθέντες ὁμοῦ, σὺν δώροις πλείστοις ἀπέ-
 πεμψεν. ὁ δὲ τοῦ Τεμῦρ ἔκγονος δούς αὐτῷ σκῆπτρον ση-
 μεῖον ἀγάπης, καὶ ἀσπασάμενοι ἀλλήλους, ὁ μὲν ἐν τριήρει 5
 V. 33 ὁ δὲ ἀναβὺς ἐφ' ἵππου ἀπ' ἀλλήλων ἐχωρίσθησαν. ἔλθων
 δὲ καὶ εὐρώων τὴν Σμύρναν κατασκαφεῖσαν ἕως τῶν θεμελίων,
 C πρὸς τὴν Ἐφεσον τὴν πορείαν ἐποίουν, καὶ πανταχόθεν τὸ
 στρατεύμα συνέρρεεν. ἦν γὰρ πρόσταγμα παρ' αὐτοῦ ἐκδο-
 θὲν ἐξ Ἀγκύρας, ὅπου ἂν τύχωσι οἱ μεγαστᾶνες καὶ οἱ σα- 10
 τράπαι σὺν τοῖς ὑπ' αὐτούς, οἱ πάντες εὐρεθῶσιν ἐν Ἐφέσῳ καὶ
 γὰρ ἐξ Ἐφέσου ἦν ἀναποδίζων πρὸς τὰ πάτρια. ἐκεῖ δὲ πῆξας
 τὴς σκηνῆς ἐποίησεν ἡμέρας τριάκοντα, καὶ τὰ περίεξ ἅπαντα
 τῆς πόλεως κίστρα καὶ πόλεις καὶ κώμας ἀθροίσας ἅπαντας,
 καὶ τὰ ἀπὸ τῶν προγόνων καταλειφθέντα χρυσᾶ τε καὶ ἀργυρᾶ 15
 καὶ ἄλλην πᾶσαν τιμίαν ὕλην καὶ ἱματισμὸν πολυτελεῆ διὰ
 πολλῶν βασάνων καὶ καυστηριασμῶν συλλέξας ἐξῆλθε, καὶ
 πρὸς τὴν Μυλασέων μητρόπολιν Καρίας ἔρχεται, χειμῶνος
 D οὕτω σφοδροῦ γενομένου, κρούους τε καὶ παγετοῦ, ὡς καὶ
 αὐτὴν τὴν τετραπόδων φύσιν τῶν ζώων καὶ τὰ πτηνὰ τὰ 20
 αἰρία καὶ τὰ ἐνυγρα ζῶα παγιωθῆναι καὶ εἰς κρύσταλλον
 μεταμεῖψαι τὴν φύσιν αὐτῶν. ἔξερχόμενοι δὲ ἀπὸ πόλεως

18. Μύλασον Bullialdus: codex Μιλησίων. 22. ἐξερχόμενον P.

sa trireme Phocaeam appulit, urbeque egressus in occursum Temy-
 ris nepotis, comiter ac perhumane, prout decebat, eum suscepit, et
 postquam conviviis ac comotationibus indulserunt et se simul ob-
 lectaverunt, cum multis donis remisit. Temyris etiam nepos sceptrum
 illi amoris signum largitus est. mutuis tandem salutationibus ac oc-
 culis sese complexi discesserunt, ille quidem trireme vectus, hic
 equo insidens. qui ad castra reversus Smyrnam a fundamentis ever-
 sam dirutamque offendit, atque adeo Ephesum versus tendentem ex-
 ercitur, coque confluentem. edixerat namque Temyr Ancyra digrediens
 ut omnes proceres magnatesque, ubicunque agerent, eum Ephesi adi-
 rent illucque convenirent: Epheso quippe discedens imperii sui pro-
 vincias repetiturus erat. ibi castris collocatis triginta dies consumpsit,
 interimque ex vicinis illi urbi oppidis et vicis omnes incolae congrē-
 gat; multisque cruciatibus et deustionibus ab iis extorquet, quicquid
 a maioribus auri argentique, pretiosarum rerum vestisque relictum
 erat. hinc Mylasum Cariae metropolim profectus est. tamque aspe-
 ra et acris hiems invasit, geluque ita intensum est, ut quadrupedes,
 volucres aeriae, aquatiliaque animalia gelu induruerint, eorumque
 naturalis calor frigore extinctus sit. cum vero ab una urbe in aliam
 migraret exercitus Temyris, eam unde movebat tam desertam ac soli-

εἰς πόλιν ἀπίδναι, τὴν καταλειμμένην εἰς τόσον ἀφίσταν
 ἔρημον ὅτι οὔτε κύνος ὕλακῆ τὸ παραπάν ἤκούστο οὐδὲ ἄρ-
 νιδος ἡμέρου κοκκυσμός οὐδὲ παιδίου κλαυθμηρισμός. ἀλλ'
 ὡσπερ σαγήνην χαλιῶν ἄλιεύς ἔλκει ταύτην ἐν τῇ ξηρᾷ ἀπὸ
 5 τοῦ πελάγους, εἴ τι ἂν συναντεῖ, τοῦτο καὶ ἔλκει πρὸς τὴν
 ξηράν, κἂν τε μέγαν ἰχθὺν κἂν τε μικρόν, καὶ αὐτὸ τὸ
 φουλότατον ἰχθύδιον καὶ καρρινίδιον, οὕτω καὶ οὕτοι τὴν P. 42
 ἅπασαν Ἀσίαν λεηλατήσαντες ἔρχοντο. ἀπὸ δὲ Μυλάσων εἰς
 τὴν ἕνω Φρυγίαν Καπατιανὴν ἦσαν, τὰ ὅμοια πρᾶιττοτες.
 10 ἀπὸ δὲ Λαοδικείας εἰς Φρυγίαν Σαλουταρίαν κατήτησαν,
 ἦν καὶ κατὰ τὴν αὐτῶν γλώσσαν οἱ Τυῦρκοι Καράουρ λέγου-
 σιν. ἐκεῖ καὶ ὁ πολυπαθῆς Ἰλτριμ Παγιαζήτ ἀπέθανεν. ἄδε- A. C. 1402
 ται οὖν παρὰ πολλῶν ὅτι αὐτὸς ἑαυτὸν φαρμάκῃ τῆς ζωῆς ^{Hez. 204}
 ἔσπέρησεν. ὁ γὰρ Τεμὺρ ἠβούλετο μὲν αὐτὸν ζῆν καὶ ἐν τῇ
 15 Περσίᾳ ἄγειν, καὶ δεῖξαι τοὺς Πέρσας ποδαποῦ θηρίου
 ἔγκρατῆς ἐγένετο, καὶ θρατρίσαι καὶ πομπεῦσαι, καὶ μετὰ
 ταῦτα διὰ πολλῆς στενοχωρίας τοῦ ζῆν ἀπαλλάξεν ποιῆσαι.
 ἀλλ' ἐπειδὴ τὰ λοιπὰ πνέων ἦν, μηνύει τῷ Τεμὺρ ὡς
 „ἐγὼ νῦν μεταλλάττω τὸν βίον, σὺ δὲ ἰλαρῶς βλέψον τεθνη- B
 20 κῶτα μοι, καὶ τὸ σῶμά μου δὸς ταφῆναι ἐν τῷ παρ' ἐμοῦ
 δομηθέντι μνημείῳ.” ἀκούσας δὲ τὰ ῥήματα ταῦτα ὁ Σκυ-
 θῆς ἐκάμφθη τῇ γνώμῃ, καὶ στείλας αὐτὸν δι' ἐνταφιαστῶν
 δούλων αὐτοῦ ὡς ἑκατόν, ἐλευθερώσας αὐτούς, ἀπήγαγον

tudinis horrore plenam relinquebat, ut neque canis latrare usquam
 audiretur, non aves domesticae et cicures cucurrire, non infans va-
 gire; sed quo pacto laxato reti et in littus postea ex mari reducto,
 quicquid implicitum, sive minutus piscis sive amplius occurrit, in
 terram piscator trahit, etiamque pisciculum vilissimum cancrumque
 minutulum, non aliter isti totam Asiam egerunt et tulerunt. Mylaso
 relicta in Phrygiam Cappatianam, cuncta pariter agendo ferendoque iter
 direxerunt. a Laodicea vero viam capessiverunt quae in Phrygiam Saluta-
 riam ducit, quam provinciam lingua sua Turci Karasar appellant. illic
 aerumnis confectus Iltrim Baiazites fato concessit. affirmant plurimi ve-
 neno sponte sumpto confectum. volebat equidem Temyr hunc vivere, et
 in Persidem abducere, ut universae genti ostenderet qualem feram com-
 prehendisset, spectandumque exhibere ad triumphi ornatum et magnifi-
 centiam, tandem multis aerumnis ac miseriis attritum ad mortem sibi
 inferendam ipsum cogere. verum ubi animam agere coepit postre-
 maque suspiria ducere, Temyri talia significat. „vitam cum morte iam
 commuto: tu laetus et hilaris mortuum me conspice, cadaverque
 meum trade sepeliendum in monumento quod mihi aedificavi.“ his
 auditis Scythia animi rigore remisso emollitus est, et libertatem cen-
 tum illius servis concessit, qui funus procurarent: ii Prusam cadaver

αὐτὸν ἐν τῇ Προύσῃ, καὶ ἔθαψαν ἐν τῷ μνημείῳ ὃ αὐτὸς φησὶ δόμησεν. ὃ δὲ Τεμύρ ἀπάρας ἐκείθεν πρὸς Λυκαονίαν ἀφίκετο, κατέβηεν εἰς Καισάρειαν, εἶτα εἰς Ἀρμενίαν μικράν τε καὶ μεγάλην. πληρώσας ἐνιαυτὸν ἕνα ἐκτὸς τῆς Περσίας, καὶ μετὰ τὸν χρόνον εἰσῆλθεν νικητῆς τροπαιοῦχος, φέρων 5 λάφυρα καὶ λείαν ὡς οὐδεὶς τῶν πώποτε τυράννων Περσῶν.

C Ἀλλ' ἐπαινῶμεν πάλιν εἰς τοὺς μεταγενεστέρους ἡγεμόνας τῶν Ὀθμάνων, καὶ ἴδωμεν καὶ ποίῃ τρόπῳ μετέπεσον εἰς αὐτοὺς τὰ τῆς ἡγεμονίας εὐτυχήματα.

V. 34 18. Ὁ γὰρ βασιλεὺς Μανουὴλ ἐνωτισθεὶς τὴν ἤτιαν 10

D τῶν Τούρκων καὶ τὴν τοῦ Παγιαζῆτ ἀθρόαν μεταβολὴν πῶς ἀπ' οὐρανοῦ ὡς ἀστραπὴν πεσόντα, παρευθὺ πρὸς Βυζαντίον ἄνεισι. καὶ ὃ ἀνεψιὸς αὐτοῦ παραχωρεῖ τῶν οὐράων τῆς

P. 43 βασιλείας, καὶ αὐτὸς ἐν τῇ νήσῳ Λήμνῳ πέμπεται, καὶ ὃ Μανουὴλ μόνος βασιλεὺς παρὰ τοῦ παλατίου καὶ τοῦ δήμου 15 εὐφημίζεται. ὃ δὲ Μουσουλμὰν περὶσας ἐν τῇ δύσει εἰσῆλθεν ἐκτὸς τῆς πόλεως, καὶ πίπτει ἐν τοῖς ποσὶ τοῦ βασιλέως, καὶ δέεται τούτου λέγων ὅτι „ἐγὼ ἔσομαι σοι εἰς υἱόν, σὺ δὲ πατήρ ἐμὸς ἔσῃ· καὶ ἀπὸ τοῦ νῦν ἐν μέσῳ ἡμῶν οὐ φέσει ζιζάνιον, ἀλλ' οὕτε σκάνδαλα ἔσονται. μόνον ἀναγόμενόν με ἡγεμόνα Θράκης, ὄσσην καὶ ἄλλην γῆν διὰ τῶν γονέων ἐπεκτησάμην.“ δοὺς αὐτῷ καὶ ὀμήρους ἕνα τῶν ἀδελφῶν

abduxerunt et in sepulchro, quod vivus sibi posuerat, sepeliverunt. Temyr in Lycaoniam inde movit, deincepsque Caesaream pervenit, tandemque in Armeniam minorem ac maiorem reversus est. anno in expeditione extra Persiam exacto victor ac triumphator rediit, praeda ac spoliis onustus, quanta nullus unquam Persarum tyrannus reportavit.

Sed redeamus ad Othmanicae familiae principes, qui postea successerunt, et attendamus quomodo. in eos imperium feliciter concesserit.

18. Imperator Manuel cum cladem Turcorum audivisset, subitamque Baisitiae, quae velut fulgur e coelo deciderat, fortunae mutationem, Byzantium confestim rediit, et clavum imperii regendum a nepote, quem in Lemnum relegat, recepit. solus igitur Manuel a palatinis officialibus et populo imperator salutatur. at Musulmanus fretum transvectus in occidentales regiones se contulit, Cpolimque ingressus imperatoris pedibus accidit, et apud eum hanc supplicem orationem habet. „ego tibi filius ero, tu mihi pater eris; et ab hoc tempore nulla inter nos discordiae zizania disseminabitur, nullae offensiones intercedent: tantummodo Thraciae praefectum me constitue, et quas alias regiones meos mei possederunt. obsides quoque tradidit ex fratribus suis impuberibus unum, sororemque unam Phatma-catum

αὐτοῦ τῶν ἀνήθρων καὶ μίαν τῶν ἀδελφίδων *Θαυμακάστην*
ἰππομαζομένην, ὑποσχεθεὶς δοῦναι τῷ βασιλεὶ τὴν *Θεσσα-Β*
λονίκην καὶ τὰ τοῦ *Στρυμόνος* ἄχρις αὐτοῦ *Ζητουρίου* καὶ
 τὴν *Πελοπόννησον*, τὰ δὲ τῆς πόλεως περίξ ἀπὸ *Πανίδου*
 5 *μέχρι* ἱεροῦ στομίου, καὶ ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ στομίου *μέχρι* *Βάρ-*
νης ἅπαντα τὰ παράλια κάστρα τὰ ἐν τῷ *Εὐξείνῳ* πόντῳ
 κείμενα. ὁ δὲ βασιλεὺς εἰρηναίαν κατάστασιν ποιήσας καὶ
 αὐτὸν ἐν *Ἀδριανουπόλει* πέμψας, ἔστειλε *Δημήτριον* τὸν *Λεον-*
τάρην, ἄνδρα συντόν καὶ περὶ τὰ πολεμικὰ εὐστροφον, τοῦ
 10 *παραλαβεῖν* *Θεσσαλονίκην*. ὁ δὲ *παραλαβὼν* αὐτὴν καὶ *μη-*
νύσας τῷ βασιλεὶ, εἰσάγει τὸν βασιλέα *Ἰωάννην* ἐντός, καὶ
 δεικνύει τοῦτον βασιλέα πάσης *Θετταλίας*. ὁμοίως καὶ ἐν
 πάσαις ταῖς πόλεσι καὶ τοῖς *πολιχνίοις* ἔστειλεν ὁ βασιλεὺς
 15 *Ῥωμαίους* τῶν ἐνδόξων, καὶ *πάρλαβον* πάντα διώξαντες
τοὺς Τούρκους. καὶ ἐν τοῖς *Θρακίοις* μέρεσιν εἰρήνην παν-*C*
τοία καὶ ἀστασίαστος γαλήνη· τὰ δὲ τῆς *ἔω* ἐν *μεγάλῃ* *τυ-*
ραχῇ καὶ ἀθρόῃ μεταβολῇ τῶν ἡγεμόνων ἐν ταῖς *ἐπαρ-*
χίαις.

Ἐαρος τοίνυν ἀρξαμένου καὶ τοῦ σφοδροῦ χειμῶνος ἐκείνου
 20 καὶ κλύδωνος παρελθόντος ἐγγένοι λιμὸς ἰσχυρὸς καὶ λοιμὸς ἐν
 πάσαις ταῖς *ἐπαρχίαις* αἷς οἱ πόδες τῶν *Σκυθῶν* ἐπάτησαν, καὶ
 ἐμφύλιοι πόλεμοι. *καταβὰς* τοίνυν ὁ *Καρμῖαν*, *δοῦς* ὁ *Τεμῦρ*
ἄδειαν, ἔλαβε τὴν *πατρικὴν* αὐτοῦ *ἐπαρχίαν*, *Ἀλυσάρ* ἰππομα-
 ζόμενος. ὁμοίως καὶ *Σαρχᾶν* *Λυδίαν* τὴν *πατρικὴν* *ἐπαρχίαν* πρὸς

appellatam; promisitque imperatori Thessalonicam, oppida ad Stry-
 monem Zetunium usque sita et Peloponnesum redditurum esse; atque
 etiam oppida urbi vicina a Panido usque ad ostium sacrum, et hinc
 Varnam usque cunctas arces maritimas littoribus Euxini Ponti im-
 positas. imperator pace inita Adrianopolim eum misit, Demetrium-
 que Leontarium virum prudentem et in bello impigrum ad recipien-
 dam Thessalonicam destinat; qui negotium confectum imperatori scri-
 bit, et Iohannem in eam urbem introducit imperatoremque totius
 Thessaliae proclamat. praeterea Manuel Romanos illustres viros in
 alias urbes et oppidula misit, qui eas pulsis Turcis receperunt. eo
 tempore tota Thracia profunda pace et segura tranquillitate fruebat-
 ur: at Orientales provinciae tumultu ingenti turbabantur subitaque
 principum per provincias mutatione agitabantur.

Vere itaque inchoante, postque horrendam illam procellam se-
 dato aestu, fames dira pestisque vehemens grassatae sunt per pro-
 vincias omnes quas Scythae invaserant, bellaque intestina orta. Car-
 mianus namque, qui Alysar cognominabatur, venia a Temyre impe-
 trata paternam dititionem recuperavit; Sarchan pariter Lydiam pater-
 nam principatum recepit. Orchan et Atinisambo filii, Homur et

- Δεαυτὸν ἐποίησατο. ὁ Ὅρχαν καὶ οἱ τοῦ Ἀτὴν δύο υἱοὶ
 Ὅμοῦρ καὶ Ἐσὲς καὶ αὐτοὶ τὴν Ἰωνίαν πᾶσαν ἐκληρώσαντο,
 καὶ ὁ τοῦ Μανταχία Ἐλιᾶ καὶ αὐτὸς Καρίαν καὶ Λυδίαν
 ἐπεκτήσατο. οἱ δὲ καταλειφθέντες ἐν τῇ ἐφ᾽ αὐτοῦ Παγιαζῆτ
 υἱοί, ὁ μὲν Μεχεμέτ ἐν Ἀγκύρᾳ ἦν τῆς Γαλατίας, ἐπεὶ οὐκ ἔ
 εἶχεν κληρονόμιον ἢ ἐπαρχίαν· ἦν δὲ καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ
 V. 35 Μωσῆς μετ' αὐτὸν ἔτι παιδαρίσκος ὢν. ὁ δὲ Ἐσὲς ὁ ἕτερος ἦν
 πλανώμενος ἐνθεν κάκειθεν, μὴ ἔχων αὐθεντίαν. ὁμοίως
 καὶ Μουσταφᾶς. ὄθεν στείλας ὁ Μεχεμέτ τινα τῶν μεγι-
 στάνων τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, Τεμηρτᾶς ἐπονομαζόμενον, ἐξ 10
 Ἀγκύρας διάγοντα τότε τὸν Ἐσὲν ἐν τοῖς μέρεσι ἐκείνοις, καὶ
 P. 44 συνάψας πόλεμον μετ' αὐτοῦ ἀπέτεμε τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ.
 ὁ δὲ Μεχεμέτ ἦν μεγαλυνόμενος ἐν Γαλατίᾳ. ἐν δὲ τῇ πρὸς
 Ἰωνίαν μέρει τοῦ Ἀτὴν ἠγέρθη τις ὄνομα Τζινεῆτ, υἱὸς τοῦ
 λεγομένου Καρασούπαση, ἀνὴρ γενναῖος καὶ εἰς τὰ πολεμικὰ 15
 ἔνδοξος, ἔχων πρόνοιαν τὴν Σμύρνην ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἐν ταῖς
 ἡμέραις τοῦ Παγιαζῆτ· καὶ διὰ τὴν πολυχρόνιον ἡγεμονίαν ὡς
 καθολικὸν οἱ Σμυρναῖοι τοπάρχην ἐσέβοντο. τότε ἤρατο μαί-
 χην πρὸς τοὺς υἱοὺς τοῦ Ἀτὴν· ὤκουν γὰρ αὐτοὶ ἐν Ἐφέ-
 σῳ. ὁ δὲ Τζινεῆτ ἀθροίσας Σμυρναίους καὶ ἐκ τῶν πέριξ 20
 χωρίων ὡς πεντακοσίους, κατερχόμενος ἐλήστευε τοὺς ἐν τῇ
 B κάμπῳ Ἐφέσου. ὡς ἐν ὀλίγῳ δὲ συναθροίσας ἐπέκεινα τῶν
 πεντακοσίων εἰς αὐτὴν τὴν πόλιν τῶν Ἐφεσίων ἀφίκετο· καὶ

6. κληρονόμον P.

Eses, Ioniam totam sortiti sunt. Mantachiae filius Elias Cariam et Lyciam
 obtinuit. qui vero in Oriente relictis erant Baiazitae filii, eorum unus
 Mehemetes, cum provinciam nullam obtineret, Ancyrae in Galatia
 substiterat, cum quo frater eius minor natus Moses etiam tum puer de-
 gebat. Eses vero alter eorum huc et illuc vagabundus oberrabat, di-
 gnitate ac imperio destitutus; eiusdemque conditionis erat Mustaphas.
 quare Mehemetes quendam e magnatibus qui patrem eius comitaban-
 tur, Temirtem cognominatum, Ancyra adversus Esen, qui in regio-
 nibus illis tunc agebat, progredi iussit: praelio cum eo commisso
 Temirtes victor evasit, Esesque capite truncavit; unde Mehemetes
 in Galatia nomen famamque sibi fecit. interim in Ioniae partibus
 quas possederat Atin, quidam Cineites appellatus, eius qui Karasupa-
 si vocabatur filius, innotuit, vir fortis bellicae peritia clarus. huius
 parens Baiazite regnante Smyrnae praefuerat, et quod diuturnum regi-
 men eius fuisset, Smyrnaei tanquam generalem toparcham et praefe-
 ctum venerabantur. hoc igitur tempore bellum adversus Atinis filios
 capessit, qui Ephesi sedem habebant; collectisque Smyrnaeis et ex
 circumiacentibus oppidulis quingentis ferme viris, in agrum Ephesi-
 um venit, colonosque depraedatur. brevi vero cum praeter quingen-

δὴ παρακαθίσας τὸ πολίχνιον, ἐν ὀλίγαις ἡμέραις ὁ τοῦ Ἀτῆν
 υἱὸς ἀφείξαι ἀπέδρα, καὶ ὁ Τζινεῆτ κύριος καθιστῆται τῆς ἡγεμο-
 νίας. πλὴν διὰ παντὸς ἔγραψεν ἐν τῇ Θράκῃ πρὸς τὸν Μου-
 σουλμᾶν ὡς „ἐγὼ ὑπὲρ σοῦ πάσχω, καὶ τὴν ἡγεμονίαν τοῦ
 5 Ἀτῆν οὐ δὲ ἐμὲ ἀλλὰ διὰ σὲ ταύτην ἐγκολποῦμαι· στελλόν
 οὐν μοι βοήθειαν, ἵνα εἰς τέλος ἀντιπαρατάξομαι τοὺς ἐχθρούς
 σου.” ὁ δὲ Μουσουλμᾶν ἀπὸ Καλλιουπόλεως ἐν Σμύρνῃ καὶ
 μίαν καὶ πολλὰς ἀπέστειλεν θησαυρὸν πολὺν, καὶ δι’ ἐκεί-
 νον στρατεύων ἦν καθ’ ἐκάστην, ἕως οὗ τοὺς κληρονόμους C
 10 τοῦ Ἀτῆν ἐδίωξε. ἕαρος δὲ ἀρχομένου, καὶ τὸν δευτέρου ἤδη A. C. 1403
 χρόνον μετὰ τὴν παραδρομὴν τοῦ δεινοῦ ἐκείνου κατακλυ-
 σμοῦ ἀρξάντες, ὁ εἰς τοῦ Ἀτῆν υἱός, ὁ καὶ Ὀμοῦρ καλού-
 μενος, τοῦ ἐτέρου τεθνηκότος πρὸς τὸν θεῖον αὐτοῦ τὸν
 Μανταχία Ἐλιεπυγῆν τὸν ἡγεμόνα Καρίας ἐπανέρχεται, καὶ
 15 ἱκετικῶς προσίπτει τοῖς ποσὶν αὐτοῦ δεόμενος βοηθείας. ὁ
 δὲ καὶ μάλᾳ ἀσπασίως αὐτὸν ὑποδέχεται καὶ τὸ αἰτηθὲν πλη-
 ροῦ, καὶ συναΐξας τὸν ἄπαντα στρατὸν αὐτοῦ ἐν Ἐφέσῃ σὺν
 τῷ Ὀμοῦρ ἔρχεται, ἄγων σὺν αὐτῷ ὡς ἑξακισχιλίους ἄν-
 20 θρας. οἱ δὲ τῆς πόλεως σὺν τῷ Καρασουπάσῃ τῷ πατρὶ
 τοῦ Τζινεῆτ ἦσαν ὡς τρισχίλιοι· ὁ γὰρ Τζινεῆτ εὐρέθη ἐν
 τῇ Σμύρνῃ ὑπάρχων. τότε μὴ ὑποκύψαντες οἱ Ἐφέσιοι ἀλ-
 25 λά καρτερώς ἀντικαθιστάμενοι, πῦρ ἀφίαισιν ἐν τῇ πόλει,
 καὶ διὰ τῶν τεσσάρων μερῶν ἀναφθείσης τῆς φλογὸς κατε-

tos coegisset alios, ad ipsam urbem Ephesum accessit, arceque post
 paucorum dierum obsidionem potitur, et principem illius se gerit,
 cum ea deserta Atinis filius aufugisset. verumtamen litteris ad Musul-
 manum, qui in Thracia agebat, datis aperte his professus est ver-
 bis: ego tua gratia tot labores sustineo, principatumque Atinis in-
 vasi, non ut mihi sed tibi acquiram, auxilium propterea ad me mit-
 te, ut hostibus tuis, quamdiu steterint, obsistam. his fidem praebens
 Musulmanus semel atque iterum saepiusque pecunias multas Callio-
 poli Smyrnam transmisit, quibus belli impensas quotidianas sustine-
 bat, donec Atinis heredes expulit. ineunte vero, alteroque anno ab
 horrenda illa Scytharum excursione, Atinis filiorum unus, qui Hom-
 mur quoque vocabatur, alio demortuo superstes ad avunculum suum
 Mantachiam Eliespegum Cariae principem se confert, et supplex ad
 pedes illius prostratus auxilium rogat; quem perbenigne suscepit
 Mantachias, eiusque petitioni annuit, omnemque exercitum cogit, et
 in comitatu Homurem habens circiter sex militum millia Ephesum
 ducit. urbis porro incolae, quibus praeerat Karasupai Cineitis pa-
 ter, ter mille tantum numero erant, quod hic Smyrnae tunc ageret.
 nec cesserant propterea Ephesii, sed forti animo obstitunt. at ho-
 stes per quatuor urbis regiones ignem immiserunt, quo domus ab-

δαπάνει τὰς οὐκίας καὶ τὰ καταλειφθέντα παρὰ τῶν Σκυθῶν τὸ πῦρ ὡς χόρτον κατέσθιε, καὶ ἦν ἡ πᾶσα πόλις τέφρα καὶ κόνις ἐν δυοῖν ἡμέραις. οἱ δὲ Ἐφεῖσιοι ἰδόντες τὴν τοσαύτην ζημίαν προσεκύνησαν. ὁ δὲ Καρασούπασης γενόμενος ἔγκλειστος ἐν τῇ ἀκροπόλει ἀντεμάχετο ἄχρι φθινοπωροῦ τοῦ καιροῦ, ἐκδεχόμενος βοήθειαν παρὰ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Τζινεήτ. ὁ δὲ οὐκ ἠδύνατο ἀφείξαι τὴν Σμύρνην ἀπελθεῖν ἐν

P. 45 Ἐφέσῳ· ἦν γὰρ σπάνις πολλῆ τῶν στρατιωτῶν. τότε ἀνοίξας τὰς πύλας ἐξῆλθε, καὶ πεσὼν ὑπετάγη τῷ Μανταχίᾳ. παραλαβὼν οὖν αὐτὸν σὺν τοῖς ἄλλοις τῶν ὄντων ἐν τῷ πο- 10 λιχνίῳ, δεσμίους εἰς τὴν ἡγεμονίαν αὐτοῦ ἤγαγε. τῷ δὲ παιδὶ τοῦ Ἀτὴν τῷ Ὀμοῦρ ἐγκαθιζάνει ἐν τῇ ἡγεμονίᾳ τῇ πατρικῇ. τὸν δὲ Καρασούπασην ἔγκλειστον ἐν πολίχνιῳ τινὶ

V. 36 ἐντὸς πύργου δεσμῆσας ἔρριψε, καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ Ὀθμανίδας· Μάμαλος ὀνομάζεται τὸ πολίχμιον. ὁ δὲ Τζινεήτ τέ 15 δαι ἄρα δρᾶ; ἐκ τῆς Σμύρνης ἐξελθὼν σὺν διήρει μᾶ, πλεύσας ἐν τῇ Καρίᾳ ἔρχεται εἰς Μάμαλον, κάκει κρυφίως πέμπει πρὸς τοὺς ἔγκλειστους ὡς ἤδη κλέψων ἦλθεν αὐτούς. οἱ δὲ τοὺς φύλακας πανδαισίαν ποιήσαντες, καὶ εἰς κόρον τὸν ἀκράτον κερᾶσαντες, καὶ κοιμήσαντες ὡς τεθνηκότας, αὐτοὶ 20 ἐξῆλθον τοῦ πύργου, καὶ διὰ τοῦ τείχους χαλασθέντες καλωδίους εἰσῆλθον ἐν τῇ διήρει, καὶ πλεύσαντες ἦλθον εἰς Σμύρναν. ἐγένετο οὖν μεγάλη χαρὰ ἐν τῇ τοιαύτῃ κλοπῇ. χειμῶ-

sorptae sunt, et quicquid Scytharum vastationi supererat, tanquam foenum flammae devorarunt; biduique spatio tota urbs in cineres versa est. tunc Ephesii tantam cladem contuiti hostibus se permiserrunt. Karasupasis vero intra arcem se recipit, et in autumnum dilata deditione, dum a filio opem expectat, obsidionem toleravit. is Smyrna deserta opem ferre patri et Ephesum accedere nequibat, quod militum paucitas id fieri vetaret. tandem ergo portis reclusis arcem dedit, inque manus Mantachiae devenit; qui illum aliosque in arce comprehensos intra ditionis suae limites victos abduxit, reddita Atinis filio paterna hereditate. Karasupasim aliosque Othmanicarum partium viros in castri cuiusdam, qui Mamalus dicitur, turrem coniecit et conclusos tenuit. quid vero molitur Cineites? Smyrna cum una hircini solvit, et Cariae littora legens Mamalo adpulit, clamque incarceratis per nuntium significat illuc se advenisse, ut furtim eos asportaret. illi itaque cunctos custodes suos ad convivium vocant, meracioribusque calicibus ad satietatem porrectis soporem ipsis, ita ut pro mortuis haberentur, conciliaverunt; turri deinde se proripuerunt, funibus de muro se demittentes, birememque conscenderunt, et gaudio perfusi, quod clanculum ita se subduxissent, Smyrnam navigant.

ρος δὲ ἀρχομένου ὁ Τζινεὴ στρατεύει εἰς Ἐφέσον, καὶ κλεί-
 ει ἐντὸς τοῦ πολιχνίου τὸν Ὀμοῦρ, καὶ τὴν πόλιν πῦσαν τοῖς
 αὐτοῦ στρατιώταις πραιδαν ποιεῖται· καὶ πλὴν τῶν ἀνθρώ-
 πων, ὅτι οὐκ ἤχμαλωτίζοντο, τὸ πᾶν ὁ ἐπεκτῆσαι μετὰ
 5 τὴν παραδρομὴν τῶν Σκυθῶν ἐσκόλευσαν, καὶ πολλοὺς τῶν
 πολιτῶν κατέσφαξαν, καὶ ἄλλα μυρία δεινὰ πέπραχεν ὁ ἀλί- C
 στωρ. τότε εἰς συμβιβάσεις ἐλθὼν μετὰ τοῦ Ὀμοῦρ, καὶ
 τὴν θυγατέρα εἰς γυναῖκα αὐτῷ δούς, καὶ ὄρκους πιστώσας
 τὴν ἀλήθειαν ἔξεισι τοῦ κάστρου· καὶ περιπτύσσονται ὡς
 10 πατὴρ μετὰ υἱοῦ, καὶ ἀποβάλλεται ἐνόρκως τὴν πρὸς τὸν
 Μουσουλμᾶν ἐπιείθειαν, καὶ Ἀθήνης καθολικὸς ἀναδείκνυ-
 ται. σὺν αὐτῷ οὖν διαδραμὼν τὴν πᾶσαν ἡγεμονίαν, καὶ
 πρὸς ἑαυτὸν ἐλύσας τὰς πάσας πόλεις τὰς πρὸς Μαϊάνδρον
 καὶ τὰς πρὸς ἄρκτον, Φιλαδέλφειαν Σάρδεϊς Νύμφαιον μέχρι
 15 τοῦ Ἐρμωνος ποταμοῦ, καὶ οἰκίσας τοὺς πιστοτάτους αὐτῷ, καὶ
 τὴν πᾶσαν ἡγεμονίαν εἰς χεῖρας τῶν αὐτοῦ συγγενῶν καὶ φίλων
 ἐνθεῖς, αὐτὸς ἐν Ἐφέσῳ σὺν τῷ μελλογάρμῳ διαίγων, θροῦς D
 ἀναπηδήσας προῖ ἐν τῷ δήμῳ ὡς ὁ ἡγεμὼν ἐτεθνήκει. καὶ
 δὴ ἡλίον ἀνατελειαντος ἄραντες τὸ πτώμα αὐτοῦ ἔφερον ἐν
 20 τῷ πολιχνίῳ ὃ Πυργίον καλεῖται, ἐν τῇ ὑπρωρίᾳ τοῦ Τμώ-
 λου ὄρους κείμενον· ἐκεῖ αὐτὸν ἔθαψαν ἐγγὺς τῶν πατέρων
 αὐτοῦ. ὁ δὲ Τζινεὴ εἰς ὕψος ἀρθεῖς καὶ τὴν ἡγεμονίαν ὡς

hieme deinde incipiente Cineites adversus Ephesum castra movet, intra-
 que arcis moenia Homurem compellit, urbemque totam militibus diripi-
 endam permittit; et praeter corpora, quae libera remanserunt, quae-
 cunque cives illius residua post Scytharum incursionem possederant,
 ademerunt, pluresque etiam trucidarunt; allaque sexcenta horrenda
 perniciosus ille patravit. cum res eo loci essent, cum Homure pacis-
 citur filiamque suam ei despondet; et ubi a Cineite iusiurandum ac-
 cepit de servandis pactis, castro egreditur. tumque parentum ac li-
 berorum more in mutuos amplexus eunt, et iuramento interposito
 Musulmano obsequium Cineites renuntiat, Atinisque generalis pro-
 clamatur. Cineites deinde Homurem comitatus totum illius principatum
 lustrat, et in suas partes cunctas urbes ad Maeandrum sitas trahit,
 quaeque ad Boream sitae sunt, Philadelphiam Sardeis et Nymphae-
 um usque ad Hermonem fluvium. cumque in iis collocasset viros sibi
 maxime fidos, earumque omnium regimen et administrationem co-
 gnatis et amicis suis commisisset, cum futuro genero Ephesi agebat.
 quodam vero die mane inter cives rumor differtur ducem obiisse.
 post solis ergo ortum funus extulerunt, in castrum, quod Pyrgion, id est
 turricula appellatur ad Tmoli montis radices sitam, et maiorum se-
 pulchro mandarunt. iam Cineites viribus auctus provinciam, quam
 regebat, paternam hereditatem reputans supremus Asiae dux appel-

πατρικὸν κληρὸν ἡγησάμενος αὐτόνομος ἡγεμὼν Ἀσίας ἐκλή-
θη. ὁ δὲ Μουσουλιμὰν μὴ φέρων τὴν αὐτοῦ ἀναίδειαν ἡβου-
λήθη περῶσαι ἐν τῇ Βιθυνίᾳ. καὶ δὴ περῶσας καὶ εἰσελθὼν
ἐν Προύσῃ, ἅπαντες οἱ Προυσαεῖς ἀσπασίως αὐτὸν ὑπέδε-
P. 46 ξαντο, καὶ μεθ' ὅσης χαρᾶς ἐτοιμίως τοῦ θανεῖν ὑπὲρ αὐτὸν 5
A. C. 1404 ἤροτίσαντο. τότε δὴ ἕαρος ἀρξαμένου στρατὸν ἀθροίζειν ἤρ-
ξατο κατὰ τοῦ Τζινεῆτ. ὁ δ' αὐτὸς Τζινεῆτ σὺν ὀλίγοις ἱπ-
ποῖς δρομαδὸς εἰς Ἰκόνιον μητρόπολιν τῆς Λυκαονίας ἔρχε-
ται, καὶ τῷ Καραμὰν ὁμίλησας κατέρχεται εἰς Κοτύαιον,
καὶ τῷ Καρμιὰν τὰ αὐτὰ εἰπὼν ἔλκει αὐτοὺς μεθ' ὄπλων 10
εἰς Ἐφεσον. οἱ δὲ λόγοι οὗς ἀμίλησε μετὰ τῶν ἡγεμόνων
ἦσαν „οἶδατε ἀκριβῶς τὴν ζημίαν ἣν ὑπέστητε παρὰ τοῦ Πα-
γιαζήτ· καὶ τοὺς ὑμετέροους γονεῖς οὗς μὲν ἔσφαξεν οὗς δὲ
ἀγχόνη ἀπέπνιξεν, καὶ αὐτὸς μονάρχης ἐγένετο, καὶ ὑμᾶς
B ἔξορίστους ἐποίησεν. νῦν δὲ ἐπεὶ δικαίᾳ Θεοῦ κρίσει ὁ ἀλά- 15
στωρ ἠφάνισται, μὴ καταπιέτω ἡμᾶς τὸ τῆς ἀσπίδος ἔργο-
νον, ἀλλὰ προθύμως ἔτι ἀκμάζον ὄν συντριψόμεν αὐτοῦ τὴν
κάραν, καὶ τὸ λοιπὸν ἐν ἀμεριμνίᾳ διάξωμεν.” τότε οἱ ἡγε-
μόνες ἐνωτιωθέντες τοὺς λόγους αὐτοῦ καὶ εἰς συμφέρον αὐ-
τῶν λογισάμενοι ἐχώρουν ἐν ἄρμασι· καὶ ὁ μὲν Καραμὰν 20
ἐν τριάκοντα χιλιάσιν, ὁ δὲ Καρμιὰν ἐν δέκα, καὶ ὁ Τζι-
νεῆτ ἐν πέντε χιλιάσιν ἐν Ἐφέσῳ ἐστρατοπέδευσαν. ὁ δὲ

19. τοῖς λόγοις P. cf. p. 60 a, 92 a, 143 b. 21. τρισι Bullialdus.

latur. quamobrem cum Musulmanus tantam eius insolentiam haud ferret, in Bithyniam traicere destinat, confestimque fretum transvectus Prusam ingreditur, eumque Prusenses omnes alacri bonoque animo exceperunt et hilares admodum atque laeti paratos se ad mortem pro eo obeundam dixerunt. iamque vere inchoato exercitum adversus Cineitem conscribit. is paucis equitibus comitantibus, Iconium Lycaoniae metropolim advolat, et Caramanum alloquitur, hinc Coetyaeum venit, et cum Carmiano de iisdem habito sermone, ipsos cum militibus Ephesum pertrahit. hancce vero apud eos orationem habuit. „accurate novistis quanta damna Baiazites vobis intulerit parentibusque vestris; quos partim occidit, partim eis gulam laqueo fregit, ipseque monarcha vobis pulsus evasit. quandoquidem vero pestis illa iusto dei iudicio de medio sublata est, non absorbeat nos aspidis proles, sed quanto ocyus et alacriter caput illius contundamus, quando nondum viget ac valet, securamque vitam in posterum agamus.“ eius verba cum audiissent principes, utilia sibi quae monuerat rati, ad arma ierunt; triginta militum millia adduxit Caramanus, Carmianus decem, Cineites quinque, et Ephesi castrametati sunt. Musulmanus vero Prusa Lopadium venit, et in exercitu viginti

Μουσουλμάν και αὐτὸς ἀπὸ τῆς Προύσης ἐν Λοπαδίῳ ἐλ-
 θὼν, καὶ τὸν πάντα στρατὸν αὐτοῦ ἐν εἰκοσιπέντε χιλιᾷσιν V. 37
 ἀριθμήσας, καὶ ἀπὸ Λοπαδίου ἐγαρθεῖς ἦλθεν εἰς Πέργαμον
 ἐν τῷ κάμπῳ τοῦ Μαινομένου, ἀπὸ δὲ τοῦ κάμπου ἐν Σμύρ- C
 57η. μαθῶν δὲ τὴν συνέλευσιν τοῦ Καραμᾶν καὶ τοῦ Καρ-
 μῶν ἠπορεύετο καὶ ἤσχαλλεν. ἀπὸ δὲ Σμύρνης πρὸς Ἐφεσον
 ἀπάρως ἦλθε πῆξας τὰς σκηναῖς εἰς τόπον λεγόμενον Μεσαύ-
 λιον· κάκει φοβηθεῖς τοὺς ὑπεραντίους καὶ πυκνώσας τὰς
 τέντας τάφρον ἔσκαψε καὶ χώματα ἀνήγειρε, καὶ αὐτὸς ἐν
 10 μέσῳ μετὰ τοῦ στρατοῦ ἐκάθητο, οἱ δὲ ὑπεραντίοι ἐν Ἐφέ-
 σῳ, ἀπέχοντες ἡμερῶν οὐδὲ τὸ ἡμισυ ἤγουν ὅτι αὐτὸν διά-
 στημα ἀπ' ἀλλήλων, οὔτε αὐτὸς χωρῶν πρὸς ἐκείνους διὰ
 τὴν θειλίαν, οὔτε ἐκεῖνοι πρὸς αὐτὸν διὰ τὴν ἀνισότητά του
 πρῶγματος ὅν ἐν ἀμελείᾳ κειμένου, πρόσσεισι τῷ Τζινεῆτ
 15 εἰς τῶν αὐτοῦ μυστικῶν φίλων, καὶ λέγει αὐτῷ „ὁ Καρα-
 μᾶν καὶ ὁ Καρμῶν ὁμοροήσαντες βούλονται τῇ νυκτὶ ταύτῃ D
 παραδοῦναί σε εἰς χεῖρας τοῦ Μουσουλμᾶν· ἐκεῖνοι δὲ εἰ-
 ρηναίαν κατάστασιν πράξαντες ἀναστρέψασιν ἀφόβως εἰς τὰ
 ἴδια. ἐν ταύτῃ οὖν τῇ νυκτὶ τὸ πᾶν διαπραΰξονται.” μαθὼν
 20 δὲ τοῦτο ὁ Τζινεῆτ, καὶ καταλαβούσης τῆς ἐσπέρας φανούς
 καὶ λαμπάδας ἀνάψας ἐν ταῖς αὐτοῦ σκηναῖς, αὐτὸς τοὺς τα-
 χυθρόμους τῶν ἵππων ἀναλεξάμενος ἄνεισι ἐν τῇ ἀκροπόλει
 πρὸς τὸν αὐτοῦ ἀδελφὸν Παγιαζῆτ· ἦν γὰρ φύλαξ τοῦ κά-

11. ἡμέρας Bullialdus.

quinque millia hominum recenset; cumque Lopadio movisset, Per-
 gamum in campum Maenomeni accessit, unde Smyrnam contendit.
 anxius autem ac sollicitus restitit, quod Caramanum Carmianumque
 copias coniunxisse didicisset. quare Smyrna digressus Ephesum ver-
 sus movet, et in loco quod Mesaulium vocatur castra locat; illicque
 hostes reformidans tentoria constipat, fossam castris circumducit, ag-
 geres excitat, seque intra vallum cum exercitu continet. at huius
 hostes Ephesi castra habebant, nec dimidii diei, hoc est sex hora-
 rum, itinere remoti a se invicem erant. sed neque Musulmanus pug-
 nam lacessere ausus est timiditate praepeditus, neque illi, quod
 viribus impares essent. cum igitur utrique pugnam detrectarent ne-
 que belli opus serveret, unus ex intimis Cineitis amicia eum adiit,
 monetque Caramanum et Carmianum ex compacta decrevisse proxima
 nocte Musulmano eum tradere, et pace composita secure, ad sua
 esse reversuros; et hac ingruente nocte totum negotium absolvendum
 esse. cum talia audivisset Cineites, vespere facto in tentoriis suis fu-
 nales et lampades accendit; selectisque celeribus equis in arcem ascen-
 dit ad Baiazitem fratrem suum, qui eius custodiae praeerat, quem
 postquam rerum suarum statum accurate edocuit, et ut diligenter

δαπάνει τὰς οἰκίας καὶ τὰ καταλειφθέντα παρὰ τῶν Σκυθῶν
τὸ πῦρ ὡς χόρτον κατέσθιε, καὶ ἦν ἡ πᾶσα πόλις τέφρα
καὶ κόνις ἐν δυοῖν ἡμέραις. οἱ δὲ Ἐφέσιοι ἰδόντες τὴν το-
σαύτην ζημίαν προσεκίνησαν. ὁ δὲ Καρασούπασης γενόμε-
νος ἔγκλειστος ἐν τῇ ἀκροπόλει ἀντεμάχετο ἄχρι φθινοπορι-
νοῦ καιροῦ, ἐκδεχόμενος βοήθειαν παρὰ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Τζι-
νεήτ. ὁ δὲ οὐκ ἠδύνατο ἀφείξαι τὴν Σμύρνην ἀπελθεῖν ἐν
P. 45 Ἐφέσῳ· ἦν γὰρ σπάνις πολλῆ τῶν στρατιωτῶν. τότε ἀνοι-
ξας τὰς πύλας ἐξῆλθε, καὶ πεσῶν ὑπετάγη τῷ Μανταχίᾳ.
παραλαβὼν οὖν αὐτὸν σὺν τοῖς ἄλλοις τῶν ὄντων ἐν τῷ πο-
10 λιχνίῳ, δεσμίους εἰς τὴν ἡγεμονίαν αὐτοῦ ἤγαγε. τῷ δὲ παι-
δί τοῦ Ἀσὴν τῷ Ὀμοῦρ ἐγκαθίζανει ἐν τῇ ἡγεμονίᾳ τῇ πα-
τρικῇ. τὸν δὲ Καρασούπασην ἔγκλειστον ἐν πολίχνιῳ τινί
V. 36 ἐντὸς πύργου δεσμῆσας ἔρριψε, καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ Ὀθμα-
νίδας· Μάμαλος ὀνομάζεται τὸ πολίχνιον. ὁ δὲ Τζινεήτ τί 15
δαὶ ἄρα δρᾷ; ἐκ τῆς Σμύρνης ἐξελθὼν σὺν διήρῃ μιᾷ, πλεύ-
σας ἐν τῇ Καρίαῖ ἐρχεται εἰς Μάμαλον, κακεὶ κρυφίως πέμ-
Bπει πρὸς τοὺς ἔγκλειστους ὡς ἤδη κλέψων ἦλθεν αὐτούς. οἱ
δὲ τοὺς φύλακας πανδαισίαν ποιήσαντες, καὶ εἰς κόρον τὸν
ἄκρατον κεράσαντες, καὶ κοιμήσαντες ὡς τεθνηκότας, αὐτοὶ 20
ἐξῆλθον τοῦ πύργου, καὶ διὰ τοῦ τείχους χαλασθέντες καλω-
δίοις εἰσῆλθον ἐν τῇ διήρῃ, καὶ πλεύσαντες ἦλθον εἰς Σμύρ-
ναν. ἐγένετο οὖν μεγάλη χαρὰ ἐν τῇ τοιαύτῃ κλοπῇ. χειμῶ-

sorptae sunt, et quicquid Scytharum vastationi supererat, tanquam
foenum flammae devorarunt; biduique spatio tota urbs in cineres
versa est. tunc Ephesii tantam cladem contuiti hostibus se permise-
runt. Karasupasis vero intra arcem se recipit, et in autumnum di-
lata deditione, dum a filio opem expectat, obsidionem toleravit. is
Smyrna deserta opem ferre patri et Ephesum accedere nequibat, quod
militum paucitas id fieri vetaret. tandem ergo portis reclusis arcem
dedit, inque manus Mantachiae devenit; qui illum aliosque in arce
comprehensos intra ditionis suae limites victos abduxit, reddita
Atinis filio paterna hereditate. Karasupasim aliosque Othmanicarum
partium viros in castris cuiusdam, qui Mamalus dicitur, turrem coniecit
et conclusos tenuit. quid vero molitur Cineites? Smyrna cum una bire-
mi solvit, et Cariae littora legens Mamalo adpulit, clamque incar-
ceratis per nuntium significat illuc se advenisse, ut furtim eos as-
portaret. illi itaque cunctos custodes suos ad convivium vocant, me-
racioribusque calicibus ad satietatem porrectis soporem ipsis, ita ut
pro mortuis haberantur, conciliarunt; turri deinde se proripuerunt,
funibus de muro se demittentes, birememque conscenderunt, et gau-
dio perfusi, quod clanculum ita se subduxissent, Smyrnam navigant.

φορτία τῶν παρασκευῶν ἐπιθεῖναι., ἔτεροι δὲ ἐν ὕρμασιν.
καὶ δὴ ἀνατέλλοντος τοῦ ἡλίου τὰ πάντα καλῶς παρασκευά-
σαντες, οἱ μὲν ἱππεῖς σὺν τοῖς ἡγεμόσι καὶ τῷ περικτῆ στρα-
τῷ ἐπὶ τόκου ὑψηλοῦ ἰστάμενοι τὰς ἡμίονους καὶ τὰς καμή-
5 λους σὺν πακτὶ τῷ φορτικῷ τάγματι προέπεμψαν, περῶσαν-
τες τὰς κλεισούρας τὰς πρὸς Μαιάνδρον. αὐτοὶ δὲ ἴσταντο
ἕως ἴδον ὅτι τὰ δύσβατα μέρη διέβησαν. τότε καὶ αὐτοὶ κατὰ
τάξιν εἰς τὰς κλεισούρας εἰσῆλθουσαν. ὅτε δὲ τὸ τέλος τῆς οὐρα-
γίας ἐν τῷ στόματι τοῦ στενοῦ ἦν, τότε καὶ τὸ τοῦ Μουσουλ-
10 μᾶν περικτὸν ἀπὸ τῆς γαφύρας τῆς πρὸς Γαλήσιον ὄρος κειμένης
διαβάς ἐν Ἐφέσῃ ἤλθεν· καὶ τῇ τετάρτῃ ὄρα τῆς ἡμέρας,
ἡλίου ἐν τῷ ζυγῷ τὴν πορείαν ποιούντος, καὶ ὁ Μουσουλ- D
μᾶν ἐν Ἐφέσῃ. ὁ δὲ Τζινεῆτ πολλὰ συμβουλεύσας τοῦ ποιη- V. 38
σαι καταπειθῆ τὸν ἄνδρα τοῦ καταδιῶξαι δπίσω αὐτῶν, οὐκ
15 ἠρέσχετο, τὸ μὲν διὰ τὴν ἄκραν αὐτοῦ συμπάθειαν, τὸ δὲ
καὶ φοβούμενος αἰεὶ τὰς ἐπιουραγίας τοῦ Τζινεῆτ· ἦν γὰρ
ὁ Μουσουλμᾶν τσοῦτον ἀγαθὸς καὶ ἀπλούστατος ὅσον ὁ Τζι-
νεῆτ πονηρὸς καὶ περίεργος. πῆξας οὖν τὰς σπηλαίς ἐν τῷ
τῆς Ἐφέσου κάμπῃ, καὶ ποιήσας μῆνας τέσσαρας, οὐκ ἄλλο
20 ἦν τὸ δρώμενον πλὴν τρυφῆς καὶ σπατάλης· ἦν γὰρ ὁ ἀνήρ
οἰνοπότης ὡς οὐδεὶς ἄλλος, καὶ εἰς τὰς σαρκικὰς ἐπιθυμίας
ἀδεῶς ἐμπίπτων.

19. Ὁ δὲ Μωσῆς, ὃν ὁ λόγος φθάσας ἐδήλωσεν, διὰ-P. 46

8. εἰσῆλθουσαν P.

las et stragula, alii camelos et mulos, alii currus ut sarcinas et im-
pedimenta eis imponerent. orto sole, omnibusque ad discedendum
rite instructis, duces cum equitatu et copiis pedestribus in edito
loco stabant, ut cameli et muli, quos cum omnibus impedimentis
ante se agebant, claustra Maeandri transirent. ipsi vero tandiu in
acie steterunt, donec graviora onera fauces illas superasse vidissent.
tum servatis ordinibus claustra illa ingrediuntur, et cum iam illi
qui postremam aciem clauderent intrassent, Musulmanus pedites suos
ponte, qui Galesio monti vicinus est, transmisit, et Ephesus in-
gressus est, hora diei quarta, sole Librae signum tenente. at Cinei-
tes multa frustra commentus est, quibus hunc principem induceret
ad eos insequendum: sed ille nusquam sibi persuaderi passus est.
nam praeterquam quod admodum facillis esset et alienis miseris tan-
geretur, dolos et machinas Cineitis reformidabat. eratque Musulma-
nus tam probus et simplex quam Cineites improbus ac veterator. ca-
stris itaque in agro Ephesio locatis quadrimestre tempus genio in-
dulgens voluptatesque captans per luxum ac delicias ibi transegit:
prae caeteris enim vino deditus erat et in libidinem pronus.

19. At Moses, quem in superioribus nominavimus, cum fratre

πατρικὸν κληρὸν ἡγησάμενος αὐτόνομος ἡγεμὼν Ἀσίας ἐκλή-
θη. ὁ δὲ Μουσουλμὰν μὴ φέρων τὴν αὐτοῦ ἀναίδειαν ἤβου-
λήθη περῶσαι ἐν τῇ Βιθυνίᾳ. καὶ δὴ περάσας καὶ εἰσελθὼν
ἐν Προύσῃ, ἅπαντες οἱ Προυσαεῖς ἀσπασίως αὐτὸν ὑπέδ-
P. 46 ξαντο, καὶ μεθ' ὅσης χαρᾶς ἐτοιμῶς τοῦ θανεῖν ὑπὲρ αὐτὸν 5
A. C. 1404 ἤρετίσαντο. τότε δὲ ἕκτος ἀρξαμένου στρατὸν ἀθροίζειν ἤρ-
ξατο κατὰ τοῦ Τζινεῆτ. ὁ δ' αὐτὸς Τζινεῆτ σὺν ὀλίγοις ἱπ-
ποῖς δρομαῖος εἰς Ἰκόνιον μητροπόλιν τῆς Λυκαονίας ἔρχε-
ται, καὶ τῷ Καραμὰν ὁμίλησας κατέρχεται εἰς Κοτύαιον,
καὶ τῷ Καρμὶὰν τὰ αὐτὰ εἰπὼν ἔλκει αὐτοὺς μεθ' ὀκλων 10
εἰς Ἐφεσον. οἱ δὲ λόγοι οὕς ἀμίλησε μετὰ τῶν ἡγεμόνων
ἦσαν „οἶδατε ἀκριβῶς τὴν ζημίαν ἣν ὑπέστητε παρὰ τοῦ Πα-
γιαζήτ· καὶ τοὺς ὑμετέρους γονεῖς οὕς μὲν ἔσφαξεν οὕς δὲ
ἀγγὼν ἀπέπνιξεν, καὶ αὐτὸς μονάρχης ἐγένετο, καὶ ὑμᾶς
B ἔξορίστους ἐποίησεν. νῦν δὲ ἐπεὶ δικαίᾳ θεοῦ κρίσει ὁ ἀλά- 15
στωρ ἠφάνισται, μὴ καταπιέτω ἡμᾶς τὸ τῆς ἀσπίδος ἔργο-
νον, ἀλλὰ προθύμως ἔτι ἀκμάζον ὃν συντρίψωμεν αὐτοῦ τὴν
κάραν, καὶ τὸ λοιπὸν ἐν ἀμεριμνίᾳ διαίξωμεν.” τότε οἱ ἡγε-
μόνες ἐνωτιωθέντες τοὺς λόγους αὐτοῦ καὶ εἰς συμφέρον αὐ-
τῶν λογισάμενοι ἐχώρουν ἐν ἄρμασι· καὶ ὁ μὲν Καραμὰν 20
ἐν τριάκοντα χιλιάσιν, ὁ δὲ Καρμὶὰν ἐν δέκα, καὶ ὁ Τζι-
νεῆτ ἐν πέντε χιλιάσιν ἐν Ἐφέσῳ ἐστρατοπέδευσαν. ὁ δὲ

19. τοῖς λόγοις P. cf. p. 60 a, 92 a, 143 b. 21. τρισὶ Bul-
lialdus.

latur. quamobrem cum Musulmanus tantam eius insolentiam haud ferret, in Bithyniam traicere destinat, confestimque fretum transvectus Prusam ingreditur, eumque Prusenses omnes alacri bonoque animo exceperunt et hilares admodum atque laeti paratos se ad mortem pro eo obeundam dixerunt. iamque vere inchoato exercitum adversus Cineitem conscribit. is paucis equitibus comitantibus, Iconium Lycaoniae metropolim advolat, et Caramanum alloquitur, hinc Cotyaeum venit, et cum Carmiano de iisdem habito sermone, ipsos cum militibus Ephesum pertrahit. hancque vero apud eos orationem habuit. „accurate novistis quanta damna Baiazites vobis intulerit parentibusque vestris; quos partim occidit, partim eis gulam laqueo fregit, ipseque monarcha vobis pulsus evasit. quandoquidem vero pestis illa iusto dei iudicio de medio sublata est, non absorbeat nos aspidis proles, sed quanto ocyus et alacriter caput illius contundamus, quando nondum viget ac valet, securamque vitam in posterum agamus.“ eius verba cum audiissent principes, utilia sibi quae monuerat rati, ad arma ierunt; triginta militum millia adduxit Caramanus, Carmianus decem, Cineites quinque, et Ephesi castrametati sunt. Musulmanus vero Prusa Lopadium venit, et in exercitu viginti

χρήματα. καὶ περάσας ἐν Καλλιουπόλει καὶ καθίσας ἐν πό-
 τεις καὶ ἀμερικμαίαις, εὐφραυνόμενος καὶ ἀσυλαίνων οὐκ ἴ-
 5 ἄφροτιζε περὶ τοῦ Μωσῆ. ὁ δὲ Μωσῆς οὐ διέλειπε γράφων
 τοὺς μεγαστάνους, καὶ τάττων αὐτοῖς πάντα τὰ χρήσιμα, εἰ
 ἔργατης τῆς ἡγεμονίας γονήσεται. καὶ οὐ μόνον ἦν ἐν τού-
 τοις, ἀλλὰ καὶ Τούρκους ἀθροίσας ἐκ τῶν τοῦ Ἰστρου με-
 ρῶν παρ' αὐτῶν πάσης Θράκης καὶ Θετταλίας καὶ Ἰλλυρικῆς
 ἡγμάτων ἀνηγορεύετο. ὁ δὲ Μουσουλμᾶν τὸν Τζεωτὴ πρὸς
 τὰ μέρη τῆς Βουλγαρίας ἐν τοῖς μέρεσι τῶν Ἀχριδῶν ἔπαρ- P. 49
 10 χον καταστήσας ἐπεμψεν· αὐτὸς δὲ ἐν Ἀδριανουπόλει τὴν
 πορείαν ἐποιεῖ, καὶ εἰσελθὼν ἐντὸς τῆς πόλεως ἄπαντες αὐ-
 τὸν ὡς εὐεργέτην καὶ δοτῆρα πάντων καλῶν ἀνηγόρευον. καὶ V. 39
 ἐν ἀληθείᾳ οὕτως ἦν· ὅπου γὰρ ὁ Μουσουλμᾶν ἤρχετο κἄν
 τε ἐν πόλει κἄν τε ἐν κώμῃ τοῦ ποιῆσαι ἐκεῖ ἡμέρας τριάκον-
 15 τα, καὶ οἱ πλούσιοι καὶ οἱ πένητες καὶ αὐτοὶ οἱ δὲ ἔνδειαν
 τροφῶν προσαιτουῦντες πάντες ἀντάρκαις ἐγένοντο. τότε δὲ
 Μουσουλμᾶν ἀπ' Ἀδριανουπόλεως συλλέξας στρατὸν κατὰ τοῦ
 Μωσῆ ἐπεμψε, καὶ αὐτὸς διημέρευεν ἐν πότει. ὁ δὲ Μω-
 σῆς συνάψας πόλεμον καὶ ὑπέρτερος φανείας καὶ διώξας τὸν
 20 στρατὸν τοῦ Μουσουλμᾶν ἐγγὺς πρὸς Σοφίαν, ἐγένετο ἀπαν- B
 ταχοῦ φήμη ὡς ὁ Μωσῆς μέλλει τῆς δύσεως τοπαρχῆς γενέ-
 σθαι. καὶ δὴ ἐνωτισθεῖς ὁ Μουσουλμᾶν τὴν ὡς ἐν ὀλίγῃ
 μέλλουσαν εἰσελευσιν ἐν Ἀδριανουπόλει τοῦ Μωσῆ (ἦν γὰρ
 συρρέων ἄπαν τὸ πλῆθος ἐν αὐτῇ καὶ ἐκ τῶν προυχόντων

et crapulae operam dedit, et omnibus curis remissis, deque Mose
 haud sollicitus, voluptatibus carpendis exercendisque libidinibus at-
 tentus erat. non cessabat interea Moses ad magnates primariosque
 viros scribere, et polliceri, si rerum summa potiat, fore ut eorum
 commodo ac utilitati studeat. neque his solum intentus Turcos etiam
 ex Istri tractu collegit, ab eisque totius Thraciae Thessaliae et Illy-
 ricī princeps proclamatur. Musulmanus vero Cineitem in Bulgariam
 misit, eumque Achridarum provinciae praefecit; ipse Adrianopolim
 profectus ingreditur, et ab omnibus, ut bonorum omnium auctor
 atque largitor laudibus in coelum effertur. et revera talis erat Mu-
 sulmanus: quamcunque enim urbem aut vicum adiret, ut dies tri-
 ginta ibi moraretur, divitibus et pauperibus, illisque qui prae in-
 opia mendicabant, abunde largiebatur. tum ergo coactum exercitum
 adversus Mosem misit, dum ipse dies solidos in computationibus
 consumit. Moses itaque pugna commissa victor exercitum Musul-
 mani usque ad portas Sophiae insecutus est, et fama ubique sparsa
 ipsum in occidente regnaturum. ubi autem Musulmanus intellexit
 brevi Adrianopoli affuturum Mosem, ad quem undequaque turmatim

σὸν ὀλίγοι), αὐτὸς δὲ ποτε ἀνανήψας ἐκ τοῦ κάρους τῆς
 μέθης ἠβουλήθη πρὸς Κωνσταντινούπολιν ἀπιέναι. καὶ σὺν
 ὀλίγοις ἐπιβάταις τὴν ὁδὸν ἀρξάμενος, καὶ αὐτοὶ ἀφέντες αὐ-
 τὸν ἔφυγον καὶ πρὸς τὸν Μωσῆν ἤλυνον. ὁ δὲ Μουσουλ-
 μᾶν ἐν χωρίῳ τινὶ κατ' ὁδὸν ἐνταχῶν, καὶ εἰ τοῦ χωρίου 5
 ἴδον τε αὐτὸν καὶ ἐκ τοῦ ἵππου καὶ ἐκ τῶν ἱματίων καὶ ἐκ
 τῆς μορφῆς γνωρίζαντες ὡς ὁ ἡγεμὼν ἐστίν, ἔθρον ἐπὶ τῇ
 C θῆα αὐτοῦ. καὶ προκαταλαβόντες νεανίσκοι πάντε τοξόται,
 φέροντες τόξα καὶ βέλη, ὁ Μουσουλμᾶν ταραχθεὶς ἀφίχθαι
 βέλος κατ' αὐτῶν, καὶ ὁ εἷς κύμβαχος ὀλισθήσας ἔπεσεν. καὶ 10
 δεύτερον πέμψας ῥίπτει τὸν ἕτερον. τότε οἱ τρεῖς ὁμοθησαν-
 τες (ἦσαν γὰρ καὶ οἱ πάντε ὁμοπαῖτριοι καὶ ὁμαίμονες) ἀφίχθαι
 τὰ βέλη κατὰ τοῦ Μουσουλμᾶν, καὶ πίπτει τοῦ ἵππου, καὶ τὴν
 κεφαλὴν ἀποτέμνουσιν. ὁ δὲ Μωσῆς εἰσάγεται ἐν Ἀδριανουπό-
 λει μετὰ δορυφορίας καὶ τιμῆς ὕψης, καὶ ἡγεμὼν δύσεως ἀνα- 15
 A. C. 1410
 Heg. 813 δεικνύται. μαθὼν δὲ τὸν θάνατον τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Μουσουλ-
 μᾶν ἐπένησεν· καὶ στρατιώτας πέμψας καὶ τοὺς πρώτους
 τῶν σατραπῶν, ἔφερον τὸ σῶμα αὐτοῦ ἐν Ἀδριανουπόλει.
 D ἔπεμψεν αὐτὸ ἐντίμως ἐν τῇ Προύσῃ, καὶ ἔθαψαν ἐν τῷ παρ'
 αὐτοῦ δομηθέντι μνημαίῳ. ὁ δὲ Μωσῆς ἀκριβῆ ἔρουναν ποι- 20
 ῆσας εἰς τοὺς φρονεῖς τοῦ Μουσουλμᾶν, καὶ εὐρῶν καὶ τοὺς
 τρεῖς, καὶ πέμψας ἐν τῷ χωρίῳ ὃ ἐφονεύθη, καὶ ἀθροίσας
 πάντας τοὺς χωρίτας, καὶ δεσμήσας τὸν καθένε σὺν γυναι-

omnes confluebant, etiam ex primariis plurimi, sero tandem veter-
 no solutus ad mentem sobriam rediit, et Cpolim petere decrevit,
 viamque cum paucis equitibus ingressus, ab eis ad Mosem deficienti-
 bus deseritur. Musulmanus in quoddam oppidum iter faciendo ve-
 nit: quem ubi conspexere oppidani, ex equi forma, vestium ornatu
 et vultu principem esse cognoverunt, et ad spectandum illum accur-
 runt. cumque iuvenes quinque sagittarii pharetrati eum currendo
 praevenisent, turbatus telum in eos emittit, quo percussus eorum
 unus pronus in caput cecidit. secundo deinde emisso alium sternit.
 tunc tres qui supererant, quod fratres germani isti quinque essent,
 uno consensu tela in Musulmanum torquent, equo deficiunt, et lapso
 caput absciunt. Mosem autem, quem longum satellitum agmen comi-
 tabatur, Adrianopolitani cives in urbem accipiunt, et quam ex-
 quisito possunt cultu venerantur, ibique occidentis princeps procla-
 matur. cognita morte fratris sui Musulmani eum luxit, et milites
 satraparumque praecipuos misit, qui defuncti cadaver Adrianopolim
 apportarunt; Prusam postea magna pompa perlatum, monumento,
 quod ipse posuerat, intulerant. diligentem etiam inquisitionem ex-
 ercuit in eos qui Musulmanum interfecerant, tresque illos qui cae-
 dem patrauerant, comprehensos in oppidum, ubi occisus fuerat, mi-

ξὶ καὶ τέκνοις, ἀσφαλίσας τὸν καθένα ἐν ταῖς καλύβασιν αὐ-
 τῶν πῦρ ἀφίσαισι· καὶ τέκνα καὶ γονεῖς καὶ συγγενεῖς καὶ
 αἱ καλύβαι καὶ τὸ χωρίον ἅπαν κατετεφρώθη καὶ εἰς κόνιν
 ἐγένοντο. τοιαύτην ποινήν ὁ ἀπάνθρωπος εἰς ἀνθρώπους εἰ-
 5 γάσατο, δεικνύων τὴν ἀπαρχὴν τῶν κακῶν ὧν ἡμελλε κατε-
 γάσσεται ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ. ἀθροίσας οὖν τοὺς μεγ- P. 50
 στάντας τῆς Θρακίας καὶ Μακεδονίας καὶ τῶν ἄλλων ἐπαρχιῶν
 (ἦσαν γὰρ συνηθροισμένοι πάντες εἰς προσκύνησιν αὐτοῦ)
 δημηγορήσας εἶρηκε πρὸς αὐτοὺς „ὦ ἄνδρες καὶ τοῦ ἐμοῦ
 10 πατρὸς φίλοι (καὶ γὰρ οὐ δούλους λέγω), οἴδατε ἀκριβεῶς
 τὴν ἣν ὑπέστη παρὰ τοῦ Τεμύρ ἀπειλὴν ἢ τῆς Ἀσίας μερὶς,
 καὶ τὸ πλεόν, ὅτι ὁ ἐμὸς πατὴρ παραδόθη εἰς χεῖρας αὐτοῦ
 ὡς στρουθῖον. οὐκ ἄλλο τῶνν ἦν τὸ καταβιβάσαν τοὺς Σαύ-
 15 θας καὶ Πέρσας καὶ τὸ λοιπὸν ἔθνος ἐν τοῖς ἡμετέροις σκη-
 τιστάταις πλὴν ἢ Κωνσταντίνου καὶ σὺν αὐτῇ οἱ ἐν ταύτῃ βα-
 σιλεύοντες. ἐλθὼν οὖν ὁ ἐμὸς ἀδελφὸς καὶ κυριεύσας τὰ Θρακ- B
 κῆα μέρη καὶ τὴν λείπουσαν γῆν ἣν ὁ ἡμέτερος ἀδελφὸς
 ἐκυρίευσεν, οὐ μόνον τὴν πρὸς τὸ πύτριον σέβας στοργὴν οὐκ
 ἐνεδείξατο, ἀλλὰ μᾶλλον, εἰ χρὴ λέγειν, καὶ ἐφ' ἡμίσεος κα-
 20 βούρ ἐγένετο. ἐν τούτῳ καὶ ὁ Θεὸς αὐτὸν παραβλέψας, εἰς
 τὴν ἐμὴν χεῖρα τὴν ῥομφαίαν τοῦ προφήτου δίδωκε τοῦ δι- V. 40
 χοτομῆσαι τὸν ἄπιστον, τὸν δὲ πιστὸν ὑπερωψῶσαι καὶ ἀνα-
 βιβάσαι. ἔνεκα γοῦν τούτου οὐ χρὴ τοσαύτην γῆν ἢ Κων-

16. ἀδελφός] πατὴρ Bullialdus.

sit; et in unum convocatos omnes oppidanos cum uxoribus et libe-
 ris vinxit et in singulis tugurii conclusit; immissoque igne liberi
 cum parentibus cognatisque, tuguria etiam totumque oppidum con-
 flagrant et in cineres vertuntur. tali supplicio inhumane ille in ho-
 mines animadvertit, primitias ac specimen malorum scelerumque,
 quorum auctor temporibus suis futurus erat, exhibens. convocatis
 deinde Thraciae Macedoniae aliarumque provinciarum proceribus,
 qui ad eum venerandum convenerant, talem habuit orationem. „O viri
 patri mei amici, neque enim servos appello, probe novistis quanto-
 pere Asia a Temyri vexata sit; et quod gravius est, patrem meum in
 manus illius velut passerem traditum esse. non alius tamen praeter
 Cpolim eiusque imperatorem accersivit Scythas et Persas, caeterasque
 gentes in patriam nostram evocavit. cum vero frater meus, qui Thra-
 ciae caeterisque regionibus quas pater possederat dominabatur, non
 solum venerationem ac pietatem patriae debitam non exhibuerit, sed
 potius, si ita fari licet, infidelis ex semisse factus sit, eapropter
 deus illum aversatus, meam in manum gladium prophetae tradidit,
 ut infidelem discendam, fidelem vero exaltem, et honoribus extol-
 lam. propterea non convenit Cpolim tam late imperare, aut urbes

γων μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Μεχεμετ ἐν Ἀγκύρᾳ τῆς Γαλατίας καὶ φρυγῶν ἦκε ἐν Σινώπῃ ἡγεμονεύοντος Σπεντιὰρ τοῦ Τουρκουμάνου. φιλοξενήσας οὖν αὐτὸν ὡς ἔδει, ἐζήτησε περῶσαι Μωσῆς τὴν περσικὴν τοῦ Εὐξείνου κόλπου, τὰ πρὸς Βλαχίαν. ὁ δὲ ἀσπασίως τὴν αἴτησιν αὐτοῦ πληρώσας ἀπέη-5
σε, καὶ εἰς Βλαχίαν περῶ. καὶ τῷ Μύλτζῃ βεηβόδα συντηχών, καὶ πληροφορήσας αὐτῷ τίς τε εἶη καὶ πόθεν ἦκε καὶ Βπῶς, δίδωσιν αὐτῷ ἄδειαν τοῖ περιπατεῖν ἐν πάσῃ Βλαχίᾳ καὶ κραττεῖν τὰ δόξαντα. οἱ δὲ τῆς δύσεως σατραπῆαι καὶ τὰ τοῦ Λανούβεως μέρη φυλάττοντες, μαθόντες τὴν εἰς Βλαχίαν 10
εἰσοδοῦ τοῦ Μωσῆ, γράφουσι καὶ δηλοῦσι τῷ Μουσουλμῶν τὰ γενόμενα, καὶ ὅπως εἰ μὴ φθάσας περῶσει ἐν τοῖς μέρεσι τῆς Θράκης, τὴν δύσιν ὁ Μωσῆς κληρώσεται, καὶ αὐτὸς ἐν Ἀσίᾳ διαίγων εἰς αὐτὴν καὶ καταλήξει. ὁ δὲ Μουσουλμῶν ἐνωτισθεὶς τοὺς λόγους τοῦτους συντόμως ἔξ Ἐφέσου 15
C πρὸς Λάμψακον ἔρχεται, ἄγων ὁμοῦ καὶ τὸν Τζινετή, ἄλλον ἑπαρχον καταστήσας αὐτῷ αὐτοῦ ἐν Ἐφέσῳ καὶ ἐν πάσῃ τῇ ἑπαρχίᾳ. ἦν δὲ ἐν Λαμψάκῳ κτιζὼν ἐπ' ὀνόματι τοῦ Μουσουλμῶν πύργον ἕνα παμμεγέθη, ἐν τῇ ἀκτῇ τῇ ἀπέναντι Καλλιουπόλεως. ὁ δὲ δομητῶρ ἦν Σαλαग्रούζω δὲ Νέρρω 20
Γενουίτης εἷς τῶν εὐγενῶν, ὃν καὶ οἰκοδομήσας ὡς ἔπρεπεν, καὶ ἰδὼν αὐτὸν ὁ Μουσουλμῶν ἐδωρήσατο αὐτῷ πλεῖστα

15. τοῖς λόγοις τούτοις P.

suo Mehemete Ancyrae in Galatia agebat; unde Sinopem aufugit ad Spentiaarem Turcomanum eius urbis principem. cumque ab eo benigne susceptus esset Moses, rogavit ut in obiectam continentem Valachiam versus traicere eius ope et auxilio posset; quod facillime ab eo obtinuit, et in Valachiam traiecit. Ad Vaivodam deinde Myltzem se confert, cui certis indicibus notum fecit quisnam esset, unde et quomodo illuc accessisset. quare Vaivoda libertatem ei concedit secure per totam Valachiam eundi, et prout ei placuerit agendi. cum vero Bassis, qui occidentis provincias ad Danubium sitas regebant, Mosi in Valachiam adventus innotuisset, Musulmano rem totam scriptis litteris exponunt, monentque, nisi celeriter in Thraciam transierit, limites imperii sui intra Asiam, in qua tempus terit, fixum iri, Mosem vero occiduas provincias in ditionem suam redacturum. his monitis cum paruisset Musulmanus, quanto ocius Epheso Lampsaacum proficiscitur, comitemque expeditionis Cineitem abducit, in eius locum Epheso totique provinciae alio praefecto. per id tempus Musulmani iussu Salagruzus de Negro, patricius Genuens, turrem amplam Lampsaaci extruebat in littore Callipoli obiecto; quam, ut par erat, solide constructam ubi conspexit Musulmanus, multas ei pecunias largitus est. inde Callipolim transiectus computationibus

παρέδωκεν. αὐτὸς δὲ πῆξας τὰς σκηνὰς τῇ μὲν γνώμῃ Σαρ-
 ρῶν ἦν ὅτι γενήσεται ταύτης κύριος, τῇ δὲ πράξει καὶ τῇ
 λοιπῇ δυνάμει μακρόθεν ἦν ἑστώς. πλὴν καθ' ἡμέραν οὐκ
 ἐπαύετο πολεμῶν καὶ πολεμιζόμενος καὶ σφατῶν καὶ σφα- P. 51
 5 ζόμενος παρὰ τῶν πολιτῶν· ἐξερχόμενοι γὰρ οἱ πολλοὶ συν-
 ἐλέκοντο τοῖς Τούρκοις, καὶ εἰς ἓνα Ῥωμαίων τρεῖς ἐπιπτον
 Τούρκοι. τὸν δὲ βασιλέα οὐκ ἤρθεσκε τοῦτο. εἶχε γὰρ τοὺς
 Ῥωμαίους ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ διὰ τὴν ὀλιγότητα φυλάττων αὐ-
 τοὺς ὡς κόρην ὀφθαλμοῦ. ἔλεγε γὰρ „τί μοι ὄφελος, εἰ ἀπὸ
 10 τοὺς ἑκατὸν στρατιώτας Ῥωμαίους ὀλέσω δέκα; ἢ τίς τῷ
 Μωσῆ ζημία, εἰ ἀπὸ τοὺς χιλίους Τούρκους ὀλέσει ἑκατόν;”
 πλὴν ἡ θρασύτης τῶν Ῥωμαίων οὐ διέλιπε τοῦ ἐξέρχεσθαι
 καὶ συμπλέκειν τοῖς Τούρκοις. ἔλαβον οὖν ἐν πολέμῳ οἱ
 Τούρκοι ἓνα τῶν ἐνδόξων, τὸν ἐπὶ τῆς τραπέζης Ἰωάννου B
 15 τοῦ χρηματίσαντος βασιλέως, τοῦ βασιλέως Μανουὴλ υἱοῦ,
 ὃν καὶ ἀπέτεμον αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν. οἱ δὲ Ῥωμαῖοι μαθόν-
 τες τὸ γεγονός ἐξεπύρτησαν, καὶ διὰ πολλοῦ πολέμου καὶ
 κραυγῆς ἔφερον τὸ σῶμα αὐτοῦ ἐντὸς τῆς πόλεως· τὴν δὲ
 κεφαλὴν αὐτοῦ οἱ Τούρκοι τῷ Μωσῆ ἐκόμισαν. τότε Νικό-
 20 λαος Νοταρὰς πατὴρ τοῦ τεθνηκότος, διερμηνευτὴς ὢν τοῦ βα-
 σιλέως κυρίου Μανουὴλ, πλούσιος ὢν σφόδρα, ἔξαγοράσας
 διὰ πολλῶν κεντηναρίων τὴν κεφαλὴν ἔθαψε σὺν τῷ σώματι.
 μέγα πένθος ποιήσας Ῥωμαίοις ὁ νέος ἐκεῖνος καὶ τῷ πατρὶ

iacolas in urbem transtulerat, invenit, eaque deussit. dispositis
 deinde castris confidebat se eam in potestatem suam redacturum. sed
 rem e longinquo gerebat, copias procul ab urbe tenens: verum sin-
 gulis diebus ad pugnam lacessendo hostes caedebat, lacessitus quan-
 doque ipse et caesus. erumpentes namque Cpoli cives praelio cum
 Turcis congregiebantur, horumque caesorum numerus Romaeorum
 numerum triplo superabat. neque interim imperatori eiusmodi victo-
 riae gratae erant: Romaeos enim ipsi caros, non minus ac pupillam
 oculi, eorum paucitas reddebat. quid commodi, inquit, ad me redit,
 si decem milites Romaeos ex centum amisero? quantavne cladem ac-
 cipit Moses, si ex mille Turcis centum perierint? verum tamen audacia
 freti Romaei haud se continuerunt, ac eruptione facta Turcos ag-
 gredi non cessavere. inter pugnandum vero comprehenderunt Turci
 quendam illustrium Iohannis olim imperatoris Manuelisque F. pin-
 cernam, quem capite truncharunt. cognita caede Romaei portam exie-
 runt, postque diuturnam pugnam ac vociferationem cadaver in ur-
 bem importarunt: at eius caput ad Mosem attulere Turci. occisi pa-
 ter Nicolaus Notarius, imperatoris D. Manuclis interpres, qui que
 praedives erat, caput abscissum multis centenis nummis illico rede-
 mit et una cum cadavere sepelivit. ingenti dolore Romaeorum iuve-

C και τῷ ἀδελφῷ Λουκᾷ, ὃς και ἐν ταῖς ἡμέραις ὑστάτου βα-
 σιλέως Ἰωάννου τοῦ Παλαιολόγου μεσάζων ἐχρημάτισε, και
 ἐν τῇ παρτελεῖ φθορᾷ τῆς πόλεως και αὐτὸς σὺν τοῖς τέκνοις
 ἐκαρταμοήθη. ἀλλ' ἐπανιτέον ἤδη πρὸς τὴν διήγησιν. ὁ βα-
 V. 41 σιλεύς γὰρ Μανουὴλ ὄρων τοῦ τυράννου τὸ ἀπηνὲς και τὴν 5
 πρὸς τὴν τῶν Χριστιανῶν μάχην ἄσπονδον ἐχθραν, μηνίει
 τῷ Μαχουμέτ τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ ἔτι διάγων ἐν Προύσῃ τὸ
 ἐλθεῖν εἰς τὸ Σκουτάριον, και ὁ βασιλεύς σὺν τριήρεσι δια-
 βιβάσει ἐν τῇ Κωνσταντινουπόλει, ἀπὸ δὲ Κωνσταντινουπό- 10
 λεως βοηθεῖα Θεοῦ και τοῦ βασιλέως ἐξερχόμενος συμπλακῆ-
 σεται τῷ τυράνῳ. και εἰ μὲν τὸ τῆς τύχης ἐπὶ τὸν τύραν-
 D νον ῥέψει, ἡ πόλις πάντοτε ἐτοιμος ἔσται εἰς ὑποδοχὴν αὐ-
 του· εἰ δὲ τοῦναντίον, ὃ και ἐπιθυμητὸν ἡμῖν ἔστι, τὴν
 ἡγεμονίας ἐγκρατῆς γενήσῃ και ὡς ἐμὸς υἱὸς ἔσῃ. ὁ δὲ Μα-
 χουμέτ ἀκούσας τοὺς λόγους τούτους και πρόθυμος γενόμενος 15
 προθύμως εἰς τὸ Σκουτάριον ἤλανε πάσας τὰς αὐτοῦ δυνά-
 μεις. ὁ δὲ βασιλεύς μαθὼν ὅτι ἤλθεν εἰς τὸ πέραν, τὰς
 τριήρεις ἐτοιμοὺς ἔχων περᾶ, και τῷ Μαχουμέτ ἐντυχῶν και
 λόγους ἐνόρκους λαβὼν και δοὺς περᾶ τὸν Μαχουμέτ σὺν
 αὐτῷ εἰς Κωνσταντινούπολιν. και μεγάλην πανήγυριν ἐν τῇ 20
 εἰσοδῷ ποιήσας ὁ βασιλεύς τρεῖς ἡμέρας, τῇ τετάρτῃ ἔξεισι
 τῆς πόλεως ὁ Μεχουμέτ σὺν πάσῃ τῇ στρατιᾷ αὐτοῦ και σὺν
 P. 52 ὀλίγοις στρατιώταις Ῥωμαίοις· και συμμύξας τῷ Μωσῆ ἤτ-

nis ille desideratus est, patrisque et Lucae fratris, qui sub impera-
 tore Iohanne ultimo Palaeologo Mesazontis officio fungebatur, po-
 stremo in civitatis universae clade cum liberis capite plexus est. ve-
 rum ad narrationis seriem revertamur. Manuel enim imperator cum
 tyranni ferum et immanem animum cerneret, bellumque interneci-
 num adversus Christianos odio implacabili eum gerere, Mahometem
 fratrem ipsius Prusae tunc adhuc degentem monet ut Scutarium ac-
 cedat, inde Cpolim triremibus imperatoriis traiecturus; Cpoli deinde
 faventibus deo ac imperatore egressus pugnam cum tyranno experi-
 retur, patente urbe quo tuto se recipiat, si tyranno fortuna arri-
 rit: sin minus id contigerit, ut nobis optandum, principatum adipi-
 sceris, et mihi non secus ac liberi carus eris. his auditis alacer pro-
 ptusque factus Mahometes, quascunque copias habebat, Scutarium
 confestim duxit. imperator ubi eum advenisse ad oram oppositam
 didicit, triremibus, quas instructas habebat, eo traiecit; et cum Ma-
 homete collocutus, mutuo iureiurando fide utrinque obstricta, eum
 Cpolim secum vehit. exceptum celebri pompa tridui spatio magnifice
 habuit. quarto die Mahometes urbe egreditur cum universo exercitu
 suo et parva manu militum Romaeorum; itaque cum Mose pugna
 victus in urbem confugit. Tum imperator animum illius sermonibus

τήθη, καὶ ἡτήθεις κατέφυγεν ἐν τῇ πόλει. ὁ δὲ βασιλεὺς
 θεραπεύσας αὐτὸν διὰ λόγων σοφιστικῶν καὶ πραγματικῶν
 στρατιωτικῶν ὧν ἀπόλωσεν, ἐπεμελείτο πάλιν τοῦ ἐξελεῖν
 ἐκ δευτέρου καὶ συμπλακῆναι τῷ Μωσῆ. ὁ δὲ Μωσῆς ἐξελ-
 5 θῶν ἐκ τῶν ἑρίων Κωνσταντινουπόλεως, ἔχων πάντα τὸν
 δυτικὸν στρατὸν σὺν αὐτῷ, παρεσκευάζετο κατὰ τοῦ Με-
 χεμέτ καὶ τῆς πόλεως. ἐξελθῶν δὲ πάλιν ἐκ δευτέρου ὁ Με-
 χεμέτ καὶ πάλιν ἡτήθη καὶ πάλιν ἐν τῇ πόλει κατέφυγε,
 καὶ πάλιν ὁ βασιλεὺς αὐτὸν ὑπέδεξατο. τότε ὁ Μεχμεμέτ ἐν
 10 ἀδημονίᾳ γεγωνῶς καὶ τὴν τῆς τύχης μεταφορὰν ὡς σφρα-
 γμῆς στρεπτόν ἡγησάμενος, εἶρηκε τῷ βασιλεῖ „σὺ μὲν, πά-
 τερ ἄγιε, ζυγοσταθμῶν καὶ προβλέπων τὰς κλύστιγγας οὐκ
 ἀφίης μοι, ἄνω καὶ κάτω τὴν τύχην ὄρων, τοῦ προδοθῆναι
 ἢ παραδοθῆναι μοι τὸν ἐχθρὸν παρ' αὐτῆς. ἐγὼ δὲ λέγω,
 15 πᾶν τὸ ἐν μετώποις γραφὲν ἐνὸς ἐκάστον δακτύλῳ θεοῦ ἀπα-
 ραιτήτως προβήσεται. κέλευσον οὖν μοι σὺν τοῖς ἐμοῖς τὴν
 πρὸς Ἀδριανοῦ φέρουσαν τρίβον ἄρξασθαι, καὶ μόνον εὐχου
 μοι ὡς πατὴρ υἱόν, καθὰ καὶ εἰμί· τὰ δὲ μέλλοντα τῷ
 θεῷ μελέτω.” τότε ὁ βασιλεὺς ἀκούσας τοῖς λόγοις αὐτοῦ,
 20 καὶ περιπλακίς αὐτὸν καὶ ἀσπασάμενος, καὶ δεξιὸν εἴτρο-
 πίσας πολυτελῆ, καὶ χαρμονικῶς εὐφρανθέντες, πρώτας ἦδη
 γενομένης ἔξιςιν ὁ Μεχμεμέτ τῆς πόλεως, καὶ εἰς δύο μερί-

aptis erexit; curavitque apparatus bellicum iterum instaurari et
 amissa resarciri, ut cum Mose iterum confingeret. at Moses ex fini-
 bus Cpolitans occiduarum regionum omnes copias deduxit, aciem-
 que adversus Mahometem et urbem instruxit. iterum igitur erumpens
 Mahometes, accepta iterum clade in urbem refugit, fugientemque
 imperator suscipit. tunc moestus et anxius, reputans fortunam aequae
 ac fundam mutabilem volubilemque esse, his verbis imperatorem al-
 loquitur. „Tu pater sancte, qui momenta rerum perpendis lancium-
 que reciprocam librationem praevides, cum fortunam contempleris
 susque deque res meas versare, non dimittis me, dum ipsa me
 prodat, aut hostem in manus meas mihi tradat. ego vero dico, quic-
 quid in frontibus uniuscuiusque nostri dei digito scriptum est, id
 irrevocabile esse ac necessario eventurum. iube igitur me cum omni-
 bus meis copiis viam, quae Adrianopolim ducit, capessere; et solummodo bona mihi faustaue precare, ut patrem filio decet, futu-
 ra vero dei providentiae permittamus. hunc sermonem ubi audivit
 imperator, ipsum complexus ac deosculatus est: coena deinde laute
 instructa, laeti genio indulserunt. orta luce urbe exiit Mahometes,
 copiasque in acies binas partitur; quarum altera versus Euxinum in-
 cessit, altera Adrianopolim contendit. Moses autem ubi cognovit ex-
 ercitus suum Mahometem in duo agmina divisisse, illud quod ad

σας τὸν στρατὸν τὸ μὲν ἐν μέρος πρὸς τὰ τοῦ Εὐξείνου μέρη ἐπεμψε, τὸ δὲ ἄλλο τὴν πρὸς τὴν Ἀδριανοῦ φέρουσαν ὁδὸν. τότε ὁ Μωσῆς πάλιν ἀκούσας, καὶ μαθὼν πῶς εἰς δύο κατατομὰς τὰ φωσάτα ἐμέρισεν, τὰ πρὸς τὸν Πόντον μέρη ἐδίωκεν. καὶ δὴ ἐπεισεσόντα ἄμφω τὰ στρατόπεδα, 5 καὶ οἱ τοῦ Μωσῆ ἤτηθέντες πρὸς τὸν Μεχεμέτ ἤθρολζοντο, ὁ δὲ ἀσπασίως ὑπέδεχτο. ὁ δὲ Μωσῆς τὸ γερονὸς ἰδὼν D καὶ τὸ τῆς τύχης εὐμετάβολον ἔφυγεν. εἰς ἔλος δέ τι μὴ γνοὺς ἐμπεσὼν, καὶ εἰς τῶν σατραπῶν τοῦ Μεχεμέτ καταδιώκων, στραφεὶς ὁ Μωσῆς ἀπέκτεινεν αὐτόν. ὁ δὲ τοῦ σα- 10 τράπου δοῦλος φθάσας ἱππότης ἀφείλεν αὐτοῦ τὴν δεξιὰν ἀπὸ V. 42 τοῦ ὤμου, ῥίψας αὐτὴν ἐν τῷ ἔλει. μονόχειρ δὲ εἰσελθὼν A. C. 1413 καὶ διὰ τῆς ῥύσεως τοῦ αἵματος λειποψυχῆσας ἔπεσεν ἐκ τοῦ Heg. 816 ἵππου. ὁ δὲ δοῦλος τοῦ σατράπου ἔλθων εἰς τὸν ἡγεμόνα ἀπήγγειλε καὶ τὸν θάνατον τοῦ κυρίου αὐτοῦ καὶ τοῦ Μω- 15 σῆ τὴν πληγὴν· ἐλθόντες δὲ ἐν τῷ ἔλει εὗρον τεθνηκότα, καὶ ἦσαν τὸ σῶμα αὐτοῦ ἐνώπιον τοῦ Μαχουμέτ. ἰδὼν δὲ καὶ θρηνήσας κατὰ τὸ ἀπάνθρωπον ἔθος αὐτῶν ἐπεμψε τὸ P. 53 πτώμα αὐτοῦ ταφῆσαι ἐν Προύση ἐν τοῖς πατρώσιν ἐγγύς. ὁ δὲ Μεχεμέτ ἐπαναζεύξας ἐν Ἀδριανουπόλει καὶ καθίσας ἐν 20 τοῖς θάκοις τοῖς πατρικοῖς, εἰσῆρχοντο καθ' ἐκίστην οἱ τῆς δύσεως προύχοντες στρατηγοὶ καὶ προσεκύνουν αὐτῷ. ἐν δὲ ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἔχων σχολὴν καὶ ἀγωνίαν ὁ Μωσῆς μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Μαχουμέτ, ἔλαθε φεύγων ὁ Τζι-

a. τὴν deest P.

Euxinum Pontum properabat, insequitur; cumque ambae acies concurrissent, Mosis copiae victae ad Mahometis partes transierunt, qui eas benevole admisit. Moses hoc casu fortunaeque inconstantia perculsus aufugit, inque paludem locorum ignarus incidit. fugientem insequabatur et urgebat quidam ex satrapis qui Mahometi militabant, quem conversus Moses occidit. at satrapae servus equo insidens Mosem invadit, eique brachium dextrum ab humero rescindit et in paludem decutit. altero itaque brachio amputato, et sanguine aefatim profucente, animo deficiens ex equo devolvitur. reversus satrapae servus ad principem heri sui mortem nuntiat, Mosisque vulnus: ad paludem deinde cum ventum esset, mortuum offenderunt, cadaverque in Mahometis conspectum attulere. quod contemplatus cum pro more istius gentis fero atque inhumano luxisset mortuum fratrem, Prusam conditum mittit in maiorum suorum sepulchro. Mahometes his prospere gestis magnis itineribus Adrianopolim petit, ibique paterno in solio sedentem adierunt quotidie proceres ac magnates occidentis ipsam veneraturi. dum autem Moses bello a fratre suo Mahomete dis-

περὶ τὰ Θρακῶα μέρη, καὶ περὶ αὐτὸν τὸν Ἑλλήσποντον κρήφα καὶ εἰς Ἀσίαν ἔλθων καὶ στρατὸν ἀπὸ Σμύρνης καὶ Θυρέων συναγωγῶν ἔρχεται εἰς Ἐφεσον, καὶ τὸν ἡγεμόνα, τὸν ὄν Μουσουλμᾶν χειροτονήσας ἀφῆκεν, κατατομεῖ, καὶ κύριος ὡς ἐν ὀλίγῃ πάσης Ἀσίας γίνεται πρὸ τοῦ γενέσθαι τὸν Μαχουμέτ ἐν τῇ Θράκη.

20. Ὁ δὲ βασιλεὺς Μανουὴλ μαθὼν τὴν μοναρχίαν τοῦ Β Μαχουμέτ, καὶ ἀποκρισιαρίους στεilas τοὺς εὐγενεστέρους τῶν ἀρχόντων αὐτοῦ, ζητεῖ πῦρ' αὐτοῦ ὅσα συνεκατετέθη 10 δοῦναι ἐτι ἐν Κωνσταντίνου διαγότος. ὁ δὲ Μαχουμέτ δεξιῶς αὐτοὺς ἰδὼν καὶ συνθήκας ἐνόηκους ποιήσας, δοὺς ἅπαντα τὰ τοῦ Ἑξέτινου πόντου κάστρα καὶ τὰ πρὸς Θεσσαλίαν χωρία καὶ κάστρα καὶ τὰ τῆς Προποντίδος ἅπαντα, φιλοτιμίας καὶ δάροις πλείστοις κοφάσας ἀπέλυσεν αὐτοὺς ἐν αἰ- 15 ῶν, παραγγείλας αὐτοῖς, λέγων „ὑπάγετε, εἶπατε τῇ ἐμῇ πατρὶ τῇ βασιλεῖ τῶν Ῥωμαίων ὅτι βοηθεῖα θεοῦ καὶ συνεργεία τοῦ ἐμοῦ πατρὸς καὶ βασιλέως ἐξωσάμην τὴν δύναμιν τὴν πατρικὴν. ἀπὸ τοῦ νῦν δὲ εἰμὶ καὶ ἔσομαι ὑπήκοος αὐτῷ ὡς υἱὸς πρὸς πατέρα· οὐκ εἰμὶ γὰρ ἀγνώμων, οὐδ' ἀχά- 20 ριστος ὀφθῆσομαι. κελυέτω μοι τὸ δοκοῦν αὐτῷ, ἐγὼ δὲ μετὰ χαρᾶς ὅτι πλείστης ἔχω τοῦ δουλεύειν αὐτῷ.“ ὁμοίως καὶ πρόσβεις Σερβίας καὶ Βλαχίας Βουλγαρίας τε καὶ δονκός τῶν Ἰωαννίνων καὶ τοῦ δεσπότης Λακεδαιμονίας καὶ πρίγκι- D

tinetur, ex Thracia clam aufugit Cineites, et superato Hellespon- to in Asiam venit; collectoque e Smyrnaeis Thyracisque exercitu Ephesum occupat; quemque illius custodiae imposuerat Musulmanus, capite truncat, totiusque Asiae mox potitur, priusquam in Thraciam Mahometes advenisset.

20. Postquam igitur imperator Manuel accepit summam rerum penes Mahometem esse, delectos e nobilitate magnates Apocrisiarios ad eum mittit, et ex foedere, cum Cpoli ageret, inito res repetit, quae pactis conventis comprehendebantur. hos comiter suscepit Mahometes, firmatisque iuramento pactis arces omnes Euxino ponto impositas restituit, oppida quoque et castra Thessaliae ac Propontidi vicina. honorifice demum habitos, plurimisque donis cumulatos pacifice dimisit, responso hocce dato. „abite et nuntiate patri meo Romaeorum imperatori me, auxiliante deo patreque meo imperatore opem ferente, paternum regnum recuperavisse. dehinc vero illi, quemadmodum patri filium decet, et obedio et obediā. non immemor etenim sum, neque beneficiorum acceptorum unquam obliviscar. pro libitu imperet: quam promptissime iussa ipsius exequar.“ legatos quoque missos a Serviis Walachis Bulgaris et duce Iohanninorum, Lacedaemonis despota et principe Achaiae clementer allocutus men-

- P. 56 ματος, εἰπούσα καὶ τοῦτο „ἀρκεῖ μοι τοῦτο εἰς μαρτύριον ὅτι βασιλισσα τῶν Ῥωμαίων ἐγενόμην καὶ εἰμί· περὶ δὲ Θησαυρῶν μυρισταλάντων οὐ μέλει μοι.“ ἐλθούσα δὲ ἐν ταῖς ὁρίοις τῆς ἐπαρχίας τῶν Φεράρων, καὶ μαθόντες οἱ τῆς ἡγεμονίας ἐκείνης πρὸνχοτες σὺν τῷ ἀδελφῷ αὐτῆς μαρκσιῶ 5 ἐξῆλθον εἰς συνάντησιν αὐτῆς, καὶ προπέμψαντες αὐτὴν μετὰ τῶν παλατιῶν τῆς πατρικῆς ἐστίας, αὐτὴ εἰς ἐν τῶν μοναστηρίων ἐλθούσα ἐκεῖ τὴν οἰκίαν ἤρεισάτο, καὶ τῷ θεῷ Βεαυτὴν ἀναθεῖσα τὸ λοιπὸν τῆς ζωῆς ἀνεπλήρωσεν. ὁ δὲ βασιλεὺς Ἰωάννης στείλας εἰς Κομνηνὸν Ἀλέξιον βασιλέα 10 Τραπεζοῦντος ἡρμόσατο τὴν θυγατέρα αὐτοῦ Μαρίαν εἰς γυναικα, ὡραίαν καὶ κάλλι καὶ ἡθεῖ· καὶ ἀγαγόντες ἀπὸ Τραπεζοῦντος κατήγαγον ἐν Κωνσταντινουπόλει. καὶ ὁ πατριάρχ-
- A. C. 1427 χης Ἰωσήφ διὰ τῶν συνηθῶν ἱεροτελεστιῶν εἰς ἐν συνηψῆ, καὶ δέσποιντα Ῥωμαίων ἀνηγορεύθη. ὁ βασιλεὺς δ' ἀπάρας 15
- A. C. 1415 ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως σὺν τριήρεσιν πλείσταις κατήλθεν εἰς Πελοπόννησον, καὶ τὸν πρίγκιπα Ἀχαιῶν ὑποτάξας καὶ ἐτέρους ἀπογόνους τοὺς ἐκ τῆς Νανάρως καταγομένους ὑποχειρίους λαβὼν, ἀνῆκεν εἰς Κωνσταντινουπόλιν, καταλιπὼν τὸν υἱὸν αὐτοῦ Θεόδωρον δεσπότην πάσης Πελοποννήσου. 20 ἐπαναξέξας δὲ καὶ εἰς Καλλιούπολιν ἐντυχὼν τῷ Μαχουμέτ, καὶ τσαυτὴν πίστιν ἐνδειξάμενος εἰς τὸν βασιλέα ὡς καὶ ἐν τῇ τριήρει τῇ βασιλικῇ εἰσελθὼν καὶ συνστυαθεὶς τῷ D βασιλεῖ, καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτὸν σὺν δώροις πλείστοις καὶ τοῖς

iactabat; „hoc unum mihi sufficit testimonium, quod Romaeorum imperatrix facta, titulum istum retineam; nec de thesauris amplissimis sollicita sum.“ tandem cum ad fines ditionis Montisferati venisset, ad famam adventus obviam processit frater ipsius marchio, quem comitabantur regionis illius proceres, eamque in palatium paternum deduxere. in monasterium quoddam ipsa deinde habitatum secessit, et reliquum vitae tempus deo devota et consecrata exegit. uxorem deinde imperator Iohannes sibi habuit Mariam Alexii Comneni Trapezuntini imperatoris filiam, formosam certe et moribus commendabilem; quam ab eo consecutus est missis Trapezuntem legatis, qui Cpolim eam advexerunt. patriarcha deinde Iosephus per solemnes ritus sacros coniunxit, ipsaque Romaeorum imperatrix appellata est. Imp. quoque Manuel Cpoleos portu solvens cum plurimis triremibus in Peloponnesum navigavit. Achaiae principem in ordinem redactum sibi parere coegit; aliosque a Navarraeis illuc profectis genus ducentes in ditionem suam rededit; indeque Cpolim revertitur, relicto Theodoro filio universae Peloponnesi domino. cum vero Callipolim appulisset, cum Mahomete collocutus est; qui quantum imperatori consideret, triremi eius conscensa ciboque simul capto ostendit. im-

σὺν αὐτῷ δεξιῶσας, ἐξῆλθε· καὶ αἱ τριήρεις σὺν τῷ βασι-
λεῖ μετὰ χαρᾶς ὅτι πλείστης τὴν ἐπάνοδον ἤνουν. καὶ οἱ τῆς
Κωνσταντίνου ἅπαντες σὺν τῷ πατριάρχῃ καὶ τῇ συγκλήτῃ
ἐξῆλθον εἰς ἀπάντησιν αὐτοῦ, καὶ μετ' εὐφημίας καὶ ὕμνων
5 ἐν τῷ παλατίῳ ἀπήγαγον· καὶ τὰ τῆς ἐπάνοδου ἐπεπλήρωτο.

21. Ὁ δὲ Μαχουμέτ τὰ τῆς δύσεως μέρη καλῶς ἀπαρ- P. 57
τίσας, καὶ ταραχὴν οὐδεμίαν ἐξόπισθεν ἀφείδς, προῖα τὰ τῆς V. 45
ἑώας μέρη· καὶ ἐν τῇ Προύσῃ ἐλθὼν, καὶ τὰ ἀφανισθέντα
καὶ πυρὶ παραδοθέντα οἰκοδομήματα παρὰ τοῦ Καραμῶν
10 ἀνανεώσας, ἐκείθεν εἰς Ἀσίαν καταίρει. ὁ γὰρ Καραμῶν, ὅτε
ὁ Μαχουμέτ εἰς Κωνσταντινούπολιν ἐλθὼν ἠγωνίζετο κατὰ
τοῦ Μωσῆ, ἀπάρας ἀπὸ Ἰκονίου εἰς Προῦσαν σὺν δυνάμει
κατῆλθε, καὶ λεηλατήσας αὐτὴν καὶ τὰ δοτᾶ τοῦ Παγιαζήτ A. C. 1413
τοῦ πατρὸς τοῦ Μαχουμέτ ἀνακομίσας ἐκ τοῦ τάφου πυρὶ Heg. 816
15 παρέδωκεν· ὁ γὰρ αὐτὸς Παγιαζήτ ἀπεκεφάλισέ ποτε ἐν
Ἰκονίῳ τὸν πατέρα τοῦ ῥηθέντος Καραμῶν. κατελθὼν δὲ ἐν
Ἀσίᾳ εὗρε τὸν Τζινεήτ μεγαλυνθέντα καὶ ὑπὲρ τὰ ἔσκαμμέ-
να πηδῶντα· ἐλθὼν δὲ ἐν Περγάμῃ τῆς Ἀσίας μηνίει τῷ
Τζινεήτ παραχωρῆσαι τῶν ἐκεῖ καὶ ἀφελῆναι τὴν ἐπαρχίαν. ὁ
20 δὲ Τζινεήτ οὐδὲ τὸ παράπαν ἠγησάμενος ἠσφαλίσατο τὰ κά-
στρα, καὶ ἐκάθητο ἐκδεχόμενος τὴν ἐπάντην αὐτοῦ. ὁ δὲ C
Μαχουμέτ ἐλθὼν εἰς Κύμην καὶ ζητήσας τὸ φρούριον (ἦν γὰρ
κρατῶν διὰ τὸν Τζινεήτ) πολεμήσας κατέσχε, καὶ τοὺς μὲν

perator quoque multa dona ei largitus eiusque purpuratis, inde cum
caeteris iriremibus solvit, et summa cum laetitia navigationem absol-
vit. adveniēti obviam processit universus Cp. populus cum patriarcha
et senatu, festisque acclamationibus et hymnis prosecuti in pa-
latium deduxerunt. huncque exitum expeditio eius sortita est.

21. At Mahometes rebus in occidentalibus provinciis rite con-
stitutis, turbis ubique compositis, in partes orientales traiecit. Pru-
sam venit, ibique relictis aedificiis quae Caramanus incenderat, illinc
in Asiam profectorem instituit. etenim Caramanus per illud tempus
quo Mahometes Cpolim profectus bellum adversus Mosem gessit, ab
Iconio cum exercitu Prusam advolat, eamque diripit. Baiazitis quo-
que, qui et Mahometis parens fuerat, ossa e sepulcro eruta igni tra-
didit: iste enim Baiazites huius Caramani patrem Iconii olim capite
truncari iusserat. Asiam itaque ingressus Mahometes Cineitem super-
bia elatum sensit, et supra metas, ut vulgo dicitur, transiēntem.
ubi vero Pergamum Asiae devenit, Cineitem monet ut locis quae
illic occupabat cedat, provinciaque excedat. verum Cineites eum
floci faciens castra munire, quietusque expectare illius adventum.
Mahometes igitur Cymam veniens, quae Cineitis partes sequebatur,

ἀπλίτας αὐτοῦ ξίφει ἀνεῖλε, τοὺς δὲ ἐγχοορίους ἤλευθέρωσεν. ἀπάρας δὲ ἐκείθεν ἦλθεν εἰς τὸν τοῦ Μαινομένου κάμπον. ἦν δὲ ἐκεῖ φρουρίον ὄχυρόν τὸ τοῦ Ἀρχαγγέλου λεγόμενον· οἱ Τοῦρκοι δὲ Καγιατζίη μετωνόμασαν. κάκεινο σὺν πλείστη δυνάμει καὶ ἀκροβολισμοῖς παρυλαβῶν ἦλθεν εἰς Νύμφαιον, καὶ τὸ Νύμφαιον σὺν πολέμῳ λαβῶν ἦλθεν εἰς Σμύρναν. τὴν δὲ Σμύρναν ὡς ἔπρεπε τειχίσας, καὶ πλείστον τῶν στρατιωτῶν ἐμβολῶν, καὶ μεγάλην σύνταξιν ἐτοιμάσας διὰ τε ὄπλων καὶ ἀνδρῶν καὶ ἐτέρων ἀναγκαίων παρασκευοῦν, ὁ Τζινεήτ αὐτὸς εἰς Ἐφεσον ἦλθε, καταλιπὼν τὴν μητέρα καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Παγιαζήτ καὶ τὰ τέκνα ἐν Σμύρῃ P. 58 ἔγκλειστα. τὸν δὲ γαμβρὸν αὐτοῦ καὶ δοῦλον Αὐδουλατ ὀνόματι εἰς τὸ Νύμφαιον εὐρόντες οἱ τοῦ Μαχουμέτ (ἦν γὰρ φύλαξ τοῦ φρουρίου) ἀπήγαγον παραστήσαντες τῷ Παγιαζήτ βεζύρη ἧγουν μεσάζοντι τοῦ Μαχουμέτ· ἦν γὰρ ἐν ἔξου- 15 σίᾳ καὶ ἀδείᾳ πολλῇ, δεύτερος ἀρχηγὸς ὡς ἔπος εἶπεν· δοῦλος γὰρ ὑπῆρχε τοῦ Μαχουμέτ, ἀλλὰ διὰ τὴν ὑπερβύλλουσαν αὐτοῦ δουλείαν κατέστησεν ἄρχοντα τοῦ οἴκου αὐτοῦ. αὐτὸς δὲ ὁ ῥηθεὶς Παγιαζήτ ἔτι ὄντος ἐν Θράκη τοῦ Μαχουμέτ γράφει πρὸς τὸν Τζινεήτ „εἰ βούλει τοῦ εἶναι σε κτ- 20 V. 46 ριον Ἰωνίας καὶ μὴ ἔχειν τὸν τυχόντα πειρασμὸν παρ' ἡμῶν, δός μοι τὴν σὴν θυγατέρα νόμῳ γάμου, καὶ ἔσομαί σοι γαμβρός, ἀν' ὃ' ἐμὸς πενθερὸς γενήσῃ, καὶ ἔκτοτε ἔσο ἡμερ-

praesidiariis, ut se dedant, per fetiales denuntiat, recusantesque expugnat. omnes qui Cineiti militabant neci dedit, indigenasque liberos esse iussit. illinc discedens venit in campum Maenomeni, in quo extractum erat castrum munitum, quod Archangeli nomine appellabatur, Turcis vero nomine mutato Kagiacak: id magna vi oppugnatum recipit, indeque Nymphaeum profectus est; quo expugnato Smyrnam abiit. Cineites autem Smyrnam validis propugnaculis muniterat, magnamque manum praesidiariorum militum imposuerat. instructo deinde armorum apparatu ingenti, militumque numero magno conscripto, caeterisque necessariis comparatis, Ephesum discessit, relictis matre ac fratre Baiazite liberisque suis intra Smyrnae muros conclusis. gener ipsius et servus, qui, Audulas vocabatur, a Mahometis ducibus Nymphaei, cuius custodiae praefectus erat, comprehenditur, et in conspectum Baiazitae Veziri, id est Mesazontis, Mahometis adducitur. hic potentia ac opibus caeteros antecellebat, alterius principis instar. inter mancipia Mahometis fuerat: quodque servitio promptus et habilis videretur, familiam totam regendam acceperat. hic itaque, de quo nobis sermo, Baiazites ad Cineitem, cum in Thracia adhuc ageret Mahometes, scripsit: „si dominium Ioniae retinere cupis, neque a nobis ullatenus lacessiri, filiam tuam coniugio.

μως διαίων ἐν τῇ σῇ ἡγεμονίᾳ." ὁ Τζινεήτ δὲ θέλων δη-
 λῶσαι τὴν ἀλαζονεῖαν αὐτοῦ καὶ ὑπερηφανίαν ἐνόμιον τοῦ
 πυκτακομιστοῦ, παρισταμένου τοῦ Ἀύδουλά δουλου ὑπάρ-
 χοντος αὐτοῦ, λέγει πρὸς αὐτὸν „τίνος εἶ δούλος;" ὁ δὲ „τῆς
 5 σῆς αὐθεντίας." ὁ δὲ Τζινεήτ „καὶ ποίου γένους;" Ἀύδου-
 λάς δὲ „τῶν Ἀλβανῶν." „ποίας θρησκείας;" ὁ δὲ Ἀύδουλάς
 „πρώην μὲν καθοῦρ ὑπῆρχον, νῦν δὲ Μουσουλμάνος." ὁ δὲ
 Τζινεήτ πρὸς τοὺς μεγιστᾶνας αὐτοῦ φησὶν „τὴν σήμερον
 ἡμέραν, κατενώπιον πάντων ὑμῶν, ἰδοὺ δίδωμι τὴν ἐμὴν θυ-
 10 γατέρα ἐν γυναικῶν νόμιμον τῷ ἐμῷ δούλῳ Ἀύδουλάχ, καὶ
 ποιῶ τοῦτον ἐλεύθερον καὶ γαμβρὸν ἀπὸ τῆς σήμερον καὶ ἐνα C
 τῶν ἐμῶν συγγενῶν." εὐφημήσαντες δὲ πάντες τὸν Τζινεήτ οἱ
 συνεδριάζοντες, ἀνοξίας τὸ στόμα πρὸς τὸν ἀπεσταλμένον τοὺς
 λόγους τοῦτους εἰρηκεν „ἀνάγγειλον τῷ κυρίῳ σου Παγιαζήτ
 15 ὅτι ἀνελάβομεν γαμβρὸν ἐκ τῶν Ἀλβανῶν ὡς ἐκεῖνον, δού-
 λον ἀργυρώητον ὡς ἐκεῖνον, νεώτερον ἢ παρ' ἐκεῖνον, καὶ
 φρονιμώτερον παρ' ἐκεῖνον." ὁ δ' ἀπεσταλμένος συνιείς τοὺς
 λόγους ἀπεκάλυψε πῦσαν τὴν περιλήψεν τῷ κυρίῳ αὐτοῦ, καὶ
 ἦν ἔκτοτε τρέφων μανίαν ἄσποδον κατὰ τοῦ Τζινεήτ. εὐ-
 20 ρῶν δὲ καιρὸν ὃν ἐδέετο, συλλαβὼν τὸν Ἀύδουλάν εἰς τὸ
 Νύμφαιον τοὺς ὄρχεις αὐτοῦ ἐξεθέρισεν ἐνούχισας αὐτόν.
 ἀλλ' ἐπανίωμεν αὐθις εἰς τὸν τῆς ἱστορίας εἰρμόν. ὁ γὰρ
 Μαχουμάτ ἐλθὼν εἰς Σμύρναν καὶ περικυκλώσας αὐτὴν εὐ- D

mihi iunge, tuns gener ero, tu vero socer meus eris, deincepsque securus
 et quietus in tua dititione vives." at Cineites quo animi superbiam ac
 fastum ostentaret, coram nuntio qui literas ipsi attulerat, adstantem
 forte Audulam servum suum interrogat: cuiusnam es servus? respon-
 dit iste, dominationis tuae. Cineites iterum, unde natus es? ad
 quem Audulas, Albanus sum. cuius religionis? respondit Audulas: an-
 tea Cavar eram, nunc Muslmanus sum. conversus illico ad proceres
 aulae suae Cineites: Hodie, inquit, coram vobis omnibus filiam me-
 am uxorem legitimam servo meo Audulach nuptum do; eumque li-
 bertate dono, generumque in posterum adascisco, et inter affines
 meos. his Cineitis sermonibus cum universus consensus applausisset,
 ipse ad nuntium Baiazitidis conversus, renuntia, inquit, hero tuo
 generum me mihi ex Albanis, cuius gentis et ipse est, adscivisse,
 mancipium pecunia emptum, paris ipse conditionis; sed iuniorum
 ipso et prudentiorem. nuntius igitur Baiazitidis intellectis eiusmodi
 verbis, ad herum redux omnia refert, qui deinde adversus Cineitem
 odio capitali exarsit et occasione, quam expetebat, oblata, iniuriam
 apretae affinitatis ultus, captum Audulam apud Nymphaeum resectis
 testiculis eunuchum fecit. redeamus autem ad historiae seriem. Ma-
 hometes Smyrnam profectus obsidione eam cingit. at Rhodi magnam

ρεν ἐκεῖ τὸν μεγαμᾶγίστερον Ῥόδου σὺν τριήρεσι τρισὶ, ἀνοικοδομοῦντα τὸ φρούριον τὸ παρὰ τοῦ Τεμύρ φθαρέν, καὶ μὴ θέλοντος τοῦ Τζινεήτ. τότε οἱ τῶν πέριξ νήσων ἡγεμόνες μαθόντες τὴν ἄφιξιν τοῦ Μαχουμέτ ἐν τῇ Σμύρῃ ἅπαντες ἔδρουν εἰς ἀπάντησιν αὐτοῦ διὰ δύο τινῶν αἰτιῶν, διὰ τὴν ἀγαθότητα καὶ ἡμερότητα καὶ τὸ ὑπερβολικὸν τῆς δυνάμεως τοῦ Μαχουμέτ, καὶ διὰ τὸ πανοῦργον καὶ ληστρικὸν τοῦ Τζινεήτ. οἱ τῶν Φωκαιῶν οὖν ἔξαρχοι οἱ μὲν διὰ ξηραῶς οἱ δὲ διὰ θαλάσσης, ὁ Καρμιὰν τῆς ἄνω Φρυγίας, ὁ Μαντάχιας Καρίας, ὁ Μιτυλήνης διὰ τριήρεων, ὁ Χίου καὶ αἰ-10
 P. 59 τὸς διὰ τριήρεων, ὁ Ῥόδου καὶ ἦν ἐκεῖ, ἅπαντες εἰς προακύνησιν αὐτοῦ καὶ συνδρομὴν ἕνεκα τῆς καταλύσεως τοῦ τυράννου. καὶ τοὺς ἅπαντας ἀσπασίως ὡς ἀδελφοὺς ἠσπύσατο. ποιήσας οὖν ἡμέρας δέκα πολεμῶν τὴν Σμύρναν, καὶ συμβοηθοῦντες ὡς δυνατὸν καὶ οἱ τῶν νήσων διὰ θαλάσσης, ἐν 15
 τῇ δεκάτῃ ἐξῆλθεν ἡ μήτηρ τοῦ Τζινεήτ σὺν γυναικὶ καὶ τέκνοις αὐτοῦ, καὶ προσεκύνησαν τῷ Μαχουμέτ αἰτοῦντες συγχώρησιν τῶν ἐπταισμένων. παρέδωκαν οὖν τὴν Σμύρναν, καὶ παραλαβὸν αὐτήν, καὶ εἰς πολλὰ μέρη κατὰξας ἕως γῆς
 B τὰ τεῖχη ταύτης, καὶ τοὺς προμαχώνας καὶ πύργους αὐτῆς 20
 καθελὼν ἐκ μέρους, ἀφῆκε τοὺς οἰκήτορας κατοικεῖν ἀπεριφράκτους. ὁ μέγας δὲ μαγίσταρ ἦν οἰκοδομῶν πύργον ἕνα παμμεγέθη ἐν τῷ στόματι τοῦ λιμένος, ἀναβιβάσας αὐτὸν ὑπὲρ τὸν ἡμισυν. ὁ δὲ Μαχουμέτ διὰ τῆς νυκτὸς κλεισίσας

Magistrum illic invenit cum tribus triremibus, castellum quod a Temyre eversum fuerat, invito etiam Cineite instaurantem. cum vero Mahometis Smyrnam adventus fama percubisset, ad illum conveniunt omnes insularum vicinarum duces duabus de causis, cum propter ipsius bonam mansuetamque indolem, viresque caeteris superiores, tum propter Cineitis fraudes et depraedationes. accesserunt ergo Phocaeorum principes, partim terrestri itinere, partim mari vecti; Karmianus Phrygiae superioris princeps, Mantachias Cariae, Mitylenes regulus triremibus delatus, Chii quoque dominus et ipse nave advectus; iamque illic aderat magnus Rhodi magister. cuncti isti et ut colerent eum illic sunt profecti, et ut gratularentur ei tyrannum oppressum; quos omnes fraterna amicitia complexus est. per decem dies oppugnata est Smyrna, insularibus omnibus pro virium modo auxilia navalia ferentibus adversus obsessos. decimo die Cineitis mater et uxor ipsius cum liberis urbe excedunt, et ad Mahometem supplicantium habitu accedunt, veniam erroris orantes. ab iis traditam Smyrnam recepit, deinde multis in locis muros solo aequavit, propugnacula quoque et turres partim diruit, incolisque ha-

τοῖς Τούρκοις ἔριψαν ἀπὸ βάρων. πρώτως δὲ ἰδὼν ὁ μα-
γίστωρ τὸ γεγονός καὶ δευνοπαθήσας ἤλθεν εἰς τὸν ἡγεμόνα,
καὶ πολλοὺς λόγους εἰπὼν, καὶ παραστήσας πῶς τὸ φρούριον
ἐκτίσθη ἐν ταῖς ἡμέραις τοῦ Ἀτῆν διὰ ἀναλωμάτων τῆς Ῥό-
5 δου, καὶ εἰ μὴ δώσει χάραν τοῦ ἀνοικοδομηθῆναι, ἔσονται V. 47
σκάνδαλα ἀνὰ μέσον ἡγεμονίας αὐτοῦ καὶ τοῦ μακαριωτάτου C
πάπα, καὶ ἐλεύσεται δύναμις μεγάλη ἀπὸ τὰ ἐσπέρια μέρη
καὶ ἀφανιεῖ πολλοστὸν μέρος τῆς ἡγεμονίας αὐτοῦ. ὁ δὲ
Μαχουμὲτ πρώτως φέρων τοὺς λόγους αὐτοῦ εὐήδως ἀπεκρί-
10 νατο (ἦν γὰρ ἀμὴν κρατοῦσα ἡ τῶν Σουθῶν παιδεία καὶ
τιμωρία ἐν ταῖς ψυχαῖς τῶν Τούρκων) „ἐγὼ μὲν, πάτερ,
ἐβουλόμην εἶναι πᾶσι τοῖς τοῦ κόσμου Χριστιανοῖς μεγαλόδω-
ρος καὶ φιλότιμος· καὶ γὰρ τὸ τῆς ἡγεμονίας ἴδιον τοῦτ' ἐστί,
τὸ τοὺς καλοὺς εὐεργετεῖν καὶ τοὺς πονηροὺς τιμωρεῖν. ἀλλὰ
15 καὶ τὸ τοῦ ὑπῆκόου συμφέρον δεῖ πραγματοποιεῖσθαι. ἔλθων
γὰρ ἐν τοῖς μέρεσι τούτοις εἶδρον πολλοὺς τῶν Μουσουλμάνων
παροτρυνόντας μου καὶ τοῦν καὶ διάνοιαν, λέγοντες· εἰ καὶ D
σῦδὲν χρηστὸν εἰργάσατο ὁ Τεμὺρ ἐν τῇ Ἀσίᾳ, ἀλλὰ τὸ δια-
φθεῖραι καὶ ἐρεῖπιον ἀφείναι τὸ πολίχμιον τὸ ἐν Σμύρῃνι μ-
20 γα μνημόσυνον ἀνέθηκε τῇ Ἰωνίᾳ· οἱ γὰρ ἐν τύχῃ δουλείας
τοὺς Ἰωνεῖς δουλεύοντες πάντες εἰς ἐκεῖνο καταφεύγοντες ἐλευ-
θερίας ἐτύγγανον, καὶ οἱ ἐν τριόδοις διὰ ξηρᾶς καὶ διὰ πελά-

bitandam moenibus nudatam permisit. interea magnus Rhodi magister turrim quandam capacissimam ad portus ingressum aedificabat; iamque supra altitudinis semissem illam erexerat, cum Turci Mahometis iussu noctu eam radicibus demoliti sunt. mane cum facinus cognovisset magnus Rhodi magister, id aegre ferens ad principem Mahometem accessit, longamque orationem ad ipsum habuit: regnante Atine castellum illud impensis Rhodiorum constructum esse: cui si locum non dederit instaurando, difficilia utrinque iurgia intercessura inter dominationem ipsius et beatissimum papam. fore etiam ut ingens exercitus ab occiduis partibus profectus ditionis eius magnam partem devastet. Mahometes his sermonibus aequo animo auditis nihil inclementius respondit. recens enim adhuc Turcorum animis inhaerebat memoria eorum quae a Scytharum castigatione et animadversione passi erant. „Ego quidem, o pater, erga omnes Christianos per orbem universum liberalis ac magnificus esse cupiebam: regium enim hoc est, bonos beneficiis locupletare, pravos poenis sublicere. sed etiam subditorum utilitati studendum. cum enim in has regiones venissem, multi Musulmani animum nostrum incitarunt, cum dicerent: quamvis nihil Temyr in Asia, quod utile sit, patriverit, insigne tamen sibi in Ionia monumentum posuit eversa ac diruta arce, quae Smyrnae imposita erat: omnes enim Ionum servi in illam arcem confugi-

γους ἐν θαλάσῃ πλέοντες διὰ τῶν ληστρικῶν ἀκατίων πάν-
τες τύχη δουλείας ἐδεδουλοῦντο, καὶ ἦν ἄσπονδος ἔχθρα τῶν
φρερίων ἐν τε ἡπείρῳ ἐν τε θαλάττῃ μετὰ τῶν Τούρκων.
ἐμακαρίζετο οὖν διὰ τοῦτο ὁ ἀσεβὴς Τεμύρ. τῶν δὲ βούλει
τοῦ εἶναι με ἀσεβέστερον τοῦ τυράννου ἐκείνου; οὐ δύναμαι 5

P. 60 τοῦτο ποιῆσαι. πλὴν γενέσθω καὶ τὸ σοὶ βουλευτὸν καὶ τὸ
παρὰ τῶν Τούρκων αἰτηθὲν ἀσάλευτον. δίδωμί σοι ἐν τοῖς
ὄρισις Καρίας καὶ Λυκίας τόπον ὅσον βούλει, καὶ ἄπελθε
οἰκοδομήσων ὅποσον βούλει πολίχνιον." τότε ὁ μέγας μαγί-
στωρ ἐνωτισθεὶς τοὺς λόγους τούτους εἶρηκε πρὸς τὸν Μα- 10
χουμέτ „ὦ ἡγεμῶν, δός μοι τῶν ἐπὶ τὴν σὴν ἐξουσίαν
τόπων μέρος, καὶ μὴ με ἀποπέμπης ἐν ἀλλοτρίαις ἐπαρ-
χίαις." ὁ δὲ ἡγεμῶν „ἐκ τῶν ἐμῶν δίδωμί σοι, καὶ γὰρ τῷ
B Μανταχίᾳ ἐδωρησάμην τὴν ἐπαρχίαν, καὶ μὴ σοι μελέτω
περὶ τούτου." αἰτήσας δὲ πρόσταγμα καὶ λαβὼν ἀπῆλθεν. 15
ἑμοίως καὶ οἱ Χῆοι καὶ Λέσβιοι καὶ Φωκαεῖς πάντες, τὰς
αἰτήσεις αὐτῶν ἀσμένως προσδεξάμενος καὶ πληρώσας τὰ θε-
λήματα ὁ ἡγεμῶν ἀπέλυσεν ἐν εἰρήνῃ. ἡ δὲ μήτηρ τοῦ Ἰζι-
νεῆτ ἱκετικῶς δυσωποῦσα οὐκ ἐπαύετο, μέχρις ὃς εἰσακου-
σθεῖσα ἠλευθέρωσε τὸν υἱὸν αὐτῆς τοῦ θανάτου ὃς καὶ ἐλ- 20
θῶν καὶ προσκυνήσας τὸν Μαχουμέτ, ὄρκους δοὺς αὐτῷ
τοῦ μηκέτι ἀτακτεῖν ἀλλὰ πιστῶς διαίγειν ἐν πάσῃ τῇ ζωῇ

entes liberi evadebant: qui vero torrestre iter faciebant, quique mari
navigabant, praedatoribus navibus intercepti, sub servitutis iugum mit-
tebantur: et hostiliter tam mari quam terra in se invehebantur fra-
tres Rhodii et Turci. hac de caussa bene audiebat impius Temyr.
visne igitur ut isto tyranno sim magis impius? abhorret ab hoc ani-
mus. verumtamen ut quod tu cupis fiat, et Turcorum preces irritae
ne evadant, concedo tibi locum, quam amplissimum volueris, in Ca-
riae et Lyciae finibus. illuc te confer, et prout libitum erit, arcem
aedifica. Mahometis sermones cum percepisset magnus Magister, „par-
tem aliquam, inquit, o imperator, mihi largire intra imperii tui fi-
nes, neque me in ali'num transmittite.“ cui imperator: „quod tibi con-
cedo, meum est, quippe ipse ego principatum Mantachiae concessi,
neque porro de his sis sollicitus.“ rogavit itaque magnus magister sibi
rescriptum imperatorium dari; quod postquam obtinuit, inde disces-
sit. Chii pariter et Lesbii Phocaeensesque abierunt acceptis ab eo
benignis responsis super illis quae petierant: quaecumque enim ab
eo quaesivero, consecuti sunt, et pacifice ab eo dimissi. interim
Cineitis mater supplicare ipsi non cessavit, donec alloquendi se cor-
pam ei fecisset et a mortis poena filium eius exsolvisset. occurrit
Cineites, Mahometemque adoravit, et iureiurando se obstrinxit in
posterum nullas res novas moliturum, sed in fide mansurum per to-

αὐτοῦ καὶ κυρίους καὶ δεσπότας ἔχειν καὶ καλεῖν τοὺς ἐκ τῶν Ὀθμανίων καταγομένους, ἔδωκε τὴν ἐπαρχίαν τῷ υἱῷ Ἀλεξάνδρου τοῦ Σουσιάνου, ὃν καὶ εἰς τὴν αὐτοῦ ἀσέβειαν μετεσκεύασε. τὸν δὲ Τζινεῆτ κελεύσας σὺν αὐτῷ ἐν τῇ Θρησκῇ ἐλθεῖν, καλῶς τὰ τῆς ἀνατολῆς φροντίσας εἰς τὴν δύσιν ἐπανέζευξε. καὶ ἐν Καλλιουπόλει ἐλθὼν στόλον ἀπαρτίζει κατὰ τοῦ δευκὸς Ναξίας καὶ τῶν λοιπῶν Κυκλάδων νήσων τῶν ὑπὸ τὴν αὐτοῦ χεῖρα, αἰτιῶν αὐτὸν ὡς οὐ πρόην, οὕτω καὶ ἐν τῇ Σμύρνῃ, οὐκ ἦλθε προσαγορευσῶν τῷ Μαχουμέτ. ἀπάρας οὖν ἀπὸ τῆς Καλλιουπόλεως ὁ στόλος, ἔχων ἀμιραλὴν τὸν Τζαλισπέγην σὺν τριήρεσι καὶ διήρεσιν ὁμοῦ τριάκοντα, ἦλθεν ἐν Ἄνδρῳ τῇ νήσῳ, ἐν τῇ Πάρῳ, ἐν Μήδλῳ· καὶ πολλοὺς τῶν νησιωτῶν ἀθροίσας καὶ ζημίαν πλείονα ἐστὴν ποιήσας ἐπανέζευξεν. οἱ δὲ Βενετικοὶ μαθόντες τὸ γεγονός οὐκ ὑπέμειναν· ἦν γὰρ ὁ δεύκας πρὸ πολλοῦ τοῖς Βενετικοῖς ὑποκύπτων καὶ τὴν σημαίαν αὐτῶν φέρον. καὶ καταλαβόντος τοῦ ἄραρος ἠντρέπισαν καὶ αὐτοὶ τριήρεις δέκα, καὶ προσέχοντες ἦσαν τὸν Ἀδριανοῦ κόλπον, Εὐβοίαν Κρήτην καὶ τὰς Κυκλάδας νήσους. ἐλθοῦσαι δὲ τριήρεις ἐπὶ 20 μέχρι Τενέδου ἠβουλήθησαν ἐμφανεῖς γενέσθαι τοῖς ἐχθροῖς, καὶ εἰσελθόντες τὸν Ἑλλησπόντον διέβησαν μέχρι Λαμψάκου. αἱ δὲ τριήρεις τῶν Τούρκων ἵσταντο ἐν τῷ λιμένι Καλλιουπόλεως P. 61

21. a] καὶ P.

tum vitae tempus; dominosque re ac nomine agniturem eos qui ab Othmanica gente genus ducant. provinciae istius administrationem credidit Mahometes Alexandri Susmani filio, quem ad impiam superstitionem suam traxerat. insitit quoque Cineitem se in Thraciam sequi; rebuque in oriente optime constitutis in occiduas partes perrexit. Callipolim ingressus classem instruit adversus Naxi insulae duces, caeterasque, quae eius parebant imperio, Cycladas insulas. obiciebatur ei, quod Mahometem nuper non adisset nec officiis exhibitis coluisset, ut nec Smyrnam antea eum salutaturus accesserat. egressa Callipoleos portu classis triremium ac biremium simul triginta, cui Amiralus, id est archithalassus, praeerat Giali Begus, Andrum insulam, Paron et Melon appulit; multisque insularibus captis illatoque gravi damno discessit. at Veneti tantam iniuriam non tulere: ille quippe Naxi dux iamdiu in Venetorum fidem et amicitiam venerat, illorumque vexillo et insignibus se tutabatur. vere itaque adventante triremes decem ipsi instruxerunt, quas in statione habuerunt in sinu Adriatico, circa Euboeam Cretam et Cycladas insulas. triremes porro septem Tenedum usque navigarunt, ita ut in hostium conspectum venirent: faucibus deinde Hellesponti superatis Lampsacum usque pervenere. Turcica tunc classis eximie instructa stationem habebat in portu Callipoleos. conspecto interim velo uno exiguo, quod e Cpoleos portu

ἔτοιμαι εἰς ἔξοχὴν. αἱ τριήρεις δὲ τῶν Βενετικῶν ὄρωσαι
 ἰστίον ἕνα σμικρὸν κατερχόμενον ἀπὸ Κωνσταντινούπολις, καὶ
 δοκοῦντες Τουρκικὸν εἶναι, στέλλουσι μίαν τῶν τριήρεων τοῦ
 λαβεῖν αὐτό. οἱ δὲ Τούρκοι ὄρωντες τὸ δρώμενον καὶ εἰκά-
 ζοντες τὸ διωκόμενον αὐτῶν εἶναι, ἐξῆλθε καὶ ἐξ αὐτῶν ἐπέ- 5
 ρα τριήρης, δεφενδεῦσαι θάλασσαν αὐτό. ἐκεῖνο δὲ ἦν Λέσβιον
 πλοῖον κατερχόμενον ἀπὸ Κωνσταντινούπολις. ἰδόντες δὲ οἱ
 Βενετικοὶ τὰς τριήρεις τῶν Τούρκων δίκην ὄρμαδοῦ ἐξιούσας
 ὤρμησαν κατ' αὐτῶν, καὶ τὸ ἐνάλιον ἤχησαν καὶ συνεπλά-
 κησαν. πρῶτον μὲν δὴ προσκρούσαντες τὴν τοῦ ἀμιραλῆ 10
 Β Τζαλίσπεγι τριήριν ἅπαντας ἀφειδῶς ἐξεθέρισαν, καὶ αὐτὸν
 Τζαλίσπεγι μεληδὸν κατέτεμον. εἶτα ἄλλος ἄλλην ἐπεμβαί-
 νοντες πάσις παρέλαβον, ἀνηλεῶς κατατέμνοντες τοὺς Τούρ-
 κους ἐνώπιον τῶν γυναικῶν καὶ τῶν παιδῶν αὐτῶν, μακρὰν
 ἀπέχοντες τὴν ἐν Καλλιουπόλει ξηρὰν ὡς μίλιον ἕν. οἱ δὲ 15
 Βενετικοὶ ἤδη πρὸς ἐσπέραν τοῦ πολυμειν σιγήσαντες, καὶ
 τὰς τριήρεις τῶν Τούρκων ὡς κ' τὸν ἀριθμὸν καὶ τὰς αὐ-
 τῶν πτερώσαντες, κατήεσαν εἰς Τένεδον νῆσον. κακεῖ ὀρμι-
 σθέντες ἐν τῷ λιμένι, καὶ ἐξετάσαντες ἀκριβῶς καὶ χωρίσαν-
 τες τοὺς Τούρκους ἅπαντας ἔφαξαν. εἰς δὲ τοὺς Χριστια- 20
 Γ γοὺς ἐτέραν ἔρευναν ἐρευνήσαντες, καὶ τοὺς μὲν ἀγγαρικῶ
 τρόπῳ εἰσαχθέντας ἐν τῷ στόλῳ τὴν ζωὴν ἐδώρησαντο, τοὺς
 δὲ διὰ προσόδων καὶ τῆς τυχοῦσης προνοίας πάντας ἀνεσκο-
 λόπισαν ἐν τῇ Τενέδῳ· καὶ ἦν ἰδεῖν γύροθεν τὴν πᾶσαν νῆ-

solverat, quodque Turcicum coniciebant Venetae classis duces, tri-
 remem unam ad illud navigium invadendum mittunt. id cum Turci
 viderent, rati e suis esse quod insequerentur Veneti, illius tutandi
 causa triremem unam in altum emittunt. Lesbium autem erat, Cpoli
 profectum. Veneti itaque cernentes Turcicas triremes portu exire,
 ad catenae instar ordine servato, in ipsas feruntur; et cum classi-
 eum cecinissent, pugnam ineunt. primo impetu triremem Amiralii
 Giali Begi appellant, in eaque omnes promiscue ferro caedunt,
 ipsumque Giali Begum membratim conciderunt. alius deinde in aliam
 insillit, donec omnibus triremibus captis immaniter Turcos frustula-
 tim discidunt, spectantibus eorum coniugibus et liberis e Callipo-
 leos litore, quod a loco, ubi pugna commissa est, milliari uno di-
 stat. inclinato iam die Veneti receptui canunt, triremesque 27 Turci-
 cas cum suis in Tenedum insulam velis pansis deducunt. portumque
 ingressi, omnibus accurate perspectis Turcos omnes seorsim contra-
 ctos confodere. in Christianos aliter anquisitum: qui enim captivi
 vincitque in triremibus detinebantur, his vita concessa est: qui vero
 accepta mercede aut alio praemio ducti operam suam sponte locave-

σὸν ὡς ἀμπέλους τὰς φύρκας καὶ ὡς βότρυας τοὺς ἐν αὐ-
 ταῖς κρεμαμένους. αἱ δὲ τριήρεις καταλθούσαι ἐν Κρήτῃ
 τοὺς μὲν ἐν αὐτῇ τῇ νήσῳ, τοὺς δὲ ἐν Εὐβοίᾳ, τοὺς δὲ ἐν
 Βενετίᾳ διέσπειραν, τοὺς ἀγγαρευμένους ἐρέτας Χριστιανούς
 5 ὑπάρχοντας. χειμῶνος δὲ παρελθόντος καὶ τοῦ ἔαρος ἀρχομένου
 πάλιν ἀπὸ Βενετίας τριήρεις, καὶ ἐν Ἑλλησπόντῳ εἰσελθούσαι
 ἠβουλήθησαν παραλαβεῖν τὸν πύργον τὸν ἐν Λαμψάκῳ, ἐν
 ἀνήγειρεν ὁ Μουσουλμάν, καὶ διὰ θαλάσσης ἀκροβολισμοὺς
 ποιήσαντες διὰ ξηρᾶς οὐκ ἠδυνήθησαν ἐξελεῖν· ἦν γὰρ προσ- D
 10 ἔχων ὁ Χαμζὰς ὁ ἀδελφὸς τοῦ Παγιαζήτ τοῦ μεσαζόντος,
 σὺν στρατῷ χιλιάδας δέκα καὶ πλέον. ὡς δὲ ἶδον οἱ Βενετικοὶ
 μηδὲν μηδὲν ἀνύοντες, ἀφίεσαν αὐτὸν καὶ εἰς Κωνσταντῖνον
 ἔπλεον, καταλιπόντες αὐτὸν ἡμίθραστον, καὶ τὸ στέγος αὐ-
 15 τοῦ καταβάλλοντες ἀπὸ κάτωθεν ἕως ἄνω κοσμινηδὸν κατε-
 τρύπησαν. τότε ὁ Χαμζὰς ἰδὼν τὰς τριήρεις ἐκλειπούσας,
 αὐτὸς τοὺς Τούρκους κελύσας ἕως θεμέθλιον κατέρραξεν εἰ-
 πῶν „ἄνευ κέρδους οὐκ ἔρεπον ἐστὶν ὄνειδος κερδᾶναι.” ὁ δὲ
 Μαχουμέτ τὸν Ἰζινητ περάσας ἐν Καλλιουπόλει, δέδωκεν P. 62
 αὐτῷ πρόνοιαν ἐν τοῖς μέρεσι Νικοπόλεως ἐγγὺς τοῦ ποτα- V. 49
 20 μού Δανοῖβεως, παραγγείλας αὐτὸν φυλάττειν τὰς ἀκρας
 καλῶς καὶ ὑπερμαχεῖν ἐνεκα τῶν Μουσουλμάνων.

Ἐν δὲ ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἠγέρθη τις τῶν Τούρκων
 ἰδιώτης καὶ ἄγροικος ἐν τοῖς μέρεσι τοῦ ὄρους τοῦ κειμένου

rant, cuncti in insula Tenedo suspendio affecti sunt. tuncque cernere
 erat per totum insulae ambitum furcas ad instar vitium dispositas,
 et ab eis dependentia veluti racemos cadavera. ubi Cretam ap-
 pulerunt triremes Venetae, Christiani captivi remiges partim per eam
 insulam distributi, partim per Euboeam sparsi, Venetias quoque par-
 tim transvecti sunt. post exactam deinde hiemem inaeunteque vere
 classis Veneta portu Venetiarum iterum solvit, et Hellespontum in-
 gressa turrim quae Lampsaci erat a Musubniano extracta tentat. e
 triremibus itaque eam Veneti oppugnant, cum in litus exscendere
 nequissent: aderat enim ibi Chamzas, Baisitis Mesazontis frater,
 cum exercitu decem millium et amplius militum. mox cum suos cona-
 tus irritos cernerent, Cpolim abiere, turris obsidione ommissa: quam
 semirutam reliquerunt, tecto decusso et ad cribri modum pertuso.
 confestim Chamzas, ubi classem Venetam recessisse vidit, iussit Tur-
 cos turrim funditus evertere: non enim decere sine lucro et utilita-
 te contumeliam reportare. per id tempus Mahometes Cineitem Calli-
 poli transmissum praefecit Nicopoli ad Danubium sitae, hortatus
 ipsum ut limites imperii strenue tueretur et Musulmanos ab exteris
 propugnaret.

Eodem tempore Turcus quidam simplex et agrestis innotuit in

ἐν τῇ ἐμβολῇ τοῦ κόλπου τῆς Ἰωνίας, ὃ κοινῶς καλοῦσι Στυ-
 λάριον, πρὸς ἀνατολὴν κατὰ τικρὸν Χίου. καὶ ἐδίδαξε τοῖς
 Τούρκοις ἀπτημοσύνην, καὶ πλὴν τῶν γυναικῶν τὰ λοιπὰ
 B πάντα κοινὰ ἐδογματίσεν, καὶ τροφὰς καὶ ἐνδύματα καὶ ζεύγη
 καὶ ἀρούρας. ἐγὼ εἰς τὸν σὸν οἶκον ὡς ἐμὸν, σὺ δὲ εἰς τὸν ἐμὸν 5
 ὡς σὸν, πλὴν τοῦ θήλεος μέρους. πλανήσας δὲ τοὺς πάντας
 ἀγροίκους ἐν αὐτῷ τῷ δόγματι, ὑπούλως ἐπραγματεύετο καὶ τὴν
 τῶν Χριστιανῶν φιλίαν ἐξέθετο γὰρ δόγμα, ὅστις τῶν Τούρκων
 εἶποι ὅτι Χριστιανοὶ οὐχ ὑπάρχουσι θεοσεβεῖς, οὗτος ἀσεβής
 ἐστὶ. καὶ πάντες οἱ ἐπήκοοι τοῦ φρονήματος αὐτοῦ συναντιῶντές 10
 τινα τῶν Χριστιανῶν ἐφιλοξένοον καὶ ὡς ἄγγελον τοῦ Διὸς ἐτί-
 μων. αὐτὸς δὲ καθ' ἐκάστην ἐν Χίῳ οὐ διέλειπε στέλλων ἐν
 τοῖς ἡγεμόσι καὶ τοῖς κλήρον τῆς ἐκκλησίας κατειλεγμένους
 ἀποστόλους, μηνύων αὐτοῖς τὸ αὐτοῦ φρόνημα, καὶ οὐκ ἔστιν
 C ἄλλως σωθῆναι τῶν ἀπάντων εἰ μὴ ἐν τῇ ὁμοιοῖα τῆς πίστε- 15
 ως τῶν Χριστιανῶν. ἔτυχε δὲ τῷ καιρῷ ἐκείνῳ κατοικεῖν
 ἐν τῇ νήσῳ ἀναχωρητὴν ἕνα Κρητὰ γέροντα, ἐν τῇ μονῇ τῇ
 καλουμένῃ Τουρλοτῆ. καὶ στείλας ὃ ψευδαββᾶς ἐκεῖνος δύο
 τῶν ἀποστόλων αὐτοῦ τῶν μονοχιτώνων, ἔχοντας τὴν κεφα-
 λὴν κατεψιλωμένην ἀσκεπῆ καὶ τοὺς πόδας χωρὶς σανδάλια 20
 καὶ πῖλον ἕνα μονοχιτωνίσκον ἐνδεδυμένους, προσαγορεύων
 αὐτὸν καὶ μηνύων ὡς ὅτι «κἀγὼ συνασκητῆς σοῦ εἰμι, καὶ
 τῷ θεῷ ᾧ λατρεύεις, ἐκείνῳ κἀγὼ τὴν προσκύνησιν φέρω, καὶ

regione montis, qui sinus Ionii ostio adiacet et vulgo Stylarius ap-
 pellatur, Chio insulae ad ortum obiectus. docebat ille Turcos pau-
 pertatem voluntariam; et praeter uxores omnia communia esse
 debere praedicabat, annonam, vestes, currus et arva. Ego, aiebat,
 tua domo ut mea utor; tu mea ut tua uteris, salva uxoris reveren-
 tia. cumque in istud dogma omnes agrestes pertraxisset, subdole etiam
 Christianorum amicitiam petebat. edixit enim, quicumque Turcos
 Christianos pios esse negaret, eum impium esse. quotquot igitur
 praeceptis eius obsequabantur, in quemcumque Christianum incidis-
 sent, benigne eum amplectebantur et tanquam angelum dei colebant.
 ipse vero quotidie nuntios mittere ad magistratus Chiorum et prin-
 cipes cleri, consilium suum ipsis aperiens, profiterique non aliter
 omnes salvari posse nisi in fidei Christianae communione. erat tum
 forte anachoreta quidam Cretensis in insulae illius monasterio quod
 Turlotae dicitur. ad hunc falsus ille Abbas misit binos apostolos
 suos, Dervisios, capite nudo ac raso pedibusque non calceatis, rhenone
 unico vestitos, per quos talia ipsi significat: „Ego, sicut tu, ideam
 asceticae vitae institutum sequor; eundem deum, cui tu servis, ve-
 neror; ad te de nocte sine strepitu venio mare pedibus traiciendo.“
 verus itaque Abbas a falso illo abbate deceptus coepit et ipse ab-

καὶ ἄλατι τῇ παρ' αὐτοῦ δοθέντι καὶ δαπανηθέντι εἰς βρωσίν
 αὐτῷ, ἤγονν τῷ Παγιαζήτ, ὡς ἔσται πιστὸς δοῦλος καὶ τοῦ
 υἱοῦ αὐτοῦ Μουράτ, καθὼς καὶ ἐν αὐτῷ ἦν, καὶ παραδώσει
 τούτῳ τὴν ἡγεμονίαν τὴν πατρικὴν, καὶ καταστήσει αὐτὸν
 5 κύριον τοῦ οἴκου τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. τὰ δὲ ἕτερα δύο τέκνα
 (ἔτυχε καὶ γὰρ ὁ Μουράτ τότε τὴν ἔφηβον ἡλικίαν ἐπιτρέχων,
 τὰ δὲ δύο ἀνηθα ὀκταετῇ καὶ ἐπταετῇ τυγχάνοντα) ταῦτα οὖν
 ἐν τῇ διατάξει προστάξας ὡς ἵνα πρὸς τὸν αὐτοκράτορα Μα-
 νουήλ ἐγχειρίσει, καὶ ὁ βασιλεὺς ἔσται τούτων ἐπίτροπος· ταῦτα
 10 γὰρ πάντ' ἔπραττεν φοβούμενος μήπως ὁ Μουράτ διὰ πνιγμοῆς
 αὐτά, καθὼς ἔθος αὐτῶν ἔστι, φθείρη, ὡς καὶ γέγονε. κα- P. 71
 λῶς οὖν διαταξάμενος, καὶ θυρῶν ὡς καὶ θυρῶν εὐρήσει τὰ
 πράγματα σὺν τοῖς τέκνοις εἰρηναίαν κατάστασιν, ἠστόχησε
 τοῦ σκοποῦ πόρρω βαλῶν. καὶ γὰρ ἐνενοεῖ ὅτι „εἰ τὰ δύο
 15 μου τέκνα ἔσονται ἐν ταῖς βασιλικαῖς χερσίν, ἔσται ὁ Μου-
 ράτ ἄνευ ζάλης καὶ θυρῶν κύριος πάντων τῶν ὑπηκόων,
 μὴ ἔχοντες οἱ στασιασταὶ χεῖρας ἄραι. τὰ δὲ νῆπια ἐλευ-
 θερωθήσονται φόνου ἀδίκου, ἔχοντα τὸ ἀρχοῦν παρὰ τοῦ
 ἀρχηγοῦ εἰς πυντοίαν ζωὴν.” ὁ δὲ βασιλεὺς διὰ τῶν ἀμύ-
 20 ρων ἐκενοεῖ τούτων ὡς ἔξει καθαράν καὶ ἀνόθευτον τὴν φι-
 λίαν μετὰ τοῦ Μουράτ, ἐκφοβῶν τὸν κύριον διὰ τῶν ῥοπάλων B
 ὡς Ἡρακλῆς· καὶ εἰ ποτε τὰ τῆς τύχης ἀποκάμωται νῆμα-
 τα τοῦ Μουράτ, ἔξει τὸν ἀρχηγὸν ὁ βασιλεὺς συνήθη καὶ

toque condito de rebus suis omnibus decernit. adiuravit quoque eum
 per deum prophetamque suum, per panem et salem, quos ei prae-
 buerat et in eo alendo expenderat, ut fidelis servus sit Morati F.
 suo, qualem eum olim ipse expertus fuerat; tradatque ei imperium
 paternum, constituatque ipsum dominum domus paternae: alios vero
 duos liberos masculos (Morates enim tunc adolescebat, alii duo im-
 puberes octennis et septennis erant) ambos, inquam, testamento
 iussit Manuelis imp. fidei committi, ut is tutor eorum esset. de his
 omnibus sic statuit, veritus ne Morates ex gentis more eos strangula-
 tos perimeret, quod postea contigit. recte ergo rebus omnibus tes-
 tamento prospiciens, et confisus imperii statum, ubi e vita migrasset,
 pacatum fore, filiosque in tuto positos, a scopo destinato longe decer-
 vit. sic enim secum reputabat. si ambo filii mei in potestate imperato-
 ris erunt, Morates seditionibus et tumultibus solutus universis sub-
 ditis meis imperabit, neque seditiosi praetextum novas res moliendi
 nanciscentur. infantes quoque a caede iniusta liberabuntur; sumptus-
 que necessarii per totum vitae tempus a principe Morate eis supple-
 rent. imperator autem talibus obsidibus sperabat fore sibi cum Mo-
 rate sinceram ac non fictam amicitiam, sicut Hercules, canem cla-
 va terrenti. quodsi aliquando Moratem fortuna desereret, habiturum

τότε δὲ Μαχουμέτ μαθὼν τὸ δράμα πέμπει τὸν υἱὸν αὐτοῦ
 V. 50 Μωράτ, παιδίον ὄντα δωδεκαετής, καὶ σὺν αὐτῷ τὸν Παγια-
 ζήτ μεσάζοντα σὺν τῇ Θρακικῇ στρατῷ· καὶ Βιδυνοὺς καὶ
 Φρύγας καὶ Λυδοὺς καὶ Ἴωνας πάντας ἀθροίσας εἰσεὶσιν ἐν
 τοῖς δυσβάτοις ἐκείνοις τόποις σὺν δυνάμει πολλῇ, καὶ ἀπαν- 5
 τώντας πάντας ἀφειδῶς ἐξεθέρειζεν, γέροντας ὁμοῦ καὶ νήπια,
 ἄνδρας τε καὶ γυναῖκας, καὶ ἀπλῶς εἶπεῖν πᾶσαν ἡλικίαν
 ἀνηλεῶς ἐσφαττον, ὥς οὐ φθάσαντες ἐν τῷ ὄρει ὃ εἶχον εἰς
 φυλακὴν οἱ μονοχίτωνες, καὶ κροτήσαντες πόλεμον, μετὰ πολ-
 C λῶν τῶν πεσόντων ἀπὸ τοῦ μέρους τοῦ Μωράτ ὑπὲρ ἄρι- 10
 θμόν, παρεδόθησαν σὺν τῇ ψευδαββαῖ. παραλαβόντες δὲ καὶ
 δεσμύσαντες αὐτοὺς ἦλθον εἰς Ἐφεσον, κακεῖ ἐξετάσαντες
 αὐτὸν διὰ πολλῶν τιμωριῶν εὔρον ἀκλόνητον καὶ ἀμετάπτω-
 τον τῆς φαντασίας αὐτοῦ. τότε σταυρώσαντες αὐτόν, καὶ
 ἐπιθέντες καμῆλῳ ἐκτεταμένῳ ἔχων τὰς χεῖρας πεπερονημέ- 15
 σως ἐν σανίσι διὰ τῶν ἤλων, ἐθριάμβευσαν αὐτόν ἐν μέσῳ
 τῆς πόλεως. τοὺς δὲ μαθητὰς αὐτοῦ μὴ ἀπαρηνησαμένους τὸ
 φρόνημα τοῦ διδασκάλου αὐτῶν πάντας ἐπ' ὄψει τούτου κα-
 τέσφαττον, οὐκ ἄλλο λέγοντες πλὴν τὸ „τετὲ σουλταν ἐρής”
 D ἤγουν κύριε ἀββαῖς φθάσον. καὶ τότε ἠδέως τὸν θάνατον 20
 ἐλάμβανον. ἐκράτει γὰρ ἄχρι καιροῦ δόξα πολλῶν τῶν αὐ-
 τοῦ φοιτητῶν ὡς οὐ τέθνηκεν ἀλλὰ ζῆ· ὡς καὶ τῷ ἀσκητῇ

Begus salvus Magnesium evaserit. hanc acceptam cladem cum audivisset Mahometes, filium suum Moratem etiamtum impuberem annosque natum duodecim illuc mittit, eique comitem adiungit Baiazitem Mesazontem. hi collectis universis copiis Thraciae Bithyniae Phrygiae Lydiae et Ioniae per artas illas vias aditu difficillimas magna vi irrumpunt: obvios omnes sine discrimine caedunt, senes et infantes, viros et mulieres; utque verbo dicam, in omnem aetatem immaniter saevitum est, donec ad montem perventum, quem tuendum isti monochitonnes (id est una veste utentes) susceperant pugnatum illic acerrime, innumeris, qui Morati militabant, cadentibus: tandem omnes illi cum falso Abbate dediderunt se. comprehensos victosque Ephesus cunctos abduxere; ubi impostorem illum, quamvis variis tormentis subiectum, intrepidum experti sunt inque sua opinione constantem. illum igitur camelo imponunt in cruce extensum, manibus expansis, clavisque tabulae affixis, ac velut ad triumphi speciem per urbem mediam transvexere. discipulos eius, qui doctoris sui errores deponere noluerunt, ipso intente cunctos confodiunt. quorum alia verba exaudita non sunt praeter ista „tete Sultan eris,” hoc est „domine Abbas accelera;” quibus prolati mortem alacres oppetivere. per aliquod enim tempus inter discipulos eius opinio obtinuit ipsum mortuum non esse, sed vivere: talique errore tene-

τῆ προειρημένῃ ἐντυχῶν ἐγὼ μετὰ τὸ ταῦτα γενέσθαι, καὶ ἐρωτήσας περὶ τούτου, τί ἄρα τὸ δοξαζόν περὶ ἐκεῖνου, εἰρημέ μοι ὅτε ἐκεῖνος οὐκ ἀπέθανεν, ἀλλὰ περάσας ἐν τῇ νήσῳ Σάμῳ ἐκεῖ καὶ ὡς πρώην ἀυλλίζεται, εἰς σὺδὲν ἐγὼ τὰς 5 φαρτασίας αὐτοῦ οὔτε πιστεύσας οὔτε κατὰ νοῦν λαβών. ὁ δὲ Παγιαζῆτ λαβών τὸ παιδίον καὶ διελθὼν τὴν Ἀσίαν καὶ Λυδίαν, καὶ ὄσους ἐντυχῶν ἐν ἀκτημοσύνη ζῶντας Τουρκοκαλογήρους ἅπαντας πικρῶ θανάτῳ παρέδωκεν. περάσας δὲ P. 64 τὴν Θρυγίαν καὶ τὸν πορθμὸν διαβάς ἦλθεν ἐν Ἀδριανού, παραστήσας τὸν υἱὸν Μωράτ τῷ πατρὶ Μαχουμέτ νικητὴν 10 τροπαιοῦχον. τότε καὶ ὁ Μαχουμέτ ἐδωρήσατο τὴν ἡγεμονίαν τῆς Ἀμασίας καὶ τὰ πρὸς τὴν Καππαδοκίαν μέρη ἔτι νέψ ὄντι, καὶ τῶν μεγιστάνων καὶ πρακτικῶν ἓνα διοικητὴν τῶν πραγμάτων κατέστησεν Γεωργιτζεγιγ οὕτω καλούμενον.

15 22. Ὁ δὲ προορηθεὶς μέγας μαίστωρ ἐν ἐσείῃ τῷ ἔτει V. 51 στόλον ἀπαρτίσας σὺν διήρεισι τρισὶ καὶ νηῶν μέρος, τὴν B ἄπασαν παρασκευὴν ἐνδον εἰσάξας, οἶον ἄσβεστον, λίθους ἄκρωσιαίους, ξύλα, σανίδας, καὶ εἴ τι ἄλλο τὸ πρὸς οἰκοδομεῖν κάστρον συμφέρον, ἐν τοῖς ἄκροις τῆς ἐπαρχίας Καρί- 20 ας ἐν ἐνὶ ἄκρωτηρίῳ ἐλθὼν φρούριον ἐπηξεν ἐπ' ὀνόματι τοῦ κορυφαίου τῶν ἀποστόλων Πέτρον Πετρόνιον αὐτὸ καλέσας. καλῶς οὖν τὴν βᾶσιν πηξας καὶ ἀρξάμενος κτίζειν τὴν τείχην,

batur asceta ille, quicum his transactis collocutus sum. cum enim interrogassem quid de illo sentiret, respondit mihi eum non obiisse, sed in Samum insulam traiecisse, et pristinas colere sedes verum huius deliramentis neque fidem habui neque animum adverti. Baiazites adolescentem Moratem secum circumducens peragravit Asiam et Lydiam omnesque monachos Turcos acerbis tormentis necavit, quotquot in paupertate voluntaria viventes reperit. Phrygia deinde lustrata fretum traiecit, venitque Adrianopolim, Moratemque de hostibus triumphantem ad parentem suum Mahometem reduxit. hic filio suo admodum iuveni tunc Amasiam totamque Cappadociam gubernandam commisit, consiliario ac ministro adiuncto quodam e purpuratis, eoque rerum gerendarum perito, qui Georgiz-Begus appellabatur.

22. Eodem anno magnus Rhodi magister classem biremium trium, aliquot praeterea navium instruxit; quibus imposuit omnem apparatus, bitumen, lapides angulares, ligna, asseres, et si quid aliud ipsi opus esset ad arcem in finibus Cariae provinciae aedificandam: profectusque designavit in quodam promontorio propugnaculum, quod de Petri apostolorum principis nomine Petronium appellavit. fundamentis deinde solidis iactis postquam in altitudinem moenia adsurgere coepissent, cum multis copiis accessit Mantachias

μηγορεῖν ἐκ ποίας εἰς ποίαν τύχην ὑψώθημεν συνευδοκοῦντος
 Θεοῦ διὰ παρακλήσεως τοῦ προφήτου. οἴδατε γὰρ ἀκριβῶς
 οἱ μὲν αὐτοψί, οἱ δὲ παρὰ τῶν γονέων ἐνωτισθέντες, ὡς οὐκ
 ἔστιν οὐπω ἑξακοστὸν ἢ πλέον τι ἀφ' οὗ τὸν πορθμὸν δια-
 D βάντες οἱ τοῦ Ὁσμάν ἔτος τὴν Θράκην πᾶσαν ἐκράτησαν καὶ 5
 τὴν βασιλείαν Ῥωμαίων καὶ Σέρβων ὑποτελῆ καὶ ὑπόφορον
 ἔδειξαν, ἀλλὰ καὶ Βλάχους ὑπὲρ τὸν Δάνουβιον καὶ Οὐννοὺς καὶ
 μυριάριθμον γένος Ἀλβανούς καὶ Βουλγάρους πάντας σχεδὸν
 εἶπειν τοσοῦτον εἰς τέλος αἰχμαλωτίζοντες ἐταπείνωσαν, ὡς
 καὶ τὰ δημόσια αὐτῶν τέλη μὴ ἐξισχύειν τοὺς φόρους τοὺς 10
 ἐτησίους τοὺς δεδομένους ἡμῖν ἐξαρκεῖν, ἀλλὰ καὶ τὰς θυ-
 γατέρας καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτῶν ἐξαποστέλλειν πρὸς τοὺς ἡμε-
 P. 73 τέρους ἀρχηγοὺς δουλοπρεπεῶς, ἔλεον ζητοῦντες καὶ οἶκος,
 ἀνακωχὴν δεινῶν καὶ εἰρήνην παρ' ἡμῶν. ἀλλὰ καὶ ὅσον
 V. 58 ἐγκρατὲς καὶ περὶ τὴν ἡγεμονίαν ταύτην ἀξιοματικώτερον, 15
 σοφῶς καὶ ἐπιστημόνως συλλέξαντες ἐκ πασῶν τῶν γενεῶν,
 καὶ ταῦτα τὸ πλέον κακοτυχῆς καὶ ἀγροτικὸν καὶ Θεὸν ἕνα
 μὴ σέβοντες τὸν ὃν ὁ προφήτης ἐκήρυξεν, καὶ Θεοσεβεῖς καὶ
 εὐτυχεῖς ἀξιοματικούς τε καὶ λαμπροὺς ἡγεμόνας ἀπέδειξαν
 ἐξ ὧν κἀγὼ καὶ τὸ πλεῖστον μέρος τῶν ἀκουόντων ἂ λέγω 20
 τυγχάνομεν. δεῖ τοίνυν μὴ ῥαθυμεῖν μηδὲ ὀκνεῖν, ἀλλὰ νή-
 φρειν καὶ ἐργηγορεῖν, καὶ ὡς υἱὸς γνήσιος τοῦ Ὁσμάν ἀφ'

13. ἔλεον] πῶς; ἔλεον P.

intercedente, evecti simus. plerique rebus ipsis interfuistis, ceteri a parentibus vestris audivistis nondum sexaginta annos elapsedos esse, ex quo ab Othmano genus ducentes principes traiecto Thraciam universam armis suis subegerunt, Romaeorumque imperium ac Servios tributa sibi pendere coegerunt, hosque non solos, verum etiam Valachos ultra Danubium, Hunnos, populosasque nationes Albanos et Bulgaros. omnes, ut verbo dicam, in servitutem redactos tantis tributis oppresserunt, ut ipsorum publica vectigalia non sufficiant solvendis, quae nobis quotannis debent, sed filias quoque suas puerosque imperatoribus serviliter mittant. at qua de causa? clementiam ac comiserationem erga se excitaturi, aerumnarumque indutias ac pacem a nobis petentes. hoc insuper potentiam huius imperii dignitatemque auget, collectos sapienter ac prudenter ex omnibus gentibus homines, eosque ut plurimum sortis infimae et agrestes, deum unicum, quem Propheta praedicavit, non colentes, ad veram pietatem conduxisse, fortunatos, dignitatibus et honoribus ornatos, clarosque duces effecisse. ex quorum numero et ego et vestrum pars maxima, quae me loquentem audit, sumus. animo itaque despondere haud convenit, neque socordiae deditos esse, sed sobrios vigilare. et singuli, tanquam filii genuini Othmanis, pugnare debemus

λειαν δι' ὄρκου τοῦ εἶναι πιστὸν καὶ ἀδελωτάτον φίλον αἰεὶ,
 καὶ μὴ ἐπεμβαίνειν ὀψέ ποτε ἐν τοῖς ὄρκοις Ὀθμάν. καὶ
 ἀφείς τοῦ διακείν ἑστράφη ὀπισθεν ἐν τῇ Προύσῃ, καὶ δια-
 βὰς τὸν πορθμὸν ἦκεν εἰς Ἀδριανούπολιν. κακεὶ διαίγων ἤλ-
 59ε μήνυμα πῶς ὕστατος ἀδελφῶν αὐτοῦ, Μουσταφᾶς ὀνό- V. 52
 μαζόμενος, υἱὸς τοῦ προρρηθέντος Παγιαζήτ, ἐν τῇ Βλαχίᾳ
 ἦν διαίγων καὶ κατὰ μὲν τὸ πρῶτον πέμπει τοὺς τῶν δου- C
 λων ἐκκρίτους δύο τοῦ ἀποκεφαλίσαι τὸν Τζινεήτ. οἱ δὲ οὐχ
 εἶδρον αὐτὸν· ἦν γὰρ πρὸ δύο ἡμέρας τὸν ποταμὸν περά-
 10σας ἐνωθεὶς τῷ Μουσταφᾶ καὶ ὄρκους δούς αὐτῷ τοῦ συν-
 δραμεῖν καὶ συγκακοπαθῆσαι καὶ ἄρχοντα καταστῆσαι δύσεως
 καὶ ἐφίας. μαθὼν οὖν τὴν φηγήν τοῦ Τζινεήτ ὁ Μεχεμέτ,
 καὶ μὴ φέρον τὴν ζημίαν ἣν ὑποστῆναι μέλλει παρ' αὐτοῦ,
 στρατὸν ἀγείρει πολὴν, καὶ δεξιῶν ἀπὸ Θράκην ἤλθεν εἰς
 15Μακεδονίαν. κακεὶ μαθὼν ὅτι ὁ Μουσταφᾶς σὺν τῷ Τζι-
 νεήτ περῶσαντες τὸν Ἰστρον, ἔχοντες Βλάχους εἰς βοήθειαν D
 καὶ ἀπὸ τῶν Τούρκων οὐκ ὀλίγον στρατὸν, πρὸς τὰ τῆς Θετ-
 ταλίας μέρη κατέρχονται, καὶ αὐτὸς τὴν πρὸς αὐτοὺς σὺν
 τῷ στρατῷ πορείαν ἐποίει. ἀπαντηθέντες ἐγγὺς εἰς τὰ τῆς
 20Θεσσαλονίκης μέρη καὶ δὴ συνάψαντες πόλεμον, καὶ τὴν νι-
 κῶσαν ὁ Μεχεμέτ λαχὼν, ἐδιώκοντο παρ' αὐτοῦ μέχρι καὶ
 τῶν πύλων Θεσσαλονίκης ὁ Μουσταφᾶς σὺν τῷ Τζινεήτ. ἀν-
 δίστατο δὲ σὺν ὀλίγοις βοηθούμενοι παρὰ τῶν πολιτῶν.

vit se in fide mansurum, foederi nullam fraudem facturum, nec
 unquam Othmanici imperii fines invasurum. hactenus insequendi sine
 facto Prusam revertitur Mahometes, et fretum transvectus Adriano-
 polim petit; ubi dum moratur, accipit fratrem suum natu minimum
 Mustapham Baiazitiss supra memorati filium in Walachia degere. eo
 nuntio audito quamprimum mancipia mittit, quae Cineitem capite
 obtruncarent; quem non offenderunt: nudiustertius enim fluvium
 traiecerat et Mustaphae se coniunxerat: cui iuravit se fore auxilio,
 eandem cum eo fortunam subiturum, imperiumque orientis et occi-
 dentis ipsi conciliaturum. postquam itaque cognovit Mahometes Ci-
 neitem ad Mustapham transfugisse, damnum declinare cupiens quod
 sibi ab eis imminere videbat, exercitum ingentem conscribit, Thra-
 ciaeque excedens Macedoniam intrat. illic certior factus Mustapham et
 Cineitem Istrum transiisse, inque Thessaliam contendere cum Tur-
 corum haud exiguo numero auxiliariisque Walachorum copiis, ipse
 quoque contra illos cum toto exercitu iter dirigit. cumque ambo
 exercitus in agro Thessalonicensi obviam sibi facti essent, utrinque
 acie concurritur, tandemque victoria Mahometi cessit, qui Mustapham
 et Cineitem ad portas usque Thessalonicae fugientes insecutus est.

μαίων, μηνύοντες τὸν θάνατον Μαχομέτ καὶ τὴν ἀναγόρευ-
 σιν Μοράτ, καὶ πίστει ἀνανεοῦντες εἰρηνικὰς, ὡς ἔθος τοῖς
 νέοις ἀρχηγοῖς καὶ ἡγεμόσι. καὶ γὰρ ἐβούλοντο τὰ τῆς ἔω
 προοικοδομησαὶ καὶ ἀσφαλίσαι, ὡς χρῆ, διὰ συνθηκῶν καὶ
 ὄρκων μετὰ τοῦ Καραμάν, καὶ τότε τὰ τῆς Θράκης σέψα- 5
 σθαι περάσαντες τὸν πορθμόν. ὁ δὲ βασιλεὺς Μανουήλ προ-
 αρησίας τὸν καιρὸν, στέλλει πρὸς αὐτὸν πρέσβεις τὸν Πα-
 λαιολόγον Λαχυνὴν καὶ Θεολόγον Κόρακα, ὡς δῆθεν παρα-
 μυθῶν καὶ τῆς ἀρχῆς τὰ εἰσόδια συγχαιρόμενος, πρὸς τούτοις
 P 74 ἀναμνησκοντες καὶ τὴν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ὑστεραίαν βούλη- 10
 σιν, αἰτοῦντες τὰ παιδία δοθῆναι τῷ βασιλεῖ, εἶπερ βούλονται
 ἐν ὁμοιοῖα καὶ ἀγάπῃ, καθὼς καὶ μετὰ τοῦ πατρὸς ἦσαν. εἰ
 δ' οὐ βούλονται δίδοναι καὶ τοῖς πατρικοῖς θεσμοῖς μὴ προσ-
 ἤκειν, αὐτὸς ἤγουν ὁ βασιλεὺς ἔχει τὸν ἔφεδρον, καὶ ὡς ἐν
 δλίγῳ καταστήσει τοῦτον ἄρχοντα Μακεδονίας καὶ Χερρο- 15
 νησου καὶ πάσης Θράκης, μετ' οὐ πολὺ δὲ καὶ Ἀσίας καὶ
 πάσης ἄλλης ἀνατολῆς. ἐσήμαινε δὲ τῷ προδήλωθέντι Μου-
 σταφῆ. ὁ δὲ Παγιαζήτ ὡς ἔκ προσώπου τοῦ νέου ἀρχηγοῦ
 Μοράτ ἔδωκε πρὸς τοὺς πρέσβεις ἀπόκρισιν, λέγων ὡς οὐκ
 ἔστι καλὸν καὶ τοῖς τοῦ προφήτου θεσπίσμασι συνᾶδον Μου- 20
 Β σουλμάνων παῖδας τρέφεσθαι παρὰ καθουριδῶν καὶ παιδα-
 γωγεῖσθαι, τουτέστιν εὐσεβῶν παῖδας παρ' ἀπίστων ἐπιτρο-
 V. 59 πνεύεσθαι. „ἀλλ' εἰ θέλει ὁ βασιλεὺς, ἐχέτω τὴν ἡμετέραν

16. μετ' οὐ] οὐ μετ' οὐ P.

peratorem destinant, ut ipsos de Mahometis obitu et Moratis inau-
 guratione monerent ac pacis foedera renovarent, pro more a princi-
 pibus ad imperium recenter adsumptis usurpato. rebus etenim Orientis
 imprimis prospectum cupiebant pacta per iusiurandum cum Caramano
 amicitia, mox ad res Thraciae curas conversuri, ubi in eam traiecissent.
 at imperator Manuel praevertit missis legatis Palaeologo Lachyne et
 Theologo Corace, qui Moratem consolarentur et primordia imperii ipsi
 gratularentur. de postrema deinde patris eius voluntate mentionem fa-
 ciunt, et secundum illam postulant pueros imperatori tradi, siquidem
 concordiam et amicitiam, quae inter eum patremque eius intercesserunt,
 integras ac incorruptas permanere velint. quodsi tradere pueros patri-
 que legibus obtemperare recusaverint, successorem apud se imperator
 habet, quem brevi Macedoniae principem, Chersonesi ac totius Thraciae
 constituat, confestim etiam Asiae et totius Orientis. idque consilium
 supra memorato Mustaphae aperuit Manuel. ad haec Bajazites pro novo
 imperatore Morate respondit legatis: non esse honestum, neque prophe-
 tetae oraculis consonum, Musulmanorum liberos apud Cavidas esse
 educari et institui, hoc est piorum filios sub impiorum tutela esse.
 „sed si velit imperator, amicitiam nobiscum ineat, eamque colat iux-

ἀγάπην, καὶ μενέτω κατὰ τὰς πρώτας συνθήκας φίλος καὶ πατὴρ τῶν ὄρφανῶν τούτων πάντων ἐκτὸς ἄλλης ἐπιτροπικῆς διαθέσεως. ἔξομεν δὲ καὶ ἡμεῖς τὴν αὐτοῦ φιλίαν ὡς ἔρμαιον τι καὶ καθολικὸν ἐπισφράγισμα, τηροῦντες μὴ ἐπεμβαίνειν
 5 τι τῶν ἀκαισίων μηδὲ ὑπὲρ τὰ ἐσκαμμένα πηδᾶν τις ἀφ' ἡμῶν· ἀλλ' ἐν μέσῳ ἡμῶν καὶ ὑμῶν ἔστωσαν ὄρκοι καθάπερ σιδηροῦς τοῖχος καὶ ἀσφαλὲς περίφραγμα. τὸ δὲ αἰτεῖν τέκνα καὶ ἔχειν καὶ ἐπιτροπεύειν, ἀδύνατόν ἐστιν αἰτοῦντι συντίθεσθαι. τὸ δὲ δοῦναι μᾶλλον ἀδυνατώτερον.” τούτοις
 10 τοῖς λόγοις ἀποπεμφθέντες οἱ τοῦ βασιλέως πρέσβεις, καὶ πρὸς τὸν βασιλέα πάντα ἀναλέξαντες, ἔδοξε τὰ ῥῆ δείγματα. καὶ δὴ τὴν ψυχὴν καμῶν, καὶ εἰς ἀνάμνησιν ἐλθῶν τῶν ῥημάτων ὧν συνετάξατο τῷ Μανσταφᾷ ἄρτι ἐν τῇ Ἀθήνῃ νησὶ διάγοντι ἔξ ὄτου παρὰ τοῦ αὐτοῦ βασιλέως ἐπέμφθη
 15 ἔξόριστος, ὡς ὁ λόγος φθάσας ἐδήλωσε, μετακαλεῖται Δημήτριον Λάσκαριν τὸν Λεοντᾶριον, ἄνδρα καὶ ὡς χρὴ εἰπεῖν στρατηγὸν γενναῖον, εὐδοκιμήσαντα ἐν τε Λακεδαιμονίᾳ καὶ Θετταλίᾳ τὸ πρῶτον ζῶντος τοῦ ἐν αὐτῇ βασιλευσάντος Ἰωάννου τοῦ Παλαιολόγου ἀνεψιοῦ τοῦ αὐτοκράτορος· καὶ γὰρ
 20 ὁ Δημήτριος οὗτος εἶχε τὰ πρῶτα τῶν τιμῶν παρ' αὐτῷ. ὁ θανόντος δ' αὐτοῦ πέμπει τὸν τρίτον τῶν υἱῶν αὐτοῦ στεφανώσας δεσπότην ἐν Θετταλίᾳ· τὸν δὲ Λεοντᾶριον μεταπέμψας ἐκείθεν εἶχεν ἐν Κωνσταντίνου πλησίον αὐτοῦ ὡς

ta priora foedera, sitque pater horum, quotquot sunt, puerorum, at a tutelae munere prorsus abstineat. nos quoque eius amicitiam lucro arponemus, eamque loco diplomatis catholici sigillo firmati habebimus; cavebimusque ne quis nostrum praeter fas et aequum quicquam tentet, aut terminos transiliat. verum demus iuramenta mutua, quae sint tanquam murus ahenus et munitum vallum inter nos. petitionibus vero vestris, quibus pueros apud vos habere postulatis eorumque tutelam gerere, annuere non possumus: tradi vero multo minus possunt.“ cum hoc responso dimissi imperatoris legati, ad eum omnia renuntiant; quae ipsi visa sunt aspera. quare animo aeger, memorque eorum quae nuperrime transacta erant cum Mustapha, qui in Lemno insula commorabatur ex quo illuc relegatus fuerat, ad se venire iubet Demetrium Lascarum Leontarium, virum, ut verum dicam, fortissimum belli ducem, qui Lacedaemone et in Thessalia multis se approbaverat, dum vixit et regnavit ibi Iohannes Palaologus, imperatoris ex fratre nepos; apud quem hic Demetrius summos honores adeptus est primosque magistratus gessit. at Iohanne mortuo, tertium filiorum suorum Thessaliae principem coronavit Manuel, illucque regnatum misit. illinc ad se Leontarium vocavit, eumque Cpoli in aula sua habuit utpote virum prudentem et rei hel-

ἄνδρα συνετόν καὶ περὶ τὰ στρατιωτικὰ δόκιμον. καὶ γὰρ
 ἠτύχει ὁ βασιλεὺς Μανουὴλ ἐν ἕξ παισὶν ἄρρεσιν, ὧν ὁ
 πρῶτος ἦν Ἰωάννης, ὃς καὶ στεφθεὶς παρὰ τοῦ πατρὸς αὐ-
 τοῦ βασιλεὺς Ῥωμαίων ἀνηγορεύθη· ὁ δεύτερος Θεόδωρος,
 ὃν καὶ δεσπότην Λακεδαιμονίας κατέστησεν· ὁ τρίτος Ἄν- 5
 δρόνικος, ὃς καὶ Θεσσαλίας δεσπότης ἐγένετο· ὁ τέταρτος
 P. 75 Κωνσταντῖνος, ὃς καὶ τὰ Ποντικά μέρη τὰ πρὸς Χαζαρίαν
 ἐκληρώσατο· πέμπτος δὲ Δημήτριος καὶ ἕκτος Θωμᾶς, οἱ
 καὶ σὺν τῷ πατρὶ διήγον νήπια τυγχάνοντες. τότε οὖν χρεΐ- 10
 ας κατεπειγούσης τριήρεις δέκα, ὡς χρῆ, ἐκ τῆς Κωνσταν-
 τίνου τῷ Δημητρίῳ τῷ Αἰσκάρι παραδοὺς ἐπεμψεν ἐν τῇ νή-
 σφ Ἀήμω, προστάξας αὐτὸν λαβεῖν τὸν ἐξόριστον Μουστα-
 φαῖν σὺν τῷ πολλαίκις προρρηθέντι Τζινεῖτ, καὶ ἐξαγαγεῖν
 αὐτοὺς ἐν Χερρονήσῳ σὺν τῇ δυνάμει τῶν τριήρεων. καὶ
 τὸν Μουσταφαῖν ἀρχηγὸν καταστήσει Θράκης ὡς υἱὸν ὄντα 15
 φυσικὸν τοῦ προαπερχομένου Παγιαζῆτ καὶ ὡς καθολικὸν
 κληρονόμον τῶν πατρικῶν αὐτοῦ πραγμάτων τόπων καὶ ἐπιερ-
 B χιῶν· ὁ δὲ καὶ γέγονεν. καὶ γὰρ ἔθος ἦν ἀρχαῖον τοῖς
 Τούρκοις τὸ μὴ πολυπραγμονεῖν τίνας οὗτος καὶ τίνας ἐκεῖ-
 νος παῖς, πλην καὶ μόνον εἰ τοῦ Ὀθμᾶν ἀπόγονός ἐστι. εἰ 20
 δὲ οὐκ ἐστι τῆς αὐτῆς εἴξεως, ἀδύνατον ὑπέκειν καὶ ὡς ἀρ-
 χηγὸν τιμᾶν.

Ἄρξομαι δὲ ἐντεῦθεν τὴν ἐκ πύλαι γενομένην παρὰ τῶν

licae peritum. imperator enim Manuel sex masculorum prole auctus
 erat, quorum primus erat Iohannes, qui a patre Romaeorum impera-
 tor coronatus est, secundus Theodorus, quem Lacedaemonis despo-
 tam constituit; tertius Andronicus Thessaliae imperavit; quartus Con-
 stantinus regiones ad Pontum sitas Chazariae finitimas sortitus est;
 quintus Demetrius, sextus Thomas, qui, quod infantes essent, in
 domo patris educabantur. itaque cum rerum status tunc urgeret,
 triremes decem optime instructas, quae in portu Cpoleos erant, De-
 metrio Lascari dedit, eumque in insulam Lemnum mittit, datque
 in mandatis, ut relegatum Mustapham cum saepius dicto Cineite
 accipiat, in Chersonesum ipsos exponat cum copiis, quas in tri-
 remibus haberet; constituat etiam Mustapham Thraciae principem
 (ut qui filius naturalis esset demortui Baiazitis) universique patri-
 monii heredem, regionum ac praefectararum. quod mox factum fuit.
 consuetudo enim inter Turcos olim invaluit, non curiose perpendere
 ex quo natus hic aut ille foret, verum unum solum ad imperium
 adipiscendum sufficebat, Othmanica stirpe ortum esse: quodsi ab
 ea genus aliquis non duxisset, obsequium ei praestari et ut impera-
 tori honor haberi non poterat.

Hinc vero data occasione incipiam narrare consilium a Tur-

τοῦ λογισμοῦ ἔνεκα τῆς φανερώσεως τοῦ Μουσταφᾶ καὶ τοῦ
 Τζινεῆτ. ὁ δὲ κύρις Δημήτριος ὁ Λεοντᾶρις τριῆριν μίαν C
 ἑτοιμίαςας καὶ τοὺς δύο ἔνδον ἐμβάλων ἀπέστειλε τῷ βασιλεῖ.
 ὁ δὲ βασιλεὺς τὸν μὲν Μουσταφᾶν μετ' ὀλίγον ἐν τῇ νήσῳ
 5 Ἀλήμῳ ἐπεμψε, προστάτων τοὺς αὐτοῦ φυλάττειν ἐπιμελῶς·
 τὸν δὲ Τζινεῆτ ἔδωκε μονὴν αὐτῷ ἐν τῇ μονῇ τῆς παμμακα-
 ρίστου, καὶ ἦν ἐκεῖ ἡσυχάζων. τότε ὁ βασιλεὺς στείλας ἀπο-
 κρισιαρίους ἐζήτηε παρὰ τοῦ Μαχουμέτ τὰς δαπάνας ἃς ἐμελ-
 λε δαπανᾶν ὁ Μουσταφᾶς· ἦσαν γὰρ σὺν αὐτῷ νέοι τριά-
 10 κοντα, καὶ σὺν αὐτῷ Τζινεῆτ δέκα. ἐποίησεν οὖν κατ' ἔτος
 λαμβάνειν ὁ βασιλεὺς ἐκ τῶν θησαυρῶν καὶ τῶν εἰσοδημάτων
 τοῦ Μεχμέτ τριακοσίων χιλιάδων ἄσπρων ἀριθμόν, λαβὼν
 ὄρκους τοῦ μὴ ἀπολεθῆναι τὸν Μουσταφᾶν ἄφ' ὄρου ζωῆς τοῦ D
 Μαχουμέτ· μετὰ δὲ τὸ θανεῖν ὡς ἴδη τοὺς μεταγενεστέρους
 15 πρῶτιτοντας εἰς αὐτὸν τὸν βασιλέα, καὶ αὐτὸς τὸ συμφέρον
 ἐκλέξεται. λαβόντες οὖν σύμφωνα ἐγγράφως καὶ ὄρκους οἱ
 πρέσβεις ἀπήεσαν. ὁ δὲ Μαχουμέτ κατὰ τῶν Βλάχων τρέ-
 φων ἔχθραν ἔνεκα τῆς τοῦ Μουσταφᾶ ἀναρρώσεως, πέμπει
 στρατὸν πολὺν καὶ λεηλατεῖ καὶ πυρπολεῖ καὶ ζημιοῖ τὰ κλει-
 20 στα. μετὰ δὲ ταῦτα ἤρξατο ἐν κρυφῇ τρέφειν ἔχθραν κατὰ
 τῆς πόλεως· ἦν γὰρ ταῦτα κρύπτων εἰς βῆθος, ἀλλ' οὐ φανε- V. 54
 ρῶς τὸ παράπαν ἐδείκνυε.

Ἐν δὲ ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἦν τις ἀνὴρ ἐκ πόλεως Φι-
 18. ἀναρρήσεως P.

staphae et Cineitis manifestam rebellionem. Demetrius autem Leon-
 tarius triremem paravit, ambosque captivos ea vectos ad imp. trans-
 mittit. qui post breve tempus Mustapham in Lemnum ablegat,
 incolisque sub diligenti et accurata custodia tenendum committit. at
 Cineitem monasterio B. Virginis inclusit, ubi quietus otietur. tum
 imperator apocrisiarios misit, qui sumptus a Mahomete peterent in
 Mustapha alendo faciendos: nam comitabantur eum viri triginta,
 Cineitem decem. quapropter singulis annis accepit imperator ex re-
 ditibus et aerario Mahometis trecenta asprorum millia, interposito
 iuramento de Mustapha non liberando, quamdiu in vivis superesset
 Mahometes: post mortem vero ipsius concessum imperatori, quem-
 admodum erga se affectos cognoverit Mahometis posteros, e re sua
 decernere. legati postmodum suis petitionibus congrua ac idonea
 promissa, scriptis mandata et iureiurando firmata, secum referentes
 abierunt. Mahometes autem Walachis infensus propter Mustapham
 servatum, in eos numerosum exercitum duci iubet, qui depraeda-
 tionibus et incendiis agros vastat et plurima damna infert. inde ad-
 versus urbem etiam inimicitias occultas exercere coepit, profunda
 tamen dissimulatione tectas, nec palam prorumpentes.

Et tempore vir quidam innotuit Christianus Philadelphius inter

P. 68 *λαδελφείας, ἄνθρωπος τὸ μὲν γένος Χριστιανός, τὴν τύχην εἰς ἐκ τῶν ἀρχόντων τῆς πόλεως Φιλαδελφείας, τὴν πρᾶξεν πυνυῖργος καὶ δούλος. οὗτος ἐν τῇ τῶν Σκυθῶν ἐπιδρομῇ εἰς ὧν τῶν προκαθημένων κατέδωκε πολλοὺς τῶν Χριστιανῶν ἐν χειρὶ τῶν ἀσεβῶν ἕνεκα αἰτίας, πλουσίους ὑπάρχοντας, 5 ἀφροῦναι τὸ γραφὴν τῷ Τεμῦρ τέλος· κάκεινοι δὲ μὴ ἔχοντες ἀποδοῦναι, πυρὶ κατέφλεξαν αὐτοὺς οἱ βάρβαροι, ὡς καὶ τὸν ἄρχιερέα Φιλαδελφείας εἰς τοσοῦτους πειρασμοὺς εἰσάξαι καὶ βιάσασθαι τοῦ ἐξομῶσασθαι τὸ σέβας τῶν Χριστιανῶν. οὗτος ἔλθων ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ τινι τῶν τοῦ παλατίου 10 ἐντυχῶν καὶ σὺν αὐτῷ συχνάκις εἰσερχόμενος, μᾶ τῶν ἡμερῶν ἐν τῷ παλατίῳ ἐγένετο ζήτησίς τινος διερμηνηνευτοῦ, χρείας κατεπειγούσης. ὁ δὲ ἐτοίμως εἰσέρχεται, καὶ τὰ παρὰ Τούρκων λαλούμενα αὐτὸς ἐξηλλήνισεν· ἦν γὰρ τὴν διάλεκτον τῶν Τούρκων εἰς ἄκρος μεμαθηκώς. ἔκτοτε οὖν οἱ πρό- 15 σβεις τοῦ βασιλέως εἶχον ὁμοῦ καὶ τὸν Θεολόγον (οὗτω γὰρ ἔκαλεῖτο) συνερχόμενον διὰ τὴν διάλεκτον. συχνάκις οὖν τὰ τῆς πρεσβείας οὐ διέλειπον διὰ τινῶν συμβαινόντων αἰτιῶν, καὶ ὁ Θεολόγος σὺν τοῖς πρέσβεσιν. οἰκειωθεὶς τοίνυν τῷ Παγιαζήτ τῷ μεσαζόντι τοῦ Μαχουμέτ ἐγένετο μέγας τὸ καθ' 20 ἡμέραν φίλος αὐτοῦ, λαμβάνων παρὰ τῶν Ῥωμαίων μυστηρία τινα καὶ ῥίπτων ἐν τοῖς ὡσὶ τοῦ Παγιαζήτ, καὶ δεκνύ-
Cων ἀκραιφνῆ πίστιν εἰς αὐτούς, παρὰ δὲ τῶν Τούρκων ἐκ μέρους ἀνακαλύπτων. κατήνησεν οὖν εἰς τοσοῦτον ἄκρος*

cives primarius, caeterum subdolos et veterator. hic cum inter reip. administratores esset, quando Scythae in Asiam irruerant, complures Christianos, quod opulenti essent, impiis istis tradidit, ut a Temyre imperatas pecunias solverent: quos, cum solvendo non essent, barbari combusserunt; atque etiam Philadelpiae archiepiscopum tam saevis tormentis vexavere, ut Christianam religionem eiuraverit. Cpolim Philadelphius ille venit, ubi in cuiusdam aulici familiaritatem admissus est. cumque ad eum frequenter accederet, accidit ut in aula imp. propter negotia urgentia interpres aliquis conquireretur. confidenter ergo ingressus Turcorum verba Graece interpretabatur: eorum enim linguam apprime callebat. legati imp. hunc, qui Theologus appellabatur, comitem deinceps habuerunt, quod linguae Turcicae peritus esset. cum frequentes igitur legationes variis de causis obirent, Theologus in eorum comitatu aderat. familiaris exinde factus Baiazeti Mesazonti seu Veziro Mahometis, artiozem in dies cum illo amicitiam contrahit, eique secreta a Romaeis sibi credita prodit. at sinceram fidem erga legatos professus, quae ex Turcis resciverat, eis ex parte detegebat. eo itaque aura fortunae eum

τῆς τύχης ὡς καὶ καθολικὸς ἀποκρισιάρχιος τοῦ βασιλέως γε-
 νέσθαι καὶ σύνδειπνος τοῦ Παγιαζῆτι καὶ αὐτοῦ τοῦ Μαχου-
 μετ πολλὰκις. ἐλέγχετο δὲ παρὰ πολλῶν καὶ ἠκούετο ὡς ὁ
 Θεολόγος οὐκ ἦν ἀληθῆς συνεργὸς τῶν Ῥωμαίων ἐπὶ καλῆ·
 5 καὶ τὸν ἐρηθῆντα Μουσταφᾶν ἐνεκα φόβου, τοῦ μὴ φυγαδεῦσαι
 τοῦτον ἐκ τῆς πόλεως, ἐν τῇ Ἀλήμνῳ ἐξώρισαν. καὶ ἄλλα τινά,
 σιτοδοσίας λέγω καὶ τὰ ὑποσχεθέντα εἰς θανάτῳ τοῦ Μου-
 σταφᾶ, κατὰ καιρὸν ἐκωλύοντο παρὰ τῶν Τούρκων καὶ μνησίων
 ὁ βασιλεὺς δι' ἐτέρων πρέσβων οὐδὲν ἤνοιεν, ἕως ἔλθῶν ὁ
 10 Θεολόγος πάντ' ἔπραττεν. εἶχον οὖν οἱ Ῥωμαῖοι κακὰς ὑπο- D
 λήψεις εἰς αὐτόν. ὁ δὲ βασιλεὺς Μανουὴλ οὔτε ὑπώπτευσεν,
 ἀλλ' οὐδ' ἐδείκνυσεν, εἰ καὶ ἔνδον εἶχε τι. πλὴν καθὼς με-
 τασκευάζει ὁ σοφὸς ἀρχιτέκτων θεὸς τὰ πάντα, καὶ ἐν μιᾷ
 15 ᾠρᾷ τὰ καλῶς ἰστάμενα καταστρέφει, τὰ δὲ κακῶς κείμενα
 ἀνεγείρει, οὕτω καὶ τὰ τοῦ Θεολόγου, μᾶλλον δὲ θολλό-
 γου, βουλευμάτα, εἰ καὶ ἀληθῆ τὰ παρὰ πολλῶν λεχθέντα
 τότε, καθὼς καὶ τὸ τέλος ἐδείξεν, εἰς κενὸν μετεστράφησαν.
 ὁ γὰρ Μαχουμέτ ἐν κνηγίῳ ἰππεύων, καὶ ὑὸς ἐξερχομένου
 20 ἐκ τῶν δρυμῶνος, καὶ αὐτὸς τὸ δόρυ κινῶν κατὰ τοῦ θηρίου
 πίπτει τοῦ ἵππου ἐπιληψίᾳ κεκρατημένος ἡμίξηρος. ἄρα τες P. 69
 δ' αὐτὸν ἤγαγον ἐν τῷ παλατίῳ· ἦν γὰρ ἐγγὺς τῆς Ἀδρια-
 νοῦ θηροῦν. μετακαλεσάμενοι οὖν τοὺς δοκιμωτάτους τῶν

3. δὲ] γὰρ P.

prorexit, ut generalis apocrisarius imperatoris fieret et Baiazetis
 commensalis, saepiusque ipsius Mahometis. inter plures vero sinistri
 iactabantur de Theologo sermones, maleque ipse audiebat, utpote
 qui fidelem operam Romaeis non navaret nec ad bonum finem col-
 limaret. praedictumque Mustapham in Lemnum relegaverunt, ne ur-
 be ab isto Theologo eiiceretur. inciderunt et alia. promissae ad Mu-
 stapham alendum expensae per aliquod temporis spatium, quominus
 solverentur, Turcis prohibebant. per alios igitur legatos impera-
 tor de hoc questus nihil perfecit, donec accedens Theologus totum
 negotium expediret. suspectus propterea fuit Romaeis, qui de eo
 pessime sentiebant. at imp. Manuel nulla unquam eum suspicione per-
 strinxit: vel si quae animo inhaereret, non patefaciebat. verumtamen
 ut sapiens architectus deus omnia momento mutat firmiterque stan-
 tia evertit, quae vero eversa iacent erigit, ita Theologi, sive potius
 Thollogi, machinationes non sine numine evanuerunt, cum quae de
 illis tunc passim asseriebantur vera essent, prout exitus patefecit.
 Mahometi enim inter venandum equitanti aper ex dumis exiliens oc-
 currit: in feram dum iaculum vibrat, ab equo cadit sanguinis ictu
 percussus et hemiplecticus factus. sublatum in palatium reportarunt:
 in vicinis enim Adrianopoli campis venabatur. accersiti deinde medi-

ἰατρῶν, καὶ τοὺς ἑγγύς καὶ τοὺς πόρρω, ἀνεβοήθουν αὐτὸν
τάχα. ὁ δὲ στρατὸς ἅπας ἦν ἀδημονῶν καὶ ζητῶν τὸν ἡγε-
μόνῳ θεάσασθαι. πρῶτ' ἀπαύσιας γενομένη, κατὰ τὸ ἔθος
ἔξηγαγον αὐτὸν ἔξω, καὶ ἰδόντες αὐτὸν πάντες ἐσφρήμισαν καὶ
ἐχάρησαν. τῇ δ' ἐπιούσῃ πάλιν ἐπιληψίας εἰσπεσοῦσης, καὶ 5
φωνὴν καὶ γλῶτταν κωλυθεὶς ἐσπέρας ἤδη καταλαβούσης ἀπέ-

A. C. 1421 Heg. 824 V. 55 B
δοκε τὸ χρεῶν ἐπὶ τῆς στρωμνῆς αὐτοῦ. παρελθόντος οὖν
τοῦ Μαχουμέτ ἐν εἰρήνῃ τὸ πλεόν τῆς ἀρχηγίας αὐτοῦ μετὰ
τοῦ βασιλέως Ῥωμαίων καὶ πάντων τῶν Χριστιανῶν πλὴν
τῶν Βενετικῶν, ἐτελεύτησεν ἀποδοὺς τὸ χρέος ἀτάραχον· 10
καὶ γὰρ ἐν εἰρήνῃ καὶ ἐν τῇ Ἀδριανοῦ ἐντὸς τοῖς παρ' αὐ-
τοῦ δομηθεῖσι παλατίοις νόσφ' μικρᾷ προσομιλήσας ἐξέψυξε,
θάνατον δοὺς τὸν ὄν ἐκ προγόνων ἢ τύχῃ οὐκ ἔκλωσεν· καὶ
γὰρ οἱ μὲν φαρμάκῃ, οἱ δὲ πνιγμονῇ, ἕτεροι μαχαίραις τὸν
βίον κατέλυσαν πλὴν τούτου, τῆς Ἀτρόπου παραβλεψίσης, 15
ὡς οἶμαι, ἕνεκα φιλίας ἣν ἔσχε καθαρὰν πρὸς τοὺς αὐτοκρά-
τορας καὶ συμπάθειαν ἣν ἔδεικνυ πρὸς τὸ τοῦ Χριστοῦ ὑπή-
κον.

C
Διαβὰς οὖν τὴν πρὸς τὸν Ἀἰθην ἀμεταστρεφῆ ὁδόν,
κατέλιπε τὸν πρῶτον τῶν νιῶν αὐτοῦ ἀρχηγὸν Τουρκῶν, τὸν 20
καλούμενον Μουράτ, τότε ἐν τοῖς ὄρεισι Ἀμασσίας ἡγεμονεύ-
οντα. καὶ γὰρ ἐκεῖ τὰς ἄκρας ἐκείνας ἔλαχεν αἰθεντεύειν,
δοθεῖσας παρὰ τῷ πατρὶ αὐτοῦ, ὅρια τυγχάνοντα τῶν Περ-
σοτουρκῶν, οὓς ἤρχε Καραιουλοῦν γειννιάζων Λύζου καὶ

ci peritissimi, et qui in vicinia habitabant et qui longe aberant, ce-
lerem opem aegrotanti tulerunt. universus interim exercitus dolere,
cupereque imperatoris adspectum. mane igitur omnibus conspicendus
secundum morem foras educitur, conspectumque universi laeti fau-
stis acclamationibus salutarunt. postridie epilepsia iterum correptus
vocis ac linguae usu privatur: vespere tandem in lecto decumbens
debitum naturae persolvit. cum ergo Mahometes totum fere quo re-
gnavit tempus pacifice cum Romaeorum imp. omnibusque praeter
Venetos Christianis transegisset, fato nulla vi externa properato con-
cessit: tranquille enim Adrianopoli in palatio, quod extruxerat, bre-
vi morbo conflictatus animam efflavit, mortis genere eo, quod nulli
maiorum obtigerat. aliis enim veneno necatis, aliis strangulatis, hic
unus morti violentae exemptus est; Parca declinante, ut puto, cum
propter amicitiam cum imperatore semper sincere cultam, tum quia
erga Christianos misericordem se praebuit.

Viam itaque ad inferos irremeabilem ingressus, natu maximum
filiorum suorum Moratem dictum Turcorum imperatorem reliquit. is
tunc Amasiae praecerat. tradito enim sibi a patre imperio regebat
provinciae in confinio Persoturcorum sitas, quibus Karaiulucus im-

Πέρσας, ὃς καὶ θυγατέραν Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ βασιλέως
 Τραπεζούντων εἰς γάμον ἠγάγετο. καὶ γὰρ ἀτακτοῦντες πολ-
 λάκις οἱ τῆς Ἀμασσίας καὶ τοῦ Τουρκοπέρας προσκαλοῦν-
 τες, ἐπεὶ ὁμογενεῖς καὶ ὁμοδαίετοι τυγχάνουσιν, εἰς ἀποστασίαν
 5 χωροῦντες ἐφαίνοντο. δὲν ψήθη δὲ παρελθὼν Μεχεμέτ, ὁ πατὴρ D
 αὐτοῦ, ἐγχειρίσαι τὴν ἐπαρχίαν τῷ νιῷ αὐτοῦ, καὶ καταστήσαι
 τούτον κύριον ἐν τοῖς ὀρίοις ἐκείνοις καὶ κεφαλὴν πρὸς Πέρσας
 ἀντιπαρατάττουσαν, ὡς κάκενος ἐν τῇ Ἀδριανοῦ πρὸς Ῥωμαί-
 ος Οὐντους Βλάχους Σέρβους Βουλγάρους δόρυ κινῶν, ἐν
 10 πάσῃ τῇ Ἀσίᾳ καὶ Θράκῃ τὸ ἱπῆκον ἐν ἐθπραγίᾳ διαύγειν.
 κληρωθεὶς οὖν ὁ Μουράτ περὶ τὴν ἀρχηγίαν οὐκ ἀταράχως
 οὐδ' ἄνευ ζάλης εἰσῆλθεν, ἀλλὰ μετὰ πολλοῦ τοῦ θοροῦβου
 καὶ μεγάλης ζημίας τὸν κότινον ἔλαβεν, ὡς ὁ λόγος φθάσας
 δηλώσει. καὶ γὰρ ὁ τούτου πατὴρ νοσηλευθεὶς προσκαλεῖται
 15 τὸν πρῶτον τῶν μεγιστάνων αὐτοῦ, ὃν καὶ βεζύρην καὶ πάσ-
 σαν κατὰ τὴν αὐτῶν καλοῦσι φωνήν, ὃν οἱ Ῥωμαῖοι πατρί- P. 70
 κιον καὶ μεσάζοντα λέγουσι. ὄνομα τῷ ἀνδρὶ Παγιαζήτ, γέ-
 νους Ἀλβανῶν, ἐκ παιδόμεν τὴν δουλικὴν τύχην λαχὼν καὶ
 τῷ Μεχεμέτ περὶ συνῶν ἐν τε δυσπραγίαις καὶ θλίψεσιν. ἔτι
 20 νέος ὢν ὁ Μεχεμέτ παρὰ τοῦ Τεμῦρ τοῦ τὸν πατέρα τού-
 του κτείναντος δικακόμενος ἐν τοῖς ὄρεσι Γαλατίας ἐν ὀρίοις
 Ἀγκίρας τῆς πόλεως, ἐν οἷς καὶ ὁ πόλεμος ἐκείνος ὁ μέγας,
 ὃν προλαβὼν ὁ λόγος ἐδήλωσε, πολλὰ δεινὰ καὶ ταλαιπωρι-

perabat, vicinus Lazis ac Persis, Alexii Comneni imperatoris Trape-
 zuntini gener. saepe enim seditionibus agitabantur Amasini, et Tur-
 copersas eiusdem sibi generis similibusque morum homines ad suas
 partes traherant, ita ut defectioni proximi viderentur. quamobrem
 defunctus Mahometes huius pater filium suum illi provinciae praefec-
 tum illorum limitum dominum constituendum bellique ducem ad-
 versus Persas opponendum duxit, perinde ut ipse Adrianopoli impe-
 rii sede collocata ad coercendos Romaeos Hunnos Walachos Servios et
 Bulgaros in armis semper erat, in eo laborans ut subditi sui per
 Asiam et Thraciam secundis rebus paceque frueretur. itaque cum
 hereditario iure imperium adeptus fuisset Morates Begus, haud
 sine tumultu et cladibus magnis thronum conscendit: verum tur-
 bis variis vexatus damnisque affectus coronam reportavit, ut mox
 narraturi sumus. huius enim pater cum morbo decubisset, ad se
 vocat magnatum aulae suae principem, quem Vezirem et Bas-
 sam lingua sua appellant, Romaei vero patricium et mesazonta no-
 minant. vir ille natione Albanus Bazasites appellabatur, qui a pue-
 ro servitutum servierat, et Mahometi rebus adversis confictato co-
 mes adfuerat. Mahometem enim adolescentem Temyr, qui patrem eius
 occiderat, per Galatae montes Ancyraeis agris vicinos persecutus fue-

ας ὅτι πλείστας ἐν ἐξορίαις διάγων καὶ διοικουμένος παρὰ τῶν
 Περσῶν, ὁ ῥηθεις Παγιαζήτ συνεδυσπράγει καὶ συνεθλίβετο,
 καὶ ταῦτα πῶς; πεζοὶ τὴν πορείαν ποιούμενοι ἄμφο οἱ δύο,
 Β παῖς ὧν ἔτι ὁ Μεχμετ καὶ μὴ φέρων τῆς ὁδοῦ τὸν ἀγῶνα,
 ἀλλὰ τοὺς πόδας ἐξογκωθεὶς καὶ μηκέτι βαδίζειν δυνάμενος, 5
 ὁ Παγιαζήτ ἐν τοῖς ὤμοις φέρων πορείας ὁδὸν ἡμερῶν ἱκα-
 νῶν, ὡς ὄνος Λιβυστικός, ἐν τῇ τοῦ πατρὸς ἡγεμονίᾳ αὐτὸν
 ἐπανέσωσεν καὶ πολλάκις ἄσιτος διαμένων αὐτός, ἐν σχή-
 ματι μονοχίτωνος ὑπεισδύων καὶ τὰς κόμας περιθέων, ἄρτους
 αἰτῶν ὡς προσαίτης τὸν Μαχουμέτ διεψώμιζεν, δούλος φα- 10
 νεις ἀγαθὸς καὶ πιστὸς καὶ οὐχ ὀλος τ' ἦν. ἀλλὰ καὶ αὐτὸς
 ἀνδρωθεὶς καὶ τὴν πατρικὴν ἡγεμονίαν ὡς ἀνακτηθέντα κλη-
 V. 56 ρον λαβῶν, καὶ αὐτὸς ἀνταμείψατο κατὰ τὸν εἰπόντα κύριον
 C „ἐπὶ ὀλίγα ἤς πιστός, ἐπὶ πολλῶν σε καταστήσω.” τοῦτον καὶ
 αὐτὸς κύριον τοῦ οἴκου αὐτοῦ κατέστησε καὶ πάσης τῆς γῆς 15
 παρ' αὐτοῦ ἀρχομένης. ὁ Πρόμηθεὺς οὖν ὀδτος, ὁ ῥηθεις
 Παγιαζήτ, καλῶς καὶ ὡς εἶχε διοικήσας τὴν ἡγεμονίαν καὶ
 τὴν ἐπιστασίαν πᾶσαν Ἀσίας τε καὶ Θράκης, πῶσαν φροντί-
 δα στρατοῦ τε καὶ πολέμων καὶ εἰρηνηκῆς καὶ μαχίμου κατα-
 στάσεώς τε καὶ συμπλοκῆς διευθύνας ὡς ἐπρεπεν, ἔτι ζῶν- 20
 τος τοῦ Μαχουμέτ καὶ εἰρηνηκῶς αὐθεντεύοντος. νοσήσας
 αὐτὸς προσκαλεῖται τὸν Παγιαζήτ καὶ διατίθεται πάντα τὰ
 D κατ' αὐτὸν, διαθήκην συντάξας καὶ ὑστεραίαν βούλησιν, λέ-
 γων ἐν τῷ θεῷ καὶ ἐν τῷ προσφῆτῃ αὐτῶν καὶ ἐν τῷ ἄρτῳ

rat, in quibus magna illa pugna commissa est, quam supra descri-
 psimus. fugiens ille in graves calamitates ac aerumnas incidit, exul
 huc et illuc vagatus, et a Persis pulsus. eandem fortunam malam
 cum eo expertus est Baiazites. at quos labores pertulit? pedes ambo
 iter faciebant, cumque puer adhuc esset Mahometes, neque viae la-
 borem ferret tumentibus pedibus, neque amplius ad incedendum
 valeret, Baiazites eum plurium dierum iter sicut asinus Libysticus
 humeris gestatum intra paterni imperii fines salvum reduxit. cumque
 saepius famas Mahometem vexaret, hic Dervisii habitu vicos ingres-
 sus circumibat panem mendicans, unde Mahometi cibum praeberet,
 servus bonus ac fidelis, qualem alium invenire non est. ille virilem
 aetatem ingressus, paterno imperio recuperato, officiorum sibi exhi-
 bitorum memor mercedem ei rependit secundum verba domini: in
 paucis fuisti fidelis, super multa te constituam. domesticis itaque
 rebus gerendis universisque, quibus imperabat, regionibus praefecit.
 ille igitur Prometheus Baiazites, quam recte potuit, Asiam Thraciamque
 administravit, omnem curam exercitui reique militari impendit, pacis
 denique ac belli negotia expedit, dum Mahometes pacifice imperans
 vixit. in morbum vero cum incidisset, Baiazitem accerit; testamen-

καὶ ἄλατι τῇ παρ' αὐτοῦ δοθέντι καὶ δαπαρηθέντι εἰς βρωσιν αὐτῷ, ἤγονν τῇ Παγιαζήτ, ὡς ἔσται πιστὸς δούλος καὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Μουράτ, καθὼς καὶ ἐν αὐτῷ ἦν, καὶ παραδώσει τούτῃ τὴν ἡγεμονίαν τὴν πατρικίην, καὶ καταστήσει αὐτὸν ἔκκυριον τοῦ οἴκου τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. τὰ δὲ ἕτερα δύο τέκνα (ἔτιυχε καὶ γὰρ ὁ Μουράτ τότε τὴν ἔφηβον ἡλικίαν ἐκτρέχων, τὰ δὲ δύο ἀνηθα ὀκταετη καὶ ἐπταετη τυγχύνοντα) ταῦτα οὖν ἐν τῇ διατάξει προστάξας ὡς ἵνα πρὸς τὸν αὐτοκράτορα Μα-
 10 γὰρ πάντ' ἔπραττεν φοβούμενος μήπως ὁ Μουράτ διὰ πνευμονῆς αὐτὰ, καθὼς ἔθος αὐτῶν ἔστι, φθείρη, ὡς καὶ γέγονε. κα- P. 71
 λῶς οὖν διαταξάμενος, καὶ θυρρῶν ὡς καὶ θανῶν εὐρήσει τὰ πράγματα σὺν τοῖς τέκνοις εἰρηναίαν κατάστασιν, ἠστόχησε τοῦ σκοποῦ πόρρω βαλῶν. καὶ γὰρ ἐνενόει ὅτι „εἰ τὰ δύο
 15 μου τέκνα ἔσονται ἐν ταῖς βασιλικαῖς χερσίν, ἔσται ὁ Μου-
 ράτ ἄνευ ζάλης καὶ θυρῦβου κύριος πάντων τῶν ὑπῆκόων, μὴ ἔχοντες οἱ στασιασταὶ χεῖρας ἄραι. τὰ δὲ νῆπια ἐλευ-
 θερωθήσονται φόνου ἀδίκου, ἔχοντα τὸ ἀρκούν παρὰ τοῦ ἀρχηγοῦ εἰς παντοίαν ζωήν.“ ὁ δὲ βασιλεὺς διὰ τῶν ἡμέ-
 20 ρων ὑπενόει τούτων ὡς ἔξει καθαράν καὶ ἀνόθευτον τὴν φι-
 λίαν μετὰ τοῦ Μουράτ, ἐκφοβῶν τὸν κύριον διὰ τῶν ῥοπάλων B
 ὡς Ἡρακλῆς· καὶ εἰ ποτε τὰ τῆς τύχης ἀποκάμονται νῆμα-
 τα τοῦ Μουράτ, ἔξει τὸν ἀρχηγὸν ὁ βασιλεὺς συνήθη καὶ

toque condito de rebus suis omnibus decernit. adiuravit quoque cum per deum prophetamque suum, per panem et salem, quos ei prae-
 buerat et in eo alendo expenderat, ut fidelis servus sit Morati F.
 suo, qualem eum olim ipse expertus fuerat; tradatque ei imperium
 paternum, constituatque ipsum dominum domus paternae: alios vero
 duos liberos masculos (Morates enim tunc adolescebat, alii duo im-
 puberes octennis et septennis erant) ambos, inquam, testamento
 iussit Manuelis imp. fidei committi, ut is tutor eorum esset. de his
 omnibus sic statuit, veritus ne Morates ex gentis more eos strangu-
 latus perimeret, quod postea contigit. recte ergo rebus omnibus te-
 stamento prospiciens, et confisus imperii statum, ubi e vita migrasset,
 pacatum fore, filiosque in tuto positos, a scopo destinato longe deerra-
 vit. sic enim secum reputabat. si ambo filii mei in potestate imperato-
 ris erunt, Morates seditionibus et tumultibus solutus universis sub-
 ditis meis imperabit, neque seditiosi praetextum novas res moliendi
 nanciscuntur. infantes quoque a caede iniusta liberabuntur; sumptus-
 que necessarii per totum vitae tempus a principe Morate eis suppe-
 tent. imperator autem talibus obsidibus sperabat fore sibi cum Mo-
 rate sinceram ac non fictam amicitiam, sicut Hercules, canem cla-
 va terrenti. quodsi aliquando Moratem fortuna desereret, habiturum

ἡμερόχειρον, ὕφιν καλῶς ἐν τοῖς κόλποις αὐτοῦ τραπέντα· καὶ εἰ λαθῶν δάκη, ὡς τὰ τῆς φύσεως ἀμετάστατα, ἀλλὰ καὶ τὸ φάρμακον οὐκ ἀποξενῶσι τοῖς ὁδοῦσι. ταῦτα ὄνειροπολῶν ὁ βασιλεὺς ἔχαιρεν· ἡ δὲ τύχη τῶν Ῥωμαίων ὄρωσα τὸ μέλλον ἔστεινε.

Θανὼν δὲ ὁ Μαχουμέτ πεγ, καθὼς προέφημεν, ἐν τῇ Ἀδριανοῦ, ἐντὸς τοῖς παρ' αὐτοῦ δομηθεῖσιν οἰκῆμασι, τεσσαράκοντα ἡμέρας ἐκρυπτον τὸ πτώμα αὐτοῦ ἐν τῇ οἰκίᾳ ἣ ἔκειτο ἄταφον, τινὸς μὴ γινώσκοντος ὅτι τέθηκεν πᾶρεξ τεσσάρων, Παγιαζῆτι καὶ Ἰπραιμ τῶν πατρικίων ἢ βεζιριδῶν, καὶ δύο λητρῶν, οἱ καὶ καθ' ἡμέραν εἰσερχόμενοι ἐξήρχοντο, κενολογοῦντες τοῖς μεγασιῶσιν ὡς ὁ ἀρχηγὸς νοσηλευσάμενος καὶ ἀνάγκη τινῶν χρειωδῶν ἐστὶ πρὸς Θεραπεύειαν ἀρμοδίαν. καὶ ἦν ἰδεῖν ἀπεσταλμένον πληθὸς πολὺ, τοὺς μὲν ἐν Σερβίᾳ, τοὺς δὲ ἐν τῇ Κωνσταντινου, ἄλλους ἐν ταῖς νήσοις ἐρευνῶντας τὰ πρὸς ἰατρειάν χρήσιμα. ὁ δὲ μέλλων ποματιζέσθαι παρὰ Δτῶν ἰατρῶν τοῦ κενῶσαι τῶν ἐντέρων τὸ βᾶρος καὶ κουφίσαι πνεύμονα καὶ ἦπαρ, διεργάγη κοιλίαν, καὶ πᾶσαν τὴν ἔνδον πλησιν αὐτοῦ τῇ γῆ παραδεδώκασιν ἐντὸς τοῦ δωματίου οὗ ἔκειτο· τὸ δὲ σῶμα μύροις ἀλείψαντες καὶ σινδόνι εἰλησαντες κατέθηκαν ἐπὶ στρωμνῆς ὡς ἀσθενῆ ζῶντα. ταῦτα οὖν πάντα ἐπράττοντο παρὰ τῶν δύο βεζιριδῶν καὶ τῶν παιδῶν τοῦ παλατίου, οἱ οὐκ ἐξήρχοντο οὔτε ἐκοινολογοῦντο μετὰ τινος.

13. ἀρμοδίᾳ P.

se principem familiarem et mansuetum, serpentem in sinu suo benigne solum; qui, si forte morsu appetierit, ut natura indomita permanet, virus tamen dentium impressione non infundat, haec apud se somnians imp. laetabatur: at Romaeorum fortuna futuri gnara gemebat.

Mortuo igitur Adrianopoli, sicut narravimus, Mahomete Bego in aedibus a se constructis, per dies 40 cadaver illius occultarunt in quadam aedium parte, ubi iacuit insepultum; omnesque mors illius latebat praeter viros quatuor, Baiazitem et Ibrahim patricos sive veziros, duosque medicos, qui quotidie ingressi et exeuntes vanos sermones de imperatoris valetudine apud proceres iactabant: morbo quidem ipsum detineri, et ad curandum illum quibusdam medicamentis idoneis opus esse. et cernere erat plures partim in Serviam, partim Cpolim misso, alios in insulas, ad conquirenda pharmaca eius morbo curando necessaria. qui vero potionem a medicis paratam hauritus erat ad deliciendum viscerum onus et ad levandum pulmonem et iecur; per medium ventrem dissectus est, et viscera omnia humi in parte domus, quam habitabat, defossa. cadaver reliquum inunctum aromatibus et sindone involutum super lectum deposuerunt, ac si vivus adhuc aegrotasset. haec omnia amborum vezirorum consilio agebantur, fa-

ὁ σκοπὸς οὖν τοιοῦδε· εἰ μάθωσι τὸν θάνατον τοῦ ἀρχηγοῦ τὰ περίεξ ἔθνη, Ῥωμαῖοι Σέρβοι Γενοῦται Βένετοι, ἐν τῇ ἀνατολῇ ὁ Καραμάν, οὐ δυνήσεται καταλεθεῖν ἐκ τῶν ὀρίων Περσίας ὁ κληρονόμος Μοράτ, καὶ γενήσεται θόρυβος ἐν τῇ P. 72
5 ἀρχῇ καὶ στάσις ἐν τῷ στρατῷ, καὶ τὰ τῆς ἐφίας πάντα ἄφειδῶς ὁ Καραμάν λεηλατήσῃ, τὰ δὲ τῆς Θοράκης οἱ Χριστιανοί, καὶ ἔσονται Τούρκοι δυστυχοῦντες καὶ Ῥωμαῖοι τοὺς εὐτυχήμασι θάλλοντες.

23. Τούτων οὖν οὕτως ἐχόντων, καὶ διὰ ταχυδρόμον B
10 τινὸς τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς τῷ Μοράτ ἀπαγγείλαντες, ἐν Ἀμασειᾷ τότε διύγοντος, μετὰ παρέλευσιν τεσσαράκοντα ἡμερῶν, καὶ ὃν ἔστειλαν ἄγγελον ἔφθασε μηνύων αὐτοῖς τὴν ἔλευσιν Μοράτ, καὶ ὡς κατῆλθεν ἐγγὺς πον Προύσης ἐν κώμῃ τινὶ καλουμένῃ Μελαίνα. καὶ γραφὰς αὐτοῖς ἐνεχείρισεν
15 τοῦ Μοράτ δηλοῦσας τὴν αὐτοῦ ἔλευσιν ἐν τῇ Προύσῃ, καὶ ὀριζούσας τῷ Παγιαζῆτ ὅπως λαβῶν τὸ πτώμα τοῦ πατρὸς αὐτοῦ σὺν πάσῃ τῇ γερονσίᾳ ἐπανήκῃ ἐν Προύσῃ, ἵνα καὶ τὸν πατέρα θάψωσι καὶ αὐτὸν ἀρχηγὸν ἀναγορεύσωσι. τότε ὁ Παγιαζῆτ μεθ' ὅσης ἡδονῆς καὶ χαρᾶς δεξιόμενος τὰ γράμματα, C
20 τῇ ἐπαύριον καθίσας ἐπὶ τοῦ βήματος σὺν πᾶσι τοῖς σατραπῆσι καὶ μεγιστᾶσιν καὶ μέρους οὐκ ὀλίγον τῆς πόλεως ἤρξατο δημηγορεῖν τοιάδε· „ὦμῦς, ὧ ἄνδρες, οὐ χρὴ λέγειν καὶ δη-

mulorumque palatinorum opera, qui intra domus limina coerciti cum nullo colloquebantur, ne, si mors imperatoris innotuisset Romaeis Servii Genuensibus Venetis atque in oriente Karamano, ex Persiae finibus ad exercitus penetrare non posset Morates imperii heres, ne tumultibus bellicis respublica distraheretur, seditionibus exercitus aestuarent, aut cunctas orientis provincias Caramanus immaniter vastaret, Thraciamque Christiani depraedarentur, proinde Turcorum res infeliciter succederent, Romaeis prospera fortuna utentibus.

23. Dum res eo loci stant, per cursorem Morati Amasiae sedem habenti mortem patris nuntiant. exactis diebus quadraginta nuntius ille, quem miserant, rediit, ipsisque nuntiat Moratis adventum, non longe a Prusa ad vicum, qui Melaena appellatur, degressi literas insuper Moratis ipsis reddidit, quibus monebat iam Prusam se advenisse; iubetque Baiazitem cum toto coetu patriciorum Prusam ad se venire, patrisque sui cadaver advehere, illud ut sepeliant, ac ut imperatorem proclamant. his literis summa cum voluptate et gaudio perlectis, postridie suggestum conscendit Baiazites comitantibus eum satrapis cunctis ac proceribus, et magna civium parte circumstante, talemque ad eos orationem habere coepit. „Supervacuum fuerit, o viri, apud vos verba facere, a quibus primordiis ad eam, qua nunc fruimur, fortunam, deo annuente et propheta nostro apud eum

μηγορεῖν ἐκ ποίας εἰς ποίαν τύχην ὑψώθημεν συνευδοκοῦντος
 Θεοῦ διὰ παρακλήσεως τοῦ προφήτου. οἴδατε γὰρ ἀκριβῶς
 οἱ μὲν αὐτοσί, οἱ δὲ παρὰ τῶν γονέων ἐνωτισθέντες, ὡς οὐκ
 ἔστιν οὐπω ἑξακοστὸν ἢ πλεον τι ἀφ' οὗ τὸν πορθμὸν δια-
 D βάντες οἱ τοῦ Ὁσμᾶν ἔτος τὴν Θράκην πᾶσαν ἐκράτησαν καὶ 5
 τὴν βασιλείαν Ῥωμαίων καὶ Σέρβων ὑποτελῆ καὶ ὑπόφορον
 ἔδειξαν, ἀλλὰ καὶ Βλάχους ὑπὲρ τὸν Δάνουβιν καὶ Οὔνους καὶ
 μυριάρθμον γένος Ἀλβανούς καὶ Βουλγάρους πάντας σχεδὸν
 εἶπεν τοσοῦτον εἰς τέλος αἰχμαλωτίζοντες ἐταπεινώσαν, ὡς
 καὶ τὰ δημόσια αὐτῶν τέλη μὴ ἔξισχύειν τοὺς φόρους τοὺς 10
 ἔτησίους τοὺς δεδομένους ἡμῖν ἑξαρχεῖν, ἀλλὰ καὶ τὰς θυ-
 γατέρας καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτῶν ἑξαποστέλλειν πρὸς τοὺς ἡμε-
 P. 73 τέρους ἀρχηγοὺς δουλοπρεπῶς, ἔλσον ζητοῦντες καὶ οἶκτος,
 ἀνακωχὴν δεινῶν καὶ εἰρήνην παρ' ἡμῶν. ἀλλὰ καὶ ὅσον
 V. 58 ἐγκρατῆς καὶ περὶ τὴν ἡγεμονίαν ταύτην ἀξιοματικώτερον, 15
 σοφῶς καὶ ἐπιστημόως συλλέξαντες ἐκ πασῶν τῶν γενεῶν,
 καὶ ταῦτα τὸ πλεον κακοτυχεῖς καὶ ἀγροτικὸν καὶ Θεὸν ἔνα
 μὴ σέβοντες τὸν ὃν ὁ προφήτης ἐκήρυξεν, καὶ Θεοσεβεῖς καὶ
 εὐτυχεῖς ἀξιοματικούς τε καὶ λαμπροὺς ἡγεμόνας ἀπέδειξαν
 ἔξ ὧν κἀγὼ καὶ τὸ πλεῖστον μέρος τῶν ἀκουόντων ἂ λέγω 20
 τυγχάνομεν. δεῖ τοίνυν μὴ ῥαθυμεῖν μηδὲ ὀκνεῖν, ἀλλὰ νή-
 φειν καὶ ἐργηγορεῖν, καὶ ὡς υἱὸς γνήσιος τοῦ Ὁσμᾶν ἀφ'

13. ἔλεον] πῶς; ἔλεον P.

intercedente, evecti simus. plerique rebus ipsis interfuiatis, ceteri a
 parentibus vestris audivistis nondum sexaginta annos elapsos esse,
 ex quo ab Othmano genus ducentes principes traiecto freto Thraciam
 universam armis suis subegerunt, Romaeorumque imperium ac Ser-
 vios tributa sibi pendere coegerunt, hosque non solos, verum etiam
 Valachos ultra Danubium, Hunnos, populosasque nationes Albanos
 et Bulgaros. omnes, ut verbo dicam, in servitutem redactos tantis
 tributis oppresserunt, ut ipsorum publica vectigalia non sufficiant sol-
 vendis, quae nobis quotannis debent, sed filias quoque suas pue-
 rosque imperatoribus serviliter mittant. at qua de causa? clementiam
 ac commiserationem erga se excitaturi, aerumnarumque indutias ac
 pacem a nobis petentes. hoc insuper potentiam huius imperii digni-
 tatemque auget, collectos sapienter ac prudenter ex omnibus genti-
 bus homines, eosque ut plurimum sortis infimae et agrestes, deum
 unicum, quem Propheta praedicavit, non colentes, ad veram pieta-
 tem conduxisse, fortunatos, dignitatibus et honoribus ornatos, cla-
 rosque duces effecisse. ex quorum numero et ego et vestrum pars
 maxima, quae me loquentem audit, sumus. animo itaque despon-
 dere haud convenit, neque socordiae deditos esse, sed sobrios vigi-
 lare. et singuli, tanquam filii genuini Othmanis, pugnare debemus

ἡμῶν ὁ καθείς ἀγωνίζεσθαι, ἵνα μὴ τὴν πατρικὴν κληρονομίαν ἀμελήσαντες φθείρωμεν. καὶ γὰρ καὶ πατὴρ καὶ δεσπότης εὐεργέτης τε καὶ δεσπότης ὁ αὐτὸς εἷς ἐστίν ὁ Μιχαὴλ καὶ ὁ αὐτοῦ διάδοχος Μορὰς ὁ πρῶτος καὶ ποθεινότατος τῶν υἱῶν αὐτοῦ, ὃς καὶ ἐν τῷ θρόνῳ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἐκάθισεν ἐν τῇ μεγαλοπόλει Προύση νυνί· ὁ δὲ πατὴρ αὐτοῦ καὶ ἡμέτερος δεσπότης ἀπέδωκε τὸ κοινὸν χρῆος." καὶ ταῦτα εἰπόν ἐκόψατο κοπετὸν μέγαν μετ' οἰμωγῆς καὶ δακρύων, καὶ ἅμα πάντες οἱ μεγαστᾶνες καὶ οἱ ῥαβδούχοι μιᾷ φωνῇ ἀλάξαντες μετὰ θορύβου καὶ κρότου πολλοῦ γοερῶς ἔκλαιον. τότε ὁ Παγιαζήτ σὺν τῷ Ἰπραῖμ βασιτάσαντες τὸ πτώμα ἔθηκαν ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ παλατίου, καὶ ἱκανῶς θορηγίσαντες ἐκέλευσαν τῇ ἐπιούσῃ τὰ στρατεύματα τῆς ἑορτασεῖσθαι πρὸς Ἐκαλλιούπολιν, οἱ δὲ μεγαστᾶνες σὺν τῷ Παγιαζήτ βάδην κατόπισθεν σὺν τῷ νεκρῷ. καὶ διαβάντες τὸν πορθμὸν ἔφερον αὐτὸν ἐν Προύση καὶ κατέθεντο ἐν τῷ παρ' αὐτοῦ δομηθέντι βωμῷ, πένθος ποιήσαντες ὀκταήμερον. τὰ μνημόσυνα δὲ, καθὼς ἔθος αὐτοῖς ἐστὶ, ποιήσαντες καὶ τὸ πένθος ἀποβάλλοντες τὸν Μορὰν ἀρχηγὸν ἀνηγόρευσαν· καὶ τὰ εἰκίτα ἐεργάσαντες, καὶ φιλοτιμίας οὐκ ὀλίγας καὶ εὐεργεσίας τοῖς ἄρχουσιν ἀμείψας, καὶ αὐτοὶ σὺν δώροις τὴν προσκύνησιν ἑκαστος ἀποδεδωκότες, περὶ τῆς ἡγεμονίας ἐφρόντιζον. καὶ δὴ πρέσβεις ἐποίμαζον πρὸς τὸν Καραμὰν καὶ πρὸς τὸν βασιλέα Ρω- D

pro paterna hereditate, nec negligentia nostra eam disperdi sinere. etenim et pater et dominus bonorum largitor ipse unus est Mahometes, ipsiusque successor Morates, primogenitus liberorum ac dilectissimus; qui in throno patris sui nunc sedit in amplissima urbe Prusa. pater ipsius dominus noster commune debitum solvit." haec locutus cum eiulatu et lacrimis vehementer plauxit, simulque omnes proceres et satellites ingenti cum tumultu et strepitu uno spiritu lamentabiliter flebant. tum Baiazites et Ibrahimus cadaver portantes in atrio palatii posuerunt, multoque luctu mortuum prosecuti copias Orientis versus Callipolim postridie incedere iusserunt; quas pedibus subsequebantur magnates cum Baiazite cadaver comitantes. traiectum deinde freto Prusam id detulerunt, et in sepulchrum deposuerunt, quod sibi vivus extruxerat. per octiduum luxerunt, et ad defuncti memoriam celebrandam nationis ritu iusta peregerunt. luctu postmodum finito Moratem imperatorem proclamant ac salutant. celebritate deinde pro maiestate imperii decenter transacta, multa ac magni pretii dona largitus est imperator aulae suae purpuratis; ipsique vicissim munerum oblatione adiuncta eum venerati sunt. de rebus deinde imperii consularunt. legatos illico ad Caramanum et Romaeorum im-

μαίων, μηνύοντες τὸν θάνατον Μαχομέτ καὶ τὴν ἀναγόρευ-
 σιν Μοράτ, καὶ πίστεις ἀνανεοῦντες εἰρηνικὰς, ὡς ἔθος τοῖς
 νέοις ἀρχηγοῖς καὶ ἡγεμόσι. καὶ γὰρ ἐβούλοντο τὰ τῆς ἔω
 προοικοδομηῆσαι καὶ ἀσφαλίσαι, ὡς χρῆ, διὰ συνθηκῶν καὶ
 ὄρκων μετὰ τοῦ Καραμάν, καὶ τότε τὰ τῆς Θράκης ἀπέψα- 5
 σθαι περάσαντες τὸν πορθμόν. ὁ δὲ βασιλεὺς Μανουὴλ προ-
 αρπίσας τὸν καιρὸν, στέλλει πρὸς αὐτὸν πρέσβεις τὸν Πα-
 λαιολόγον Λαχυνὴν καὶ Θεολόγον Κόρακα, ὡς δῆθεν παρα-
 μυθῶν καὶ τῆς ἀρχῆς τὰ εἰσόδια συγκαίρομενος, πρὸς τούτοις
 P 74 ἀναμνησκόντες καὶ τὴν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ὑστεραίαν βούλη- 10
 σιν, αἰτοῦντες τὰ παιδία δοθῆναι τῷ βασιλεῖ, εἶπερ βούλονται
 ἐν ὁμοιοῖα καὶ ἀγάπῃ, καθὼς καὶ μετὰ τοῦ πατρὸς ἦσαν. εἰ
 δ' οὐ βούλονται διδόναι καὶ τοῖς πατρικοῖς θεσμοῖς μὴ προσ-
 ἤκειν, αὐτὸς ἦγουν ὁ βασιλεὺς ἔχει τὸν ἐφεδρον, καὶ ὡς ἐν
 ὀλίγῳ καταστήσει τοῦτον ἄρχοντα Μακεδονίας καὶ Χερρο- 15
 νήσου καὶ πάσης Θράκης, μετ' οὐ πολὺ δὲ καὶ Ἀσίας καὶ
 πάσης ἄλλης ἀνατολῆς. ἐσίμωαινε δὲ τῷ προδηλωθέντι Μου-
 σταφῆ. ὁ δὲ Παγιαζῆτ ὡς ἐκ προσώπου τοῦ νέου ἀρχηγοῦ
 Μοράτ ἔδωκε πρὸς τοὺς πρέσβεις ἀπόκρισιν, λέγων ὡς οὐκ
 ἔστι καλὸν καὶ τοῖς τοῦ προφήτου θεσπίσμασι συνᾶδον Μου- 20
 Β σουλμάνων παῖδας τρέφεσθαι παρὰ καθουρίδων καὶ παιδα-
 γωγεῖσθαι, τουτέστιν εὐσεβῶν παῖδας πῦρ' ἀπίστων ἐπιτρο-
 V. 59 πεύσθαι. „ἀλλ' εἰ θέλει ὁ βασιλεὺς, ἐχέτω τὴν ἡμετέραν

16. μετ' οὐ] οὐ μετ' οὐ P.

peratorem destinant, ut ipsos de Mahometis obitu et Moratis inau-
 guratione monerent ac pacis foedera renovarent, pro more a princi-
 pibus ad imperium recenter adsumptis usurpato. rebus etenim Orientis
 imprimis prospectum cupiebant pacta per iusiurandum cum Caramano
 amicitia, mox ad res Thraciae curas conversuri, ubi in eam traiecissent.
 at imperator Manuel praevertit missis legatis Palaeologo Lachyne et
 Theologo Corace, qui Moratem consolarentur et primordia imperii ipsi
 gratularentur. de postrema deinde patris eius voluntate mentionem fa-
 ciunt, et secundum illam postulant pueros imperatori tradi, siquidem
 concordiam et amicitiam, quae inter eum patremque eius intercesserunt,
 integras ac incorruptas permanere velint. quodsi tradere pueros patris-
 que legibus obtemperare recusaverint, successorem apud se imperator
 habet, quem brevi Macedoniae principem, Chersonesi ac totius Thraciae
 constituat, confestim etiam Asiae et totius Orientis. idque consilium
 supra memorato Mustaphae aperuit Manuel. ad haec Baiazites pro novo
 imperatore Morate respondit legatis: non esse honestum, neque pro-
 phetae oraculis consonum, Musulmanorum liberos apud Cavuridas
 educari et institui, hoc est piorum filios sub impiorum tutela esse.
 „sed si velit imperator, amicitiam nobiscum ineat, eamque colat iux-

ἀγίην, καὶ μενέτω κατὰ τὰς πρώτας συνθήκας φίλος καὶ πατὴρ τῶν ὄρφανῶν τούτων πάντων ἐκτὸς ἄλλης ἐπιτροπικῆς διαθέσεως. ἔσομεν δὲ καὶ ἡμεῖς τὴν αὐτοῦ φιλίαν ὡς ἔρμαιον τι καὶ καθολικὸν ἐπισφράγισμα, τηροῦντες μὴ ἐπεμβαίνειν 5 τι τῶν ἀπαισιῶν μηδὲ ὑπὲρ τὰ ἔσκαμμένῃ πηδᾶν τις ἀφ' ἡμῶν· ἀλλ' ἐν μέσῳ ἡμῶν καὶ ὑμῶν ἔστωσαν ὄρκοι καθάπερ σιδηροῦς τοῖχος καὶ ἀσφαλὲς περίφραγμα. τὸ δὲ αἰτεῖν τέκνα καὶ ἔχειν καὶ ἐπιτροπεύειν, ἀδύνατόν ἐστιν αἰτοῦντι συντεῖσθαι. τὸ δὲ δοῦναι μᾶλλον ἀδυνατώτερον.” τούτοις C
 10 τοῖς λόγοις ἀποπεμφθέντες οἱ τοῦ βασιλέως πρόσβεις, καὶ πρὸς τὸν βασιλέα πάντα ἀναλέξαντες, ἔδοξε τὰ ῥῆ δείγματα. καὶ δὴ τὴν ψυχὴν καμῶν, καὶ εἰς ἀνάμνησιν ἐλθῶν τῶν ῥημάτων ὧν συνετάξατο τῷ Μουσταφᾷ ἄρτι ἐν τῇ Ἀθήνῃ νησὶ διαύγοντι ἐξ ὅτου παρὰ τοῦ αὐτοῦ βασιλέως ἐπέμφθη 15 ἔξοριστος, ὡς ὁ λόγος φθάσας ἐδήλωσε, μετακαλεῖται Δημήτριον Λάσκαριν τὸν Λεοντᾶριον, ἄνδρα καὶ ὡς χορὴ εἶπεν στρατηγὸν γενναῖον, εὐδοκιμήσαντα ἐν τῇ Λακεδαιμονίᾳ καὶ Θετταλίᾳ τὸ πρῶτον ζῶντος τοῦ ἐν αὐτῇ βασιλεύσαντος Ἰωάννου τοῦ Παλαιολόγου ἀνεψιοῦ τοῦ αὐτοκράτορος· καὶ γὰρ 20 ὁ Δημήτριος οὗτος εἶχε τὰ πρῶτα τῶν τιμῶν παρ' αὐτῷ. D
 θανόντος δ' αὐτοῦ πέμπει τὸν τρίτον τῶν υἱῶν αὐτοῦ στεφανώσας δεσπότην ἐν Θετταλίᾳ· τὸν δὲ Λεοντᾶριον μεταπέμψας ἐκείθεν εἶχεν ἐν Κωνσταντίνου πλησίον αὐτοῦ ὡς

ta priora foedera, sitque pater horum, quotquot sunt, puerorum, at a tutelae munere prorsus absteineat. nos quoque eius amicitiam lucro apponemus, eamque loco diplomatis catholici sigillo firmati habebimus; cavebimusque ne quis nostrum praeter fas et aequum quicquam tentet, aut terminos transiliat. verum demus iuramenta mutua, quae sint tanquam murus aeneus et munitum vallum inter nos. petitionibus vero vestris, quibus pueros apud vos habere postulatis eorumque tutelam gerere, annuere non possumus: tradi vero multo minus possunt.” cum hoc responso dimissi imperatoris legati, ad eum omnia renuntiant; quae ipsi visa sunt aspera. quare animo aeger, memorque eorum quae nuperrime transacta erant cum Mustapha, qui in Lemno insula commorabatur ex quo illuc relegatus fuerat, ad se venire iubet Demetrium Lascarim Leontarium, virum, ut verum dicam, fortissimum belli ducem, qui Lacedaemone et in Thessalia multis se approbaverat, dum vixit et regnavit ibi Iohannes Palaeologus, imperatoris ex fratre nepos; apud quem hic Demetrius summos honores adeptus est primosque magistratus gessit. at Iohanne mortuo, tertium filiorum suorum Thessaliae principem coronavit Manuel, illucque regnatum misit. illinc ad se Leontarium vocavit. eumque Cpoli in aula sua habuit utpote virum prudentem et rei bel-

τούτον ἐγὼ καὶ ἐν χερσὶν ἔχειν καὶ μὴ εἶσαι προβαίνειν μήτε
 φθείρειν τι τῶν σῶν, ἀλλ' ἐν ἀδείᾳ καὶ ἀφθονίᾳ ἡγεμονεύειν σε
 ἄχρις ὄρου ζωῆς σου, φυλαττομένων τῶν ἐν ὄροισι γενομένων
 D ἡμετέρων συνθηκῶν." ἐκποτε οὖν εἶχε τούτον ὁ βασιλεὺς ἐν τῇ
 Κωνσταντινουπόλει σὺν τῷ Τζινεήτ, καὶ μετὰ χρόνους τέσσαρας 5
 ἐπεμψεν αὐτὸν ἐν τῇ νήσῳ Λήμνω, κακεῖ διῆγεν ἄχρι τοῦ
 νῦν. νῦν δ' ὁ βασιλεὺς μὴ ἔχων ὅ τι καὶ δράσειεν, δρῶν μὴ
 εἰς τέλος τὸ αὐτοῦ βούλημα ἐξερχόμενον (καὶ γὰρ ἐβούλετο
 τοὺς δύο παῖδας τοὺς νηπίους ἐν ταῖς χερσὶν ἔχειν καὶ δι'
 ἐκείων ἡμᾶς ἐπτοῆσθαι τῷ αὐτοῦ κράτει), ἤδη τὸν ἀποστά- 10
 την τούτον σὺν τῷ Μουσταφᾷ ὡς ἀγρίους κύνας καθ' ἡμῶν
 λυττωῦντας ἀφῆκεν. ἡμεῖς δ' οὐκ ὡς δορκάδες ἢ πτωκὲς εἰς
 τοὺς ὑπεναντίους φανούμεν, ἀλλ' ὡς λέοντες ἐπεισηδῆσομεν,
 καὶ ἀμεταστρεπτὶ τὰ δόρατα εἰς αὐτοὺς σείσομεν εὐστόχως.
 καὶ γὰρ οἱ ἡμέτεροι πλείονες. ὁρᾶτε τοίνυν τοὺς σὺν αὐτῷ 15
 V. 66 ἐδαριθμήτους ὄντας, καὶ ἐτι ἐν ταῖς ὄραγμαῖσι τῶν ὀδόντων
 P. 83 τὸν ἄρτον τοῦ κυρίου μου φέροντας· καὶ αὐτοὶ σὺν ἡμῖν
 αὐθωρὸν ἔσονται, αὐτὸν ὡς πεπλανημένον πρόβατον κατα-
 λείποντες, μόνον εἰ προθύμως τὴν ἀρχὴν τῆς εἰσβολῆς τοῦ
 πολέμου ὑπεισέλθωμεν." ταῦτ' εἰπὼν καὶ τὰς φάλαγγας κα- 20
 τὰ τάξιν εὐαρμότως συντάξας τὸ ἐνυάλιον ἤχησεν. ὁ δὲ
 Μουσταφᾶς σὺν τῷ Τζινεήτ καὶ αὐτὸς τοὺς οὖς εἶχεν ἐγκαρ-
 διῶς στερωῶσας, καὶ ὁμώσας ὡς εἰ τῆς ἀρχῆς ἐπιλάβοι, πάν-

frenatum cohibeam meae potestati suppositum, eique non permittam
 procurrere et aliquid quod tuum sit devastare. securus ergo omni-
 busque ubertim abundans regna dum vixeris, foederibusque sta, quae
 iurati ambo pepigimus. Dehinc hunc Mustapham ac Cineitem Cpoli
 detinuit, et post quadriennium in Lemnum insulam illum transmi-
 sit, ubi hactenus degerat. nunc cum nocere nobis imperator haud
 possit, intelligatque consilia sua exitum non sortiri (volebat quippe
 duos infantes regis penes se habere, suisque viribus terrorem nobis
 per ipsos iniicere), transfugam istum Cineitem ac Mustapham cen-
 canes feros et rabie citatos in nos immisit. nos vero ne caprarum
 aut leporum more hostes fugiamus; sed tanquam leones insiliamus:
 hastasque nostras quae flecti nesciunt, in eos directe quatiamus. ani-
 mum addat maior nostrorum numerus, inferior eorum qui ipsi mili-
 tant; quos cernitis panem regis mei in dentium interstitiis adhuc
 ferre. eos adiutores mox habebimus in pecude aberrante retrahenda.
 hoc unum nobis sat erit, si praelium prompti atque alacres inieri-
 mus." his dictis aciem disponit agminibus ex arte locatis, et classi-
 cum cani iubet. ex altera parte Mustaphas praesente Cineite animos
 suorum confirmat: iuratus iis pollicetur, si imperium adeptus fue-
 rit, rerum omnium dominos aequae ac se fore; honores ac dona quam-

ἰπῆκοον τοῦ ἀρχηγοῦ τοῦ ἐκ τῶν Ὀθμάν), ἀλλὰ καὶ οἱ ἐκ τῆς
 Ἀσιάτιδος γῆς καὶ οἱ τὴν Φρυγίαν οἰκοῦντες, καὶ τί λέγω;
 Λυκάονες οἱ ἐν τοῖς Ἀρμενίων ὁρίοις κείμενοι, Ἀμασηνοί,
 Καππαδόκαι, Κίλικες, Λύκιοι, Κᾶρες ἄχρι Δανούβιος περὶ
 5 πορείαν ποιοῦντες ἕνεκα τοῦ κλέψαι Χριστιανόν. καὶ γὰρ εἰ
 καὶ μυριάκις μύριοι ἐπέλθωσι τῇ τυχεύσῃ τῶν ἐπαρχιῶν,
 ἀλλὰ ληστρικῶς ἐπεμβαίνουνσι καὶ ἀρπάζοντες φεύγουσι. τοῦ-
 το τὴν Θράκην πᾶσαν ἄχρι Δαλματίας ἔρημον ἀπειργάσατο
 τοῦτο τοὺς Ἀλβανούς, γένος ὑπὲρ ἄριθμόν ὄντα, εὐαριθμη-
 10 τους ἐποίησεν. Βλάχους ὁμοίως, Σέρβους καὶ Ῥωμαίους εἰς D
 τέλος ἠφάνισεν. τούτων οὕτως αἰχμαλωτιζομένων, τὸ πέμ-
 πτον τῶν λαφύρων τῷ ἀρχηγῷ προσκυροῦσι κατὰ τὴν αὐτῶν A. C. 136a
 νεαράν, καὶ ἀφοσιοῦσι τοῦτο τὸ πέμπτον τῇ ἀρχῇ, καὶ ταῦ-
 15 τα τὰ κρείττονα. εἶτα καὶ οἱ τοῦ ἀρχηγοῦ καὶ τῆς ἀρχῆς
 ἔξιςσται, ὅπου δ' ἂν νέον καὶ εὐρωστον ἐκ τῶν αἰχμαλωτῶν
 ἴδωσι, τοῦτον δὲ ἐλαχίστου τιμήματος ἀνήσαντες εἰσποιητόν V. 61
 τῇ ἀρχῇ καὶ δοῦλον κατονομάζουσι. καὶ τούτους δ' ἀρχηγός
 νεόλεκτον στρατόν, κατὰ δὲ τὴν αὐτῶν γλώτταν γενίτζερι,
 καλεῖ. οὗς καὶ εἰς τὴν αὐτοῦ δυσσέβειαν μετάγων καὶ περι-
 20 τέμωνν οἰκείους αὐτῷ κατονομάζει, δούς αὐτοῖς πάμπολλα
 δῶρα καὶ ὄφρηκιῶν τὰ λαμπρότατα, προνομίας οὐ τῆς τυχεύ-
 σης καὶ παντοίων ἄλλων ἀγαθῶν, ὁμοτραπέζους καὶ συμ-
 πότας ποιῶν αὐτούς, ἔχων εἰς αὐτούς στοργὴν ὡς πατῆρ P. 77

tibus Anatoliae), sed etiam qui Asiam et Phrygiam habitant. quid
 inquam? Lycaones, qui Armeniae finitimi sunt, Amasini, Cappado-
 ces, Cilices, Lycii et Cares Danubium usque pedites profiscuntur,
 ut latrocinii Christianos devastent. si centum namque millia ipso-
 rum provinciam quamlibet invadant, latronum more nihilominus
 grassantur direptisque omnibus aufugiunt. his incursionibus Thraciam
 universam ad Dalmatiae limites solitudinem fecerunt. Albanos gen-
 tem hominibus frequentissimam ad paucos redegerunt. Valachos
 pariter ac Servios, tandemque Romaeos penitus deleverunt. his in
 servitutem hoc modo redactis quintam praedae partem ac spoliis im-
 peratori addicunt iuxta eorum novellam constitutionem; eamque
 ex praestantioribus selectam imperio consecrant. si quando juvenis
 aliquis robustus inter captivos comparuerit, hunc vili pretio em-
 ptum, rerum principis procuratores imperio adoptatum mancipium-
 que appellant. talesque imperator militem novitium, sua vero lin-
 gua Genitzeros vocat. eosdem ad impiam religionem suam traductos
 circumcisoque domesticos suos nominat; dona ipsis plurima largitur;
 aulicis muneribus et officiis illustrissimis honorat; ipsisque non per-
 functorie providet, cetera bona impertiendo. ad comessiones com-
 potationesque eos admittit, et amore paterno ipsos tanquam se pro-

ρη ἄχρῃς ὀρίων Βλαχίας καὶ τὰ τῆς Θεσσαλίας ἄχρῃ Ἐρισ-
 Βοῦ καὶ ἀγίου ὄρους καὶ ἄλλα τινὰ δύσδοτα καὶ δυσκατέρ-
 A. C. 1422 γαστα δάματα. ἀσφαλίσαντες οὖν αὐτοὺς ὄρκοις καὶ τὰ ἱστίῳ
 Heg. 825 περὶώσαντες ἐπὶ τὴν Καλλιούπολιν ἐπλευσαν. καὶ δὴ καὶ οἱ
 τοῦ Μουράτ ἀσφαλίσαντες ὡς ἔδει τὸ πολίχθιον, καὶ ἐν τῷ 5
 λιμένι τὰς σκάφας καὶ τὰς τριήρεις εἰσάξαντες, καὶ τοὺς πο-
 λεμιστὰς ἐπὶ τὸν πύργον τὸν ἐν τῷ λιμένι καλῶς ἐφαρμόσαν-
 τες, ἐκάθητο προσδεχόμενοι πόλεμον. ὁ δὲ Δημήτριος ἔξα-
 γαγὼν τὸν Τζινέτην μετ' ὀλίγων ὧν εἶχεν Τούρκων, καὶ
 C' Ρωμῳίων οὐκ ὀλίγον στρατόν, ἤρξατο πόλεμον αἰρεῖν. καὶ 10
 δὴ τὸ βασμουλικὸν τῆς Καλλιουπόλεως καὶ τὸ δημοτικὸν κα-
 τὰ πρόσωπον μαχασάμενοι οὐκ ἦσαν ἀρκοῦντες εἰς ἀντίστα-
 σιν τῷ Τζινέτῃ· ἀνδρείος γὰρ ἦν ὁ ἀνήρ καὶ περὶ τὰ πο-
 λεμικὰ ἐμπειρότατος, ὡς οὐδεὶς τῶν τότε Τούρκων. τότε
 καὶ μὴ θέλοντες νῶτα δίδωσι καὶ εἰς φρυγὴν οἱ τῆς πόλεως 15
 ἔτρεποντο. ὁ Μουσταφᾶς οὖν ταῦτα ὄρων καὶ θάρσους πλή-
 ρης γενόμενος σὺν πολλῷ τῷ θράσει ἐξῆλθε καὶ αὐτὸς τῶν
 D τριήρεων. καὶ δὴ ἕως ἐσπέρας ἀρείκῳς πολεμήσαντες, τῇ
 ἐσπέρᾳ πάλιν ὁ Μουσταφᾶς σὺν τῷ Δημητρίῳ ἐν τῇ βασι-
 λικῇ τριήρει εἰσελθόντες καὶ ἄμφω ἐν τῇ πρύμνῃ καθίσαντες, 20
 καὶ κελεύσας ἀπόβως τοὺς ἐναντίους ἀπέναντι τούτου κατὰ
 πρόσωπον σιάντας, πίστει δούς ὡς ὀλίγους τινὰς λόγους συν-
 ἄρη μετ' αὐτῶν εἰς συμφέρον τῆς πόλεως. ἤρξατο δὲ δη-
 R 79 μνηρορήσας αὐτολεξεῖ οὕτως. „ὦ ἄνδρες, οἴδατε ἀκριβῶς ὅτι

Erissum et Montem Sanctum, aliaque loca quae non facile recipi ac tradi poterant. mutua ergo fide data et iureiurando adhibito, velis expansis versus Callipolim navigant. at Moratis legati praesidio sufficienti arcem firmaverant, in portum scaphas atque triremes subdixerant, et turri quae portui imminet milites provide imposuerant, qui hostium adpulsus quieti expectarent. Demetrius exposito in terram Cineite cum parva Turcorum, quos adduxerat, manu Romaeorumque exercitu haud invalido, oppugnare oppidum aggreditur. levis porro armaturae milites plebsque Callipoleos cominus pugnantes ad resistendum Cineiti impares erant: vir etenim ille fortis erat artisque militaris prae Turcis caeteris peritus; quare vel invita terga dant, et in fugam oppidani vertuntur. his animadversis audacior factus Mustaphas e triremibus fiducia plenus exivit. ad vesperam usque deinceps pugnatur, sub quam rursus Mustaphas et Demetrius regiam triremem conscendunt; cumque ambo in eius puppi consedisent, hortatus est Mustaphas contra se pugnantes oppidanos, ut fide ipsis data sine metu adessent, quod cuperet cum ipsis quosdam sermones conferre eorum civitati utiles. hanc itaque orationem ad eos habuit.

τοῦ Ἰλτροῦ ὑπάρχου υἱός, ὑμεῖς δὲ δοῦλοι τοῦ μου πατρός.
 τίνι τρόπῳ τὸ σέβας οὐκ ἀπονέμωτε τῇ κυρίῳ ὑμῶν; οὐκ οἶ-
 δατε ὅτι ὁ προανθεντεύσας ὑπῆρχεν ἐμὸς ἀδελφός; καί κεῖνος
 τὸν ἕτερον τῶν ἀδελφῶν φονεύσας, καὶ τὴν ἡγεμονίαν ἄχρι
 5 τοῦ νῦν ἀδίκως παραλαβὼν, ἐμὲ φυγάδα καὶ μέχρι τοῦ νῦν
 ἐν χερσὶ Ῥωμαίων ἐγκλειστον ἀποκαταστήσας, νῦν Θεοῦ νεύ-
 σει πρὸς με τῆς τύχης ἰλαρῶς ἐπιβλεψάσης καὶ ἀπροσκό-
 πτως προτρεχούσης εἰσάξει με εἰς τὴν πατρικὴν ἡγεμονίαν,
 ὑμεῖς ἀνταθεῖτε καὶ οὐκ εἴτε προβῆναι. εἰ μὲν οὖν νεύσετε V. 63
 10 πρὸς με καὶ παραχωρήσητέ μοι καὶ δώσετε τὴν ὁδὸν ἀπά-
 γουσάν μοι ἐν τῇ Ἀδριανοῦ ἐν τῇ οἴκῳ τῇ πατρικῇ, ἕσεσθέ B
 μοι ἀπὸ τοῦ νῦν οὐ δοῦλοι ἀλλ' ἀδελφοί, καὶ τὴν πατρικὴν
 εὐνοιαν φυλάξω εἰς ὑμᾶς, καὶ ὑπερεκθήσω χάρισι χάριτας
 καὶ ταῖς δωρεαῖς δωρεάς. εἰ δ' ἀντισταθεῖτε, ἐγὼ μὲν δι-
 15 κρατῆς γενήσομαι τῶν πραγμάτων τῶν πατρικῶν συνεργούσης
 τῆς τύχης καὶ συνκοπιῶντος τοῦ ἐμοῦ πατρός τοῦ βασιλέως.
 καὶ γὰρ τῷ Μουράτ οὐκ ὀρεγεθήσεται ἢ πρὸς τὰ ἐσπέριον
 ἀπάγουσα ὁδός. ἐπὶ δὲ γενήσομαι κύριος τῶν ἐμῶν καὶ λά-
 βω καιρὸν, ἐγὼ ὑμᾶς κρινῶ." τούτων οὕτως ἐνοσιθέντων,
 20 αὐτόματοι τῶν προυχόντων τινὲς ἦλθον καὶ προσεκύνησαν, καὶ
 μετ' ἐκείνους ἕτεροι. πρωῒας δὲ ἐξελθὼν ἐκ τῶν τριήρων
 σὺν τῷ Τζινῆτ, ἐπιβάντες ἑπποις καὶ τὸ ἐνυάλων ἠγήσαν-
 τες ἐκ τῶν τριήρων ὤρμησαν ὡς πρὸς πόλεμον, σὺν τοῖς C
 ἐνόπλοις Ῥωμαίοις τε καὶ Τούρκοις. καὶ δὴ τὸ τοῦ δήμου

„Nostis probe, viri, me Iltrim Baiazitis filium esse, vos vero patris
 mei mancipia fuisse. quare venerationem et obsequium domino vestro
 non exhibetis? num ignoratis decessorem fuisse fratrem meum? ille
 quidem fraticida fuit, imperiumque ad hanc diem per vim et iniuriam
 occupavit, meque fugitivum in Romaeorum manus velut in carcerem
 compulit. nunc vero laetiori fortuna, annuente deo, utenti, citraque
 impedimentum paternum imperium adepto vos adversamini, nec sinitis
 res meas incrementa capere. si itaque partes meas secuti fueritis
 obsequio mihi praestito et via, quae Adrianopolim domum paternam
 ducit, aperta, in posterum non mancipia vos reputabo, sed fratrum loco
 habebo, paternamque benevolentiam intactam erga vos servabo, bene-
 ficiisque beneficia, largitionibus largitiones superaddam. sin secus, ad-
 iuvante fortuna et imperatore Manuele patre meo (neque enim Morati
 patebit in Occidentem via) ditionem paternam recuperabo, receptisque
 quae mea sunt, vos iudicabo.“ talia cum audiissent, sponte transie-
 runt ad Mustapham aliquot ex oppidi primariis, eorumque exemplum
 alii secuti ipsum imperatorem salutaverunt. postridie, ubi illuxit, ex
 triremibus cum Cineite exscendit, et equis consensis signum pugnae
 dederunt; exque triremibus veluti ad praelium Romaei Turcique ar-

κύριον αὐτὸν σέβονται πάντες, καὶ αὐτὸς ὡς οἰκτιροῦς αὐτοῦς ἄγει ἔνθα καὶ βούλεται, δεικνύντες εἰς αὐτὸν ἄκραν ὑπακοήν καὶ ταπεινώσιν.” τότε ὁ Παγιαζήτ προθύμως τὸ λεχθὲν ἀκούσας, καὶ μετὰ σπουδῆς πολλῆς, ὡς εἶχε, τὸν πορθμὸν τῆς Προποντιδὸς τοῦ ἱεροῦ στομίου καταλαβών, καὶ τὴν περαιὰν 5 διαβὰς σὺν τοῖς παρατυχοῦσιν εὐαρίθμοις, ἐπὶ δυσὶν ἡμέραις τὴν Ἀδριανούπολιν καταλαβών, κἀκεῖ συναγροχῶς παμπλήθην D στρατὸν (καὶ γάρ, ὡς εἰρήκαμεν, ἐμβριθῆς ἦν ὁ ἀνὴρ ἐν τοῖς πᾶσι, καὶ πάντες πρὸς αὐτὸν ἐκαραδόκουν) καὶ κοινολογησάμενος σὺν τοῖς ἄρχουσι τῶν δυτικῶν μερῶν, καὶ πίστει 10 παρ’ αὐτῶν λαβῶν ὡς οὐκ ἀποστατήσουσιν, οὔτε τὴν τυχοῦσαν ὑποστῆ βλάβην, ἀλλὰ γενναίως ἀντισταθῶσι τῷ ἐχθρῷ καὶ τοῦτον θεοῦ συναργοῦντος νικητὴν ἀναδείξωσι, ταῦτα καὶ τὰ τούτοις ὅμοια λέξαντες, ἔξεισι μετὰ δυνάμεως πλείστης. καὶ δὴ τὴν ἐν Χερρονήσῳ φέρουσαν ὁδὸν εὐθυδρόμως ἀρξάμενοι, 15 ταχυδρόμοι τινὲς ἦσαν προπεμφθέντες παρ’ ἐκείνου, καὶ δὴ ἐπανελθόντες ἀγγέλλουσι τῷ Παγιαζήτ ὡς ὁ Μουσταφᾶς μετὰ δυνάμεως πλείστης ἀπύρας τῶν ἐκεῖσε, καὶ περαιωθεὶς P 81 τὴν νεωστὶ παρὰ τῶν Τούρκων μεγαλυνθεῖσαν κώμην καὶ εἰς πολυάνθρωπον τελεσθεῖσαν, ἣτις μεγάλη Κυρία κέκληται, 20 ἔγγυς πού τῷ κάμπῳ τῆς Ἀδριανουῦ τῷ πρώτῳ μέλλει κατονεῦσαι. ταῦτα ἐνωτισθεὶς ὁ Παγιαζήτ, καὶ μέσον θράσους καὶ δειλίας τρυτανεύόμενος, ἔξεισι τῆς Ἀδριανουῦ μετὰ καὶ

11. οὔτε] οὔτε κἀν Bullialdus.

vult, non secus quam famulos suos ducit, obsequentesque omnino submissosque habet.“ haec libenter audivit Baiazites, et quam celementer potuit, ad fretum sacri ostii Propontidis pervenit, cumque paucis, qui forte aderant, militibus in continentem ulteriorem traiecit; biduoque Adrianopolim accedens, validum exercitum illic contraxit. in omnibus enim, ut praediximus, vir ille acer ac promptus erat, ab omnibusque observabatur. communicatis deinde consiliis cum provinciarum Occidentalium rectoribus, sacramento eos adegit, nunquam, etiamsi cladem quoquomodo acciperet, defecturos, sed fortiter hosti restituros, et victore ipsum deo iuvante effecturos. his atque similibus inter eos actis, praepotentem exercitum eduxit Baiazites: cumque viam quae recta in Chersonesum ducit ingressus esset, speculatores ab eo praemissi festinanter redeunt, nuntiantque Mustapham cum ingenti exercitu, relictis locis illis, transgressum esse iuxta vicum a Turcis nuper extractum hominumque frequentia celebrem (Magna Carya is vocatur), postridie vero castrametaturum in agro Adrianopoleos. hoc nuntio accepto Baiazites suspensus animi, inter audaciam et metum anceps, Adrianopoli egreditur, copiasque supra

τῶν σὺν αὐτῷ πλείονων, ὑπὲρ τριάκοντα χιλιάδας ὄντων. φθασάντων δὲ ἐν τινι ὑδατώδει πεδίῳ καὶ αὐτοπλησίαν ἐν τῷ ἄκρῳ τοῦ κάμπου, ὥστε τὴν πόλιν Ἀδριανουῦ φραίνεσθαι ἀμυδρῶς ἐξ αὐτοῦ, ἀλσώδει ὄντι καὶ λίαν καθύγραν, ἐν τούτῳ τὰ τοῦ πολέμου ἠτέρπιζετο. καὶ γὰρ ἔφθυσε καὶ ὁ Μουσταφᾶς σὺν τοῖς ὑπ' αὐτόν, καὶ ἄμφω τὰ στρατόπεδα Β ἐξ ἀνάγκης ἐχρῆν συμπλακῆναι, εἰ καὶ ὁ τόπος ἐδόκει ἀσύμφορος. τότε ὁ Παγιαζῆτ ἄμα καὶ τὴν δημηγορίαν καὶ τὴν ἐν ἄρμασι καὶ ἵπποις παρακάλειυσιν συνάψας, πρὸς τοὺς ἡγεμό- 10νας τῆς δύσεως ταῦτα εἶρηκεν. „ἄνδρες ἀδελφοί, καὶ ὅσον ὑπὸ τὴν ὑμετέραν χεῖρα κοινόν, οἴδατε ἀκριβῶς τοῦ παρψ- χηκότος ἡμῶν δεσπότου τὴν ἀγάπην ἣν ἐδείκνυε πρὸς ὑμᾶς, καὶ τὸ εὐδιόθετον τῆς γνώμης αὐτοῦ, ὡς οὐκ ἐχρῆτο ὑμᾶς ὡς δούλους ἀλλ' ὡς ἀδελφούς, καὶ οὐ τόσον ἐφρόντιζε τῆς 15 οὐκείας ὀρέξεως ὡς τὸ συμφέρον ἡμῶν, καὶ ὡς θερμιαῖον ἡγεῖτο τὸ κοινὸν ἀγαθόν, καὶ κατὰ σκοπὸν εἶχε τοῦ αὐξάνεσθαι τὸ τοῦ προφήτου ἔθνος καὶ ἐλαττοῦσθαι τὸ τῶν Ῥωμαίων. καὶ πόλεις πολλὰς συνῆψε καὶ ἐπαρχίας τῆ τῶν Μουσουλμάνων ἀρχῆ, καὶ οὐκ ἔλιπεν ἄχρι τελευτῆς αὐτοῦ προστίθεσθαι καὶ 20 πλεονάζειν δυνάμεις καὶ πράγματα. νῦν δὲ ὁ παρὼν οὗτος ψευδοτουρκος, ὃς καὶ διὰ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν ἐν ταῖς πα- ρούσαις ἡμέραις ἠγέρθη, ἤδη τὴν αὐθεντίαν μερίζων πρὸ τοῦ λαβεῖν καὶ τοῖς Ῥωμαίοις τὰ κρείττω πρὸ τοῦ ἔχειν παραδί-

triginta militum millia educit. cumque pervenissent in quendam cam-
pū uliginosū, cuius extrema pars agro Adrianopolitano vicina est,
ita tamen ut obscure Adrianopolis inde conspiciatur, quod silvis sit
consitus valdeque humidus locus, ad praelium se comparat. iam il-
luc cum suis accesserat Mustaphas, et utrumque exercitum ad con-
serendum inter se manus necessitas adigebat, quamvis incommodus
situs videbatur. hic Baiazites orationem paraeneticam curru vectus ac
equitans meditatatus, occidentis duces sic alloquutus est. „Viri fratres,
universique qui vestro imperio parent, probe nostis quam clemens
atque mansuetus in vos fuerit dominus noster defunctus. eius animum
mitem ac facilem experti estis, qui vos non servorum sed fratrum
loco habebat. is profecto voluptatibus suis minus quam utilitati ve-
strae studebat; quodque in universos conferebat bonum, id lucro
sibi apponebat. eo tendebat ille, ut prophetae genus incrementa sus-
ciperet, resque Romaeorum accisae innumuerentur. multas proinde
urbes ac provincias Musulmanorum imperio adiunxit, nec cessavit ad
obitus sui diem vires ac potentiam augere amplioresque reddere. nunc
vero qui hic castra habet, falsus Turca, qui propter peccata nostra
caput hoc tempore extulit, imperium nondum a se occupatum divi-
dit, Romaeisque potioreni eius nondum acquisiti partem tradit, quam

δωσι, ἅτινα·οἱ τοῦ ἀρχηγοῦ ἡμῶν πατέρες μετὰ πολλῶν ἰδρω-
 των καὶ πόνων ἐκτήσαντο. ἢ οὐκ οἴδατε ὅτι ἡ Καλλιόπολις
 D καὶ ὁ ταύτης πόρθμός κλείς ἐστὶν ἀνατολῆς τε καὶ δύσεως,
 Αἰγαίου πελάγους καὶ τοῦ Εὐξείνου; καὶ εἰ ταύτην Ῥωμαῖοι
 βυσιλεύουσιν, ἥκιστα Τούρκοι Ῥωμαίους αἰχμαλώτους εἰς ἐφ- 5
 V. 65 αν διαπορθμεύουσι, Ῥωμαῖοι δὲ Τούρκους καὶ μάλα· καὶ
 ἔσται ἀρχὴ ὀδυνῶν τὰ ἡμέτερα, ἐλευθερίας δὲ ἀπαρχὴ τὰ
 τῶν Ῥωμαίων. διὸ παρακαλῶ ὑμᾶς ὡς χρὴ ἀντιστῆναι τῷ
 πλαστῷ τούτῳ Μουσταφᾷ καὶ τοῖς συνασπισταῖς καὶ ὁμόφρο-
 σι τούτου Ῥωμαίοις. οὐ γὰρ ἐκ τῶν αἱμάτων Ὀθμᾶν οὗτος 10
 ὁ δυσσεβὴς καὶ ἐχθρὸς τῆς πίστεως. καὶ γὰρ ἐκεῖνος ὁ Μου-
 σταφᾶς, ὁ ἀδελφὸς τοῦ κυρίου ἡμῶν, ἐτεθνήκει κομιδῇ νη-
 πιος ὢν, καθὼς ὁ κύριος ἡμῶν ἔλεγε πρὸς με. οὗτος γὰρ
 τῶν χυδαίων Τούρκων εἷς ὢν, ἐν ταῖς ἡμέραις τοῦ προπα-
 ρρηχότος Μωϋσῆ ὁ βασιλεὺς Μανουῆλ τοῦτον ὡς υἱὸν τοῦ 15
 Ἰλτρῆμ ἐφανέρωσε, ἐκφοβῶν τὸν Μωϋσῆν. εἶτα ὁ πλάτος
 P. 82 οὗτος ὡς ἶδε τὸν βασιλέα ὄρκους συνδεθέντα καὶ ἄκραν ἀγά-
 πην ἀλλήλοις ἐκ συμφώνου σὺν τῷ κυρίῳ ἡμῶν μεταδόσαν-
 τας, ἀποδράς ἐς Βλαχίαν ἀφίκετο, συνδιαγων τῷ Μύλτζῃ
 τότε τῶν Μωσῶν ἀρχηγῷ ὄντι, υἱὸν αὐτὸν τοῦ Ἰλτρῆμ ἀποκα- 20
 λούντα καὶ βοήθειαν ἐξαιτούμενον. κάκειθεν λαβὼν ὀλίγην
 τινα βοήθειαν, καὶ εἰς τὰ Θετταλίας μέρη ληστροικῶς εἰσελ-
 θῶν, τοὺς συναντῶντας ἐμπόρους καὶ οἰουσοῦσῆνας ἐξεγύμνου,

regis nostri maiores multo sudore ac labore partum possidebant. an
 non clare intelligitis Callipolin eiusque fratrum claves esse Orientis
 et Occidentis, Aegaei maris et Euxini? quodsi hanc sub ditione sua
 Romaei retineant, Turci captivos Romaeos in Orientem minime trans-
 vehent, Romaei vero nullo arcente Turcos captivos traicient. iamque
 res vestrae, Romaeis se in libertatem asserentibus, labare incipient.
 ideo vos hortor ut huic falso ac commentitio Mustaphae et cum eo
 sentientibus Romaeis opemque ferentibus egregie obsistatis. neque
 enim sanguine Othmanico satus est impius iste fidei nostrae hostis.
 ille enim Mustaphas, domini nostri frater, quod ab eo olim audiri,
 infans admodum fato cessit. hunc ex infima Turcorum plebe unum,
 imperator Manuel Mosem viventem veritus, Iltrim Baiazitis filium
 iactabat deinde impostor iste, ut vidit imperatorem iureiurando te-
 neri, amicitiam concordiamque inter ipsum dominumque nostrum
 stabilitam esse, aufugit in Valachiam, ibique cum Myltza Mysorum
 tunc principe moratus est, seque filium Baiazitis Iltrim iactans au-
 xilium rogabat. quod ubi obtinuit, inops parvique momenti, The-
 saliam invadit ac latrocinia exercet; obvios mercatores caeterosque
 spoliat, Iltrim Baiazitis filium se praedicat, exque Othmani prosapia

καλῶν ἑαυτὸν υἱὸν τοῦ Ἰληρῆμ καὶ τοῦ Ὀσμῶν ἀπόγονον. ἔθεν καὶ ὁ κύριος ἡμῶν, ὡς ἔμελλε οἶδατε, στρατὸν ἀξιόλογον κέμπας κατ' αὐτοῦ, ἐγγύς ποιν τῆς Θεσσαλονίκης συνάφαιτες πόλεμον, μὴ δυνηθεῖς ἀντισηῆναι ὁ ἀλάστωρ φυγὰς εἰς τὴν Θεσσαλονικίην εἰσεῖσι. τότε καὶ ὁ Ἰζινεῆτ συνδιάγων β τῷ ἡμετέρῳ κυρίῳ (καὶ γὰρ ἦν ὑποστατήσας τὸ πρότερον, αὐθεντεύων τὴν ἐπαρχίαν Ἀσίας καὶ καθολικὸν ἡγεμόνα Σμύρνης τε καὶ Ἐφέσου ἀποκαλῶν ἑαυτὸν· καὶ σὺν πολλῇ δυνάμει τοῦτον ἐξελεύσας ἐκεῖθεν, σὺν αὐτῇ διάγειν ἐπέλευν 10 ὁ ἡμέτερος κύριος εἰς τὰ τῆς δύσεως μέρη) τότε καὶ αὐτὸς καιροῦ δραξάμενος εἰσῆλθεν ἐν τῇ Θεσσαλονικῇ φυγὰς, καὶ τῷ Μουσταφᾷ δι' αἰτίαν ῥηθείσαν συνῆρθη. ὡς δ' οὖν οἱ τῆς πόλεως ἀνευδότης ἰστάμενοι καὶ μὴ προδοῦναι βουληθέντες τὸν ἀπατεῶνα τοῦτον, ὁ ἡμέτερος δεσπότης γέγραφε πρὸς 15 τὸν βασιλέα αἰτῶν αὐτόν, καὶ παραδειγματικῶς ἐμήνυε λέγων „ἐξελθὼν τοῦ θηρεῦσαι θῆραν, ἐκλαμπρότατε βασιλεῦ, Ὁ καὶ λύκου κνηγετουμένου, καὶ δὴ ἐν χερσὶν τὴν ἄγραν ἔχων, εἰσηρδήσας ἐσώθη ἐν τῇ μάνδρᾳ τῆς σῆς βασιλείας. ἀξιῶ οὖν τοῦ δοθῆναι τὸ ἐμὸν θῆραμα, ἵνα μὴ καὶ τῶν σῶν καὶ 20 τῶν ἐμῶν θρεμματίων λυμαντήρ γένηται καιροῦ προϊόντος.“ ὁ δὲ βασιλεὺς ἀντέγραψε πρὸς αὐτόν „εἰ καὶ λύκος τὸ διασωθὲν ἐν τῇ ἐμῇ μάνδρᾳ, ἀλλ' ἐγὼ τὸ γαληρὸν ἔχων καὶ φιλιώθρακον καὶ τὸ μὴ χαιρεῖν ἐπ' ἀλλοτρίοις φόνους σωτήρ ἔσομαι τοῦ λύκου καὶ οὐ προδότης. ἀρκεῖ σοι τοῦ χαλινοῦσαι

editum. quod ob flagitium dominus noster, ut probe scitis, exercitum iustum adversus eum expedit; et inito prope Thessalonicam praelio, cum non posset scelestus ille impetum sustinere, fuga in urbem istam pervenit. tunc etiam Cineites domino nostro militabat; qui quidem, Asiae dum praeest, ducis generalis Smyrnae et Ephesi titulo sibi arrogato antea defecerat, inde valido exercitu a rege nostro pulsus, iussusque eum comitari et in occidentalibus provinciis degere. is ergo occasionem nactus Thessalonicam aufugit, et hac de causa Mustaphae se coniunxit. cumque cives prodero hunc impostorem pertinaciter nolent, dominus noster ad ipsorum imperatorem scripsit, taliaque ei clare significat. Cum exivissem, imperator illustrissime, lupum venaturus, iamque praedam quam sectabar in manibus haberem, imperii tui mandras lupus iste ingressus est salvusque evasit. peto itaque praedam meam mihi reddi, ne tuis ac meis pecudibus temporis lapsu perniciem afferat. Istis imperator respondit: etiam lupus sit qui salutem sibi in mea mandra quaesivit, mansuetas tamen ac humanae sum indolis, neque ex aliena caede voluptatem capto. lupi custos ero, non proditor. hoc contentus sis, quod eum

τοῦτον ἐγὼ καὶ ἐν χερσὶν ἔχειν καὶ μὴ εἶσαι προβαίνειν μήτε φθείρειν τι τῶν σῶν, ἀλλ' ἐν ἀδείᾳ καὶ ἀφθονίᾳ ἡγεμονεύειν σε ἄχρις ὄρου ζωῆς σου, φυλαττομένων τῶν ἐν ὄρκοις γενομένων Δ' ἡμετέρων συνθηκῶν." ἔκτοτε οὖν εἶχε τοῦτον ὁ βασιλεὺς ἐν τῇ Κωνσταντινουπόλει σὺν τῷ Ἰζινεῆτ, καὶ μετὰ χρόνους τέσσαρας 5 ἔπεμψεν αὐτὸν ἐν τῇ νήσῳ Λήμνω, κακεῖ διῆγεν ἄχρι τοῦ νῦν. νῦν δ' ὁ βασιλεὺς μὴ ἔχων ὅ τι καὶ θράσειεν, ὄρων μὴ εἰς τέλος τὸ αὐτοῦ βούλημα ἐξερχόμενον (καὶ γὰρ ἐβούλετο τοὺς δύο παῖδας τοὺς νηπίους ἐν ταῖς χερσὶν ἔχειν καὶ δι' ἐκείων ἡμᾶς ἐπτοῆσθαι τῷ αὐτοῦ κράτει), ἤδη τὸν ἀποστά- 10 την τοῦτον σὺν τῷ Μουσταφᾷ ὡς ἀγρίου κύνος καδ' ἡμῶν λυττώσας ἀφῆκεν. ἡμεῖς δ' οὐκ ὡς δορκάδες ἢ πτώκεις εἰς τοὺς ὑπεραντίους φανοῦμεν, ἀλλ' ὡς λέοντες ἐπεισηδήσαμεν, καὶ ἀμεταστρεπῆτι τὰ δόρατα εἰς αὐτοὺς σείσομεν εὐστόχως. καὶ γὰρ οἱ ἡμέτεροι πλείονες. ὁρᾶτε τοίνυν τοὺς σὺν αὐτῷ 15 V. 66 εὐαριθμητῶν ὄντας, καὶ ἔτι ἐν ταῖς ῥαγμαῖσι τῶν ὀδόντων P. 83 τὸν ἄρτον τοῦ κυρίου μου φέροντας· καὶ αὐτοὶ σὺν ἡμῖν αὐθωρὸν ἔσονται, αὐτὸν ὡς πεπλανημένον πρόβατον καταλείποντες, μόνον εἰ προθύμως τὴν ἀρχὴν τῆς εἰσβολῆς τοῦ πολέμου ὑπεισέλθωμεν." ταῦτ' εἰπὼν καὶ τὰς φάλαγγας κα- 20 τὰ τᾶξιν εὐαρμόστως συντάξας τὸ ἐνυάλιον ἤχησεν. ὁ δὲ Μουσταφᾶς σὺν τῷ Ἰζινεῆτ καὶ αὐτὸς τοὺς οὖς εἶχεν ἐγκαρδίως στερωσας, καὶ ὁμόσας ὡς εἰ τῆς ἀρχῆς ἐπιλάβοι, πάν-

frenatum cohibeam meae potestati suppositum, eique non permittam procurrere et aliquid quod tuum sit devastare. securus ergo omnibusque ubertim abundans regna dum vixeris, foederibusque sta, quae iurati ambo pepigimus. Dehinc hunc Mustapham ac Cineitem Cprohi detinuit, et post quadriennium in Lemnum insulam illum transmissit, ubi hactenus degerat. nunc cum nocere nobis imperator haud possit, intelligatque consilia sua exitum non sortiri (volebat quippe duos infantis regios penes se habere, suisque viribus quatiemus nobis per ipsos iniicere), transfugam istum Cineitem ac Mustapham ceu canes feros et rabie citatos in nos immisit. nos vero ne caprarum aut leporum more hostes fugiamus; sed tanquam leones insiliamus: hastasque nostras quae flecti nesciunt, in eos directe quatiemus. animum addat maior nostrorum numerus, inferior eorum qui ipsi militant; quos cernitis panem regis mei in dentium interstitiis adhuc ferre. eos adiutores mox habebimus in pecude aberrante retrahenda. hoc unum nobis sat erit, si praelium prompti atque alacres iniuriamus." his dictis aciem disponit agminibus ex arte locatis, et classicum cani iubet. ex altera parte Mustaphas praesente Cineite animos suorum confirmat: iuratus iis pollicetur, si imperium adeptus fuerit, rerum omnium dominos aequae ac se fore; honores ac dona quam-

των πραγμάτων, ὡς αὐτός, καὶ αὐτοὶ ἔσονται κύριοι καὶ τιμῶν καὶ δώρων ὅτι καὶ πλείστων ἀπολαύονται παρ' αὐτοῦ, καὶ τοῖς μικροῖς μεγάλα καὶ τοῖς μεγάλοις ὑπερμεγέθη τάξας τὰς ἀμοιβὰς καὶ τὰς χάριτας, καὶ δὴ ὄρων ὁ Μουσταφᾶς 5 ἦδη σαλευόμενον τὸ τοῦ πολέμου πτερόν (καὶ οἱ ὑπεναντίοι προσώρμησαν ἐπισείοντες τὰ δόρατα, καὶ τοξοβολισμούς οἱ Β τοξόται προέπεμπον), στὰς ἐφ' ὑψηλοῦ τόπου, τὸν πόλεμον καταλιπὼν τῷ Τζινεῆτ (καὶ γὰρ ἦν ὁ ἀνὴρ ὡς οὐδεὶς τῶν ἄλλων ἀνδρεῖος καὶ τοῖς πολέμοις συνήθης) ἔκραξε μεγαλο- 10 φώνως „ἄνδρες ἀδελφοί, οὐ γὰρ οὐ δούλους καλῶ, εἰς τί ἢ ἀσέβεια αὐτῆ; δούλος κατὰ δεσπότου, καὶ ταῦτα ἐξ Ἀλβανῶν, γένος βάρβαρον, πρὸς ἐμὲ τὸν υἱὸν τοῦ Ἰληρήμ, τὸν κύριον ὑμῶν; καὶ γὰρ εἰ ἔζη ὁ ἐμὸς ἀδελφός, εἶχεν ἂν λόγον ἢ ἀσέβειά αὐτῆ, ὡς ὑπὲρ ἐκείνου τὴν ζωὴν θύσειν μέλ- 15 λαν ὁ βιοθανῆς ἐν ὀλίγῳ μέλλων γενέσθαι οὗτος. νῦν δὲ θανόντος ἐκείνου τίς κληρονόμος αὐτοῦ; ὁ υἱός; ἀλλ' οὐκ ἔχει χώραν ἐν Θρακίᾳ ἀρκεῖ γὰρ αὐτῷ τὰ τῆς ἐφίας· καὶ γὰρ οὐ τοῖς C πράγμασιν ἐπεμβαίνω τοῖς πατρικοῖς αὐτοῦ, ἀλλὰ τοῖς τοῦ ἐμοῦ πατρός. εἰ γὰρ οὐκ εἰμὶ υἱὸς λέγει τις τοῦ Ἰληρήμ, 20 ἀλλ' ἐγὼ τὴν ἀλήθειαν φανερὰν ἐπίδειξω. εἰ δὲ καὶ πολεμεῖν με θέλει, οὐχ ὁ ἑμὸς δούλος ἀλλ' ὁ ἐμὸς ἀνεψιὸς ἐλθέτω· καὶ εἴ τιμι νέμει τὸ κράτος ἢ τύχη, καὶ κρατεῖτω ἐκεῖνος. θανμάζω δὲ καὶ ὑμᾶς τοὺς εὐδοκίμησαντας ἐν ταῖς στρατείαις τοῦ ἐμοῦ πατρός καὶ ἐπισταμένους τὴν ἀλαζονεῖαν αὐτοῦ καὶ

plurima a se reportaturos; amplam mercedem infimis ostentans, proceribus immensa supra modum praemia promittens. iam ubi vidit Mustaphas bellum alas quater hostesque hastis incussis ac iaculis intortis impressionem fecisse, tradita Cineiti, viro prae ceteris bellicoso praeliisque adsueto, ineundae pugnae cura, ipse in edito loco stans, contenta voce sic inquit. „Viri fratres, neque enim servos appello, quo impietas ista tendit? servus domino bellum infert? isque genere Albanus, barbarae gentis proles, mihi? qui vester sum dominus et Iltrim Baiazitis filius. enimvero si superesset frater meus, colorem aliquem haec impietas prae se ferret, quippe vitam suam pro illo profusus esset iste, cuius cervicibus cruentum fatum impendet. nunc fratre meo mortuo, quis ex eo prognatus heres? neque, si supersit, in Thracia iuris quicquam habet. longe lateque in Oriente imperat. nec paternas ipsius opes invado, sed patris mei ditionem occupo. quodsi negaverit quispiam me Iltrim filium esse, ei me verum clare approbabo. sin etiam bello decernendum, accedat fratris mei filius, non mancipium meum, quicum experiar. cui porro fortuna potioem partem attribuerit, ille reguet. vos demiror, qui in

τὸν τύφον καὶ τὴν ὑπερόψιαν τοῦ τριβολιμαίου τούτου. καὶ εἰ εὐτυχῆσαι ἐν τῇ παρουσίᾳ συμπλοκῇ, τίς ἔσται ὃς θυγήσεται συνῶραι λόγον μετ' αὐτοῦ; διὸ παρακαλῶ, μὴ γίνεσθε πολεμισταί, ἀλλὰ μᾶλλον συμμαχήσατέ μοι καὶ μετὰ Πείσεικείας προσέλθετε. καὶ τῶν ὑμετέρων, μίρτυς θεός, οὐδ' ὀστρηρῶσα τι, ἀλλὰ μᾶλλον προσθήσω καὶ ἔτι πλείονα ἀυξήσω." τούτων οὕτω λεχθέντων αἴφνης ὁ τὸ δεξιὸν κέρας ὑπερασπίζων σατραπῆς ἀποσπασθεὶς, ὡς δῆθεν συμπλακῆναι θέλων τῷ Τζινέητ, σὺν τοῖς σὺν αὐτῷ ἦλθον ἐνώπιον τοῦ Μουσταφᾶ, καὶ ἀποβάντες τῶν ἵππων ἅπαντες τὴν δουλικὴν προστύνησιν ἀπένειμαν αὐτῷ. μετ' οὐ πολὺ δὲ καὶ ὁ τὸ ἀριστερὸν κέρας κρατῶν κἀκεῖνος ἔπρωτα τὰ ὅμοια. καὶ ἦν ἰδεῖν ξένη ἀλλοίωσιν, τὸν Μουσταφᾶν ὡς ἐν ἀκαρεῖ πτερωθέντα καὶ ὡς αἰτὸν ὑψιπετοῦντα παρόμοιον, τὸν δὲ Παγιαζῆτ ὡς κολοῖον P. 84 καταψιλωθέντα καὶ ἔρημον μόνον μετὰ τῶν ἰδιῶν ἰστάμενον. 15 τότε κατὰ νοῦν λαβῶν ὡς σπανίως ὑπερισχύει δούλος δεσπότητος, καὶ ἄρῶν ὡς ἤδη τὰ τῆς τύχης νήματα ἀντιστρόφως κλάθονται, πραγματεύεται τὴν αὐτοῦ σωτηρίαν ἐν τάχει, καὶ καταβύς τοῦ ἵππου σὺν τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ Χαμζᾶ δουλικῶς καὶ αὐτοὶ προσυπῆρτον καὶ προσεκύνον αὐτῷ. τότε οἱ τοῦ 20 Μουσταφᾶ τὸν πόλεμον λύσαντες καὶ σκηρὰς ἡγεμόνη προπούσας πῆξιντες, ἀποβιβάσσαντες τοῦ ἵππου τὸν Μουσταφᾶν

2. 85] ὁ P.

11. ὁ deest P.

patris mei exercitibus virtutem militarem vestram omnibus probaveritis, probeque nostis huius triobolaris iactantiam superbiam ac supercilium. cui si prospere cesserit huius pugnae exitus, quis adire ipsum verbis audebit? quamobrem vos hortor, ne hostes quam socii mihi esse malitis, et ut aequum est accedatis. nullis praemiis aut mercede, testis deus adest, vos frustrabor, quin etiam amplioribus vos honorabo." ubi finem dicendi fecit, subito, qui Baiazitis exercitus dextro cornu praeerat, satrapa a suis digressus, quasi cum Cineite manus conserturus, quiq; ipsius latera cingebant, Mustaphae se stiterunt, et ab equis cum desiliissent, cuncti, quam servi dominis, venerationem exhibuerunt. confestimque, qui sinistrum aciei regebat cornu, pariter transfugit. miram quandam mutationem videre erat, Mustapham temporis momento plumis ornatum similemque alte volanti aquilae; Baiazitem vero veluti graculum plumis spoliatum et cum fanulis suis solum relictum. cumque intelligeret raro admodum domino superiore servum evadere, videretque fortunam filium in partes sibi contrarias ducere, obsequii promptitudine salutem quaerit; et ex equo desiliens cum fratre Hamza, servilli more ac gestu, Mustaphae obviam procedunt, salutantque. defuncti igitur praelio Mustaphae milites duci suo tentoria decora ac convenientia

ὡς ἀρχηγὸν αὐτὸν καὶ ἡγεμόνα πάσης γῆς Ῥωμαίων εὐφή-
 μων· τῷ δὲ Παγιαζῆτ κειλεύσαντι καθεσθῆναι μακρόθεν Β
 φύλακας ἐπέτρεψε τοῦ φυλάττειν αὐτόν. ἐλθὼν δὲ ὁ Τζι-
 νεῆτ, καὶ ἰδὼν αὐτὸν ἐτι ζῶντα (καὶ γὰρ ἦν κρατῶν τῆς
 5 ἄκρας τοῦ μὴ διαδρᾶναι τὸν ἀντικείμενον) καὶ μαθὼν ὅτι ἐν V. 67
 ἄρκουσι ἦν, λέγει τῷ Μουσταφᾷ „ἕως πότε ὁ ἀνόσιος οὗτος
 τὸν ἥλιον ὄρα, ὃ μηδὲ ψηλαφητοῦ σκοτούς ὦν ἄξιος;” ὃ δὲ
 Μουσταφᾶς „ὡς βουλητὸν ἐστί σοι, ποίει” εἰπὼν, κειλεύει
 μικρὸν ἐκλύσαντες ἔξω τῆς παρεμβολῆς τὸν ἄθλιον τὴν κεφα-
 10 λὴν ἀπομηθῆναι. ὃ καὶ γέγονεν, ὄραν καὶ αὐτὸς τὴν καρα-
 τήμασιν καὶ λέγων „οἶδας, ὃ κάκιστε, θηριζεῖν ὄρχεις;” καὶ
 γὰρ ἔτυχε κοπήναι τοὺς ὄρχεις τοῦ Ἀνδουλά γαμβροῦ τοῦ
 Τζινεῆτ προλαβὼν τοῦ Παγιαζῆτ τοῦτο κειλεύσαντος. τότε
 ἤγαγον καὶ τὸν Χαμζᾶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, θέλοντες κάκει- C
 15 νον κυρατομησαί· ὃ δὲ Τζινεῆτ ἐλεήσας αὐτὸν νέον ὄντα
 „ἄφετε αὐτόν” εἶπεν· „οὐ γὰρ ἐστὶν ὡς ἐκεῖνον τὸν βιοθανῆ
 καὶ ἀπάνθρωπον οὗτος, οὐδὲ ἐκ τῶν χειρῶν τούτου ἐξέρχε-
 ται τι τοῦ πρῶξι κακόν. ἔστω οὖν ἐμὸς ἀπελεύθερος.” οὐκ
 20 οἶδεν ὁ δύστηνος Τζινεῆτ ὅτι τὸν θανατηφόρον αὐτοῦ ζωπυ-
 ρεῖ, καὶ ὃν ἔλεε αὐτός, ἀνηλεῶς μέλλει τὴν ζωὴν αὐτοῦ ὡς
 ἐν ὀλίγῳ λαβεῖν. τότε ὁ νέος ἀρχηγὸς Μουσταφᾶς μετὰ παρ-
 ρησίας καὶ θάρρους ἐπὶ τὴν Ἀδριανούπολιν εἰσεῖσι· σὺν παν-
 τὶ τῷ στρατῷ. καὶ μετὰ χαμᾶς καὶ παρρησίας πολλῆς ἐξῆλ-

2. κειλυθέντι Bullialdus.

pangunt, eique ex equo sublevato ut totius Romanae dittonis impe-
 ratori acclamarunt. Baiaziti vero procul sedere iussu satellites cus-
 todiae causa appositi sunt. accedens deinde Cineites, cum videret
 eum aura vitali adhuc frui, intelligeretque intra casses irretitum prae-
 clusis omnibus effugiis teneri, eiusmodi orationem ad Mustapham
 habuit: quousque impius iste solem videbit, qui nec tenebris pal-
 pabilibus etiam dignus? Cui respondit Mustaphas: consilio tuo utere.
 Inbet itaque extra castra non procul tracto caput misero amputari.
 quod illico factum ipso spectante, et talia verba proferente: nosti
 pessime testiculos demetere? Cineitis enim genero Audulæ testiculū
 exsecti fuerant Baiazitis iussu. duxerunt et huius fratrem Hamzam
 capite flexuri; at Cineites eius miserus, quod iuvenis esset, eum
 dimitti iussit; „quippe“ dixit „non est ferus et inhumanus ut ille,
 quem morte violenta affecimus, nec ullumdum scelus patravit, sit
 itaque libertus meus.“ non intellexit infelix Cineites fovere se eum
 qui perniciem ipsi allaturus erat, brevique vitam crudeliter ereptu-
 rus illi qui erga ipsum misericordia commotus fuerat. novus itaque
 imperator Mustaphas liber factus ac audacior Adrianopolim cum uni-
 versis copiis intrat; cui obviam egressi sunt multa cum fiducia et

Δ Θον οἱ πολῖται εἰς ἀπάντησιν αὐτοῦ, εὐφημοῦντες ἰλαρᾷ τῇ
 φωνῇ. οἱ δὲ τῆς Καλλιουπόλεως μαθόντες τὸ γεγονός, καὶ
 ἀπελπίσαντες οἱ τοῦ φρουρίου μεθ' ὄρκων καὶ συνθηκῶν πα-
 ρέδωκαν τὸ φρούριον. ὁ δὲ Λεοντάριος ἐλπίζων κατὰ τὰς
 συνθήκας τὰς ἐνωμότους, μετὰ τὸ ἐξελθεῖν ἐκ τοῦ φρουρίου 5
 τοὺς φύλακας καὶ πᾶσαν τὴν παρασκευὴν ἣν εἶχον ἔνδον κατὰ
 τὰς πίστεις αἱ ἐγένοντο μετ' αὐτῶν, αὐτὸς ἐκ τῶν τριηρέων
 ἐξαγαγὼν θώρακας περικεφαλαίας δόρυ τζάγγρας καὶ πᾶν εἶδος
 ἀρμάτων ἤρξατο εἰσάγειν ἐν τῷ φρουρίῳ. φθύσας οὖν ὁ Τζι- 10
 νεῖτ καὶ ἰδὼν τὰ γενόμενα, ὄρων δὲ καὶ τὸν δῆμον τῶν Τούρ-
 κων θορυβούμενον καὶ ταραχώδη ἐπὶ τῇ ἀνεκλιπτῷ καὶ ἀπροσ-
 δοκῆτι μεταβολῇ, ἤρξατο σκόπτειν καὶ σκληρολογεῖν τὸν
 P. 85 Δημήτριον, λέγων „ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, ὃ στρατηγὰ Δημήτριε,
 τὸν ἀγῶνα ὃν ἠγωνισάμεθα, καὶ τοὺς κινδύνους οὓς ὑπέστη-
 μεν, ἔνεκα τοῦ γένους τοῦ σοῦ καὶ τῆς τῶν Ῥωμαίων βασι- 15
 λείας ὑπολαμβάνεις γεγονέναι. ἀλλ' οὐχ οὕτως ἐστί. τὸ γε-
 νόμενον εἰς ἡμᾶς, ἐγκλειστοὺς ὄντας ἀπολυθῆναι καὶ δούλους
 ὄντας δεσπότης γενέσθαι, οὐχ ὑμᾶς τοὺς Ῥωμαίους τῆς δω-
 ρεύς ταύτης αἰτίαν κρίνομεν, ἀλλὰ τῷ ἐπουρανίῳ θεῷ. ὑμᾶς
 δὲ τοὺς συμπασχῆσαντας καὶ κοπιῶσαντας ἐν τῇ μεταθέσει 20
 ταύτῃ, θεοῦ θελήσει κεκοπιᾶκατε, ὁρθῶς ὑπολαμβάνομεν.
 ἔνεκα οὖν τῶν κόπων καὶ τῶν ἀμφοτέρων τῶν καμάτων τῷ

7. α] δς B.

laetitia cives, hilari voce ipsi acclamantes. praesidiarii autem Calli-
 poleos custodiae impositi ubi, quae gesta erant, rescivere, spe omni
 abiecta, pacto inito ac iureiurando addito sese dederunt. Deme-
 trius Leontarius igitur, qui speraverat urbe se potiturum (sic enim
 inter eos convenerat), ubi praesidium decessisset asportavissetque se-
 cum omnia vasa et sarcinas, quas in urbe miles habebat, hac siqui-
 dem conditione se dederant, exportari thoraces ex triremibus cur-
 rat, cassidesque et galeas, hastas, zagaias, id est iacula; et omne
 genus armorum in arcem importari coeptum. at Cineites accurrens quod
 factum erat cernit, Turcorum multitudinem turbatam ac tumultuan-
 tem ob mutationem insperatam ac inexpectatam. contumeliosis ideo
 asperisque verbis Demetrium sic affatus est. „imperator Demetri, ut
 mihi videtur, existimas nos nationi tuae gratificaturos imperioque
 Romaeo, praelium obiisse et pericula adiisse? aliter se res habet.
 quod nobis inclusis contigit in libertatem asseri, ex servis rerum
 dominos fieri, tantum beneficium deo, qui coelestia habitat, acce-
 ptum ferimus, nec auctores illius vos Romaeos iudicamus. vos quod
 sociatis nobiscum laboribus belli aerumnas in hac rerum conversione
 tolerastis, deo volente id fecisse recte existimamus. soli itaque deo
 gratias agimus, qui a laboribus et casibus praeteritis integros serva-

μὴν θεῶν προσφέρομεν εὐχαριστίας· ἡμᾶς δὲ διὰ δώρων
 ἰκανῶν καὶ φιλίας, καὶ ταύτης προσκαίρου, παραπέμψαι. τὸ B
 δὲ πόλεις καὶ φρούρια λαβεῖν παρ' ἡμῶν ἀρκεῖ σοι οὖον πεμ-
 φθῆναι ἐν Κωνσταντίνου, ἀναμιμνήσκοντες τῶν Λημνίων
 5 κακῶν καὶ τῶν ἐν τῇ μονῇ τῆς παμμακαρίστου τῶν καλογη-
 ρων ὀνειδισμόν. ἔχεις μισθοῦ χάριν σώαν τὴν κεφαλὴν, τὸ
 τοῦ λύκου φθέγγομαι. αἶρε κώπας· ἔχεις τὸν Ἐδρον πνέον-
 τα γλυκερὸν ἀέριον. φθάσε τὴν Κωνσταντίνου, ἄσπασαι τοὺς
 βασιλεῖς ἀφ' ἡμῶν. λέγε πῶς θεὸς τὴν ἀνθεντίαν ἡμῶν ἔδω-
 10 ρήσατο. ἔστω μεθ' ἡμῶν ἐν εἰρήνῃ διαίγων, καὶ ἡμεῖς μετ'
 αὐτοῦ. ἀπέστω ζήτησις Καλλιουπόλεως." ταῦτα τὸν στρατη-
 γὸν τὰ δῆματα οὐκ ὀλίγον ἐτάραξαν· καὶ θυμωθεὶς „οὐκ ὀλ-
 δας" ἔφη „τὸν ἐμὸν βασιλέα ποίας συνέσεως καὶ γνώσεως καὶ C
 ποίας ἄλλης μεγαλογνωμοσύνης ἐστίν, ἀποπέμπειν με πρὸν V. 66
 15 τοιοῦτους δῆμασι φαύλοις ἀποπιτόντα ἐκ τοῦ στόματος, ὃ
 Τζιενετ. ἴσθι ὅτι ὡς ἐν ὀλίγῳ, ὡς ὄρω, πάλιν ἔξει σε ἡ
 Κωνσταντίνου, καὶ τότε μάθης ἃ εἶρηκας. πλὴν οὐ σὸν ἐστὶ
 τὸ δεδῶναι με λόγον καὶ ἀποπέμπειν, ἀλλὰ τοῦ ἀρχηγοῦ Μου-
 σταφᾶ, ὃν ὁ θεὸς καὶ ἡ τύχη Ῥωμαίων ὕψωσε. σὺ δὲ εἰς
 20 τῶν πολλῶν τυγχάνων παῦσαι τοῦ λέγειν, ὅτι οὐκ ἔχεις τὸν
 ἀκούοντα." ἐπερθεὶς οὖν εἰσῆλθεν εἰς τὰς τριήρεις πλήρης
 ὦν χόλου καὶ πικρίας, μὴ ἔχων τί ποιῆσαι, κατὰ νοῦν φέρων
 τὴν τῶν ὄρκων ἀθέτησιν καὶ τὰς ὑποσχέσεις τὰς παρ' αὐτῶν

vit; vosque cum donis, quanta vester capit status, et amicitiae ad tem-
 pus pignoriibus dimittimus. urbes vero et castella nos vobis tradere
 absit. Tibi o Demetri saluo satis sit Cpolim repetere. meminimus
 malorum quae in Lemno passi sumus, et contumeliarum a monachis
 in Beatissimae monasterio acceptarum. caput integrum mercedis nomi-
 ne domum refers, lupi (ac ciconiae) apologo utar. remos impelle:
 lenis ac sudus Euris spirat. Cpolim proficiacere, imperatores nomine
 nostro saluta, et iis annuntia quomodo deus dominationem nobis
 concesserit. inter imperatorem nosque pax integra maneat atque
 tranquillitas, neve pascatur Callipolis." tali oratione non mediocri-
 ter turbatus est Demetrius, ad iramque versus „non tibi" ait „cogni-
 tus est imperator meus, quam prudens rerumque peritus ac magna-
 nimus sit. iis me contumellis, o Cineites, nudum dimittis. crede mi-
 hi, quod praevideo, te brevi Cpolim ut ad asylum profecturum. tunc,
 quae locutus es, cognosces. nec tamen tuum est responsum mihi dare
 vel dimittere me, sed Mustaphae imperatoris, quem deus Romaeo-
 rumque fortuna evexerunt. tu vero cum de turba unus sis, abstine
 a verbis, quibus qui obtemperet habes neminem." cum itaque surre-
 xisset ira tumens ac indignabundus, triremes conscendit, quid face-
 ret anceps, animo revolvens promissa istorum periurio corrupta. re-

γενομένων. ὁμως ἴστατο ἐκδεχόμενος· παρὰ τοῦ Μουσταφᾶ
 D τὴν ἀπόκρισιν, εἰ μέλλει κατὰ τὰς συνθήκας λαβεῖν τὸ φρου-
 ριον ἢ οὐ, καὶ τότε ἐπαναζεύξαι. ὁ δὲ Μουσταφᾶς ἐλθὼν, καὶ
 λόγους συνάρακτες ἱκανοὺς ἄμφω, τῷ Δημητρίῳ ἔφη, „ἐγὼ
 μὲν, ὃ φίλε καὶ τοῦ ἐμοῦ ὑπερασπιστοῦ περιπόθητε, οἶδα 5
 ἀκριβῶς τὰς ὑποσχέσεις ἃς ὑπεσχέθητε ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καὶ
 τοῦ προφήτου αὐτοῦ, καὶ ὅτι ἐν μέσῳ τούτων ἦν καὶ τὸ τῆς
 Καλλιουπόλεως φρουρίου. ἔνεκα οὖν τῶν ἄλλων ἀπάντων
 ἔχω λόγον ἀποδοῦναι ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ τῇ φοβερᾷ, εἰ μὴ
 κατὰ τὸ συμφωνηθὲν οὐκ ἀποβήσεται· περὶ δὲ τοῦ φρουρίου 10
 P. 86 κρείσσον παραβαίνειν ὄρκον ἢ προσκρούειν Θεῷ, εὐσεβεῖς ἐν
 καὶ τὸ Θεῷ ἀφιερωμένον ἔθνος εἰς χεῖρας ἀπίστων καὶ τὸν
 ἕνα Θεὸν τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς μὴ εἰδόντων. εἰ δὲ καὶ ἐς
 τούτῃ ἀσέβειαν κατακρημνισθῶ, ὃ μὴ γένοιτο, κύριε, τὸ 15
 τῶν Μουσουλμάνων γένος οὐτ' ἐμοὶ τὴν ἀρχηγίαν παραχω-
 ρήσει οὐτε σοὶ τοῦ χωρίου τούτου χαρίσει τὴν εἴσοδον. ἄπι-
 θι τοιγαροῦν, κἀγὼ εἰς ὅσον εὐπορῶ, τόσον καὶ τὴν ἀταμοι-
 βὴν παρεκτείνω. ὅσα δὲ οὐ παρὰ τὴν ἐμὴν κτῆσιν εἰσιν,
 ἀλλὰ τῷ δημοσίῳ κεκλήρωται καὶ τῷ ἐμῷ προφῆτῃ, οὐ θέλω 20
 παρασαλεύσαι τι τῶν Μουσουλμανικῶν ἔθων καὶ τῶν προσ-
 B ταγμάτων τοῦ προφήτου, Μουσουλμάνος τυγχάνων, καὶ γὰρ
 ἐπιμόνως ἐργάσομαι τοῦ προσθεῖναι καὶ ἐπανεξῆσαι πόλεις καὶ

13. καὶ τῷ καὶ τῷ P.

mansit tamen, expectans quodnam sibi a Mustapha responsum da-
 retur, utrum ex foedere arcem sit recepturus, necne; acceptoque
 responso redire statuit. accessit itaque ad eum Mustaphas, et post
 longum colloquium Demetrio haec dixit. „ego quidem, o amice, pro-
 tectori meo carissime, eorum recte memini quae coram deo eiusque
 propheta promisi, iisque arcem Callipoleos contineri scio. de caete-
 ris quidem omnibus rationem reddere debeo in die illa iudicii nu-
 vissimi tremenda, nisi pactis stetero: castro, satius est mihi iusiu-
 randum violare quam in dei offensionem incurrere, manibus impio-
 rum pios tradendo, liberae conditionis homines in servitutum redi-
 gendo, gentemque deo consecratam subiiciendo infidelium imperio,
 qui deum unicum coeli et terrae nesciunt. quodsi in eam impietatem
 praeceptis laborer, id quod absit, domine, Musulmanorum natio nec
 me imperatorem ferret, nec tibi arcis ingressum concederet. abi ita-
 que, quam maximas pro viribus meis gratias referam. quaecumque
 vero ditionis meae non sunt, sed publico acquisita meoque prophetae,
 illa intacta relinquo; nec consuetudinibus Musulmanorum pro-
 phetaeque praeceptis fraudem ullam facio, cum Musulmanus sim.
 indesinenter enim laborabo ut urbium numerum multiplicem, eas

χώρας καθουρίδων ποιῆσαι τῶν Μουσουλμάνων εἶναι τὸ δὲ
 πόλιν, καὶ ταῦτα Καλλιούπολιν, ἥτις ἐστὶ λαιμὸς τῶν Μου-
 σουλμάνων καταροφῶν ἄπαν γένος τῶν Χριστιανῶν, καὶ πι-
 γμονή τῶν Χριστιανῶν καταπνίγων καὶ ὀλεθρεύων αὐτούς,
 5 πῶποτε οὔτε κατὰ νοῦν ἐπεισεσείται τὸ τοιοῦτον παραλόγι-
 σμα, οὔτε εἰς τέλος ἐξάγω.” ταῦτα ἐνωτισθεὶς ὁ Λεωντά-
 ριος, καὶ ὡσπερ λέων τῆς Θήρας ἀστοχῆσας, κάτω τὴν κεφα-
 λὴν φέρων καὶ τῇ οὐρᾷ τὴν γῆν ἐπιριπίζων, ὑποχαλῶν αὐ-
 τήν, οὕτω καὶ οὗτος ὑπὸ τῆς λύπης ὡς ἐν ἐκστάσει φρενίτιδι C
 10 γενόμενος, κάτω τὴν κεφαλὴν ἔχων ἕως οὐ καταλήξας τὸν
 παράλογον λόγον ἐστη, ἄρας τὸ ὄμμα πρὸς αὐτὸν ἔφη „ἡμεῖς
 μὲν, ὃ κύριε καὶ ἀρχηγέ, τῶν Μουσουλμάνων οἶδαμεν ἀκρι-
 βῶς τὴν πρὸς ἡμᾶς ἐκ πολλῶν χρόνων διάθεσιν· καὶ γὰρ
 ἤδη ἐπέκεινα τὰ ἔτη τυγχάνει τὸν ἀριθμὸν τῶν ἑκατὸν πεν-
 15 τήκοντα, ἀπ’ οὗ ὁ σὸς πρόπαππος Ὀθμᾶν τὰ τῆς Βι-
 θυνίας καὶ Παφλαγονίας καὶ Φρυγίας μέρη ἀρπύσας ἐκ τῶν
 χειρῶν τῶν ἡμετέρων γονέων κατέσχε. ὁ δὲ ἔκγονος αὐτοῦ
 Ὀρχᾶν γενόμενος κύριος καὶ κληρονόμος τῶν αὐτῶν θεμάτων
 οὐ δειμινέ ποτε ταῖς συνθήκαις καὶ ὄρκοις, παραβαίνων καὶ D
 20 μεταπηδῶν ὄρια ἃ ἠσφαλίσαντο θεὸς καὶ ἀλήθεια, ἄγων ἔτος
 ἑκκοτὰ ἐγγύς που ἑκατοστᾶν ἀπ’ οὗ τὰ τῆς δύσεως ἤρξατο
 φθεῖρειν. εἶτα ὁ ἔκγονος αὐτοῦ ὁ σὸς πατὴρ Ἰλτριμ γενέ- V. 6y
 25 μενος κύριος τῶν πραγμάτων καὶ θεμάτων κατὰ διαδοχὴν,
 καὶ αὐτὸς παραβαίνων τοὺς ὄρκους, ἐπὶ τῷ τέλει τὴν ἀρχὴν
 αὐτοῦ πῶσαν καὶ αὐτὸν ὁ θεὸς ἐν χειρὶ Περσῶν παρέδωκεν.

augeam, regionesque Cavurldum adiciam Musulmanorum ditioni. ur-
 beam vero ut Christianis concedam, idque Callipolim, quae Musul-
 manorum fauces sunt, totum genus Christianum absorbentes, et la-
 queus quo Christiani iugulantur ac pereunt, nunquam animum indu-
 cam, nec quicquam tam absurdum admittam.“ haec Num audit Leon-
 tarius (tanquam leo, cui praeda se subtraxit, in terram caput inclinans
 et cauda laxata terram verrens, vultum prae dolore demittit) quasi
 phrenesi superveniente mente deiectus, donec absurdum sermonem
 finivisset illo, postmodum attollens oculos eum sic alloquitur. „ac-
 curate novimus, domine dux, quomodo vos Musulmani multis ab
 hinc annis erga nos affecti estis. elapsi sunt anni CL ex quo proa-
 vos tuus Othman Bithyniam Paphlagoniam et Phrygiam maioribus
 nostris ereptas imperio suo subdidit, cum vero filius eius Orchan he-
 reditario iure easdem provincias accepisset, foederum immemor fidem
 datam violavit, fines transgressus, quos deus et veritas stabiles po-
 suerunt. iamque ab eo tempore anni centum transierunt, quo Occi-
 dentem devastare coepit. illius deinde nepos, pater tuus Iltrim Baia-
 zites, cum successionis iure rerum summa omnibusque provinciis

ἄλλοι δ' ἐκείνου παρελθόντος ἐγγύς που τὰ τριάκοντα ἔτη τελούμε-
 νον ἕως σήμερον, οἱ ὑμέτεροι ἀδελφοὶ Μουσουλμᾶν καὶ Μωσῆς
 παραβάντες ὄρκους κακῶς καὶ τῆς ἀρχῆς καὶ τῆς ζωῆς ἐξέ-
 πεσον. μόνον ὁ ἤδη νεωστὶ παρελθὼν Μεχεμέτ ἀρχηγός, ὁ
 σὸς ἀδελφός, αὐτὸς τοὺς ὄρκους ἐτήρησεν καὶ αὐτὸς τὸ τέ- 5
 λος εἰρηρικὸν καὶ τὴν τρυφήν τῆς ἡγεμονίας εὐδαιμόνως
 ἀπέλαβεν. σὺ δὲ ταῦτα ποιῶν, οὐκ εἰς μακρὰν γελάσει ἡ
 P. 87 τύχη συναίρουσα καὶ βοηθοῦσά σοι. ἀδίκους γὰρ ὁ θεὸς πρὸ
 καιροῦ παραπέμπει εἰς Αἶδην, καὶ τοὺς ἀθετοῦντας αὐτὸν εἰς
 τέλος ἀφανίζει. ὅτε γὰρ φεύγων εἰσῆλθες ἐν Θεσσαλονικίᾳ, 10
 εἰ ὁ βασιλεὺς τῶν Ῥωμαίων παρεδίδου σε τῷ Μεχεμέτ καὶ
 ἀγχόνην τὴν ζωὴν σου ἐλάμβανε, εἶχον ἂν πολλοὶ αἰτιαῖσθαι
 καὶ κατακρίνειν Ῥωμαίους ὡς προδότας καὶ τῶν εἰς αὐτοὺς
 προσφυγόντων δεινούς φορέας καὶ τὰ ἐναντία τοῦ δικαίου
 πράττοντας. ἄρτι δὲ σε ἀρχηγὸν ἀναδείξαντες μετὰ θεὸν οἱ 15
 Β' Ῥωμαῖοι, γράφεις μὲν θεῷ τὸ πᾶν, καὶ τοῦτο καλῶς εἶρη-
 κας, οὐδ' ἐγὼ ἀντιλέγω· τοὺς δὲ συγκοπιᾶσαντας ὡς ἐχθροὺς
 λογιζῆ καὶ ἀντιστρέφεις τὸ πρόσωπον. ὕψιαινε οὖν εὐφραι-
 νόμενος. ἡμεῖς δὲ πρὸς τοὺς ἰδίους οἴκους ἀπελθόντες, καὶ
 τῷ βασιλεῖ ἀναγγείλαντες τὰ τῆς ἀπάτης, τὸ πᾶν θεῷ ἀνα- 20
 θεμένοι προσκαρτερήσομεν, ἐκδεχόμενοι τὴν αὐτοῦ δικαίαν
 ἀπόφασιν." ταῦτα εἰπὼν καὶ ἐξελθὼν τοῦ λιμένος καὶ τὰ
 ἱστία πτερώσας τὴν πρὸς Κωνσταντινούπολιν πορείαν ἐπλευσεν.

potiretur, et ipse periurus tandem cum imperio universo a deo Persis
 traditus est. ad hanc diem ab eius obitu tricesimus fere agitur an-
 nus, tuique fratres Musulmanus et Moses, iureiurando violato infe-
 llici exitu imperium ac vitam amiserunt. solus Mehemetes, qui iam
 obiit, imperator fraterque tuus iuramentum non violavit: et propte-
 rea mitiori fato concessit, postquam regis deliciis ac luxu satiatius
 est. tu vero his patratris haud diu uteris propitia et adiutrice fortu-
 na. iniquos enim deus immatura morte ad inferos detrudit; ipsique
 non auscultantes in aeternum delet. cum enim exul ingressus es
 Thessalonicam, si Romaeorum imperator Mehemeti te tradidisset et
 laqueo vitam finivisses, Romaeos ut proditores, eorumque qui ad
 ipsos confugiunt crudeles interfectores, aequitati iustitiaeque adver-
 santes, multi accusare et condemnare potuissent. nunc, postquam
 Romaei te adiuvante deo imperatorem constituerunt, deo omnia ad-
 scribis, idque recte, nec quicquam oppono: eos vero qui opem tibi
 tulerunt, hostium loco habes dorsumque eis obvertis. sanitate vo-
 luptatibusque frueri. nos domum reversi imperatori nos dolo circum-
 ventos esse narrabimus; deoque omnibus remissis, deo omnia ad-
 iutam eius sententiam expectabimus." haec locutus e portu expansis
 velis solvit, versusque Cpolim cursum direxit.

25. *Μαθὼν δὲ ταῦτα ὁ βασιλεὺς Μανουὴλ καὶ λέπη C*
πολὴ συσχεθεὶς καὶ θυμοῦ πλήρης γενόμενος, μὴ ἔχων ὁ τι
ποιῆσαι, ἐβουλεύσατο κατὰ νοῦν τὴν ἑτέραν βαδίσαι καὶ στελ- A. C. 1423
λαι πρέσβεις πρὸς Μουράτ· καὶ εἰ βούλεται πληρῶσαι τὴν
5 πατρικὴν θέλησιν καὶ δοῦναι τὰ δύο βρέφη ἡμῶν, ἐπεὶ
ἐκποδῶν ἐγεγόνει ὁ Παγιαζήτ, πάλιν Θεοῦ ἀρωγοῦντος ἀπο-
καταστήσει τοῦτον εἰς τὴν πατρῴαν ἡγεμονίαν. ὁ δὲ Μου-
σταφᾶς (καὶ γὰρ εἰς αὐτὸν ἐπαναδραμεῖτο ὁ λόγος) ὄχυν-
10 δῆμον, καὶ καταστήσας δρουγγαρίους καὶ κόμητας οἰκίους D
τοῦ μεγάλου στόλου, καὶ τὸν πύργον τὸν ἐν τῷ λιμένι καλεῶς
ὡς ἔχρηθ' ἀσφαλίσας, καὶ ὄρκους δίδους αὐτοῖς καὶ δωρεαῖς V. 70
ἀμείψας, ἐν τῇ Ἀδριανου τὴν πορείαν ἐποιεῖτο, καὶ δὴ εἰς-
15 ποῦ αὐτοῦ, καὶ ἐν ἑνὶ θησαυροῦ ἀναριθμητοῦ καὶ ἑτέραν
ἄλλην παρασκευὴν ὑπέφμετρον, ἐνδύματα καὶ λείθους καὶ
μαργάρους πολυτελεῖς, γυναῖκας εὐραίας καὶ νέους παιδίσκους P. 88
εὐπροσώπους καὶ κάλλει διαφέροντας καὶ πᾶσαν ἄλλην ὕλην
Βλαχίας, ἐκάθητο κατασπαταλῶν, καθ' ἡμέραν μεθύων καὶ
20 ἀσελγαίων. ὁ δὲ Μουράτ ἔτι νέος ὢν καὶ οὐπω τὸ εἰκοσιο-
στὸν ἔτος ἐλάσας ἐκάθητο ἐν Προύσῃ τῆς Βιθυνίας καὶ αὐ-
τὸς τὰ ὁμοία πράττων, πλὴν οὐ τὸσον· καὶ γὰρ ὑπὸ τῆς

2. πολὺ] immo πολλῆ.

25. At Manuel imperator de istis certior factus, moerore simul et ira correptus, quidque ageret anceps, aliam viam ingredi statuit, legatosque ad Moratem mittere acturos de eo, favente divino numine, in paternum imperium reducendo, quandoquidem Baiazites Bassa re infecta e vivis excesserit: ea tamen conditione, si patris voluntatem ratam habere vellet, et duos infantes obsides dare. interea Mustaphas, ad cuius res narrandas redeundum, arcem Callipoleos munit et recte constituit, in plebem etiam animadvertit; praeficitque Drungarios et Comites domesticos magnae classis. turri tuendae, quae portui imminet, praesidium imponit omnibusque necessariis instruit. iureiurando benevolum se fore promittit, donaque largitus Adriampolim contendit. palatium illic, quod habitaverat frater eius Mehemetes, ingressus, divites supra modum thesauros reperit, aliamque immensam suppellectilem, vestem, lapillos ac margaritas pretiosissimas, feminas quoque pulchras, pueros et iuvenes oris decore praestantes, aliaque Valachiae spolia. tum otio se tradere, has divitias profundere, et quotidie libidini ac crapulae se dedere. Morates autem etiamtum iuvenis, quippe vigesimum annum nondum impleverat, Prusae Bithyniae morabatur, iisdem moribus adsuetus: modestior tamen, quod curis sollicitaretur, erat, nec effrenatum eum sine-

φροντίδος ἐδάκνυτο, καὶ οὐκ ἔα τοῦτον ὁ λογισμὸς ἀχαλίνω-
 τον, ἀλλ' ἐσκέπτετο πῶς καὶ ποίῳ τρόπῳ ἀνακαλέσεται πρὸς
 αὐτὸν τὴν ἡγεμονίαν τὴν πατρικὴν, ἣν ὁ πατὴρ ἐκτίσαστο διὰ
 πολλῶν κόπων, αὐτὸς δὲ ἄνευ ἐπιχειρίας τινὸς ἐφθάσεν ἀπο-
 λέσας. εἶχε γὰρ μετ' αὐτοῦ καὶ τῶν μεγιστάνων τοὺς πρού- 5
 Β χόντας πλὴν τοῦ Παγιαζήτ· καὶ γὰρ πρὸ ὀλίγου κακῶς ἀπε-
 βίω, ὡς ὁ λόγος ἐδήλωσεν. μαθόντες γὰρ ὡς τὸ φρούριον τῆς
 Καλλιουπόλεως παρεδόθη καὶ ὁ Λεοντάριος κενὸς ἀπεπέμφθη
 καὶ ὁ Μουσταφᾶς ἔτι ἀκολούτως κατυσπαταλᾷ, μὴ ἔχων
 φροντίδα πῶς δεῖ φυλάξει τὴν ἡγεμονίαν αἰσιῆ, βουλὴν βου- 10
 λεύεται τὴν ἣν καὶ ὁ βασιλεὺς ἐβουλεύσατο, καὶ πρέσβεις
 προφθάσας οὗτος πέμπει πρὸς βασιλέα, Ἰπριῆμ τινα ἀδελ-
 φὸν ὑπάρχοντα τοῦ Ἀλί, ὃν ὁ λόγος φθάσας ἐδήλωσεν, ἄνδρα
 συνετὸν καὶ εὐήθη καὶ πρὸς τὰς τῶν Τούρκων ἀναιδέεις βλα- 15
 κείας καὶ ἀσελγείας ἀσυνήθη· ὃς καὶ τὰ δευτερεῖα τοῦ Πα- 15
 C γιαζήτ φέρων, τὰ πρωτεῖα ἐκείνου παρελθόντος ἔλαβε καὶ
 τῶν μεγιστάνων πρῶτος ἦν καὶ μεσάζων τῆς ἡγεμονίας τοῦ
 Μουράτ. ἐλθὼν οὖν ἐν Κωνσταντινουπόλει, καὶ περὶ μὲν
 τῶν ὧν ἐπραξεν ὁ βασιλεὺς οὐκ ἐγένετο μνήμη, ἀλλ' ἐν τῇ
 νοῖ διατρέφοντες θυμὸν ἀχαλίνωτον, ἕως ἄν ὁ χρόνος εἰς 20
 αὐδαιμονίαν ἄξει τὰ περὶ αὐτῶν, ταῦτα ἐκρύπτοντο· ἰλαρῶ
 δὲ βλέμματι καὶ ὑπούλῳ γνώμῃ τὸν ἄνδρον λύκον ὡς πρόβα-
 τον ἔξω ἐδείκνυε. καὶ δὴ λόγους συνάρας πρῶτος τε καὶ λ-
 αν ταπεινοὺς βοήθειαν ἐξεκάλει, ὡς ἐξ αἰτίας γεγονότα, ὅσα

bant de rebus suis cogitationes. agitabat quippe animo quibus modis
 paternum imperium recuperare posset, quod pater magnis laboribus
 partum possidebat, ipse vero nullo suo flagitio amiserat. aderant ei
 magnatum praecipui, praeter Baiasitem quem iam diximus fato malo
 periisse. ubi audivit arcem Callipoleos esse traditam, Leontarium
 deceptum ac vacuum dimissum, Mustapham luxui ac libidinibus
 obnoxium de tuendo imperio parum cogitare, consilium capit ei quod
 inierat imperator simile; priorque ad hunc legatum mittit, Abrahamum
 quendam, fratrem Hali, de quo mentionem fecimus, virum pruden-
 tem et probum, Turcorum propudiosis verbis ac libidinibus inadsue-
 tum, qui cum vivo Baiasite Bassa secundo loco haberetur, eo mor-
 tuo primos honores adeptus est, procerumque princeps et Moratis
 imperii Messaxon fuit. venit is Cpolim, ubi de iis quae molitus erat
 imperator nullum verbum fecit. Turci quippe iram immanem mente
 repositam in occulto tenebant, donec tempus res eorum in melius
 verteret. oculis igitur placidis ac serenis, et ad fraudem animo com-
 posito, lupum, quem intus gerebat, in ovem mansuetam foris trans-
 formabat. mansuetis itaque verbis ac submissis auxilium rogat; cau-

ἤ και γεγόνασι, λέγων τοῦ Παγιαζήτ, ἀθώους αὐτοὺς ἀποδει-
 κνῶν, ὡσαύτως και Ῥωμαίους, λέγων „εἰ θελήσει τὸ σὸν
 κράτος, ὡς ἐν ὀλίγῳ ἀποκαταστήσεις πάλιν εἰς πατρικὴν ἡγε-
 μονίαν τὸν ἐμὸν δεσπότην Μουράτ, καθὼς και ἐν τῷ πατρὶ D
 5 αὐτοῦ εἰργάσω, λαμπρότατε βασιλεῦ. ἔχεις γὰρ ὑπὸ τὴν
 χεῖρῳ τὸ πηδάλιον, και ὅπου ἂν βούλῃ, ἐκεῖ και τὴν γαῦν
 μεταστρέφεις, καλῶς ἰδύνων τοὺς οἴκας. ὡς γὰρ εἰργάσω
 ἐν τῷ πατρὶ αὐτοῦ, ἀντισιάντος τῷ σὺ κράτει Μωσῆ, οὕτω
 και νῦν συμπάσῃσον, και μὴ ἐύσης τὴν ἡγεμονίαν κατέχειν
 10 ὁ μηδεμιᾶς καλύβης ἄξιος.“ και γὰρ ὁ πολλὰκις προλεχθεὶς
 Μεχεμέτ εἰ ἡγεμονεύων ἐν τῇ ἀνατολῇ, τοῦ Μωσῆ τότε τὴν
 ἡγεμονίαν τῆς Θράκης ἔχοντος και τὸν ἀδελφὸν Μουσουλμὴν
 κτεινάντος, ἐναντίος ἐφάνη Ῥωμαίοις και τῆς πόλεως ἐχθρὸς
 ἄσπονδος, ὡς προλέλεκται. τότε ὁ βασιλεὺς μετακαλεσόμενος
 15 ἀπὸ τῆς Προύσης τὸν Μεχεμέτ και πίστεις δοίς, εἰσῆξας αὐ- P. 89
 τὸν ἐκεῖ τῆς Κωνσταντίνου σὺν τοῖς στρατεύμασι περαιωθέν-
 τα και ἐξελεθὼν και μέγαν, και δῖς και πολλὰκις, και συμμίζας
 τῷ Μωσῆ και ἡτήθη, και εἰσελεθὼν πάλιν ἐν Κωνσταντι-
 νουπόλει και πάλιν ἐξελεθὼν, ἕως οὗ εἰς τέλος τὸν Μωσῆν
 20 ἡφάνισεν και τέλος ἐθανάτωσεν τὴν ἡγεμονίαν λαβῶν. „οὕτω
 και νῦν“ φησὶν, „ὁ βασιλεῦ, ἔργασον και εἰς τὸν Μουράτ,
 τῶντων και ὑπερμεγέθη δωρήματα και πολλοῦ λόγου ἕξια, V. 71
 πλὴν τῆς Καλλιουπόλεως και τῶν δύο παιδῶν τὴν ἐγχείρι-

sam crimenque omnium quae patrata erant in Baiazitem Bassam
 transfert; extra culpam esse se, pariterque Romaeos profitebatur,
 tali sermone usus. „si ita visum fuerit maiestati tuae, brevi tempo-
 re dominum meum Moratem paterno regno reddes, quo modo pa-
 trem eius, imperator illustrissime, reddidisti. clavum quippe manu
 tenes, et navem quocumque libuerit convertis, cuius gubernacula
 perite dirigis, qualem te patri eius praeuisti, qui viribus tuis fre-
 tus Mosi restitit, sic et nunc opem fer et miserere nostri, neve sine
 imperium obtinere illum qui ne specu quidem dignus est.“ Meheme-
 tes enim (nobis saepius dictus) dum regnabat in Asia, Mose Thraci-
 am post occisum fratrem Musulmanum occupante, hostis infestus et
 capitalis Romaeis et urbi, quod supra monuimus, fuit. „illo tempo-
 re, o imperator, Prusa Mehemetem accersivisti, et cum exercitu tra-
 iectum fide data intra Cpoleos moenia accepisti. is cum copias edu-
 xisset semel atque iterum, et cum Mose pugna inita victus Cpolim
 se recepisset, denuoque ut bello experiretur inde erupisset, tandem
 attrito et occiso Mose rerum potitus est. nunc itaque“ ait „pariter
 opem feras, donaque immensa nobis impera, quae beneficio in nos
 collato respondeant: ne petieris tamen Callipolim ambosque pueros
 tibi tradi.“ verumtamen his non assensit imperator, propositumque

σιν." ὁ δὲ βασιλεὺς οὐκ ἐνεδίδου, ἀλλ' εἰς βέβαιον καὶ ἀμετάθετον ἐτήρει τὴν αὐτοῦ γνώμην, καὶ εἰς τέλος ἐξεῖναι τὰ βουλευόμενα. ἐν τούτοις ὄντες, καὶ ὁ Ἰπραίμ ἡμέρας ἰκανὰς ἐνδιατρίβων τοῦ λαβεῖν τέλος τῶν ὧν ἐζητεῖ συμφωνῶν, ἕτερος εἰσπηδήσας ὡς ἐπὶ παλαιστρας, τὸ ζητούμενον 5 παρὰ τοῦ βασιλέως μετὰ πολλῆς παρακλήσεως γενέσθαι καὶ φιλοτιμίας καὶ χάριτος αὐτὸς ὡς δῶρόν τι μέγα τὴν ὑπηρεσίαν ταύτην ἐγχειρισθῆναι αὐτῷ παρεκάλει. καὶ δὴ ἐξ ἀρχῆς ποίῳ τρόπῳ διέβη τὸν πορθμὸν ὁ Μουράτ καὶ μετὰ πόσης παρασκευῆς, καὶ τίς ὁ περάτης, καὶ ποῦ τὴν θύλασσαν ἐπέ- 10 ρασε, καὶ τίνες οἱ ναύαρχοι, λέξων ἔρχομαι.

Ἐν τῇ Φωκαίᾳ τῇ κατὰ τὴν Ἰωνίαν πλησίον ὄρος ἦν ἐν ᾧ μέταλλον στυπτηρίας ὑπάρχει, καὶ ὁ λίθος ἅπας τῆς ἀκρωρείας πυρὶ προσομιλήσας, εἶτα ὕδατι ὡς ψίμμος γίνεται. 15 τὴν δὲ ἀπὸ τοῦ λίθου γενομένην ψίμμον εἰς λέβητα βύλλον- 15 τες σὺν ὕδατι καὶ καχλάζοντος οὐ τόσον, ἢ βληθεῖσα ψίμμος διαλύεται καὶ τὸ μὲν παχὺ καὶ οὐσιωδές αὐτῆς ἐν τῇ ζωμῇ μένον ὡς γάλα τυρῶδες, τὸ ξηρὸν καὶ γεῶδες αὐτῆς ἔξω ῥίπτουσιν ὡς ἄχρηστον, τὸν δὲ ζωμὸν εἰς σκάφας κενώσαντες ἄχρης ἡμερῶν τεσσάρων παραδρομήν, εὐρίσκειται ἐν 20 τοῖς ἄκροις τῶν ὑποδόχων ἀγγείων πεπαγιομένος ὁ ζωμὸς καὶ ὑπερανγίζων ὁμοίως κρυστάλλῳ. ἐν δὲ τῇ πυθμένι τοῦ ἀγ-

2. an ἐξείναι? 9. πόσης] πάσης P. 12. Φωκαίᾳ] Φωκίδι. P.
21. πεπαγιομένος P.

sum, ut ad finem id perduceret, firmiter tenuit. rebus eo loci positus, Abrahamus multos dies moratus est, ut sortirentur exitum illa de quibus paciscendum erat. interea alius quidam velut in palastram descendens, quod ab imperatore enixis precibus magnisque pollicitationibus petebatur, eius rei ministerium ut sibi committeretur tanquam donum rogabat. sed ab initio dicam, quomodo fretum traiecerit Morates et quanto cum apparatu, quo portitore, quo loco, quibus nautis.

Phocaeae, quae Ioniae est, mons adiacet aluminis ferax, cunctique lapides, qui in vertice montis, in ignem primum, postmodum in aquam missi in arenam comminuuntur. haec ex istis lapidibus collecta in cacabum aqua mixta demittitur; ubi aqua iniecta paulum ferbuit, arena liquefit. quod densum est eius offae simile, ad modum lactis in caseum coagulati, servatur: quod durum et terrestre, ut inutile abiicitur. offa vero illa in vasa defusa per quatuor dies in eis subsidit, posteaque circa oras summam vasorum concreta splendensque ad instar crystalli reperitur; fundi etiam vasorum similibus segmentis et frustis replentur. exhaustum deinceps liquorem, qui post hoc quadriduam non coaluit et induruit, in lebetem defundunt, eiq̄

γίεν και αὐτῷ πληρες ψημμάτων κρυσταλλοειδῶν. ἔξαντλοῦν-
 τες οὖν τὸν ζωμὸν τὸν περιτετόντα μετὰ τὰς τέσσαρας ἡμέρας
 ἐισβάλλουσι ἐν τῷ λέβητι, προσχέαντες καὶ ἕτερον ὕδωρ, καὶ
 πάλιν ψάμμον ἐμβάλλοντες βραζοῦσι καὶ ἐν ταῖς σκάφαις D
 5 ἐκχέουσι, ὡς προδεδήλωται, τὴν δὲ στυπτηρίαν ἐκβάλλοντες
 ἐν ταῖς ἀποθήκαις ταμιεύουσι. ἔστι δὲ ἀναγκαῖον χρῆμα τοῖς
 δουσσοποιοῖς· ἅπασαι γὰρ αἱ νῆες αἱ ἀπὸ τῆς ἐφίας εἰς τὰ
 ἐσπέρια μέρη πλέουσαι ἀναγκαῖον ἠγοῦνται τὸν φόρτον εἶναι
 τῆς γῆς τὴν ἐν τῷ πυθμένι στυπτηρίαν· καὶ γὰρ Φράγγοι
 10 Γερμανοὶ Ἰγγλῆνοι Ἴταλοὶ Ἰσπανοὶ Ἀραβες Αἰγύπτιοι Σύροι
 ἀπὸ τοῦ ὄρους ἐκείνου τὴν στυπτηρίαν πορίζονται ἕνεκα τῶν
 δουσσοποιῶν τεχνῶν. ἐν ταῖς ἡμέραις δὲ τοῦ βασιλέως Μιχαὴλ
 τοῦ Παλαιολόγου, τοῦ πρώτου βασιλεύσαντος ἐν Παλαιολόγοις,
 ἤλθον τινες Ἴταλοὶ αἰτουῦντες τὸ ὄρος δοθῆναι αὐτοῖς καὶ λαμ-
 15 βάνειν κατ' ἔτος τὸ συμφωνηθέν. τότε καὶ οἱ Τοῦρκοι ἐνεδρεύον-
 τες ἦσαν ληστρικῶς τὰ πέριξ μέρη Ἀσδίας τε καὶ Ἀσίας, καὶ P. 90
 κατέτρεχον ἕως Σαρδεων καὶ αὐτῆς Μαγνησίας. ὡς οὖν ᾔσθοντο
 οἱ Ἴταλοὶ τὴν τῶν Τοῦρκων ἔφοδον, φοβηθέντες ἤρξαντο οἰκοδο-
 μεῖν φρούριόν τι σμικρότατον, ὅσον εἰς φυλακὴν αὐτῶν καὶ τῶν
 20 εὐρισκομένων ἐργατῶν πεντήκοντα ἢ καὶ πλείω. ἐνωτισθέντες
 δὲ οἱ τὰ πέριξ οἰκοῦντες Ῥωμαῖοι ἐν τε ἐφ' ἡμέρῃ τοῦ Μαι-
 νομένου καὶ τῆς Μαγνησίας καὶ Νυμφαίου, ἐλθόντες εὖρον
 αὐτοὺς ἄρξαντας τοῦ ἔργου, καὶ δὴ ὡς ἐκ συνθήματος κοι-
 νολογησάμενοι σὺν τοῖς Λατίνοις ὑπέσχοντο τοῦ συμβοηθῆ-

aquam recentem miscent, rursusque arenam iniectam bullire faciunt, et modo iam descripto in scaphas defundunt. alumen hac arte confectum in reconditoriis asservant, rem tinctoribus necessariam: omnes enim nautae, qui ab oriente in occidentem navigant, conveniens onus ac utile navium carnis onerandis alumen existimant. Franci quippe, Germani, Angli, Itali, Hispani, Arabes, Aegyptii et Syri ex illo monte effossum alumen, arti fullonicae ac tinctoriae inserviens, comparant. cum autem regnaret Michael Palaeologus, primus ex gente sua imperator, accesserunt quidam Itali, qui hunc montem sibi concedi petierunt, pensionem annuam, quam pacti fuerint, solvere polliciti. per idem tempus Turci vias obsidentes, latrociniiis suis Lydiam Asiamque Sardelis usque et Magnesiam excurrando, infames reddebant. Itali igitur ut viderunt loca illa Turcorum irruptionibus patere, perterrefacti castellum parvum quo se operariosque quinquaginta vel plures tuerentur, aedificavere. quo audito Romaei vicinarum regionum incolae qui Maenomeni campum, Magnesiam et Nymphaeum habitant, illuc profecti opus iam inceptum vident; atque, velut ex pacto convento, cum Latinis communicato consilio, promiserunt

σαι καὶ συμπασχῆσαι καὶ συμπρᾶξαι ἐπὶ τῇ ἀνεγέρσει τοῦ
 Β φρουρίου, καὶ οὐ φρούριον ἀλλὰ καὶ εἰς μεγάλην πόλιν ἀπο-
 καταστῆσαι τὸ οἰκοδομούμενον, εἰ μόνον χρείας κατεπειγουσῆς
 καὶ αὐτοὶ ὡς κτήριες τοῦ τοιούτου χωρίου ἔσονται ἐντὸς φυ-
 λαττούμενοι. ἀρεσάντων γοῦν ἄμφω τῶν μερῶν τὸ τοιούτον ὅ
 συμφώνημα, ἤρξαντο ἅμα Ῥωμαῖοί τε καὶ Λατῖνοι, καὶ
 ὑποδόμησαν τὴν ἄχρι τοῦ νῦν παρὰ θεοῦ φρουρουμένην νέ-
 αν Φώκαιαν, ἐν τῇ τοῦ αὐτοῦ ὄρους ὑποβάσει, πλησίον τῆς
 θαλάσσης, ἔχουσαν τὰ πρὸς τὴν ἀνατολὴν μέρη τὸ ὄρος κεί-
 μετον, πρὸς δὲ τὴν ἐσπέραν τὴν νῆσον Λέσβον, πρὸς ἄρκτον 10
 δὲ τὸν τῆς Ἐλαίας κόλπον· πρὸς δὲ μεσημβριαν ὁ κατ'
 V. 72 Ἰωνίαν κόλπος. ἦσαν δὲ οἱ ῥηθέντες τῆς πόλεως αὐτῆς κτή-
 C τιορες ἐκ τῶν Κατανέων Γενοῦται Ἀνδρέας καὶ Ἰάκωβος, καὶ
 τὴν ἐπωνυμίαν ἐκ τῆς παλαιτέρας Φωκαίας ἐκτήσατο, ταύ-
 τινι νέαν Φώκαιαν κυλέσαντες, ἐν ᾗ καὶ οἰκησιν κέκτημαι. 15
 μεταπεσόντων οὖν πραγμάτων ἀπὸ Ῥωμαίους ἐν χερσὶ τῶν
 Τούρκων μετ' οὐ πολὺ, οἱ εὐρισκόμενοι ἐν τῇ πόλει μὴ φέροντες
 τὰς καθ' ἑκάστην συμπλοκάς τῶν Τούρκων καὶ τὰς τῶν Χριστι-
 αῶν σφαγὰς (καὶ γὰρ ἦσαν ἄχρι καὶ τῶν πλεῶν τῆς πόλεως
 ἐγκρατεῖς γεγονότες οἱ Τούρκοι), ἄμφω Λατῖνοί τε καὶ Ῥωμαῖοι 20
 συνθήκας ἐνόηκους ποιήσαντες μετὰ τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς Ἀσδίας
 Σαρχάν καὶ ὑποφόρους στέρξαντες εἶναι, ἔστησαν κατ' ἔτος
 δοῦναι τῷ Σαρχάν ἀργυρίων λεπτῶν ἀριθμὸν χιλιάδων δεκα-
 D πέντε, εἰς ποσότητα ἰσομένην νομισμάτων πεντακοσίων, καὶ

10. ἐσπέραν Bullialdus: P. ἑώων.

14. Φωκαίας] Φωκίδος P.

ad extruendum castrum operam se ac studium suum collaturos, nec solum in castro sed et in magna urbe aedificanda laborum socios fore, ea conditione ut, si casus exegerit, et ipsi, ut domini illius loci, intus se tulerunt. placuerunt utrisque hae conditiones, et opus simul aggressi Romaei Latiniq; Phocaeam novam ad maris littus et Hilli montis radices aedificarunt, quae ad hanc diem dei beneficio custoditur. obicitur ei ab ortu mons ille, ab occasu insula Lesbos; a septentrione finitimum habet Elaeae sium; meridiem versus Ioniae sinum respicit. istius autem oppidi domini erant Andreas et Iacobus Genuenses e gente Catanea, idque Phocaeam novam appellant, nomine ab ea quae olim steterat translato. in ea ego domum possideo. rerum deinde summa a Romaeis in Turcos devoluta, illius loci incolae impugnationibus Turcorum impares, caedis Christianorum impatientes (Turci quippe totum agrum usque ad portas oppidi occupaverant), Romaei Latiniq; foedus ferunt cum Lydiae duce Sarchane, seque ei tributarios reddunt, pensionem annuam promittunt nummorum argenteorum millia quindecim, quae numismatum quingen-

ἀνὰ ἑτος ὁ τυχὼν ἡγεμὼν τῆς πόλεως ἐξέρχεσθαι καὶ ἀσπα-
 σμὸν ποιεῖν τῷ ῥηθέντι ἀρχηγῷ σὺν δώροισι ἀργυρίων χιλιά-
 σι δέκα, καὶ οὕτω ἐν εἰρήνῃ διαγεῖν ὁμοῦ Τυρκοὶ τε καὶ
 Ῥωμαῖοι, μὴ ἔχοντες τὸν τυχόντα πειρασμὸν παρὰ τινος, ἀλλ'
 5 ἐξέρχεσθαι ἀπολύτως καὶ ἐμπορεύεσθαι, ὁμοίως καὶ οἱ Τυρ-
 κὸι εἰσέρχεσθαι ἀπόβως ἐν τῇ πόλει καὶ τῶν ἀναγκαίων ἀφθό-
 πως ἀπολαμβάνειν, ὡς φίλοι συνδιάγοντες. κρατεῖ οὖν ἡ τοι-
 αύτη συμφωνία ἕως σήμερον, ἐγγύς που ἔκτοτε μέχρι νῦν
 10 οὕτως. ἐπεὶ ἡ Γενοῦα δημοκρατικῶς ἄρχεται καὶ οὐδεὶς δύ-
 νηται τυραννικῶς ἄρχειν ἐν αὐτῇ, σὺνηθὲς ἐστὶ κατ' ἑτος ἡ P. 91
 καὶ κλειῖνα καιρὸν στέλλειν ὄφφικιαλίους εἰς τὰ τῆς ἐφάσ
 μέρη ἐν ταῖς ὑπὸ τὴν Γενοῦαν πόλεσι, ὅλον ἐν νήσῳ Χίῳ,
 ἐν ταύτῃ τῇ Φωκαίᾳ, ἐν τῷ Γαλατῇ, ἐν τῇ Ἀμισῷ, ἐν τῇ
 15 Ἀμάστριδι, ἐν Καφῷ. καὶ τοῦ καιροῦ παρελθόντος τοῦ ὀρι-
 σμένου ἕτερον αὐτίς στέλλουσι, καὶ ὁ παλαιὸς ἐξεῖσι παρα-
 χωρῶν τὴν καθέδραν τῷ νέῳ. ὃν καὶ ποδεστὰν κατὰ τὴν
 αὐτῶν γλωτταν καλοῦσιν, ἐξουσιαστὴν εἶποι τις κατὰ Ῥω-
 μαίους. ἐν δὲ ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, ἔτι ζῶντος τοῦ Με-
 20 χεμέτ, ἦλθεν ἀπὸ Γενοῦας ποδεστὰς εἷς, ὧν τῶν ἐνδοξοτάτων
 τῆς Γενοῦας, Ἰωάννης Ἀδοῦρνος ὀνόματι, νέον ἄγαν τὸ ἔτος
 καὶ παλαιὸν φρόνημα, σὺν Γεωργίῳ Ἀδοῦρνον υἱός, δεσ καὶ B
 δοῦξ Γενοῦας ἐχηματίσεν. ἐν δέκα δὲ ἔτεσιν τὴν ποδεστα-

torum pretium aequant. conventum insuper ut qui annum urbis ma-
 gistratum sortiretur, Sarchanem salutandi gratia adiret, donumque
 decem millium argenteorum asferret. compositis hunc in modum re-
 bus, Turcos et Romaeos pacate inter se, nullo ipsos infestante
 acturos; et amicitia inter utrosque intercedente, liberum fore his
 oppido egredi et commercia exercere: illis pariter tuto illud ingredi
 et ibi necessaria comparare. ad hanc usque diem id foedus ante an-
 nos fere CLXXX initum, integrum mansit. huius autem oppidi poli-
 teia talis est. cum Genuensis respublica democratice regatur nullus-
 que possit tyrannidem occupare, singulis annis, vel post longius
 etiam temporis intervallum, officiales mittere in regionum Orientali-
 um urbes dominio suo subiacentes consuevit; ex quibus sunt Chios
 insula, haec Phocaea, Galata, Amisus, Amastris, Capha. tempore
 magistratus transacto novus sufficitur, cui imperium decessor tradit:
 hunc sua lingua podestam appellant, Romaeo idiomate ἐξουσιαστής
 reddi potest. illo autem tempore, Mehomete superstite, venit Pho-
 caeam magistratus unus e clarissimis Genuae familiis nomine Iohan-
 nes Adornus, ut annis invenis sic prudentia senex, domini Georgii
 Adorni, qui dux Genuae fuerat, filius. is in decennium creatus Pho-
 caeae magistratus Genua illuc venit. ex more itaque vetusto Phocaea

τίας ἐγγχειρισθεὶς ἐπανῆκεν ἐκ Γενοῦας εἰς Φώκαιαν. καὶ δὴ
 κατὰ τὸ παλαιὸν ἔθος ἐξελθὼν καὶ μετὰ τοῦ ἀμιρᾶ Μεχεμετ
 ἀντυχῶν καὶ τελέσας τὴν συνήθη προσκύνησιν, τέλος καὶ τὸ
 τῆς στυπτηρίας μετάλλου λαβῶν, ὡς κατ' ἔτος ἀποδοῦναι
 εἴκοσιν χιλιάδων ἀριθμὸν νομίσματα καθαρῶ χρυσοῦ ἐν 5
 ἔτεσι δέκα, εἰς τὴν Φώκαιαν ἐπανέστρεψεν μεταλλεύειν ἀρ-
 ξάμενος σὺν ἀναλώμασι πλείστοις. περαιουμένων τοίνυν ἐτῶν
 ἕξ καὶ τὸ τέλος τοῦ προρηθέντος ἀμιρᾶ ἔφθασε, καὶ ἡ
 ἀνάρρησις τοῦ προλεχθέντος Μουσταφᾶ ἐγενόνη, καὶ ὁ Τζι-
 Cνεητ τὴν ἐλπίζομένην αὐτῷ χαίρων ἶδεν ἡμέραν, καὶ ὁ Πα-10
 γιαζῆτ τὴν ἀπαίσιον αὐτῷ ἶδεν ὄραν, καὶ πάντα ἃ γέγρα-
 φα γεγονῶσι. τότε ὁ ῥηθεὶς Ἰωάννης Ἀδοῦρνος ἔχων ἀφορ-
 μὴν τοῦ ἀφικέσθαι πρὸς τὸν νέον ἀρχηγὸν τὸν Μωράτ καὶ
 ἰδεῖν καὶ προσκυνῆσαι καὶ νέα προστάγματα δεῦξασθαι καὶ
 ἀποδοῦναι τὰ ὀφειλόμενα τέλη τῶν ἕξ ἐτῶν (εἶχε γὰρ ἐν τοῖς 15
 ἔτεσι τούτοις ζημίαν οὐ τὴν τυχοῦσαν· καὶ γὰρ ἐν αὐτοῖς
 τοῖς χρόνοις ἦν μάχη καρτερά ἀνὰ μέσον Γενουιτῶν καὶ Κα-
 τάλων, καὶ ἐκόλλυσεν τὰς νῆας τῶν Γενουιτῶν οἱ Κατάλα-
 νοι τοῦ μὴ πλείον ἐν τοῖς μέρεσιν Ἰταλίας καὶ Φραγγίας Ἰσπα-
 νίας τε καὶ Ἰγγλῆνων, καὶ ἡ στυπτηρία ἦν ἀργὴ καὶ ἀμετα-10
 V. 73 κίνητος καὶ ὁ Ἀδοῦρνος εἰς πάμπολυ χρέος, καὶ οὐκ εἶχεν ὁ
 Dτι ποιῆσαι) βουλευέται βουλὴν γενναίαν καὶ συνετὴν ἕνεκα κέρ-
 δους αὐτοῦ, διὰ πολλῶν δὲ Χριστιανῶν βλάβην. καιρὸν
 γὰρ ἐπιτυχῶν τὸν δὴ οὐκ ἤλπικε, στέλλει γραφῆς πρὸ τοῦ

4. quidam metallon?

egressus Amiram Mehemetem adit et venerabundus salutatur; accepto-
 que in annos decem aluminis metallo, ita ut quotannis nummorum
 ex auro puro millia vicena solveret, Phocaeam redit, et magnis
 sumtibus alumen effodere coepit. elapsis dehinc sex annis Meheme-
 tes Amiras obiit, et imperator proclamatur praedictus Mustaphas, et
 Cineites speratam sibi diem laetus adspexit, Baiazites vero letalem
 sibi horam vidit, et cuncta quae narravi acciderunt. eodem tempore
 idem Iohannes Adornus occasionem nactus est accedendi ad novum
 imperatorem Moratem; quem veneratus nova eius iussa capessivit
 tributumque quod sexennii debebatur, solvit. damna quidem non le-
 via per hos annos passus est, quibus bellum atrox gerebatur inter
 Genuenses et Catalanos: navigationem quippe Genuensium Catalani
 interceperunt, et impediverunt quo minus adirent Italiam Galliam
 Hispaniam et Angliam, nec fiebat alumen nec transportabatur. qua-
 re Adornus cum aere alieno premeretur, nec haberet unde rebus suis
 subveniret, consilium prudens ad lucrum sibi, caeterum plurimis da-
 mnosum Christianis, inivit. oblata enim occasione sibi nunquam sperata,

ἔλθειν ἐξ Ἀμασειῶν τῷ Μουράτ, τις ἄς ἐγὼ γέγραφα, δεικνύων τὴν ἄκραν φιλίαν καὶ οἰκειότητα ἣν εἶχε πρὸς τὸν αὐτοῦ πατέρα τὸν Μεχεμέτ, καὶ ἦν βούλεται ἀνωγειῶσαι τὴν σὺν αὐτῷ, „εἰμὶ” γράφων „ἔτοιμος ἐν πάσῃ δουλείᾳ τοῦ βροθηθῆσαι, καὶ διαπερῶσαι σε ἐξ ἀνατολῆς εἰς δύσιν ἐν τριήρεσι καὶ νησί, καὶ ὑπουργῆσαι τὸ τοιοῦτον ὑπουργημα ὡς οὐδεὶς τῶν ἄλλων. μόνον κέλευσόν μοι, καὶ τὸ προσταχθέν μοι συντόμως γενήσεται.” ἐνωτισθεὶς οὖν ὁ Μουράτ τοὺς P. 9a
 10, σὺν θεῷ ἐν ὀλίγαις ἡμέραις μέλλω κατελθεῖν ἐν τῇ Προύσῃ, καί κεῖ ἐλθέτω εἰς ἐκ τῶν οἰκειῶν καὶ πιστοτάτων σου, ὡς ἴνα περὶ τούτου σκέμματος ἴδωμεν τί ἄρα καὶ πῶς ποιήσομεν.” μετὰ δέ τινος ἡμέρας στέλλει Δημητρίον τινα Ἀγὰν ἐπνομαζόμενον, σὺν γραμμασιν ἀξιολογωτάτοις, ἃ κἀκεῖνα ἐγὼ γέ-
 15 γραφα, πρὸς τε τὸν Μουράτ καὶ πρὸς τοὺς αὐτοῦ βεζιρίδας Ἀλίπεγιν Χατζιαηβὰτ καὶ Ὁμούρπεγιν· ὁ γὰρ Παγιαζήτ προσφύγη παρὰ τοῦ Μουσταφᾶ. τότε σὺν τῷ Δημητρίῳ B
 ἅπαντα καλῶς διαταξάμενοι στέλλουσι μετ’ αὐτοῦ Χατήπην ὀνόματι, Τοῦρχον ἑνα τῶν φρονιμωτάτων καὶ τῶν ἐλλογιμῶν,
 20 ὄρκον δάσονται τῷ Ἀδούρῳ καὶ σὺν αὐτῷ νομίσματα χιλιάδας πενήτηντα τοῦ φογεῦσαι καὶ ἀπαρτίσαι στόλον, τοῦ περᾶσαι τὸν πορθμὸν τῆς Καλλιουπόλεως ἤδη τοῦ φθινοπώρου ἄρξαντος.

Ὁ δὲ Μουσταφᾶς μαθὼν τὰ μελετηθέντα παρὰ τοῦ Μο-

12. εἶδομεν P. 24. παρὰ] περὶ P.

ad Moratem, antequam is Amasia discederet, litteras, quas ego scripsi, mittit: summam sibi cum patre eius Mehemete fuisse amicitiam: eam se cum ipso velle renovare. „omni obsequio paratus sum opem tibi ferre et tremibus ac navibus ex oriente in occidentem te traicere, idque officium ut aliorum nemo exhibere. impera solummodo: iussa tua celeriter exequar.” eae literae acceptae fuerunt Morati, qui ad eas sic respondit. „brevi Prusam venturus sum. illuc accedat aliquis familiaris tuus tibiue fidissimus, ut hoc de negotio, quid et quomodo simus gesturi, deliberemus.” post aliquot itaque dies Demetrium quendam, cognomine Aga, cum epistolis magni momenti, quas et ipsas ego scripsi, mittit ad Moratem eiusque Viziro, Hali Begum, Haciaivat, et Homurem Begum: iam enim a Mustapha occisus erat Baiazites. dispositis ergo rite cum Demetrio cunctis, eum remittunt addito comite Hatipine Turco, in prudentissimis et praestantissimis uno, qui fidem Adorno daret; idem nummos secum habebat quinque milia, ut classem mercede conduceret apparatusque ad fretum Callipoleos traiciendum autumno iam ineunte.

Ubi intellexit Mustaphas consilium apparatusque Moratis, et

τι προσβλέπει σε, και δωρεταί σοι δι' ἐμοῦ τὴν ἐπαρχίαν τοῦ Ἀτῆν κατὰ γονικότητος χάριν. ὡς και σὺ, οὔτω και οὐ ἐκ τῆς σῆς δαφνός ταύτην ὡς προῖκα νομηθήσονται. πλὴν ἔνεκα τοῦ γινώσκειν σε ὅτι ὑπὸ ἀρχὴν ὑπάρχεις και ὑπήκοος εἶ, κατὰ καιρὸν ἔνα τῶν υἱῶν σου πέμπεις ἐν τῇ στρατείᾳ.⁵ ταῦτά σοι φιλῶν λαλῶ. σὺ δέ μοι λέγε ἂ σοι δοκεῖ." πρὸς ταῦτα ὁ Τζινεῆτ ἤρξατο λέγειν τῷ Χαμζᾶ „ἐπίστασαι ἀκριβῶς, ἀδελφέ, ὅτι παρὰ τῶν Ὀθμάνων ἐγὼ οὐδὲν ἴδον τι κέρδος ἢ φιλοτιμίαν ἢ ἀξίωμα, ἐκεῖνοί δὲ παρ' ἐμοῦ ἐν ταῖς δυνσπραγίαις αὐτῶν πολλά, και παμπληθῆ ἀρεϊκὰ ἔργα ἐνήρ- 10
P. ᾗθησαν οἱ βραχίονες οὗτοι. μετὰ γὰρ τὴν τῶν Τατάρων ἐπιδρομὴν, αὐτὴν τὴν ἣν μοι ὑπόσχεσαι δοῦναι ἡγεμονίαν νυνί, τίς ἐλυτρώσατο ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ Ὅμοῦρ υἱοῦ τοῦ Ἀτῆν; οὐχ ὁ Τζινεῆτ; οὐ κατεδίωξα τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ τὸν Ἑσσαί, και ἀπέκλεισα αὐτὸν ἐν τῷ πολυχλίφ τῆς παλαιοπόλεως, και 15
χειρωσάμενος αὐτὸν ἔκτεινα; οὐ τὸν Ὅμοῦρ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ δολοφονήσας ἀπέκτεινα; και ταῦτα κληρονόμοι φυσικοὶ τοῦ τόπου και τῆς ἐπαρχίας τυγχάνοντες. ὁ δὲ Μουσοουλμάν ὁ θεῖος τοῦ Μωράτ, ὃν σὺ κύριόν σου καλεῖς, ἐπάδητο ἐν τῇ Θρακῆ κατασπαταλῶν, ἐγὼ δὲ εὐφρόμων αὐτὸν κύριον Ἐφέ- 20
σου και πάσης Ἰωνίας. ὕστερον δὲ ἐκβάλλον με δέδωκεν Βαυτήν τῷ Κελπάξησι ἀνδρὶ Τριβαλλῷ και ἀργυρωνήτῳ. τὸ δὲ νῦν ἔχον τὴν ἐπαρχίαν αὐτὴν ἣν μοι δωρεταί νῦν, ὁ υἱὸς

me Atinis praefecturam tibi concedit, a te posterisque tuis tanquam dotem hereditario iure possidendam, hac sola conditione lata, ut, cum tempus exegerit, filiorum tuorum unum ipsi militatum mittas, idque ut te eius imperio subiectum agnoscas. amice haec tibi dico: tu vero quid sentias mihi explica." Ad illa Hamzae respondere coepit Cineites. „accurate nosti, frater, ab Othmanis principibus nullum me lucrum aut honorem aut dignitatem usquam esse consequutum. illis vero, cum res eorum ad incitas redactae essent, ego operam multam navavi, haecque brachia multa bellica facinora patrauerunt. post Tartarorum enim irruptionem hanc ipsam praefecturam, quam nunc mihi Morates pollicetur, quis e manibus Homuris Atinis filii eripuit? nonne Cineites? fratrem huius Isam nonne persecutum sum et castello Palaeopoleos conclusi, cumque in manus meas devenisset, interemi? nonne Homurem istius fratrem? ambos scilicet praefecturae naturales et legitimos heredes astu aggressus neci dedi. Musulmanus vero, avunculus Moratis quem tu dominum tuum appellas, otiosus in Thracia degebat genio indulgens. at ego Ephesi totiusque Ioniae dominum Mehemetem Moratis patrem proclamavi. postea, ubi me expulit, eam praefecturam donavit Kelpaxisi Triballo genere ac manicipio empto. in eo autem statu res sunt. praefecturam illam, quam

κριττόν ἐστι προλαβόντως ἡμῶς σὺν τοῖς δυτικοῖς στρατεύ-
 μασι διαβῆναι, καὶ σὺν τάχει ἀόκνως περῶσαι τὴν ἐν Λο-
 πιδίῳ γέφυραν, καὶ τῷ Μουράτ συμπλακῆναι. ἡμῆς Θεοῦ
 εὐδοκοῦντος καὶ ἐν ἄρμασι καὶ ἐν ἵπποις ὑπερέχονεν τοὺς
 5 ὑπεναντίους, καὶ μόνον ἐνωτισθέντες τὴν ἡμετέραν ἄφιξιν ὁ V. 74
 νοὺς αὐτῶν ὡς κάλαμος συντριβήσεται καὶ αἱ βουλαὶ αὐτῶν
 διασκεδασθήσονται, καθὼς μέλλει γενέσθαι καὶ εἰς ἡμᾶς, P. 93
 εἶπερ ἀμελήσαντες δώσομεν αὐτοῖς χώραν διαπερῶσαι." ταῦ-
 τα εἰπὼν καὶ ἄλλα πλείω ὁ Τζινεήτ, μόλις ἀνανήψας ἐκ τοῦ
 10 κάρους τῆς μέθης ὁ Μουσταφᾶς ἐπέειπε τοῖς λόγοις αὐτοῦ,
 ὁ γὰρ Τζινεήτ οὐκ ἐτεχνάζετο τόσον ὑπὲρ τοῦ Μουσταφᾶ,
 τὸ ἐγκαθιδρῶσαι αὐτὸν ἐν τῇ ἐφῶ ἀρχοντα· ἀλλὰ πονηρὸς ὢν
 καὶ προβλέπων τὴν τοῦ ἀνδρὸς ὡς ἐν τάχει γενομένην κατα-
 λυσιν ὑπὲρ τε τῆς αὐτοῦ βλακείας καὶ μέθης καὶ ἀσελγείας
 15 καὶ τὸ ἀστρατηγήτον αὐτοῦ, ἠβουλήθη τοῦ διαδρῶσαι. καὶ
 ὄντος αὐτοῦ ἐν τῷ τοιοῦτῳ σκοπῷ, ἐλογίζετο ἐν ἑαυτῷ ὅτι εἰ
 μὲν ἐν τῇ Θράκῃ ἢ ἄλλῃ ἐπαρχίᾳ τῆς δύσεως τοῦτο μεταχειρί-
 ζεται, εὐκόλως ἐμπσεῖται πάλιν ἐν τοῖς ἄρχοις τοῦ βασιλέως, B
 καὶ πάλιν Ἀἴμνος ἢ ἕτερα νῆσος αὐτὸν ἐξόριστον διαδέξεται,
 20 καὶ πικρὰ παρὰ τῶν Ῥωμαίων εἰς αὐτὸν διέλθῃ ποινή. ἐν
 δὲ τῇ ἀνατολῇ καὶ κατὰ νοῦν εἶχε καὶ ἔτρεφε τὸν ἄνδρα ἢ
 τῆς ἐπαρχίας ἑλπίς ἦν καὶ πρῶην ἤρχε, καὶ εὐκόλως τὸ ἀπο-
 δρῶσαι ἔχειν. ἀλλὰ ταῦτα ἐν μυχοῖς τοῦ "Λιδου ἐκρύπτετο.
 καὶ δὴ συναθροίσαντες τὸν στρατὸν καὶ ταχυδρομήσαντες ἤλ-
 25 θον εἰς Καλλιούπολιν, καὶ τὸν πορθμὸν διαβάντες σὺν πλεί-

exercitu excitent. nos armis et equis, favente deo, superiores hosti-
 bus sumus. adventus nostri fama animum eorum sicut calamum con-
 teret consiliaque ducis eorum disturbabit. quae procul dubio calamitas
 in nos recidet, si neglectis rebus nostris hosti locum traiciendi
 concesserimus." haec atque plura dixit Cineites, vique veterno ex-
 cussus expergefactus Mustaphas eius monitis paruit, neque sane Ci-
 neites adeo sollicitè moliebatur ut Mustapham orientis dominum con-
 stitueret: sed cum ipse scelestus ac veterator esset, instantem isti
 ruinam ex ineptia et crapula et libidine rei que militaris neglectu
 atque inscitia prospiciens, fugam meditabatur. eo capto consilio pu-
 tabat se in laqueos imperatoris facile rursus incursum, si in Thraci-
 a aut alia occidentis provincia fugam tentaret: iterum enim in
 Lemno aut alia insula sibi exulandum fore, acerbisque poenas Ro-
 maeos a se exacturos. cogitabat vero in Orientem, sperabatque com-
 modiore sibi praefecturam, quam paulo ante occupabat, fore, et
 effugia faciliora in ea sibi patere. sed haec in inferorum recessu la-
 tebant. coacto exercitu Callipolim accessere, fretoque superato cum

- πηγμένας και ἐν μέσῳ φῶτα διάφορα, και λαβὼν ἅπαν τὸ εἰς παρασκευὴν χρῆσιμον, οἶον ἄρματα και ἵππους τοὺς δο-
- V. 77 κιωτάτους και πᾶσαν ἄλλην ὕλην χρυσοῦ και ἀργύρου, ἔχων μετ' αὐτοῦ τοὺς οὐκ αἰεὶ ἀργυρωνήτους και φίλους οὐκ ὀλίγους, ἐπέβησαν τοῖς ἵπποις ὡς ἐβδομήκοντα, ἕκαστος ἐν τῇ 5 ἐφεστρίδι φέρων και μοῖραν φορτίου ἑμμετρον χρυσοῦ ἢ ἀργύρου ἢ ἄλλης τιμίας ὕλης μὴ ἐχούσης ὄγκον ὑπερβαρῆ, και ἀπήσαν τὸ παράπαν τινὸς μὴ ἐνωτισθέντος ἢ συνιέντος. τὰ δὲ βαρέα σκευὴ και δυσβάστακτα ἅπαντα εἶασαν, ὁμοίως και ἵππους και καμήλους και ἡμόνους και πᾶσαν ἄλλην παρα- 10
- P. 97 σκευὴν. δι' ἑλκῆς δὲ νυκτὸς διελθόντες και διαβάντες ὄρη τε και κάμπους ἕως πρωτῆ ἐφθασαν τὰ ὄρη ἐγγὺς πον τῆς Λυδίας ἐν τοῖς μέρεσι τοῖς πρὸς τὰ Χλιερὰ και Θυάτειρα, ὁδεύσαντες ἡμερῶν δύο ὁδὸν τῇ νυκτὶ ἐκείνῃ. και πρὸς ὥραν 15 τρίτην τῆς ἡμέρας περᾶσαντες τὸν Ἑρμωνα ποταμὸν, ἕως εἰς ἐσπέρας ἤλθουσιν εἰς Σμύρνην, μὴ ἐμποδισθέντες παρὰ τινῶν τὸ σύνολον. πλὴν ἐν τῇ ὄχθῃ τοῦ Ἑρμωνος ποταμοῦ βουληθέντες διαβῆναι, τινὲς τῶν ἐκεῖ Τοῦρκοι ἐκόλυνον τὴν διάβασιν, λογιζόμενοι ἐκ τῶν τοῦ Μουσταφᾶ εἶναι· και γὰρ ἅπαντα ἢ Ἀσία ἐταράχθη ἐπὶ τῇ πρὸς τὴν ἑὼ περὶ τῆς Μου- 20 σταφᾶ. ὁ Τζινεήτης στραφεῖς και καταδιώξας αὐτοὺς τοὺς Β μὲν ζῖφει κατέσφαξε, τοὺς δὲ βέλεσι κατατρώσας αὐτοὺς ἀφῆκε τὴν ὁδὸν ἦναι. οἱ δὲ Σμυρναῖοι ὀρῶντες τὴν φάλαγγα,

plurimis illustrata reliquit. omnibusque quae ad hoc negotium usui essent, curribus, equis probatissimis, ceteraque auri et argenti suppellectile collectis, servos pecunia coemptos et amicos non paucos, septuaginta circiter, equos conscendere iubet. ferebat in veste unusquisque partem oneris congruam, auri vel argenti aliusve pretiosae suppellectilis, cui haud nimis ponderis inesset; eoque apparatu insciis omnibus abierunt. graves vero sarcinas et omnia portatu difficilia omiserunt. equos pariter, camelos, mulos et caetera impedimenta reliquere. cumque tota nocte processissent, montibus et campis superatis ad fines ferme Lydiae circa Chliera et Thyatira diluculo accesserunt, ea nocte bidui iter emensi. deinde circa horam diei tertiam Hermo fluvio superato, ad vesperam Smyrnam pervenerunt, nullo quod Hermum transire parantes Turci aliquot arcebant, rati Mustaphae esse milites, cuius expeditione ac profectione tota Asia territa erat. eos adortus Cineites insequitur, partimque occisis partim vulneratis iter citra metum pergit. Smyrnaei, hac turma conspecta, primo ignorare cuius esset quique eam duceret: at ubi cognoverunt Cineitem adesse, omnes, uxoris ac liberis comitantibus, ut ipsum conspicerent accurrerunt. genere enim Smyrnaeus erat, illic nutritus et cum ceteris educatus. ab eis

τίας, καὶ μὴ τὰ πρόσω χωρεῖν ἰσχύοντα τὸ ἐν κατὰ τοῦ ἐτέρου,
 συμβούλιον ἔλαβον οἱ τοῦ Μωράτ πῶς καὶ τίνι τρόπῳ κατα-
 στρέψωσι καὶ ὀλέσωσι τὸν Μουσταφᾶν. σκέπτονται οὖν οὕτως.
 μετακαλοῦσι τὸν Χαμζῶν τὸν ὄν εἰρήκαμεν ἀδελφόν τοῦ Τζινεήτ, V. 75
 5 καὶ λέγουσιν αὐτῷ ὅτι „εἰ μὲν διὰ τῆς σῆς πιθανότητος διεγεί-
 ρῃς τὸν σὸν ἀδελφόν κατὰ τοῦ Μουσταφᾶ, καὶ οὐχ ἕτερόν ἐστι
 τὸ ζητούμενον τοῦ ἀποσχισθῆναι καὶ χωρισθῆναι ἀπ' αὐτοῦ,
 ἰδοὺ δίδομεν αὐτῷ τὴν ἐπαρχίαν τοῦ Ἀτὴν ὀρισμῶ καὶ θε-
 λήσει τοῦ ἡμετέρου ἡγεμόνος Μωράτ διὰ προσταγματος ἐγ- B
 10 γράφου τοῦ ἔχειν αὐτὴν κατὰ διαδοχὴν γονικότητος, μόνου
 ἐνόρκως τοῦ εἶναι πιστόν καὶ ἀδολώτατον φίλον καὶ οἰκεῖον
 ἡγεμονίας τοῦ Μωράτ, καὶ διὰ τὸ δοκεῖν ἐν πάσῃ τῇ ἡγεμο-
 νίᾳ εἶναι ὑπήκοον τὸν Τζινεήτ ἐν πᾶσι τοῖς προσταγμασι τοῦ
 Μωράτ, στέλλειν κατ' ἔτος ἓνα τῶν υἱῶν αὐτοῦ εἰς προσκύνῃσιν
 15 καὶ συστρατεύειν ὁμοῦ καὶ συνδιᾶγειν, καὶ αὐτὸς ἰδίως ἔχειν
 παρὰ τοῦ ἡγεμόνος τὴν πρέπουσαν πρόνοϊαν.” ἤρρεσεν ὁ λόγος
 τῷ Χαμζᾷ, καὶ τῇ νυκτὶ ἐκείνῃ πέμπει ἓνα τῶν δούλων αὐτοῦ.
 καὶ νηξάμενος περὶ τὴν λίμνην, καὶ εἰσελθὼν εἰς τὰς σπηρὰς C
 τοῦ Τζινεήτ εὔρεν αὐτὸν ἐν ἀγωνίᾳ λογισμῶν καθεζόμενον,
 20 δευτέραν φυλακὴν ἔχουσα ἡ νύξ. ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ ὥς „ὁ σὸς
 ἀδελφός, ἐμὸς δὲ κύριος, Χαμζάπεγισ θελεῖ λόγους ἄρας
 μετὰ σοῦ, πρὸς οὓς οὐκ ἔστιν ἐτέρῳ ἐνωτισθῆναι. εἰ οὖν
 βουλευτόν ἔστί σοι, περὶ τὰς μέσας ὥρας τῆς νυκτὸς ἔλθε μό-

neuter progredi contra alterum posset, agitant inter se Moratis con-
 siliarii quibus artibus Mustapham pessundare ac perdere possint.
 hoc igitur consilium animum eorum subiit. Hamzam, cuius iam men-
 tionem fecimus, Cineitis fratrem accersunt, hisque verbis alloquun-
 tur „Si fratrem tuum contra Mustapham irritaveris, (nihil autem
 praeterea petimus quam ut ipsum deserat), ecce, annuente ac decer-
 nente domino nostro Morate Atinis ditionem ipsi concedimus. diplomate
 etiam scripto ipsi cavebimus, illam se ac posteros suos iure hereditario
 possessuros. iusiurandum solummodo praestabit se in fide mansurum.
 amicitiam sine fraude culturum, seque Moratis clientem professurum. ut-
 que per universam ditionem notum sit Cineitem Moratis imperio omnino
 subditum esse, singulis annis mittet filiorum suorum unum, cultus et ho-
 noris imperatori exhibendi gratia, qui Moratem comitetur ipsique mili-
 tet, militiaeque istius nomine ab imperatore stipendia congrua accipiat.“
 placuerunt Hamzae isti sermones; et sequenti nocte servum unum
 mittit, qui tranata palude Cineitis tentoria ingressus secunda noctis
 custodia, sedentem invenit valdeque anxium, ipsique dixit: „frater
 tuus, herus meus, Hamza begus colloqui nullo conscio cupit.
 ergo si tibi libitum erit, circa mediam noctem ad fluminis ripam

νος περὶ ὄχθας ποταμοῦ πρὸς τὴν γέφυραν, καί κεῖ σὺ μὲν ἐκ τῶν ὠδὲ ἐκείνος δὲ ἐκ τῶν ἐκεῖ, καὶ τὰ αὐτῶν ἀπόρρητα διεξείπητε." ἀσμέντως οὖν δεξάμενος τὸν λόγον καὶ ἀπολύσας αὐτόν, **D** πάλιν νηξάμενος ἐδιέβη τὴν περαιάν. τῇ δ' ἐπιούσῃ νυκτὶ περὶ δευτέραν φυλακὴν ἐλθὼν ὁ Χαμζῆς κατὰ τὸ συντεθὲν ἐν τῇ⁵ ὄχθῃ τῇ πρὸς τὴν γέφυραν, καί κείνος ἀπὸ τοῦ ἕτερον μέρους μόνος μόνῃ, καὶ διὰ σημείων τινῶν ἀνακαλυφθέντες, ἤρξατο ὁ Χαμζῆς λέγειν „ἐπίστασαι ἀκριβῶς, κύριέ μου ἀδελφέ, ὡς ὅτι καὶ γὰρ τοῦ σοῦ πατρὸς εἰμι γόνος καὶ σὺ τῆς ἐμῆς μητρὸς καρπὸς εἶ, καὶ ὕστατος σοῦ τυγχάνω. ἐβουλόμην οὖν καὶ¹⁰ ἤθελον εἶναι σε κύριον πάσης τῆς οἰκουμένης καὶ δεσπόζειν τὰ πάντα, ὅτι καὶ ἐμοὶ προσφικέωτο ἂν μερὶς καὶ κλῆρος. ὡς **P.95** οὖν ἠδέως ἤθελον τοῦτο, οὕτω καὶ ἀπεχθῆς καὶ ἀβούλητος καὶ μισητὸν μοι τυγχάνει τὸ εἶναι σε ἐν στενοχωρίᾳ καὶ κινδύνοις καὶ ἐν μέσῃ φθόνου τρεφόντων πολλῶν κατὰ σοῦ· καὶ¹⁵ γὰρ οὐκ ἄμοιρος ἔσομαι τῶν σῶν δυστυχημάτων καὶ συμφορῶν. ἀρὰ γε οἶδας τίτις συνιππεύεις ἢ τίτις συνδιώγεις; τὸ μὲν πρῶτον οἱ πάντες καταβοῶσιν ὡς οὐκ ἔστι τοῦ γένους τῶν Ὀθμάνων ὁ Μουσταφᾶς, καὶ τοῦτο πανταχοῦ κατακομψομένη τὸ διαλάλημα. δεύτερον ὅτι καὶ ἐκ τῶν πραγμάτων²⁰ συγκρινομένων παριστᾷ τὸ ἀστρατηγικὸν αὐτοῦ καὶ θηλυμάνες· καὶ γὰρ οἱ ἐκ τῆς σειρᾶς τῶν ἡμετέρων ἡγεμόνων καταγόμενοι ἀρείκᾳ ἐπεδείξαντο τὰ φρονήματα, καὶ φανερὰ τὰ ἐκάστου ἀνδραγαθήματά τε καὶ στρατηγήματα. τρίτον ὅτι

ponti proximam solus accede: ibi tu ex hac parte, ille ex altera inter vos colloquemini de illis arcanis." haec verba benigne audivit Cineites, nuntiumque dimisit, qui in alteram ripam renatavit. nocte proxima circa secundam custodiam ad ripam ponti vicinam ex composito accessit Hamzas; illeque ab altera parte, solusque soli signis quibusdam cognitus. prior Hamzas „probe scis, domine mi frater, me patre tuo esse genitum, teque matris meae prolem esse, meque esse natu minorem. optarem igitur te orbi universo dominari, in partem quippe imperii vocarer. id ut opto ita mihi grave ac ingratum est res tuas in angusto locatas esse, te in periculis versari atque inter invidos multos agere: nec enim casuum et calamitatum tuarum expertus ero. an nosti quicum equites et agas? primum omnes adversus Mustapham clamant; genere Othmanico satam negant; haecque vulgata fama ubique invaluit. deinde imbellem se ac libidinis impotentem prodidit quibuslibet eius facta perpendentibus. qui etenim a principibus nostris genus ducunt, bellicoso se animo fuisse ostenderunt, singulorumque manifesta sunt praeclara facinora expeditionesque militares orbi terrarum cognitae. tertio si effeminatus iste ac barbarus

αἱ μοναρχήσει ὁ Θεληδρίας οὗτος καὶ βάρβαρος ἰδιότης, οἱ
 ἐκκαίαι γεγονότες τῆς δύσεως καὶ τῶν ὀρίων τοῦ Ἰστροῦ φύ-
 λακας, λέγω Ἀβρανέζιδες καὶ Τουραχάνιδες καὶ ἄλλο πᾶν
 ἀπόγονον τῶν ὧν τινῶν ἐξ ἀρχῆς ἢ δύσει ἀκρέμονας τῆς
 5 ἡγεμονίας ἐγνώρισεν· καὶ τί λέγω τοὺς δυτικούς; καὶ γὰρ,
 ὅπερ μὴ γένοιτο, εἰάν ἡ τύχη βλέψη ἰλαρῶς πρὸς Μουστα-
 φᾶν, ὁ αὐτὸς Μουσταφᾶς πάντα τοὺς τῆς ἐφίας ἐξάρχους
 δεξιῶς ἐγκολπωσάμενος τὸν καθ' ἕκαστον τὰς γονικὰς ἀποδώ-
 σει τιμὰς. σὺ δέ, ὅτε ταῦτα γενήσεται, τί προσδοκᾷς; οὐκ
 10 ἄλλο εἰ μὴ τέλος ζωῆς, καὶ τοῦτο οὐκ ἄξιον τῆς σῆς ἀν-
 θρείας, ἀλλὰ καὶ λίαν ἀπρεπές τε καὶ ἄτιμον. ἴσασι γὰρ οἱ
 πάντες τῶν ἐπιφανῶν τὴν σὴν ὀρητικὴν ψυχὴν καὶ τὸ πρὸς
 τὰς παραταγὰς τῶν πολέμων τὸ τολμηρὸν καὶ θρασὺ καὶ λε-
 ὄντειον. καὶ πρὸς αὐτὰς τὰς ἀρετὰς ἐπιβλέπει φθόνος δέξ-
 15 ως, καὶ τὸν φθόνον ἀντιλαμβάνει φόβος. καὶ οἱ λογιζόμενοι V. 76
 κατ' αὐτῶν ὄλεθρον παρὰ σοὶ φθονεροὶ αὐτοὶ προφθάνουσι
 κατὰ σοῦ τὸν φόνον ἐνεργήσοντες, προμνηστεύομενοι τὴν ἀφο-
 βίαν, τὸν φόβον ἀποδιώκοντες. διὰ γοῦν ταύτας τὰς ἐπιμ-
 βαιούσας αἰτίας, αἱ εἰς ὄλεθρον ἄγουσι τὰς τῶν ἡρώων ψυ-
 20 χὰς, ὡς καὶ ἡ σὴ μία τῶν ἐκείνων ὁμοίᾳ εἶναι δοκῶ, ἀπαλ-
 λάγηθι τοῦ βδελυροῦ τούτου καὶ μετᾴστηθι. ἤδη γὰρ ὁ ἐμὸς D
 κύριος Μωράτ, διὰ παρακλήσεως τῶν αὐτοῦ μεγιστάνων καὶ
 ἐμοῦ, ἀφίησι πάντα τὰ σφαλέντα καὶ παρὰ σοῦ πραχθέντα
 καὶ τὰς ἀντάρσεις. καὶ ὧν ἐπεχειρίσω κατ' αὐτοῦ καὶ κατὰ
 25 τοῦ πατρὸς αὐτοῦ καὶ τῆς ἡγεμονίας αὐτῶν, καὶ ἰλέψ ὀμμα-

idiota imperium obtinuerit, qui ab antiquo Occidentis et finium Danubii custodes sunt Abranezides et Turachanides, ceterique posteri eorum, quotquot ab initio occidentis summos duces agnovit, praemiis ornabuntur. sed quid quid occidentales memoro? nam si fortuna, quod deus avertat, Mustaphae rebus propitia subvenerit, orientis omnes duces amplexus in paternos quemque honores restituet. tu vero, ubi ista evenerint, quid nisi vitae finem, eumque turpem ac tua fortitudine indignum, expectas? omnes quippe illustres viri animi tui promptitudinem audaciamque leoninam ad pugnas ineundas norant. invidia virtutes saevis ac immitibus adspicit oculis. invidiam excipit timor; quique perniciem ne sibi afferas metuunt, invidi praeoccupabunt ipsi, securitatem quaerentes metumque removens, necem tibi inferre. has ob rationes adeo urgentes, quae spretae Heroum, quibus te parem existimo, animas perdunt, hunc infamem desere et ad nos transi. iam enim dominus meus Morates, aulae suae proceribus meque hortantibus, condonat tibi quicquid adversus ipsum patremque et imperium rebellando molitus es. oculo propitio te respicit; et per

ἀντεπαρέστη μέσον Λαμψάκων καὶ Καλλιουπόλεως, καὶ ὁ Μω-
 ράτ αὐτῇ τῇ ὄρᾳ ἐν ταῖς ἀκταῖς. ἐγγὺς ὄντων γεγονῶσαι
 (ἦσαν γὰρ ἐπὶ τὰ ὑπερμεγέθεις) εἰσῆλθεν ὁ Μωράτ ἐν τῇ
 κροιστοτέρᾳ καὶ μειζονοτέρᾳ. ἔδωκε γοῶν ὁ Ἄδουῖρος μεγά-
 λην τιμὴν τῷ Μωράτ, ὡς ἐχρῆν, καὶ ὁ Μωράτ τῷ Ἄδουῖ- 5
 ρῷ, καὶ συνεδρίαζον ὁμοῦ ἐν τῇ νηϊ καὶ ὠμίλουν. εἶχε γὰρ
 ἐν φροντίδι μήποτε οἱ Φράγκοι καταφρονήσαντες τοὺς ὄρκους
 V. 79 ἔκδοτον ποιήσουσι τὸν Μωράτ ἐν χερσὶ τοῦ Μουσταφᾶ καὶ
 λαβόντες θησαυροὺς πλείστους ἀπέλθωσιν. εἶχε δὲ ὁ Μου-
 ράτ σὺν αὐτῷ ὀπλίτας οἰκείους δούλους σὺν τοῖς σατράπαις 10
 αὐτοῦ, ἐν τῇ νηϊ ἧ ἐπέβη, ὑπὲρ τοὺς πεντακοσίους, ὁ δὲ
 Ἄδουῖρος ἐν τῇ αὐτῇ νηϊ ὑπὲρ τοὺς ὀκτακοσίους, γενναίους
 ὀπλίτας Φράγκους. ἐν δὲ ταῖς λοιπαῖς ναυσὶν ὑπῆρχον τό-
 σσι ἐπιβίται Ἰουῖροι ὅσον ὀπλιτικὸν Φράγκων ἐκάστη ἐκέ- 15
 κτητο. ὁ δὲ Ἄδουῖρος ἦν φυλάττων τοὺς ὄρκους αὐτοῦ ἀκε-
 ραίως ἄνευ δόλου τινός. ἐν δὲ τῷ μέσῳ τοῦ πορθμοῦ ἀνα-
 C. 10 σιὰς ὁ Ἄδουῖρος καὶ γόνυ κλίνας ἐναντι τοῦ Μωράτ ἤτήσατο
 τὸ ὀφειλόμενον χρέος τοῦ μετάλλου τῆς στυπτηρίας. καὶ ὁ
 Μωράτ ἀγαλλόμενος ἔδωρῆσατο, καὶ ἐβάπτετο κάλαμος ἔξα-
 λείφων παλαιοῦ χρέος ἀπότισιν. τὸ δὲ χρέος ἦν ὡς εἴκοσι 20
 ἑπτὰ χιλιάδας νομισμάτων ἀπαρίθμησιν. ὁ δὲ Μουσταφᾶς
 εἰς τὸ πέραν ἑστῶς, καὶ θεωρῶν τὰς ναῦς ὡς πολλῶν ἐν
 μέσῳ πελάγους ἢ ὡς νήσους, ἐπιτρώσκετο τῇ ψυχῇ. ἦν γὰρ
 εὐδαιος ἢ ἡμέρα ἐκείνη. καὶ οὐκ ἔχων τί δρᾶσαι, στέλλει ἐν

Morates in littore. appulsis ergo septem magnis navibus, amplissimam et praestantissimam Morates conscendit. Adurnus, ut decebat, maximos honores Morati detulit; qui vicissim Adurnum honorifice habuit. consederunt postmodum et inter se collocuti sunt. verumtamen anxius erat Morates, formidabatque ne Franci spreto iureiurando ipsum Mustaphae traderent thesaurisque ingentibus acceptis discederent. hac de causa Morates in nave, qua vehebatur, secum habuit supra quingentos servos domesticos armatos. Adurnus eidem supra octingentos armis instructos Francos, eosque strenuos, imposuerat. in ceterisque navibus tot vectores Turci quot armati Franci erant. Adurnus autem bona fide et sine fraude inviolatum iusiurandum observabat. cum autem in medio freto starent, surrexit Adurnus genibusque flexis Moratem ut, quod vectigal debebat aluminis, donaret sibi rogat; id quod Morates benigne libenterque concessit. tum veteris debiti, quod numismatum viginti septem fere millia aequabat, tabula calamo inducta est. Mustaphas interim in opposito littore consistere; et conspicatus naves, serenum quippe tunc coelum erat, castellis in medio mari insulsiue similes, animo percelli; quo-

τοῦ Ἀτὴν ἐκεῖνου τοῦ Ὀμοῦρ ὃν ἐγὼ ἀπεκεφάλισα, ἐκεῖνος
 αὐτὴν αὐθεντεύει, καὶ ἐγεγόνει κύριος τῶν πραγμάτων τῶν
 πατρικῶν, καὶ δεσπόζει τὴν ἐπαρχίαν ἔτος πρὸς ὑπάρχων ἐν
 ἡ καὶ πλέον, καὶ πάντες ὑπήκοοι καὶ οὐκ εἰσοικεῖται
 5 αὐτοῦ. εἰ θεωρήσῃται μοι ταύτην ὁ θεὸς δι' ἔργων μου στρα-
 τιωτικῶν, τίς χάρις ἡ τοῦ Μωράτ; οὐδεμία. καὶ γὰρ ὁ
 κάππος τοῦ Μωράτ, ἐκεῖνος ὁ Ἰλιρῆμ Παγιαζήτ, παρὰ τοῦ
 κάππου τοῦ νῦν Μουσταφᾶ τοῦ Ἀτὴν οὕτως ἤρπαξε καὶ ἐκλη-
 ρώσατο ταύτην. οὕτω καὶ γὰρ σήμερον γενήσομαι κύριος θεοῦ
 10 διδόντος μοι. ἐπεὶ οὖν εἰς τοῦτο ἐλήλυθας, ἀδελφέ, ὑπόσχο-
 μαι τῇ ὥρᾳ ταύτῃ κατενώπιον τοῦ θεοῦ καὶ τοῦ προφήτου
 ὡς ἵνα ἔσομαι καθαρὸς φίλος ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ εἰς τὸ ἐξῆς
 τοῦ Μωράτ, καὶ ὅτε χρεῖα στρατοῦ, ὁ εἰς τῶν υἱῶν μου
 συνοδεύει ἀεὶ τῷ Μωράτ. ἐγὼ γὰρ καὶ διὰ τῶν σου λόγων
 15 καὶ χωρὶς τῶν συνθηκῶν τούτων ἐμελλον τοῦ ἀπελθεῖν ἐν τῇ
 Ἰωνίᾳ καὶ συμπλακῆναι τῷ Μουσταφᾶ τοῦ Ἀτὴν. ἐπεὶ τού-
 νυν σὺ ὁ ὁμόψυχος καὶ ὁμοπάτριος ἐμὸς ἀδελφὸς ἤρετίσω
 τοῦ εἶναι με φίλον τοῦ Μωράτ, ἤδη ὑπόσχομαι, καὶ τῇ ἐρ-
 χομένῃ νυκτὶ ἄρξομαι δι' ἔργων ἀποδεικνύειν τὰ συμφωνη-
 20 θέντα μοι." διασιάντε οὖν ἀπ' ἀλλήλων, ὁ Χαμζᾶς τὰ λα-
 ληθέντα καὶ συμφωνηθέντα [καὶ] ἀπαγγείλας τῷ Μωράτ καὶ
 τῇ βουλῇ, ἤρσε τοὺς πάντας, καὶ θάρσος ἔλαβον καὶ ἐπί-
 दाς χρηστάς. τῇ οὖν ἐπιούσῃ νυκτὶ ἀφ' ἑσπέρας ὁ Τζινεῆτ D
 ἀναστὰς πρώτῃ φυλακῇ τῆς νυκτός, ἄφεις τὰς σκηνὰς πε-

mihi nunc largitur, Homuris Atinis filii, cui caput abscidi, filius
 obtinet et in ditionis paternae possessionem missus est: illi iam per
 annum fere et ultra imperat, omnesque ei subditi sunt ac famulan-
 tur. si deus illam militaribus meis facinoribus praemium concesserit,
 quam gratiam Morati ea de re habiturus sum? nullam profecto. avus
 enim Moratis ille Baiazites Iltrim huius Mustaphae avo Atini eam
 eripuit. ego pariter ope divina illius dominus fiam. quandoquidem
 autem ad hoc venisti, frater, coram deo eiusque propheta tibi pro-
 mitto in posterum Morati amicum sincerum me fore, et cum opus
 erit, e filiis meis unum ei militaturum. ego quippe ex tuis sermo-
 nibus, sepositis hisce pactis, in Ioniam eram discessurus, ut illic
 cum Mustapha Atinis nepote experirer. cum ergo tibi, qui mecum
 eodem ingenio eodemque patre genitus es, placuerit Morati me ami-
 cum esse, ita me praestitutum fidem do, et nocte proxima promi-
 sis fides extabit." ubi discesserunt, colloquia et pacta Hamzas ad
 Moratem eiusque consiliarios refert; omnibus ea grata fuerunt, et
 audaciam inde spesque bonas conceperunt. sequenti vespere prima-
 que noctis custodia Cineites erecta tentoria, ut erant, lucernis quam

- πηγμένας καὶ ἐν μέσῳ φῶτα διέφορα, καὶ λαβὼν ἅπαν τὸ εἰς παρασκευὴν χρῆσιμον, οἶον ἄρματα καὶ ἵππους τοὺς δο-
- V. 77 *μισωτάτους καὶ πᾶσαν ἄλλην ὕλην χρυσοῦ καὶ ἀργύρου, ἔχων μετ' αὐτοῦ τοὺς οἰκείους ἀργυρωνήτους καὶ φίλους οὐκ ολίγους, ἐπέβησαν τοῖς ἵπποις ὡς ἐβδομήκοντα, ἕκαστος ἐν τῇ 5 ἐφ' ἑστρίδι φέρων καὶ μοῖραν φορτίου ἑμμετρον χρυσοῦ ἢ ἀργύρου ἢ ἄλλης τιμίας ὕλης μὴ ἐχούσης ὄγκον ὑπερβαρῆ, καὶ ἀπήσαν τὸ παρᾶπαν τινὸς μὴ ἐνωτισθέντος ἢ συνέντος. τὰ δὲ βαρέα σκευὴ καὶ δυσβάστακτα ἅπαντα εἴασαν, ὁμοίως καὶ ἵππους καὶ καμήλους καὶ ἡμόνους καὶ πᾶσαν ἄλλην παρα-*
- P. 97 *σκευὴν. δι' ἄλλης δὲ νυκτὸς διελθόντες καὶ διαβάντες ὄρη τε καὶ κάμπους ἕως πρωῆ ἐφθασαν τὰ ὄρια ἡγγύς που τῆς Λυδίας ἐν τοῖς μέρεσι τοῖς πρὸς τὰ Χλιερά καὶ Θυάτειρα, ὁδεύσαντες ἡμερῶν δύο ὁδὸν τῇ νυκτὶ ἐκείνῃ. καὶ πρὸς ὧραν τρίτην τῆς ἡμέρας περάσαντες τὸν Ἑρμωνα ποταμὸν, ἕως 15 ἰσπέρας ἤλθουσιν εἰς Σμύρνην, μὴ ἐμποδιθέντες παρὰ τινῶν τὸ σύνολον. πλὴν ἐν τῇ ὄχθῃ τοῦ Ἑρμωνος ποταμοῦ βουληθέντες διαβῆναι, τινὲς τῶν ἐκεῖ Τοῦρκοι ἐκώλυνον τὴν διέβασιν, λογιζόμενοι ἐκ τῶν τοῦ Μουσταφᾶ εἶναι· καὶ γὰρ ἅπαντα ἢ Ἀσία ἐταράχθη ἐπὶ τῇ πρὸς τὴν ἑὼ περὶ τῆς Μου-*
- 20 *σταφᾶ. ὁ Τζινέτης στραφεὶς καὶ καταδιώξας αὐτοὺς τοὺς Βμὲν ξίφει κατέσφαξε, τοὺς δὲ βέλεσι κατατρώσας αὐτὸς ἀφᾶβως τὴν ὁδὸν ἦνοι. οἱ δὲ Σμυρναῖοι ὁρῶντες τὴν φάλαγγα,*

plurimis illustrata reliquit. omnibusque quae ad hoc negotium usui essent, curribus, equis probatissimis, ceteraque auri et argenti suppellectile collectis, servos pecunia coemptos et amicos non paucos, septuaginta circiter, equos conscendere iubet. ferebat in veste uniusquisque partem oneris congruam, auri vel argenti aliusve pretiosae suppellectilis, cui haud nimis ponderis inesset; eoque apparatu insolis omnibus abierunt. graves vero sarcinas et omnia portatu difficilia omiserunt. equos pariter, camelos, mulos et caetera impedimenta reliquero. cumque tota nocte processissent, montibus et campis superatis ad fines ferme Lydiae circa Chliera et Thyatira diluculo accesserunt, ea nocte bidui iter emensi. deinde circa horam diei tertiam Hermon fluvio superato, ad vesperam Smyrnaam pervenerunt, nullo usquam impediēte; nisi quod Hermum transire parantes Turci aliquot arcebant, rati Mustaphae esse milites, cuius expeditione ac profectioe tota Asia territa erat. eos adortus Cineites insequitur, partimque occisis partim vulneratis iter citra metum pergit. Smyrnaei, hac turma conspecta, primo ignorare cuius esset quique eam duceret: at ubi cognoverunt Cineitem adesse, omnes, uxoribus ac liberis comitantibus, ut ipsum conspicerent occurrerunt. genere enim Smyrnaeus erat, illic nutritus et cum ceteris educatus. ab eis

τῷ Ἀδούρῳ δωρήματα πλείστα, ἐδωρήσατο καὶ τὸ Περιθεώριον ἓνα τῶν πολιγνίων τῆς δύσεως τοῦ ἔχειν καὶ νέμεσθαι τοῦτο ἐφ' ὅλης ζωῆς αὐτοῦ· ὁμοίως καὶ τὰ κομμέρκια τῶν Φωκαίων. καὶ τοὺς ἄλλους κυρίους τῶν νηῶν ἀλλάξας 5 στολαῖς βαρυτίμοις καὶ ἄλλοις πολυτελεσί δωρήμασιν ἀπέλυσεν αὐτούς εὐχαριστήσας ἐν εἰρήνῃ· ἐλθόντες δὲ ἐν Καλλιουπόλει καὶ πτερώσαντες τὰς νῆας ἔτεμον τὴν πρὸς Φωκαίαν θάλασσαν. ὁ δὲ Μωρᾶτ σὺν τάχει πολλῷ ἔξαποστείλας ὠκυπέτους νεανίας καὶ στρατηγούς ἀνδρείους, συνέλαβον τὸν 10 Μουσταφᾶν ἀγγύς που τῆς τοῦ Ἰστρον ὄχθης· ἠβούλετο γὰρ εἰσελθεῖν ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἀλλὰ τὰ προγεγονότα εἰς νοῦν λαμβάνων ὑπὸ τοῦ συνειδότος ἐκωλύετο. παρέστη- P. 101
σαν γοῦν αὐτὸν τῷ Μουράτ, ὁ δὲ ἔδωκεν ἀπόφασιν τοῦ δι' ἀγχόνης θανατώσαι αὐτὸν ἐν τῷ δημοσίῳ τόπῳ ὡς ἓνα τῶν A. C. 1424
15 κακουργῶν, ἵνα ἡ τῶν ἀνθρώπων ὑπόληψις, εἰ καὶ οὐχ^{Heb. 827} πάντες, ἀλλ' οἱ πλείστοι τῶν τοῦ δήμου, καταλάβοι ὡς οὐχ ὑπῆρχεν υἱὸς τοῦ Παγιαζῆτ Ὀθμᾶν, ἀλλ' ἦν πλαστός καὶ κατεσκευασμένος παρὰ τοῦ βασιλέως Μανουῆλ τοῦ Παλαιολόγου. ἡ δὲ ἀλήθεια οὕτως ἔχει ὡς τοῦ Παγιαζῆτ ὑπῆρ-
20 χεν υἱός.

28. Καθίσαντος οὖν ἐπὶ τοῦ θρόνου τῆς ἡγεμονίας τοῦ B πατρὸς αὐτοῦ ἤδη χειμῶνος ἄρξαντος, ἐν ἔαρι διαλαλίας πανταχοῦ καὶ κηρύγματα πέμψας, στρατὸν ἀθροίσας πολὺν καὶ κατὰ τῆς πόλεως Κωνσταντίνου τὴν ἐτοιμασίαν ἐποίησεν.

plurima munera Peritheorion castellum in occidente situm et commercia Phocaeorum donavit, quibus, quamdiu viveret, frueretur. alios navium praefectos vestibus pretiosis aliisque donis magnificis ornatos, gratis etiam actis, benevole dimisit; qui Callipolim profecti aptatis velis Phocaeam versus renavigarunt. Morates interim velocissimos juvenes ducesque expeditavit, qui iuxta Istri ripam Mustapham comprehenderunt: Cpolim enim cogitabat; sed quorum sibi conscius erat, quaeque animo revolvebat, ab illo eum consilio revocabant. ad Moratem itaque retractum adducunt: qui sententia lata laqueo ipsi gulam frangi, in loco etiam publico ut acesstorum uni, iussit; ut in hominum animis, si non universorum, maximae saltem partis plebis, opinio invalesceret, eum Baiazitis Othmanici filium non esse: sed subditum, et ab imperatore Manuele Palaeologo personatum in stenam productum esse. verumtamen eum fuisse Baiazitis genuinum filium verissimum erat.

28. Morates, postquam hiems iam coepisset, in imperii paterna solio collocatus, adventante vero edicto publico praeconumque voce ingentem exercitum cogit, et ad oppugnandam Cpolim se accingit. Iam

- λει κατὰ κεφαλῆς διὰ σιδηρᾶς ῥάβδου, καὶ μὴ φέρον τὴν πληγὴν ὃ δύστηνος πίπτει πρηγῆς ἀπὸ τοῦ Ἰηπου καὶ ἐξέπνευσεν. τότε πάντες οἱ τοῦ Μουσταφᾶ προσελθόντες ἠσπάζοντο τὸν Ἰζινεῆτ καὶ ὡς ἡγεμόνα εὐφῆμονον. καὶ δὴ παρευθὺς σὺν μεγάλῃ δορυφορίᾳ πρὸς τὴν Ἐφεσον ἤλαννον, κακεὶ αὐ- 5
- P. 98 τὸν εὐφημήσαντες ἡγεμόνα ὡς καὶ πρότερον ἀνηγόρευσαν. τὸ δὲ σῶμα τοῦ Μουσταφᾶ ἐκέλευσεν σὺν ὀτιπλειστήτῃ τιμῇ τοῦ βασιτάσαι, καὶ φέρειν αὐτὸ διὰ εὐγενῶν ἀνδρῶν ἐν τῷ πυργίῳ, κακεὶ θάψαι σὺν τοῖς προγόνοις αὐτοῦ. καὶ οὕτω ἐγένετο ἡ δευτέρα ἀνάρρησις τοῦ Ἰζινεῆτ. 10
- V. 78 27. Ἐπαναστραφέντες τοίνυν ἰδωμεν καὶ τοὺς οὓς ἐν τῷ Β Λοπαδίῳ ἀποδεδρακῶς ἀφῆκεν ὁ Ἰζινεῆτ, πῶς ἄρα τὰ κατ' αὐτῶν ἐγεγόνεισαν. πρῶτας ἐγερχέμεντες καὶ τὸ ἔθος εἰς παρᾶστασιν ἐρχόμενοι οἱ μεγιστάνες ἐκοινολογοῦντο ἀλλήλοις ὡς τῇ νυκτὶ ταύτῃ μέγας ἐγεγόνει θροῦς ἐν ταῖς σκηναῖς τοῦ Ἰζι- 15 νεῆτ. ἄλλοι ἔλεγον ὅτι τὴν περσικὴν διαβάς μετὰ τοῦ Μωράτ ἐνώθη. ἕτεροι δέ, οἱ καὶ φθόνον κατ' αὐτοῦ τρέφοντες, τὸ γεγονός προσηφίτενον. οἱ δὲ τὴν περσικὴν οἰκοῦντες οἱ τοῦ Μωράτ ἔμαθον ὡς ἀληθῶς ὁ Ἰζινεῆτ διέδρα· καὶ τότε ἦν ἰδεῖν ὀργάνων C καὶ σαλπύγγων ἤχον πολὺν ἐν τῷ στρατῷ τοῦ Μωράτ, καὶ 20 ἐππηλασίας ἐν ταῖς ὄχθαις τῆς λίμνης καὶ βοῶς καὶ ἀλαλαγμοὺς φθανούσας ἕως οὐρανοῦ. ὁ δὲ Μουσταφᾶς ἐγερχεὶς καὶ μαθὼν τὴν φωνὴν τοῦ Ἰζινεῆτ ἤσθετο ὡς οὐκ ἄλλαχῶ

13. καί] an καὶ κατὰ?

agmen Cineitem adit, salutatumque ducem suum proclamatur. qui confestim magna militum turma stipatus Ephesum contendit, ibique applausu magno tanquam dux exceptus et ut antea proclamatus est. cadaver Mustaphae a nobilissimis viris maxima cum pompa efferrī iussit, et in turricula cum maioribus eius sepeliri. hoc itaque pacto dux iterum renuntiatum est Cineites.

27. Reversus vero videamus quos Lopadii reliquit aufugiens Cineites, quaeque ipsis acciderint. ubi mane surrexerunt proceres, et, ut mos erat, convenerunt, disserere inter se ut nocte praeterita magnus in Cineitis tentoriis tumultus excitatus fuerit. alii dicere transfugam ipsum Morati in ripa ulteriore se adiunxisse; alii, qui invidia eum prosequerentur, iactare, quod factum erat, a se praedictum. Moratis etiam exercitus, qui in ripa opposita considerat, Cineitem re vera aufugisse cognovit. tunc in iis castris exaudire erat tubarum aliorumque instrumentorum sonum, clamores, laetitiae signa, quae coelum usque pertingebant; simulque in paludis ripis equitantes conspiciantur. excitatus deinde Mustaphas, comperta Cineitis fuga, ipsum ad Moratem transiisse eique se coniunxisse, nec aliud pra-

εἰ μὴ τὴν περσίαν διαβάς μετὰ τοῦ Μωράτ ἠδύσθη, καὶ
 σύντρομος γεγωνὸς ἐππευδὲν ἀναχωρῆσαι τῶν ἐκεῖ. καὶ ἦν
 ἰδεῖν δειλίαν μεγάλην ἐν τῷ στρατῷ καὶ ταραχὴν καὶ θόρυ-
 βον. οἱ δὲ ὑπεναντίοι τὰ ἀντίρροπα κατέτρεχον βοῶντες καὶ
 5 ὀνειδιζόντες, κράζοντες ἀδεῶς κατὰ τὴν αὐτῶν γλώτταν „στῆ-
 τε, στῆτε, μὴ φεύγετε” οἷον τούρουν τούρουν κατζιμάν. οὐκ
 εἶχον γὰρ πόρον διεφθαρμένης οὔσης τῆς γεφύρας τοῦ περῶν
 καὶ συμμίξαι. ὁ Μουσταφᾶς οὖν ἐπιβάς τοῦ ἵππου ὤχετο
 πρὸς τὰ τῆς Λαμψάκου μέρη, σπουδαζὼν τὴν περσίαν κα- D
 10 ταλαβεῖν. ὁ δὲ Μωράτ τῇ ἡμέρᾳ ἐκεῖνη συναρμόσας τὴν γέ-
 φυραν διὰ ξύλων μεγάλων δοκῶν περᾶ τὴν γέφυραν, καὶ οἱ
 πλείστοι τοῦ Μουσταφᾶ τρέχοντες προσεκύουν αὐτῇ καὶ εὐ-
 φῆμουν. ὁ δὲ Μουσταφᾶς φθάσας ἐν Λαμψάκῃ, κατεπι-
 λωμένος κολοιδὸς τὸ ἀληθὲς τῆς παροιμίας, εὐρῶν ἐτοιμῆν
 15 μίαν τῶν σκαφῶν περᾶ ἐν Καλλιουπόλει σὺν τέτταρσι καὶ
 μόνοις τῶν ταχυδρόμων δούλων αὐτοῦ, καὶ συναθροίσας τὸ
 γασμουλικὸν τῆς Καλλιουπόλεως ἵστατο ἐνδεχόμενος τὸ μέλλον.
 ὁ δὲ Μωράτ μετὰ τὸ περᾶσαι τὴν γέφυραν στέλλει ταχυδρό- P. 99
 μους εἰς Φώκαιαν, δηλοῦν τὰ γεγονότα τῇ Ἀδοῦρῃ καὶ μηνύων
 20 ὡς τάχιστα εὐρεθῆναι σὺν ταῖς ναυσὶν εἰς τὸν πορθμόν. ὁ δὲ
 Ἀδοῦρνος ἐτοιμίας ἔχων τὰς ναῦς, εἰσελθὼν καὶ τὰ ἰστία
 περωσῶντες ἔπλει πρὸς τὸν Ἑλλήσποντον, τὸν ἄνεμον ἔχων φου-
 σῶντ' ἀπὸ πρῶρας. καὶ διὰ νυκτὸς νήξας τὸ πέλαγος πρῶτας

23. πρῶρας] πρῶμνης Bullialdus.

terea suspicatus est; turbatusque ac territus illinc abire festinat. ex-
 ercitus porro ipsius trepidantem pavore iniecto cernere erat. at ho-
 stes contra insequi clamore sublato, probris lacessere, sua lingua
 dur dur catlan, audacter vociferando, id est, sistite gradum, sistite,
 nec fugite: ponte namque rupto non poterat Moratis miles transire
 cumque adversariis manus conserere. Mustaphas deinde equo insi-
 dens Lampsacum versus discessit, traicere in continentem oppositam
 destinans. Morates pontem eodem die lignis trabibusque magnis
 comportatis reffectum transiit; eique obvii plerique Mustaphae mili-
 tes plaudunt et venerantur. Mustaphas Lampsacum venit, proverbial-
 is vere graculus plumis spoliatus; inoque navigiolo, quod paratum
 invenit, cum quatuor solummodo servis, quibus cursoribus utebatur,
 Callipolim traicit, eiusque urbis levis armaturae milite coacto, quid
 futurum esset, expectabat. Morates autem ponte superato cursores
 Phocaeam ad Adurnum mittit, qui nuper gesta nuntiarent, ipsum
 monerent ut quanto ocyus ad fretum tota classe navigaret. is itaque,
 quas paratas naves habebat, conscendit, velisque explicatis Helles-
 pontum versus vento a puppi flante navigavit, noctuque emensus
 mare inter Lampsacum et Callipolim diluculo simul comparuit ac

ἀντεπαρέστη μέσον Λαμψάκου καὶ Καλλιουπόλεως, καὶ ὁ Μω-
 ρὰτ αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἐν ταῖς ἀκταῖς. ἐγγὺς οὖν γεγρονῶσαι
 (ἦσαν γὰρ ἐπὶ ὑπερμεγέθει) εἰσῆλθον ὁ Μωρὰτ ἐν τῇ
 κρειττοτέρᾳ καὶ μειζοντέρᾳ. ἔδωκε γοῶν ὁ Ἄδουῦρνος μεγά-
 λην τιμὴν τῷ Μωρὰτ, ὡς ἐχρῆν, καὶ ὁ Μωρὰτ τῷ Ἄδουῦρ-5
 νῳ, καὶ συνεδρίαζον ὁμοῦ ἐν τῇ νηϊ καὶ ὠμίλουν. εἶχε γὰρ
 ἐν φροντίδι μήποτε οἱ Φράγχοι καταφρονήσαντες τοὺς ὄρκους
 V. 79 ἔκδοτον ποιήσουσι τὸν Μωρὰτ ἐν χερσὶ τοῦ Μουσταφᾶ καὶ
 λαβόντες θησαυροὺς πλείστον ἀπέλθωσιν. εἶχε δὲ ὁ Μου-
 ρὰτ σὺν αὐτῷ ὀπλίτας οἰκείους δούλους σὺν τοῖς σατράπαις 10
 αὐτοῦ, ἐν τῇ νηϊ ἧ ἐπέβη, ὑπὲρ τοὺς πεντακοσίους, ὁ δὲ
 Ἄδουῦρνος ἐν τῇ αὐτῇ νηϊ ὑπὲρ τοὺς ὀκτακοσίους, γενναίους
 ὀπλίτας Φράγχους. ἐν δὲ ταῖς λοιπαῖς ναυσὶν ὑπῆρχον τό-
 σοι ἐπιβίται Τοῦρκοι ὅσον ὀπλιτικὸν Φράγχων ἑκάστη ἐκέ-
 κτητο. ὁ δὲ Ἄδουῦρνος ἦν φυλάττων τοὺς ὄρκους αὐτοῦ ἀκε- 15
 ραίως ἄνευ δόλου τινός. ἐν δὲ τῷ μέσῳ τοῦ πορθμοῦ ἀνα-
 Cσταῖς ὁ Ἄδουῦρνος καὶ γόνυ κλίνας ἔναντι τοῦ Μωρὰτ ἤτήσατο
 τὸ ὀφειλόμενον χρέος τοῦ μετάλλου τῆς στυπτηρίας. καὶ ὁ
 Μωρὰτ ἀγαλλόμενος ἔδωρῆσατο, καὶ ἐβύπτειτο κύλαμος ἑξα-
 λείφων παλαιοῦ χρέος ἀπότισιν. τὸ δὲ χρέος ἦν ὡς εἴκοσι 20
 ἐπὶ χιλιάδας νομισμάτων ἀπαριθμησιν. ὁ δὲ Μουσταφᾶς
 εἰς τὸ πέραν ἰστάς, καὶ θεωρῶν τὰς ναῦς ὡς πολλῶν ἐν
 μέσῳ πελάγους ἢ ὡς νήσους, ἐτιρώσκετο τῇ ψυχῇ. ἦν γὰρ
 εὐδίας ἡ ἡμέρα ἐκεῖνη. καὶ οὐκ ἔχων τί δρᾶσαι, στέλλει ἐν

Morates in littore. appulsis ergo septem magnis navibus, amplissimam et praestantissimam Morates conscendit. Adurnus, ut decebat, maximos honores Morati detulit; qui vicissim Adurnum honorifice habuit. consederunt postmodum et inter se collocuti sunt. verumtamen anxius erat Morates, formidabatque ne Franci spreto iureiuramento ipsum Mustaphae traderent thesaurisque ingentibus acceptis discederent. hac de causa Morates in nave, qua vehabatur, secum habuit supra quingentos servos domesticos armatos. Adurnus eidem supra octingentos armis instructos Francos, eosque strenuos, imposuerat. in ceterisque navibus tot vectores Turci quot armati Franci erant. Adurnus autem bona fide et sine fraude inviolatum iusiurandum observabat. cum autem in medio freto starent, surrexit Adurnus genibusque flexis Moratem ut, quod vectigal debebat aluminis, donaret sibi rogat; id quod Morates benigne libenterque concessit. tum veteris debiti, quod numismatum viginti septem fere millia aequabat, tabula calamo inducta est. Mustaphas interim in opposito littore considerare; et conspicuas naves, serenum quippe tunc coelum erat, castellis in medio mari insulsiue similes, animo percelli; quo-

τῶν ἀκατίων μετακαλῶν τινα τῶν σύνοστερων τοῦ Ἀδούρ-
 του, ὡς ἔχων λόγους τινας τοῦ ὀμιλῆσαι. ὁ δὲ Ἀδούρνος
 στέλλει τὸν αὐτοῦ βικάριον Βαρνάβα δὲ Κορονήλια, καὶ τυ-
 χῶν μετὰ τοῦ Μουσταφᾶ, ἐπέσχετο τοῦ δοῦναι τῷ Ἀδούρμῳ D
 5 πενήκοντα χιλιάδας νομίσματα, μόνον μὴ ἐκβαλεῖν αὐτὸν
 ἔξω τῆς νηός, ἀλλ' ἀποπέμψαι ἐτέρωθι, ἔνθα καὶ βούλεται.
 ὁ δ' Ἀδούρνος οὐκ ἠθέλησεν ἀκούσαι. ὁ δὲ Μωράτ ἀκού-
 σας τὰ γενόμενα ἐνηγκαλίσσατο τῷ Ἀδούρμῳ, καὶ εἶπεν „ἔσο
 ἀπὸ τοῦ νῦν ἡμέτερος ἀδελφὸς καὶ φίλος πιστός.“ τότε πα-
 10 ραστάντες ἀντικρὺ Καλλιουπόλεως, οὐκ ἀφῆκαν οἱ τοῦ Μου-
 σταφᾶ τὸ σύνολον πλησιάσαι ἐν τῷ λιμένι. οἱ δὲ κυβερνήται
 τῶν νηῶν πρὸς τὰ τοῦ λιμένος μέρη τὰ κάτω ἔξω τῆς πόλεως
 ἐν τῷ πελάγει τὰ ἰστία χαλάσαντες, ὁμοῦ καὶ τὰς ἀγκύρας
 ἐτοιμάζοντο εἰς παρατάξεις τοῦ ἐξελθεῖν ἐν τῇ ξηρᾷ. καὶ οἱ τοῦ
 15 Μουσταφᾶ διὰ ξηρᾶς διαδραμόντες ἀπεναντίας εἰστήκεισαν,
 κωλύοντες τὴν ἔξοδον. ὁ δὲ Ἀδούρνος ἐτοιμίους τὰς βάλκας P. 100
 καὶ τὰ σκάφη καὶ ἀκάτια τῶν νηῶν ὑπὲρ τὰ εἴκοσιν ἐπέμψε,
 ἵνα λάβωσι γῆν ὄντες ἐντὸς τούτων ὑπὲρ τοὺς πεντακοσίους
 Φράγκους τζαγρατόρους καὶ δορυπόμπους. ἐξελθόντες οὖν
 20 καὶ ἀποπέμψαντες τοὺς τοξότας ὡς μίλιον ἐν μακρὰν τοῦ
 αἰγιαλοῦ, καὶ δεφενδύοντες τὴν ἀκτὴν ἀσφαλῶς, ἐξῆλθε καὶ
 ὁ Μωράτ σὺν τοξόταις χιλίοις ἀμφοτεροδεξίοις καὶ μαχίμοις
 ἀλκιμωτάτοις ἐπέκεινα τῶν τρισχιλίων. οἱ δὲ Φράγκοι ἐμπρο-

ve se verteret nescius, navigium unum mittit, ut aliquem ex inti-
 mis Adurni amicis evocaret, habere se quae cum eo communicaret
 praetexens. mittit Adurnus ad Mustapham vicarium suum Barnabam
 de Cornelia. pollicetur Mustaphas se numismatum quinquaginta mil-
 lia Adurno soluturum, si Moratem in terram exponere nolit, sed ali-
 quo pro libitu suo amandet. quibus auscultare cum aversaretur Adur-
 nus, amplexus eum Morates „frater“ inquit „noster ac fidus amicus
 in posterum sis.“ at qui Mustaphae militabant, Moratis naves portum
 ingredi prohibebant. quare navium rectores ad partes inferiores por-
 tus ultra urbem vecti vela contrahunt, ancorasque expediunt, ut in
 terram militem exponerent. Mustaphae vero copiae ad littus accur-
 runt contraque steterunt, excensu in terram eos prohibitori. Adur-
 nus autem lembos acatias scaphasque apparatus supra viginti mittit,
 quibus vecti appellerent Franci, plus quingenti, zagrators et iacu-
 lators; quibus in terram expositis, et litoris tenendi gratia milliare
 unum a mari sagittariis procedere iussis, secure Morates, sagittariis
 mille ambidextris stipatus, tribus insuper militum pugnacissimorum
 et robustissimorum millibus cinctus navi egreditur. cumque Franci in
 aciei fronte consistent, lanceis lapidibusque immisis viam aperue-
 runt. mox Moratis milites cum Francis, tubarum clangore simul edito,

σθεν τῆς παρατάξεως διὰ τῶν τζαγροβολισμάτων καὶ πετρο-
 βόλων τὴν ὁδὸν λείαν ἐποίουν. τότε οἱ τοῦ Μωράτ σὺν τοῖς
 Β Φράγκοις μίαν ἀλαλαγὴν σαλπυγγῶδη ποιήσαντες κατὰ τοῦ
 Μουσταφᾶ ἔθειον, καὶ αὐτοὶ νῶτα διδόντες ἔφενγον, καὶ οὗ-
 τοι διώκοντες οὐκ ἐπαύοντο ἕως οὗ πολλοὺς κατέσφαζαν. καὶ 5
 ὁ Μωράτ πρὸς τὸ πολύχιον ἐλαύνων τῆς πόλεως, ὁ Μου-
 σταφᾶς ὡς εἶχε πρὸς τὰ τῆς Ἀδριανοῦ ἔχετο, καὶ εἰσελθὼν
 ἐν τῷ ταμείῳ ὃ οἱ θησαυροὶ ἐναπόκειντο, καὶ λαβῶν χρήμα-
 τα ὅσα ἠβούλετο, πρὸς τὰ τῆς Βλαχίας μέρη σὺν ὀλίγοις
 τὴν ὁδοπορίαν ἐποίει, ἐλαύνων τοὺς Ἴππους ὅσον ἐδύνατο. 10
 ὁ δὲ Μωράτ ἐν Καλλιουπόλει τρεῖς ἡμέρας ποιήσας καὶ τὸ
 φρούριον λαβῶν, καὶ τοὺς κωλύσαντας μὴ ἐξελθεῖν ἐν τῷ
 λιμένι πάντας ἀφειδῶς κατασφάζας, εἰς Ἀδριανουπόλιν σπεύ-
 C δων ἔχετο, ἔχων μετ' αὐτοῦ πλείστον στρατὸν ἐξ ἑώας καὶ
 δύσεως, καὶ τὸν Ἀδοῦρνον Ἰωάννην ὁμοῦ σὺν πᾶσι τοῖς ἐπι- 15
 στατοῦσι τὰς νῆας, καὶ στρατὸν ὑπὲρ τοὺς δισχιλίους, ἄν-
 V. 80 δρας Ἰταλοὺς κατασφραγισμένους μέλανι χαλκῷ καὶ δορυφο-
 ροῦντας, καὶ πελεκυφόρους πεζοὺς ἀρεϊκῷ θυμῷ ζέοντας. ἐν
 δὲ τῇ Ἀδριανοῦ εἰσερχόμενος, ἅπαντες οἱ τῆς πόλεως ἐξῆλ-
 θον εἰς ἀπάντησιν εὐφρημοῦντες αὐτῷ, ἐκεῖνος δὲ μετὰ περι- 20
 χαρείας τοὺς ἅπαντας προσηγόρευε. εἰσελθὼν δὲ ἐν τῷ παλα-
 τίῳ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ καὶ εὐωχίαν μεγάλην καὶ πανδαισίαν
 ποιήσας ἐκάλεσε πάντας τοὺς Λατίνους σὺν τῷ Ἀδοῦρῳ,
 D καὶ εὐφρανθέντες εὐφήμησαν αὐτὸν ἅπαντες. ὠρῆσας δὲ

in Mustaphaeos impressionem fecerunt; in fugamque versos perse-
 qui, nisi maxima parte interempta, non destiterunt. Morates deinde
 ad castrum pergit. Mustaphas interim Adrianopolim quam ocysissime
 contendit; ingressusque gazophylacium, in quo thesauri reconditi
 erant, pecunia ac suppellectile, quantas auferre libuit, convasatis,
 viam Valachiam versus, incitatis quam maxime equis, carpit. Mo-
 rates triduo Callipoli transacto, in deditionem accepto castro, cunctis-
 que, qui ipsi ne in portu excenderet obstiterant, promiscue occisis,
 Adrianopolim properavit; ingentem exercitum ex oriente et occidente
 collectum secum ducens. comitabantur eum etiam Iohannes Adurnus
 omnesque simul navium praefecti; sequebatur Italorum peditum su-
 pra duo millia agmen, strenuorum animoque bellum spirantium, qui-
 bus corporis tegumentum aere nigro confectum, armaque hastae ac
 secures. accedenti Adrianopolim effusi cives obviam processerunt,
 faustisque acclamationibus eum prosecuti sunt; ipseque comiter omnes
 allocutus est. ingressus deinde patris palatium convivio opipare in-
 structo Adurnum ceterosque Latinos vocavit, omniumque laetantium
 faustaque precantium vocibus ipsi acclamatum. Adurno praeter alia

τῷ Ἀδούρῳ δωρήματα πλείστα, ἐδωρήσατο καὶ τὸ Περι-
 θεώριον ἕνα τῶν πολυχνίων τῆς δύσεως τοῦ ἔχειν καὶ νέμε-
 σθαι τοῦτο ἐφ' ὅλης ζωῆς αὐτοῦ· ὁμοίως καὶ τὰ κομμέρκια
 τῶν Φωκαίων. καὶ τοὺς ἄλλους κυρίους τῶν νηῶν ἀλλάξας
 5 στολαῖς βαρυντίμοις καὶ ἄλλοις πολυτελεσί δωρημασιν ἀπέλυ-
 σεν αὐτοὺς εὐχαριστήσας ἐν εἰρήνῃ· ἐλθόντες δὲ ἐν Καλ-
 λιουπόλει καὶ πτερώσαντες τὰς νῆας ἔτεμον τὴν πρὸς Φωκαί-
 αιν θάλασσαν. ὁ δὲ Μωράτ σὺν τάχει πολλῶ ἔξαποστειλάς
 10 Μουσταφᾶν ἐγγύς που τῆς τοῦ Ἰστρου ὄχθης· ἠβούλετο
 γὰρ εἰσελθεῖν ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἀλλὰ τὰ προγεγονότα
 εἰς νοῦν λαμβάνων ὑπὸ τοῦ συνειδότος ἐκωλύετο. παρέστη P. 101
 σάν γοῦν αὐτὸν τῷ Μουράτ, ὁ δὲ ἔδωκεν ἀπόφασιν τοῦ δι'
 ἀγχόνης θανατῶσαι αὐτὸν ἐν τῇ δημοσίῳ τόπῳ ὡς ἕνα τῶν A. C. 1424
 15 κακουργῶν, ἕνα ἢ τῶν ἀνθρώπων ὑπόληψις, εἰ καὶ οὐχὶ HeB. 827
 πάντες, ἀλλ' οἱ πλείστοι τῶν τοῦ δήμου, καταλάβοι ὡς οὐχ
 ὑπῆρχεν υἱὸς τοῦ Παγιαζῆτ' Ὀθμάν, ἀλλ' ἦν πλαστός καὶ
 κατεσκευασμένος παρὰ τοῦ βασιλέως Μανουήλ τοῦ Παλαιο-
 λόγου. ἡ δὲ ἀλήθεια οὕτως ἔχει ὡς τοῦ Παγιαζῆτ' ὑπῆρ-
 20 χεν υἱός.

28. Καθίσαντος οὖν ἐπὶ τοῦ θρόνου τῆς ἡγεμονίας τοῦ B
 πατρὸς αὐτοῦ ἤδη χειμῶνος ἄρξαντος, ἐν ἔαρι διαλαλίας
 πανταχοῦ καὶ κηρύγματα πέμψας, στρατὸν ἀθροίσας πολὺν
 καὶ κατὰ τῆς πόλεως Κωνσταντίνου τὴν ἐτοιμασίαν ἐποιεῖ.

plurima munera Peritheorion castrum in occidentale situm et com-
 mercia Phocaeorum donavit, quibus, quamdiu viveret, frueretur.
 alios navium praefectos vestibus pretiosis aliisque donis magnificis
 ornatos, gratis etiam actis, benevole dimisit; qui Callipolim profeci-
 cti aptatis velis Phocaeam versus renavigarunt. Morates interim ve-
 locissimos iuvenes ducesque expeditivit, qui iuxta Istri ripam Musta-
 pham comprehenderunt: Cpolim enim cogitabat; sed quorum sibi
 conscius erat, quaeque animo revolvebat, ab illo eum consilio revo-
 cabant. ad Moratem itaque retractum adducunt: qui sententia lata
 laqueo ipsi gulam frangi, in loco etiam publico ut scelestorum uni,
 iussit; ut in hominum animis, si non universorum, maxinae saltem
 partis plebis, opinio invalesceret, eum Baiazitis Othmanici filium
 non esse: sed substitutum, et ab imperatore Manuele Palaeologo per-
 sonatum in scenam productum esse. verumtamen eum fuisse Baiazi-
 tis genuinum filium verissimum erat.

28. Morates, postquam hiems iam coepisset, in imperii paternali
 solio collocatus, adventante vere edicto publico praeconiumque voce
 ingentem exercitum cogit, et ad oppugmandam Cpolim se accingit. Iam

- καὶ ὁ βασιλεὺς Μανουὴλ πρὸ πολλοῦ τὴν βασιλείαν τῆ υἱῷ Ἰωάννῃ ἀναθεῖς αὐτὸς γέρον ὢν ἐκάθητο, σχολάζων ἐν μελέτῃ θεῶν λόγων. μαθὼν οὖν ὅτι ὁ Μωράτ στρατεύειν μέλει κατ' αὐτοῦ τῆ μηνὶ ἐκείνῳ (ἦν γὰρ Ἀπρίλιος), στέλλει ἀποκρισιάρχιον πρὸς αὐτόν, ὀνόματι Θεολόγον Κόρακα, ἄν-5
 C. Θρωπον ἐκ Φιλαδελφείας ὀρμώμενον καὶ μετὰ τὴν τῶν Τατάρων εἰς τὴν Ἀσίαν ἔφοδον μετοικήσαντα ἐν Κωνσταντινουπόλει. ἦν γὰρ πανούργος ὡς οὐδεὶς τῶν ἄλλων τῆ τότε καιρῷ, καὶ εἰς τὰς τῶν Τούρκων πράξεις καὶ διαβολὰς πονηρότατος. συχνάζων μετὰ τινος τῶν ἀρχόντων ἐν τῷ παλα-10
 V. 81 τῷ ἐγένετο καὶ τῷ βασιλεὶ Μανουὴλ γνώριμος, καὶ διὰ τὸ ἀσκεῖν τὴν Τούρκων γλῶτταν καὶ ἐπίστασθαι αὐτὴν ὡς ἔχρη, ἐπέπεμπετο σὺν τοῖς πρέσβεσι τοῦ βασιλέως αἰεὶ, ὑπηρετῶν
 D. καὶ μεθρημηνεύων τὰ λεγόμενα παρὰ τῶν πρέσβεων πρὸς τοὺς μεσάζοντας τοῦ ποτε Μαχουμέτ ἡγεμόνος. τοῦ καιροῦ 15
 τοῖνυν ἀναλισκομένῳ συχνάκις εἰς τὸ τοιοῦτον ὑπόρηγμα, γίνεται γνώριμος καὶ τῷ ἡγεμόνι Μαχουμέτ καὶ τῷ μεγάλῳ μεσάζοντι Παγιαζῆτ· καὶ τοσοῦτον ἐφιλιώθη ὅτι εἰ τι ἦν
 P. 102 τὸ βουλόμενον παρὰ τοῦ βασιλέως πρὸς τὸν Μαχουμέτ καὶ παρὰ τοῦ Μαχουμέτ πρὸς τὸν βασιλέα, ἐν ἀκαρεῖ καιροῦ 20
 ῥοπῇ ὁ Θεολόγος ἐξῆφαινε, καὶ ἐφαινότο καὶ εἰς τοὺς δύο μέγας διορθωτῆς πραγμάτων πολλῶν. ὁ τὰ πάντα γοῦν τὰ καλὰ βασκαίνων φθόνος ἐστοχαζέτο καὶ πρὸς τὸν Θεολόγον ὀξέως. τοῦ Μαχουμέτ οὖν παρελθόντος καὶ Παγιαζῆτ

pridem tunc imperator Manuel filio Iohanni imperio cesserat, ipseque senex divinarum scripturarum studio quietus attendebat. comperto itaque Moratis consilio, bellum ipsi inferre mense Aprili tunc labente destinantis, apocrisiarium ad eum mittit nomine Coracem Theologum, qui Philadelphia Cpolim migraverat Tataris Asiam invadentibus. erat quidem iste supra cunctos sui temporis homines astutus et fraudulentus, Turcorum more calumniis quemlibet appetere promptus et adustus. in palatio cum quibusdam principibus viris familiaritate contracta, ipsi quoque Manueli imperatori innotuerat quod etiam linguam Turcicam egregie calleret et loqueretur, ab imperatore cum legatis misus est; interpresque apud Veziros tunc regnantis Mahometis Turcice reddebat, quae a legatis dicebantur. quo munere cum diu saepiusque defunctus esset, et principi Mahometi et magno Veziro Baiaziti innotuit; tantaque ei cum ipsis intercessit amicitia, ut siquid imperator Manuel apud Mahometem agendam haberet, vel apud imperatorem Mahometes, id statim Theologus pertexeret. et aestimabatur inter hos duos multorum negotiorum componendorum magnus auctor. ideo invidia quae quicquid pulchrum est insectatur, in Theologum

τοῦ μισαίζοντος, καὶ μεταπέσοντα τὰ πράγματα ἐν τῇ προ-
 ρηθέντι Μουσταφᾷ διὰ συνδρομῆς τῶν Ῥωμαίων, καὶ τὸ
 τῆς φιλίας γλυκὸ εἰς ἔχθραν πικρίας κατηρητικὸς τῶν πρα-
 γμάτων πάλιν μεταπεσόντων εἰς τὸν Μουράτ, καὶ θέλων ὁ
 5 βασιλεὺς τὸ πικρὸν μεταβάλλειν πάλιν εἰς γλυκὸν στέλλει πρὸς B
 τὸν Μωράτ ἀποκρισιarioύς Παλαιολόγον τὸν Λαχανᾶν καὶ
 Μάρκον Ἰάγαριν, ἄνδρας εὐγενεῖς καὶ συνετοὺς; τοῦ παρα-
 στῆσαι διὰ λόγων πιθανῶν ὅτι τὰ συμβάντα τῷ Μωράτ οὐκ
 ἦν αἰτία ὁ βασιλεὺς ἀλλ' ὁ Παγιαζήτ ὁ τῶν πραγμάτων τῆς
 10 ἡγεμονίας ἐπίτροπος, καὶ οὐκ ἠβουλήθη δοῦναι τὰ νεογνὰ ἐν
 χερσὶ τοῦ βασιλέως, καθὼς ἐνδιαθήκως προέτρεψεν ὁ πατήρ
 αὐτῶν τῷ Παγιαζήτ, ἀλλ' ἀτίμως τοὺς αἰτοῦντας αὐτὰ πρέ-
 σβεις ἀπέπεμψεν. ὁ δὲ Μωράτ τοὺς ῥηθέντας ἀποκρισιarioύ-
 σους μῆτε ἰδεῖν μῆτε ἀκοῦσαι θελήσας, περιορίσας αὐτοὺς ἐν
 15 ὀλίγαις ἡμέραις, ἕως οὗ ἀπαρτίσαι δυνηθεῖν τὰ πρὸς χριστιαν C
 αὐτῷ πολεμικὰ κατὰ τῆς πόλεως, τότε ἀπέλευσεν εἰπὼν „ὑπάγετε,
 ἀναγγεῖλατε τῷ βασιλεὶ ὅτι ἤδη ἔρχομαι ταχύ.” ἐν ὀλίγαις
 δ' ἡμέραις ἀθροίσας ἅπαντα τὸν στρατὸν αὐτοῦ, ὑπὲρ ἄρι-
 θμὸν ὄντα εἶπελν, ἐπέκεινα τῶν διακοσίων χιλιάδων, κατὰ
 20 τῆς πόλεως ἔξεισιν. οἱ δὲ πολῖται κατὰ τοῦ Θεολόγου ὑπε-
 νόουν κακὴν ὑπόνοιαν, λέγοντες ἐν νῷ ὅτι διὰ τὸ μὴ ἀφικέ-
 σθαι αὐτὸν ἐν τῇ πρεσβείᾳ ἔρραψε δόλον κατὰ τῆς πόλεως.
 ἦν γὰρ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον φιλικῶς διακείμενος σὺν τοῖς ἄρ-

21. τό deest P.

quoque tela impexit. cum igitur Mahometes obiisset Baiazitesque Ve-
 zirus periisset, et rerum summa Romaeorum auxilio ad Mustapham
 rediisset, quia amicitiae suavitas translato ad Moratem imperio in
 odii amaritudinem vertebatur, mitigare eam cupiens imperator ad
 Moratem apocrisarios mittit Palaeologum Lachanem et Marcum Iaga-
 rin, viros nobilitate ac prudentia insignes, qui rationibus verisimi-
 libus Morati persuaderent, eorum quae ipsi acciderant auctorem
 Manuelem imperatorem non esse, sed Baiazitem, qui res imperii tum
 administrabat, nolueratque infantes imperatori tradere, ut patris
 ipsorum testamento iussus erat, sed contumeliose legatos, qui illos
 repetebant, dimiserat. at Morates hos apocrisarios nec videre nec
 audire voluit, et paucos dies seorsim custoditos tenuit, donec, quae
 ad urbem Cpolim oppugnandam necessaria ipsi erant, comparasset.
 tum illos hoc dato responso dimisit: „abite et nuntiate imperatori
 vestro brevi me venturum esse.“ paucos post dies, in unum coactis
 totis viribus, ingentem exercitum ducentorum millium pluriumve con-
 tra Cpolim ducit. cives hac de causa in suspicionem de re aliqua
 atroci contra Theologum adducti dicebant ipsum fraudem et dolos
 urbi struxisse, aegre ferentem se cum legatis profectum non esse. erga

χηγοῖς Τούρκοις καὶ σὺν αὐτῷ τῷ ἡγεμόνι ὁ Θεολόγος. ὁ δὲ βασιλεὺς Μανουὴλ ὄρων τὸν θόρυβον ἐν μέσῳ τοῦ ὄχλου κατὰ τοῦ Θεολόγου, στέλλει τοῦτον πρὸς τὸν Μωράτ ὡς δὴ-
 D 98ν πρὸς βεβύσων τὰ τῆς εἰρήνης· ἦν γὰρ ὁ Μωράτ περικυ-
 κλώσας καὶ χαρακώσας τὴν πόλιν, πῆξας αὐτοῦ τὰς σκηναῖς 5
 ἐν τῷ ναῷ τῆς πηγῆς ἔνδον, πλησίον τοῦ τεύχους τῆς πόλεως.
 ἔξελθὼν δὲ ὁ Θεολόγος καὶ ἐντυχὼν τῷ Μωράτ καὶ τοῖς
 μεγαστάνοις αὐτοῦ, καὶ πολλὰ καμῶν καὶ λαλήσας περὶ εἰρή-
 νης, οὐκ ἐδυνήθη καταπειθῆ ποιῆσαι τὸν τύραννον, ὡς τι-
 νες λέγουσιν· ὡς δὲ οἱ πλείστοι ὑπόπτευσαν, ἐλάλησε πρὸς 10
 τὸν Τούρκον ὅτι „εἰ ποιήσεις μοι συνθήκας ἐνόρκους τοῦ
 εἶναι με ἄρχοντα καὶ ἡγεμόνα τῆς πόλεως, ἐγὼ σοι ταύτην
 παραδώσω.“ εἷς δὲ τῶν πιστοτάτων αὐτοῦ ἐνοπισθεῖς τὰ λε-
 γόμενα, καὶ εἰσελθὼν ἐν τῇ πόλει μετὰ τὸ ποιῆσαι τὰς
 P. 103 συνθήκας ὅτι τὴν ἡμέραν ἐν ἣ μέλλει γενέσθαι ὁ πόλεμος, 15
 αὐτὸς ἐν τῇ τῆς πηγῆς πύλῃ μετὰ τῶν αὐτοῦ εἰσῆξει τοὺς
 Τούρκους ἐντός, εἰσελθὼν δὲ ὁ Θεολόγος καὶ τυχὼν τῷ βα-
 V. 82σιλεῖ καὶ διηγουμένῳ τὰ τῆς πρὸς βεβύσας, ἐκείνος ἀνήγγειλε
 τοῖς ἄλλοις τὰ περὶ τῆς ἀπιστίας αὐτοῦ, πιστούμενος τὰ λεγόμε-
 να διὰ τεκμηρίων τινῶν. ἔξελθὼν δὲ ὁ Θεολόγος ἐκ τῆς μο- 20
 νῆς (ἦν γὰρ οἰκῶν τότε ὁ βασιλεὺς ἐν τῇ μονῇ τῆς Περι-
 βλέπτου ἀσθενῆς καὶ γέρον, ὁ δὲ Ἰωάννης ὁ βασιλεὺς ἠσχο-
 λεῖτο πρὸς τὰ ἀντίμαχα τῆς πόλεως), καὶ μέρος τῶν ἀρχόν-
 των καὶ τὸ βασμουλικὸν ἅπαν κατεβόησαν κατὰ αὐτοῦ ὕβρεις

Turcos duces etenim ut plurimum benigne affectus erat, ipsorumque imperatorem diligebat Theologus. cognita tumultuantis multitudinis in Theologum invidia, Manuel ad Moratem de pace acturum eum mit- tit: urbem quippe corona ac vallo iam cinxerat Morates, et tentoria intra templum Fontis prope muros exxerat. urbe egressus Theologus Moratem eiusque proceres adit; cum quibus multis de pace sermo- nibus collatis tyrannum ad eam componendam adducere non potuit. plurium autem opinione ferebatur cum Turco hac conditione pacisci voluisse. „si“ inquit „fidem tuam iureiurando obligaveris urbis prae- sectum me fore, illam ego tibi tradam.“ quae verba ex fidissimis amicis eius, qui aderat, unus auribus excepit. talia pactus non urbem redit, ut, qua die urbem expugnaturi Turci erant, ad Fontis portam suis stipatus illos introduceret. Theologus continuo imperatorem convenit, rationem eorum quae legatus agitasset redditurus. ille ve- ro alius perfidum eius consilium ad turbam retulit, iudicisque qui- busdam fidem verbis suis conciliat. ubi deinde ab imperatore Ma- nuele, qui senio et infirma valetudine affictus in venerandae Vir- ginis monasterio habitabat, dum Iohannes imperator propulsando hoste occupatur, discessit Theologus, primores urbis aliquot levisque ar-

καὶ λοιδορίας ἐκχέοντες. τότε ὁ βασιλεὺς ἀκούσας τὴν ταρα- B
 χὴν ἠρώτα τί τὸ γινόμενον· οἱ δὲ παρέστησαν αὐτῷ τὸν
 ἄνθρωπον διηγούμενον τὰ περὶ τῆς προδοσίας. Θέλων δὲ ὁ
 βασιλεὺς καταπρᾶῦναι ὄχλον, ἐκέλευσε περιορισθῆναι τὸν
 5 Θεολόγον καὶ σὺν αὐτῷ τὸν προδότην αὐτοῦ, ἵνα τὴν αὐρι-
 ον ἐτάσῃ τὴν ἀλήθειαν. οἱ δὲ Κρηῖται ὄντες ἐν τῇ βασιλικῇ
 πύλῃ φύλακες, καὶ ἀκούσαντες τὰ τῆς προδοσίας, ἔδραμιον
 λέγοντες τῷ βασιλεῖ (ἦσαν γὰρ οἱ Κρηῖται ἀεὶ πιστότατοι καὶ
 ζῆλον θεῖον ἔχοντες, πρὸς τὰ τεμένη ἁγίων καὶ εἰς τὰ σφῶν
 10 λείψανα καὶ εἰς τὸ βασιλεῖον τῆς πόλεως) εἶπον οὖν αὐτῷ „ὁ
 βασιλεῦ, ἄδικόν ἐστιν ἡμᾶς προτιμᾶν τὴν πόλιν ὑπὲρ τὴν C
 ἐνογκαμένην, καὶ ποθεῖν τοῦ ἐκχεῖσθαι τὸ αἷμα ἡμῶν ὑπὲρ
 τῆς βασιλευσύνης, οἱ δ' αὐτόχθονες καὶ οἱ τὸ εὐδοξεῖν ἐκ ταύ-
 τῆς ἔχοντες εἶναι προδότες τῶν θεῶν μυστηρίων καὶ τῆς βα-
 15 σιλείας σου. κέλευσον οὖν ἵνα παραδώσωσιν εἰς χεῖρας ἡμῶν
 τὸν Θεολόγον, καὶ ἡμεῖς ἐξετάσωμεν ἀκριβῶς τὰ περὶ τού-
 του.“ ὁ δὲ βασιλεὺς ἀπακρίνατο „ἐγὼ μὲν θειλῶ μὴ πως
 κατὰ φθῶνον κινδυνεύει ὁ ἄνθρωπος· εἰ γὰρ ἐγίνωσκον ὅτι
 ἐν ἀληθείᾳ στραβλὸς ἦν, αὐτῇ τῇ ὥρᾳ κατεδίκαζον αἰσχίστη
 20 θανάτῳ. ἄρατε οὖν ὑμεῖς καὶ ἐξετάσατε· καὶ εἰ μὲν ἀθῶος,
 ἄφετε, εἰ δὲ ἐπὶ τῷ κρίματι, τισάσθω τὴν τιμωρίαν.“ λαβόν- D
 τες οὖν τὸν Θεολόγον καὶ ἐξετάσαντες ἀκριβῶς καὶ διὰ τιμω-
 ριῶν καὶ διὰ σημείων τινῶν, ὧν ἐρευνήσαντες εὔρον ἐν τῷ

maturae milites simul vociferando contumelias et probra in eum iaciebant. tumultu audito Manuel quid acciderit interrogat. tum qui aderant eum, qui proditionem aperuerat, introducunt. tumultum sedare volebat Manuel, iussitque Theologum eiusque accusatorem in custodia haberi, ut postridie, quid rei sit, cognosceret. Cretenses autem, qui ad imperatoris portam excubabant, audito de proditione rumore, accurrunt ad eum: fidelissimam enim usquequaque operam navaverant Cretenses, erga templa et reliquias sanctorum amore divino flagrabant; urbisque maiestatem imperatoriam salvam esse vehementer cupiebant. illi itaque dixerunt: „imperator, haud aequum est hanc urbem patriae nos praeferre, et sanguinis nostri pro huius urbis imperatoriae tutela nos esse prodigos; indigenas vero, quique gratia et auctoritate in ea valent, divina imperiumque tuum prodere velle. inbe igitur Theologum nobis tradi; examini accurately rem totam subiciemus.“ respondit imperator Manuel vereri se ne invidia oppressus iste in vitae periculum adducatur, addiditque „si revera eum cognovissem sceleris cuiusvis reum, extemplo turpissima morte eum multassem. de illo itaque vincto cognoscite et quaestionem habete. si insons fuerit, absolvite: si reus peragitur, poenas luat.“ de Theologo igitur, qui in vinculis erat, diligentior

κατητήκει ἐν πολυχνίῳ τινὶ Ὑψηλῇ ἐπονομαζόμενον· εἶχε γὰρ αὐτὸ προμεμελέτημένον καὶ καλῶς ἡσφαλισμένον ἐν ἄρμυσι καὶ νέοις καὶ παντοία τροφῇ. ἦν δὲ τὸ πολίχνιον τοῦτο ἐν ἐνὶ κόλπῳ τῆς θαλάσσης κατὰ τὴν Ἰωνίαν, ἀπέναντι νήσου Σάμου, ἔνδον τῆς θαλάσσης. ἠύλισθη οὖν ἐκεῖ. ὁ δὲ 5

B Χαλὶλ στέλλει τὸν υἱὸν αὐτοῦ Κούρτην σιδηρόδετον ἐν Ἀδριανοῦ πρὸς τὸν ἀμιρᾶν ὡς ἀπαρχὴν τοῦ θερισμοῦ Τζινεῆτ καλὴν. ὁ δὲ ἀμιρᾶς Μωράτ στέλλει τοῦτον δέσμον μετὰ τοῦ θεῖου αὐτοῦ Χαμζᾶ, ὃν ὁ λόγος φθάσας ἐδήλωσεν, ἐν τῇ Καλλιουπόλει, καὶ χειροδεσμήσαντες καὶ σιδηροδήσαντες ἔβα- 10 λον αὐτοὺς ἐν τῷ πύργῳ. ὁ δὲ Χαλὶλ διαβάς τὸν Ἐρμωνα ποταμὸν καὶ εἰς Νύμφαιον ἐλθὼν, κάκειθεν ἀπάρας εἰς Ἐφεσον ἦλθεν, καὶ πάντας τοὺς μεγαστάνους καὶ τοὺς ἐν ἐξουσίαις ἔδωκε πίστει καὶ ἔλαβε τοῦ εἶναι ἀθώους ἀπὸ παντὸς δόλου, καὶ αὐτὸς αὐτοῖς ὑπέσχετο τοῦ δοῦναι ἐνὸς ἐκάστου τὸ 15

C σιτηρέσιον καὶ τὸν τόπον καὶ τὴν τιμὴν. αὐτὸς δὲ γράφει καὶ πέμπει πρὸς τὸν ἡγεμόνα ἀπαγγέλλων ἅπαντα τὰ γενόμενα. ὡς ἤκουσεν τὴν τοῦ Τζινεῆτ φυγὴν καὶ τὴν τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ διὰ τοῦ Χαλὶλ γεγονῶσαν ἀριστείαν, ἔδωκε τὴν ἀπαρχίαν τῷ Χαλὶλ. ἀντ' αὐτοῦ δὲ στέλλει τὸν Χαμζᾶν, ὃς ἦν 20 γυναικαδελφὸς τοῦ Χαλὶλ, ἀδελφὸς δὲ τοῦ Παγιαζῆτ ὃν ἐφόνησε Τζινεῆτ ἐν ταῖς ἡμέραις τοῦ Μουσταφᾶ, τοῦ περιβλέπειν καὶ περισκοπεῖν τὴν Ὑψηλὴν καὶ πολεμίζειν αὐτὴν

5. ἔνδον] ἐν ἀκτῇ inter versus P. 12. κάκειθεν ἀπάρας Bullialdus: P. κάκει ἀπά.

spectant repetit, perque vias arduas incedit, donec in arcem quandam nomine Hypselen pervenisset: ei enim antea providerat armis, navigiis, cibariis convectis. situm est hoc castrum ad quendam Ioniae sinum, Samoque oppositum in ipso maris littore. Halil interea filium ipsius Curtim catenis ferreis vinctum Adrianopolim ad Amiram mittit veluti primitias mox falce rescindendi Cineitis. Curtim avunculumque eius Hamzam supra memoratum victos Callipolim Amiras Morates misit, ibique manicis ferreis impositis in carcerem detrusit. Halil deinde Hermum fluvium traiecit, Nymphaeumque venit; inde discedens Ephesus contendit, ubi convocatis omnibus primoribus fidem dedit, invicemque sacramento eos adegit, nullam fraudem insidiasve sibi mutuo structuros. promisit insuper commeatum singulis se largiturum, officia et honores tributurum. litteris quoque ad principem datis, quae gesta erant, commemorat. comperta Cineitis fuga et Halilis praeclaro facinore, qui filium illius debellatum ceperat, provinciam ei regendam concredit. successorem vero sororium eius, Hamzam Baiazitis fratrem illius quem Cineites, Mustapha de imperio certante, morte affecit, qui exercitui praeesset misit; utque Hy-

ἄθλιον, καὶ ἐρωτήσαντες εἰ βούλεται ἔξομόσαι τὴν πίστιν τῶν Χριστιανῶν, σωθῆσεται, εἰ δὲ μὴ, τὸ πῦρ δαπανήσει. τότε δὲ πρὸ τῆς ἀρνήσεως Τούρκος κατὰ τὰς πράξεις ἠρώτησατο, καὶ περιέτεμον αὐτὸν πομπεύσαντες. μετὰ χρόνους δὲ 5 ἵκανοὺς τὴν ψυχὴν ἀπέρριψεν, ἐν τῇ ὁμολογίᾳ ταύτῃ τῇ ἀπαι- C σίῃ δοὺς τὸ τέλος.

Ὁ δὲ βασιλεὺς Μανουὴλ κατάκοιτος ὢν, καὶ καθ' ἑκάστην ἔχων εἰπεῖν πρὸ ὀφθαλμῶν τὸν θάνατον, σοφίζεται κατὰ τοῦ Μωράτ δὲ λέξων ἔρχομαι. τὰ δύο τέκνα τοῦ Με- 10 χομέτ, ἀδελφία δὲ τοῦ Μωράτ, τὸ μὲν ἦν φθύσας ἐπνίξε κατὰ τὴν κρατούσαν εἰς αὐτοὺς μαιφόνον συνήθειαν· τὸ δὲ ἄλλο, ὃ καὶ Μουσταφᾶς ἐκαλεῖτο, θανόντος τοῦ πατρὸς αὐτῶν εἰς μεγιστιάνων τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ὀνόματι Ἐλιᾶ, τὸ 15 ὄφρ' αὐτοῦ πιγκέρνης, ὃ λεγόμενος κατὰ τὴν τῶν Τούρ- κων γλωτταν σιαραπτάρ, κλέψας αὐτὸ καὶ περάσας εἰς τὰ τῆς ἀνατολῆς μέρη καὶ πρὸς Πλαφυλονίας, πέμπει κρυφί- D ως γραφίς πρὸς τὸν σιαραπτάρ Ἐλιᾶ δὲ βασιλεὺς τοῦ ἄγειν τοῦ παιδίου ἐν τῇ Προύση, στείλας πρὸς αὐτὸν καὶ χρυσίου μέρος πολὺ τοῦ ῥογεῦσαι καὶ στήσαι νεόλεκτον στρατὸν καὶ 20 εἰσάξαι τὸ παιδίον ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ τῆς Βιθυνίας. ὁ Μωράτ οὖν ἠσχολεῖτο ἐν ἐλεπάλξεσιν καὶ ἀκροβολισμοῖς τοῦ λαβεῖν τὴν Κωνσταντίνου. ἐν ὀλίγαις οὖν ἡμέραις ἔρχεται εἰς τῶν ταχυδρόμων ἀπαγγέλλον τῷ Μωράτ διτι „ὁ ἀδελφός σου ὃ

invisum omnibus; ad accensum denique rogum miserum attractum interrogant, velitne fidem Christianam abiurare: ita salvum evasurum, alias fore ut igne comburatur. tum qui ante ablutionem moribus ac factis Turcus erat, fidem Christianam abiuravit, et circumcisus cum pompa deductus est. post multos vero annos in illa execranda professione, persoluto naturae debito, animam abiecit.

Decumbens autem imperator Manuel, cui quotidie, ut ita dicam, ante oculos mors versabatur, adversus Moratem, quod dicturus sum, excogitavit. duorum Mehemetis filiorum fratrumque suorum alterum laqueo iam Morates interemerat ex recepta inter ipsos immani ac nefanda consuetudine. alterum nomine Mustapham quidam ex magnatibus dictus Eliaz, qui pincernae munus obibat, Turcice siaraptar appellatus, post patris obitum suffuratus in Anatoliae partes Cappadociam versus transportavit. ad hunc siaraptarim Eliaz clam litteras scribit imperator, quibus illum hortatur ut Prusam puerum illum adducat. mittit simul magnam pecuniae vim, ut militem mercede conduceret puerumque in Bithyniae provinciam introduceret. vacabat interim Morates fabricandis machinis ad deturbandas moenium pinnae, ac velitationibus obsessos fatigabat Cpoleos potiundi cupidus, cum paucis diebus cursorum unus accessit, nuntians Morati fratrem

ΒΚΟΝΤΑ. διαπεράσας δὲ τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ τὰ πρὸς Γαλήσιον
 ὄρος κείμενα πρὸς θάλατταν ὄρη, πρώτῃ φυλακῇ τῆς νυκτὸς
 παρέστη τῇ Ὑψηλῇ, καὶ ἐξαίφνης σὺν βοῇ καὶ κρότῳ ἀλαλά-
 ζαντες, τὸ παρακείμενον φωσάτον ἐτρέπη, καὶ οἱ μὲν ἐφενγον
 οἱ δὲ ἀντεμάχοντο. καὶ τὸ πολίχνιον τὰς θύρας ἀναπετάσας, 5
 ἐξῆλθον οἱ ἔνδον καὶ σὺν τοῖς ἔξω συμμιζαντες τοὺς ὑπεναν-
 τίους ἔσφαττον. πρωΐας δὲ γενομένης καὶ τοῦ στρατοῦ ἀθροί-
 σθέντος εἰς ἓν, ἔβαλον πάντας ἐν τῷ πολίχνιῳ καὶ μὴ βου-
 λομένους, καὶ αὐτὸν τὸν Τζινεήτ· ἦσαν γὰρ οἱ ἐκτὸς ἐπέ-
 κεινα τῶν πεντήκοντα χιλιάδων, οἱ δὲ ἐκτὸς μόλις χίλιοι σὺν 10
 Στοῖς τοῦ Καραμάνου. ὄρων οὖν ὁ Χαμζῦς ὅτι διὰ ξηραῶς
 οὐκ ἰσχύει (ἦν γὰρ ὀχυρώτατον καὶ ἐν ὑψηλῷ τόπῳ κειμε-
 νον), μηνύει τῷ Μουράτ ἵνα διὰ θαλάσσης προνοήσωσιν νῆ-
 ας Γενοικὰς εἰς βοήθειαν· ἦν γὰρ τὸ φρούριον ὡς πρὸς
 θάλατταν κεκρηγός, καὶ τὴν ἔνδον ἅπασαν θέσιν ἀποδεικνύον 15
 τὴν θάλατταν, καὶ γυμὰ πάντα ἀποσκευάζον. εἰς δὲ τῶν
 Γενοικῶν γνώριμος τῷ Μουράτ, Περσιβὰς ὀνόματι, Παλα-
 βιτζίνος τὴν ἐπωνυμίαν, συνέθετο τῷ ἀρχηγῷ τοῦ ἀπελθεῖν
 καὶ λαβεῖν τὸ φρούριον· ὁ γὰρ Ἀδοῦρνος προεπεθνήκει. ὁ
 δὲ ἐλθὼν ἐν νήσῳ Χίψ καὶ μισθωσάμενος νῆας τρεῖς παμ- 20
 μεγέθεις ἦλθε διὰ θαλάσσης ἐν τῇ Ὑψηλῇ. οἱ δὲ ἔνδον σὺν
 Δτῷ Τζινεήτ ἰδόντες τὰς ναῦς ἐδειλίασαν, καὶ πολεμήσαντες
 τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ ἔγνωσαν ὅτι τῇ μετ' αὐτὴν παραδοθήσονται.

ti subiiciuntur, campos, quique mari adjacent, montes, prima no-
 tis vigilia Hypselam redit, subitoque clamore edito strepituque ex-
 citato, aliis quidem fugientibus aliis repugnantibus, exercitus, quo
 arx cincta erat, dissipatur. apertis etiam castris portis praesidiarii,
 qui muris se continebant, erumpunt, cum obsidentibus manus con-
 serunt repugnantesque caedunt. ubi illuxit universusque exercitus in
 unum collectus est, cunctos vel invitos ipsunque Cineitem intra ca-
 stri moenia compulerunt. numerus quippe oppugnantium quinquaginta
 millia superabat; qui vero castrum tuebantur, census etiam auxi-
 liaribus, mille vix aequabant. animadvertit Hamzas, dum terra ca-
 strum oppugnat firmissimum, et in edito loco situm, nihil se pro-
 movere. Moratem monet ut in auxilium naves Genuensium sibi
 mittat: castrum enim, qua mare aspicit, patere nudaque omnia pæn-
 dere, totumque situm internum illac observari. Morati postquam
 Adurnus obiit, quidam Genuensis notus erat, Persivas Palavicinus
 appellatus: is cum illo pactus expeditionem ad castrum expugnandum
 suscipit. Chium itaque insulam appulsus naves tres magnas mercede
 conduit, quibus Hypselam devehitur. visis navibus, qui Cineiti in
 castro militabant, pavore percussi sunt, cumque prima die dimicas-
 sent, postridie se ad deditionem compulsum iri praesenserunt, eo

ἑτῶν ἑξ. τότε ὡς ἶδε τὸ παιδίον τεθνηκότα, ἐκέλευσεν ἄγειν αὐτὸ ἐν τῇ Προύσῃ καὶ παραδοῦναι τῇ τάφῳ πλησίον τοῦ πατρὸς αὐτῶν. ἐν τῷ ἔτει ἐκείνῃ ἀπέθανον τρεῖς ἀρχηγοὶ Μουσταφάδες, εἰς ὃ καὶ πλαιστὸς παρὰ τοῖς πολλοῖς λεγόμε- V. 84
5νος, ἄλλος ὁ τοῦ Μουράτ ἀδελφός, καὶ ἕτερος ὁ τοῦ Ἀτήν, ὃν ἀπέκτεινε Τζινεήτ, καὶ βασιλεὺς τῶν Ῥωμαίων ὁ Μα-
νουήλ.

Ἐὸ δὲ Μουράτ ἐπαυελθὼν ἐν Ἀδριανουπόλει οὐκ ἐπαύε- A. C. 1424
το νυκτὸς καὶ ἡμέρας ἐρευνῶν ἀφορμὴν τινα ὥστε ἀντᾶραι Neg. 82b
10 τῷ Τζινεήτ. μηνύει οὖν αὐτῷ λέγων „οἶδας τὰς συνθήκας
ἃς μοι συνέθεο. καὶ εἰ μὲν βούλει τοῦ εἶναι φίλον ἐμόν, D
πέμψον μοι τὸν σὸν υἱὸν διαταχέως, ἔπι μέλλω περᾶν τὸν
Ἰστρον. εἰ δὲ οὐ, ἔσο μοι διακείμενος σὺν τοῖς ἐμοῖς ἀνη-
15 νεήτ γοῦν ἀπεκρίνατο „ὄ σοι βουλευτόν, πράττε, τὴν δὲ ἀπέκ-
βασιν τῷ Θεῷ ἄφεες.” στέλλει οὖν ἐν ἐκείνῃ τῷ ἔτει ἀκιν-
τζίδας ἐν Βλαχίᾳ καὶ ἐν Σερβίᾳ, δεικνύων τὴν ἀνάρρησιν αὐ-
τοῦ. ἔρχονται οὖν ἀποκρισιάριοι παντόθεν προσαγορευόντες
αὐτῷ τὰ τῆς ἡγεμονίας εἰσόδια, καὶ ἀπὸ τὸν δεσπότην Σερ-
20 βίας καὶ ἀπὸ βειβόδαν Βλαχίας· ἐποίησεν οὖν εἰρήνην σὺν
ἐκείνοις. μετὰ δὲ τοῦ βασιλέως Ἰωάννου οὐκ ἦν τὸ σύνολον
ἡμερωθῆναι, ἀλλ' ἔτρεφεν ἐχθρὰν ὑσπονδον. ὡς οὖν οὐκ ἠδυνή-
θη τι πρᾶξι κατὰ τῆς πόλεως, πρὸς τὰ μέρη τῆς Θεσσαλίας τὴν P. 106

13. οὐ] οὖν P.

puerum strangulat, et eius satellites perimit. utque puerum mortuum conspexit, cadaver Prusam ferri et in paterna monumento sepeliri iussit. anno illo tres principes, quibus Mustaphas nomen erat, fato concesserunt, unus qui Baiazitilis filius subditivus a multis creditus est, alter Moratis frater, tertius Atinis nepos, quem Cineites occidit; eodemque anno imperator Manuel obiit.

Morates postea Adrianopolim reversus noctu et interdium meditabatur qua specie ac praetextu Cineitem adoriri posset; quapropter eiusmodi mandatum ei significat. „quas condiciones tibi tulerim tuque acceperis, recte meministi: itaque si in amicitia mecum perseverare velis, filium tuum illico ad me mitte, Istrum quippe traicere cogito. sin vero, pro hoste mihi eris, et ego, ut deo visum erit, utar te.“ ad ea respondit Cineites: „pro libitu age, successum vero deo permitte.“ ille igitur in Walachiam et Serviam akincidas mittit, qui nuntiarent ipsis se regem proclamatum esse. unde quaque igitur accedant apocrisarii, qui ipsi principatus initia congratulantur, a despotâ Serviae et vaivoda Walachiae; cum quibus pacem firmavit. cum imperatore Iohanne in gratiam et amicitiam redire omnino aversabatur, animo odium capitale gestans. cum itaque in urbe Cypoli oppu-

δρμὴν τοῦ νοῦς εἶχε καὶ πρὸς τὰς ἐμβολὰς τῆς Πελοποννήσου καὶ ἐν τοῖς αἰγιαλοῖς τοῖς κατὰ τὸν Στρυμόνα. πέμψας οὖν ἰκανὰ στρατεύματα ἔκλεισε Θεσσαλονίκην καὶ τὰ περίξ ἐλεηλάτει τὸ Ζητούνιον καὶ τὰ περίξ ἐκούρσενε. ἦν δὲ τότε ἐν Ζητούνιῳ σταλεῖς εἰς ὑπατείαν Καντακουζηνὸς ὁ Στρανομήτης, ἄνδρος γενναῖος, εἰ χρὴ καλεῖν αὐτὸν ἄνδρα, ποιήσας μεγάλην ζημίαν ἐν ἐκείνοις τοῖς μέρεσι τοὺς κατοικοῦντας Τούρκους, καὶ περιέπων ἀσφαλῶς τὰ περίξ τοῦ Ζητούνιου καὶ τὸ πολίχμιον. ἐτοιμάσας τὸν τῆς ἐφας στρατὸν, πέμπει στρατάρ-
 Βχην ὀνόματι Χαλλίην τινά, Ῥωμαίων τῷ γένει, γαμβρὸν ἐπ' ἀδελφῇ τοῦ προμηνημουθέντος Παγιαζήτ, ὃν ἀπέκτεινε Τζινεῆτ ἔτι ὢν σὺν τῷ Μουσταφᾷ· καὶ δὴ λαβὼν τὰς δυνάμεις ἀπάσας πρὸς τὰ μέρη Φιλαδελφείας, ὃ δὲ Τζινεῆτ τὸ παρῶπαν μὴ δειλιῶν, ἔχων στρατὸν ἰκανὸν καὶ αὐτὸς ἐξέρχεται καὶ προσυπαντᾷ τῷ Χαλλίῳ ἐν τῷ κάμπῳ τῶν Θυατείρων. καὶ τεν-
 τώσαντες ἀπ' ἀλλήλων ἀπικρὸν ἀπέχοντες ὡς στάδια πέντε, πρῶτ' ἀλλήλων ἠχησάντων ἀμφοτέρων τῶν μερῶν, καὶ πάντων ἐνορδίως ταξάντων τὰς φάλαγγας, ὃ νεώτερος τῶν νιῶν αὐτοῦ, ὃς καὶ Κούρτης ἐπανομάζετο, ὃ λέγεται λύκος, εἰσ-
 Cεισι σὺν τοῖς ἀσπιδοφόροις αὐτοῦ καὶ τῷ λοιπῷ τάγματι, καὶ ἐν μέσῳ τῆς παρατάξεως ὡσπερ ὃς ἄγριος διέβη. τὰ δὲ τάγματα καὶ οἱ λεγῶνες τοῦ Χαλλίῳ παραχωρήσαντες καὶ τόπον δόντες, διέβη μέσον ὀλίγην ζημίαν ποιήσας. ὃ δὲ Χαλλίῳ ἰδὼν

19. δ | δς P.

quando nihil proficeret, Thessaliam Peloponnesi Isthmum, et maritima Strymonis loca invadit. misso ingenti agmine Thessalonicam circumdat, agrumque circumiectum praedationibus vastat, Zetunium vicinaque loca incursionibus populatur. Zetunio tunc praecerat Cantacuzenus Strauometis vir, si dicendus vir est, generosus, qui illas regiones ipsumque Zetunium intabatur, maximaque damna Turcis illic habitantibus intulerat. cum autem Morates Orientis copias instruxisset, ducem iis Halilin quendam praefecit, genere Romaeum, qui Baiazitis a Cineite Mustaphae partes sequente occisi sororem coniugem habuerat. is cum toto exercitu Philadelpiae vicinas regiones adit. verum Cineites his haudquaquam territus exercitu magno conscripto in Thyatirae agro Halili occurrit. uterque castra metatus est, ita ut se conspicerent nec plus stadiis quinque inter se distarent. ubi illuxit, ab utraque parte classicum canitur, agminibusque ordine dispositis iunior filiorum Cineitis, qui Cartis, id est lupus, cognominabatur, acutiferis allisque turmis, quas ducebat, stipatus in hostes invehitur, per mediamque eorum aciem viam sibi, velut aper, patefecit. at legiones et agmina Halilis cedunt et locum dant, ita ut haud magno damno illato penetraverit. Halil autem, ut videt illum

τὸ ἄτεχρον αὐτοῦ καὶ ἀστράτευτον, μετέστησε τὰ στρατεύματα ἐν ὀλίγῳ τόπῳ ὡς ἐν παρόδῳ, καὶ ἐκέλευσε τὰς λευκὰς καλύπτρας ὑποκρύπτειν τὸν καθένα, ὑπολαβὼν ὅτι ὁ Κούρτης ἐν ὑποστροφῇ πάλιν τὴν αὐτὴν ὁδὸν διαβήσεται. Τζινεήτης μὲν ἴσταιτο παρητοιμασμένος, ὡς ὅταν ὁ Κούρτης ἐπαναστρέψει εἰς τὴν οὐραγίαν, τότε καὶ αὐτὸς ἐξέβη συναντήσων τῷ Χαλίλ· ἐφοβείτο γὰρ μὴ πως ὀπισθενεὶ καὶ αὐτὸς ἐλθὼν τοῦ Κούρτη, εἰς τὸν λοιπὸν στρατὸν γένηται τις D
διάρροια καὶ ῥέψωσιν εἰς τὸν Χαλίλ, καὶ διὰ τοῦτο οὐ μ-
10 τεκινεῖτο προσδοκῶν τὸν Κούρτην. ὁ δὲ Κούρτης ἀλαζονεύ-
μενος καὶ ἀγερωχῶν σὺν τῷ ἵππῳ καὶ τοῖς ἐτέροις ὁμαίχμο-
σι στρατιώταις ἐβράδυνε στρέφων, καὶ δὴ μέχρι σταδίων δέ-
κα δρόμον περάσας καὶ τοὺς συναντῶντας κατασφάξας ἐστρά- V. 85
φη πρὸς τὴν εὐθείαν ἦν διέβη ἐκεῖνος ὁδόν. καὶ ἰδὼν ἐν
15 ἐμφανεῖ τόπῳ στρατιώτας πολλοὺς καὶ ὀργάνων ἦχον καὶ ση-
μαίας ὁμοίας τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ἔδοξεν ὅτι ὁ πατὴρ αὐτοῦ
ἐξόπισθεν ἐτροπώσατο τὸν Χαλίλ. ἐγγίσας οὖν τὸν τόπον καὶ
γνωρίσας ὅτι οἱ ὑπεναντίοι εἰσὶν, στρέψας τὰς ἡνίους καὶ
ὀπισθοδρόμως ἐλαύνων ἔφηνε μὲν ὡς λαγῶς, ἐδίωκετο δὲ P. 107
20 παρὰ τῶν ταχυδρόμων ὡς εἶποι τις ἀεροβατῶν κυνῶν. ὁ δὲ
Τζινεήτ ἐπὶ τῇ τοσαύτῃ ἀργίᾳ ἐδυσχεραίνε, ὡς ἐν ὀλίγῳ οὖν
ἤρπυθη ὁ λύκος καὶ παρέστη τῷ Χαλίλ. ὁ δὲ Τζινεήτ μα-
δῶν τὴν τοῦ νιόυ ἄλωσιν στραφεῖς σὺν τῷ λοιπῷ στρατῷ τὰ
πρὸς τὴν Σμύρνην ὄρη καὶ δυσβάτους τόπους διέβαινε, ὥς οὐδ

Imperitum ac rei militaris ignarum, copias suas in locum artum con-
festim traxit, iussitque alba capitis tegumenta abscondere singulos,
Curtim eadem via regressurum opinatus. Cineites interim primam
Halilis aciem adoriri parabat, simul ac remeans Curtim ultimam ag-
grederetur. Metuebat enim ne, si recta Curtim sequeretur in hostes
et ipse illatus, cetera agmina dilaberentur et Halili se adiungerent:
propterea statione sua se non movebat Curtim expectans. hic autem
insolenter superbiens cum equitatu ceterisque militibus cunctaba-
tur. iamque stadiorum decem itinere confecto, obvii caesis, qua
perrexerat via, rediit. conspectaque in edito loco magna militum
manu, audito tubarum cantu, signisque similibus iis quae in patris
sui exercitu erant visis, patrem suum a tergo hostibus instituisse et
in fugam Halilim vertisse retur. at cum propius accessisset hostesque
eos esse cognovisset, flexo equo terga dat, et ut lepus fugiens re-
trocessit. fugientem insecuti sunt velites canibus volantibus celerita-
te pares, brevique cursu lupum comprehensum Halili adducunt. Il-
lius morae impatiens erat Cineites, ubi intellexit filium suum in
hostium manus devenisse, cum reliquis copiis montes qui Smyraam

δρόνικον. καὶ τὸν νέον δοῦκαν εὐφημήσαντες ἐπέστρεψαν αὐ
 τριήρεις ἐν Βενετία. καὶ ἦν ἰδεῖν ἔκτοτε πλήθος πολέμων,
 λέγοντες οἱ Τοῦρκοι „ἡ πόλις αὕτη ἡμετέρα ὑπάρχει· εἰ γὰρ
 D ἡμεῖς ταύτην ἀσθενούσαν οὐκ ἀπεδείξομεν, οὐκ ἂν εἰς ὑμᾶς
 ἀπέκλινεν.“ ἐν γὰρ τούτῳ τῷ φρονήματι καρτερὰ μάχη ἐγέ- 5
 νετο, καὶ ὑπερίσχυον οἱ Τοῦρκοι, ἐλλώπυτον δὲ οἱ Θεσσαλο-
 νικεῖς. οἱ δὲ Λαῖτνοι φοβούμενοι μὴ πως οἱ Ῥωμαῖοι στε-
 νοχωρηθέντες ποιήσουσιν ἀνταρσίαν καὶ εἰσάξουσιν τοὺς Τούρ-
 κους, τοὺς δὲ Βενετικούς διώξουσιν (ἦν γὰρ καὶ προλαβῶν
 ἡ πόλις τῶν Τούρκων), ἤρξαντο τοὺς τῶν εὐγενῶν Ῥωμαίων 10
 οἴκους μεταπέλλειν, τοὺς μὲν εἰς Εὐβοίαν, τοὺς δὲ ἐν Κρή-
 τη, ἄλλους ἐν Βενετία. ἡ ἀδομένη οὖν ἐπίπλαστος ἀφορμὴ,
 ὅτι τὰ πρὸς χρεῖαν εἰσὶ σπάνια, οἷον οἶτος κριθαῖ ὄσπριον
 κρέη καὶ ἄλλο εἶ τι τρόφιμον· διὰ τὸ ἀρρωθῆσαι οὖν τὰς
 οἰκίας, μετοικησάτωσαν οἱ προύγοντες ἕνεκα τῆς στενοχωρίας 15
 P. 111 ταύτης, καὶ εἰς τὸ μετέπειτα θεοῦ ἀρωγοῦντος ἐπανελεύσον-
 ται. μετήγαγον οὖν πλείστους ὧδα κάκεϊς, καὶ πολλοὺς ἐν
 τῷ βυθῷ ἔρριψαν, ἄλλους ὡς ἀπίστον ἐκόλαζον· τοὺς δὲ
 ἐναπολειφθέντας ἐν μυρταῖς ἀσελγείαις ἐκίχον. μετὰ δὲ τὸ
 ὑποστρέψαι τὸν Μωρᾶν ἐκ τῆς Ἀσίας εἰς Θράκην ἔστειλαν 20
 οἱ Βενετικοὶ ἀποκριταρίους πρὸς αὐτὸν αἰτοῦντες εἰρήνην. ὃ
 δὲ οὐκ ἀπόκρισιν παρέσχεν αὐτοῖς, ἀλλὰ μόνον ὅτι „ἡ πόλις

2. Βενετία Italus: P. enim Boιωτία.

et tradito ei urbis regimine despotam Andronicum exportant. novo
 deinde duci fausta ominati in Boeotiam triremibus renavigarunt. hinc
 bellorum pugnarumque origo. dicebant enim Turci: „urbs haec no-
 stra est. nam nisi nos eius vires fregissemus, nunquam se vobis
 permisisset.“ hac enim mente Turci bellum acriter gesserant, supe-
 rioresque extiterant, fame afflictis Thessalonicensibus. Latini vero
 veriti, ne forte Romaei ad angustias redacti rebellarent, Turcosque,
 in quorum ditione antea fuerant, expulsis Venetis in urbem admit-
 terent, nobilium Romaeorum familias alio transmittersse coeperunt,
 his quidem in Euboeam, illis in Cretam, aliis Venetias translatis.
 causantur autem, ut fere fit, penuriam rerum necessariorum, fru-
 mentum, hordei, sleguminum, carniū ceterorum alimentorum: ut
 igitur pauciores rarioresque familiae in urbe remanerent, opus esse
 ut primores alio migrarent, in patriam deo adiuvante postea redi-
 turi. plurimos igitur huc et illuc traductis, multis in alto mari
 demersis, aliis supplicio affectis, tanquam proditiōnis rei peracti
 fuissent, ceteros in urbe residuos flagitiis et contumeliis vexavere.
 ad Moratē ex Asia in Thraciam reducem oratores Veneti mittunt pa-
 cem petentes. aliud autem, praeter istud, responsum ab eo non tu-
 lerunt: „urbs illa paternae ditionis meae est, avusque meus Baiāni-

καὶ προσέχειν ἐπιμελῶς τοῦ μὴ διαδρῶναι. ὁ δὲ ὕρῶν ἐν
 σενῶ τὰ πράγματα ὄντα ἐπλευσε διὰ θαλάσσης· εἶχε γάρ D
 ἐν τῇ Ὑψηλῇ τρία πλοῖα διήρεα, καὶ εἰσελθὼν εἰς αὐτὰ
 ἔκλει τὴν πρὸς Παμφυλίαν θάλατταν, καταστήσας ἐν τῇ
 5 Ὑψηλῇ τὸν αὐτοῦ ἀδελφὸν Παιγιαζῆτ καλούμενον ἄρχοντα,
 καὶ παραγγείλας αὐτὸν τοῦ ἐπιμελεῖσθαι ὅση δύναμις τὸ πο-
 λίχιον· εἶχε γὰρ πᾶσαν ἐντὸς καὶ ἀρμάτων καὶ βρωμάτων
 καὶ παντῶν χρεῶν καὶ νέων πλείστων παντοίαν παρασκευὴν
 ἱκανήν. αὐτὸς δὲ ἐξελθὼν εἰς Ἀμώριον, καὶ μηνύσας τῷ ἄρ-
 10 χηγῶ τοῦ Ἰκονίου τῷ Καραμᾶν ὡς βούλεται τοῦ συννευρεθῆ-
 ναι μετ' αὐτοῦ καὶ λόγους δοῦναι καὶ λαβεῖν ἀναγκαίους,
 ἔστειλεν αὐτῷ ἔκτους διακοσίους καὶ λόγον σὺν μερικὸς ἄρ-
 χουσιον ὀρίσας „ἐλθέτω.“ τὰς γαλεάκας δὲ ἔστειλεν ὅπισθεν.
 καὶ δὴ εὐρεθέντες ὁμοῦ, καὶ πολλὰ λαλήσαντες αὐτοῦ τοῦ P. 108
 15 ἐλθεῖν μετὰ δυνάμεως καὶ βοηθῆσαι αὐτῷ, ὁ Καραμᾶν οὐκ
 ἐπεισθῆ, ἀνεκνήσας τῶν πρώην γενομένων ἐπιβουλιῶν ἐν τῷ
 καιρῷ τοῦ Μουσουλμᾶν, ὡς ὁ λόγος προλαβὼν ἐδήλωσεν.
 ἀπέπεμψεν αὐτόν, δούς αὐτῷ ἱκανὰ χρήματα καὶ τῷ ἄνδρα
 εἰς βοήθειαν. ἀπάρας δὲ ἐκείθεν καὶ κατελθὼν σὺν τοῖς πεν- V. 86
 20 τακοσίοις ἱππεῦσι καὶ διαβαίς τὴν Σαλουταρίαν κατήλθεν εἰς
 Λαοδίκειαν, ἐκεῖθεν δὲ ἀναβάς τὸ μέγα ὕρος τοῦ Τρωῶλου
 κατήλθεν εἰς Σάρδεϊς, ἀπὸ δὲ Σάρδεϊς εἰς Νύμφαιον. ἐκεῖ
 δὲ τὴν πορείαν τεμῶν, ἀφείς τὴν πρὸς δεξιὰ ὁδόν, διὰ τοῦ
 ῥύακος ἐλθὼν νυκτὸς ἔμεινε εἰς χωρίον λεγόμενον τὰ Τριά-

pselam exploraret expugnaretque, nec Cineitem sineret effugere. hic
 res suas in angustum deductas animadvertens mari evasit. Hypselas
 enim paratas habebat tres biremes, quibus conscensis Pamphyliae
 oris appulit, castris custodia fratri suo Baiaziti commissa, quem hor-
 tatus est ut quantam posset curam castello impenderet, armis, cibis
 ceterisque, quibus opus est, omnibus, navigiis quoque plurimis in-
 structo. ipse Amorium pergit, significatque Caramano Iconii satrapae,
 velle se eum convenire. Caramanus ducentos equos ad eum mittit,
 et habita cum toparchis deliberatione, accedat, dixit. Cineites na-
 vigia retrocedere iussit. cum igitur simul convenissent multaue di-
 xisset Cineites eum hortatus ut exercitu misso sibi auxiliaretur, Ca-
 ramanus illis haud auscultavit, memor insidiarum quas olim struxe-
 rat iste, cum Musulmanus imperio potiebatur. largitus tamen ipsi
 pecuniae vim, in auxiliumque quingentis militibus adiunctis, eum
 dimisit. inde digressus Cineites quingentis equitibus stipatus Phrygi-
 am Salutariam praetervertens Laodiceam venit. illinc deflectens, reli-
 cta quae dextrorsum ducit via, iter per torrentem capessit, et in loco
 cui Triginta nomen pernoctavit. eadem die emensus, qui Galeo mon-

Β κοντα. διαπεράσας δὲ τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ τὰ πρὸς Γαλήσιον
 ὄρος κείμενα πρὸς θάλατταν ὄρη, πρώτη φυλακῇ τῆς νυκτὸς
 παρέστη τῇ Ὑψηλῇ, καὶ ἐξαίφνης σὺν βοῇ καὶ κρότῳ ἀλαλά-
 ζαντες, τὸ παρακείμενον φασάτον ἐτρέπη, καὶ οἱ μὲν ἔφρουγον
 οἱ δὲ ἀντεμάχοντο. καὶ τὸ πολίχνιον τὰς θύρας ἀναπετάσας, 5
 ἐξῆλθον οἱ ἔνδον καὶ σὺν τοῖς ἔξω συμμίξαντες τοὺς ὑπεραν-
 τίους ἔσφαττον. πρώτας δὲ γενομένης καὶ τοῦ στρατοῦ ἀθρο-
 σθέντος εἰς ἓν, ἔβαλον πάντας ἐν τῷ πολίχνῳ καὶ μὴ βου-
 λομένους, καὶ αὐτὸν τὸν Τζινεῆτ' ἦσαν γὰρ οἱ ἐπὶ τὸς ἐπέ-
 κεινα τῶν πενήκοντα χιλιάδων, οἱ δὲ ἐντὸς μόλις χίλιοι σὺν 10
 C τοῖς τοῦ Καραμάνου. ὄρων οὖν ὁ Χαμζῦς ὅτι διὰ ξηραῦς
 οὐκ ἰσχύει (ἦν γὰρ ὀχρῶτάτος καὶ ἐν ὑψηλῷ τόπῳ κείμε-
 νον), μηνύει τῷ Μουράτ ἵνα διὰ θαλάσσης προνοήσωσιν νῆ-
 -ας Γενοικὰς εἰς βοήθειαν· ἦν γὰρ τὸ φρούριον ὡς πρὸς
 θάλατταν κεκρηός, καὶ τὴν ἔνδον ἅπασαν θέσιν ἀποδεικνύον 15
 τὴν θάλατταν, καὶ γυμνὰ πάντα ἀποσκευάζον. εἰς δὲ τῶν
 Γενοικῶν γνώριμος τῷ Μουράτ, Περσιβὰς ὀνόματι, Παλα-
 βιτζίνος τὴν ἐπωνυμίαν, συνέθετο τῷ ἀρχηγῷ τοῦ ἀπελθεῖν
 καὶ λαβεῖν τὸ φρούριον· ὁ γὰρ Ἀδοῦρνος προετρεθῆκει. ὁ
 δὲ ἐλθὼν ἐν νήσῳ Χίω καὶ μισθωσάμενος νῆας τρεῖς παμ- 20
 μεγέθεις ἦλθε διὰ θαλάσσης ἐν τῇ Ὑψηλῇ. οἱ δὲ ἔνδον σὺν
 D τῷ Τζινεῆτ' ἰδόντες τὰς ναῦς ἐδειλίασαν, καὶ πολεμήσαντες
 τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ ἔγνωσαν ὅτι τῇ μετ' αὐτὴν παραδοθήσονται.

ti subiiciuntur, campos, quique mari adjacent, montes, prima no-
 tis vigilia Hypselam redit, subitoque clamore edito strepituque ex-
 citato, aliis quidem fugientibus aliis repugnantibus, exercitus, quo
 arx cincta erat, dissipatur. apertis etiam castris portis praesidiarii,
 qui muris se continebant, erumpunt, cum obsidentibus manus conser-
 serunt repugnantesque caedunt. ubi illuxit universusque exercitus in
 unum collectus est, cunctos vel invitos ipsumque Cineitem intra ca-
 stri moenia compulerunt. numerus quippe oppugnantium quinquagin-
 ta millia superabat; qui vero castrum tuebantur, census etiam auxi-
 liaribus, mille vix aequabant. animadvertit Hamzas, dum terra ca-
 strum oppugnat firmissimum, et in edito loco situm, nihil se pro-
 movere. Moratem monet ut in auxilium naves Genuensium sibi
 mittat: castrum enim, qua mare aspicit, patere nudaque omnia pan-
 dere, totumque situm internum illac observari. Morati postquam
 Adurnus obiit, quidam Genuensis notus erat, Persivas Palavicinus
 appellatus: is cum illo pactus expeditionem ad castrum expugnandum
 suscipit. Chium itaque insulam appulsus naves tres magnas mercede
 conducit, quibus Hypselam devehitur. visis navibus, qui Cineiti in
 castro militabant, pavore perculsi sunt, cumque prima die dimicas-
 sent, postridie se ad deditionem compulsum iri praesenserunt, eo

οὐ γὰρ φ' ἄνδρες τοῦ Καραμῶν διὰ τῆς νυκτὸς ἐκείνης ἀνοί-
 ζαντες τὰς θύρας τοῦ κάστρου ἔφυγον, οἱ μὲν σωθέντες, οἱ
 δὲ κατακοπέντες παρὰ τῶν ἔξω· ἦσαν γὰρ αἱ ἐχθροὶ διακείμενοι
 οὐκ ἐκείνου τοῦ Καραμῶν μετὰ τοῦ Ὀθμῶν. πρωΐας δὲ γε-
 5 νομένης ὄρων ὁ Τζινεῆτ τὸν ὄχλον θορυβούμενον, καὶ φοβη-
 δεις μὴ ποτε τῇ ἐπιούσῃ νυκτὶ φεύγῃσι πάντες ἀφέντες αὐ-
 τόν, στέλλει πρὸς τὸν Χαλίλ ἕνα τῶν οἰκείων αὐτοῦ· ἦν
 γὰρ ἐκεῖνος πολεμῶν τὸ φρούριον τῇ ἐβδομαδί ἐκείνῃ, ὁ δὲ
 Χαμζᾶς ἦν ἐν Ἐφέσῳ διάγων. μνησθεὶς γοῦν τῷ Χαλίλ ὡς εἰ
 10 δώσει πίστις τῷ Τζινεῆτ τοῦ μὴ θανατωῖσθαι αὐτόν, ἀλλὰ
 ζῶντα τηρήσας ἄγει αὐτὸν τῷ Μωράτ ἢ πέμψει, ἐξελθὼν P. 109
 παραδοθήσεται καὶ τὴν πόλιν καταλείψει αὐτῷ. ὁ δὲ Χαλίλ
 δούς πίστις ἐνόρκους, ἐξῆλθεν ὁ Τζινεῆτ σὺν τῷ ἀδελφῷ
 αὐτοῦ Παγιαζῆτ, καὶ προσεκύνησαν τῷ Χαλίλ. ἔδωκεν οὖν
 15 αὐτοῖς σκηνὰς καὶ ἠλύσθησαν. ὁ δὲ Χαμζᾶς ἤδη πρὸς ἐσπέ-
 ραν ἔλθων καὶ μιδῶν παρὰ τοῦ γαμβροῦ αὐτοῦ Χαλίλ τὰ
 πραχθέντα, στείλας τῶν δημίων τέσσαρας (ἦν γὰρ κοιμώμε-
 νος καὶ ψέγγων ἐπὶ πολλῆς ἀγρυπνίας παννύχου) συνέθλα-
 σαν αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν κοιμώμενου. ὁμοίως καὶ τοῦ Παγια-
 20 ζῆτ τὴν κεφαλὴν ἀπέτεμον, καὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ καὶ τῶν ἐκ-
 γόνων οὐκ ἐφείσαντο, καὶ τῶν νηπίων τῶν ἐκ τῆς γενεᾶς
 αὐτοῦ. τὰς κεφαλὰς οὖν αὐτῶν ἔστειλαν ἐν τάχει ἐν Ἀδρια-
 νοῦ πρὸς τὸν ἡγεμόνα. ὁ δὲ ἡγεμὼν πέμψας ἐν Καλλιουπό-
 λει, ἀπέτεμον τὰς κεφαλὰς τῶν ἐγκλείστων, τοῦ Κούρτη λέ-

magis quod quingenti Caramani milites nocte illa patefactis sibi ca-
 stri portis aufugissent; quorum pars salva evasit, pars ab obsidenti-
 bus caesa est. odiis namque mutuis semper inter se certabant Oth-
 manici imperii subditi quique Caramani partes sequebantur. postri-
 die mane sensit Cineites suos tumultuari, veritusque ne proxima no-
 cte aufugerent seque desererent, quendam sibi familiarem ad Halilim
 mittit, qui ea septimana arcis obsidioni praeerat, dnm Hamzas Ephesi
 versatur; significatque illi, si fidem dare velit eum se non occisu-
 rum, sed vivum Morati adducturum vel transmissurum, arcem trade-
 re paratum esse. data ab Halile fide iureiurandoque obligata, castro
 egressi Cineites eiusque frater Baiazites Halilim venerati sunt, qui
 tentoria ipsis ad quiescendum attribuit. sub vesperam in castra rediit
 Hamzas auditusque ab Halile sororio suo quae gesta erant, quatuor car-
 nifices misit, qui alto sopore oppresso ac stertenti ob actas ante noctes
 pervigiles caput elidunt; Balaziti pariter caput amputant eiusque filio
 ceterisque eo prognatis; nec infantibus eius stirpis parcunt. interem-
 ptorum capita ad principem Adrianopolim celeriter feruntur. isque
 continuo Callipolim mandata mittit, quibus caput amputari incarcerationis,

D., ἰδοὺ, δίδωμι πάντα τὰ ἐν τῇ πόλει ταύτῃ ὑμᾶς, ἄνδρας

- V. 89 *γυναίκας παιδία, ἄργυρον χρυσόν· μόνον τὴν πόλιν ἔμοι*
 A. C. 1429 *ἄφεςτε.* τότε ἠχῆσάντων τῶν ὀργάνων καὶ τῶν κλιμάκων τε-
 Heg. 833 *θέντων* (τί γὰρ εἶχον προῦξαι πεντακόσιοι ἢ χίλιοι ἢ διαχίλιοι ἄνδρες ἐν τοσαύτῃ πόλει; μόλις γὰρ ἐν δέκα προμαχώσιν 5
 εἰς τζαγραβέλος Ἰστατο) ἐπιβάντες σὺν ταῖς κλίμαξιν αὐθω-
 ρὸν ἐντὸς εὐρέθησαν, καὶ ἀνοίξαντες μίαν πύλην, ὡς σμῆνος
 μελισσῶν ἅπας ὁ στρατὸς ἐντὸς εἰσῆει. καὶ ἦν ἰδεῖν ζένον
 τέρας, ἄνδρας καὶ γυναῖκας σὺν νέοις καὶ παρθένοις ἀφῆλιξε
 καὶ βρεφυλλίαις, ὄρμαθούς ὁ καθείς τῶν ἰππέων ἔχων ἐν 10
 P. 112 *χερσὶν ἔλκοντας· αὐτοὶ δὲ οὐαὶ μόνον ἐλκόμενοι ἔκραζον,*
 καὶ οὐκ ἦν ὁ ἐλεῶν εὐδὲ ὀρέγων χεῖρα βοήθειας. ἀπαρχὴ
 κακῆ καὶ ἀπαίσιος τῶν μελλόντων κακῶν ἐν τῇ βασιλευσούσῃ.
 ἐγυμνώθησαν οἴκοι, ἐρημώθησαν νομοί, ἐκκλησιῶν εὐπρέπειαι,
 κειμήλια ἱερὰ ἐν χερσὶ μιαρῶν, παρθένοι σεμναὶ ἐν ἀγκά- 15
 λαις ἀσώτων, γυναῖκες εὐγενεῖς ἐν χερσὶν ἀγενῶν, καὶ τὰ
 πάντα κακά. τί καὶ πῶς καὶ διὰ τί; διὰ τὰς ἁμαρτίας
 ἡμῶν. ἐν μιᾷ οὖν ἡμέρᾳ κενωθείσα ἡ τοσαύτη πόλις ἔμεινε
 ἐρημος. ὁ δὲ ἡγεμὼν ἀθροίσας ἐκ τῶν πέριξ χωρίων καὶ πό-
 λεων ἐγκατοίκους Τούρκους σὺν γυναιξὶ καὶ τέχνεις κατέστη- 20
 B. 112 *σεν, κελύσας, εἴ τις τῶν Ῥωμαίων ἐξαγορασθεῖη καὶ ἐλευ-*
θερωθεῖη, ἐχέτω ἄδειαν τοῦ ἐλθεῖν καὶ οἰκῆσαι πάλιν ἐν

concedo, viros, feminas, pueros, argentum et aurum: urbem solummodo mihi relinquitte." deinde tubarum clangor cietur et scalae muris admoventur. quid enim quingenti, mille, vel bis mille viri in tam magna urbe praestare poterant? cum vix unus sagittarius in decem turribus adesset. Scalis itaque muros escenderunt, et simul in urbem se coniecerunt; et per portarum unam ab eis patefactam totus exercitus velut examen apum intravit. obversabatur tunc oculis spectaculum prodigio simile: equites singuli catenas manibus tenentes viros, feminas, pueros puellasque impuberes et infantes post se trahebant. qui trahebantur hanc solam vocem vae emittebant, nec erat qui eorum miseriis tangeretur manumve adiutricem protenderet. malum omen et funestum calamitatum quae urbi imperiali impendebant. direptae sunt domus, desolatae templa; ecclesiarum ornamenta et vasa sacra manibus pollutis impiorum contrectata sunt. virgines venerandae in amplexus impudicorum venerunt. feminae nobiles ignobilium mancipia factae sunt. omnia mala eos obruerunt. quid hoc? quomodo et quare accidit? propter peccata nostra. unius igitur diei spatii tanta urbs omnibus incolis orbata, desolata penitus stetit. at Morates imperator ex vicis et oppidis proximis colonos Turcos cum uxoribus et liberia in eam deduxit. praeterea edixit ut, si quis Romanorum soluto pretio libertatem recuperasset, ei eam redire et secure habitare liceret.

αὐτῇ τῇ πόλει. τὰ δὲ τῶν μοναστηρίων κρείττοτερα, ὧν αἰ
 φῆμαι πανταχοῦ ἐκηρύττοντο, ἐποίησε βωμούς τῆς αὐτῶν
 θρησκείας, πλὴν τοῦ ναοῦ τοῦ μεγάλου μάρτυρος Δημητρίου.
 καὶ γὰρ ἐν αὐτῷ εἰσελθὼν καὶ θύσας κριὸν ἕνα οἰκείαις χερ-
 5 οῖν προσηύξατο, εἶτα ἐκέλευσε τοῦ εἶναι ἐν χερσὶ τῶν Χρι-
 στιανῶν· πλὴν καὶ τὸν τοῦ τάφου κόσμον καὶ τοῦ ναοῦ καὶ
 τῶν ἀδύτων ἅπαντα οἱ Τοῦρκοι ἐνοσφίασαντο, τοίχους μόνον
 ἀφέντες κενούς. ἀπάρας δὲ ἐκ τῆς Θεσσαλονίκης ἤλθεν ἐν C
 Ἀδριανουπόλει. μετ' ὀλίγον δὲ οἱ Βενετικοὶ σταυλωτὲς ἀπο-
 10 κρισιαρίους ἐποίησαν εἰρήνην, φοβούμενοι μὴ πως ὀλέσῃσι
 καὶ τὴν Εὐβοίαν.

Ἐν δὲ ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἠγέρθη τις τῶν υἱῶν τοῦ
 βαιβόδα Βλαχίας Μύλτζου· εἶχε γὰρ πολλοὺς νόθους ἀσώ-
 15 τως ζῶν. καὶ ἀπάρας ἐκ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἦν γὰρ
 15 ἐκεῖ διάγων ἐν τῷ παλατίῳ τοῦ βασιλέως Ἰωάννου ἐν στρα-
 τιωτικῷ σχήματι καὶ συνομιλῶν καθ' ἐκάστην σὺν νεωτέροις
 καὶ πρὸς τὰ μάχιμα καὶ ἀνταρτικὰ ἐπιδεξιόις· ἦσαν γὰρ καὶ
 Βλάχοι τινὲς εὐρισκόμενοι τῷ τότε καιρῷ ἐν τῇ Κωνσταντί-
 20 νου. καὶ δὴ λαβόντες αὐτὸν ἀπήεσαν ἐν ἐνὶ ἄκρῳ Βλαχίας, D
 20 κακεῖ ἀθροισθέντες ἱκανοὶ τὸ καθ' ἡμέραν ἠθροίζοντο, καὶ
 παρεμβολὴ κραταῖα ἐγένετο. ἦν γὰρ τὸ γένος τῶν Βλάχων
 ἀσύστατον καὶ πρὸς ἐπιβουλίαν τῶν ἡγεμόνων ῥέπων τὴν γνώ-
 μην ἐκείνητον. ὁ γὰρ βαιβόδας τοῦ τότε καιροῦ ὑπῆρχεν
 ἀνεπιὸς τοῦ Μύλτζα, υἱὸς ἀδελφοῦ Ντάνου ἐπόνομαζομένου.

monasteria praecipua, quorum fama celebris ubique erat, suae reli-
 glioni templa consecravit praeter insignis Martyris Demetrii aedes.
 quamvis enim id ingressus templam suis manibus arietem immolasset
 deumque precatus esset, Christianis tamen restituit postea. Orna-
 mentum vero sepulcri et templi et adytorum quodcumque erat, Turci
 furati sunt, parietibus solummodo nudis relictis. Thessalonica deinde
 abscessit Morates et Adrianopolim repetivit. paucos post dies Veneti
 legatos ad eum mittunt, qui pacem comprehuerunt, metu adducti ne
 Euboea sibi insuper eriperetur.

Per id tempus Mylcae Walachiae Vaivodae nothorum filiorum
 (quales multos Veneri deditus susceperat) unus Cpoli excessit, ubi
 in palatio Iohannis imperatoris militari habitu degebat, et cum Wal-
 achis adolescentibus ad bellandum rebellandumque aptis, tunc Cpoli
 commorantibus, familiariter versabatur. hunc illi in quandam arcem
 Walachiae abducunt, ubi congregatis multi quotidie affluunt, exer-
 citusque potens colligitur. levis quippe Walachorum gens, et ad
 struendas principi suo insidias mobili animo. Walachis tunc impe-
 rabat Danus, Mylcae ex fratre cui et ipsi Danu nomen nepos. ille

μαθῶν οὖν ὅτι τέθνηκε Μύλιζας, ἐκείνος δὲ ἦν διάγων σὺν τῇ Μωρατ ὅτε ἐστράτευσε κατὰ τῆς πόλεως, καὶ ὡς ἐν παρατάξει πολέμου ἔτοιμος καὶ αὐτὸς σὺν τοῖς Τούρκοις δραμῶν εἰς ἐνέδραν, ἔλαθεν εἰσελθὼν ἐν τῇ πόλει. αἱ ἐμφανῆ P. 113 ποιήσας ἑαυτὸν τῇ βασιλεῖ ἐξήρχετο σὺν τοῖς Ῥωμαίοις καὶ 5 ἠνδραγάθει κατὰ τῶν Τούρκων. ὡς οὖν ὁ Μωρατ ἀπέστη τῆς πόλεως, μὴ τυχῶν ὃ ἐν ἐλπίσειν ἦν ἀλλ' ἀποτυχῶν τοῦ V. 90 σκοποῦ, καὶ ὁ Ντιάνος προσκυνήσας τῷ βασιλεῖ ἐζήτηε ἐλευθερίαν καὶ ὁδὸν εὐθεῖαν τοῦ ἐλθεῖν εἰς τὰ ἴδια. ὁ βασιλεὺς φιλοτιμήσας δὲ καὶ εἰς μίαν τῶν μεγίστων νηῶν εἰσῆύξας ἔπει- 10 λεν αὐτὸν ἀπὸ τοῦ Ποντικῷ πελάγους εἰς τὸ Ἀσπρόκαστρον. ἐκεῖ δὲ οἱ τῆς Βλαχίας εὐρισκόμενοι ἄρχοντες εὐφρόμησαν αὐτὸν ὡς ἡγεμόνα καὶ εἰς τὴν παπυκιῶν ἡγεμονίαν ἀπεικασίτησαν, κτείναντες τὸν νόθον υἱὸν τοῦ Μύλιζα. ὡς δὲ ἐγένετο κύριος πάσης Βλαχίας, ἔστειλεν εἰς τὸν Μωρατ ἀποκρι- 15 Βσιαρίους εἰρηνεύσων αὐτὸν, καὶ ἐγένετο· ἦν γὰρ χρηστὸς τῇ ἡθρῇ καὶ ἡμερὸς ὁ Μωρατ. ἐδίδοτο γοῦν παρ' αὐτοῦ τὸ καὶ ἕτος τέλος, καὶ εἶχε παντοίαν ἀνάγκησιν, καὶ τὴν Βλαχίαν ὁ Ντιάνος ἀνέθεντο. ἀλλ' ἐπανίτω μοι νῦν ὁ λόγος εἰς τὸν Δραγουλίον· οὗτος γὰρ ἐκαλεῖτο πανσῆργος τοῖς γράσις ὡς 20 καὶ γὰρ τὸ Δραγουλίος ὄνομα πονηρὸς ἐρμηνεύεται. κρητήσας οὖν πόλεμον μετὰ τοῦ Ντιάνου ἀπέτιμε τὴν αὐτοῦ κεφαλὴν, καὶ κύριος τῆς ἡγεμονίας αὐτοῦ πατρὸς αὐτοῦ κατέστη. ὁ δὲ Μωρατ μαθὼν τὸ δρᾶμα βιαρῶς ἄφραεν· εἶχε γὰρ ἐν χερσίν ἄλλον ἀδελφὸν τοῦ Ντιάνου, καὶ βουλευθεῖς τοῦ κατα- 25

comperta Mylae morte, dum Morati urbem oppugnanti militat, et qui ad manus conserendas impiger esset, ad locum quendam insidiis quaesitum cum Turcis currit, et inde clam in urbem se recipit. apud imperatorem quisnam esset professus, erumpentibus postea Romae iungere se, et adversus Turcos praecleara facinora edere. soluta urbis obsidione, speque deluso Morate, Danus ab imperatore missionem venerandumus petiit viamque qua ad suos rediret. dimisit eum imperator honorifice, et navi maxima vectum mari Pontico Asprocastrum transmisit. illic qui occurrerunt Walachiae magnates principem salutaverunt, et occiso Mylae filio notho principatui eum avito reddiderunt. postquam vero totius Walachiae dominationem adeptus est, Moratem per legatos exoravit: mansuetus quippe erat Morates, laudabilibusque moribus praeditus; cui vectigali annuo solute pace ac Walachiae imperio potiebatur Danus. sed ad Draculium redeamus: eo enim nomine, cui pravi notio inest, cum improbus esset, appellabatur. is itaque debellato Dano caput amputat, patrisque sui principatum oblinet. hoc facinus aegre tulit Morates; cumque Dani fratrem apud se

σῆσαι αὐτὸν ἡγεμόνα ἀντὶ τοῦ φρονεῦστος ἀδελφοῦ αὐτοῦ
 ἐστειλεν αὐτὸν σὺν δυνάμει ἐν Βλαχίᾳ. ὁ δὲ Δραγούλιος
 πόλεμον στερερὸν ἐγείρας κατὰ τῶν ἐπεμβαινόντων ἔτρεψε καὶ C
 εἰς τέλος ἠφάνισε, καὶ τὸν Ντάνου ἀδελφὸν ἔκτεινε, καὶ αὐ-
 5 τὸς τὴν ἡγεμονίαν ἐκληρονόμησεν. ἐν ἐκείνῳ δὲ τῷ ἔτει ἦλθεν
 εἰς ἐκ τῶν τοῦ Καραμῶν ἀπαγγέλλων τῷ Μουράτ ὅτι ἐν τοῖς
 ἵπποις αὐτοῦ ἐστὶν εἰς τῶν Ἀραβικῶν ἵππων ἕν τε πράξις
 ἕν τε ἡλικία, ἐν χρώματι, ἐν ἰσότητι τῶν μελῶν τε καὶ ἄρ-
 10 τρεφομένων καὶ παιδευομένων. ὁ Μουράτ οὖν ἐλθὼν εἰς
 ἐπιθυμίαν τοῦ ἵππου στέλλει ἕνα τῶν τιμίων αὐτοῦ δούλων
 καὶ ζητεῖ τὸν ἵππον, ἐλπίζων ὁ Μουράτ κατὰ τὴν πρώτην
 ἀγγελίαν τοῦ δοῦναι τὸν ἵππον χάριν φιλίας ἢ ἀνταλλαγῆς
 15 τινος τιμήματος· ἦν γὰρ ὁ Μουράτ ἀεὶ δέρων καὶ ἐπαπει-
 λῶν αὐτὸν πάντοτε, ἐκ πατρόθεν καὶ πάπων εὐτυχῆς ὢν D
 κατὰ τῆς ἡγεμονίας τοῦ Καραμῶν. ἐθάρρει τοίνυν κατὰ πελ-
 λουὺς τρόπους τοῦ ἔχειν τὸν ἵππον. ὁ δὲ Καραμῶν τὰ ἐπα-
 τία φρονῶν ἀπελογίσαστο τῷ δούλῳ τοῦ Μουράτ „δύναται ὁ
 κύριός σου ἐπιβῆναι τῷ ἵππῳ τούτῳ;” δαικνύων δακτυλοδεί-
 20 κτως καὶ τὸν ἵππον. ὁ δὲ εἶπεν „εἰ δύναται ἢ οὐ δύναται,
 οὐκ ἐμὸν τυγχάνει τὴν ἀπόκρισιν δοῦναι· αὐτὸς γὰρ δύνα-
 ται τοῦ ἀνταποκριθῆναι σοι· ἐμοὶ δὲ ἀπόκριναι τί τὸ μέλ-
 λον ἀνταποκριθῆναι τῷ κυρίῳ μου.” ὁ δὲ Καραμῶν εἶπε „ἀνάγ-

4. Ντάνου ἀδελφὸν Italus: P. δραγούλιον. 21. ἐμὸν] ἐμοὶ P.

haberet, successorem principatui proclamat et viribus instructum in
 Walachiam dimittit. Draculius bello adversus invadentes fortiter ge-
 sto in fugam eos vertit omninoque delevit, et Dani fratre occiso re-
 gnum obtinuit. anno illo venit quidam ex Caramani servis, qui Mo-
 ratem monet, in illius equili esse equum Arabem aetate colore ac
 membrorum concinnitate praestantem omnibus, qui apud Arabes
 egregie et diligenter aluntur et educantur. quare Morates equum
 concupiscens, servum quendam suum primarium, qui eum peteret,
 mittit: confidebat enim, ut primum significaret eum se cupere, Ca-
 ramanum amicitiae stabiliendae vel quampiam rem aliam vicissim
 consequendi gratia illico concessurum. Morates quippe manus ei in-
 tentans minis usquequaque terrebat; prospereque semper et maio-
 ris eius et ipse adversus Caramanum rem gesserant, multis igitur de
 causis confidebat equum se consecuturum esse. verumtamen secus
 sentiens Caramanus Moratis servum his verbis interrogavit: „dominus
 tuus hunc equum“ quem digito demonstrabat „conscendere potest?“
 respondit servus: „possit nec ne, dicere meum non est: ipse enim,
 tuis verbis quae reponat, habet; mihi responsum redde, quod ad
 dominum meum referam.“ Ad eum itaque eiusmodi verba habuit Ca-

γειλον τῆ κυρίῳ σου ὅτι οὐ δυνήσῃ καθίσει ἐν τῆ ἵππῳ ἀγέ-
ρωχος ὑπάρχων· μύλις γὰρ ἐγὼ τὴν ἐπιβασιν τίθῃμι. καὶ
διὰ τοῦτο οὐ πέμπω σοι." ὁ δὲ Μουράτ ἀκούσας τοὺς λό-
γους ἐσκληρύνθη, καὶ σπουδῆ τὰ στρατεύματα συναγαγὼν

P. 114 καὶ περάσας τὸν πορθμὸν εἰς Προῦσαν ἀφίκετο, κάκει μι- 5
κρὸν ἀναμείνας ἕως καὶ τὰ τῆς ἀνατολῆς συναχθῶσι, καὶ ὁ
πρὸ μικροῦ ῥηθεις Δραγούλιος ὁ βειβόδας Βλαχίας ἔφθασε
διαβάς τὸν πορθμὸν, καὶ ἐν τῇ Προύσῃ τυχὼν τῷ ἀμιρᾷ
Μουράτ καὶ προσκυνήσας αὐτῷ ὑπετάγη, ὑποσχεθεὶς, ὅπο-
ταν δέη περᾶσαι ὁ Μουράτ ἐν τῇ Οὐγγρία, αὐτὸς δώσει 10
πόρον, αὐτὸς γενήσεται προοδοποιὸς ἄχρις ὀρίων Ἀλαμανίας
τε καὶ Ῥωσίας. ὁ δὲ Μουράτ ἀγασθεὶς ἐπὶ τοῖς ὑποσχεθεῖ-
σι, καὶ ὁμοτράπεζον καὶ συμπότην αὐτὸν ποιήσας καὶ λίαν
φιλοτιμήσας, καὶ δῶρα πλεῖστα αὐτὸν τε καὶ τοὺς σὺν αὐ-
τῷ (ἦσαν γὰρ ὑπὲρ τοὺς τριακοσίους) καὶ ἀσπασάμενος ἀπέ- 15

B λυσεν. ὁ δὲ Μουράτ ἐκ τῆς Προύσης εἰς Κοτύαιον ἐλθὼν,
ἐκεῖθεν ἀπάρως εἰσῆλθεν ἐν τοῖς ὀρίοις τοῦ Καραμάν. καὶ

A. C. 1435 χειρωσάμενος πόλεις δύο (ἡ μία καλεῖται κατὰ τὴν τῶν Τούρ-
Heg. 839 κων γλωτταν Ἀκσιαρη, ἡ δὲ ἑτέρα Πέγσιαρη· ἦν δὲ ἡ πό-
V. 91 λης αὕτη ἐγγὺς Ἰκονίου, ἀπέχουσα δύο ἡμερῶν ὁδόν), τότε 20
ὁ Καραμάν μὴ ἔχων τί δρᾶσαι, στέλλει πρὸς αὐτὸν πρέ-
σβεις τοὺς ἐντιμωτέρους τῶν ἀρχόντων αὐτοῦ καὶ χρήματα
ικανὰ καὶ τὸν ἵππον καὶ τὰς δύο πόλεις ἃς ἔλαβε σὺν τοῖς
κάμποις καὶ τοῖς χωρίοις, μόνον τοῦ στραφῆναι εἰς τὰ ὀπί-

ramanus: „domino tuo nuntia meo nomine. equo insidere nequires,
cum ardua cervice superbus existat: vix enim me sessorem patitur.
ideo eum tibi non mitto.“ his exasperatus Morates exercitum veloci-
ter conscribit, fretoque traiecto Prusam venit, illicque, dum Orien-
tis copiae se coniungerent, substitit. atque Draculius Walachiae Vai-
voda, fretum et ipse transvectus, Prusam ad Amiram Moratem accessit;
veneratusque subditum se professus est, fidemque dedit se Morati,
quandocumque in Hungariam movere voluerit, transitum daturum et
ad fines usque Germaniae et Russiae viam praestitutum. tantis prom-
issis laetus Morates convivam compotoremque ad mensam suam admi-
sit; multisque donis illum ac comites plus quam trecentos amice com-
plexus dimisit. Prusa deinde Cotyaeum profectus, indeque progres-
sus fines ditionum Caramani invasit, urbesque duas recepit, unam
Aksiari, alteram Pegsiari Turcorum lingua appellatas; quarum haec
Iconio vicina est, bidui itinere dissita. invadenti Caramanus quod
opponeret non habebat: quare legatos ad eum mittit ditionis suae
principes, qui magnam pecuniae vim, equum, duasque urbes sub-
actas cum earum agris et vicis, si modo retrocedere vellet, offerrent.

σα, στείλασα καὶ γραφῆς παρακλητικῆς ἢ ἀδελφῆ αὐτοῦ C
πρὸς αὐτόν· ἦν γὰρ ὁ Καραμᾶν γαμβρὸς ἐπ' ἀδελφῆ τοῦ
Μωράτ. ὁ δὲ καμφθεὶς ταῖς παρακλήσεσιν αὐτῶν ἐποίησεν
εἰρήνην σὺν ὄρκοις καὶ ὑπέστρεψεν.

5 30. Ἐλθὼν δὲ ἐν Ἀδριανουπόλει, καὶ μαθὼν ὅτι ὁ δε- D
σπότης Σερβίας υἱὸς τοῦ Λαζάρου καὶ γυναικαδελφὸς τοῦ
Παγιαζήτ ἀπέθανεν, ὃν ὁ λόγος ἐν τοῖς τοῦ Παγιαζήτ χρό-
νοις, τοῦ Ἴλτρήμ λέγω, ἰστορήσεν, πέμπει πρὸς τὸν αὐτοῦ
διάδοχον ἀποκρισιαρίους ζητῶν τὴν ἅπασαν Σερβίαν. ἦν γὰρ
10 ὁ ἀποθανὼν μὴ ἔχων κληρονόμον· καὶ γὰρ ἄπαις ἐτελεύτη-
σεν. εἶχεν οὖν ἀδελφιδούν ἐκ τῆς Μάρω τῆς θυγατρὸς Λα-
ζάρου καὶ ἀδελφῆς αὐτοῦ τοῦ τεθνηκότος Στεφάνου. ἦν γὰρ
Γεώργιος υἱὸς Βούλκου καὶ γαμβρὸς Λαζάρου. ἰδὼν οὖν
ἀποκρισιαρίους καὶ τιμήσας αὐτούς ὡς ἄχρην, καὶ κατὰ τοῦν
15 λαβὼν τὰς τοῦ δράκοντος ἐπιτηδεύσεις, ὅτι εἰ μὲν φάγη καὶ κο-
ρεσθῆ μικρὸν ταπεινωθήσεται, εἰ δ' οὐ, καὶ Σερβίαν καὶ
Βουλγαρίαν καὶ τοὺς πατρικοὺς τόπους αὐτοῦ ἅπαντα χανῶν
ῥοφήσει. καὶ πραγματεύεται τὸν καιρὸν, καὶ δίδωσιν αὐτῷ P. 115
τὴν αὐτοῦ θυγατέρα εἰς γάμον καὶ τὸ πλεῖστον μέρος τῆς Σερβίας
20 εἰς προῖκα, τάχα μόνον ἐνόρκως ποιήσῃ τὴν εἰρήνην. χρυσίου
δὲ καὶ ἀργύρου ταλάντων ἄριθμὸν τίς διεγήσεται; στέλλει
ἀποκρισιαρίους, καὶ πείθουσι τὸν ἡγεμόνα· καὶ πέμπει τὸν
Σαρτζιαν ἕνα τῶν βεζιρίδων τοῦ μνηστεῦσαι τὴν κόρην καὶ

scripsit ad Moratem etiam soror eius, quam Caramanus uxorem du-
xerat, litteras hortatorias; quibus adductus pacem iureiurando san-
civit, et ad sua reversus est.

30. Postquam vero Adrianopolim Morates venit, despotam Ser-
viae Stephanum Lazari filium, Baiazitidis sororium, cuius meminimus
in Baiazitidis Iltrim rebus enarrandis, fato cessisse rescivit. ab eius
successore Georgio per legatos totam Serviam repetit: heredem quippe
decessor non genuerat: supererat nepos ex Maria Lazari filia et
Stephani defuncti sorore. erat enim Georgius Wulci filius et Lazari
gener. legatos ut decebat honorifice suscipit, secumque cogitat dra-
conis fraudes; qui si comederit et aliquatenus satiatum fuerit, quie-
tus recumbet; sin minus, Serviam, Bulgariam paternasque eius di-
tiones omnes hiante ore devorabit. occasione itaque usus filiam ei
suam despondet et maximam Serviae partem dotis nomine concedit:
hac solummodo conditione apposita, ut cito pax iureiurando sanc-
retur. auri vero et argenti talenta quae solvit, quis numerare potest?
mittit deinde legatos, qui persuadent Morati. ille Vezirum suum Sa-
riciam mittit, qui puellae, quam ducturus erat, sponsalibus nomine
suo interesset, fidemque Georgio daret, vicissimque ab eo acciperet.

A. C. 1438 πότοις ἀσχολούμενος· ἔαρος δὲ ἀρχομένου βουλὴν βουλευέται
 Heg. 84^a B πονηρὰν κατὰ τοῦ δεσπότου καὶ πενθεροῦ αὐτοῦ, ἔχων εἰς
 τοῦτο ἓνα τῶν μεγιστάνων αὐτοῦ σύμβουλον, ἀνδρωπον κα-
 κοποιὸν καὶ τῶν Χριστιανῶν ἐχθρὸν ἄσπονδον, ὀνόματι Θα-
 δουλάχ. οὗτος γὰρ ἦν πρῶτον τῶν εισοδημάτων τῆς ἡγεμο- 5
 νίας μέγας χαρτουλάριος· εἶτα ὄρων αὐτοῦ τὸ πανούργον ὃ
 ἡγεμῶν ὄξυ καὶ πρὸς τὰς βουλὰς αὐστηρὸν καὶ κατὰ τῶν
 Χριστιανῶν ἐχθρωδῶς διακείμενον, ποιεῖ αὐτὸν καὶ μεσάζον-
 τα. καὶ τῷ Μουράτ μιᾶ τῶν ἡμερῶν εἶρκεν „ἵνα τί, κύριε,
 τοὺς ἐχθροὺς τῆς ἡμετέρας πίστεως εἰς τέλος οὐκ ἀφανίζεις; 10
 θεὸς γὰρ διδούς τὴν τσαυτὴν ἡγεμονίαν, σὺ καταφρονῶν
 C αὐτὴν οὐκ ἐπιβλέπεις εἰς αὐτούς ὡς τῷ θεῷ δοκοῦν, ἀλλὰ
 φιλανθρωπῶς εἰς μακροθυμίαν τοὺς ἀπίστους περιθάλλεις.
 οὐκ ἔστιν οὖν τοῦτο, οὐκ ἔστι θεῷ βουλητόν, ἀλλὰ ἡ μάχαιρά
 σου φαγέτω κρέα τῶν ἀσεβῶν, ἕως ὃ ἔπιιστρέψωσιν ἐν τῇ 15
 τοῦ μόνου θεοῦ καὶ τοῦ μεγάλου προφήτου διδασκαλίᾳ. γί-
 νωσκε οὖν, ὃ ἡγεμῶν, ὅτι τὸ πολίχινον ὃ ἐπακοδόμησεν ὃ
 δεσπότης Σερβίας οὐκ ἔστι συμφέρον ἡμέτερον. ἀρθῆτω οὖν
 ἀπ' αὐτοῦ, καὶ ἔξομεν αὐτὸ διάβασιν ἀπὸ Σερβίας εἰς Οὐγγρίαν.
 ἄρωμεν ἀπ' αὐτοῦ τὰς πηγὰς τὰς ἀειζώους, τὰς βρουούσας 20
 ὡς ὕδωρ ἀένναον τὸν ἄργυρον καὶ τὸν χρυσόν, καὶ σὺν αὐ-
 τὰς κερδήσομεν Οὐγγρίαν καὶ ἐπέκεινα Ἰταλίας φθάσομεν,
 D ταπεινώσαντες τοὺς ἐχθροὺς τῆς ἡμετέρας πίστεως.” ὃ δὲ
 ἡγεμῶν ἀπλούστατος ᾤν καὶ μὴ ἔχων πονηρίαν ἐν καρδίᾳ,

17. ω] ὃ P.

init, a quodam procerum suorum, qui Phadulach appellabatur, incli-
 tatus, viro malitioso et Christiani nominis hoste infesto. is primum
 imperii Turcici redituum ac vectigalium magnus chartularius fuerat;
 mox cognita eius solertia et in consiliis ineundis ingenii acumine et
 adversus Christianos odio, in Mesazonton seu Vezirorum ordinem
 princeps eum allegit. is igitur aliquando haec Morati dixit: „quare,
 domine, fidei nostrae hostes internecone non deles? cum enim ad
 tantum imperium deus te provexerit, tu id negligis, nec in Christia-
 nos secundum dei placitum animadvertis, sed humanus et longani-
 mis infideles foves. id nequaquam deo acceptum. quin gladius tuus
 impiorum carnes devoret, donec ad unius dei et magni Prophetae
 disciplinam convertantur. animum itaque adverte, o princeps, illud-
 que castrum, quod Serviae despota aedificavit, rebus nostris non
 conducere considera. eo depellatur, et transitum a Servia in Hunga-
 riam apertum habebimus. fontes sempiternos ipsi eripiamus, qui aurum
 et argentum velut aquam perennem profundunt. Hungariam his
 opibus subigemus, inque Italiam postmodum profecti fidei nostrae

ἔδωκεν ὅτα τοῖς λόγοις τοῦ Σατανᾶ. πέμπει οὖν ἀποκρισι-
 αρίους εἰς τὸν δεσπότην Σερβίας, ζητῶν τὸ πολίχνιον ὃ νεω-
 στί ἔδειματο, ὡς τὸ Σμέδροβον. ὃ δὲ ἀναπέσειται ἐν αὐτῷ
 λόγους, ἀναμιμνήσκων τοὺς ἔρκους καὶ τὴν συγγένειαν. ὃ δὲ
 5 τυράννος μὴδὲ ὀκνεοῦν εἰς νῦν λαβῶν τὰ τοῦ δεσπότητος
 ῥήματα, στρατεύει κατ' αὐτοῦ. καὶ δὴ πρῶτον ἔρχεται εἰς
 Σμέδροβον ὧρα θέρους. ἦν γὰρ ἡ σιτοθήκη τοῦ κάστρου
 κενὴ καὶ τὰ λοιπὰ τῶν τροφῶν ταμεῖα. καὶ σκοπήσας και-
 ρὸν ἀπέκλεισε τὸ πολίχνιον, καὶ παρακαθίσας αὐτῷ μῆνας
 10 τρεῖς, ἀπὸ τῆς ὑστερήσεως τῶν αὐταρχικῶν παρεδόθη, ἔρ- P. 117
 κους δούς καὶ πιστεῖς τοῦ μὴ ἀδικῆσαί τινα. ἀνοίξαντες δὲ
 τὰς θύρας ἐξῆλθον εἰς προσκύνησιν αὐτοῦ. ἦσαν δὲ ἐντὸς ὃ
 πρῶτος υἱὸς τοῦ δεσπότητος καὶ ὃ πρὸς μητρὸς θεῖος αὐτοῦ
 15 Θωμᾶς ὁ Καντακουζηνός. ἔβαλε γοῦν Τούρκους ἱκανοὺς εἰς
 φύλαξιν, αὐτὸς δὲ ἀπάρας ἐκεῖθεν ἔρχεται εἰς Νεβόπριδον
 μητέρα τῶν πόλεων, καὶ καταπολεμήσας εἴλε ταύτην, καὶ
 παρέδωκε Τούρκους καὶ ὅλην Σερβίαν. χειμῶνος δὲ φθάσαν-
 τος ἐστράφη ἐν τῇ Ἀδριανού. τοὺς δὲ δύο υἱοὺς τοῦ δεσπό-
 20 τος (ἦν γὰρ ὃ εἷς εὐρεθεῖς ἐν Ἀδριανουπόλει στρατεύοντος
 ἐν τῷ Σμεδρόβῳ τοῦ Μουράτ, ὃ δὲ ἕτερος συλληφθεῖς ἐν Β
 αὐτῷ τῷ πολίχνῳ ἤχθη ἐν Ἀδριανού) πέμψας οὖν αὐτοὺς
 δεσμίους ἐν τῇ ἀνατολῇ ἐν Ἀμασειᾷ ἐξορύντει τοὺς ὀφθαλ-
 μοὺς καὶ τῶν δύο, συμβουλία τοῦ Φαδουλάχ. ὃ δὲ Λρα-
 γούλιος ἐλθὼν εἰς προσκύνησιν αὐτοῦ ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ,

adversarios debellabimus." princeps, vir simplicissimus et minime
 malus, huius Satanae verbis aures praebeuit; et ad despotam Serviae
 legatos mittit, qui castrum Smedrovum nuper extractum dedi pete-
 rent. rescribit ille et iniurandum affinitatemque in memoriam revo-
 cat. at tyrannus, ne minima quidem ratione talium despotae moni-
 torum habita, in eum movet, et per aestatem Smedrovum accessit,
 exhausta erant castrum horrea et reliqua cibariorum penus. tempore
 igitur apto castrum obsidione cinxit; qua ad tres menses protracta,
 rebus necessariis deficientibus tandem deditur, fide data iniuriam nulli
 illatum iri. patefactis itaque portis obsessi decedunt, Moratem vene-
 ratum. toleraverant obsidionem despotae filius natu maximus, eiusque
 avunculus Thomas Cantacuzenus. ad castrum custodiam Turcorum prae-
 sidio valido imposito, illinc digressus Novopridum urbium aliarum
 matrem (Metropolim) proficiscitur. eam expugnat, Turcorumque im-
 perio cum universa Servia subiicit. hieme superveniente Adrianopolim
 revertitur. despotae ambos filios, quorum alter Adrianopoli agebat,
 dum Smerdovum oppugnatur, alter eo dedito captus Adrianopolim
 ductus est, vinctos et excaecatos auctore Phadulacho in Asiam mit-

πέμπει αὐτὸν δέσμον ἐν Καλλιουπόλει, φυλακῆσας αὐτὸν ἐν τῷ πύργῳ, εὐρῶν αἰτίαν ὅτι ἐν τῇ Οὐγγρία ἔμελλε προδώσειν αὐτὸν ὅτε προωδοποιεῖ, καὶ ἄλλα τινὰ ἐφευρέματα ἃ διενόει ὁ Φαδουλάχ. ποιήσας οὖν ἡμέρας πολλὰς ἐν τῷ πύργῳ, ἐζήτησαν παρ' αὐτῷ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ ὁμήρους, καὶ πέμπσας ἔφε- 5
ρε καὶ παρέδωκεν αὐτοὺς ἔτι ἀφήλικες ὄντες. ὁ δὲ λαβὼν
C αὐτὰ στέλλει ἐν τῇ ἀνατολῇ ἐν Ἀσίᾳ ἐν κάστρῳ τινὶ Νύμφαιον ἐπονομαζόμενον, παραγγείλας φυλάττειν ἐπιμελῶς αὐτά. τὸν δὲ Δραγοῦλιον, δούς ὄρκους καὶ λαβὼν ὡς ἔσται πιστὸς ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ εἰς τὸ ἐξῆς, ἀπέλυσεν ἐν Βλαχίᾳ. 10
A. C. 1439 ἔαρος δὲ ἀρξαμένου στρατὸν ἐγείρει μέγαν καὶ πολὺν ἔκ τε
Reg. 843 Ἀσίας καὶ Θράκης, καὶ κατὰ τοῦ Πελογοράδω ἐστράτευσεν.
ἦν δὲ τὸ Πελογοράδω πόλις Σερβίας ὀχυρὰ καὶ δυσάλωτος, ἔχων τοὺς θεμελίους ἀνὰ μέσον ποταμῶν δύο Δανούβεωσ τε καὶ Σάβα. πρὸ ὀλίγου δὲ αἰτήσας αὐτὴν τὴν πόλιν ὁ κράλης 15
Oὐγγρίας, δέδωκε πρὸς αὐτὸν ὁ δεσπότης Γεώργιος, φοβούμενος. μήπως οἱ Τούρκοι παραλαβόντες αὐτὴν, τὴν περαιᾶν
D διαβάντες ἔλωσι τὰς πόλεις Οὐγγρων καὶ τοῦ δεσπότη. ἔχει γὰρ ὁ Σέρβος ἐν τῇ περαιᾷ πόλεις ἱκανάς. ὡς δυνατωτέρους τοῖνυν καὶ μαχιμωτέρους, ἔδωκεν αὐτὴν πρὸς τοὺς Οὐγγρους, 20
ἵνα φυλάττωσι. καὶ γὰρ ὁ δεσπότης εἶχε περάσας τὸν Ἰστρην, ὅτε ὁ Μουράτ ἐζήτηε τὸ Σμέδροβον, καὶ ἦν αὐλιζόμενος ἐν ταῖς αὐτοῦ πόλεσιν, ἔχων φυλάσσοντας αὐτὸν τοὺς Οὐγγρους.

tit Amastrim. Draculius etiam per idem tempus venerationem exhibiturus Moratem adiit, qui vincitum Callipolim eum misit, ubi turri inclusus sub custodia haberetur. obiiciebatur ei meditata proditio, dum in Hungariam viae dux est: alia item in eum confingebantur crimina, quorum Phadulachus artifex erat. cum vero per plures dies in illo carcere Draculius mansisset, ambos filios obsides ab illo petierunt; quos adhuc impuberes per nuntium accersitos tradidit. eos Nymphaeum imperator Morates transmittit (situm id in Asia castrum), mandatque ut arcte custodiantur. ad Draculium, sacramento adactum ut in fide nunc et in posterum maneret, in Walachiam dimisit. vere deinde inchoante validum exercitum conscribit Morates, in unum copias Asiae et Thraciae collectis, et ad Belogradum (Albam Graecam) movet. haec Serviae urbs est, situ tuta nec facilis expugnata, ad confluentes duorum fluviorum, Danubii et Savi, condita. haec paulo ante Hungariae rex sibi poposcerat; veritusque despota Georgius ne Turci illam occuparent et in oppositam ripam traiecit Hungarorum suasque urbes, quas in Hungaria multas possidebat, caperent, Hungaris, ut potentioribus et magis bellicosis, illam urbem tuendam concesserat. quo tempore autem Smedrovum Morates obsidebat, ultra Istrum despota, cui Turci admodum infensi erant, transierat, et

ἐν τούτῳ καὶ οἱ Τοῦρκοι ἐχθροῦσθε διατέθησαν εἰς αὐτόν,
 εἰθῶν δὲ ἐν τῷ Πελογραδίῳ καὶ τὰς σκηναὺς πῆξας γύροθεν,
 καὶ πετροβολισμὸν πολλοὺς κατασκευάσας μικροὺς τε καὶ
 5 μεγάλους, καὶ χρώματα ἀγεγείρας, καὶ διὰ τοῦ ποταμοῦ τριή-
 5 ρεις ἐπέκεινα τῶν ἑκατὸν πλέειν ἐτοιμάσας, ἐν ὅλοις ἕξ μηνῶν P. 118
 παρακαθίσας καὶ διὰ ξηραῖς καὶ διὰ τοῦ ποταμοῦ οὐδὲν ὦνησεν,
 ἀλλὰ μαῖλλον ἀπεβάλλετο καὶ πολλοὺς τῶν μεγασιάνων καὶ τῶν
 δούλων αὐτοῦ διὰ τε τῆς λοιμώδους νόσου καὶ διὰ τῶν μη-
 94 χανῶν τῶν πεμπομένων ἐκ τοῦ κάστρου. ἔπεμπον γὰρ εἰς V. 94
 10 αὐτοὺς βολίδας μολιβδίνας, ὅσον καρῦσιν Ποντικῷ τὸ μέγε-
 θος, ἀπὸ κατασκευῆς χαλκῆς ἐχούσης ἐντὸς τὰς βολίδας καθ'
 ὄρμαθὸν πέντε ἢ καὶ δέκα. ἐξόπισθεν οὖν τῆς χαλκῆς καλάμου
 βοτάνης σκευασία ἐκ νίτρου τεύφης καὶ καρβούνου ἰτέας πλή-
 15 ρης. ὁσμὴν οὖν ἀσπίδος ἢ τοῦ σπινθῆρος πυρός, εἰ πλησιά-
 15 σειεν τῇ ἀναμιγῇ ταύτῃ, αἴφνης ἐξάπτει, καὶ στενοχωρομέ-
 νου τοῦ πνεύματος ὑπὸ τῶν βολίδων, ἐξ ἀνάγκης ὡθεῖ τὰς B
 βολίδας, καὶ ὠθουμένων ἢ πρὸς τὴν βοτάνην ἐγγὺς ὡθεῖ τὴν
 πρὸ αὐτῆς, ἢ δ' αὐτὴ τὴν ἔμπροσθεν. καὶ οὕτως ἡ δύναμις
 20 μέχρι τὴν εἰς τὸ στόμιον προκειμένην βολίδα πέμπεται, καὶ
 20 ἀποπέμπει ταύτην ἄχρι μιλίου ὁδόν· καὶ τὸν τυχόντα εἰ
 ἄνθρωπον εἴτε ζῶον, εἰ καὶ σιδηροφοροῦσιν, ἀλλ' ἡ δύναμις
 τῆς βοτάνης τόσον ὑπερισχύει, ὅση καὶ περονήσας ἢ βόλις

6. an ἤνυσεν ?

in ditionis suae urbibus Hungarorum praesidiis se tutabatur. Belo-
 gradum ergo ubi accessit Morates, castra metatus est, machinas plu-
 rimas, quibus lapides iacularetur, cum magnas tum parvas fabrica-
 vit, aggeres conguessit, triremes plus centum, quibus fluvius naviga-
 retur, apparavit. in totos deinde sex menses obsidio protrahitur,
 frustra cum terra tum fluvio tentata expugnatione. quin etiam multo-
 rum procerum famulorumque domesticorum iacturam fecit; quos
 pestis missilliaque urbis machinis excussa absumpserunt. mittebant
 enim in ipsos globulos plumbeos, nucis Ponticae magnitudine, ma-
 china aenea, cui recta serie quini vel deni imponebantur, expulsos.
 post aeneum autem tubum (fistulae enim seu arundinis formam oblon-
 gam machina imitatur) receptaculum erat pulvere repletum, qui nitro
 sulphure et carbone saligno contritis ac commixtis conficitur. odorem
 bituminis, si naribus admoveatur ignis scintilla, refert. sic temperatus
 statim accenditur, ignisque spiritus in art. o. globulis cohibitus eos ne-
 cessario expellit; hac vi dum impelluntur, qui pulveri proximus est,
 contiguum propellit, hic antecedentem. ita vis illa ad extremum in ore
 tubi globulum pertinget, et propellit hunc miliaris unius iter; et ob-
 vium quidquid habet, sive hominem sive quodcumque animal, quam-
 vis ferro tectum penetrat: adeo enim vis pulveris vehemens est et

τὸν θνα οὐ χαννοῦται πρὸς τὸν ἕτερον, καὶ οὐδὲ ἐν τοῖς δυ-
σι σώμασιν ἀτονεῖται ἡ δύναμις, εἰ καὶ σιδηροφόροι καὶ ἔνο-
πλοι. ἀλλ' ὅταν ἡ βολὴς τύχη σιδήρου ἢ ἄλλης τινὸς ὕλης
ὀπλοποιῖαν στενοχωρουμένης, τὸ σφυρῶδες εἰς γραμμὴν με-
C τασχηματίζει, καὶ ὡσπερ ἦλος ὁ βόλος γίνεται, καὶ διέρχε-5
ται τοῖς τῶν ἐγκάτων ἐντέροις καθὰ ποταμὸς πύρινος.

- A. C. 1437 31. Ἐν δὲ τῷ ἔτει ἐκείνῳ ἔπλει ὁ βασιλεὺς Ἰωάννης ἐν
D Ἰταλίᾳ, σὺν τῷ πατριάρχῃ κυρίῳ Ἰωσήφ καὶ λοιποῖς ἐπισκό-
ποις καὶ ἄρχουσι, κροτῆσαι τὴν σύνοδον. ἦν γὰρ προμεμε-
λετηκῶς τὴν ἔνωσιν, καὶ πέμψας ἐν Ῥώμῃ πρέσβεις προλαβῶν 10
τῷ πάπᾳ Εὐγενίῳ, ὑπέσχετο τὴν πᾶσαν καθ' ὁδὸν δαπάνην
αὐτὸς δοῦναι, καὶ προσόδους ἐν Ἰταλίᾳ τοῖς τοῦ παλατίου
καὶ τῆς ἐκκλησίας ἄρχουσι καὶ αὐτῷ βασιλεῖ καὶ τῷ πατρι-
άρχῃ. οἱ δὲ ἀθροισθέντες ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκ τῆς Ἀσί-
ας καὶ Θρακίης καὶ τῶν τῆς νήσου εὐρισκομένων, τῶν ἐκ τοῦ 15
ἁγίου ὄρους εὐρισκομένων μοναχῶν τὸν ἀριθμὸν ὡς . . καὶ οἱ
P. 119 τοῦ παλατίου σὺν τῷ βασιλεῖ ὡς . . καὶ τριῆρεις πέμψας ὁ
πάπας ἐξ Ἰταλίας καὶ τὰ πρὸς δαπάνην νομίσματα, εἰσῆσαν
πλέοντες ἀπὸ τῆς Κωνσταντίνου εἰς Βενετίαν. ἐξελθόντες οὖν
A. C. 1438 εἰς Βενετίαν, ἀσπασίως ἐδέξαντο οἱ Βενετικοὶ τοὺς Ῥωμαίους, 20
τὸν βασιλέα ὡς δεῦτερον μονάρχῃν καὶ προνοητὴν τῆς τῶν
ψυχῶν σωτηρίας, ὁμοίως καὶ τὸν πατριάρχῃν καὶ τοὺς λοι-
ποὺς ἀρχιερεῖς. ἔδωκαν οὖν αὐτοῖς καὶ ἱερὸν τέμενος, καὶ εἰσ-
ῆλθον ἐκτελέσοντες τὴν ἀναίμακτον θυσίαν. ἡθροίσθησαν γοῦν

acris, ut globulus non solum per unum transadactus non deficiat in proximo, sed ne duobus quidem corporibus penetratis vim suam amittat. quodsi globus ferreus fuerit vel ex alia qualibet materia malleo condensata, rotunditas percussione in oblongam figuram versa clavo assimilatur; et interiora viscera ceu fluvius igneus pervadit.

31. Anno illo imperator Iohannes cum Patriarcha domino Iosepho ceterisque episcopis et ecclesiae praesulibus in Italiam ad celebrandam synodum navigavit. praemeditatus erat ecclesiarum unionem, legatosque Romam ad papam Eugenium antea miserat. qui sumptus omnes illius itineris se facturum pollicitus est; reditus insuper palatii officialibus, ecclesiae praesulibus, ipsisque imperatori ac patriarchae in Italia attributurum. ubi ex Asia, Thracia, insulis atque etiam ex monte sancto monachi circiter palatiique officiales circiter Cpolim convenerunt, triremes, quas papa ex Italia pecunia sumptibus faciendis instructas miserat, conscendunt, et Cpoli solventes Venetias navigarunt. illuc appulso Romaeos respublica humaniter excepit, imperatorem ut alterum monarcham et saluti animorum providentem, patriarcham pariter, et ceteros metropolitans. datum iis

ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἅπαντες οἱ ἐν τῇ πόλει ἄνδρες τε καὶ
 γυναῖκες τοῦ ἰδεῖν καὶ ἐνωτίσασθαι θείαν καὶ ἱερὰν μυσταγω-
 γίαν κατὰ τὸ ἔθος τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας. καὶ ἰδόντες καὶ
 δακρυσάντες, καὶ ἐκ βύθους ψυχῆς κράζαντες τὸ „κύριε, σὺ B
 5 φύλαξον τὴν ἐκκλησίαν σου ἄτρωτον ἀπὸ τῶν βελῶν τοῦ πο-
 ηροῦ, σὺ εἰς ἐν σύναψον, σὺ τὰ σκάνδαλα ἐκ μέσου διαρ-
 ρηξον· ἡμεῖς γὰρ οἱ μῆπω ἑωρακότες Γραικοὺς, οὔτε τὴν
 αὐτῶν τάξιν εἰδότες, ἠκούομεν ἐξ ἄκρας φωνῆς καὶ ὡς βαρ-
 βάρους ἐλογιζόμεθα. νῦν δὲ οἶδαμεν καὶ πεπιστεύκαμεν ὅτι
 10 οὗτοί εἰσιν οἱ πρωτότοκοι τῆς ἐκκλησίας υἱοί, καὶ πνεῦμα
 θεοῦ ἐστι τὸ λαλοῦν ἐν αὐτοῖς.” ἀπύραντες οὖν ἐκ Βενετίας V. 95
 διὰ ξηραῦς ἔλθασιν ἐν Φεραρίᾳ. κακεῖ ἀρξάμενοι τὰ τῆς συν-
 ὁδου, κατέλαβε θανατηφόρος ἐν Φεραρίᾳ νόσος· κακεῖθεν
 ἀπύραντες ἦλθον ἐν Φλωρεντίᾳ. ἐν δὲ τῇ Φλωρεντίᾳ ἐπλη- A. C. 1439
 15 ρώθη ἡ σύνοδος. ἦν δὲ ἑξαρχος τοῦ μέρους τῶν Γραικῶν C
 ἀπὸ τῶν ἀρχιερέων ὁ Ἐφέσου Μάρκος, ἀπὸ δὲ τοῦ μέρους
 τῶν Ἰταλῶν ὁ καθδηνάλιος τοῦ τιμίου σταυροῦ Ἰουλιανός,
 μέγας ἐν τῇ ἔξω σοφία καὶ ἐν τοῖς δόγμασι τῆς τῶν Χρι-
 στιανῶν πίστεως. ὁ Ἐφέσου Μάρκος ἐν Ἑλληνικοῖς μαθή-
 20 μασι καὶ ὁρίοις τῶν ἁγίων συνόδων κανῶν καὶ σταύμῃ
 ἀπαρέχβατος. ὁ Βησσαριῶν Νικαίας καὶ ὁ Ῥωσίας Ἰσιδώ-
 ρος. οὗτοι δὲ ἦσαν οἱ λογιώτεροι τῶν ἀρχιερέων, καὶ μέγας
 χαρτοφύλαξ ὁ Βαλσαμῶν καὶ ἀρχιδιάκονος. ἀπὸ δὲ τῆς συγ-

templum sacrum, in quod sacrificium incruentum celebraturi vene-
 runt. qui tum Venetiis vivebant, eo viri et feminae confluerunt,
 ut divinam sacramentum mystagogiam Orientalis ecclesiae ritu viderent
 et audirent. cum vidissent, illacrimati ex imo corde clamabant „do-
 mine, tu ecclesiam tuam a maligni telis illaesam tuere; tu in unum
 eam coagmenta, tu scandalà extirpa. nos qui nunquam Graecos vi-
 deramus neque eorum ritum noveramus, famam tantum audiebamus,
 ipsos barbaros existimabamus. nunc cognovimus et credidimus hanc
 esse primam ecclesiae prolem, et spiritum divinum eorum ore loqui.“
 Venetiis profecti Ferrariam terrestri itinere contendunt. illic inchoa-
 ta synodo letalis morbus grassari coepit. Ferraria ideo relicta Flo-
 rentiam venerunt, ubi synodus peracta est. primas partes inter Grae-
 cos metropolitae Marcus agebat Ephesius, inter Italos Cardinalis Iu-
 lianus titulo sanctae Crucis, cum in scientiis profanis, tum in fidel
 Christianae dogmatibus peritissimus, Marcus quidem Ephesi metro-
 polita in Graecis litteris atque sacrarum synodorum decretis canōn
 ipse et statera invariabilis. aderant etiam Bessarion Nicaeae et Isido-
 rus Russiae metropolitae. hi inter Archiepiscopos doctissimi erant; et
 magnus Chartophylax Balsamo et archidiaconus. ex senatoribus ade-

Δ κλήτων ὁ Γεμιστὸς ἐκ Λακεδαιμονίας, Γεώργιος ὁ σχολάριος
 καὶ καθολικὸς κριτής, καὶ Ἀργυρόπουλος· οὗτοι δὲ ἦσαν οἱ
 μετέχοντες λόγου, ἐκ μέρους δὲ καὶ Ῥωμαϊκοῦ μαθήματος.
 ἀπὸ δὲ τοῦ μέρους τῶν Λατίνων πολλοί. ἐγεγόνεισαν δὲ συν-
 1
 αλεύσεις πολλαί. τέλος παυσαμένης τῆς φιλονεικίας, εἰς ἐν 5
 ὁμονοήσαντες Ἴταλοι καὶ Γραικοὶ πλὴν Μάρκου, ἕψτροῦθη
 ὄρος, ὁμόσαντες καὶ ἀρὰς ἐπιθέντες, ὡς οὐκ ἐναντιολογή-
 σουσι πώποτε. ὁ δὲ καρπὸς τοῦ ὄρου, ὅτι τὸ πνεῦμα ἅγιον
 ἐκπορεύεται ἐκ πατρὸς καὶ υἱοῦ ὡς ἐκ μιᾶς ἀρχῆς καὶ μο-
 ναδικῆς προβολῆς, τὸ ὅπερ λέγουσιν οἱ Γραικοὶ ἐκ πατρὸς 10
 δι' υἱοῦ. πάντες οὖν ὑπογράψαντες ἐν αὐτῇ τῇ ὁμολογίᾳ,
 P. 120 ἐξῆλθον ἐκ τῆς Φλωρεντίας συλλειτουργήσαντες πρῶτον καὶ
 συγκοινωνήσαντες καὶ ἀσπασάμενοι ἀλλήλους, πλὴν Μάρκου. τὸ
 δὲ κνίζον τοῦ Μάρκου ἦν ἡ προσθήκη τοῦ συμβόλου, λέγων
 „ἀπαλείψατε αὐτὴν ἐκ τῆς ὁμολογίας τῆς πίστεως, καὶ ὅπου 15
 ἂν βούλησθε τιθέσθω, καὶ ἀδέσθω ἐν ταῖς ἐκκλησίαις, ὡς ἐν
 ἄλλοτε τὸ ὁ μονογενῆς υἱὸς καὶ λόγος τοῦ θεοῦ ἀθάνατος
 ὑπάρχων.“ οἱ δὲ Λατῖνοι ἀντέλεγον „εἰ ἔχει τὸ βλάσφημον
 ἡ προσθήκη, δεῖξον, καὶ ἀπαλείψομεν αὐτὸ καὶ ἀπὸ τοῦ
 ἁγίου συμβόλου καὶ ἀπὸ πάντων βιβλίων ὧν ἐθεολόγησαν οἱ 20
 B πατέρες, λέγω Κύριλλος, Ἀμβρόσιος, Γρηγόριος καὶ Γρηγό-

20. ων] ω P.

rant Gemistus Lacedaemonius, Georgius scholarius et iudex universa-
 lis, et Argypopolus: hi sapientes erant et Graecorum scientia aliqua-
 tenus eruditi. a partibus vero Latinorum multi illuc convenerunt.
 variis autem colloquiis habitis, altercationibus tandem remotis, in
 unum consentientibus Italis et praeter Marcum Graecis, decretum
 iureiurando sancitum est, cui qui unquam contradiceret, eum ana-
 themate ac diris devoverunt. inde hunc fructum collegerunt, ut con-
 sentirent omnes spiritum sanctum ex patre et filio procedere tan-
 quam ex uno principio et unica processione, id quod Graeci dicunt
 ex patre per filium. cui fidei confessioni cum omnes subscripsissent,
 Florentia abierunt celebrata simul primum divina liturgia, sumpta
 sacra communione et osculo pacis inter se dato; quibus omnibus
 Marcus solus non interfuit. huius animum angebat additio symbolo
 facta; dicebatque „illam ex fidei confessione expungite. ubicunque
 libitum fuerit, apponatur, reciteturque in ecclesiis, sicut cantantur
 aliis in canticis ista unigenitus filius et verbum dei immortale exi-
 stens.“ quibus Latini contradicebant. „si blasphemata est additio, de-
 monstra, et delebimus eam non solum a sacro symbolo sed etiam ab
 omnibus libris statim, quibus patres res theologicas tractaverunt,
 Cyrillus, Ambrosius, Gregorius uterque (Nazianzenus et Nyssenus),
 Basilus, Hieronymus, Augustinus, Chrysostomus, aliique plurimi.
 si vero nos Latini confitemur unum principium et causam et fontem

ριος, Βασίλειος, Ἰερώνυμος, Ἀγνουστίνος καὶ ὁ Χρυσόστο-
 μος καὶ ἕτεροι πλείστοι. εἰ δὲ ὁμολογοῦντες ἡμεῖς οἱ Λατῖ-
 νοὶ μίαν ἀρχὴν καὶ αἰτίαν καὶ πηγὴν καὶ ῥίζαν τὸν πατέρα
 τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ πνεύματος, μὴ ποιοῦντες δύο ἀρχάς, τίς
 5 ἡ χρεία τοῦ ἀπαλείφειν προσθήκην; καὶ γὰρ ἡμεῖς οὐ προσ-
 θέκην ταύτην καλοῦμεν, ἀλλὰ σαφήνειαν καὶ ἀνάπτυξιν.
 ἐκοιμήθη οὖν καὶ ὁ πατριάρχης μετὰ τὴν ἔνωσιν ἐν τῇ Φλω-
 ρεντίᾳ. ἀπάραντες δὲ ὁ βασιλεὺς καὶ ἡ σύνοδος ἤλθοσαν ἐν
 Βενετία διὰ Ξηρᾶς σὺν ἀναλώμασι καὶ δαπάναις τοῦ πάπα,
 10 ἀπὸ δὲ Βενετίας ἐν Βοιωτίᾳ σὺν τριήρεσι τῶν Βενετικῶν δι' Ἐ
 ὄρισμῳ τοῦ πάπα, καὶ ἀπὸ Βοιωτίας εἰς Κωνσταντινούπο-
 λιν σὺν τριήρεσι βασιλικαῖς καὶ τῶν Βενετικῶν. ἐλθόντες δὲ Α. C. 1440
 εὗρον τὴν δέσποιναν Κυραμαρίαν τεθνηκυῖαν τοῦ βασιλέ-
 ως Ἰωάννου, καὶ τὴν βασιλισσαν τοῦ δεσπότου Δημητρίου
 15 ἀδελφοῦ τοῦ βασιλέως. ὁ δὲ βασιλεὺς πέμπει πρέσβεις
 πρὸς τὸν Μουράτ δεικνύων εὐγνωμοσύνην καὶ ἀκραιφνῆ φι-
 λίαν εἰς αὐτόν. ἦν προκατειλημμένος ὁ λογισμὸς αὐτοῦ ὡς V. 96
 διαβᾶς ἐν Φραγκίᾳ ὁ βασιλεὺς ἐποίησεν ὁμοίωσιν σὺν τοῖς
 Φράγκοις καὶ ἐγεγόνει Φράγκος, καὶ μέλλουσι στρατεῦ-
 20 σαι κατὰ τοῦ Μουράτ ἀπὸ γῆς καὶ θαλάσσης τοῦ ἐξᾶραι αὐ-
 τὸν ἐκ τῆς δύσεως. οἱ δὲ πρέσβεις ἀπαγγέλλοντες αὐτῷ καὶ D
 παραστήσαντες ὅτι περὶ τῶν ὧν ἠκούσθησαν ζημάτων οὐκ
 ἐπέρασεν ὁ βασιλεὺς ἐν Ἰταλίᾳ, ἀλλὰ περὶ διαφορᾶς δογμα-
 των τῆς αὐτῶν πίστεως, ἰλαρώθη τῇ γνώμῃ. οἱ δὲ ἄρχι-
 ρεῖς εὐθέως ἀπὸ τῶν τριήρεων ἀποβάντες, καὶ οἱ τῆς Κων-

et radicem patrem esse filii et spiritus sancti, duobus principiis non
 positis, quid opus est additionem delere? neque enim nos additio-
 nem hanc dicimus, sed declarationem et explicationem. Florentiae
 post sancitam unionem obiit patriarcha. inde profecti imperator et
 synodi patres terra Venetias, papa sumptus praebente, venerunt.
 Venetiis vero in Boeotiam triremibus Venetis papae iussu vecti sunt.
 inde Cpolim transierunt partim imperatoris partim Venetorum trire-
 mibus usi. urbem ingressi despoenam dominam Mariam, Iohannis im-
 peratoris uxorem, obiisse comperiunt, pariterque reginam, coniugem
 Demetrii despotae imperatorisque fratris, ad Moratem postea legatos
 misit imperator, benevolum animum suum amicitiamque integram te-
 status. Morates enim eam animo opinionem praeceperat, imperatorem
 in Franciam transvectum foedus cum Francis inisse factumque esse
 Francum, et illaturos sibi terra marique bellum quo ex Occidente
 se expellerent. at legati eum edocuerunt imperatorem in Italiam
 transisse non de iis quae fama vulgasset acturum, sed de fidei suae
 dogmatibus controversis. at postquam archiepiscopi et episcopi triremi-

στιανίνου κατὰ τὸ σύνθηδες ἠσπάζοντο αὐτούς, ἐρωτῶντες „πῶς τὰ ὑμέτερα; πῶς τὰ τῆς συνόδου; εἰ ἄρα ἐτύχουμεν τὴν νικῶσαν;” οἱ δὲ ἀπεκρίνοντο „πεπράκαμεν τὴν πίστιν ἡμῶν, ἀντηλλάξαμεν τῇ ἀσεβείᾳ τὴν εὐσεβείαν, προδόντες τὴν καθαρὰν Θυσίαν ἀζυμίται γεγόναμεν.” ταῦτα καὶ ἄλλα 5

P. 121 αἰσχροτέρα καὶ ῥερυπασμένα λόγια. καὶ ταῦτα τίνες; οἱ ὑπογράψαντες ἐν τῷ ὄρω, ὁ Ἡρακλείας Ἀπώνιος καὶ οἱ πάντες. εἰ γὰρ τις πρὸς αὐτούς ἤρετο „καὶ διὰ τί ὑπεγράψατε;” ἔλεγον „φοβούμενοι τοὺς Φράγκους.” καὶ πάλιν ἐρωτῶντες αὐτούς εἰ ἐβασάνισαν οἱ Φράγκοι τινὰ, εἰ ἐμυστίωσαν, εἰ εἰς φυλακὴν ἔβαλον, οὐχί. ἀλλὰ πῶς; „ἡ δεξιὰ αὐτῆ ὑπέγραψεν” ἔλεγον „κοπήτω ἡ γλωττία ὠμολόγησεν, ἐκρίζουσθω.” οὐκ ἄλλο εἶχον τί λέγειν καὶ γὰρ ἦσαν τινες τῶν ἀρχιερέων ἐν τῷ ὑπογράφειν λέγοντες „οὐκ ὑπογράφομεν, 10

B ἐὰν μὴ τὸ ἰκανὸν ἡμῖν τῆς προσόδου παρὰσχῆτε.” οἱ δὲ 15 ἔδιδον, καὶ ἐβάπτετο κάλυμος. ὑπὲρ ἀριθμὸν γὰρ ἦσαν τὰ δαπανηθέντα εἰς αὐτούς νομίσματα καὶ τὰ ἐν χερσὶ μετρηθέντα ἐκάστου τῶν πατέρων. εἶτα μεταμεληθέντες οὐδὲ τὰ ἀργύρια μετέστρεψαν. πρὸς τὴν φωνὴν οὖν αὐτῶν ὅτι τὴν πίστιν αὐτῶν πέπρακαν, καὶ ἐπέκεινα τοῦ Ἰούδα ἡμαρτον τοῦ 20 στρέψαντος τὰ ἀργύρια. ἀλλ’ οἶδε κύριος, καὶ ἀνεβάλλετο καὶ πῦρ ἀνήφθη ἐν Ἰακώβ, καὶ ὄρη ἀνέβη ἐπὶ τὸν Ἰσραήλ.

15. μὴ addidit Bullialdus.

bus exscenderunt, cives Cpoleos, ut mos est, eos salutant, interrogant- que „ut se res vestras habent? quomodo transacta est synodus? vicimusne nos?“ responderunt illi „fidem nostram vendidimus, pietatem impietate mutavimus, Azymitae facti sumus puro sacrificio prodito.“ hos et turpiores his sermones habebant ii ipsi qui decreto subscripserant, Heracleae metropolita Antonius ac ceteri. siquis vero eis obiiceret „et quare subscripsistis?“ respondebant „Francorum metu.“ interrogati deinde an Franci tormentis ipsos subiecissent, an flagellassent et in carcerem detrusissent, negabant. „sed quomodo?“ „haec,“ aiebant, „dextra subscripsit: abscindatur. lingua confessa est: evellatur. nec quicquam aliud respondere poterant.“ ex archiepiscopis quoque nonnulli, cum subscribendum erat decretum, dixerunt: „nisi pecunias, quae nobis sufficiant, praebueritis, non subscribemus.“ qua numerata illico calamum tingebant: ingens enim erat pecuniae vis in eos impensae et unicuique patrum in manus traditae. postquam vero eos poenituit, argenteos non retulerunt. sua ergo confessione, qua fidem se vendidisse dicebant, gravior Iuda, qui argenteos reddidit, peccavisse arguuntur. „sed novit dominus et distulit; et ignis accensus est in Iacob, et ira ascendit super Israel.

32. Ὁ δὲ προρρηθεὶς δεσπότης Γεώργιος Ἰδῶν τὴν αὐτὸν
 τοῦ γυμνωθεῖσαν δεσποτείαν, καὶ μὴ ἔχων ἑτέραν ἐλπίδα
 πλὴν δλίγων πολιχίων κειμένων ἐν τῇ Οὐγγρίᾳ, καὶ στενά-
 ζων τὸ καθ' ἑκάστην, καὶ οὐκ ἦν ὁ ἐλεῶν, ἔρχεται πρὸς A. C. 1440
 5 κράλην Οὐγγρίας (ἦν γὰρ νέος πάνυ· πλὴν τὰ πάντα ἐκυβερ-
 νῶντο διὰ χειρὸς τῆς ἡγήνης τῆς μητρὸς αὐτοῦ καὶ Ἰάγγου
 τοῦ πρωτοστράτορος) καὶ παρακαλεῖ καὶ δδύρεται τοῦ τυ-
 χεῖν ἐλέους. ἡ δὲ ἡγήνα καμψθεῖσα, μᾶλλον καὶ φοβηθεῖ-
 σα μὴ πως ἐρήμη καταλιπανομένη Σερβία καὶ εἰς Οὐγγρίαν
 10 φθορεὺς φθάσει, κελύει τὸν στρατηγὸν σὺν τοῖς ἀναλω-
 μασι Γεωργίου τοῦ βοηθῆσαι· ἦν γὰρ πλούσιος σφόδρα. καὶ
 δὴ ἔρυεύσας καὶ λαβίων ἱππεὺς καὶ τοξότας ἄχρι χιλιάδας P. 122
 εἴκοσι πέντε περᾶ τὸν ποταμὸν, καὶ ταχυδρομήσαντες ἕως τῆς
 πόλεως τῆς καλουμένης Σοφίας καὶ πῦρ βάλλοντες ἐπέκησαν, V. 97
 15 καὶ τὰς πέριξ πάσας πόλεις καὶ κώμας, μηδὲν ἀφέντες· τὴν
 δὲ λείαν πῦσαν πέμψαντες ἐν τῷ ποταμῷ διεπέρασσαν, οἱ δὲ
 πρὸς τὴν Φιλιππόπολιν ἤλαννον. ὁ δὲ Μουράτ τὸν τῆς δὴ- A. C. 1443
 σεως στρατὸν ἀθροίσας (οὐκ εἶχε γὰρ εὐχερίαν τοῦ μετακα-
 λέσασθαι καὶ τὰ τῆς ἀνατολῆς φωσάτα) ἤλθεν εἰς τὴν Φι-
 20 λιππόπολιν. οἱ δὲ Οὐγγροὶ σὺν τῷ δεσπότη ἔλθόντες μέ- B
 χρι τῆς κώμης τῆς καλουμένης Ἰζλατὴ κατὰ τὴν τῶν Βουλ-
 γάρων γλωτταν, ὃ ἐρμηνεύεται χρυσῆ, ἦν γὰρ τὸ χωρίον
 ἀνὰ μέσον Σοφίας καὶ Φιλιππουπόλεως, ἐν δὲ τῷ μεταξὺ
 ὄρη καὶ δρυμῶνες δύσβατοι ἕως ἐγγὺς Φιλίππου. ἐβούλοντο

32. Interea, quem memoravimus Georgius Serviae despota, cum devastatam ditionem suam cerneret, spe ultima paucis in castellis posita, quae Hungariae erant, gemens quotidie nemine commiserante ad Hungariae regem venit. is puer admodum erat, ut omnia regina illius mater exercituumque praefectus Iancus moderarentur. quorum auxilium implorat, sortem suam conquestus. mota regina, magisque verita ne Servia deserta devastator in Hungariam penetraret, praefectum Georgio sumptus facienti opem ferre iubet: erat enim praedives. itaque equitum et sagittariorum millia viginti quinque sumptibus suis conscribit, fluviumque traiecit. citato deinde agmine Sophiam usque urbem perveniunt, igneque iniecto eam, aliaque circum oppida et pagos, nihil integrum relinquentes, comburunt. praedam universam trans flumen mittunt, et Philippopolim pergunt. eo Morates Occidentis copias contrahit, cum Orientis vires accersere non posset. Hungari cum despota ad vicum quendam, quem Bulgari Izlati (id est aureum) appellant, processere. is inter Sophiam et Philippopolim medius erat, interpositis usque ad Philippopolim montibus ac saltibus transitu dif-

γὰρ περᾶσαι τὰ ὄρη, πλὴν διὰ πελεκυφόρων καὶ δενδροτόμων ἀνδρῶν ποιῆσαι πορείαν πρῶτον, εἶτα εἰσελθεῖν. οἱ δὲ Τοῦρκοι περᾶσαντες τὰ δύσβατα καὶ ἐλθόντες ἀντικρυ τοῦ φωσάτου τῶν Οὕγγρων, δειλιάσαντες οὐ κατήλθον ἐκ τοῦ ὄρους ἐν τῷ πεδίῳ. οἱ δὲ Οὕγγροι καὶ μάλα θαρσαλέως ἀνέβησαν ἕως ἡμίσεος τοῦ ὄρους. οἱ δὲ Τοῦρκοι τοξοβολοῦντες **Κ**οὺκ ἐπαύοντο, πλὴν οὐδὲν ἦνυον. τέλος ἐρῶντες τὰ δύο μέρη μηδὲν ἀρεϊκὸν πράττοντες διὰ τὴν δυσκολίαν τοῦ τόπου, ἐστράφησαν ὀπισθεν ὅθεν ἦλθεν ὁ καθείς. τότε ὁ Μουράτ ἐδειλιάσειν, βαλὼν κατὰ νοῦν ὅτι ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ οὐκ ἴδεν δύναμιν Οὕγγρων διαβῆναι τὸν ποταμὸν, καὶ νῦν ὁ δεσπότης τοῦτο ἐνήργησε. πέμπει ἀποκρισιάριον εἰς τὸν δεσπότην, καὶ δίδωσι τὰς πόλεις ἀπάσας αὐτοῦ καὶ τὸν Σμέδροβον. πέμπει οὖν καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ τυφλοὺς ὄντας, καὶ τοῦ Δραγουλλίου ὁμοίως, καὶ ποιεῖ συνθήκας ἐνόρκους. καὶ **15** μὴνυεῖ ἐν Οὕγγριᾳ τῇ ἐγγένη καὶ τῷ τοποτηρητῇ τῆς βυσιλεί-
Dας. ἦν γὰρ πρωτοστράτωρ ὁ Ἰάγγος, ὃ δὲ τοποτηρητῆς τοῦ κράλη Οὕγγριας ἦν ὁ ῥήξ τῶν Σάξων· μετεκαλέσαντο γὰρ αὐτὸν καὶ ἐποίησαν ἐπίτροπον διὰ τὸ εἶναι νέον τὸν καθολικὸν κράλην· ἦν γὰρ τότε πεντεκαιδέκατον ἄγων ἔτος. καὶ **20** ἔρχονται οἱ Τοῦρκοι ἐν Οὕγγριᾳ, ἦγουν οἱ πρέσβεις, καὶ
A. C. 1443 δίδωσιν ὄρκους τῷ ῥηγί Σάξων, καὶ λαμβάνουσι ὄρκους τοῦ εἶναι φίλοι καὶ ἡγυμνημένοι· μήτε οἱ Οὕγγροι περᾶσουσι τὸν ποταμὸν τοῦ ἐλθεῖν κατὰ τοῦ Μουράτ, μήτε οἱ Τοῦρκοι κα-

scillibus. montes superare volebant Hungari, sed strata demum a lignatoribus via. Turci vero salebris superatis progrediuntur, donec Hungarorum castra conspiciunt: tum metu victi ex monte in campum non descenderunt. Hungari audacter dimidium montem escendunt, a Turcorum missilibus frustra petiti. tandem cum utriusque cernerent se loci angustia prohiberi quominus egregium aliquod facinus ederent, unde venerant, eo revertuntur. metu Morates tunc percussus, animo volvebat nunquam antea Hungarorum copias fluvium transiisse, nunc a despota esse traductas. legatos mittit ad despotam, urbes omnes ipsamque Smedrovium reddit, filios quoque excaecatos remittit, Draculio perinde suos, pacemque iureiurando sancit. eam reginae Hungariae et regni proregi significat: languis enim exercitus ducebat, regnum prorex procurabat Saxonum rex, quem Hungari curatorem regni constituerant, rege suo puero: quintumdecimum enim tum annum agebat. inde Turci legati in Hungariam transeunt cumque Saxonum rege pacem componunt: inter se amicitiam fore mutuam, Danubium neque Hungaros adversus Moratem traiecturos nec Moratem adversus

τὰ τῶν Οὐγγρων. ὁ δὲ Ἰάγγος οὐκ ᾤμοσεν λέγων „ἐγὼ δεσπόζομαι, οὐ δεσπόζω.”

Τότε εἰρηνεύσαντες οἱ Τούρκοι ὁμοίως καὶ Οὐγγροὶ καὶ Ἄρβοι, αὐτοὺς κατὰ τοῦ Καραμᾶν ποιεῖται τὴν παρασκευὴν. καὶ συναθροίσας πᾶσαν τὴν τῆς Θράκης καὶ Θεσσαλίας δύναμιν καὶ διαβὰς τὸν πορθμὸν, πῆξας τὰς σκητὰς ἐν τῇ Προύση παρεσκευάζει καὶ τὰ ἀνατολικά στρατεύματα. ὁμοίως πέμπει καὶ πρὸς τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν πρῶτον, Ἀλατίνην ὀνόματι, τοῦ συλλέξαι στρατὸν ἐκ τῆς Ἀμασσίας καὶ ἐλθεῖν ἐν Ἰκόνιῳ· ὁ καὶ πεποίηκεν. ὁ γὰρ Καραμᾶν, ὅτε ὁ δεσπότης σὺν τῷ Ἰάγγῳ ἤλθασιν κατὰ τοῦ Μουράτ, εὐρών καὶ οὗτος χώραν κατήλθε, καὶ ἔλαβε τὰς πόλεις αὐτοῦ ἄς προλαβὼν εἶλεν ὁ Μουράτ, καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ αἰτία τῆς μάχης. ἀπάρως δὲ ἐκ Προύσης ἤλθεν εἰς Κοτύαιον, ἐκεῖθεν ἐν Σαλονταρίᾳ, κἀκεῖ ποιήσας παρασκευὴν ἱκανὴν ἔρχεται εἰς Ἰκόνιον. ὁ δὲ Καραμᾶν φεύγων σὺν τῷ στρατεύματι εἰσῆλθεν ἐν τοῖς ὄρειοις τοῖς πρὸς Συρίαν ἐν ὄρεσιν ὄχυροῖς. Μουράτ δὲ τὸ Ἰκόνιον ἀφειδῶς κούρευσας, καὶ χρυσὸν καὶ ἄργυρον ἱκανὸν ἐκεῖθεν κομίσας, ἐν τῇ τῶν Λαρανδῶν ἔρχεται πόλει, κἀκεῖ πάνδεινα κακὰ ἐργασάμενος τοῖς Λαρανδῖνοῖς ἐστράφη λεηλατῶν καὶ κούρευσεν πᾶσαν πόλιν καὶ χώραν τοῦ Καραμᾶν, τὴν Ζημίαν ποιῶν ὁμοίως αὐτοῦ Τούρκοις. βουλόμενος δ' ἐξελθεῖν ἐκ τῆς γῆς τοῦ Καραμᾶν, ἀπέλυσε τὸν υἱὸν αὐτοῦ

Hungaros. Iangus autem non iuravit: sub domino enim se esse, non dominum.

Pace igitur inter Turcos Hungaros et Servios composita, Morates adversus Caramanum se accingit; collectisque Thraciae et Thessaliae copiis fretum traiecit, et Prusae castra metatus bellum parat, Orientisque illic milites cogit. Aladini quoque filio suo natu maximo mandat ut Amasiae exercitum conscribat et Iconium accedat; quibus paruit Aladines. Caramanus enim, qui tempore despota et Iangus Morati bellum inferebant, occasionem nactus redierat urbesque sibi a Morate ereptas recuperaverat. haecque fuit belli origo. Prusa motis castris Morates Cotyaeum venit, unde in Phrygiam Salutarium perrexit: ubi bellico apparatu, quantum necesse erat, instructo Iconium deinde venit. at Caramanus cum suis fugit, montesque Syriae finitimos, qui tutum ei receptum praebebant, occupat. Morates Iconium hostiliter depraedatus, magnam vim auri atque argenti inde secum portans urbem Laranda accessit; Larandinos omni aerumnarum genere vexavit; indeque deflectens grassatur populabundus, praedamque agit ex omnibus oppidis totaque Caramani ditione, damnaque Turcis eiusdem atque ipse erat gentis infert. sed cum excedere vellet ex Caramani finibus, filium suum dimisit, qui Amasiam reversus

- σὺν τῷ στρατῷ, καὶ ἐστράφη εἰς Ἀμασίαν, αὐτὸς δὲ κατε-
 C θῶν ἐν τῇ Προύσῃ ἐπέρασεν εἰς Θράκην θέρους ἤδη παρερ-
 χομένου. ὁ δὲ Καραμὰν ἐστράφη πάλιν ἐν τοῖς ἰδίοις αὐτοῦ
 A. C. 1443 τόποις. χειμῶνος δὲ ἄρξαντος ἦλθεν ἐξ Ἀμασίας εἰς τῶν
 Heg. 847 δούλων τοῦ Ἀλατὴν τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, μηνύων τὸν αὐτοῦ θά- 5
 νατον. ὁ δὲ Μωράτ μέγα πένθος ποιήσας (ἦν γὰρ ὁ Ἀλα-
 τὴν ἄγων ἔτος ὀκτωκαιδέκατον, ὥρατος πάνυ καὶ εὐτολμος),
 μετὰ δὲ τὸ πένθος καλέσας πάντας τοὺς ἀρχηγούς καὶ σα-
 τράπας αὐτοῦ ἀπέδειξεν ἡγεμόνα καὶ ἀρχηγὸν τοῦ ὑπῆκοου
 παντὸς τὸν δεύτερον υἱὸν αὐτοῦ, τὸν Μεχεμέτ, ἀφῆλιξ ἔτι 10
 καὶ παιδίον νέον ὑπάρχων. αὐτὸς δὲ περάσας ἐν τῇ ἀνατο-
 λῇ ἰδιωτεύων ἐν Προύσῃ ἐκάθητο.
- A. C. 1444 Ἐαρος δὲ ἄρξανμένου ἤλθασι κατασκοποὶ ἐκ τῶν τῆς Οὐγ-
 Heg. 847 B γρίας μερῶν ἀπαγγέλλοντες τῷ νέῳ ἡγεμόνι καὶ τοῖς φροντί-
 ζουσι αὐτῷ, Χαλίλ Σαριτζία καὶ Ζάγανος, ὅτι ἐν ταῖς 15
 ῥῆθαις τοῦ Ἰστρου συνάγεται πλῆθος Οὐγγρων καὶ Βλάχων
 πολὺ. ὁ δὲ Μεχεμέτ μηνύει τῷ πατρὶ αὐτοῦ. ὁ δὲ Μου-
 ράτ θυμώσας ἐπὶ τῇ παραβάσει τῶν ὄρκων, ἐλογίζετο τί
 ἄρα μέλλει γενέσθαι. θέρους οὖν ἀρχομένου ἐκάλει πρὸς αὐ-
 τὸν τὰς ἀπανταχοῦ δυνάμεις τῆς ἔω, πρὸς τὰς τοῦ κυνὸς 20
 ἐπιτολάς· καὶ ἐξ Αἰγαίου πελάγους ἀνεφάνησαν τριήρεις εἴ-
 κοσι πέντε, καὶ ἐλθοῦσαι ἀντικρὺ Καλλιουπόλεως ἐκόλουν
 τὸν πόρον. ὁμοίως καὶ μέρος τῶν αὐτῶν τριήρων ἔπλεον
 P. 124 μέγχι τοῦ ἱεροῦ στομίον κωλύουσαι τὰς ἐκεῖ πορείας. οἱ δὲ

est, ipse vero Prusam rediit et exacta iam aestate in Thraciam traiecit: Caramanus deinde ditionis suae foca repetit. hieme appetente venit ex Amasia Aladinis Moratis filii servorum unus, qui eum diem obisse nuntiat. hunc pater acerbo luctu planxit, quippe annum decimum octavum agens formosus admodum, et audax erat. luctu finito, omnibus ducibus ac satrapis suis convocatis, imperatorem principemque omnium sibi subditorum Mehemetem secundum filium suum, impuberem etiamtum admodumque puerum, designavit; ipse in Anatoliam profectus viam privatam Prusae quietus agebat.

Appetente autem vere ab Hungariae sinibus speculatores venerunt, qui novo imperatori eiusque consiliariis, Halili, Sariciae et Zagano, nuntiant Hungarorum et Walachorum ingens agmen ad Danubii ripam convenire; quem nuntium patri suo Mehemetes mittit. Morates violata fide attonitus, quid futurum esset deliberabat. aestate itaque inchoata, sub ortum caniculae, cunctas Orientis copias contrahebat. et ex Aegaeo mari triremes venerunt viginti quinque, et e regione Callipoleos stantes transitum impediabant. pars illarum usque ad ostium sacrum processere, illac quoque traiectum prohibita-

Οὐγγροὶ περιείσαντες τὸν πόρον τοῦ Δανούβειος ἤρχοντο ἀδελῶς
 καθαίροντες τὴν ἐδὸν καὶ λαμβάνοντες τὰ κάστρα· ἤλθουσαν οὖν
 μέχρι Βάρνας, ὃ δὲ Μουράτ μὴ εὐρίσκων πορείαν ἤσχαλλεν, οἱ
 δὲ τοῦ Μεχεμέτ ἐν ἀπορίᾳ ὄντες ἀθύμουν. τότε ἀναβὰς πρὸς
 5 τὸ τοῦ ἱεροῦ στόμιον ἐγγύς, καὶ εὐρῶν ἀδειαν ἀπὸ τῶν τριήρη-
 ων, ἐπέρασε καὶ αὐτὸς καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ. οἱ δὲ τοῦ Μεχεμέτ
 κρατῶντες Βύγλας, καὶ μαθόντες τὴν διάβασιν τοῦ Μουράτ,
 ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ ἠνώθησαν, καὶ δι' ἐτέρας δύο ἡμέρας ἐφθα-
 σαν ἐν τῇ Βάρνῃ. καὶ τῇ ἐπιούσῃ συνάψαντες πόλεμον φο-
 10 βερὸν καὶ φρικώδη, ἀπὸ πρωΐας ἕως ὄρας ἐννάτης κατέκο-
 πτον ἀφειδῶς οἱ Χριστιανοὶ τοὺς Τούρκους. περὶ δὲ ὄραν
 δεκάτην μείνας μόνος σὺν πεντακοσίοις ἢ πλέον ἢ ἑλαττον
 στρέφει τὰς ἡνίας τοῦ ἵππου ὃ ῥῆξ Σάξων κατ' αὐτοῦ. ὃ δὲ
 Ἰάγγος ἐκάλυεν· αὐτὸς δὲ οὐκ ἐπέισθη. καὶ προσεγγίσας
 15 καιρίαν δέχεται ὃ ἵππος πληγὴν, καὶ τὸν ἀναβάτην κύμβα-
 χον ἐφαπλοῖ, καὶ καρατομοῦσιν αὐτὸν παρεσθῆ. ὃ δὲ Ἰάγ-
 γος ἰσθθεὶς τὸ γεγονός, ἦν γὰρ ἡ κεφαλὴ ἀπρωρημένη τῷ δο-
 ρεῖ, καὶ κρανγαὶ καὶ ἀλαλαγμοί, καὶ „ὃ φεύγων φηγέτω.“
 κατέκοψαν οὖν οἱ Τούρκοι πλείστους, καὶ ἡ νύξ κατέλαβε, καὶ C
 20 ὃ Ἰάγγος μόλις διασωθεὶς ἐπέρασε τὸν ποταμὸν, οἱ δὲ Τούρκοι
 νικηταὶ τροπαιοῦχοι ἐπανέξευξαν. τότε ὃ εὐτυχὴς Μουράτ
 πάλιν τὴν περαιῖαν περᾶ, καὶ ἐν τῇ Μαγνησίᾳ ἀφικνεῖται,
 κακεὶ τὴν κατοίκησιν ἐμπορεύεται. ἀλλ' οἱ Χριστιανοὶ μήπω V. 99

rae. Hungari vero postquam Danubium transierunt iter securi per-
 gunt, obstacula removens, castra in deditionem accipientes, et
 Varnam usque progrediuntur. Morates interea traiectu exclusus do-
 lebat; quique Mehemeti aderant, consilii inopes animos desponde-
 bant. progressus tandem Morates ad ostium superius sacro vicinum,
 tutus trirremium insecutione cum suis transfretavit. sub Mehemete
 qui militabant, Byglis occupatis Moratisque transitu cognito, unius
 diei itinere ei se coniunxerunt, alterisque castris Varnam perveni-
 unt. postridie praelio commisso horrendo ac cruento a diluculo ad
 horam diei nonam Christiani nulli parcentes Turcos caedebant: ve-
 rum circa decimam horam Saxonum rex solus, suorum ferme quin-
 gentis stipatus, in Turcos equum impellit. dehortabatur Iangus, cui
 non paruit, et propius cum accessisset, letale vulnus equus accipit,
 sessoremque regem in caput pronum excutit; cui caput Turci illico
 amputarunt. casum statim cognovit Iangus: caput enim hastae prae-
 fixum sublime conspiciebatur, clamoresque et vociferationes excita-
 tae erant, „qui fugit fugiat.“ magnam itaque stragem Turci edunt;
 et nocte superveniente vix superato fluvio Iangus salvus evasit. Turci
 parta victoria fugatisque hostibus se receperunt. tum Morates prospe-

- νοήσαντες ὅτι αἱ ἀμαρτίαι ἡμῶν εἰσιν οἱ ἐμπεδοῦντες ἡμᾶς καὶ αἱ κακίαι ἡμῶν εἰσιν οἱ τὰ κακὰ προξενούντες, πάλιν ἑτέραν ἀφίησι καθ' ἡμῶν ὀργὴν ἢ τύχην. ὁ γὰρ Χαλίλ πρακτικὸς ὑπάρχων περὶ τὰ τῆς ἀρχῆς μεθοδεύματα, καὶ ὅτι ὁ νέος οὐκ εὐτυχήσει ποτέ, ἄγεται πάλιν παρ' αὐτοῦ ὁ Μου-5
- Dράτ ἐν τῷ παλατίῳ τῆς Ἀδριανοῦ καὶ εὐφημίζεται ὡς ἡγεμῶν. ὁ δὲ νέος ἡγεμῶν Μεχεμέτ ὁ υἱὸς αὐτοῦ στέλλεται παρὰ τοῦ πατρὸς τοῦ ἀρχηγεῖν ἐν τῇ Μαγνησίᾳ. μαθὼν δὲ τοῦτο ὁ Ἰάγγος περᾶ τὴν περαιάν τοῦ Ἰστρου ἐξ ἄλλης ὁδοῦ, καὶ διαβὰς τὰ στενωπὰ πάντα ἔρχεται πρὸς τὸ Νῆσιν, ἣ 10 πρὸς τὸν Κόσοβαν. καὶ ὁ Μουράτ σὺν πάσῃ τῇ στρατιᾷ αὐτοῦ ἑτοιμος. καὶ δὴ πολεμήσαντες ἀφ' ἐσπέρας, πρῶτ' σκοτίας οὔσης ἐγείρεται σὺν μερικαῖς στρατιώταις, καὶ ὡς δῆ-
- A. C. 1448 **Θ**εν ἐτοιμάσων πρὸ ὥρας τὸν πόλεμον αὐτὸς διέδρα· οἶδε Oct. 18 γὰρ τὴν στρατιάν τοῦ Τούρκου ὑπερέχουσαν ἐπὶ τὸ πλεῖστον 15 καὶ τοὺς Οὐγγροὺς δειλιῶντας καὶ εἰς φυγὴν μελετώντας.
- P. 125 τότε ὁ Μουράτ ἡλίον ἤδη ἀυγάζοντος ὄρων τὰς σκηνὰς τῶν Οὐγγρων διεσκεδασμένας καὶ εἰς φυγὴν βλέποντας ἐπέπεσεν ἐπ' αὐτούς, καὶ τοὺς μὲν ἐσκύλευσε τοὺς δὲ κατέσφαξεν· ἄλλοι ἔφυγον, καὶ ἐγένετο μεγάλη νίκη Μουράτ καὶ ἦτα 20 τοῦ Ἰάγγου. στραφεῖς δὲ μετὰ νίκης μεγάλης κατὰ τῆς Πελοποννήσου ἐστράτευεν. ὁ γὰρ Κωνσταντῖνος δεσπότης ὢν τότε Λακεδαιμονίας, καὶ ἰδὼν τὴν ἀφίξιν τοῦ ὀργῆος καὶ τὰς

ra fortuna usus in oppositam Europae Asiam redit, Magnesium petit, habitationemque sibi illic eligit. in Christianos autem nondum satis intelligentes peccatis nostris irretitos nos teneri vitiisque nostrae calamitates inferri, aliud telum irata fortuna immisit. Halil enim artium, quibus imperium regi debet, peritus, et adolescentulum Mehemetem nunquam fortunatum fore suspicatus, Moratem in palatium Adrianopoleos reducit imperatoremque salutat. iuvenis vero princeps Mehemetes a patre Magnesium missus est, ut illum provinciam administraret. hoc cum rescivisset Iangus, Istrum alia via transit, omnibusque angustiis superatis Nisim accedit, quae ad Cosovam sita est. Morates huic cum toto exercitu paratus occurrit. sub vesperam praelium ininitum. mane, priusquam illuxisset, cum agminis parte movet Iangus, et ad mature pugnandum omnibus simulate dispositis aufugit. Turcorum enim exercitum longe esse superiorem sciebat, Hungaros trepidare et fugam parare. Morates orto sole Hungarorum tentoria dissipata cernens, ipsos fugam spectantes, impressionem in eos facit; et alios spoliat, alios interficit; ceteri fugerunt, magna Moratis victoria, magna Iangi clade. converso inde itinere in Peloponnesum movit. Constantinus enim, qui Lacedaemonis despota erat,

τριήρεις ἐν Ἐλλησπόντῳ, ἐμαντεύσατο παντελῆ ἀπολίμην τῶν
 Τούρκων, καὶ ἐξελθὼν ἀπὸ τοῦ Ἑξαμιλίου εἶλε Θήβας καὶ
 τὰ περίξ χωρία. στραφεὶς δὲ ὁ Μουράτ σὺν εὐτυχίᾳ πλεί-^B
 στη στέλλει ἀποκρισιάριον, ζητῶν τὰς πόλεις αὐτοῦ. ὁ δὲ
 5 Κωνσταντῖνος οὐκ ἤθελε. καὶ στρατεύσας καὶ θεὸς χάρακα
 ἐν τῷ Ἑξαμίλῳ (ἦν γὰρ πρὸ τεσσάρων χρόνων οἰκοδομήσας
 αὐτό), ὁ δὲ Κωνσταντῖνος σὺν ἐξήκοντα χιλιάσιν ὧν ἐντός,
 αὐτὸς εἰσῆλθε καὶ ὡς ἐν ὀλίγῳ καὶ αὐτὸς καὶ Θωμᾶς ὁ
 ἀδελφὸς αὐτοῦ δεσπότης ὧν Ἀχαΐας παρεδίδοντο ὑπὸ τῶν
 10 Ἀλβανῶν· πλὴν αὐτοὶ τὸν δόλον ἐννοήσαντες ἀπέδρασαν. ὁ
 δὲ Μουράτ μέχρι Πατρῶν καὶ Γλαρέντζας δραμῶν, καὶ C
 ἀφανισμῷ παραδούς πάντα τὰ ἐκεῖ, ὑπανέστρεψε χαλάσας
 τὸ Ἑξαμίλιον, ἐρείπιον καταλιπὼν αὐτό, αἰχμαλωτεύσας
 πλῆθος λαοῦ ἐπέκεινα χιλιάδες ἐξήκοντα.

15 33. Ὁ δὲ βασιλεὺς Ἰωάννης ποδαλιγῶ πιεζόμενος ἐν V. 100
 πολλοῖς ἔτεσιν, καὶ μετὰ τὴν ἐπάνοδον ἀπὸ Ἰταλίας ἐν πολ- D
 λαῖς θλίψεσι καὶ δυσφορίαις ὧν πῆ μὲν διὰ τὴν τῶν ἐκκλη-
 σιῶν ταραχὴν πῆ δὲ διὰ τὴν ἐκδημίαν τῆς δεσποίνης, κατέ-
 λαβεν αὐτὸν νόσος, καὶ ἐν ὀλίγαις ἡμέραις ἐτελεύτησεν, ὕστα- A. C. 1448
 20 τοις βασιλεὺς χρηματίσας Ῥωμαίων. τὸν δὲ Κωνσταντῖνον Oct. 31
 πέμψαντες οἱ τῆς Κωνσταντίνου ἡγαγον αὐτὸν ἐν τῇ πόλει,
 καὶ πρέσβεις στείλας εἰς τὸν Μουράτ καὶ δεξιῶσας αὐτὸν
 σὺν δώροις καὶ μελιχίοις λόγοις εἰρήνευσεν αὐτόν, ἄρας ἐκ

comperta regis expeditione triremiumque ad Hellespontum appulsu,
 Turcas internecione perituros praedixerat, utraque Hexamilium pro-
 gressus Thebas vicosque vicinos occupaverat. Morates rebus pro-
 sperere admodum gestis reversus, legatum mittit urbes sibi ereptas
 repetitum; quibus se decessurum negavit Constantinus. movit in eum
 Morates, et ad Hexamilium, quod ante annos quatuor refecerat, ca-
 stra metatur. inerat cum sexaginta militum millibus Constantinus,
 quem facile superat: ipsum enim eiusque fratrem Thomam Achaiae
 despotam Albani statim prodebant; quorum fraude patefacta fuga
 sibi consuluerunt. Morates interim Patras usque et Glarenciam ex-
 currit, cunctisque sibi deletis, Hexamilioque everso et in ruderum
 congeriem redacto, mancipiis ultra sexaginta millia captis, retro-
 cessit.

33. Imperator autem Iohannes per multos annos podagra con-
 flictatus, post reditum ex Italia multis curis ac sollicitudinibus op-
 pressus, cum propter ecclesiarum perturbationem tum ob despoenae
 interitum, morbo correptus est et paucos post dies obiit ultimus Ro-
 maeorum imperator ipse. itaque Cpolitani Constantinum legatis mis-
 sis in urbem arcessierunt. is cum legatos ad Moratem misisset cum
 donis verbisque blandis, animum eius placavit, offensionum praeto-

μέσση πάντα παρεληλυθότα σκάνδαλα. βουληθεῖς δὲ γάμους
 P. 126 ποιῆσαι τῷ υἱῷ αὐτοῦ ἡγάγετο νύμφην ἐκ τῶν ἡγεμόνων πρὸς
 τὰ τῆς Ἀρμενίας ὄρια κειμένων, θυγατέρα τοῦ Τουρκατῆρ
 ἀνδρὸς ἀρχηγοῦ τῶν ἐκεῖσε παρακειμένων Τουρκομάνων,
 ὑπεράνω Καππαδοκῶν. τὴν δὲ συγγένειαν ταύτην οὐ κατε- 5
 δέξατο ὡς ἐν δυνάμει καὶ πλούτῳ ἰσοτερίζων αὐτῷ, ἀλλ' ὅτι
 ἐν μέσῳ τῶν Τουρκοπερσῶν καὶ τοῦ Καραμᾶν οἰκῶν ὁ ῥηθεὶς
 Τουρκατῆρ εἶχε πάντοτε συμμαχεῖν τῷ ἐν τῇ Ἀμασειᾷ ἡγε-
 μονεύοντι υἱῷ τοῦ Μωράτ, καὶ προσκρούειν καὶ τῷ Καραμᾶν
 κάτωθεν ὁρμῶντι καὶ τῷ Καρὰ Ἰουσοῦφ ἄνωθεν, καὶ μεσι- 10
 τευούσης τῆς συγγενείας κεκτῆσθαι παρ' αὐτοῦ τὴν τυχοῦσαν
 Βάρωγην καὶ βοήθειαν· ὅθεν καὶ στελλας ἕνα τῶν αὐτοῦ βε-
 ζιρίδων τὸν λεγόμενον Σαριτζιαν ἡγάγεν αὐτὴν ἐκ τοῦ οἴκου
 πατρὸς μετὰ τιμῆς ὅτι πλείστης καὶ δόξης, φέρουσαν θησαυ-
 ροὺς πολλοὺς καὶ φερνὴν πολυτάλαντον. ὁ δὲ Μωράτ καὶ 15
 πενθερὸς αὐτῆς μαθὼν ἐγγίζουσαν ἐν τῷ πορθμῷ τῆς Καλ-
 λιουπόλεως ἐπεμψε μεγιστᾶνας ἀπ' Ἀδριανοῦ καὶ στρατὸν
 εὗζωνον, καὶ ὑπάντην ποιήσαντες ἡγάγον εἰς τοὺς οἴκους τοῦ
 ἡγεμόνος ἐν Ἀδριανουπόλει. ὁ δὲ ἡγεμὼν μετὰ πλείστης
 χαρᾶς ἀποδεξάμενος τὴν νύμφην ἤρξατο τελεῖν τοὺς γάμους, 20
 καὶ καλέσας πάντας τοὺς ὑπὸ χεῖρα ἀρχηγοὺς καὶ ἡγεμόνας
 οὕτω Τούρκους κατὰ Χριστιανούς, ἅπαντες ἔθεον σὺν δό-
 ροις πολλοῖς ἐορτάζοντες τὰ γαμήλια. ἀρξάμενοι ἀπὸ μηνός
 C Σεπτεμβρίου, καὶ τελειώσαντες τὸν μῆνα Δεκέβριον, ἐτελείω-

ritatum causa omni remota. Morates cum uxorem dare filio suo decrevis-
 set, a principibus Armeniae finitimis sponsam ei petivit, Turcatis
 filium, Turcomanorum, qui ultra Cappadoces siti sunt, principis hanc
 affinitatem ambiebat non ut viribus ac divitiis sibi parem, verum
 quia Turcatis inter Turcopersas et Caramanum medius poterat filio
 suo Amasiae degenti opem ferre et tam Caramano ab maritimis locis,
 quam Cara Iusup (id est nigro Iosepho) a superioribus bellum
 inferentibus sese opponere. intercedente igitur inter ipsos affinitate,
 auxilium quantumcumque ab eo sperabat. misit itaque unum Vesi-
 forum suorum Sariciam, qui illam summo honore et gloria ornatam,
 thesauros multos dotemque ditissimam ferentem domo paterna ab-
 duxit. Morates socer ut ad fretum Callipoleos ipsam accedere cognovit,
 Adrianopoli proceres ei manumque expeditam militum obviam
 misit, qui exceptam Adrianopolim in palatium principis deduxerunt.
 laetus admodum sponsam excepit imperator, nuptiasque celebravit,
 invitatis omnibus ditionis suae ducibus et principibus, cum Turcis
 Christianis; qui multis cum donis accurrerunt. mense Septembri
 coepit celebrari nuptiae. transacto Decembri desitae. itaque patris

τε καὶ ὁ γάμος. τοὺς σὺν αὐτῇ οὖν ἐλθόντας οἰκείους τοῦ
 πατρὸς αὐτῆς δαψιλῶς φιλοφρονήσας καὶ παντοίαν εὐεργε-
 σίαν ἀμείψας εἰς τὰ ἴδια ἐπεμψε· τὸν δὲ υἱὸν αὐτοῦ τὸν
 νεόνυμφον ἅμα τῇ γυναικὶ ἐν τῇ ἡγεμονίᾳ τῇ μικρᾷ Ἀσίᾳ
 5 καὶ τῇ Λυδίᾳ ἀπέλευσεν. ἐλθὼν δὲ εἰς Μαγνησίαν τοῦ
 Ἰανουαρίου μηνὸς ἤδη μεσαζομένου, καὶ παρελθόντος τού-
 του ἄγων ὁ Φεβρουάριος πέμπτην, εἰς τῶν ταχυδρόμων
 ὡς ὠκύτερός τις αἰτὸς ἐπέστη, διδοὺς αὐτῷ γραφὴν εἰς
 χεῖρας ἀσφαλῶς κατεσφραγισμένην. ἀνοίξας οὖν αὐτὴν V. 101
 10 καὶ ἀναγνούς ἔγνω τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. ἡ δὲ
 γραφὴ ἦν σταλεῖσα παρὰ τῶν βεζιριδῶν, τοῦ τε Χαλὶλ D
 καὶ τῶν ἐτέρων. ἐδήλου οὖν τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς
 αὐτοῦ, καὶ τὴν ἔλευσιν αὐτοῦ τοῦ ἀναγινώσκοντος μὴ βρα-
 δύναι, ἀλλ' εἰ δυνατόν, ἐπιβῆναι Πηγᾶσφ ἵππῳ πτερόεντι
 15 καὶ ἀφικέσθαι ἐν Θράκῃ πρὸ τοῦ ἀκουσθῆναι εἰς τὰ πέριξ
 ἔθνη ἡ ἀγγελία τῆς τελευτῆς τοῦ ἡγεμόνος. ὃ καὶ πεποιήκεν.
 αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἐπιβὰς ἐνὶ τῶν δρομαίων Ἀραβικῶν ἵππων οὐκ
 εἶπεν ἄλλο τοῖς μεγιστᾶσιν αὐτοῦ πλὴν „ὄ αγαπῶν με ἀκο-
 λουθεῖτω μοι.” αὐτὸς δὲ ταχέως ᾤχετο ἔχων ἔμπροσθεν
 20 τοὺς οἰκείους δούλους τοξότας καὶ ὠκυδρόμους, ἀμφοτεροδε-
 ξίους εἰπεῖν γίγαντας πάντας πεζοὺς, τοὺς δὲ ξιφηφόρους P. 127
 καὶ ἀκοντιστάς ἱππέας ὄπισθεν. καὶ δὴ ἐν ἡμέραις δυσὶν ἀπὸ
 Μαγνησίαν διαβάς τὸν πορθμὸν ἐν Χερρονήσφ κατέστη, καὶ
 ἀναμείνας ἐν Καλλιουπόλει ἄλλας δύο ἡμέρας τοῦ συναθροί-
 25 σθῆναι τοὺς ἀκολουθήσαντας, ἕνα τῶν ταχυδρόμων πέμψας

servas, qui sponsam comitati erant, optare habitos Morates et omnis
 generis beneficiis affectos domum remisit. filium deinde suum, no-
 vum maritum, cum uxore in Lydiam Asiae minoris provinciam, ut
 eam regeret, dimisit. cumque post medium Ianuarium Magnesium
 venisset, eoque mense exacto Februarii dies quintus ageretur, cur-
 sorum unus, aquilae instar celeriter volantis, accedit, epistolamque
 diligenter obsegnatam ei tradit; qua resignata ac lecta patris sui obitum
 didicit Mehemetes. scripserant illam Veziri, Halil ac ceteri patris
 eius mortem nuntiabant: ipsum hortabantur ut protectionem suam
 minime differret, sed, si posset fieri, Pegasum equum alatum con-
 scenderet, inque Thraciam, priusquam gentes vicinae principem ob-
 isse rescissent, veniret. paruit his, et confestim cursorem equum
 Arabicum conscendit, nihil magnatibus suis praeter ista locutus: „qui
 me diligit, sequatur me.“ cito abeuntem celeres servi sagittarii, vel-
 ut gigantes ambidextri, praecedebant, equites iaculatores et ensiferi
 aequabantur; biduoque a Magnesia in Chersonesum freto superato
 pervenit. duos deinde dies Callipoli substitit, ut eos qui secuti erant
 expectaret. Cursorem quoque Adrianopolim praemisit, qui eum in

ἐν Ἀδριανοῦ ἐμήνυσε τὴν αὐτοῦ ἐν Χερρονήσῳ διάβυσιν. καὶ διαλαλίας συχνῆς γενομένης καὶ φήμης ἀπανταχοῦ ὡς ὁ ἡγεμῶν ἐν Καλλιουπόλει, ἵνα μὴ ὁ συρφετώδης ὄχλος ἀτακτήσας ἀφηνιάσῃ (ἔθος γὰρ ἦν αὐτοῖς ἐν ταῖς ἀλλαγαῖς τῶν ἡγεμόνων ἐνεργεῖν σιῶσαι· διὰ τοῦτο καὶ τελευτὴν πολλάκις 5 κρύπτοντες λέγουσι τῷ λαῷ ὡς ὁ ἡγεμῶν ἀσθενεῖ· καὶ τοῦτο ποιοῦσιν ὅτε ὁ μέλλων διαδέξασθαι οὐχ εὐρίσκεται ἐν τῷ Βτόπῳ ὁ τελευτῶν ὑπάρχει), μετὰ ταῦτα ἀπάρας ἀπὸ Καλλιουπόλεως συνέρρεον πλήθη πολλὰ προσκυνοῦντες αὐτῷ. ἐλθόντος δὲ πλησίον τοῦ κύμπου ἐξῆλθον ἅπανα ἡ τάξις τῆς 10 ἡγεμονίας, οἱ τε βεζιριδες καὶ σατράπαι καὶ ἑπαρχοὶ καὶ δήμαρχοι, καὶ οἱ τῆς μιαρᾶς αὐτῶν θρησκείας μύσται καὶ διδάσκαλοι, καὶ οἱ ἐν ἐπιστήμαις καὶ τέχναις ἀσχολούμενοι, καὶ μέρος πολὺ τοῦ συρφετώδους λαοῦ εἰς τὴν αὐτοῦ ὑπάντην. ἐλθόντος οὖν τοῦ ὄχλου κατὰ πρόσωπον τοῦ ἡγεμόνος ὡς μί- 15 λιον ἐν στοιχηδόν, καὶ ἀποβάντες τῶν ἵππων πάντες, πεζοὶ τὴν πορείαν πρὸς τὸν ἡγεμόνα ἐβάδιζον· ὁ δὲ ἡγεμῶν καὶ οἱ μετ' αὐτὸν ἴσταντο ἐποχούμενοι. ἐλθόντων οὖν ἄχρι ἡμίσεος Cμιλίου, ἄκρας σιωπῆς ἐν τοῖς χεῖλεσιν αὐτῶν οὔσης, ἀθρόον σιάντες κοπετὸν μέγα μετὰ δακρῶων ἀνήγειραν. τότε καὶ αὐτοὺς 20 ἀποβὰς τοῦ ἵππου σὺν τοῖς ὑπ' αὐτόν, καὶ αὐτοὶ τὰ ὅμοια ἔπραττον, βοῆς σὺν κλαυθμῷ τὸν ἀέρα πληροῦντες. καὶ ἦν ἰδεῖν μέγα πένθος καὶ κοπετὸν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐξ ἀμφοτέρων

γ. δ. deest P.

Chersonesum traiecisse nuntiaret. crebris deinde sermonibus et fama ubique vulgatum est principem Callipoli adesse, ne plebs infima tumultu excitato ferociret. solebant enim in principium mutatione seditionibus agitari: quare morte saepius celata principem morbo laborare multitudini persuadent, eoque pacto, cum successor longius abest ab iis locis ubi decessor obiit, eam deludunt. cum Callipoli discessisset, iter pergenti multi, ut eum venerarentur, obviam venerunt. et ubi agro Adrianopolitano appropinquavit, omnes aulae ordines officialesque, Veziri, satrapae, provinciarum et oppidorum rectores, impuraeque religionis mystae et doctores, quique scientiarum ac artium periti erant, turba denique plebis ei occurrerunt. postquam illa multitudo uno milliari obviam principi ordinatim processit, equis omnes desiliunt et pedibus incedunt. at princeps et comites eius equis insidebant. milliare deinde dimidium emensi labiis compressis magnoque silentio, gradum stiterunt, planctumque ingentem cum lacrimis omnes simul ediderunt. ipse quoque princeps equo tunc desiliit cum comitatu suo, pariterque atque illi planxerunt, clamoribus et eiulatibus aerem verberantes. illa die luctum ingentem ac planctum ab utraque parte cernere erat. principem ubi con-

τῶν μερῶν. συνελθόντες οὖν καὶ προσεγγίσαντες ἀλλήλοις, προσεκύνησαν οἱ μεγαστᾶνες τῷ ἀρχηγῷ, ἀσπασάμενοι τὴν αὐτοῦ χεῖρα. καὶ ἐπιβάντες τῶν ἱππων εἰσῆλθον ἐν τῇ πόλει ἄχρι τῆς πύλης τοῦ καλατίου, καὶ ὁ ἡγεμὼν εἰσελθὼν ἕκαστος εἰς τὰ ἴδια ἀνεχώρησε. τῇ δὲ ἐπαύριον παραστάσεως γενομένης μεγάλης κατὰ τὸ ἔθος, καὶ πλεον τι ὡς τοῦ ἡμεῖνος ἔτι ὄντος νέου καὶ ἐν τῇ ἀρχῇ νεωστὶ εἰσελθόντος, ἐν τῇ καθέδρῃ τῇ πατρικῇ καθεσθείς (ὡς οὐκ ὄφελον, πλην ὁ παραχωρήσει θεοῦ διὰ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν) Ἰσταντο ἐξ ἐναντίας πάντες οἱ σατράπαι ἀπομακρόθεν καὶ οἱ βεζίριδες τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ὃ τε Χαλίλ πασίας καὶ ὁ Ἰσαὰκ πασίας. οἱ δὲ τούτου βεζίριδες Σιαχὴν ὁ εὐνούχος καὶ Ἰπραῖμ ἦσαν προσεγγίζοντες αὐτῷ κατὰ τὴν συνήθειαν. τότε ὁ ἡγεμὼν Μεχεμέτ ἠρώτησε τὸν Σιαχὴν τὸν αὐτοῦ μεσάζοντα „τί ὅτι ἀπομακρόθεν Ἰστανται οἱ μεσάζοντες τοῦ μου πατρὸς; κύλευσον αὐτούς, καὶ V. 102 εἰπὲ τῷ Χαλίλ ἐστάναι ἐν τῷ τόπῳ αὐτοῦ. ὁ δὲ Ἰσαὰκ ἀπελάθεται ἐν Προῦση σὺν τοῖς λοιποῖς τῆς ἐφίας ἄρχουσι, ταφῇ δοῦναι τὸ σῶμα τοῦ ἐμοῦ πατρὸς· ἐχέτω δὲ καὶ τῶν ἀνατολι- P. 128 κῶν θεμάτων τὴν φροντίδα.“ ἀκύσαντες οὖν ταῦτα, παρε- 20 οὖν δραμόντες κατὰ τὸ σὺνήθες ἠσπάσαντο τὴν αὐτοῦ χεῖρα· καὶ ὁ μὲν Χαλίλ ἔμεινε μεσάζων, ὁ δὲ Ἰσαὰκ λαβὼν τὸ πτώμα τοῦ ἡγεμόνος σὺν πλείστοις ἄρχουσι καὶ οἰκονομίᾳ πολλῇ εἰς Προῦσαν ἀπῆλθε, καὶ ἔθαψεν αὐτὸ ἐν τῷ παρ' αὐτοῦ δομηθέντι βωμῷ, πλείστα νομίσματα κενώσας ἐν χερσὶ κενήτων 25 ἐν τῇ κηδεῖα.

venerunt magnates, manum eius deosculati adoraverunt. consensis deinde equis urbem ingressi, principemque comitati ad palatii portam, ipso palatium ingresso domum unusquisque suam redeunt. post die cum frequentiores solito ad concionem convenissent, utpote principe iuvene et nuper imperium adepto, sedebat ipse in solio paterno (quod utinam non contigisset. verumtamen deo permittente factum propter peccata nostra), e regione autem satrapae omnes procul et Veziri patris eius, Halil et Isaac Bassae, stabant. ipsius vero Veziri, Siachin eunuchus et Abrahamus, ut mos est, ei adstant. tunc imperator Siachin mesazontem suum interrogavit: „quare patris mei mesazontes procul stant? voca eos, et dic Halili ut locum consuetum repetat. Isaacus vero cum ceteris Orientis praefectis Prusam abito, ut patris mei cadaver sepulturae mandet; et provinciarum orientalium curam gerito.“ his auditis celeri passu ad eius manum deosculandam accedunt; et Halil mesazontis dignitatem retinuit, Isaacus magnatibus plurimis stipatus cadaver principis defuncti magna pompa Prusam deducit, et in aedicula ab ipso constructa sepelivit; dumque funus effertur, nummorum magnam vim pauperibus distribuit.

Ὁ θάνατος οὖν τοῦ Μωράτ οὐκ ἦν πολυνοσοδέστατος οὐτ' ἀχθρηφόρος, ἀλλὰ καὶ παρὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἀτιμωρητότερος καὶ παθῶν καὶ νόσων ἐλευθερώτερος, οἶμαι θεοῦ Β κρινοντος κατὰ τὴν τοῦ ἀνδρὸς πρὸς τὸ κοινὸν εὐνοίαν καὶ τὴν συμπαθεστάτην πρὸς τοὺς πένητας διάθεσιν· οὐ μόνον 5 γὰρ ἐν τοῖς αὐτοῦ κατὰ γένος καὶ κατ' ἀσέβειαν ἀλλὰ καὶ τοῖς Χριστιανοῖς, ἃς ἐνόρκους συνθήκας ἔπραττεν, ταῦτας εἰς τέλος ἀσινεῖς καὶ ἀθολώτους ἐφύλαττεν· εἰ γὰρ καὶ παρρασπονδᾶς τῶν Χριστιανῶν τινες καὶ παραβάσεις τῶν ὄρκων μεταχειρισθέντες τὸν ἀλάθητον τοῦ θεοῦ ὀφθαλμὸν οὐκ ἔλα- 10 θον καὶ τὴν δίκην δικαίως τιμωρηθέντες παρ' αὐτοῦ τοῦ ἐκδικητοῦ, οὐκ εἰς μακρὰν τὰ τῆς μῆνης ἐξετείνοντο πλέθρα, ἀλλ' εὐθὺς μετὰ τὴν νίκην οὐ κατεδίωκεν ὁ βαρβαρος, οὐκ εἰς C τέλος τὸν ἀφανισμόν ἐδίψα τοῦ τυχόντος ἔθνους· ἀλλ' ἅμα οἱ ἠττηθέντες πρεσβεῦσιν τὰ τῆς εἰρήνης ἐσκέψαντο, καὶ αὐ- 15 τὸς προθύμως ἐδέχετο καὶ τοὺς πρέσβεις μετ' εἰρήνης ἀπέλυε, μισῶν τὰς μάχας, ἀγαπῶν τὴν εἰρήνην· καὶ ὁ πατὴρ τῆς εἰρήνης ἀντεμέτρησε τὴν τελευταίαν τοῦ βαρβάρου ἐν εἰρήνῃ, καὶ οὐκ ἦν μάχαιρα. ἦσαν δὲ αἱ τῆς νόσου πᾶσαι ἡμέραι τέσσαρες. Ἐξελθὼν γὰρ ἐκ τοῦ παλατιοῦ σὺν ὀλίγοις νεανίσκοις 20 ἐδιέβη τὴν νῆσον ἣν οἱ ποταμοὶ διαρραγέντες πλησίον τῆς πόλεως αὐτὴν εἰς εὐρυχωρίαν κατέστησαν, καὶ λιπαρᾶς οὕσης τῆς γῆς βοσκήματα καὶ τροφαὶ τῶν ἀλόγων ζώων χλοεραὶ φύονται· D ἀγέλαζονται γὰρ ἐν αὐτῇ φορβάδαι καὶ ἡμίονοι καὶ τῶν ἵππων 19. ἦν μάχαιρα] nonne ἐν μάχαιρα?

Morates itaque non diuturno aut gravi morbo occubuit, sed longe, quam pater eius, doloribus et aegritudine minus vexatus. hoc ei tributum dei decreto mihi videtur propter huius viri erga genus humanum benevolentiam, et erga pauperes misericordiam. non solum enim quae cum generis et impietatis sociis, sed etiam quae cum Christianis foedera sanciverat, integra semper servavit. etsi enim Christianorum nonnulli pacem violare conati dei oculum, cui nihil est absconditum, non latuerunt, sed poenas meritas vindici illi dederunt, non perdurabat tamen ipsius ira, nec partam victoriam barbarus persequeretur aut ullam gentem funditus evertebat: sed ubi primum victi pacem per legatos petiere, ipse eos facile admittebat et cum pace dimittebat, pugnas aversatus, concordiae studiosus. ideo pacifica morte nec ferro properata pacis pater eum remuneratus est; quatuorque tantum diebus decubuit. egressus enim cum adolescentibus aliquot palatio suo in insulam traiecit, quam prope urbem fluvius divius longam latamque efficit. eius pingui in solo pecoribus apta pascua virent, et congregantur ibi equae, muli et equi, quos princeps educat, generosi. aedes quoque egregiae insunt, cum ad balneorum usum

οὐκ ἀγέρωχοι τοῦ ἡγεμόνος, οἰκοδομὰς τε διαφορωτάτας εἰς
 θάλασσαν τε καὶ τέρψιν κατὰ καιρούς, καὶ πᾶν ἄλλο χρῆσιμον
 εἰς ἀπόλαυσιν. ἐβούλετο δὲ διατρέψαι ἡμέρας ἱκανὰς ἐκεῖ
 ἰδιάζων σὺν δλίγοις οἰκειοτάταις πρὸς ἀναψυχὴν καὶ ἀνακω-
 5 χὴν τῶν φροντίδων καὶ κόπων τοῦ παρελθόντος γάμου. δια-
 βὰς οὖν καὶ ποιήσας ἡμέραν μίαν, καὶ τρυφήσας οὐχ ὡς
 σύνηθες, τῇ ἐπιούσῃ ἐκέλευσεν ἄγασθαι εἰς τὸ παλάτιον, εἰ-
 πὼν ὡς κεφαλὴν καὶ τὸ λοιπὸν σῶμα καταβαρὺς καὶ ναρκοῦ-
 10 δες περίεστι. κατακλιθεὶς οὖν καὶ τρεῖς ἡμέρας νοσήσας
 ἐπιληψήσας ἀπέθανεν δευτέρᾳ τοῦ Φεβρουαρίου μηνος τοῦ
 5 ἰνῆ ἔτους. λέγεται δὲ ὅτι μετὰ τοὺς γάμους καὶ πρὸ
 τοῦ διαβῆναι τὴν νῆσον μιᾷ τῶν νυκτῶν ἰδεῖν ὄραμα τοιοῦ- P. 129
 τον· ἕνα φοβερὸν ἄνδρα ἐστάναι ἐνώπιον αὐτοῦ, τὸν δὲ συ-
 σταλέντα τῷ φόβῳ ἐκράτησεν αὐτὸν τῆς χειρὸς ὃ φανεὶς ἀνὴρ.
 15 ἐφόρει δὲ ἐν τῇ δεξιᾷ αὐτοῦ χειρὶ σφενδόνην χρυσοῦν εἰς τὸν
 ἀντίχειρα δάκτυλον. ἐκβαλὼν οὖν ὃ φανεὶς τὴν σφενδόνην
 ἀπὸ τοῦ μεγάλου δακτύλου τοῦ ἡγεμόνος ἔβαλεν αὐτὴν ἐν τῷ
 λιχανῷ τῷ μετὰ τὸν ἀντίχειρα, εἶτα ἐξορμαθίσας αὐτὴν ἐκ
 20 τοῦ δακτύλου τοῦ λιχανοῦ ἤρμωσε αὐτὴν εἰς τὸν μεσαίτατον
 δάκτυλον, μετὰ δὲ τοῦτον εἰς τὸν μετὰ τὸν μεσαίτατον, καὶ
 ἀθῆς εἰς τὸν ὑστατον τὸν μικρὸν. μετὰ ταῦτα ἐκβαλὼν τὴν
 σφενδόνην ὃ φανεὶς καὶ λαβὼν ἀφανῆς γέγονε. καὶ ὁ ἡγεμὼν
 25 ἐξυπνος γενόμενος προσεκαλέσατο τοὺς αὐτοῦ μάντις, εἰρηκῶς V. 103
 τὸ ὄραθῆν. αὐτοὶ δὲ τὴν μὲν σφενδόνην τῇ ἡγεμονίᾳ διέκρι- B
 ναν, τοὺς δὲ δακτύλους τὸν μὲν πρῶτον εἰς αὐτόν, τοὺς δὲ
 ἄλλους εἰς τοὺς μετ' αὐτὸν ἀνθρῆτεύουσας εἶξ αὐτοῦ. ἔτεροι

tum ad delicias voluptatesque pro anni tempestate captanda comparatae. multos illic dies privatim cum paucis familiaribus transigere volebat, ut a curis et laboribus, quibus nuptiarum celebratione defessus fuerat, respiraret. transvectus igitur cum diem unum genio non ut solebat indulsiasset, postridie in palatium se transferri iubet, capitis gravedinem, reliqui corporis torporem questus. post tridui morbum, secunda Februarii die obiit, anno mundi 6958 (Christi 1450.) fertur ei post nuptias, antequam in insulam abiret, nocte quadam tale insomnium oblatum esse. virum specie terribili coram ipso adstitisse, et pavore percussi manuum apprehendisse; quemque annulum in pollice manus dextrae gestabat princeps, ille pollicis detractum in digitum indicem immisit, inde in medium, tum in aequentem, tandem in minimum et extremum; mox excussum annulum abtulit. somno solutus princeps somniorum interpretibus vocatis, quid viderit, exponit. ii annulo principatum significari dixerunt, digitorum primo ipsum principem, ceteris posteros eius postea

δὲ κρύβδην καὶ σιωπηρῶς τὸν μὲν μεγαδάκτυλον τὸν αὐτοῦ τῆς ζωῆς ὕστατον χρόνον διέκριναν, τὴν δὲ ἀφαίρεισιν τῆς σφενδόνης τὴν δεσποτείαν, τὰς δὲ εἰσάξεις καὶ ἐξάξεις τῶν ἐτέρων τεσσάρων διὰ τῆς σφενδόνης δακτύλων τὸν μετ' αὐτὸν ἡγεμονεύσειν μέλλοντι τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐτῶν τῆς ἡγεμονίας ἐσύγκριναν, καὶ τότε τέλος ἔξει ἡ τυρουννίς. ἀλλ' ἐπανώμεν αὐθις πρὸς τὴν διήγησιν, καὶ ἴδωμεν τί τὸ αἰμοβόρον τοῦτο θηρίον ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ κατέφθειρε καὶ κατεδαπάνησε καὶ εἰς τέλος ἠφάνισε.

Πέμψας τοίνυν τὸ σῶμα τοῦ πατρὸς αὐτοῦ εἰς ταφὴν ἐν 10 τῇ Προύσῃ, αὐτὸς ἤρξατο ἐρευνᾶν τὰ ταμεῖα καὶ τοὺς θησαυροὺς τοὺς πατρικοὺς, καὶ εὐρῶν ἀναριθμήτους ἐν ἀργυροῖς σκεύεσιν, ἐν χρυσοῖς, ἐν λίθοις τιμίοις καὶ ἐν νομίμασι πολυταλάντοις, αὐτὸς οἰκεία σφραγίδι κατασφραγίσας ἐν τῷ ταμείῳ πάλιν ἀπέθετο. εἶτα εὐρῶν παιδίον ἄρρεν τοῦ πα- 15 τρὸς αὐτοῦ ὡς μηνῶν ὀκτώ γεννηθὲν ἐκ τῆς θυγατρὸς τοῦ ἡγεμόνος Σινώπης Σπεντιάρ νομίμου γυναικὸς (καὶ γὰρ αὐτὸς ἐκ δουλίδος ἐγένετο), ὄντος οὖν τῆς μητρὸς τοῦ παιδὸς καὶ μητριᾶς αὐτοῦ τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐν τῷ παλατίῳ ἕνεκα κα- 20 δραμυθίας τοῦ τυράννου, στείλας ἕνα τῶν ἀρχόντων ἐκ τῶν οὐίων τοῦ Ἐβρενέζ, Ἀλὶν ὀνόματι, πρωτοοσιτύριος ὢν τῷ τότε καιρῷ, ἐν τῷ οἴκῳ τῆς ὄφθεισης τὸ παιδίον ἐπνίξεν. ἐπὶ τὴν αὐρίον δὲ καὶ αὐτὸν τὸν Ἀλὶν ἐθανάτωσε, τὴν δὲ μητέρα τοῦ παιδὸς καὶ μὴ βουλομένην τῷ δούλῳ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ

imperio polituros. alii occulte et secreto pollice coniiiciebant ultimum vitae annum indicari, annulo exuto imperium extracto et immisso per ceteros ordine digitos annos successoris, quibus exactis regnare desineret. sed ad historiae seriem redeamus, inspiciamusque quibus fera ista sanguinis avidae sitiens perniciem attulerit, quaeque consumperit ac everterit.

Patris funere procurato, eius cadavere Prusam elato ibique sepulto, arcas et thesauros paternos scrutari coepit, quos immensos, aureis argenteisque vasis lapillisque pretiosis plenos signataeque pecuniae locupletissimos invenit; hancque gazam recondit, et sigillo suo gazophylacium obsignat. infantem deinde masculum invenit, quem pater suus ex principis Sinopes filia, coniuge legitima, susceperat, cum ipse ancilla natus esset. cumque infantis mater in palatium privignum suum Mehemetem consolatura venisset, ipse interim e proceribus suis unum Halim, Eurenensis filium, primum ostiarium in aedes novercae suae misit, qui puerum strangularet. postridie patrati huius fratricidii Halim quoque morte affecti; puerique occisi matrem vel invitam patris sui mancipio, qui Isaacus vocabatur, nu-

τῆ Ἰσαὰκ εἰς γάμον ἡρμόσατο. τὴν δὲ ἑτέραν αὐτοῦ μητρι-
 ἄν, τὴν θυγατέρα Γεωργίου δεσπότου Σερβίας, χριστιανι-
 κωτάτην οὖσαν ἐβούλετο μὲν καὶ αὐτὴν ἑτέρῳ τῷ τυχόντι
 δούλω δοῦναι· ἀλλὰ φοβηθεὶς μὴ πως ὁ πατὴρ αὐτῆς ἐγγί-
 5 ρη κατ' αὐτοῦ τὴν τῶν Οὐγγρων μάχην, τῆς ἡγεμονίας αὐ-
 τοῦ ἔτι μὴ παγιοθείσης ἀλλὰ ἄκμῃν εἰς σύστασιν προχωρη-
 σούσης, ὃ ἐβουλήθη οὐκ ἐδύνατο πράξαι. ὁ δεσπότης γὰρ
 ἀκούσας τὸν θάνατον τοῦ γαμβροῦ αὐτοῦ Μωράτ καὶ τὸν
 Μεχμετ τὴν ἡγεμονίαν ἀναλωσάμενον, εὐθὺς ἀποκρισιαρίουσ P. 130
 10 ἐπέμψεν παραμυθῆσαι αὐτὸν καὶ παρηγορῆσαι ὡς ἀπαρφανι-
 σθέντα, καὶ τὰς συνθήκας καὶ συννομοσίας, αἷς εἶχε μετὰ
 τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ἀνανεῶσαι καὶ ἀσφαλίσασθαι δι' ὄρκων,
 ἔτι τε καὶ τὴν θυγατέρα ζητῆσαι καὶ λαβεῖν εἰς τὰ ἴδια· ἃ
 καὶ πεποίηκεν, αὐχ ὡς θέλων εἰρηρικῶς καὶ εὐνοϊκῶς διάγειν
 15 καὶ ἡγεμονεῦειν, ἀλλὰ καιρὸν ἐξαγοράζων· ὅταν γὰρ λάβῃ
 ἐκεῖνον, ἀδικίας καὶ ἀνομίας ποιήσει. ταῦτα καὶ ἕτερα τὴν
 ἀρνίου δορὰν ἕπενδυθεὶς ἐπραττε, λύκος ὢν καὶ πρὸ τῆς γε-
 νέσεως. φιλοφρόνας οὖν δεξιωσάμενος τοὺς ἀποκρισιαρίουσ B
 καὶ ἐνωμότους συνθήκας δούσ καὶ λαβῶν ἀπέλυσεν ἐν εἰρή-
 20 η, στείλας καὶ τὴν αὐτοῦ μητριᾶν πρὸς τὸν πατέρα αὐτῆς
 μετὰ μεγάλης δόξης τε καὶ τιμῆς, εὐεργεσίας τε πλείστας καὶ
 χώρας ἀπονείμας αὐτῇ ἐκ τῶν ὄριων Σερβίας εἰς διατροφὴν

16. ἐκεῖνος P.

ptum dedit. alteram quoque suam novercam, Georgii Serviae despo-
 tae filiam, Christianae pietatis tenacissimam, volebat et ipsam alii
 cuidam servo connubio iungere: sed veritus ne pater eius Hungaros
 ad bellum sibi inferendum exciret, antequam recens susceptum impe-
 rium stabilivisset, libidine sua abuti prohibitus est. despota quippe
 de generi sui Moratis obitu certior factus, et rerum summam obti-
 nere Mehemetem, apocrisarios ad eum statim destinat consolandi ac
 doloris levandi, quod patre orbatum esset, gratia; ut etiam foedera
 et pacta, quae sibi cum eius patre intercesserant, renovaret et sa-
 cramento stabiliret; insuper ut filiam suam repeteret et domum pa-
 ternam reduceret: quae omnia Mehemetes praestitit, non eo tamen
 animo ut pacifice regnare amicitiamque colere vellet, sed, quam ad-
 versum se occasionem dari metuebat, redimeret; quam ubi sibi com-
 modam naetus fuerit, contra ius fasque iniuria inferret. haec et alia
 sub agni pelle, etiam antequam nasceretur, latitans lupus faciebat.
 apocrisarios amice benigneque suscepit, mutuoque sacramento foede-
 ra renovavit, et pacifice eos dimisit; simulque novercam eius patri
 splendide ac honorifice habitam remisit; beneficiis etiam ac muneri-
 bus quamplurimis eam locupletavit, locis in Serviae finibus assigna-
 tis, unde omnia ei ad victum ceterosque vitae usus suppetere.

καὶ θεραπείαν παντοίαν αὐτῆς. ὁμοίως καὶ οἱ ἐν Κωνσταντινουπόλει τότε οἰκοῦντες δύστηνοι Ῥωμαῖοι καὶ δυστυχεῖς σὺν τῷ δεσπότῃ Κωνσταντίνῳ, μαθόντες καὶ αὐτοὶ τὴν ἐναλλαγὴν τῆς ἡγεμονίας, ἔστειλαν πρέσβεις χάριν παραμυθίας καὶ τῆς ἀρχῆς τὴν καθεδρῖαν ἠροαγορευόντες, τίνες εἶνα; 5

Coī ἄρνες τῶν λύκων, οἱ στρουθοὶ τὸν ὄφιν, οἱ ψυχορραγοῦντες V. 104 τὸν θάνατον. ἐκεῖνος δὲ ὁ πρὸ τοῦ ἀντιχρίστου ἀπίχριστος, ὁ τοῦ Χριστοῦ μου ποίμνης φθορεὺς, ὁ ἐχθρὸς τοῦ σταυροῦ καὶ τῶν πιστευόντων εἰς τὸν ἐν αὐτῷ παγέντα, φιλικὸν προσωπεῖον ἐνδυθεὶς ὡς μαθητῆς τοῦ μεταμορφωθέντος εἰς ὄφιν 10

Σατανᾶ, ἀποδέχεται τὴν πρεσβείαν καὶ γράφει νέας διαθήκας, καὶ ὀμνύει θεὸν τοῦ ψευδοπροφήτου καὶ τὸν συνώνυμον αὐτοῦ προφήτην καὶ τὰς μιαιρὰς αὐτοῦ βίβλους καὶ ἀγγέλους καὶ ἀρχαγγέλους τοῦ στέργειν καὶ ἐμμένειν ἐφ' ὄρου ζωῆς αὐτοῦ ἐν ἀγάπῃ καὶ ὁμονοίᾳ μετὰ τῆς πόλεως καὶ τοῦ δε- 15

σπότης Κωνσταντίνου σὺν πᾶσι τοῖς περιχώροις καὶ πόλεσιν D ὑπὸ τὴν αὐτὴν δεσποτείαν, καὶ τὴν εὐνοίαν καὶ διάθεσιν ἣν ἐκέκτητο ὁ πατὴρ αὐτοῦ μετὰ τοῦ βασιλέως Ἰωάννου τοῦ προβεβυσιλευκότος καὶ τοῦ δεσπότης Κωνσταντίνου τοῦ νῦν, ἐν αὐτῇ τῇ γνώμῃ καὶ αὐτὸς ζῆσαι καὶ τεθνήσκει. ἐπέκεινα 20

δὲ τούτων τῶν καλῶν ὑποσχέσεων ἐδωρήσατο καὶ κατ' ἕτος τῇ βασιλείᾳ Ῥωμαίων ἐκ τῶν εἰσοδημάτων τῶν παρὰ τὸν Στρυμόνα κειμένων χωρίων ἀριθμὸν ἀσπρῶν τ', αἰτήσαντες ταῦτα οἱ τρισ-

dem tempore Romaei Epolitani aerumnosi ac infelices, despota quoque Constantinus de novo principe ad imperium evecto certiores facti, legatos consolandi gratia simulque cum eo gratulandi de principatus initione destinant. verum qui et ad quem mittebant? agni ad lupum, passeret ad serpentem, qui mortem sinu gestando ultima suspiria ducunt. ille vero ante Antichristum Antichristus, Christi domini mei caularum devastator, crucis et in eum qui cruci affixus est credentium hostis, amici personam indutus ut Satanae, qui in anguem se transformaverat, discipulus, legatos suscipit, nova foedera pangit, deum falsi prophetae sui et prophetam sibi cognominem impurosque eius libros iurat, angelos et archangelos testatus pacem se servaturum, et per totum vitae tempus cum urbe et despota Constantino, cum omnibus circumiectis oppidis et castris huius ditioni subditis amicitiam ac concordiam sibi intercessuras, et quo affectu animoque benevolo pater suus erga imperatorem Iohannem, qui decesserat, et Constantinum despota se gesserit, eo se, quamdiu viverit, ipsos prosecuturum. his speciosis promissis donum adiecit, Romaeorum imperio trecenta millia asprorum ex annis redditibus locorum, quae Strymon alluit, largitus. aerumnosissimi illi eam pecuniam

ἀθλιοι ἔνεκα τροφῆς καὶ ἑτέρας ἐξόδου τοῦ Ὀρχάν τοῦ προλε-
 χθέντος ἀπογόνου τοῦ Ὀθμάν. καὶ δὴ καλῶς κατὰ τὸ δοκοῦν
 ποιήσαντες τὴν ἀγάπην ἀπῆσαν καὶ αὐτοὶ χαίροντες. ὁμοίως
 καὶ οἱ τῆς Βλαχίας καὶ οἱ τῶν Βουλγάρων καὶ οἱ τὰς νήσους P. 131
 5 κατοικοῦντες, Μιτυληναῖοι Χῖοι Ῥόδιοι, ἐκ τοῦ Γαλατοῦ Γε-
 νοῦνται, ἐκ πάντων ἐλθόντες σὺν δώροις προσεκύνησαν τῷ ὡς
 ἀληθῶς σαρκοφῶρον δαίμονι, καὶ λαβόντες τὰ πιστὰ κατὰ τὸ
 δοκοῦν αὐτοῖς ἀπῆσαν.

34. Τὰ πάντα οὖν, ὡς αὐτὸς ἐλογίζετο, ἀπαρτίσας B
 10 καλῶς ὁ κακός, καὶ εἰρηναίαν κατάστασιν πεπλασμένως ἐν-
 δείξας ἅπασιν τοῖς Χριστιανοῖς, καὶ σὺν αὐτῷ τῷ ἐπιτρόπῳ
 Οὐγγρίας τῷ Ἰάγγω τριῶν ἐτῶν εἰρήνην ἀσφαλισάμενος, αὐ-
 τὸς κατὰ τοῦ Καραμάν ἐκστρατεύει προφάσει αἰτίας ὡς αὐ-
 τὸς τῶν Χριστιανῶν ὑπάρχει φίλος ἀκίβδηλος, καὶ οἱ Χρι-
 15 στιανοὶ τὴν φιλίαν τὴν πρὸς αὐτὸν ἔχουσιν ἀδόλωτον ἄλλοι-
 θνεῖς ὄντες καὶ ξένης θρησκείας, ὃ δὲ Καραμάν Μουσουλμά-
 νος ὦν καὶ λατρῶων τὰ τοῦ Μωαμῆδ ἀεὶ καὶ πάντοτε οὐ
 παύεται διεγείρων πολέμους καὶ ταραχὰς ἐν καιρῷ περιστά-
 σεως. βουλευθεὶς οὖν ἠθέλησε, καὶ θελήσας ἐγένετο. ἐφθασε
 20 γὰρ ἐνωτισθεὶς ὁ Μεχεμὲτ ὡς ὁ Καραμάν ἀκούσας τὸν θά- C
 νατον τοῦ Μωράτ κατέδραμεν ἀπὸ τῶν ὀρίων αὐτοῦ καὶ
 ἐχειρώσατο φρούρια τρία καὶ γῆν ἰκανήν· ἀλλ' οὐκ ἦν ἐν

19. βουλευθεὶς Bullialdus.

petierunt, unde Orchanem Othmanicum alerent ceterosque sumptus
 ei necessarios facerent. amicitia itaque ex animi sententia firmiter
 stabilita, legati laeti redierunt. qui pariter ex Walachia venerant et
 Bulgaria; insulares quoque, Mitylenaei, Chii, Rhodii et Genuenses
 Galatam incolentes undequaque profecti donis allatis eum, daemo-
 nem revera carnivorum, venerati sunt, et accepta ab eo fide dis-
 cesserunt.

34. Omnibus, ut iste malignus putabat, rite et ut e re sua
 erat compositis, cum Christianis universis ficta pace inita, induciis-
 que in tres annos cum Iango Hungariam regente pactis, in Carama-
 num bellum hanc causam praetextens movet. quod cum inter se
 Christianosque, quibus benevolum se praestabat, quamvis gente ac
 religionis ritu omnino distinctos, amicitia mutua sincera nec simula-
 ta intercederet, Caramanus interim Musulmanus ipse Mahometisque
 religionis cultor semper et ubique bellum et turbas excitare, arrepta
 occasione imminentis rebus Othmanicis periculi, non cessaret. con-
 sultatione habita id decrevit, et libidini suae fortunam obtemperan-
 tem habuit. antea enim Mehemetes intellexerat Caramanum Moratis
 morte comperta ultra fines imperii sui excurrisset, castra tria et lon-
 gum agrorum tractum subegisse; quae quidem Morates a maioribus

τῶν προγόνων ἢ τῶν φρουρίων καὶ τῆς γῆς τῆ Μωράτ κα-
 τοχή, ἀλλὰ πρὸ ὀλίγων χρόνων ἐκ τῶν τοῦ Καραμάν κατα-
 V. 105 δυναστεύων ἀφῆρπαξεν, ὡς καὶ ὁ λόγος φθύσας ἐδήλωσεν.
 εὐρῶν οὖν εὐλογον αἰτίαν ὁ υἱὸς τοῦ ἄρπαγος κατὰ τοῦ πρώ-
 ην ἀδικηθέντος καὶ διὰ τοῦτο ἀνερουνῶντος τὰ ἴδια, σὺν δυ-
 νάμει κατ' αὐτοῦ ἐστράτευσε. καὶ δὴ περάσας τὸν πορθμὸν σὺν
 τοῖς στρατεύμασι τῆς δύσεως, καὶ εἰς τὴν Προῦσαν ἀναμεί-
 νους τὰ τῆς ἀνατολῆς στρατεύματα, ἀπᾶρας ἐκεῖθεν εἰς Κο-
 D τυάιον ἀφίκετο, καὶ ἐκεῖθεν εἰς Σαλουταρίαν τῆς Φρυγίας, τὸ
 καὶ Καρύσαρην παρὰ Τοῦρκους λεγόμενον, ἐγγὺς ὃν ἐν τοῖς 10
 ὁρίοις τοῦ Καραμάν. τότε ὁ Καραμάν ἀκούσας τὴν ἀφίξιν
 τοῦ Μεχεμέτ ἔστειλε πρέσβεις ἐκ τῶν μεγαστάνων αὐτοῦ, αἰ-
 τῶν λύσιν τῶν ἐσφαλμένων σὺν ἀποδόσει τῶν ὧν ἀφείλετο
 P. 132 φρουρίων. καὶ ὁ τύραννος κατένευσε δι' αἰτίαν τὴν ἣν λέ-
 ξων ἔρχομαι. ἡ γὰρ μαρὰ τῶν Ῥωμαίων συναγωγὴ ἐσέψα- 15
 τό τινα ματαιίαν βουλήν, στείλασα πρὸς αὐτὸν πρέσβεις, λέ-
 γοντες πῶς ὁ βασιλεὺς Κωνσταντῖνος (οὐπω γὰρ ἦν στεφθεῖς,
 ἀλλὰ οὐδὰ στεφθῆναι ἔμελλε διὰ τὸ προορηθῆν, πλὴν βασι-
 λέα ἐκάλουν Ῥωμαίων) λέγουσιν οὖν πρῶτον τὰ τῆς πρεσβεί-
 ας μηνύματα τοῖς μεσάζουσιν, ὡς ἔθος αὐτοῖς, ὡς ὁ βασι- 20
 λεὺς τῶν Ῥωμαίων τὴν τῶν κατ' ἔθος ἀσπρῶν τριακο-
 σίων χιλιάδων ποσότητα οὐ καταδέχεται. „καὶ γὰρ ὁ Ὀρ-
 χάν, ὅς ἐστι καὶ αὐτὸς υἱὸς τοῦ Ὀθμάν καθὰ καὶ ὁ ὑμέτε-
 ρος ἀρχηγὸς Μεχεμέτ, ὑπάρχει τέλειος ἄνδρας τῆ ἡλικία· καὶ

suis non acceperat, sed Caramano viribus superior, ut in superioribus narravimus, ante paucos annos eripuerat. nactus ergo iustam causam raptoris filius ei, qui nuper iniuria adfectus erat et propterea recuperare sua tentaverat, bellum infert. iamque fretum transvectus cum copiis occidentalibus, dumque Orientis exercitus ei se coniungerent Prusae transacto tempore, inde Cotyaeum abiit; unde in Phrygiam Salutariam, Turcis Carasarin dictam, vicinam Caramani finibus perrexit. cognita Mehemetis profectione Caramanus magnates aliquot suae ditionis legatos ad eum misit, qui admissorum veniam peterent, et ablata castra redderent. quibus propter dicendam mox causam tyrannus acquievit. Romaeorum enim stultus ac insipiens coetus consilium imprudens iniit, dum ad eum legatos destinant, qui Constantinum imperatorem salutatum esse nuntiarent. hunc, quamvis nondum coronatum, nec ob praedictas causas coronandum, Romaeorum imperatorem nihilominus appellabant. Mesazontibus itaque, ut mos est, quae in mandatis habebant exponunt legati, querunturque Romaeorum imperatorem consuetam asporum trecentorum millium pensionem annuam non accepisse. Orchanes enim, inquirunt, Oth-

καθ' ἐκάστην συρρέουσιν ὅτι πλείστοι πρὸς αὐτὸν κυριω-
 μῶντες καὶ ἀρχηγὸν ἀναγορεύοντες. αὐτὸς δὲ θέλων φιλοτι- **B**
 μῆσαι καὶ δωρήσασθαι οὐκ ἔχει πον τὰς χεῖρας ἀπλωῶσαι.
 αἰτῶν οὖν τὸν βασιλέα, ὁ βασιλεὺς οὐκ εὐπορεῖ τοῦ δοῦναι
 5 τόσον ὅσον αἰτεῖ. ἐκ τῶν δύο οὖν ἐν αἰτοῦμεν; ἢ τὴν πρόσ-
 οδον διπλασιάσαστε, ἢ τὸν Ὀρχάν ἀπολύομεν. οὐκ ἔστι γὰρ
 τοῦτο χρέος ἡμέτερον τὸ τρέφειν τοὺς Ὀθμάνου παῖδας, ἀλ-
 λά δεῖ τρέφεσθαι ἐκ τῶν δημοσίων· ἄρκεῖ γὰρ ἡμῖν ἡ τού-
 του κατάσχεσις καὶ ἡ μὴ τοῦ ἐκβῆναι τῆς πόλεως κώλυσις.”
 10 ταῦτα καὶ ἄλλα πλείω ὁ Χαλὶλ πάσιας ἀκούσας (καὶ γὰρ ἦν
 διὰ παντὸς φίλος τῶν Ῥωμαίων ἐκ δύο τινῶν αἰτιῶν· ἡ μὲν
 μία τὸ εἶναι προσηγῆ κατὰ γνώμην καὶ ἡμερον, ἡ δὲ ἕτερα
 ὅτι ἦν δωρολήπτης· καὶ εἴ τις αὐτῆ διελέγετο φέρων ἐπὶ
 χεῖρας χρυσίον καὶ δεικνύων ὡς κάτοπτρον, ἀπροσκόπτως **C**
 15 ἀπέπτυνεν διὰ γλώττης ἄνευ φόβου πάντα λόγον σκληρόν), ἀκού-
 σασ οὖν τοὺς παρὰ τοῦ βασιλέως λόγους καὶ συγκλήτου τοὺς
 μνησθέντας τῆ ἡγεμονί Μεχεμέτ, οὕτως πρὸς τοὺς ἀποκρισια-
 ρίους ἐφθόγγετο. „ὦ ἀνόητοι καὶ μωροὶ Ῥωμαῖοι, τὰ τῆς δια-
 νοίας ὑμῶν πανουργεύματα οἶδα ἐγὼ πρὸ πολλοῦ. ἄψετε ἃ
 20 κατέχετε. ὁ παρωχηκὼς ἡγεμὼν ἡμερος καὶ εἰς πάντα ἀρραι-
 φνῆς φίλος ἐτὶν γχανεν καὶ χρηστῆς συνειδήσεως ἄνθρωπος·
 ὁ δὲ νῦν ἡμέτερος ἡγεμὼν Μεχεμέτ οὐκ ἔστι τῆς τοσαύτης γνώ-

mani prosapia aequae ac dux vester oriundus est, vir aetatis perfectae; ad quem singulis diebus quamplurimi confluunt; dominum ducemque appellant ac salutant. ipse vero, unde ipsis largiatur, non habet, ideoque imperatorem rogat; qui petenti, cum ipsum pecunia deficiat, satisfacere nequit. alterum itaque postulamus: aut duplam pensionem nobis solvite, aut Orchanem liberum dimittimus. neque enim Othmani posteros alere tenemur: sed in id ex aerario vestro pecunia erogari debet; custodire illum, et ne urbe profugiat prohibere, nobis oneris satis incumbit. haec et similia audivit Halil Basa, qui Romaeis duabus de causis favebat, quod facilis ac mansuetas indolis esset, quodque dona libenter ab his acciperet. siquis sane quovis de negotio cum eo acturus aurum in eius manum misisset, et tanquam politum speculum ostendisset, sermones quantumvis asperos sine offensionis metu effutire poterat. cum, inquam, audisset, quos ab imperatore et senatu Mehemeti principi legati sermones afferebant, eos sic allocutus est. o stulti et insipientes Romaei, consilia vestra astuta et fraudulenta iamdiu est cum intelligo. illa omitte. defunctus princeps, et rectae conscientiae vir idemque mansuetus, sinceram cum omnibus amicitiam coluit. qui nunc imperat Mehemetes, non ea est, qua vos confiditis, sententia. si namque manus ipsius, cuius audacia ferocitas et impetus mihi perspecti sunt,

μης, ἣν ὑμεῖς θαρρεῖτε, καὶ γὰρ εἰ ἐκ τῶν χειρῶν αὐτοῦ ἀπο-
 δραύσει Κωνσταντινούπολιν, πρὸς τὸ θρασυ καὶ ἄγχιον καὶ ὀρη-
 D τικὸν αὐτοῦ λέγω, γινώσκων γινώσομαι ὅτι ἔτι θεὸς παραβλέπει
 τὰς ὑμῶν διαβουλάς καὶ διαστροφάς. ἄνθρωποι μωροί, τὴν
 χθὲς καὶ πρότερον γενομένην μεθ' ἡμῶν ἔνορκον πράξιν ἤδη 5
 φέρομεν, καὶ εἰ δυνατόν εἰπεῖν, τὰ γεγραμμένα οὐπω ἐξήρσανται.
 νῦν δὲ διότι τὴν ἀνατολὴν διαβάντες καὶ ἐν Φρυγίᾳ διάγον-
 τες, θέλετε φεβῆσαι ἡμῶς, δεικνύντες τὰ παρ' ὑμῖν κατεσκευα-
 σμένα συνήθη μορμολύκεια. οὐκ ἔσμεν παιδάρια ἄνευ γνώ-
 σεως ἢ δυνάμεως. εἴ τι δύνασθε πράξαι, πράξατε. εἰ βού- 10
 λσαθε τὸν Ὁρχάν δεῖξαι ἡγεμόνα ἐν Θράκη, δεῖξατε. εἰ τοῦς
 P. 133 Οὐγγρους μελετᾶτε διαπερῶσαι τὸν Δάνουβιον, ἐλθέτωσαν. εἰ
 V. 106 καὶ ὑμεῖς βούλεσθε τοῦ καταδραμεῖν καὶ λαβεῖν ἢ πρὸ πολ-
 λου ἀπωλέσασθε, τοῦτο ποιήσατε. πλὴν γινώσκετε ὅτι εἰς οὐ-
 δὲν τούτων εὐδοκιμήσετε, ἀλλὰ μᾶλλον καὶ ὃ δοκεῖτε ἔχειν 15
 ἀρθῆσεται ἀφ' ἡμῶν. πλὴν ἐγὼ ἀναγγελοῦ τῷ κυρίῳ μου,
 καὶ τὸ αὐτῷ βουλευτὰν γενέσθω." ταῦτα ἀκούσας ὁ Μεχε-
 μὲτ καὶ θυμοῦ πλησθεὶς οὐκ εἶχε τί ποιῆσαι, καὶ τῷ Κα-
 ραμᾶν συνεσπέισατο. εἶχε γὰρ ἐπιλογισμὸν τοῦ ἀφανίσαι
 αὐτὸν κατὰ κράτος· ἀλλὰ κατὰ νοῦν ἐσκόπει, „μή πως ὁ βα- 20
 αιλεύς τῶν Ῥωμαίων, ἐν τῇ ἀνατολῇ ὄντος μου, προσκαλέ-
 σθαι τὰ λοιπὰ τὰ ἔθνη τῶν Χριστιανῶν, καὶ ἐκβαλοῖ καὶ
 B ὑπολύσοι τὸν Ὁρχάν, καὶ σὺν τῇ ἀρωγῇ τούτων γενήσεται

Cpolis effugerit, tunc certissime cognoseam calumnias vestras men-
 temque pravam deum vindicare nondum velle. viri fatui, quam heri
 et nudius tertius pacem sacramento invicem adacti sancivimus, do-
 mum tantum non portamus; et si ita dicere liceat, in tabulis exa-
 rata scriptura nondum desiccata est. nunc vero quare in Anatoliam
 transiistis et in Phrygiam pervenistis, ostentatione terriculamentorum,
 vobis ex more confictorum, metum nobis iniecturi? viribus invalidi
 et rerum notitia carentes pueri haud sumus. vos siquid valetis, effi-
 cite. Orchanem si Thraciae principem renuntiare vultis, hoc agite.
 si Hungaros cis Danubium accersere cogitatis, trajiciant. si nostra
 quoque invadere, quaeque ante plures annos amisistis, repetere ac
 recuperare vobis propositum fuerit, id quoque licet. id vos tamen
 scire velim, nihil horum ex voto vobis cessurum; quin etiam ea eri-
 pientur vobis, quae possidere existimatis. ista omnia denique domi-
 no meo nuntiabo, quodque visum ei fuerit, fiet. his auditis ira suc-
 census Mehemetes anceps animi haerebat. cum Caramano propterea
 ad pacis conditiones adductus est, quem totis viribus pessumdare
 decreverat. verum ita secum cogitabat motus. dum, inquit, in Ana-
 tolia dego, Romaeorum imperator ceteras gentes Christianas in me
 concitabit et Orchanem liberum dimittet; harumque nationum ora

κύριος τῆς ἀνατολῆς, καὶ τὰ τῆς δύσεως παραχωρήσει τοῖς
 Ῥωμαίοις." ταῦτα καὶ τὰ τούτοις ὁμοια λαβῶν κατὰ νοῦν
 βλέπει τοὺς πρόβειαι τοῦ Καραμῖν ἰλαρῶ βλέμματι, καὶ κα-
 5 τὰ καιρὸν ἐπαπειλητικὸς λόγους αὐτοὺς εἰδίδου, παρὰ καιρὸν
 δὲ καὶ πρᾶους, ἕως οὗ τὴν εἰρήνην ἐνόρκως ἠσφαλίσατο καὶ
 μετὰ ἀγάπης ἀπέπεμψε. τοὺς δὲ τοῦ βασιλέως πρόβειαι ἀπε-
 κρίνατο ὡς „ἤδη διασυντόμως ἐν Ἀδριανουπόλει μέλλομεν
 εἶναι, κἀκεῖ ἐλθόντες ἅπαντα τὰ τῷ βασιλεὶ καὶ τῇ πόλει
 10 ἀναγκαῖα ἀναγγεῖλατέ μοι, καὶ ἐτοιμὸς ἔχω τοῦ δοῦναι πᾶν
 τὸ ζητούμενον." σὺν τούτοις δὲ καὶ ἑτέροις μελιχίοις λόγοις C
 κολακεύσας ἀπέλυσεν. ὁ δὲ Μεχεμέτ διαβὰς δι' ὀλίγων ἡμερῶν
 τὸν πορθμὸν καὶ ἐν τῇ Ἀδριανοῦ εἰσελθὼν, παρευθὺν στεῖλας
 ἕνα τῶν δούλων αὐτοῦ ἐν τοῖς κατὰ τὸν Στρυμόνα χωρίοις
 15 ἐκώλυσε τὴν πρόσοδον τὴν εὐεργετηθεῖσαν τῷ βασιλεὶ, καὶ
 τοὺς ἐπιβλέποντας καὶ οἰκοδοσοτεύοντας ταύτην ἐδίωξε, τὸν
 πρῶτον χρόνον μόνον γευσάμενος. μετὰ δὲ τοῦτο τὸ ἔργον
 ἑτέρου ἤψατο λίαν ἐπιζημίου καὶ θανασίμου κατὰ Ῥωμαίων.
 χεϊμαῖνος γὰρ ἀρξάμενος προστάγματα καὶ διαλαλίας ἐν τε
 20 δύσει ἐν τε ἀνατολῇ ἐν ἑκάστη ἐπαρχίᾳ τοῦ ἐτοιμάσαι οἰκο-
 δόμους τεχνίτας χιλίους καὶ ἐργάτας κατὰ ἀναλογίαν τῶν τε- D
 χνιῶν καὶ ὑσβεστοκαύστας καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν πᾶσαν ἐργασίαν
 καὶ παρακομιδὴν, τοῦ εἶναι ἐτοιμοὺς ἐν ἑαρι εἰς κατασκευὴν

Occidentis provinciae Romaeis cedent, dum Orchanes Orientem retine-
 bit. haec et similia animo volvens, sereno ac mansueto vultu Carama-
 ni legatos admittit: minaces sermones opportune ad eos habet; man-
 suete ac benigne alias praeter tempus alloquitur, donec pacem sa-
 cramento adactus constituisset et amice complexus dimisisset. ad im-
 peratoris autem legatos haec verba respondit: Adrianopoli brevi ad-
 erimus. illuc cum venerimus, omnia quae imperatori et urbi neces-
 saria sunt nobis exponite. quodcumque rogaveritis, id praestare pa-
 ratus sum. his et aliis sermonibus blandis usus eos dimisit. Mehe-
 metes ergo paucis diebus fretum transvectus Adrianopolim accessit;
 statimque quemdam servorum suorum in regionem ad Strymonis ripas
 sitam mittit, qui reditus imperatori concessos ei solvi vetaret,
 illorumque administratores et procuratores, qui anni unius solum-
 modo pensionem perceperant, expelleret. hoc peracto rem aliam
 damnosam admodum ac perniciosam Romaeis aggreditur. hieme ad-
 ventante per provincias singulas Occidentis ac Orientis edicta pro-
 mulgari iubet, mandatque ut fabri et architecti mille, in unoquoque
 loco ratione multitudinis eorum habita, operarii etiam numero fa-
 brorum congruentes et calcis coctores congregarentur; et ut omnia
 verbo dicam, cuncta quae ad opus absolvendum et ad comportandas
 materias necessaria erant, vero appetente praesto essent ad castrum

- κάστρον ἐν τῷ στομίῳ τοῦ ἱεροῦ ὑπεράνω τῆς πόλεως. τότε οἱ Ῥωμαῖοι ἀκούσαντες τὴν πικρὰν ταύτην ἀγγελίαν, καὶ οἱ ἐν Κωνσταντίνου καὶ οἱ ἐν πάσῃ τῇ Ἀσίᾳ τε καὶ Θράκῃ καὶ οἱ ἐν ταῖς νήσοις οἰκοῦντες Χριστιανοὶ ὑπερήγησαν, ἐξηράνθησαν. οὐκ ἦν ἐν ἀλλήλοις γλῶσσα ἢ διαλαλία πλὴν „νῦν τὸ 5 τέλος ἤγγισε τῆς πόλεως· νῦν τὰ σήματα τῆς φθορᾶς τοῦ ἡμετέρου γένους, νῦν αἱ ἡμέραι τοῦ ἀντιχρίστου. καὶ τί γένο-
- P. 134 μὲν ἢ τί ποιήσωμεν; ἀρθῆτω ἀφ' ἡμῶν ἡ ζωὴ ἡμῶν, κύριε, καὶ μὴ ἴδωσαν οἱ ὀφθαλμοὶ τῶν δούλων σου τὴν φθορὰν τῆς πόλεως, μηδὲ εἶπῃσαν οἱ ἐχθροὶ σου, δέσποτα, ποῦ εἰσιν οἱ φ- 10 λάσσοντες ταύτην ἄγιοι;” ταύτην γὰρ τὴν φωνὴν σὺν κλαυθμῷ οὐ μόνον οἱ τῆς πόλεως ἀλλὰ καὶ οἱ τῆς ἀνατολῆς σποράδην οἰκοῦντες Χριστιανοὶ καὶ οἱ ἐν ταῖς νήσοις καὶ οἱ ἐν τῇ θύσει τὸ αὐτὸ μετὰ κλαυθμοῦ ἐβόων. ὁ δὲ Μεχμετ ἤδη τοῦ ἔαρος ἀρξαμένου ἔστειλεν ἀπανταχοῦ τοὺς τεχνίτας καὶ τοὺς 15 ἐργάτας συναγαγόν. ὁ βασιλεὺς δὲ στείλας ἐν Ἀδριανουπόλει πρέσβεις, οὐχ ὅτι ζητῆσαι τι τῶν ὧν ἠβούλετο, οὐδὲ διπλασιάσαι τὴν πρόσσodon, ἀλλ' εἶπον αὐτῷ „ἡμεῖς ἤδη τὴν σήμερον ἔτος ἐστί που ἑκατοστὸν καὶ ἐπέκεινα ἀφ' οὗ τὴν
- V. 107 Ἀδριανούπολιν ὁ σὸς πάππος Μωράτ ὁ τοῦ Ὀρχάν υἱὸς ἔλα- 20 βε· καὶ ἔκτοτε συνθήκας ποιήσαντες οἱ ἐκ τοῦ γένους αὐτοῦ καταγόμενοι μέχρι σοῦ, οὐδεὶς ἐμελέτησε πύργον ἢ καλύβην

in ostio sacro supra Cpolim aedificandum. hoc nuncio tam ingrato ac acerbo allato, Romaei, qui Cpolim quique Thraciam et Asiam incolebant, insulares etiam Christiani, animi aegritudine ac inoerore consumpti, alios sermones inter se praeter istos non habebant. nunc vicinus est urbis finis. portenta imminentis genti nostrae ruinae nunc videbuntur. dies Antichristi advenerunt. quid de nobis statuetur? quid faciemus? vita nobis, domine, prius eripiat, quam oculi servorum tuorum urbis eversionem videant. ne dicant inimici tui, domine, ubi sunt sancti, qui urbem illam tuentur? has voces cum eiulatu et fletu non solum Cpolitani, sed et cuncti Christiani per Anatoliam insulas et Occidentem dispersi easdem lacrimis ac lamentis mixtas fundebant. Mehemetes vere inchoato undequaque artifices et operarios collegit. at imperator Adrianopolim legatos misit, non quae vellet, aut reditus duplo ampliores sibi dari, per eos petiturus: sed eiusmodi orationem legati ad Mehemetem habuerunt. „annus iam centesimus agitur, vel etiam plures elapsi sunt, ab erepta nobis per tritavum tuum Moratem Orchanis filium Adrianopoli: et ab illo tempore principum genus ab eo ducentium nullus praeter te turgurium, nedum turrim, in urbis ipsius vestibulo post inita foedera ponere cogitavit. quamvis enim suborta belli causa ad pugnam ventum sit, ad conditiones tamen pacis descensum postea, et reconcili-

πῆξαι ἐν τῇ αὐτῇ τῆς πόλεως. εἰ γὰρ καὶ αἰτία τις εὗρίσκε-
 το καὶ μάχην ἀμφοτέροι συνίστων, ἀλλὰ δι' ἄλλης συμβιβά-
 σεως τὰ τῆς εἰρήνης ἐπράττοντο. ὁ γὰρ σὸς πάππος ὁ Με-
 χεμέτ βουληθεὶς ἐν τῇ πρὸς ἀνατολὴν κειμένη τοῦ πορθμοῦ
 5 ἡ κτίσαι φρούριον, παρακλητικῶς, καὶ ὡς υἱὸς πρὸς πατέρα,
 τὴν αἴτησιν οὐ μικρὰν ὁ Μεχεμέτ πρὸς τὸν βασιλεῖα
 Μανουὴλ ἐποίησεν· ὄθεν καὶ κατένευσεν ἐπὶ σκοπῷ ὅτι ἐν
 τῇ ἀνατολῇ ὑποκόδομητο τὸ ἔργον καὶ ἡ ἀνατολὴ πᾶσα πρὸς
 χρόνων πολλῶν ἦν αὐτοῖς προσφκειωμένη. τὸ δὲ σὺ τὴν νῦν
 10 καλῶς ἐχόντων πάντων σὺν σοί, ὀρῶμεν ἀσφαλῶς ὅτι μέλλεις
 τὴν Θάλασσαν τὴν Ποντικὴν ἄβατον ποιῆσαι τοῖς Φράγκοις
 καὶ τὴν πόλιν λιμοκτονῆσαι καὶ τὰς εἰσόδους τῶν ἐν αὐτῇ
 τελουμένων κομμερκίων κωλύσαι. δεόμεθα οὖν, ταύτην τὴν
 βουλήν ἀπόκοπον, καὶ ἐσόμεθα φίλοι σου χρηστοὶ καθὰ καὶ
 15 σὺν τῷ πατρὶ σου τῷ χρηστῷ ἡγεμόνι. εἰ βούλει καὶ τέλος
 δίδόναι, δώσομεν." ὁ δὲ Μεχεμέτ ἀπεκρίνατο „ἐγὼ ἐκ τῆς
 πόλεως οὐ λαμβύνω τι. ἐκτὸς τῆς τάφρου οὐκ ἔχει οὔτε
 κέκτηται τι. καὶ γὰρ εἰ ἤθελον κτίσαι ἐν τῷ ἱερῷ στομίῳ φρου-
 ριον, οὐκ εἶχε δίκαιον τοῦ κωλύειν με. πάντα γὰρ ὑπὸ τὴν
 20 ἐμὴν ἐξουσίαν εἰσὶν καὶ τὰ πρὸς ἀνατολὴν κείμενα τοῦ στο-
 μίου φρούρια, καὶ ἐντὸς αὐτῶν Τοῦρκοι κατοικοῦσι, καὶ τὰ
 ἐν τῇ δύσει αἰοικα ἐμά εἰσι· καὶ γὰρ Ῥωμαῖοι οὐκ ἔχουσι
 ἐπ' ἀδειάς τοῦ οἰκῆσαι. ἢ οὐκ οἴδατε ἐν ποίᾳ στενοχωρίᾳ

liata concordia in tranquillum iterum statum res constitutae sunt.
 voluerat olim avus tuus Mehemetes in littore orientali freti castrum
 a fundamentis excitare; quare ut id ab imperatore Manuele consequeretur,
 diu multumque, ut filius patrem solet, eum precatus est.
 ille tandem annuit, et castrum in littore orientali aedificare permisit;
 cum etiam multos ante annos ab eius maioribus tota Anatolia pos-
 sessa fuisset. tu vero, quicum pacifice et prout decet nos gerimus,
 manifesto navigationem Ponti Euxini interciperere vis, Francos arcere,
 urbem fame enecare et consumere, reditusque, qui ex mercium ve-
 ctigalibus in ea percipiuntur, rescindere. hoc consilium a nobis ex-
 oratus omitte. quam cum patre tuo optimo principe amicitiam co-
 luimus, tecum fidelem ac integram servabimus. tributum insuper, si
 nobis imperas, id pendere parati sumus. „ad ista respondit Mehemetes.“
 quod urbis sit, quae extra fossas nihil possidet nec dominium
 habet, non occupo. quodsi ad sacrum ostium aedificare castrum vo-
 lui, id me vetare non poterat. omnia quippe castra ad ortum ostii
 sacri sita, quaeque Turci habitant, ditioni meae subdita sunt. qui
 vero agri derelicti occasum spectant, mei sunt, cum in illis Romaei
 secure degere nequeant. num meministis ad quas angustias pater
 meus redactus fuerit, quantaque pericula ipsi impenderint, quo tem-

ὑπέστη καὶ δεινῇ περιστάσει ὁ ἐμὸς πατὴρ, ὅταν τοὺς Οὐγγ-
 γροις ὁ βασιλεὺς συνετέθη, καὶ διὰ ξηρᾶς ἐλθόντες ἐκείνοι,
 διὰ θαλάσσης τὰς τῶν Φραγκῶν τριήρεις ἐν ταύτῃ τῇ Ἑλλησ-
 πόντῳ ἠγάγετο, καὶ τὸν Καλλιουπόλεως προθμὸν ἀποκλεί-
 σαντες οὐκ ἐδίδουν πορείαν τῷ ἐμῷ πατρὶ; ἀναβάς οὖν με-
 χρι τοῦ τόπου τοῦ ἱεροῦ στομίου ἐγγύς, καὶ ἐν τῷ πολιχνίῳ
 P. 135 ὁ εἰδέματο ὁ πατὴρ αὐτοῦ, σὺν ἀκατίοις περάσας θεοῦ εὐ-
 δοκοῦντος. καὶ γὰρ αἱ τριήρεις τοῦ βασιλέως ἐκεῖ κατεσκό-
 πουν τοῦ κωλύσαι τὴν διάβασιν· ἐγὼ δὲ ἐκαθήμεν ἐν Ἀδρια-
 νουπόλει παιδίον ὢν, ἐκδεχόμενος τὴν τῶν Οὐγγρων ἄφιξιν 10
 οἱ δὲ Οὐγγροι ἐλεηλάτουν τὰ περίξ τῆς Βάρνης, καὶ ὁ βασι-
 λεὺς εὐφραίνετο, καὶ τὸ τῶν Μουσουλμάνων γένος ἐδυσφό-
 ρει, καὶ οἱ καθούριδες ἔχαίροντο. τότε ὁ ἐμὸς περάσας με-
 τὰ πολλοὺς τοὺς κινδύνους ἄμοσε τοῦ ποιῆσαι κατανατιχρὸν
 τοῦ φρουρίου τοῦ κειμένου πρὸς ἀνατολὴν ἕτερον φρούριον 15
 πρὸς δύσιν. ἐκεῖνος οὐκ ἔφθασε τοῦ ποιῆσαι· ἐγὼ τοῦτο
 μέλλω ποιῆσαι θεοῦ ἀρωγοῦντος. τί με κωλύετε; ἢ οὐκ ἔξε-
 B στι ποιῆσαι ἐν τοῖς ἐμοῖς ὁ βούλομαι; ἀπέλθατε, εἵπατε τῷ
 βασιλεῖ· ὁ νῦν ἡγεμὼν οὐκ ἔστι τῶν πρώην ὅμοιος· ἃ οὐκ
 ἠδύνατο ἐκείνοι ποιῆσαι, οὗτος ὑπὸ τὴν χεῖρα καὶ εὐκόλως 20
 ἔχει τοῦ πρᾶξαι, καὶ ἃ οὐκ ἐβούλοντο ἐκείνοι, οὗτος θέλει
 καὶ βούλεται. καὶ ὁ ἐλθὼν ἀπὸ τοῦ νῦν ἔνεκα τῆς ὑποθέσε-
 ως ταύτης ἀφαιρεθήσεται τὴν δοράν." οἱ δὲ τοῦ βασιλέως

pore foedus cum Hungaris imperator pepigit. hi dum terra moverunt,
 navibus suis Franci Hellespontum usque provecti sunt, et Callipoleos
 freto praecluso patrem meum transitu arcuerunt; qui superiora lo-
 ca petiit, et ad castrum a patre suo prope ostium sacrum constru-
 ctum venit, ubi acatiis, quamvis illic imperatoriae triremes transi-
 tum impedituram stationem haberent, deo favente traiecit. per id
 tempus Hungarorum adventum, qui Varnae vicina loca populabantur,
 expectans puer etiamtum Adrianopoli degebam. at imperator laetus
 exultabat, et gente Musulmanorum aerumnis pressa Cavarides gau-
 debant. multa post pericula exantlata superato freto, iuravit pater
 meus castrum aliud se excitaturum in occidentali littore, e regione
 eius quod in orientali positum est. tempus illi ad id opus non su-
 perfluit, quod nunc dei ope adiutus aggredior. cur vetatis? nonne
 mihi licet in ditione mea quod libuerit facere? abite. imperatori ta-
 lia nuntiate. cum hoc, qui nunc regnat, principe decessores eius
 componendi non sunt; quae non potuerunt illi praestare, prompte ac
 facile perficere hic potest: quae non voluerunt, valde vult. quicumque
 vero deinceps legationem hac de re obierit, ei vivo pellis detrahe-
 tur. legati ubi responsa tyranni iram et furorem spirantia accepe-

ἀκούσαντες τοῦ τυράννου τὴν ὀργῆς καὶ θυμοῦ πνέουσαν ἀπόκρισιν, εἰς τὴν πόλιν ὑπέστρεψαν ἀναγγειλαντες τῷ βασιλεῖ πάντα. τότε γὰρ τῆς πόλεως ἅπαντες ἐν ἀγωνίᾳ καὶ φόβῳ συνηγόμενοι ἀλλήλοις ἐμιλοῦντες ἔλεγον „οὗτός ἐστιν ὁ μέλλων 5 εἰσεῖναι ἐν τῇ πόλει καὶ φθεῖραι καὶ αἰχμαλωτῖσαι τοὺς ἐν αὐτῇ, καὶ κατακατῆσαι τὰ ἅγια, καὶ ἀφανίσει τοὺς τιμίους ναοὺς, C καὶ τὰ ἐν αὐτοῖς κείμενα λείψανα θεοφόρων ἀνδρῶν καὶ μαρ- V. 108 τύρων ἐν ταῖς πλατείαις καὶ ταῖς τριόδοις ἐναπορριψαί. οἴμοι, τί πράξωμεν; ποῦ φύγωμεν;” ταῦτα καὶ ἕτερα οἱ δυσ- 10 τυχεῖς κλαίοντες τὴν αὐτῶν ζωὴν ἐταλάμιζον.

Ὁ δὲ Μεχμετὲς ἤδη ἕαρος ἄρξαντος καὶ Μαρτίου μηνὸς ἤδη παρεληλυθότος, ἡ ἄσβεστος ἔτοιμος γέγονεν ἐν τοῖς Καταφυγίοις, τὰς καμίνους παμπληθεῖ ἐργασάμενοι, καθ' ἐκάστην ἐξέφερον, ἐκ δὲ Νικομηδίας καὶ Ποντοσηρακλείας τὰς 15 δοκούς, ἐκ δὲ τῆς ἀνατολῆς τοὺς λίθους. κατὰ δὲ τὸ προσταχθὲν προλαβόντες ἅπαντες οἱ ἐν ἐξουσίᾳ, οἱ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις τῆς ἀνατολῆς καὶ τῆς δύσεως, μεθ' ἑαυτῶν τοὺς ἀγαρευθέντας ἀπήεσαν. τότε καὶ ὁ ἡγεμὼν ἐξελεθὼν ἐκ τῆς Ἄδρια- D τοῦ κατήντησεν ἐν τῷ τόπῳ ὃ ἐμέλλε δεῖξαι τοῦ πῆξαι τὸν θε- 20 μέλιον τοῦ κάστρου. καὶ δὴ καταλαβὼν μίαν ῥαχίαν κίτωθεν τοῦ Σωσθενίου καλουμένην ἔκπαλαι Φόνεαν, ἐκεῖ ὡς ἐν τριγώνῳ σχήματι τὸν θεμέλιον ὄρισάτο πηγνύει, ὃ καὶ γε-

runt, in urbem revertuntur et cuncta ad imperatorem referunt. universi tunc cives animam propemodum agentes, metu correpti ac attoniti colloquiis mutuis haec agitant. „hic est qui urbem occupaturus et devastaturus est; cunctos sub iugum mittet, sacra pedibus conculcabit; egregia et eximia templa solo aequabit, depositasque in iis virorum divino spiritu plenum ac martyrum reliquias per plateas et trivia dissipabit ac disperdet. hei! quid faciemus? quo aufugiemus?“ haec et alia, vitae suae aerumnas ac miseras desidentes, lamentis ac eiulationibus verba intercisā mittebant.

At Mehemeti, vere iam ineunte, mense Martio elapso, parata iam erat calx, in furnis plurimis ad Cataphygia constructis cocta, quotidie in destinatum locum comportata. advectae etiam e Nicomedia et Heraclea Ponti trabes, ex Anatolia lapides subvecti; omnesque principis imperio obsecuti, cum qui munera et magistratus gerebant, tum Orientis ac Occidentis provinciis praefecti, ductis secum iis a quibus operae exigebantur, illuc abierunt. ipse etiam princeps Adrianopoli profectus est ad locum, in quo castrī fundamenta designaturus erat: infra Soathenium itaque, Phoneam antiquitus dictam, in acclivi loco triangularis figurae fundamenta iaci praecipit; idque celeriter factum. castrum hocce oppositum ei quod avus suus extruxerat, Bascesen appellari, iussit, quod latine redditum

νόμενον τὴν κλῆσιν τοῦ κάστρου Πασχεσὲν ἐκέλευσε καλεσθαι, ἐξελληνιζόμενον δὲ ἐρμηνεύεται κεφαλοκόπτης, ἔχον ἄντικρυ καὶ τὸ φρούριον ὃ ἐδείματο ὁ πάππος αὐτοῦ. διέ-
 νειμεν οὖν τὴν οἰκοδομὴν οὕτως. τῷ μὲν Χαλὶλ πασία δέ-
 δωκε μίαν τῶν γωνιῶν τῶν ἐν τῇ θαλάσῃ κειμένων τοῦ οἰ-
 5 κοδομησάσαι πύργον ἕνα ὑπερμεγέθη καὶ στερεὸν ὡς ἀκρόπολιν,
 P. 136 τῷ δὲ Ζάγανος ἕτερον ἐν τῇ ἐτέρᾳ γωνίᾳ τῇ κειμένῃ ἐν
 τῇ ξηρᾷ, μέγαν καὶ αὐτόν, τῷ δὲ Σαριτζία ἄλλον ἐν τῇ τρίτῃ
 γωνίᾳ, τοὺς αὐτοὺς τρεῖς πύργους ὡς ἀντίμαχα καὶ ἀκρο-
 πόλεις ἐκ τῶν οἰκείων ἀναλωμάτων· τὸ δὲ τεῖχος καὶ τὴν 10
 ἐτέραν ἄλλην τοῦ κάστρου οἰκοδομὴν αὐτὸς ὁ ἡγεμὼν ἀνε-
 λάβετο. καὶ ἦν ἰδεῖν συρρέοντα τὰ πλήθη ἐκ τῶν ἀπαντα-
 χοῦ τῆς γῆς μερῶν σὺν τοῖς καθύπευκτοις ἡγῶν τοῖς κριταῖς,
 ἐπάνω κεφαλικῆς τιμωρίας τοῦ τυράννου προστάξαντος. καὶ
 διαμερίσας τὴν κτίσιν ἀνά πῆχους τῷ τεχνίτῃ οἱ τεχνῆται 15
 ὡς χίλιοι, καὶ ἐν ἐκάστῳ τεχνίτῃ ὑπουργοὶ δύο ἐγγὺς αὐτοῦ,
 B ἔξωθεν τοῦ τεύχους, καὶ ἔσωθεν ἕτεροι τοσοῦτοι καὶ τεχνί-
 ται καὶ ὑπουργοί. οἱ δὲ κομίζοντες πέτρας, ἄσβεστον, πλίν-
 θους ὅπου ὑπὲρ ἀριθμὸν. καὶ αὐτοὶ οἱ μεγασιῶνες κατὰ
 καιρὸν ὑπουργοῦν, καὶ πέτρας καὶ ἄσβεστον ἐδίδουν ὀφθαλμοῦ 20
 τὴν τοῦ τυράννου ὁμότητα. τὴν δὲ παραχομιδίην καὶ ἐκ τῆς
 περῆας καὶ πρὸς τὸ Βυζάντιον ἄπασαν παρὰ τῶν ἐρειπίων
 τῶν κειμένων τῶν ποτῶν μεγάλων ἀναθημάτων ἐλάμβανον· ἐξ
 ὧν καὶ τινὰς κίονας μετακομίσαντες ἀπὸ τῶν ἐρειπίων του

nomen capitis amputatorem significat. aedificandi castrī munia suis ita distribuit. Halili Bassae alterum castrī angulum mari adiacentem commisit, ut turrem praegrandem arcis firmae ac validae parem in illo angulo aedificaret. Zaganum angulo continentem spectanti praeposuit, ad turrim quoque altam ibi construendam. Sariciae tertiam turrim in tertio angulo erigendam mandavit; illaque turrim trias, quae totidem propugnacula et arces erant, suorum impensis absolvitur. caeterum moenium et aliarum castrī partium curam in se princeps recepit. cernere erat multitudinem ex omnibus partibus concurrentem, quam Cadisi (id est iudices) iussi adducebant: capitis quippe poena imperium detrectantibus a tyranno indicta erat: is unicuique fabro singulos cubitos, qui mille erant, assignavit; binasque operas extra castrī ambitum, et intra totidem materias fabris ministrantes attribuit. innumeri aderant, lapides, calcem lateresque coctos portantes. ipsi proceres lapides et calcem, tyranni crudelitate perspecta, fabris quandoque ministrabant. omnes porro illae materiae ex continente opposita afferbantur; et ex locis Byzantio vicinis iacentia rudera superbiorum quondam templorum extracta in id opus fuere. inter

ναοῦ τοῦ ταξιάρχου Μιχαήλ, τινὲς τῶν τῆς πόλεως ζήλων
 κινούμενοι ἐξῆλθον τοῦ κωλύσαι τοὺς Τούρκους, καὶ δὴ συλ-
 ληθόντες πάντες διὰ μαχαίρας ἀπέθανον. ὁ βασιλεὺς οὖν
 ἰδὼν ὅτι εἰς τέλος προχωροῦσι τὰ τοῦ τυράννου βουλευόμενα, C
 5 τὴν ἄλλην ἐτραπέτο, καὶ δὴ πέμπσας ἀποκρισιαρίους ἐζήτη-
 τινὰς δεφένσορας τοῦ δεφενδεύειν τοὺς εἰς τὰς κώμας τῆς
 πόλεως Ῥωμαίους, ἵνα μὴ οἱ Τούρκοι διερχόμενοι λυμήνουσι
 τὴν αὐτῶν γεωργίαν (ἦν γὰρ ἐγγὺς φθάσας τὸ θέρος), στεί-
 λας αὐτῶν καὶ διάφορα δωρήματα καὶ πρὸς τροφήν καὶ πό-
 10 οισιν, καθ' ἑκάστην φιλοτιμῶν τὸν ἀνήμερον δραπετὰ ἐξ ἀνά-
 γκης καὶ βίας. ὁ δὲ Μεχεμέτ ἐκ τῶν αὐτοῦ δούλων ἐστείλε
 τινὰς, δρῖσας αὐτοὺς τάχα τοῦ ἐπισκοπεῖν καὶ τηρεῖν τοὺς
 ζημιουμένους, παραγγείλας αὐτοῖς μὴ κωλύειν εἰς τέλος τοὺς
 εἰς τὰς νομάς τῶν Ῥωμαίων εἰσερχομένους Τούρκους τοῦ Θρέ- D
 15 ψαι τὰ αὐτῶν ζῶα, εἴτε ἡμίθνοι ὄσιν εἴτε ἵπποι ἢ ἄλλα τινὰ V. 109
 τῶν ἀχθηφόρων ζώων, ἃ ἐν τῇ δουλείᾳ τοῦ κάστρου τυγγά-
 νουσιν, ἀλλ' εἶν αὐτούς· „καὶ ὁπότε οἱ Ῥωμαῖοι θυμωθέντες
 ἀντιστήσονται τοῖς Τούρκοις, τότε καὶ ὑμεῖς σὺν τοῖς Τούρ-
 κοῖς ἀντίστητε.” ἐν δὲ ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ὁ υἱὸς τοῦ
 20 Σπεντιάρ, ὁ ἐπὶ θυγατρὶ γαμβρὸς τοῦ Μωράτ, ἀδελφῆς τοῦ
 Μεχεμέτ, ἦν ὁ λόγος προλαβὼν ἐμνημόνευσεν, ἐκ τοῦ Ἀδρα-
 μυντίου κατὰ τὸ κοινὸν θέσπισμα καὶ οὗτος σὺν τοῖς ὑπ'
 αὐτὸν ἐστρατεύσας ἀπήει ἐν τῷ ἡγεμόνι ὑπουργήσων καὶ

quae etiam columnas quasdam advexerunt ex templi rudibus, quod
 militiae coelestis duci Michaeli olim dicatum fuerat. cives interea
 aliqui zelo religionis impulsus ad Turcos prohibendos urbe exierunt;
 qui capti fuerunt, ferro omnes periere. postquam animadvertit im-
 perator tyranni consilia exitum sortiri, aliam viam capessere statuit,
 et per apocrisarios ab eo poscit praesidiarios, qui vicus suburbica-
 rios illorumque incolas tuerentur, ne Turci huc illuc vagantes sege-
 tes agricolarum corrumpere, cum aestas instaret, propemodum ma-
 turas. varia etiam ei dona, ac esculenta et potulenta quotidie, vi
 ac necessitate coactus mittebat, draconem ferum honore prosecutus.
 verum Mehemetes servorum suorum aliquos misit, quibus mandat
 ut diligenter speculerentur et observent, ne Turcos, qui ad pascent-
 dum multos equosve sive alia veterina animalia castro aedificando
 inservientia in agros immitterent, prohiberent illi quibus damnum
 inferretur, sed eos libere pascere sinerent. si quando vero Romaei
 indignati sese opposuerint, tunc et ipsi cum Turcis obsistere iussus
 sunt. eodem tempore Spendiaris filius, Moratis gener Mehemetisque
 sororius, nobis supra memoratus, principis edicto publico obtempe-
 rans, cum suis Adramyntio profectus, operam suam quoque in castris
 aedificatione principi navaturus venit. cumque prope turrim quas

αὐτὸς τὴν κοινὴν ἀγγραίαν ἐν τῷ κάστρῳ. καὶ δὴ πλησίον
 P. 137 πέξεύσας τοῦ πύργου τοῦ λεγομένου Ἐπιβάτας, ἀπολύσαντες
 τοὺς ἵππους καὶ τὰ σκευοφόρα ζῶα ἐν τοῖς καρποῖς τῶν Ῥω-
 μαίων ἐλυμῆναντο τοὺς στάχνας καὶ τὴν ἄλλην παντοίαν
 χλόην. εἷς δὲ τῶν Ῥωμαίων ὄρων τὴν γενομένην ζημίαν ἐν 5
 τοῖς πολυκόποις αὐτοῦ γεωργήμασιν δραμῶν ἐδίωξε τοὺς ἵπ-
 πους ἐκ τοῦ ἀγροῦ. εἷς δὲ τῶν ἱππηλατῶν Τοῦρκος φθάσας
 παίει τὸν Ῥωμαῖον. ἄλλος δὲ προσγενῆς τοῦ τυφθέντος ἔδρα-
 με, καὶ μετ' αὐτὸν ἕτερος, ὁμοίως καὶ οἱ Τοῦρκοι ξιφήρεις.
 συμπλακέντες οὖν ἀλλήλοις ἐσφάγησαν ἐκ τῶν Τούρκων ὁμοί- 10
 ως καὶ ἐκ τῶν Ῥωμαίων. τότε ὁ Καγιάπεγ (οὕτω γὰρ ἦν
 αὐτῷ ὄνομα) ἐπὶ τὴν αὐρίον φθάσας εἰς τὸν ἡγεμόνα, καὶ
 B προσκυνήσας αὐτὸν κατὰ τὸ ἔθος, ἀπήγγειλε πάντα τὰ γε-
 νόμενα ἐν ταῖς Ἐπιβάταις· καὶ αὐτὸς μὴ δεηθεὶς ἑτέρας
 ἀγγελίας ἢ παραστάσεως, προστάξας αὐτῷ τῷ Καγιάπεγ 15
 τοῦ ἀπελθεῖν ἐν σπουδῇ σὺν τοῖς αὐτοῦ στρατιώταις καὶ πα-
 τάξαι τοίτους ἐν μαχαίρᾳ πάντας τοῦ χωρίου ἐκείνου. ὃ καὶ
 γέγονεν· ἐλθὼν γὰρ ἐξαιφνης πρωτ', καὶ οἱ γεωργοὶ ἐξελθόντες
 εἰς τοὺς ἀγροὺς τοῦ θερίζειν, ἐπεισεσόντες οἱ Τοῦρκοι πάν-
 τας κατέσφαξαν, τὸν ἀριθμὸν ὡς τεσσαράχοντα. αὕτη αἰτία 20
 τῆς μάχης καὶ ἀφανισμὸς τῶν Ῥωμαίων. τότε ὁ βασιλεὺς
 ἀκούσας τὸ γεγονός ἐκλίσειε τὰς θύρας τῆς πόλεως, καὶ ὄσους
 ἔτυχεν εὐρῶν ἐντὸς Τούρκους πάντας δεσμήσας ἐν φρουρᾷ
 C ἔθετο. καὶ μεθ' ἡμέρας τρεῖς πάλιν ἀπέλυσε· τί γὰρ εἶχε

Epibata dicitur accessisset, agmen quod ducebat, pedibus incedere coepit; frenisque levatos equos ceteraque iumenta in Romaeorum messes agunt, a quibus spicae, ac cetera olera et legumina vastantur. agris a se cultis damnum inferri Romaeus quidam animadvertens occurrit, et inde equos abegit. Turcorum agasonum unus Romaeum percutit. percussi affines unus et alter accurrunt, ex adversa etiam parte Turci. manibus itaque consortis ex Romaeis Turcisque aliquot ceciderunt. postridie, qui Kagia Begus vocabatur, principem cuncta, cui de more salutato cuncta, quae in Epibatis contigerant, narrat. rem ab alio accuratius cognoscere aut inquirere sprexit princeps; iubetque Kagiam Begum sua cohorte stipatum festinanter abire, omnesque vici illius incolas gladiis conscindere; quod factum deinde: in messorum enim, qui mane ad metendum exierant, ex improvise irruunt milites, et circiter quadraginta trucidant. haec fuit belli, quod consecutum est, gentisque Romaeorum eversionis origo. his compertis portas urbis claudi iussit imperator; et Turcos, quotquot in urbe reperti sunt, in carcerem detrusit, triduoque elapso dimisit. quid enim faceret? inter eos qui in urbe capti

τοῦ δρᾶν; ἔτι ἐν τοῖς εὐρεθεῖσι Τούρκοις ὑπῆρχον ἐκ τοῦ παλαιῶν τοῦ ἡγεμόνος εὐνουχόπουλοι, οἱ καὶ παρασταθέντες τῷ βασιλεῖ εἶπον „εἰ μὲν ἀπολύσεις ἡμᾶς ὃ βασιλεῦ πρὸ τοῦ τὸν ἥλιον κλέναι πρὸς δυσμάς, χάριν εἰσομέν σοι· εἰ δὲ μετὰ δύσιν ἡλίου μὴ εὐρεθέντες ἐνώπιον τοῦ ἡγεμόνος, γνώθι τὸ μετὰ ταῦτα ἀπολυθῆναι οὐκ ἔσται ἡμῖν πρόσχαρι, ἀλλὰ καὶ ἴσταν θανάσιμον. διὸ ποιήσον εἰς ἡμᾶς ἔλεος, καὶ ἀπόλυσον τῇ ᾠρᾷ ταύτῃ, εἰ δ' οὐ μὴ, κέλευσον ἀποτμηθῆναι τὰς κεφαλὰς· κρεῖττον γὰρ παρ' ὑμῶν τεθάναι ἢ παρὰ τοῦ κοινῶν τῆς οἰκουμένης ὀλέθρου.” ταῦτα ἀκούσας ὁ βασιλεὺς ἐκάμφθη τῇ γνώμῃ, καὶ ἀπέλυσεν αὐτοὺς τῇ ᾠρᾷ ἐκείνῃ. καὶ στείλας ἀποκρισιγράφους πρὸς τὸν τύραννον εἶπεν D „ἔπει τὰ τῆς μάχης ἤρετίσω, καὶ οὔτε ὄρκους οὔτε κολακείαις πεισθῆναι ποιῆσαι σε ἔχω, ποίει ἃ βούλει. ἐγὼ γὰρ 15 πρὸς τὸν θεὸν καταφεύγω, καὶ εἰ θελητὸν αὐτῷ ἔστι τοῦ δοῦναι καὶ τὴν πόλιν ταύτην εἰς χεῖράς σου, τίς ὁ ἀντιπεῖν δυνάμενος; εἰ δὲ πάλιν ἐμφυτεύσει εἰρήνην ἐν τῇ καρδίᾳ σου, καὶ τοῦτο ἀσπασίως ἀποδέχομαι. πλὴν κατὰ τὸ παρὸν λάβε σου τὰς συνθήκας καὶ τοὺς ὄρκους. ἐγὼ ἀπὸ τοῦ νῦν τὰς 20 πύλας τῆς πόλεως κεκλεισμένας ἔχων καὶ τοὺς ἔνδον φυλάξω ὅσον ἢ δύναμις. σὺ δὲ καταδυναστεύων δυνάστευε, ἕως ὃ δίκαιος κριτὴς ἀποδώσει ἐκάστῳ, ἐμοί τε καὶ σοί, τὴν δικαίαν ἀπόφασιν.” ταῦτα ἐνωπιισθεὶς ὁ βάρβαρος, καὶ μηδὲ τὸ οἰοῦν εἰς νοῦν μελετήσας ἀπολογίαν, παρενθὺ ἐκέλευσε δια-

sunt, pueri Eunuchi e palatio principis aliquot reperti sunt, qui coram imperatore adducti dixerunt: „si nos, o imperator, priusquam ad occasum solis vergat, dimiseris, maximam tibi gratiam habebimus. quodsi post solis occasum principi non adfuerimus, nosce non ingratam tantum sed etiam perniciosam nobis fore dimissionem. misertus igitur nunc nos remitte: sin minus, capita nobis amputari iube. satius enim nobis est a vobis quam a communi orbis universi devastatore necari.“ hisce flexus imperator liberos abire illico permisit. tyranno deinde per legatos talia significat. „quandoquidem bellum pace potius duxisti, neque te iureiurando aut obsequiis ad concordiam revocare possum, libidini tuae indulge. ad deum ego confugio: cui si decretum ac propositum sit hanc urbem tibi tradere, quis obloqui vel resistere poterit? sin animo tuo pacis cogitationes instillaverit, in eas libenter concedam. verumtamen impraesens pactis foederibus, quibus te iureiurando adstrinxisti, solutus sis. portas urbis deinceps oclusas tenebo, cuius incolae pro viribus meis propugnabo. tu potentior regna, donec iustus iudex de utroque nostrum sententiam ferat.“ haec cum audiisset barbarus, neque, qua se excusaret, causam

P. 138 λαλίαν μάχης γενέσθαι. ὁ δὲ βασιλεὺς προορῶν τὸ μέλλον,
 V. 110 πρὸ ἑξ μηνῶν εἶχε τὰ φρούρια ἐν ἐπιμελείᾳ, καὶ τοὺς χω-
 ρίτας τοὺς ἐγγὺς τῆς πόλεως ἔνδον, καὶ τὸν θειριζόμενον στά-
 χην καὶ τὰς λικμιζόμενας ἄλωνας ἔνδον ἐκόμιζον. ὁ δὲ ἡγε-
 μῶν ἀπαρτίσας καλῶς τὸ φρούριον, καὶ εἰς πάχος τὰ τεῖχη 5
 καὶ τοὺς πύργους λ' σπιθαμῶς ἐκτείνας, καὶ τὸ ὕψος εἰς τὸ
 ἄρκουον, καὶ ἐν τῷ πύργῳ τοῦ Χαλίλ πασία χῶνας χαλκοῦς
 ἀπολύοντας πέτρας ὑπὲρ ἑξακοσίων λίτρων τὸ βάρος, καὶ τῶν
 αὐτοῦ πιστοτάτων δούλων Φερούζ Ἄγαγ ὀνόματι παρυδούς τὸ
 πολίχνιον, παραγγείλας αὐτῷ ναῦς τὰς ἀφ' Ἑλλησπόντου πρὸς 10
 B Πόντον καὶ τὰς ἀπὸ Πόντου πρὸς Ἑλλησπόντου, κἄν ὁποίας ἄρα
 αὐθεντίας τυγχάνουσιν, εἴτε Γενοῦται εἴτε Βένετοι, Κωνσταν-
 τινουπολίται, Καφατηνοί, Τραπεζούντιοι, Ἀμισηνοί, Σινώπειοι,
 καὶ οἱ ἐκ τῆς ἐμῆς αὐθεντίας, ὁποιασοῦν τύχης κἄν ὦσι, νῆες
 τριήρεις διήρεις βάλκαι ἀκάτια, μὴ πλείωσαν πρὶν χαλά- 15
 σαντες τὰ ἱστία τὸ κομμέρκιον διδόναι, καὶ οὕτως τὴν ὁδὸν
 αὐτῶν πορευέσθωσαν. ἡ δὲ ἀπειθήσασα ναῦς καὶ μὴ ἐνδοῦ-
 σα σὺν τῇ πετροβόλῳ καταποντισθήτω. ταῦτα καὶ ἕτερα δια-
 ταξάμενος ὁ ἀλαζών, δούς αὐτῷ καὶ τετρακοσίους νόμους εἰς
 C φυλακὴν τοῦ πολίχνιου, αὐτὸς εἰς Ἀδριανούπολιν ἐπορεύετο 20
 τέτρασι μῆσι τὸ πᾶν ἀπαρτίσας, ἥδη τῆς ἡγεμονίας αὐτοῦ
 τρέχοντος δευτέρου ἔτους, ἀπὸ δὲ κτίσεως κόσμου 55 ξα'.

aliquam adducere sollicitus, bellum indici subito iussit imperator rebus sibi praevisis prospiciens, ante sex menses praesidia suppleverat, et rusticos vicinorum pagorum intra moenia urbis receperat; qui omnem messem in spica, triticumque vanno purgatum in urbem comportaverant. castrum interea princeps Mehemetes omnibus partibus absolvit, muro et turribus XXX palmorum crassitudine, altitudine etiam convenienti fabricatis. inque turri quam Halil Bassa aedificaverat, tormenta aenea collocavit, quae lapides DC librarum pondo explodebant. arcis custodiae Pheruzium Agam servum sibi fidelissimum praefecit; mandatque ei ut naves, triremes, biremes, navigia et acatia, quaecumque ab Hellesponto ad Pontum vel a Ponto ad Hellespontum navigarent, cuiuscumque dominationis ac ditionis, Genuenses, Venetae, Cpolitanae, Caphatinae, Trapezuntiae, Amyssinae, Sinopenses, sive etiam, inquit ille, subditorum meorum fuerint, praeternavigare prohibeantur, nisi prius contractis velis vectigal navarchae solvant, quo penso praetervehi queant. quae vero navis non obtemperaverit, tormento quassata demergatur. his aliisque constitutis, pheruzio CD iuvenum ad castrum custodiam praesidium reliquit, et Adrianopolim insolens ille ac superbus revertitur, quadrimestri tempore sine operi imposito, imperii sui anno secundo labente; qui fuit ab orbe condito 6961 (Christi 1452).

35. Θέρους οὖν παρελθόντος καὶ τῆς μετεπωρινῆς ὄρας D ἀρχούσης, οἴκοι διάγων οὐκ ἐδίδου ἀναπαυσιν τοῖς βλεφάροις, ἀλλὰ καὶ ἐν νυκτὶ καὶ ἡμέρᾳ τὴν φροντίδα τῆς πόλεως εἶχε, πῶς αὐτὴν λάβοι, πῶς κύριος αὐτῆς γένοιτο. ἔτι οὖν 5 τοῦ οὖν αὐτοῦ ἐν τῷ πολιχνίῳ καὶ οἰκοδομοῦντος ἐξῆλθεν ἐκ τῆς πόλεως εἰς τεχνίτης ὁ τὰς πετροβολιμαίους χῶνας κατασκευάζων, τὸ γένος Οὐγγρος, τεχνίτης δοκιμώτατος. οὗτος πρὸ πολλοῦ ἐν τῇ Κωνσταντινουπόλει ἐλθὼν καὶ σημάνας τοῖς μεσάζουσι τῷ βασιλεῖ τὴν τέχνην αὐτοῦ ἀπέφερον τῷ βασιλεῖ. 10 ὁ δὲ βασιλεὺς γράψας αὐτῷ σιτηρέσιον οὐκ ἄξιον πρὸς τὴν P. 139 ἐπιστήμην αὐτοῦ, οὐδ' ἐκεῖνο τὸ μηδαμινὸν καὶ εὐαρίθμητον ἐδίδοσαν τῷ τεχνίτῃ. ὄθεν καὶ ἀπογνοὺς καταλειπὼν τὴν πόλιν μῆ τῶν ἡμερῶν τρέχει πρὸς τὸν βάρβαρον. καὶ αὐτὸς ἀσπασίως ἀποδεξάμενος καὶ τροφὰς καὶ ἐνδύματα φιλοτιμῆ- 15 σας αὐτὸν δίδωσι, καὶ ῥόγαν τόσῃν ὅσην εἰ ὁ βασιλεὺς τὸ τέταρτον ἐδίδεν, οὐκ ἂν ἀπεδίδρασκε τῆς Κωνσταντινουπόλεως. ἐρωτηθεὶς οὖν παρὰ τοῦ ἡγεμόνος εἰ δύναται κενῶσαι χωνεῖαν μεγάλην πέτραν φέρουσαν ὑπερμεγέθη, ἔσον πρὸς τὴν ἀλκὴν καὶ τὸ πάχος τοῦ τείχους τῆς πόλεως, αὐτὸς δὲ 20 ἀνταπεκρίνατο „δύναμαι, εἰ βούλει, κατασκευάσαι χωνεῖαν V. 111 ὅση τὸ μέγεθος τυχάνει τῆς δεικνυομένης μοι πέτρας. ἐγὼς B γὰρ τὰ τεῖχη τῆς πόλεως ἀκριβῶς ἐπίσταμαι. οὐ μόνον γὰρ ἐκεῖνα, ἀλλὰ καὶ τὰ Βαβυλωνία τεῖχη ὡς χοῦν λεπτυνεῖ ἢ

35. Aestate iam exacta autumnoque inchoante domi agebat Mehemetes pervigil ac irrequietus: interdiu namque ac noctu, quibus artibus ac machinis urbem occupare posset suoque dominio adiacere, meditabatur. dum in castro exaedificando occupatur, aeneorum tormentorum fusor Hungarus, artifex celeberrimus urbe exiit. is multa antea Cpolim profectus Mesazontibus imperatoris artem suam exposuerat; de qua ad imperatorem retulerunt, qui cum tanto artificii sportulam quotidianam etiam arte ac scientia minime dignam, attribuisset, ne eam quidem, quantumvis exiguam et tenuem, ei demettebantur. quare de vita sustinenda desperans, ad barbarum urbe relicta cursim abiit; a quo blande susceptus victum et vestes honorifice accepit. mercedem etiam amplam ei condixit, ut si partem eius ab imperatore accepisset, Cpoli nusquam aufugisset. hunc interrogavit Mehemetes, possitne bombardam fusilem fabricare tantae magnitudinis, ut lapidem praegrandem emittat, qui murorum firmitudinem ac latitudinem vincat. respondit artifex: „si tibi libitum erit, tormentum aeneum fundere possum cuiuslibet lapidis capax. muri urbis accurate etiam mihi explorati sunt; nec eos solum, sed etiam Babylonios lapidibus tormento meo explosis in pulverem com-

παρὰ τῆς χωνείας τῆς ἐμῆς ἀφεθείσα. πλὴν ἐγὼ τὸ πᾶν τοῦ ἔργου καλῶς ἀπαρτίσω· τὴν δὲ βολὴν οὐκ ἐπίσταμαι, οὐδὲ συντάσσομαι." τοῦτο ἀκούσας ὁ ἡγεμὼν ἔφη „κατασκευάσον μοι τὴν χωνείαν, περὶ δὲ τῆς βολῆς τοῦ λίθου αὐτὸς ὀνομαί." ἤρξαντο συναθροίζειν χαλκὸν τοίνυν, καὶ ὁ 5 τεχνίτης τὸν τύπον τῆς σκευῆς ἔπλαττεν. ἐν τρισὶν ὅν μῆσι κατασκευάσθη καὶ ἔχωνεύθη τέρας τι φοβερὸν καὶ ἐξαισίον. ἐν δὲ τῷ Πασκεδὸν πολιχνίᾳ τὰς ἡμέρας ἐκείνας καταρχομένης νηὸς ἐκ τοῦ στομίου μεγάλης τῶν Βενετικῶν, Ῥύτζος ὁ ναύαρχος τοῦνομα, καὶ μὴ χαλάσας τὰ ἰστία, πέτραι ἀκον- 10 τίσαντες οἱ τοῦ πάστρου ὑπερμεγέθη τὴν ναῦν διέρρηξε, καὶ εἰσδνομένη τῷ βυθῷ ὁ ναύαρχος σὺν λοιποῖς τριάκοντα ἐν ἀκατίῳ ἐμβάντες ἐξῆλθον ἐν τῷ αἰγιαλῷ. οἱ δὲ Τούρκοι λαβάντες αὐτούς, καὶ δῆσαντες τὰς χεῖρας καὶ τοὺς τραχήλους ἐν ἄλυσι περῶσαντες ὡς ἐν μιᾷ σειρᾷ, τεύτους πρὸς τὸν 15 ἡγεμόνα ἀπήγαγον τότε ἐν Διδυμοτοίχῳ διάγοντα. ἐκέλευσεν Ὁσὺν τοὺς πάντας ἀποκεφαλίσθηναι, τὸν δὲ ναύαρχον ἐν τῷ πάλῳ διὰ τοῦ ἀφειδῶνος τὴν ψυχὴν ἀπορρῖψαι, καὶ ἐτάφους ἀφείναι, οὓς καὶ ἴδον ἐγὼ μεθ' ἡμέρας ὀλίγας ἐκεῖ διαγομένου μου. ἐλθὼν δὲ ἀπὸ Διδυμοτοίχου ἐν Ἀδριανουπό- 20 λει τῷ Ἰανουαρίῳ μηνί, καὶ πᾶσαν σκευασίαν πολεμικὴν ἐτοιμάσας, τὴν χωνείαν ἣν ὁ τεχνίτης ἐκεῖνος κατασκεύασεν ἠβουλήθη δοκιμάσαι. καὶ δὴ παραστήσας αὐτὴν τεχνηέντως ἐμ-

minuam. totum, quod artis ac operis mei est, rite absolvam. quam longus vero futurus sit iactus, nec scio nec assero." haec cum intellexisset princeps, fabricari sibi tormentum aeneum iussit, de lapidum emissionem et iactu determinando postea deliberaturus. aes itaque conquisitum, modulusque operis ab artifice deformatus, tribusque mensibus conflatum fustumque est monstrum quoddam formidabile et horrendum. per id tempus cum navarchus quidam Venetus, nomine Ricius, magna navi ab ostio sacro ad castrum Basesen navigaret nec vela contraxisset, in navem illam globum ingentis molis lapideum praesidiarii emiserunt; cuius ictu fracta in profundum demersa est. navarchus et triginta alii acatio conscenso in litus evadunt, quos comprehensos Turci manibus et collo catenis iniectis vinciant; victos Didymotichum ad principem, qui tum ibi morabatur, ducunt. his omnibus caput amputari, navarchum adacto per anum palo necari, insepultaque eorum cadavera proiici iussit; quae paucos post dies, illis in locis tunc agens, vidi. Didymoticho postquam abiit Adrianopolim Ianuario labente, omniaque bellica instrumenta apparavit, tormentum aeneum ab illo artifice fustum probare et experiri voluit. illud ergo machinis ante portam maiorem vestibuli aedium,

προσθεν τῆς μεγάλης πύλης τῆς αὐλῆς τῶν παλατίων τῶν
 καρ' αὐτοῦ τὸ ἔτος ἐκεῖνο κτισθέντων καὶ τὴν πέτραν καλῶς
 ἐνδείξ, καὶ τὴν βοτάνην σταθμῆσας, τὴν αὐριον ἔμελλεν
 ἀπολύσειν αὐτήν. καὶ ἐν πάσῃ τῇ Ἀδριανουπόλει φανερόν
 5 ἐγένετο, τοῦ κατὰ νοῦν ἔχειν τὴν βοήν καὶ τὸν κτύπον τὸν
 οὐρανόβροτον, ἵνα μὴ ἐξαίφνης ἐνωσιθέντες τινὰς ἄφωνοι P. 140
 μείνωσι καὶ γυναῖκες ἐν γαστρὶ ἔχουσαι τὰ ἔμβρυα ἀπολέσω-
 σι. πρῶτ' οὖν βαλὼν πῦρ ἐν τῇ βοτάνῃ, καὶ διαθερμανθέν-
 τος τοῦ πνεύματος καὶ ἐκκρουσαμένης τῆς πέτρας, ἀπελύθη
 10 τῆς χωνείας σὺν ἡχῷ βαρεῖ ἀεροβάτῳ, πληροῦντι τὸν ἀέρα
 καπνοῦ καὶ ὀμίχλης. ἡ δὲ βοή ἀφίκετο μέχρι σταδίων ρ' τὸ
 μῆκος, ὃ δὲ λίθος ἔπεσε μακρόθεν τοῦ ἀφεθέντος τόπου ὡς
 μίλιον ἑν, ἐν δὲ τόπῳ τῷ περὶ τὸν ἐγένετο βόθρος ὅσον ὀρ-
 15 τανῶν τῆς ἀκοντιζούσης τὸν λίθον. ἔχων οὖν ὁ ἡγεμὼν καὶ
 ἐν νυκτὶ καὶ ἡμέρᾳ τὴν πᾶσαν φροντίδα καὶ μέριμναν, κοι-
 τώμενος καὶ ἀνιστάμενος, καὶ ἐντὸς τῆς αὐλῆς αὐτοῦ καὶ
 ἐκτός, πόλῳ πολέμῳ καὶ ποίᾳ μηχανῇ καθέξει τὴν Κωνσταν- B
 τινούπολιν, πολλάκις ἐσπέρας γενομένης σὺν δυοὶ καὶ μόνοις
 20 ἵππεύων, ἐν ἄλλοις πεζοῖς ἄπασαν τὴν Ἀδριανοῦ ἐν σχήματι
 στρατιώτου μετερχόμενος, ἀκούων τὰ λεγόμενα περὶ αὐτοῦ.
 ἔὰν γὰρ τῶν πολλῶν τις κατέλαβεν ἐν νῆϊ ὅτι ἡγεμὼν ἐστὶ
 καὶ ἠβουλήθη προσαγορευῆσαι αὐτὸν σὺν εὐφημίᾳ κατὰ τὸ
 4. ἀπολύσων P.

quas hoc ipso anno princeps exstruxerat, ab artifice adductur: lapis ei pulverisque pondus perpensum immittuntur, postridlieque ignem iniciendum esse Adrianopolitanis omnibus significatur, quo fore fragorem et strepitum tonitru similem, praemonerentur, neve quis, pavore ex improvise percussus mutus fieret, aut mulieres praegnantem partum abicerent. mane ergo accenso pulvere, et intra bombardam calefacto spiritu, lapis horrendo cum sono emittitur; totisque aer fumo et caligine completur. ad centesimum porro stadium fragor sonusque pervenerunt; lapisque ad miliare usque unum, a loco unde emissus fuit, latus est. ubi tandem cecidit, ad orgyae unius altitudinem in terram penetravit: tanta vis est huius pulveris, quo lapides emittuntur. his intentus princeps noctu et interdium, in lecto iacens, et postquam surrexerat in palatio sedens vel foras incedens, anxius ac sollicitus animo versabat, quomodo Cpolim aggredetur, quaque arte eam expugnaret. adventante vespera duobus adscitis comitibus, alias equo vectus, alias pedes incedens, per totam Adrianopolim habitu militari simplici saepe ambulabat, qui vulgo sermones de se iactarentur, exploraturus. si quis porro plebeius agnitum principem salutare faustaue precari, ut mos est, voluisset, illō

σύνηδες, καὶ αὐτὸς αὐθωρὸν καιρίαν ἐδίδου τὴν πληγὴν, μὴ φειδόμενος, μὴ ἐλεῶν· ἀλλ' ὥσπερ τις ψύλλαν συστρίβων αἰσθάνεται τινος ἡδονῆς, οὕτω καὶ οὗτος οἰκεία χειρὶ φονεῶν ὁ φόνου ἄξιος ἐδρροσίζετο. μᾶ οὖν τῶν νυκτῶν περὶ δευ-
 V. 112 τέραν φυλακὴν στείλας τῶν τῆς αὐλῆς φυλάκων τινὰς ἤγαγον
 C τὸν Χαλὶλ πασίαν· ἐλθόντες δὲ καὶ τοῖς τούτου εὐνοῦχοις εἰπόντες τὸ μῆνυμα, αὐτοὶ ἐν τῷ κοιτῶνι εἰσελθόντες ἀπήγγειλαν πῶς ὁ ἡγεμὼν καλεῖ αὐτόν. αὐτὸς δὲ σύντρομος γινόμενος, ἀπαγορεύσας ἑαυτὸν καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τέκνα κατασπασάμενος ἀπῆει, φέρων μεθ' αὐτοῦ δίσκον ἓνα χρυσοῦν 10 πλήρη νομισμάτων χρυσῶν· εἶχε γὰρ αἰεὶ τὸν φόβον ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ δι' αἰτίαν τὴν ἣν προλαβὼν ἐδήλωσα. εἰσελθὼν δὲ ἐν τῷ κοιτῶνι τοῦ ἡγεμόνος ἶδε καθήμενον καὶ ἐνδεδυμένον. προσκυνήσας δὲ καὶ ἔμπροσθεν θήσας τὸν δίσκον,
 D ὁ ἡγεμὼν εἶπε „τί εἰσι ταῦτα, λαλά;” ὡς εἶποι τις κατὰ τὴν 15 ἡμετέραν κοινὴν γλωττίαν τατὰ ἤγουν παιδαγωγέ. ὁ δὲ ἀπεκρίνατο „κύριε, ἔθος ἐστὶ τοῖς σατραπίαις, ὅταν ὁ ἡγεμὼν φωνήσῃ τινὰ τῶν μεγιστάνων παρ' ὧραν, μὴ εἰσέρχεσθαι κενὸς εἰς θεορίαν αὐτοῦ. ἐγὼ οὖν οὐδὲν ἐκ τῶν ἐμῶν ἔφερον εἰς θεορέτρα, ἀλλ' ἐκ τῶν σῶν τὰ σὰ προσέφερον.” ὁ 20 δὲ ἡγεμὼν ἀπεκρίνατο „οὐκ ἐστὶ μοι χρεῖα τῶν σῶν· μᾶλλον καὶ ἐτι πλεῖονα δωρήσομαί σοι. ἐν ἐστὶ τὸ ζητούμενον, τὸ τὴν πόλιν διδόναι μοι.” ὁ δὲ Χαλὶλ ἐπὶ τῷ λόγῳ σύντρο-

20. an θεορέτρα?

21. εἶσι] εἶς P.

nullius misertus letale vulnus statim infligebat; et ut quis pulicem conterendo voluptatem carpit, sic ille morte dignus sua manu interficiendo delectabatur. nocte quadam, circa secundam custodiam, aliquot aulae suae satellites, qui Halilim Bassam ad se ducerent, mittit. hi domum illius veniunt, et eunuchis mandata principis exponunt; qui cubiculum heri sui ingressi principem eum ad se accersere nuntiant. trepidans itaque conclamatamque salutem suam putans, uxorem ac liberos complexus abiit, secumque auream pateram aureis nummis plenam defert: propter causam enim memoratam metu intra se semper torquebatur. ingressus principis cubiculum videt ipsum sedentem ac vestibus indutum; quem cum adorasset coramque pateram apposisset, his verbis interrogatus est a principe. „quid hoc sibi vult, Lala?” ac si quis nostro vulgari idiomate τατὰ dicat, id est praceptor, ille respondit: „domine, mos est satrapis, si quando hora intempesta eorum quemquam vocaverit princeps, nusquam vacuos ipsum adire. equidem nihil ex meis opibus te aditurus attuli, verum tua ex tuis tibi offero.” respondit princeps: „tuis haud indigeo; plura, quam tu possides, tibi dabo: unum a te peto, ut des mihi Cpolim.”

5
 10
 15
 20
 30

μος γέγονεν· ἦν γὰρ αἰεὶ ὑπερασπίζων τοὺς Ῥωμαίους, καὶ οἱ Ῥωμαῖοι τοῦτον ὡς δεξιὰν χεῖρα ἐκέκτηντο, καὶ τὴν δεξιὰν αὐτοῦ δώροις ἐπλήρουν· ἦν δὲ παρὰ πάντων τὸ ἀδόμητον „καβούρ ὀρταγή,” οἶον τῶν ἀπίστων ὁ σύντροφος ἦ P. 141
 τότε ἀποκριθεὶς ὁ Χαλὶλ τῷ ἡγεμόνι εἶπε „κύριε, ὁ θεὸς ὁ δούς σοι εἰς χεῖρας τὸ πολλοστὸν μέρος τῆς γῆς τῶν Ῥωμαίων, αὐτός σοι καὶ τὴν πόλιν δωρήσεται. ὡς γὰρ ἐμοὶ δοκεῖ, ἐκ τῶν χειρῶν σου οὐ φευξεται, καὶ σὺν θεῷ καὶ τῷ κράτει σου καὶ ἐγὼ καὶ πάντες οἱ δοῦλοι σου συναγωνισώμεθα οὐκ ἐν πλούτῳ μόνον ἀλλὰ σὺν σαρκὶ καὶ αἵματι. καὶ περὶ τούτου τοῦ σκέμματος ἀμέριμνος εἶσο.” ταῦτα πρὸς ὀλίγον ἡμέρωσαν τὸν ἀγριον θῆρα· καὶ λέγει τῷ Χαλὶλ „βλέπεις τὸ προσκεφάλαιον; τὴν πᾶσαν νύκτα διεβίβασα ἔλκων B ἀπὸ τῆς μιᾶς γωνίας τοῦ κοιτῶνος εἰς τὴν ἄλλην καὶ ἀπὸ τῆς 15 ἄλλης εἰς τὴν ἑτέραν, ἀνακλιόμενος καὶ ἐξεγειρόμενος, καὶ ὕπνος τοῖς ὀφθαλμοῖς μου οὐκ ἐρχόμενος. λέγω σὺν, ἀργύριον ἢ χρυσίον μὴ σε δελεάζων ἀπορρίψῃ τῆς ἀποκρίσεως ἧς ἀπεκρίνω μοι νῦν. ἀλλὰ σταθηρῶς ἀνταγωνισώμεθα τοῖς Ῥωμαίοις, καὶ θαρρῶντες θεοῦ τῇ νεύσει καὶ τῇ εὐχῇ τοῦ προφήτου τὴν πόλιν ληψώμεθα.” σὺν τούτοις σὺν καὶ ἑτέροις κολακευτικοῖς λόγοις, ἐχούσας ἐν τῷ μέσῳ τῶν κολακειῶν καὶ τὰς τὴν καρδίαν στυφούσας καὶ τὸ αἷμα ξηραινούσας δακνώ- C δεις μνημῆς, ἀπέλυσεν, εἰπὼν „ὑπάγε ἐν εἰρήνῃ.” τὰς πᾶ-

22. τὴν deest P.

his verbis Halil contremuit: semper enim Romaeos protegerat, et velut manu dextra, utebantur eo donis conciliato, vulgoque iactabatur Cavour Ortachi, id est infidelium sodalis vel auxiliator. respondit principi hunc in modum Halil. „domine, deus, qui maximam partem ditiorum Romaeorum imperio tuo subiecit, etiam urbem tibi tradet. ut enim mihi videtur, dei ope viribusque, quibus polles, admotis, manus tuas non effugiet. ego omnesque servi tui, collatis non solum pecuniis, sed et sanguine nostro profuso, certatim operam nostram tibi navabimus. de hoc proposito nostro certus sis ac securus.“ haec ad tempus ferum illum ac immitem placaverunt; qui Halili dixit: „hoc cervical conspicis? totam noctem transegi illud ab una sponda in aliam versando. recumbens ac vigilans, somnum oculis non cepi. hoc te moneo, auro et argento te corrumpi ne patiaris, et proposito tuo ne dimovearis. firmo constantique animo cum Romaeis pugnemus: dei decreto ac prophetae precibus confisi urbem occupabimus.“ his similibusque verbis blandis usus, curis illum, quibus memor sibi que multorum conscius animus angebatur sanguisque adurebatur, pacifice dimissum solvit. cuncta contra urbem ma-

σας οὖν νύκτας δεκείνας οὐκ ἔλιπε διανυκτερεύων καὶ μεριμνῶν τὰ κατὰ τῆς πόλεως, λαμβάνων ἐν χερσὶ χάρτην καὶ μέλανα, καὶ σκιαγραφῶν τὴν περιοχὴν τῆς πόλεως, καὶ δεικνύων τοῖς ἐπιστήμοσι τῶν ἐπάλλξεων ποῦ καὶ πῶς μέλλουσι θεῖναι τὰς σκευὰς τῶν προβόλων καὶ τὰς ἐπάλλξεις καὶ τὰς 5 κατοργυγὰς καὶ τῆς τάφρου τὴν εἴσοδον, καὶ τὰς κλίμακας ἐν ποίῳ τείχει. καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν τὴν πᾶσαν παρασκευὴν ἀπεικόνιζε διὰ τῆς νυκτός, καὶ τὸ πρῶτ' κελεύων ἐγένετο πάντα, στοχαστικῶς καὶ πανούργως ἐπιμελῶν.

V. 113

36. Οἱ δὲ τῆς πόλεως, ἔλθωμεν δὴ καὶ ἐπ' αὐτήν, καὶ 10

D ἰδῶμεν τίς ἢ φροντὶς αὐτῶν καὶ μέριμνα τοῦ διασωσασθαι τὴν πόλιν ἐκ χειρὸς τοῦ Ναβουχοδονόσορος. ὁ βασιλεὺς ἦν στεῖλας ἐν Ῥώμῃ προλαβὼν αἰτῶν βοήθειαν, καὶ ὅπως συντεθῶσιν τῇ ὁμοιοῖα καὶ ἐνώσει τῇ γεγυνοῖα ἐν Φλωρεντία, καὶ λάβῃ τὸ μνημόσυνον ὁ πάπας ἐν τῇ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ, 15

P. 142

καὶ ὁ πατριάρχης Γρηγόριος ἐπανελεύσεται ἐν τῷ θρόνῳ αὐτοῦ· καὶ μετεκαλεῖτό τινας ἀφικέσθαι τῶν τοῦ πάπα, ὅπως εἰρηνεύσει τὴν ἄσπονδον ἔχθραν τοῦ σχίσματος. ἔστειλε δ' ὁ πάπας τὸν κωδθηγίλιον Πολωνίας, τὸν ποτε ἀρχιεπίσκοπον Ῥωσίας Ἰσιδώρον, ἄνδρα συνετὸν καὶ σφόδρα καὶ πεπαιδευμένον ἐν δόγμασιν ὁρθοῖς, Ῥωμαῖον τὸ γένος, καὶ αὐτὸν ἔνα τῆς ἐν Φλωρεντία συνόδου ὑπάρχοντα πατέρα τίμιον, ὡς ὁ λόγος φθύσας ἐδήλωσε· καὶ ἐλθόντος ἐν τῇ νήσῳ Χίω μετὰ νηός

chinatus ac molitus, omnes noctes illas insomnes egit. in charta etiam situm ambitumque urbis delineabat, et cum iis communicabat qui propugnaculorum moeniumque urbis statum noverant. consiliaque agitabat, ubi et quomodo machinae admovendae, plutei pangendi, vineae agenda, et qua cuniculi, ut in fossam perveniretur, ducendi essent, qua scalae muro admovendae. et ut verbo dicam, omnem apparatus noctu excogitatum et delineatum mane fabrefieri et perfici curabat.

36. Verum in urbem Cpolim redeamus, et quid animo voluerint Cpolitani, quamque curam adhibuerint, ut Nabuchodonosoris manibus ereptam servarent, perpendamus. imperator suppeticas rogatum Romam iam antea miserat; utque concordia Florentiae reconciliata stabiliretur, in magnae ecclesiae liturgiis papae nomen e sacris diptychis recitaretur, ad thronum suum patriarcha Gregorius rediret; mitteret papa, capitalia odia qui e schismate orta placarent. misit papa Poloniae Cardinalem Isidorum, qui Russiae archiepiscopus fuerat, virum prudentem ac modestum, in orthodoxis dogmatibus eruditum, et natione Romaeum; qui, ut iam diximus, pater eximius Florentino concilio interfuerat. is nave maxima Genuensi vectus ad Chium insulam appulit,

μεγίστης τῶν Γενουιτῶν, ἐποίησεν ἡμέρας ἰκανάς, ἕως οὗ οἱ
 ἔμποροι τῆς νηὸς πραγματεύονται καὶ δάσωσι τὰ χρειάδη
 καὶ λάβωσι τὰ ζητούμενα, ἀναμένοντες καὶ ἑτέραν ναῦν ἧτις B
 ἔμελλε συμπλέειν ἄχρι Καφᾶ. ὁ καθδηγάλιος οὖν ἔχων μεθ'
 5 αὐτοῦ τῶν Ἰταλῶν ἄχρι πενήτηντα ἐρόγυσε καὶ ἑτέρους
 πλείστους ἐκ τῆς Χίου Λατίνους. καὶ δὴ φανεῖσα ἡ ἐκδεχο-
 μένη παρ' αὐτῶν ναῦς, ἐξῆλθον ἐκ τῆς Χίου καὶ πρὸς Κων-
 σταντινούπολιν ἐπλευσαν, καταστήσαντες ἐν αὐτῇ τὸν Νοέμ-
 βριον μῆνα τοῦ ςϚξα' ἔτους. καὶ ὁ βασιλεὺς δεξιῶς ἀπο-
 10 δεξάμενος καὶ τιμήσας ὡς ἔπρεπεν, ἦλθον εἰς τοὺς τῆς ἐνώ-
 σεως λόγους, καὶ εὐρῶν τὸν βασιλεῖα εἰς τοῦτο κατανείσαντα
 καὶ μερικοὺς τῶν τῆς ἐκκλησίας. τὸ πλεῖστον οὖν μέρος τοῦ
 ἱερατικοῦ καὶ μοναχικοῦ τύγματος, ἡγούμενοι, ἀρχιμανδρῆ- C
 ται, μονάζουσαι, — τί λέγω τὸ πλεῖστον; παρεκίνησάν με
 15 γὰρ αἱ μονάστριαι εἰπεῖν καὶ γράφειν· οὐδεὶς ἐξ ἀπάντων,
 καὶ αὐτὸς ὁ βασιλεὺς πεπλασμένως κατένευσε. πλὴν ἐλθόν-
 τες οἱ φαινόμενοι κατὰ τὸ δοκοῦν τῆς ἐνώσεως ἐν τῇ μεγάλῃ
 ἐκκλησίᾳ ἱερεῖς τε καὶ διάκονοι τῶν τοῦ κλήρου, καὶ ὁ βασιλεὺς
 σὺν τῇ συγκλήτῳ, ἐβούλοντο κοινῇ ὁμοιοῖα λειτουργῆσαι θεῷ
 20 καὶ ἀποδοῖαι τὰς εὐχὰς ἀδόλω γνώμη. τότε τὸ σχισματικὸν
 μέρος ἐλθὼν ἐν τῇ μονῇ τοῦ Πατοκράτορος ἐν τῇ κέλλῃ τοῦ
 Γενοιδίου, τοῦ ποτε Γεωργίου σχολαρίου, ἔλεγον αὐτῷ „καὶ

7. καὶ deest P.

pluresque illic dies transegit, donec mercatores, quorum navis erat,
 negotia sua, distractis mercibus quas attulerant, et necessariis com-
 paratis, absolvissent, eisque se coniunxisset navis alia Capham na-
 vigatura. praeter quinquaginta Italos, qui eum comitabantur, pluri-
 mos alios ex Chio Latinos mercede conduxit. tandem cum expectata
 navis comparuisset, e Chio solverunt et versus Copolim navigarunt,
 ad cuius portum Novembri mense anni ab orbe condito 6961 (Chri-
 sti 1452) appulerunt. Comiter ac honorifice, utque decebat, Cardinalem
 imperator suscepit. habitisque de ecclesiarum concordia collo-
 quis, imperator et Graecae ecclesiae privati homines ad eam stabi-
 liendam propensos se exhibuerunt. at sacri ordinis maxima pars et
 monachorum, abbates et archimandritae, moniales etiam hanc re-
 conciliatam concordiam aversati sunt. quid plerosque dico? moniales
 equidem ita me commoverunt ut scribendo asseram, neminem omnino
 ei assensisse, ipsumque imperatorem simulasse assensum. nihilomi-
 nus, qui henotico decreto obtemperare videbantur, clerici, sacerdo-
 tes ac diaconi, imperator et senatus in magnam ecclesiam conven-
 erunt, ut concordibus animis divinam liturgiam celebrarent, sincera-
 que mente deum precarentur. tum schismatici ad Pantocratoris mo-

ἡμεῖς τί ποιήσομεν;” αὐτὸς δὲ ἐγκλεισθεὶς καὶ χάριτην λαβὼν
 D καὶ γράψας τὴν γνώμην αὐτοῦ διὰ τῆς γραφῆς ἐδήλου καὶ
 τὴν συμβουλὴν. τὰ γραφέντα οὖν ἐδήλουν οὕτως. „ἄθλιοι
 V. 114 Ῥωμαῖοι, εἰς τί ἐπλανήθητε, καὶ ἀπεμακρύνετε ἐκ τῆς ἐλπί-
 δος τοῦ Θεοῦ, καὶ ἠλίπισατε εἰς τὴν δύναμιν τῶν Φράγκων, 5
 καὶ σὺν τῇ πόλει ἐν ἧ μέλλει φθαρῆναι, ἐσχάσατε καὶ τὴν
 εὐσέβειάν σας. Ἰλεός μοι, κύριε· μαρτύρομαι ἐνώπιόν σου
 ὅτι ἀθῶός εἰμι τοῦ τοιούτου πταισματος. γινώσκετε, ἄθλιοι
 πολλοὶ, τί ποιεῖτε. καὶ σὺν τῷ αἰχμαλωτισμῷ, ὃς μέλλει
 γενέσθαι εἰς ὑμᾶς, ἐσχάσατε καὶ τὸ πατροπαράδοτον καὶ 10
 P. 143 ὁμολογήσατε τὴν ἀσέβειαν· οὐαὶ ὑμῖν ἐν τῷ κρίνεσθαι.”
 ταῦτα καὶ ἕτερα πλείω γράψας καὶ εἰς τὴν θύραν τοῦ κελ-
 λίου αὐτοῦ προσηλώσας ἐκλείσθη ἔνδον, καὶ ὁ χάριτος ἀνεγι-
 νόσκωτο. τότε αἱ δοκοῦσαι καθαρὰ καὶ εἰς Θεὸν ἐν ὀρθοδοξίᾳ
 σχολάζουσαι μοναστήριαι, κατὰ τὸ δοκοῦν αὐταῖς καὶ τὸν αὐτῶν 15
 διδάσκαλον Γεννάδιον, ἅπασαι σὺν τοῖς ἡγουμένοις καὶ πνευμα-
 τικοῖς καὶ λοιποῖς ἱερεῦσι καὶ λαϊκοῖς τὸ ἀνάθεμα ἐξεβόησαν,
 καὶ τὸν ὄρον τῆς συνόδου καὶ τοὺς στέρξαντας καὶ στέργοντας
 καὶ μέλλοντας στέρξαι ἀνεθεμάτισαν. ὁ χυδαῖος οὖν καὶ ἀγοραῖ-
 ος λαὸς ἐξελεθόντες ἐκ τῆς ἀλλῆς τοῦ μοναστηρίου ἐν καπηλείοις, 20
 B κρατῶντες ἐν χερσὶ τὰς φιάλας πλήρεις ἀκράτου, ἀνεθεμάτι-
 ζον τοὺς ἐνωτικούς, πίνοντες εἰς πρεσβειάν τῆς εἰκόνης τῆς
 Θεομήτορος, καὶ παρακαλοῦντες αὐτὴν τοῦ γενέσθαι προστά-

nasterium currunt, Gennadium, antea Georgium scholarium appella-
 tum, adeunt, consiliumque ab eo, quomodo se gerere debeant,
 petunt. Is inclusum se cella tenebat; sumpta ergo charta sententiam
 suam consiliumque scripto aperit; quo talia continebantur. „miseri
 Romaei, quo aberrastis? et a spe, quae in deo reposita est, Fran-
 corum viribus confisi longe recessistis? cum ipsa urbe veram religio-
 nem, brevi in ea evertendam, perdidistis. vae! propitius mihi sis,
 domine. coram te testor ab eiusmodi culpa insontem me et purum
 esse. advertite, miseri cives, quid hodie fiat. cum servitute, quae
 cervicibus vestris impendit, fidem a maioribus acceptam abnegastis,
 impietatem professi. vae vobis, cum iudicamini.“ haec et alia plura cum
 scripsisset, in cellae suae ianua legenda proposuit, sequē intra eam
 conclusit. continuo quae vitae purae censebantur moniales, deoque
 servire recta ac orthodoxa dogmata profitendo, sua doctorisque sui
 Gennadii sententia, cunctae cum abbatibus, confessariis ceterisque
 sacerdotibus ac laicis Synodi decretum, et eos qui illud probassent,
 quive in posterum probarent, anathemate damnarunt. infima deinde
 forensisque turba e monasterii claustris dilapsa in cauponas, mani-
 bus pocula mero plena tenentes, henoticos s. unitatis studiosos diris
 devovebant; et in honorem imaginis deiparae exhaustis poculis, eam

τις καὶ ἄρωγός τῆς πόλεως, ὡς ποτε κατὰ τοῦ Χοσροῦν καὶ τοῦ Χαγάνου καὶ κατὰ Ἀράβων, οὕτω καὶ νῦν κατὰ τοῦ Μεχεμέτ· „τὴν γὰρ Λατίνων οὔτε βοήθειαν οὔτε τὴν ἔνωσιν χρῆζομεν· ἀπέστω ἀφ' ἡμῶν ἢ τῶν ἀζυμιτῶν λατρεία.“ οἱ δὲ ἐν τῇ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ ἀθροισθέντες Χριστιανοὶ δέησιν πρὸς τὸν Θεὸν ἐπετεῖν ποιήσαντες, καὶ τοὺς λόγους τοῦ καθδηνάλου ἐνωσιθέντες, ἔστειραν τὸν τῆς ἐνώσεως ὄρον, καὶ αὐτοὶ μετὰ συμφωνίας, ὡς ὅτι παρελθούσης τῆς περιστάσεως τῶν Τούρκων καὶ γαλήνης γενομένης καθίσαντές τινες τῶν ἐλλογίμων ἴδωσι τοὺς ὄρους, καὶ εἰ ἔστι τι τὸ μὴ τελέως ὀρθοτομοῦν, διορθώσωσιν. ἐν τῇ συμφωνίᾳ οὖν αὐτῇ ἔστειραν τοῦ γενέσθαι λειτουργίαν κοινὴν ἐν τῇ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ, τελεσθεῖσα παρ' Ἰταλῶν καὶ Γραικῶν, καὶ μνημονεύσαντες τὸν πάπαν Νικόλαον ἐν τοῖς διπτύχοις καὶ τὸν ἐξορίστον πατριάρχην Γρηγόριον. τὰ τῆς ἱερᾶς μυσταγωγίας ἐπληρώθη ἐν μηνὶ Δεκεμβρίῳ ἰβ' τοῦ ς'ξ' αἵτους. ἦσαν δὲ καὶ πολλοὶ οἱ οὐκ ἔλαβον προσφορὰν ἀντιδώρου ὡς βδελυκτὴν θυσίαν τελεσθεῖσαν ἐν τῇ ἐνωτικῇ λειτουργίᾳ. ὁ δὲ καθδηνάλος ἀνιχνεύων πᾶσαν καρδίαν καὶ πάντα σκοπὸν τῶν Γραικῶν, δούκ' ἐλάνθανον γὰρ τὰ μαγγανεύματα καὶ αἱ ἀπάται τῶν Γραικῶν αὐτῷ· ἀλλ' ὡς τοῦ αὐτοῦ γένους ὢν σὺν ὀλίγῃ ὀρητῇ ἔσπευδε βοηθῆσαι τῇ πόλει, καὶ ἤρκει πρὸς ἀπολογίαν τῷ πάπᾳ ὅσον γέγονε, τὸ δὲ πλεόν ἀνετίθετο τῷ Θεῷ τῷ

invocabant, ut urbi praesent et auxiliaretur. et quomodo olim adversus Chosroem Chaganum et Arabes pugnaverant, ita nunc adversus Mehemetem praeliaretur. Latinorum enim, inquit, auxilio non opus est nobis: procul sit a nobis azymitarum ritus. qui vero in magna ecclesia convenerant Christiani, votis ac precibus prolixis deo oblatis, cardinalisque oratione audita, decreto concordiae et unitatis ecclesiarum parnerunt. in id etiam utrique consenserunt, ut remoto, quod a Turcis impendebat periculo, ac tranquillitate reddita, delecti aliquot viri decretum examinent, ut siquid minus orthodoxum sit, corrigant ac emendent. hac itaque reconciliata concordia, inter illos convenit ut ab Italis et Graecis in magna ecclesia liturgia communis celebraretur, et commemoratio Nicolai papae in sacris diptychis, atque etiam Gregorii patriarchae tunc exulantis fieret. Decembris die XII, anno mundi 696, (Christi 1452) sacra illa Mystagogia celebrata fuit. multi vero a sacris donis oblatis abstinerunt, quod illa liturgia concordiae reconciliandae celebrata, impurum ac abominandum sacrificium peractum existimarent. cardinalis interea animos Graecorum consiliaque explorabat; quorum fraus ac dolus eum non fugiebant. cum vero ex eadem gente esset, auxilium

- πάντα οικονομῶντι πρὸς τὸ συμφέρον. ἀλλ' ὁ λαὸς ὁ ἀπη-
 νῆς καὶ μισόκαλος, ἡ ῥίζα τῆς ὑπερηφανείας, ὁ κλάδος τῆς
 κενοδοξίας, τὸ ἄνθος τῆς ὑψηλοφροσύνης, ἡ τραγία τοῦ γέγονος
 τῶν Ἑλλήνων, ἡ καταφρονοῦσα τὰ γένη τῶν ἀνθρώπων κα-
 ταφρόνησις ἀληθινή, πάντα τὰ γενόμενα ἐλογίζοντο ὡς μὴ 5
 P. 144 γενόμενα. ἔλεγον οὖν ὁμιλοῦντες οἱ τῆς ἐνώσεως τοῖς σχι-
 σματικοῖς „ἄφετε ἴδωμεν εἰ ἐξάραι ὁ θεὸς τὸν ἐχθρὸν τοῦ-
 τον τὸν ἀνδιστάμενον ἡμῖν, τὸν μέγαν δράκοντα τὸν καν-
 χώμενον ἄρδην καταπιεῖν τὴν πόλιν· καὶ τότε ὄψεσθε εἰ
 τοῖς ἀζυμίταις ἡμεῖς ἐνωθῶμεν.” ταῦτα λέγοντες οὐκ ἔγνω- 10
 V. 115 σαν οἱ ἄθλιοι ὅτι οἱ τοσοῦτοι ὄρκοι ἐνεκα τῆς συστάσεως
 καὶ ὁμονοίας τῶν Χριστιανῶν ἦγον τῶν ἐκκλησιῶν, ἡ ἐν τῇ
 Λουγδούνῃ γενομένη σύνοδος ἐν ταῖς ἡμέραις τοῦ πρώτου
 Παλαιολόγου, ἡ ἐν Φλωρεντίᾳ γενομένη σύνοδος ἐν ταῖς ἡμέ-
 ραις τοῦ ὑστάτου τῶν βασιλέων Παλαιολόγων, καὶ νῦν ἐν τῇ 15
 Θείᾳ καὶ ἱερᾷ μυσταγωγίᾳ αὕτη, οἱ γενόμενοι σὺν ἀφορισμοῖς
 B ἀλύτοις ἐπ' ὀνόματι τῆς ἁγίας τριάδος, μέλλωσιν ἐξάραι τὸ μνη-
 μόσυνον αὐτῶν ἐκ γῆς καὶ σὺν αὐτοῖς τὸ τῆς πόλεως. ὦ ἄθλι-
 οί, τί κενὰ μελετᾶτε ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν; ἰδοῦ, οἱ ἱερεῖς
 σου καὶ αἱ ἱέρειαι καὶ οἱ μοναχοὶ σου καὶ οἱ νεωκόροι καὶ 20
 αἱ νεωκόραι, οἱ οὐκ ἤθελον κοινωῆσαι τοῦ ἀχράντου σώματος

nrbi ferri procurabat; segnius tamen ac remissius ab eo id actum.
 et quae deinceps acciderunt, excusationem legitimam papae mini-
 strarunt; et illorum casuum plerique dei voluntati adscripti sunt,
 qui cuncta ad utilem finem dirigit. verum plebs fera, bonis infensa,
 arrogantiae germen et radix, vanae gloriae ramus, superbiae flos,
 faex nationis Graecae, quae ceteras gentes contemptibilis ipsa con-
 temnit, acta omnia pro infectis reputabat. qui ergo henoticorum
 partes secuti cum schismaticis colloquebantur, his sermonibus usi
 sunt. „Sinite videamus, tollatne deus hunc hostem, draconem imma-
 nem, qui in acie contra nos stat; qui hanc urbem penitus devoratu-
 rum se iactat. si deus eum perdiderit, compertum vobis tunc cla-
 rumque erit, an cum azymitis in concordiam et amicitiam redierimus.“
 haec cum iactarent miseri, eorum mentem non subibat tantum to-
 tiesque ab ipsis repetitum, pacis ac concordiae Christianarum eccle-
 siarum stabilis causa, iusiurandum, cum in concilio Lugdunen-
 si, cum regnaret Palaeologorum primus, tum in Florentino sub im-
 peratore Palaeologinae stirpis ultimo, ac nuperrime inter sacram li-
 turgiam celebrandum: ob repetitum, inquam, iusiurandum excom-
 municationis insolubilis conditione in S. Trinitatis nomine addita,
 memoriam ipsorum ac urbis inter homines delendam fore. o miseri,
 cur inanibus cogitationibus animos vestros pascitis? ecce sacerdo-
 tes tui, monachi, moniales, aeditui et aeditimae, qui ministranti-

καὶ αἵματος ἐκ τῶν χειρῶν τῶν ἱερέων τῶν Γραικῶν τῶν ὑπουργούντων τὰ θεῖα κατὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν τῆς ἀνατολῆς παράδοσιν, λέγοντες μεμιασμένα ὑπάρχειν καὶ „οὐκ εἰσὶ χριστιανικά,” καὶ τὴν εὐλογίαν τῶν ἱερέων ἀποφεινόντες, 5 καὶ τοὺς ναοὺς βωμοὺς καλοῦντες, αὐριον ἐν χειρὶ τῶν βαρβάρων παραδοθήσονται καὶ μιανθήσονται καὶ μολυνθήσονται C καὶ ψυχὴν καὶ σῶμα. εἶδον γὰρ οἰκείοις ὄμμασι μονάστριαν καὶ τὰ θεῖα λόγια μεμνημένην οὐ μόνον κρεωφαγοῦσαν καὶ ἄμφια τῶν βαρβάρων τῷ σώματι περιφέρουσαν, ἀλλὰ 10 καὶ τῷ ψευδοπροφήτῃ θυσίαν φέρουσαν καὶ τὴν ἀσέβειαν ἀνεπαισχύντως ὁμολογοῦσαν. ἀλλὰ τί τὸ ποιησάν με πεδῆσαι πέντε μηνῶν διάστημα; αὐριον γὰρ κάκεινο καὶ παρὰ πόδας σταθήσεται καὶ μετ' οἰμωγῶν λεχθήσεται.

Ὁ βασιλεὺς οὖν στείλας τινὰς τῶν αὐτοῦ ἀρχόντων ἐν 15 ταῖς νήσοις καὶ ἐν ἐτέραις ἐπαρχίαις τῶν Χριστιανῶν ὠνήσασθαι οἶκον καὶ παντοδαπὰ ὄσπρια καὶ ὄσα τὰ πρὸς τροφὴν, ἐκδεχόμενοι τὴν ἄφιξιν τοῦ τυράννου ἐν ἔαρι. ἦσαν οὖν νῆες τέσσαρες παμμεγέθεις συνάγουσαι ἐκ πάντων τῶν 20 χρειωδῶν ἐν τῇ νήσῳ Χίῳ, σίτου οἴνου ἐλαίου ἰσχάδων κεραιῶν κριθῶν καὶ πάσης ἄλλης ἰδέας ὄσπριων, ἐκδεχόμενοι καὶ ἐτέραν φορτηγὸν ναῦν ἀπὸ Πελοποννήσου, καὶ οὕτω γενομένων πέντε σὺν μεγάλοις καὶ ἀνδρείοις ἐπιβάταις, λέγω δὲ καὶ πολλοῖς καὶ σὺν πανοπλίᾳ οὐκ ὀλίγῃ, πλεῦσαι ἐν Κωνσταντινουπόλει. ἦσαν οὖν ἅπασαι αἱ νῆσοι ἐν στενοχωρίᾳ

bus sacerdotibus Graecis, et rem divinam secundum ecclesiae Orientalis ritum peragentibus, immaculati corporis et sanguinis participes fieri noluerunt, polluta esse sacrificia nec Christiana dicentes, benedictionem sacerdotum aversati, templaque pro gentilium aris habentes, in barbarorum manus anima et corpore polluendi cras devenient. monialem enim divinis scripturis eruditam non tantum carni- bus vesci, barbara veste indutam ipse vidi, sed etiam Pseudoprophetae hostiam offerre, impietatemque impudenter profiteri. at quomodo abreptus quinque mensium intervallum transilli? crastinus dies hanc calamitatem cum lacrimis enarrandam secum feret.

Imperator, quod vere ineunte a tyranno se obsessum iri suspicaretur, in insulas aliasque provincias Christianas, ad frumentum omniaque leguminum genera, et quaecumque cibaria necessaria, coemendum aliquos e proceribus aulae suae misit. ad id quatuor naves magnae in insulam Chium destinatae, quibus frumentum, vinum, oleum, caricae, cicer, hordeum ceteraque legumina adveherentur. navis insuper oneraria e Peloponneso expectabatur. haecque navium quinque clas- sis, fortibus vectoribus multis et bene armatis instructa, Cpolim

- καὶ ἀθυμία περὶ τῆς πόλεως· καὶ οἱ μὲν ἐσκόπουν ὡς κα-
P. 145 ταπολεμισθῆσεται καὶ ὑπὸ τῶν βαρβάρων ἄλωθῆσεται, οἱ δὲ
ἐδόξαζον, ὡς ὁ πατὴρ καὶ ἀππὸς αὐτοῦ, βουλευθεῖς εἰς
ἕκαστος τοῦ λαβεῖν αὐτήν, ἐφάρησαν εἰς κενὸν κεκοπιακότες,
οὕτω καὶ οὕτως τὴν αὐτὴν τρίβον βαδιοῦ. 5
- V. 116 37. Παρελθόντος οὖν τοῦ Ἰανουαρίου μηνὸς καὶ τοῦ
^B Φεβρουαρίου ἄρξαντος ἐκέλευσε τὴν χωνεῖαν μετακομισθῆναι
ἐν τῇ Κωνσταντινουπόλει, καὶ ζευῆς ἀμάξας τριάκοντα εἰλκον
αὐτὴν ὀπισθεν οἱ ξ βόες, λέγω βόες βοῶν· καὶ ἐκ πλαγίου τῆς
χωνεῖας ἄνδρες σ', καὶ εἰς τὸ ἐν καὶ εἰς τὸ ἕτερον, τοῦ ἔλ- 10
κειν καὶ ἔξισούν αὐτήν, ἵνα μὴ ὀλισθῆσει τοῦ δρόμου· καὶ
ἔμπροσθεν τῶν ἀμαξῶν τέκτονες ν', τοῦ κατασκευάζειν γεφύ-
ρας ξυλίνους εἰς τὰς ἀνωμαλίας τῆς ὁδοῦ, καὶ ἐργάται σὺν
αὐτοῖς σ'. ἐποίησε γοῦν τὸν Φεβρουάριον καὶ Μάρτιον, ἕως
οὔ καθήνησεν ἐν τόπῳ μακρὰν τῆς πόλεως ἀπὸ μιλίων ε'. 15
ἦν γὰρ ὁ Καρατζία πεγίς πρὸ καιροῦ σταλθεῖς σὺν δυνάμει
C εἰς τὰ τοῦ Πόντου κάστρα, ἤγον Μεσημβριαν' Ἀχελῶον Βυ-
ζὸν καὶ τὰ λοιπά, καὶ πρὸς ἑαυτὸν ἐποίησατο. ὁμοίως καὶ
πρὸς τὴν Σηλυμβριαν κείμενα πύργια τοῦ ἁγίου Στεφάνου
σὺν πολέμῳ λαβὼν πάντας τοὺς ἔνδον κατέσφαξεν· οἱ δὲ 20
λοιποὶ πύργοι προσεκύνησαν, καὶ οἱ ἐπιβάται· ὅσοι γοῦν
παρεδόθησαν ἀβλαβεῖς ἐσώθησαν, οἱ δὲ ἀντισταθέντες ἀπε-
κεφαλίσθησαν. ἡ δὲ Σηλυμβρία μαχίμως ἀνδίστατο. φέ-
ροντες οὖν τὴν σκευὴν ἐν τῷ τόπῳ ᾧ ἐκελεύθησαν, καὶ τῷ

profectura erat. omnes interea insulae de urbis salute anxiae ac sollicitae variis sententiis distrahebantur: alii fore ut expugnaretur a barbaris et occuparetur coniciebant. alii, quomodo pater et avus istius, suo quisque tempore, hanc expeditionem susceperant et re infecta discesserant, ita hunc iisdem vestigiis insistentem non plus profecturum opinabantur.

37. Ianuario mense elapso, sub Februarii initium, prope Crolim tormentum aeneum advehi iussit princeps. LX boves validissimi XXX curribus iuncti illud trahebant; ab utroque tormenti latere CC homines incedebant, ut id hac et illac trahendo in aequilibrio retinerent. currus praecedebant fabri L, operariique CC, qui pontes ligneos ad complanandas vias fabricarent. elapsi sunt itaque Februarius et Martius, cum in locum quemdam milliariibus quinque ab urbe dissitum tractum est. Caracia Begus antea cum copiis ad Ponti oppida Mesembriam, Acheloum, Byzum et alia praemissus, ea ad deditionem compulsi. versus Selymbriam quoque S. Stephani turres, omnibus qui intra erant caesis, vi expugnavit. cetera castella, et qui Epibatae vocabantur, se dedidere. quotquot victori se permisissent servati, repugnantibus capita abscissa sunt; una Selymbria ho-

Καρατζία περύ πρόσταγμα τοῦ φυλάττειν αὐτήν, ἔφθασε σὺν
 ταῖς δυνάμεσι καὶ κατατρέχειν τὰ πέριξ τὰ τῆς πόλεως καὶ
 μὴ εἶν τούς Ῥωμαίους τῶν πυλῶν τῆς πόλεως ἐξέρχεσθαι.
 ἦσαν δὲ καὶ τῶν χειμῶνα ὄλον ἐκεῖ παμαχειμασθέντα σκῆ- D
 5 πτρα εἰς φυλακὴν τῆς πόλεως, τοῦ μὴ ἐξέρχεσθαι καὶ κατα-
 δρομὰς ποιεῖν τοῖς Τούρκοις οἱ Ῥωμαῖοι, ἐκ Μυσίας καὶ
 Παφλαγονίας τρία. ἐγένετο οὖν ἡ παρεμβολὴ μεγάλη, καὶ
 οἱ Ῥωμαῖοι οὐκ ἴσχυον ἐξελθεῖν. ἀλλ' ὅμως ἐκ θαλάσσης καὶ
 αὐτοῖς σὺν διήρσει καὶ τριήρσειν ἄχρῃ Κυζίκου ἐλεηλάτου
 10 τὰ κατ' αἰγιαλὸν κείμενα χωρία τῶν Τούρκων, καὶ πολλοὺς
 ἐκούρσευον, καὶ οὓς μὲν ἐσφαττον, οὓς δὲ ἐν Κωνσταντινου- P. 146
 πόλει ἀγαγόντες ἐπίπρασκον. καὶ σὺν αὐτοῖς τοῖς προσκρού-
 σμασι καὶ ἔαρ ἐπέστη, καὶ αἱ τῶν νησιεῶν ἡμέραι ἤρξαντο
 ἀριθμεῖσθαι. καὶ ἡ τῆς ἐκκλησίας στάσις οὐκ ἔληξεν, ἀλλ'
 15 ἦν ἰδεῖν ξένην στάσιν ἐν τοῖς ἐμπιστευθεῖσιν ἀκούειν λογι-
 σμούς ἀνθρώπων. καὶ ἐρχόμενοι οἱ Χριστιανοὶ τοῦ ἐξομο-
 λογήσασθαι τὰ σφάλματα αὐτῶν, ἠρωτῶντο παρ' ἐκείνων οἱ
 μὲν εἰ ἔκοινωνῆσε τοῖς ἀκοινωνήτοις καὶ εἰ ἔτυχεν ἀκοῦσαι
 λειτουργίαν παρὰ τοῦ ἐνωτικῆς ἱερέως. ταῦτα καὶ κανὼν
 20 δριμύς καὶ ἐπιτίμιον βαρὺ· μετὰ δὲ τὸ δουλεῦσαι τὸν κα-
 νόνα κατὰ τὸ ἔθος, ὁ ἄξιος τοῦ σώματος καὶ αἵματος τοῦ B
 δεσποτικῆς εἰς τὸ κοινωνῆσαι μὴ προσελθεῖν τοῖς τῆς ἐνώσε-

stium impetum fortiter excepit. ad locum itaque destinatum haec
 machina perducta est, cuius custodiae Caracia - begus adsidere ius-
 sus, cumque omnibus copiis in partes urbi vicinas, Romaeis intra
 portas urbis coercitis, excurrere. per hiemem quoque totam Mysorum
 ac Paphlagonum turmae sub tribus vexillis circa urbem hibernave-
 rant, ut Romaeorum in Turcos eruptiones reprimerent, nec eos ur-
 be excurrere sinerent. Romaei igitur extra portas prodire non po-
 terant, tantis hostium viribus circumdati: verumtamen biremibus ac
 trirēmibus excurrēbant, praedis ab usque Cyzico ex Turcorum vicis
 maritimis actis, etiam captivis multis, quorum pars caesa, pars
 Cpoli venumdata est. dum ver adventat, hisce pugnīs levibus tem-
 pus transactum, ieiuniorumque dies numerari coepti, nec interim
 ecclesiae discidium cessabat. omnium conspectui portentosa discordia
 obversabatur, in studia contraria discedentibus iis qui confessiones
 audiendi munere fungebantur. ad eos enim ubi accedebant Christi-
 ani peccata sua confessuri, interrogabantur num cum iis, qui ab
 ecclesiae communionē rescissi sunt, communicassent; num ab Henotico
 celebratae liturgiae interfuissent; fatentibusque poenitentiae causa
 dura poena inflicta multaque gravis dicta. peracta deinde ex more
 poenitentia, qui participatione corporis et sanguinis dominici dignus
 censebatur, illa percipere a sacerdote henotico gravi poena indicta

V. 117 ως ἱερεῦσιν μετ' ἐπιτιμίου βαρέος· οὔτε γὰρ ἱερεῖς εἰσιν, οὔτε τὰ προσφερόμενα τέλεια ἔλεγον. εἰ γὰρ ἐκαλοῦντο ἐν κηδείᾳ νεκροῦ ἢ ἐν μνημοσύνῳ τεθνεώτος, καὶ ἐφαίνετό τις τῶν ἐνωτικῶν ἐκεῖ ἱερέως, κατευθὺς τὰς φελώνεις ἐκδιδόμενοι ὡς ἀπὸ πυρὸς ἔφηνον. καὶ ἡ μεγάλη ἐκκλησία ὡς καταφύ- 5 γιον δαιμόνων καὶ βωμὸς Ἑλληνικὸς αὐτοῖς ἐλογίζετο. ποῦ κηροί; ποῦ ἔλαιον ἐν ταῖς λυχναρίαις; τὰ πάντα σκοτεινά, καὶ οὐδεὶς ὁ κωλύων. ἔρημον τὸ ἅγιον τέμενος ἐφαίνετο, C προσημαῖνον τὴν ἐρημίαν ἣν ὑποστῆναι μέλλει μετ' ὀλίγον διὰ τὰς παραβάσεις καὶ ἀνομίας τῶν κατοικούντων. ὁ δὲ 10 Γεννάδιος ἐγκλειστος ἐδίδασκε, καὶ ἀρὺς ἐπετίθει τοῖς τὴν εἰρήνην ἀσπαζομένοις. ἔτυχον ἐγὼ μετὰ ταῦτα μιᾷ τῶν εὐγενίδων αἰχμαλωτευθείσῃ, καὶ διηγήσατό μοι πῶς ὠδίνουσα τοῦ τεκεῖν τῇ ἁγίᾳ καὶ μεγάλῃ τετράδι τοῦ ἔτους ἐκείνου με- τεκαλέσατο τὸν πνευματικὸν αὐτῆς Ἰάκωβον ὀνόματι, καὶ 15 ἔξωμολογήσατο, καὶ αὐτὸς προέτρεψεν αὐτῇ τοῦ κοινωνῆσαι, καὶ αὐτὴ ἐρωτήσασα τὸν γέροντα εἰ κωλύει τι τοῦ μεταλαβείν ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ ἱερέως τοῦ λειτουργοῦντος ἐν τῇ ναῶ D αὐτῆς, ἔνδον τῆς αὐλῆς αὐτῆς ὑπάρχοντι. ἦν γὰρ ὁ ἱερέως συμφορέσας τοῖς ἐνωτικοῖς μόνον ἐν τῇ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ τό- 20 τε τῇ ιβ' τοῦ Δεκεβρίου, οὐ μὴν δὲ καὶ συγκαινωνήσας· οὐ γὰρ ἔτυχεν ἐξ ἀρχῆς συναριθμηθῆναι τοῖς συλλειτουργοῖς τοῦ θυσιαστηρίου, ἀλλ' ἔτυχεν ἐξω σὺν ἄλλοις βραδείᾳ τυ-

vetabatur: talem enim sacerdotem non esse, nec perfecte oblationem ab eo peragi. ad funus porro efferendum vel mortui commemorati-
nem faciendam vocati, ubi henoticus sacerdos comparuisset, stolis subito exuti velut e flammis mediis se proripiebant. magna etiam ecclesia daemioniorum specus et gentilium delubrum censebatur. ubi cerei? ubi oleum in lychnis? omnia tenebris plena; nec quisquam, qui eas dissiparet, aderat. templum sacrum desertum conspiciebatur, solitudinem, qua mox, propter peccata et iniquitates in eo habitantium, complendum erat, portendens. Gennadius etiam inclusus docebat pacisque studiosos diris devovebat. post urbem captam, in mobilem femineam captivam casu incidi; quae mihi narravit quomodo ipsa partus doloribus correpta anni illius sancta magnaue feria quarta, confessorium suum, Iacobum nomine, ad se vocaverit; quam, peccatorum confessione peracta, hortatus est ille ut sacram communionem sumeret. cumque senem illum interrogasset num obstaret quicquam, ut ex manibus sacerdotis, qui in templo intra domus suae aepia sito celebrabat, sumeret (ille quippe sacerdos die tantum XII Decembris in magna ecclesia henoticis adfuerat, nec communicaverat, cum in numerum altari ministrantium ab initio liturgiae adlectus

χόντες τὴν ἔλευσιν, καὶ ἴσταντο ἐν τῇ νυκτὶ φοροῦντες
 τὰς ἱερατικὰς αὐτῶν στολὰς μόνον. ὁ δὲ πνευματικὸς
 εἶπεν αὐτῇ „συγχωρημένον ἐστιν· ὁ θεὸς συγχωρήσει
 σοι. ἀπέλθε, κοινώησον ἀποβάλλουσα πάντα σκοπόν· καὶ
 5 γὰρ ἱερεὺς ἐστὶ καὶ λειτουργός, ἀδιακρίτως κοινώησον.” ἡ
 δὲ ἐπὶ τῇ ἀνεμποδίστῃ ἀπολογία τοῦ γέροντος δειλιάσασα
 (ἦν γὰρ ἐκ τοῦ μέρους τῶν σχισματικῶν) μετακαλεῖται ἄλλον P. 147
 Νεόφυτον ὀνόματι, καὶ δηλοῖ αὐτῆ τὴν λύσιν τοῦ πνευμα-
 τικοῦ αὐτῆς· ἦν γὰρ αὐτὸς ὁ Νεόφυτος παρρησίαν ἔχων καὶ
 10 πνευματικῶν ἐν ἀνακτόροις καὶ μεγιστάνων οἴκοις. ἐκώλυσε
 δὲ ταύτην, λέγων „ἀσυγχώρητόν ἐστιν· εἰ γὰρ λάβεις κοι-
 νωνίαν ἐκ τῶν χειρῶν αὐτοῦ, ἄρτον ἔφαγες καὶ οἶνον ἔπιες.”
 ὃ τῆς ἀνοχῆς σου, Χριστὲ βασιλεῦ! σκοτεινὸν καὶ τυφλόν,
 εἰ ὁ ἱερεὺς ἦν Λατῖνος, εἶπεν ἂν λόγον ἄλογον ἢ μωρία σου,
 15 ὡς ὅτι Λατινικῶς τὰς εὐχὰς τῷ θεῷ ἀπέδωκε καὶ ὁ ἄρτος
 οὐκ ἦν ἐνζυμος καὶ τὸ ὕδωρ οὐκ ἦν ζέον, καὶ ἄλλα τινὰ B
 ἄλογα αἰτιάματα, ἃ οὐκ ἔξεστιν ὀρθοδόξῃ στόμα ἀνοῦξαι
 καὶ γλώττιαν κινήσαι κατὰ τῶν θείων μυστηρίων των οὕτω
 τελουμένων· ὁ γὰρ τοῦτο τολμήσας ἄξιός ἐστιν λιθοστρωθῆναι.
 20 πῶς ἢ τί ἔχεις ἀπολογῆσασθαι περὶ τῶν θείων μυστηρίων
 τῶν τελεσθέντων ἐκ γλώττης σῆς, καὶ εὐχῶν ὧν σὺ καὶ οἱ
 τῆς ἀνατολῆς ἱερεῖς χρῶνται; οὐκ ἔχεις ἄλλο εἰπεῖν, ὃ Φα-

non fuisset; sed extra cancellos cum aliis, qui tardius venerant ni-
 hilque aliud praeter sacra indumenta gestaverant, steterat.) Pneuma-
 ticus ei dixit: licet; deus condonabit tibi; abi, et communionem,
 omni dubio remoto, percipe. ipse sacerdos ac minister est; discrimi-
 ne illo omisso communica. mulier vero, quod a schismaticorum par-
 tibus staret, scrupulose perpensa senis, qui omnes obices revelle-
 bat, sententia, alium nomine Neophytum confessorium accersit; ei-
 que a Pneumatico suo datam sibi licentiam declarat. iste Neophytus
 loquendi libertatem ac confidentiam sibi assumpserat, quod Pneuma-
 tici munere in imperatoriis palatiis procerumque aedibus fungeretur.
 is eam a communionem his verbis deterruit. non licet: si enim ex istis
 manibus communionem sumpseris, panem manducabis et vinum
 bibes. quam admiranda, rex Christe, longanimitas tua! si sacerdos
 Latinus esset, stultitia tua, caece, aliqua, quamvis absurda, ratione
 excusari posset, quod Latino sermone ad deum preces recitasset,
 quod non esset fermentatus panis nec aqua calida adhibita; aliaque
 absurda allegare potuisses, quae orthodoxus tamen ore nunquam
 proferet, nec adversus divina mysteria hoc modo peraeata murmura-
 bit: talia enim qui audet, lapidibus obruendus est. quid vel quo-
 modo obloqui potes divinis mysteriis idiomatico tuo celebratis? quid
 illis precibus opponere? quorum tibi cum ceteris Orientis sacerdoti-

ρισαις κενέ, πλήν ὅτι καθαρὸς εἶ και μολυσμοῦ ἀμέτοχος και κηρωρισμένος τῶν λοιπῶν Χριστιανῶν, προσθήσω δὲ καὶ γὰρ τὸ και ἀφωρισμένος. ἡ δὲ εὐγενὶς ἐκείνη γύνη διχο-
 C νοοῦσα ἐν μέσῳ τῶν δύο τούτων προστάξεωv ἐκωλύθη ὑπὸ
 τοῦ λογισμοῦ, και τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ οὐ μετέλαβε, και διὰ 5
 τῆς νυκτὸς ἀκοινῶτης τοῦ τέτοκεν. εἰ γὰρ ἐπηκολούθησεν θά-
 V. 118 ναιος, εἶχεν ἂν ἡ ψυχὴ αὐτῆ τὴν σφραγιδα ζημίαν τοῦ
 πνεύματος δι' αἰτίαν τοῦ Νεοφύτου και τοῦ κατοικοῦντος ἐν
 αὐτῷ πονηροῦ πνεύματος. ἀλλ' ἐπανίωμεν πρὸς τὰ τῆς διη-
 γήσεως κύματα, και ἴδωμεν τὴν ἀγριανομένην θάλασσαν 10
 πῶς μέλλει χᾶναι και καταποντίσαι τὴν κιβωτὸν τὴν τὸν Νῶε
 τὸν κυβερνήτην διώξασαν. και τὰ καθαρά πετεινά ὑπὸ τῶν
 μὴ καθαρῶν ὡς ἀκάθαρτα παραβλέψασαν.

D Ὁ γὰρ τύραννος ἀπ' ἀρχῆς Μαρτίου μηνὸς ἐπεμψε μη-
 νυτάς και κήρυκας εἰς πάσας τὰς ἐπαρχίας τοῦ ἐξέρχου 15
 ἑκαστον ἐν τῇ στρατιᾷ κατὰ τῆς πόλεως. τὰ στρατεύματα
 μὲν οὖν, ὅσα διὰ προσόδων και ῥόγας ἦσαν γεγραμμένα,
 συνέρρεον· τὰ δὲ ἄγραφα τὰ και μυριαρίθμα τίς διηγῆσε-
 ται; πᾶς γὰρ ἑκαστος ἀκούων κατὰ τῆς πόλεως ἔτρεχεν, οὐ-
 τῶς ὁ μὴ δυνάμενος βαδίσειν ἔνεκα παιδικῆς ἡλικίας καθῶς 20
 ὁ μὴ δυνάμενος τρέχειν ἔνεκα γῆρους. οἱ δὲ πολλοὶ ἐκέτε-
 ον θεὸν τοῦ μὴ ἐπελθεῖν τῇ ἀγίᾳ ἑβδομάδι, διότι ἤκουον
 ὡς ὁ τύραννος ἐφ' ἄρματος και ἤδη ἔρχεται. τῇ παρασκευῇ

bus communis est usus. aliud allegare non potes, o Pharisaeae vane, nisi quod purus es et intactus a ceterisque Christianis separatus, addam ego, et excommunicatus. illa autem mulier nobilis inter contraria praecepta animo fluctuans communionem die illo abstulit, et nocte sequenti, non sumpta prius Eucharistia, peperit. quod si mors subsequeretur, damnum, non accepto spiritus divini signaculo, anima illius passa fuisset Neophyti culpa, et mali spiritus, quo agebatur, errore. sed redeamus ad narrationem nostram fluctus; et mare furens, gubernatore excusso, arcam absorbere et in profundum deprimere intueamur, mundaque volatilia, tanquam immunda, impollutorum unguibus discerpenda proiicere contemplerur.

Tyrannus enim Martio incipiente, nuntiis in omnes provincias missis, unumquemque ad urbem militatum venire iussit. cuncti ergo, qui datis nominibus stipendia merebant, accesserunt, in numeris iis qui sponte castra sequebantur. universi enim qui urbem oppugnandam esse audierunt, tam pueri ob aetatem teneram vix gradientes quam senes annis gravati, accurrerunt. Cypolitani interim deo supplicare, ut hebdomada sancta tyrannus, qui curru adventare nuntiabatur, urbis oppugnationem ne aggredetur. die igitur para-

οὖν τῆς διακαινησίμου , καὶ ὁ Ναβουχοδονόσωρ ἐπὶ Θύραις P. 148
 Ἱερουσαλὴμ , καὶ πῆξας τὰς αὐτοῦ σκηνὰς κατέναντι τῆς πύ-
 λης τοῦ Χαρισσοῦ ὄπισθεν τοῦ βουνοῦ , καὶ πᾶσα ἡ δύναμις
 αὐτοῦ ἀπὸ τῆς Ξυλοπόρτης τῆς κειμένης ἐγγὺς τοῦ παλατίου
 5 ἕως τῆς Χροσῆς πύλης τῆς πρὸς νότον , καὶ ἔτι ἀπὸ τῆς
 Ξυλοπόρτης ἕως τοῦ Κοσμηδίου , καὶ ἀπὸ τοῦ νότου εἰς
 πλάτος ὅσον περιέφερον κάμπον οἱ ἄμπελοι· καὶ γὰρ ἦσαν
 προλαβῶν φθαρέντες παρὰ τοῦ Καρατζία , καὶ περιεχαρά-
 κωσεν αὐτὴν Ἀπριλίῳ , εἰς ἡμέρα , παρασκευὴ ἢ μετὰ τὸ πά-
 10 σχα . οἱ δὲ τῆς πόλεως ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἐν ἧ ἔγένε-
 το τάχα ἡ ἔνωσις ἐν τῇ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ , ὡς Ἰουδαίων συν- B
 αγωγήν ταύτην ἀπέφευγον , καὶ οὐκ ἦν ἐν αὐτῇ οὔτε προσ-
 φορὰ οὔτε ὀλοκαύτωσις οὔτε θυμίαμα . εἰ ἔτυχέ τις τῶν
 15 νοι μέχρι τῆς ὥρας τῆς προσφορᾶς ἴσταντο , καὶ τότε πάντες
 ἔξήρχοντο , οὕτω γυναῖκες ὡς ἄνδρες , οὕτως μοναχοὶ ὡς μο-
 νάζουσαι . τί χρὴ λέγειν ; καὶ τὸν ναὸν ὡς βωμὸν καὶ τὴν
 θυσίαν ὡς Ἀπόλλωνι τελουμένην ἐνόμιζον . διὰ τοῦτο Ἰσαΐ-
 ας ὡς ἐκ στόματος Θεοῦ φησὶν „ ἰδοὺ , προσθήσω τοῦ μετα-
 20 θεῖναι τὸν λαὸν τοῦτον , καὶ μεταθήσω αὐτοὺς μεταθέσει ,
 καὶ ἀπολώ τὴν σοφίαν τῶν σοφῶν αὐτοῦ , καὶ τὴν σύνεσιν C
 τῶν συνετῶν ἀθετήσω . οὐαὶ τοῖς βαθέως ποιοῦσι βουλήν ,
 καὶ οὐ διὰ κυρίον . οἱ ἐν κρυφῇ βουλήν ποιοῦντες , καὶ ἔσται

scenes diacaenesimae septimanae (id est feria VI seu die Veneris post Pascha) ad portas Hierusalem Nabuchodonosor venit, et tentoria sua ante Charsi portam post collem fixit. a porta vero quae Ligni appellatur, palatio vicina, usque ad Auream portam, quae meridiem respicit; ab eademque Ligni porta usque ad Cosmedium et meridiem versus, quantum vineta a Caracia iam devastata in latitudinem capere poterant, omnes eius copiae castra locaverunt. Aprilis ergo die sexta, parascene post Pascha, obsidione urbem cinxit Mehemetes. Cpolitani, a quo die in ecclesia magna facta est concordiae reconciliatio, illam ut Iudaeorum synagogam refugiebant; nec in ea oblatione, holocausto aut incenso litabatur. si quis sacerdotum divinum liturgiam die aliquo insigni celebraret, qui precabantur, donec ad oblationem sacrorum donorum veniretur, adstant: dein omnes tam mulieres quam viri, monachi atque moniales exhibent. quid pluribus opus est? templum illud pro delubro et ara gentilium, et sacrificium perinde ac Apollini factum, aestimabant. quare Isaias tanquam ex ore dei sic loquitur. ecce, ut hunc populum transmigrare faciam, paratus ero; translatione eum transferam; sapientiam sapientium disperdam, prudentiumque prudentiam dissipabo.

ἐν σκότει τὰ ἔργα αὐτῶν, καὶ ἐροῦσιν τίς ἡμᾶς ἐώρακε;
 καὶ τίς ἡμᾶς γνώσεται, ἢ ἂ ἡμεῖς ποιούμεν; διὰ τοῦτο τὰ
 δε λέγει κύριος. οὐαί, τέκν' ἀποστάται! ἐποιήσατε βουλήν
 οὐ δι' ἐμοῦ καὶ συνθήκας οὐ διὰ τοῦ πνεύματός μου, τοῦ
 προσθεῖναι ἁμαρτίας ἐφ' ἁμαρτίαις." ὁ δὲ Γεννάδιος οὐδ' 5
 διέλειπε καθ' ἐκάστην διδάσκων καὶ γράφων κατὰ τῶν ἐνωτι-
 κῶν, καὶ πλέκων συλλογισμούς καὶ ἀντιφάσεις κατὰ τοῦ σο-
 φωτάτου καὶ μακαρίτου Θωμᾶ τοῦ δὲ Ἀκίνου καὶ τῶν συγ-
 D γραμμάτων αὐτοῦ, καὶ κυρίου Δημητρίου τοῦ Κυδωνη, ἀπο-
 δεικνύων αὐτοὺς αἰρετικούς, ἔχων ἐκ τῆς συγκλήτου τὸν 10
 πρῶτον μεσάζοντα τὸν μεγαδούκαν συνεργὸν καὶ συνίστορα,
 τὸν καὶ τοσοῦτον εἰπεῖν τολμήσαντα κατὰ Λατίνων, ὅτε εἰ-
 V. 119 δον οἱ Ῥωμαῖοι τὸν ἀναρίθμητον στρατὸν τῶν Τούρκων,
 μᾶλλον δὲ κατὰ τῆς πόλεως, „κρειττότερόν ἐστιν εἶδέναι ἐν
 μέσῃ τῇ πόλει φαχιόλιον βουσιλεῦον Τούρκων ἢ καλύπτραν 15
 Λατινικήν." καὶ γὰρ ἀπογόνοντες οἱ τῆς πόλεως ἔλεγον „εἶθε
 ἐδόθη ἢ πόλις ἐν χερσὶ τῶν Λατίνων τῶν ὀνομαζόντων τὸν
 Χριστὸν καὶ Θεοτόκον, καὶ μὴ ἀποριφθῶμεν ἐν ταῖς τῶν
 P. 149 ἄσεβῶν παλάμαις." τότε καὶ αὐτὸς ἐκεῖνο ἐφθέγγατο. ἀλλὰ
 πρὸς αὐτὸν ὁ Ἡσαΐας ἐφθέγγατο, καθὰ καὶ τῷ Ἐζεκίᾳ 20
 „ἄκουσον τὸν λόγον κυρίου Σαβαώθ. ἰδοὺ, ἡμέραι ἔρχονται,
 καὶ λήψονται πάντα τὰ ἐν τῷ οἴκῳ σου. καὶ ὅσα συνή-

bo. vae illis qui profunda consilia, non expetito domini consilio,
 ineunt. qui consilia occulta capiunt, tenebrisque opera sua abscon-
 dunt. qui dicunt, quis nos videbit? quis nos vel opera nostra cog-
 noscet? propterea haec dicit dominus. vae filiis Apostatis! consilium
 me inconsulto habuistis; utque peccata peccatis adiiiceretis, pacta,
 spiritu meo nequaquam ducti, pepigistis. Gennadius interim adver-
 sus henoticos docere ac scribere singulis diebus non cessabat; et
 sapientissimum beatumque Thomam Aquinatem eiusque scripta, De-
 metrium etiam Cydonem haeresis arguere contendens, rationes syl-
 logismosque adversus eos texebat. conscius ei erat operisque socius
 e senatoribus primus mesazon, idemque dux magnus; cuius contra
 Latinos, magis vero contra ipsam urbem, temeraria impudentia eo
 usque prorupit, cum Turcorum ingenti exercitu se reti viderant Ro-
 maei, ut dixerit Turcorum mitram ac redimiculum in media urbe
 dominari, quam Latinorum galerum regnantem conspiceret, potius
 esse. cum interim Romaei, omni salutis abiecta spe, haec vota conciperent:
 „utinam in Latinorum potestatem, qui Christum eiusque
 matrem deiparam invocant, urbs nostra deveniret, nec Turcis impiis
 traderemur.“ quibus contraria, quae retulimus, mesazon praedica-
 bat. sed ad eum Isaias, sicut et Ezechiae, locutus est. audi verbum
 domini exercituum. ecce dies veniunt. quibus cuncta, quae domi

γαγον οἱ πατέρες σου ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης, εἰς Βαβυλωνῶνα ἦξει, καὶ οὐδὲν οὐ μὴ καταλειφθῆ· καὶ ἀπὸ τῶν τέκνων σου τῶν ἐξερχομένων ἀπὸ σοῦ, ὧν γεννήσεις, λήψονται, καὶ ποιήσουσι σπάδοντας ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ βασιλέως τῶν Βαβυλωνίων.”

58. Ὁ βασιλεὺς οὖν Κωνσταντῖνος, ὅσον δύναμις, ἐπι-
 μελούμενος ἐπεμελεῖτο σὺν τοῖς τοῦ Γαλατῶ Γενοσίταις· καὶ
 γὰρ καὶ αὐτοὶ εἶχον κατὰ νοῦν ἀπαραίτητον λογισμόν, ὅτι
 εἴαν ἡ πόλις ἀλῶ, καὶ τὸ φρούριον αὐτῶν ἔρημον γενήσεται.
 10 ἐν τούτῳ στείλαντες ἐν τῇ Γενοσίᾳ προλαβὼν γραφὰς δεόμε-
 νοὶ βοήθειας, ἀντέγραψαν ὡς ἤδη ἔρχεται μία ναὺς σὺν φ'
 ὀπλίταις εἰς βοήθειαν τοῦ Γαλατῶ. καὶ αἱ τῶν Βενετικῶν
 ἐμπορικαὶ τριήρεις κατέλθοῦσαι ἐκ τῆς Μαιώτιδος λίμνης καὶ
 τοῦ Ταναΐδος ποταμοῦ καὶ ἐκ Τραπεζοῦντος, ὁ βασιλεὺς οὖν
 15 καὶ οἱ Βενετικοὶ οἱ κατοικοῦντες ἐν τῇ πόλει οὐκ εἴωσαν ἀν-
 τὰς καταίρειν ἐν Βενεσίᾳ, ἀλλ' ἔμειναν εἰς βοήθειαν τάχα
 τῆς πόλεως. ὁμοίως καὶ ἐκ τῆς Γενοσίας ἐλθὼν εἰς ὀνόματι
 Ἰωάννης Λόγγος ἐκ τῶν Ἰουστινιανῶν σὺν δυοῖ νῆεσσι ὑπερ-
 μεγέθει, ἔχων καὶ πολεμικὰς παρασκευὰς πολλὰς καὶ καλὰς, V. 120
 20 σὺν ἐνόπλοις νέοις Γενοσίταις ἀρεϊκὸν πνέοντασιν θυμὸν, καὶ ὁ
 αὐτὸς Ἰωάννης ἐπιδέξιός ἀνὴρ καὶ εἰς παραταγὰς καὶ συνασπι-
 σμοὺς πολέμων δοκιμώτατος. ἐδεξιώσατο τοῦτον ὁ βασιλεὺς, καὶ P. 150
 ῥόγας ἐμέτρησε τοὺς στρατιώτας αὐτοῦ καὶ εὐεργεσίας ἐνείμε,

possides, diripientur, omnesque divitiae a maioribus tuis comparatae in Babylonem transferentur, nec earum residui quicquam tibi supererit. filii tui qui tibi nati sunt et nascituri, rapti emasculabuntur, et spadones facti in regis Babyloniorum domo servient.

38. At Constantinus imperator urbi tuendae, quantum viribus pollebat, cum Genuensibus Galatae incolis erat intentus: ii enim firme credebant urbe capta etiam castrum suum devastatum iri. hac de causa Genuam litteras antea scripserant, quibus opem sibi mitti rogabant. responderunt Genuenses navem unam, quae quingentos milites Galatae castru tuendo veheret, iam ad eos proficisci. Venetorum etiam triremes actuarias commercio inservientes a Palude Maeotide. Tanai et Trapezunte reversas, imperator et Veneti, qui in urbe habitabant, retinuerunt nec Venetias redire permiserunt, ut, si fors ita ferret, urbi auxilio esse possent. advenerat Genua Iohannes Longus ex gente Iustiniana, duabus navibus magnis vectus, quae, praeter multas machinas eximias ceterumque belli apparatus, militibus aetatis et animi robore praestantibus instructae erant. Iohannes ipse vir solers, acierum pugnarumque peritissimus erat. eum benigne excepit imperator, stipendiaque eius militibus solvit; praec-

καὶ πρωτοστράτορα τοῦτον ἐτίμησε, καὶ αὐτὸς τὴν φύλαξιν τῶν πρὸς τὸ παλάτιον κειμένων τειχῶν ἀνελάβετο. καὶ γὰρ ἦσαν ὀρῶντες τὸν τύραννον ἐκεῖ τὰς σκευὰς τὰς πετροβόλους πηγνύοντα καὶ τὴν ἄλλην πᾶσαν ἀντίμαχον ἐν τοῖς τείχεσι παρατάξιν. εὐεργέτησε δὲ τούτῳ καὶ διὰ χρυσοβούλλου γράμ- 5 ματος τὴν νῆσον Λήμνον, εἰ ἀποκρουσθήσεται ὁ Μεχεμέτ καὶ ὑποστραφήσεται ἄπρακτος ἐξ ὧν θαρρεῖ κερδᾶναι τῆς πόλεως. ἔκτοτε οὖν ἐμάχοντο ἡρωικῶς οἱ Λατίνοι σὺν τῷ Β' Γωάννῃ, ἐξερχόμενοι ἐκ τῶν πυλῶν τῆς πόλεως, καὶ ἰστάμενοι ἐν τῷ ἔσω κάστρῳ καὶ ἐν τῇ τάφρῳ. πολλὰκις καὶ ἐκτὸς 10 τῆς τάφρου ἐκπηδῶντες ἐσυνεπλέκοντο τοῖς Τούρκοις Ῥωμαῖοι, ποτὲ μὲν ἀφέντες ποτὲ δὲ λαμβάνοντες. πλὴν τοῦτο οὐκ ἦν ἀπάδον τοῖς Ῥωμαίοις. καὶ γὰρ εὐκόλον ἂν εἶπεν εἶναι ἕνα Ῥωμαίων πρὸς εἴκοσι Τούρκους· τί ἐδύνατο καταπροσωπῆσαι καὶ ἐξελεθεῖν; πλὴν ἡ βουλὴ ἐδίδοτο ὥστε τοὺς Ῥω- 15 μαίους ἀντιμαχεῖν ἐκ τῶν τειχῶν διὰ τῶν προμαχώνων, οἱ μὲν διὰ τζαγραβολικῶν βελῶν, οἱ δὲ διὰ τοξικῶν, ἄλλοι διὰ μολυβδοβόλων ἀπολυομένων διὰ βοτανῶν πέντε καὶ δέκα C ὁμοῦ, σμικρὰ ὡς κάρνα Ποντικά τὸ μέγεθος, ἀποτελοῦντα δύναμιν τρήσεως, ὡς εἰ τύχοι ἐμπσεῖν σιδηροφόρῳ σώματι, 20 καὶ τὴν ἀσπίδα καὶ τὸ σῶμα διατρήσας ἐξέρχεται καὶ εἰς ἄλλο μεταπηδᾷ, εἰ τύχοι, εἶτα ἐξ αὐτοῦ εἰς ἕτερον, ἕως οὗ

terea beneficii et protostratoris dignitate eum cohonestavit. is itaque murorum partem palatio vicinam tuendam suscepit: nam tyrannum tormenta aenea lapidibus emittendis parata ceterasque ad oppugnandum machinas adversus illam partem collocare animadvertent. imperator insuper aurea bulla Lemnum insulam Iohanni Longo donavit, si urbis obsidionem solvere coactus, reque infecta pedem Mehemetes referret. Latini Iohanne duce alias portis urbis erumpentes, alias in exteriori muro stantes, quandoque in fossam desilientes fortissime pugnaverunt. saepius etiam fossa superata Romaei vario successu, modo cedentes, modo captivos Turcos trahentes, cum his manus conseruere. hoc tamen Romaeis minime conducebat; quippe verum dictu adversus viginti Turcos Romaeum unum stetisse: cominus cum Turcis pugnare eruptione facta qui poterant? propterea consilium datum est, ut Romaei a propugnaculis alii quidem iaculis, alii sagittis pugnarent; alii cannis ferreis globulos plumbeos in hostes emitterent. hi quini vel deni, nucum Ponticarum magnitudine, pulvere ignescente simul emissi, vim perforandi ac penetrandi habent, ita ut, in hominem ferro armatum si ceciderit unus, clipeum et corpus transadactus pervadat, in aliumque obvium transiliat, et ab hoc in alium, donec vis pulveris refrigescat; hocque impetu duo vel tres homines interfici simul possunt. machinam istam

ψυχρανθῆ ἢ δύναμις τῆς βοτάνης· καὶ διὰ μιᾶς προσβολῆς
 δύναται ζημιῶσαι δύο καὶ τρεῖς. ἔμαθον οὖν καὶ οἱ Τουρ-
 κοι, καὶ χρῶνται καὶ αὐτοὶ τὰ ὅμοια καὶ ἐπέκεινα. περαι-
 ωθέντος οὖν τοῦ Ἀπριλίου τὸ δέμοιρον ἐν ὀλίγοις ἀντιμάχουσιν,
 5 ὃ γὰρ τύραννος εἰς πλεόν ἤθροϊζετο, συνήχθησαν οὖν ἄνδρες
 κληροὶ καὶ αὐτόκλητοι ὑπὲρ ἀριθμὸν δυνατὸν εἰπεῖν. ἔλεγον D
 οὖν, ὅσοι κατεσκέπυσον, εἶναι ὑπὲρ τετρακοσίας χιλιάδας.
 καὶ οἱ τῶν τοῦ Γαλατᾶ Γενουῖται, καὶ πρὸ τοῦ ἐλθεῖν τὸν
 τύραννον ἔτι ὄντα ἐν Ἀδριανουπόλει, ἔστειλαν πρέσβεις ἀγ-
 10 γέλλοντες τὴν εἰς αὐτὸν ἀκραιφνῆ φιλίαν καὶ ἀνανεοῦντες τὰ
 προγεγραμμένα ἐκτυπώματα· καὶ αὐτὸς ἀπελογεῖτο ὡς φί-
 λος αὐτῶν εἶναι καὶ ἀδιάσπαστος τῆς πρὸς αὐτοὺς ἀγάπης,
 μόνον μὴ εὐρεθῶσι βοηθοῦντες τῇ πόλει. καὶ αὐτοὶ ὑπέ-
 σχοντο. πλὴν εἰς ἐκ τῶν δύο κατεγελᾶτο, ὡς τὸ τέλος ἔδει-
 15 ξεν. οἱ γὰρ τοῦ Γαλατᾶ ἐνερόουν ὡς καθὰ καὶ ἐν ἑτέροις
 χρόνοις ἢ πόλις καταπολεμισθεῖσα παρὰ τῶν γονέων αὐτοῦ, P. 151
 οὐδὲν ὠνήσαντο ἀπελθόντες ἄπρακτοι, οἱ δὲ τοῦ Γαλατᾶ σὺν
 ἐκείνοις φιλίαν δεικνύντες τοὺς μὲν πολίτας ἐδίδοσαν τὴν
 παρ' αὐτοῖς ἐξερχομένην βοήθειαν, οὕτω θαρροῦντες γενέσθαι
 20 καὶ ἐν τῷ καιρῷ τούτου ὡς πλάνον μὲν τὴν φιλίαν ὑπώπτου-
 ον, τῇ δὲ πόλει τὰ εἰκότα συνεμάχοντο κρυφίως. ὁ δὲ τύ-
 ραννος πάλιν ἐν ἑαυτῷ ἔλεγεν „ἔασω κοιμῶσθαι τὸν ὄφιν,
 ἕως οὗ καθελῶ τὸν δράκοντα, καὶ τότε μία πληγὴ ἑλαφρὰ
 κατὰ κεφαλῆς καὶ τοῦτον σκοτοδινιάσει.” ὃ καὶ γέγονε. τότε

eiusque usum didicerunt ampliolemque fecerunt Turci. Aprilis men-
 sis trientes duo paucis velitationibus transacti sunt, dum tyrannus
 novis copiis contractis exercitum suum auget; ad quem multitudo
 innumerabilis militum, tam qui vocati nomina dederant quam qui
 sponte venerant, confluit; ut qui illum considerabant, quadringenta
 hominum millia superare coniecerint et Galatini Genuenses, cum
 tyrannus Adrianopoli adhuc ageret, missis ad eum legatis amicitiam
 se integram servare, renovatis quae olim scripserant foederibus pro-
 fitentur. amicum se eis esse respondit, nullaque ab eis, quos dili-
 geret, causa se divelli passurum, modo urbi auxilium ipsos non
 ferre constaret: quod polliciti sunt. verumtamen unus ab altero,
 quod successus ostendavit, delusus est. Galatini enim, quomodo
 superioribus temporibus urbem ab illius maioribus frustra obsessam,
 a se assimilata illorum amicitia adiutam noverant, eundem tunc
 fore exitum rati, Mehemetis amicitiam ut fallacem suspectam habe-
 bant, urbi, ut par erat, clam opem ferebant. secum rursus haec dice-
 bat tyrannus: serpentem dormire sinam, donec draconem occidero:
 uno deinde eoque levi ictu capiti impacto hunc quoque vertigine

V. 121 *συνήχθησαν καὶ διὰ θαλάσσης τὰ πλοῖα αὐτοῦ σὺν τριήρεσι*
B *διήρεσι πλοιαρίοις ἕως τριακόσια τὸν ἀριθμὸν. ὁ δὲ λιμὴν*
τῆς πόλεως ἦν κεκλεισμένος σὺν τῇ ἀλύσει ἀπὸ τοῦ μέρους
τῆς πύλης τῆς πόλεως τῆς καλουμένης ὠραιάς εἰς τὸ τοῦ
Γαλατᾶ μέρος, καὶ αἱ νῆαι ἴσταντο ἔνδον ὀρμαθιδὸν προσ- 5
έχοντες τὸν λιμένα καὶ τὴν ἀλυσιν. αἱ δὲ νῆαι ἄς εἰρήκα-
μεν πέντε, μία ἡ τοῦ βασιλέως φέρουσα φόρτον τὸν ἐκ Πε-
λοποννήσου σῆτον, αἱ δὲ ἄλλαι τέσσαρες ἐκ Γενούας ῥογευ-
θεῖσαι παρὰ τοῦ βασιλέως, ἴσταντο μὲν ἐν Χίῳ μέχρι Μαρ-
τίου μηνὸς ὅλου διὰ τινὰς αὐτῶν χρείας. εἰσελθόντος οὖν 10
Ἀπριλίου καὶ βουλομένων ἄραι τὰς ἀγκύρας, ὁ βορρέας αὐ-
τοῦς ἐνεπόδιζε. ἦσαν οὖν οἱ πολλοὶ ἐν ἀθυμίᾳ πολλῇ, ὡσαύ-
τως καὶ αἱ νῆαι. τοῦ βορρέως οὖν καταπρανοῦς πεσόντος
καὶ νότου ἄρξαντος πνεῖν ἐξῆλθον τῆς Χίου λιμένος· καὶ
κατ' ὀλίγον πνέοντος τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ, τῇ δευτέρᾳ ἐκραται- 15
οῦτο, καὶ βιαίως ἐφέροντο ὑπ' αὐτοῦ αἱ νῆαι. ἴσταντο οὖν
οἱ τῆς πόλεως ἐκδεχόμενοι τὴν καλὴν ταύτην ἀπανδοχὴν, εἰ
καὶ μηδὲν ᾔωησαν. φανέντων οὖν τῶν νηῶν, εὐθύς ὁ τύραν-
νος ὡς ἄγριος δράκων ὄρμησε κατὰ τῶν αὐτοῦ τριήρεων καὶ
τῶν λοιπῶν πλοίων, λέγων καὶ προστάσων αὐτοῖς ὅτι ἐκ 20
τῶν δύο πρόκειται γενέσθαι τὸ ἐν, ἢ τὰς νῆας λαβεῖν, ἢ
κωλύσαι τοῦ μὴ εἰσελθεῖν ἐν τῷ λιμένι. τότε ἐξελθόντες τὰ
πλοῖα ἴσταντο ἐκδεχόμενα τὴν ἀφίξιν τῶν νηῶν, ἐκ τοῦ λι-

circumactum calcabo; id quod contigit. eodem tempore Mehemetis navigia, acatia, biremes et triremes trecentae simul prope urbem appulerunt. at portum urbis catena extensa a porta, quae Pulchra appellatur, ad Galatae litus claudebat, navesque continua serie portus latitudinem, et catenae longitudinem occupantes, intra eam stabant. classis porro quinque navium nobis memorata, quarum una e Peloponneso cibaria subvehens imperatoris erat, ceterae quatuor mercede Genuam conductae, in Chii portu, dum sibi necessaria comparant, totum mensem Martium transegere. ineunte Aprili e portu solvere cum decrevissent, Boreas spirans obstitit. quamobrem Cpolitani, pariterque navium illarum vectores, moesti admodum, animoque valde consternati erant. at Borea cadente cum Auster flare coepisset, portus solverunt. prima die vento leni ac mediocri lati, altera vehementius flante Austro celerius ferebantur, Cpolitani hanc egregiam, nihilque ipsis profuturam, rerum copiam interim expectantibus. ubi vero in urbis conspectum venerent naves, ad triremes suas ceteraque navigia accurrit tyrannus, taliaque imperat: alterum e duobus faciendum, vel capiendae naves, vel portus ingressu arcendae sunt. a littore itaque progressa eius navigia, in medio freto, navium appulsum extra portum

μένος τῆς χρυσοῦς πύλης ἐκτός. αἱ δὲ νῆαι ἐλθοῦσαι κατὰ D
 τὴν ἴσον ὁδὸν, καὶ βουλόμενοι περᾶσαι τὸν Μεγαδημήτριον
 τὴν ἀκρόπολιν τοῦ εἰσελθεῖν ἐν τῷ Κερατίῳ κόλπῳ, τὰ πλοῖα
 ἀντίσταντο ταῖς ναυσίν. ἦν γὰρ καὶ ἡ θάλασσα ἐκείνη τῇ
 5 ὥρᾳ εὐδῖος ἀνέμου μὴ πνέοντος. καὶ ἦν ἰδεῖν ξένην θεῖαν·
 καταστροφθεῖσα γὰρ ἡ θάλασσα τοῖς ἰστίοις τριακοσίοις τῶν
 Τούρκων καὶ πέντε μεγίστοις τῶν νηῶν, ἐξήπλωτο ἡ θάλασσα
 ὡς χέρσος, καὶ ὑπὸ τῶν βελῶν οὐδὲ τὰς κόπας ἠδύναντο
 καταφέρειν ἐν τοῖς ὕδασι. οἱ δὲ τῆς νηὸς ὡς ἀστοὶ ὑπό-
 10 πτεροι ἄνωθεν, ὡς κεραυνούς, τὰ βέλη τῶν τζαγγῶν κατέ-
 πεμπον καὶ τὰς σκευὰς ἀπέλυον, καὶ φόρος οὐκ ὀλίγος τῶν P. 15a
 Τούρκων ἐγένετο. ὁ δὲ τύραννος ὑπὸ τῆς ἄγαν ἀλαζονείας
 ὀρηκῆσας ἐν τῇ θαλάσῃ ἐποχοῦμενος ἵππῳ, ἐφαντάζετο σχί-
 ζειν τὴν θάλασσαν καὶ ἕως αὐτῶν τῶν νηῶν διὰ τοῦ ἵππου
 15 πλεῦσαι· τόσον ἐθυμοῦτο ἐν τοῖς αὐτοῦ, καὶ ἡ ἐνοπλος στρα-
 τία σὺν αὐτῷ. τότε ἀνέμου πνεύσαντος, καὶ τὰ ἰστία φυ-
 σθηέντα, σχίσαντες τὰ πλοῖα τὴν ἐν τῷ λιμένι ὁδὸν ἔπλεον,
 τὰ δὲ πλοῖα ἔμειναν· εἰ γὰρ ἦν ἔμπροσθεν αὐτῶν τότε ὁ
 στόλος τοῦ βαρβάρου, ἐδύνατο ἂν αἱ πέντε αὐταὶ νῆαι κα-
 20 ταποντίσαι καὶ τὰ τριακόσια. ὁ δὲ τύραννος μὴ γινώσκων
 τὴν τῆς θαλάττης ἐπιστήμην μόνον ἐκέκραγεν. ὁ δὲ μέγας
 κοντόσταυλος αὐτοῦ οὐκ ἠθέλησεν ἀκοῦσαι· καὶ γὰρ παρα- B
 λόγως ἐπρόστατεν. τότε θυμωθεὶς ὁ τύραννος ὤρισεν τὸν
 στόλον ἀπελθεῖν ἐν τῷ διπλῷ κίονι, τὸν δὲ μέγαν κοντόσταυ-

Aureae portae expectantes stabant. navibus autem rectam viam ten-
 dentibus, annitentibusque Megademetrium arcem, ut sinum Cerati-
 num ingredi possent, superare, navigia obstabant: mare enim, ven-
 to tunc posito, tranquillum erat. spectaculum etiam visendum exhi-
 bebatur strati maris Turcorum velis trecentis et quinque magnis na-
 vibus, videbaturque aequor ad campi instar complanatum; nec pro-
 pter telorum frequentiam remi in aquam demergi poterant navium
 vectores, ut aquilae alatae, e superiori loco in navigia humiliora
 balistis tela, velut fulmina, emittebant, quorum machinas ruperunt
 Turcorum ingenti strage edita. tyrannus ingenita superbia et vani-
 tate undas se findere posse et equo ad naves usque penetrare confi-
 debat: adeo suis et ipse irascebatur et qui aderat ei exercitus. ven-
 to interea excitato velaque sinuante, naves per acatia media, quae
 stationem suam non deseruerunt, in portum deferuntur. quodsi tunc
 universa classis barbari obvia stetisset, illam demergendo quinque
 naves istae pares erant. tyrannus rei nauticae ignarus ad clamores et
 vociferationes conversus est; quibus magnus eius contostabulus, cum
 absurda iuberet, auscultare noluit. ira tunc accensus tyrannus clau-

λον ἀχθῆναι ἐνώπιον αὐτοῦ. ἀχθέντος οὖν καὶ κατὰ γῆς
 ριφέντος καὶ ὑπὸ τεσσάρων ταυνοθέντος, αὐτὸς ὁ ἡγεμὼν
 οἰκείαις χερσὶν ἔτυπεν, δοῦς ἑκατὸν σὺν μιᾷ χρυσῇ ῥάβδῳ,
 ἧς ἡ κεφαλὴ χρυσοῦ καθαροῦ σταθμίον λίτροι πεντακόσiai·
 ἦν αὐτὸς κατεσκευάσεν, ἵνα παίλῃ αὐτὴν ὡς δοκίμιον. ἦν⁵
 δὲ ὁ ἄνθρωπος τὸ γένος ἐκ τῶν Βουλγάρων ἔλκων, τινὸς τῶν
 ἀρχόντων Βουλγαρίας υἱός, Πάλδα ἐπονομαζόμενος. ἔδου-
 V. 122 λώθη οὖν πρὸ καιροῦ, καὶ ἐξωμόσατο τὸ πάτριον σέβας, καὶ
 C ἦν δοῦλος πατρικὸς τοῦ Μεχεμέτ. αὐτὸς ἦν ὁ πρὸ τεσσά-
 ρων ἐτῶν ἔλθων ἐν τῇ Λέσβῳ, καὶ αἰχμαλωτίσας αἰχμαλω-¹⁰
 σίαν ἄπειρον. ἦν δὲ καὶ τοῖς ἀπελάταις οὐ καλὸς φίλος,
 ἀρπάζων αὐτῶν τὰ λάφυρα. καὶ ἰδόντες αὐτὸν ὑπὸ τοῦ τυ-
 ράννου καταφρονηθέντα καὶ ῥαβδισθέντα, εἷς τῶν Ἀζαπίδων
 λίθον ἄρας καὶ κατὰ κόρρης κρούσας ἐξώρυσε τὸν ἕνα ὀφθαλ-
 μὸν αὐτοῦ. αἱ δὲ νῆαι ἔλθουσαι ἐν τῷ λιμένι, καὶ οἱ τῆς¹⁵
 πόλεως χαλάσαντες τὴν ἄλυσιν ἔδωκαν εἴσοδον αὐτάς. τοῖς
 ὁ τύραννος ἰδὼν τὰς νῆας τὰς μεγάλας ὀκτῶ οὔσας, τὰς μι-
 κρὰς ἐπέκεινα τῶν κ', καὶ τριήρεις βασιλικὰς καὶ τριήρεις
 D τῶν Βενετικῶν, καὶ ἄλλα πλεῖστα μικρά, ἔγνω ὡς οὐκ ἔστι
 δυνατὸν τοῦ κατασχεῖν τὸν λιμένα, καὶ τεχνάζεται γενναῖόν²⁰
 τι καὶ ἀνδρεῖον σόφισμα. προστάττει τοῦ εὐθυδρομηθῆναι
 τὰς νάπας τὰς ὀπισθεν κειμένας τοῦ Γαλατᾶ, ἀπὸ τὸ μέρος
 τὸ πρὸς ἀνατολὴν κάτωθεν τοῦ διπλοῦ κίονος ἕως τὸ ἄλλο
 μέρος τοῦ Γαλατᾶ τὸ πρὸς τὸν αἰγιαλὸν τοῦ Κερατίου κόλ-

sem ad duas columnas abire, magnum contostabulum adduci iubet.
 quem attractum et in terram deiectum, a quatuor satellitibus disten-
 tum, princeps ipse suis manibus verberavit: aurea enim virga libra-
 rum quingentarum pondus, quam ad tyrocinium in verberando faci-
 endum comparaverat, centum ei plagas inflixit. ille vero contostab-
 ulus natione Bulgarus, nomine Palda, quodam inter suos principe
 viro ortus erat. diu ante mancipium factus a patria religione et pie-
 tate defecerat, Mehemetisque patri servierat. is ante quatuor annos
 in Lesbum excurrerat, multosque captivos abduxerat; remigibus ac
 nautis invisus, ut qui praedam ipsis surriperet. ut ergo eum a ty-
 ranno contemptum virgisque caesum vident, Azapidum unus genae
 ipsius lapide incuso alterum oculum eruit. at naves portum ingres-
 sae a Cpolitianis soluta catena, accipiuntur. tyrannus naves octo ma-
 gnas, minores plures viginti, triremesque imperatoris ac Venetas,
 aliaque plurima parva navigia portum occupare conspiciens, illo se
 non posse potiri cognovit. stratagema ideo audax, generoso fortique
 viro dignum comminiscitur. per dumeta et vepres post Galatam sitas
 rectam viam a parte, quae orientem infra duas columnas respicit,

που κείμενον ἄντικρυ Κοσμηδίου. καὶ ποιήσαντες τὴν ὁδὸν
 ὁμαλήν, ὅσον ἐδύναντο, διὰ τῶν φαλύγγων ἐπιβιβάσας τὰς
 διήρεις καὶ τὰ ἰστιά πτερώσας ἐκέλευσεν ἔλκειν διὰ ξηρᾶς
 5 ράτιον κόλπον τὰ πλοῖα. ὃ καὶ γέγονεν. ἤλκοντο δὲ τὰ σκά-
 φη, καὶ ἐν ἐκάστῳ προωρὺς καὶ ἄλλος ἐπὶ τῶν οἰάκων κα-
 θήμενος. ἕτερος δὲ τὸ πτερὸν κρατῶν τὸ ἰστίον ἐτίνασσεν P. 153
 ἄλλος τύμπανον, ἕτερος σάλπιγγα κρούων ἐμελῶδει θαλάσ-
 σιον μέλος. καὶ ἔξ οὐρίας πλείοντες τὰς νάπας καὶ τοὺς θύα-
 10 κας τὴν ξηρὰν διήρχοντο, ἕως οὗ καταστήσαντες ἐν τῇ ἄγρᾳ
 ταύτας ἀνήγαγεν ὀδοῦχοι τὸν ἀριθμὸν, αἱ διήρεις ὑπάρ-
 χουσαι· τὰς δὲ λοιπὰς ἔασεν ἐκεῖ. τίς εἶδε τοιοῦτον ἢ εἰς
 ἤκουσεν; ὁ Ξέρξης τὴν θάλασσαν ἐγεφύρωσε, καὶ ὡς ξηρὰν
 ὁ τοσοῦτος στρατὸς ἐπάνω ταύτης διῆλθεν. οὗτος δὲ ὁ νέος
 15 Μακεδῶν, καὶ ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, τῶν γενεῶν αὐτοῦ τύραννος
 ὕστατος τὴν γῆν ἐθαλάσσωσε, καὶ ὡς κατὰ κυμάτων, τὰ
 πλοῖα κατὰ τῶν κορυφῶν τῶν ὄρέων ἀπέξευξεν. ἀλλ' ὑπὲρ B
 τὸν Ξέρξην οὗτος· καὶ γὰρ ἐκεῖνος διαβὰς τὸν Ἑλλήσποντον
 παρὰ τῶν Ἀθηναίων αἰσχύνην ἐνδυθεὶς ὑπέστρεψεν, οὗτος
 20 τὴν ξηρὰν ὡς ἄγρᾳν διαβὰς τοὺς Ῥωμαίους ἠφάνισε, καὶ
 τὰς χρυσᾶς ὄντως Ἀθήνας, τὰς κοσμοῦσας τὸν κόσμον, τὴν
 βασιλίδα τῶν πόλεων εἶλε. ταῦτα μὲν διὰ θαλάσσης, διὰ δὲ
 ξηρᾶς τὴν χθονίαν ἐκείνην τὴν παμμεγέθη φέρων ἄντικρυ

usque ad alteram partem litori Ceratini sinus e regione Cosmedii
 conterminam, sterni imperat. et pro loci qualitate quantum possibile
 fuit, complanata via, phalangis impositas biremes, velis expansis ex
 ostii sacri freto terra circumactas et tractas in Ceratinum sinum in-
 ferri iubet; statimque illud factum est. biremes itaque trahebantur,
 in quarum singulis unus prorae gubernator adsidebat, alius ad pup-
 pim clavum regebat. tertius antennas moderabatur velaque agitabat,
 alius tympanum pulsabat, carmen etiam nauticum a tubicine cantatum.
 dumeta interim ac torrentes navigantium specie superant, triremes-
 que LXXX terra tractas ab uno litore, ubi ceterae relictæ sunt, ad
 aliud litus deducunt. quis talium spectator unquam vel auditor fuit?
 mari quidem navibus constrato pontem imposuit Xerxes, super quo
 ingentem exercitum traiecit. at hic novus Alexander Macedo, stirpis-
 que suae, uti spero, tyrannus ultimus, navigiis per collium iuga vel-
 ut per maris undas actis, terram mare effecit. Xerxem superavit,
 qui Hellespontum transvectus accepta ab Atheniensibus clade turpi-
 ter recessit. Mehemetes vero terra, quasi navigabili reddita, traie-
 cit, Romæos delevit, aureasque revera Athenas, urbem imperato-
 riam, mundi ornamentum, expugnavit. atque ista quidem mari ge-

τοῦ τείχους ἔστησεν ἐν τῇ πύλῃ τοῦ ἁγίου Ῥωμανοῦ πλησίον. καὶ λαβὼν σημεῖον ὁ τεχνίτης, εἶχε γὰρ ἐκ πλαγίου φωλεὰς δύο κατεσκευασμένας, χωρούσας πέτρας ὡς λιτρῶν . . αὐτοφυῶς τεχνασμένας. καὶ ὅτε ἠβούλετο ἀπολύειν τὴν μεγάλην, ἐσημειοῦτο τὸν τόπον πρῶτον πέμπων τὴν μικράν, 5 καὶ τότε στοχαστικῶς ἐσφενδόνει τὴν μεγίστην. καὶ κρούσας τὴν πρώτην βολήν, καὶ ἀκούσαντες τοῦ κτύπου οἱ τῆς πόλεως ἔνεοί γεγόνασι, καὶ τὸ „κύριε ἐλέησον” ἔκραζον. ἦν δὲ τότε κατὰ τὸ ἔθος εὐρεθεῖσα ἡ εἰκὼν τῆς πανυπεράγνου Θεοτόκου τῇ ἑβδομάδι τῆς διακαινησίμου ἐν τῷ παλατίῳ· καὶ 10 ἔκτοτε συχνάκις ἐλιτάνενον ἐν τῇ μονῇ τῆς χώρας, καὶ ἡ εἰκὼν ἐκεῖ ἴστατο μέχρις ἀλώσεως. τότε ἐπληροῦτο τὸ ῥῆθὲν παρὰ τοῦ Θεοῦ διὰ τοῦ Ἰερεμίου λέγοντος, „ἵνα τί μοι λίβανον ἐκ Σαβὰ φέρεις καὶ κιννάμωμον ἐκ γῆς μακροῦθεν; V. 123 τὰ ὀλοκαυτώματα ὑμῶν οὐκ ἔστιν δεκτά, καὶ αἱ θυσίαι 15 Δ ὑμῶν οὐχ ἤδυνάν μοι. διὰ τοῦτο τάδε λέγει κύριος. ἰδοῦ, ἐγὼ δίδωμι ἐπὶ τὸν λαὸν τοῦτον ἀσθένειαν, καὶ ἀσθενήσουσιν ἐν αὐτῇ πατέρες καὶ υἱοὶ ἅμα, γείτων καὶ ὁ πλησίον αὐτοῦ ἀπολοῦνται. τάδε λέγει κύριος. ἰδοῦ, λαὸς ἔρχεται ἀπὸ βορρᾶ καὶ ἔθνος μέγα, καὶ βασιλεῖς πολλοὶ ἐξεγερθή- 20 σονται ἀπ’ ἐσχάτου τῆς γῆς, τόξον καὶ ζιβύνην κρατήσουσιν. ἰταμός ἐστι καὶ οὐκ ἐλεήσει. φωνὴ αὐτοῦ ὡς θάλασσα κυμαίνουσα. ἐφ’ ἵπποις καὶ ἄρμασι παρατάσσονται, ὡσπερ

rebantur. terra vero tormentum bellicum illud immane in moenium conspectum tractum, non longe a S. Romani porta, locatum est. ad scopum destinatum artifex collimaturus sic se parabat. bombardae binae locatae erant ex obliquo, lapidum in globos affabre deformatum librarum pondo capaces. maiorem ille explosurus, locum designatum minori primum quassabat: certo deinde ictu maiorem emittebat. ad fragorem accensae bombardae explosique primi globi. Cpolitani attoniti mutique restitere: deinde in has voces „domine, miserere“ eruperunt. per id tempus purissimae deiparae imago Dia-caenesimi septimana, de more in palatio palam proposita erat; ubi usque ad diem captae urbis stetit; atque interim in vici illius monasterio omnes precibus crebro litabant. quae deus per Prophetam Ieremiam (6, 20) dixerat, tunc impleta sunt. „ut quid mihi thus de Saba affers, et calamum suaveolentem de terra longinqua? holocaustomata vestra non sunt accepta, et victimae vestrae non placuerunt mihi. propterea haec dicit dominus. ecce ego dabo in populum istum ruinas, et ruent in eis patres et filii simul; vicinus et proximus peribunt. haec dicit dominus, ecce populus venit de terra Aquilonis et gens magna, et reges multi consurgent a finibus terrae. sagittam et scutum arripient. crudelis est, et non miserebitur: vox

πῦρ εἰς πόλεμον ἐπὶ σέ, θύγατερ Σιών." ὁ δὲ σοφιστὴς τῆς
 κακίας ἐκείνης ὁ τεχνίτης τι μέθοδον ἐπίστατο τοῦ μὴ διαρ-
 ραγῆναι τὴν χωνείαν. καὶ γὰρ οἶδαμεν χωνείας ἀπολυούσας P. 154
 προβόλους· μετὰ γοῦν τὸ ἀπολυθῆναι τοῦ σκεύους, εἰ καὶ
 5 μὴ ἐφυλάττετο σκεπαζομένη ὑπὸ πλινθῶν ἐξ ἑρῶν παχέων,
 παρευθὺς ὡς ὕελος διερρήγνυτο, καὶ μετὰ τοσαύτην ἐπισκο-
 πὴν ἢ δις ἢ τὸ πλεον τρεῖς ἀποπέμπων ἐσχίζετο, τοῦ ἀέρος
 χωροῦντος ἐν τοῖς κοίλοις τῶν μετάλλων ὑποβαθύμασιν. οὗ-
 10 τος δὲ τί ποιεῖ; μετὰ τὸ σφενδονισθῆναι τὴν πέτραν τῆς
 χωνείας ζεύσης ἀπὸ τῆς θερμότητος τοῦ νύκτου καὶ τοῦ
 τεάφου, παρευθὺ κατέβρεχεν αὐτὴν ἐλαίῳ, καὶ σὺν τούτῳ
 ἐπληροῦντο τὰ ἔνδον αὐτῆς ἀερώδη βάθη, καὶ οὐκ ἐνήργει
 τὸ ψυχρὸν λεανθὲν ὑπὸ τῆς τοῦ ἐλαίου θερμότητος, καὶ ἐβύ- B
 σταζε τὸν κόπον εὐκόλως, ἄχρις οὗ ὑπόρηγχε τὸν ὄλεθρον
 15 τῆς πόλεως· καὶ ἔτι μετὰ ταῦτα φυλάττεται σῶα, καὶ ἐνεργεῖ
 πρὸς το τοῦ τυραννοῦ θάλημα. κρούσας οὖν καὶ διασεισας
 τὸ τεῖχος, ἠβουλήθη ἐκ δευτέρου ἐν αὐτῷ τῷ τόπῳ βάλλειν
 ἄλλον ἓνα λιθόν· τυχῶν δὲ ἀποκρισιάριος τοῦ Ἰάγκου ἐκαῖ
 ἔσκαψε τὴν βολήν, λέγων „εἰ βούλει καταπεσεῖν εὐκόλως τὰ
 20 τεῖχη, μετάθεσ τὴν σκευὴν ἐν ἄλλῳ μέρει τοῦ τείχους, ἀπέ-
 χοντι ἀπὸ τῆς πρώτης βολῆς ὀργυιᾶς εἴ ἢ εἴ, καὶ τότε ἐξι-
 σῶν τὴν πρώτην ἄφες ἐτέραν βολήν. τῶν δύο οὖν ἄκρων
 κρουσθέντων ἐπιμελῶς, τότε βάλλε καὶ τρίτην ὡς εὐρέθῃαι

2. τι] an τίνα?

eius quasi mare sonabit et super equos adscendent, et curribus,
 filia Sion, in acie sicut ignis adversum te stabunt." perniciosae
 porro illius machinae inventor ac faber noto sibi quodam medi-
 camine prospexerat, quominus tormentum aeneum rumperetur. tor-
 mentis illis lapides emitti vidimus ac novimus: post explosio-
 nem vero nisi pills ex lana densissime compactis contacta sta-
 tim forent, ad vitri modum dirumpi; etiamque tali cura adhibi-
 ta, duabus vel tribus explosionibus, in metalli poros subeunte aere,
 id pati. at qua arte id vitabat? emisso lapide aeneum tormentum
 nitri ac sulphuris vapore calefactum oleo statim perfundebat, quo
 obstructi pori aeris penetrantis iniuriam arcebant, et olei calore vis
 frigoris retundebatur; sicque explosionibus sustinendis illa machina
 par fuit, donec urbi ruinam attulisset. integra etiamnum ad tyranni
 usus, cum ipsi libuerit, superest. impulsam ac quassatam muri parte,
 in eandem collimabat lapidem denuo emissurus: sed cum Ianchi
 apocriarius, qui tum aderat, destinatum ictum risu excepisset, ei-
 que collimanum dixisset: „si muros in terram nullo negotio ruere
 velis, a parte muri prius diruta ad proxime quinque vel sex orgyis
 distantem conversa machina, ictus unum et alterum aequalis altitudi-
 nis destina; quibus accurate directis ac libratis, tertio murum

Cτὰς τρεῖς βολὰς ἐς τριγώνου σχῆμα, καὶ τότε ὕψει τὸν τοι-
 οὔτον τοίχον εἰς γῆν καταπίπτοια." ἤρσεν οὖν ἡ βουλὴ,
 καὶ οὕτως πέπραχεν ὁ τεχνίτης, καὶ οὕτως ἀπέβη. πόθεν δὲ
 παρακινήθεις ὁ Οὐγγρος οὕτως τὴν βουλὴν ταύτην τῷ τυράν-
 τῳ δέδωκεν, ἤδη λέξω. ὁ ῥῆξ τῆς Οὐγγρίας τὴν βασιλείαν 5
 τῶν Ῥωμαίων ἐν ἐκείνῳ τῷ ἔτει παραλαβὼν καὶ στεφθεὶς πα-
 ρὰ τοῦ πάπα Νικολάου καὶ ἀναλωσάμενος τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ,
 ἐξεβλήθη τῆς ἐπιτροπικῆς ἐξουσίας ὁ Ἰάγκος, καὶ ἀνελάβετο
 τὴν πᾶσαν φροντίδα τῆς ἀρχῆς ὁ ῥῆξ καὶ βασιλεύς. ἔχων
 δὲ ὄρκους μετὰ τοῦ Μεχεμεὲ ἀγάπης προσδιοριστικῆς τρι- 10
 ῶν ἐτιῶν, ἤδη πληρωθέντος τοῦ ἐνός καὶ ἡμίσεος, ἐμήνυ-
 σε τῷ Μεχεμεὲ λέγων ὡς „ἐγὼ τὴν βασιλείαν παρέδωκα
 τῷ κυρίῳ μου, καὶ ἀπὸ τοῦ νῦν οὐκ εἰμι τοῦ δεφευδένειν αἰ
 ὑπεσχέθην· λάβε τὰ ἔγγραφα ἃ ἔδωκας, καὶ δός τὰ ἡμέτε- 15
 ρα, καὶ ἔσο ὡς βούλει μετὰ τοῦ ῥηγὸς τῆς Οὐγγρίας." αἶ-
 τη ἦν ἡ αἰτία τῆς ἀφίξεως. περὶ δὲ βουλῆς, ἥς οὐκ ἔδει
 συμβουλευῆσαι ὡς ὑπάρχων Χριστιανός, οὕτως ἀκούσας γρά-
 φω. λέγεται ὅτι μετὰ τὴν τρίτην ἦταν, ἦν φθάσας ὁ λό-
 γος ἐδήλωσε, φεύγων ὁ Ἰάγκος, καὶ οὐχ ὡς ἤθελεν ἢ ὡς
 ἔπρεπε καταλαβὼν τὰ οἰκεία, ἔτυχέ τινας τῶν πνευματοφό- 20
 ρων ἀνδρῶν διηγούμενος τὰ τῆς ἡττης, καὶ ἀδημονῶν πῶς
 ἡ τύχη τὰ τῶν Ῥωμαίων κατέλειπεν καὶ πρὸς τοὺς ἀσεβεῖς
 χαροπὸν ἔβλεπεν. ὁ δὲ γέρων ἀπεκρίνατο „ἴσθι, τέκνον. εἰ

quate, ita ut in trianguli figuram dispositi cernantur; illam moeni-
 um partem in terram ruere conspicies." placuit consilium, cui paruit
 artifex, nec successu caruit. qua ratione vero impulsus Hungarus ille
 tyrannum hac de re monuerit, enarrabo. anno illo Hungariae rex
 Romanorum imperator designatus fuerat et a papa Nicolao coronam
 acceperat. exauctorato etiam Ianco, qui curatoris nomine res admini-
 straverat, rex ipse imperator administrationem regni universam cap-
 sessivit ac suscepit. cumque pacem in triennium cum Mehemete pa-
 ctus esset Iancus, sesquianno ipsius iam exacto, talia Mehemeti si-
 gnificavit. regni administratione ipse me abdicavi, et domino meo
 eam tradidi. quae pollicitus sum, in posterum integra praestare am-
 plius nequeo. quas scriptas ergo tabulas nobis credidisti, tibi habe,
 nostrasque mihi redde. cum Hungariae porro rege, ut tibi visum
 erit, te gesseris. hoc de negotio acturus apocrisiarius legationem ob-
 ierat. de consilio vero, quod hunc, cum Christianus esset, nusquam
 dare decuit, ab aliis quae accepi referam. fama est Iancam, postquam
 tertio victus turpi fuga domum invitatus repetiisset, cuidam viro spi-
 rita prophethico impulso, in quem casu incidit cladem quam acceperat
 narravisse. et Romaeorum rebus, quos fortuna impiis arridens
 deseruisset, illacrimasse; huicque senem talia respondisse: „istud a

μη παντελής φθορά τοῖς Ῥωμαίοις ἐπέλθοι, οὐκ ἐπιγέλυσει τοῖς Χριστιανοῖς ἡ τύχη· δεῖ γάρ τὴν πόλιν ὑπὸ τῶν Τούρκων φθαρῆναι, καὶ οὕτω τὰ τῶν Χριστιανῶν δυστυχήματα P. 155
τέλος ἔξουσιν.” ἔχων οὖν ἐν ὧσὶ τὴν ἀπαισίον ταύτην προ- V. 124
5 φητεῖαν ὁ τοῦ Ἰάγκου ἄγγελος ἐπεθύμει συντομώτερον τὴν πόλιν ἀλωῆναι, καὶ διὰ τοῦτο τὴν βουλὴν, πῶς δεῖ καὶ μέλλει τὸ τεῖχος εὐκόλως πεσεῖν, ἐδίδασκε. πεσόντα δὲ δύο τείχη ἔχοντα ἐν τῷ μέσῳ πύργον ἕνα, καὶ ὁ πρὸς τῇ πύλῃ πύργος τοῦ ἁγίου Ῥωμανοῦ ἔκειντο χαμαί, ὀρῶντες τοὺς ἔνδον
10 καὶ ὀρῶμενοι ὑπ’ αὐτῶν. ὁ δὲ Ἰουστινιανὸς Ἰωάννης γενναίως ἐμάχετο σὺν πᾶσι τοῖς ὑπ’ αὐτὸν καὶ τοῖς τοῦ παλατίου, ἔχοντες ἐκ τοῦ Γαλατᾶ μέρος οὐκ ὀλίγον ἀνδρῶν ἐνόπλων. καὶ γὰρ ἦσαν αὐτοὶ δεικνύντες ἀγάπην. καὶ ἔξερχόμενοι διη- B
γον ἐν τῷ κάμπῳ τοῦ φοσάτου ἀφόβως, καὶ τὰ ζητούμενα
15 χρεώδη ἐδίδουσαν ἀφθόνως τῷ τυράννῳ, καὶ ἔλαιον διὰ τὰς σκευάς, καὶ ἄλλο εἴ τι αἰτοῦντες οἱ Τούρκοι ἐφαίνοντο· τοῖς δὲ Ῥωμαίοις κρύφα καὶ διὰ τῆς νυκτὸς διαβαίνοντες τὴν ἡμέραν πᾶσαν συμμαχοῦντες ἦσαν· τῇ δὲ ἐπιούσῃ νυκτὶ ἐναλλαττόμενοι ἄλλοι ἐν τῇ πόλει, καὶ αὐτοὶ ἐν τοῖς οἴκοις
20 καὶ τῷ φοσάτῳ διέτριβον διὰ τὸ λανθάνειν τοὺς Τούρκους. οἱ δὲ Βενετικοὶ ἐν τῇ βασιλικῇ πύλῃ μέχρι τοῦ Κωννηοῦ σὺν Ῥωμαίοις ὁμοῦ τοῖς Τούρκοις ἐμάχοντο. ὁ δὲ μέγας δοῦκας σὺν φ’ ἐνόπλοις ἐν τῇ πόλει περιεπόλευεν, θαρρύνων ἅπαν- C

me disce, filii, non prius Christianos, quam interneccione Romaei deleti penitus fuerint, prospera fortuna usuros esse. urbem a Turcis vastari ac diripi necesse est, hacque clade Christianorum infortunia terminari. “Ianci fetialis infaustam eiusmodi prophetiam auribus haustam in animum induxerat; quare citius urbem expugnari cupiens, rationem, qua facilius rueret quassatus murus, docuit. dirutis ergo, quae turris lateribus adhaerebant, moenibus, turra etiam S. Romani portae vicina solo aequata, hostes et qui intra urbem erant, se invicem conspiciebant. illic Iohannes Iustinianus, suis palatiique militibus cinctus, fortiter pugnabat; auxiliarii etiam non pauci armati Galatini, qui amicos multis modis se probaverant, strenue praeliabantur. isti equidem extra oppidi sui muros in Turcorum castris secure versabantur, tyranno necessaria copiose praebentes, oleum in machinae tormentariae usum, et quidvis aliud quod Turci peterent, ministrantes. Romaeis vero occulte auxiliari, et noctu Spolim traiicientes per diem illis militare; sequenti deinde nocte permutatis vicibus succedere alii: ita ut, qui pridie in urbe manserant, in oppido et castris ad Turcos fallendos postridie agerent. Veneti quoque a porta imperatoria Cynegum usque, Romaeis immixti, adversus Turcos praeliabantur. dux interim magnus militibus ubique animum

ταχοῦ τοὺς στρατιώτας καὶ στοχαζόμενος τὰς βίβλας καὶ ἐρευνῶν τοὺς παραλειπομένους. καὶ τοῦτο ἐποίουν καθ' ἑκάστην ἡμέραν· οὐ γὰρ ἐσυνεκρότησε πόλεμον ἀληθῆ ὁ ἀλάστωρ, ἐκδεχόμενος τὴν ὄρην τὴν σκοπευομένην παρὰ τῶν μάντεων. ὁ βασιλεὺς δὲ ἰδὼν τὰ τείχη πέσοντα, καὶ κακὸν 5 σημεῖον κατὰ τῆς πόλεως καὶ κατ' αὐτοῦ κρίνων τὴν πτώσιν (καὶ γὰρ οὐκ ἔτυχεν ἀπὸ τοὺς καιροὺς Κωνσταντίνου τοῦ ἀγιοτάτου ἐν τοσοῦτοις πολέμοις Σκυθικοῖς Περσικοῖς Ἀραβικοῖς τοῦ γενέσθαι πτώσιν ἐνὸς λίθου βάρουνης λίτρας μῆτρῶν· τότε δὲ τοιοῦτον ἑώρα καὶ τόσον στρατὸν ἀναριθμητόν 10 D καὶ στόλον βαρὺν καὶ πλατεῖαν ὁδὸν) ἀπεγνώκει, ἀπήλπισεν, καὶ στείλας πρέσβεις ἐδέετο τοῦ τυράννου ἵνα ὅσον βούλεται τέλος κατ' ἔτος καὶ ὑπὲρ τὴν δύναμιν, καὶ ἄλλα ζητήματα, μόνον ἀναχωρῆσαι τῶν ἐκεῖ δοῦναι καὶ εἰρήνην ἀσπιάσασθαι. ὁ δὲ τύραννος εἶπεν „οὐκ ἔστι δυνατόν ἀναχωρῆσαί με. ἢ τὴν 15 πόλιν λαμβάνω, ἢ ἡ πόλις λαμβάνει με ἢ ζῶντα ἢ τεθνεῶτα. εἰ μὲν βούλει τοῦ ἀναχωρῆσαι ταύτης μετ' εἰρήνης, δίδωμί σοι τὴν Πελοπόννησον, καὶ αὐτοῖς τοῖς σοῖς ἀδελφοῖς δώσω ἑτέρας ἐπιουχίας, καὶ ἐσόμεθα φίλοι. εἰ δὲ οὐ παραχωρήσεις μοι τὴν εἰσσοδὸν εἰρηνικῶς καὶ διὰ μάχης εἰσελθῶ, πάντας 20 P. 156 τοὺς μεγιστάνους σου σὺν ὅσι πατάξω ῥομφαία, καὶ τὸν λοιπὸν ἅπαντα λαὸν τῷ βουλομένῳ παντὶ τῷ ἡμετέρῳ στρατῷ

10. τοιοῦτον] τοσοῦτον P.

faciendo, vigiliis explorando, et militum, qui desiderabantur, numerum ineundo, quingentis armatis stipatus urbem quotidie obibat: neque enim oppugnationem urbis manifestam malignus ille aggrediebatur, dum tempus ab hariolis suis indicatum expectat. imperator moenium ruinam considerans urbi sibi infausta augurabatur; a temporibus quippe Constantini sanctissimi per tot tantaque bella Scythica, Persica et Arabica, vel unius librae pondο lapidem e muris deiici nusquam contigerat. tanta itaque murorum ruina eius oculis obversante, immenso exercitu ac classe premi se, iterque planum in urbem hosti apertum animadvertens, abiecta omni spe animo ita frangitur, ut legatos ad tyrannum miserit, qui ipsum orarent ut annuo tributo, quantum liberet, urbis etiam opibus et divitiis maiore imperato, aliis quoque iniunctis obsidionem solveret et castris ab urbe motis pacem amplecteretur. legatis hunc in modum respondit tyrannus. „ab obsidione recedere non possum: aut urbem capiam, aut ipsa vivum me mortuumve capiet. sin urbe mihi sponte decedere volueris, Peloponnesum tibi concedo; fratribus tuis alias ditiones donabo, et erimus amici. quodsi intra urbem me pacifice non acceperis, eamque vi expugnatam ingressus fuero, te magnatesque tuos omnes gladio confodiam; ceteramque multitudinem militi meo, eum

χορηγήσω πραιδεῦσαι, καὶ μοι ἢ πόλις ἀρχεῖ μοι κενή." ταῦτα ὁ βασιλεὺς ἀκούσας, καὶ μὴδ' ὀπωσοῦν ἐν τῇ νῆ βάλλων. οὐ γὰρ ἦν δυνατόν παραδοθῆναι τὴν πόλιν τοῖς Τούρκοις ἐκ τῶν χειρῶν τῶν Ῥωμαίων· εἰ γὰρ εἶχε τοῦτο γένεσθαι, ποίαν ὁδὸν ἢ ποῖον τόπον ἢ πόλιν εἶχον μετοικῆσαι Χριστιανῶν τοῦ μὴ καταπτύειν καὶ ὀνειδίξειν καὶ σφακελίξειν τοὺς Ῥωμαίους; οὐχὶ μόνον Χριστιανοὶ ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ Τούρκοι καὶ Ἑβραῖοι εἶχον ἐξουθενεῖν αὐτούς.

Τότε ὁ Λόγγος Ἰουστινιανὸς ἐσκέπαστο διὰ τῆς νυκτὸς
 10 προσεγγίσει ταῖς θιήρεσι καὶ ἐμπρῆσαι ταύτας. καὶ δὴ ἐτοιμάσας μίαν τῶν τριήρων καὶ βαλῶν ἐν αὐτῇ τοὺς δοκιμῶ- V. 125
 τάτους τῶν Ἰταλῶν καὶ παντοῖα μηχανικὰ σκευή, Ἰσταντο ἐκδεχόμενοι τὴν ὥραν. οἱ δὲ Γενοῦνται τοῦ Γαλατᾶ μαθόντες τὸ δρώμενον ἀπήγγειλαν τοῖς Τούρκοις. οἱ δὲ τῇ νυκτὶ
 15 ἐκεῖνῃ ἄγρυπνοι διανυκτερεύσαντες καὶ σκευὰς ἐτοίμους παραταξάμενοι τοὺς Λατίνους ἐκδέχοντο. οἱ δὲ Λατῖνοι μὴ γνόντες τὸ μνηστῆν παρὰ τῶν τοῦ Γαλατᾶ εἰς τοὺς ἀσβεῖς, περὶ μέσας νύκτας ἄρασα τὰς ἀγκύρας ἢ τριτῆρης ἀσφοπτὶ τοῖς πλοίοις πλησιάζων ἦν. οἱ δὲ Τούρκοι ἐν τῇ βοιάνῃ τῆς
 20 σκευῆς πῦρ βύλλοντες (ἦσαν γὰρ ἐν ὅλῃ τῇ νυκτὶ ἐρηγορό- C
 τες) καὶ δὴ ἐκπεμφθεὶς ὁ λίθος κατὰ τῆς τριήρεος καὶ σὺν ἤχῳ πλείστῳ κρούσας αὐτὴν ἔβαλε κάτω ὑποβρύχιον σὺν τοῖς ἐπιβάταις, πέμψας εἰς βυθόν. τοῦτο τοὺς Λατίνους εἰς φόβον καὶ ἀγωνίαν οὐ μικρὰν ἐνέβαλε, καὶ τὸν Ἰωάννην οὐκ

urbs vacua mihi satis sit, diripiendam relinquam. his allatis parere imperator nunquam animum induxit; neque enim possibile erat urbem Romaeis ereptam Turcis tradere. hoc enim flagitio admissio, quam viam ipsi capesserent, quem in locum abirent, in quam Christianorum urbem migrarent Romaei, ubi a probris, contumeliis et contemptu tuti agerent? non solum enim a Christianis, sed ab ipsis Turcis et Hebraeis merito contempti essent.

Per id tempus Iustinianus Longus hostium biremes noctu invadere ignemque iis iniicere cogitabat. ad hoc trireme una, Itolorum probatissimis machinisque idoneis impositis, tempus commodum observabat. ad Galatini Genuenses rem sibi compertam Turcis prodidit; qui noctem illam totam insomnem egerunt, tormentisque ad excipiendum Latinorum impetum paratis venientes expectarunt. Latini istius proditionis ignari, ancoras circa mediam noctem sine strepitu tollunt, et triremi ad navigia feruntur. tunc Turci, qui tota nocte vigilaverant, igne bombardae injecto lapidem triremi impeerunt; quae cum ingenti fragore quassata, una cum vectoribus omnibus in profundum demersa est. tali casu Latini territi ac attoniti sunt, Iohannesque

εἰς μικρὰν ἀθυμίαν· ἦσαν γὰρ οἱ καταποντισθέντες ἅπαντες ἐκ τῆς αὐτοῦ νηὸς εὐζῶνοι νέοι καὶ λίαν πολεμισταὶ ὑπὲρ τοὺς ῥύ· οἱ δὲ Τουρκοὶ ἐπαρθέντες ἐπὶ τῇ εὐδοκίμῳ, καὶ φωνὴν μεγάλην ἄραντες σὺν ἀλαλαγμῷ πάντες, καὶ οἱ ἐν τοῖς πλοίοις καὶ οἱ ἐν ταῖς σκηναῖς, τόσον ἤχον ἐν οὐρανοῖς ἐξέπεμψαν ὡς δοκεῖν 5 τὸ κλίμα ἐκεῖνο τῆς γῆς σειέσθαι, καὶ ἐκ τοῦ φόβου καὶ οἱ τῆς πόλεως καὶ οἱ τοῦ Γαλατᾶ πάντες ἐβόων. ἡμέρας οὖν Δγενομένης, καὶ χαρμωσύνως τε καὶ εὐθαρσῶς καταπολεμίζοντες, ἐναβρονόμενοι ἐπὶ τῇ ἀπροσδοκῆτῳ καταβολῇ τῆς τριήρεος, ἄλλον λίθον καὶ αὐτὸν παμμεγέθη τῇ φωλεῖ τῆς χω- 10 νείας ἐνήρμοσαν, καὶ δὴ ἰσταμένης μιᾶς νηὸς ἐν τῇ πύλῃ τοῦ Γαλατᾶ ἐγγύς, φερούσης φόρτον ἐμπορικῶν παντοίων εἰδῶν καὶ μελλούσης ἐν Ἰταλίᾳ πλέειν (ἦν γὰρ καὶ ἡ ναῦς καὶ ὁ φόρτος τῶν ἐμπόρων τοῦ Γαλατᾶ) ἀφέντες οἱ Τουρκοὶ τὸν λίθον διέρρηξε τὴν γαστέρα τῆς νηὸς, καὶ διαρραγείσης ἄρ- 15 δην κατεποντίσθη ἐν τῷ βυθῷ. τοῦτο τὸ δῶρον ἀντάμειψις τῆς ἀκραιφνοῦς φιλίας, ἧς ἐπεδείξαντο Τουρκοὶ τοὺς Γαλατίνους. ἀπῆσαν γὰρ ἐν τοῖς μεγιστάνοις αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ P. 157 βοῶντες ὡς „ἡμεῖς φίλοι ὄντες καὶ τὰ τῆς φιλίας πράττοντες ἐσημάναμεν τὴν ἔλευσιν τῆς τριήρεος· καὶ γὰρ εἰ οὐκ 20 ἔστε παρ’ ἡμῶν ἐνωτισθέντες τὴν ἔλευσιν αὐτῆς, εἰς κενὸν αὖν ἦσαν οἱ τόσοι κόποι τῶν διὰ ξηραῦς εἰσαχθέντων ἐν τῷ λιμένι ὀγδοήκοντα πλοίων· τέφρα γὰρ ἔμελλον γεγονέναι καὶ κό-

ipse pavore haud mediocri percussus: fluctibus enim absorpti plures centum et quinquaginta iuvenes prompti ac bellicosi perierant, qui in eius nave stipendia omnes faciebant. Turci vero ob tam apposite destinatum ictum animo elati, omnes, cum qui in navigiis tum qui sub tentoriis erant, simul vehementer vociferantur, tantumque clamorem in coelum mittunt, ut tractus ille terrae concuti videretur; formidine etiam Cpolitani ac Galatini trepidantes clamoribus similibus aërem complevere. ubi dies illuxit, Turci laetabundi sibi que confidentes oppugnare urbem pergunt. istaque, inaspectata triremis depressione superbientes lapidem magnum bombardae canali immittunt, et in navem quae mercatorum Genuensium erat directo ictu, eas costas dirumpunt, et in profundum demergunt. haec navis iuxta muros ad portam Galatae stationem habebat, mercibus omnigenis onusta in Italiam mox navigatura; hocque facinore, ceu redhostimento, quomodo amicitiam Galatinorum colerent, Turci probaverunt. eodem die ad magnates, cum ipsis expostulaturi, Galatini se conferunt, quod cum amici eorum essent, talesque prodita triremi se praebuisent, tanta iniuria illata ipsis esset. „si vobis, inquit, incertus fuisset triremis impulsus, tantos labores in trahendis terra biremi-

νις παρὰ τῶν Ῥωμαίων. ἡμεῖς δὲ τὴν ἀντιμισθίαν πληρώ-
 σαντες ἐποιήσατε ἡμῖν τὴν τοσαύτην ζημίαν." οἱ δὲ μεσά-
 ζοντες ἀπεκρίναντο ὅτι „μὴ γινώσκοντες ὑμετέραν εἶναι τὴν
 γαῖν, ἀλλὰ θαρροῦντες τῶν ὑπεναντιῶν εἶναι, τοῦτο καὶ
 5 πεπράχαμεν. ἔχετε οὖν θάρρος, καὶ εὐχεσθε τοῦ λαβεῖν
 ἡμᾶς τὴν πόλιν· καὶ γὰρ ἤδη ἀρεστίη καὶ ὁ καιρὸς ἐγγύς
 ἐστὶ, καὶ τότε πᾶσα ζημία καὶ πᾶν ἕτερον τὸ ὀφειλόμενον
 ὑμῖν δοθήσεται." σὺν τούτοις τοῖς μελιχίοις λόγοις ἀπῆε- B
 σαν, μὴ εἰδότες οἱ ἄθλιοι ὅτι καὶ αὐτοὶ καὶ ἡ πόλις αὐτῶν,
 10 ὡς ἡ Κωνσταντίνου, οὕτω καὶ αὐτοὶ γενήσονται μετ' ὀλίγον.
 ὁ δὲ τύραννος κατεσκεύασε καὶ γέφυραν ξύλινον ἀπὸ τῶν
 τοῦ Γαλατᾶ βλέπων εἰς Κυνηγόν. ἡ δὲ κατασκευὴ ἦν οὕτως·
 ἀθροίσας κελεύσει οἰνοδόχα ἀγγεῖα ὑπὲρ τὰ χίλια, καὶ θή-
 σασ καλωδίους εἰς πλάτος ὅσον τὰ δύο ἀγγεῖα κατὰ μῆκος
 15 τίθενται, ὄρμαθὸν ἓνα, καὶ ἕτερον πάλιν ὄρμαθὸν ὁμοίον
 τῷ πρώτῳ, εἶτα συνάψας καὶ συναρμόσας τοὺς δύο ὄρμαθούς,
 καὶ δοκοὺς ἐκ τῶν δύο μερῶν προσηλώσας, σανίδας κατέ-
 στρωσεν. καὶ ἐγεγόνει εἰς πλάτος ἡ γέφυρα ὥστε ἀπότως
 πέντε κατὰ πλάτος διέρχεσθαι στρατιώτας πεζοὺς.
 20 39. Ἀπαρτίσας οὖν τὰ πάντα, ὡς αὐτῷ ἐδόκει, καλῶς V. 126
 ἔπεμψεν ἔνδον λέγων τῷ βασιλεῖ „γίνωσκε τὰ τοῦ πολέμου
 ἤδη ἀπηρτίσθαι, καὶ καιρὸς ἐστὶν ἀπὸ τοῦ νῦν πρᾶξαι τὸ
 ἐνθυμηθῆν πρὸ πολλοῦ παρ' ἡμῖν νῦν, τὴν δὲ ἔκβασιν τοῦ P. 158

bus octoginta inque portum deducendis frustra subiissetis: in cine-
 rem namque a Romaeis versae fuissent. vos itaque ob tantum officium
 gratiam reponentes, tam grave damnum nobis intulistis. respon-
 derunt mesazontes: „navem illam vestram esse ignorabamus, idque
 a nobis hostilem esse ratis actum est. bono estote animo; utque
 urbem occupemus, cuius expugnatio vicina est, vota concipite. da-
 mnum vobis illatum resarciatur, et quodcumque vobis debetur, nu-
 merabitur.“ his blandis verbis placati redierunt miseri, ad cladem
 caecutientes, qua una cum capta ac expugnata urbe obruendi erant.
 tyrannus interim pontem ligneum a Galatae litore ad Cynegum hoc
 artificio compactum stravit. dolia supra mille collecta rudentibus
 colligavit, ita ut bina secundum eorum longitudinem apposita lati-
 tudinem pontis caperent; series binae doliolorum, totam pontis longi-
 tudinem capientes, simul etiam connexae coagmentantur; trabes
 deinde ad oram utramque clavis affixae, quibus tabulatum tandem
 instratum est: tantaque erat pontis latitudo, ut milites quinque
 fronte incedere facile possent.

39. Omnibus ad expugnandum urbem, ut Mehemeti videbatur,
 nite instructis, caduceatorem mittit, qui imperatori talia diceret.
 „omnia ad expugnationem iam parata esse, et quod diu ante decre-

σκοποῦ τῷ θεῷ ἀφίεμεν. τί λέγεις; βούλει καταλείπειν τὴν πόλιν, καὶ ἀπελθεῖν ἔνθα καὶ βούλει μετὰ καὶ τῶν σῶν ἀρχόντων καὶ τῶν ὑπαρχόντων αὐτοῖς, καταλιπὼν τὸν δῆμον ἀζήμιον εἶναι καὶ παρ' ἡμῶν καὶ παρὰ σοῦ, ἢ ἀντιστήναι, καὶ σὺν τῇ ζῳῇ καὶ τὰ ὑπάρχοντα ἀπολέσεις, σὺ τε καὶ οἱ 5 μετὰ σου, ὁ δὲ δῆμος αἰχμαλωτισθεὶς παρὰ τῶν Τούρκων διασπαρῶσιν ἐν πάσῃ τῇ γῆ." ὁ βασιλεὺς δὲ ἀπεκρίνατο σὺν τῇ συγκλήτῳ „εἰ μὲν βούλει, καθὼς καὶ οἱ πατέρες σου εἴησαν, εἰρηκῶς σὺν ἡμῖν συνζῆσαι καὶ σὺ, τῷ θεῷ χά-
 Βρις. ἐκεῖνοι γὰρ τοὺς ἐμοὺς γονεῖς ὡς πατέρας ἐλόγιζον καὶ 10 οὕτως ἐτίμων, τὴν δὲ πόλιν ταύτην ὡς πατρίδα. καὶ γὰρ ἐν καιρῷ περιστάσεως ἅπαντες ἐντὸς ταύτης εἰσιόντες ἐσώθησαν, καὶ οὐδεὶς ὁ ἀντισταίνων ἐμακροβίω. ἔχε δὲ καὶ τὰ παρ' ἡμῖν ἀρπαχθέντα ἀδίκως κάστρα καὶ γῆν ὡς δίκαια, καὶ ἀπόκοψον καὶ τοὺς φόρους τόσους ὅσους κατὰ τὴν ἡμετέραν 15 δύναμιν κατ' ἔτος τοῦ δοῦναί σοι, καὶ ἀπελθε ἐν εἰρήνῃ. τί γὰρ οἶδας εἰ θαρρῶν κερδᾶναι εὐρεθῆς κερδανθεὶς; τὸ δὲ τὴν πόλιν σοι δοῦναι οὐτ' ἐμὸν ἐστι οὐτ' ἄλλου τῶν κατοικούντων ἐν ταύτῃ· κοινῇ γὰρ γνώμῃ πάντες αὐτοπροαιρέτως ἀποθανοῦμεν καὶ οὐ φεισόμεθα τῆς ζῳῆς ἡμῶν." ταῦτα 20
 C ἀκούσας ὁ τύραννος, καὶ ἀπογνούς τὴν εἰρηρικὴν τῆς πόλεως παραδοσίαν, ὤρισε διαλαλίας γενέσθαι ἐν πάσῃ τῇ στρατιᾷ, καὶ ἐδήλωσε τὴν ἡμέραν τοῦ πολέμου, ὁμόσας ὡς οὐκέτ'

22. παραδοσίαν] προδοσίαν P.

vi, efficiendū tempus adesse certiozem te facio. incepti nostri exitum deo committimus. ad deditiōnem compellantibus nobis quid respondes? urbe decedere tibi placet, et quocumque liberit, cum aulae tuae proceribus, eorum supellectile ac divitiis, abire? ita ut populus neque a nobis neque a te damnum capiat. an obistere ac repugnare tibi certum est, proindeque vitam divitiisque tuae et tñorum perdere? populum captivum per omnes regiones a Turcis distrahendū prodere." imperator praesente senatu respondit. „si pacem nobiscum maiores tuos imitatus habere velis, gratias ob id deo agimus. illi maiores meos velut parentes coluerunt ac observarunt: haec urbem, apud quam calamitate pressi salutem sibi quaesierunt, patriae loco habuerunt; nec quisquam, qui oppugnavit eam, longaevis fuit. castris et regionibus contra fas nobis ereptis, tanquam iuste partis fruire. tributa annua, quam magna ac gravia pendere poterimus, impera, et pace constituta recede. nam spe lucri delusus an aliis praedae futurus sis, nescis. urbem vero tibi dedere, neque penes me est, neque in civium cuiusquam potestate. unum quippe universorum propositum est, ultro mori nec vitae nostrae parcere." his auditis

ἄλλο χρήζει κέρδος πλὴν τὰς οἰκοδομὰς καὶ τὰ τεῖχη τῆς
 πόλεως, τὸν δ' ἄλλον ἅπαντα θησαυρὸν καὶ αἰχμαλωσίαν
 ἔστωσαν ὑμῶν κέρδη. τότε οἱ πάντες εὐφρόμησαν. ἐσπέρας
 δὲ γενομένης κήρυκας κύκλω τοῦ στρατοπέδου στείλας ἐπρόσ-
 5 ταττε ἐν πάσῃ σκηπῇ φῶτα μεγάλα καὶ πυρκαϊὰς ἀνάγειν,
 καὶ τῶν φώτων ἀναφθέντων πάντας σὺν ἤχηρ καὶ βοῇ ἀλα- V. 127
 λάξαι τὴν μιαν αὐτῶν φωτὴν τὴν δηλοῦσαν τὴν αὐτῶν
 ἀσέβειαν. καὶ ἦν ἰδεῖν καὶ ἀκοῦσαι ἕξον τέρας· τὰ γὰρ
 φῶτα ὑπερεχυθέντα ἐν γῆ καὶ θαλάσῃ ὑπὲρ τὸν ἥλιον ἔλαμ- D
 10 πον τὴν πᾶσαν πόλιν, τὸν Γαλατᾶν, τὰς νῆας ἀπάσας καὶ
 τὰ πλοῖα πέρα τὸ Σκουτάριον, καὶ ἐπιφανεία πᾶσα τῆς
 ὑγρᾶς τοσοῦτον ὑπερήστραπτεν ὅσον εἶποι τις κεραυνοῦ δίκην.
 καὶ γὰρ εἶθε ἦν κεραυνὸς οὐ φωτίζων μόνον ἀλλὰ καὶ κατα-
 15 τῷ στρατεύματι, καὶ κατέτρεχον ἕως τοῦ ἑρειπίου. καὶ
 ὕρῳντες αὐτῶν τὰς ὀρχήσεις, καὶ τὰς εὐφροσύνας ἀκούον-
 τες ἀλαλαγὰς τὰς γενομένας, προεώρων τὸ μέλλον, καὶ σὺν
 καρδίᾳ συντετριμμένη πρὸς τὸν Θεὸν ἔλεγον „κύριε, φείσαι
 ἡμᾶς τῆς δικαίας σου ἀπειλῆς, καὶ λύτρωσαι ἡμᾶς ἐκ τῶν
 20 χειρῶν τοῦ ἀντικειμένου.” οἱ δὲ δημόται μόνον ἰδόντες τὴν P. 159
 τοσαύτην θέαν καὶ τὴν βοὴν ἀκούσαντες ὡς ἡμιθανεὺς ἔπνεον,
 μὴ δυνάμενοι ἔλκειν πνεῦμα μήτ' ἀποφυσᾶν. ὁ δὲ Ἰωάννης

tyrannus deditione sponte facta urbem recipere desperavit; quamobrem
 copiis suis per castra oppugnationis diem edixit; quibus iuratus si-
 gnificat, alia praeda praeter moenia et domos urbis se non indige-
 re; thesauros ac mancipia ceteramque praedam militi suo remittere.
 hac de causa universae ei copiae cum plausu acclamarunt. sub ves-
 peram per universa castra praeconibus missis, in tentoriis singulis
 lumina et ignes ingentes accendi iubet; luminibusque accensis cun-
 ctos vocem infandam, impiae eorum religionis signum, clamore in-
 tenso sonare. portento quid simile videndam audiendumque oblatum
 est: lucernae etenim terra marique confertim dispositae solis splen-
 dorem vincebant; totumque oppidum, Galatam, naves omnes et na-
 vigia ultra Scutarium stantia illustrabant; marisque superficies ful-
 minis instar corruscabat. atque utinam fulmine non solum collu-
 strante, sed et comburente ac absumente classis et castra tyranni
 tacta tunc fuissent! Romaei incendio ardere castra rati, usque ad
 muri ruinas exploraturi processere: ex conspectis vero eorum salta-
 tionibus, plausu laetisque eorum vocibus auditis, quod futurum erat,
 coniecere; et ad deum corde contriti sic clamavere: parce nobis,
 domine, iustasque minas tuas averte; et e manibus oppugnantium
 nos eripe. plebs etiam hoc unico spectaculo ac vociferatione perter-
 rita ac semimortua, respiratione velut intercepta ducens suspiria

διὰ τῆς νυκτὸς ἐκείνης ἁγωνισάμενος, καὶ κελεύσας τὰς κλη-
ματίδας ἀπάσας τὰς εὐρισκομένας ἐν τῇ πόλει συναγαγεῖν
καὶ τεθῆναι ἐν τοῖς ἐρειπίοις, κατασκευάσας ἄλλην τάφρον
ἐνδοθεν τοῦ φυλάττεσθαι τὰ τεῖχη τὰ φθαρέντα. οἱ δὲ Ῥω-
μαῖοι ἰδόντες τὴν εἰσοδοῦσαν αὐτῶν φανεράν γενομένην, καὶ⁵
μὴ δυναμένους ἐξίεναι ἔξω τῆς πύλης καὶ ἀνθίστασθαι τοῖς
Τούρκοις ἐν τῇ ἔξω κάστρῳ ὑπερικαλύπτους ὄντας τῶν τι-
B χέων καταπεσόντων, ἦσαν τινες τῶν γερόντων ἐπιστάμενοι
παραπόρτιον ἐν πρὸ πολλῶν χρόνων ἀσφαλῶς πεφραγμένον,
ὑλόγιον, πρὸς τὸ κάτωθεν μέρος τοῦ παλατίου. καὶ δε-
10 λώσαντες τῷ βασιλεῖ, διὰ προσταξέως αὐτοῦ ἠγορήθη· καὶ
ἔζηρχοντο ἔξ αὐτοῦ περισκεπόμενοι τοῖς τείχεσι τοῖς ὑγιαίνου-
σι, καὶ ἀντεμάχοντο τοῖς Τούρκοις ἐν τῷ περιβολαίῳ. τὸ δὲ
ὄνομα τῆς κρυφῆς ἐκείνης πύλης ἑκαλεῖτό ποτε Κερκόπορτα.
ὁ δὲ τύραννος ἤρξατο ἡμέρᾳ κυριακῇ συναπτειν πόλεμον κα-
15 θολικόν, καὶ δὴ ἐσπέρας γενομένης οὐκ ἔδωκεν ἀνάπαυσιν
τοῖς Ῥωμαίοις τῇ νυκτὶ ἐκείνῃ· ἦν γὰρ ἡ κυριακὴ ἐκείνη
τῶν ἁγίων πάντων, ἄγων ὁ Μάϊος ἡμέρας κζ'. ἐπιφωσκού-
C σης δὲ τῆς ἡμέρας συνῆψε πόλεμον οὐ τόσον ἄχρῃς ὥρας ἐν-
νῆιης. μετὰ δὲ τὴν ἐννάτην διεῖλε τὸν στρατὸν ἀπὸ τοῦ²⁰
παλατίου μέχρι τῆς χρυσῆς, καὶ τὰ ὀγδοήκοντα πλοῖα ἀπὸ
τῆς Ξυλοπόρτης ἄχρι τῆς πλατέας· τὰ δὲ ἕτερα ἰστάμενα
ἐν τῷ διπλοκονίῳ περιεκύκλωσαν ἀπὸ τῆς ὠραίας πύλης

singultiebat. Iohannes porro nocte illa strenue laboravit, omniaque
sarmenta, quae in urbe reperiri possent, comportari iussit, ut moe-
nium ruderibus iniecta illa lorica ac munimentum, quo milites
protegerentur, efficerent, fossamque intra ambitum ipse duceret, qua
dirutam eorum partem tueretur. at Romaei interim dubii haerent,
cernentes hostibus patere viam, qua urbe egredi inque eam remeare
possent; nec propterea liberum sibi esse ea erumpere, ut cum
Turcis in exteriore propugnaculo pugnarent, quod muro diruto cor-
pora nuda hostibus obicerent, nec quo se protegerent haberent.
senum itaque quorundam indicio, porta subterranea, ante multos
annos valde munita, in palatii parte inferiori imperatori innotescit,
quam statim aperiri iubet; eaque Romaei muris protecti eruptione
facta in aggere extra muros cum Turcis pugnabant. haec autem cae-
ca porta Cercoporta olim appellata fuit. tyrannus porro die domini-
ca urbem ab omni parte oppugnare coepit; praeliisque continuis a
vespera per totam noctem Romaeos fatigavit; erat autem illa domi-
nica festivitas omnium sanctorum, Maii dies XXVII. postquam illu-
xit, ad horam usque diei nonam remissius pugnatum. exercitum
deinde in duo agmina a palatio usque ad portam auream distribuit.
octoginta etiam biremes a ligni porta usque ad Plateam collocat;

διαβάνα τὸν Μεγαδημήτριον τὴν ἀκρόπολιν, καὶ τὴν πόρ-
 ταν τὴν μικρὰν τὴν ἐν τῇ μονῇ τῆς Ὀδηγητρίας, καταβά-
 ντες τὸ μεγαπαλάτιον καὶ διαβάντες τὸν λιμένα περιεκύκλωσαν
 ἄχρι τοῦ Βλάγκα, ἕκαστον αὐτῶν ἔχον ἀνα κλίμακα ἰσοστα-
 5 θμον τοῖς τείχεσι καὶ παντοίαν ἄλλην παρασκευὴν. δύναντος
 οὖν τοῦ ἡλίου τὸ ἐνούλιον ἤχησε, καὶ αὐτὸς ὁ τύραννος ἔπι-
 πος τῇ δευτέρῃ ἑσπέρας, καὶ ἦν ἡ παρατάξις μεγάλη σφέ-
 δρα. ἐμάχετο οὖν κατὰ πρόσωπον τῶν πεσόντων τειχέων σὺν D
 τοῖς αὐτοῦ πιστοῖς δούλοις νέοις καὶ παναλέεσιν, ὑπερμα-
 10 χουῦντες ὡς λέοντες ἐπέκεινα τῶν δέκα χιλιάδων, ἐξόπισθεν
 δὲ καὶ ἐκ πλαγίων ἄνδρες μάχιμοι ἱππῶται ὑπὲρ τὰς 9 χι-
 λιάδας, ἐν δὲ τοῖς κάτω μέρεσιν ἄχρι τοῦ λιμένος τῆς χρυ-
 σῆς ἔτεραι ἑκατὸν καὶ ἐπέκεινα, καὶ ἀπὸ τοῦ τόπου οὗ ἴστα-
 το ὁ ἡγεμὼν ἕως τοῦ παλατίου τὰς ἄκρας ἔτεραι πενήκοντα V. 128
 15 χιλιάδες, καὶ εἰς τὰ πλοῖα καὶ τὴν γέφυραν ὑπὲρ ἀριθμὸν.
 οἱ δ' ἐντὸς καὶ αὐτοὶ διαμερισθέντες, ὁ μὲν ὁ βασιλεὺς σὺν P. 160
 τῷ Ἰωάννῃ Ἰουστινιανῷ ἐν τοῖς τείχεσι τοῖς πεσοῦσιν, ἐξω
 τοῦ κάστρου ἐν τῷ περιβόλῳ, ἔχοντες μετ' αὐτοὺς Λατί-
 νους καὶ Ῥωμαίους ὡς τρισχιλίους, ὁ δὲ μέγας δούκας ἐν
 20 τῇ βασιλικῇ ἔχων ὡς πεντακοσίους. τὰ δὲ πρὸς τὴν θά-
 λασσαν τείχη καὶ οἱ προμαχῶνες ἀπὸ τῆς ξυλίνης πόρτας
 ἕως τῆς ὠραιᾶς τζαγρατόροι καὶ τοξῶται ἐπέκεινα πεντακο-
 σίων. ἀπὸ δὲ τῆς ὠραιᾶς ποιῶν τὸν γῦρον ὅλον ἄχρι

cetera navigia, quae ad duas columnas stabant, per ambitum cir-
 cumacta fuere a porta pulchra ultra arcem Megademetrium, et por-
 tam parvam Hodegetriae (id est viae ductricis) monasterio vicinam;
 ultra portum etiam, quem circumdabant, usque ad Vlanca locata
 erant. unoquoque horum scalae moenium altitudini pares aliaque
 bellica instrumenta vehebantur. post solis occasum classicum sonuit, et
 tyrannus ipse hora noctis secunda fidelissima iuventute fortiter pu-
 gnante, decem millibus suorum mancipiorum cinctus et equo insi-
 dens, in parte muri deiecta cominus pugnabat. a tergo vero et a
 lateribus supra centum equitum strenuorum millia aderant. in parti-
 bus vero inferioribus usque ad portae aureae portum plures centum
 millibus milites locati erant; et a principis statione ad summam us-
 que palatii partem alia quinquaginta millia militum id spatii occupa-
 bant. navigia vero et pontem alia infinita multitudo tenebat. obsessi
 quoque stationes ad propugnandum partiti erant. imperator et Iohan-
 nes Iustinianus moenium partem dirutam, in aggere exteriori pugnan-
 tes, cum tribus Latinorum Romaeorumque millibus tuebantur. ad
 palatium cum quingentis magnus dux stabat. moenia vero quae ma-
 ri obiecta sunt, et propugnacula, a porta lignea usque ad pulchram,
 iaculatores et sagittarii plusquam quingenti propugnabant. in singu-

τῆς χρυσῆς πύλης ἐν ἐκώστῳ προμαχῶν εἰς ἡ τοξότης ἢ τζαγρότης ἢ πετροβολιστής. πᾶσαν οὖν τὴν νύκτα διαβαίνουσας ἀγρύπνως, μηδ' ὀπωσοῦν κοιμηθέντες. οἱ δὲ Τοῦρκοι σὺν τῷ ἡγεμόνι ἔσπευδον πλησιάσαι τὰ τεῖχη, φέροντες κλίβμακας ὑπὲρ ἀριθμὸν προκατασκευασθείσας. ὁ τύραννος οὖν 5 ἐξόπισθεν τῆς παρεμβολῆς ἐν ῥάβδῳ σιδηρᾷ ἐλαύνων πρὸς τὰ τεῖχη τοὺς τοξότας, πῆ μὲν κολακεύων ἐν λόγοις, πῆ δὲ ἀπειλῶν. οἱ δὲ τῆς πόλεως ἀντεμάχοντο ἀνδρείως ὅσον ἡ δύναμις. ὁ δὲ Ἰωάννης γενναίως παρίστατο σὺν τοῖς αὐτοῦ, ἔχων καὶ τὸν βασιλέα ἔνοπλον, σὺν πάσῃ τῇ παρατάξει ἀντιμαχόμενοι. ὡς οὖν ἔμελλον μεταπεσεῖν τὰ τῆς τύχης ἀνδραγαθήματα ἐν χερσὶ τῶν Τούρκων, ἀφείλεν ὁ θεὸς ἐκ τοῦ μέσου τῆς παρεμβολῆς τῶν Ῥωμαίων τὸν στρατηγὸν αὐτῶν γίγαντα καὶ ἰσχύοντα καὶ ἀνθρωποπὸν πολεμιστήν. ἐπλήγη γὰρ διὰ μολυβδοβόλου ἐν τῇ χειρὶ ὀπισθεν τοῦ βραχίονος, ἔτι 15 σκοτίας οὔσης, καὶ διατρήσας τὴν σιδηρᾶν βλαμύδα, καὶ ἦτις ὑπῆρχε κατεσκευασμένη ὡς τὰ τοῦ Ἀχιλλέως ὄπλα, οὐκ ἠδύνατο ὑπὸ τῆς πληγῆς ἡρεμεῖν. καὶ λέγει τῷ βασιλεῖ „σὴθι θαρσαλέως, ἐγὼ δὲ μέχρι τῆς νηὸς ἐλεύσομαι, καὶ κεῖ ἰατρευθεὶς τάχος ἐπαναστρέψω.” ἦν γὰρ ἐν ἐκείνῃ τῇ 20 ὥρᾳ πληροῦσθαι τὰ διὰ τοῦ Ἰερεμίου λεχθέντα τοῖς Ἰουδαίοις „οὕτως ἐρεῖτε πρὸς Σεδεκίαν· τάδε λέγει κύριος ὁ θεὸς Ἰσραὴλ. ἰδοὺ, ἐγὼ μεταστρέψω τὰ ὄπλα τὰ πολεμικὰ τὰ ἐν ταῖς χερσὶν ὑμῶν, ἐν οἷς ὑμεῖς πολεμεῖτε ἐν αὐτοῖς τὸν βα-

lis denique propugnaculis, inter portas pulchram et auream, per totum murorum ambitum, sagittarius unus, iaculator vel sclopetarius impositus erat; totaque illa nocte vigilias egerunt. at Turci, concitante principe suo, scalas muris infinitas admovere festinant. tyrannus post aciem virgam ferream gestans, alias blandiendo, alias minitendo sagittarios ad moenia impellere, quorum impetum totis viribus obnitendo sustinebant obsessi. Iohannes stipatus suis, et qui arma indutus imperator aderat cum copiis universis, acriter praeliari. cum ergo ad Turcos fortuna prospera se mox conversura esset, ex Romaeorum acie media, ducem Gigantem, bellicosum fortemque virum, deus abstulit. is glande plumbea in manus parte posteriori, antequam luceceret, vulneratus, perrupta chlamyde ferrea, armis Achilleis pari, prae dolore stare amplius non poterat. imperatori ideo dixit: firmiter hic sta; ego vulnus curaturus ad navem me confero, hucque statim revertar. illa quippe hora adimplenda erant, quae Iudaeis a Ieremia (21 3) dicta sunt. „sic dicetis Sedekiae. haec dicit dominus deus Israel. ecce ego convertam vasa belli, quae in manibus vestris sunt et quibus vos pugnatis adversum regem Babylonis et Chaldaeos,

σιλέα Βαβυλωνος και τους Χαλδαιους τους συγκεκλειοτας
 υμῶς ἔξωθεν τοῦ τείχους· και εισάξω αὐτούς εἰς τὸ μέσον τῆς
 πόλεως ταύτης· και πολεμίσω ἐγὼ ὑμῶς ἐν χειρὶ ἐκτεταμένη,
 ἐν βραχίονι ὑψηλῷ, μετὰ θυμοῦ και ὀργῆς και παροξυσμοῦ
 5 μεγάλου· και πατάξω τοὺς κατοικοῦντας ἐν τῇ πόλει ταύτῃ
 τοὺς ἀνθρώπους και τὰ κτήνη θανάτῳ μεγάλῳ, και ἀποθα-
 νοῦνται. οὐ φείσομαι ἐπ' αὐτοῖς, και οὐκ οἰκτείρω αὐτούς." ὁ
 βασιλεὺς δὲ ἰδὼν τὸν Ἰωάννην ἀναχωρήσαντα ἐδειλίασεν, και
 οἱ μετ' αὐτόν· πλὴν ὅσον ἡ δύναμις ἀντεμάχοντο. οἱ δὲ
 10 Τοῦρκοι τὸ κατ' ὀλίγον προσεγγίσαντες τὰ τεῖχη ἀσπιδοφοροῦντες
 ἐτίθεισαν κλίμακας. πλὴν οὐδὲν ἤγνον· ἐκόλυον γὰρ αὐτοὺς
 λιθοβολοῦντες ἀνωθεν. ὡς οὖν ἐμποδιζόμενοι εἰστήκεσαν, οἱ
 δὲ Ῥωμαῖοι πάντες σὺν τῷ βασιλεὶ ἀντιπαράτασσοντες ἦσαν
 τοῖς ἐχθροῖς, και ἅπασα ἡ δύναμις και ὁ σκοπὸς ἦν τοῦ μὴ
 15 ἀφείναι τοῖς Τοῦρκοῖς τὴν εἴσοδον γενέσθαι ἐκ τῶν καταπε-
 σόντων τειχέων, ἔλαθεν δι' ἄλλης ὁδοῦ τούτους εισάξας ὁ
 θελήσας θεός. ἰδόντες γὰρ τὴν πύλην ἣν προλαβόντες εἰρή- P. 161.
 καμεν ἀνεωγμένην, και εἰσπηδήσαντες ἐντὸς ἐκ τῶν ὀνομα-
 στῶν ἀνδρῶν θεκίων τῶν δούλων τυράννου ὡς πενήκοντα,
 20 και ἀναβάτες ἐπάνω τῶν τειχέων πῦρ πνέοντες, και τοὺς
 συναντήσαντας κτείναντες, τοὺς ἀκροβολιστὰς ἔπεισον. και ἦν
 ἰδεῖν θέαμα φρίκης μεστόν· οἱ γὰρ Ῥωμαῖοι και Λατῖνοι
 οἱ κωλύοντες τοὺς τὰς κλίμακας προσηλοῦντας τοῖς τεῖχεσιν,

qui obsident vos in circuitu murorum; et congregabo eos in medio
 civitatis huius. et debellabo ego vos in manu extenta, et in brachio
 forti et in furore et in indignatione et in ira grandi. et percutiam
 habitatores civitatis huius. homines et bestiae pestilentia magna mo-
 rientur. non parcam eis, neque ipsorum miserabor. imperator eius-
 que milites, quamvis eos post Iohannis discessum, pavor invasisset,
 totis tamen viribus resistebant. verum Turci muris paulatim appro-
 pinquantes clipeis protecti scalas, nec tamen ullo successu, admo-
 vere: lapidibus enim e superiori parte ita deturbati ac obruti sunt,
 ut incepto desisterent. Romaei omnes et imperator ipse hostibus
 dum obsistunt, totisque viribus obnixi contendunt ne Turci per
 muri ruinam viam sibi in urbem facerent, hi alia parte, ita volente
 deo, clam in eam penetravere. conspecta enim, quam cercoportam
 diximus, porta patente, quinquaginta ferme viri inter tyranni satel-
 lites insignes per eam irruperunt; qui postquam in muri pinnas
 evasere, cum ardore pugnantes obvios quosque, qui inde iaculaban-
 tur, caedunt horrendum tunc spectaculum oculis observabatur: Ro-
 maeorum etenim Latinorumque, Turcos scalas muris admoventes re-
 pulsantium, alii caesi, alii clausis oculis praecipites e muris se de-

οἱ μὲν παρὰ τῶν κατεκόπησαν, οἱ δὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς καμ-
 μύσαντες ἀπὸ τοῦ τείχους ἐπιπτον, κατερραγότες τὰ σώματα
 V. 129 καὶ δεινῶς τὸ τέλος τῆς ζωῆς ἀποβάλλοντες. τὰς δὲ κλίμα-
 κας ἀκωλύτως ἐπήγγνον, καὶ ἀνέβαινον ὡς ἀστοὶ πετώμενοι.
 Βοὶ δὲ Ῥωμαῖοι σὺν τῇ βασιλεῖ οὐκ ἐγίνωσκον τὸ γενόμενον· 5
 ἦν γὰρ ἀπομακρόθεν ἡ γενομένη τῶν Τούρκων εἴσοδος, καὶ
 ἄλλως ὅτι ὑπὲρ τῶν ἀντιμαχόντων ἅπας ὁ σκοπὸς ἦν. ἦσαν
 γὰρ ἀντιπολεμοῦντες ἄνδρες μάχιμοι Τούρκοι εἴκοσι πρὸς
 ἓνα Ῥωμαῖον, καὶ τοῦτον οὐ τόσοον πολεμιστὴν ὡς τὸν τυ-
 χόντα Τούρκον. πρὸς ἐκείνους γοῦν ἦν καὶ ὁ σκοπὸς καὶ ἡ 10
 φροντίς. τότε ἐξαίφνης ὄρωσι βέλη ἐκ τῶν ἄνω κατίοντα καὶ
 κατασφάττοντα τούτους. ἀναβλέψαντες ὄρωσι Τούρκους. ἰδόν-
 τες δὲ εἰς φυγὴν ἔνδον ἐτράπησαν. καὶ μὴ δυνάμενοι εἰσελ-
 θεῖν διὰ τῆς πύλης τῆς ἐπονομαζομένης Χαρσοῦ, στενοχω-
 ροῦμενοι διὰ τὸ πλῆθος, οἱ μὲν ἀλκὴν περισσοτέραν ἔχοντες 15
 C τοὺς ἀνάνδρους καταπατοῦντες εἰσῆρχοντο. τότε ἡ τοῦ τυ-
 ράννου παράταξις ἰδόντας τὴν τροπὴν τῶν Ῥωμαίων, μὲν
 φωνῇ βοήσαντες εἰσέδραμον, καταπατοῦντες τοὺς ἀθλίους καὶ
 κατασφάττοντες. ἔλθόντες δὲ εἰς τὴν πύλην οὐκ ἠδυνήθησαν
 εἰσελθεῖν· ἦν γὰρ φραγεῖσα ὑπὸ τῶν καταπεσόντων σωμάτων 20
 καὶ λειποψυχασάντων. ἐκ τῶν τειχέων οὖν οἱ πλεῖστοι διὰ
 τῶν ἐρειπίων εἰσῆρχοντο, καὶ τοὺς συναντῶντας κατέκοπτον.
 ὁ βασιλεὺς οὖν ἀπαγορεύσας ἑαυτὸν, ἰστάμενος βαστάζων
 σπάθη καὶ ἀσπίδα, εἶπε λόγον λύπης ἄξιον „οὐκ ἔστι τις

dere, membrisque contusis acerbum fatum obiere. facile deinceps
 scalis applicatis in muros, aquilae volanti similes, subierunt Turci.
 nec ista interim quae gerebantur, imperator eique militantes Romaei
 resciverant, quod longius ab eorum statione, qua Turci irruerunt,
 porta aberat, praesertim vero quia adversus oppugnantem toti intenti
 erant. Turci quippe viginti pugnaces contra Romaeorum unum bello
 minus, quam quivis eorum, aptum praeliabantur; ac propterea Turcis
 resistere solummodo cogitabant. cum itaque ex improbitate e murorum
 parte superiori missilibus se peti ac necari sensissent, et Turcos in
 urbem penetrasse conspexissent, in partes interiores eius tu-
 multuantes fuga se recipere. per portam vero, quae Charsi dicitur
 multitudinē coartatis ac oppressis non patente introitu, qui viribus
 ac robore praestabant, invalidorum corporibus calcatis pervasere. tunc
 quoque tyranni acies Romaeorum fuga animadversa, clamore sublato
 miserisque conculcatis ac caesis, in urbem irrupit. ad portam vero
 collapsorum, animamque agentium corporibus obseptam, cum deven-
 nissent, ingredi nequiverunt, per muri itaque ruinam plurimi via sibi
 quaesita obvios trucidarunt. tunc imperator omni abiecta spe, animo

τῶν Χριστιανῶν τοῦ λαβεῖν τὴν κεφαλὴν μου ὑπ' ἐμοῦ; ἦν γὰρ μονώτατος ἀπολειφθεῖς. τότε εἰς τῶν Τούρκων δούς αὐτῷ κατὰ πρόσωπον καὶ πλήξας, καὶ αὐτὸς τῷ Τούρκῳ ἑτέραν ἐχαρίσατο· τῶν ὀπισθεν δ' ἕτερος καιρίαν δούς πλη- D
 5 γῆν, ἔπεσε κατὰ γῆς· οὐ γὰρ ᾔδεισαν ὅτι ὁ βασιλεύς ἐστιν, ἀλλ' ὡς κοινὸν στρατιωτὴν τοῦτον θανατώσαντες ἀφῆκαν. εἰσελθόντες δὲ οἱ Τοῦρκοι πλην τριῶν ἐν τῇ εἰσελεύσει οὐδεὶς ἄλλος ἀπώλειο· ἦν γὰρ ὥρα πρώτη τῆς ἡμέρας, οὐπω ὑπὲρ γῆν φανέντος. εἰσελθόντων δὲ καὶ διασκεδασθέντων
 10 ἀπὸ τῆς πύλης Χαρισσοῦ ἕως τοῦ παλατίου τὸν ἀπαντήσαντα ἐφόνεον ὁμοίως καὶ τὸν φεύγοντα. κατέσφαξαν οὖν ἄνδρας μαχίμους ἕως χιλιάδας δύο. καὶ γὰρ οἱ Τοῦρκοι ἐδεδοίκει-
 15 σάν· ἦσαν γὰρ αἰεὶ διαλογιζόμενοι ὅτι ἐντὸς τῆς πύλεως τοῦλάχιστον ἔσονται πολεμισταὶ ὡς πενηκοντακισχιλιοι. ἐν
 20 τούτῳ τοὺς διαχιλίους κατέσφαξαν. εἰ γὰρ ᾔδεισαν ὅτι πᾶς P. 16a
 τῶν ἐνόπλων στρατὸς οὐχ ὑπερβαίνει τοὺς ὀκτακισχιλίους, οὐκ ἂν ἀπώλεσάν τινα· φιλοχρημάτων γὰρ ὄν τὸ γένος τοῦ-
 το, εἰ καὶ φονεὺς πατρικὸς ἐμπέσει ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῶν, διὰ χρυσοῦ ἀπολύουσι· πόσῳ μᾶλλον ὁ μὴ ἡδίκησας ἀλλ'
 25 ὑπ' αὐτοῦ ἀδικούμενος. καὶ γὰρ μετὰ τὸν πόλεμον ἐνέτυχον ἐγὼ πολλοῖς, καὶ διηγῆσαντό μοι πῶς φοβούμενοι τοὺς ἐμ-
 προσθεν ἐσφάττομεν τοὺς προλαβόντας. καὶ γὰρ εἰ ᾔδειμεν τοσαύτην ἀπορίαν ἀνδρῶν ὑπάρχουσαν ἐν τῇ πύλει, τοὺς

ac corpore fatiscens, clipeum ensemque manibus gestans, lamentabilem ac commiseratione dignam vocem emisit: nullusne adest Christianus qui caput mihi amputet? ab omnibus quippe desertus erat. simul cum his verbis Turcus quidam vulnus ei in faciem impressit; ipse Turco aliud reddidit. letali deinde vulnere confossus, a tergo eum invadente alio, concidit. sic interfectum nec pro imperatore agnitum, tanquam gregarium militem omiserunt. porro dum in urbem hora diei prima nondum orto sole perrumpunt Turci, suorum tres solummodo desideraverunt. urbem ingressi et a Charisi porta ad palatium diffusi, obvios pariter ac fugientes interfecerunt. numerumque militum, qui urbi tuendae operam navarent, quinquaginta millia aequare Turci rati ac formidantes, duo illorum millia neci dederunt. quibus si compertum fuisset universam bello aptam multitudinem octo millia non superare, nullus eorum periisset. avaritiae etenim adeo obnoxia haec gens est, ut quilibet caedis paternae vindictam omitat, auroque accepto sicarium liberum abire sinat: quanto magis enim qui ultro ab eis iniuriam patitur. confecto bello a multis, quibuscum colloctus sum, talia audivi. terrore ac formidine ab eis qui in prima acie pugnauerant perculti, quotquot primi occurre-

Ἐπάντας ὡς πρόβατα πεπράκαμεν ἄν. οἱ δὲ τῆς αὐλῆς τοῦ
 τυράννου ἀζάπιδες, οἱ καὶ γενίτζαροι κέκληνται, οἱ μὲν ἐν
 τῷ παλατίῳ κατέδραμον, οἱ δὲ πρὸς τὴν μεγάλου Προδρόμου
 μονὴν τὴν ἐπικεκλημένην Πέτραν, καὶ ἐν τῇ μονῇ τῆς χώρας
 ἐν ἧ καὶ ἡ εἰκὼν τῆς πανάγου μου Θεομήτορος ἦν εὗρισκο- 5
 μένη τότε. ἐκεῖ, ὃ γλῶσσα καὶ χεῖλη ἡ μέλλουσα φθέγγε-
 σθαι τὰ τῇ εἰκόνι συμβάντα διὰ τὰς ἁμαρτίας σου! ἀγωνι-
 ζόμενοι οἱ ἀποστάται τοῦ καταδραμεῖν καὶ ἄλλοθι, πέλεκον
 ὃ εἰς τῶν ἀσεβῶν ἐκτείνας ὑπουργούντων τῶν μιαρῶν χει-
 ρῶν αὐτοῦ εἰς τέσσαρα διεῖλε, καὶ σὺν τῷ τυχόντι κόσμῳ 10
 Ἐκαστος τὸ ἴδιον μερίδιον ἔλαβε, κλῆρον βάλλοντες, καὶ τὰ
 V. 130 τῆς μονῆς τίμια σκευὴ ἄρπάσαντες ᾤχοντο. καὶ εἰς τὸν τοῦ
 πρωτοστράτορος οἶκον ἐμβάντες θησαυροὺς ἤνοιξαν τοὺς πρό-
 παλαι θησαυροθέντας ἐξ ἡμερῶν παλαιῶν, ἐξυπνίζοντες τὰς
 εὐγενίδας ἐκ τῆς κοίτης· ἦν γὰρ ὁ Μαΐος φέρων εἰκοσι ἐν- 15
 νέα, καὶ ὁ πρωῖνὸς ὕπνος ἡδὺς ἦν ἐν ὀφθαλμοῖς τῶν νέων καὶ
 νεανίδων· ὡς χθὲς γὰρ καὶ πρότετα, θυρῶντες ἀμερίμνωσ
 ἐκοιτάζοντο. τότε στίφος πολὺ τῶν ἀσεβῶν ᾤχετο τὸν δρόμον
 τὸν ἀπάγοντα ἐν τῇ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ, καὶ ἦν ἰδεῖν ἐξ ἐκατέ- 20
 ρων τῶν μερῶν τι τέχνασμα. πρωΐας γὰρ οὔσης, ἔτι λυκο-
 D φεγγούσης τῆς ἡμέρας, τινὲς τῶν Ῥωμαίων ἐν τῇ εἰσβολῇ
 τῶν Τούρκων καὶ τῇ φυγῇ τῶν πολιτῶν ἐφθασαν φεύγοντες
 τοῦ καταλαβεῖν τὰς αἰκίας καὶ προμηθεύσασθαι τὰ τέκνα καὶ

runt cecidimus: sin tantam in urbe militum infrequentiam ac pau-
 citatem cognovissemus, omnes tanquam pecudes venundatos distra-
 xissemus. interea etiam tyranni azapides, qui etiam ienitzeri vocan-
 tur, partim in palatium, partim in monasterium magni praecursoris
 S. Iohannis Baptistae, quae Petra dicebatur, concursant alii mona-
 sterium regionis urbis, in quo tunc conspiciebatur imago intemera-
 tae matris dei, dominae meae, invadunt quae lingua quibusve labiis
 eloqui, quisquis es, poteris ea quae propter peccata tua imagini
 illi tunc contigerunt? inter apostatas istos impios, alio currere di-
 ripiendi causa festinantes, unus acinace stricto eam, et quicquid
 ornamenti inerat, impuris manibus suis in frusta quatuor di-
 scidit, et sorte ducta suum quisque tulit: direpta tandem mona-
 sterii pretiosa supellectile abierunt. in domum deinde protostra-
 toris irruptione facta, thesauros multis annis congestos effractis
 arcis recluserunt, feminas nobiles somno lectoque excitarunt: Maii
 etenim mensis dies vigesimus nonus agebatur, et adolescentium
 puellarumque palpebris dulcis somnus antelucanus insidebat, cum
 securi ac rebus suis confisi, ut heri ac nudius tertius, somno indul-
 gerent. tum impiorum densum agmen in magnam ecclesiam fertur;
 speciesque stragematis quaedam inter istas turbas utrinque conspici-

τὴν γυναῖκα. διαβαίνοντες οὖν τοῖς μέρεσι τοῦ ταύρου καὶ
 περαιουῶντες τὸν κίονα τοῦ σταυροῦ, αἱματοφύρτοι ὄντες ἤρω-
 τῶτο παρὰ τῶν γυναικῶν τί ἔρα τὸ ἀποβάν. ὡς οὖν ἤκου-
 σαν τὴν ἀπενυκτέαν ἐκείνην φωνὴν „ἐντὸς τοῦ τείχους τῆς
 5 πόλεως πολέμιοι κατασφάττοντες τοὺς Ῥωμαίους,” τὸ μὲν
 πρῶτον οὐκ ἐπίστευσαν, ἀλλὰ μᾶλλον καὶ ὕβρισαντες καὶ ἐξ-
 ουθενίσαντες ὡς ἀπαίσιον μηνυτήν. ὅπισθεν δὲ τούτου ἕτε-
 ρον καὶ μετ’ αὐτὸν ἄλλον, ὅλους αἱματοφύρτους, ἔγνωσαν P. 163
 ὅτι ἤγγικεν ἐν χεῖλεσι τὸ ποτήριον τῆς ὀργῆς κυρίου. πᾶσαι
 10 οὖν γυναῖκες καὶ ἄνδρες, μοναχοὶ μονάζουσαι, ἐν τῇ μεγά-
 λῃ ἐκκλησίᾳ ἔθρον, βασιτάζοντες ἐν ταῖς ἀλλήλαις τὰ νήπια
 αὐτῶν ἄνδρες τε καὶ γυναῖκες, ἀφέντες τοὺς οἴκους αὐτῶν
 τῷ βουλομένῳ χωρεῖν. καὶ ἦν ἰδεῖν ἀγυιᾶν ἐκείνην πεπυ-
 κνωμένην πλήρης ἀνθρώπων. τὸ δὲ προσφεύγειν ἐν τῇ με-
 15 γάλῃ ἐκκλησίᾳ τοὺς πάντας τί; ἦσαν πρὸ πολλῶν χρόνων
 ἀκούοντες παρὰ τινων ψευδομάντεων πῶς μέλλει Τούρκοις
 παραδοθῆναι ἡ πόλις καὶ εἰσελθεῖν ἐντὸς μετὰ δυνάμεως καὶ
 κατακόπτεσθαι τοὺς Ῥωμαίους παρ’ αὐτῶν ἄχρι τοῦ κίονος
 τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου· μετὰ δὲ ταῦτα καταβὰς ἄγγελ- B
 20 ος φέρων ῥομφαίαν παραδώσει τὴν βασιλείαν σὺν τῇ ῥομφαίᾳ
 ἀωνύμῳ τινὶ ἀνδρὶ εὐρεθέντι τότε ἐν τῷ κίονι ἰστα-
 μένῳ, λίαν ἀπερίττω καὶ πενιχρῷ, καὶ ἐρεῖ αὐτῷ „λάβε τὴν
 ῥομφαίαν ταύτην, καὶ ἐπδίκησον τὸν λαὸν κυρίου.” τότε

endam se dedit. sub auroras quidam Romaei, Turcis in urbem ir-
 rumpentibus civibusque terga dantibus, in domus suas uxorum ac
 liberorum salutem consulti confugerunt, et dum cruentati per urbis
 regionem a tauro denominatam, ultraque crucis columnam transcur-
 runt, a mulieribus, quid rei esset, interrogantur. ubi audierunt vo-
 cem illam abominandam, hostes intra muros urbis Romaeos caedere,
 primum fidem non habuerunt, sed etiam crucis contumelias ac probra ut
 in nuntium infaustum iactaverunt. ubi mox alterum tertiumque a
 tergo subsequentes, totos cruore aspersos conspexere, tunc irae do-
 mini calicem labiis suis admotum esse senserunt. omnes itaque viri,
 mulieres, monachi et moniales in magnam ecclesiam concurrant;
 patres matresque familias sinu et ulnis infantes suos in illud tem-
 plum gestantes, desertas domos suas reliquerunt; viamque eo ducentem
 hominum turba conferta plenam videre tum licuit. quamobrem
 vero ad ecclesiam magnam omnes confugiebant? ante multos annos
 a falsis quibusdam vatibus sub Turcorum iugum urbem mittendam
 esse audierant; ipsosque in eam vi irrupturos, Romaeosque truci-
 dando ad magni Constantini columnam usque processuros esse.
 ubi eo ventum foret, angelum e coelo descensurum, qui strictum
 gladium simulque imperium viro cuidam obscuro, tenui admodum

τροπήν ἔχονταί οἱ Τοῦρκοι, καὶ οἱ Ῥωμαῖοι καταδιώξουσιν αὐτούς κόπτοντες, καὶ ἐξελάσσουσιν καὶ ἐκ τῆς πόλεως καὶ ἀπὸ τῆς δύσεως καὶ ἀπὸ τῶν τῆς ἀνατολῆς μερῶν ἄχρις ὀρίων Περσίας, ἐν τόπῳ καλουμένῳ Μονοδενδρίῳ. ταῦτά τινες ὡς ἀποβησόμενα ἔχοντες ἔτρεγον καὶ τοὺς ἄλλους ἐσυμ-
Cβούλευον τρέχειν· αὕτη ἦν τῶν Ῥωμαίων ἡ σκέψις, ἦν καὶ πρὸ χρόνων πολλῶν ἦσαν μελετῶντες τὸ νῦν πραχθέν, ὅτι „εἰ καταλείψομεν τὸν κίονα τοῦ σταυροῦ ἐξόπισθεν ἡμῶν, φευξόμεθα τῆς μελλούσης ὀργῆς.“ καὶ αὕτη ἦν ἡ φυγὴ τῆς ἐν τῇ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ εισόδου. ἐγένετο οὖν ἐν μιᾷ ὥρᾳ ὁ ὑπερμεγέθης 10 ἐκεῖνος ναὸς πλήρης ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν, καὶ κύτω καὶ ἄνω καὶ ἐν τοῖς περιανυλίοις καὶ ἐν παντὶ τόπῳ ὄχλος ἀναρίθμητος. κλείσαντες δὲ τὰς θύρας εἰστήκεσαν τὴν παρ' αὐτοῦ σωτηρίαν ἐλπίζοντες. ᾧ δύστηνοι Ῥωμαῖοι, ᾧ ἄθλιοι, τὸν ναὸν ὄν
Dεκαλίτε χθῆς καὶ πρὸ τὴν χθῆς σπήλαιον καὶ βωμῶν αἰρετι-
V. 131 κῶν, καὶ ἀνθρῶπος οὐκ εἰσῆρχετο ἐξ ὑμῶν ἐντός, ἵνα μὴ μιανθῇ διὰ τὸ ἱεροουργῆσαι ἐνδον τοὺς τὴν ἔνωσιν τῆς ἐκκλη-
 σίας ἀσπαζομένους, νῦν ἐνεκα τῆς ἐπελθούσης ὀργῆς ὡς σω-
 τήριον λύτρον ἐνδύεσθε. ἀλλ' οὐδὲ τῆς δικαίας ὀργῆς ἐπελ-
 θούσης, ἐκίνησεν ἂν τὰ σπλάγχνα ὑμῶν πρὸς εἰρήνην. καὶ 20 γὰρ ἐν τῷσάυτῃ περιστάσει εἰ ἄγγελος καθήρχετο ἀπ' οὐρα-
 νοῦ ἐρωτῶν ὑμᾶς „εἰ δέχεσθε τὴν ἔνωσιν καὶ τὴν εἰρηνικὴν κατάστασιν τῆς ἐκκλησίας, διώξω τοὺς ἐχθρούς ἐκ τῆς πόλε-

ac egeno, columnae illi adstanti, talibus affatus eum verbis, trade-
 ret: „gladium hunc accipe, et populum dei vindica.“ statimque terga
 daturus Turcos, quibus fugientibus Romaei magna strage edita in-
 starent, donec illos urbe non solum, sed etiam ex Occidentis regio-
 nibus ipsaque Anatolia, ad locum usque Monodendrium dictum in
 Persiae finibus situm, expellerent. haec exitum habitura rati quidam
 ad ecclesiam currebant, aliosque sequi hortabantur. hanc Romaei a
 multis iam annis opinionem, ut factis docuerunt, praeceperant, si
 post se crucis columnam relinquerent, iram se dei impendentem suis
 cervicibus declinatos. quapropter in magnam ecclesiam confugere,
 templi itaque illius amplissimi cum inferior area tum superiores per-
 gulae, vestibula, peristylia omnesque anguli horae unius spatio tur-
 ba virorum ac mulierum infinita referti fuerat: portis clausis intus se
 multitudo loco freta salutemque inde sperans continuit. infelices ac
 miseri Romaei, quod templum heri ac nudius tertius speluncam et
 altare haeticorum appellabatis, quod nemo vestrum, ne pollueretur,
 adibat ob celebratam in eo liturgiam ab iis qui concordiam
 ecclesiarum amplectuntur, eo nunc, deo irato meritasque poenas a
 vobis exigente, velut in salutis portum confugitis. sed neque iustae
 dei irae poenas luentes, intra viscera vestra pacis desiderio commo-

ως, " οὐκ ἂν συνετίθεσθε, εἰ δὲ καὶ συνετίθεσθε, ψεῦδος ἂν ἦν τὸ συνετιθέμενον. ἴσασιν οἱ λέγοντες πρὸ ὀλίγων ἡμε- P. 164
 ρῶν „κρείττον ἐμπσεῖν εἰς χεῖρας τῶν Τούρκων ἢ Φράγ-
 κων." τότε οἱ Τοῦρκοι κουρσεύοντες σφάπτοντες αἰχμαλωτί-
 5 ζοντες ἔφθασαν ἐν τῷ ναῦ οὐπω πρώτης ὥρας παρελθούσης,
 καὶ εὐρόντες τὰς πύλας κεκλεισμένας σὺν τοῖς πελέκεσιν ἔβα-
 λον κάτω μὴ βραδύνατες. ἐλθόντες δὲ ξιφήρεις ἐντὸς καὶ
 ἰδόντες τὸν μυριάριθμον δῆμον, ἕκαστος τὸν ἴδιον αἰχμάλω-
 τον ἐδέσμευε· οὐ γὰρ ἦν ἐκεῖ ὁ ἀντιλέγων ἢ ὁ μὴ προδι-
 10 δούς ἑαυτὸν ὡς πρόβατον. τίς ἐστιν ὃς διηγῆσεται τὴν ἐκεῖ
 συμφορὰν; τίς τοὺς γεγονότας τότε κλαυθμούς καὶ τὰς φω-
 νὰς τῶν νηπίων καὶ τὰ σὺν βοῇ δάκρυα τῶν μητέρων καὶ
 τῶν πατέρων τοὺς ὄδυρμούς τίς διηγῆσεται; ὁ τυχὼν Τοῦρ- B
 κος τὴν τρυφερωτέραν ἐρευνᾷ. τὴν ὥραιαν ἐν μοναζούσαις
 15 προκατεῖχε μὲν εἷς, ἄλλος δὲ δυνάστης ἀρπαζῶν ἐδέσμευε·
 ἢ δὲ τῆς ἀρπαγῆς καὶ τοῦ ἔλκυσμοῦ αἰτία πλόκαμοι τριχῶν,
 στηθέων καὶ μασθῶν ἀποκαλύψεις, βραχιόνων ἐκτύσεις.
 τότε ἐδέσμευτο δούλη σὺν τῇ κυρία, δεσπότης σὺν τῷ ἀργυ-
 ρωνήτῳ, ἀρχιμανδρίτης σὺν τῷ θυρωρῷ, τρυφεροὶ νέοι σὺν
 20 παρθένους, παρθένους ἄς οὐχ ἐώρα ἥλιος, παρθένους ἄς ὁ
 γεννήσας μὸλις ἔβλεπεν, ἐλκόμεναι, εἰ δὲ καὶ βία ἀντωθού-
 ντο, καὶ ἔαβδιζόμεναι· ἠβούλετο γὰρ ὁ σκυλεύσας εἰς τόπον

21. δὲ] γὰρ P.

vemini. in tanta enim calamitate si angelus coelò adveniens vos ad hunc modum alloqueretur: „pacem et concordiam ecclesiae dummodo colatis et amplectamini, hostes urbe pellam;“ in eam conditionem non consentiretis; aut si consentiretis, mendacium esset iste consensus. hoc sibi consciunt illi, qui paucos ante dies in Turcorum quam Francorum potestatem devenire satius esse dicebant. interea Turci, dum discursant, caedunt, in servitatem rapiunt, ad templum illud hora diei prima nondum exacta pervenere. valvas clausas securibus deiciunt; strictis deinde gladils ingressi, ac populi multitudinem innumeram contuiti, mancipia, nullo intercedente, omnibus se ipsis pecudum more prodentibus, singuli vinciunt. quis cladem ac calamitatem illam enarrabit? quis lamentabiles eiulationes, infantiumque vagitus? quis matrum lacrimas patrumque fletus? Turcus de turba quivis delicatorem, interque moniales formosam, contrectat. vincitam abducit aliquis, quam validior superveniens abripit. ad rapiendum trahendumque, comae cincinni, pectus ac papillae denudatae, brachia quoque extensa invitabant. domina cum ancilla, herus cum mancipio suo empto vinciebantur, archimandrita cum ianitore suo, delicati ac teneri iuvenes cum virginibus, quas solis ardor non infuscarat, quasque pater vix conspexerat; et si raptorem vi repelle-

Ἐλθεῖν, καὶ παρακαταθέμενος ἐν ἀσφαλείᾳ στραφῆναι καὶ δευτέραν παιδαν ποιῆσαι καὶ τρίτην, ἐβιάζοντο οἱ ἄρπαγες, οἱ ἐκδικηταὶ τοῦ Θεοῦ, καὶ πάντας μὲν ἰδεῖν ἐν μιᾷ ὥρᾳ δεσμοθέντας, τοὺς μὲν ἄρρενας σὺν καλωδίοις, τὰς δὲ γυναῖκας σὺν τοῖς σουδαρίοις αὐτῶν· καὶ ἦν ἰδεῖν ὄρμαθούς ἐξ-5 ἐρχομένους ἀπείρους ἐκ τοῦ ναοῦ καὶ ἐκ τῶν ἀδύτων τοῦ ναοῦ, ὡσπερ ἀγέλας καὶ ποιμνία προβάτων. κλαιόντες, ὀδυρόμενοι, καὶ ὁ ἑλεῶν οὐκ ἦν. τὰ δὲ τοῦ ναοῦ πῶς; τί εἶπω ἢ τί λαλήσω; ἐκολλήθη ἡ γλῶσσά μου τῷ λάρυγγί μου.

Δοῦ δύναμαι ἐλκύσαι πνεῦμα τοῦ στόματός μου σφραγέτος, 10 αἰθροῦν οἱ κύνες τὰς ἀγίας εἰκόνας κατέκοψαν τὸν κόσμον ἀφελόντες, τὰς ἀλύσεις, μανουάλια, ἐνδυτὰς τῆς ἀγίας τραπέζης, τὰ φωτοδόχα ἀγγεῖα, ἄλλα φθείροντες, ἕτερα λαμβάνοντες. τὰ τοῦ ἱεροῦ σκευοφυλακίου τίμια καὶ ἱερὰ σκευή χρυσᾶ τε καὶ ἀργυρᾶ καὶ ἐξ ἄλλης τιμίας ὕλης κατασκευα- 15 σθέντα ἅπαντα ἐν μιᾷ ῥοπῇ συνήγαγον, ἀφέντες τὸν ναὸν ἔρημον καὶ γυμνόν, μηδ' ὅτιοῦν καταλείψαντες. τότε ἐπληροῦντο καὶ ἐν τῇ νέᾳ Σιών τὰ παρὰ τοῦ Θεοῦ διὰ τοῦ Ἀμώς τοῦ προφήτου λεγόμενα „τάδε λέγει κύριος ὁ Θεὸς ὁ παντοκράτωρ. ἐκδικήσω ἐπὶ τὰ θυσιαστήρια Βεθῆλ, καὶ κατα- 20

P. 165 σκαφήσεται τὰ κέρατα τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ πεσοῦνται ὑπὸ τὴν γῆν· καὶ συντρίψω καὶ πατάξω τὸν οἶκον τὸν περικτερον ἐπὶ τὸν οἶκον τὸν θερινόν, καὶ ἀπολοῦνται οἱ οἴκοι

3. μὲν] nonne ἦν?

rent, verberabantur. praedam quippe suam in locum tutum deducere volebat praedo, iterum tertioque ad diripiendum reversurus. horae unius spatium praedonibus istis, irae divinae ministris ac vindicibus, ad vincendum omnes satis fuit, mares quidem funibus, feminas vero fasciis ipsarum redimiculisque; concatenatorum deinde longos ordines e templo adytisque exeuntes intueri licebat, plorantes, eiulantes nec erat qui eorum misereretur. de templo autem quid loquar? adhaesit lingua faucibus meis, ore obducto spiritum ducere nequeo. canes illi sanctas imagines ornamentis, torquibus nempe et armillis ablatis, illico disruperunt. sacram mensam contegentes maptas rapuerunt. lucernas partim fregerunt, partim abtulerunt in sacrario pretiosa et sancta, quae asservabantur, ex auro argento aliave eximia materia vasa, temporis momento cuncta compilarunt, omnibusque rebus spoliatum ac nudatum templum solitudine compleverunt. tunc in nova Sion, quae per prophetam Amos (3, 14) deus locutus est, exitum habuerunt. „haec dicit dominus deus omnipotens, visitabo super altare Bethel et amputabuntur cornua altaris, et cadent in terram et percutiam domum hiemalem cum domo aestiva. et peribunt domus eburneae, et dissipabuntur aedes multae, dicit do-

οὐκ ἀσφάττινοι, καὶ ἀφανισθήσονται οἱκοι ἕτεροι πολλοί, λέγει V. 13a
κύριος. ἀπαῶμαι τὰς ἑορτὰς ὑμῶν, καὶ οὐ μὴ ὀσφρανθῶ ἐν
ταῖς πανηγύρεσιν ὑμῶν· διότι εἰ ἐνέγκητέ μοι ὀλοκαυτώμα-
τα καὶ θυσίας ὑμῶν, οὐκ ἐπιβλέψομαι. μεταίτησον ἀπ'
5 ἐμοῦ ἦχον ᾠδῶν σου, καὶ ψαλμὸν ὀργάνων σου οὐκ ἀκούσο-
μαι. καὶ εἶπε κύριος πρὸς με, ἦκει τὸ πέρασ ἐπὶ τὸν λαὸν
μου Ἰσραὴλ· οὐκέτι οὐ μὴ προσθῶ τοῦ παρελθεῖν αὐτόν,
καὶ ὀλολύξει τὰ φαντώματα τοῦ ναοῦ ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ,
λέγει κύριος. ἀκούσατε δὴ ταῦτα οἱ ἐκθλίβοντες εἰς τὸ πρῶτ' B
10 πένητα καὶ καταδυναστεύοντες πτωχοὺς ἀπὸ τῆς γῆς, οἱ λέ-
γοντες, πότε διελεύσεται ὁ μῆν, καὶ ἐμπολήσομεν, καὶ
πότε ἤξει τὰ σάββατα, καὶ ἀνοιξομεν θησαυροὺς, τοῦ ποιῆ-
σαι μικρὸν τὸ μέτρον καὶ τοῦ μεγαλῦναι σταθμὸν καὶ ποιῆ-
σαι ζυγὸν ἄδικον, τοῦ κτᾶσθαι ἐν ἀργυρίῳ πτωχοὺς καὶ
15 ταπεινοὺς ἀνθ' ὑποδημάτων. ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, λέγει κύ-
ριος, δύσεται ὁ ἥλιος μεσημβρίας, καὶ σσκοτιάσει ἐπὶ
γῆς ἐν ἡμέρᾳ φωτός. καὶ μεταστρέψω τὰς ἑορτὰς ὑμῶν
εἰς πένθος καὶ πάσας τὰς ᾠδὰς ὑμῶν εἰς θρήνον." ἔτι γὰρ
ἐν ἐκείνῃ τῇ φοβερᾷ ἡμέρᾳ τῆς συντελείας τῆς πόλεως
20 ἑορτάζεσθαι καὶ πανηγυρίζειν τὴν μνήμην τῆς ὁσιομάρτυρος C
Θεοδοσίας. ἐτελεῖτο οὖν ἑορτὴ πάνδημος· ἦσαν γὰρ καὶ ἀφ'
ἐσπέρας πλεῖστα καὶ πλεῖστα διανυκτερεύσαντες ἐν τῇ σορᾷ
τῆς δόσιας, οἱ πλείονες δὲ πρῶτὴ ἡμέρας γενομένης αἱ γυναί-
κες σὺν τοῖς ἀνδράσι αὐτῶν ὑπερχόμεναι εἰς προσκύνησιν,

minus (5, 31). proieci festivitates vestras, et non capiam odorem
coetuum vestrorum. quodsi obtuleritis mihi holocaustomata et mune-
ra vestra non suscipiam. aufer a me tumultum carminum tuorum; et
cantica lyrae tuae non audiam. (8, 2) et dixit dominus ad me: ve-
nit finis super populum meum Israel: non adiiiciam ultra ut pertre-
nt eum. et stridebunt cardines templi in die illa, dicit dominus
deus. audite hoc qui conteritis pauperem mane, et deficere facitis
egenos terrae, dicentes: quando transibit mensis, et venundabimus
merces; et sabbatum, et aperiemus frumentum, ut imminuamus
mensuram et augeamus siclum, et supponamus stateras dolosas, ut
possideamus in argento egenos, et pauperes pro calceamentis, et
quiasquillas frumenti vendamus. in die illa, dicit dominus, occidet
sol in meridie, et tenebrescere faciam terram in die luminis. et
convertam festivitates vestras in luctum, et omnia cantica vestra in
planctum. "horrenda enim illa die, qua urbs assumpta est, sanctae
martyris Theodosiae memoriam celebrari contigit; cuius sobemnitati
frequens populus interfuit, plurimique viri ac mulieres ad sanctae
monumentum pervigilium egerunt. ubi illuxit, multae mulieres con-

φέρονσαι κηρούς καὶ θυμάματα, περικεκαλλοπισμέναι καὶ περικεκοσμημέναι οὖσαι, ἐξαίφνης ἐν ταῖς παγίσι τῶν Τούρκων ἐπέπεσον. ποῦ γὰρ εἶχον ἐννοῆσαι τὴν ἐξαίφνης ὄργην εἰς τοσοῦτον εὖρος τῆς πόλεως; ἴσασιν οἱ εἰδότες τὸ μέγεθος.

Ἀυτὴ ἡ ἀπειλή, ἣν εἰρήκαμεν, ἐπῆρχεν ἀναφθεῖσα καὶ καίουσα ἐκ τῆς Χαρσοῦ πύλης καὶ τοῦ ἁγίου Ῥωμανοῦ καὶ τοῦ μέρους τοῦ παλατίου. ἡ δὲ τῶν πλοίων καὶ τοῦ λιμένος ἀντίστασις οὐκ ἐνεδίδου χώραν τοῖς Τούρκοις τοῦ στήσαι τὰς κλίμακας ἐν τοῖς τείχεσιν. ἦσαν οἱ Ῥωμαῖοι ἐπικρα-10 τέστεροι τῶν Τούρκων, βύλλοντες λίθοις καὶ βέλεσι ἄχρι τρίτης ὥρας τῆς ἡμέρας, ἕως οὗ ἐλθόν καὶ κατατῆσαν μέρος τῶν συκλευόντων ἀπὸ πρωΐας ἐντὸς τῆς πόλεως, καὶ ἰδόντες τοὺς Ῥωμαίους πολεμιζοντας τοὺς ἔξω, καὶ φωνὴν ὄση δύναμις ἀφέντες, ἔδραμον ἐπάνω τῶν τειχῶν. οἱ δὲ Ῥωμαῖ-15 οὶ τοὺς Τούρκους ἰδόντες ἐντὸς τῆς πόλεως, καὶ φωνὴν ἀφέντες ὀδυνηρὰν τὸ οἴμοι, ἀπὸ τοῦ τείχους κατέπιπτον· οὐ γὰρ ἦν ἐκεῖ πλέον ἰσχύς οὔτε δύναμις τοῖς Ῥωμαίοις. τότε καὶ P. 166 οἱ ἐν τοῖς πλοίοις θεασάμενοι τοὺς Τούρκους ἐντὸς ἔγνωσαν ὅτι ἡ πόλις ἐάλω, καὶ ὡς ἐν τάχει τὰς κλίμακας θέντες ἐν-20 τὸς ἐβιάσθησαν, καὶ τὰς πύλας κατεάξαντες ἅπαντες ἐνδον εἰσῆσαν. ἰδὼν δὲ καὶ ὁ μέγας δοῦξ τοὺς Τούρκους ἐλθόν-

fuges suos comitatae, ornatae ac comptae, cereos et incensum ad venerationem sanctae ferentes, derepente, in Turcorum laqueos sese induunt. quomodo enim repentinam dei iram temporis puncto urbem tam amplam pervadere putarint? qui in ea versati sunt, iis amplitudo urbis cognita est.

Hi porro, quos diximus, minaces ignes ardentisque a Charsi sanctique Romani portis, palatii quoque partibus ubique diffundebantur. classis vero, quae in portu contra Turcos stabat, quominus in muros scalis subirent prohibuit, illicque Turcis Romaei superiores, lapidibus ac missilibus ad horam usque diei tertiam eos infestare. donec pars eorum, qui mane in urbem penetraverant iamque praedas egerant, illuc accederent. qui ubi Romaeos contra oppugnantes pugnare conspexerunt, totis pectoris viribus vociferando in superiorem muri partem evadunt. Romaei Turcis intra urbem conspectis voce lamentabili „hei mihi“ missa, viribus ac robore destituti e muris praecipites cadere. qui in navigiis Turci, simul ac suos in urbem penetrasse animadverterunt, captam quoque intellexere, celeriterque admotis scalis muros scandunt, et in eam perveniunt; portis deinde effractis, via omnibus irruentibus patuit. magnus etiam dux ad regiam portam, quam tuebatur, Turcos venisse cernens, domum suam paucis stipatus abiit. eo enim deserto plerique diffugerant; do-

τας οὐ ἴσταντο τόπου (ἦν γὰρ ἐπιβλέπων τὴν βασιλικὴν πό-
 λην) καὶ πρὸς τὸν ἴδιον οἶκον ἀνεχώρησεν σὺν ὀλίγοις. καὶ
 γὰρ ἦσαν ἅπαντες διασκεδασθέντες· καὶ οἱ μὲν πρὸ τοῦ τὴν
 οἰκίαν καταλαβεῖν ἠχμαλωτίζοντο, οἱ δὲ τὰς αὐτῶν οἰκίας
 καταλαβόντες ἐρήμους παίδων καὶ γυναικῶν καὶ πραγμάτων
 εὗρισκον, καὶ αὐτοὶ πρὸ τοῦ στοναχῆσαι καὶ κλαῦσαι ἔδε-
 σμοῦντο τὰς χεῖρας ὀπισθεν. ἕτεροι ἐρχόμενοι εἰς τὰς οἰκίας
 αὐτῶν, καὶ εὐρόντες τὴν γυναῖκα καὶ τὰ τέκνα ἤδη ἀπαγόμενα, B
 καὶ συνδέδεοντο καὶ ἔδεσμοῦντο σὺν τοῖς φιλτάτοις καὶ τῇ συ-
 ζύγῳ. τοὺς δὲ γέροντας τοὺς ἐν οἴκῳ, τοὺς μὴ δυναμένους ἐξελ- V. 133
 θεῖν ἐκ τῆς οἰκίας ἢ διὰ νόσου ἢ διὰ γήρους, πάντας καὶ πάσας
 ἀνηλεῶς ἔσφαττον. τὰ βρέφη τὰ ἀριγέννητα ἐν ταῖς πλα-
 τεῖαις ἔρριπτον. ὁ δὲ μέγας δοῦξ εὐρῶν τὰς θυγατέρας αὐ-
 τοῦ καὶ τοὺς υἱοὺς καὶ τὴν γυναῖκα (ἦν γὰρ ἀσθενοῦσα) ἐν
 15 τῇ πύργῳ κεκλεισμένους καὶ κωλύοντας τοῖς Τούρκοις τὴν
 εἴσοδον, αὐτὸς μὲν συνελήφθη σὺν τοῖς ἐπακολουθοῦσιν αὐ-
 τῷ, ὁ δὲ τύραννος πέμψας τινὰς ἐφύλαττον καὶ αὐτὸν καὶ
 πάντα τὸν οἶκον αὐτοῦ. τοὺς δὲ καταλαβόντας καὶ περικυ-
 κλώσαντας τὸν οἶκον αὐτοῦ Τούρκους ἔδωκεν ἱκανὰ ἀργύρια, C
 20 ὥστε δοκεῖν ἐξαγοράζειν αὐτοὺς διὰ τὸν ὄρκον· ἐφυλάττετο
 οὖν πανοικί. οἱ δὲ Τούρκοι ἅπαντες εἰσελθόντες ἐν τῇ πό-
 λει, καὶ αὐτοὶ οἱ βόσκοντες τὰς ἡμιόνας καὶ οἱ μάγειροι
 πάντες, ἐξαντλοῦντες ἔφερον. ὁ δὲ Ἰωάννης ὁ Ἰουστινιανός,
 ὃν φθάσας ὁ λόγος ἐπεμψεν ἐν τῇ νηὶ τοῦ Θεραπευθῆναι

16. ὑπακολουθοῦσιν P.

mosque nondum assecuti multi capti sunt. alii aedes suas desertas
 ingressi, abductis uxore et liberis, omnibusque opibus direptis, su-
 spiriis ac planctui, quo miserias suas desferent, spatium haud inve-
 nere, manibusque post terga vinctis trahuntur. alii domum se reci-
 pientes, cum coniugibus et liberis, iam iam abducendis, vincuntur.
 senes vero, qui domi vel morbo vel aetate detenti foras exire ne-
 quibant, omnes viri feminaeque immanitate foeda trucidati, infan-
 tesque recens nati per plateas proiecti. dux vero magnus ad liberos
 et uxorem aegrotantem turri inclusos et ab ingressu Turcos arcentes
 cum venisset, ipse cum comitibus suis captus est, missique a tyran-
 no, qui eum eiusque domum custodirent. Turcis autem, qui do-
 mum eius circumsederant, nummos multos largitus est tyrannus, ita
 ut redimere eos propter iusiurandum videretur. ceterum Turci urbem
 promiscue ingressi, agasones quoque et lixae, ubique diripere ac
 praedam agere. Iohanni vero Iustiniano, quem, ut vulnus curaret,
 in navem abiisse diximus, portum intranti affertur a suorum aliquot
 fuga arrepta accurrentibus, Turcos in urbem irrupisse et imperato-

την πληγὴν ἣν ὑπέστη, κατευθὺς ὄντος αὐτοῦ ἐν τῷ λιμένι
 τινὲς τῶν αὐτοῦ φεύγοντες ἔδραμον λέγοντες πῶς οἱ Τούρκοι
 εἰσέωσι ἐν τῇ πόλει καὶ ὁ βασιλεὺς ἐσφάγη. ἀκούσας τὸν
 πικρότατον καὶ δριμὺν λόγον οὖν προστάττει τοὺς κήρυκας
 D διὰ σαλπύγγων ἀνακαλεῖν τοὺς αὐτοῦ ὑπασιπιστὰς καὶ συμκλι- 5
 τας. ὁμοίως καὶ αἱ λοιπαὶ νῆαι ἐτοιμάζοντο· ἦσαν γὰρ αἱ πλεί-
 σται ἀποβαλλόμεναι τοὺς ναυάρχους αὐτῶν ἀιχμαλωτισθέντας.
 καὶ ἦν ἰδεῖν θέαμα ἐλεεινὸν ἐν τῇ παραθαλασσίᾳ τοῦ λιμέ-
 νος, ἄνδρας γυναικας, μοναστρίας μονάζοντας βοώσας οἰκτρῶς,
 καὶ τύπτουσαι τὰ στήθη ἐδέοντο τοὺς ἐν ταῖς ναυσὶ τοῦ ἀν- 10
 τιλαβέσθαι αὐτῶν. ἀλλ' οὐκ ἦν δυνατόν· ἀπαξ ἐπροορίσθη
 τοῦ πλεῖν τὸ ποτήριον τὸ πλήρες τῆς ὀργῆς κυρίου. εἰ γὰρ
 καὶ νῆες ἐβούλοντο, ἀλλ' οὐκ ἠδύνατο. καὶ γὰρ εἰ καὶ μὴ
 ἤσυχολοῦντο τὰ πλοῖα τοῦ τυράννου ἐν τῇ πραιίδᾳ καὶ τῷ
 σκυλμῷ τῆς πόλεως, οὐκ ἂν ἀφέθη μία καὶ μόνον. ἀλλ' οἱ 15
 P. 167 Τούρκοι ἀφέντες τὰ πλοῖα πάντες ἐνδον ἦσαν, καὶ οἱ Αἰατ-
 νοὶ ἄδειαν εὐρόντες ἐξήρχοντο τοῦ λιμένος. ὁ δὲ τύραννος
 ἐτριξε μὲν τοὺς ὀδόντας, ἀλλ' οὐκ ἠδύνατο πλεῖον τι πράξαι,
 καὶ ἄκων ἐκαρτέρει. αἱ δὲ τοῦ Γαλατᾶ ἰδόντες ταύτην τὴν
 ἀνῆκεστον συμφορὰν, καὶ σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις ἔτρεχον ἐν 20
 τῷ αἰγιαλῷ, περισκοποῦντες τὰς βάλκας, καὶ ἔπου ἔτυχον
 αἰκατίου, εἰσερχόμενοι ἐν ταῖς ναυσὶν εἰσέδυσον ἀφέντες καὶ
 πράγματα καὶ οἰκίας. ἦσαν δὲ πολλοὶ οἱ τινες ἀπὸ τῆς βίας
 καὶ τοὺς θησαυροὺς αὐτῶν τῷ βυθῷ παρέπεμψαν, καὶ ἄλλας
 δεινὰς ζημίας ὑπέστησαν. εἰς τῶν τοῦ τυράννου μεσάζων, 25

rem occubuisse. nuntio gravi et acerbo accepto, tubicines, ad mili-
 tes suos revocandos, receptui canere iubet. ceterae pariter naves,
 quarum pleraeque navarchos in servitum actos amiserant, ad dis-
 cessum se comparare. spectaculum miserandum in portus crepidine
 oblatum: viri, mulieres, moniales et monachi lamentabiliter cla-
 mare, pectora tundere, nautas rogare ut se reciperent. verum hoc
 fieri non poterat, quia semel decretum erat ut irae domini plenum
 poculum haurirent. nec si voluissent naves, potuissent, quin ne una
 quidem navis salva evasisset, nisi tyranni classiaril praedae ac urbi
 diripiendae intenti fuissent. at dum Turci per urbem discursant, e
 portu solvendi citra periculum tempus Latinis datum. tyrannus den-
 tibus stridere, ferre, cum plus praestare nequiret. Galatini cahmi-
 tatis huius irreparabilia spectatores, cum uxoribus et liberis ad lit-
 tus accurrunt, scaphas et acatia circumspiciunt; et primo quoque
 obvio ad naves feruntur, easque, aedibus ac cunctis opibus dereli-
 ctis, conscendunt. multi etiam thesauros suos in profundum mare vi
 coacti abicere, aliaque gravia damna sunt passi. interea tyranni me-

ὅς καὶ ἤγαπᾶτο τότε παρὰ τοῦ Μεχεμέτ (αὐτὸς γὰρ ἦν ὁ συγκαροτήσας τῷ τυράνῳ τὴν μάχην γενέσθαι), δραμῶν ἐν τοῖς τοῦ Γαλατᾶ μέρεσιν, Ζάγανος αὐτῷ τὸ ὄνομα, ἐβόα Β
 „μὴ φεύγετε,“ καὶ κατώμνε τὴν κεφαλὴν τοῦ τυράννου ὀφ-
 5 κῶν ὅτι „μὴ φοβεῖσθε· ἡμεῖς γὰρ τοῦ ἡγεμόνος ἐστέ φί-
 λοι, καὶ ἔξετε τὴν πόλιν ὑμῶν ἀνεπηρέαστον ἀπὸ παντὸς ἀν-
 θρώπου, καὶ τὰς συνθήκας, αἷς εἶχετε μετὰ τοῦ βασιλέως
 καὶ μεθ' ἡμῶν, κρειττόνως ἔξετε, καὶ ἄλλο μὴ φροντιστεῖτε,
 ἵνα μὴ εἰς ὀργὴν κινήσετε τὸν ἡγεμόνα.“ ταῦτα δὲ Ζάγανος
 10 εἰπὼν ἐκόλυσε τοὺς Φράγκους τοῦ Γαλατᾶ μὴ ἀναχωρῆσαι·
 πλὴν ὅσοι ἐδυνήθησαν φεύγειν, ἔφυγον. τότε συμβουλευθέν-
 τες οἱ λοιποὶ ἔλαβον τὰς κλεῖς τοῦ κάστρου σὺν τῷ ποδιστά-
 τῳ αὐτῶν, καὶ ἀπῆλθον προσκυνήσοντες τῷ τυράνῳ· καὶ
 προσκυνήσαντες καὶ δόντες τὰς κλεῖς, αὐτὸς περιχωρῶς ἔλα- C
 15 βε καὶ τούτους σὺν ἰλαροῖς λόγοις καὶ βλέμματι ἐπεμψεν. αἱ
 δὲ νῆαι τὰ ἰστιά πτερώσαντες πέντε μόνον αἱ μεγάλαι, αἱ
 δὲ ἄλλαι οὐκ ἠδυνήθησαν ἐξελθεῖν· ἦσαν γὰρ νῆαι ἀπο-
 λειφθεῖσαι, καὶ οἱ ναύαρχοι αὐτῶν φυγόντες σὺν ταῖς ἄλλαις
 ναυσὶν ἐσώζοντο. καὶ νῆαι φυγοῦσαι καὶ τοὺς ναύαρχους αἰ-
 20 χμαλώτους καταλιποῦσαι τὴν σωτηρίαν ἐπραγματεύσαντο. 85-V. 134
 ἐλθοῦσαι οὖν ἐκ τοῦ λιμένος, καὶ ἀνέμου πνεύσαντος βορρῆ-
 σου, τὰ ἰστιά πλήρη γενόμενα ἔπλεον σὺν ἀναστεναγμοῖς καὶ
 θρήνοις κλαίοντες τὴν τῆς πόλεως συμφορὰν. ὁμοίως καὶ αἱ

szantonum unus, Zaganus nomine, Mehemeti tunc carus, quod oppu-
 gnationem decernentis consilium laudasset, versus Galatam accu-
 rens, voce contenta, per tyranni quoque caput iuratus, his verbis a
 fuga revocabat: „ne fugite aut quidquam reformidatis, principis ami-
 ci cum sitis. oppidum vestrum ab omni iniuria et damno immune
 erit. foedera, quae cum Romaeorum imperatore inieratis, potiori
 vobis meliorique conditione nobiscum sociabuntur. aliud omne con-
 siliium omittite, ne principis iram in vos accendatis.“ his dictis Za-
 ganus Francis Galatinis, ne abirent, persuasit; quibus tamen, quot-
 quot aufugere potuerunt, fidem haud habuere. ceteri, qui oppidum
 non deseruerunt, habito consilio magistratum comitati tyrannum ve-
 neraturi clavesque ei oblaturi abeunt. venerationis officio exhibito,
 traditas claves ipse laetus accepit, eosque grato sermone vultuque
 blando allocutus dimisit. naves quinque magnae tantum vela ventis
 dedere; ceterae e portu solvere nequiverunt; quod a nautis, qui
 illas quinque salutem consulentes conscenderant, derelictae essent.
 quae ergo aufugerunt naves, navarchis captivis relictis, salvae evase-
 re, eque portu egressae plenis velis flante Borea forebantur, urbis
 calamitatem suspiriis ac lamentis prosecutae. actuariae quoque Ve-

τριήρεις τῶν Βενετικῶν αἱ ἐμπορικαί. τὸν δὲ λαὸν ἅπαντας
 οἱ τῶν πλοίων Τοῦρκοι ἔξω τῆς πόλεως εὐρόντες παρητι-
 σμαμένον, ἄνδρας τε καὶ γυναῖκας πάντας, ὅπου καὶ ἦσαν,
 συναθροίσαντες εἰς τὰ πλοῖα εἰσήγαγον. ὁ δὲ λοιπὸς λαὸς
 τῆς πόλεως ἔξω εἰς τὰς σκηνὰς τοῦ φροσίου ἐμανδρίζετο. 5

P. 168 40. Ταῦτα γὰρ ἅπαντα ἐγεγόνεισαν ἀπὸ ὄρας πρώτης
 τῆς ἡμέρας ἕως ὄρας ὀγδόης. τότε καὶ ὁ τύραννος πᾶσαν
 ὑποψίαν καὶ φόβον ἀποθέμενος εἰσῆει ἐντὸς τῆς πόλεως σὺν
 τοῖς αὐτοῦ μεσάζουσιν καὶ ἑτέροις σατράπαις, ἔχων ἔμπρο-
 σθεν καὶ ὀπισθεν τοὺς αὐτοῦ δούλους πῦρ πνέοντας, πάντας 10
 τοξότας ὑπὲρ τὸν Ἀπόλλωνα, νέους Ἡρακλείδας, ὁ εἷς πρὸς
 δέκα ἀντιπαρατάσσασθαι ἔτοιμος. κατελθὼν δὲ ἐν τῇ μεγάλῃ
 ἐκκλησίᾳ καὶ ἀποβὰς τοῦ ἵππου καὶ εἰσελθὼν ἐντὸς ἐξέστη
 ἐπὶ τῇ θῆᾳ, εὐρῶν δὲ ἓνα τῶν Τούρκων κατεύξαντα μίαν
 Βτῶν μαρμάρων ἐκείνων τὸν μὲν Τοῦρκον ἠρώτα τίτι τροπῶν 15
 φθείρει τὸ ἔδαφος; ὁ δὲ ἀπεκρίνατο ἔνεκα πίστεως. αὐτὸς
 δὲ τείνας τὴν χεῖρα παῖει τῷ ξίφει τὸν Τοῦρκον, λέγων καὶ
 τοῦτο „ἀρκεῖ ὑμῖν ὁ θησαυρὸς καὶ ἡ αἰχμαλωσία· αἱ δὲ
 οἰκοδομαὶ τῆς πόλεως ἐμαὶ τυγχάνουσιν.” ἦν γὰρ ὁ τύραν-
 νος μετανοήσας ἐπὶ τῇ συνθήκῃ τῇ γενομένῃ, ὄρων τὸν ἐξ- 20
 ἀντλούμενον θησαυρὸν καὶ τὴν αἰχμαλωσίαν τὴν ἄμετρον.
 ἔλκυσσας δὲ τὸν Τοῦρκον ἐκ τῶν ποδῶν ἔξω ἡμιθανῆ ἐρρι-
 ψαν. αὐτὸς δὲ καλεύσας ἓνα τῶν αὐτοῦ μιαρῶν ἱερέων,

2. παρητιμασμένον Bullialdus.

netorum triremes vela fecerunt. at universam populi multitudinem,
 a nautis spretam ac desertam, extra urbem nacti Turci classarii,
 viros et mulieres in navigia deduxerunt: reliqui vero urbis incolae
 extra moenia hacti in castris. pecudum more stabulabantur.

40. Quae hactenus narravi, ab hora diei prima ad octavam
 usque cuncta peracta sunt. omni suspicione ac metu tunc remotis,
 tyrannus mesazontibus aliisque satrapis suis stipatus urbem intravit,
 ante et post cinctus satellitum suorum ignem spirantium manu, qui
 Apolline sagittario praestantiores, Herculeae vi iuvenes, singuli denis
 pugnando pares erant. ad magnam ecclesiam ubi devenit, equo desi-
 liit, eamque ingressus admirabundus spectavit. Turcum vero quem-
 dam marmor confringere cum animadvertisset, interrogat quare pa-
 vimentum corrumperet. respondit iste, fidei zelo id se facere. exten-
 sa tum manu Turcum gladio percutit, et thesauri, inquit, ac capti-
 vi vobis sufficiunt, urbis aedificia mea sunt. pacti enim cum militi-
 bus suis conventi tyrannum, thesauros exhaustos totque abductos
 captivos cernentem, poenituit. Turcum illum semianimem pedibus
 tractum extra templi limina proiecere. princeps unum ex impuris

ἀνέβη δ κληθεὶς ἐπ' ἄμβωνος καὶ ἐδιελάλησε τὴν μαρὰν αὐ-
 τοῦ προσευχῆν. ὁ δὲ υἱὸς τῆς ἀνομίας, ὁ πρόδρομος τοῦ
 ἀντιχρίστου, ἀναβὰς ἐπὶ τῆς ἁγίας τραπέζης ἐποίησε τὴν C
 προσευχῆν. βαβαὶ τῆς συμφορᾶς, φεῦ τοῦ φρικώδους τέρα-
 5 τος! οἴμοι, τί γέγοναμεν; αἱ αἶ, τί εἶδαμεν; Τοῦρκος ἐν τῇ
 ἁγίῳ θυσιαστηρίῳ, ἐν ᾧ λείψανα ἀποστόλων καὶ μαρτύρων
 ἴδρονται, καὶ ἐπάνω αὐτοῦ ἀσεβής; φρεξόν, ἦλιε. καὶ ποῦ
 ὁ ἄμνός τοῦ θεοῦ, καὶ ποῦ ὁ υἱὸς καὶ λόγος τοῦ πατρὸς, ὁ
 10 θνόμενος ἐπάνω καὶ ἐσθιόμενος καὶ μηδέποτε δαπανώμενος;
 ὄντως εἰς κίβδηλον ἐλογίσθημεν. ἡ λατρεία ἡμῶν εἰς οὐδὲν
 ἐλογίσθη τοῖς ἔθνεσι διὰ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν. ὁ ἐπὶ τῇ
 ὀνόματι τῆς τοῦ θεοῦ λόγου σοφίας ἀνοικοδομηθεὶς ναός, καὶ
 15 τέμενος τῆς ἁγίας τριάδος ὀνομαζόμενος καὶ μεγάλη ἐκκλησία P. 169
 καὶ νέα Σιών, σήμερον βωμὸς βαρβάρων καὶ οἶκος τοῦ Μωσά- V. 135
 15 μᾶθ ἐπεκλήθη καὶ γέγονεν. δικαία ἡ κρίσις σου, κύριε.
 Ἐξελθὼν οὖν ἐκ τοῦ βωμοῦ ἐζήτησε τὸν μεγαδοῦκα, καὶ
 αὐθις παρέστησαν αὐτόν. ἐλθὼν οὖν καὶ προσκυνήσας, εἶπεν
 αὐτῷ „καλῶς ἐποίησατε τοῦ μὴ παραδοῦναι τὴν πόλιν. ἴδε
 πόση ζημία ἐγγένοι, πόσος ὄλεθρος, πόση αἰχμαλωσία.“ ὁ
 20 δὲ δούξ ἀπεκρίνατο „κύριε, οὐκ εἶχομεν τόσῃν ἡμεῖς ἐξου-
 σίαν τοῦ δίδοναι σε τὴν πόλιν, οὐδὲ βασιλεὺς αὐτός, ἄλλως
 ὅτι καὶ τινες τῶν σῶν ἐδυνάμουν τὸν βασιλέα ἐν λόγοις γρά-

suis sacerdotibus vocatum in ambonem escendere iussit, ubi profanas
 preces suas recitavit, principe filio iniquitatis, antichristi praecurso-
 re, super sacra mensa interim locato, precesque suas recitante. proh
 calamitatem! proh horrendum monstrum! he! mihi! quo loci res
 nostrae devenerunt! heu! heu! quid vidimus! Turcum impium san-
 ctum altare pedibus calcantem, stantemque super apostolorum et
 martyrum reliquiis in eo repositis. perhorrescat sol. ubinam agnus
 dei? ubi filius et verbum patris super altari illo mactatus, manduca-
 tus, nec unquam consumptus. pro nothis et adulterinis revera ae-
 stimati sumus. religionem nostram et caerimonias propter peccata
 nostra gentes flocci fecerunt. templum quod verbi dei sapientiae no-
 mini extructum ac consecratum erat, templum sanctae Trinitatis
 appellatum, ecclesia magna, nova Sion, hodie in barbarorum aram
 et Mohamedis domum re ac nomine transformata est.

Iustum iudicium tuum, domine! templo cum exiisset tyrannus,
 ad se venire ducem magnum iussit; qui illico adductus principem
 veneratus est. hisce tyrannus eum allocutus est verbis. „vos quidem,
 urbe mihi non dedita, egregie rem gessistis. damnum ac iacturam,
 quanta sint, aestimatione metire, caesorum immanem stragem capti-
 vorumque numerum considera.“ istis dux respondit: „hac in urbe.
 domine, ne imperator quidem, nedum ego, tanta auctoritate eramus,

Βροντες μὴ φοβοῦ, οὐ γὰρ ἰσχύσει καθ' ἑμῶν." τοῦτο γοῦν
 ἐπέλαβεν ὁ τύραννος διὰ τὸν Χαλὶλ πασίαν· ἦν γὰρ τρέφων
 θυμὸν κατ' αὐτοῦ. τότε ἀκούσας τὸ ὄνομα τοῦ βασιλέως
 ἠρώτησεν εἰ ὁ βασιλεὺς ἀπέδρα σὺν ταῖς ναυσί, καὶ ὁ δοῦξ
 ἀπεκρίνατο ὅτι οὐκ οἶδεν· ἦν γὰρ αὐτὸς ἐν τῇ βασιλικῇ πύ- 5
 λῃ τότε ὅτε οἱ Τούρκοι συνήτησαν, εἰσελθόντες ἐν τῇ πύ-
 λῃ τῆς Χαρσοῦ, τῷ βασιλεῖ. ἀποσπασθέντες οὖν ἐκ μέσσω
 στρατοπέδου δύο νέοι, εἶρηκεν ὁ εἷς τῷ τυράννῳ „κύριε,
 ἐγὼ τοῦτον ἀπέκτεινα· βιαζόμενος οὖν τοῦ εἰσελθεῖν καὶ
 ἀρπάσαι σὺν τοῖς σὺν ἐμοί, ἔασα αὐτὸν νεκρὸν καταλείψας." 10
 Ὁ δ' ἄλλος εἶπεν „ἐγὼ τοῦτον ἐπάταξα πρῶτον." τότε ὁ τύ-
 ραννος στείλας καὶ τοὺς δύο ἐνετείλατο φέρειν τὴν κεφαλὴν
 αὐτοῦ· οἱ δὲ ταχυδρομήσαντες εὔρον, καὶ τὴν κεφαλὴν αὐ-
 τοῦ τεμόντες παρέστησαν τῷ ἡγεμόνι. ὁ δὲ τύραννος ἔφη
 πρὸς τὸν μεγαδοῦκα „εἰπέ μοι τὸ ἀληθές, εἰ ἡ κεφαλὴ αὕτη 15
 ἐστὶ τοῦ βασιλέως σου." τότε καταστοχασάμενος αὐτὴν εἶ-
 ρηκεν „ἐκείνου ἐστὶ, κύριε." εἶδον οὖν αὐτὴν καὶ ἕτεροι,
 καὶ ἐγνώρισαν. τότε προσήλωσαν αὐτὴν ἐν τῷ κίονι τοῦ Ἀδ-
 γουστείου, καὶ ἴστατο ἕως ἑσπέρας. μετὰ δὲ ταῦτα ἐκδείρας
 καὶ ἀχύροις τὸ δέρμα στοιβάσας ἐπεμψε πανταχοῦ, δεικνύων 20
 Δτὸ τῆς νίκης σύμβολον τῷ τῶν Περσῶν ἀρχηγῷ καὶ τῶν Ἀρά-
 βων καὶ τοῖς ἄλλοις Τούρκοις.

ut illum tibi permittere possemus; praecipue cum inter tuos nonnulli
 bonum animum nos habere iuberent, scriptis ad imperatorem in
 hunc modum literis: ne formida, neque enim viribus suis vos de-
 bellabit. haec ab Halile Bassa scripta suspicatus est tyrannus, in
 quem odio ac ira iam flagrabat. imperatoris nomine audito, an au-
 fugisset cum navibus interrogat. id se ignorare dux respondit: ad
 portam enim regiam in statione tunc se fuisse, quando Turci in
 urbem porta Charsi irruentes imperatorem adorti sint. e mediis ca-
 stris duo iuvenes mox exciti sunt, quorum alter tyranno dixit: „do-
 mine, ego illum occidi, et cum turba a tergo urgente progredi vi
 cogerer, una cum meis commilitonibus praedam acturas, mortuum
 ipsum omisi.“ alter se priorem vulnus infixisse iactavit. ambos hosce
 iuvenes tyrannus illico abire ad conquiendum, sibique eius caput
 afferre iussit. mandato confestim parvare, inventique cadaveris am-
 putatum caput principi attulere. magnum ducem allocutus tyrannus,
 an revera hoc sit imperatoris caput, interrogat; ex indicibus agnitum,
 illius esse fassus est; aliisque conspectum pariter approbatum. ab iis
 deinde columnae, quae in Augustio locata est, affixum, ad vesperam
 usque spectaculo fuit. pellis denique detracta paleaque referta per
 Persarum Arabumque principum aliorumque Turcorum ditiones, ut
 victoriae symbolum, ostentantur.

Ἄτεροι δὲ φασιν ὡς ὁ δούξ εὐρέθη μετὰ τοῦ Ὁρχάν ἐν τῇ
 πύργῳ τῇ τοῦ καστελίου τοῦ Φραντζεζίδων, κάκει παρεδόθησαν
 ὀρώντες ὡς οὐκ ἦν δυνατόν ἀνθίστασθαι πλέον τοῖς Τούρκοις.
 ὄντων δὲ πλείστον ἐκεῖ καὶ εὐγενῶν ἀρχόντων σὺν τῇ δου-
 5 κί, ἤτησατο ὁ Ὁρχάν ἀπὸ τινος μοναχοῦ τὰ ἄμφια αὐτοῦ,
 καὶ φορέσας αὐτὰ ἔδωκε τῷ μοναχῷ τὰ αὐτοῦ, καὶ διὰ μι-
 ᾶς τεξοβολικῆς θυρίδος ἔβαλεν ἑαυτὸν κατὰ γῆς ἔξω τῆς πό-
 λεως· καὶ λαβόντες οἱ τῶν πλοίων καὶ δεσμώσαντες ἔβαλεν
 ἐντὸς σὺν τοῖς λοιποῖς αἰχμαλώτοις. οἱ δὲ τοῦ πύργου πα-
 10 ραδοθέντες καὶ αὐτοὶ ἐντὸς τοῦ πλοίου ἐκείνου εἰσῆχθησαν. P. 170
 τότε εἰς τῶν αἰχμαλώτων τῶν Ῥωμαίων καταπραγματευσάμε-
 νος τὴν αὐτοῦ ἐλευθερίαν εἶρηκε τῷ ναύαρχῳ „εἰ ἐλευθερώ-
 σεις με σήμερον, ἔχω σοι δοῦναι τὸν Ὁρχάν καὶ τὸν μεγα-
 15 δοῦκαν ὁμοῦ.“ τότε ἀκούσας ὁ ναύαρχος ὡμοσε τοῦ ἐλευθε-
 ρῶσαι αὐτόν. καὶ τότε δεῖξας τὸν μελαμφόρον Ὁρχάνην,
 καὶ μαθὼν ὅτι κατ’ ἀλήθειαν ἐκεῖνός ἐστιν, ἀπέτεμε τὴν κε-
 φαλήν αὐτοῦ. τὸν δὲ μεγαδοῦκα ζῶντα καὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ
 Ὁρχάν λαβὼν εἰς τὸν ἡγεμόνα ἀπήγαγεν ἐν τῇ Κοσμηδίῳ.
 ἐκεῖνος δὲ τῷ ναύαρχῳ εὐεργετήσας καὶ πλείοτα δούς ἀπέ-
 20 λυσεν· τὸν δὲ μεγαδοῦκα ἐκέλευσε καθίσαι, καὶ παρηγορή- B
 σας αὐτόν ὥρισε διαλαληθῆναι ἐν τῷ φροσάτῳ καὶ ἐν τοῖς V. 136
 πλοίοις διὰ τῶν παιδῶν καὶ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ, καὶ παρευ-
 θὺς συνήχθησαν. τότε ὁ ἡγεμὼν δοῖς ἀνὰ χιλίων ἀσπρῶν
 κατὰ κεφαλὴν ἀπέλυσε πάντας ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ καὶ αὐτόν

Alii narrant, in turre, quam Franci tuebantur, ducem cum Or-
 chane latitasse, et cum Turcis resistendo impares se agnoscerent, in
 eorum potestatem deditione devenisse; plurimosque ibi nobiles ac
 proceres cum duce adfuisse. inter eos etiam, ut referunt, monachus
 erat, a quo vestes, quibus indutus erat, Orchanes petiit, illisque
 suas commutavit; per fenestram deinde quandam sagittis emittendis
 accommodatam extra oppidi muros praecipitem se dedit: quem com-
 prehensum nautae vinxerunt, et cum ceteris captivis navibus impo-
 suerunt. qui in turre erant, ceteri et ipsi se Turcis permisere, inque
 navem eandem abducti sunt. ex his quidam captivus Romaeus, quo
 se in libertatem assereret talia navarcho dixit: „si me libertati resti-
 tueris, Orchanem magnumque ducem hodie tibi tradere possum.“
 hoc ut intellexit navarchus, eum libertate donaturum se iuravit.
 mox monitrato nigris in vestibus Orchanum agnitoque caput amputa-
 vit vivum deinde magnum ducem, Orchanisque caput principi in
 Cosmedio tum versanti obtulit; qui navarcho gratis actis, multa etiam
 largitus est. magnum vero ducem sedere iussum consolatus est, eius-
 que liberos et uxorem per castra et classem a tubicine conquisitos

μεγαδοῦκα, θαρρύνας αὐτὸν καὶ παρηγορήσας τὰ πλεῖστα, εἰπὼν αὐτῷ ὅτι „τὴν πόλιν ταύτην σοι μέλλω παρακαταθέσθαι τοῦ ἔχειν τὴν ἅπασαν αὐτῆς φροντίδα, καὶ ποιήσω σε εἰς κρείττοτέραν δόξαν παρ' ἣν εἶχες ἐν τῷ καιρῷ τοῦ βασιλέως, καὶ μὴ ἀθύμει.” εὐχαριστήσας οὖν καὶ ἀσπασόμενος 5 τὴν αὐτοῦ χεῖρα ἀπῆλθεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ. μαθὼν δὲ C παρ' αὐτοῦ τὰ ὀνόματα τῶν εὐγενῶν, τῶν ἐν τῷ παλατίῳ διαπρεψάντων ὀφφικιαλίων, πάντων τὰ ὀνόματα κατέγραψε. καὶ ἐν τοῖς πλοίοις καὶ ἐν ταῖς σκηναῖς συναθροίσας οὖν πάντας ἐξηγόρασεν, ἀνὰ χιλίων ἀσπρῶν δοῦς τοῖς Τούρκοις. 10

Πρωίας δὲ γενομένης παρελθούσης ἐκεῖνης τῆς πρώτης καὶ ζοφεραῆς ἡμέρας, ἐν ἧ' ἐγένετο ἡ πανωλεθρία τοῦ γένους ἡμῶν, εἰσελθὼν ἐν τῇ πόλει ὁ τύραννος καὶ εἰς τοὺς οἴκους τοῦ μεγάλου δουκὸς ἐλθὼν, ἐξελθὼν δὲ εἰς συνάντησιν αὐτοῦ καὶ προσκνήσας αὐτόν, εἰσῆλθεν ἐντός. ἦν δὲ ἡ γυνή 15 αὐτοῦ ἀσθενοῦσα κλινηρης. τότε ὁ προβατόσχημος λύκος ἐγ- D γίσας τῇ κλίνῃ ἔφη προσαγορεύσας αὐτῇ „χαῖρε ὦ μήτηρ • μὴ λυποῦ ἐπὶ τοῖς συμβεβηκόσι. τὸ θῆλημα τοῦ κυρίου γε- νέσθω. ἔχω ἔτι πλείονα παρ' ὧν ἀπόλεκας τοῦ δοῦναί σοι μόνον ὑγίαινε.” ἐλθόντες δὲ οἱ παῖδες αὐτοῦ προσεκύνησαν 20 αὐτῷ, καὶ εὐχαριστήσαντες αὐτόν ἐξῆλθε περιοδεύων τὴν πόλιν. ἦν γὰρ ἡ πᾶσα ἄοικος, οὔτε ἄνθρωπος οὔτε κτῆνος οὔτ' ὄρνεον κραυγάζων ἢ λαλῶν ἐντός • μόνον τινὲς τῶν μὴ

adduci imperat. singulis aspra mille distribuit princeps, demumque magnum ducem bene sperare hortatus, longo humanoque sermone eius dolorem levat, dicitque: „hanc urbem fidei tuae curandam credere volo, illustrioribusque, quam quos in imperatoris aula gessisti, honoribus honestabo, animum ne despondeas.“ gratiis actis, manum eius deosculatus, magnus dux domum abiit. cum autem ab eo intellexisset Mehmetes nobilium illustriumque palatii et aulae principis officialium nomina, singula descripsit; quos per classem et castra conquistis, redemptosque mille aspris singulos, locum in unum conduxit.

Postridie illius tenebrosae diei, qua genus nostrum internecone deletum est, in urbem venit tyrannus, ducisque magni domum se contulit, cui obviam dux processit, eumque veneratus excepit. eo tempore coniuix ipsius morbo decumbebat. ad aegrotantis ergo lectum lupus sub ovīs specie latens accessit, et eam alloquitur his verbis: „salve, mater, ne te, quos isti dies tulere, casus moerore conficiant. dei decreto parendum. plura amissis tibi largiar. hoc unum, ut valeas, cura.“ ducis quoque magni filii ipsum adoraturi accesserunt: gratias demum de tanta humanitate ei cum egissent, exiit ipse, et

δυνηθέντων σκυλεῖσθαι τι διὰ τὸ ἀνίσχυρον αὐτῶν. διότι καὶ πολλοὶ ἀπ' ἀλλήλων ἐφρονεύθησαν, ἔλκων δ' εἰς ἕξ ἑτέρου τὰ λάφυρα· καὶ ὁ δυνηθεὶς ἤρπαξεν, ὁ δὲ μὴ δυνάμενος ἀντιοτῆναι καιρίαν λαμβάνων πληγὴν ἔκειτο. τῇ δὲ δευτέρῃ 5 ἡμέρᾳ, τριακοστὴν ἄγων ὁ Μάϊος, εἰσῆλθον καὶ τὰ ἔγκατα-P. 171
λειπόμενα αὐτοὶ συνέλεγον.

Τότε ὁ τύραννος διελθὼν τὸ πλεῖστον τῆς πόλεως καὶ πρὸς τοὺς τοῦ παλατίου μέρεσι συμπόσιον ποιήσας εὐφραίνεται· καὶ δὴ καταβαπτισθεὶς ὑπὸ τοῦ οἴνου καὶ μεθύσθεις ὄρισεν 10 τῷ ἀρχιεννούχῳ αὐτοῦ, καὶ προστάξας εἶπεν „ἄπελθε ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ μεγάλου δουκός, καὶ εἰπὲ αὐτῷ, ὁρίζει ὁ ἡγεμὼν ἵνα στείλῃς τὸν υἱόν σου τὸν νεώτερον ἐν τῷ συμποσίῳ.” ἦν γὰρ εὐειδῆς ὁ νέος, ἄγων τεσσαρεσκαίδέκατον ἔτος. ἀκούσας οὖν ὁ πατήρ τοῦ παιδὸς ἀπενεκρώθη, καὶ ἡ ὄψις αὐτοῦ 15 ἠλλοιώθη, καὶ λέγει τῷ ἀρχιεννούχῳ „οὐκ ἔστι τοῦτο ἐν τῇ ἡμετέρῃ διαγωγῇ τοῦ παραδοῦναι τὸ ἔμὸν παιδίον οἰκείαις χερσὶν μιανθῆναι παρ' αὐτοῦ. κρεῖττον ἂν ἦν μοι τοῦ στεί- B
λαι δῆμιον καὶ λαβεῖν τὴν κεφαλὴν μου ἀπ' ἐμοῦ.” ὁ δὲ ἀρχιεννούχος συμβουλεύσας αὐτὸν τοῦ δοῦναι τὸ παιδίον, ἵνα 20 μὴ εἰς ὄργην ἐκκαύσῃ τὸν τύραννον. ὁ δὲ μὴ πεισθεὶς, ἀλλ' εἰπὼν ὅτι „εἰ βούλει λαβεῖν αὐτὸ καὶ ἀπελθεῖν, λαβὼν ἀπελθε. τὸ δὲ ἐγὼ σοι τοῦτο διδόναι οἰκείῳ θελήματι οὐ γενήσεται πώποτε.” τότε ὁ ἀρχιεννούχος στραφεὶς εἶπε τῷ ἡγεμόνι ἅπαντα τὰ παρὰ τοῦ μεγάλου δουκός λαληθέντα, καὶ πῶς τὸ παιδί-

urbem lustrando obit. in ea penitus deserta, nec homo qui mutret, nec avis aut quadrupes, quae vocem mitterent, exaudiebantur; domos solum modo scrutabantur, qui invalidi rapere quidquam haud potuerant. mutuis hac de causa caedibus se confoderunt multi, dum spolia sibi eripiunt, quae validiori ac robustiori, imbecillioribus letali vulnere oppressis cessere. altera ab urbe capta die, Maii trigesima, iterum eam intrant, et praedae reliquias corradunt.

Tyrannus maiore urbis parte lustrata, convivioque in palatii regione vicina instructo hilariter epulatus est; iamque vino madidus ad archiennuchum suum „abi,” inquit, „magni ducis domum, et dic ei mandare principem ut filium suum natu minorem (is forma oris pulchra, annos quatuordecim natus erat) ad convivium mittat.” ad quae verba adolescentis pater paene exanimatus est; vultusque colore mutato archiennucho dixit: „moris nostri non est ut ipse filium meum stupro tradam. carnificem mittere, qui caput meum amputatum auferret, potius erat. ut vero iram tyranni devigaret, consilium dabat archiennuchus, ut adolescentulum dimitteret. cui parere recusans dixit: „si illum abducere tibi pro-

ον οὐκ ἤβουλήθη δοῦναι. τότε ὁ τύραννος θυμωθεὶς εἶρηκε
 τῷ ἀρχιεννούχῳ „λάβε τὸν δῆμιον σὺν σοι, καὶ στραφεὶς
 ἄγε μοι τὸ παιδίον. ὁ δὲ δῆμιος ἀγαγέτω τὸν δοῦκα καὶ
 τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ.” τότε ἐλθόντες, καὶ μαθὼν τὸ μήνυμα
 C ὁ δοῦξ ἠσπάσατο τὰ τέκνα αὐτοῦ καὶ τὴν γυναῖκα, καὶ ἐπο- 5
 ρεῖετο σὺν τῷ δημίῳ αὐτὸς καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ καὶ ὁ γαμβρὸς
 V. 137 αὐτοῦ ὁ Καντακουζηνός. τὸ δὲ παιδίον ἔλαβεν μεθ' ἑαυτοῦ
 ὁ ἀρχιεννούχος. εἰσελθὼν οὖν καὶ δεῖξας τὸ παιδίον τῷ
 ἡγεμόνι, τοὺς δὲ λοιποὺς ἐν τῇ πύλῃ τοῦ παλατίου ἰσταμέ- 10
 νους, ὥρισεν τῷ δημίῳ ξίφει τὰς κεφαλὰς αὐτῶν ἀποτμηθῆ-
 ναι. τότε λαβὼν αὐτοὺς μικρὸν κάτωθεν τοῦ παλατίου, εἶ-
 πεν αὐτοῖς ὁ δῆμιος τὴν ἀπόφασιν. ἀκούσας δὲ ὁ υἱὸς αὐ-
 τοῦ τὴν σφαγὴν ἔκλαυσεν. ὁ δὲ πατὴρ αὐτοῦ γενναίως στα-
 θεὶς ἐνεδυνάμωσε τοὺς νέους, στηρίζων αὐτοὺς καὶ λέγων
 „τεκνία, εἰδότε τὴν χθὲς ἡμέραν ἐν μιᾷ καιροῦ ῥοπή τὰ ἡμέ- 15
 τερα πάντα φροῦδα γεγονότα. ὁ πλοῦτος ἡμῶν ὁ ἀκένωτος,
 ἡ δόξα ἡ θανυμαστή, ἣν εἶχομεν ἐν τῇ μεγαλοπόλει ταύτῃ,
 D καὶ δι' αὐτῆς ἐν πάσῃ τῇ γῆ ἦν οἰκοῦσι Χριστιανοί. νυνὶ
 δὲ τῇ ὥρᾳ ταύτῃ οὐκ ἐνελείπετο ἄλλο εἰς ἡμᾶς πλὴν ἡ
 παροῦσα αὕτη ζωή. ἔσται δὲ ἡμῖν αὕτη οὐκ ἀτελευτήτος· 20
 ὀψέ ποτε γὰρ θνηξόμεθα. καὶ ταῦτα πῶς; ὑστερούμενοι τῶν
 ἀγαθῶν ὧν ὠλέσαμεν, τῆς δόξης, τῆς τιμῆς, τῆς ἀθθεντίας,
 παρὰ πάντων ὀνειδιζόμενοι καταφρονούμενοι καὶ ταλαιπω-

positum est, ita fac. absit vero ut illum tibi sponte dedam.“ rever-
 sus ergo archieunuchus a magno duce, adolescentem mittere remu-
 ente, acceptum responsum principi affert. percitus ira tyrannus ar-
 chieunuchus mandat, „carnifice tecum ducto redi, et adolescentem
 huc adducas; carnifex vero magnum ducem eiusque liberos huc agat.“
 domum magni ducis veniunt, qui tali nuncio accepto liberos et ux-
 orem complexus, filio ac genero suo Cantacuzeno comitibus, carnif-
 cem secutus est. adolescentulum perductum principi stitit archieun-
 uchus, ceteros ad palatii portam stare ostendit, quos princeps a
 carnifice capite plecti imperat. paulo infra palatium deductis, prin-
 cipis iussa carnifex exponit; quae cum audisset magni ducis filius,
 instantem caedem desistere. at pater forti animo adolescentes confir-
 mare. „hesterna die vidistis, filii, omnia nostra, opes inexhaustas,
 gloriam admirabilem, cuius claritudine in hac magna urbe ac per to-
 tum proinde orbem Christianum splendebamus, temporis momento
 evanuisse. ex his omnibus, praeter hanc vitam, nihil nobis nunc
 superest; quam in sempiternum producere haud datur; tandem enim,
 quamvis sero, ex ea nobis migrandum. at quo statu quaeso? opibus,
 dignitatibus, honoribus spoliati, probri traducti, et ab omnibus

ρούμενοι, ἄχρῃς οὐδ' ἔλθῃ εἰς ἡμᾶς καὶ ὁ θάνατος, λαβῶν
 ἐκ τῶν ὧδ' ἀτίμους. ποῦ δ' ἡμέτερος βασιλεύς; οὐκ ἐσφάγγῃ
 χθές; ποῦ ἐμὸς συμπένθερος καὶ σὸς πατήρ ὁ μέγας δομέ-
 στικός; ποῦ δ' Παλαιολόγος καὶ πρωτοστράτωρ σὺν τοῖς δύο
 5 νύκτιν αὐτοῦ; οὐκ ἐσφάγγῃσαν χθές ἐν τῷ πολέμῳ; εἶδε καὶ
 ἡμεῖς ἀπεθάνομεν σὺν αὐτοῖς. πλην καὶ αὕτη ἡ ὥρα ἰκανή
 ἐστι. μὴ πλημμελήσωμεν πλέον. τίς γὰρ οἶδε τὰ δπλα τοῦ P. 172
 διαβόλου, εἰ καὶ βραδύνοντες πληγῶμεν παρὰ τῶν ἰοβόλων
 βελῶν αὐτοῦ; νῦν τὸ στάδιον ἔτοιμον. ἐν δνόματι τοῦ σταυ-
 10 ρωθέντος ὑπὲρ ἡμῶν καὶ θανόντος καὶ ἀναστάντος ἀποθάνω-
 μεν καὶ ἡμεῖς, ἵνα σὺν αὐτῷ ἀπολαύσωμεν τῶν ἀγαθῶν αὐ-
 τοῦ." ταῦτα εἰπὼν καὶ στηριξάς τοὺς νέους, ἐγεγόνεισαν
 πρόθυμοι τοῦ θανεῖν. καὶ λέγει τῷ σπεκουλάτορι „ποίησον
 τὸ κελευσθέν σοι, ἀρξάμενος ἀπὸ τῶν νέους." καὶ ὑπακού-
 15 σας ὁ δῆμιος ἀπέτεμε τὴν κεφαλὴν τῶν νέων, ἰστάμενος δ'
 μέγας δούξ καὶ λέγων τὸ „εὐχαριστῶ σοι κύριε" καὶ τὸ „δί-
 καιος εἰ κύριε." τότε εἶπε τῷ σπεκουλάτορι „ἀδελφέ, δός
 μοι ὀλίγην ἀνοχὴν τοῦ εἰσελθεῖν καὶ προσεῦξασθαι." ἦν
 γὰρ ἐν ἐκείνῳ τῷ τόπῳ ναὸς μικρός. ὁ δὲ ἀφῆκε, καὶ εἰς-
 20 ελθὼν προσεῦξάτο. τότε ἐξελθὼν ἐκ τῆς πύλης τοῦ ναοῦ B
 (ἦσαν γὰρ ἐκεῖ τὰ σώματα τῶν παιδῶν αὐτοῦ ἔτι σπαραττό-
 μενα) καὶ πάλιν δοξολογίαν πέμψας θεῷ ἀπετμήθη τὴν κεφα-
 λην. λαβὼν οὖν ὁ δῆμιος τὴν κεφαλὴν ἤλθεν εἰς τὸ συμπό-

contempti aerumnis pressi vitam trahemus, donec mors superveniens
 despectos miseris subtrahat. ubi noster imperator? nonne heri oc-
 ciusus est? ubi consocer meus idemque pater tuus magnus domesti-
 cus? ubi Palaeologus et cum filiis suis protostrator? nonne in praelio
 occubuerat? utinam et nos eodem fato consociati fuissetis. verumta-
 men haec ipsa hora nobis satis opportuna. ultra non peccabimus:
 quis enim novit arma diaboli; dilatane morte ab illius venenatis te-
 lis appetamur? nunc paratum stadium. in nomine illius, qui pro no-
 bis mortuus ac crucifixus a mortuis resurrexit, moriamur et ipsi,
 ut cum illo bonis eius fruamur. his sermonibus adolescentium ani-
 mos erexit confirmavitque ad mortem alacriter subeundam. ad satelli-
 tem deinde conversus, „ab adolescentibus“ ait „incipere, quae mandata
 habes.“ statim, spectante magno duce et gratias deo agente, hisce
 etiam verbis „iustus es domine“ ab eo prolatis, adolescentium capi-
 ta carnifex amputavit. quem dux ita rogat: „tantisper cunctare, fra-
 ter, dum ingressus deum orem:“ vicina quippe erat aedicula. spatio
 orandi a satellite concessio, in illo templo preces deo obtulit; qui-
 bus peractis, liberorum cadaveribus adhuc palpitantibus, exivit,
 laudibusque iterum deo mactato, capite plexus est. caesorum capi-

σιον, ἐμφανίσας αὐτὰς τῷ αἰμοβόρῳ θηρίῳ· τὰ δὲ σώματα
 γυμνά ἐκεῖ καὶ ἄταφα κατέλιπεν. ὁμοίως καὶ ὄσους τῶν εὐγενῶν
 καὶ ὀφφικιαλίων τοῦ παλατίου μεγιστᾶνας ἐξηγόρασε, πᾶντας
 στείλας τὸν σπεκουλάτορα κατέσφαξε. τὰς δὲ γυναῖκας καὶ
 παῖδας αὐτῶν ἐξελέξατο τὰς ὠραίας κόρας καὶ εὐειδῆ ἄρρε- 5
 να, καὶ παρέδωκε τῷ ἀρχιευνούχῳ τοῦ τηρεῖσθαι ὑπ' αὐτοῦ.
 C τὴν δὲ λοιπὴν αἰχμαλωσίαν παρέδωκεν ἄλλοις τοῦ φροντίζε-
 σθαι ὑπ' αὐτῶν, ἄχρις ὃς εἰσαχθῶσιν εἰς Βαβυλῶνα τὴν
 Ἀδριανοῦ. καὶ ἦν ἰδεῖν τὴν ἅπασαν πόλιν ἐν ταῖς σκηναῖς
 τοῦ φοσσάτου, τὴν δὲ πόλιν ἔρημον νεκρὰν κειμένην, γυμνὴν, 10
 ἄφωνον, μὴ ἔχουσαν εἶδος οὐδὲ κάλλος.

D 41. Ω πόλις, πόλις, πόλεων πασῶν κεφαλή! ὦ πόλις,
 V. 138 πόλις, κέντρον τῶν τεσσάρων τοῦ κόσμου μερῶν! ὦ πόλις,
 πόλις, Χριστιανῶν καύχημα καὶ βαρβάρων ἀφανισμός! ὦ
 πόλις, πόλις, ἄλλη παράδεισος φυτευθεῖσα πρὸς δυσμᾶς, 15
 ἔχουσα ἔνδον φυτὰ παντοῖα βρίζοντα καρπούς πνευματικούς!
 ποῦ σου τὸ κάλλος, παράδεισε; ποῦ σου ἡ τῶν χαρίτων τοῦ
 πνεύματος εὐεργετικὴ ῥῶσις ψυχῆς τε καὶ σώματος; ποῦ τὰ τῶν
 ἀποστόλων τοῦ κυρίου μου σώματα, τὰ πρὸ πολλοῦ φυτευθέντα
 ἐν τῷ αἰεθάλει παραδείσῳ, ἔχοντα ἐν μέσῳ τούτων τὸ πορφυ- 20
 ροῦν ἱμάτιον, τὴν λόγχην, τὸν σπάγγον, τὸν κάλαμον, ἅτινα
 P. 173 ἀσπάζοντες ἐφραταζόμεθα τὸν ἐν σταυρῷ ὑψωθέντα ὄραν. ποῦ
 τὰ τῶν ὁσίων λείψανα, ποῦ τὰ τῶν μαρτύρων; ποῦ τὰ τοῦ με-
 γάλου Κωνσταντίνου καὶ τῶν λοιπῶν βασιλέων πτώματα; αἱ

ta, nudis illic insepulsiisque cadaveribus relictis, ferae illi sanguinem
 sitienti tumque convivanti spectanda attulit. quotquot etiam nobiles,
 palatii officiales proceresque redemerat, per missos satellites neci
 dedit. ex eorum uxoribus et liberis delectu habito formosas virgines
 pulchrosque pueros sibi sepositos, archieunuchō custodiendos manda-
 vit. reliquam captivorum turbam, donec Babylonem, Adrianopolim
 dico, abduceretur, curandam aliis dedit. universi tum urbis incolae
 et opes in castrorum tentoriis conspecti; urbs vero deserta, exani-
 mis, nuda, voce carens, specie ac decore spoliata iacebat.

41. O urbs cunctarum urbium caput! quatuor mundi partium
 centrum; Christianorum gloria, barbarorum dedecus. o urbs paradisi
 alter, omnibus plantarum ac arborum generibus, ex quibus fructus
 spirituales nascuntur, consitus; quo decor tuus, quo gratiarum spi-
 ritualium corpori et animo benefica irrigatio diffugit? ubinam apo-
 stolorum domini mei corpora, a longo tempore in sempervirenti pa-
 radiso deposita? circumdantia purpuream togam, lanceam, spongiam
 et arundinem; quas dum venerabamur, eum qui in crucem sublatus
 est cernere cogitabamus. ubi sanctorum, ubi martyrum reliquiae? ubi

ἀγνυαί, τὰ περιάουλα, αἱ τρίοδοι, οἱ ἀγροί, οἱ τῶν ἀμπέλων
 περιφραγμοί, τὰ πάντα πλήρη καὶ μεστὰ λειψάνων ἀγίων,
 σωματίων εὐγενῶν, σωματίων ἀγνῶν, ἀσκητῶν ἀσκητριῶν. ὦ
 τῆς ζημίας! ἔθεντο, κύριε, τὰ θνησιματα τῶν δούλων σου
 5 βρώματα τοῖς πετεινοῖς τοῦ οὐρανοῦ, τὰς σάρκας τῶν ὁσίων
 σου τοῖς θηρίοις τῆς γῆς κύκλω τῆς νέας Σιών, καὶ οὐκ ἦν
 ὁ θάπτων. ὦ ναε, ὦ ἐπίγαιε οὐρανέ, ὦ οὐράνιον θυσια-
 στήριον, ὦ θεῖα καὶ ἱερὰ τεμένη, ὦ κάλλος ἐκκλησιῶν, ὦ
 βίβλοι ἱεραὶ καὶ θεοῦ λόγια, ὦ νόμοι παλαιοὶ τε καὶ νέοι, B
 10 ὦ πλάκες γραφεῖσαι θεοῦ δακτύλω, ὦ εὐαγγέλια λαληθέντα
 θεοῦ στόματι, ὦ θεολογίαι σαρκοφόρων ἀγγέλων, ὦ διδα-
 σκαλαὶ πνευματοφόρων ἀνθρώπων, ὦ παιδαγωγίαι ἡμιθέων
 ἡρώων, ὦ πολιτεία, ὦ δῆμος, ὦ στρατὸς ὑπὲρ μέτρον τὸ
 πρὶν, νῦν δὲ ἀφανισθεὶς ὡς ποντιζομένη ναῦς ἐν τῷ πλεῖν,
 15 ὦ οἰκίαι καὶ παντοδαπὰ παλάτια καὶ ἱερὰ τείχη, σημερον
 συγκαλῶ πάντα καὶ ὡς ἔμψυχα συνθρηνῶ, τὸν Ἰερεμίαν
 ἔχων ἔξαρχον τῆς ἐλεεινῆς τραγωδίας. „πῶς ἐκάθισεν μόνη
 ἡ πόλις ἡ πεπληθυμμένη λαῶν; ἐγενήθη ὡς χήρα ἡ πεπλη-
 θυμμένη ἐν ἔθνεσιν. ἄρχουσα ἐν χώραις ἐγενήθη εἰς φόρον. C
 20 κλαίουσα ἔκλαυσεν ἐν νυκτί, καὶ τὰ δάκρυα αὐτῆς ἐπὶ τῶν
 σιαγόνων αὐτῆς, καὶ οὐχ ὑπάρχει ὁ παρακαλῶν αὐτὴν ἀπὸ
 πάντων τῶν ἀγαπῶντων αὐτήν. πάντες οἱ φιλοῦντες αὐτήν

3. ἀγνῶν Bullialdus: P. ἀγενῶν.

magni Constantini ceterorumque imperatorum cineres? viae, porticus,
 trivium, agri, vinea reliquiis sanctorum passim sparsis, nobilibus
 olim, castisque ascetarum et ascetiarium corporibus, proh damnus!
 strata sunt. posuerunt, domine, morticina servorum tuorum escas
 volatilibus coeli; carnes sanctorum tuorum feris terrae in circuitu
 novae Sion, nec erat qui sepeliret. o templum! o terrenum coelum!
 coeleste altare! divinae et sacrae aedes! o pulchritudo ecclesiarum!
 o libri sacri et divina eloquia! o leges antiquae et novae! tabulae
 dei digito scriptae. o evangelia ore dei annuntiata! o theologiae an-
 gelorum corporibus vestitorum! doctrinae virorum divino spiritu af-
 flatorum, instituta heroum semideoorum! o respublica, popule, exer-
 citus, olim supra modum eximii, nunc deleti et non secus ac navis
 inter navigandum profundo mari hausta obruti. o domus et palatia
 omnimoda structure, sacri etiam muri! omnia hodie compello, vo-
 bisque velut animatis, Ieremiae miserabilis tragoediae vestigia pre-
 mens, condoleo (Thren. 1, 1—8): „quomodo sedet sola civitas ple-
 na populo? facta est quasi vidua domina gentium. princeps provincia-
 rum facta est sub tributo. plorans ploravit in nocte, et lacrimae
 eius in maxillis eius. non est qui consoletur eam ex omnibus caris
 eius. omnes amici eius spreverunt eam, et facti sunt ei inimici. mi-

ἤθεταισαν ἐν αὐτῇ, ἐγένοντο αὐτῇ εἰς ἐχθρούς. μετακίσθη ἡ Ἀσία ἀπὸ ταπεινώσεως αὐτῆς καὶ ἀπὸ πλήθους δουλείας αὐτῆς. ἐκάθισεν ἐν ἔθνεσιν, οὐχ εὗρεν ἀνάπαυσιν. πάντες οἱ καταδιώκοντες αὐτὴν κατέλαβον αὐτὴν ἀνὰ μέσον τῶν θλιβόντων. ὁδοὶ πόλεως πενθοῦσιν παρὰ τὸ μὴ εἶναι ἐρχομέ-
 V. 139 **δ**νους εἰς ἑορτὴν. πᾶσαι αἱ πύλαι αὐτῆς ἠφανισμέναι. οἱ ἱερεῖς αὐτῆς ἀναστενάζουσιν, αἱ παρθέναι αὐτῆς ἀγόμεναι, καὶ αὐτὴ πικραινομένη ἐν ἑαυτῇ. ἐγένοντο οἱ θλίβοντες αὐτὴν εἰς κεφαλὴν καὶ οἱ ἐχθροὶ αὐτῆς ἐδθνηοῦσιν, ὅτι κύριος ἐταπεινώσεν αὐτὴν ἐπὶ τὸ πλῆθος τῶν ἀσεβειῶν αὐτῆς. 10 τὰ νῆπια αὐτῆς ἐπορεύθη ἐν αἰχμαλωσίᾳ κατὰ πρόσωπον
 V. 139 **θ**λίβοντος, καὶ ἐξῆλθεν ἐκ θυγατρὸς Σιών πᾶσα ἡ εὐπρέπεια αὐτῆς. ἐγένοντο οἱ ἄρχοντες αὐτῆς ὥσπερ κριοὶ οὐχ εὐρίσκοντες νομὴν, καὶ ἐπορεύοντο ἐν οὐκ ἰσχυῖ κατὰ πρόσωπον διώκοντος. ἰδόντες οἱ ἐχθροὶ αὐτῆς ἐγέλασαν ἐπὶ μετοικεσίᾳ 15 αὐτῆς. ἁμαρτίαν ἡμαρτεν Ἱερουσαλήμ· διὰ τοῦτο εἰς σάλον ἐγένετο, χεῖρα αὐτοῦ ἐξεπέτασεν ὁ θλίβων ἐπὶ πάντα
 P. 174 **τ**ὰ ἐπιθυμήματα αὐτῆς. εἶδε γὰρ ἔθνη εἰσελθόντα εἰς τὸ ἁγίασμα αὐτῆς, ἃ ἐντείλω μὴ εἰσελθεῖν εἰς τὴν ἐκκλησίαν σου. πᾶς ὁ λαὸς αὐτῆς καταστενάζοντες, ζητοῦντες ἄριστον. 20 ἔδωκαν τὰ ἐπιθυμήματα αὐτῆς ἐν βρώσει τοῦ ἐπιστρέψαι ψυχὴν. ἴδε, κύριε, καὶ ἐπίβλεψον. πάντες οἱ παραπορευόμενοι ὁδὸν ἐπιβλέψατε καὶ ἴδετε εἰ ἔστιν ἄλλος κατὰ τὸ ἄλ-

gravit Asia propter afflictionem et multitudinem servitutis. habitavit inter gentes, nec invenit requiem. omnes persecutores eius apprehenderunt eam inter angustias. viae urbis lugent eo quod non sint qui veniant ad solemnitatem. omnes portae eius destructae, sacerdotes eius gementes, virgines eius squalidae, et ipsa oppressa amaritudine. facti sunt hostes eius in capite, inimici eius locupletati sunt, quia dominus humiliavit eam propter multitudinem iniquitatum eius. parvuli eius ducti sunt in captivitatem ante faciem tribulantis. et egressus est a filia Sion omnis decor eius. facti sunt principes eius velut arietes non inveni-entes pascua; et abierunt absque fortitudine ante faciem subsequen-tis. viderunt eam hostes, et deriserunt migrationem eius. peccatum peccavit Ierusalem: propterea instabilis facta est. (10—13) manum misit hostis ad omnia desiderabilia eius, quia vidit gentes ingressas sanctuarium suum, de quibus praeceperas ne intrarent in ecclesiam tuam. omnis populus eius gemens et quaerens panem. dederunt pretiosa quaeque pro cibo ad refocillandam animam. vide, domine, et considera. o vos omnes qui transitis per viam, attendite, et videte si est dolor velut dolor meus, quoniam vindemiavit me. de excelsis misit ignem in ossibus meis et erudit me. expandit rete pedibus

γος μου, ὃ ἐπεφύλλισέν μοι. ἐξ ὕψους αὐτοῦ ἔξαπέστειλε
 πῦρ ἐν τοῖς ὀστέοις μου, καὶ κατήγαγεν αὐτὸ ἐπ' ἐμέ. διε-
 πέτασε δίκτυον τοῖς ποσὶ μου· ἀπέτρεψέν με εἰς τὰ ὀπίσω.
 ἔδωκέ με ἠφανισμένην, ὄλην τὴν ἡμέραν ὀδυνομένην. ἐξῆμε B
 5 πᾶντας τοὺς ἰσχυροὺς μου ὁ κύριος ἐκ μέσου μου. ἐκάλεσεν
 ἐπ' ἐμὲ καιρὸν τοῦ συντριῖναι ἐκλεκτοὺς μου. ληγὸν ἐπάτη-
 σε κύριος παρθένω θυγατρὶ Ἰούδα. ἐπὶ τούτοις ἐγὼ κλαίω.
 ἐγένοντο οἱ υἱοὶ μου ἠφανισμένοι, ὅτι ἐκραταιώθη ὁ ἐχθρός.
 δίκαιός ἐστι κύριος, ὅτι τὸ στόμα αὐτοῦ παρεπίκρανα. ἀκού-
 10 σατε δὴ πάντες λαοί, καὶ ἴδετε τὸ ἄλγος μου. αἱ παρθένοι μου
 καὶ οἱ νεανίσκοι μου ἐπορεύθησαν ἐν αἰχμαλωσίᾳ μου. ἐκάλεσα
 τοὺς ἑραστάς μου, αὐτοὶ δὲ παρελογίσαντό με. οἱ ἱερεῖς μου
 καὶ οἱ πρεσβύτεροί μου ἐν τῇ πόλει ἐξέλιπον. ἀκούσατε δὴ ὅτι
 στενάζω ἐγώ. ἐγένετο κύριος ὡς ἐχθρός, καὶ ἐξέσπασεν ὡς ἄμπε- C
 15 λον τὸ σκήνωμα αὐτοῦ, διέφθειρεν ἑορτὴν αὐτοῦ. ἐπιλαθέσθαι
 ἐποίησε κύριος ἐν τῇ πόλει ἑορτῆς καὶ σαββάτου, καὶ παρώξυ-
 νεν ἐν ἐμβριμῆματι ὀργῆς αὐτοῦ βασιλέα καὶ ἱερέα. ἀπώ-
 σατο κύριος θυσιαστήριον αὐτοῦ, ἀπετίναξεν ἀγίασμα αὐτοῦ.
 συνέτριψεν ἐν χειρὶ αὐτοῦ τεῖχος βάρειον αὐτῆς. φωνὴν πο-
 20 λέμου ἔδωκαν ἐν οἴκῳ κυρίου ὡς ψαλμὸν Λευιτῶν ἐν ἡμέρᾳ
 ἑορτῆς. ἴδε, κύριε, καὶ ἐπίβλεψον, τίμη ἐπεφύλλισας οὕτως.
 ἐφρονεύθησαν νῆπια θηλάζοντα μασθοῦς. εἰ ἀποκτενοῦσιν ἐν
 ἀγιάσματι κυρίου ἱερέα καὶ προφήτην; ἐκοιμήθησαν εἰς γῆν D
 ἐξόδων παιδῶριον καὶ πρεσβύτης· παρθένοι μου καὶ νεανί-

meis. convertit me retrorsum. posuit me desolatam, tōta die maero-
 re confectam. (15. 16) abstulit omnes magnificos meos dominus de
 medio mei. vocavit adversum me tempus ut contereret electos meos.
 torcular calcavit dominus virgini filiae Iuda. iccirco ego ploro. facti
 sunt filii mei perditī, quoniam invaluit inimicus. (18—19) iustus est
 dominus, quia os eius ad iracundiam provocavi. audite, obsecro,
 universi populi, et videte dolorem meum: virgines meae et iuvenes
 mei abierunt in captivitatem. vocavi amicos meos, et ipsi deceperunt
 me. sacerdotes mei et senes mei in urbe consumpti sunt. (21) audite,
 obsecro, quia ingemisco ego. (2, 5—7) factus est dominus velut
 inimicus, et evulsi quasi vitem tentorium suum, corruptum festum
 suum. oblivioni tradidit dominus in urbe festivitatem et sabbatum,
 et exasperavit in furore irae suae regem et sacerdotem. repulit do-
 minus altare suum, maledixit sanctificationi suae. contrivit in manu
 eius murum turrium eius. vocem belli dederunt in domo domini si-
 cut canticum Levitarum in die solemni. (20. 21) vide, domine, et
 considera quem vindemiaveris ita. trucidati sunt parvuli lactentes.
 si occident in sanctuario domini sacerdotem et prophetam? iacue-

- σκοι μου ἐπορεύθησαν εἰς αἰχμαλωσίαν. συνετέλεσε κύριος θυμὸν αὐτοῦ, ἐξέχεεν θυμὸν ὀργῆς αὐτοῦ. καὶ ἀνῆψε πῦρ ἐν τῇ πόλει, καὶ κατέφαγε τὰ θεμέλια αὐτῆς. μνήσθητι, κύριε, τί ἐγένετο ἡμῖν. ἐπίβλεψον καὶ ἴδε τὸν ὀνειδισμόν ἡμῶν· ἡ κληρονομία ἡμῶν μετεστράφη ἄλλοτρίοις, οἱ οἴκοι ἡμῶν ἕξαιρέτως ὄρφανοὶ ἐγενήθημεν ὡς μὴ ἔχοντες πατέρα, μητέρας ἡμῶν ὡς χῆραι. ἐδιώχθημεν ἐκοπιώσαμεν, οὐκ ἀνεπανοσόμεθα.
- P. 175 οἱ πατέρες ἡμῶν ἤμαρτον, καὶ οὐχ ὑπάρχουσι, καὶ ἡμεῖς τὰ ἀνομήματα αὐτῶν ὑπέσχομεν. δοῦλοι ἐκυρίευσαν ἡμῶν, λυτρούμενος οὐκ ἔστιν ἐκ τῆς χειρὸς αὐτῶν. τὸ δέσμα ἡμῶν ὡς κλίβανος ἐπαλαιώθη, συνεσπίαθη ἀπὸ προσώπου καταιγίδος λιμοῦ. ἐκλεκτοὶ ἐν μύλοις ἤλεσαν, καὶ νεανίσκοι ἐπὶ ξύλοις ἀνεσκολοπίσθησαν. πρεσβῦται ἀπὸ πύλης κατέπεσον,
- V. 140 καὶ ἐκλεκτοὶ ἀπὸ ψαλμῶν αὐτῶν κατέπαυσαν. κατελύθη καρὰ καρδίας ἡμῶν, ἐξστράφη εἰς πένθος ὁ χορὸς ἡμῶν, ἔπενσεν ὁ στέφανος τῆς κεφαλῆς ἡμῶν. οὐαὶ ἡμῖν ὅτι ἡμάρτομεν. περὶ τούτου ἐγενήθη ὀδυνηρὴ ἡ καρδιά ἡμῶν. περὶ τούτου ἐσκότασαν οἱ ὀφθαλμοὶ ἡμῶν. ἐπὶ τῇ νεᾷ Σιών, ὅτι ἠφανίσθη, ἀλώπεκες διῆλθον ἐν αὐτῇ. σὺ δέ, κύριε, εἰς τὸν αἰῶνα κατοικεῖς, ὁ θρόνος σου εἰς γενεάν καὶ γενεάν. ἵνα τί εἰς νεῆκος ἐπιλήση ἡμῶν, καταλείψεις ἡμᾶς εἰς μακρότητα ἡμερῶν; ἐπίστρεψον ἡμᾶς, κύριε, πρὸς σέ, καὶ ἐπιστραφυσόμεθα, καὶ ἀνακαινισθῇ ἡμέρα ἡμῶν καθὼς ἔμπρο-

runt in terra foris puer et senex. virgines meae et iuvenes mei mi-graverunt in captivitatem. (4, 11) complevit dominus furorem suum, effudit iram indignationis suae. et succendit ignem in urbe, et devoravit fundamenta eius. (5, 1—3) recordare, domine, quid acciderit nobis. intueri et respice opprobrium nostrum. hereditas nostra versa est ad alienos, domus nostrae ad extraneos. pupilli facti sumus abs-que patre, matres nostrae quasi viduae. (5) expulsii sumus, labora-vimus, non requievimus. (7, 8) patres nostri peccaverunt, et non sunt, et nos iniquitates eorum portavimus. servi dominati sunt no-stri: non fuit qui redimeret de manu eorum. (10) pellis nostra qua-si clibanus exusta est a facie tempestatum famis. (13—22) electi in pistrinis moluerunt, et iuvenes in lignis confixi sunt. senes deciderunt de portis, electi de choro psallentium defecerunt. defecit gaudium cordis nostri, versus est in luctum chorus noster. cecidit corona ca-pitis nostri. vas nobis, quia peccavimus. propterea maestum factum est cor nostrum: ideo contenebrati sunt oculi nostri. nova Sion quia disperit, vulpes ambulaverunt in ea. tu vero, domine, in aeternum permanes: solium tuum in generationem et generationem. quare in perpetuum oblivisceris nostri? derelinques nos in longitudine die-ram? converte nos, domine, ad te, et convertemur. inavaya dies no-

εθεν, ὅτι ἀπαθούμενος ἀπόσω ἡμᾶς, ὠργίσθης ἐφ' ἡμᾶς ἕως
 σφόδρα." οὗτοι οἱ θρηνοὶ καὶ οἱ κοπετοὶ τοῦ Ἰερεμίου, οὓς
 ἐκόψατο ἐν τῇ ἀλώσει τῆς παλαιᾶς Ἰερουσαλήμ, ὁμαι δὲ
 καὶ περὶ τῆς νέας, καλῶς τὸ πνεῦμα τῷ προφήτῃ ὑπέδειξεν. C
 5 ποῖα τοίνυν γλώσσα ἐξισχύσει τοῦ εἰπεῖν καὶ λαλήσαι τὴν γε-
 νομένην ἐν τῇ πόλει συμφορὰν καὶ τὴν δεινὴν αἰχμαλωσίαν
 καὶ τὴν πικρὰν μετοικίαν, ἣν ὑπέστη, οὐκ ἀπὸ Ἰερουσαλήμ
 εἰς Βαβυλῶνα ἢ εἰς Ἀσσυρίους, ἀλλ' ἀπὸ Κωνσταντινουπό-
 λεως εἰς Συρίαν, εἰς Αἴγυπτον, εἰς Ἀρμενίαν, εἰς Πέρσας,
 10 εἰς Ἀραβίαν, εἰς Ἀφρικὴν, εἰς Ἰταλίαν σκοραδὴν, ἐν τῇ
 Ἀσίᾳ τῇ μικρᾷ καὶ ἐν ταῖς λοιπαῖς ἐπαρχίαις. καὶ ταῦτα πῶς;
 ἐν τῇ Παφλαγονίᾳ ὁ ἀνὴρ καὶ ἐν Αἴγυπτῳ ἡ γυνή, καὶ τὰ τέκνα
 ἐν ἄλλοις τόποις σκοραδὴν ἀλλοιούμενα, ἀπὸ γλώττης εἰς γλωτ-
 ταν καὶ ἀπ' εὐσεβείας εἰς ἀσέβειαν καὶ ἀπὸ θεῶν γραφῶν D
 15 εἰς ἀλλόκοτα γράμματα. φρεῖξον, ἦλιε καὶ σὺ γῆ. στενάξον
 εἰς τὴν παντελῆ ἐγκατάλειψιν τὴν γενομένην ἐν τῇ ἡμετέρῃ
 γενεᾷ παρὰ τοῦ δικαιοκρίτου Θεοῦ διὰ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν.
 οὐκ ἐσμὲν ἄξιοι ἀτενίσαι τὸ ὄμμα εἰς οὐρανόν, εἰ μὴ μόνον
 κάτω νενευκότες καὶ εἰς γῆν τὰ πρόσωπα θέντες κρᾶζομεν
 20 δίκαιος εἰ, κύριε, καὶ δικαία ἡ κρίσις σου. ἡμάρτομεν, ἠνο-
 μήσαμεν, ἠδικήσαμεν παρὰ πάντα τὰ ἔθνη. καὶ πάντα ἃ
 ἐπήγαγες ἡμῖν, ἐν ἀληθινῇ καὶ δικαίᾳ κρίσει ἐπήγαγες. πλην
 φεῖσαι ἡμῶν, κύριε, δεσόμεθα.

stros sicut a principio, quia repulsus repulisti nos, iratus es contra
 nos vehementer. " hae sunt lamentationes et planctus Ieremiae, quos
 ob antiquorum Hierosolymorum expugnationem edidit; quos etiam
 ob novorum cladem spiritum prophetae suggestisse mihi verisimile
 fit. verumenimvero quae lingua adeo eloquens et diserta est, ut ca-
 lamitatem, qua urbs conflictata est, enarrare possit? quis captivita-
 tis aerumnas et transmigrationis acerbitatem, quibus iactata est, edis-
 ceret? non a Hierosolymis in Babylonem vel Assyriam, sed a Cpoli
 in Syriam, Aegyptum, Armeniam, Persas, Arabiam, Africam, Itali-
 am, in Asiam minorem ceterasque provincias translati sunt incolae.
 atqui quo pacto? in Paphlagoniam maritus, in Aegyptum mulier,
 liberi in aliam regionem passim distracti; a gente idiomatis diversi
 in aliam differentem, a pietate in impietatem, a divinis codicibus
 ad absurdas scripturas traducti. perhorresce, sol et tu terra! genus
 nostrum funditus eversum ac recto dei iudicio ob peccata nostra de-
 structum gemitibus ac suspiriis lugete. qui in coelos oculos tolla-
 mus, indigni sumus; demisso in terram vultu, et in faciem procum-
 bentes clamemus, iustus es, domine, et rectum iudicium tuum. pec-
 cavimus, inique fecimus, et prae ceteris nationibus iniuste. clades
 quibus nos affectos voluisti, sententia tua ex aequo et vero lata il-
 latae sunt. parce tamen, domine, orantibus nobis.

- P. 176 42. *Μεθ' ἡμέρας οὖν τρεῖς τῆς ἀλωσεως ἀπέλυσε τὰ πλοῖα, πορεύεσθαι ἕκαστον εἰς τὴν αὐτῶν ἐπαρχίαν καὶ πόλιν, φέροντα φόρτον ὥστε βυθίζεσθαι. ὁ δὲ φόρτος τί; ἱματισμὸς πολυτελής, σκευὴ ἀργυρᾶ χρυσᾶ χαλκᾶ καττιτέρινα, βιβλίᾳ*
- V. 14. *ὑπὲρ ἀριθμὸν, αἰχμάλωτοι, καὶ ἱερεῖς καὶ λαϊκοί, καὶ μο- 5*
νάξουσαι καὶ μοναχοί. τὰ πάντα πλήρη φόρτου, αἱ δὲ σκη- 10
ναὶ τοῦ φορτίου πλήρεις αἰχμαλωσίας καὶ τῶν ἄνωθεν ἀρι- 15
θμηθέντων τῶν παντοίων εἰδῶν. καὶ ἦν ἰδεῖν ἐν μέσῳ τῶν
βαρβάρων ἓνα φοροῦντα σάκκον ἀρχιερατικόν, καὶ δευτερον ζων- 20
νύμενον ἐπιτραχήλιον χρυσοῦν, ἔλκοντα κύνας ἐνδεδημένους, 10
B ἀντὶ τῶν σαγισμάτων ἀμνοὺς χρυσοῦφάντους. ἄλλοι ἐν συμπο- 25
σίοις καθήμενοι, καὶ τοὺς ἱεραὺς δίσκους ἔμπροσθεν σὺν δια- 30
φόροις ὑπώραις ἐσθιόντες, καὶ τὸν ἄκρατον πίνοντες ἀπὸ τῶν 35
ἱερῶν κρατήρων. τὰς δὲ βίβλους ἀπάσας, ὑπὲρ ἀριθμὸν 40
ὑπερβιωνούσας, ταῖς ἀμάξαις φορηγῶσαντες ἀπανταχοῦ ἐν 15
τῇ ἀνατολῇ καὶ δύσει διέσπειραν, δι' ἐνὸς νομίσματος δέ- 20
κα βίβλοι ἐπιγράσκοντο, Ἀριστοτελικοὶ Πλατωνικοὶ Θεολογι- 25
κοὶ καὶ ἄλλο πᾶν εἶδος βίβλου. εὐαγγέλια μετὰ κόσμον πε- 30
τοιτοῦ ὑπὲρ μέτρον, ἀνασπῶντες τὸν χρυσοῦν καὶ τὸν ἀργυρον, 35
ἀλλ' ἐπαύλου», ἀλλ' ἔρριπτον. τὰς εἰκόνας ἀπάσας περὶ 20
παρεδίδου», σὺν τῇ ἀναφθείσῃ φλογὶ κρήνῃ ἐψῶντες ἦσαν.
- Τότε μετὰ πέμπτην ἡμέραν εἰσηλθεὶν ἐν τῇ Γαλατῇ, καὶ 25*
C πρροστάξας τοῦ γενέσθαι ἀπογραφὴν ἐπὶ πῦσι τοῖς οἰκοῦσι

42. Tertia ab urbe capta die classem dimisit, ut in suas provincias et oppida renavigarent, tanto onere gravatis navibus, ut parum, quin aquis haurirentur, abfuerit. at quibus rebus onustae erant? vestibibus pretiosis, vasis aureis, argenteis, aeneis, stanneis; libris infinitis; captivis tam sacerdotalis quam laici ordinis, monialibus et monachis. omnes denique naves gravi praeda plenae erant. in castrorum etiam tentoriis infiniti captivi, similis praedictae omnisque generis praeda visabantur. barbarorum cornere erat hunc sacco pontificali indutum, istum collarī aureo praecinctum, eoque canes alligatos ducentes. equos iumentaue centonum et stragulorum vice agnis auro intextis alios sternere. inter epulandum, in discis sacris appositis, fructibus vesci variis quidam conspiciebantur, et merum sacris calicibus haurire. libros quoscumque innumeros curribus impositos per Orientem et Occidentem disperserunt. uno nummo volumina decem Aristotelis et Platonis, theologica ceterarumque scientiarum et artium venierunt. evangelia etiam supra modum ornata, auro argenteoque inde revulsis partim venundata partim projecta. cunctae imagines igne crematae; quibus ad edulia coquenda abusi sunt.

Die ab urbe expugnata quinto Galatam ingressus est Mchemetes,

ἐν αὐτῇ εὗρε πολλοὺς οἴκους κεκλεισμένους· ἦσαν γὰρ φυ-
 γόντες οἱ Λατῖνοι σὺν ταῖς ναυσίν. ὄρισεν γοῦν τοῦ ἀνοι-
 χθῆναι τὰς οἰκίας αὐτῶν καὶ καταγραφὴν ποιῆσαι ἐν πίσῃ
 τῇ περιουσίᾳ αὐτοῦ, τὸ εἰ μὲν στραφῶσι ἄχρι προδιασμίας
 5 μηνῶν τριῶν, λαβέτωσαν τὰ ὑπάρχοντα αὐτῶν, εἰ δ' οὐκ
 ἐπιστραφῶσιν, ἔσονται τοῦ ἡγεμόνος. τότε ἐκέλευσεν τὴν
 στρατιῶν πᾶσαν καὶ τὰς πέριξ κώμας τοῦ χαλάσαι καὶ εἰς
 γῆν ῥίψαι τὰ τείχη τοῦ Γαλατᾶ καὶ ἀπολύσαι αὐτούς, ὃ καὶ
 γέγονε. χαλάσαντες οὖν τὰ τείχη ὄσα πρὸς τὴν ξηρὰν ἐπεπή-
 10 γητο, ἔασαν τὰ πρὸς τὸν λιμένα κείμενα. τοὺς δὲ ἀσβε-
 στοεργάτας προσέταξε δι' ὄλου τοῦ Ἀθηνούστου μηνὸς ἔχειν P. 177
 ἔτοιμον ἄσβεστον τοῦ ἀνοικοδομῆσαι τὰ καταπεσόντα τείχη
 τῆς πόλεως. αὐτὸς δὲ καταγράψας φαρμείας ἀπὸ τῶν ἐπαρ-
 χιῶν ἑφᾶς καὶ δύσεως χιλιάδας ε', προσέταξε μέχρι Σεπτε-
 15 βρίου μηνὸς τούτους πανοικί ἐν τῇ πόλει εἶναι, ἐπάνω ποι-
 νῆς κεφαλικῆς τιμωρίας, καὶ ἐπαρχον καταστήσας Σολεϊμᾶν
 ὀνόματι, δεῦλον αὐτοῦ. καὶ τὸν μέγαν ναὸν βωμὸν τοῦ
 θεοῦ αὐτοῦ καὶ τοῦ Μωαμέθ ἐνθρονίσας, τοὺς λοιποὺς ἀφείξ
 ἐρήμους, αὐτὸς διὰ τῆς Ἀδριανοῦ νικητῆς ἐπανέζησεν, ἔχων
 20 μεθ' ἑαυτοῦ ὑπὲρ ἄπειρον αἰχμαλωσίαν καὶ λάφυρα ὑπὲρ
 αἰριθμόν. ἐξῆλθεν οὖν ἐκ τῆς πόλεως τῇ ἡ' τοῦ Ἰουνίου μη-
 νός, πάσας τὰς εὐγενίδας καὶ τὰς αὐτῶν θυγατέρας ἄγων
 ἐν τοῖς ἄρμασι καὶ ἐν ταῖς ἱππηλασίαις. ἡ δὲ τοῦ μεγάλου
 δουκὸς γυνὴ ἐν ὁδῷ ἐτεθνήκει πλησίον κώμης Μεσηνῆς λε-

cumque omnium incolarum capita censeri praecepisset, clausae domus
 multae, quod Latini naves conscensi aufugissent, repertae sunt. domos
 itaque ipsorum aperiri, opes omnes, supellectilem et instrumenta
 omnia describi iussit; edictoquo trimestre spatium praestituit, intra
 quod reversi res suas repeterent; ubi vero dies cessisset, fisco suo
 caducas addixit. muros quoque Galatae, qua continentem spectant,
 a milite suo dirui iussit, relictis qui ad portum sunt. ad moenium
 ruinam reficiendam, ut per totum mensem Augustum calcem paratam
 coctores haberent, praecepit. quinque deinde familiarum millia, ex
 Occidentis et Orientis provinciis conscripta, intra mensem Septem-
 brem integras, capitis poena imperium detrectantibus indicta, in ur-
 bem migrare iussit; cui praefectum Soleimanem quendam servum
 suum imposuit. templo deinde magno dei sui et Mohamedis sacris ac
 ritibus consecrato, ceteris desertis ac relictis, captivorum turbam
 spoliis et congeriem post se ingentem trahens, Adrianopolim vic-
 tor contendit. Iunii die decima octava urbe discessit, omnesque
 feminas nobiles earumque filias curribus aut equis vectas deduxit.
 inter eas magni ducis uxor in itinere prope Mesenem vicum obiit,

γομένης, καὶ ἔθαψαν αὐτὴν ἐκεῖ, γυναῖκα περιβόητον ἐν ἐλεημοσύναις καὶ κινήτων οἰκτιρμοῖς, σώφρων, ἐγκρατευομένη παντοίων ψυχικῶν παθῶν. ἔλθων δὲ ἐν Ἀδριανουπόλει ἐντὸς μετὰ Θριάμβου ἔξοχωτάτου, ἦν ἰδεῖν συρρέοντας πάσας καὶ πάντας τοὺς ἀρχηγούς καὶ ἡγεμόνας τῶν Χριστιανῶν τοὺς ἐγγύς καὶ τοὺς πόρρω προσαγορευόντας τὸ χαῖρα.

Ἐποία καρδία, ποία γνώμη, ποία χεῖλη, ποῖον στόμα. ἀλλ' ἄκοντες καὶ μὴ βουλόμενοι προσεκύονον σὺν δάφροις, φοβούμενοι μὴ καὶ αὐτοὶ τὰ ὅμοια πάθωσιν. ὁ δὲ τύραννος ἐκάθητο ὑψαύχην καὶ ἀλαζών, ἐπαιρούμενος ἐπὶ τῇ ἀλώσει τῆς πόλεως. οἱ δὲ ἡγεμόνες τῶν Χριστιανῶν ἴσταντο τρομαῖλοι,

V. 142 ἐκδεχόμενοι τί ἄρα ἔσται τὸ μέλλον εἰς αὐτοὺς ἀποφῆναι. ἀπαιτοῦσαν οὖν πρῶτον τῷ πρέσβει Σερβίας τοῦ δίδοναι κατ' ἔτος τῇ ἡγεμονίᾳ τῶν Τούρκων νομίσματα χιλιάδας δώδεκα, τοὺς δεσπότης τῆς Πελοποννήσου χιλιάδας δέκα, κατ' ἔτος σὺν δάφροις ἐρχοσθαι εἰς προσκύνησιν αὐτοῦ, τῷ ἐν τῇ Χίφ Δυατ' ἔτος νομίσματα χιλιάδας ἕξ, τῷ Μιτυλήνης κατ' ἔτος νομίσματα χιλιάδας τρεῖς, τῷ Τραπεζοῦντος καὶ πᾶσι τοῖς ἐν τῇ Ποντικῇ Θαλάσσει οἰκοῦσιν κατ' ἔτος ἐρχομένους ποιεῖν τὴν προσκύνησιν μετὰ δωροφορίας καὶ δίδοναι τὰ τέλη. τῷ πρῶτῳ οὖν ἔτε Ἀυγούστῳ μηνὶ ἔλθόντες οἱ τοῦ δεσπότητος Σερβίας, καὶ παραδόντες τὰ κεχρεωστημένα τέλη, ἐποίησαν καὶ μεγάλην ἐλεημοσύνην ἐν τῇ Ἀδριανουπόλει. παραγγί-

ibique sepulta est; illustris pietate mulier, erga pauperes misericors, temperans, ab omnibus animi perturbationibus immunis. cum Adrianopolim superbissima triumpho pompa venisset Mehemetes, cunctos principes ac duces Christianos, cum vicinos tum longe dissitos, ut ipsi gratularentur, confluentes undique cernere licebat. eorum animi sententiam orisque speciem coniecere potest quivis: inviti quippe ac coacti, eandemque calamitatem declinare studentes cum donis eum venerabantur. tyrannus superbus ac insolens, ob debellatam urbem animo elatus in solio sedere, principes vero Christiani trepidantes, et, qualem erga ipsos postea se praestaret, expectantes stare. primum itaque duodecim millium nummorum tributum annuum a Servii Turcorum acrio solvendum se iniungere, eorum legato significat despota Peloponnesi decem millium nummorum dono allato, ad eum adorandum quotannis accedere iussi. Chii insulae principi pecunia annua, sex millia nummum, tributum nomine imperata. Mityloneus pariter tria nummorum millia annua pendere; Trapezuntius ac ceteri Pontici maris accolae quotannis cum donis et tributis veneratum venire iussi. anno itaque ab urbe capta primo, mense Augusto, a Serviae despota legati venerunt, qui debita tributa solverunt, largamque

λας γὰρ αὐτοῖς ὁ δεσπότης Γεώργιος ἐξηγόρασαν μοναστηρίας
 νέας καὶ γηραιάς, ἕως ἑκατὸν ἠλευθέρωσε. καὶ οἱ τῶν ἐντί-
 μων καὶ ἐκ γένους παλατίου πάντες συρρόντες αἰχμάλωτοι
 ἐν Σερβίᾳ ἐλάμβανον καὶ παρ' αὐτοῦ καὶ παρὰ τῆς βασιλίσ- P. 178
 5 σης τὰ πρὸς ἐξαγορασίας ἐφόδια ἕνεκα ἐλεημοσύνης.

Τοῦ φθινοπώρου οὖν ἀρξαμένου, τοῦ ἔτους ἡδὴ τρέχον-
 τος 575β', καὶ τὸν χειμῶνα οἴκοι διαβιβάσας, ἠβουλήθη ἐν
 ἔαρι τῷ δεσπότη προσβαλεῖν καὶ τὴν πῶσαν Σερβίαν προσοι-
 κειῶσαι τῇ ἡγεμονίᾳ αὐτοῦ. καὶ γὰρ ὁ δεσπότης μετὰ τὴν
 10 τῆς πόλεως ἄλωσιν καθ' ἑκάστην ἐκδεχόμενος ἦν τὴν πικρὰν
 ταύτην ἀγγελίαν καὶ τὸ τοῦ πλεονέκτου ἀδίκημα. ἦν γὰρ
 πρακτικὸς γέρον καὶ τῶν τοῦ τυράννου ἀδικημάτων πολυ-
 παθής, ὡς πολλάκις εἰρήκαμεν, ὁ δεσπότης. τίς οὖν εἰς
 τὸ μέσον αἰτία τοῦ ἀδικήματος; ἐμήνυσε λέγων ὡς „ὁ τόπος B
 15 ὃν δεσπόζεις οὐκ ἔστι σός, ἀλλ' οὐδὲ πατρικός, δηλονότι ἢ
 Σερβία, ἀλλ' ἔστι τοῦ Λαζάρου νιοῦ τοῦ Στεφάνου· ἀνῆκει
 οὖν ἐμοί. ἔξελθε οὖν ταχέως ἐκ τῶν ὄρειων αὐτῆς. ἔχω δὲ
 δωρησασθαι σοι μέρος ἐκ τῆς γῆς τοῦ πατρός σου τοῦ Βούλ-
 κου καὶ τὴν πόλιν Σοφίαν. εἰ δὲ μὴ, ἔρχομαι κατὰ σοῦ.”
 20 ταῦτα οὖν μηνύσας δι' ἑνὸς τῶν πιστοτάτων αὐτοῦ δούλων,
 προσταξάς ἐν ἡμέραις εἴκοσι καὶ πέντε εὔρεθῆναι ἐνώπιον
 αὐτοῦ τοῦ μαθεῖν τὴν ἀπόκρισιν· εἰ δ' οὐ μὴ, τὴν κεφαλὴν
 αὐτοῦ τεμῶν τὸ σῶμα ῥίψει τοῖς θηρσίν εἰς βορᾶν. ὁ δὲ

stipem et eleemosynam captivis Adrianopoli erogarunt. Georgii nam-
 que despotae mandato montales centum iuvenes ac vetulas redemptas
 libertati restituerunt. illustres porro et a palatinis genus ducentes
 captivi, in Serviam profecti, ab eo et regina pecunias, quibus se
 redimerent, eleemosynae nomine acceperunt.

Autumnus deinde simulque ab orbe condito annus 6962 iniere;
 sequentemque hiemem Mehemetes domi transegit, despotam adven-
 tante vere (a. 1454) invadere, totamque Serviam imperio suo adiungere
 animo agitans. hunc acerbum nuntium, iniuriamque ab inexplebilis
 avaritiae tyranno post captam urbem sibi inferendam, quotidie ex-
 pectabat despotas; qui senex longa rerum experientia eductus, utque
 narravimus, damna multa ab iniusto tyranno perpressus erat. hanc
 autem belli contra ius fasque causam praetexit. „provincia, cui do-
 minaris, nec tua est nec patris tui: est Stephani Lazari f.; propterea ad
 me pertinet. illius itaque finibus nil cunctatus decede. Vulci patris tui
 ditionis partem urbemque Sophiam tibi dabo. sin ininus, confestim
 in te movebo.“ talia per quendam sibi maxime fidum satellitem suum
 despotae significavit. illique servo suo XXV. dies praestituit, intra
 quos a despotas responsum ipsi afferret, moranti capitis poenam, in-

- Κάποκρισιάριος τοῦ τυράννου ἐλθὼν ἐν Σερβίᾳ καὶ εὐρῶν τὸν
 δεσπότην πέραν τοῦ Ἰστρου διάγοντα, κρατήσαντες αὐτὸν
 οἱ τῆς Σερβίας ἄρχοντες, ὡς σημερον ὁ δεσπότης ἔρχεται,
 αὐριον ἐπιδημεῖ, σὺν τούτοις ἐπεμελοῦντο τῶν πολυχνίων καὶ
 τὰ πρὸς χρείαν πάντα ἐν ἀποθήκαις ἐστοίβαζον. ἰδὼν οὖν⁵
 ὁ ἀποκρισιάριος ὅτι ἠπάτηται, φοβηθεὶς καὶ τὸ ἐπιτιμιον
 τῆς προδεσμίας· ἦν γὰρ διαβάσας ἐπέκεινα ἡμέρας λ'. ὁ
 τύραννος οὖν θυμοῦ πλησθεὶς ἐξῆλθε τῆς Ἀδριανοῦ σὺν πά-
 σῃ τῇ στρατιᾷ καὶ κατέλαβε τὴν Φιλίππου. ἐλθὼν δὲ ὁ δοῦ-
 λος καὶ ἀπαγγείλας τὴν φυγὴν τοῦ δεσπότου ἐν Οὐγγρίᾳ καὶ¹⁰
 D ἐνέδραν τῶν ἀρχόντων αὐτοῦ, πῶς ἐκράτησαν αὐτὸν καὶ
 οὐκ ἀπέλυνον· ἔμελλε γὰρ θανατῶσαι τοῦτον ὁ τύραννος,
 κλὴν ὁ δοῦλος πρὸ τῆς προδεσμίας ἔστειλε τῷ ἡγεμόνι, δη-
 λῶν τὴν αὐτοῦ βραδύτητα καὶ τὰς κατασκευὰς τῶν Σέρβων
 καὶ τὴν φυγὴν τοῦ δεσπότου. Οὐγγροὶ δὲ ποθεν διαβάντες¹⁵
 V. 143 τὸν ποταμὸν, καὶ τὰ τῆς Τερνόβου μέρη λεηλατήσαντες, καὶ
 σὺν στρατιᾷ Τούρκων εὐρεθέντες, καὶ τὴν νικῶσαν λαχόντες
 σὺν κλειστήῃ λεία τὸν Ἰστρον πάλιν ἐδιέβησαν. ὁ δὲ τύραν-
 νος ἀπάρας ἐκ τῆς Φιλιππουπόλεως εἰς Σοφίαν ἐπορεύθη,
 κακέῃ τὸν στρατὸν καταλείψας σὺν τοῖς μεσάζουσι καὶ πάσῃ²⁰
 F. 179 τῇ γερουσίᾳ αὐτὸς σὺν πεζικῷ στρατῷ μέχρι χιλιάδας κ' εἰς
 Σερβίαν εἰσέδου· μὴ εὐρῶν δὲ τὸν συναντήσοντα αὐτῷ, ἦν
 γὰρ ὁ δεσπότης πρὸ ἡμερῶν ἰκανῶν ἐν Οὐγγρίᾳ περάσας σὺν
 πάσῃ τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ, καὶ οἱ μεγιστᾶνες αὐτοῦ πανοικί, τὰ δὲ

sepultumque cadaver feris escam proliciendum minitatus. in Serviam
 profectus tyranni apocrisiarius despotam trans Istrum agere comperit
 eum interea distinent proceres, hodie et cras affuturum causati. moras
 hac arte trahentes, oppida muniebant et cibaria ceteraque necessaria co-
 piose comportabant. ludum sibi factum apocrisiarius tum demum adver-
 tens, quod die praedicta non redisset (nam plus XXX dies aberat), poe-
 nam timebat. Adrianopoli igitur cum toto exercitu bellico accensus tyrannus
 movit, et Philippopolim venit. obvius, quem miserat, caduceator despo-
 tam in Hungariam aufugisse affert; insidiasque magnatum, qui ipsum
 detinuerant, exponit. hunc morte damnasset tyrannus, nisi ante praes-
 titutam diem de morae causis, Serviorum bellico apparatu et des-
 potae fuga certiozem eum literis fecisset. Hungari fluvio superato
 agros Ternovo circumiectos populati consertisque cum Turcorum ex-
 ercitu manibus victores spoliisque graves fluvium iterum traiecerant.
 motis Philippopoli castris Sophiam tyrannus accessit, ibique exerci-
 tu, mesazontibus totoque senatu relictis, ipse cum peditum viginti
 millibus in Serviam irrupit; nec qui adversum se praeliaretur, ob-
 vium habuit: iamdiu namque despota eiusque proceres cum integris

κάστρα δχυρώσας καὶ τὸν λαὸν ἅπαντα κελύσας ἐντὸς αὐ-
 λισθῆναι ἐκέλευσε μὴ δειλιῶν καὶ προδίδουσαι· αὐτὸς γὰρ
 ἦξειν μέλλει σὺν δυνάμει πολλῇ ὡς ἐν ὀλίγῳ. ὁ δὲ τύραν-
 νος εἰσελθὼν ἄχρι Σμεδρόβου (ἦν γὰρ διψῶν τὴν αὐτῆς πό-
 5 λεως ἄλωσιν διὰ τὸ εἶναι ἐν τῇ ἀκτῇ τοῦ ποταμοῦ καὶ δι-
 δόσαι δίοδον τοῖς μέλλουσιν ἐν Οὐγγρία περᾶν), μὴ δυνηθεῖς
 δὲ πρᾶξαι τι ὑπέστρεψε. πολεμήσας τῶν πολιχνίων ἐνί, τὸ B
 μὲν κάστρον οὐ παρεδόθη, ὁ δὲ λαὸς ὁ παρακαίμενος ἔξω
 τοῦ πολιχνίου τῶν κώμων καὶ τῶν τοῦ κάμπου χωρίων, ἔχον-
 10 τες καὶ αὐτοὶ ζώνην ἑτέραν τοῦ κάστρου ἔξωθεν φυλάττου-
 σαν αὐτοὺς (ἦν γὰρ τὸ πολιχνιον δχυρὸν, τὸ δὲ ἔξωκαστρον
 οὐ τόσον) σὺν ὄρκοις ὁ ἐπιτοχος ἔλαβε, καὶ μετὰ τὸ λαβεῖν
 πάντα ὁμοῦ ἠχμαλώτισεν ἄγων· τὸ δὲ φρούριον οὐ παρε-
 15 δόθη. στραφεῖς οὖν ἐν τῇ Σοφίᾳ καὶ ἀπάρας ἐκεῖθεν ἦλθεν
 εἰς Ἀδριανοῦ, ἄγων καὶ τὴν λείαν, κάκει διαρρησάμενος τοῖς
 ἄρχουσιν καὶ τοῖς κεκοπιακόσι σὺν αὐτῷ τὴν ἡμισυ, αὐτὸς
 τὴν ἡμισυ αἰχμαλωσίαν λαβὼν ἐν ταῖς κώμῃσι ταῖς περὶ τὴν
 Κωνσταντίνου ἐπεμψεν οἰκίσας αὐτοὺς· ἦν γὰρ τὸ λαχὸν C
 μέρος αὐτοῦ ἀνδρόγυνα χιλιάδες τέσσαρες. αὐτὸς δὲ ἀπάρας
 20 εἰς Ἀδριανοῦ εἰς Κωνσταντίνου ἀφίκετο. ἦν γὰρ, ὅτε ἐν τοῖς
 Φιλίπποις διέτριβεν, κελύσας οἰκοδομηθῆναι τὰ χαλασθέντα
 τείχη τῆς πόλεως. εὗρεν οὖν ἀνοικοδομηθέντα καὶ καλῶς
 ἀπαρτισθέντα ὡς ἔχρη. εἰσελθὼν δὲ ἐν τῇ πόλει καὶ δια-
 μετρήσας ἐν μέσῳ αὐτῆς γῆν περιέχουσαν στάδια ἡ ἢ καὶ
 25 πλέον, ἐκέλευσε περιορίσαι αὐλὴν καὶ ἔνδον αὐτῆς οἰκοδομη-

suis familiis transierant, postquam praesidiis arcibus impositis, populum
 universum intra eas se recipere ille praecepit, honoque animo esse,
 nec se hosti permittere: brevi se affuturum cum potenti exercitu. at
 tyrannus Smedrovum usque processit, quam arcem fluminis ripae
 impositam, commodumque in Hungariam traiectum praebentem, ca-
 pere cupiebat: eam frustra tentavit. oppugnato deinde nec expugna-
 to quodam castro firmo, oppidum ei subiectum minusque firmum,
 cuius moenibus rustici ex vicis agrisque circumiectis se tutabantur,
 iuratus deditionem accepit. violato deinde sacramento omnes, qui in
 oppido erant, captivos abduxit. Sophiam reversus, inde Adrianopoli
 praeda gravis redit; quam cum proceribus suis, quique operam
 ei navaverant, ex semisse partitus est. partem captivorum quam sibi
 retinuit, quatuor millia virorum et feminarum, in vicos Cpoli vicini-
 nos deduxit. Adrianopoli profectus est Cpolim, cuius moenia, quae
 dum Philippopoli agit, refici curaverat, absoluta tunc reperit. post-
 quam in urbem venit, spatium stadiorum octo vel amplius in media
 urbe demensus, aream muris circumdari, intraque ipsam palatia

σαι παλάτια. γενομένης οὖν τῆς περιορίας, ἐκάλυψε πᾶσαν τὴν κορυφὴν αὐτῆς ἐν μολυβδίναις πλάξεσιν, ἀφελὼν αὐτὰς ἀπὸ τῶν μοναστηρίων. ἦσαν γὰρ ἔρημα μείναντα· ἐν γὰρ τῇ μονῇ τοῦ Παντοκράτορος εἰσῆλθον κναφεῖς οἰκοῦντες καὶ Δεργαζόμενοι σκυτομοῦντες ἐν μέσῳ τοῦ ναοῦ, ἐν τῇ τῶν 5 Μαγγάνων μονῇ Τουρκοκαλόγηροι, ἐν δὲ ταῖς ἄλλαις ἀπάσαις ἀνδρογυναικόπαιδα Τούρκων.

Ταῦτα ἃ γράφω μετὰ τὴν τῆς πόλεως ἄλωσιν, οὐκ ἔξεστί μοι γράφειν· οὐ γὰρ ἦν πρόπον χρονογραφεῖν μοι νίκας καὶ ἀνδραγαθήματα τυράννου δυσσεβοῦς καὶ ἐχθροῦ ἀσπόνδου 10 καὶ δλετήρος τοῦ γένους ἡμῶν. ἀλλὰ τὸ παῖσάν μοι γράφειν ἔστι τοῦτο ὃ λέξων ἔρχομαι. ἔμαθον παρά τινων γερόντων τιμίων ἀνδρῶν ἔτι νέος ὢν ὅτι τὸ τέλος τῆς τυραννίδος τῶν Ὀθμάνων ἔσται ἴμοῦ φθάσας σὺν τῷ τέλει τῆς βασιλείας Παλαιολόγων. ἴμοῦ γὰρ ἤρξαντο ὁ Ὀθμᾶν ἐν τυραννίδι καὶ 15 Μιχαὴλ ὁ Παλαιολόγος ἐν βασιλείᾳ, πρὸ ὀλίγου μὲν ὁ Μιχαὴλ, μετ' ὀλίγου δὲ ὁ Ὀθμᾶν ἐν ταῖς ἡμέραις τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Ἀνδρονικοῦ τοῦ Παλαιολόγου. ἦν δὲ καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις τοῦ Μιχαὴλ τυραννῶν ὁ Ὀθμᾶν, πλήν ληστρικῶς. κατὰ τοῦτο ἐπρόκειτο καὶ τὸ τῶν βασιλέων καὶ τῆς πόλεως πέρας 20 προλαβῶν γενέσθαι, εἴτα τὸ τῶν Ὀθμάνων. ἔτυχε γὰρ ὁ Μιχαὴλ οἰωνοσκοπήσας τότε εἰ τὴν βασιλείαν κληρονομήσει ὁ υἱὸς αὐτοῦ τελευτήσας αὐτός· ἐλέγγετο γὰρ ὑπὸ τοῦ συν- V. 144 εἰδότης ἀδίκως τὴν βασιλείαν δραξάμενος, τυφλώσας τὸν

aedificari iubet. constructarum aedium fastigia plumbeis, quas e monasteriis desertis abstulit, laminis contexit. Pantocratoris monasterium fullones occupaverant ac cerdones, in medio templo calcæos consuentes. dervisii in Manganorum coenobio sedes habebant; in ceteris Turci cum uxoribus et liberis.

Quae post urbem captam gesta sunt, ea mihi scribere non licet; nec victoriarum rerumque a tyranno, gentis nostrae eversore ac hoste capitali, prospere gestarum decet me historiam contexere. quae vero ad scribendum causa me impulerit, hic afferam. cum adhuc invenis essem, a quibusdam senibus, egregiis viris, intellexi fore ut Othmanorum tyrannis ac Palaeologorum imperium simul conciderent, quia eodem tempore Othmanes et Michael Palaeologus tyrannidem invasissent, paulo quidem ante Michael, statimque post, imperante Andronico Michaelis filio, Othmanes, qui etiam Michaele superstite, sed latrocinii tantum innouerant. quapropter ordinis ratio postulabat ut imperatorum ac urbis antecederet excidium, Othmanorum sequeretur. Michael ex hariolis olim quaesierat, an heredem in imperio filium, ubi fato concessisset, haberet. conscientia enim sceleris premebatur, quo imperium heredi legitimo excaecato eripuerat, diras

κληρονόμον, καὶ μυρίους ἄφορισμοὺς κατὰ κεφαλῆς δεξάμε-
 νος καὶ κατὰ τῆς τοῦ γένους σειρᾶς. τὸ μωρταλὸν οὐδὲν φε- B
 νὴν ἄσημον ἔξερευζατο μαμαιμί. ὁ δὲ μάντις ἐξηγούμενος
 ἔλεγεν, „ἴσα στοιχεῖα ἐν τῇ ἀσήμενῇ λέξει τυγχάνουσι, τοσοῦ-
 5 τοι ἐκ τῆς σῆς σπορᾶς βασιλεῖς βασιλεύσουσιν, καὶ τότε ἡ
 βασιλεία καὶ ἀπὸ τῆς πόλεως καὶ ἀπὸ τοῦ γένους σου ἀρθῆ-
 σεται.“ τοῦτο οὐδὲν ἡμεῖς οἱ ἐν τῇ ὑστάτῃ τοῦ χρόνου φορεῖ
 φθάσαντες, καὶ ἰδόντες τὴν ἀπαισίον καὶ φοβεράν ἀπειλήν
 τὴν γενηθεῖσαν τῷ ἡμετέρῳ γένει, ὄνειροπολοῦντες ἐκδεχόμε-
 10 θα τὴν ἀνάρρυσιν, καὶ δι' ἐπιθυμίας εἰς ἄκρος ζεούσης ἰκο-
 τεύοντες τὸν παιδεύοντα καὶ πάλιν ἰώμενον θεόν, καὶ τὰ C
 προρηθέντα παρὰ τινῶν ευλαβῶν ἀνδρῶν εἰς ἐκδοχὴν ἐλπί-
 ζοντες, γράφομεν καὶ τὰ μετὰ τὴν τοῦ θεοῦ ἀπειλήν παρὰ
 τοῦ τυράννου γενόμενα. ἀλλ' ἐπανίωμεν αὐθις εἰς τὸ τῆς
 15 ἱστορίας ἔλλειπον.

43. Ὁ γὰρ τύραννος ἐν τῷ δευτέρῳ ἔτει τῆς ἀφ' οὗ γέ- D
 γονε κύριος Κωνσταντινουπόλεως, ἔτος τῆς τοῦ κόσμου πα-
 ραγωγῆς 575γ', ἐν τῇ Ἀδριανοῦ ὧν, ἔρχονται καὶ ἀπὸ Ῥό-
 δου φερίοι προσκυνήσαντες τῷ τυράννῳ σὺν δώροις ὅτι πλεί-
 20 στοις, καὶ συνθήκας ἐνόρκους αἰτήσαντες τοῦ ἐμπορεύεσθαι
 εἰς τὰ τῆς Καρίας καὶ Λυκίας μέρη οἱ γείτονες· ὁμοίως καὶ
 οἱ Τοῦρκοι ἐν Ῥόδῳ ἀφόβως περιουῖντες τὸν πορθμὸν, τὰ
 πρὸς χρεῖαν αὐτῶν ἀπὸ Ῥόδου καὶ τῶν ταύτης νήσεων ἐμπο-
 25 ρεύμενοι ἐν ἀγάπῃ ὄσιν. ὁ τύραννος φόρους ἤτήσατο· οἱ P. 181

sibi posterisque imprecatus. oraculum ipsi hac voce mamaimi nihil
 significante redditum. quod vates sic interpretatus est: „quod litera-
 rum elementis haec dictio barbara constat, tot ex tua stirpe impe-
 ratores regnabunt, antequam urbi ac posteris tuis imperium auferatur.“ nos itaque, qui ad haec ultima tempora vitam perduximus,
 quique horrendam nostrae gentis cladem conspeximus, quasi per in-
 somnium restaurationem illius expectamus. deoque, qui castigat et
 rursus sanat, supplicantes, et quae viri quidam prudentes praedixere,
 ea eventura ferventissimo animo sperantes, tyranni res etiam post
 terrores a deo nobis iniectos scribimus. verum ad historiam nostram
 pertegendam redeamus.

43. Secundo, postquam urbis dominium adeptus est, anno, ab
 orbis creatione 6963 (1455), Adrianopoli commorantem fratres mili-
 taris Hierosolymitani ordinis equites adenuit, donisque quamplurimis
 allatis venerati sunt. pacta mutuo sacramento iniri petierunt, quibus
 commercium liberum in Cariae et Lyciae partibus, suae ditioni fini-
 timis, exercerent, Turcique vicissim secure in Rhodum traicerent, ut
 in ipsa, eiusque dominiis insulis, sibi necessaria compararent, et

δὲ πρέσβεις ἀπελογίσαντο ὡς περὶ τούτου οὐκ ἔστιν ἀπόκρι-
 σιν δοῦναι. οἱ δὲ μεσαζόντες εἶπον „εἰ σὸ παραδέχεσθε φό-
 ρους διδόναι, οὐδὲ τὴν ἀγάπην τοῦ ἡγεμόνος ἔχετε. καὶ γὰρ
 ἀπὸ τοῦ νῦν ἔστι κύριος τῶν νήσων ἀπασῶν τῶν ἐν Αἰγαίῳ
 πελάγει κειμένων. καὶ ὡσπερ Χίοι καὶ Λέσβιοι καὶ Λήμιοι καὶ 5
 Ἴμβριοι καὶ ἄλλαι νῆσοι ὑπετάγησαν, οὕτω καὶ ὑμεῖς ποιήσατε.
 εἰ δ' οὐ, μάχη καρτερὰ γένηται, καὶ τὴν νῆσον καὶ τὰ πέριξ
 ἀφανιεῖ ὁ μέγας ἡγεμών.” τότε οἱ ἀποκρισιάριοι ἀπεκρίναντο
 „ἐλθέτω μεθ' ἡμῶν εἰς τῶν τοῦ ἡγεμόνος δούλων, καὶ περὶ
 Β τούτου λεγέτω τῷ μεγάλῳ μαϊστορὶ· καὶ εἰ θελητὸν αὐτῷ 10
 ἔστιν, δότω καὶ φόρους καὶ ἄλλο εἴ τι ἂν λυσιτελεῖ διὰ τὴν
 νῆσον. τὸ δὲ ἡμεῖς οὐκ ἔχομεν ἀπόκρισιν δοῦναι.” ἤρθεσεν
 οὖν ὁ λόγος, καὶ σὺν αὐτοῖς ἕνα τῶν περιφημῶν αὐτοῦ δού-
 V. 145 λων ἔστειλεν, ἀποπέμψας αὐτούς ὡς ἔχρη. ἐλθόντες δὲ ἐν
 Ῥόδῳ, καὶ τὰ παρὰ τοῦ ἡγεμόνος καλῶς ἐνωσιθεῖς ὁ μέγας 15
 μαϊστορὸς ῥήματα, ἀπεκρίνατο λέγων τῷ δούλῳ ὡς „ἡ νῆσος
 αὕτη οὐκ ἔστιν ἡμῶν. εἰμὶ κἀγὼ εἰς ὑποταγὴν τοῦ πάπα, ὡς
 σὺ εἰς τὸν σὸν κύριον. ὁ πάπας οὖν κλεῦσι μοι τοῦ μὴ
 δοῦναι φόρους τινί, οὐ μόνον τὸν σὸν ἡγεμόνα, ὅς ἐστιν
 ἔθνη ἑτέρου καὶ πίστεως ὁμογενῆς καὶ ὁμοφρον, ἀλλ' οὐ- 20
 C δὲνα τῶν βασιλέων τῶν ὁμογενῶν καὶ ὁμοπίστων. λέγω οὖν
 οὕτως· εἰ μὲν βούλεται τοῦ εἶναι φίλος, καὶ κατ' ἕτος ἐκ
 τῶν ἐμῶν ἀναλωμάτων πρέσβεις στέλλων προσαγορεύω ὡς

inter se pacati ac amici agerent. exigebat ab iis tributum tyrannus;
 cui a legatis responsum, de hac re in mandatis se nihil habere. tum
 mesazontes: „nisi tributum pendere velitis, pax vobis et amicitia
 cum principe non intercedent; deinceps enim maris Aegaei insulie
 dominabitur. quemadmodum Chii, Lesbii, Lemnii et Imbrii cete-
 raeque insulae imperata fecerunt, ita vos etiam obtemperate. sin mi-
 nus, bellum grave inde orietur, insulamque vestram et circumiectas
 magnus princeps vastabit.“ hisce ab apocrisiariis responsum: „accedit
 nobiscum aliquis e principis servis, de istis cum magno magistro
 acturus; et si ita ei videatur, tributum annuum, et quidvis aliud,
 quod insulae commodis conferat, pendat: nos ad ista respondere non
 possumus.“ accepta fuit conditio, illique decore ac honeste dimissi;
 simul missus servorum principis unus, magni nominis vir. Rhodum
 cum pervenissent, et principis sententiam ab eius servo clare perce-
 pisset magnus magister: „haec, inquit, insula mea non est: papae
 ego, ut tu domino tuo, subditus sum. vetat me papa non solum tuo
 principi, a genere et fide nostra alieno et dissentienti, verum etiam
 ulli regum gentis ac religionis suae solvere tributum. quodsi amicus
 esse vult princeps, ita ut eum quotannis, ut finitimum potentemque

γέτονα καὶ ἡγεμόνα μέγαν, ἰδοὺ καλόν· εἰ δ' οὐ, ποιησά-
 τω ὃ δύναται." ἀπέλυσεν οὖν τὸν δοῦλον σὺν τούτοις σκω-
 πτικῶς ῥήμασιν. ἀκούσας δὲ ὁ τύραννος τοὺς λόγους τούτους
 καὶ Θυμοῦ πλήρης μεστός γεγωνὸς ἐκήρυξεν μάχην καρτερᾶν,
 5 καὶ τῷ βουλευμένῳ ἐχαρίσατο τοῦ ἀπελθεῖν καὶ αἰχμαλωτίσαι
 καὶ φθεῖραι ὅσον δύναται. τότε οἱ τῆς ἐπαρχίας τῆς Καρίας
 οἰκοῦντες Τοῦρκοι ἐμβάντες ἐν διήρεσι καὶ ἄλλοις ἀκατίοις
 ἕως τριάκοντα τὸν ἀριθμὸν, καὶ τὴν περαιᾶν διαβάντες καὶ
 εἰς ἐν μέρος τῆς νήσου ληστρικῶς ἐπιβάντες ἠχμαλωτέυσαν
 10 ψυχὰς μί, καὶ ἐν νήσῳ τῇ Κῶ ὁμοίως. ἕαρος δὲ ἐπελθόντος
 στόλον ἀπαρτίζει μέγαν, τριήρεις κέ, διήρεις ἅ καὶ μονήρεις
 ἑκατὸν καὶ πλεόν, ὡς εἶναι τὰς πάσας ἀριθμουμένας μέχρι
 τῶν ρι'. καὶ τῷ Ἰουνίῳ μηνὶ ἐξελθόντες ἀπὸ τῆς Καλλιου-
 πόλεως ἔλθουσιν ἐν Μιτυλήνῃ ἔχοντες ἀμιραλὴν Χαμιζᾶν πι-
 15 κέρην τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ὃν αὐτὸς ἐπαρχον πάσης Χερρο-
 νήσου κατέστησε καὶ καπιτάνεον στόλου. ὁ δὲ ἡγεμὼν καλῶς
 αὐτῶν δεξιωσάμενος, ἔπεμψε γὰρ με εἰς αὐτὸν τοῦ ποιῆσαι
 τὰ πρέποντα. καὶ γὰρ οὐκ ἔνευσεν ἐν τῷ λιμένι, ἀλλὰ πρὸ-
 20 μναν κρούσας τὴν περαιᾶν κατέλαβεν, ἵνα μὴ σύγχυσις ἐν
 τῇ πόλει γένηται· ἦν γὰρ ἀκεῖ λιμὴν εἰς ὑποδοχὴν τοιού-
 του στόλου. ὁ γὰρ ῥηθεὶς Χαμιζᾶς ὑπῆρχεν εὐσυνειδήτος ἄν-
 θρωπος. ὁ δὲ ἡγεμὼν στείλας ἐμὲ σὺν δώροις καὶ ἱκανοῖς
 ἄλλοις τοῖς κατ' ἔθος διδυμένοις, ἐδεξιωσάμην τὸν ἄνδρα καὶ
 ὡς ἀδελφὸν τοῦ ἡγεμόνου πεποίηκα· ἦσαν γὰρ τὰ σταλθέντα

monarcham, per legatos sumptibus meis salutem, bene est: sin mi-
 nus, faciat quod potest." dimisit igitur servum ita derisum. his au-
 ditis tyrannus ira tumidus acre bellum indixit, cunctisque, quantum
 possent, excurrendi, captivos abigendi, populandi copiam fecit. qui
 Cariam incolunt Turci, biremibus aliisque navigiis XXX in Rhodum
 transvecti partem insulae latrocinii vexavere, abductis ex ea capti-
 vis XL; similiterque in Coe insula. ineunte dein vere, classem in-
 gentem triremium XXV, biremium L, monerium C et amplius appa-
 rat; ita ut tota navibus CLXXX constaret; quae mense Iunio Calli-
 poli solvit Mitylenenque venit. praeerat amiralius Hamzas, quem pa-
 tris sui pincerem ipse Chersoneso toti et classi praefecerat. eum ho-
 norifice habuit Lesbi princeps, meque ut quae decebat ei praesta-
 rem misit. portum quippe amiralius ingressus non est, sed versa
 prora ad litus oppositum, ubi classis capax portus est, appulit; ne
 quo modo urbs turbaretur: id enim religioni sibi ducebat Hamzas.
 missis itaque a Lesbi principe illum salutavi; donis multis aliisque,
 quotannis praestari solitis, benevolentiam conciliavi, fraternaque cum
 principe amicitia eum coniunxi. dona fuere vestes sericae et lanae

ἰματισμοὶ σθηκοὶ καὶ εἰς ἐρίων ὕφαντοὶ δακτώ, χάραγμα ἀρ-
 γυροῦν χιλιάδες ε', βόες κ', πρόβατα ν', οἶνος ὑπὲρ τὰ ὀκτα-
 κόσια μέτρα, ἄρτοι πεφυρμένοι μοδίων β', ἄρτοι μαλακοὶ
 μοδίου ἑνός, τυροὶ ὑπὲρ τὰς χιλίας λίτρας, ὀπωρὰ ὑπὲρ
 Β μέτρον· ὁμοίως καὶ τοὺς συγκαθέδρους αὐτοῦ κατὰ τὸ ἡνά-5
 λογον. ποιήσας γαῶν ἡμέρας δύο εἰς τὸ Ἀγιασμάτην (οὕτως
 γὰρ καλεῖται τὸ τοῦ τύπου ὄνομα) καὶ τὰ ἰστίια περφόσας
 κάτεισιν ἐν Χίῳ. κἀκεῖ οὕτως ποιήσας καὶ τὴν ἀντιπέραν
 διαβάς καὶ σταθεῖς, οὐκ ἐνεδειζαντο οἱ Χῖοι τὴν φιλοτιμίαν
 ἣν ὁ τῆς Λέσβου ἄρχων ἐποίησεν εἰς αὐτούς. ἦσαν γὰρ οἱ το
 Χῖοι πρὸ καιροῦ δλίγον παραβλεπόμενοι παρὰ τοῦ τυράννου
 ἔνεκα ὑποθέσεώς τινος νομισμάτων χιλιάδων τεσσαράκοντα,
 ἣν ἐνεκκλήτευσεν Φραντζῆσχος Δραπέριος εἰς τῶν ἀρχόντων
 τοῦ Γαλατῆ ἔνεκα τιμῆς στυπτηρίας, ὃς Φραντζῆσχος ἦν τῷ
 C στόλῳ· καὶ τῷ Χαμζᾷ ὁ τύραννος ἐκέλευσεν ὥς εἰ μὴ δοθῆ 15
 τὸ χρέος αὐτὸ τῷ Φραντζῆσχω, καὶ τὴν Χίον αὐτὴν προσ-
 κρούσει καὶ ἀφανίσει ὅσον ἡ δύναμις. τῇ ἐπαύριον δὲ ἐγε-
 θεῖς ὁ στόλος ἐκ τῆς περαιῆς ἦλθε, καὶ τὰς ἀγκύρας χαλά-
 V. 146 σας ἔσθη ἐγγὺς τοῦ ναοῦ τοῦ μάρτυρος Ἰσιδώρου. καὶ οἱ
 Χῖοι στείλαντές τινας προσσηγόρευσαν αὐτῷ, καὶ αὐτὸς τοὺς 20
 δρισμοὺς τοῦ τυράννου δούς αὐτοῖς, καὶ ἀναγνώσαντες ἀπε-
 κριθήσαν ὅτι „χρέος ἡμεῖς τῷ Φραντζῆσχω οὐτε ἐχρεωστοῦ-
 μεν οὔτε δίδομεν, καὶ ποιεῖ ὥς βούλει·“ τότε ὁ Χαμζᾷς
 ἐκβαλὼν Τούρκους, καὶ μερικὴν πραιῖδαν ποιήσαντες εἰς τὰ

VIII, argenti signati sex nummum millia, boves XX, oves L, vini
 plusquam DCCC mensurae, panis subacti modii II, panis mollis mo-
 dius unus, casei ultra mille libras pondo, legumina insuper in-
 numera. confessoribus quoque illius dona data, proportione habita
 cumque biduum in eo loco qui Agiasmates dicitur transegisset,
 velis expansis in Chium fertur. eundem modum, quem in Lesbo,
 tenuit, appulsa ad continentis littus insulae oppositum classe. ibi
 stationem habentem Chii non eo, quo Lesbi princeps, honore persecuti
 sunt: nam paulo ante a tyranno contempti erant ob XL nummorum
 millia, quae Franciscus Draperius, Galatinorum princeps, aluminis
 venditi pretium petebat. is Franciscus cum classe et Hamza venerat;
 cui nisi debita pecunia a Chiis solveretur, totis viribus insulam ut
 invaderent et popularentur princeps imperaverat. postridie ex littore
 insulae opposito solvit classis, et ad templum sancti Isidori martyris
 ancoras iecit. missis nunciis Chii Hamzam salutarunt: ipse tyranni
 mandata tradit; quibus lectis se Francisco quicquam aut debere aut
 soluturos negant: „faciat quod visum fuerit.“ his actis in terram Tur-
 cos exponit Hamzas, vicos circumiectos partim depraedatur, vineta

περίξ χωρία καὶ ἐν ἀμπέλοις καὶ κήποις ζημίαν, οὐ γὰρ εἰ- D
 χον ἐν τῇ πόλει τί προῦξαι. ἦν γὰρ τὸ ἔξω τῆς πόλεως πλη-
 θος ἀνδρῶν, τὸ δὲ ἐντὸς πληθὸς ἀρμάτων καὶ Ἰταλῶν ὄξυ-
 δύμων καὶ πρὸς σφαγὰς ἐτοίμων· ἡ δὲ πόλις περιεκύκλωτο
 5 τὰ φρούρια διπλατῆ εἰς εὖρος ἐκτεινούσας πηλὸν καὶ εἰς βᾶθος
 ὑπὲρ ὀργυρίας τρεῖς· ὁ δὲ λιμὴν καὶ αὐτὸς ὑπὲρ τὰς εἴκοσι
 πηγὰς τὰς ἐκ Γενοῦσας, πᾶσαι πλήρεις ἀνδρῶν καὶ ἀρμάτων.
 τότε ἰδὼν ὁ Χαμζᾶς ὅτι οὐ δύναται ποιεῖν οὐδέν, μηνύει
 τοῖς ἡγεμόσιν τοῦ ἔλθειν ἐξ αὐτῶν εἰς εἴτε καὶ δύο συνᾶραι
 10 λόγον μετὰ τοῦ Φραντζήσκου ἐν μιᾷ τῶν τριήρεων, δοῦς πί-
 στες αὐτοῖς. οἱ δὲ πιστεύσαντες αὐτὸν ἀπῆλθον δύο, εἰς
 ἐκ τῶν γερόντων Κύρικος ὀνόματι Ἰουστινίας, καὶ ἕτερος νέος.
 ἐρχόμενοι δὲ ἐν τῷ στόλῳ κατὰ τὴν ὁδὸν ἐνωχλοῦντο ὑπὸ τοῦ P. 183
 λογισμοῦ καὶ ἐπιέζοντο, λέγοντες καθ' ἑαυτοὺς „εἰ μεταμελήθεις
 15 ὑπὸ τοῖς ὑποσχομένοις ὁ Τούρκος, καὶ βουληθείη ἄραι ἡμᾶς ἐν
 ταῖς τριήρεσι, τίς ἔσται ὁ ἀντειπὼν αὐτῷ ὅτι κακῶς ἔπραξεν;
 οὐδεὶς τῶν Τούρκων, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον ἀνδρείαν τὸ δρᾶμα
 ἠγήσονται καὶ σοφιστικὴν ἀνέργειαν.” ἐν τούτοις τοῖς βου-
 λεύμασι καὶ ὁ στόλος ἦν ἤδη ἐγγύς! ὅσον ἐπλησίασαν τὸν
 20 στόλον, τοσοῦτω καὶ ὁ φόβος ἐν τῇ ψυχῇ αὐτῶν ἐνεπέγη. οἱ
 δὲ στρέψαντες τὰς ἡνίας ἀντιστρόφως τοὺς ἵππους τρέχειν
 ἠνάγκαζον. πληθὸς οὖν τῶν Τούρκων ἐν ταῖς ἀμπέλοις καὶ
 κήποις εὐρεθὲν ἐκώλυσαν τὴν δίοδον ἔξω πηδήσαντες, καὶ B
 λαβόντες αὐτοὺς μηδὲν κωλυθέντες παρὰ τῶν ἐπακολουθού-

15. ὑπὸ] nonne ἐπί?

et hortos vastat; cum urbi damnum ullum inferre non posset, ex-
 teriora siquidem urbis propugnacula ingens hominum multitudo tue-
 batur; atque plurimi armati et Itali animosi manneque prompti intra
 moenia aderant; quae duplici per ambitum fossa latissimae et ultra
 tres orgyas alta circumdabantur. portus custodiebant naves plusquam
 viginti, viris armisque plenae. adversus eos se nihil proficere cum
 animadvertisset Hamzas, Chiorum principes hortatur ut unum vel
 duos e suis accepta fide in triremem mittant cum Francisco colloca-
 turos. fide data freti duo, senex unus, Cyricus Iustinias, juvenis
 alter, eo se conferunt. qui dum iter faciunt ad classem, cogitatione
 et cura vexabantur: quid enim, si promissorum poeniteat Turcum,
 velisque nos in triremi abducere; quis erit qui contradicat ei et pes-
 simum facinus arguat? nemo sane Turcorum, qui virtutem eam et
 prudentiam ducent. dum de his deliberant, classi magis ac magis ad-
 motos, metus vehementior invadit: flexis itaque habenis in contrari-
 um equos citant. at Turcorum per vineas et hortos palantium mul-
 titudo, quomianus in urbem se referrent, viam intercepit. compre-

των Φράγκων, ἀλλὰ καὶ βέλεσι βύλλοντες αὐτοὺς ἀπεδίωξαν, τοὺς δὲ δύο ἄρχοντας τῶν καπιτάνων παρέστησαν. λαβὼν αὐτοὺς ἐντὸς τῆς τριήρεος, καὶ τὰς ἀγκύρας ἄραντες καὶ τὰ ἰστία ὑψώσαντες πρὸς τὴν Ῥόδον ἔπλεον. ἐλθόντες δὲ καὶ ἰδόντες ἀπομακρόθεν τὴν πόλιν καὶ τὸν λιμένα πλήρη νηῶν μεγάλων, 5 πάσας εἰς παράταξιν ἐστάσας, καὶ τὴν πύλιν ὑπερμεγέθη, καὶ διπλῆν τὴν παρασκευὴν ἐνοήσαντες ἢ τῆς Χίου, εἰς τὴν νῆσον Κῶ τὴν θάλατταν ἔσχιζον. ἐκεῖ τοίνυν ἐξελθόντες καὶ τὸ καθολικὸν πολίχμιον ἔρημον εὐρόντες τὰ εὐρεθέντα ἐσκέλευον, καὶ μέρος γερόντων τε καὶ γραῶν εὐρόντες ἡρώτων 10 περὶ τῶν πολιτῶν· οἱ δὲ ἔφησαν ἐν ἄλλῳ πολίχνιῳ, ὃ Ῥαχεῖα λέγεται, ἐν ἐκείνῳ ὡς ὄχρωρῶτά τῳ εἰσῆχθησαν. λαβόντες οὖν αὐτοὺς, καὶ εἰς τὴν Ῥαχεῖαν ὁ στόλος διαβάς, ἐξελθόντες τὰς σκηνὰς ἔπηξαν, καὶ τῇ ἐπαύριον ζήτησαν τὸ πολίχμιον, καὶ ὄρκους τοῦ μὴ αἰχμαλωτῆσαι. ἦν δὲ ὁ τὴν 15 διάλεκτον μεταχειρισθεὶς ὁ Φραντζῆσχος· οἱ δὲ τοῦ κώστρου φρέριοι διὰ βελῶν καὶ ἀκροβολισμῶν τοῦτον ἐδίωξαν, μηδὲ ἀπύκρισιν δόντες. τότε ὁ Χαμζᾶς σὺν τοῖς ἐπ' αὐτὸν καὶ δι' ἐπάλλεων καὶ διὰ κλιμάκων καὶ διὰ προβόλων μηχανικῶν

D καὶ διὰ πάσης ἄλλης μεθόδου καταπολεμήσας τὸ πολίχμιον 20 ἡμέρας κβ', καὶ μηδὲν κερδήσας, ἐπανάξενε καταλιπὼν Τούρκους πολλοὺς, τοὺς μὲν παρὰ τοῦ πολίχνιου σφαγέτας, τοὺς δὲ κοιλιακῶ νοσήματι. καθ' ὁδὸν δὲ ὁ Χαμζᾶς σὺν τῷ

hensi, Francis, qui ipsos comitabantur, cedentibus missilibusque repulsi ad classis ducem adducuntur: quos in trirème cum accepisset, sublati ancoris velisque explicatis Rhodum versus navigat. illuc postquam advenere, urbem procul visam oculis lustrant, in portu naves magnas stare ad acie experiendum paratas, urbemque amplam deprehendunt; eamque, quam Chium, bellico apparatu duplo instructionem rati, ad Coum insulam navium cursum dirigunt. in insulam expositi, desertum oppidum nacti residua illic inventa diripere. cumque in senes aliquos vetulasque incidissent, ab eis sciscitantur quo se oppidani receperint. respondere isti, in aliam arcem Rachiam dictam, utpote tutissimam ac validissimam, eos aufugisae. quare secum avectis istis senibus Rachiam classis provehitur; et excensu in terram facto, loca tentoriis capiunt. postridie praesidiarios ad dedicationem per caduceatorem compellant, dantque fidem ac iusiurandum nullum captivum se abducturos. hoc negotium transigendumque in se Franciscus receperat; at ordinis Hierosolymitani fratres telis ac missilibus, nullo dato responso, eum repulerunt. quamobrem Hamzas calis ad subeundum in muros, bellicis tormentis ac machinis omni-que arte admotis, dies XXII continuos arcem oppugnat; nec quicquam lucratus, Turcis plurimis caesis, multis etiam alvi torminibus

Κυρίκῳ λόγους δμιλήσας καὶ εἰς συμβιβάσεις ἐλθὼν, ἔστερ-
ξαν ἄμφω τὰ μέρη τοῦ στεῖλαι ἐκ τῶν ἀρχόντων τῆς Χίου V. 147
δύο εἰς τὸν ἡγεμόνα ἐν τῇ Ἀδριανουπόλει, ἔξ ὧν ὁ εἷς εἶναι
ὁ Κύρικος, καὶ τὴν πᾶσαν ἀγωγὴν αὐτῷ ἀπαγγέλωσι, καὶ
5 τὸ ἀποφανθὲν παρ' αὐτῶν ἔσται βέβαιον. ἐλθόντες δὲ ἐν Χίῳ
ἀπέλυσεν αὐτούς εἰς τὰ ἴδια, καὶ αὐτοὶ κατὰ τὸ εἶκός ἐφι-
λοτίμησαν καὶ αὐτὸν καὶ τοὺς περὶ αὐτόν. ἡ δὲ τύχη βλε-
ψασα βλοσυρῶς πρὸς τοὺς Χίους τί κλώθει; ἐξελθόντες οἱ P. 184
Τουῦρκοι ἐκ τῶν τριήρων καὶ μεθυθέντες ἤρξαντο ὀχλαγω-
10 γεῖν καὶ ὑβρίζειν καὶ ἄλλας ἀσχημοσύνας ποιεῖν. εἷς δὲ
Τουῦρκος ἐν ναυῷ τινι προσεγγίσας ἤρξατο ἔριπτειν ἐκ τοῦ στέ-
γους τὰς κεραμίδας κάτω καὶ συντρίβειν αὐτάς. Ἴταλὸς δὲ
εἷς ἰδὼν τὸν Τουῦρκον ἀδεῶς τὰ κεράμια συντρίβοντα παῖσι
15 αὐτοῦ. ὄρωντες δὲ οἱ Χριστιανοὶ Λατῖνοί τε καὶ Ῥωμαῖοι
τὸν ὄχλον, πάντες εἰς τοὺς Τουῦρκους ἐπεπήδησαν, καὶ τοὺς
μὲν ξίφει τοὺς δὲ ξύλοις ἔπαιον. οἱ δὲ Τουῦρκοι φεύγοντες B
ἐν τῇ διήρει εἰσέτρεχον. ἦν γὰρ ἡ διήρης ἐκείνη τοῦ Χαμ-
ζᾶ. ὁ δὲ Χαμζᾶς οὐκ εἴασέν τινα ἐξελθεῖν τῶν τριήρων,
20 ἀλλὰ φοῦρκαν ἠπέλειε τὸν ἐξερχόμενον. οἱ δὲ τῆς διήρεος
φεύγοντες, οἱ μὲν ἐν τῇ θαλάσῃ οἱ δὲ ἐν τῇ διήρει. καὶ οἱ
μὲν Χριστιανοὶ ἔθειον ἐξόπισθεν παίοντες, ἄχρῃς οὐ ἐν τῇ
διήρει προσήγγισαν. καὶ δὴ πάντες Χριστιανοὶ τε καὶ Τουῦρ-

5. an αὐτῷ?

absumptis, abscessit. deinde inter navigandum cum Cyrico colloca-
tus, ad has conditiones ambas partes adduxit, ut ex Chii primoribus
ad principem Adrianopolim aliqui, inter quos Cyricus esset, mitte-
rentur; qui totum negotium ei exponerent, et latae a principe sen-
tentiae acquiescerent. Chium deinde appulsos domumque suam de-
ductos Cyricus excepit, qui cum eo et suis honeste se gesserunt.
verum fortuna torvis oculis Chios respectans, quas ipsis tricas nec-
tit! temulentii Turci e triremibus prosilientes, turbas excitare ac
contumeliis afficere coeperunt, aliaque indecora patrare. ex istis
unus templum ingressus tectum scandit, tegulasque deiectas confrin-
git quem, audacter tegulas conterere animadversum, quidam Italus
percussit. ut opem percusso ferrent, Turci alii accurrunt. tumultu
cognito Christiani Latini ac Romaei Turcos invadunt, partim gladiis,
partim fustibus verberant. in fugam versi Turci biremem, qua Ham-
zas vehi solebat, cursim petunt. ille quemquam e triremibus exire
vetuerat, iussa spernenti suspendii poena indicta. navallum socio-
rum alii fngientes in biremem, alii in mare feruntur, insequentibus a
tergo caedentibusque Christianis, donec ad biremem ventum esset.
confestim Christiani ac Turci biremis latus alterum pondere suo

κοι εἰς μίαν τῆς διήρεος πλευρὰν βαρυνθέντες, τὴν τρέβην ἄνω καὶ τὰ στέγη κάτω τῷ βυθῷ παρέπεμψαν. πνιγέτες πάντες οἱ Τοῦρκοι, καὶ αἰτιατοὶ καὶ ἀναίτιοι, ὧν ὁ προσεύων ὑπῆρχε τοῦ Χαμζᾶ δούλος καὶ παρ' αὐτοῦ ἀγαπώμενος, ὃν καὶ οἰκοδεσπότην τῆς οἰκίας αὐτοῦ κατέστησεν. ἐλυπηθῆ⁵ ὁ Χαμζᾶς εἰς τὸ συμβᾶν, ὁμοίως καὶ οἱ τῆς νήσου ἄρχοντες. πλὴν τὸ καλόγνωμον τοῦ ἀνδρὸς καὶ ἡ σπουδὴ τῶν ἀρχόντων κατέπαυσεν τὸν θυμόν, δόντες αὐτῷ τὴν τιμὴν τῆς διήρεος καὶ τοῦ δούλου καὶ ὧν πραγμάτων ὄλεθρος γέγονεν ἐπὶ τὸ διπλοῦν, καὶ εἰρηνεύσαντες αὐτὸν ἀπέλυσαν ἐν εἰρήνῃ. ἐλ-¹⁰ θῶν δὲ ὁ στόλος ἐν Μιτυλήνῃ, μετεκαλέσατο αὐτὸν ὁ ἡγεμῶν, καὶ εἰσῆλθεν ἐν τῷ λιμένι. σταλαῖς δ' ἐγὼ παρὰ τοῦ ἡγεμόνος καὶ δεῖπνον εὐτρεπίσας πολυτελεῖ, εἰσῆλθον ἐν τῇ τριήρῃ, καὶ συνδειπνήσαντες πρῶτ' ἐξελθὼν τοῦ λιμένος πρὸς Καλλιούπολιν ἔπλεον δύο μῆνας ὅλους λιπῶν, ἀπὸ δὲ Καλ-¹⁵ λιουπόλεως εἰς Ἀδριανοῦ ἀφίκετο. ὁ δὲ τύραννος θυμωθεὶς ἐπὶ τῇ δυστυχίᾳ τοῦ ταξιδίου, καὶ ἄβυσσας αὐτὸν καὶ ἐξουθενίσας εἰπὼν „εἰ μὴ ἐγίνωσκον τὴν ἀγάπην ἣν ἔτρεφεν ὁ πατήρ μου εἰς σέ, τὸ δέρμα σου ἂν ἀφελόμην ἐκ τῆς σαρκός σου,“ οὕτως εἰπὼν ἀπέδίδωξεν. μεθ' ἡμέρας δὲ τινας μαθὼν παρ' ἄλλων τὸ γεγονός ἐν τῇ διήρῃ καὶ τὸν θάνατον διὰ τῆς πνιγμονῆς, καὶ πῶς οἱ Χίοι ἦσαν χεῖρα κατὰ τῶν Τοῦρκων καὶ κατέσφαξαν αὐτούς, μετακαλεῖται τὸν Χαμ-

prementes, eam propendere faciunt; versa tandem sursum carina, tectoque aquis immersa, navam in profundum detruserat Turcitan qui tumultus auctores quam qui extra noxiam erant, omnes aquis absorpti et extincti sunt; quibus Hamzae servus ei admodum carus, totique familiae eius regendae praepositus, praeerat. tali casu moestus admodum Hamzas fuit; eumque insulae principes aegre ac graviter tulerunt. vir equidem mansuetae indolis iram suam represit; principum insuper diligentia mitigatus, qui biremis, servi, et perditarum rerum pretium duplicem ei solverunt, placatumque dimiserunt. classem cum Mitylenem appulisset Hamzas, ab insulae principe invitatus ancoras in portu iecit; coenamque opipare instructam, in triremem, in qua simul convivati sunt, iussus attuli; postridie mane e portu solvit, et Callipolim versus, unde duobus integris mensibus abfuerat, navigat, indeque Adrianopolim proficiscitur. tyrannus ob rem male gestam in expeditione navali ira percitus, contumelias ac probris eum incessit, hisque allocutus est: „nisi te carum patri meo fuisse compertum haberem, pellem tibi vivo detrahi praeciperem;“ et eum a se facessere continuo inasit. paucos post dies ea quae in biremi acciderant, Turcos aquis extinctos interiisse, Chios maris in

ζᾶν, καὶ μετὰ θυμοῦ ἠρώτα λέγων „ποῦ ἢ διήρης ἢ παρὰ
 τῶν Χίων καταποντισθεῖσα, ὧ Χαμζᾶ;” καὶ ὃς ἀπεκρίνατο
 „κατεποντίσθη” λέγων „ὑπὸ τοῦ βυθοῦ.” ὁ δὲ „ἐν τῷ πε-
 λάγει;” ὁ δὲ Χαμζᾶς „οὐχί, κύριε, ἀλλ’ ἐν τῷ λιμένι.” P. 185
 5 „παρὰ τίνων;” „παρὰ τῶν Λατίνων. οἱ Τοῦρκοι καὶ μὴ θέ-
 λοντός μου ἐξήλασαι, καὶ οἰνοφλυγῆσαντες ἤρξαντο κατασπᾶν
 τὰς θύρας καὶ τὰ στέγη τῶν ἐκκλησιῶν, καὶ ἰδόντες οἱ Λα-
 τῖνοι ἐκώλον, οἱ δὲ καὶ μᾶλλον ἐπετίθεντο. ὁ συρφετώδης V. 148
 οὖν ὄχλος καταδιώξας αὐτούς, ἀτάκτως ἐν τῇ διήρει εἰσιόν-
 10 τες καὶ παρακλίναντες ἐν τῷ ἐνὶ μέρει τοῦ πλοίου, χυθεῖσα
 ἢ θάλασσα ἐντός, καὶ ὑπὸ τῆς μέθης μὴ δυνάμενοι ζυγο-
 στατῆσαι ταύτην κατεποντίσθη καὶ ἄρδην πάντας ἀπέπνιξε.” B
 τότε ὁ τύραννος λέγει τῷ Χαμζᾶ „καὶ διὰ τί οὐκ εἰρηκᾶς μοι
 τὸ δρᾶμα;” ὁ δὲ „οὐκ ἠβουλήθη ἐν ἀθυμίᾳ μετασκευάσαι
 15 σοι· καὶ γὰρ ἡ ζημία ἐν ἐμοὶ ἔμετρῆθη. τὸ πλοῖον ἐμόν,
 οἱ δοῦλοι οἱ πεπνιγότες ἐμοί, τὰ ἐν τῷ πλοίῳ πάντα ἐμά.
 τί εἶχον τοῦ ἀναγγεῖλαι σοι, κύριε; ἐπνίγησαν μέρος Τούρ-
 κων, καὶ πάντες ἦσαν ἔνοχοι θανάτου καὶ δικαίως ἀπώλοντο.”
 τότε Χαμζᾶς παύσας τὰς ἀποκρίσεις, ὁ τύραννος κατὰ τῆς
 20 Χίου μάχην ἕσπονδον ἐκήρυξεν. ὁ δὲ ῥηθεὶς Φραντζῆσκος
 παραστάς ἐν τῷ βήματι ἠρωτήθη παρὰ τοῦ τυράννου „ποῦ
 αἱ τεσσαράκοντα χιλιάδες τὰ νομίματα, ὧ Φραντζῆσκη;” C

eos misisse et aliquos occidisse, a quibusdam cum didicisset, Ham-
 zam ad se accersitum iratus percontatur: „Hamza, ubinam biremis,
 quam Chii demerserunt?” respondit ille: „aquis absorpta et obruta
 est.” sciscitatur princeps, an inter navigandum id actum? „nequaquam,
 domine,” respondit Hamzas, „sed cum in portu staret.” „a quibusnam?”
 inquit princeps. „a Latinis,” dixit Hamzas; „Turci namque mandatis
 meis spretis e biremi exiluere, haustoque largiter vino ecclesiarum
 valvas revellere tectaque deturbare coeperunt, vehementiusque opus
 urgent, dum Latini eis se opponunt. plebis ergo infimae turba tu-
 multuarie eos insecuta in biremem insilit, cuius pondere in latus
 alterum impulsa aquam admittit; et cum ebrii ad aequilibrium eri-
 gere nequirent, in profundum mersa est, omnesque penitus aquis obruti
 ac extincti fuerunt.” ad Hamzam tyrannus dixit: „quare de hoc casu
 non me monuisti?” respondit ille: „nolui molestiam tibi afferre. dam-
 num enim ad me pertinet; biremis mea est, qui interierunt, servi
 mei; ceterae quoque res meae, quarum facta est iactura. qua de
 causa ad te de istis retulissem, domine? Turci aliquot iuste perie-
 runt, cum omnes essent obsequio corrupto morte plectendi.” hactenus
 Hamzas respondit, et tyrannus bellum atrox Chiis indixit. Fran-
 ciscus vero, qui pro tribunali principis stabat, ab eo interrogatus

ἦν γὰρ χρεωστωῶν ταῦτα πρὸς τὸν τύραννον. ὁ δὲ „ἔπαγε, ἔσο ἀπὸ τοῦ νῦν τοῦ χρέους ἐλεύθερος· ἐγὼ γὰρ τοιοῦτός εἰμι ὡς ἐπὶ τὸ διπλοῦν ἀπαιτῆσαι τὸ ἐμὸν παρὰ τῶν Χίων καὶ τὴν τιμὴν τοῦ αἵματος τῶν Τούρκων.“ ὁ μὲν Φραντζήσκος ἀσπασάμενος τὴν χεῖρα τοῦ τυράννου καὶ λαβὼν ἔγραψεν ἀποφλητικὸν ἐξῆλθεν· ὁ δὲ Χαμζᾶς ἐξεβλήθη τῆς Καλλιουπόλεως, καὶ ἐστάλη ἐν Ἀτταλίᾳ τῆς Παμφυλίας τοῦ ἡγεμονεύειν ἐκεῖ. κατὰ δὲ τῆς Χίου ἐκήρυξεν ἔθραν καὶ μάχην ἄσπονδον.

- Δ 44. Ἐν δὲ τῷ ἔτει τούτῳ Ἰουνίου λ' τοῦ 575⁹ τέθνηκεν ὁ ἡγεμὼν τῆς νήσου Λέσβου Δόρινος ὁ Γατελουῆς, καὶ τῇ πρώτῃ τοῦ Ἀυγούστου ἐστάλη ἐγὼ παρὰ τοῦ νέου ἡγεμόνος τοῦ νιοῦ αὐτοῦ Δομινίκου τοῦ Γατελούζου ἐν Ἀδριανουπόλει τοῦ δοῦναι τοὺς κατ' ἔτος διδομένους φόρους, τριακτὶς νομίσματα διὰ τὴν νῆσον Λέσβον καὶ διαχίλια τριακτὶς 15
P. 186 εἰκοσι πέντε διὰ τὴν νῆσον Ἀἴμνον. ἦν γὰρ παρὰ τοῦ τυράννου δοθεῖσα ἡ νῆσος αὕτη τῷ ἡγεμόνι Λέσβου τοῦ δοῦναι κατ' ἔτος τὸν γεγραμμένον φόρον. τῷ δὲ ἡγεμόνι Αἴνον τὴν νῆσον Ἰμβρον τοῦ δίδόναι καὶ αὐτὸς διὰ τὴν αὐτὴν νῆσον χίλια διακτὶς χρυσᾶ νομίσματα. ἐλθὼν οὖν κατὰ τὸ 20
ἔθος, προσκυνήσας τὸν ἡγεμόνα ἀσπασάμενός τε τὴν χεῖρα, καὶ καθίσας ἐνώπιον μέχρις οὗ ἐβρώθη τὸ ἄριστον, καὶ προσκυνήσας ἀπῆλθεν· ἐπὶ τὴν αὐρίον δὲ λαβὼν τοὺς χρυσίνους ἦλθεν καὶ παρέδωκε τούτους ἐν χερσὶ τῶν βεζυρίδων.

est: „Francisco, ubinam XL nummum millia?“ in aere enim principis tantae pecuniae nomine erat. „abi, in posterum aere isto alieno solutus eris: ius tuum in me transfero, quod a Chiis in duplum damnatis, cum pretioque sanguinis Turcorum repetam.“ continuo Franciscus tyranni manum deosculatus, nomine, quo aeri principis obnoxius erat, recepto exiit. Hamzas autem Callipoli pulsus Attaliam Pamphyliæ, ut eam regeret, missus est. Chiis bellum atrox indictum.

44. Anno illo 6963 (Christi 1455), Iunii die XXX, Dorinus Gateluzus insulae Lesbi princeps obiit: Augusti deinde die prima ab eius filio, novo principe, Adrianopolim missus sum, ut tributa annua Lesbi ratione tria millia nummum, Lemni vero duo millia trecentos viginti quinque solverem: hanc enim insulam Lesbi principi, tributum illud stipulatus tyrannus concesserat. Aeni toparchae Imbrum insulam possidendam dedit tributum annum duorum millium aureorum nummum pactus. principem igitur adoraturus, ut mos est, adii, eiusque manum deosculatus, coram ipso, donec pransus esset, sedi; quo salutato recessi. aureos nummos veziris postredie numeravi;

παραλαβόντες δὲ τοὺς φόρους λέγουσιν ἐρωτῶντές με „πῶς
 ὁ ἡγεμὼν Μιτυλήνης; ἔχει καλῶς;“ ἐγὼ δὲ ἀπεκρινάμην „κα-
 λῶς ἔχει, καὶ ἀσπάζεταιται ὑμᾶς.“ οἱ δὲ „περὶ τοῦ γέροντος
 ἐρωτῶμεν τοῦ καθολικοῦ ἡγεμόνος.“ ἐγὼ δὲ πάλιν „ἐκεῖνος V. 149
 5 τέθνηκεν, ἔχει σήμερον ἡμέρας μί. ὁ δὲ νῦν ἡγεμονεύων ὁ Β
 υῖὸς αὐτοῦ ἐστιν ἡγεμὼν πρὸ χρόνων ἕξ. καὶ γὰρ κλιτήρης
 ὢν ὁ πατήρ καὶ κατάκοιτος ἐδωρήσατο τὴν ἡγεμονίαν τῷ υἱῷ
 αὐτοῦ, ὃς καὶ ἦλθεν εἰς προσκύνησιν καὶ μίαν καὶ δίς, καὶ ἐν τῇ
 10 πόλει φέρων προσαγορεύσεις χαροποιούς τῷ μεγάλῳ ἡγεμόνι.“
 οἱ δὲ εἶπον „ἄφες ἃ λέγεις. σήμερον ἐγγόνει, καὶ οὐκ ἔστιν
 ἄλλως κληθῆναι ἡγεμὼν Λέσβου πλην τοῦ ἐλθεῖν καὶ λαβεῖν
 τὴν ἡγεμονίαν παρὰ τοῦ ὑψηλοτάτου ἡγεμόνος. ἄπιθι τοίνυν
 καὶ λαβὼν αὐτὸν ἐλθέ. εἰ δ' ἄλλως γένηται, ἐκεῖνος οἶδε τὸ
 μέλλον.“ στραφεῖς δὲ ἐγὼ ἐν Μιτυλήνῃ καὶ λαβὼν τὸν ἡγε-
 15 μόνον σὺν μερικοῖς ἄρχουσι Λατίνοις τε καὶ Ῥωμαίοις, ἀνα- C
 θέντες εἰς θεὸν τὰς ἐλπίδας ἐξήλθομεν τῆς νήσου, καὶ δια-
 βάντες τὴν Χερρόνησον ἦλθομεν εἰς Ἀδριανοῦ. ὁ δὲ ἡγεμὼν
 τόπον ἐκ τόπου ἀμείβων διὰ τὴν πληγὴν τοῦ βοσβῶνος (ἦν
 γὰρ τῷ τότε καιρῷ ἐν τῇ Χερρόνησῳ καὶ ἐν πάσῃ τῇ Θράκῃ
 20 τοσαύτη λοιμώδης νόσος ὡς ἀτάφους πολλοὺς ῥίπτεσθαι ἐν
 ταῖς τριόδοις), μαθόντες οὖν ὅτι ὁ ἡγεμὼν ἐν τῇ Φιλιππου-
 πόλει διαγεί, καὶ ἡμεῖς ἐν αὐτῇ. εὐρόντες δὲ τὸν ἡγεμόνα
 πρὸ δύο ἡμέρας ἀπάραντα (ἦν γὰρ καὶ ἐκεῖ τὸ δεινὸν τῆς

qui, solutione tributi facta, sic me interrogare: „ut se Mitylenes
 princeps habet? bene valet?“ respondi ego: „firma is valetudine utitur,
 vosque salutat.“ ipsi instant, „super sene totius insulae domino roga-
 mus.“ ad ista dixi: „diebus iam XL obiit: qui vero nunc dominatur,
 ante sex annos princeps renunciatus est. cum enim infirma valetudi-
 ne pater ut plurimum decumberet, filio suo principatu sponte dece-
 sit; ab eoque tempore semel atque iterum principem magnum adora-
 turus eique gratulaturus in urbem venit.“ „missa fac ista.“ inquit,
 „hodie sic fit: nec ut Lesbi princeps appelletur, fieri potest, nisi
 postquam celsissimum principem adierit, et ab eo principatum im-
 petraverit. abi itaque et da operam ut illum huc conducas. sin ali-
 ter, novit ille quid futurum sit.“ reversus itaque Mitylenem, cum
 aliquot praecipuis viris Latinis et Romaeis Lesbi principem adduxi.
 spe nostra in deum reposita ex insula solvimus, et Chersonesum
 emensi Adrianopolim pervenimus. at princeps ob grassantem pestem
 sedes subinde mutabat: quippe ista pestiferi morbi contagio Cherso-
 nesos et toti Thraciae ita infesta erat, ut in trivis insepulta cada-
 vera iacerent. cum itaque principem Philippopoli morari comperisse-
 mus, eo contendimus: postquam vero illuc advenimus, ipsum ante

νόσου) και πρὸς τὰ τῆς Σοφίας μέρη στρατεύοντα, και ἡμεῖς ἀπὸ Φιλίππου ἀπάραντες και ὄρη δύσβατα διαβάντες τῇ τρι-
 Dτη ἡμέρᾳ ἤλθομεν εἰς τινα κόμην Βουλγάρων Ἰζλατῆ καλου-
 μένην. ἐκεῖ και τὸ στρατόπεδον σὺν τῷ τυράννῳ κατονεῦθον
 ἦν. ἐλθόντες δὲ και σὺν δώροις πλείστοις ἐμφανισθέντες τοῖς⁵
 πατριώταις, τῷ τε Μαχμουτ πασίᾳ και τῷ Σεπῆ Ἀχμαῖ
 πασίᾳ, τῇ ἐπαύριον τῷ ἡγεμόνι ἐμφανεῖς γεγόναμεν, και
 ἀσπιστάμενος ὁ Μιτυλήνης ἡγεμὼν τοῦ τυράννου χεῖρα ἐξήλ-
 θαμεν. τῇ ἐπαύριον δὲ διὰ τῶν πατρικίων μήνυμα ἐγγένοι
 πρὸς τὸν ἡμέτερον ἡγεμόνα παρὰ τοῦ τυράννου ὡς ὅτι τὴν¹⁰
 νῆσον Θάσον βούλεται, και αἰτεῖ ταύτην παρ' αὐτοῦ τοῦ
 δωρησασθαι. ὁ δὲ Λέσβου μὴ ἔχων τί τοῦ ἀντειπεῖν ἢ λα-
 λῆσαι, τὴν νῆσον ἐδωρήσατο. τῇ δ' ἐπιούσῃ ἄλλο μήνυμα,
 ὅτι τοὺς φόρους οὓς κατ' ἔτος ἐλάμβανε βούλεται διπλασιᾶ-
 σαι. ὁ δὲ ἡγεμὼν τῆς Μιτυλήνης ἐν τούτῳ δυσφορήσας ἀπε-¹⁵
 P. 187 λογίσαστο ὅτι „εἰ και τὴν Λέσβον ὅλην βούλεται λαβεῖν, ἐπὶ
 τὴν αὐτοῦ ἐξουσίαν ἐστί. πλήν ὁ αἰτεῖ, ὅτι τὴν ἐμὴν δύ-
 ναμὴν ἐστίν. πλήν δέομαι, κύριοι μου, τοῦ δοῦναι μοι χεῖ-
 ρα βοηθείας.“ τότε οἱ μεσαζόντες, παρακαλέσαντες τὸν τυράν-
 νον ἐπρόσθηκεν ἑτερα χίλια νομίσματα, και οὐ πλέον· ἢ²⁰
 γὰρ κατ' ἔτος πληροῦν τρισχίλια νομίσματα, ἐγένοντο δὲ τε-
 τρακισχίλια. τότε ἐνέδυσαν αὐτὸν χρυσοῦφαντον στολὴν και
 ἡμᾶς σηρικὰ, και ἐγγράφως ὀρκωμοσίας ποιήσαντες ἐξήλθο-

biduum inde ob vim morbi discessisse et Sophiam versus morisse didicimus. Philippopoli itaque abeuntes montibus arduis superatis, tridui itinere ad vicum quendam Bulgarorum Izlati dictum, ubi tyrannus castra habebat, pervenimus. nobiles et satrapas Mahmutem et Seidi Ahmetem bassas plurima dona ostentantes convenimus; postridie coram imperatore nos stitimus, cuius manum postquam deosculatus est Mitylenes princeps, subito ab eo exivimus. sequenti die per bassas suos tyrannus principi nostro significat, se postulare ut Thasus insula sibi dono detur. cui se verbis opponere cum nequiret Lesbi princeps, eam concessit. postridie aliud affertur, postulare nimirum duplo amplius annum tributum consueto sibi solvi. hoc graviter ferens Mitylenaeus respondit: „etiam totam Lesbum, si habere sibi voluerit, accipere ille potest: quae vero a me poscit, vires ac facultates meas longe superant. verumtamen, domini, ut me hoc in negotio iuvetis, vos rogo.“ mesazontes tyrannum hac de re admonent, ita ut solis mille nummis tributum auxerit; annua itaque pensio, quae hactenus trium millium fuerat, ad quatuor millia aucta est. vestem auro intextam ipsum, nosque eius comites sericas tum induerunt: pactis conscriptis et sacramento mutuo firmatis discessimus, et

μεν, και δι' ἡμερῶν τρισκαίδεκα ἐν τῇ νήσῳ Λέσβῳ κατη-
τήσαμεν, δοξάσαντες ἅπαντες τὸν λυτρωσάμενον ἡμῶς θεὸν
ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ ἀλίστορος.

Ὁ δὲ τύραννος, καθὼς προέφημεν, στόλον ἀπαρτίσας
5 μικρὸν, τριήρεις δέκα και διήρεις ἐτέρας δέκα, ἔτι ὄντων Β
ἡμῶν ἐν Φιλίππουπόλει, ἔχων στρατηγὸν Γενοῦζην ὀνόματι,
νεανίαν εὐεიდῆ, ὃν και προχειρίσατο ἑπαρχον Καλλιουπόλε-
ως και μέγαν κοντοσταῦλον τοῦ στόλου. και ἀπάρας ἐξ Ἐλ-
λησπόντου κατὰ τῆς Χίου ἔπλεε. ἐλθὼν δὲ εἰς Τρωάδα, και
10 ἐκ τῆς Τρωάδος ἀρξάμενος τὰ ἰστία περῶσαι, και ἰδοὺ
λατλαψ βαρῦς και ἤχος πνευμάτων πολὺς ἀνέμου βαρέος
πνέοντος και τὴν θάλατταν ἀναμοχλοῦντος, και βίας τοὺς
ἐπιβάτας σὺν ταῖς ναυσὶν ἄλλην ὁδὸν τρέπειν κλεουούσης
15 συνετρίβησαν. και ὁ τοῦ κοντοσταύλου Γενοῦζη ναύκληρος C
δεινὸς ἐν τοιαύταις και τοσαύταις ταραχαῖς και κλυδωνι-
σμοῖς τῆς θαλάσσης (ἦν γὰρ Λατίνος Ἴσπανὸς τῷ γένει),
πρύμναν κρούσας και τὸ ῥόδιον τῶν κυμάτων ἡμέρωσ τε και
ἐντέχνως διὰ τῶν πηδυλίων σχίζων ἔπλεε τῷ πελάγει. και V. 150
20 διαβὰς τὴν Χίον ἀπὸ τῶν ἑσπερίων, και παράσας τὰς Κυ-
κλάδας νήσους ἐν ὅλῃ τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, και διὰ τῆς νυκτὸς
εὐδίας γενομένης πρῶτ' παραστάντες τὴν Χίον εἰς τὰ πρὸς
ἕω, και γνωρίσαντες ταύτην εἶναι τὴν νῆσον, χαριστηρίους
ῥῥῆας ἀπέπεμψαν τῷ θεῷ και τῷ προφήτῃ αὐτῶν Μωαμέδ.

die decimotertio in Lesbum, collaudantes deum, qui ex manibus
iniqui nos salvos eripuerat, pervenimus.

Tyrannus, ut supra dictum, dum Philippopoli moramur, decem
biremium totidemque tremeium classem instruxerat, cui Genuzim,
formosum iuvenem, Callipoleos quoque praefecerat. ille Hellesponto solvit et Chium
navigat; cum vero Troadis oris advectus vela dedisset ventis, tur-
bine procelloso sonoroque circumvenitur. venti salo incussi, fluctusque
intumescantis impetus, vectores cum navibus cursum alio dirigere co-
gunt; e viginti navibus quinque deprimunt; duae littoribus impactae
naufragio perierunt. contostabli Genuzae nauclerus navigandi peritus,
hisco procellis ac maris insanientis agitationibus exercitus, Latinus
quippe, genere Hispanus erat, puppi fluctibus obversa, eorum im-
petum paulatim ac opportune gubernaculo frangere ac per altum na-
vigare; Chii deinde oram occidentalem Cycladasque insulas die illo
praetervectus, sequenti nocte, reddita coelo tranquillitate, Chii oram
orientalem mane legere; qua agnita, hymni deo et prophetas suo
decantati et gratias ab iis actae. o divini iudicii profunditas! in

ὁ Θεοῦ κριμάτων ἄβυσσος. ἐν τῇ τοσοῦτῳ κλύδωνι καὶ τῇ βίαιῃ
 Πταρυγῇ τῆς θαλάσσης πῶς οὐ κατεποντίσθη ἡ ναῦς; ἀλλὰ διὰ
 τὰς ἀμαρτίας ἡμῶν ἐσώθη ὁ μαθητῆς τοῦ τυράννου. ἦν
 γὰρ μόνη ἡ τριήρης ἡ ἔξορισθεῖσα τοῦ Γενούζη. αἱ δὲ λοι-
 παὶ διασωθεῖσαι κατένευσαν ἐν τῇ λιμένι τῆς Μιτυλήνης.⁵
 ἐρωτήσαντες δὲ περὶ τοῦ ἀρχηγοῦ, ὡς ἔμαθον ὅτι οὐκ ἐφά-
 νη τοῖς ἐκεῖσε μέρεσιν, ἐν ἀδημονίᾳ ἦσαν. τότε πρὸς ἐσπέ-
 ραν ἡδὴ γενομένης τῆς ἡμέρας, ἐκ τῶν τῆς Χίου μερῶν
 ἀνεφάνη ὡς διήρεος ἄρμενον. ἦν δὲ ἡ διήρης αὐτῆ τῆς Μι-
 τυλήνης σταλεῖσα παρὰ τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ ἡγεμόνος ἐν τῇ Χίῳ,¹⁰
 τοῦ μαθεῖν εἰ ἄρα ἐκ τῶν ἐσπερίων ἤλθασι ληστροικαὶ νῆες
 τῶν Κατελάνων, ἵνα δώσωσι νόησιν τοὺς γείτονας Τούρκους
 P. 188 τοῦ φυλαχθῆναι. ἦν γὰρ ἐξ ἀρχῆς τοῦτο τὸ μήνυμα δου-
 λεία ἀνελεύθερος τῶν Λεσβίων, ὅπως μὴ φθάσαντες δοῦναι
 λόγον τῆς ἐφόδου τῶν ληστῶν, εἴ τις ἄρα ζημίᾳ γενήσεται¹⁵
 ἐν τοῖς Τούρκοις, αὐτοὶ οἱ Λέσβιοι τὸ ἀνῆκον τοῖς Τούρκοις
 ἀποδώσουσιν· τὰ δὲ ὄρια τῆς δουλείας ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ
 Περγάμου ἄχρι Ἀσσοῦ πόλεως, ἣ νῦν καλεῖται Μαχράμιον.
 εἰσελθούσα ἡ διήρης ἐν τῇ λιμένι, ἐξέθροε καὶ ἕτερον ἄρ-
 μενον, καὶ ἰδόντες τὰ ἰστιά· εὐρύχωρα καὶ κοκκινοβαφῆ ἔπι-²⁰
 λαβον τὸν στρατηγὸν εἶναι καὶ ἐχάρησαν. εἰσελθὼν δὲ ἐν
 τῇ λιμένι, καὶ τένταν πῆξαντες ἐν τῇ ξηρᾷ, ἐξῆλθε καὶ ἀνε-
 B πινύατο ἐκ τοῦ πολλοῦ σάλου καὶ κλύδωνος. ὁ δὲ ἀδελφὸς τοῦ

tanta maris agitatione tamque aestuante salo, quare navis illa fluctibus absorpta non est? propter peccata equidem nostra tyranni discipulus salvus evasit. sola namque triremis, qua Genuzes vehebatur, a ceterarum cursu, quae in portum Mitylenae integrae pervenerunt, aberravit. ibi sciscitantur ab incolis nunquid de duce suo comperissent; cumque illic conspectum non fuisse audiissent, perturbati restant sub vesperam velum, quod biremis esse putabatur, a Chii partibus in conspectum se dat. Mitylenaea erat, a principis Lesbi fratre Chium missa, ut exploraret an Catalanorum praedatoriae naves ab occidente advenissent, de his deinceps Turcos, ut sibi caverent, monitura. iam ab initio Lesbii turpi servituti obnoxii, rem explorare deque ea monere tenentur. quodsi de praedonum adventu certiores facere Turcos neglexerint, damnum quantumcumque his inferatur, resarcient; idque ab ipsis praestandum a Pergami fluvii ostio usque ad Assum urbem, quae hodie Machramion appellatur. postquam biremis in portum subiit, aliud velum procul conspicitur, ex cuius amplitudine et colorum varietate classis praefectum adesse coniectantibus laetitia iniecta est. is in portum devehitur, et in terram excensu facto, sub tentoriis a servis suis erectis, a iactatione et aestu maris se refecit.

ἡγεμόνος σὺρ Νικόλαος Γατελοῦζος ποιήσας δοχὴν μεγάλην
 κατήλθεν ἀπὸ τοῦ κάστρου εἰς τὴν σπηνήν, καὶ μικρὸν κα-
 θίσας ἐπανήλθε. τότε ὁ τοῦ δολίου ἀλάστορος μαθητὴς ὀρ-
 γισθεὶς δόλον ῥάπτει κατ' αὐτοῦ λέγων ὅτι „ἡ διήρης ἦν ἐγὼ
 5 καταδιώξας ἤλαυνον ἕως ὧδε ἐμὴ ὑπάρχει, αὐτὴ τε καὶ τὰ
 ἐν αὐτῇ.“ ὑπῆρχε γοῦν ἐντὸς ἐν αὐτῇ μία τῶν γυναικῶν ἐκ
 τῶν ἀρχόντων τῆς Χίου ἢ ἐνδοξότερα, ἔχουσα μεθ' αὐτῆς
 κόσμον πολὺν χρυσοῦ τε καὶ ὄργυρου. „εἰ οὖν τοῦ ἐμοῦ κυ-
 ρίου φίλοι ἐστέ, ἀπόδοτε ταύτην ἐμοί· εἰ δὲ μή γε, τῇ ὥρᾳ
 10 ταύτῃ γράφω ταῦτα τῷ μεγάλῳ ἀμιρᾷ.“ οἱ δὲ ἀπεκρίναντο
 ὅτι „οὐκ οἶδαμεν ὃ λέγεις· καὶ γὰρ δι' ἑτέρας ἡμετέρας
 χρείας ἐστάλη ἡ διήρης ἀφ' ἡμῶν ἐν Χίῳ. τὴν δὲ σύγγε- C
 νίδα ἦν σὺ λέγεις, πρὸ πολλοῦ ἐστὶν ὧδε.“ ἦν γὰρ πενθε-
 ρὰ τοῦ ἡγεμόνος, καὶ ὅτε ἐμῆλλον ἐξελεῖν, μετεκαλέσαστο
 15 ταύτην τοῦ συνδιαγῆν μετὰ τῆς κυρίας καὶ θυγατρὸς αὐτῆς
 καὶ γὰρ οὕτως ἔχει καὶ ἡ ἀλήθεια. ὁ δὲ στρατηγὸς ἀκούσας
 ταῦτα καὶ μὴ πιστεύσας γράφει πρὸς τὸν ἀμιρᾶν ἃ ἐβούλε-
 το· καὶ ἀπᾶρας ἐκείθεν εἰς Φώκαιαν ἔρχεται τὴν ἐπονομα-
 ζομένην νέαν, καὶ στέλλει πρὸς τοὺς ἄρχοντας καὶ πρὸς τὸν
 20 ποδεστᾶτον τῆς χώρας μήνυμα τοῦ ἐξελεῖν καὶ συννευρεθῆναι
 σὺν ἐκείνῳ. ἐκεῖνοι δὲ καὶ πρὸ τοῦ ἐλθεῖν τὸ μήνυμα ἐξήλ-
 θασιν καὶ συννευρέθησαν. ὁ δὲ στρατηγὸς δειξας αὐτοῖς καὶ
 ἀναγνοὺς τὸ πρόσταγμα τοῦ τυράννου (καὶ γὰρ ἦν γεγραμ- D
 μένον), εὖν οἰκειοθελῶς μὴ δώσωσι τὸ πολίχνιον, πάντας

dominus Nicolaus Gateluzus, principis Lesbi frater, apparato ad
 eum excipiendum convivio magno, ab arce ad contostauli tentorium
 descendit; haudque diu illic moratus redit. iratus tunc iniqui disci-
 pulus, fraudem ei hancce causam praetexendo struit. „biremem,“ in-
 quit, „quam in hunc usque portum persecutus sum, et cuncta
 quae ea vehuntur, mea sunt.“ ea quidem illustris et e praecipuis
 Chiorum familiis mulier advecta erat, magni pretii mundo muliebri
 ex auro argentoque secum allato. „illam, si domini mei amici estis,
 mihi restituite. sin minus ad amiram magnum iamiam scripturus sum.“
 responderunt Mitylensaei: „quas nectis causas, ignoramus; biremem in
 Chium propter alios usus nostros necessarios destinavimus; illa vero,
 de qua verba facis, mulier nobilis multo iam tempore hic moratur.“
 principis Mitylenes illa socrus erat, quam ab insula discessurus ille
 accersiverat, ut dominae filiae suae adesset; remque ita se habere
 verissimum est. his fide non adhibita contostabulus, quae sibi visa
 sunt, amirae scripsit; indeque solvit, et Phocaeam novam appulit;
 nuncioque misso primores magistratumque loci, ut se convenient,
 monet; at ipsi eum adituri processerant, antequam ab eo nuncius

ἄροδην αἰχμαλωτίσωσιν καὶ τὴν πόλιν κατακαύσωσιν. οἱ δὲ
 τῆς πόλεως ἄνευ λόγου ἢ ἀποκρίσεως προδόντες τὴν χώραν,
 V. 151 ἐντὸς εἰσήσαν, καὶ τοὺς μὲν ἐμπόρους τῶν Γενουιτῶν τοὺς
 εὐρεθέντας ἐκεῖ τὰς πραγματείας ἀφείλον, αὐτοὺς δὲ ἐν ταῖς
 τριήρεσιν ἔβαλον. τοὺς δὲ πολίτας ἅπαντας καταγράψας, καὶ
 τοὺς παῖδας καὶ παιδίσκας ἐγγὺς πού ἑκατὸν ἀφελῶν, καὶ
 φύλακα τῷ πόλιχνίῳ ἕνα τῶν Τούρκων ἐγκαταστήσας, καὶ
 πεντεκαίδεκα ἡμέρας τελέσας ἐκεῖ, ἐξήλθασιν αἱ τριήρεις τῇ
 πεντεκαιδεκάτῃ τοῦ Νοεβρίου μηνὸς 5758 ἔτους. φθάσαι
 P. 189 δὲ αἱ τριήρεις ἐν Καλλιουπόλει, καὶ μαθὼν ὁ στρατηγὸς αἰ
 10 ὁ ἡγεμὼν ἐν Κωνσταντινουπόλει διάγει, καὶ αὐτὸς ἰππέυσας
 καὶ τοὺς αἰχμαλώτους σὺν τοῖς παισὶ λαβὼν ὤχητο. ὁ δὲ
 ἡγεμὼν ἰδὼν τοὺς ἐμπόρους καὶ μαθὼν αὐτοὺς Γενουίτας
 εἶναι ἐκέλευε πρᾶθῆναι, ὃ καὶ γέγονεν. ὁ ἡγεμὼν δὲ τῆς
 Λέσβου ἐλθὼν ἐν Μιτυλήνῃ, καὶ μαθὼν παρὰ τοῦ ἀνταδελφου 15
 τὰ συμβάντα, καὶ ὅπως ὁ στρατηγὸς ἐζήτει τὴν πενθερὰν
 αὐτοῦ ὡς τῆς Χίου μίαν οὖσαν τῶν ἐκεῖ εὐγενίδων καὶ τὰ
 ἐξῆς, στέλλει ἐμὲ ἀπολογησόμενον περὶ τῆς ὑποθέσεως ταύ-
 B τῆς. ἐλθὼν δὲ ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ διαλεχθεὶς ἐνώ-
 πιον τῶν βεζυρίδων σὺν τῷ στρατηγῷ Γενοῦζῃ, καὶ εἰπὼν 20
 ἐνόρκως ἐγὼ τὴν πᾶσαν ἀλήθειαν καὶ ὁ Γενοῦζης ἐνόρκως τὸ
 πᾶν ψεῦδος, δεδικαίωτο ἐκεῖνος καὶ κατεκρίθη ἐγώ. κελεύ-
 ει οὖν ὁ ἡγεμὼν ἐκ τῶν δύο τὸ ἐν ἐλέσθαι, ἢ δέκα χιλιάδας

venisset. illis contostablu tyranni scripta mandata recitat, quibus
 ille, nisi arcem sponte dederent, omnibus servitutem oppidique rui-
 nam minitabatur. oppidanū attoniti, nulla ratione opposita aut re-
 sponso dato, Turcos intra moenia accipiunt. Genuenses mercatores,
 qui illic negotiabantur, direptis eorum bonis ac opibus, triremibus
 impositi; oppidanorum omnium censa capita, pueri puellaeque cir-
 citer centum abducti. arcis custodiae Turcus impositus; ibique die-
 bus quindecim transactis, Novembris die XV anni 6964 (Christi
 1455) e portu triremes solverunt. contostablu Callipolim appulsus
 Cpoli principem agere comperit. quare terrestri itinere captivis et
 pueris secum abductis eques eo profisciscitur. mercatores isti, ubi
 principi Genuenses esse innotuerunt, eius insu veniēre. at Lesbī
 princeps Mitylenem profectus, de iis quae acciderant a fratre cer-
 tior factus, socrum suam, ut Chiam nobilem a contostablu repeti
 me, qui causam suam apud imperatorem agerem, misit. Cpolim
 cum venissem apud veziros causam egi, et cum contostablu Genuza
 litigavi; quaecumque attuleram, vera esse iureiurando affirmavi. ille
 pariter, etsi falsa ac ficta, iuratus, quae dicebat, vera esse asseruit;
 secundum quem, me victo, vindiciae datae sunt. alterum etiam e
 duobus imperator eligendum proponit, aut aureorum ^{nummorum} de-

νομίσματα χρυσίου τίσαι, ἢ μάχην γενέσθαι. Ἐγὼ ἀνδιστά-
μενος τῆ τσοσάυτῃ ἀδικίᾳ, αὐτὸς διὰ προστάγματος, τινὸς μὴ
γινώσκοντος, πέμψας ἕνα τῶν δούλων εἶλε Φωκαίαν τὴν πα-
λαιὰν λεγομένην, ἣτις ὑπῆρχε τοῦ ἡγεμόνος Λέσβου, Δεκε- C
5 βρίου μηνὸς κδ' τοῦ ς' ἔτους. τότε μαθὼν ὁ τύραννος τὴν
ἄλωσιν Φωκαίας ἀπέλυσεν ἑμὲ καὶ τὴν δίκην κατέπαυσεν.
ἀπάρως δὲ ἀπὸ Κωνσταντινούπολιν τῆ κδ' τοῦ Ἰανουαρίου
μηνὸς κατέηλθεν εἰς Αἴνον, καὶ ταύτην παρέλαβεν, καὶ παι-
δας καὶ παιδίσκας λαβὼν ἐστράφη εἰς Ἀδριανούπολιν. ὁ δὲ
10 ἡγεμὼν τῆς Αἴνου ἦν διάγων τῷ τότε καιρῷ ἐν Σαμοθράκῃ
τῆ νήσῳ.

45. Ἔαρος δὲ ἀρχομένου κλεῦσι ὁ τύραννος στόλον D
μέγαν γενέσθαι κατὰ τῆς Χίου. οἱ δὲ Χίοι μαθόντες πέμπον-
σι πρόσβεις; καὶ πολλὰ καμόντες συνέθεντο δοῦναι ἕνεκα τῆς P. 190
15 διήρεο; καὶ τῶν σὺν αὐτῇ ἀπολωλότων Τούρκων χρυσίου V. 152
νομίσματα τριάκοντα χιλιάδας καὶ κατ' ἕτος φόρους δέκα
χιλιάδας. ποιήσαντες οὖν εἰρήνην τάχα ἀπήεσαν. οἱ Αἴ-
μνιοι δὲ κακογνωμήσαντες κατὰ τοῦ ἀρχηγοῦ αὐτῶν Νικολά-
ου πέμπονσι κρύφα τινὰς τῶν ἀρχόντων ζητῆσαι παρὰ τοῦ
20 τυράννου ἕνα τῶν δούλων αὐτοῦ τοῦ ἡγεμονεύειν τὴν νῆσον.
ὁ δὲ προθύμως τὸν λόγον ἀκούσας μνηύει τῷ εὐνούχῳ Ἰσμα-
ῆλ, τότε ἐπάρχευ ὄντι Καλλιουπόλεως. ἦν γὰρ ὁ Γενοῦζης
ἐκβεβληκὸς καὶ τὴν ἐπαρχίαν Καρίας ἐπιστατῶν· ὁ δὲ
Ἰσμαῆλ ἀντεισήχθη κοινοσταῦλος καὶ ἑπαρχος ἐν Χερρονήσῳ.

cem millia solvere, aut bellum parare. tam alienae ab aequo et
bono iniuriae cum obsisterem, ipse omnibus insciis suorum satelli-
tium pnum mittit, qui Phocaeam veterem, ditionis Lesbii principis
oppidum, Decembris mensis XXIV die anno mundi 6964 (Christi
1455) occupavit. captam Phocaeam ubi rescivit tyrannus, absolutum
me dimisit. ipse Ianuarii die XXIV Cpoli abiit et ad Aenum movit;
qua recepta, abductisque puerilis aetatis maribus ac feminis, Adria-
nopolim contendit, per id tempus insula Samothrace Aeni principe
commorante.

45. Vere ineunte classem ingentem ad invadendam Chium in-
strui tyrannus imperat. quare Chii bello se peti animadvententes le-
gatos mittunt; qui, postquam longis disputationibus certarunt. tan-
dem paciscuntur, damni biremis demersae Turcorumque, qui simul
perierant, praestandi causa, triginta millia aureorum solvere, an-
numque tributum decem millium pendere; pace composita abierunt.
interea Lemnii principi suo Nicolao infensi, e primoribus aliquos ad
tyrannum clam mittunt, qui eum rogarent ut suorum aliquem regen-
dae insulae praeficeret. conditione avidae accepta, eunucho Ismaeli,

Β προστάττει οὖν τοῦ ἀπελθεῖν ἐν τῇ Ἀθήνῃ σὺν τριήρεσι, καὶ παραδοῦναι τὴν νῆσον Χαμζᾶ τῷ δούλῳ τοῦ ἐπάρχου καὶ διοικεῖν ἃ θέμις. ἐν ὅσῳ δὲ ταῦτα ἐπράττετο, ὁ ἡγεμὼν τῆς Λέσβου στελλας μίαν τῶν διήρεων αὐτοῦ καὶ ναῦν σὺν ἀνδράσι ἐκατὸν ἢ καὶ πλεόν, ἔχοντες στρατηγούς Ἰωάννην⁵ Φουντάναν τινὰ καὶ Σπινέταν Κουλουμπότου, ἀναδείξας αὐτοῖς ὡς εἰ ἴδωσι τοὺς Ἀθημίους μεταμεληθέντας εἰς ἃ πεπράχασιν, ἰλαρῶς πως εἰς αὐτοὺς βλέψουσι καὶ διὰ γλυκέων ἐχημάτων καὶ συνθηκῶν πάλιν εἰς αὐτὸν τὴν νῆσον ἐπαναστραφεῖναι ποιήσουσιν, εἰ δὲ οὐ, λαβόντες τὸν ἀδελφὸν αὐ-¹⁰ τοῦ Νικόλαον ἐπαναστρέψουσιν. ἦν γὰρ αὐτὸς ἐν τῷ παλαιῷ κάστρῳ ἀνελιζόμενος. οἱ δὲ οὐχ οὕτως πεπράχασιν, ἀλλ' ἐξελεύθοντες σὺν ὅλοις ἐμάχοντο. οἱ δὲ Ἀθημίους ἐξελεύθοντες ἐφιπποὶ ὡς πεντακόσιοι τούτους κατετροπώσαντο, καὶ τοὺς μὲν κατέσφαξαν τοὺς δὲ τῇ Θαλάσῃ καταδιώξαντες ἀπέκνηξαν,¹⁵ αὐτοχειρὶ δὲ ἕως τεσσαράκοντα ἔλαβον. οἱ δὲ καταλιφθέντες ἐν τῇ διήρει καὶ τῇ νηϊ λαβόντες τὸν Νικόλαον εἰς Λέσβον ἀπήγαγον· καὶ μεθ' ἡμέρας τρεῖς καὶ ὁ Ἰσμαὴλ ἐν τῇ Ἀθήνῃ ἄγων τὸν Χαμζᾶν τὸν νέον ἐπάρχον. μαθὼν δὲ τὰ γινόμενα ἐπήγεσεν τοὺς Ἀθημίους, τοὺς δὲ Λεσβίους λαβὼν²⁰ ὁ δασμῖους ἐστράφη εἰς Καλλιούπολιν Μαΐῳ μηνί τοῦ 575^δ ἔτους. μηνίσας δὲ τῷ τυράννῳ τὰ συμβάντα ἐν Ἀθήνῃ, καὶ θυμῷ

Callipoleos et Chersonesi post exactum inde Genuzem Cariaeque gubernandae impositum praefecto ac contostabulo, hunc rerum statum declarat, iubetque ut in Lemnum triremibus naviget, et Hamzae insulam ex aequo et bono gubernandam tradat, dum haec geruntur, Lesbi princeps biremem unam simulque navem armatis centum pluribusve instructas, quarum Iohannes Fontana et Spineta Columbus duces erant, mittit; mandatque ut, si videant Lemnios actorum suorum poenitentia duci, leniter cum iis agant et colloquiis blandis conditionibusque aequis se in insulae possessionem restituant sin minus, fratrem suum Nicolaum, qui in vetere arce habitabat, assumerent revertenturque. verum mandatis haud obsecuti, in terram armati exsurgunt et hostiliter se gerunt. Lemnii itaque ferme quingenti consensu equis in fugam versos partim caedunt, partim ad litus insecuti tam strenue fugientibus instant, ut in mare, quo haesti sunt, praecipites se dare cogere. quadraginta insuper capti: ceteri, qui in biremi et navi remanserant, Nicolao secum abducto in Lesbum renavigant. post triduum Lemnum appulit Ismael, Hamzaeque novum praefectum advezit; et compertis quae nuper gesta erant, Lemnios laudat. mense Maio anni 6964 (Christi 1456) Lesbios victos avehens Callipolim rediit. deque iis quae in Lemno acci-

πλησθεῖς κατὰ τῆς Λέσβου καὶ τοῦ ἡγεμόνος, αὐτὸς πρὸς
 Βελόγραδον ἔρχεται σὺν δυνάμει βαρεῖα καὶ μηχανικαῖς πα-
 ρασκευαῖς πλείσταις. ἔλθων δὲ καὶ διὰ τῶν πετροβολισμῶν
 βαλὼν κάτω τὰ τεῖχη, ἔχων καὶ διὰ τοῦ ποταμοῦ πλοῖα ἕως
 5 ξ', εἰς τόσον κατηντήκει τὰ τοῦ πολέμου ὡς καὶ ἐντὸς εἰσελ-
 θεῖν τοὺς Τούρκους καὶ εἰς πραΐδαν ἄρξασθαι. τότε ὁ Ἰύγ-
 γος, ὃν προλαβὼν ὁ λόγος ἐδήλωσεν, περάσας τὸν ποταμὸν
 (ἦν γὰρ φθάσας τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ) καὶ εἰσελθὼν καὶ καταδιώ-
 ξας αὐτούς, τοὺς μὲν σφάττων τοὺς δὲ πλῆττων ἐξήλασε
 10 τῆς πόλεως. ἐξελθὼν δὲ τῆς πύλης καὶ αὐτὸς σὺν στρατιώ-
 ταις πλείστοις ἔλαβε τὴν πολεμικὴν πῦσαν παρασκευήν. καὶ P. 191
 πολλοὺς τῶν Τούρκων φονεύσας, ὡς καὶ αὐτὸν τὸν τύραννον
 πληγῆναι ἐν τῷ μηρῷ, τέλος ἐν τῇ πόλει ὑπέστρεψεν καὶ τὰ
 πλοῖα τῶν Τούρκων πυρὶ παρέδωκεν. ὁ δὲ τύραννος κατη-
 15 σχυμένος ὑποστρέψας ἐν Ἀδριανουπόλει, τὸ ἐπιὸν ἔτος ἠπί-
 λει κατὰ τοῦ Βελογράδου στρατεῦσαι. ἦσαν δὲ ταῦτα γενό-
 μενα μηνὶ Ἰουλίῳ αὐτοῦ ἔτους. ἐν δὲ τῷ Ἀυγούστῳ μηνὶ
 ἐπέμφθη ἐγὼ φέρων τὸ κατ' ἔτος διδόμενον τέλος παρὰ τοῦ
 ἡγεμόνος Λέσβου. δοὺς δ' αὐτὸ καὶ ζήτησας τοὺς οὓς οἱ
 20 Λήμνιοι παρέδωσαν ὡς ἀπίστους, οὐκ ἠθέλησε δοῦναι, ἀλλὰ
 μᾶλλον ἐκέλευσε τὰς κεφαλὰς αὐτῶν ἀποτμηθῆναι. ἦσαν
 γὰρ ἐν Ἀδριανουπόλει ἔγκλειστοι. ὡς δὲ ἀπήγαγον αὐτούς B
 εἰς τὸν τόπον τῆς σφαγῆς, μεταμεληθεῖς ὁ τύραννος ἐκέλευ- V. 153
 σε πραθῆναι τούτους, καὶ ἡγορεύθησαν εἰς νομίσματα χίλια.

derant tyrannum certiore facit, inque Lesbios et eorum principem
 ira incendit. impraesens vero ad Belogradum ingenti exercitu machi-
 narumque apparatu maximo expugnandam expeditionem suscipit. quo
 cum venisset, muro globis lapideis verso, fluviique navigatione
 navigiis LX intercepta, oppugnatio eo processit ut Tarci eam in-
 gressi praedas iam agerent. at Iancus supra memoratus eadem die
 superato fluvio urbem intravit, hostesque insecutus, plerisque eorum
 caesis vel vulneratis, expulit. eruptione etiam cum ingenti militum ma-
 nu ex portis facta, tormentis omnibus potitur; et Turcorum maxima
 strage edita, ipso etiam tyranno in femore vulnerato, intra urbem
 receptus Turcorum navigia incendit. tyrannus contumeliam ac repulsam
 passus Adrianopolim remeat, bello se petiturum anno novo Belogradum
 minitatus. haec anni praedicti mense Iulio gesta sunt. Augusto, ut
 tributum, quod Lesbi princeps annum pendit, solverem, misaus
 sum. eo numerato, quos Lemnii tanquam proditionis reos tradiderant,
 repetenti mihi negati; iubetque tyrannus ipsos Adrianopoli
 carceribus inclusos capite plecti; cumque ad supplicium ducerentur,
 poenitentia actus vaenundari imperat, milleque nummis vaenlere.

Ἐν δὲ ς΄εἰ ἔτει ἤλθασιν ἐκ τῆς Ῥώμης τριήρεις ἑνδεκά
 ἔχοντες ἀρχηγὸν πατριάρχην τῆς Ἀκουιλίας, πεμφθεῖσαι παρὰ
 τοῦ πάπα Καλλίστου εἰς βοήθειαν τῶν νήσων τῶν πλησιαζόν-
 των τοῖς Τούρκοις, οἷον Ῥόδον Χίον Λέσβον Ἀἴμνον Ἰμ-
 βρον Σαμοθράκην καὶ Θάσον. κατήντησαν οὖν ἐν Ῥόδῳ ὡς 5
 ὑπὸ τὸν πάπαν τελοῦσαν καὶ φόρους μὴ θελήσασαν δοῦναι
 τοῖς Τούρκοις. ἀπὸ δὲ Ῥόδου ἀπάραντες ἤλθασιν ἐν Χίῳ, αἰ-
 τοῦντες τοῦ μὴ δοῦναι φόρους τοῖς Τούρκοις ἀλλὰ μάχην μᾶ-
 C λον ἐλέσθαι· οἱ δ' οὐκ ἐπέσθησαν. ὁμοίως καὶ ἐν Λέσβῳ, καὶ
 αὐτοὶ τὰ ὅμοια. ἀπὸ δὲ Λέσβου ἀθροισθέντα τοῦ πάπα, 10
 τῶν Κατελάνων καὶ ἐτέρων ληστρικῶν πλοίων τὸν ἀριθμὸν
 ἔως μί ἀπήεσαν ἐν τῇ Ἀἴμνῳ, καὶ παραλαβόντες τὴν νήσον
 ἤλθασιν ἐν Σαμοθράκῃ, καὶ λαβόντες καὶ ταύτην εἰς Θάσον
 ἐγένοντο. καὶ φύλακας ἐνθέντες ἐν ταῖς νήσοις καὶ καλῶς
 ἀσφαλίσαντες εἰς Ῥόδον ὑπέστρεψαν. τότε ὁ τύραννος μα- 15
 θῶν τὰ γενόμενα τὴν πᾶσαν αἰτίαν τῷ ἡγεμόνι τῆς Λέσβου
 κατέγραψεν, καὶ δὴ μάχην κρατεράν ἐνοστήσας κατ' αὐτοῦ
 στόλον ἀπαρτίζει βαρύν, καὶ τῷ Ἀνγούστῳ μηνὶ πέμπει τοῦ-
 τον ἐν Λέσβῳ, ἔχων ἀρχηγὸν τὸν Ἰσμαήλ. καὶ δὴ ἐς Μή-
 D θυνναν ἔλθων καὶ πολλὰς μεθόδους καὶ μηχανικὰς πράξεις 20
 διὰ τε πετρόβολισμοὺς καὶ κλίμακας καὶ τοιχωρυγίας εἰσπρά-
 ξας οὐδὲν ὠνήσατο, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον πολλοὺς ἀπεβύλλετο
 τῶν οἰκείων, καὶ οὕτως ὑπέστρεψεν ἄπρακτος.

Anno 6965 (Christi 1457) triremes undecim a papa Callisto mis-
 sae, cuius classis praetor erat Aquileiae patriarcha, Roma advenerunt
 insulis Turcorum ditioni adiacentibus, Rhodo, Chio, Lesbo, Lem-
 no, Imbro, Samothracae et Thaso opem laturae. Rhodum, quod
 papae subdita nec Turcis tributa pendere pacta esset, primum ap-
 pulsī, Chium inde navigant, hortanturque ne Turcis vectigal pende-
 re, sed bello potius experiri velint; quibus Chii haud parvere. Les-
 bum pariter advecti eandem ad incolas orationem habuere, simile-
 que responsum ab iis tulere. cum e Lesbo solvissent papae trire-
 mes, Catalanorum aliorumque piratarum navibus adiunctis, quadra-
 ginta simul Lemnum appellunt, insulaque potius Samothracem navi-
 gant; eaque capta Thasum feruntur. praesidiis validis has insulas
 munierunt firmaruntque, et Rhodum deinceps redierunt. at tyrannus
 eorum gnarus, Lesbique principem auctorem suspicatus, atrox bel-
 lum in eum movere destinans, classem ingentem apparat; eamque
 mense Augusto in Lesbum Ismaele duce mittit. is ergo Methymnam
 cum devenisset, multisque machinis et tormentis muros tentasset,
 scalis etiam admotis ductisque cuniculis, re infecta, multis suorum
 amissis pedem retulit.

Ἐν δὲ τῷ ς7ξ' ἔτει στέλλει πρὸς τοὺς δεσπότας Πελοποννήσου δούλον ἓνα, δι' ὀρισμοῦ φρικώδους διαλαμβάνων „πῶς ὑμεῖς οἰκειοθελῶς ὑπεσχεθήτε τοῦ δούναί μοι φόρους κατ' ἔτος νομίσματα χιλιάδας δέκα, νῦν δὲ ὄρω ὑμᾶς καταφρονοῦντάς με, καὶ τῶν συνθηκῶν ἡμελήσατε. ἐκ τῶν δύο οὖν ἔλσθε τὸ κρεῖττον· ἢ τὰ κεχρεωστημένα πληρώσατε, καὶ ἔσται ἀγάπη ἐν μέσφ ἡμῶν καὶ ὑμῶν, ἢ ταχέως ἐξέλθατε ἀφέντες τὸν τόπον ἐν τῇ ἐμῇ δεσποτείᾳ.” καὶ γὰρ ἦσαν χρεωστοῦντες τριῶν ἑτῶν τέλος.

10 Ἐν δὲ τῷ ἔτει τούτῳ ἐστάλησαν ἀποκρισιάριοι παρὰ τῶν P. 192

Κωμάνων, παρὰ τοῦ δεσπόζοντος τὰ μέρη τῆς Ἀρμενίας καὶ γειτνιαζόντος τοῖς Κόλχοις Οὐζοῦν Χασάν, αἰτῶν παρ' αὐτοῦ τινα περιφρονησεως πράγματα, λέγων κεχρεωστῆσθαι αὐτῷ τέλος ἐπέκεινα ἑτῶν ξ' τοῦ δούναί κατ' ἔτος χίλια σα-
15 γίσματα διὰ τοὺς ἵππους αὐτοῦ καὶ χίλια ταγηστήρια καὶ χίλια κεφαλοδέσμια, ἅτινα ἔταξε τοῦ δούναί κατ' ἔτος ὁ πάππος αὐτοῦ πρὸς τὸν πάππον ἐκείνου. ὁ δὲ ἀπεκρίνατο „ὑπάγετε ἐν εἰρήνῃ, κἀγὼ τῷ ἐπερχομένῳ ἔτει κομίω ταῦτα σὺν ἐμοί, καὶ ἀποδώσω τὸ χρέος.”

20 Ὁ δὲ τύραννος τῷ χειμῶνι ἐκείνῳ ἤρξατο οἰκοδομεῖν πρὸς τὸ ἄκρον τῆς πόλεως τὸ καλούμενον χρυσεῖα πύλη πολίχινον, τὸ δ' Ἰωάννης ὁ γέρον ὁ βασιλεὺς ἠβουλήθη τοῦ κτίσαι καὶ B ὁ Παγιαζήτ ὁ τοῦ τυράννου πάππος ἐκάλυψεν αὐτόν. τοῦ δὲ ἔαρος ἦδη ἐλθόντος, καὶ εἰς ἐν τὰς δυνάμεις ἀθροίσαντος

Anno 6966 (Christi 1457) ad Peloponnesi despotas satellitem unum cum horrendis mandatis mittit. „quo animo decem millium numerum vectigal annuum sponte mihi estis polliciti, cum nunc me a vobis contemni pactaque negligi videam? alterutrum, quod vobis potius fuerit, eligite: aut solvite mihi vectigal,“ cuius triennii integri pensiones debebantur, „ut amicitia et pax inter nos stabiles sint; aut locis, quae occupatis, mihi decedite.“

Eodem etiam anno a Comanis ad Mehemetem apocrisarii, atque ab Usun-Hasane Armeniae partibus Colchidi finitimis imperante, res quasdam viles nulliusque pretii flagitantes venere. ipsi enim dicebant deberi sibi sexaginta annorum plurimumve stipendia, quae singulis annis Mehemetis avus Usun-Hasanis avo solvi praeceperat, mille nimirum equis insternendis stragula; mille tapetes, totidemque mitrarum redimicula. respondit illis Mehemetes: „securi redite. anno proximo mecum ista afferam, et debitum solvam.“

Per illam hiemem in extrema urbis parte, ad auream portam appellata, arcem construere coepit tyrannus. quam Iohannes senior olim conditurus, a Baiazite tyranni abavo vetitus est. vere autem iam

ἐπὶ τὴν Πελοπόννησον ὤρμησε, καὶ πρῶτον Κόρινθον ἔαχεν ἄνευ πολέμου. μαθόντες οὖν οἱ δεσπότες τὸ γεγονός, ὁ μὲν Θωμᾶς πρὸς Ἰταλίαν ἐχώρησε σὺν γυναικὶ καὶ τέκνοις, ὁ δὲ Δημήτριος παρεδόθη ἑκὼν καὶ προσεκύνησε τῷ τυράνῳ. παραλαβὼν οὖν πᾶσαν Πελοπόννησον καὶ ἐγκαταστήσας ἀρχηγούς καὶ ἡγεμόνας αὐτὸς εἰς τὴν Ἀδριανοῦ ὤρμησε, φέρων μετ' αὐτοῦ πανοικί τὸν Δημήτριον, ἄγων σὺν αὐτῷ καὶ τοῦς C τοῦ παλατίου καὶ τοῦς λογάδας καὶ εὐτυχεῖς πάσης Ἀχαιᾶς Λακεδαιμονίας καὶ τῶν λοιπῶν ἐπαρχιῶν. τοὺς δὲ τῶν Ἀλβανῶν προύχοντας πάντας κατέσφαξεν, οὐκ ἄλλο τῶν πολι-
 V. 154 χνίων εἰσας πλὴν Μονεμβασίαν, καὶ τοῦτο ἄκων καὶ μὴ βουλόμενος. τὴν δὲ διὰ θαλάσσης τῶν τριήρων πρὸς ἐχθρούς εἰσβολὴν, ἐν Αἰγαίῳ πελάγει διὰ τῶν Κυκλάδων νήσων ἔπειτα τὸν ἀριθμὸν ὡς ῥπ̄ διήρεις καὶ τριήρεις, μηδὲν ὠφεληθέντες. μετοικίσας ἐκ τῆς Πελοποννήσου φαμελίας δισχιλίας δῆπον καὶ 15 παῖδας ἰσαρίθμους, τοὺς μὲν παῖδας εἰς νεόλεκτον στρατὸν κατεγράψατο, τὰς δὲ οἰκίας ἐν τῷ τῆς πόλεως μέρει κατέθετο. αὐτὸς οὖν τὸν χειμῶνα ἐν Ἀδριανουπόλει καὶ Κων-
 D σταντινουπόλει διῆγε πῆξας ναῦν ὑπερμεγέθη καὶ δομῆσας θέατρον ἐν τῇ πόλει, ὃ καὶ βεστιοπρατήριον λέγεται καὶ Περ-
 20 σιστὶ πεζεστάνιον ὀνομάζεται.

Ἐν δὲ τῷ ςϛ̄ῖῖ ἔτει ἐποίησε στόλον τριήρων καὶ διήρων μέχρι που τὰ σ̄ καὶ νῆας ι'. αὐτὸς δὲ τῷ ἔαρι τὸν

invenite, contractis coplis in Peloponnesum movit. Corinthum citra belli discrimen deditioe recepit. de iis quae gerebantur certiores facti despotae, alter, Thomas, Italiam cum uxore et liberis petit, alter, Demetrius, tyranno sponte se permisit et eum veneratus est tota ergo Peloponneso subacta eique praefectis impositis Adrianopolim revertitur; Demetriumque cum tota eius domo ceterosque palatii officiales secum abducit; primores quoque ac divites ex Achaia, Lacedaemone aliisque provinciis transfert. at Albanorum proceres interfecit; nec aliam arcem integram praeter Monembasiam, etiamque invitus, reliquit. maritima autem expeditione suscepta, missis in Aegaeum mare et Cycladas insulas adversus hostes biremibus triremibusque circiter 180, cum nihil profecisset, ex Peloponneso familias bis mille totidemque pueros transportat. hi militiae tironibus adscripti; familiis pars urbis Cpoleos habitanda concessa, hiemem ipse partim Adrianopoli partim Cpoli transegit, navemque ingentis magnitudinis fabricari curavit. in urbe etiam theatrum extruxit, quod vestium forum, Persice vero Bezestan, appellatur.

Anno 6969 (Christi 1461) classem biremium triremiumque circiter ducentarum naviumque decem apparavit. labente vere fretum ipse trans-

πορθὸν διαβὰς ἤκεν εἰς Προῦσαν τῆς Βιθυνίας, μὴ ἐπι-
 σταμένον τινὸς μηδὲ νοήσαντος τὴν βουλὴν. εἶπω καὶ τε
 παράδοξον. ὁ νομοδιδάσκαλος αὐτοῦ, ὃς καὶ κριτὴς κριτῶν
 ὑπῆρχε τῷ τότε καιρῷ, θαρρήσας ὡς πρὸς τὴν πλησιότητα
 5 ἦν ἐκέκτητο πρὸς τὸν ἡγεμόνα, καὶ ὁ ἡγεμὼν πάλιν ὡς πρὸς
 τὴν εὐλάβειαν ἦν ἐδείκνυε πρὸς τὸν διδάσκαλον, τολμήσας
 λέγει τῷ ἡγεμόνι ἐπιόντων αὐτῶν κατὰ μόνας „κύριε, τὴν
 παράταξιν ταύτην τὴν διὰ ξηρᾶς καὶ διὰ θαλάσσης ἐτοι-
 μασθεῖσθαι ποῦ κελεύεις φέρεσθαι;” ὁ δὲ ὀργίλως πῶς ἐμβλέ- P. 193
 10 πῶς εἰς αὐτὸν ἔφη „ἴσθι, ὦ οὔτος, εἰ ἤδειν ὅτι ἐκ τῶν τοῦ
 πάγωνός μου τριχῶν θριξὶ μία ἀπελάβετό μου τοῦ μυστηρί-
 ου, ἀποσπάσας ἂν αὐτὴν πυρὶ παρέδωκα.” τοσοῦτον κρυ-
 ψίνους ὁ ἀνὴρ καὶ ὀργίλος. φοβηθέντες πάντες οἱ οἰκοῦντες
 ἐν τε τῷ Ἀνκοστομίῳ Βλάχοι, ἀλλὰ δὴ καὶ Καφᾶς Τραπε-
 15 ζοῦς καὶ οἱ Σινοπιῆς, αἱ τε νῆσοι τοῦ Αἰγαίου πελάγους,
 Ῥόδος καὶ τὰ πέριξ αὐτῆς νησίδια, Χίος καὶ Λέσβος, εἰ καὶ
 τελοῦντες ἦσαν, ἀλλὰ τὴν ἀκαταστασίαν αὐτοῦ γινώσκοντες
 ἐτρόμαξαν. ὁ δὲ ἡγεμὼν ἀπύρας ἀπὸ Βιθυνίας ἦλθεν εἰς
 Ἀγκύραν τῆς Γαλατίας, κάκει τὰς σκηνὰς πήξας, ὁ τῆς Σι-
 20 νωνίπρας ἡγεμὼν στεῖλας τὸν υἱὸν αὐτοῦ μετὰ πλείστης δωρο- B
 φορίας, καὶ προῦπαντήσας αὐτῷ δουλικῶς προσεκύνησεν. ὁ
 δὲ ἐπέδεδεξατο τοῦτον ἀσμένως, καὶ τὰ τῷ ἰδίῳ πατρὶ μνη-
 θησόμενα τούτῳ ἀπήγγειλε, καὶ αὐτὸν ὡς ἄγγελον τῶν ῥηθη-
 σομένων πάντα κατεῖπε, λέγων „ἀνάγγειλον τῷ πατρὶ σου

vectus Prusam Bithyniae venit, cunctis consilii eius ignaris; circa quod
 mirabile quoddam referam. doctor legis ipsius, qui et iudex iudicum
 eo tempore erat, familiaritati, quae ipsi cum principe intercedebat,
 reverentiae etiam ab eo sibi exhibitae confisus, cum solus ei ad-
 esset, audacter sciscitatur: „domine, hunc exercitum terra marique
 instructum quo movere iubeas?” ille iratus eum intuetur, dixitque:
 „heus tu, hoc a me disce: si mihi constaret barbae meae pilum unum
 arcani mei conscium esse, avulsum eum igne me crematurum.” tam
 dissimulatus ac iracundus natura erat. huius expeditionis fama, non
 solum qui Lycostomium incolunt Walachi, sed et Caphatini, Trape-
 zuntii, Sinopenses et Aegaei maris insulae, Rhodus parvaeque ei
 circumiectae territi erant. Chios etiam et Lesbos, quamvis vectigales,
 eius inconstantem ac levem animum reformidabant. princeps
 Bithynia discedens Ancyram Galatiae petit, ubi castra cum posuis-
 set, Sinopes principis filius cum donis quamplurimis ad eum a patre
 missus, servili eum more veneratur. comiter a principe susceptus,
 quaecumque patri suo ab illo asserenda erant, nuncii munus ipse
 apud parentem obiturus audivit; quae eiusmodi fuere: „patri tua

ὅτι τὴν Σινώπην βούλομαι, καὶ εἰ μὲν ταύτην ἐλευθέρως παρᾶσχοι, κἀγὼ χαριέντως ἀνταποδίδω αὐτῷ τὴν ἐπιურχίαν τῆς Φιλιππουπόλεως, εἰ δὲ οὐ, ἔρχομαι ταχύν.⁶ ὁ δὲ στόλος διὰ τῆς θαλάσσης τῆς Ποντικῆς ἐφθασεν ἐν Σινώπῃ. ὁ υἱὸς δὲ τοῦ Ἰσμαὴλ ἡγεμόνος τῆς Σινώπης ἦλθε πρὸς τὸν πατέρα αὐτοῦ, καὶ ἀνήγγειλεν αὐτῷ πάντα τὰ λαληθέντα C παρὰ τοῦ τυράννου. ὁ τυράννος δὲ μωθῶν τὴν ἀνάβασιν τοῦ στόλου γεγονυῖαν ἐν Σινώπῃ, καὶ αὐτὸς διὰ Ξηρᾶς εἰς αὐτὴν ᾤδευεν. ὁ δ' Ἰσμαὴλ ἀπορήσας ἐξῆλθε τῆς Σινώπης, καὶ προῦπαντήσας αὐτῷ καὶ δουλικῶς προσκνήσας, ἀσπασίως αὐτὸν ὁ τυράννος ὑπεδέξατο, κελεύσας πάντας τοὺς θησαυροὺς αὐτοῦ λαβεῖν καὶ ἵππους καὶ ἡμιόνοους καὶ κμηλούς, καὶ ἄλλο εἴ τι ἐν τοῖς αὐτοῦ ταμείοις ἐπέκτητο, καὶ μὴ προσπαῦσαι τίς τι τῶν αὐτοῦ. τὴν Σινώπην οὖν καλῶς ἐγκатаστήσας καὶ ἡγεμόνα ἕνα τῶν δούλων αὐτοῦ χειροτετήσας¹⁵ αὐτὸς εἰς τὰ τῆς Ἀρμενίας ἐνδότερα ἐχώρει. ὁ δὲ προρη-
D θεις Οὐζοῦν Χασάν ἡγεμὼν εἰς τὰ τῆς Περσίδος ὄρια ἐπᾶνω ὁρέων σὺν τοῖς αὐτοῦ διέτριβε, μὴ ἔχων ἰσχὺν καταπρω-
ωπῆσαι τῷ τυράννῳ. περάσας δὲ τὴν Ἀρμενίαν καὶ διαβάς τὸν Φάσιδα ποταμὸν χώρας τὰς μὲν εἶλε τὰς δὲ οὐ δυνθεῖς²⁰ παρέδραμε, καὶ τὰ Κανκάσια ὄρη μετὰ πολλοῦ τοῦ κόπου καὶ τῆς ὑστερήσεως τῶν ἀναγκαίων ἀναβὰς κατῆλθεν εἰς Κόλχους. καὶ δὴ εἰς Τραπεζοῦντα ἀνελθὼν πέμπει τῷ βασιλεῖ Τραπεζοῦντος ἐκ τῶν δύο ἐλέσθαι τὸ κρεῖττον, ἢ κα-

7. ὁ deceat P.

nuntia Sinopem ma velle: qua si sponte, nec vi coactus, deceat-
serit, Philippopoleos praefecturam ipsi donabo. sin minus, brevi ve-
niam." classis interea Pontico mari Sinopem advenit. filius Ismaelis
Sinopes principis ad patrem profectus tyranni verba omnia retulit.
classem vero Sinopem appulisse tyrannus certior factus, terrestri
quoque itinere eo contendit. Ismael animi anceps, Sinope obviam
ei egreditur ac submisso adorat. a tyranno benigne susceptus, iur-
susque omnes thesauros suos auferre, equos, mulos, camelos ceteraque
asportare, quaecunque in horreis et penu habebat; omnesque
de illis quidquam contrectare vetiti. rebus ergo Sinopensibus recte
constitutis, praetore urbi uno mancipiorum suorum imposito, Arme-
niae interiora petit. interea praedictus princeps Usun-Hasan Persidis
fines montanos cum suis occupaverat, viribusque inferior quam ut
acle concurrere cum tyranno posset, illic tempus transigebat. per-
grata Armenia Phasique flumine superato regiones quasdam debella-
vit ille; alias cum subigere non potuisset, transcurrit. montem Cau-
casum multo labore, cibarium et necessarium penuria artatus

ραδοῦναι τὴν βασιλείαν τῷ τυράνῳ ἄνευ ζημίας αὐτοῦ τι- V. 155
 νος ἐκ τῶν ὑπαρχόντων αὐτῷ θησαυρῶν, ἀργυροῦ χρυσοῦ
 χαλκοῦ καὶ παντοίου εἶδους ἄλλου, δούλων τε καὶ δουλίδων
 καὶ πάσης ἄλλης κινητῆς ὑποστάσεως, ἣ σὺν τῇ βασιλείᾳ καὶ
 5 ταῦτα πάντα καὶ τὴν ζωὴν ἀφαιρεθῆναι. ἀκούσας δὲ ταῦτα P. 194
 ὁ βασιλεὺς ἐξελθὼν πανοικί προσεκύνησεν. ἦν γὰρ ὁ στόλος
 πρὸ πολλῶν ἡμερῶν ἀπάρας ἀπὸ Σινώπης εἰς Τραπεζοῦντα,
 ἀλλὰ καὶ πολεμῶν καθ' ἑκάστην οὐδὲν ἦνυσεν, ἕως ὃ τυράν-
 νος διὰ ξηρᾶς κατήντησεν. ἐξελθὼν δὲ ὁ βασιλεὺς σὺν γυ-
 10 ναικί καὶ τέκνοις προσεκύνησεν· ἦν δὲ οὗτος Δαβὶδ ὁ Κο-
 μνηνός, υἱὸς Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ καὶ ἀδελφὸς Ἰωάννου
 Κομνηνοῦ τοῦ προβεβασιλευκότος. στείλας δὲ αὐτὸν ἐν Κων-
 στατινουπόλει σὺν ταῖς τριήρεσι παγγενί μὲ ἐτέρους θεῖους
 καὶ ἀνεπιούς αὐτοῦ, καὶ σὺν τοῖς ἄρχουσι καὶ εὐγενέσι τοῦ Β
 15 παλατιῦ, φέρων ὃ καθείς τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ ἄνευ τῶν
 ἀκινήτων. αὐτὸς δὲ τὰ τῆς Τραπεζοῦντος καλῶς διοικήσας
 ἐπανεστράφη, χρόνον τέλειον πληρώσας εἰς τὴν ἀποδημίαν
 αὐτήν.

Ἐν δὲ τῷ 570' πέμπει πρὸς τὸν βειβόδα Βλαχίας ἀπο-
 20 κρισιάριον μηνύων αὐτῷ τὰ ἐλθεῖν ἐν τάχει εἰς προσκύνησιν,
 ἔχων καὶ φέρων σὺν αὐτῷ παῖδας φ' καὶ τὸ κατ' ἔτος διδόν-
 μενον τέλος ἡγοῦν χρυσίνους χιλιάδας δέκα. αὐτὸς δὲ ἀπο-

13. ἐτέρους] ἐκτρούς Bullhaldus.

superavit, Colchoaque devenit. Trapezuntem cum accessisset, illius
 imperatori per nuntium duorum alterum, quod melius esset, eligen-
 dum proponit, aut omnibus thesauris suis argenti, auri, aeris cete-
 rarumque rerum, servis etiam et ancillis, omnique alia suppellectile
 integris, imperium tyranno relinquere; aut cum imperio ista omnia
 cum vita amittere. his auditis imperator urbe exit illumque adorata
 classis multis iam diebus Sinope solverat, et Trapezuntem appulsa
 quotidianis praeliis urbem frustra tentaverat, donec tyrannus terre-
 stri itinere eo venisset. urbe itaque imperator, uxore ac liberis co-
 mitantibus, excessit et illum veneratus est. David Comnenus appel-
 labatur, Alexii Comneni filius, Iohannis decessoris sui frater. cum
 tota gente sua, soceris, avunculis et nepotibus suis, cumque palatii
 nobilibus et proceribus, singulis suppellectilem suam secum auferen-
 tibus, immobilibus bonis relictis, Cpolim trirēmibus vectus est. Me-
 hemetes Trapezuntis rebus rite compositis, anno toto in illa expe-
 ditione transacto, reversus est.

Anno 6970 (Christi 1462) Walachiae Vavodae per apocrisiarium
 iniungit, ut ad se venerandum cito veniat, et adolescentem de-
 quingentos adducat, annumque tributum aureorum nummorum de-
 cem millia afferat. respondet Walachus aureos se solvendo paratos

κρίνατο, τοὺς μὲν χρυσίνοὺς ἐτοίμοις ἔχει τοῦ δοῦναι, τοὺς δὲ παῖδας οὐ δύναται, τὸ δὲ αὐτὸς εἰς προσκύνῃσιν καὶ τοῦτο ἄδυνατώτερον. ταῦτα ἀκούσας ὁ τύραννος ἠγριώθη, καὶ **Κ**σιτεῖλας ἕνα τῶν ἐπιφανῶν σὺν ἐνὶ τῶν γραμματέων αὐτοῦ εἶπεν „ἀγάγετέ μοι τοὺς φόρους, καὶ περὶ τῶν λοιπῶν ἐγὼ σκέφομαι.“ οἱ δὲ ἐλθόντες καὶ τῷ **Β**λάχῳ τὰ μνησθέντα δηλώσαντες, πρῶτον αὐτοὺς ἐν πάλαις καθίστησιν, θάνατον ἀκίνδρωπον ὀδυνηρὸν καὶ ἀσχήμονα. εἶτα περάσας σὺν δυνάμει κατέδραμεν ἐν τοῖς μέρεσι **Δ**ύστρας, καὶ πολλὸν λαὸν σαρφετώδη λαβῶν, ἐν **Β**λαχίᾳ περάσας πάντας τὸν αὐτὸν θάνατον τῶν πάλων τὴν ζωὴν αὐτῶν ἐξεμέτρησε. καὶ τῶν ἄκρων ἐκείνων εἰς ἀρχηγὸς τοῦ τυράννου θέλων δεῖξαι ἀριστείαν **Β**τινά, περάσας εἰς **Β**λαχίαν σὺν χιλιᾷσι δέκα **Τ**ούρκων, καὶ συμβαλῶν αὐτοῖς ὁ **Β**λάχος οὓς μὲν ἐν πολέμῳ κτείνας ἔπεινεν, οὓς δὲ ζῶντας ἤγρευσεν, πάντας τῷ τοῦ πάλου θανάτῳ, καὶ τὸν ἀρχηγὸν αὐτῶν **Χ**αμζᾶν πικρῶς κατεδίκασεν. τούτων ἰσθμῆς ὁ τύραννος καὶ πλήρης σκοτοδινίας καὶ ζᾶλης τυχῶν, ἀπαυταχοῦ συναθροίσας δυνάμιν ὑπὲρ τὰς ὀν' χιλιάδας, τῷ καιρῷ τοῦ ἔαρος ἐξελθὼν ἐκ τῆς **Ἀ**δριανοῦ ἦλθεν εἰς **Δ**άουβιν, κατέει τὰς σκηνὰς πῆξας ἔστη ἕως οὗ πᾶσα ἡ δύναμις εἰς ἐν σῶμα γένηται. ὁ δὲ **Β**λάχος καὶ αὐτὸς πάντας τοὺς ὑπ' αὐτὸν εἰς κλεισούρας καὶ δενδρώδεις τόπους μετοικίνας, καὶ τοὺς κύμπους ἐρήμους ἀφείξ, καὶ ζῶων παντοίων τὰ γένη

habere, adolescentes tradere non posse; minus etiam se ipsum ad adorandum posse venire. his auditis tyrannus exasperatus, procerum quendam comite adiuncto secretario mittit, mandatque ut tributum offerant: ceteris se prospecturum esse. isti cum in Walachiam perrenissent, quae in mandatis habebant, Vaivodae exponunt. illo comprehensus mortis inhumano, acerbo turpique genere, pabo per anum transfixus affecit. superato deinde Danubio copiis secum ductis in Dystrae regionem excurrit, turbamque infimae plebis captivam in Walachiam traiecit; quos omnes eodem mortis genere plecti iussit. finibus illis a tyranno quidam dux praefectusque constitutus, egregio aliquo facinore fortem se ac bellicosum approbare cupiens, ductis Turcorum decem millibus in Walachiam traiecit. cum istis Walachus manibus consertis partim interaerione delet, partim vivos capit; quos omnes cum duce Hamza acerba pali poena necavit. his compertis animi vertigine et aestu circumactus tyrannus, copias undeque ad CL militum millia contrahit. per tempus verum Adrianoi profectus ad Danubii ripam venit; ibique castris positus, donec universae copiae se coniunxissent, substitit. Walachus interea omnes subditos suos in arta loca silvisque obsita migrare iussit. agrisque vastatis pecudes ceteraque animalia ad partes interiores,

ἐν ταῖς ἐνδοτέροις ἐλάσας ὀρίοις τοῖς πρὸς Ἀλανοὺς καὶ Οὐν- P. 195
 νους, αὐτὸς ἐν ὄχυροῖς ἄλσεσι καὶ δασέσι τόποις σὺν τῇ ἐπ'
 αὐτὸν στρατιᾷ διημέρευεν. ὁ δὲ τύραννος περῶσας τὸν Λά-
 νουβιν καὶ ἐπέκεινα ζ' ἡμερῶν τόπον ἀνύσας οὐχ εὔρε το
 5 οἰονοῦν, ἢ ἄνθρωπον ἢ ζῶον τὸ τυχόν, ἢ τῶν τροφίμων τε
 ἢ ποτίμων. φθάσας οὖν ἐν τινι τόπῳ λιβαδιαίῳ καὶ εὐθέτη
 ὄρᾳ πάλους πεφυτευμένους μυριαριθμούς, βρίζοντας ἀντί V. 156
 καρπῶν νεκρὰ σώματα, καὶ τὸν Χαμζῦν ὃν προείπομεν, ἐν
 μέσῳ μετὰ βυσσίνων καὶ κοκκίνων ὧν ἐφόρει πεπερονημένον
 10 ἐν τῷ πύλῳ. ἰδὼν οὖν τὴν ἀπειλὴν ταύτην ὁ τύραννος ἔξε- B
 πλάγη, καὶ τῇ νυκτὶ φοβηθεὶς, ἐν ἣ ἔπηξε τὰς σκηνάς, τά-
 φρους ἀνήγειρε, καὶ ἐν μέσῳ τῶν τάφρων ἔκειτο. ὁ δὲ Βλά-
 χος ὀρθρίσας καὶ τοὺς ὑπ' αὐτὸν καλῶς συνταξάμενος ἔτι
 σκοτίας οὔσης κατῆλθε, καὶ τὸ δεξιὸν μέρος τοῦ φοσσαίου
 15 τυχὸν εἰσηλθὲν ἐξυίφνης, καὶ ἕως πρῶτ' ὑπὲρ ἀριθμὸν κατέ-
 κοψε. καὶ πολλοὶ τῶν Τούρκων ἀλλήλους ἐφόβονον, ἕως οὗ
 ἡμέρα διηγύασε. πρῶτας δὲ γενομένης οἱ μὲν Βλάχοι εἰς
 τὰς μάνδρας αὐτῶν εἰσελθόντες ἐκοιτύσθησαν, ὁ δὲ τύραν-
 νος ἐγευθεὶς καταρχυμένος καὶ περῶσας τὸν Λάνουβιν ἤκεν
 20 εἰς Ἀδριανούπολιν.

Ἐν δὲ τῷ 570ᾶ ἔτι στόλον ἀπαρτίσας τριήρων καὶ διήρων
 ἑξήκοντα καὶ νῆας ζ' κατῆλθεν ἐν τῇ νήσῳ Λέσβῳ Σεπτεμβρίῳ C
 μηνί, καὶ αὐτὸς διὰ ξηρᾶς σὺν δυνάμει. ἐλθὼν οὖν ἤτησατο τὴν

Alanorum Hunnorumque fines abegit; se vero .et exercitum intra sil-
 vas densas et munitas continuit. at tyranno Danubium transvecto,
 septemque dierum iter emenso, nec homines nec pecora occurrerunt,
 nulla cibaria, ne potus quidem, inventa. cum vero in locum irri-
 guum et opportune situm pervenisset, palos innumeros erectos con-
 spicit, fructuum vice cadaveribus graves; in omnium medio Hamzam
 byssinis ac coccineis vestitum paloque transfixum. hoc portento ty-
 rannus territus, nocte ipsa, qua castra metatus est, fossis circumduc-
 tis intra se continuit. Walachus mane copias in aciem dispositas
 ante diluculum deduxit; et cum ad castrorum dextrum cornu casu
 delatus fuisset, subito in ea irrupit, et donec dies appeteret, Tur-
 corum ingentem stragem caesis innumeris edidit. Turci in tenebra-
 rum caligine trepidi, mutuis vulneribus se confodere. ubi illuxit,
 intra castra sua Walachi recepti iis se continuere. tyrannus castris
 tum motis turpiter recedens et Danubium transvectus Adrianopolim
 regreditur.

Anno 6971 (Christi 1462) classe triremium LX naviumque VII
 instructa, mense Septembri in insulam Lesbium movet: ipse terre
 stri itinere copias adducit. insulam a Nicolao Gateluzo, qui ei tunc

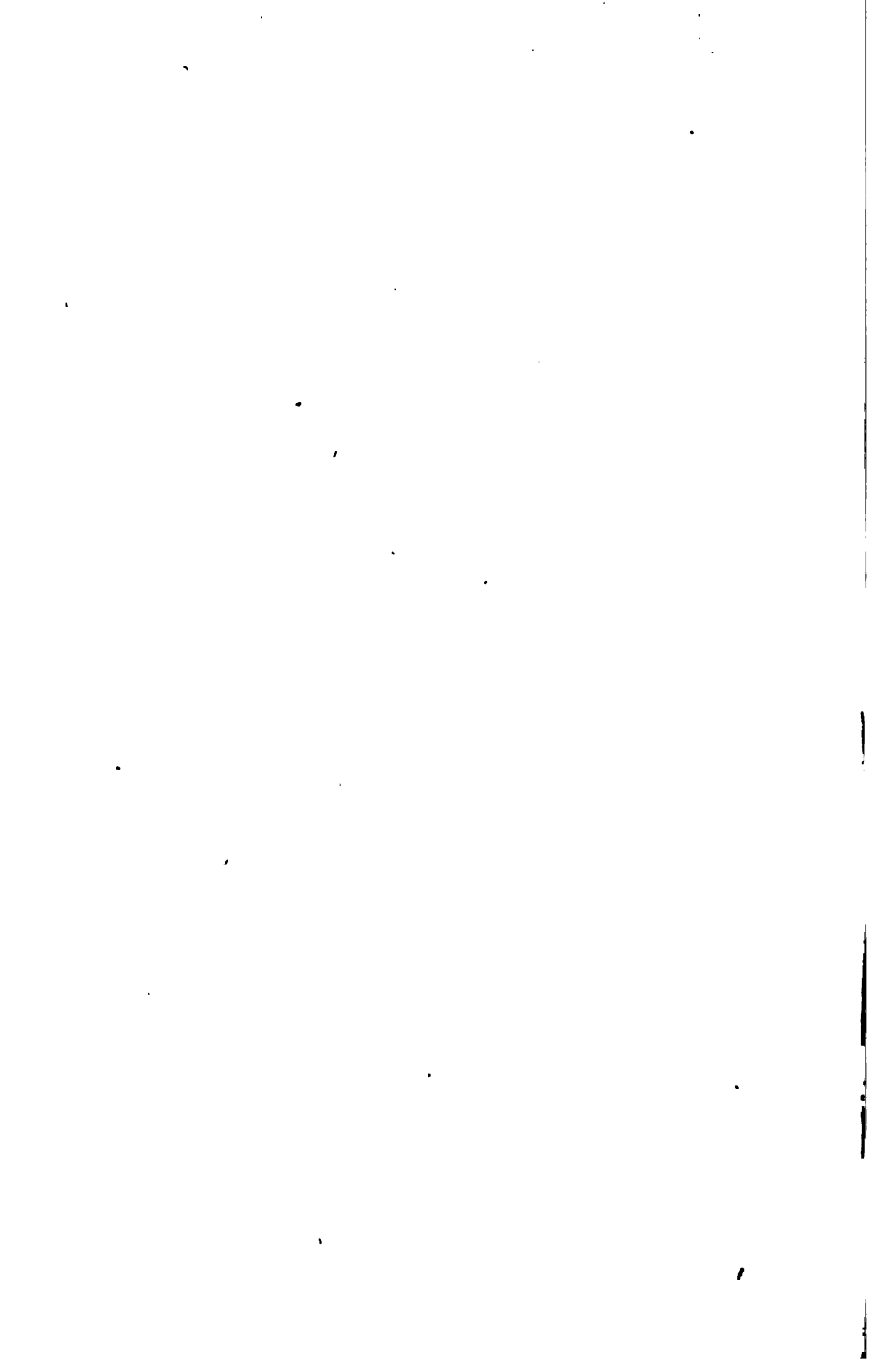
νῆσον παρὰ τοῦ κρατοῦντος Νικολάου τοῦ Γατελοῦζου, ὃς
 ἐπῆρχεν ἀδελφὸς Δομνίκου τοῦ προσηγορευσατος, τὸν δὲ
 ὁ ῥηθεὶς Νικόλαος κατήγαγε τῆς ἡγεμονίας καὶ ἀπέκρινεν,
 αὐτὸς δὲ ἡγεμὼν κατέστη τῆς Λέσβου τέταρτον ἄγων ἔτος
 ἐν τῇ ἡγεμονίᾳ. ὁ δὲ Νικόλαος ἀσφαλῶς τὴν Μιτυλήνην ἐν
 τε πολεμικαῖς παρασκευαῖς καὶ ὁρμάτων πληθῦν καὶ τάφρων
 βοθρῶν καὶ χωμάτων ἀνορύξει κατασκευάσας, μέσσην ἐκά-
 θητο σὺν πολεμισταῖς πλείστοις ὑπὲρ ἀριθμὸν χιλιάδων πέν-
 δεκα, καὶ συρφετῶδη λαὸν σὺν γυναιξὶ καὶ παιδαρίοις ὑπὲρ
 ἀριθμὸν χιλιάδων κ', περάσας οὖν ὁ τύραννος ἀπὸ τοῦ
 Ἁγιασματίου καὶ ζητήσας τὴν πόλιν σὺν τῇ νήσῳ, ἀπεκρίνα-
 το ἃ Νικόλαος „οὐκ ἔστι δυνατόν παραδοῦναι τὴν πόλιν καὶ
 τὴν νῆσον, εἰ μὴ πρῶτον αὐτοὶ πολεμικῶ νόμῳ κτανθῆσονται.”
 τότε πάλιν τὴν περαιάν διαβάς ὁ τύραννος ἀφῆκε τὸν αὐτοῦ
 βεζύριον Μαχμὺντ τοῦ πολιορκεῖν Μιτυλήνην. καὶ δὴ τὰς
 πετρεθόλους σκευὰς ἀπικρὸν παρεστήσας καὶ πετροβολῶν τὸ
 ἐν μέρος τῆς πόλεως τὸ λεγόμενον Μελανούδιον κατὰ γῆς
 ἔσφιψεν, ὁμοίως καὶ ἐξ ἄλλων μερῶν τοὺς προμαχώνας καὶ
 πύργους. ὁρῶντες οὖν οἱ ἐντὸς

dominabatur, sibi dedit poscit. hic Dominici decessoris sui, quem
 ditione spoliatum laqueo necaverat, frater erat, quartusque annus
 ab occupata dominatione agebatur. Nicolaus Mitylenes securitati
 prospexerat; machinis bellicis omnis generis instructam armatorum
 valido praesidio firmaverat: fossis profundis aggeribusque munierat:
 eius moenibus cum quinque militum millibus pluribusve, turbae
 quoque plebeiae, adnumeratis mulieribus ac pueris, viginti millibus
 se tutabatur. cum ab Hagiasmatio in insulam traiecisset tyrannus,
 urbemque et insulam postulare, respondit Nicolaus, illas se tradere
 non posse, nisi praeliando ipse suiue militea prius occubissent.
 hoc reddito responso in continentem remeavit tyrannus, et Vexirum
 Mahmut obsidioni ac oppugnatione Mitylenes praefecit. qui tormentis
 moenia ita quassavit, ut eorum pars, quae Melanudion appellatur,
 conciderit, in aliis etiam locis propugnacula et turres in solum cor-
 ruerint. oppidani his animadversis

DUCAE HISTORIA

ITALICE

INTERPRETE INCERTO.

DUCAE HISTORIA

ITALICE

INTERPRETE INCERTO.

Da Adam primo homo, formato da dio, infine al tempo Ed. Bonn. de Noe, nel qual fo el diluvio, sono state dece generatione. p. 10 la prima de Adam; la qual descese da dio. Da poi docento trenta anni fo la seconda generation de Seth, descesa da Adam. Dapoi doxento zingue anni fo la terza generatione de Enos, da Seth. Dapoi cento nonanta anni fo la quarta generation de Caynan, da Enos. Dapoi cento settanta anni fo la quinta generation de Malalehel, da Caynan. Dapoi cento sexanta cinque anni fo la sexta generatione de Iared, da Malalehel. Dapoi cento sexanta doi anni fo la septima generatione de Enoch, da Iared. Dapoi cento sexanta zingue anni fo la octava generation de Mathusalem, da Enoch. Dapoi cento sexanta septe anni fo la nona generatione de Lamech, da Mathusalem. Dapoi cento octanta octo anni fo la decima generatione de Noe, descesa da Lamech. Et essendo Nos de anni sexcento, fo el deluvio de l'aqua sopra la terra. Si che se numera da Adam infine al diluvio anni doi milia docento quaranta doi. Et similmente dal diluvio infine ad Abram forono dexe generatione, anni mille centovintuno. Abraham era de anni septanta zingue, quando partì da Moesopotamia et andò ad habitare in la terra Canaham; et lì demorando anni vinti zingue, li nacque el suo figliol Isahac. Elqual habbe doi fioli Esau et Iacob. Et essendo Iacob de etade de anni cento et trenta, descese con i soi do-11 dexe fioli in Egiptu, et con settanta zingue nevoti. Ma Abraham con la sua progenie come forestiero habitò in la terra Canahan anni quatrocento trenta trè. Et multiplicando le generatione de progenie in progenie, tanto el numero crebbe, che factò el censo, forono dinumerati sei cento milia de dodici tribù de dodeci fioli de Iacob; di quali XII

fioli questi sono i soi proprii nomi, Ruben, Symeon, Levi, Iudas, Isahar, Zabulon, Nephtalim, Gad, Aser, Dan, Ioseph et Beniamin. De Levi descեսeno Aron et Moises; di quali Aron fo dedicato ad sacerdotio, Moises al principato. El quale l'octuagesimo anno de la sua vita passò el mar rubro, et menò fora de lu Egipto da le man de Pharaon el populo de dio. Questo Moises fo molto grato ad l'altissimo et ingrande stato nel populo suo, et regnò nel tempò de Inacho, primo rè de Argivi. Et per questo se cognosce i Zudei esser stati primi et più antichi che li Greci. Demorando adunque i Zudei nel deserto anni quaranta, et dominati da Iesù Navi anni vinti cinque et da Zudici anni quattrozeto zinquanta quatro, fine al regno de Saul primo rè apresso de Zudei. Nel primo anno del regno de Saul nacque el grande David. Si che se numera da Abraham fine a David generatione quattordexe, anni mille vinti quatro. Et da David fine ala transmigration de Babylonia foron generatione quattordexe, anni sei cento nove. Et dala transmigration de Babylonia fine a Christo nostro redemptore forono generatione quattordexe, anni ¹²cinquezeto quatro. In summa havemo computato secondo la sequentia de li anni de Adam primo nostro parente fine a Christo anni cinquemilia cinquecento: dala dominica incarnation fine al grande Constantino anni trecento dexeocto, et dalo imperio del grande Constantino fine a l'imperio de Iustiniano imperador forono anni dozentodexe. Nel tempo de questo imperadore fo edificato el grande tempio de Sancta Sophia. Da l'imperio de Iustiniano infin'a l'imperio de Constantino et Erine sua matre anni docentosexanta. Dalo impero de Erine infine ad Alexio Comino anni docento nonanta cinque. Alexio veramente imperò anni trenta septe et mesi quatro; Zoanni suo fiolo anni vinti quatro, mesi octo; Manuel figliol de Zuanne anni trenta septe, mesi nove. Alexius figliol de Emanuel, et Andronico, che uccise Alexio, dominaron anni trè. Summa in tutto l'imperio di Comini anni cento uno. Dapoi Andronico dominò Isacchio Angelo anni nove, mesi octo; Alexio Angelo, fradelo de Isacchio, anni nove; Duchas Murzuflos mesi do. Summano da la creation del mundo fine a l'imperio del Duchas, nel qual imperio fo presa Constantinopoli da Venetiani, anni seimilia sexcento dodeci, a dodeci de Aprile, zorno secundo della sexta septimana del ¹³dezunio. Dapo la presa de Constantinopoli imperò Theodoro Laschari in Nichiea anni dieceocto. Zuanni Duchas Vathazi, zenero de Theodoro Laschari, imperò in Magnesya, la quale è in Syphilo, anni trenta trè. Theodoro Laschari suo fiolo imperò anni quatro. Zuanni Laschari, el qual avanti la sua coronatione fo excecato da Michaele Palleologo et fo cacciato

da l'imperio. Imperante Michael Paleologo, nel terzo anno del suo imperio, i Venetiani per decreto del gran consiglio restituirono Constantinopoli ad Michel Paleologo imperadore. Fine a l'imperio de questo imperadore la Asia minore, Paphlagonia, Mysia, Bithynia grande, Phrygia et Phrygia Capathyani, Caria et parte de Cilitia, Lidia tutta erano ancor sotto l'imperio di Greci. Ma i Turci, i quali zà comenzavano invadere l'imperio di Graeci, habitavano oltra Lycaonia, Cappadocia, Galatia, Pamphilia, Armenia, Elenopodon, Pisidia, Litia, Syria Concava et altri lochi. Dominò Michael Paleologo anni vinti quatro. Dopo Michael el suo figliolo Andronico Paleologo successe et imperò anni vinti trè. Nel tempo de questo imperador Andronico Epheso metropoli de Asia et la eparchia de Caria furono prese da Mandachia, uno di capetani di Turchi. Et Lydia da Atis fine a Smyrne, et Magnesia perfine a Pergamo con tutta la eparchia de Magdon fo presa da Sarcahan. Tutta Phrigia fo presa da Carmian. L'altra Phrigia, che se chiama la grande, da la città de Axu, fine ad Hellesponto, presa fo da Charsi. Bithynia tutta et parte de Paphlagonia fo presa da Othoman. Questi furono i primi capitanei Turchi che condussero le zente Turchesche contra l'imperio di Greci. Questi furono i primi apparitori, i primi antesignani, i quali le treze d'oro prima et poi la testa tagliaro ala regina del mondo, ala figliola de l'anticha Roma et sposa del grande Constantino imperadore. Questi furono i primi che cominzarono profanare et adulterare la intemerata sposa de Misser Iesu Christo, la sacra et sancta chiesa patriarchal de tutto l'oriente, el sacro et sancto tempio dela sancta Sophia de lu eterno dio. Questi sono stati i primi invasori, i primi vastatori de tanti populi, de tanti citade, de tanti regni, et ultimamente de tutto l'imperio orientale di Christiani. O dolore inconsolabile! o vergogna ineffabile! o pianto eterno! o apostolo et vicario de Iesu Christo! o imperador de Romani! o regi et principi Christiani! o Christianissimo tutto! Chè pensate voi? Chè guardate? chè spectate più? Non vedete me, che solea esser regina del mundo? hor son facta serva de servi. Non vedete voi ch'el fiol del falso propheta sede et regna nel mio loco? Non vedete voi che la fede sancta et la evangelica leze ala età vostra mancha? Se de me non havete compassione nè cordoglio, al men da me prendate exempio, et de voi stessi vengavi pietade. Dopo Andronico Paleologo, figliol de Michael, successe Michel Paleologo, suo fiolo, questo dominò... Dopo Michael imperò Andronico chiamato vecchio anni tredecim. Dopo Andronico successe Zuanne suo fiolo, el qual remase pupillo sotto la doctrina et governo de Zuanne Ca-

thacusino, homo de animo grande et sapientia incomparabile. Nel tempo de questo Zuanne imperadore i Torci comenzarono a passar per la Helesponto da Asia in Europa. Da Asia passò Omur con grande stolo de Turci; elquale dominava Smyrna, Epheso et altri lochi circumvicini in Asia minore. Da Prusia passò Orchan, nevote de Othoman. Et passate queste zente barbare, come latrocinatori, guastarono tutto'l Chieroniso et tutte le terre maritime de Tracia senza paura et senza contrasto de hoste veruna. Discorseno fine al Didimoticho et verso la città fine in Silveria, subiugando tutta Tracia. Nel tempo de questo Zuanne Paleologo, essendo ancora in tenera età, la isola de Asia fo presa da Zenuesi. le insule de l'Arcipelago foron prese da Latini, quali venero da Navara. Et tutto'l Peloponeso, excepto Lachiedemonia et Monovasia, et le Phochie, le quale sono in l'Egeo peligo; lequale foron prese da Ge-
 15 nuesi. In questo medesimo anno morì Orchan, lassando ducha del suo paese male aquistato el suo fiol Murath. El qual preso che hebbe le terre de Tratia per assedio, ultimamente prese Andrianopoli e tutta la Thessalia excepto Salonicho. et occupato quasi tutto l'imperio di Greci, venne in Misia et in Servya et ali monti de Tribali. Depopulando adunque de tutte le provintie le città et le castelle, le misere anime Christiane mandava per el portunno mare mediterraneo de Chieroniso in paesi diversi per la Asia grande, come la sorte cadeva, in servitù dele barbare zente, lontan da la patria et dal conspecto de cari parenti, azò che sdementicandosi del culto dela vera fede evangelica diventassino Musulmani et inimici dela sancta croce. Vedendo adunque queste cose tanto orribile et crudele, Lazaro fiolo de Stefano, dispote dela Servya, subito fece chiamare a se tutti i baroni et principali del suo imperio, et adunato el suo exercito nella grande compagnia de Cossovo de quà dal fiume chiamato Sieniza, non lonzi dala riccha città de Novamonte, luathco rè de Bosyna mandò Vlathico Vlagenichio suo nepote con XX milia valorosi combatenti in aiuto de Lazaro suo vicino et consorte. Ordinato adunque Lazaro le sue zente, et ben disposto el suo exercito, con grande animo et efficacissima oratione amoniva et confortava tutti i Christiani a combattere valorosamente et vendicare tante ignominiose offese et danni incomparabili rezevuti, overamente a morir gloriosamente per amor de Christo nostro redemptore et per defensione dela cara patria, di figlioli, di parenti, dela fede et sacra et sancta legge evangelica sotto l'insegna dela sancta croce. Dal'altra parte el duca Amorat per tante aquistate victorie non maneo superbo che potente inimico, sitibundo del sangue Christiano, ordonò el suo exercito con grande partica dele cose militari. Et

così questi doi imperadori del'uno et del'altro exercito, inimici per la leze, per la fede et per l'imperio, per el seguente zorno se deffidarono ala bataglia. O Lazaro nobilissimo, dal' alto regal sangue desceso, tu non pensavi che in altro fosse quel che in te non era, nè militia se trovasse senza virtude et senza fede. Non havevi ancora inteso che quella zente perfida non confluxe mai con exercito, nè combati mai terra senza proditione et senza inganno. Amorato più volte per sue lettere et secreti nuntii con grande offerte haveva tentato subdurre et tirare ala sua parte Milos Cobilichio, capetanio de Lazaro, homo de animo et de corpo tanto valoroso et gagliardo, quanto altro che in quel tempo se trovasse al mundo. Milos per la sua sincera carità et fede tutte le lettere de Amorato incontinentemente recevutele mostrava al suo signor dispoto; el qual aqualche excogitato fine comandava a Milos: che simulando respondesse ad Amorato ch'el suo desiderio adempir voliva. El zorno precedente a quello che seguì la iniqua et infelice bataglia, Lazaro convocati tutti i signori et principali del suo imperio, comandò che se aparechiasse una sdraviza secondo la usanza dela sua corte; in laquale, come gratioso et benigno signore, a tutti porse la sdraviza con sua mano. quando la volta toccò a Milos, se fè dar una grande taza d'oro piena de pretioso vino; la qual porzendoli disse a Milos: excellentissimo cavalier, prendi questa sdraviza, che con la taza te dono . . . sdravize per amor mio. Ma molto mi doglio che ho inteso una mala novella, che al tuo dispoto sei facto ribello. Al qual Milos, reverentemente presa la taza con chiara faza, disse: Signor dispoto, molto te ringratio della sdraviza et taza d'oro che m'ai donata. Ma molto mi doglio dela mia dubitata fede. Doman de matina, se dio darà effecto al'alto pensier mio, se cognoscerà se io son fidele o ribello dela tua Signoria. Et venuto el novo zorno ala bataglia deputato, Milos, che nella mente ben conservava le parole ch'el suo signor li haveva dicto nella sdraviza, et la sua magnanima risposta, come era zovene de spirito feroce, montò nel suo possente cavallo, inpugnando una lanza dal canto del luzente ferro, volzendo el pedale contra lu hostile exercito: come transfuga passò Sienzyza fiume; el quale l'uno dal'altro exercito destermineva: Et con alta et amichevole voze chiamava Amorato. Et siando da Turchi como amico accettato, ala turba di circostanti disse: Dove è el duca nostro Amorato? Io son Milos da sua Signoria desiderato. Menateme ala sua presenza. Secreti porto nel mio pecto, i quali ala soa Signoria sola manifestar si conviene. Conducto adunque al grande paviglion del duca, et introducto come quello che molto era sta desiderato, rezevuto con lieto volto, el du-

ca li stese el piede, che'l podesse baxare secondo la usanza del suo imperio. Milos resguardato alquanto el volto del tyrano, acceso de ira, odio et sdegno, con grande impeto prese lu a lui exteso pede, et con molta forza quello tirando col capo in terra el fece traboccare. Et subbitamente snudato uno ben forbito et acuto pugnale, che a questo fine ascoso portava, ferì Amorato in mezo al pecto, trapassandolo per mezo el core, per la qual ferita el barbaro dapoì in breve spatio finì la sua vita. El valoroso Christiano habiando el suo voto compito et de tanto inimico aquistata la gloriosa victoria, tra la attonita et perturbata turma di satrapi et di satelliti de Amorato se ficcava, or questo or quello perco-
tendo, fin che pervenne al suo cavallo, et ficcando el pede in la sinistra staffa, prima che in sella podesse salire, dalla
16 armata Zanizaria circondato el glorioso cavalier de Christo de innumerabili ferite da quella canina moltitudine fo morto. I Turci veramente dal subito et inopinato caso molto sbigottiti, et incontinente poi reassumpto l'animo, brevemente se consigliarono; et dalle cose adverse et perturbate prendendo speranza de salute, cominzarono resarcire li recevuti danni. Et in mezo el campo adornarono un tabernaculo con uno lecto de ricchi panni d'oro; sopra el qual poseno el corpo de Amorathes. I grandi pericoli poca iactura extimando, poco dio el segno dela bataglia: con orribili instrumenti bellici: intrarono como cani rabiosi in bataglia. El dispoto Lazaro, el qual mai peravanti havea conbactuto con queste fiere barbare, nè anche inteso dela morte de Amoratho et l'opera gloriosa de Milos, suo excellentissimo cavaliero, non senza formidine et paura spiegò li soi stendardi. pur nientedimeno più da necessità che da sua volontà constrecto, comandò a Vlatico Vlagenico, come havemo predicto, de rè de Bosina capitano de XX milia combatenti, primo intrasse in battaglia. El quale valorosamente et con grande impetu intrò con la sua compagnia; et rumpe tutti i Turci, che li fo a l'incontra. et girando per intrar la seconda volta secondo l'ordene dela militia, aloro fo aldita una voce la quale pertutto'l campo se sparse, che Dragrossavo Probiscio, capitano del campo del dispoto, havea rebellato et voltato le arme contra Christiani. La qual voce aldita, Vlatico Vlagenico subito voltò le spalle et con grande fuga se despartì, tormando verso Bossina con la sua compagnia. O che la novella fosse levata da Turci, homini sagacissimi, per impavrire el nostro exercito; o che così volesse i fati contrarii ali poveri Christiani per i soi peccati. Lazaro abbandonato da soi capitani, senza bataglia fo preso vivo con tutti i nobili del suo imperio, et menato al paviglion de Amorato. Et visto el tyrano, el quale con

grandissima pena per la hora extrema passava de sua vita, et inteso che Milos suo fortissimo cavaliere lu havea morto, li occhi et le mane al ciel levando devotamente disse: O alto dio, creator de tutto l'universo, senza tua voluntà in arbore non si move fronde. Poichè ala tua maiestà così piace, ch'io di me et del mio imperio sia d'ogni speranza privo, ormai recevi l'anima mia nel regno tuo; la qual de bona voglia te la offerisco, poich'io vedo lu nimico tuo, lu nimico mio, avanti ch'io mora, per man del mio cavalier finir la vita soa. Et dicte queste parole, Lazaro fo morto da i satrapi, che pui amava Amorat, et con lui insieme tutti i nobili de la sua compagnia. Et questa fo la fine de Amorat et de Milos, nobilissimo cavaliere, de Lazaro et de la sua electissima corte. Ancora le cose facte et narrate de sopra non erano intese nè cognosute nel dextro nè anche nel sinistro corno, perchè el paviglione et la statione del duca Amorato era in mezo del campo verso la coda. Solmano, fiolo primogenito de Amorato, era capitano del dextro corno, Paia-site, secondo fiolo, era capitano del corno sinistro del campo. chiamato adunque questo Paia-site dalli principi della corte de Amorato, i quali in loro lingua visirides se appellano, per esser molto atto al governo, li manifestò tutte le cose le quale tra loro havevano tenute secrete, et come era seguito el caso paterno et la victoria del dispoto Lazaro et la morte sua et de tutti sui principali. Aldite queste nove, Paia-site, dissimulando el dolore et la tristitia nel suo volto, per nome de suo padre Amorato mandò a chiamar Solmano, che era nel dextro corne, a consiglio per cose molto ardue del imperio. Solmano ignorando le cose sequite, et come molto obbediente al patre, subito venne; et venuto fo preso, et dela luce de gli ochi fo orbato da suo fratello. Paia-site poi subito da lu exercito fo appellato imperador. Era questo certamente homo molto callido, versuto, sagace et astuto, et in le cose bellicose maximamete sollicito et infatigabile, de animo forte, del corpo strenuo; de vigilie, fatighe et inedia patientissimo, inpavido et ad ogni periculo prontissimo; de Iesu Christo et della fede evangelica quanto nessuno altro de quella etade crudelissimo inimico; discipulo de Maconmeto et della leze de Arabi, et de soi comandamenti observator ardentissimo; in consigli, in facti et in ogni malitia di et nocte fine al'ultima hora de la sua vita vigilantissimo; del sangue dele mansuete pecorelle de Iesu Christo devoratore insatiabile et persecutor inquietissimo. De questo inzegno, de questa natura et costumi, apto al'imperio più che nessuno altro mai de sua zente, fo vestito del manto ducale. Et facto imperadore per la morte de Amorato et de Lazaro, co-

me el sermon nostro ha dimostrato, fece li Tribali, Misii et Ilirii, i quali comuni lingua se chiamano Servii; et volse che Stephano, fiolo de Lazaro, sotto'l suo imperio exercitasse la sua militia; et in qualunque loco fosse l'imperator, se trovasse la sua persona. Et oltra di questo li desse per sua sposa Maria, sua sorella; et fiola fo del dispoto Lazaro, allora tenera donzella; et con quella certa conveniente somma de arzeno di metalli de Servia. Et altri pegni et ostasii per
 18 securitade dele cose promesse. et cosi per mecente la divina iustitia per li peccati nostri, li Servii con non eque leze sono facti per forza amici di Turchi. Paiasith congregato la exercito equestre de Tratia, passò Hellesponto verso levante, tra Galipoli et Lampsaco con l'aiuto de Turchi et de Greci, i quali erano venuti sotto'l suo imperio, et passato col exercito: scorse el Cothiaion, metropoli de Phrigia, et prese la città et anche Carmuan, principe de Phrigia. Essendo Paisite occupato in le cose de Phrigia, mandò Carmian in Pursia; el qual vedendose come prizoner confinato, fuzi da Pursia et andò in Persia. Paisite veramente passò la Phrigia. et da Laudichiea descendendo in Epheso, et subiugò tutta la Ionia. Et prese Iesse, nevote de Athis, elqual dominava Ionia, et confinolo in Nichiea, la quale è in Bithinia; et li in exilio fini el resto dela sua vita. In questo tempo Paisite, congregato tutto el suo potere, passò Meandro, et deli scorrendo prese Caria et Lycia senza alcun contrasto. Elies, signor de Caria et Lycia, senza facto d'arme abbandonò la signoria et fuzi ali Persi. Continuando adunque Paisite con la sua hoste la via seconda, che la amica fortuna li mostrava, per le grande et aspere montagne de Lydia descese a Sardis, metropoli de Lydia. Et cavolcando verso Mandasio, la quale è in Sypilo, Chidir principe de Lydia et dele citade Eolide, nevote de Sarchan, li venne in contra raccomandandose a lui. Paisite honorificamente lu recevè, perche questo Chidir era suo cognato, marito de una sua sorella. Pur nientedimeno spogliatolo dela signoria, el mandò in Pursia, et in breve tempo poi de veneno el fè morir. Et sequitando adunque per molte
 19 provintie la sua fatal victoria, venne a Philadelphia, città molto bella et grande de situ, de popolo et de ricchezze; et come splendente stella in mezo'l cielo, questa col suo splendore tutte l'altre citade alluminava. et essendo servata de ogni parte, destituta de ogni speranza de soccorso, per carestia de victuarie se raccomandò et dette alla discretione de Paisite. Subiugati adunque tutti li potentati de levante, et posti li prefecti et governatori con le sue comissioni per le citade et le provintie, Paisite se ne tornò verso le parte de ponente. Et passado Hellesponto, trovò che la fortezza de Gallipoli longo tempo

avanti da Catalani era stata ruinata, poi da essi medesimi Turchi era sta compitamente desfacta, quella forteza con grande studio et spesa instaurò et reedificò dai fundamenti. Ancora azonse el porto et l'arsenato con alte et spesse torre muniti per salvare le galie et le munitione.

A questo tempo Zuanni Palleologo imperadore, habiando passati l'anni della pueritia et pervenudo adolescentia, in opere et in parole se mostrava vechio, perchè era stato educato et instituito da Zuanne Cathacusino, homo savio et molto exertato in le cose bellice; el qual fo un fior molto odorifero et generoso quanto nisun'altro se trovasse in quella etade. Onde che essendo tale et da tante virtude predito et decorato, Andronico Palleologo imperadore lu honorava et ²⁰ teneva come fratello caro. Et venendo el tempo della sua morte, alla sua indubitata fede recomandò et l'imperio et Zuanne, suo unico fiolo. Ma la mala fortuna de Greci seminò invidia, la qual partorì odio et inimicitia; perchè quanto più la virtù se exalta, tanto più la invidia inimica dele virtude cresce. In quel tempo Zuanne Palleologo era zovene dotato dela natura de la miravigliosa bellezza. Onde a Zuanne Cathacusino venne in core de volerlo per suo genero et coniugarlo con Helena sua carissima figliola, la qual cossa grande invidia creò nelli animi de tutti li principi del palazzo dell'imperadore; liquali habiando confugio ad Anna imperatrice, de tale indignità se agrevarono, dicendo non convenire al suo fiolo imperadore pigliare la fiola del suo subdito per mogliera, ma dell'imperadori de Alamania et de Germania secundo la longa usanza dell'imperadori di Greci, azò da quelle inclyte generatione haversi possa la congrua reputatione et nel tempo del bisogno aiutorio et soccorso. Persuasasa adunque Anna imperadrice, la quale era descesa de Alamani, se inclynò alla opinione di nobili, et maximamente per dar a suo fiolo sposa del sangue Alamano. Et così Zuanne Cathacusino fo lassato da sparte. El qual vedendose refudato, anche lui se descarcò del peso della commissaria, et partise da Constantinopoli, et andò ad habitare in Macedonia. Li nobili del palazzo, da hodie et malivolentia comossi, consigliarono la imperadrice uno consiglio sagace, che facesse far comandamento a Zuanne Cathacusino da parte de l'imperio, che subito tagliasse li ordeni di Machiedoni, et quelli portasse a Bisantio; dicendo: s'el venerà, have- ²¹ rete l'ucello in la rete preso; se non obedirà al comandamento, iusta casone haverete de privarlo de lo honor et delu offitio, et farete in suo loco novo Megaducha. Ma li parenti et amici de Cathacusino, inteso el pernicioso consiglio, subito secretamente li detteno aviso, manifestando

li che, se voliva veder el sole et fugir l'oscurità et le maligne tenebre, non obbedisca el comandamento de l'imperio, sotto'l quale era teso el lazo secreto de la sua morte. Le quali cose aldite, Megaduca fece al'imperatrice conveniente risposta, mostrando a lei rasonne legitime del suo non obbedito comandamento. La imperatrice, aldita la risposta, col consiglio di nobili in suo loco fece Alexio Apocaphon Megaduca del'imperio, homo vile de animo e de sangue, ma in ogni scelerità sagace ed astuto. Sapendo adunque Alexio Apocaphon chi furono quelli i quali haveano manifestato le cose segrete del consiglio, prese tutti i parenti et amici de Cathacusino, più de doxento eroi et semidei descesi de Pe-lope et de Eaco. Et habiando questi come ucelli ale reti presi, dubitò che non sequisse qualche nova turbatione, et le prexone non venessero ropte per la frequentia deli amici et parenti, quali venivano a visitar li prexoneri. Et perchè tutti li vecchi dela città e'l popolo molto reveriva et amava Cathacusino come donator delle gratie et delli beneficii, col

22 la sagace mente ordenò che de zorno tutti i prexoneri possessero stare insieme in la grande prexon del palazzo; ma la nocte fosseno serati a doi a trè in piccole camerete. Et facto venire fabri et dolatori con lignami et ferramenti a mettere in opera la volontà del'Apocapho, l'infortunati prexoneri cominzarono gravemente tra se stessi a contristarse, dicendo: questa seperatione l'uno dal'altro non significa altro che la suffocation nostra de nocte over submersione in profundo del mare. In questo mezo vegnando l'Apocapho per partir le camere et designar l'opera ali maistri, come doveseno fabricare, entrò dentro in le prexone solo a cavallo con uno servo a piede secundo la sua usanza. Quelli veramente, li quali erano in le prexone retenti, vedendo costui come comune proditore et raptor de le anime, et tra li altri uno Rual, de animo et de sangue generoso, non possando più l'ira et lu hodio refrenare, prese in loco de spada una stella, la quale a caso li se trovava, et con

23 quella percosse l'Apocapho in la testa; el quale per la grande botta subito da cavallo in terra cazette, come l'altro Satan da cielo cazette in terra. El servo veramente se abraò con Rual, et tutti doi come in la palestra combattevano. Un altro di prexoneri tolse una manara dele mane deli dolatori che li si trovavano, et tagliò la testa a quello che era cazuto da cavallo; la qual passata con un legno, sopra un merlo la ficchè. per liquali inopinati casi Bisantio et tutta Grecia amaramente pianze. de quì sono derivati li danni et intollerabili afanni di miseri Romei, et ultimamente la perditione della città et del'imperio del grande Con-

stantino. La imperatrice con grande remore et tumulto del popolo intrò nel gran palazzo. Nè prima cessò la ira della turbata multitudinè che uccisero tutti li prexoneri, excepto sei, nel sacro tempio de Constantino, nel quale i miseri pensando salvarse ebbero infelice ricorso. Ma azò ch'el peccato de Romei davanti a dio fosse irremissibile; immolarono quelle victime innocente nel suo sacro tempio, dio non acceptante sacrificio de sangue humano. Quelli sei che dicessimo non esser stati morti, se ascosero in lochi secretissimi sotto'l tempio, et vestiti poi veste da caloiri uscirono del monasterio de Constantino, et passarono al'altra parte, et seperati l'uno dal'altro andarono parte in Bithynia et parte in altro loco de levante, ove il suo fato li menava. Di quali uno fè avo paterno de mi scriptor, el quale se chiamava Michel Ducha, desceso deli antiqui Duchì de Greci, de philosophia et de ogni sapientia pieno. El qual passando in Asia per la Fonia, per sua ventura se scontrò in Iesse al fiolo de Athis; al quale manifestò tutte le cose intravenute in la città imperiale. Et perchè era molto eccellente nelle arte et studii litterali, non solamente delle cose passate di Greci li dava certa notitia, ma anche li vaticinava le cose future, come perli peccati di Greci defuncti et de 14 quelli che ancor viveano, permectendolo l'altissimo dio, la Tracia, la Misya et tutta la Grecia in poco tempo cazeriano sotto l'imperio di Turchi, come el sermon nostro avanti ha mostrato: el tyrano veramente rezevette Michaele Duca molto honorificamente, acceptandolo alla sua provisione, et poselo in Epheso con honesta conditione; la qual volse che acceptasse per sua patria et sua habitatione per tutti li anni dela vita sua. Zuanne Cathacusino, habiando inteso la iniusta et nephanda occisione deli parenti et amici soi, et altri non piccoli numero ussiti della Città venuti ad raccomandarse a lui, consternato et contristato amaramente deplorò le morte crudele et impie delli soi necessarii et propinqui per sua casone indegnamente uccisi. Dapoi pochi zorni fece venire al suo conspecto tutti quelli che della città ussiti haveano havuto a lui confugio et recurso; et data a loro copia de quel che volesseno liberamente parlare, uno di più venerabili così cominzò a dire: Se noi non havessamo cognosciuto, excellentissimo duca et signor nostro, la grande virtude et sapientia tua per le opere et clarissime gesti toi nel tempo che governavi l'imperio de Greci, meritamente potressimo dubitare che la oratione della bocca nostra non seria sufficiente ad exprimere la honestà della causa nostra, la innocentia delle anime nostre, la iniustitia, la crudelità, li tradimenti delli adversarii nostri. Ma intendendo

noi che la causa nostra è conzonta, anzi è quella stessa che la vostra, et molto più che a noi ve deve essere in core, perchè nostri inimici non mancho del vostro che del nostro sangue hanno sparto. Per tanto supplichemo la tua Signoria che quella non specte che noi narrando habiamo a renovare el pianto et l'infando dolor nostro. Ma la grande sapientia et incomparabile virtù vostra con la forteza et magnitudine dell'animo ne mostre el modo et la via, per la quale possano salvare le vite nostre et el sangue de li innocenti nostri morti convenientemente vendicare et consolare l'infando dolore dele anime nostre. Noi non semo dala città fuziti, nè li nostri consanguinei uccisi, per alcun delicto che habiamo mai commesso, ma perchè semo del sangue vostro et con voi con nodo indissolubile de amicitia et benivolentia convicti. Vedi, duca excellentissimo, che li principi de Romei come fiori languenti sono extincti, l'imperadore sotto tecta, sue parole sono infantine, la vita in zochi et solazi puerili, l'imperio in man de inscipiente femina. El fuso fatal del nostro imperio comenza a volzer le sue file ala reversa. El manto imperial a filo a filo se va deffulando. La signoria è venuta in man dello ignobile vulgo. Aldi adunque, duca magnanimo et imperator fortissimo, aldi la parola della bocca nostra. *Accipe ducatum tuum. Accingere foemori tuo ense et impera.* Alora Zuanni Cathacusino ripensando la fortuna et mala conditione dela città, et che la imperatrice e'l consiglio la via così crudelmente tractò per
 25 invidia et contra raxone et iustitia, deliberò ala sententia de quelli che erano in quella medesima adversità che lui era adherirse, et vestito e le veste et i calzamenti rossi, fo dallo exercito chiamato imperadore. O fortuna nemica delli stati et de le longhe felicitade! O Constantino magno imperadore! Vedi la mala semenza seminare, la quale produrà le guerre civile, anzi mortale inla tua terra. Vedi Zuane Cathacusino, el quale era patre della patria marito de la tua città, conservador del tuo imperio, se ha vestita la tua vesta et i toi calzamenti per bruxare el tuo palazo, come leone infuriato se expediase al convocar le zente barbare et li perfidi Turchi. Credo che dio li habia indurito el core contra la sua patria per i peccati di Greci, per li horribili sacramenti, maledictione et horrende excommunicatione del sancto patriarcha per parte de lu eterno dio sopra la sua testa e di soi descendenti, promectenti conservar l'imperio a Zuanne fiolo de Lascari imperadore, el quale non solamente spogliaro de l'imperio, dagandolo a Michel Paleologo, ma con tenebrosa pena de la luce degli ochi la privarono. Onde come li Zudei per la passione de Christo

forono dispersi et maledecti da lu eterno dio, cose li Graeci per la rotta fede et nidati sacramenti senza remissione forono anatematizati et maledecti. Zuane adunque Cathacusino, raccolti li foraussiti della città, et conciliatose tutte ²⁶ le potenze de la Tracia, andò ad Stefano Cralli de Servia; dal quale, inteso el dishonore et le grande offese rezevute senza alcuna soa casone, fo lietamente rezevuto. Stefano in quel tempo se era molto exaltato per le guerre civile de Greci, perchè umiliandose la superbia de l'imperadori de Romei, la humilità del dispoto de Servia se venne molto ad exaltare, per modo che dove prima se chiamava dispoto de Servia, se cominzò ad intitulare Cralli, el qual nome in lengua Persica significa imperatore, et chiamavase imperador della Servia et della Romania. O vane e cieche menti di mortali! Altramente era ordinanto in cielo da le fatale dispositione. Non intendea Stefano che questo titolo non dovea descendere ali soi heredi, et che Lazaro suo fiolo dovea esser vilmente preso et morto et come victima imolato da Turchi ad placar l'anima de Morato loro imperador, et Helena figliola de Lazaro con li altri soi fioli et con tutto'l suo imperio miseramente doveano cazere sotto'l dominio et servitù de Paisite principo de Turchi, come la historia nostra avanti ha dimostrato. Ottenuto adunque Cathacusino el domandato aiuto da Stefano de Servia, et factosi compagni de guerra contra la città, et apparecchiandosi alla illaudata impresa, la imperatrice col suo consiglio et tutta la città pieni de formidine molto comenzarono a dubitare, ogni giorno consigliando et pensando la mala fortuna de Greci, che li membri prenda le arme contra el suo capo, et che fine dovesse haver tanta adversitade. In questo tempo se levò Homur ²⁷, uno di figlioli de Athis, Signor de Smirne, per la cui morte havea successo la signoria paterna. Era homo atto alle guerre, strenuo, astuto et audace. questo per el sino della nemorosa Ionia havea facto construere molte nave onerarie, galie et fuste longhe. Et carcate le nave de cavalli, de munitione et arme, et le galie et fuste armate de valorose zente pìrratiche, comenzò a scorrere el mare Ionio. Et preso la città de Muthilino et tutta l'insola de Lesbo, Chyo, Samo, Naxo et tutte le insule circumvicine, et vexando Homur con la sua armata le insule Ciclade et tutti i liti de Ionia, intese le discordie di Greci, et come Zuane Cathacusino homo generoso et magnanimo, desceso deli semidei, havea preso le arme contra la sua patria. Allora Omur sagacemente pensando questo esser el tempo oportuno de mandar ad effecto el suo longo pensiero, subito con cinquanta vele entrò in lu Hellesponto et venne ad Galipoli; onde desmontato per

28 terra se conferì al Didimothico, pensando in quel loco trovar Zuane Cathacusino, el quale grandemente desyderava veder et confederarse con lui con vinculo de sacramento stipulato et fede data tra loro essersi l'uno al'altro fautori per tutto'l tempo de le vite loro. Ma dal suo pensiero se trovò ingannato, perchè Cathacusino poco tempo avanti portendose da Andrianopoli, fuzente la ira della imperatrice et l'insidie del consiglio, con la mogliera et figlioli, con loro arzento et tutto'l suo havere se era transferito al Didimothico, ove pochi zorni demorante, lassata a sua mogliera la cura de la fameglia et dele cose domestiche, la sua persona andò al Cralli de Servia per dar expeditione ala sua incominata impresa. In questo tempo Cathacusini mogliera de Zuane Cathacusino, dona molto savia et volorosa, assueta alle cose grande, acceptò Homur con circa cinquecento Turchi da cavallo et altre tanti da pede, provedendoli copiosamente de tutte cose necessarie. El resto dele zente erano remaste sopra le galie; le quale andavano desfazendo tutte le riviere da Galipoli fine a Siliveria, mostrando farlo per favor de Cathacusino, quantunque la avidità del robbare et spiare li lochi de Tratia fosse la potissima caxone. E esso veramente Omur dalla parte de terra con la sua compagnia da piè e da cavallo andava guastando tutto'l paese vicino al Dodimothico fine a Rodestu. In questo exercitio, spectando che Cathacusino tornasse da Servia, passò circa mesi trè. Et essendo in tale spectatione, tutto dedito alle cose di Greci, vennero nuntii dalla Ionia, che li ferreri de Rhodi haveano facta armata, con la quale erano venuti nel porto de Smirne Vechie, et haveano incominzato a fabricare uno revellino per far uno castello al nome de San Piero, per confugio di schiavi, quali quotidianamente scampano de Asia de man de Turchi. La qual nova intesa, Homur, mosso dalo carità dele cose alui più propinque, deliberò con l'armata tornar nel suo paese. Et conducendose ale galie la preda che havea robbata per le terre di Greci verso le parte de Po-

29 nente, Cathacusiani mogliera de Cathacusino, donna molto splendida et liberale, mandò ad Homur grandi presenti de diverse sorte et doni molto ricchi et pretiosi. Arivato Homur alle Smirne, trovò el castel de San Piero compito et munito dalli ferreri de Rhodo de ogni sorta muitione et de homini belli così assueti et experti in le arme. La qual cosa fo tanto dolorosa et molesta ad Homur quanto la sua morte. Onde nel suo animo fermamente propose o prender quello castello, o perdere l'anima sua. Et subito fece portar grande copia de ferramenti et legname machine et artigliarie et dogni facta bellici instrumenti ad rompere le mu-

re et revellini et superrare ogni reparo et lui come strenuo guerriero et magnanimo capitano, di et nocte senza quiete, per mille vie et modi astutissimi da ogni parte con le sue zenti strenziva el castello. Dal'altra parte li Rhodiani bene in ordine et ben disposti per le mure con grande animo et usu de bataglie se defendivano con balestre et bombarde et ogni generatione de arme da defendere et offendere da lonzi et da presso. Dapo molte sanguinose bataglie et morte de l'una et l'altra parte, Homur, come uno dracone insanguenato, con alcui di soi Turchi electissimi passò la fossa del castello, et poseno le scale ale mure, et esso primo cominciò a montar la scala: tanta era la bramosa voglia dela sperata victoria. ma altramente era ordenato in cielo. Quando fo montato a meza scala, discourendo un poco la vistiera per veder quanto mancava fine ali merli, de sopra fo deserrato³⁰ uno veretone, el quale li passò permezo le ciglia; per la qual ferita subito de su in zuso morto cadette in la fossa. el qual prestamente poi fo levato da i soi zanizari et portato in Acropogli, forteza de la vechia et ruina Smirna, la quale era posta in cima de la montagna et fo presa da Athis, patre de Homur, imperante Andronico imperador chiamato vechio. Questa adunque fo la fine de Homur. El quale mentre se exercitava in le prefate cose, Zuane Cathacusino se accompagnò et confederò se con Stefano dispote de Servia a destructione de la città. pur essendo doi primi membri et principali baroni de l'imperio, preseno le armi contra la patria, discorrendo, guastando et populando tutte le citade de Tracia fine a Siliveria; così disponendo la mala fortuna di Romei, che filava i soi fili ala reversa. Vedendo adonque quelli della città che de tutti li mali Cathacusino era caxone, pensando anchora che lui havesse falto venir l'anno avanti Homur a vastar la Grecia, quantunque Homur era venuto più per desyderio che lui havea de zappar la terra³¹ grassa di Greci per suo beneficio che per aiuto de Cathacusino. Ma o de sua voluntà o chiamato da altri, la mala fortuna volse che venisse per i peccati di Romei. Da ira adunque et desdegno mossi, essendo l'ira de dio cazuta sopra la sua testa per li loro non remessi peccati, tanto operarono che inclinarono Anna imperatrice, matre de Zuanni Palleologo existente ancora putto, ad mandare ambaxadore ad Horcan principio di Bythin, di Phrigia et Pamplagonia, nepote de Otoman, come la nostra oratione d'avanti a dimostrato, ad mandar aiuto contra Cathacusino rebello de l'imperio, daggando libertà a li ambaxadori che podesse promectere ad Horcan quella grande quantità de oro che li parera conveniente per suo stipendio. Et che i Turchi, quali venerano

a questa expeditione, habiano libertà de seccumanare tutti i lochi sottoposti a Cathacusino, et i snbditi che prendevano possano vendere et mandare in servitù da longi et da presso, in qualunque paese voranno. Orchan habiando intesa tale imbasata, grande alegreza et contentamento hebbe nel suo. Et come quello che longamente havea havuto desyderio et sete de bevère delle dolze acque de quella fonte, benignamente li respose, promectendoli ad ogni voglia et piacere della imperatrice mandarli Turchi diexemilia. O mente ignare de poveri et infelici Greci! Voi non savete che venenosa bixa prendete a domesticare et disiazar nel vostro seno, et de quale herbe sia composto l'impiaastro, che ve apparecchiate ponere alla vostra piaga mortale. Mandato adunque Orchan et promesso numero de diecimilia Turchi, li quali passati el canale dela imperiale cittade da Constantinopolitani forono con grande alegreza et festa rezevuti, non altramente ch'el mentito cavallo de Pallade da Troiani. Oimè, Bisantio! questa è la vicenna fatale, la quale convien che tu

32 rende a l'antiqua Troia. Li Turchi habiando vista la città, le mure et le munitione, ussirono foro in campo a combattere contra li nemici dela imperatrice. Da l'altra parte Zuanne Cathacusino, come quello che era nelle cose bellice pratico et valoroso, lassato li soi castelli de homini et victualie ben forniti, con lu exercito bene ordinato de Serviani et Greci all'incontro venne alla bataglia. Al primo et secundo scontro nisuna al'altra parte fo superiore. Cathacusino, quanti Turchi venivano presi, come publici inimici dela fede catholica et della sua patria fecea morir. Li Greci faceva spogliare le veste et le arme, et nudi li remandava a casa. Ma li Turchi detrectanti la bataglia con Cathacusino, andavano corsezando et robbando le ville, ligavano li prezon l'uno dietro al'altro, tutti stretti ad una corda, et colla fune al collo avincta li menava a Costantinopoli, homini et femine, garzoni, provecti, infanctuli da tecta, preti et caloriei, turmati et confusi senza alcun ordine: come piccore et agnelli innocenti li conducevano, vendendoli per ogni fiera. Et se per mala sorte de alcuno non se fosse trovato comperatore, venivano battuti fine ala dura morte. Et questo non ad altro fine, se non che li spectatori per la crudelità delle incendose batteture per pietà se movesseno a compararli. Et quelli che dopo molte botte non venivano comparati, li facevano passar el canale, et mandavali in Pursia et in Asia

33 duti alle barbare natione. Oimè, ch'è spectaculo miserabile era ad veder li supplicii et i tormenti et le morte sanguinarie delli miseri Greci. Non se aldiva altro che doglie et pianti.

Et tanto era indurito el cor de cadeuno che non fo barbaro nè Greco che de tanti mali havesse cordoglio nè compassione. Vedendo adunque Cathacusino la ostinata crudelità dela imperatrice et del suo consiglio, vedendo far tanto stratio di Greci che seguiva la sua parte, recordantese dele grave rezevute iniurie, indurante el cor suo, pensò nel suo animo sequir quella via per la quale era andata la imperatrice, et perdere tutti li Romei. Et factò'l pensiero, poco demorò che'l mandò ad effecto. Et mandò ad Orchan uno prudente ambaxadore, el quale per suo nome li havesse ad domandar aiuto, et facesseli intendere come et quanto era stato offeso dalli Greci, et come lui dalo imperador Andronico era stato lassato commissario de l'imperio et del suo fiol Zuane, et come per invidia era stato descazato dala commissaria, et quanti et quali delli soi necessarij et propinqui indegnamente erano stati morti: et se in questa sua necessitate li vorà prestare el suo braccio e'l suo aiutorio, lui li darà la figliola per sua sposa, et tanto del suo thesoro in dota, quanto se convenga ala grande sua conditione, apresso sempre l'haverà per suo caro fiolo, et in tutta la sua vita sera obbediente alla soa voluntade. Exponendo lu ambaxadore la sua imbxata, Orchan stava con grande attenzione ad aldire, con la bocca aperta, et maximamente ala parte dela sposa et della dota, come el bo scitiente de estate col capo nella fossa delle aque recente non se satia de bere. Sono quelle zente bestiale perdite et summerse inla luxuria ³⁴ naturale et contra natura, con femine et con maschi, anche con bestie, perchè de dio non hano paura nè vergogna del mundo. Et se adviene che se azungano con femine Grece o Latine o de altra natione Christiana, con tanta brama le abbrazza come se fosse Venere o Cupidine; abhorrenti delle femine della sua patria, come fosseno orse o despectose tigre. Inteso adunque Orchan dalo ambaxadore de Cathacusino che la donzella era bella et la dota grande, et rezevuti li ricchi doni mandati come pegni: et preludii delle future noze, con vinculo indissolubile de sacramenti dati et recevuti tra loro, acceptò la promissione della offerta sposa colla nominata dota, promectendoli perla sua parte che li saria sempre bono zenero et haveria Cathacusino per suo socero et honorato patre, et in la presente sua impresa et in tutte altre sue necessitate et bisogni con tutte sue forze li seria sempre presto et pronto in aiutorio, come suo obbediente figliolo; solamente che li mandasse la figliola per sua sposa con la impromessa dota avanti la proxima estate. Questo sporco et illegitimo matrimonio fo factò del mese de Zenaro. Et così molto honorato et acarezato remandò

l'ambasciadore, et con lui mandò Turchi zinquè milia, homini rabiosi et terribili, come cani infernali de Plutone mandati adevorare le anime peccatrice delli Greci. Cathacusino rezevuti li Turchi et comulatili de molti doni et larghe promesse secundo la usanza delle nove amicitie, ordinò la impronessa dota, la qual colla sua figliola sposa mandò ad Orchan con grande splendore, illustre et gloriosa pompa; et expeditose delle cose nutiale comenzò apparecchiarse alla guerra.

Ordinando adunque Cathacusino el campo, locò nel primo corno la zente Turchesca, in l'altro la compagnia Servesca; in mezo ordinò la multitudine Greca, quanta in quel tempo possete mandar la bellicosa Tracia. Così ordinato el suo exercito, cavalca verso Bisantio, brusando et guastando tutte le terre et ville de Siliveria fine a Constantinopoli. Altro che pianti et lamenti non se aldìva. Et chi sono stati presi? Greci. Chi li hanno presi? Greci. Chi sono stati li morti? Greci. Chi hanno amazati? Greci. O Grecia infelice per la discordia de li toi principi, dove sei arrivata! Essendo Cathacusino col campo za vicino alle porte et ale mure de Constantinopoli, et vedendo el bel paese imperiale tutto desfatto, chiamò quelli della città, et aloro con alta voce così parlando disse. O cittadini, io son venuto non perchè habia alcuno offeso nè voglia habia de offendere, ma perchè voi havete offeso me et non cessate de offender me. Io sono commissario de Andronico ultimo imperadore defuncto. Zuanne Palleologo, suo fiolo et mio imperador, è mio figliolo, perchè così me lo lassò et ricomandò suo patre in presentia de dio. Che male ho facto, se lu ho voluto pigliare per mio genero? Non savete voi quanto io era amato et honorato dal sua patre? Non sapete con quanta fidutia me lassava la cura del suo imperio; et de tutte le sue cose me faciva participo? Non sono io delli generosi et delli illustri? Non sono io più eccellente che quelli superbi, li quali le richeze hanno exaltato? Non vedete quanto sono forte in le arme et in le guerre potente? perchè me despezate? et maxime essendo voi de abiecta conditione et impastati de sangue barbarico? et per questo, o cittadini, io son venuto non per guastar la patria dove io nacqui, ma per mostrar la honestà et la iustitia, che è dala parte mia. A quelli che me hanno offeso, tutte le inzurie perdonare; quelli che sono stati inzuriati, ricompensare con i mei thesori. Ho in animo indurre in la città uno stato pacifico et quieto. Et se pur vorete stare duri et pertinaci, con la voluntà de dio sopra tutti voi me vendicarò. Aprite le porte: ch'io ve zuro per Christo impe-

radore et per la matre sua immacolata, che non come inimico ma come amico me ve dimostrò. Quelli veramente della città non rendendo alcuna alle sue parole conveniente risposta, anzi dale mura et biastimava et dispresava con 37 villanesche parole la sua donna et la figliola Helena, chiamandole adultere. Allora Cathacusino acceso da desdegno, fece una ziravolta, et per un'altra porta contraria, aperta dali soi amici, intrò inla città, vegnandoli incontra la popolareasca multitudine con laude et benedictione, recevendolo come imperador. Ma la imperatrice Anna col suo figliolo et alcuni pochi homini d'arme serrati nel palazzo non consentiva, dicendo: io sono inzuriata. Quelli de fora turbati volevano rompere et per forza intrare nel palazzo et come nemici robbare tutto quello che dentro si trovava. Ma Cathacusino non permecteva. Onde quelli da mazor ira accessi el biasstimava, et impropervali la sua grande patientia. Quelli del palazzo vedendosi in grave periculo de esser morti, se renderono et aperseno le porte del palazzo. Nel quale entrato Cathacusino in le più remote et più secrete parte trovo la imperatrice in una camera sedere col suo figliolo, senza paura, 38 piena de ira e de sdegno. Zuanne Cathacusino humilmente accostandosi, col capo discoperto, baxiò la mano de Zuanne Palleologo. Dapoi, secondo la usanza, genuflexu fece la conveniente riverentia alla matre, ambidoi collaudando et chiamando imperadori di Romei. Allora la città et tutto lo exercito, cognosciuta la bona et grande patientia de Cathacusino verso li soi nemici, tutti lo benedissero et magnificarono. Et da l'altra parte mitigata l'ira dela imperatrice et delinito l'hodio et invidia di cittadini, Zuanni Cathacusino licentiò li Turchi, donatoli avanti molti ricchi et pretiosi doni, ad Orchan suo genero confessando grande obligatione con actione de infinite gratie. Partito li Turchi, tutto se diede ali cittadini, non cessando con ogni studio de amore et benivolentia quelli honorare, pastezare, et a tutti mostrarse gratiozo et benigno. Ala imperatrice era tanto subiecto et obediante, et con tanto piacevole et gentilesche maniere li attendeva, che in breve spatio rompete quella sua ostinata durezza inverso de lui; et con sue dolze et savie parole la inclinò a tuor sua figliola Helena per sua nora et mogliera de Zuanne Palleologo imperador. Et mentre la sollemnità de questo sponalatio se apparecchiava celebrare nel benedecto tempio della immacolata genitrice dell'altissimo dio, el quale è in Blachierna, fo deliberato continuare la festa della coronatione dell'imperadore et della imperatrice. Et così forono con grande splendore laudo et gloria facte queste feste nuptiale, et poi forono coronati et pronuntati

Zuanne Palleologo pio imperadore potente et solo signor di Greci et Helena pia Augusta pola ta eti. Et similmente lo-
 39 ane Cathacusino, socero de l'imperadore, con la mogliera
 furono coronati et chiamati imperadori, et Matheo suo fiolo
 dispoto. Et fo a veder in quel tempo uno glorioso triumpho
 et uno choro excelso de imperatori et imperatrice, dispoti
 et dispotesse, simile al'antiquo dodecatheon, zoè dodeci dei.
 Era in quel tempo Zuanne Palleologo molto zovane et He-
 lena de anni tredeze; la quale facta pregna parturì al'impe-
 radore el permogenito figliol chiamato Andronico. Zuanne
 crescendo in la etade robusta: non se diede alli studii delle
 lettere o delle arme, nè anche delle caze, come alla età et
 dignità soa se conveniva, ma alle ociose piume, delicati ci-
 bi, cupidine se delectatione; le quale cose non poco morse-
 cavano el core de li amici de lo imperio, et maximamente
 incendivano l'anima de Cathacusino, el quale nè alli occhi
 soi sonno nè al'anima sua mai dava riposo. In questo tempo
 che l'imperador di Greci dormiva nelle alte piume et in ocio
 passava la deliciosa vita, i Turchi, li quali l'anno avanti
 haveano imperato le vie e li passi da intrar et uscir per
 tutta Tracia et per tutta la Grecia, verso la Europa non
 cessavano passare da Habido a Sexto. Altri con fuste et
 barche passavano da Lampsaco per l'Exemile, deffacendo el
 Chieroniso. Ira li altri Sableimano, uno di figlioli de Or-
 chan, con grande exercito entrò per l'Exemili, vastando la
 Morea. Al'incontro del quale venne Mathias Cathacusino
 dispoto colle sue zente, et ordinate le schiere nella compagna
 piana de Isthmon Coryntio chiamato Exemili, con iusta ba-
 taglia combaterono; nella quale fo morto esso Sobleimano
 con grande numero de Turchi. Zuanne Cathacusino vedendo
 che le cose di Greci de zorno in zorno se andava desfacendo,
 et che Zuani Palleologo suo zenero non havea cura del suo
 imperio, et che in tutto se era dato al'ocio et ala luzuria,
 uno zorno con turbato volto et parole molto incendose pale-
 40 semente lu represe, impropereandoli la sua damnata vita.
 Zuane Paleologo da ira et da vergogna acceso uscì fora dela
 citade, et con doi galie se ne venne in Italia. Zuani Ca-
 thacusino remase a Constantinopoli solo imperadore, et con
 le sue piccole forze, quanto poteva, or con li Turchi or
 conli Servi contrastava. Demorato lo imperadore in Italia
 et Germania anni doi, et habiando arcolti grandi thesori da'
 taliani et Germani per defensione del suo imperio, tornò
 indereto; et arivato alla insula de Tenedo, in quel tempo ha-
 bitata da Greci, et repensando le cose passate et come dovea
 esser rezevuto da Cathacusino suo socero, sopravvenne Fran-
 cesco Cataluso, zentile homo de Zenua, con doi galie; et

quale era partito da Genua et andava in Hellesponto per prender anche lui qualche fortezza dell'imperio, come haveano facto molti altre Genuesi, quali haveano preso Asia et molti altri lochi de Greci. Et convenendo dele cose dell'imperio l'imperadore discoverse a Cataluso tutto quel che havea ascoso in la celata mente, trovolo molto facele et advenevole ad ogni suo volere. Et cosi disposto e pronto a poner l'anima in aiuto de l'imperadore, con sacramenti sollemni confermò et stabilì la sua promissione, con l'aiuto del omni-⁴¹ potente dio liberare la città de la mano de Cathacusino, et far lui solo imperadore de Greci dentro e de for dela città. Dal'altra parte l'imperador repromise haver Francesco Cathaluso per caro compagno et coadiutor del suo imperio, et darli sua sorella Maria per sposa. Et conclusi et sigillati tra essi questi secreti nelle menti, loro portirono da Tenedo con le galie et intrarono nel Hellesponto; et spirante ostro con grande forze, de nocte arivarono ala città ala porta chiamata Oditria. Francesco Cathaluso vedendo la nocte obscura e'l tempo fortunevole, se impensò una astutia molto oportuna Erano in le galie molti pictari da olio voti, perchè parte del carco, che da Italia havea portato, era de olio. Comandò adonquo che ogni doi galioti portasseno uno pictaro voto alle mura della città, et con grande rumore et frangore rompessero li pictari, azochè la voce di galioti e'l sono di frangibili pictari dal sonno descendessero li guardiani delle mura. Et così como Cathaluso comandò, li galioti soventemente exequirono. Descodati adunque li guardiani domandavano chi erano, e chè voliva significare quello rumore. Quelli delle galie respondendo dissero: Noi semo nave mercatantesche, che portemo bona quantità de olio, alcune per andar nel mare Pontico, alcune per venire a questa città imperiale. Vegnando poco lontano de quà una dele nostre nave è rotta. Onde ve preghemo che ne prestate aiuto, perchè tutto'l carcho che n'è rimaso partiremo con voi come fratelli. Solo cerchemo⁴² che dal mare fortunevolmente le persone nostre siano salve. Allora li guardiani delle mura, li quali esser potevano circa vinti, aperserb le porte. Quelli de le galie circa zinguecento homini armati, i quali stavano ascosi, intrarono in la terra, et a quanti ne trovarono alle porte, a tutti tagliarono la gola. Presa la porta et amazati li guardiani, quelli che erano romasti ale galie, uniti con i primi circa doi milia, armati et in squadre bene ordinati intrarono in la città. Et Zuanni Paleologo facta anche lui ultimamente la intrata in la terra, mandò ale case de Paleologi et amici paterni a darli notizia della sua venuta. i quali tutti con allegrezza et animo pronto in suo ajutorio concorsero, ove era la sua

persona. Francesco Cathaluso, per assecurar l'imperador, montò con lui in una torre; et con molti strenui et valorosi homini armati discorrendo per le mura della terra, ad alta voce cridando: pola ta eti a Zuanni Paleologo nostro imperadore. Zà cominzava ad apparir l'aurora, e'l populo sentendo la voce corriva al loco dove li cavalli corrono, chiamato Ipodromon. Zuanni Cathacusino, el quale anche lui veniva chiamato imperador, intendendo la venuta de suo zenero, et che dala cità veniva chiamato imperadore, subito uscì del palazo et andò al monasterio del Pervilepto, et in mantene se feze fare la corona clericale, vestendose veste negre monacale. Vedendo adunque Zuanne Paleologo che tutta la cità pendiva grande alegrezza et contento della sua venuta, descese della torre; et acompagnato da Francesco Cathaluso, suo caro compagno, et da molti zenerosi homini Greci et Latini, et la

43 popolare moltitudine drieto alli ordini di nobili subsequente con grande gloria veniva verso el palazo imperiale. Allora la imperatrice descendendo dal palazo venne incontra alo imperador con Andronico suo piccolo fiolo; et l'una l'altro salutandosi alegri et contenti intrarono nel grande palazo. Zuanne Cathacusino, el quale, come'l sermon nostro ha dimostrato, era intrato nel monasterio et vestitose lu habito caloiericole, nuntio al'imperador suo zenero, che compace a sua bona licentia concesso li fosse uscir dela cità et andar a Monte Sancto a compire in uno de quelli monasterii el resto de viver che li avanzava. La qual dimanda con bona voluntade a lui concessa, se ne andò a Monte Sancto, dove caloiere molti anni vivendo poi in pace morì. Circa quel tempo Orehan finì la sua vita, lassando el ducato al suo figliol Moratho. Trovandose l'imperador Zoanne in la sua virile etade, li erano nati doi altri figlioli dapo Andronico, Manuele et Theodoro. Ma Andronico de forze e bellezze de corpo avanzava tutti li altri de sua etade. Moratho havea anche lui in quel tempo tre figlioli, Sanutio, Conduasio et Paiasith. Conduasio era coetaneo de Andronico; i quali come compagni et parenti conversavano insieme. Et zocando uno zorno par che fussino aldite de lor bocca parole che sonavano come elli volevano amazare li soi genitori, Andro-

44 nico Zuanne et Conduasio Morato, et l'uno farse duca et l'altro imperadore, et tra loro zurarse fraternitade in tutta la sua vita. Queste cose habiando inteso Murato, et inquirendo la verità sotilmente trovò esser vere; onde fece cavar li occhi al suo figliol Conduasio. Et subito poi scripse una lettera a Zuanni imperadore, notificando li che havea cecato Conduasio, et la cazione della cecità, et la coniuratione che facta havea col suo figliolo Andronico, et che se lui non

faceva quel medesimo ad Andronico che esso havea facto a Condusio, li moveria guerra et tra lor mai più seria paxe. Allora Zuanne imperador, o ch'el se cognoscesse in l'arte militare invalido et impare ad Morato, o che procedesse da poco intellecto, come in altri soi facti havea demostrato che havea poca prudentia, et de altro non havere intelligentia che de cose lasciviose et vile, nè più curare le grande che le piccole cose, et tutte per el suo andamento, come accadono, senza alcuna cura lassar fluere, fece anche lui cavar li ochi ad Andronico. et non solamente questa stultitia commise, ma anche un'altra mazor insania, che fece cavar li ochi a Zuanni suo nepote, figliolo de Andronico, essendo putto infante puro et innocente. Et in loco de Andronico creb imperadore Emanuele suo secundo fiolo; et Theodoro, el quale fo el terzo, fece dispoto de Lachiedemonia. Andronico et Zuanne suo fiolo, ambedoi ciechi, con la infelice mogliera de Andronico, fece fermar in la forte prexone de la torre de 45 Annema; in la quale passando doi anni, li Zenoesi, che habitavano in Galata, li scapularono. Per la qual cosa i Latini Galatani, sotto caxone de Andronico, comenzarono la guerra con la città imperiale. Et molti zorni combatendo el figlio col patre e'l patre col figlio, così permettendo la divina iustitia per li periuri et impietà di Greci, pur alfine Andronico victorioso intrò in la città, et da tutti fo di Greci chiamato imperadore. Zuanne suo patre, Emanuel et Theodoro soi fratelli forono presi et in quella medesima torre inprexonati, in la quale Andronico era stato. Questa torre l'imperador Zuanne usava come Iupiter el tartareo inferno per tener in prexon Saturno suo patre, Neptuno et Plutone soi fratelli. Ma compiti doi anni, Zuanne dala prezon fo scapulato da lu aiuto de uno Demonio over Anzelo, o volemo, dir de tutti doi; perchè quello per la cui opera fo liberato, se chiamò Dyavolo Anzelo. Si ch'è o per angelica o dyabolica arte fo liberato Zuanne Paleologo da la prexon et in barca conducto al loco chiamato Scutario. Lo imperador Andronico, intesa la fuga del patre et frategli soi, non volse più oltra proseguir la fortuna di Greci, ma sotto fede publica et inviolabile sacramento fece tornar el patre et li fratelli; li quali in la città rezevuti con pietà et riverentia filiale, fece ascendere el patre et sedere in la sedia imperiale; et lui poi con multa humilità procidivo ali soi pedi domandò perdonanza, la quale con grande compassione et cordoglio dal dolente patre impetrò. Andronico de uno ochio non era in tutto dela luce privo, et Zuanne suo fiolo era facto lusco, ma non orbatò de la vista. Pentitose adunque l'imperador de li soi commessi errati, et l'ira sua ad misericordia conversa,

mandò Andronico con la mogliera et con Zoanne suo picciolo figliolo al Siliveria, la qual li donò; apresso li donò Dagon, Heraclea, Rhedeston et Panidos. Emanuel incoronò e chiamò imperador. Ad Francesco Cataluso, suo fido et caro amico, el quale el nostro sermone de sopra ha dimostrato, diede soa sorella per sposa et l'insola de Metelino in dota. El quale facte le noze, con la sua dona andò ad habitar in l'insula de Lesbo, dove signorezò tutta la sua vita, et dopo la morte successe la sua prole, la quale dominò fine ala perdita de Mitelino, molti anni dopo lu excidio de Constantinopoli. Per haver comemorate le adversitate de Zuanne Cathacusino con Anna imperatrice è convenuto ch'el nostro sermone sia tornato adietro da Paiasithe al suo avo Orchan. Ora al loco, onde havemo facta la digressione, tornati continueremo narrando li successi de Paiasith et di miseri Greci li gravi infortunii. Habiano Paiasith desfaci molti principati, che erano in la terra Asiatica, in Bithynia 47 et in Frigia, in Mysia et in Caria, comenzò a dirizar l'ochio et la mente soa verso la città, et mandando ambaxadori all'imperadore per la prima rechiesta li domandò che li mandasse uno di soi fioli, el quale con i soi stratioti havesse exercitar l'arte militare. L'imperadore consyderando che era lontano da ogni presidio, et ch'el non havea alcuno signore nè alcuna signoria potente in suo aiutorio, et che le sue forze eran debele, consentì mandarli Emanuel suo figliolo con cento stratioti Greci ala guerra contra i Turchi de Pamphilia, ma Paiasite secundo el suo consueto ogni anno impediva la exportatione di frumenti da Asia ale insole, Lesbo, Chio, Limno, Rhodo et altre insole; et in quel tempo havea preparato LX nave longhe contra la insula de Chio, et bruxò la città et li casali che erano incirca, le insule de l'Egeo pelago, Nigroponte et alcune parte della terra Athica. Lu imperador vedendo la grande superbia del tyranno, cominzò ad edificare in una parte dela città a la porta chiamata Chrisia, et ha li facto far doi torre, una dala dextra et l'altra dala sinistra parte, et tutte doe de politi marmori bianchi; li quali non fo mai lavorati per quella opera nè anche dela pecunia de quello imperadore, ma forono lavorati et fabricati nel tempio de Ognia Sancti, edificato 'da Chier Leon Sopho magno imperador, et nel tempio de Sancti Quaranta edificato dal imperador 48 Maurio, et nel tempio de Sancto Motio, el qual edificò Constantino magno imperadore. Questi templi sacri Zuanni Paleologo fece desfare, et li marmori mettere in altre opere forse non grate all'altissimo dio, nè anche forse ali conditori de quelli templi. Compita adunque questa opera marmorea, la qual principiava dala porta Chrisia et durava fine al mar

che guarda verso ostro, ove havea facto far uno porto over navistatio per confugio dele nave. in questo tempo tornò Paisite collo exercito dalle parte de Pergi de Pamphilia, havendo consecò Emanuel Paleologo con cento stratioti, come de sopra el sermon nostro ha dimostrato. Et havuto avviso dela nova fabrica, subito fece nuntiare a Zuanni imperadore che o facesse desfare la fabrica, la quale havea facto fare ala porta Crisia, o che li remandaria Emanuel Paleologo suo figliolo senza ochi. Aldita Zuanni imperador la iniquità voluta del tyranno, et non sapiano che fare tra la pietà del figliolo e'l comandamento del superbo signore, et zacendo in lecto afflicto dal dolor di pedi perla immoderata libidine del superfluo magnare, bere et luxuriare, permancho male elesse desfare el municipio che havea fabricato. Et facto questo, fece intendere al tyranno che avea mandato ad exequitione el suo comandamento. Ma Zuanni imperador in questa tempestà tra tanti dolori, egritudine et passione non mancho del corpo che del animo afflicto, pagò el debito ala morte, et con grande pena finì la sua misera 49 vita. Emanuel Paleologo, per avanti coronato imperadore, intesa la morte de suo patre non fo tonto, ma con ogni velocità nocte sene fuzò a Constantinopoli; et compito el pianto et li exequii funerali de suo patre secundo la consuetudine, comenzò a sentire in la sedia imperiale, habiando grande cura et pensiero dele cose de l'imperio. In questo tempo intendando el tyranno la morte de l'imperadore et la fuga de Emanuel, grande molestia et displicentia ne sentì, et irato molto disdignato se dimostrò contra li soi prefecti, per colpa di quali crediva che quella paisa delle sue mane scampata fosse. Et da tale ira mosso mandò uno suo ambaxador ad Emanuel imperador, el quale havebbe ad exponere come el voleva mandare ad stare a Constantinopoli uno zudexe de la sua lese (el quale in la sua lingua chiamano Cadì), che havebbe a giudicare secundo la lese Arabia tutte le cause che havebbero avertite tra Christiani et Musulmani, perchè non era licito che i soi Musulmani dovessero stare al iudicio d'infedeli. Et se non voliva far tutte le cose che lui comandava, serrasse le porte dela città et dentro imperasse; cho l'imperio de fora era tutto suo. Et mandato questo ambaxador a Constantinopoli, subito lui con lu exercito passò da Bithynia in Tracia, vastando tutte le provintie, togliando le anime da i loci onde erano native, et trasportandole in lontani paesi forestieri. Prese Solonichi et tutto'l suo dstricto. in Peloponneso mandò Auranasio principe Turcho, in le citade le quale sono exposte al mare Eusino, mandò Zuracham; i quali guastavano le terre, e le anime mandavano in dura

servitù de Turchi, el paese, come heremo, remanente vacuo di nativi soi habitatori. Constantinopoli non havea più nè ville nè villani che arasse nè secasse: fora delle mare non se stendea el suo imperio. le compagne che prima erano ben felice et culte, allora erano come heremo deserte; la città da tanta inopia et carestia assediata et restretta; che le anime per la longa inedia languenti et per la extrema fame conveniano abandonar li proprii corpi ad tanta carestia de legname erano venuti che da necessità costrecti ruinavano li superbi palazi, et le dorate travature bruxavano. El tyranno non combativa la terra, nè portava instrumenti da rompere nè scandere le mure, ma con longo asedio et studiose guardie observando tutti li passi et le porte non lassavano alcuno intrare in la citade. L'imperador Emanuel, vedendose da tante adversitate et inopia de tutte le cose necessarie combattuto senza alcuno aiuto, non sapea che fare, nè in qual parte se dovesse voglere. Scripse ala sanctità del papa, al'imperadore et rè de Hungaria, alo rè de Franza et molti altri principi Christiani, notificandoli la structura et grande extremità de Constantinopoli, et che se non procederanno de presto soccorso, per la grande fame et inopia de tutte le cose converrà darse in mauo deli inimici dela sancta fede. Et così conviandose lo imperadore commosse ad

51 pieta tutto'l Christianissimo. Mossesi dale parte de Ponente li grandi baroni del regno de Franza et de Inghilterra, el duca de Flandria et de Borgogna, molti signori della potente Italia. Et tutti congregati in Hungaria esposero li soi paviglioni soura le rive del Danubio. De tutte queste zente Christiane era dictatore Sigismundo Augusto imperatore et rè de Hungaria, el quale in quello anno fo incoronato imperador de Romani. et passato in Nicopoli da l'altra parte del Danubio, ordenò el suo exercito; et essendo tutti armati et ben disposti, spectavano el grande inimico dela sancta croce. Paiasit dal'altra parte, molti zorni avanti habiando iuteso che li principi et le zente Christiane dale porte de Ponente venivano contra el suo ducato, come homo inpigro et molto audace, nato al'imperio et ale cose grande solertissimo, convocò da Levante tutte le sue zente Asiatiche, dala Natholia, dala Grecia, et quelli che la città tenea assediata. et ordinate le sue schiere, venne contra el campo de Christiani; et passata la città de Philippo nominata Philipopuli, pervenne ale palude verso Sophia. Et li con grande animo et astutia militare apparecchiò el suo exercito per combattere con Christiani. Apparendo adunque l'aurora del zorno che fo facta la crudel bataglia, li exerciti l'uno l'altro incominzava ad vederse. Li valorosi et franchi Christia-

ni, più magnanimi et gagliardi che malitiosi et astuti, poco apreciando quelle zenti barbare infidele, anze come femine vestite despregiando, confidandose in le forze delle sue dextre braze et nel nome et segno della sancta croce, tutti animosamente con i carri coverti et incatenati intrarono in battaglia. ma oimè, oimè, che altramente de quello che i devoti Christiani speravano, era ordinato in cielo per i peccati di miseri Greci, per la cui salvatione tanta valorosa impresa fo incominzata. Era zà el zorno chiaro in tutto'l mondo, quando la prima schiera de Christiani con grande impeto se mosse. entrate in mezo la grande multitudìne tra l'une et l'altro corno del campo di nimici, et con grande forze combatendo rumpete la prima schiera, la qual cominzò a fuzire. quelli de Fiandria maximamente sequitandoli, 52 tanta multitudìne ne tagliò et occise, che di campi feceno paludi del sangue barbarico. Habiando li valorosi Christiani molto dentro ali soi confini persecutati i Turchi, et de loro grandenissima multitudìne amazati, et molto adietro lassati li paviglioni Turcheschi, comenzarono, senza alcuna pavra deli fugati inimici, senza ordine a tornare indietro ali soi paviglioni. El duca Paiasites sendo fugito per grande spatio de paese, se ascose in alcuni boschi con la sua Ianizaria. Questi sono stati tutti Christiani, da tenera etade tolti da soi parenti et facti Turchi, comprati con arzeno, et secundo le sue virtude poi provisionati et honorati. sono circa X milia, tutti stano alla corte, et guardano la persona del suo signore, et magnano el suo pane. sono homini molto exercitati et valorosi in arme. In questa compagnia, più che in tutto el resto dellu exercito Arabico, consiste la speranza d'ogni impresa del suo signore. Con queste zente Paiasite uscendo dale occulte insidie con grande impeto et forze, con voze et grandi clamori, con diversità de soni de instrumenti bellici incenti alle orribile bataglie, invasero li franchi cavalieri Franzosi et li bellicosì Hungari, li quali sparsi senza alcuno ordene tornava dala victoria et persecutione delli fugati inimici, non pensando poder esser offesi da zente rotta, fracassata et morta. Vedendo Paiasit li Christiani fatigati et stracchi per la longa bataglia et occisione de Turchi, tanto più sopra de loro se mostrò animoso et gagliardo combatendo, ferendoli et amazandoli con grandissima crudelitate. Da l'altra parte vedendo la multitudìne de Christiani che li Hungari et i Francesi venivano amazati, et parte de loro feriti, et parte dala furia et tempesta di cavalli Turcheschi calpistati, comenzarono a voltar le spalle et fuzir verso el Danubio. Et de quelli che volsero resister combattendo, parte forono presi vivi, et parte morti per amor de

Christo salvator nostro, che volse morir per nostro amor. Quelli che arivarono al Danubio, per la grande crudelità de Turchi che li persequitavano, se buttarono nel fiume, nel quale forono dale rapide onde summersi. Questa fo la sue de tanta guerra, perchè non era permesso ad alcuna humana potentia andar contra la sententia dellu eterno dio, facta per divina iustitia contra l'imperio di Greci per i loro commissi peccati. Sigismundo imperador revoltato in fuga, persequitato molto asperamente dali inimici, con una piccola barca traiectando el Danubio, non senza periculo et ignominia salvò la sua vita. Forono presi vivi el duca de Flandra et de Borgogna, et molti principi et baroni de l'alto sangue de Franza; li quali captivi forono menati in Bursia, dapoi per molti thesori excomparati sotto la securitate et fede publica

53 prestita dal Signor de Metelino, fiolo de Francesco Cataluso, el quale el sermon nostro avanti ha dimostrato. Vedendo adunque el superbo tyranno che la fortuna li era stata tanto prospera et benigna, sconfiato da la superbia, mandò el suo ambaxadore ad Emanuel imperador che li desse el dominio della città; al quale lo imperador niente respondendo, la mazor parte de quelli de Constantinopoli, afforzati da rabiosa fame, consentivano dare la città al tyranno. Ma pur rimembrando li facti di Turchi in Asia de loro Arabiche vanie, le crudelita, le falsita, l'inganni, tante citade sotto falsa fede despopulate et guaste, li strupi et le violentie, li templi spogliati et desolati, tra loro confortandosi l'uno al altro diceva: non ne strachamo, non ne abbandonamo, habiamo speranza in l'altissimo dio. Ancora soportamo un poco: et chi sa se la divina bontà remectandone li nostri peccati, come zà fece ali Niniviti, haverà misericordia de noi et salvarane de questo dragone. Ma Paiasit, quanto più vedeva allongare el suo desyderio et la deditioe della tanto desiderata citade, tanto più se adirava et infuriava sopra li cittadini. Ma che adivenne? Ch'el poco avanti nominato Andronico, fradello de Emanuel imperadore, morendo in Siliveria, lassò Zuanne suo figliolo herede; el quale era zà venuto ala età perfecta, et havea successo el loco de suo patre. Costui fo rechiesto da Paiasite che li desse Siliveria. El quale aldendo tal domanda, dolentemente li repose,

54 narrandoli la grande inziaza che lui e suo patre haveano rezevuta dal suo avo imperadore, el quale donò l'imperio al secundo figliolo, el quale de raxon perveniva ad Andronico suo patre. Et se la tua signoria me torra anchor questo castello, che mio avo lassò a mio patre et a me per sustentar la vita delle anime nostre in recompensatione de l'imperio, che ne havea tolto, quale homo più infelice et più

disgraziato al mundo se trovarà di me? Aldito el sermon de Zuanne, Paiasith, homo molto versuto et fallace, dirizò la mente sua ad altro pensiere, et con simulata amicitia excogitò senza bataglia aquistare la citade. Mundò a dire ad Emanuel imperadore che iniustamente teniva Constantinopoli, che de raxon toccava a Zuanne suo nepote, legitimo herede de l'imperio, et che se fecesse lui fora della città, et lassasse entrar Zuanne legitimo imperadore. Et lui poi haveria pacifica conventionione con i cittadini. Lo imperadore pieno de sapientia et bontade, intendendo ch'el populo gasso murmurava, et alcuni apertamente assentivano ala rechiesta del tyranno, dicendo: perchè non cede a quello che de raxon tocca l'imperio? che per imperare lui non ha cura de la salute de tutti noi. Sapientissimamente consigliadose nuntìò a Zuanne, el qual se trovava con X milia Turchi presso a Constantinopoli, ch'el venesse a far la sua intrata in la città: che lui era disposto a consignarli l'imperio, et esso partirse con le galie, le quale se trovava havere, et andar a quello loco che piacerà al'alto dio. Et dato et rezevuto sacramento de observare quanto li havea promesso, Zuanne fo da Manuel benignamente acceptato. Allora in presentia delli eccellenti et de tutto el populo ricomandò la città et l'imperio a Zuanne. Poi usito de Constantinopoli con la moglieira et figlioli in galia montò, come era stato la intentione de Paiasith et de Zuanne. Paiasith vero per questo non havea el suo desyderio adeptito, perchè nel cor suo altro non pensava che haver Constantinopoli, per la quale havea promesso a Zuanne darli el Peloponeso, et facendo questo cambio con lui servare eterna paxe. Ma Zuanne Christianissimo imperadore, zelatore de la fede evangelica, vedendo la grande inopia et carestia in la città, et che valiva el frumento XX iperper la misura, et li subditi per la extremità de tutte le cose zà erano tutti consumati et comenzava a descendere ad infidelità, ma pur col cor devoto et contrito a dio se confessava, humilmente orando che la ira sua iusta per i peccati di Greci se convertesse ch'el populo suo se sottomettesse al iugo de li inimici soi, et li vasi pretiosi et le cose sacre del suo sanctuario vengano ale mane de li imperii. In questo tempo Emanuel pervene ali liti de Pelope, et arivato a Modone lassò in quella tcrra la imperatrice et doi piccoli figlioli, Zuanne ancora infantulo, et Theodoro de età alquanto più provento. Le galie remando indietro, et lui montò in una grande nave, et navigo a Venezia. de lì ando a Milano, a Genua, a Fiorenza, a Ferrara. et tutti li potentati de Italia visitati, da Provenza passò in Germania et in Franza. Et da tutti regi, duci et principi de Ponente con grande

honor et reverentia, come semideo, fo rezevuto et abbrazato. Poi tornando in Italia venne in Vinetia. Dove quella inclita et benigna Signoria con grande demonstrations de carità et d'amore lu rezevette, et retenne alcuni zorni con grande apparato et magnifici conviti. Poi cumulato de richissimi doni, quando piacque all'imperador, li fo apparecchiare le galie, et accompagnato honoratamente retornò a Modone, dove ritrovò la imperatrice con i soi figlioli sentare dolenti et sconsolati per la afflictione et flagelli dela infornata città de Constantinopuli et del populo Romeo. Zuanne povero imperadore, facta la intrata in la città, fo coronato; et quale per obbedire a Paiaith, convenne rezever uno zudice in Constantinopoli; el quale bavesse a zudicare et decidere tutte le lite et differentie, le quale vertivano tra Turchi et Greci, secundo la leze Arabica; perchè tutto'l paese di Greci dala città imperiale fine a Siliveria et essa Siliveria era

57 redacta sotto el dominio de Paiaith. Zuanne serrato dentro da Constantinopoli solamente in la città imperava. In questo tempo Paiaith sentava in Prusia tra li arbori della bona fortuna, li quali haveano molto alti li rami carchi de molti fructi, li quali cogliendo a suo piacere in tanto delecto passava la sua luxuriosa vita tra tanti vicii et peccati, che a dio ne venne in ira. Nissuna cosa era bella et rara, data da dio ale zente humane in questo mondo, che quella non si trovasse tra li thesori et le delitie de Paiaith. Più belli et delicati corpi de maschi et de femine, che natura mai formasse, tutti teneri et donzelle resplendente più del sole stavano avanti la sua presentia. Et de chi forono questi? de Greci, de Servi, de Valachi, de Albanesi, de Ungari, de Saxoni, de Bulgari, de Latini. Cadauno in la sua lingua cantando ode et canti, landava li facti imperii del tyranno. Et lui, come petulco animale senza ragione, demerso in la luxuria de maschi et de femine, senza timor de dio, più superbo de Lucifero, regnava. Queste sono le primitie delle nostre prevaricatione. Iusta è stata la castigatione de dio. Ma tu, Signor del cielo, rendi anche a lui meriti condegni ale sue opere. Non stimar tanto li peccati nostri. Non ne lassar perir come canne et come stoppa. Ma guarda noi con l'ochio misericordioso. Sentando adunque Paiaith in tanto culmine, in cima della rota della bona fortuna, vvennero nuntii che ambaxatori erano venuti, i quali rechiedevano esser menati ala presentia del duca. Domandati chi erano et onde

58 venivano, resposeno che erano ambaxadori mandati da Demar Can, Sulthan de Persia et de Babylonia. Paiaith comandò che li fosse dato loco et tempo perlor repusare. Dapoi alcuni zorni li fece a sapers che era tempo da exponere la loro

inbaxata. Conducti adunque quelli alla presentia del ducha, et data alor copia de parlare, cosi disseno. El grande Can Demir per la bocca de noi servi soi te notifica, che non è licito a te rapir le cose d'altri et per quelle farte gran signor. Baste et sia anche asai a te, quanto dio te ha dato, et che tu hai preso delle mane delli infedeli. Quelle provincie, le quale ad modo de ladrone dali altri duchi hai tolto, rendile indietro, azochè da dio habi la benedictione et dali altri duchi laude, honore et commendatione. Et se non vorai far questo, io serò con dio vendicatore de quelli che tu hai expulsì dala sua patria. Per queste et altre cose exposte Paiasith da ira mosso comandò che li fosse rase le barbe, et desprezandoli cosi li respose. Andate e dicete al vostro signor ch'el vegna presto, ch'io lu aspecto. Et possa esser diviso da la sua legitima mogliera, s'el non verrà. Queste et altre parole vane habiando dicte verso quelli, convergogna indietro li rimando. Pur nientedimeno ripensando Paiasith le parole dicte, non facea poco stima de la ambaxiaria de Demir. Et perchè l'anno avanti havea subiugato tutta la Sevastia de Capadocia, condusse tutto el suo exercito verso le parte de sopra, et passando la grande Armenya entrò in la terra de Turchopersi, et prese una città chiamata Arsigan; onde poi partendo tornò in Prusia. Et de lì passando el canale de 59 Galipoli, venne ad Andrinopoli. Onde nuntio al'imperador Zuanne queste sustantievole parole. Io ho cazato Emanuel imperadore de Constantinopoli, et questo ho facto per mio, non per tuo beneficio. Sichè, se tu voli esser mio amico, partite dela città, et daroti quella provintia che tu vorai. Et se altramente farai, chiamo dio per testimonio et le grande propheta nostro, che con tutti li toi te desperderò senza alcuna misericordia. Quelli della città, li quali haveano posta la sua speranza in l'altissimo dio et proveduto al popolo de victualia, resposino a l'ambaxador del tyranno: tornate al vostro Signor, et dicete a lui che la bontà de dio salvator nostro ne ha salvati nelle nostre necessitate, et così speremo liberarà li servi soi dalle mane di soi nemici. Et se pur vorà exercitar le sue forze contra de noi, con l'aiutorio de dio, el qual constringe le potentie di tyranni, ne defenderemo. In quelli zorni vennero nove dale parte de Amasia, come Demir campeza contra la Soria. Paiasith aldite tal novelle, subito tornò in Bursia, et fece chiamar tutte le potentie dela Natolia et dela Romania. Demir passando per l'Armenia, con iusta guerra prese lo Arsigan; et tutti quelli de Paiasith, che forono trovati in quella città, per filo de spada forono tagliati et morti. Dapoi vegnando ad Sevastra, essendò la terra grande, intorno la circondò; poi fece do-

mandar quelli dentro, scelli volevano venire sotto la obbedien-
 60 tia soa. Recusando quelli, fece far cuniculi secreti et cave
 intorno la terra sotto li fundamenti delle mure; le quali se
 posavano sopra taule de legname fermate sopra le ponte di
 travi. Nissuno della città savea queste cave, perchè erano
 incomenzate più de uno miglio lontane dale mura, le quale
 erano tutte de plize, zoè terra non cotta et compite questa
 opera subterranea, ignota ala città, Demir li fece richiedere
 un'altra volta, che se volevano esser salvati, daesseno la
 terra. Et quelli con ignominia respondendo a lui non vo-
 lerse vendere, allora Demir fe comandar che fosse dato foco
 al legname dele cave, che sosteneva le mura; et subito le
 mura fo ruinate dali fundamenti, et la città desnudata
 subito fo presa senza contrasto. Li cittadini parte furono
 morti, parte con la robba redacti in preda di nemici. Li
 principi della città de comandamento de Demir tutti furono
 conducti in uno loco, dove fece far fosse grande per sepultu-
 re, et a quelli ligare el collo con forte ligamento de corde,
 et tirando faceva zonzer el capo tra le coxe tanto ch'el naso
 azonziva al culo et le orecchie alle polpe delle gambe appi-
 chavano, et così li miseri, involuti come lumache, furono in-
 mersi in le sepulture, octo et diexe per fossa. non li copriva
 con la terra, ma con tole, et sopra le tole meteva el ter-
 reno, azochè con più longhe stente et pene suffocati l'anima
 exalasse. Tale inventione de tormenti et inaudita generatione
 de morte, da nisun tyranno per avanti mai excogitata, trovò
 el Tartaro. Desolata adunque quella città dai fundamen-
 61 ti, venne in le parte de Foenicia et de Damasco, brusando
 et desfacendo tutte le provintie, et assonati tutti li thesori
 et le richeze de Damascho, brusata la città, passò in Caleppo,
 togliendo dale citade li nobili maistri de diversi mistieri,
 quelli mandava in Persia. Et messa tutta Arabia in grandissimo
 terrore, se revoltò verso Smarchante, metropoli de
 Persia. Paisith aldendo le cose grande che erano facte in
 Arsigan et in la città de Sevastia, in Soria, in Damasco et
 in Calepho, non cessava mandar lettere in Natolia in Asia,
 et con ogni sollicitudine assonando accresciva el suo exercito.
 Lo imperadore Zuanne con li icfortunati Romei, aldendo que-
 sti movimenti, alzavavano le mane al zielo con devoti pianti
 dicenti: o misericordioso Signor, dio de misericordia, habi
 pietà de noi inutili servi loi, et percoti quello che menaccia
 a noi. Conserva questa patria, dove è la casa toa, el san-
 ctuario con le sacre et sancte cose tue. Volzi li pensieri et
 la mente de collui in altre parte et ad altre guerre lontane
 da noi; in le quale rimangha confusò et conquiso, azò noi
 possiamo stare inpace et laudare el nome tuo in eterno. Za

tornava la desiderata stazon dela primavera, quando Demir Can partito de Persia et congregate molte zente de diverse natione et linguazi, Taurosithe, Zerchii, Avagasii, se avidò verso la Thanaide, deffazando le terre che sono in Boffaro, et passando per l'Armenya et la Cappadocia. et venne in Galatia con tanto et tale exercito, quanto et quale zà condusse^{6a} Xerse in Grecia. Dal'altra parte Paiasith, congregato el suo exercito de valorose zente bene armate, Anatholice, Traicie et Serviane, con Stefano fiolo de Lazaro se mosse contra Dampir. et trovandose appresso la città de Galatia, intese ch'el campo de Demir non era longi da la città de Aguirra. Approssimandose ala città ficchè li soi paviglioni in mezo la campagna de Agnira, onde derieto al campo passava uno corrente fiume, el quale abbeverò li homeni et li cavalli. Demir campezava in la regione contraria, in la quale era grande penuria et carestia de aque. Che intravenne? che Paiasith comandò che fosse facta una publica crida, per la qual comandò ch'el zorno proximo vegnante tutti fosseno apparecchiati ad andar con lui alla caza. Et coà l'altro zorno con tutte le sue zenti andò ad cazare, et trè zorni spese cazando zervi per paesi diversi. In questo mezo Demir non fo pegro a prender la comodità del tempo et del loco; et subito col campo se levò da i lochi aridi et secchi, et accampò se sopra le rive del fiume, onde Paiasith s'era levato per andare ala caza, mostrandose superbo et valoroso non apprezzar Demir nè'l suo exercito. Exercitandose adunque quelle zenti in la casa, per la fadica e'l caldo del sol, che si trovava a mezo el cielo, tanto forono faticate et stracche, azonta la ardente sete, et non trovandose aqua da bere, che più de zinquemilia homini strangosciarono et morirono de sete. De quì venne la prima caxone del mal de Paiasith. Tornando adunque dappoi trè zorni dalla caccia, trovò che Demir se era acampato in quel loco, onde li s'era levato per andar a caciare. Da necessità adunque constructo, convenne metter el suo campo in altro loco incomodo, et convenne per forza el zorno sequente esser ale mane col suo nemico. Ma zà predestinato in cielo, qual-do questi doi potentissimi exerciti dovea esser victorioso, nella primavera passata menando Paiasith el suo exercito dale parte de Ponente contra li Tartari, apparse in cielo el nuntio della sua adversa fortuna, la cometa con la coma ardente come uno foco, più de quatro braza longa, da Ponente movendo li soi razi come lanze verso Levante. Et quando'l sol s'ascondeo sotto l'orizzonte, ella apparea mostrando la sua ardente coma, et irradiava tutti li confini della terra, nè consentiva che l'altre stelle relucesseno, nè l'aere per la nocte diventasse

bruno. Et come un foco lampezava in mezo el cielo, infine che se terminava sotto l'orizzonte. Questo segno hano visto l'Indiani, Caldei, Egiptii, Frigii, Persi, et quelli che habitano la Asia minore, Traci, Unni, Dalmati, Itali, Hispani, Germani, et se alcune generatione habitano oltra le onde del grande oceano. Durò questo orribile mostro per fine al'equinoctio. Questi sono li miraculi de l'alto dio, che sumerse Faraone con le forze d'un altro Faraone, et col mezo del Tartaro ha indutiato le persecutione di Turchi contra li poveri Greci.

Abiando inteso el Tartaro li movimenti de Paisith, la sera fece far cride per tutto'l campo che la matina tutti se trovassero a cavallo in arme per combattere. Et lui levatosi al'alba ordendò tutti li principi delle schiere, li centurioni et li chiliarchi. Nel corno dextro fece capitano el primo di soi figlioli, in lo sinistro suo nepote, perchè Demir era de etade de anni LX. Et ordinato el suo campo, così comandò, dicendo: O compagni, che per tante provintie me havete sequitato per trovarve a questa desyderata bataglia! o exercito invicto! o natura adamantina! o muro fermo! o generatione incaptivabile! Havete inteso li facti clari di nostri mazoni, non in Eoa, perchè quella è nostra patria, ma in Europa, in Lybia, et per dir brevemente, in tutta la terra. Havete inteso li preclarissimi gesti de Xerse et Arthaxerse contra li Greci, che forono eroi et semidei in questo mondo. Ma questi Turchi mezo barbari chi credete voi che siano? Sono come locuste ala faccia di leoni. Io ve ricordo queste cose non per confortarve, perchè la preda è in le nostre mane, ma azochè questo mormolichion (*Latine masha-
65 chara*) non fuza dale nostre mane, ma sia sano et salvo, azò portando quello in Persia vivo el possiamo mostrare ali nostri figlioli, et amagistrarlo che piu non ne sconzure per le nostre mogliere. Questo loco grande et patente, col monte che ali occhi vostri se demostra, voglio che dal nostro exercito sia circondato. el corno dextro vada ad modo de mezo cercho falcato, et similmente el corno sinistro. et l'uno con l'altro corno se habiano a conzunzere, et dentro dal centro li nostri inimici come fere silvestre remangano serrate. Paisith d'altro canto al levar del sole ordenò le sue zente, et comandò che li instormenti, segni bataglieschi de Bellona, tutti con orribile voce sonasseno. Aldendo adunque li doi exerciti che venivano citati ala bataglia, l'uno contra l'altro nel principio a piccol passo se mosseno; poi con ferocissimo impetu se urtarono. Li Tartari senza voce et senza remore, come formiche sollicite, se exercitavano. Ma li Turchi con voce et cridi tutto'l cielo impiendo nel primo conflictio valo-

rosamente combattevano. Paiaith, come un fulgore in ogni loco aparendo, or questo or quello castigava et repredeva, et tutti ad ben ferir confortava. Et mentre l'uno et l'altro exercito fortemente combattevano, uno di più eccellenti conductori de Paiaith ricognobbe Athis, suo antiquo signore, con el suo fratello in mezo le schiere dela contraria parte. 66 non dissimulando alora l'antico amor, el conductor con zinquente cento cavalieri se mosse col guanto incima dela lanza, et sottomisesse ad Athis con la sua compagnia. Et quelli li quali furono subditi de Sarchan, de Mandachia et de Carmian, similmente fecero con li soi compagni. Vedendose adunque Paiaith delle penne non sue ad una ad una dispennarse, et ch'el dextro et sinistro corno del campo di Tartari se veniva scontrando et lui in mezzo del globo serrando, benchè grave dolor nel suo cor sentisse, dissimulando la adversità della fortuna, or questo or quello andava confortando. Stefano, fiolo de Lazaro, suo cognato, come el sermon nostro ha dimostrato, trovandose in questa bataglia con cinque milia cavalieri Serviani bene armati, vedendo el tempo extremo, da ira accesi con le lanze in resta come folgori se mosseno contra i Tartari; li quali non possendo sostenere l'assalto di Serviani, li feceno porta per el cerchio, onde volseno ussire. Et essendo ussiti fora, li Tartari li ferivano li cavalli non possando ferir li homini, li quali erano de negro ferro coverti. Ma li Servi diventati più feroci per haver rotto el zerbio di Tartari, tornarono in campo per quella stessa via, benchè in la tornata de l'una et altra parte non pochi ne cadesse morti. Stefano accostandosi al lato de Paiaith, molte parole li parlò in rechia ma non feceno alcun fructo, perchè volse acceptare el suo consiglio de fuzir et scampando salvar la sua vita. Ma Paiaith circumdato da molti affanni non cognoscette la via della sua salute, come disse el propheta: *circumdederunt me vituli multi, tauri pingues obsederunt me. Aperuerunt super me os suum, sicut leo rapiens et rugiens. Sicut aqua effusus sum, et dispersa sunt omnia ossa mea. Factum est cor meum sicut cera liquescens in medio ventris mei. Aruit tamquam testa virtus mea, et lingua mea adhaesit faucibus meis, et in pulverem mortis deduxisti me, quoniam circumdederunt me canes multi, concilium malignantium obsedit me.* Stefano provedendo le cose che haveano a sequire, et nisuno bono fine sperando, perchè la bona fortuna a Paiaith havea voltato le spalle et faccia lieta mostrava al campo di Tartari, tolse con seco el primo figliolo de Paiaith, el qual se chiamava Sulmano, et un'altra volta valorosamente 67 combatendo rompette el cerchio di Tartari asperamente resistenti. pure al fine, molti morti dal'una et l'altra parte, Ste-

fano con Sulmano e'l resto de Servi con grande velocitate scampò. li Turchi vedendosi circumdati, senza ordine començarono a fuzire. li Tartari senza misericordia persequitandoli, come cani, li andava amazando. Paiasith per mezo el campo per la più spèssa moltitudine se misse a fugire verso la montagna con circa X milia schiavi, che loro chiamano zanizari, zà erano facte le cride secundo le leze militare de Scythi, che rotto lu exercito, fora de bataglia a nisuno sia licito più amazare el suo inimico, ma torli le spoglie, et li corpi nudi lassare andare. In questo tempo extremo li zanizari contra Tartari come leoni fortissimamente combate-

68 vano. Ma che potevano dexe contra cento? al fine el menor numero dal mazor fu superato et vinto. Et Paiasith da Tartari fu recognosciuto et iusto come laurachi nel rinzachio trepidare. Allora alcuni Tartari accostandosi al suo lato diseno: Signor Paiasith, desmonta da cavallo, perchè Demir, grande imperador, te chiama. Et quello reluctando fo astracto a desmontare, perchè'l suo cavallo era Arabico, de grande valimento. et facto montar in un altro cavallo, fo menato a Demir Can. Habiando inteso Demir che Paiasith era preso, subito in mezo il campo fece ficchare uno paviglione, et dentro in una sedia sentato se mise a zochare a lo zatrici, el qual zocho li Persi chiamano santraze (i Latini chiamano schacchi), mostrando per quello che poca cura havea della presa de Paiasith, come quello che zà lu havea nel lazo preso. Ma mostrava el contrario de quel che havea nel core, et benchè avesse dopio exercito, pur trepidava, pensando la fine incerta dela imminente bataglia. Poichè hebbe cognosciuta la victoria certa, cavillando el don dela fortuna et attribuendo lo alla sua virtù, comenzò a deludere Paiasith col zuocho delli schachi. Levando adunque li Tartari Paiasith dricto sopra le palme delle mane con grindi et voce al ciel, dicendo: gloria et victoria a te, Demir, grande imperador de Persia. Presentemo al tuo imperio Paiasith, principe de Turchi, vivo secundo el tuo comandamento. Demir

69 mostrando haver l'animo intento al zocho, non guardò Paiasith nè anche la turba che'l presentava. Et quelli allora con mazor voce annuntiava la victoria et la presa de Paiasith. Demir in quella hora perse el zocho, et suo figliol li diede scacho zochato. In lingua Persa scacozocato se dice siacru; et da quella hora inpoi suo figliol fo chiamato siacru. Demir levatose da sentare, tra la grande turba vidde Paiasith; al qual guardando disse: Sci tu quello che poco avanti seperave da noi le nostre done, se contra te non venavamo a questa guerra? Al qual Paiasith respondendo disse: io son quello. Ma per questo non se conviene tanto

schernir quelli che la fortuna te ha sotto posti. Recordate anche tu che essendo principe sappi ben conservata li confini del tuo principato. Così parlando, Demir sentì una intensa adustion de colera: era stato dezuno da la matina al vespero, da lo caldo intenso et dalla seccha polvere molto afflicto. Comandò a Paiasith che sedesse in suo conspecto, consolandolo et minuendo con humane parole el suo dolore. Apresso comandò che fossino ficcati trè honorevoli paviglioni, dicendo: va, riposa, et habbi cura del tuo corpo. Et non pensar che sia factò a te quello che tu ad altri factò haveresti. Che io te zuro per l'alto dio et per el suo propheta, che nissuno altro seperarà l'anima toa dal corpo tuo, che dio, el quale a star teo la convinse. Aldite queste parole, Paiasith subito andò al paviglione, che Demir li havea donato; el qual paviglione Demir el fece de uno forte vallo munire, et da mille homini d'arme Persiani ben guardare. Et de fora del steccato li fo deputati cinquemilia pedoni de armatura lesiere armati, li quali ogni zorno et ogni nocte fazeva cambiare. In questo campo, nel qual fo factò el conflictò, Demir demorò octo zorni. Dapoi despartiti li exerciti fo mandati da Galatia in Phrygia, in Pamphilia, in Bithynia, in Asia minore, Hyrcanya, Lycia, Pamphilia; in ogni città et in ogni principatu pareva esser uno exercito, benchè fosse in tante parte diviso. La persona de Demir in questi octo zorni repusò, et cumulando la preda le spoglie et le grande richeze dela città de Angira. Dalla qual partito venne al Cocigiacion, metropoli de Phrygia, menando seco Paiasith sotto grande custodia. Prima ch'io piu avanti proceda, me par conveniente memorare una cosa degna de memoria, la qual fo facta in Angira. Durando ancora in la guerra Paiasith contra li Tartari, havea in campo quatro soi fioli. El primo era Musulman, l'altro Esses, el terzo Mechiemeth, el quarto Mosses. Oltra de questi ne havea lassati doi nel palazo dela soa residentia, Mustapha et Orchan, essendo anchora teneri infantina etade. Mechiemeth in quello anno havea havuto per sorte da suo patre el principato de Galatia. Et dubitando che li Tartari remaria vencitori della guerra, fuzzi con i soi subditi ali monti vicini, spectando come le cose havesseno a finire. In questo spatio de tempo non dava mai riposo alli occhi, et dopo molti pensieri fece cavare una via sotto terra, per la qual via secreta et occulta se andava fin sotto'l paviglione de Demir Cau. Entrato adunque Mechiemeth in la cava con homini electissimi armati, et poco mancava a zonzere al tentorio dello imperador, quando la mala fortuna de Paiasith discoperse le occulte insidie de Mechiemeth suo figliolo. La matina sequente essen-

do el sole in leone, el quale nove hore havea demorato sotto la terra, vene l'altra compagnia de homini armati ad rendere la volta a quelli che guardavano la persona de Paiasith; et inquirendo ogni loco veddero per uno forame le cave fatte sotto terra; le quale viste cominzarono ad exclamare, et incontinente per tutto'l campo fo exercitato grande tumulto et rumore. Et circumdato el paviglione de Paiasith, fo trovato lui stare expedito con Cogiaferur principe delli Eunuchi, et expectare la expeditione della cavatione. Li operarii delle cave con Mechemeth et li soi compagni, aldito el grande tumulto sopra della terra, fuzirono indietro. Menato adunque Paiasith al conspecto de l'imperadore, con acre parole fo ripreso; et a Cogiaferur incontinente in sua presentia fo tagliata la testa. Da quella hora in poi Paiasith con molta strectura fo guardato. La nocte le mane e li piè in catene de ferro fo tenuto; de zorno da grande numero de custodi armati circumdato. Partendose adunque l'imperador dal Cociaío, spogliò la città de tutto'l suo pretioso havere, extorquendo li possessori con molti et varie generatione de tormenti, alcuni homini suspendendo, et alcuni sotterrando vivi. Da Cociaío venne in Bursia, dove trovò li pretiosi vasi d'oro et d'ariento, le margarite et pretiose piere, le quale come frumento mesurava con i mozi, trovò li anche le belle femine et le concubine de Paiasith; tra le quale erano le figliole de Lazaro, et ricolto tutto'l thesoro de Bursia, de Nicea, de Nicomedia et altre circumvicine citade, venne in la Phrygia inferiore. Et vastate tutte le citade et castelle de Phrygia, venne in Asia, et destructo Adramintio et Asson, venne ad Pergamo. Ove demorando alcuni zorni, accumulò tutto lu havere delle circumstante citade. li teneri putti et putte prendevano in servitù. Li patri et li parenti Greci e Turchi ligati con ferro et con foco tormentavano, finche manifestavano li ascosi thesori. li quali poi tutti accumulati, venne in Magnesia, la quale era in Sypolo. Et accolto tutto lo havere che se trovò in Sardia, Philadelphia et Atalia, venne alle Smirne. Da questo loco andò allo assedio del castel de San Pietro, el quale, come avanti havemo dicto, in vita de Homur fo edificato da li fereri de Rhodi. A questo castello nella prima centa della forteza erano recorsi molti Christiani da Epheso, dala Tyra et altre terre vicine, perchè molto se confidavano in la forteza del castello et la proibità di ferieri, et anche perchè Paiasith uno anno el tenne assediato, et nol possete aquistare nè per arte, nè per forzo de bataglie, nè per fame, nè longo assedio. Habiando adunque Demir più volte rechiesto li fereri che li desse el castello, et loro non vogliandoli consentirlo, deliberò serrar la

boccha del porto. Onde la sera fece far cride che chadauno del suo exercito dovesse buttare una piera in la boccha del porto. Quelli del castello, temendo lu effecto de tale cride, subito feceno tirar fora della boccha del porto in nel mare libero tutte sue galie et navilii. La mattina secondo el comandamento dello imperador fo facto; et fine ala prima hora del zorno la boccha del porto fo facta terra ferma; et la centesima parte dello exercito non se possete in quella opera exercitar. Ma quale lavoro sì grande seria stato bastevole ad mettere in opera tanti operarii? era tanta la moltitudine de quelli che erano zonti in quel loco, che superavano ogni numero; et tanto era ad ogni opera la loro strennità, che superava tutte le opere di mortali. Era in loro natura horribile. non temevano morte, et poco apprezzavano la vita. Come fiere salvatiche, corrivano alla pugna. Traversando adunque per terra la boccha del porto, se accostarono alle fosse del castello. Li Rhodiani dalle torre e dalle mure con sagette virilmente combattevano. Li Tartari, come locuste dalli storni occise, cadevano in le fosse, le quali de i corpi morti se impivano. Li Tartari, come le teste dela Idra Lerneia, renascendo multiplicavano. Empite le fosse delli uccisi corpi, li vivi, che senza fine abbondavano, con i piedi calcavano quelli che le loro anime non erano ancora seperate delli corpi; sopra li quali posavano le scale, per le quale ascendevano le mura. Di quali alcuni montavano, alcuni a terra deturbati cadevano. Li vivi non curavano s'el patre o el figliolo morto fosse: ma a tutti era uno voto et uno desyderio, esser primo ad ascendere le scale, esser primo ad levar lu stendardo sopra le mura. Pur alfine ascendendo li Tartari da ogni parte del castello, li ferreri furono dalle mura rebutati, et fuzendo dal castello cercarono la sua salute per la via del mare. Acoostandose le galie ad castello, le confuse ciurme senza ordine montava, et li ultimi rezevuti in le galie forono el baiulo et li ferreri. Li Christiani, che con le mogliere et figlioli erano scampati nel castello, tutti corseno alle galie, buttandose in mare. alcuni afferavano le ancore, alcuni le gumine, molti el temone e li remi, lassandose alle galie strasinare, pianzendo et dicendo ad alta voce: O Christiani de dio, habiate de noi misericordia. anche noi semo Christiani. per amor de Iesu Christo, non ne abbandonate, non ne lassate in man de cani. Li galioti, più per necessitè che per voluntà crudeli, con le dure corde percotendo le man e le braza delli miseri supplicanti, raccomandando le vele alli venti, navigarono verso Rhodi, lassando quelle povere anime malnate più morte che vive. Li Tartari vincetori della impresa, preso el castello, tutti li Chri-

stiani con le moglie et figlioli, circa mille et ducento, li quali nel castello erano scampati, menarono davanti all'imperador; el quale non perdonando nè ala età nè al sexu muliebri, a tutti fece tagliar la testa, et poi fece fabricare una torre, in la quale fece murare le dicte teste, componendo una piera in una testa, mostrando el volto delle teste verso la ragione più patente dalla più scoperta faccia della torre. El quale spectaculo horribile et inmane rimase in Asia ad esempio de Christiani et memoria eterna della Scithyca crudelitate. Due citade sono sita nel lito de Ionia, nominate Phoece nove et Phoece vecchie. Le nove Phoece, avanti che li arivasse Demir, se diede et sottomise a lui con certe conventione de pace. Le Phoece vecchie, che erano subiecte al signor de Metilino, remase nel suo stato, fin che Demir andò alo assedio delle Smirne; et essendo occupato in tale assedio, mandò suo nepote ale Phoece vecchie, el quale havese a contemplare quella citade et el suo sito, et depinzere in tabula, et de pinta portarela al suo conspecto. Inteso questo 76 el signor de Metelino subito montò in galia, et venne alle Phoghe vecchie. Et havuto colloquio col nepote de Demir, se accordaro et confederandose insieme, et rimaseno amici. Et cumulado el barbaro de ricchi doni dal signor Cristiano, l'uno a cavallo, l'altro in galia montò. Tornando adunque el nepote de Demir ale Smirne, trovò la città ruinata da le fondamenta. Lassando adunque quella, venne in Epheso; al quale da ogni parte conveniano li exerciti, li quali copriva tutte le provintie, perchè partendo Demir de Angira fece far publici comandamenti, che tutti li soi satrapi con le sue squadre dovesseno adunarse in Epheso, et da Epheso poi far la volta per tornar in la lor patria. Messo adunque el grande stendardo in Epheso li demorò zorni trenta; et congregati in quel loco tutti li cittadini et habitadori delle citadi terre et castelle circumstanti, con diversi tormenti de ferro et de foco da loro extorseno l'oro et l'arzeno, de riche veste, et le pretiose supellectile, le quale dalli antiqui progenitori loro haveano successo. Da Epheso partito andò ad Mylesia metropoli de Carya, tra Lycia et Ionia; ove tanto aspero inverno et lazaro reddito li azonze, che tutti li animali terrestri volatili et aquatici, come se in cristalli fossino trasformati, aizando morivano. Partendosi li Tartari da una citade per andar ad un'altra, quella che lassava remaniva tanto inanita et exausta, che in quella non se aldiva 77 più voce de animali nè de ucelli domestici, nè pianto de creatura humana. Ma come li pescatori, che la tracta dal pelago in terra tirano, tutti li pesci grandi et pesciolini, anche le vilissime granceole, strinzendo racogliono et tra

loro partino et dividino, così queste zente Scithiche lassò la Asia desfacta et destructa. Da Milesia andarono in la Phrighia superiore, la qual li Turchi chiamano Charasser. In questo loco Paiasith dopo molti assalti, da la adversa fortuna et dal superbo vincitore molte inzurie rezevute, miseramente partì da questa vita; et molti dicono che de sua voluntà togliendo el veneno se uccise, perchè Demir voleva che visse per menarlo in Persia et nel teatro mostrarlo alli popoli de Persia triumpho della sua victoria, et castigatolo poi farlo con vergogna morire. Essendo adunque Paiasith ala morte vicino, fece dir a Demir queste parole. O Demir, ecco che io horamai muto la vita mia. muta anche tu la mente tua inverso di me, et benignamente guarda el mio morire, et in la sepultura edificata per me fame sePELLIRE. Queste parole habiando aldite el Tartaro, se volse ad misericordia, et incontinente fece liberare oento delli servi de Paiasith, et a quelli comandò che portasseno el corpo ⁷⁸ del suo signore in Bursia, et in la sepultura facta per lui lu facesseno sePELLIRE: Demir partito da Phrygia de sopra andò al Licaonia et deli a Caesarea, dapoì in la Armenia piccola et grande, compiendo anno uno fora de la Persia. Compito uno anno intrò in la Persia come glorioso vincetor di duchi et conquistator delle provintie, portando tante spoglie et tanta preda quanta nisuno altro tyranno de Persia mai portasse. Ma tornamo ormai alli posterì duchi de Ottomanni, et vedamo come è cazuta in quelli la bona fortuna del ducato. Lo imperadore Emanuel, inteso el cazere de Turchi et la subbita mutatione della fortuna de Paiasith, come lampa cadente da cielo, subito tornò a Bisantio. El suo nepote li ha ceduto el temon dell'imperio; et lui fo mandato in la insula de Limno. Emanuel dalli nobili del palazzo et da tutto'l populo con molte laude solo imperadore fo pronuntiato. In questo tempo Musulmano passò in Europa et venne alla città; et butatose ali piedi dello imperadore, et humilmente a quello supplicando disse: Sacro imperador, con ogni humiltà et reverentia ala tua maiestà me ricomando, et prego che accepte per figliolo, et io te observarò come patre. tra noi non serà mai nè division nè discordia. Solo te prego, me costituisce principe de Tratia et de tutta la terra che possedettero li miei progenitori. Et per securità et ostatio diede all'imperadore uno delli soi minori fradelli, existente ancora intenera etade, et una figliola de sua sorella nominata Facmathatu, promectendoli rendere ⁷⁹ Salonichi et li lochi de Strimoni perfine al Cithone et Peloponeso, et tutti quelli lochi che sono intorno alla citade da Panido perfine a Sacra Boccha, che in lingua Greca se

chiama Hierostomio, et da sacra bocca fine ad Varna, con tutte le terre maritime che sono poste nel ponto Eusino. Habuta adunque la gratia Musulmano secundo che l'havea domanda, lo imperadore lu mandò in Andrinopoli; et Demitrio Leondari, homo molto prudente et experto in le cose bellice, mandò a prendere Salonichio, nel quale deschazati tutti li Turchi della terra, l'introdusse Zuanni Palleologo, et publicolo imperadore de tutta la Thesalia. Et similmente deschazò li Turchi da tutte le citade et lochi de l'imperio, et constitui zentili homeni Greci prefecti et governatori per tutte le provintie. Fo in quel tempo in tutta Tracia pace et tranquillità, ma in le parte de Asia grande guerra et turbatione per la subbita mutatione di principi per tutti li principati. Passato adunque quello fredissimo inverno, e succedente la tepida primavera, la fame et la peste cominzò crudelissimamente a dominare per tutte le citade et per tutte le terre, che da i piedi delle zente Scithiche erano sta toccate. Et in questi mali tempi non manchorono anche le guerre finitime tra li populi et li principi, reliquie delli Turchi et delli Tartari, delle guerre passate. Venendo adunque Alixar, fiol de Carmian, con lo aiuto de Demir Can recuperò lu imperio paterno; et similmente Archan, et doi
 80 figlioli de Athis, Omur et Eses, et Elies figliol de Mandachia recuperarono Lydia, Ionia, Caria, Lycia et altri lochi, li quali li soi progenitori per avanti haveano conquistati. In questo tempo li figlioli de Paiasith remaseno in Eoa. Mechiemeth era in Angira de Galatia. Et perchè non havea herede, teneva con seco Moses suo fratello, el quale ancora era in puerile etade. Eses veramente andava errando in quà et in là, non havente dominio nè alcuna ferma mansione in alcuno loco. Et similmente Mustafas. Onde Mechiemeth mandò da Angira uno di satrapi, che fo de suo padre, chiamato Themirtes, el quale haveasse ad conducere Ese in le parte de Angira, ad fine che come minor fradello sotto de lui podesse viver. Ese pocho tempo poi che fo conducto, comenzò ad mover guerra contra suo fratello Mechemeth. havutolo adunque in le sue forze, Mechemeth li fece tagliar la testa. In questo tempo che Mechemeth in Galatia cresceva in fama et reputatione, nel ducato de Atis verso la Ionia se levò uno nominato Zenait, fiolo de Carasubasi, homo magnanimo et in l'arte militare molto famoso; el padre del quale nel tepom de Paiasith era stato governatore dele Smirne, et per haver tenuto longo tempo quel ducato, li Smirnei lu osservavano come proprio suo signore. Levatosi adunque Zenait con circa zinquecento Smirnei, andò contra el figliolo de Atis, el quale dominava Epheso, depopulando et guastando tutte le

ville et tutte le terre de Epheso. Et a pochi zorni poi accressiuti zinquecento altri homeni armati, pose el campo ala città, et tanto la afflixè et combattè che in pochi zorni el figliol de Atis scampò del castello, et Zenait se fece signor de Epheso. Preso el ducato de Atis, Zenait non cessava scrivere in Tracia a Musulmano, dicendo: Io sostengo questa guerra per amor tuo. El ducato de Atis non per me ma per te lu ho aquistato; sichè mandame aiuto, che col braccio della fortezza toa io possa disperdere li iminici toi. Musulmano certe non fo pegro ad mandarli per la via de Galipoli ale Smirne gente et thesoro, perfìn che Zenait deschacciò li posteri de Atis de tutto'l suo ducato. Vegnando la primavera de l'anno secundo dapoì el deluviq di Tartari, el secundo figliol de Atis manchò de questa vita; e'l primogenito chiamato Omur, descacciato dal ducato paterno, ricorse ad Mandachia suo barba, duca de Caria, et buttandosi ali soi pedi, li narrò el suo infortunio, et humilmente li domandò adiutorio. Mandachia benignamente ricevendo quello, exaudi le sue preghiere, et convocati li soi principali, congregò sei milia homeni armati, con i quali menando con lui Omur venne in Epheso, dove era Carasubasi con homeni trè milia. Suo figliol Zenait in quel tempo se trovava ale Smirne. Mandachia combatendo la terra, fece rechiedere li Ephesii che li apriseno le porte. Et quelli non vogliando ala richiesta consentire, Mandachia irato fece metter fuoco alli quatro cantoni della città, et in spatio de doi zorni tutta la terra fo bruxata. Li cittadini vedendo le sue case, reliquie de Tartari, vertirse in cenere, se verderono a Mandachia. Carasubasi abbandonando la città se salvò in la fortezza, in la quale contrastando durò fine al'autunno, spectando soccorso da Zenaite suo figliolo. El quale per esser con poca zente ale Smirne, non possette venir al soccorso paterno. Carasubasi d'ogni speranza de soccorso destituto, aperse la porta del castello et usò fora, et buttandosi ali piedi de Mandachia humelemente li domandò misericordia. Mandachia restituito Omur suo nepote nel ducato paterno, fece ligare Carasubasi, et con lui li Ottomannide che con esso si trovarono; et tutti fece portare in Caria al Mamolo, et serrare in una torre; et lui poi se ne tornò al suo ducato. Zenait, aldite le cose seguite, con una fusta navigando venne in Caria al Mamolo, et secretamente fece sapere al patro come lui era venuto per involarlo con i soi compagni. Quello factosi portare de bon vino in abbondantia, inebriò tutti li guardiani; li quali vincti dal vino et dal sonno come corpi morti iaceano. In questa commodità de tempo Carasubasi con li compagni, che erano in prexone, romperono le mu-

ra della torre, et con le corde calandose ussirono fora et montarono in la fusta, et vennero alle Smirne, dove feceno grande festa. Zenait poco tempo stette in riposo, che scripse tutti quelli homini che potevano portar arme, et andò contra Omur, guastando et depredando tutte le terre fine ale mura de Epheso. et combattuta et presa la città, molti cittadini trucidati, Omur non podendo resistere corse nel castello. et facte alcune bataglie, et molti morti da una parte et l'altra, finalmente vennero in accordio; et facta pace et confederatione tra loro fecero parenteza. Zenaite diede sua figliola per mogliera ad Omur, et abbracciando se insieme come patre col figlio, con sacramenti sollemni stabiliro le promissione et la parenteza contracta tra loro, promectendo Zenaite anichilare ogni amicitia et promessa che facta avesse a Musulmano. Demoranti adunque el socero e'l zenero in Epheso, attendevano a componere le cose del ducato et le differentie delle cittade da Meandro verso Artos, Philadelphia, Sardis, Nimpheon, fine al fiume Hermonos. Una mattina nel levar del sole se levò una voce del populo ch'el duca era morto, et levato el corpo fo sepellito nella sepultura paterna, posta a piè del monte Timulo vicino al castello de Epheso. Per la morte de Omur Zenait levotose in alto, existimava el ducato come sua heredità paterna, et fo chiamato aphtonomo, quasi homo senza leze, ducha de Asia.

84 Ma Musulman dolentemente portando la rezevuta iniuria da Zenait, passò in Bithynia et in Pursia. Tutti Parsiani rezeveva quello con alegro core, offerendosi per amor suo voler morire. Era allora el tempo della primavera. Cominzò a scriver zente d'arme et adunare lu exercito. Zenait anche lui se apparecchiava alla guerra. Con pochi homini montò a cavallo, et andò Hyconion metropoli de Lycaonia. et havuto colloquio col Caraman, descese al Cociagion, dove habbe parlamento con Carmian. El parlamento havuto con i prenominati duchi fo de questo substantia: Sapete, o principi, el danno che havete sostenuto da Paiasith. Delli patri nostri alcuni forono trucidati, alcuni forono inpiccati, multi con la progenie loro mandati in exilio. Et delli principati nostri lui solo se fece monarchia. Dapoi veramente che quello demonio per el iusto iuditio de dio è sta tolto dal volto della terra, habiate cura che la semenza de quello dracone non ve deglutisca, sichè coteramo la testa de questa fera pessima hora che comenza a levar la crista; et da quella hora in là sempre senza pensieri et senza pavra viveremo vita felice et iocunda. Li duchi habiando inteso el parlamento de Zenait, ben compreso che quele parole nascevano dalla sua propria carità, par mientedimeno considerando el fine dela cosa andarono in

Epheso, el Caraman con homeni armati XXX milia, el Carmian con X milia, Zenait con V milia. Musulman dal'altra parte da Prusia andò a Lupadio, dove facto el censo de tutto'l suo exercito forono trovati homini fine XXV milia. 85 Et levandose da Lupadio, venne a Pergamo nel campo de Menomeno, et de li venne a campo ale Smirne. Inteso Musulman la conventionione tra Caraman, Carmian et Zenait, stette alquanto suspeso: pur partì dale Smirne et venne verso Epheso, ponendo el suo campo ad un loco chiamato Mesaulion, facendo ficcare li soi paviglioni spessi et stretti; et fece far le fosse intorno al campo et levar el terreno, et in mezo se serrò col suo exercito, castrametato sei hore de camino lontano da Epheso et dalli campi dela parte contraria, la quale hanno paura non osava venir a trovar Musulmano; nè Musulmano per la inequalità non andava a loro. Stando l'una et l'altra parte ambigui infra li soi termini, uno secretario de Musulman secretamente andò ad trovar Zenait, mostrandose suo amico, li fece intendere, come Caraman et Carmian se sono accordati con Musulmano, et hannoli promesso questa nocte darli esso Zenait ligato in le sue mane, et così hanno facta pace et amicitia tra loro. Et dapo la tua captività li duchi cadauno in pace tornaranno al suo principato. Habiano inteso queste cose, Zenait, vegnando la sera, fece far grande luminari et fochi per tutto'l suo campo. Et lui tolti con seco li più presti cavalli, andò a Paiasith suo fratello, el quale era governatore nel castello de Epheso; al quale minutamente narrò tutte le cose che lui erano state notificate, et ricomandoli la guardia della città fine ala matina. Esso con el resto di soi soldati andò a 86 Musulmano. Circa la meza nocte le guardie de Caraman et de Carmian, le quale andavano revedendo le statione militare, vennero alli paviglioni de Zenait, et nullo fo trovato. Zenait veramente, vegnando l'alba del zorno seguente, colla corda avincta intorno al collo venne alla presentia de Musulman, pianzendo et dicendo: Signor mio, io ho peccato; sono reo della morte. fa di me quel che te piace. ceco me colla corda al collo. son subiecto ala pena. Musulman, veduta la humilità et penitentia de Zenait, se mosse ad misericordia inver di quello, et remectendoli el commesso peccato, lu vesti de bianca vesta. Poi el domandò dove se trovavano li duchi et li soi exerciti. Zenait respondendo disse: sono in Epheso. Et se tu voli, damme lu exercito, ch'io teli menarò ligati. Musulmano dubitando de doppio inganno, cunctando soprasedette, fin ch'el sol alto da Levante pareva sopra la terra. Poiche le cose li parse assecurate, montò a cavallo con tutto'l suo exercito, menando

con seco Zenait andò in Epheso. El Caraman e'l Carmian, come havemo predicto, cercati li tabernaculi de Zenait circa la meza nocte et non trovato quello, hanno inteso el tradimento; per el quale nelli exerciti delli duchi naque grandi tumulti et perturbatione. Alcuni cercavano li soi cavalli, alcuni li gambeli, altri li muli, per carchare li cariasi et le veste militare. Altri stavano armati et apparecchiati a combattere. Levato el sole, lu exercito tutto era armato et mosso dalle sue statione. Li homini da cavallo stavano con li duchi. Lu exercito pedestre con i cariazà era asceso li lochi alti, et haveano passate le clisure et i lochi difficili verso Meandro. Passato lu exercito, li duchi con li homini d'arme secundo l'ordine de retroguardia passarono le clisure. Ala quarta hora del zorno Musulman passando per el ponte verso la montagna de Galisio con lo exercito venne in Epheso. Molto suadendolo Zenait ch'el volesse persequitar li duchi, Musulman non volse aldire el suo consiglio, sì per la natura sua equa et benigna, sì anche per la versutia et infedeltà de Zenait. fece adunque ficcare li soi tabernaculi sul campo de Epheso, stativando in quel loco mesi quatro senza alcuna cura del suo ducato, vivendo disolutamente in taffaruzi, era homo dedito al vino et alla luxuria et a tutti piaceri corporali quanto alcuno altro. Moses, el quale el sermon nostro de sopra ha mostrato che zovenetto rimase in Angira de Galatia con suo fratel Mechie-meth, scampò de Angira et venne a Sinopi, dove dominava uno signor nominato Spentiar Turchomano, el qual lu ricevette come signore. amichabelmente pregato da Moses ch'el facesse passar dal'altra parte del ponto Eusino verso le parte de Vulachia, fo adempita la petition de Moses. Passato in Vulachia se scontrò con Milzi Vaivoda, el quale, inteso chi era, onde veniva, et dove intendeva de andare, li diede libertà et spatio de andare per tutta la Vulachia, et far quello a lui era in piacere. El praefecto della Grecia et li guardiar delli passi del Danubio, habiando inteso la venuta de Moses in Ulachia, scripseno a Musulman el passar de Moses et che veniva per farse ducha de Tracia. Musulmano certe intese queste cose presto partendose da Epheso venne a Lampsaco, menando con se Zenait, et lassando un altro ducha in Epheso per tutta la provintia. Et arivato a Lampsaco, fece edificare a nome suo nel lito opposito a Galipoli una fortissima torre; della quale fo edificatore uno di Genuesi, chiamato Salagroso de Negron, el quale per la sua opera et artificio rezevette da Musulman grande summa de dinari. Venuto adunque Musulmano in Galipoli, sentava continuamente

89 in le sdravize ebrio e vinolento, senza haver cura del duca-

to. Ma Moses non cessava continuamente scrivere alli baroni, promettendoli cose grande, se aquistarà el ducato. In questo tempo che Musulmano vivea così dissolutamente, Moses a se conciliava li signori. Congregava li Turchi dale parte de Hystro, dalli quali veniva chiamato duca de tutta Tracia, de Thetalia et de Hilyrico. Musulman mandò Zenait capitano verso le parte de Bulgaria et de Acridon. Esso veramente fece la via de Andrinopoli, et entrato in la città, tutti lu chiamava salvatore de tutti li boni. Et veramente così da natura predito Musulman, là che andava, in città over villa, ove demorava, ricchi et poveri, et quelli che per necessit  mendicava el cibo, tutti da lui veniva sovenuti. Demorando adunque Musulman in Andrinopoli, congregato el suo exercito, et quello mand  contra Moses, et lui sentava alle beverie. Ma quanto Musulman havia lu animo al vino, tanto Moses attendeva al principato. In Sophia venne el conflictio con lu exercito de Musulman, et fo vincitor. Et la fama per tutto se spandeva che Moses era per deventar principe de la Grecia. Percosse questa fama le orecchie de Musulman, et che in breve tempo fer  la intrata in Andrinopoli, perch  li capitani et tutti li valorosi homini de arme corrivano a Moses. Levandose adunque Musulman dal careo della ebraet , diriz  el suo camin verso Constantiaopoli, cavalcando con pochi homini da cavallo. et la parte de quelli abbandonato, li quali andarono a trovar Moses, per suo infortunio pass  per una villa, li habitadori de quella al cavallo, alle veste et alla figura cognobbeno che era el ducha. tutti correvano a vederlo. zinque fratelli de quella multitudine se trov  pi  che li altri ingordi de vederlo pi  appresso. guardandolo se accostarono, et tutti et zinque portavano li archi et le saiette. Turbato Musulmano contra el primo frasse una saietta; el qual procidivo cazette in terra. al hora contra el secundo tir  l'altra saietta; el quale similmente ferito cazette in terra. Li altri tr  fratelli subito se forono accordati, perch  tutti et zinque forono figlioli d'uno patre: derizaron le saiette contra Musulmano, et buttolo da cavallo; al quale subito cazuto in terra tagliaron la testa. Moses in questo tempo fece la sua intrata in Andrinopoli con grande stolo de lanzaroli et homini armati da pede et da cavallo. con grande honore fo chiamato ducha de Grecia. havendo inteso la morte de suo fratello Musulmano, molto el pianse, et mand  li principi di soi satrapi ad far portar el suo corpo in Andrinopoli, et da Andrinopoli el mand  con grande honore in Prusia, et halo facto sepellire nella sepultura che Musulmano per lo suo corpo se havea facto fabricare. Moses veramente fece.

far diligente inquisitione de l'interfectori de suo fratello; e trovatoli tutti e trè, et mandatoli al loco nel quale havea
 91 amazato Musuffiano, congregati tutti li villani del cosale, et legato chadauno colla sua femina et con i soi figlioli fece serrare in li soi tabernaculi, et metter foco et bruxare li figlioli con li genitori et parenti, li casamenti, et de tutta la villa fece cenere et poluere. Questo fo el sacrificio ch'el tyranno fece al'anima de suo fratello. Queste forono le primitie delle opere nephande della sua vita futura. Convocati tutti li primati de Tratia, de Macedonia et delle altre provintie; dali quali havnta prima plenaria obbedientia, congregati poi in pleno consilio con silentio et attentione, Moses in mezo de tutti in alto solio stando così contionando disse. O viri forti, amici et compagni, non dico servi, de mio padre, bene havete cognosciuto li flagelli et le vastitade che le parte de Asia ha sostenuto da Demir; et più che mio padre li fo dato come ucello nelle mane. Altri non fo che facesse descendere li Tartari, li Persi et altre zente externe in le nostre habitatione che Constantinopoli con quelli che in quel tempo imperavano. Et mio fratello essendo venuto signor de Tracia et de molti altri lochi, nè a dio nè al padre mostrò mai amor nè pietà. Se è lecito a dire, era diventato mezo Cauro, che in Latino significa infidele. Et per questo dio lu havea abbandonato, et ha dato la spada del propheta in le mie mane per tagliare li Cauri et exaltare li Musulmani. Et per tanto non è iusto nè conveni che Constantinopoli, tanto eccellente città, et le citade Macedoniche, et maximamente Salonichi, che con tanto sudore aquistò mio padre, se habiano a possedere da infideli. Et sicome el mio padre li templi deli idoli fece templi sacri de dio et del suo profeta, così, se a dio piacerà, quella città, matre de tutte l'altre citade, faremo nostra, et lu interfectore de mio padre feremo venir sotto de noi; et li templi che sono in la citade imperiale, colle nostre virtude feremo case de oratione. Alhora tutti quelli che attenti stavano ad ascoltare le nephande parole, come se da dio fosseno venute, con grande applauso le hanno rezevute. Adunato adunque lu exercito primamente discorse la Servia, perche col dispo Stefano, fiolo de Lazaro, non se accordava. Discorrendo per le ville, tutte le belle creature de belli corpi prendeva, el resto tutte amazava. Trè castelli prese per forza de battaglia: li castellani tutti fece tagliare. Sopra li corpi de Christiani fece destendere le tavole, et apparecchiare uno convito alli soi baroni. De Servia partendo tornò in Andrinopoli, dove subito fece apparecchiare bombarde et artegliarie per rompere le mura de Constantinopoli. Mandò anche uno exer-

cito in Thetalia ad lu assedio de Salonichi. I lochi vicini a Strimona tutti havea sà preso, excepto Citunio, la persona del ducha andò verso Constantinopoli. Emanuel imperadore spectando lu exercito de Moses, tolse tutti li habi-⁹³tadori di casali et delle ville dentro da la citade, facendo le campagne bruxare. Posti Moses li soi padiglioni non longi de la cità, ogni zorno se combatia con hodio grande et mortale inimisitia, li Turchi per el desyderio et inmoderata voglia de aquistar la cità, et li Greci indignantise tante volte da quella zente barbara esser combatuti, usciva li Romei de la cità et abbracciavase con li Turchi. uno Romeo combativa con tre Turchi. Multi da l'una parte et l'altra morti cadeva. Ma al'imperadore queste bataglie non piaciavano, perchè teniva li soi homini cari per el mancamento come la pupilla deli soi ochi. diceva: che guadagno fazò mi, se di mei cento homini d'arme ne perdo dece, benchè Moses de mille Turchi ne perda cento? Ma ali Romei l'animo et la audatia non manchava abbracciarse con Turchi. Uno zorno fò pigliato in bataglia da Turchi uno delli gloriosi del palazo, el quale era commensale de Zuanni Paleologo, figliolo de Manuel imperadore; al quale hanno tagliata la testa. Li Romei habiando inteso questo, usirono fora delle porte, et con grande animo et desdegno combattendo⁹⁴ tolseno el corpo de mezo lu stolo di Turchi, et dentro alla cità el portaro. La sua testa da Turchi era sta presentata a Moses. Allora Nicolao Notaras, padre del morto, el quale era interpreto de Manuel imperador, homo molte ricco, con molto thesoro ricomparò la testa de suo figliolo; la quale poi azonta al corpo con grande pianto fo sepellita. Ma tornamo alla hystoria nostra. Vedendo Manuel imperador la crudelità insatiabile del tyranno, et che la sua inimicitia per la sua malignità non era per haver mai fine, deliberò notificar a Mechemet, fratello de Moses, demorante ancora in Prusia, che se ello era per venire alo Scutario, lo imperadore Manuel con le sue galie lu menerà a Constantinopoli. Et se Moses suo fradello se convenirà et abbracciarasse con lui, Constantinopoli serà sua casa et suo securo hospitio: ma se sequisse el contrario, la cità sempre serà suo fiolo recepto; et con l'aiuto de dio et suo sera vincitor della impresa et conquistator del ducato, et serà figliolo de l'imperador. Machemet habiando con aliegro core inteso le dicte parole, non fo pegro a venire a Scutario con tutto el suo exercito. Lo imperadore inteso dela sua venuta, colle galie apparecchiate a quella banda arrivò, et con molta festa el passò, et affrontatose con Machemeto, dopo le coniuntione delle dextre mane, caritevoli basii et abbrazamenti, et

conveniente salutatione se colligarono et confederarono insieme con vinculo sacramentale de conservarse l'uno l'altro in pace et amicitia eterna. et così sollemnemente fermata la amicitia tra loro, lo imperadore menò Mechemeto a Constantinopoli con tutto'l suo exercito, facendo festa trè zorni per la sua intrata. El quarto zorno ussì Machemet della città con tutto'l suo exercito et con pochi homini d'arme di Greci. venuto al conflictio con Moses fu superato in la battaglia, et vinto scampò in Constantinopoli. Lo imperador molto lu confortava con savie parole, excitandolo che con
95 forte anime se apparecchiasse con miglior fortuna et mazor favor ala secunda bataglia. Mose veramente ussì delli confini de Constantinopoli, menando con lui tutto lu exercito de la Romania, mettendose in ordine alla bataglia contro Machemeth et contra la città. Et Mechemeth ussendo fora, et venendo alle mane la secunda volta con Moses, ancora fo rotto, et fuzendo scampò in la città, et da lo imperadore benignamente fo rezevuto. Alhora Machemeth grandemente perturbato et afflicto, vedendose la fortuna tanto molesta, disse a lo imperador: et tu, patre sancto, tenando la bilanza et mirando timorosamente la lenguetta che non passe et la scudella che non traboccha, non mi lasse experimentar la fortuna, ch'io prenda el mio nemico o veramente io sia preso da lui. Ma in verità te dico che a ciascheduno col doto de dio è scripto in la fronte quello li die intravenire inmutabilmente, senza alcun remedio. Comandame adunque che io con li miei comenze a caminar per la mia via, la qual me porte verso Andrinopoli. Et solamente ora per me, come patre per el figlio, come sono. Et delle cose future dio habia la cura. Alhora l'imperadore, aldendo le parole che nascevano dal'infiamato core, abbracciando et basiendo quello, comandò se apparecchiasse una sollemne cena, copiosa de molte delicate cose; et iubilando et congaudendo passarono bona parte de la nocte, dato poi riposo ali ochi, et venuto el zorno, Mechemeth ussì dela citade. Et havendo partito el suo exercito in doi parte, una parte mandò verso el ponto Eusino, l'altra per la via de Andrinopoli. Moses havendo inteso come era diviso lu exercito
96 in doi parte, cacciò quella che era andata verso la parte del ponto Eusino. Et scontrandosi li doi exerciti, quello de Mechemeth fu superiore. Quelli de Moses vedendose superati, parte de loro tranfuzzirono alla parte de Menchemeth; el quale volentiera li rizevette. Moses havendo visto la fortuna contra de lui tanto impetuosamente essersi rivolta, cominzò a scampare, et incidentemente cazette in una palude. Et essendo cacciato da uno di satrapi de Mechemeth,

Moses revoltandose amazò quello satrapo, che tanto ostinatamente el cacciava. El servo de quello che fo morto, so-prazonse a cavallo, et tagliò el destro bracio de la spalla de Moses. el brazo seperato dal busto casette in la palude. Moses per la abbondantia fluente per el mutilato membro strangoziato cazette da cavallo. el servo subito corse et nuntìò al ducha la ferita e'l caso de Moses et la morte del suo patrone. Mandati adunque alcuni homini deli valorosi trovarono Moses morto: et levato el suo corpo della palude, el presentarono a Machemeth. El quale vedendo suo fratello, pianse secundo la loro inhumana usanza; poi mandò el corpo ad sepellire in Bursia apresso li soi progenitori. Mechemeth lieto per la conseguita victoria, andò in Andrinopoli, et con grande honore rezevuto fu posto in la ducale sedia paterna; al quale con grande frequentia convennero molti ducha eccellenti signori della Grecia, et inclinando come al loro ducha promectivano obbedientia. In quelli zorni che Moses era in mazor angustia per el contrasto de Mechemeth suo fratello, Zeneit ascosamente fuzette dale parte de Tracia, et per lu 97 Elesponto passo in Asia, et andò alle Smirne, dove congregato lu exercito andò in Epheso, et prese la città. et tagliata la testa al ducha che havea lassato Musulmano, in pocho tempo diventò signor de tutta la Asia. Manuel imperadore, havendo inteso la prosperità de Mechemeth, li mandò ambaxadori de li più eccellenti del suo palazo; de li quali la commission fo che con ornate et conveniente parole se alegrasseno et congratulasseno dela sua prosperità et della ascensione alla ducale sedia paterna; apresso che con onesto modo rechiedesse et confortasse el ducha ch'el volesse attendere le inpromesse che fatte havea a l'imperadore essendo ancora a Constantinopoli. Mechemeth rezevendo li ambaxadori con benigno et alegro viso, con efficacissime promissione sacramentale promise rendere. et da quella hora attualmente se spogliava et restituiva al sacro imperador tutti li castelli de ponto Eusino, et casali et castelli verso Tetalia et Propontide. Cumulando li ambaxadori de molti ricchi et pretiosi doni, li abbrazò et baxiò et con la santa pace de dio licentiò, conmiectendoli questa risposta. disse: andate et diccate al mio patre imperadore di Greci, come per la gratia de dio et con l'aiuto del mio patre imperadore me ho cento la potentia paterna. Da mò in avanti serrò ad obbedientia sua come figliolo al patre, et mai serrò ingrato nè discognoscente. Comande quello che li piace, et io volentieri observarò li soi comandamenti. Et simelmente abbrazò et baxiò li ambaxiadori de Servia, de Valachia et Bulgaria et del ducha de le Ianide et del dispote de Lachiedemonia

98 et del principe de l'Achaia. Tutti sedendo ala sua tavola a manzar confortava, et ad bere el ponto che de sua man li sporzeva. Dapoi tutti con la pace de dio licentiò, con gratia et amore dicendo a quelli: nuntiate ali vostri signori che a tutti io do et da tutti rezevo pace. Chi fenze la paze, l'alto dio della pace sia contro de lui.

Manuel imperador vedendose dal crudo et tempestoso mare reducto in porto tranquillo et in stato quieto, et non havendo alcuno che lu inquietasse, cominzò a pensare de far le noze de Zuanne suo primogenito figliolo, et mandò a rè de Russia, del quale tolse la figliola per sua nuora; la quale, cambiandoli el nome, chiamò Anna. havea anni XI, quando fo menata sposa a Constantinopoli. a trè anni dapoi la città fo infecta da una sevrissima pestilentia, la quale ad nissuno grande o piccolo, riccho o povero, perdonava, et maximamente traxeua al sangue nobile, consumando anche la popularescha multitudine. Et Anna imperatrice, tenera polzella, ferita dalla pestifera saetta morì in sul fiorir de li anni soi. de lei rimase uno tristo desiderio et doglia et pianto inconsolabile a tutta la citade. Orchan, figliolo de Paisith, che fo per pegno dato al'imperadore Emanuel da Musulman, come el sermon nostro de sopra ha dechiarato, fo liberato con Fatimachatu, figliola de sua sorella, la quale fo remandata in Prusia, dove convenientemente fo enutrita dali poster de Paisith. Orchan veramente remase a Constantinopoli, da tanto amor preso de le lettere Greche et della conversatione de Zuanne primogenito figliol dell'imperadore, che come la morte abborriva li costumi e la leze Macometana. Dedito adonqua a li studii della sapientia Grecha, et tutto infiamato de lu amore della fede evangelica, spesse volte andava al'imperadore, el quale con grande humilità et devotione lacrimando pregava che'l facesse baptizare et insignire del sacro crisma secundo li comandamenti della sancta fede Christiana, confessando lui esser Christiano, negando el dogma Arabico et la setta Macometana. Lo imperadore, benchè con pietoso core lu ascoltava, ma non exaudiva le sue preghiere per non esser caxon de scandali. In quelli zorni la pestilentia atrocissima, più crudelmente che mai per avanti, da ogni parte andava expopolando et destruendo la città. Et tra li altri teneri corpi nobili et innocenti ferì questo Orchan, figliolo de Paisith. El qual sentendose ferito, nuntìò al'imperador queste parole. O imperador di Greci, o mio signor et patre. Ecome presto a quel indicio divino. Et tutte le cose, et quelle che più ho desiderato, non vogliando lasso, et vado là, et certamente confesso ch'io son Christiano. Ma tu non me dai lu pegno de la fede et

la bolla de lu spirito. Adunque cognosci che se lo morirò senza esser baptisato, haverò a fare accusatione contra te in quello incontaminato iudicio de dio omnipotente. Subbito l'imperadore, inclinato da quelle devotissime et christianissime parole, lo baltizò; et esso fu susceptor del sacro fonte. El seguente zorno el novello, ma perfectissimo Christiano morette. Lo imperador lu fece seppellire con grande honore nel monasterio de sancto Zuanne Baptista del Prodromo, in loco chiamato l'Achademia, in una bella urna marmorea. Passando trè anni lo imperador Emanuel deliberò proveder a Zuanne suo primogenito figliolo de novella sposa, et maritare Theodoro suo secondo figliolo. Mandò in Italia, per Zuanni fece menare la figliola del marchese de Monferrato, et per Theodoro fece menar la figliola del Signor Malatesta. Et essendo venute le spose in la citade, lo imperadore fece incoronate li figlioli della corona secundo le leze matrimoniali, et publicarli imperadori de Greci. La figliola de Malatesta et Theodoro suo sposo fece vestire de veste imperiali, et publicoli dispoti de Lacedemonia. Ma lo imperador Zuanni non se alegrava nè se contentava dela sua sposa. Et benchè la donzella fosse del suo corpo ben proportionata, et fosse bella in vista, la treza havea come oro lucente et come le onde fluviali correnti fine al calcagno fluente, le spalle larghe, le braze e'l pecto et le mane con razionevole proportione respondenti, li denti come in cristalli, la statura del corpo dritta, ma la faccia et li labri et la forma del naso et deli occhi et la composition del ciglio difformi et per dir una parola comuna, d'avanti pariva la quaresima, et drieto la pasqua. Havendola vista sifecta, lo imperador Zuanne non se volse mai conzunzere con lei, nè anche mai dormire in uno lecto; onde la imperatrice sola in una camera del palazzo se ne stava. Et certe Zuanne imperador più volte habbe animo de mandarla in Italia a casa de suo padre: ma cognoscendo che molto era amata da l'imperador, Emanuel suo padre, dal suo pensier se ritenne. Ma la imperatrice vedendo del suo sposo la mente ogni hora più dura, et per quanto lei existimava, inmutabile, pensò, come alfin fece, torse de mezzo. Et stando in tali pensieri, mandò per li Zenucsi de Galata, ali quali manifestò la sua intentione del partire. Uno zorno ussita della citade andò in uno delectevole zardino con una savia matrona della sua lengua, et con pochi zovani li quali havea menati dalla casa de suo padre, mostrando con la amenità de quel zardino voler alegrare el suo cuor desconsolato. Vedendo la sera una fusta bene armata et coverta delli più honorati homini de Galata secundo l'ordine

dato, se accostò alla riva del zardino, et rezevuta la imperatrice in la fusta con grande honore fo menata a l'altra banda. Tutti quelli de Galata le vennero incontra con li debiti honori et inclinatione secundo el modo servico consueto alla imperatrice. Quelli della città non haveano ancora inteso la tacita partita de la imperatrice. Ma la mattina a quel zorno seguente li nobili del palazzo, con grande molestia et displicentia sostenendo la iniuria et vicituperio rezevuto da quelli de Galata, se apparecchiavano discorrere et guastare li borghi de Galata. Ma Emanuel imperadore non permittiva, benchè a Zuanne suo figliolo grata fosse la partita della imperatrice. In quel tempo se trovava in porto una nave de Zenuesi molto grande, apparecchiata per andare in Italia; in la quale la imperatrice montò con grande gloria, et splicate le vele se ne venne verso Ponente, havendo solamente guadagnato la corona colla quale fo coronata. Soleva spesse volte dir quella sapientissima imperatrice: baste a me questa corona in testimonianza ch'io sono imperatrice de Greci: di grandi thesori dello imperio caduco altri habia la cura. Zonta ali confini del marchesano de Monferato, et havendo inteso la sua venuta li eccellenti del marchesano, col fratel Marchese ussiron della citade et andarono incontro ala imperatrice; la quale honorevolmente acceptata, con grande frequentia de nobilissimi cavalieri fo accompagnata fine ale scale del palazzo paterno. Ma la imperatrice rinuntiando alle cose del mundo se elesse per sua abitazione uno di monasteri della citade, nel quale visse tutta la sua vita, dedicando a Iesu Christo la sua verginitade, migliore sposo che quel che havea lassato. Tornata la imperatrice in la patria sua Zuanni imperadore mandò ad Alexio Comino, imperador de Trapesonda, a domandar sua figliola per sua legitima mogliera; la quale per la sua honesta et bella forma piazuta, et contracto el matrimonio, fo menata a Constantinopoli. El patriarcha Ioseph secundo el rito imperiale et le sacre leze matrimoniale quella donzella per parole de parenti col suo sposo sollemnemente conzonse; et poi chiamata fo di Greci imperatrice. Celebrate le noze, lo imperador Emanuel partì da Constantinopoli con molte galie, et andò contra el principe de la Achaia; el quale expugnato con suoi nepoti et altri descendenti de casa de Navarra, presi menò a Constantinopoli, lassando Theodoro suo secundo figliolo dispoto de tutto el Peloponeso. Et passando per Galipoli scontrò Mechemeth, el quale havendo mostrato alo imperadore grande amore et fede, alegramente entrò in la galia imperatoria, assedendo familiarmente alla soa tavola nel convito imperiale; et da esso imperadore et da tutti li

soi satrapi fo grandemente festizato et honorato. Da poi ussito Mechemeth de la Galia, lo imperadore con la sua armata tornò a Constantinopoli, e'l patriarcha con tutto'l clero Constantinopolitano uscendoli incontra fora dela citade con laude, gloria et canti, lu accompagnò fine al suo palazzo. Mechemeth; ordinate et composte le parte de Grecia subiecte al suo ducato, passò nelle parte de Oriente, et zonto in Prusia instaurò et renovò li edificii desfatti et consumati dal foco del Caramano, perchè quando Mechemeth venne a Constantinopoli contra Moses, el Caramano se partì de Iconyo et colla sua potentia venne a Prusia, et desfeze quella città, et le osse de Paiasith, patre de Mechemeth, cavò della sepultura et buttole nel focho. Et questo perchè Paiasith per avanti havea tagliata la testa al patre de Caraman in Iconyo. Descendendo Mechemeth in Asia, trovo che Zenait se era fatto signor in quelle provintie più grande che non era la sua opinione. Et essendo venuto Mechemeth a Pergamo de Asia, nuntìò ad Zenait che li dovesse cedere la signoria. Zenait non intendando cederli, fece communire e ben finire tutte le sue fortezze, et apparecchiatoe a la guerra, spectava la sua venuta. Mechemeth venne col suo exercito ad Chymin, et rechiedendo che li desseno la forteza ¹⁰⁴ che se teneva per Zenait, non vogliandose rendere per forza la prese. liberati li cittadini, li homini da arme tutti fece morire. Partendose da Chymin, venne alo assedio de Menomenon, dove era uno ben munito et forte castello Arcangelo; el quale da Turchi poi mutanteli el nome fo chiamato Caiazichi. Questo locho per forza de bataglia fo preso. Onde partendose venne ad Nimpheon, el qual loco combattuto fo preso. Et da Nymphco venne ale Smirne. Questa terra de Smirne Zenait l'avea ben munita de grosse mure, de molti homini d'arme et ogni munitione da defendere et offendere. Havendo adunque Zenait in questa ben fornita terra de Smirne lassato sua matre, suo fratello et li soi figlioli, lui con la sua persona andò in Epheso, lassando per governador de castel de Nimpheon el suo schiavo et zenero chiamato Auduliat. El qual siando poi preso nel castel de Nymphco da Mechemeth, fo presentato a Paiasith messagio. Questo Paiasith havea grande podere con Mechemeth, et per sua fede lu havea facto principe dela sua corte. Essendo adunque anchora in Tracya Paiasith col suo duca Mechemeth, scripse una lettera ad Zenait de questo tenore. Se tu voffi esser signor de Ionia et dami non haver alcuna adversità, da me la tua figliola per mia sposa secondo le lize matrimo- ¹⁰⁵ niale, et da quella hora in poi viverai senza pavra nel tuo ducato. Ma Zenait vogliando mostrar la sua superbia et va-

na gloria, in presentia del portador de quella lettera, et presente Auduliat, essendo fin quella hora suo schiavo, disse verso Auduliat: de chi sei tu servo? Quello rispondendo disse: de tua Signoria. Zenait ancora domandando disse: de che generation sei tu? Auduliat rispondendo disse: de Albanitti. Et de che leze? Alhora Auduliat: io era infedele; alhora sono Musulmano. Zenait veramente voltandose verso li soi baroni disse: ecco che nel presente zorno, in presentia de tutti voi, do la mia figliola secondo le leze matrimoniale al mio servo Auduliat, et faccio quello libero et mio genero da questo zorno, et uno di mei parenti dela mia casa. Tutti veramente che sentevano, laudavano Zenait. El quale aprendo poi la sua bocca verso el nuntio, disse queste parole: nuntia al tuo signor Paiaisith, come io ho tolto zenero dali Albanitti, et come era servo per oro comparato, et come è ad signor simile d'aspecto, più zouane de lui, et piu savio de lui. El nuntio certamente, senza dimora tornato al suo signore, referì delle parole dicte tutta la substantia. Da quella hora Paiaisith concepette nel suo petto hodio, et nutricandolo ogni hora cresceva contra Zenait et contra Auduliat suo genero. Capitato el tempo al suo desyderio oportuno, che Auduliat fo preso nel castel de Nymphico, li fece tagliare li coglioni et fecelo Eunucho. Ma tornamo horamai ala hystoria nostra. Essendo venuto Mechemeth alle Smirne, et havendo circumdata la terra, trovò el grande magistro de Rhodi con trè galie renovar et instaurare el castel, el qual fu desfacto da Demir Can. Et intesa la venuta de Mechemeth, li signori dele insule circumstante, contra el voler de Zenait, vennero ale Smirne a prestar obedientia a Mechemeth. Et questo per doe caxone: la prima per la humanità et grande potentia de Mechemeth, la secunda per la superbia incomparabile et inhumana crudeltà de Zenait. Vennero adunque li nobili dele Fochia, alcuni per mare, alcuni per terra, e'l Carmian dela Frigia superiore, Mandachia de Caria, el signor de Mitilino, li Maonesi de Asio, li fereri de Rhodo con le galie. Et tutti promisenno dare obedientia et adiutorio a Mechemeth ad desfatione del commune inimico Zenait. Li quali tutti con benigno et gratioso accepto forono rezevuti da Mechemeth. Dexe zorni combattendo demorò intorno alle Smirne, exercitandose quelli dalle insule per mare dagando ogni aiutorio possibile a Mechemeth. Ali undexi zorni delu asedio la matre de Zenait et la mogliera con i figlioli se renderono a Mechemeth, confessando li loro errati et domandando remissione et penitentia. Rezevute adonque le Smirne in suo domino, Mechemeth fece in molte parte della terra expianere

le mure, lassando anche in alcune parte le mura et alcuni habitadori per memoria dele cose passate. In questo tempo ¹⁰⁷ el gran magistro edificava una grande torre nella bocca del porto, et havela za levata più dela mità. Mechemeth veramente vedendo la forteza, la nocte per li soi Turchi la feze desfar fin ali fundamenti. El magistro vedendo la matina l'opera sua desfacta, grande despiacere rezevette, et subito andò al ducha, molto dolendose del suo castello desfacto, mostrando quello esser sta fabricato nelli sorni de Atin, azochè Rhodi non fosse consumato da predoni; et se non consentirà che sia restaurato el castello, potrà seguire scandali et guerra non piccola tra la sanctità del papa et la sua signoria, con perditione de non piccola parte del suo ducato. Mechemeth benignamente ascoltò le parole del gran magistro, et con l'animo quieto rispose, perche la paura delli Tartari ancora sollicitava le anime di Turchi. Disse adunque: io, patre venerando, vorria esser a tutti li Christiani del mundo cortese benigno et liberale, perchè così se conviene al nostro ducato, far bene ali boni et punir li nocenti. Ma pur si conviene haver cura deli lochi nostri et consideraro l'utile deli nostri subditi, perchè essendo venuto in queste parte, molti di mei Musulmani stimula la mia mente dicenti: benchè Demir ha fatto assai male in Asia, ha pur fatto questo bene, che ha lassato de lui grande memoria in Ionia, lassando ruinato et desfacto el castello, el quale era in Smirne sotto el dominio di fereri de Rhodi; per el quale castello tutte le anime di servi, che la benigna fortuna per sorte havea conceduto in servith de Musulmani, scampavano da noi per la via de questo castello, et da le fuste di corsari venivano esportate et liberate. apresso li altri danni, li fereri de Rhodi colla oportunità de questo castello faranno guerra senza fine per mare et per terra con tutto el tuo ducato; sichè se Demir se chiamava imperio, tu serai piu imperio che Demir tyranno, se consentirai che tal castello sia instaurato. Siche quel che tu demande, patre venerando, io non posso fare. Nientedimeno sia facta la tua voluntà, et la domanda di Turchi non sia denegata. Io te do loco nelli confini de Caria et de Licia. Et va, edifica qual castello tu voli. Alhora el gran maistro disse: O ducha, dame loco che sia sotto la tua iurisdictione, et non me mandar nelli confini daltri. El ducha respose: io te do de miei confini, perchè io ho data la provintia a Mandachia; et de questo non haver pensiero. El grande maistro havuto el comandamento a Mandachia, che li consignasse el loco, se partì et similmente benignamente exaudite le domande de li signori de Asio, de Lesbo et dele Foce, tutti abbrazando

con amore et con pace da se licentiò. La matre de Zenait secondo el costume Serviano non cessava precare con ogni humilità: pur al fine fo exaudita, et suo fiolo fo liberato dala morte. Questo se era renduto et ricomandato a Machemeto, al quale con sollemni sacramenti fece promissione
 109 esser sempre costante et fidele con i soi descendentì, et haver li Ottomanide per soi signori et dispoti. La provincia lassò a Susmano de Alexandro, comandando che Zenait con lui andasse in Tracya. Avèndo adunque bene ordinate le cose de la Natolia, ritornò in la Disi, zoè in la Romania. Et arrivato a Galipoli, cominzò apparecchiare armata contra el duca de Nesia et contra le altre insole del'Arcipelago, le quale erano sotto la sua signoria. Et questo perchè el ducha ebbe molto adesdegno che, essendo lui a le Smirne et avanti trovandose in Andrinopoli, el ducha de Nexia non era mai venuto a visitare et inclinare ala sua Signoria, come havea facto li altri signori. Descendente da Galipoli l'armata de fuste et galie trenta, sotto el governo de Galispei armiraglio de la Romania, venne in Andro et Antipario, ad Melo et ad altre molte insole Cyclade; et accolte molte anime, et faci grandi damni in l'Egeo pelagq, tornò a Galipoli. La eccellentissima signoria de Venetia habiando inteso questo inopinato assalto de Mechemeth contra el ducha de Nexia, non piccola molestia ne recevete, perchè el ducha se era a lei ricomandato, et a lei prestava obedientia, et levava l'insegna del vangalista San Marco. Vegnando adunque la primavera, la Signoria armò X galie per guardia del golfo Adriano, Nigroponte, Candia et le insule de l'Arcipelago. mandarono septe galie, et tutte bene armate, sotto governo del Magnifico Miser Aluise Lordano, valoroso Capitano Generale. Vennero fine a Tenedo, et deli entrarono in lu Eleponto, et passarono Lampsacho. Le galie Turchesche stavano nel porto de Galipoli apparecchiate per ussire. Li Venetiani in quella hora hebbene vista de una vela piccola, la
 110 qual veniva de Constantinopoli, pensando che fosse de Turchi, mandarono una galia a prender quella. Anche li Turchi pensando che quella vela fosse ussita della sua armata, se mosse con tutte le galie et fuste a soccorso della mal cognosciuta vela. Ma la verità fo che quella era uno navilio de Lesbo, el qual veniva da Constantinopoli. Miser Aluise Lordano, valoroso Capitano, vedendo le galie Turchesche tutte ussire fora ala fila contra la sua galia, subito fece dare el segno de bataglia, et con grande animo et vigoria intrò in l'armata Turchescha. et la prima investita fo la taglia de Zilibei armiraglio; el quale con tutta la surma de quella galia in breve spatio con grande sevitia forono truci-

dati. L'altre galie misceandose et incatenandose con le galie Turchesche non cessarono della stretta et crudel bataglia, fin che li Turchi furono tutti amazati in conspectu delle moglie-
 re et figlioli soi, uno miglio lontan da Galipoli. Compita adunque la bataglia circa la hora de vespero, li Venetiani victoriosi feceno vele menando con loro XXVII galie Tur-
 chesche, et arivati nel porto de Tenedo feceno molto dilige-
 nte inquisitione, et furono seperati tutti li Turchi da Chri-
 stiani. Li Turchi tutti dal primo fine al'ultimo tutti furono amazati: de Christiani veramente fo facta un'altra ancor più diligente et più minuta indagatione. A quelli che per forza erano stati messi in galia, fo donata la vita: quelli vera-
 mente li quali furono trovati havere provisione ordinaria, et quelli che per dinari et per guadagno erano venuti contra Christiani et contra la sua propria fede, tutti furono impic-
 chati. El paria veder intorno l'insola de Tenedo forche come vigne, et quelli da legni pendenti come uve de li rami. Le galie furono dispartite, parte mandate in Candia, parte a Nigroponte et parte a Venexia. Li homini da remo Chri-
 stiani, i quali per forza furono conducti in galia, passato l'inverno et vegnando la primavera, foro posti al remo con le nove galie, le quale venne da Venexia. Nello anno se-
 quente a quello che fo rotta l'armata di Turchi a Galipoli; venne da Venexia armata nova in Levante, la quale entrò in lo Hellesponto per prendere la torre de Lampsaco, che fece sar Musulmano; la qual combatendo asperamente per mare e per terra non la possete conquistare, perche era fornita de ogni munitione et defesa da Camusas, fradello de Paiasith, con dece milia homini combatenti. Vedendo adunque Venetiani la impresa difficile per la multitudie dell defensori, che ogni hora a soccorso zonzivano, lassaro la impresa della torre tutta guasta et straforata da bombarde, et a Constantinopoli navigarono. Camusas vedendo la torre abbandonata da l'armata de Venetiani, la fece desfar tutta da li fondamenti, dicendo: senza guadagno non se de cercar vergogna. Mechemeth, havendo passato Zenait a Galipoli, lu scripse alla provisione in le parte de Nicopoli apresso el fiume del Danubio, admonendo quello che dovesse conservare li confini et pugnare per li Musulmani. In quelli zorni nelle parte che iaceno sotto le montagne vicine ala bocha del golfo de Ionia, el qual si chiama Stilario, verso
 la Natolia, in opposito a l'insola de Chio, fo sollevato uno Turcho, homo idiota et ignorante. Questo insegnò et persuase ali Turchi la povertà, et non havere de proprio, excepto la mogliera: li alimenti, et vesti, li terreni et tutte altre cose, excepto le femine, fosseno comune; et che io havease

la tua casa come la mia, et tu la mia come la tua. Con questa heronica doctrina havea inganato grande multitudino de homini grossi. Et sotto questa ipocrisia comparava la amicitia de Christiani, predicando publicamente che, chi de li Turchi dirà che Christiani non sonno religiosi et pii, quello è impio et infidele. Tutti adunque li settatori de quella regula, quando scontravano de Christiani, lu ospitavano et honoravano come nuntio de dio. Et esso magistro de questa setta spesse volte veniva a Chia ad visitare li signori Maonesi et li primati della città. Ali cherici veramente mandava li soi nuntii, manifestandoli la sua doctrina, et che salvi veramente esser non possano, se non per la unione con Christiani. In quel tempo per ventura habitava in la insula de Chio uno vecchio Candioto solitario in la moni, chiamato Turloti; al quale el pseudo-abbate mandò doi di soi apostoli, li quali portava sola una camisa, con la testa nuda et li piedi discalzi et la vesta semplice, de grosso pelo; nuntiando a quello et dicendo: io sono conservo de dio: io servo a quello dio che adore tu. Et serrò con esso teco, passando el pelago de nocte a piede, senza voce e senza strepito. El vero abbate inganato dal falso abbate, cominzò anche lui rispondendo a dir cose vane, dicendo come in la insula de

113 Samo demorante, et esso diventò conservo de dio insieme con lui, et adesso passando lui conversa con mi, uno di sì et uno di no. Et altre mostruose parole diceva *me scriptore presente*. Susmano praefecto de la provintia, lassato da Mechemeth, come el sermon nostro de sopra ha dimostrato, iptese queste inconsuete turbatione. Congregato el suo exercito, et venne contra el pseudo-abbate. Ma non posseto passare li stretti de lu Stellario, perchè quella setta col suo magistro tutti se erano congregati in uno, et foro più che sei milia, in lochi inaccessibili, ben muniti de ogni munitio- ne per combattere. Susmano venendo alle mane con loro fo crudelmente amazato con tutta la sua compagnia. Alhora el falso abbate, che Mustafa per nome se chiamava, per quella victoria venne a confirmare la sua doctrina et la sua setta nella opinione, et più che profeta veniva laudato. Ordinando lu habito della sua religione, statui non portar più el zarcula, ma portar nuda la testa, e vivere nudi con una canisia, conversar più con Christiani che con Turchi. Mechemeth, intesa la morte de Susmano, nuntia ad Alibei prefecto de Lydia, che habia ad congregar lu exercito de tutte le zente de Lydia et de Ionia, et vada contra li Stillarii. Havendo inteso questo li Stillarii, conmanirono le boche de li Stillarii et apparecchiati spectavano Alibei, el quale rom-potteno con grande strage et morte dela mazor parte de tut-

te le sue rustiche zente. Et lui con grande difficultade se rendì salvo fuzendo in Mandezia. Mechemeth, inteso questo altro conflictò, mandò suo figliolo Murat, essendo allora de età de anni dodexi, et con lui Paisith messagio con la exercito Tracicho, convocando tutti homini da portar arme de Bytinia, Phrighya, Lydia et tutta la Ionia. Et entrando per quelli lochi stretti et difficili con grande potentia et astutia militare, alfine li expugnarono non senza grande cede; et tutti che hanno trovati, hanno amazati, infanti et vechi homini et donne; et per dir brevemente non perdona va nè a sexu nè ad etade, finche zonzeno alle montagne, in le quale habitavano Monochitones, zoè quelli che portavano una camisia. Et asperamente con quelli combatendo, et molti senza numero cadendo morti de la parte de Morat, pur ala fine el pseudo-abbate con li soi satelliti se renderono. Li quali tutti presi et ligati forono menati in Epheso, dove forono examinati per molti tormenti; et hannoli trovati stabili et constanti in la loro fantasia. Onde fo crucifixo et posto in uno camelo, extense le braccie et le mane passate in le tavole con chiodi. con triumpho fo portato per mezo la città. Li soi discipuli non hanno negato la doctrina del suo magistro, in presentia del quale forono amazati, non dicendo altro al suo fine excepto tete sultan eris, *silicet domine abbas auxiliare*. Allora dolcemente receviano la morte, perchè havevano opinione che fine a tempo, come non morono, ma vivono. Et io scriptor, passate queste cose, a caso scontrando l'abbate predicto Candioto, et domandandolo che opinione havea de quello pseudo-abbate, me disse come quello non morì; ma passando in la insula de Samo li, come avanti, demora. A le quale fantasie nisuno deve metter la mente nè dar fede. Paisith messagio tolse el puto ducale, et passando per l'Asia et per la Lydia a tutti Turchi colpieri, che a caso scontrava per via et che vivea in povertà, dava crudel morte. Passata la Phrighia arrivò a lu Hellesponto, el quale passando per lu stretto de Galipoli pervenne in Andrinopoli, dove con gloria presentò a Mechemeth Morat, suo victorioso figliolo. Reducta l'Asia in tranquillità, la quale per le novitate dicte de sopra in alcune parte era sublevata, Mechiemeth mandò ducha in Amasia et in le parte verso Capadocia Zorzizbei, zovene de anni, ma de tutti li baroni dela sua corte molto pratico et eccellente. El grande magistro de Rhodi in quello anno havea preparato grande copia de munitione, piere quatrangulare, calcine et lignami de ogni sorta per far el castello alli confini dela provintia de Caria. Et portata tutta la materia et fabricare con nave et galie ad uno promontorio, fondò uno

castello al nome del glorioso principe de li apostoli S. Piero, chiamandolo Petronio. Appena hebbe conditi li primi fondamenti, che comenzando a levare le mura sopra la terza, venne Mandachia Aliesbei ad impedire la zà incominzata opera, obstando con grande potentia. Ma el grande magistro bene havia proveduto con reperi forti come muri; et con la virtù de fereri se prevalse, sichè non potteno impedir ch'el castello non fosse compito et cento de grosse mure et torre altissime, et munito de munitione de ogni sorte. et posti li fereri ala guardia dela forteza con ordine certo et infallibile, el gran magistro tornò a Rhodo, lassando leze et constitutione inviolabile al priore et prefecto del castello, che con tutti li deputadi alla custodia del municipio che di et nocte debiano invigilare con ogni cura alla salute delli miseri servi Christiani, che per loro infortunio sono fatti schiavi de Turchi: fuzendo al castello debiano esser aiutati et rezevuti nel municipio et scripti liberi de S. Piero; la qual cosa sine hora se observa. Vegnando la primavera, Machemeth congregò lu exercito de la Grecia, et partì da Andrinopoli et de Tracia, et andò in Prusia, et convocati li principi de la Natolia, con li tutti exerciti corse ale parte de Lycaonia per vendicarse dele grande offese rezevute dal Caramano in Prusia per la demolitione delle sepulture et dispersione delle osse paterne et de lo incendio de Carmian. Campezando adunque Machemeth per le provinxie, fece brusare molti castelli et molte citade. poi venne ad Iconyo, et habiando preso, Caramano fuzì ali monti verso la Syria; onde mandò ambaxadori, humilmente supplicando a Machemeth che li remetesse el suo fallimento. Mechemeth, el quale era da natura pio, li perdonò et rendili tutto'l paese che li havea tolto. El Caraman dal'altra parte con solenne sacramento se ligò esser sempre amico fedel de li Otomanidi, et come inimico non intrar mai dentro ali soi confini. In questo modo la guerra finì col Caramano. Machemeth, compito felicemente el suo desyderio, tornò in Bursya, et de lì passando lu Hellesponto venne in Andrinopoli. Et stando lì poco tempo in quiete, venne nuntio che Mustafa ultimo de sei fratelli, figlioli del sopranominato Piasith, se trovava in Valachia. Subito intesa la nova, Mechemeth mandò doi de li soi schiavi electi a tagliar la testa a Zenait. El qual non fo trovato, perchè doi zorni avanti avea passato el fiume, et unitose con Mustafa, al quale havea dato la sua fede, et promesso farlo principe del ducato paterno de lu Oriente et l'Occidente. Habiendo adunque inteso el fuzir de Zenait, Machemeth grande mente irato contra lui convocò lu exercito, et venne da Tracya in Macedonia. Et in-

tendendo che Mustafa con Zenait havea passato Istro, et con lui havea li Vulachi et grande copie de Turchi, et che veniva verso le parte de Tesaglia, anche Mechemeth verso la Thesaglia menava el suo exercito. Non lonzi da Salonichi di doi contrarii exerciti fraterni se scontrarono, et l'una et l'altra parte venne alle mane, con grande hodio combattendo. dopo longo conflictio Mechemeth fo superiore, et Mustafa con Zenait verso Salonichi fuzirono. Mechemeth li persequitò fine ale porte. Mustafa et Zenait con li compagni, 118 che seco si trovavano, et alcuni pochi cittadini de Salonichi, le forze et l'animo resumendo, ritornarono contro Mechemeth. Ma vegnando l'hora tarda dela sera, ritornarono ala citade. Ma dubitando intrar dentro, Demetrio Lascari Leondari, prefecto de Salonichi, li assecurò et benignamente li accettò, menandoli dentro, consolandoli et confortandoli che sperasseno in la mutabilità de la fortuna, et che non havesseno alcuno pensiero che mai li havesse a tradire in le mane de Machemeth, e che securamente se fidasse in la amicitia et hospitalità de Lascari. Data adunque fede alle parole de Leondari, Mustafa et Zenait assecurati lietamente intrarono in Salonichi et cenarono, poi dielono loco al sonno. Apparendo adunque l'aurora del zorno seguente, Machemeth mandò uno di soi principi a Liondari, el qual così disse. Tu cognosci bene l'amore infrangibile ch'io porto ad l'imperadore di Greci. guarda adunque de non esser casone che tanto amore et amicitia manche tra noi; et che tutta Grecia sia destructa, et la nostra amicitia in grave inimicitia se converta. La fiera venata de mi, intercepta da ti, rendimela. Et se questo non farai, in poco spatio prenderò la tua citade, et captivarò tutti quelli che dentro se trovarà, et torrò la tua vita, et li mei inimici havarò in le mane. Demetrio, huomo predito de grande sapientia, così rispondendo disse. Signor ducha, tu ben sai ch'io non son signor, ma io son servo, et non solamente de l'imperador di Greci, ma de la tua signoria. Et perchè de tua volontà te sei costituito figliolo de l'imperadore, debito et officio mio è de far tutte le cose che me comanda el figliol del mio signore. Ma pur è anche mio debito, le cose intravenute notificar al tuo patre imperadore. Et maximamente che non è huomo de poca conditione quello che è intrato in la corte de l'imperadore persequito da te come pernixe da folcone. Ma è intrato per sua salvatione el quale, come ho inteso, è l tuo fradello. Ma anchor s'el fosse uno homo de vulgo, non tel darei in le mane, non habiando commissione dallo imperadore. Et per tanto servilmente te prego, vogli haver patientia per poco tempo, et io in questa hora nuntiarò al'im-

perador le cose intravenute, et quello che dallo imperio suo me serà demandato subito da me serà exquito. Assenti Machemeth alla risposta de Demetrio, et anche esso scripse all'imperadore, pregandolo con multa efficacia che quelli profugi seductori, turbatori della pace, li quali erano scampati sotto el suo imperio, li volesse dare in le sue mane, come rechiede la fede tra loro et la mutua benivolentia et caritate. Emanuel imperador, respondendo a Mechemeth, così scripse. Mechemeth, come tu sai, col debito fine ho promesso esser tuo patre, et tu col conveniente fine esser mio figliolo. Et se tutti doi observeremo le cose promesse, con noi serà el timor de dio et la observatione de li soi comandamenti. Ma se prevaricaremo li comandamenti de dio, ecco ch'el patre sera traditor del figliolo, et lo figliolo serà chiamato homicida del patre. Io veramente observarò li zuramenti. Ma se tu non li vorai osservare, l'alto dio iusto iudice faccia vendecta dello offeso. Ma deli profugi, la domanda de tradirli in le tue mane non deve esser aldita dale orecchie mie, perchè certe questa non seria opera degna de
 120 imperio, ma tyrannica malignitate. Et se io, come adivene nelle cose humane, havesse cacciato el mio fratello, el qual scampano havesse havuto confugio sotto le tue ale, domandando io a te quello per amazarlo, melo haveresti tu dato? certe non, et se dato me lo havessi, saresti stato traditore et micidiale. Sappi adunque che questa domanda a te per me mai non seria concessa, per esser sopra el modo iniusta et desonesta. Nientedimeno, perchè sono con vinculo sacramentale costituito in loco de tuo patre, et zuro per l'uno dio omnipotente, laudato in la trinità apresso de noi Christiani, ch'el profugo Mustafa e'l suo compagno Zenait non ussirà della prexon; che cederà al ducato et alla vita humana. Et se questo non te agrada, fa zò che tu voli. A Demetrio Leondari per sue lettere comandò che subito, lecti li soi comandamenti, fazza mettere in una galia Mustafa et Zenait con li soi sequaci, et incontinente li mandasse a Constantinopoli a la sua presentia, et fora del suo comandamento non facesse. Mechemeth veramente ripensando colla sollicita mente le cose che poteria sequire, et che dalo imperadore lezieramente poderia esser inganato, non poteva riposare. Ma havendo inteso le parole imperiale con solemno sacramento fermate, che Mustafa e Zenait fine alli ultimi termini della lor vita non seriano fore delle prexone, cessò de molestar Sajonichi. Et partito de li venne in Andriopoli, descarcando la mente delli amari pensieri, in pace
 121 consolato visse. Demetrio Leondari secundo lo imperial comandamento armò una galia, in la qual pose Mustafa et Ze-

nait, con li soi sequaci, et mandò li a Constantinopoli. Emanuel imperador mandò Mustafa a l'insola de Stalimino, con ordine ali soi che fosse ben guardato. Zenait veramente ritenne a Constantinopoli nel monasterio de Pamacharisto. A Mustafa forono ordinate le spese, et per sua compagnia trenta zovani tali quali li fo Ixicamet. A Zenait li fo deputati dexe zovani in sua compagnia. Mechemeth mandava ogni anno a l'imperador de Constantinopoli de li soi thesori aspiri trecento milia, con questa conditione che non dovesse mai liberar Mustafa fine alli ultimi termini dela vita de Mechemeth; et ala sua morte lui elezeria deli soi quello che più atto al ducato li parerà, el quale con l'imperadore di Greci habia a continuare la pace et amicitia paterna. Le quale conventionne per sacramenti et scripture molto sollemni firmate, li ambaxadori de Constantinopoli partiro. Da quel tempo: Mechemeth secretissimamente cominzò a dissimulare et nutrire odio contro la città imperiale, et anche contra li Valachi per caxon della sublevatione de Mustafa. In quelli zorni fo exaltato uno homo delli primi della città de Philadelphia, per patria Christiano, ma per le opere, vita et costumi più impio et più infidele che Turchi. Questo in quella grande vastità de Tartari, come quello che con adulatione et delatione falze cercava farze grande apresso Demir imperadore con la perditione deli proximi soi, metteva le taglie alli soi compatrioti Christiani mazore che non era la possibilità loro de poder pagare; et excruciat per molti tormenti, non possendo pagar la taxa imposta, li barbari come animali al foco li faciva bruxare. Questo homo fo una perniciososa peste alla patria et alli cittadini soi. Partiti li Persi de Asia, lui partì de Philadelphia, et venne a Constantinopoli. Et conversando in la corte dello imperadore, in poco tempo se demesticò con i nobili del palazo. Per la frequentia di messazi et ambaxarie Turchesche, che in quelli tempi venivano da Mechemeth al'imperadore, questo homo cominzò ad inserirse per Turcimano, et le parole Turchesche interpretava in lingua Greca, perchè era bene instructo in l'una et l'altra lingua. Chiamavase el Theologo, o ch'el fosse così chiamato per la sottilità del suo inzegno, o pur che molte volte el nome bono per el contrario venne imposto al huomo captivo. Questo Theologo in tutte le cose del'imperio con Turchi veniva operato in principio come interprete; dappoi crescendo sua conditione, veniva mandato ambaxadore dal'imperadore al ducha Mechemeth et a Paiaith mesagio; con li quali tanto se demesticò, or con l'uno, or con l'altro de dicti signori a tavola magnando, che oltra la sua commissione delle cose secrete della città et del palazo par-

lava; et per quello che al fin fo cognosiuo, consigliava consiglio pernicioso contra l'imperio di Greci. Et alcuna volta riportava alcuni secreti de Turchi de poco momento all'imperadore, per mostrare el contrario del suo contaminato core. Ma l'imperadore dissimulando mostrava non advederse di soi inganni, et mandava altri ambaxadori, li quali non podivano mai concludere alcuna cosa. Poi veniva Theologo, et quel che voliva otteneva. Con queste arte vivea Theologo; per el consiglio del quale la provision de Mustafa de asperi CCC milia per alcuni tempi fo sospesa et altre cose consigliava Theologo contra l'imperadore et la città, che al fine mostrò lui esser inimico de l'imperio de Greci. Ma la sapientia et iustitia de l'alto factore molte volte in un piccolo momento desfà le fabriche che per longo tempo furono lavorate. Cavalcando un zorno el ducha Mechemeth ala caccia, uno zignaro uscì fora del bosco. Et amenando el ducha la sua lanza contra el zignaro, cazette da cavallo, preso dal morbo comitale, che per altro vocabulo se chiama epilempsia. Levato adunque dali soi satrapi, fo portato in Andrinopoli nel suo palazzo. Et chiamati tutti li eccellenti 124 medici da longi et da presso ad medicare el ducha, lo exercito se levò in arme, et con grande remore corse al palazzo, gridando voler vedere el suo ducha. La matina seguente li deputati asistenti, secondo la loro usanza, menarono fora Mechemeth; el quale publicamente mostrato et da tutti veduto, con grande alegreza fo salutato da lu exercito. L'altro zorno anchor preso da la epilempsia, cazette, et innodata la lingua, mancaudoli la voce, ad hora de vespero passò da questa vita. Così el ducha Machemeth compì el ducato e la vita sua in Andrinopoli, nel suo palazzo da lui fabricato, havendo pace con lo imperadore et tutti Christiani, excepto con li signori Venitiani. Questo fo humo da natura mansueto et benigno a tutti, et verso Christiani demente et misericordioso. Et questa credo che fosse la ragione che le sorelle fatali filarono per lui le fila mancho severe che per li soi progenitori, li quali sostessenero acerba morte; alcuni de amaro tossico, alcuni ignobilmente furono strangulati, altri con spade crudelmente tagliati. Costui solo, per esser mancho subdito ali vitii et più misericordioso et benigno, meritò morir de morte più benigna. Dapo la morte de Mechemeth el suo primogenito figliol Morat remase principe de Turchi; el quale in quel tempo se trovava governar ali confini d'Amasia, mandato da suo patre a 125 quelli lochi vicini de Turcopersi, azochè quelli de Amasia nò rebellasseno, perchè erano de una generatione et facevano spesso dieto con Turchopersi, molto conversando con

loro. Onde parse a Mechemeth constituire Morat suo figliolo principe de quella provintia, el quale sempre al bisogno havesse a contrastare in quelli confini contra Tartari et Turcopersi, come esso duchia demorando in Andrinopoli guardava la Grecia, Unni, Valachi, Servi, Bulgari et tutta Tracia et la Tesalia con tutte le provintie finitime, le quale paurose de la guerra stavano in pace. Vedendose Mechemeth cazuto in la infirmità mortale, chiamò ad se li soi Visirides, et sopra tutti chiamò Paiasith Baxia, principe de tutti li soi satrapi; el quale era de generatione Albanit. Questo dala pueritia de Mechemeth sempre s'era trovato con lui, et in tutte le sue adversitate et angustie era stato suo compagno: trovosse anco con lui in quelli facti grandi che avanti havemo narrato, quando Demir imperador de Persi ¹²⁶ amazò suo patre Paiasith ale montagne de Galatia, nelli confini dela città de Angira. In tutto quello exilio sempre Paiasith accompagnò Mechemeth, essendo ancora zovane molto tenero, per lochi asperi et monti inaccessibili, fuzendo la persecutione di Tartari solo con Paiasith a piè. Et per non esser assueto camminare a piè, per le vie longhe et aspere li piè se infò per modo che più non poteva camminare uno passo. Paiasith, come uno asino Libico, lo portò in spalle molte zornate de camino, sostenendo fame et sete, lemosinando el pane, ambedoi poveri, soli et malvestiti, fuzendo incogniti per molte provintie, finchè Paiasith condusse Mechemeth nel ducato de suo patre. Venuto adunque Mechemeth in la età più forte nel dominio paterno, li parse tempo recognoscere et remeritare la fede de Paiasith; el quale chiamando ad se così li disse: perchè nelle mie adversitate sei stato mio fede compagno, prendi delli beni, che la fortuna ne ha renduto, la tua parte. Et fece Paiasith principe della sua corte; et de tutte le terre a lui subiecte fece lo capitano generale, moderatore dello exercito et de tutto'l suo ducato, datore della pace et della guerra a tutte le potentie. Paiasith veramente acceptato tanto offitio, con grande prudentia et sollicitudine lu exercito e'l ducato governava con amore et obbedientia de tutti li subditi. Venendo adunque Mechemeth al fine extremo della sua vita, preso dal morbo epileptico, come el sermon nostro de sopra ha dimostrato, feche chiamare a se Paiasith, et ordinò tutte le cose del suo ducato, poi a Paiasith così disse. Io te astringo et prego davanti al summo dio et al nostro grande propheta, et per el pane che havemo magnato de compagnia, et per el pane ch'io te ho donato per tuo alimento, che tu si bon servo a Morato mio figliolo, come sei stato a me, et che li rende el principato paterno et stabiliscelo nella casa de suo patre. Li altri vcramente de ¹²⁷

soi figlioli , di quali uno era de sette , l'altro de octo anni , ordenò che li mandasse ad Emanuel imperadore di Greci , al qual come protector et commissario de questi doi minori lassava la cura e'l governo , temente il sollicito patre che Morat suo mazor figliolo non strangulasse li fratelli minori , come è il costume de quella generatione adultera , confidandose adunque Mechemeth che , si come lui morendo bene havea ordinato li posteri et le cose del suo ducato , così li figlioli vivendo dopo la sua morte in pace stare dovessero . O menti di mortali ignare delle cose future ! Nissuno ardisca alcuna cosa fare contra la dispositione fatale . Pensava el ducha Mechemeth che , se li doi soi minori figlioli se trovarano in le mane de lu imperadore , el duca Morat remaneria pacifico signor de tutto'l suo ducato , et li subditi tutti a lui darano plenaria obbedientia , non haventi altri a chi possono confugere , et per questa via li figlioli minori suggeriano la iniquità da la morte , et dalo imperadore non li haverà amanchare la necessità della loro vita . Emanuel imperador da l'altra parte tra se stesso pensava questi putti tenere come pegno et securtà delo imperio , sotto ombra de loro haver amicitia stabilita con Morat , et questi sempre tenere in le sue mane come uno bastone minacievele al suo nemico , et per dir più forte , fosseno per lui come in le mane de Ercole la ponderosa clava . Et quando Morat haverà la sua vita
128 finita , lo imperadore haverà el principe mansueto , et come uno angue domestico , nel suo sino bene enutrito . et se forse occorresse che mordersse el suo nutritio , come spesso volte intrevene nelle cose humane , certe el veneno non ussirà fora di soi denti . O Emanuel , bono imperador , tu te alegrave di toi pensieri non sani , li quali non doveano sortir alcun bono effecto , perchè la fortuna , che solea esser amica di Greci , s'è partita da noi et è andata alli barbari per la nostra superbia et impietade . Morto adunque Mechemethbei , come de sopra havemo mostrato , el suo corpo fo servato in le parte più reposite et più secrete del suo palazzo , edificato da lui in Andrinopoli . Et nissuno homo sapeva ch'el fosse morto , excepto li soi quatro Visirides , che con altro nome se chiamano baxia ; che in Latino podemo chiamare vicarii over referendarii , di quali el primo era Paiasith . Questi quatro XL zorni tennero la sua morte secreta , et altri che loro non podevano veder el ducha morto , et doi medici , li quali spesso intravano et uscivano , falsamente dicendo alli nobili della sua corte ch'el ducha era da grave infirmitade oppresso , et che bisognava a lontane parte mandar a trovar cose per confortare la sua infirmitade . Multi nuntii furono mandati , alcuni in la Servia , alcuni a Constantinopoli , alcuni

ale insule, a cercar cose medicinale. Ma Mechemeth, che prendere le potioni ad evacuar le intestine et ad instaurar el polmone e'l ficato, era stato avertito el suo ventre, et le intestine cavate fora del corpo sepellire in terra, in casa dove iacea. El corpo certamente con miravigliosi aromati et pretiosi opobalsimi inunto, et involuto in richissima sindone, fo posto in uno lecto ornato de drappi d'oro, come se infirmo vivesse: tutte queste cose forono simulate con grande providentia et arte da doi principali Visirides et doi putti ¹²⁹ servi del palazo; li quali non uscirono mai fora, nè con alcuno hebbero podestà de parlare, et questo perchè, se la morte del principe fosse intesa dalli populi et zente circostante, Greci, Servi, Venetiani, Zenuesi, et dal Caraman, che era in Asia, Morat, herede del ducato, el quale era in li confini dela Persia, non seria possuto venire per tante provintie alla sedia paterna; grande tumultu seria nasciuto nel principato et rebellione nello exercito; el Caraman licentiosamente haveria turbata et subvertita tutta l'Asia; li Christiani haveriano expopolati tutti li Turchi che sono in Tracya et menati in captività; li Greci ascendendo in prosperità haveria recuperata tutta la Romania et tutto'l suo imperio. Provedendo adunque a tutti questi mali per la dissimulata morte de Mechemeth bei, per uno velocissimo corredore nuntiarono a Morat demorante in Amasia la morte del patre. Passati cinquanta dì, el nuntio, el quale haveano mandato, tornò, renuntiante che Morat veniva. Et essendo venuto apresso Pursia ad uno castello nominato Melaida, Morat mandò lettere ad Paiaith, significandoli el suo zonzere in Pursia, et comandandoli ch'el venisse in Pursia con tutti li nobili del palazo, et portasse el cadaver del suo patre, el quale voliva far honoratamente sepellire, et poi farse pronuntiare duca del ducato de suo patre. Paiaith recevuta et lecta la lettera con grande consolatione et allegrezza, la matina sequente sentando per tribunale con tutti li satrapi et nobili della corte; et con non piccola parte di cittadini de Andrinopoli, così contionando disse. O huomeni valorosi, non bisogna che io ad voi commemoro da chè infima et abiecta conditione ad questa eminente fortuna noi siamo stati exaltati, l'alto dio disponente e'l propheta intercedente. ¹³⁰ Parte de voi el sapete da voi medesimi, parte lo havete inteso dali vostri mazori, come non sono anchora LX anni passati che li Othomanidi passarono lo stricto del Hellesponto et tutta Tracia acquistarono. La Grecia et la Servia fecero tributarie. Li Vulacchi veramente, li quali sono de là dal Danubio, li Unni, la gente della numerosa Albania, et tutta la Bulgaria redusseno in servitù. Et non habiando

- onde pagare li tributi annuarii a loro imposti, furono astretti ad mandare li figlioli et le figliole loro ali servitii delli principi nostri. Tutti quelli che sono degni et eccellenti appresso li nostri principi, sono stati electi et cerniti de ogni zente et de ogni provintia, et maxima parte de quelli sono stati de infima et agreste generatione, infideli et senza culto del vero et uno dio, el quale el propheta li ha annuntiato, sichè sono poi diventati fideli honorati et exaltati alli officii dignitate et grandi honori. De la quale infima generatione grande parte io vedo in questa congregatione che'l mio sermone ascolta; et io tra loro sono uno. Onde conviene che noi non degeneramo et non diventamo pigri nè vili, anzi forti strenui et solliciti siamo. Et chadauno, come vero et
- 131 legitimo figliolo del grande Othomano, ne exercitamo azochè non perdamo la paterna dignitate. El padre nostro veramente et signore, beneficiator et dator d'ogni bene, è Mechemeth bei; et el suo successor è el dilectissimo et legitimo primogenito suo figliol Morat, el quale è asceto in la sedia de suo padre in la grande citade de Prusia. El padre suo et signor nostro Mechemeth è passato de questa vita. et dicte queste parole exclamò con grande spirito et pianto. Et coà tutti li altri nobili et eccellenti della corte ad alta voce, forte pianzendo et lacrimando, cridavano, chiamando el suo morto signore. Paiasith in quella hora con Iphraim, grandi Visirides, tolseno el cadavero del ducha, et posonolo in la sala del grande palazzo, et poi che l'ebbeno longamente pianto, comandarono che la matina sequente lo exercito de Oriente dovesse precedere verso Galipoli. Li principi et li magnati servando l'ordine con Paiasith sequitasseno el cadavero, et passasseno Bosphoro et Hellesponto. In questo modo el corpo de Mechemeth fo portato in Prusia, et posto nel tempio da esso edificato. piansemo octo zorni commemorando li gesti del ducha morto, secundo el costume de quella gente. Dapo el pianto cominzaro alegrarse, et publicarono Morat principo, con grande gloria ponendolo in la sedia paterna. El quale, come al stato della sua sublimità se conveniva, alli principi et subditi soi dispensò molti doni benefici et officii del suo ducato. Dal'altra parte li subditi promettenti obbedientia al suo signore, tutti secundo el suo stato portorono tributi grandi et pizoli. Zà publicato ducha Morat ordinava li soi legati, al Caraman et al'imperadore di Greci notificando la morte de Mechemeth et la electione sua al duchato paterno, rechedendo la confirmatione della pace et amicitia secundo la usanza delli novi principi. Ma prima intendeva stabilire et assecurare le citade de Asia, che sono verso el Caraman, poi per lu Hellesponto passare in la Ro-

mania et ordinare le cose de Tracia. In questo mezo Emanuel imperador, anticipando el tempo, mandò doi ambaxadori al ducha Morat, Paleologo Lachiana et Theologo Coracha, ad consolar el ducha della morte de suo patre et commemorare la amicitia che con lui havea havuto, et poi ad congratularse della assuntione sua al duchato paterno, ad l'ultimo commemorare al ducha la ordinatione de Mechemeth bei deli soi piccoli figlioli, de li quali lu imperadore era instituito commissario, et domandar che li mande li soi pupilli secundo la volontà pateroa. Et se così forà, con lui bona pace haverà, come hebbe suo patre: ma se non vorà obbedire ali comandamenti paterni, lo imperadore ha uno altro ducha in deposto, che e Mustafa fratello de Mechemeth suo patre; el quale constituerà in la sedia ducale, et feralo principe de Macedonia, de Chieroniso et de tutta Tracia, et a poco tempo poi de le parte de Oriente. Paiasith veramente, vicario del principe Morat, fece all'imboxadori de questa substantia la risposta, che non è bene ne convegnente alli comandamenti del propheta, che li figlioli di Musulmani, zoè fideli, se habiano ad enutrire con i figlioli di Cauride, zoè infideli. Et se lo imperador vorà la pace nostra secundo la prima confederatione, et esser amico nostro et patre ¹³³ de li orfani senza altra commissaria, et noi haveremo la sua amicitia ferma come se con uno sigillo universale fosse fermata. Et tra noi et voi sera uno sacro et inviolabile sacramento, el quale ne tenerà infra li nostri confini securi et muniti, come una pariete ferrea. Ma havere li figlioli del nostro principe questo è impossibile a lo imperadore a conseguire; et darli a noi è molto più impossibile. Con queste parole forono remandati li ambaxadori de lo imperadore. El quale aldita tale risposta, nella anima sua rimase molto contristato. Et recordatose dele parole che havea usato con Mustafa, quando el mandò in exilio in Limno, come la hystoria nostra de sopra ha mostrato, mandò per Dimitri Lascari Leonardari, homo de grande animo et de molta sapientia predito, in le cose bellice molto exercitato. In Lacedemonia et in Thetalia per le sue virtude et opere preclare havea acquistato grandi honori. Era in quel tempo Emanuel impe- ¹³⁴ radore felice et fortunato patre de sei degnissimi figlioli, di quali el primogenito era Zuanni, et questo fo coronato da suo patre et publicato imperador de Romei. El secondo Theodoro, el quale fece dispoto de Lacedemonia. El terzo fo Andronico, dispoto de Thetalia. El quarto Constantino, el quale teneva le parte Pontice. El quinto fo Demetrio, el sexto Tomaso, li quali essendo putti col suo patre demoravano; Armate adunque dexe galie, de homini, munitione

et arme ben fornite in Constantinopoli, lo imperador le mandò sotto el governo de Dimitri Lascari ad l'insula de Limino ad levare Mustafa con Zenait, del quale de sopra la hystoria nostra molto ha parlato, et menar quelli con l'armata in Chieroniso, et far el Mustafa figliol de Paisith Ottomanides come legitimo successor del ducato paterno. La qual cosa fo facta, perchè de Turchi la usanza era questa de non cercar sottilmente, de chi è questo et quello o quello altro figliolo, solamente se era descendente de Othomano. Et se non era de quella stirpe, mai lu haveria obbedito nè honorato come principe. cominzarono adunque da questo Mustafa a far la oppositione, la quale fin quella bora per li Turchi 135 far non si soleva. Per questa adunque li Turchi alli Christiani contrastando, comenzarono a descendere dala Perside et dali confini de Armenia, et passando per la provintia de Capadocia et Lycaonia, tutti corrivano contro Christiani. El ducha Morat in tutte queste provintie et per tutte le citade et lochi de l'Asia havea facte far edicti et cride publiche per publici praconi, che qualunque voliva venire et discorrere et robbare l'infideli, venisseno con licentia et bona voluntà del principe. Questa generation Turchescha, et da natura più che nisuna altra avida de robbare, et inimica de iustitia, se da natura sono proni a robbare loro medesimi, quando vengono chiamati dal suo principe a corsezare le zenti alieni da la patria et da la leze loro, che credemo che farano al poveri Christiani? Aldite adonqua le proclame, tutti corseono come torrente, non altro portando che uno bastone in mano, cacciando et prendendo li Christiani come piccore. Iuditio dello eterno dio per la multitudine di peccati de la gente nostra. Queste generatione senza raxone et senza fede discorseno tutte le parte della Natolia. Et da quelle passando el Chicroniso, vennero in Tracia fine ad Histro, sottomettendo tutte le provintie. fin che debellava una zente, si- 136 mulava pace con un'altra. con queste arte discorseno la Athica regione, Lachiedemonia, la Achaia, la Servia, Bulgari, Vulachi, Albaniti, et al fine ogni generatione montana et campestre. Queste vastatione de tante provintie, desolatione de tanti popoli, et persecutione di fideli Christiani da barbari infideli senza raxone et senza leze, comenzarono in quelli tempi, et sono durate fine al di presente; et non sono per compire fin che la iusta ira de dio per li nostri peccati non sia placata per la condegna penitentia. Et benchè noi siamo regenerati per el sancto baptismo, et credamo in la immensa deità de una sancta trinità infinita, pur nientedimeno semo impii, et non observemo li comandamenti de dio omnipotente. Et per questo semo traditi in le mane delli impii, et

iustamente da essi semo puniti. Questa generatione Otthomanicha più possede da Ellesponto in fine ad Istro, che non e quello che tene in le parte Orientali, in la terra Asiatica, 137 in Phrigia, Lycaonia, alli confini de Armenia, in Amasia, Capadocia, Cylicia, Lycia et Cares infine al Danubio. De tutte queste provintie se mosseno le zenti senza raxone et senza fede a danni et ruine de Christiani, come latroni, robbano, fuzino. Per queste vie hanno desertato la Tracia, la Thesalia et altre natione sine ala Dalmatia. Li Albanesi, che solivano esser generatione innumerabile, hora sono pochi et dispersi. Similmente li Vulachi, Tribali, Servi et Greci. De li quali tutti menanli in servitù miserabile, la quinta parte per electa vien destinata al principe. Et de tutt'or resto anchora elegono le migliore et più belle teste, le quale comperano per pocho prezio, chiamanli schiavi del signor; di quali instituiscono novo exercito, et chiamano in lor lingua Ianizari, et factoli circumcidere li chiamano soi proprii, che magnano el suo pane. Et amali, come el patre li soi figlioli; et fali participi deli honori, delli officii et de ogni altro suo bene. et se volemo intendere chi son questi et onde trazeno el suo principio, erano pastori de piecore et de cavre, guardia- 138 ni de bovi, de porchi et de cavalli, figlioli de villani cultori della terra. Recordandose questa generatione, da quella bassa conditione siano sublevati et exaltati sopra li nobili per el suo principe, soporta ogni fatiga, et expongono la sua vita ad ogni periculo, anchora per non descazerc, anzi ascendere a mazor honor et officio. quando si trovano in le bataglie, et maximamente in conspecto del suo ducha, prima vogliono morire che voltar le spalle. Questa zente mai non manca dala porta del ducha in citade o in campagna che si trove. et per suo segno portano in capo un capello, che li Greci chiamano zarcula, coverto de feltro bianco overamente rosso: quello che copre el capo, è come una meza testa, de scorze d'arbori, incollate molto forte, come una celata, defensivo della testa da ogni offensibile arma. da questo capello tondo ala forma del capo, de quel medesimo feltre, pende certa falda, che seva extenuando come una calza tra le spalle ad ornamento et defesa nel collo. Li honorati et generosi portano zarcula rosso; quelli che si ritrovano in bassa conditione servile, portano zarcula bianco. Questa congregatione da novo electa ogni anno multiplica. una multiplicando cresce fa cento, perchè servi fanno altri, servi de servi anchora fanno altri servi. Et tutti se chiamano schiavi del principe. non è in quelli ne Turcho nè Arabo, ma tutti sono figlioli de Christiani, de Greci, de Servi, Albanesi, Bulgari, Vulachi, Unni. De Ianizari questi vengono

sublevati et facti Capigi, Silitari, Spachioğlani, Subari, Ciausi; et de questi quelli che più meritano per le sue prodece, vengono facti capi de li altri; et de questo ordine vengono facti Sanzachi, et de Sanzachi Beglierbei, et visiri over Baxia. questo è il mazor grado al qual possa salire apresso el suo signore. Et quando questi visiri invecchia, che non se possano più exercitare, li manda oturch, zoe Sanzachi, ali lochi de riposo ali confini del suo imperio, che non habiano più a cavalcare, ma governar i lochi, come è Nigroponte, Salonichio, Metelino et altri simili. Et habiando da piccola etade negata la vera fede, diventano come
 139 cani rabiosi. per tutti questi gradi, quanto più possono et più sanno, mazor inimicitia mortale et inplacabile portano a quelli che sono della sua generatione. Et così spogliandosi de ogni humanitate et del habito dela sancta fede, diventano mortali inimici della Christianitate. Questi tutti li Ottomannidi tengono per soi patroni et signori, purchè siano de quella stirpe. Et li descendenti da lu Otthomanno hano questi come proprii. Et quando el ducato se muta da uno ad altro, o dal patre al figliolo, o dal fratello al fratello, a quello che la benigna fortuna exalta, lu schiavo se trova fedele. Ritorniamo oramai alla hystoria nostra, a quello locho onde el sermon nostro cominzò a far la digressione. Dimitri Liondari habiando tolto el Mustafa, figliolo de Ildrim Paisiath, come avanti havemo narrato, et con lui insieme el Zenait, et per avanti havendose confederati con sacramenti sollemni, ch'el Mustafa mai non se partirà dal consiglio imperiale, et che sempre serà sottoposto all'imperadore come el figliolo al patre. Et per fede et fermeza delle loro conventionione li diede el suo figliolo queste promissione et patti con ogni sollemnità firmate, Mustafa fece dare all'imperadore Galipoli, che è
 140 in Chieroniso, et le parte Pontice infine alli confini de Valachia, et le parte de Thesalia infine ad Eriso et Montesanto et altri lochi, che con difficultà li ha dati. Et havendo quelli lochi assicurati, et con sacramenti da lor rezevuta la obbedientia, feceno vela et navigarono in Galipoli. Quelli veramente de Morat bei havendo ben fornito el castello, le nave et le galie haveano tirato dentro dal porto, li homini da battaglia haveano statuiti in la torre, la quale è nel porto; et ben fornito el castello et la torre, et la terra ben munita, li Galipolitani stavano spectando la battaglia. Dimitrio con Zenait uscendo de le galie con Greci et pochi Turchi, che haveano in armata, cominzarono a combattere. El capitano con li cittadini de Galipoli ussirono fora alla battaglia; et non possando resistere a Zenait, el quale era magnanimo et valoroso più che nisuno altro Turcho che si

trovasse in quel tempo, cominzarono a fuzir verso la terra. In quella hora Mustafa inpigro et audace anche lui ussè de la galia; et infine ala sera vigorosamente havendo combatuto de compagnia con Dimitrio, al' hora tarda tornò alla galia imperiale, onde per suo nuntio con fede publica mandò a quelli, rechiedendoli che senza alcuna paura dovessino venire alla sua presentia ad colloquio, perchè havea ad conferir con loro alcune parole per utile et beneficio dela citade. Ali quali venuti al suo conspecto cusi orando disse. O huomeni valorosi, avete ben saputo come io sono figliol de Ildrim Paia-sith, che fo vostro signore. Ma voi servi de mio patre, perchè non avete data obbedientia et honor al vostro signore? Non sapete che quello che signorezava per avanti, fo mio fratello? Et lui havendo amazato l'altro di fradelli, et habiandoli iniustamente tolto el ducato et posseduto fine ad questo tempo, io come profugo pervenni in le mane di Romei, et infine ad hora me ha tenuto in exilio et fatto confinare in la insula de Lymno. hora per la voluntà de dio son qui. Voi, come de raxon dovete, guardateme con aliegro core et bona voluntate. Non contrastate al mio fatale andar. Lassatime andare avanti, dove la raxone et la fortuna me chiama. Se voi consentirete et apererite me la via, sicchè con l'aiuto vostro io pervenga in Andrinopoli in la casa paterna, serete a me da mò in avanti non servi ma fradelli, et servirò la benivolentia paterna verso voi, et azonzerò ali doni doni et gratie alle gratie paterne. Ma se voi contrastarete, io, auxiliante la benigna fortuna et exercitandose el mio patre imperadore, serò vincetore et successore delle cose paterne, et ad Morat mai più serà data la via ale parte Esperie. Et da poi ch'io serò facto signore, sedendo in la sedia ducale, haverò tempo ad iudicare voi. Quelli, aldito el parlar de Mustafa, alcuno di primati de sua voluntà se inclinò, altri dapoi vennero ad sua obbedientia. El zorno sequente Zenait delle galie descese et montò a cavallo; et dato el segno della bataglia con trombete et altri bellici instrumenti, con Greci et Turchi armati corseno a combatterè la terra. Li cittadini et populo de Galipoli armati, per la presentia del signor tutti se mosseno sottomettendose. promiseno obbedientia a Mustafa, laudando quello come signore et descendente de Ottomanno. Ma quelli che erano statuiti ala guardia del castello, non consentivano, ma contrastavano, con alte voce laudando Morat come signor universale, desprezando Mustafa. Demetrio Leondari rimase ad lo assedio del castel de Galipoli. Mustafa colle altre potentie, che in sequitavano, se mosse verso lu Exemili; al qual Lachiedemonia, Peloponeso et tutta la Achaia corse, con laude, presentandoli obbedientia come a suo signore. Ritor-

- batore, chiamandose figliol de Ildrin et descendente de li
 147 Ottomani. Onde el nostro principe, Sultan Mechemeth, col
 suo exercito andò contra quello inganatore; el quale non
 possando contrastare, ma rotto et profligato el demonio fu-
 gitivo intrò in Salonichio con Zinait, rebello del nostro si-
 gnore et delli Ottomani tante volte, come voi sapete, che
 sempre sete stati fideli al principe nostro Mechemeth in tutte
 le sue imprese. Intrato adunque in Salonichi come fera
 fugitiva, quelli de la città non vogliandoli consentire questo
 inganatore, el ducha nostro scripse al'imperadore, doman-
 dando quello come fera de bosco, dicendo: illustrissimo im-
 peradore, essendo andaso fora ala caccia, el lopo, che zà
 era preso in le mie mane, saltando in la mandra del tuo
 imperio se salvò, degno iudico adunque la mia preda, azò
 per tempo non contamane le tue piccore, a me sia renduta.
 Lo imperador veramente per contrario respose: se el lopo è
 salvato in la mia mandra, certamente è cosa degna de im-
 perial clementia salvare anche li animali che hanno confugio
 al'ombra del suo imperio. Serò adunque salvator del lopo.
- 148 Ma baste a te ch'io el tenerò serrato, che non offenda alcu-
 no del tuo ducato. et tu serai signore in tutta la tua vita,
 et noi salvaremo el iuramento et le conventionne facte fra
 noi, et in quel tempo l'imperador mandò questo ad l'insula
 de Limno. dapoi li mandò Zenait. dove sono demorati sine
 a questo tempo. Hora veramente vogliando lu imperador di
 Greci havere in le sue mane li doi piccoli fradelli del nostro
 signore, et per loro tenere noi in continua paura; ne ha
 lassato sopra de noi Zenait ribelle et Mustafas come doi ca-
 ni rabiosi et salvaticchi. Noi veramente non come lepori o
 cervi ne dimostramo a loro, ma come leoni saltamo contra
 quelli, perchè la più parte sone nostri. Vedete che in le
 fessure delli denti portane ancora el pane del nostro signore.
 Subbito che ne vederanno, se conzameranno con noi, abban-
 donando quello come piccore errante. Et habiando ordina-
 to le squadre come se conveniva, fece sonare la trombetta
 della bataglia. Da l'altra parte el Mustafa col Zenait ordinò
 el suo exercito, et con preghiere et grande promissione ac-
 ceso et core de cadauno ad virilmente combattere, con sa-
 cramento promesendo che se ottenera el principato, haverà
 149 tutti compagni et participi del suo stato. Et apparendo le
 bandiere et li antesignani du lu exercito contrario, et le
 squadre de l'uno et l'altro corno con grande furore vedendo
 venir contra de lui el Mustafa, lassando el governo de la
 bataglia al Zenait che era grande magistro de guerra, lui
 montò in uno loco alto et eminente, onde con grande voce
 cridò, dicendo: O homini valorosi, non servi vi chiamo ma

frategli. Chè impietà vi move, per uno barbaro Albanese, avenir contra de me, figliol de Ildrin vostro signor? Se fossa el mio fratello vivo et trovasse se con voi, certe haveresti raxone, et debito vostro seria sacrificar la vita vostra per lui. Ma lui essendo morto, chi è vostro signor? el figliol suo? no, perche quello non ha loco in Tracia. Baste a lui le cose de Eoa. Io non succedo el ducato suo patre, ma succedo el ducato del patre mio. Se alcuno dirà ch'io non son figliol de Ildrin, per mantener la vertà venga a contrastar con mi, non el servo, ma el nepote mio. Ma molto me maraviglio de la in dignitadeche voi, magnanimi conmi- 150 litoni, che militasti sotto el glorioso patre mio, siate cazuti in tanto dispregio et disonore, et siate sottoposti ali comandamenti de uno vilissimo servo del vostro signore. Onde vi prego che le opere virtude, quale imparaste sotto lo illustrissimo patre mio, non le vogliate exercitare in questa battaglia contra el suo figliolo et signor vostro in questo zorno. Ma vi prego che con amore aiuto et favor vostro vengate a me vostro fratello et figliolo de Ildrin Paiasit, vostro signor. per el grande dio e'l propheta vi prometto, li quali chiamo per iudici et testimonii nostri, ch'io non vi privarò, ma grandemente accrescerò li honori, le facultate et le dignitade vostre: dicte queste parole, subito li principi et homini d'arme, che defendevano el corno destro, mostrando voler venire alle mane con Zenait, declinando da quella parte corseno verso Mustafa, et in sua presentia dismontati da cavallo, a lui se inclinarono et prestarono obbedientia. et in poco spatio quelli che defendea el cornu sinistro, similmente feceno. Et fo vedere miravigliosa mutatione. El Mustafa in poco spatio, spandendo le ale come aquila, in alto se levata, et Paiasith remase come un corvo nudo spennachiato, derelicto da ogni homo altri che da soi proprii et alhora ben se accorse ch'el servo mal se pone sopra el suo signore. Et vedendo ch'el filo fatale della fortuna se filava alla reversa, presto cercò la sua salute. con Camesa suo fradello desmontò da cavallo, et andorono ad inchinare el victorioso Mustafa. conzonti adunque in amicitia et pace l'uno et l'altro exercito, et ficcati li pavigioni, tutti landava et chiamava Mustafa 151 ducha de tutta la terra di Romei. Et sentando li signori in conspecto del ducha, fo facto comandamento a Paiasith che più da lonzi sentasse. In quella hora sopraxonse Zineit, et vedendo Paiasith vivo disse verso Mustafa: in fine ad quanto nè volete che questo indegno veda el sole? et quale non è degno anche della scuritade. Mustafa comandò che fosse tolto dal suo conspecto, et menato de lu exercito li fosse tagliata la testa, come fo facto. Zenait per suo mazor contento volse

veder la fine del suo nemico. Essendo adunque Paiasith conducto al loco dove dovea ricevere la morte, Zenait l'improperò che lui era magistro de tagliar coglioni. Et questo disse per Audula suo zenero, el quale Paiasith in Epheso havea facto eunuchare. Et da poi dicte queste parole, a Paiasith fo tagliata la testa. Dapo questo fo menato Comesan, fratello de Paiasith, al qual similmente se dovea tagliar la testa. Ma Zenait vedendo quello zovane et innocente, mosso ad misericordia disse: lassate questo, perchè non è como l'altro crudele, per le sue mane non è anchor facto alcun male. sia adunque mio redempto. O mente ignara del tuo futuro male! Non sapeva el dolente Zenait che dona l'aiuta a Camesa, el quale dovea perdere la vita sua; et quanto lui fo benigno et pio, tanto el suo redempto fo impio et crudele. El novello principe Mustafa con grande superbia et pompa intrò in Andrinopoli con tutto lu exercito. Li cittadini con alegreza et festa ussirono fora de la citade, andandoli incontra, benedicendo et laudando el nome suo. El castellano et li custodi deputati ala guardia del castello de Galipoli, havendo inteso la victoria de Mustafa, non habiando speranza poder defendere la forteza, con pacti sacramentali hanno dato el castello. Demetrio Leondari cominciando ad fornir el castello dele cose necessarie, de arme et de munitione, per nome de l'imperadore de Constantinopoli, in quella hora arivò Zenait; et havendo viste le cose facte et lo populo Turchescho, el quale era in la terra de Galipoli, molto turbato per la insperata mutatione, cominzò asperamente a reprendre et inzuriare Demetrio, dicendo: o capitano Dimitri, io credo che tu pensi che li pericoli, li quali havemo sostenuti, et la nostra celeritate in expedire le cose nostre, havemo facto per la generatione et per lu imperio de Greci. non è cosi, ma noi havemo faticato per essere liberati essendo serrati, et per esser signori essendo servi. Noi existimemo che non siate stati caxone voi de questo bene. Ma ben credemo che habiate faticato in questa mutatione per la voluntà de diò; et delle fatiche che voi et noi havemo

153 durato, referimo gratie al solo diò, voi ve dovete contentare della nostra amicitia et delli doni sufficienti che havete rezevuti. Ma volere da noi citade o castelle, questo non sperate. Baste a te che torne vivo a Constantinopoli. Recordandoti delli mali rezevuti in Lymno et delle iniurie delli Caloiери nel monasterio de Pammacaristo, tu hai bona gratia portar la tua testa. Tu hai Euro, vento dolce et secondo. Vola presto a Constantinopoli. Saluta lo imperador da parte nostra. Diciteli che diò ha donato a noi la signoria. Sia adunque con noi la pace sua et con lui la pace nostra. Domaudal Gali-

poli sia lontan da lui. Queste parole molto hanno turbato Demetrio Leondari; el quale corrociato disse: O Zenait, tu non sai bene de che mente serà el mio imperadore, quando intenderà le indegne parole che ha sputata la tua bocca. Ma sappi che infra poco tempo *iterum* Constantinopoli te haverà, et in quel tempo tu ripensarai quello che hai dicto. Nientedimeno non apertene a te darne risposta et remandarme a Constantinopoli vacuo della cosa promessa: ma apertene al ducha Mustafa; el quale dio et la fortuna di Romei ha sublevato. Tu certe essendo uno di molti, cessa de parlar con mi, perchè non hai chi te ascolte. Et così irato intrò in galea, non sapendo che fare, repensando li rotti sacramenti et la violata fede per le negate promesse de Mustafa. Spectando la risposta, venne el ducha Mustafa, 154 el quale dopo molte parole così rispose. O amico, io so ben quello che ho impromesso al mio auxiliatore in presentia de dio et del suo propheta, et come tra le cose promesse maxina fo el castello de Galipoli. Certe per tutte le altre cose ho a render raxone a dio in quel di tremendo, se la convention nostra non mandarò ad executione. per el castello meglio è sperzurare che peccare apresso dio. Dare li pii nelle mane delli impii, et li liberi fare servi, et le zente sacrate a dio dare in mane de infideli, li quali non cognoscono el solo et vero dio del celo et della terra, questo per me mai non sia factò, perchè traboceando io in tanta impietade, la zente di Musulmani nè a me cederiano el principato nè a te concederiano la intrata del castello. Votene adunque et io, quanto possibile me serà, extenderò el merito dello imperadore, quanto expecta a me. Ma quanto apertene al publico officio del propheta et de soi comandamenti, non voglio alienare alcuno Musulmano. Più presto con tutte le mie forze sempre me exercitarò accrescere la 155 sua setta, amplificare le provintie, et a zonzere le citade et le castelle, et che li Cavri vengano sotto la leze di Musulmani. La città de Galipoli, la quale è la gola e'l collo di Musulmani, et che absorbe et devora li Christiani, mai non intesi darve, nè darò mai. Queste parole havendo intese Leondaro, come leon perdente la venatione metteva sotto el capo, et battendo la terra con la coda poi per la terra la distende, così anche Leondari de dolor diventò muto, chiamando el capo, finchè Mustafa fece fine al suo sermone ingrato et iniquo. Poi levati li occhi verso lui, così disse. Signore et principe de Musulmani, certe bene intendemo la tua dispositione inverso de noi, zà sono passati più de anni cento et cinquanta che lu Ottomanno tuo proavo ha tolto de le mane delli nostri progenitori le parte de Bytina,

de Paplagonia et Phrygia. Et el suo successor Orchan li pacti et le promissione muniti con tanti sacramenti in presentia de dio mai non ne observò, ma come tyranno senza pietade et senza fede rompendo li sacramenti et le promesse con i soi flambuli intrava nelli nostri confini. Sono circa anni cento che cominzaro guastare la parte de Ponente. Dapoi suo nepote, che fo tuo patre Paisiath, essendo signor
156 deli exerciti et delle provintie paterne, perse et destrusse tutto'l principato. et lui per iudicio de dio fo sconficto et divenne in manu de Persi, et come tu sai, miseramente finì la sua dolente vita. Dapoi la sua morte, che sono à trenta anni passati, li toi mazori fratelli, Musulman et Moses, rompendo al mio imperadore li giuramenti et la promessa fede, perseno el ducato et da subditi forono vilmente amazati. Mechemeth, che poco avanti passò de questa vita, solo de tutti soi fratelli observò li iuramenti, li pacti et la fede data sinceramente fine ala sua morte; onde pacificamente visse, et con amor del mundo, con prosperità felicemente per tutta la sua vita possedette el suo principato. Et tu, che fosti cacciato da tuo fratello, anzi dal tuo inimico, come fera silvestra, che nè defenderte nè fuzir più non potevi, et forza te era morir per te man del fratello et inimico tuo, o per le mane dello imperador di Greci. Ma non consentì la iustitia et clementia imperiale che mai potesse el mundo dir che uno profugo scampato in la corte del suo imperio tradito fosse in le man del suo cacciatore; onde fosti salvato in Salonichi. Dapoi siando tu per tuo destino religato et confinato in l'insola de Limno, l'imperador te ha liberato et posto nel stato ove tu sei. Et hora attribuisi a dio ogni cosa. et fai bene. Ma tu hai revolta la faccia da quelli che hanno faticato con ti, et da quelli che te hanno salvato l'anima et datoti tutto'l ben che hai. Ma oimè, che in nissuno homo se trova fede sicura, et maximamente appresso infideli. Tu ne hai rotta la fede, et de ogni impromissione ne sei venuto a meno. Tu te confidi in la fortuna, la qual te ride et mostra alegra la faccia. Ma sappi che te voltarà le spalle, come hai facto alo imperador di Greci. Noi tornaremo a casa nostra. notificaremo al nostro signor l'ingani toi et le parole della bocca tua, recomandando al dio ogni cosa. Spectaremo el suo iusto
157 iudicio. Referendo Demetrio Lascari le inique parole et la dolosa mente del fedifrago Mustafa, Emanuel imperadore de ira et dolor molto se accese. Et consultata la cosa col suo senatu, mandò ambaxiatori ad Murath, facendoli intendere che se lui voliva adempire la voluttà paterna et mandar li doi pupilli soi minori fratelli al suo governo, hora che non

vive più el Paiasith, el quale era turbator della pace, spera che tra loro sequirà amicitia eterna, et con lu adiutorio de l'altissimo dio constituerà quello nel ducato paterno. In questo tempo Mustafa habiando ben munita la terra de Galipoli, el municipio et la torre sita sul porto, fece uno capitano della grande armata. Et bene ordinate da quella parte le cose da mare et da terra, andò in Andrinopoli, et intrato nel grande palazo del ducha Mechemeth, suo fratello morto, trovò incomparabili thesori, multa supellectile de ricchi vestimenti de oro et de sete, perle et zoie de inestimabile valore, femine belle et decore, zovani de bella faccia et persone molto formosi. Sediva adunque Mustafa in mezzo queste delitie et abundantia de tutte le cose allective della libidine, bevendo et luxuriando: de l'asimo et del corpo tauto diventò inerte et vile che più non curava ampliare el suo principato, nè alli mali che li podiva sequire provideva. Morat veramente essendo zovane de anni vinti senteva in Pursia. Et benchè anche lui haveva allentato le br- 158 glie allo appetito, alle beverie et alla libidine, non pero era senza pensiero et senza cura. tra l'oscio et le lascivie par pensava che del duchato, che suo patre possedeva, la mazora parte havea perso senza bataglia; et pur con seco havea tutti li signori excepto Paiasith, el quale, come havemo predicto, fo morto. Et habiando inteso ch'el castel de Galipoli era perso et Liondari con inavolentia era partito et tornato a Constantinopoli, et che Mustafa se era dato alle sdrazize et ala luxuria senza haver alcuna cura del principato, et consultata la cosa con i soi satrapi. quello consiglio prese per recuperare el suo ducato, che se havea impensato lo imperador per reaquistare el suo imperio. Et mandò ad Emanuel de Ali Baxia, del quale avanti havemo parlato, dopo la morte de Paiasith questo fo facto primo delli principi et iudice de Morat. Et prima questo Braim ambaxadone se partisse per andar al ducha Morat. Presentandose l'ambaxador del ducha Morat con alegra faccia al conspecto de lo imperador, premendo et dissimulando lo hodie et la mala voluntà che havea nel core contra lo imperador per la sublevatione de Mustafa, con humile et mansueta oratione supplicava l'imperadore che volesse dare adiutorio al ducha Morat 159 ad recuperare el duchato paterno de man de Mustafa, et che quello che era intravenuto, era sequito per colpa de Paiasith. Li Greci veramente, et anche el suo signor sonno innocenti. Ma con piccola inpensa et fatiga, se la tua maestà vorrà, riponerà el duca Morat nel principato paterno, come reponesti nel principato Mechemethi suo patre, comba-

tendo con Moses suo fratello per el principato. Sichè, serenissimo imperador, tu hai el temone in le tue mane. Dove la derizarai, andarà la nave. Reduci adunque el mio signor et tuo figliol Morat nel ducato paterno. fa a lui, come fecisti al padre. Non lassar el principato in man de quello che non è degno pur piccolo tugurio havere in suo potere. Certe ducante el principe Mechemeth in Asia, et Moses tenente ancora el principato de Tracia, et habiando morto el fratello Musulmano, et come inimico implacabile tenendo la città assediata, la tua maiestà mandò a chiamar el ducha Mechemeth da Pursia, et con fede publica lu condusse in Constantinopoli; et uscendo una, doi et più volte fora a combattere con Mose, doi volte superato et vento tornò in Constantinopoli. La terza volta con miglior augurio usò fora, et più non tornò, che superò et occise el comune adversario e la città liberò de lu assedio de quello inimico inamicabile; et in questo modo aquistò el ducato de suo padre. così Morat humilmente prega la tua sacra maiestà, hora vogliate fare alui, come in quella volta a suo padre facesti. Promettendoli molti grandi doni et thesori de grande valore, sempre exceptuando Galipoli et li doi minori figlioli de suo padre. Lo imperadore fermo et costante stava in la sua richiesta, nè altramente consentiva dare a Morat el domandato adiutorio. Et demorando Brahim molti zorni per ottenere la sua intentione de lu imperador, ecco venire uno sinistro animale, el quale saltò in la palestra; et la cosa domandata da Morat a lo imperador con humilità et promissione de molti doni, questo importuno animale servilmente promise dare a Morat et con submissione de la sua libertade. Narrarò adunque como Morat passò lo Hellesponto et con che apparecchiamento, et chi fo el conductore et dove passò el mare, et chi fo patroni dele nave. Ali liti de Ionia è una montagna vicina, tutta de piera, della quale se cava alume de rocha; la quale piera appressata al foco et poi all'acqua, diventa come sabbione. Et questo sabbione facto de piera, mettendolo in caldiera con acqua a bollire, se disliegua e divene come brodo grasso o come lacte coagulo. la terra secca, che remane de quel grasso, come inutile se cava. El brodo se mette in le tine over canali. fin quatro zorni stagando, la superficie se venne ad coangulare, et faze alume lustro come cristallo. El fundo che avanza dopo quatro zorni, remettono in la caldiera; et zonzendo del'altro sabbione facto dela dicta piera, et de sopra spandono del'altra acqua, et mettono a boglire. et boglito come de sopra, metteno in le canale. et così se fa alume come cristallo lucente, mercantia viva et corrente in tutto'l mundo, molto

necessaria a diversi opifici et maximamente a tinctori. Tutte adunque le nave, che vanno dale parte Orientale ale parte Esperic, attendono carcare de sotto de questo alume, carcho per tutte le provincie vendibile et de non piccolo guadagno. Da questa montagna per ussu de tentori et altri opifici exportavano de questa merce alumi in Francia, in Anglia, in Germania, in Italia, in Ispania, in Arabia, in Syria, et altri in altre provintie del mondo. Nel tempo de Michaelè Paleologo, el qual fo primo di Paleologi imperadore, vennero alcuni Latini dalle parte de Ponente, et condusseno questa montagna dallo imperadore per certo tempo et per uno certo convenuto annuario fitto. In quel tempo i Turchi andavano insidiando et discorrendo le parte dela Lidia et de Asia infine ad Sordeon et Manghesia. poi che li Latini, che haveano tolta la montagna ad affictu, intesono le incorsione de Turchi hebbeno non piccola paura, et cominzarono a fabricare uno piccolo castello, quanto fosse bastevole per la lor custodia et de circa cinquanta mercenarii conductitii alle opere de li alumi. Li Greci che habitavano i lochi finitimi nel campo de Menomeno, de Manghesia et de Nympheo, convennero, et trovarono che li Latini haveano cominzato a fabricare una forteza. Conferendo adunque et consultando sopra questa cosa, finalmente se convennero, promettendo li Greci circumvicini ali Latini adiutare non solamente ad fabricare uno castello, ¹⁶² ma se le cose succederano come speravano, a fare una citade per salvatione et habitatione de tutte doi le parte. Et questo fo el principio della nova Fochia edificata da Greci et da Latini dicti de sopra, posta nel lito del mare, a piè de la montagna in opposito della Natolia verso l'Asia, verso Oriente contra l'insula de Lesbo, verso Septentrione contra el golfo de Elea et de Mesembria et lo golfo de Ionia. Li Latini che edificarono questa cità, forono Genuesi, Andrea et Iacomo de Catania. Togliando el cognome dela vechia Fochia, chiamò questa la Fochia nova. In questo tempo Sarchan principe de Lidia havea occupato grande parte de Asia. li Turchi corrivano fine alle porte della nova cità delle Fochie, robando et amazando li poveri Greci. Onde li Greci et Latini della nova Fochia, più da necessità che da voluntà constrecti, se composeno con Sarchan, promettendoli con sacramentale promission darli ogni anno aspri minuti de arzentò quindicimilia, che vagliono d'oro numi- ¹⁶³ sima zinquecento; et senza offensione l'una et l'altra parte vivesseno in pace, et che quelli dalle nove Fochie podesse versar nel paese de Sarchan come amici, et li Turchi possesseno securamente intrare et uscire in le Fochie senza al-

can suspecto. et per segno de amore et de pace el ducha
 dele Fochie mandò a salutar Sarchan con doni de aspri X
 milia d'ariento. Et durò quella amicitia da quel tempo fine
 al duchato de Murato, che forono anni CLXXX. Poi ve-
 ramente che Genua redusse el suo governo ad stato dimo-
 craticos, *id est* popolare, usava mandare ogni anno, over
 per più longo tempo, li soi officiali alle parte de Oriente,
 alle citade sotto poste a Genua, al'insola de Chio, a queste
 Fochie, a Galata, in Amiso, in Amastride, in Casa, ala
 Tana. vivente anchora el ducha Mechemeth, venne da Ze-
 nua per exusiasti, che in Latino se pochiamar podestà, ad
 le nove Fochie; el qual podestà era di generosi de Zenua,
 chiamato Ioanne Adorno, per etade zovene, ma per sapien-
 tia vecchio. Et fo figliolo de Miser Zorni Adorno, che fo
 ducha de Zenua. Et foli data quella podestaria per anni X.
 Et compito el suo rezimento tornò a repatriare. Dapoi tor-
 164 nando da Zenua ale Fochie andò a salutare el ducha Me-
 chemeth. habiando havuto lo alume numisma de puro oro
 in X anni, et compito el tempo et pagato el tributo, co-
 menzò a cercar altro alume, el qual condusse per anni sei
 con multa spesa. et compiti li sei anni, el tempo del tribu-
 to zonse. In questo tempo per la morte del ducha Meche-
 meth successe el novo principe, suo figliol, Morat, come
 de sopra havemo scripto. Zuanne Adorno, che li pareva
 haver grande caxone de visitare el novo principe Morat, per
 saldar i conti et pagar li tributì de anni sei passati, pre-
 starli obbedientia et far novi pacti, perchè in quelli anni
 sei havea rezevuto grandi danni per le guerre che erano
 state tra Zenuesi et Catalani, per le quale le nave de Ze-
 nuesi erano state impedito et non haveano possuto exporta-
 re et navigare li alumi in Italia, in Francia, in Spagna et
 Inghilterra, onde era rimaso in grande debito delli anni
 passati. Et non sapendo altro che dovesse fare, finalmente
 prese uno consiglio de magno animo et de grande impresa
 pel suo gradagno, ma molto pernizioso et maligno per la
 165 Christianitate. Scripse lettere al ducha Morat, per le quale
 commemorava la grande familiarità e amicitia che havuto ha-
 vea col ducha Mechemeth suo padre, offerendose parato a
 continuarla con la sua signoria. Et bisognando ancora se
 offeriva passar la signoria con lu exercito da Natolia in la
 Disi, zoè in la Romania. Lette queste lettere, el ducha
 Morat acceptò le offerte con alegro core, et rispose che in-
 fin pochi zorni veneria in Pursia, trovandose in quel tem-
 po in le parte de Amasia; et zonto ch'el fosse li, li man-
 dasse uno di soi fideli, col quale conferirà et deliberarà
 quello se haverà ad farc. Dapoi alquanti zorni Zuanni Ador-

no mandò uno Dimitri cognominato Agan con lettere al duca Morat et ad li soi Visiri Alibein, Caziamot et Omirpein, con li quali Dimitri condusse la commissione, come lo Adorno desiderava. El duca Morat mandò con Dimitri uno deli Turchi sapientissimo, chiamato Catipin, per dare sacramento ad lo Adorno de servar lietà et fede circa le cose inpromesse, et pagarli numismata L milia per suo salario et per expeditione della armata, che se trovasse al tempo de putato al passo de Galipoli. Et lu scriptor de questa historia, che per suo destino se trovava habitare in quel tempo ala Fochia nova, fa de tutte le cose che de sopra ha scripto de veduta indubitata fede. Quando queste cose se agitava, entrava l'autunno. Mustafas veramente intendando le cose che apparecchiava Morat, et come ala nova Fochia ¹⁶⁶ se apparecchiava armata contra de lui, se consumava de pensieri et de paura, pensando la sua destructione. spesso li veniva in la lingua la nova Fochia, come caval salvatico et superbo fremente. Nientedimeno per questo non mancava da le consuete beverie et dalla luxuria con femine et con maschi. Zenait veramente aldendo queste cose et considerando el fin che havea a sequire, et vedendo Mustafa ignavo et vegliente, preso dala libidine, non haver cura del honore nè del suo ducato, ascese nel suo palazzo, pieno de ira et sdegno così parlando disse. O ducha, non sai tu bene che noi solamente tenemo la terra che habitano li Trachi. tutte l'altre provintie della Romania stanno in bilanze, spectando a chi toccherà el principato, perchè Morat attende con l'aiutorio dello imperador ascendere alla sedia paterna. appresso cerca da la Natoia passare in Grecia con l'aiuto di Franchi. Le provintie de Oriente sono in le sue mane. Et noi chè spectamo, sentando in Andrianu, senza apparecchiamento de guerra nè de bataglia? A me pare che noi anticipamo el tempo et passamo in Asia per lu Hellesponto, avanti che Morat passe in la Romania, et esser presti et solliciti, azò le provintie et li exerciti per nostra pigrizia de noi non se aliene. Noi per la volontà de dio in arme et in ¹⁶⁷ cavalli sopravanzemo li nostri adversarii, li quali aldendo pur la venuta nostra, alla voce nostra l'intellecto suo frangerà et scocciarà come canna, et li soi conegli come funo se disperderanno. Queste e l'altre cose habiando dicto Zenait, Mustafa che continuamente se trovava disconcio dal vino, essendo alquanto alleviato dal vinoso carcho, assentù et laudò el consiglio de Zenait. El quale non tanto per amore de Mustafa studiava farlo principe della Asia, quanto per carità de se medesimo. Et considerando la sua pegrizia, et che in lui non era alcuna virtù nè uso nè raxon de

governar exercito, et che maximamente per la sua vinetica conveniva far la mala fine, comenzò a pensar per chè via podesse scampar da lui. Non poco temeva de cavar in le forze de l'imperadore, et recordandose delle offese passate, amara pena havebbe a venir sopra de lui. Et tra varie cogitatione et pensieri li venne in mente, che per esser stato signore in la Natolia et haver pratica delle provintie et delle zenti, facilmente in quelli lochi trovarà la via de la sua salute. Et havendo zà congregato lu exercito, andarono a Galipoli, et passato el canale con grande potentia demorarono a Lam-
168 psaco trè zorni. Al qual loco li principi delle citade circumvicine convennero aprestare obbedientia a Mustafa. Morat veramente, intendando el passar de Mustafa et la summissione a lui delle citade vicine, da Pursia mosse el suo exercito de nocte, et venne a Lopadio, menando con lui li soi capitanei Caziaivatin et li figlioli de Temirdesbei, Omir et Orusbein et Camusas, fratello de Zenait, el quale da la sua prima pueritia sempre havea sequitato Morat. Et essendo arivato alla palude avante che zonzesse Mustafa, desfece el ponte, et essendo venuto el Mustafa, vedendo el ponte tagliato, ficcò li soi paviglioni sopra li liti de la palude. Et similmente fece Morat, ficcado le tente sopra li liti da l'altra banda. Et così l'uno et l'altro exercito, temendose l'uno
169 l'altro, feceno catune sopra li liti, non possando per la alteza della palude venire alle mane. In questo mezo li consiglieri de Morat feceno venire ad se Camusas, come havemo dicto, fratello de Zenait; al qual commisero che con ogni studio et modo a lui possibile procurasse separare suo fratello Zenait da Mustafas et condurlo alla parte de Morat; et che per suo merito li daesse la provintia de Atis a lui et heredi soi; et che con sacramento lo obligasse esser vero amico al ducato de Murat; et che fosse obligato ad mandarli uno di soi figlioli, el quale con provision conveniente separato da suo patre sotto el ducha Morat la militia exercitasse. Piacque a Camusas la comissione a lui data dalli principi, et subito mandò uno di soi servi; el quale nutando passò la palude et entrò el pavizion de Zenait, el quale da molti pensieri faticato sediva in grande agonia circa la secunda hora de nocte. Parlando adunque el servo a Zenait in questo modo: el tuo fratello et signor mio, Comusabei, te vol dire alquante parole da non esser aldite da altre orecchie che dale toe. se adunque è tua voluntà, venni ala
170 meza nocte solo ali liti del fiume verso el ponte, et lui de là parlando, et tu de quà ascoltando, intenderai li soi misterii. Zenait habiando con bona voglia ricevuto et inteso el nuntio, licentiò quello; el quale notando indietro tornò a

l'altra banda. La nocte sequente circa la secunda vigilia essendo venuto Camusas, secundo l'ordene dato, al lito verso el ponte, et Zenait solo dal'altra banda, et soli per certi seguì l'uno al'altro essendose manifestati, Camusa così cominciò a dire. Tu sai ben, signor mio fratello, che anche io sono figliol de tuo padre, et tu sei fructo del ventre della mia matre. Et benchè io sia dopo ti nasciuto, certe io vorria che tu fossi principe del mundo et signorezasti tutte le parte habitabile, perchè anche mi seria partecipe di toi beni. come adunque questo me seria dolce et caro, così a me è amara doglia sentir che tu si in structura et in periculo et in mezzo de quelli che nutricano hodie contra te et de le tue disgratie; et de ogni tua mala ventura grande dolore prendo. Tu vedi con chi cavalchi et con chi tu vivi. In prima tutti quanti dicono questo Mustafas non esser dela generatione deli Ottomani, et questa voce per tutto se canta. Secundario, come per li soi gesti se dimostra, lui è ignorante delle cose militari, et è dato allo ocio, al vino et alle femine; che certe quelli che sono descesi dalli lonbi delli nostri duchi, hanno havuto alti et grandi pensieri, influente in quelli la sua virtude e'l segno horribile de Marte, come per li gesti militali de cadauno a tutt'ol mondo se dimostra. Tertio, se questo tuo Mustafas ben diventasse monarcha, ello è homo effeminato, dedito al vino, et rustico barbaro. Li nobili de Hystro et della Grecia lu chiamano Auranesides Turacanides, descendente de bassa conditione; et che li antiqui duci erano del germine delli dei degni d'imperio. Ma quando ben la fortuna (la qual cosa dio voglia che mai non sia) guardasse con aliagro volto Mustafa, non comprendi che per la sua inercia abbraciarà et strengerà colla man destra tutti li principi de Oriente, li quali tu con la tua virtù hai descaciati dalle sedie paterne? Et quando questi fosseno restituti nelli soi principati, che aspecte tu? se non finir la tua vita miseramente. Che certe questa seria una grande indegnità. Quale è delli honorati che non cognosca la tua anima et in le cose bellice el tuo leonico ardimento? Alla tua virtude lu hodie et la invidia hanno dirizato el suo occhio maligno. La invidia è stata molte volte caxone de menare li heroi magnanimi inperditione. Sichè, fratello, partite da questo abominato Mustafa, et cambia loco, perchè el mio signor Morat, per le preghiere di soi principi et mie, te remette li toi errati, et tutta la fortuna et adversità che a lui et a suo padre hai facta, te perdona. Et da questa hora te guarda con hocchio benigno, et per el mio mezo a te et li toi heredi come patrimonio te dona la provintia de Ati, con questo che tu si

subito fidele del suo principato, et quando rechiede el tempo; debbi mandare in exercito uno di toi figlioli. et io, come tuo amatissimo fratello, te ho dicte queste parole. ta adunque parla quel che te piace. Zenait veramente, facendo fine Camusa al suo parlare, così respondendo disse. Tu sai ben, fratello, che da li Ottomani non havi mai nè honor nè guadagno. Ma quelli da me nelli soi infortunii hanno viste molte et grande opere bellice, le quale queste braccie hanno operato per el stato loro. Dapo la excorsione di Tartari me promisero el ducato, el quale adesso imprometteno dare. Chi tolse quel ducato delle man de Omur, figliol de Ati? nomo el Zinait! Non ho cacciato el suo fratel Hiesse. Et poi ad esso Omur et al duca suo fratello lesse non ho dato la morte? El Musulman barba de Murat, el qual tu chiami signor tuo, sentava in Tracia in ocio, senza cura de principato: et io non li acquistai Epheso, chiamandolo signor de tutta Ionia? poi descacciò me che lu exaltava, et donò quella provintia a Chielpaiesi, homo Tribalo, comprato per argento. Se hora donarà a me quella provintia per

173 le mie opere preclare, non serà gran dono de Morat a Zenait, che ha meritato molto più per le cose eccellente che ha facto per li Ottomanide. et io, fratello, prometto in questa hora, in presentia de dio e del propheta, azochè io sia vero amico de Morat: quando bisognarà far exercito, li mandarò uno di mei, che li faccia compagnia nello exercito stratiotico. Io per caxon della presente conciliatione, et anche per avanti, havea deliberato andar in Ionia et abbracciarne con Mustafa de Atis. Dapoi chè tu sei mio fratello et la mia anima hai disposto ch'io sia amico de Morat, prometto che in la nocte che vegnirà cominzarò li effecti della presente conciliatione. Separati adunque l'uno dall'altro, Camusa ad Morat et ad consiglio referì la conclusion e et li effecti delle cose tractate con Zenait, per le quale comenzarono havere mazor animo et speranza della futura victoria. Zinait la

174 ta di soi proprii schiavi montò nelli migliori cavalli, togliendo con loro tutto l'argento et l'oro, partendo el carico tra essi senza impedimento delle sue persone. Lassarono li pavigioni ficcati et i lumi accesi per mezzo. Lassarono anche li vasi et tutti li cariazi, li gambeli, li muli, li cavalli et li servi inutili ala bataglia. Et così expediti tacitamente partendo cavalcarono tutta la nocte fine al zorno, che arrivarono ali confini de Lidia verso Clieri et Tiatira, cavalcando in quella nocte camin de doi zornate. Ala terza hora del zorno sequente passarono el fiume nominato Hermona. La sera de quel zorno zonzeno alle Smirne senza alcun contra-

sto, excepto de alcuni Turchi, li quali .i. volse vetare el passo alle rive de Hermone. Delli quali parte forono morti et parte fugati da Zenait. Tutta l'Asia era perturbata per el passar de Mustafa in Oriente. Li Smirnei veramente con grande admiratione stavano ad guardare chi et onde fosse quella nova zente che havea passato el fiume de Hermona, et chi fosse el suo capitano. Quando hanno saputo che era Zenait, tutti con le mogliere et figlioli correvano a guardarlo, perchè fo per generatione Smirneo et in quella patria era stato nutricato. Havendo veramente saputo come el Mu-¹⁷⁵stafa de Ati demorava in Epheso et in Tireis, Zenait penetrò più entro et venne ad Vriela et Eritre, Clasomene et altri lochi circumvicini, ove erano homini molto bellicosi et soi amici paterni. Congregando adunque fine al numero de doi milia de quella zente, dalli boschi del paese toseno le lanze, quantunque fosseno storte et mal lavorate, et li ferri fece far in pressa. Et così in pochi zorni armò tra arcieri lanzarori et iaculatori circa doi milia. Havendo inteso el Mustafa de Atis la inopinata venuta de Zenait, congregato lu exercito, da Epheso partì et venne verso le Smirne. Et Zenait habiando inteso che Mustafa se era mosso con lu exercito per venir contra de lui, subito se mosse per scontrare Mustafa. Et scontrandose l'uno con l'altro in uno loco el quale se chiama Mesaulio, et ordinati li exerciti tumultuariamente come possetteno in loco difficile et paludoso, per el suo trombete fece dare el segno della battaglia. Zenait non havea trombete nè altri bellici instormenti. ma intrando tutti doi li exerciti in bataglia, et mesceandose, Zenait come aquilla in mezo li ucelli intrò in quella turma, sparpagnando li nemici per el bosco paludoso. Et al fine scontrato Mustafa, al quale menò uno grande golpo colla maza de ferro in cima della testa, per la qual botta el dolente Mustafa procidivo a terra morto da cavallo cadette. Alhora tutti quelli li quali haveano sequitato Mustafa, se inclinarono et ¹⁷⁶come ducha salutarono Zinait; el quale lieto per la havuta victoria con grande numero de zente armata venne in Epheso. Et lì similmente come ducha fo con multe laude rezevuto. Zenait poichè hebbe aquistato el duchato, comandò che per homini generosi el corpo de Mustafa fosse sepellito tra li soi progenitori nel castello in la sepultura paterna; et così fo facto. Tornamo horamai ali paviglioni de Zenait, li qual fuzando de nocte dal campo de Mustafa Ottomanides lassò deserti et vaui. La matina sequente a quella nocte che Zenait fuzette, Mustafa et li principi cominzarono a parlare sopra la fuga de Zenait. Quelli che nutricavano hodie contra Zinait, dicevano che era passato al'altra parte et uni-

tose con Morat. Veramente intesa la fuga de Zinait, et la voce spartase per lu erercito, cominzarono a sonare le trombete et tutti li stormenti bellici con cridori et clamori che penetravano el ciclo et la terra facevano tremare, con fremiti de cavalli. Mustafa certamente peusando che Zinait se fosse unito con Morat, preso da grandinissima paura, et tutto l' suo exercito con lui expauriti et pieni de formidine, non sapendo che fare, diliberarono con ogni festinantia fuzire. Li contrari da l'altra riva, quasi certi della futura victoria, insultanti senza paura, chiamando in lor lingua state, state, non fuzite (*turum caziman*). per la rottura del ponte non podevano passare et esser con loro ale mane. Mustafa oavalcò in grande pressia, et venne alle parte de Lampsaco per arrivare alla altra riva de Galipoli. Murat in quel zorno instaurò el ponte, et passò al'altra riva. La mazor parte de quelli de Mustafa correndo a lui se rendette, benedicendo et laudando el nome suo. Mustafa abbandonato dalli soi come el corvo spennato secondo l'antiquo proverbio, zonto a Lampsaco con una piccola cimba passò a Galipoli con quatro di soi servi, li quali erano più veloci corredori. Morat passato el ponte senza contrasto, mandò nuntii velocissimi alle Phochie, nuntiano a Zuanne Adorno tutte le cose successe, domandandoli che era el tempo de osservare le cose promesse, et che con presteza venisse con le nave nel canal de Galipoli. Lu Adorno, che havea le nave apparchiate, subito fece vela col vento contrario. Ma la nocte navigando, la mattina se trovò nel canale de Hellesponto in mezo tra Lampsaco et Galipoli. Amorat in quella hora era arivato con le sue zente d'arme, et subito zonto entrò in la mazor et miglior nave non senza pensiero et suspecto, che li Franchi desprezanti li dati sacramenti per thesoro el desse in man de Mustafa. Ma lu Adorno con grande submissione et honore rezevette Murat; el quale anche con alegra cera et humanissime parole abbraciò Adorno. Morat fece montar secco in nave tra nobili et schiavi proprii circa zinquo cento. Adorno in quella stessa nave havea più de octocento valenti homini Christiani in ponto et bene armati. in lo resto delle nave montò tanti Turchi quanti erano Franchi armati. Adorno veramente senza alcun dolo osservò lialmente la promessa, come havea zurato a Morat. Quando fo in mezo el canale tra Lampsaco et Galipoli, Adorno se butò inzenochiato alli piedi de Murat, et domandoli remissione del debito vechio del'alume. Morat veramente se fece dare el calamo, et col core et volto aliegro depennò del libro el dicto debito del'alume, el quale fo fine a vintisepte milia numismata. Mustafa stante in la riva della altra

parte, vede le nave come insule a castelli in mezzo el pelago. percosso adunque nel animo suo, perchè guardava el suo contrario (in quel zorno per ventura fo una tranquilla bonaccia), non savendo altro che fare, mandò ad Adorno 179 una barcha, per la quale domandò che li mandasse uno amico delli soi più secreto et più fidele, perchè voliva parlar con lui. Adorno li mandò el suo vicario Barnabà de Cornelia. Et essendo ad colloquio, Mustafa l'impose che per suo nome promettesse ad Adorno L milia numismata, solamente che non lassasse usscire quello Morat de nave; ma in altro loco el mettesse, ove vorrà. Adorno veramente non volse dare orecchie a tal domanda. Morat aldita la domanda et la risposta, benedisse Adorno, dicendo: fa che damò in avanti tu si mio fradello et amico mio fidele per tutta la toa vita. Appressandose la nave per venire in porto, quelli de Mustafa repugnando non li lassava accostare. Adorno alhora armò XX barche delle nave, sopra le quale mise più de cinquecento arcieri et balestrieri. questi desmontati in terra, con grande vigoria combatendo feceno voltar le spalle a quelli de Mustafa. Possedendo adunque li liti, fuggati li contrarii più de uno miglio lontan dal mare, Morat desmontò in terra, havendo per guardia de la sua persona più de mille arcieri et più de trè milia combattenti. Ma li Franchi, homini molto virili et assueti alle guerre, andavano avanti, assecurando con li veretoni la via alli Turchi, i quali venivano sequitando. Poi Franchi et Turchi insieme al sono de trombette fecero uno grande impeto, correndo 180 contra Mustafa, el quale per forza convenne voltar le spalle, molti di soi morti. Et non facendo altro contrasto, cavalcando in grande pressa andò in Andrinopoli, et zonto subito intrò in la camera del thesoro, onde tolse quanti dinari volse; poi incontinentemente con pochi di soi veloci a cavallo scampò verso le parte de Vulachia. Morat, rotto et fuggato Mustafa, con la prosperità corse al castello de Galipoli; el qual senza contrasto et senza dimora havuto, trè zorni demorò in Galipoli, dove fece crudelmente amazar tutti quelli che li havea dato contrasto, essendo in nave, al desmontare in terra. Poi con ogni velocità andò in Andrinopoli, menando con seco lu exercito della Natholia et de la Grecia con Zuhanni Adorno, con i patroni dele nave et con tutto lo stolo de homini taliani, tutti coverti de ferro negro, molto valorosi et assueti nelle guerre. Con questi exerciti intrando in Andrinopoli, tutta la città con grande letitia li uscì incontra, benedicendo et laudando Morat. Et quello con benigno et aliegro viso tutti quanti salutava. Intrato con grande triumpho nel palazzo de suo patre, fece apparecchiare

sollemnissimi conviti, con li quali honorò lo Adorno con tutti Latini. poi con parole molto degne et elegante benedisse et laudò l'Adorno et tutta la sua compagnia. Adorno prima cumulò de molti ricchi et pretiosi doni; appresso li donò lo Periteorio, uno delli castelli della Grecia ad fruir et gauder per tutta la sua vita; simelmente li comerchi delle Fochie. Li altri patroni de nave tutti cambiò de veste belle et pretiose. A tutti secundo sua conditione donò diversi doni. Poi tutti ringratiando, con pace et humanissime parole licentiò. Zonto a Galipoli Adorno con la sua compagnia, montarono in le navi. date le vele alli venti secundi solcando presto alle Fochie arivarono. In questo tempo Morat, che non era pigro alle cose del ducato, mandò homini strenui et magnanimi ad cercar Mustafa, el qual trovarono alle rive de Hystro, che voleva passare a Constantinopoli, benchè nel animo suo ambiguo fosse per la conscientia delli fatti commessi. Trovato adunque fo preso et menato a Morat, el quale in publico arengo fece iudicare ala victuperosa morte della forca al loco manifesto come malfattore, per confermare la opinione de quelli che credevano ch'el non fosse veramente figliol de Ildrin Paiasith Ottomanide, ma che era sta simulato da Emanuel Paleologo imperadore. Ma la verità fo che era figliol de Ildrin Paiasith. Stabilito adunque Morat nella ducal sedia paterna, et cominzando la primavera, fece far comandamento per tutto'l suo ducato che tutti homini da arme se congregasse, et adunato lu exercito se apparecchiava contra Constantinopoli. Lo imperador Manuel molto avanti, lui essendo vecchio, havea ricomandato l'imperio a suo figliol Zuanni imperadore. esso veramente se diede tutto alle parole che allo offitio divino. Havendo adunque inteso l'imperador ch'el ducha Morat apparecchiava exercito contra la citade, et era el mese de Aprili, mandò al ducha uno ambaxadore chiamato Theodoro Coracha Theologo. per patria era da Philadelphia, ma dapo la excursione di Tartari in Asia habitò a Constantinopoli. era homo molto astuto, sagace et malizioso. Delli vitii et costumi Turcheschi et maximamente della lingua era molto docto, per la inzegno suo versatile et per la lingua presto se fece intrinseco familiare de tutti li nobili del palazo; et dell'imperador Emanuel fo exercitato prima per interprete, poi per messaggio da lo imperador al ducha Mechemeth, poi al ducha Morat. et in tanta gratia et conditione ascese apresso l'imperadore et del ducha Mechemeth, et poi del ducha Morat et delli soi principi, che questo Theologo solo pariva pairone et moderatore delli signori. et se alcuna cosa voliva lo imperadore dal ducha Mechemeth, s'el ducha havea bisogno de

qualche altra cosa dall'imperador, questo solo poteva ottenere dall'uno per nome dell'altro quel che voleva. De questo Theologo el sermon nostro avanti più amplamente ha parlato. La invidia che sempre nutrica hodie a tutte le cose prospere, presto con occhio maligno cominciò a guardar la grandezza de Theologo. Grande era stato l'amore et benevolentia tra l'imperadore e'l ducha Mechemeth. Ma la dolcezza della amicitia et benivolentia tra loro convertendose caggette in amaritudine de grande inimicitia, et questo per haver ricevuto Mustafa in Salonichio et poi salvato quello con Zenait in la insula de Stalimine. Cupido adunque l'imperadore mollificare la durezza de Murat, et la amaritie de l'animo suo convertire in dolcezza, li mandò doi ambaxadori, Paleologo Lachana et Marcho Iagari, homini molto savii et generosi, ad persuadere et dimostrare con parole de verità, che dalle cose sinistre intravenute a Morat, planovita de Mustafa, la colpa non era stata de l'imperadore, ma fo de Paiasith commissario del testamento de suo padre, el quale non volse exequire la commissione testamentale et far el debito all'imperadore, come li era sta commesso. A questi ambaxadori non fo data copia nè de vedere nè de parlare al ducha Morat. Ma forono retenuti per finche lu exercito fo apparecchiato et munito delle cose belliche. Poi fece venir li ambaxadori al suo conspecto, ad li quali senza honore licentiando disse: direte ad l'imperadore che presto me ne vengo. Et habiando in pochi zorni congregato lu exercito de più de CC milia homini, uscì contra la città. li Constantinopolitani cominzarono a dubitare della fede de Theologo, sparzendo parole nel populo che per non essersta mandato ambaxadore, havea ordito tradimento contra la citade, per esser molto amico del ducha Morat et de tutti i soi capitani. Aldendo lo imperador Emanuel la turbatione nel populo per la dubitata fede de Theologo, et ch'el ducha Morat havea zà castrametato la città et ficcato li paviglioni al tempio di Pigii appresso el muro della città, mandò Theologo Coracha ambaxador al ducha Morat. El quale uscìto fora della città, presto scontrò el ducha con i soi baroni; et faticatose molto parlando, non posette persuadere nè inclinare el tyranno ad alcuna honesta conditione de pace. Altri dicevano che Theologo tractò col tyranno de tradir la città, e ch'el tyranno l'impromise con sacramento de farlo ducha de Constantinopoli. Et nel dì della battaglia Theologo con i soi compagni li apreria la porta di Pigii et menaria li Turchi in la citade. Queste parole fo intese da uno di fideli, el quale poi subito intrò in la citade et ragionò con alcuni de li honorati le parole, le quale havea aldito de tradere la ci-

tade. Theologo tornato anche lui dentro, subito andò al monasterio de Pervilepto, dove Emanuel imperadore vecchio et infermo demorava, Zuanne Paleologo suo figliolo con multa cura et sollicitudine governante le cose de la città. Theologo habiando longamente raxonato con Emanuel imperadore de le cose della sua imboxata, ussì fora del monasterio. zà li cittadini erano stati avisati delle parole che Theologo havea dicte a Morat de tradere la città; onde la **185** ma parte delli principali cittadini, et maximamente li forestieri, se erano commossi contra el Theologo, biastimando et exatrando quello. Alhora lo imperadore aldendo el tumulto grande esser factò nel populo per la dubitata fede de Theologo, comandò ch'el Theologo fosse retenuto, et anche quello homo che lu havea accusato dicendo che la matina seguente voleva inquirere la verità de la cosa. Li Candiotti veramente, li quali se trovavano guardiani a la porta imperiale, essendo molto catholicichi Christiani et zelatori della fede, delli sacri templi et reliquie sancte immaculate, et maximamente amatori de lo imperio di Romei, habiando aldito el tractato che menava Theologo, che cercava tradire la città alli Turchi, parlando al'imperadore in questo modo disse. O imperadore, non è iusto, che noi preponamo Constantinopoli a quella patria che ne ha producti al mondo, et che noi debiamo spargere el nostro sangue per la città vostra imperiale, et che li gloriosi del vostro palazzo siano traditori delli misterii et del tuo imperio. Comanda adunque che daganò in le nostre mane Theologo, et noi minimamente indagaremo la verità delle cose che ha tractato con i Turchi. Lo imperador respondendo disse: io dubito che questo huomo per hodie non perischa; che certe, se io veramente sapesse ch'el fosse andato per la via storta, come se dice in questa hora, de victuperosa morte lo faria morire. Togliatelo adunque voi, et investigate la verità. Et se'l troverete immaculato, lassatelo con honore. se veramente el troverete in peccato, fate che sostenga pena degna del delicto comeso. **186** Havuto adunque el reo nelle mane, li Candiotti inquirendo trovarono in la sua casa molti et diversi vasi d'oro et d'ariento, et veste tessute d'oro, le quale cose l'imperadore havea date a Theologo che avesse a presentare alli pricipi di Turchi, ma lui defraudando lo imperial comandamento havea retenuto per se. appresso trovarono molte scripture, le quale parlavano contra la maiestà imperiale. Cognoscita adunque per questi segni la causa, li Candiotti fecero strasinare el Theologo per la alioforo fine ala piazza imperiale, dove li fecero cavar li occhi et tagliar le palpebre. poi condannato in prexone el terzo zorno morì. Et la sua casa

piena de thesori fo publicata et brusata. Morat della morte de Theologo Coracho sentì grande displicentia, et maximamente che per la bocca de molti fo divulgato che della morte Theologo era stato caxone Michael Pilis. Questo Michael era Christiano, per patria Greco da Epheso, de gente nobile. Viviva in corte del ducha Morat de lo exercitio del scrivere lettere Arabiche et Latine. Et essendo in quel tempo Pilis col tyranno, la fama se sparse che havea scripto allo imperadore che Theologo Coraco voliva tradir la città, et per questo adviso de Pilis Coraco fo morto. Pilis adunque al remor della multitudine fo preso et crudelmente tormentato; et constructa una grande pira de carboni infocati, fo menato 187 al foco per darli morte crudele. Et dimandato, s'el voliva renegar la fede evangelica Christiana, li saria salvata la vita; altramente quel foco ardente consumaria el suo corpo: el misero infelice, che sempre era stato peccatore, elesse, per salvare el corpo, perdere l'anima. Renegò el vero dio et la vera fede, et fo circumciso. Et pocho tempo visse, poichè in quella fede reprobata morì. Lo imperador Emanuel, che era vecchio et infermo, et l'animo e'l cor suo sempre havea elevato alla misericordia de dio, dalla divina providentia fo salvato. De li doi figlioli de Mechemeth fratelli de Morat, l'uno fo suffocato secundo la usanza de quella inhumana generatione. L'altro veramente, el quale se chiamava Mustafa, morendo el patre, da uno di soi baroni, chiamato Helios Siar aptar, fo involato et portato in la parte della Natolia verso Pamplonia. Onde Siar aptar scripse alo imperadore lettere molto secrete, che li mandase thesoro per menare el putto in Prusia. Lo imperador mandò oro et arzentò et per menar el putto in Prusia et per congregar exercito. In questo tempo Morat attendiva a combatter Constantinopoli. Et essendo molto intento allo assedio della città, sopra zonne uno di celeri corredori, nuntiadoli come el Mustafa suo fratello era intrato in Prusia et 188 era stato acceptato dalla citade, la quale havea laudato: et bene decto quello come ducha; et come poi era partito da Prusia con Siar aptar Elies per andar in Nichiea. Havendo queste cose aldite Morat con la mente intento, come lo imperador de Romei ha trovato un altro Mustafa per darli fastidio, lassò el combattere Constantinopoli, mandò indietro li strumenti bellici, licentiò lu exercito numeroso, et la sua persona tornò in Andrinopuli. Lo imperador Emanuel habiando zà vicino l'ultimo zorno de sua vita, et essendo decorato de ogni virtude et visso sempre castissimamente col timore de dio et grande sapientia et integrità circa le cose del mundo et del imperio, essendo per la vechieza venuto seccho

come una statua de petra, in trè zorni paghò el debito, et in pace passò di questa vita, lassando Iovanni Paleologo, suo figliolo, ultimo imperador de Romei. Morat zonto in Andrinopoli, lì demorò trè zorni; poi andò a Galipoli, onde passò con pochi da cavallo et tutta la sua zanizaria pedestre. In uno zorno naturale de hore XXIV, essendo obscurità nel aiere, zonse in Nichiea. Nuntiata la sua venuta, furono aperte le porte, et entrò in la citade da matina al levar del solc, et trovato Mustafa, el quale era garzon de età de 189 anni sei, senza pietà el fece soffocare; et tutti li suo governatori et defensori fece amazare. Et visto che have el garzon morto, el fece portar in Pursia a seppellire apresso la sepultura de suo padre. In quel medesimo tempo furono morti trè capitani chiamati Mustafas, uno chiamato appresso molti Chieplastos, l'altro fradello de Morat, et l'altro fradello de Athin morto de Zinait. Et in quel tempo morì Emanuel imperador di Greci. Tornato Morat in Andrinopoli di et nocte nello animo suo pensava qualche caxon per andar contra Zinait. Al quale, per mandare ad effecto el suo pensiero, mandò uno nuntio con questa imbaxata. Tu sai li pacti che hai sigillati con mi. se voli esser mio amico, mandame presto el tuo figliolo, perchè voglio passare lo Histro. Et se nol mandarai, tu serai posto con li desobedienti a me, et io a te farò quello che inpiacer de dio serra. Zenait veramente rispose: quello che te piace fa. Ma quel che de venir, a diò lasso, che sempre ben fa. In questo mezo Morat mandò Achinzidas in Vulachia et in Servia, manifestandose imperadore; onde da ogni parte vennero ambaxadori benedicienti la intrata nel suo imperio, Et in prima venne li ambaxadori del dispote della Servia, et dal vaivoda de Vulachia; con i quali ha facto bona pace. Ma con Ioanni Paleologo imperadore non voleva per alcun modo pace, anzi contra lui nutricava inplacabile inimicitia. Et vedendo 190 non poder offendere la città, derizò le sue forze verso le parte de la Thesalia et ala de Peloponiso et ali liti de Stremona. Mandò adunque numerosi exerciti alo assedio de Salonichi et el Citunio et tutte le provintie circumvicine. Era in quel tempo per l'imperio capitano del Citunio Catacusinos Stravomitis, homo magnanimo et generoso, quasi semidio per le clarissime opere sue contra l'infideli che tenevano li lochi vicini. Expediti li exerciti verso Salonichi et Peloponeso, mandò lu exercito de Oriente verso la Natolia sotto uno capitano chiamato Chalili, de generation Greco, cognato de Paisith, che fo amazato da Zenait. Et congregate tutte le potentie della Natolia, andò verso le parte de Philadelphia. Ma Zinait, inpiro capitano, havendo

exercito sufficiente, senza paura venne contra Chalili, et trovaronsi li doi exerciti sul campo de Thiatyra da le regione contrarie l'uno contra l'altro, distanti zinquè stadia. Et ficcati li padiglioni, la nocte repusarono. La matina sequente in aurora, li capitani de l'uno et l'altro exercito, ordinate le schiere, diedero el segno della bataglia. El Zouane figliolo de Zinait, chiamato Curthi, el cui nome in Latino significa lupo, era più feroce et gagliardo che savio capitano. Entrò con el suo squatrone come uno salvatico cignaro in mezzo le schiere de Calili; le quale li dierono loco, et lassaron quello per mezzo le squadre sue passare, ricevendo pocho danno. Calil vedendo la sua imperitia delle cose militare, mutò loco alle sue schiere, et in pocho spatio le strinse, comandando che chadauno ascondesse el suo zarcula biancho, pensando ch'el Curtis havesse a tornar per quella medesima via. Zinait stava apparecchiato, quando el suo figliol tornava al suo corno, per andar in quella hora contra Calil. Curti non apprezzando lo inimico per superbia, se era slargato stadia X da le schiere, amazando qualunque li andava incontra. tornando per quella medesima via per la quale era passato, vedde in un loco eminente molte zente d'arme, aldì molti stromenti bellici sonare, et parseli veder le insegne et le bandiere de Zinait suo patre; credette ch'el patre havesse superato Calili. Approximandose più al loco, cognobbe che erano li soi contrarii. Onde voltando subito le breglie, comenzò come lepore a fuzire, sequitato da velocissimi correndori, che loro chiamano Tachidromi, che par che voleno per aere. al fine fo preso el lupo, et menato avanti Calili. Zinait, intesa la presa de suo figliolo, se voltò col suo exercito verso le montagne de Smirne, et non se stallò finche, passati li lochi difficili, zonse ad uno municipio chiamato Ipsili, el quale bene havea premunito de ho-
mini arme et victuaglie. Questo castello era sito in uno golfo del mare in Ionia, da la regione de l'insula de Samo. Circa el lito de questo golfo Zinait pose el suo campo. Calili mandò el figliol de Zinait in ferri al duca Morat in Andrinopoli, come primitie della ruina de Zinait. Morat veramente mandò quello ligato a Galipoli insieme con suo barba Camusa; del quale per avanti el sermon nostro ha parlato. Et messi a quelli li ferri alle mani et alli piedi, furono posti in una torre. In questo tempo Calil passando el fiume Ermone, venne ad Nympheon et de li in Epheso. Tutti li Ephesii hanno promesso fede et lieltà a Calil per nome del ducha, el qual a tutti promise conservare la facultade, lu honore et le conditione de ciascheduno. De le quale tutte cose felicemente compite come desyderava, per

sue lettere dette aviso al ducha Morat. Inteso adunque Morat la victoria de Calil e'l fuzir de Zinait commise la provintia a Calil, et ad lo assedio de la terra de Ipsili mandò el Camusa, cognato de Calil et fradel de Paiaisith, el qual fo amazato da Zinait nel tempo de Mustafa, et vedendose Zinait reducto allo extremo; pose suo fradello, chiamato Paiaisith, per capitano de Ipsili, fornendo la terra de bo-
 193 mini et victualia, come se conveniva spectando lo assedio. Esso veramente uscì de la terra de Ipsili, et trovandose haver in porto tre fuste, montò in quelle, solcando el mar verso Pamphilia et Amarion; onde nuntìò al Caraman, principe de Iconio, che lui è venuto per esser a parlamento con sua Signoria per cose de grande momento al stato suo. El Caraman, aldito el nuntio, li mandò cavalli 200. Zinait cavalcò con parte di soi zentilhomeni, et rimandate indietro le fuste, lui andò ad colloquio col Caraman. Et raxonando longamente in seme, Zinait domandò in suo aiuto contra Morat exercito et thesori. El Caraman non volse assentire alla sua richiesta, ricordandoli li tradimenti soi nel tempo de Musulman, come el sermon nostro avanti ha manifestato. pur nondimeno per subventione et subsidio li donò grande summa de dinari et huomini zinquecento per sua compagnia. Partito adunque Zinait con homini zinquecento da cavallo, et passando la Salutaria, venne in Laudichiea, onde ascese la grande montagna del famoso Themolo. da quella poi descendendo venne a Sardis; et da Sardi in Ninpheon. Onde lassando la via della parte dextra, venne de nocte ad una villa nominata Triaconda. et passando el zorno sequente le
 194 montagne le quale iaceno verso Galisio, et le montagne che sono sopra el mare, ad la prima vigilia arivò in Ipsili. Per la venuta de Zinait quelli del castello fecero grande festa, et con grandi clamori de alegrezza li aperse le porte. La matina sequente uscì fora con la sua compagnia et quelli del castello. molti amazò delli nemici, li quali più apresso alla terra stavavano. Vedendo adunque Camusas, capitano de lu exercito de Morat, el qual era stamandato con più de L milia homini a combattere Ipsili, ch'el castello verso le montagne era alto et inespugnabile, et che quasi tutta la sua faccia havea verso la marina, et che da quella parte el castel era scoperto et nudo senza alcuna forteza, nuntìò ad Morat che mandasse nave, perchè dala parte del mare presto prenderase el castello: dalla parte de terra non era speranza poderlo acquistare. In quel tempo li capitò uno Zenuese amico de Morat, el quale se chiamava Percival Palavicino. Et per esser morto lu Adorno, lui convenne con Murat de andar a prendere el castello. venuto adunque

ad la insula de Chio, nolezò trè nave molto grande, con le quale navigò in Ipsili. Zinait con quelli dentro, vedendo le nave, hebbeno grandissima paura. Li cinquecento homini del Caraman, la nocte che apparseno le nave, aperseno le porte et scamparono fora della terra. Alcuni forono salvati, altri tagliati, perchè quelli de Caramano haveano inimicitia inamicabile con li Ottomanide. Venendo l'alba del sequente zorno, Zinait, che vedeva el popolo suo turbato, et dubitava che la nocte che havea a sequire, non scampasse tutto per paura, mandò a Calili uno de li soi proprii, perchè Calilil combatia el castel in quella septimana; Camusas suo cognato demorava in Epheso. el nuntio de Zinait et non farlo morire, che se renderà et darase al ducha Morath, et uscirà fora et lassarali la terra. Calil veramente li prestò sacramento et dieli la fede de salvarlo. Zinait ussì del castello con suo fratello Paiasith, et diedero obbedientia a Calelil, et Calil dette a loro paviglione per habitare. Camusas tornato da Epheso ad hora de sera, et havendo inteso da suo cognato Calil le cose sequite, mandò quatro carnifici sanguinariii al paviglione de Zenait, et trovolo che dormiva ronchessando per la longa vigilia de molte nocte passate; al quale crudelmente fracassarono la testa et le cervelle. Poi tagliarono la testa a Paiasith suo fratello, al figliollo et nepoti et tutti della sua generatione, non perdonando alla etade tenera delli innocenti putti. Et le teste tagliate presto mandò al ducha. inteso el grato nuntio, subito mandò a Galipoli, et fece tagliare le teste delli doi serrati, Curti et Camusa suo barba. Et così finì Zinait con tutta la sua generatione.

Zoanni imperador, conclusa et sigillata la pace col ducha Morat con perdeta de tutte le cittade et le ville le quale havea nel mare Pontico, excepto li castelli li quali non possete prendere nel tempo della guerra, Messembria, Dercus et altri lochi, Cytunio e'l resto di lochi de Strymbnes, et a pagar tributo de asperi per la possibilità soa; sentava pacifico. Morat veramente, el quale la benigna fortuna guardava con dolce riso et con alegra fronte, consumati tutti li soi inimici et contrarii da ogni parte (et non era chi li desse contrao, et non havea paura de potentia veruna), passò la Tracia et andò in Prusia. Delli partito, passando el ponte de Lupadio, descese a Pergamo. Da Pergamo venne ad Magnesia, da Magnesia ad Smirne, ad Tiria et Epheson. Sentando in Epheso, molti ambaxadori corseno ad sua visitatione de principi et signori da longi et da presso. Lo imperadore mandò suo messazo, Miser Luca Notara, con molti doni. Lazaro, dispoto de la Servia, similmente mandò ambaxadore et presenti. El dispote de la Valachia, el si-

gnor de Mitilino, Chii, Rhodü, et tutti quanti hanno dato et rezevuto gratie, laude et benedictione, con promissione et fede data de conservare pace et amicitia tra loro. Con tutti

197 hebbe pace excepto con la Illustrissima Signoria de Venezia, et questo per la caxone che incontinentè narraremo. El dispoti Andronico, che nacque dopo Zuanni imperadore et Theodoro terzo figliolo de Emanuel imperadore, signoreza va Salonichi, bench'el fosse invalido per lo incurabile morbo della lepra, ch'el consumava. E perchè la città imperiale in le guerre passate era stata molto afflicta et lo imperio di Romei molto sminuito, tutti li principi de Thetalia, Etholia, Thiva, et li figlioli de Auranesi Taurcan et altri molti, tanto haveano stretto Salonichi che più non possiva durare ala fame et penuria extrema de tutte le cose necessarie al vivere humano. Appresso li Turchi ogni zorno corsezava el teritorio fine alle porte della citade. Vedendose Salonichi destituti da ogni speranza et dal'aiutorio de ogni altra potentia, deliberarono mandare alcuni zentilhomini soi ambaxadori ala Illustrissima Signoria de Venetiani, col consiglio et volontà del dispoti, et con potestà de sottomettere et dare Salonichi alla Signoria in suo dominio, et che la haveasse ad mantenere et defendere dalli soi nemici. La Signoria de Venetiani gratiosamente recevetti li ambaxadori et accettò la città, promettendoli defendere et mantenerli in pace, con la volontà del'altissimo dio. Li Salonichiei dal'altra parte re promise esser boni et fideli della Illustrissima Signoria. Facta adunque la acceptatione, la Signoria mandò el ducha con

198 X galie a Salonichi, havendo el ducha facta la sua intrata remandò a Vinetia le X galie. Li Turchi et li principi circumvicini con grande molestia intesero la novità che have facta li Salonichiei; et più asperamente che prima li guerezava, dicenti: questa città è nostra. se noi non la havezamo afflicta et indebilita, non seria inclinata ad voi. Essendo adunque la città de Salonichi astricta dalla fame et dalle continue bataglie di Turchi, dubitando Venetiani che Salonichiei per necessità della fame non fecesse qualche rebellion et chiamasse dentro li Turchi, et per sgravare la città de le famiglie inutile alla guerra, mandarono certe famiglie di nobili alcune in Candia, alcune ad Nigroponte et alcune ad Venexia. Tornando in questo tempo Morat da Asia in Trachia, li Signori Venetiani mandarono ambaxadori ad Morat, domandando pace. El tyranno li diede questa risposta, che quella città fo possessione sua paterna et ch'el suo avo

199 Paisith con la potentia de sua mano tolse quella dai Romei. Se li Greci me contrariasseno, loro haveriano qualche ragione. Ma voi essendo Latini, che vole la venuta vostra in

queste parte? partiteve, se volete: se no, io presto ven-
rò. Questa resposta el ducha de Salonichi scripse alla Si-
gnoria per le galie della guardia. Morat in questo mezo,
cominzando la primavera, partì da Andrinopoli, et venne
alle Seres. Et congregato lu exercito della Romania, scrip-
se a Camusa che con lu exercito della Eoa passasse el ca-
nale et venisse in Thetalia. Et uniti questi doi exerciti in-
sieme, li mandò a Salonichi. In questo mezo Morat demorò
alle Seres, dagandose alle voluptade et ali conviti, perchè
in quel tempo era zovene de anni XXV. Camusa non ces-
sava oppugnare Salonichi. Ma quelli dentro erano molto po-
chi a comparatione de quelli de fora: a pena che fosse uno
contra cento. Ordinato che have Camusas li bastioni, arieti,
scale, bombarde et altre artegliarie et apparecchiamenti da
combattere, nuntid ad Morat, se li piaceva, venisse a dar
la generale bataglia. Morat venne. Le galie Venetiane per
lo infortunio de Romei non se trovarono in quel tempo a
Salonichi. Apparechiate tutte le cose da bataglia, Morat per
voce et soni de trombetti fece publicar questa crida. Ecco
ch'io dono tutte le cose che sono entro a la città ad voi, ²⁰⁰
huomini, donne, putti, oro et argento. per me solo reser-
vo la città. Incontinentemente poi se cominzo aldire li horribili
instormenti battaglieschi, et in uno momento poi le scale
forono accostate a le mure. Orche poteva far mille o doi
milia homini per difesa de tanto grande citade? apena che
haveano da ponere uno balestriero per decina de merli. Mon-
tati adunque le scale, subito se trovarono dentro. Et ha-
vendo avverta una porta, tutto lu exercito entrò dentro come
per el forame uno esame d'ape. Et fo una meraviglia a ve-
dere huomeni et done, zoveni et donzelle, putti et infantu-
li tirati da homini da cavalli per le mane. essi veramente
chiamava oi oi, et non era alcun che li havesse misericordia,
nè alcun che li porzesse aiutorio. Questi forono li preludei
della captività della città imperiale. Le case forono diserte, li
templi spogliati delli soi ornamenti, et li santuarii sacrati
fedati. Le donzelle honeste in le braze delli disonesti, fe-
mine generose in le mane delli ingenerosi. Tutti li mali
più horribili che la morte in ogni parte della terra se vedea
commettere. Et tanta influentia de mali, onde como et per-
chè è venuta? Per li nostri peccati. In uno zorno fo va-
cuata la antiqua et magna città de Salonichi. El ducha Mo-
rat se congregar dali casali et dalle citade finitime Turchi
con le mogliere et con i figlioli, che venisseno ad habitare in
Salonichi. Et fece far edicti publici, che li Greci, che se
francarono della sua captività, habia libertà tornar ad habi-
tar in la sua patria. Delli monasterii principali hanno facto ²⁰¹

moschee, oratorii del suo pseudo - profeta, excepto el tempio del magno martiro S. Dimitrio, perchè intrato in quello facendosi sacrificio uno ariete, con le proprie sue mane levate ha facto la sua oratione. Onde da quella hora in poi commandarono che quel sacro tempio sia in mane de Christiani. Ma lu ornamento e' l thesoro della sepultura, del tempio et della sacristia, tutto hanno portato via, lassando li muri nudi. Partito Morat con lu exercito de Salonichi, andò in Andrinopoli. In quelli zorni se levò uno di figlioli de Milzo Vaivoda de Vulachia, el quale se trovava nel palazzo de Ioanni Paleologo imperadore con alcuni zovani exercitandose in le opere stratiotice. Et partendose da Constantinopoli andò in Vulachia, et sequitato da molti congregò uno exercito, perchè la generation Vulacha è molto mobile et sempre pronta alle conspiratione per li soi duchi. In quel tempo era vaivoda el nevote de Mirze, figliolo del fratello, chiamato Danò. Questo exercitava la militia sotto Morat, quando castramitava Constantinopoli, et era molto strenno et valevole in le bataglie. et correndo con li Turchi, ascosamente intrò in la città, et presentosi allo imperadore et dainde in poi corriva con i Romei, operandose virilmente contra li Turchi. Dapoi veramente che Morat se alargò dalla città, non possando dare effecto al suo pensiero, Danus domandò licentia alo imperadore de andare ala sua patria. Lo imperadore usandoli benignità et cortesia, lo mise in una grande nave et per el mare Pontico el mandò ad Aspro Castro. Li principi de Vulachia, che si trovavano in quello loco, lu rezevette gratiosamente; benedicendo et laudando quello, come ducha lu hanno messo nel ducato de suo avo, amazando el figliol bastardo de Mirze. Et factose principio de tutta la Vulachia, mandò alo Morat ambaxadore per far la pace. La quale Morat per la natura sua facile et benigna fece con promissione de annuario tributo. Et così Danus remase signor de tutta la Vulachia. Retornamo ormai col sermon nostro al figliol de Mirze nominato Dragulion, el quale era malitioso et captivo, el suo nome dimostrante lu effecto delle opere soe, perchè Dragulios significa malitioso. Questo venne alle mane con Danò, et finalmente el vinse in bataglia; al qual vinto tagliò la testa. Et così Dragulios venne signor del ducato paterno. Intesa Morat la morte de Danos, con molestia la soportava, perchè havea in le sue mane l'altro fratello de Danos; et volendo

203 constituir duca in loco de suo fratello morto, mandò quello con grande potentia in Vulachia. Dragulios apparecchiato alla bataglia, virilmente contra inimici repugnando, vense et amazò el fratello de Danos, et senza altro contrasto teni-

va el duchato. In quel tempo venne uno dalla corte del Caraman, et nuntìò a Morat come tra li cavalli de Caraman è uno cavallo Arabico zovane, in pelatura, in opere, in statura, in proportione de membri et de zonture tanto valoroso et eccellente quanto nisuno altro mai si trovasse in Arabia. Morat preso da uno grande deyderio de questo tanto laudato cavallo, mandò uno di soi honorati servi ad domandare el cavallo ad Caraman, sperando che aldita la petitione senza alcuna ambiguità gli dovesse donare, se non per amore, almen per paura, perchè Morat, et anche suo patre Mechemeth et Ildrin Paiasith suo avo, in ogni impresa erano stati fortunati et victoriosi contra el ducato del Caraman. El Caraman habiando altri pensieri, respose ad servo de Morat: poderia el tuo signor montar in questo cavallo? mostrando el caval col deto. El servo respose: se'l podesso o non podesse, non apartene a me rispondere: lui te responda. A me fate risposta, quel ch'io debio rispondere al mio signore. Caraman certe disse: dirai al tuo signore ch'el non potria sedere in questo cavallo: tanto è superbo; et che mi apena el posso cavalcare. Et per questo nol mando. Morat havendo inteso questo parlare, molto se desdignò, et congregato lu exercito in prexia, et passato el canale, andò in Prusia. Et lì spectando fin che quelli della Natolia se congregasseno, el Dragulios poco avanti dicto vaivoda de Vulachia, passato el canale scontrò Morat in Prusia. Et inclinandose et sottomettendosi ala sua signoria, se offerse con tutto'l suo podere, et quando fosse el bisogno, li prometteva darli el passo in Hungaria et menarlo fine alli confini de Alamania et de Rosia. Morat alegro delle cose promise, acceptò el Dragulios benignamente, facendoli conviti et molte cortesie, et doni alui et ali soi compagni. Erano con lui CCCC homini valorosi. et basiatolo per segno de amore, et mandò via. Partito Morat da Prusia, andò in Cociagion et de lì ali confini del Caraman, et incontinente prese doi città, una la qual in lor lingua chiamano Aaxiari, l'altra Pesiari. Era questa città appresso Icoignion mancho de doi sornate. El Caraman non sapiando altro che fare, mandò al Morato ambaxiatori li principali de li soi principi con grande summa de dinari e'l cavallo, et hali consentito le doi citade, le quale havea pigliate, con tutti li soi casali, solo che non procedesse più avanti, ma che tornasse adetro. La sorella de Morat, la quale era mogliera del Caraman, scripse lettere rogatorie al suo fratello Morat, el quale mitigato per le preghiere della sorella, ha facto la pace con iuramento, et tornò ala sua sedia. Vegnando adunque in Andrinopoli, intese ch'el dispoto della Servia, figliol de Lazaro, cognato

de Palasith, era morto; del quale la hystoria nostra ha facto mentione nel tempo de Ildrin Palasith. Mandò adunque al suo successore ambaxiatore, per el quale li domandava tutta la Servia, perchè Stefano despoto, figliolo de Lazaro, era morto senza figlioli, succedente Georgio figliolo de Vulchu, fo zenero de Lazaro, el quale Georgio era nato de Maro figliola de Lazaro et sorella de Stefano proximamente morto. Rezevuto adunque lu ambaxiatore, quello honorò, come se convenne, togliando exempio dal dracone, el quale se venne pasciuto et satiato, se venne ad humiliare, ma crutiato da la fame piu forte adirato se incrudelisce. Temendo adunque Georgio che quello dracone con la gola aperta non ingiottesse tutta la Servia et la Bulgaria, governando le sue cose con la necessità et oportunità del tempo, dà al tyranno sua figliola per mogliera et non piccola parte della Servia in dote, et de talenti d'oro et d'arzeno el numero chi potria narrare? sotto speranza de futura pace. Mandò adunque Georgio al tyranno li soi ambaxiatori ad persuadere et concludere la pace. La quale poiche fo conclusa, Morat mandò Sarizia messazo, uno di soi satrapi, ad
 206 condurre la donzela et celebrare le male convenute noze. la la tractatione de queste noze et della pace Georgio ottenne licentia dal ducha Morat, podere edificare una piccola città in la ripa del Danubio, la quale edificata chiamarono Smedrovon. Morat veramente in quel tempo nella stazon che le biave erano mature, con lu exercitu per Nicopoli passò el Danubio et venne in Burgaria. Draculios intesa la venuta de Morat col suo exercito li andò incontra, et gratificandose alui se offerse, et con la sua potentia con lui se conzonze. Cavalcando adunque Draculios con Morat come duce quatro zornate de camino, lui menò dentro in Ungaria par lochi deserti. Li Ungari, intesa la invasione de Murat, tutti abbandonarono li casali et le ville; onde li Turchi discorrenti per paesi deserti non guadagnarono altro che una piccola terra, la quale trovarono vacua; essendo usciti li habitatori per apportare le cose necessarie per la lor vita. Trovando adunque le porte aperte, li Turchi intrarono senza contrasto, tolseno la preda, et subito poi partiti de li vennero ad Lipini. Questa è una delle gloriose citade de Ungaria. Li citadini, aperte le porte, con grande animo uscirono al piano a combattere, et amazati molti Turchi
 207 rimaseno con honore. Morat temendo le insidie de Draculio, el quale havea per suo guidatore, retornò ad la ripa del fiume; dove poco demorante passò ad l'altra riva: et con poco guadagno tornò in Andrinopoli. Era in quel tempo lo rè de Hungaria molto zovenotto et inhabile ad gover-

nare el suo regno. Havendo adunque visto la regina la grande audacia di Turchi, costituì uno huomo molto valoroso et magnanimo per capitano del suo exercito, in le cose bellice un altro Achile over Hectore. Morat sedendo in Andrinopoli in ocio, mandò deli satrapi soi li più gloriosi al dispote de Servia, che li mandasse la sua sposa. El dispoto, el quale era signor molto magnifico et liberale, con grande gloria et apparato regale recevette li satrapi del ducha Morat. Facti adunque li regali conviti con tutte la sollemnitate che si convenne a quelle noze, el signore Georgio, el quale in quello medesimo anno era stato confirmato dispoto della Servia da Zuanni Paleologo imperadore, mandò al ducha Morat de le sue figliole quella che li satrapi elesse, la più bella, accompagnata da doi soi fratelli, con molte veste d'oro, pretiose zoie et grandi thesori d'oro et d'ariento. Morat veramente recevette la sua sposa con li soi fratelli in Andrinopoli con grande pompa et alegreza. Compite le noze, remandò li cognati et li altri compagni della noviza in Servia, ornati de molti ricchi doni, et a lui con la sposa rimase in Andrinopoli. Comenzando lo autuno, se diede tutto alli theatri, spectaculi, alla caccie, alli conviti et sdravize della sua corte consuete. Passato l'inverno in questi piaceri, la invidia, inimica delle virtude et della quiete, credè pensieri nella mente del ducha molto terribile et crudeli contra el dispoto Zorzio, suo socero, per consiglio nephando 208 et maligno de Fadulac, huomo iniquo astuto et maligno. Questo era del nome Christiano sopra tutti li altri inimicissimo. Questo era delle intrate del signor grande governatore, et de tutte le crudelitate et male opere de Morat contra li Christiani autore et consultore. Questo trovato el tempo commodo ad la sua intentione perversa et maligna, ad Morat così parlando et consigliando disse. O signor, perchè non perdi li inimici della nostra fede? Dio te ha data tanta potentia; et tu non la exercite contra li soi inimici. Con la tua patientia manteni l'infideli, certe questo non piace a dio. Consume adunque la tua spada le carne delle inimici, finch'elli vengano alla doctrina de uno dio et del grande propheta. Sappi, signor ducha, che la terra, la quale ha edificata el dispoto della Servia, non è sta edificata per nostro bene. Prendate adunque quella terra, et per quella haveremo lu adito da Servia in Hungaria. Togliamo al signore della Servia le fontane, che perpetuamente come aqua scaturiscono oro et ariento. Con questi metalli aquistaremo la Hungaria, et de lì andremo de longo in Italia, humiliando li inimici della nostra fede. El ducha veramente es- 209 sendo anchora zovene et simplice, non havonte malitia nel

suo cuore, prestò le orecchie alle suasioni de quello falso calunniatore, et mandò ambaxiatore al dispote della Servia, domandandoli el castello de Smedrovon, che novamente havea edificato. El dispote li fece risposta conveniente et sancte parole, comemorandoli li sacramenti, la consanguinità tra loro et la promessa fede. El tyranno non acceptando tale risposta, se mosse con lu exercito contra lui et venne a Smedrovon nella stazon che le biave mature se trovava per le campagne; et circondato el castello, interchiuse tutte le biade et le cose necessarie per la sua vita, in termine de trè mesi lu prese con pacti et iuramenti de salvare le anime con tutte le cose. Aperte adunque le porte, li oppidani uscirono fora ricommandandose et adorando Morat. Trovayase dentro el primogenito figliolo del dispoto Georgio, et Tomaso Cathacusino, avunculo de sua matre. Poi ch'el tyranno hebbe fornito el castello de Turchi, quanti alla custodia de quello parse esser sufficienti, esso con lu exercito andò in Novobardo, matre de le citade de Servia; et presa et desfacta quella città, sottomise tutta Servia. Succedendo l'inverno, el tyranno tornò in Andrinopoli, dove trovava havere doi figlioli del dispoto Giorgi, uno el quale trovò in Smedrovon, l'altro el quale prese in Novobardo: ad tutti doi fece cavar li occhi per consiglio de Fadulach, et orbatì
 210 quelli della luce mandò in Amasia. Dragulios veguando in quel tempo ad adorar Morat, fo manda ligato in Galipoli et posto in le prexone della forte torre, trovandoli carone che voliva tradire el ducha, quando el ductava per la Ungaria, et altre inventive che Fadulach excogitava. Demorato in quella torre molti zorni, el ducha li domandò che li desse per ostasi li soi pizoli figlioli; li quali Dragulio fece venire, et venuti subito el tyranno mandò in Asia ad uno castello nominato Nympheon, comandando che fossino ben guardati. Draculio veramente, obligato per sacramento che da quella hora in poi seria sempre fidele, remandò in Vulachia. In principio della nova estate colli exerciti de Asia et de Traccia venne contra Belgrado. Questo Belgrado fo una delle Citade de Servia molto forte; fondata ala ripa del Danubio, batia le sue ale sopra li doi grandi fiumi del Danubio et la Sava. poco tempo avanti el dispoto Giorgi havea dato Belgrado ala corona de Hungaria, la quale lo havea domandato, temente che li Turchi per quella via non intrasse per la Servia in Hungaria, guastando le citade del regno suo. La qual cosa certe seria sequita, come de Smedrovon, se la corona de Hungaria con la voluntà de dio non la havea guardato. Questa adunque fo una delle maxime caxone della inimicitia di Turchi con li Hungari, che li pariva, la

paiesà che havea cacciata et afflicta, glila haveasse subtracta della gola. Morat adunque feze armare più de cento galie²¹¹ et altri molti navilli et parantarie, et carcarle de diverse artigliarie et munitione da combattere, de grosse bombarde et altri tormenti bellici, facendo le condure per le Danubio. La sua persona ad uno tempo collu exercito per terra et l'armata per acqua venne allo assedio de Bellogrado. Stette sei mesi intorno, da ogni parte combattendolo di et nocte con asprissime bataglie. per la misericordia de dio et valido presidio de li Hungari, quella citade in la fede se mantene. Ma delli Turchi molti signori et zente assai valorosa in battaglia parte fo morta dali Hungari, che con grande animo et usu de bataglie virilmente defendia la citade; parte fo morto dalla spada del omnipotente dio, che mandò sopra quella zente senza lezze et senza fede una pestilenta mortale, che subito feriti da la pestifera sagetta cadivano a terra morti.

In questo tempo Ioanne imperador di Greci, et Iosep,²¹² sancto patriarcha de Constantinopoli, con grande numero de episcopi et generosi principi, navigavano in Italia per far el concilio et la unione. Congregati adunque de Asia, Tracia et dali sancti monasterii de Monte sancto, molti monachi venerandi et sacri Theologi della adoratissima religione de S. Basilio; et tutta questa Sino Theologicha veniva in compagnia de Iosep, sancto patriarcha Constantinopolitano. Con la sacra Caesarea maestà veniva li gloriosi principi del suo palazzo. La sanctità de Eugenio pontefice Romano, el qual fo auctor dela sancta unione; havea mandata a Constantinopoli sufficiente numero de galie, et de oro tanta quantità quanta si convenia per le spese et apparatu ad condure in Italia el monarcha, e'l patriarcha de Oriente. Montati adunque in le galie a Constantinopoli questi doi grandi luminari della chiesa de Oriente per unire con la chiesa Catholica de Ponente, con prosperi venti navigando arrivarono alla magna cita de Venetia. Venne fora della città el magno et glorioso ducha col sue excellentissimo senato nel ducal Bucintoro, tutto ornato d'oro, ad honorare et abbracciare lo imperador e'l patriarcha di Romei. Non rimase homo nè dona in la citade, che non andasse con maravigliosa pietade et riverentia ad vedere et honorare quelle doi quasi²¹³ divine maiestade. Quando fo le zorno deputato, li doi monarche di Greci, accompagnati dal Serenissimo principe de Venetia, che pariva una sancta Trinità, intrarono nel sacratissimo tempio de sancto Marco Vangelista, dove fo celebrata una sollemnissima messa secondo le cerimonie della chiesa Orientale, con tante laude oratione et canti alla deità

celeste, che pariva in quella chiesa esser la gloria del paradiso. Tutta Venetia iubilava, non poteva tener le lacrime de tenerezza, de carità et de amore. Molti dicendo: non era grande errore de quelli i quali credeano li Greci non havere el vero divino culto? Non sono impii loro che dicono li Greci non esser veramente pii? Partendosi adunque el patriarcha et lo imperadore da Venetia vennero ad Ferrara, dove comenzando la dieta, la pestilentia invase quella città. Onde deliberarono partirse, et vennero in la bella città de Fiorenza, dove Eugenio, sancto pontifice Romano, cominzò lo Synodo. Principe della natione Greca fo Marcus Ephesio: el principe dei Latini fo Iuliano, molto venerando cardinale de Sancta Croce, homo de grande sapientia et doctrina della fede evangelica. Marco Ephesio, homo de grande scientia et doctrina, in le cose della sancta religione et sacri concilii di Christiani molto intelligente, Bysarios de Nychiea, et Isidoro archivescovo de Rosias, questi erano li tre Greci doctissimi de tutti li altri vescovi et archivescovi. El grande biblico Valsamon archidiacono; Gemistos Lachiedemonio, magno philosopho, principe della secta Platonica; Georgio Scolario Aristotelico, maximo philosopho et theologo; Argirapolo oratore et philosopho. Per l'altra parte di Latini stavano de diverse provintie et ordini de religiosi marimi theologo et canonisti, et de ogni achademia doctores exmi. De una et l'altra lingua Greca et Latina fo lo interprete sapientissimo Nicolaus Sagundino. Eivos facte molte diete et molte altercatione, et compite le longhe disputatione generale et particolare, finalmente cessante le contentione, et consentendo li Greci et Latini, excepto Marco Ephesio, giurarono la unione della chiesa Orientale con la chiesa Occidentale col sancto et inrefragabile decreto, sigillato col sigillo della sancta fede Catholica, arma et vessillo della Christianità, con le imaledictione et poena della damnatione eterna a qualunque contradirà over contravenerà per alcun modo ch'el spirito sancto non proceda dal patre et dal figliolo come da uno principio et da una processione; el quale li Greci dicono che procede dal patre per el figliolo. Sotto scrivendo adunque tutti de propria mano la sua confessione, et concelebrata et communicata questa sancta unione nel sacrificio divino con la messa sollemne Greca et Latina, abbracciandosi et basendosi insieme, excepto Marco, se partirono da Fiorenza. La caron che cruciava Marco era la additone facta al simbolo per la chiesa Occidentale senza richiesta della chiesa de Oriente, dicendo: togliate via quella zonta dalla confessione della vera fede; et poi quando volete, con l'auctorità di Greci sia posta et cantata in le chiesie, come altre volte el figliolo unigenito

e'l verbo de dio immortale. Li Latini respondivano: se n' è errore, mostrate lo errato et sia levato via del sancto simbolo et de tutti libri, quali hanno theologizzato li sancti doctori Chirillus, Ambrosio, Gregorio, Basilio, Hieronymo, Augustino, Chrisostomo et molti altri sancti. Confessando adunque noi Latini: esser uno principio et causa, uno fonte et una radice el patre del figlio et del spirito sancto, non²¹⁵ facenti doi principii, che necessità ne astringeria a tollere via quella appositione? La quale non chiamemo additione, ma dechiaratione et expositione della verità? Assendendo adunque el patriarcha et lo imperadore, facto che haveno fine alla dieta, vennero per terra ad Vinexia, Eugenio pontifice Romano exponendo li dinari per le spese. Da Vinexia con le galie et pecunia della Serma ducal Signoria tornarono in Grecia, in Beotia, et deff a Constantiopolis, ove prima inteseno della morte de Maria imperatrice et della dispotessa, mogliera de Chier Dimitri, fratello de lo imperador. Compiti li honori sepulcrali alle regine morte, lo imperadore Zuanni mandò li ambaxadori al ducha Morat per continuare con lui la antiqua amicitia et per dimostrare de amore, perchè lo imperadore havea inteso che Morato non pocho temeava che per l'andata sua in Italia lo imperadore se era unito con Franchi et era facto Latino, et li Latini con tutta sua potentia dovea venir contra Morat per mare et per terra per descacciarlo dela Romania. Inteso veramente per bocca delli ambaxadori che l'andata delo imperadore in Italia era stata solamente per la differentia che haveano li Greci con i Latini per la doctrina della fede Christiana, el ducha se alegrò et quieto rimase. Grande era la frequentia della multitudin de cittadini, li quali andavano a salutare li²¹⁶ Arcivescovi che desmontavano delle galie. con grande cupiditate de intendere domandavano, dicendo: come havete facto? havemo ottenuta la nostra opinione, overamente semo stati convincti? Quelli certe respondendo diceano: havemo venduta la fede, havemo mutata la pietà con la impietà; tradendo el sacrificio puro, semo facti Azimite. Quelli improperando dicevano: la nostra destra che ha sottoscritto, merita esser tagliata; et la lingua che ha confessata tanta impietà, merita esser cavata. Havete venduta la nostra fede come Iuda Christo. Ma voi havete peccato più che Zuda; el quale restitù li dinari, pentendose del suo peccato. Queste et altre parole nephande diceano, che cosa indegna ne pare ad commemorarle. *Sed vidit dominus et prolongavit; et ira ascendit in Israel.* Georgio dispoete, del quale el sermon²¹⁷ nostro avanti ha parlato, vedendose spogliato del suo dominio, et non esserli remaso altre che alcuni pochi castelli, li

quali zaccano verso la Hungaria, continuamente suspirava, et non era alcuno che lu consolasse. Venne ad lo rè de Hungaria, el quale era molto zovane. Ogni cosa se governava per le mane de la regina sua matre et de Iancho suo vaivoda. Pianse adunque alla presentia della regina, pregando la sua maiestà che havesse misericordia della sua calamità. La regina certe lu guardò con ochio benigno, temando anche per sè che rimanendo la Servia deserta, el tyranno perfido et traditore non invadesse in Hungaria. Onde comandò a Iancho suo vaivoda che aiutasse el signor Zorgi de zente da piedi et da cavallo col suo stipendio, perchè era molto ricco d'oro et d'ariento. Condusse adunque al fiume homini da cavallo arcieri fine XXV milia, et passato el fiume scorse fine alla città chiamata Sophia, guastando et bruxando tutte le cittade et ville del paese, et mandata la preda de quà dal fiume, loro discorseno fine ad Philipopuli. Morat inteso el discorrer de li Hungari, comandò che se adunasse lu exercito de Ponente. Et lui non aspectando che se congregasse, con la sua corte venne a Philipopuli. Li Hungari col signor Giorgi andarono fine ad una terra chiamata Hislati in lor lingua: pose interpretare aurea. Era in mezo tra Sophia et Philipopuli uno monte coverto de arbori, el quale durava quasi fine ala città de Philipppo. Li Hungari havea mandato homini avanti a tagliare li arbori et le pierre, ad conciar la via per poder ascender el monte. Li Turchi, poichè vennero in conspecto delli Hungari, non hebbero animo descendere dal monte. Li Hungari veramente con grande audacia comenzò a montar la montagna. Li Turchi de sopra non cessavano trare sagette, ma niente li offendeva. Ma vedendo l'uno et l'altro exercito che per la asperità del loco non se pudevano offendere, cadauno se ritirà indietro: Morat alhora comenzò non poco ad temere, pensando nel animo suo che mai per avanti alcuna potentia de Hungari havea havuto ardimento de passare el Danubio, e'l dispoto col braccio de rè de Hungaria habia havuto audacia de passare et far tanta vastatione. Subbito adunque mandò uno ambaxiadore al dispoto, et restitui li Smedrovo et tutte le sue citade, et remandoli li soi fioli ciechi; et similmente remandò li figlioli de Draculio, col quale con oerte conditione se convenne, fermate con sacramento. de questa reconciliatione scripse anche ad la regina de Hungaria, perchè in quel tempo lo rè Ladislago suo figliolo era zovane de anni XV. el rè de Saxonia era suo locumtenente. Ianco era grande vaivoda et capitano dello exercito. Ad queste adunque persone, le quale governava el regno de Hungaria, Morat mandò li soi ambaxiatori, li quali conclusero amicitia et pace

sigillata et fermata con sacramento dal rè de Sasonii, locum-
tente del rè de Hungaria, et li ambaxiatore per nome del
ducha Morat, che li Hungari non passaria mai delà dal
Danuvio per andar contra el ducha Morat, et che li Turchi
non passariano mai de quà dal fiume per far danno alli
Hungari. Ianchò non volse zurare, dicendo: io non signo-
rezo, ma son signorezato. Facta la pace con Ungari et con
Servi, Murat congregò tutta la sua possanza de Tracia et de
Thetalia, et passò el canal de Galipoli per andar contra el
Caraman. Et piantati li soi paviglioni in li campi de Prusia,
fè apparecchiare lu exercito dela Natolia, et mandò al suo
figliol primogenito nominato Alatin che congregasse lu ex-
ercito de Amasia et conducesse lo in Iconio. La caxon de
questo hostile apparecchiamento contra el Caraman fo perchè,
quando el dispoto con Ianchò passò el Danubio contra Mo-
rat, accadendo questa opportunità de tempo, anche el Cara-
man non fo lento ad descender et pigliar le citade sue, che
Morat li havea tolte. Et questa fo la caxon della guerra.
Partito adunque da Prusia venne al Cociagion, et de lì a
Salutaria. Et lì havendo facto sufficiente apparecchiamento,
venne ad Iconion. El Caraman, approximandose Morat,
fuzò con lu exercito alle forte montagne verso la Syria. Mo-
rat senza contrastò guastando el suo paese, desfece lu Iconio,
et robbato tutto l'oro et l'arzeno andò alla città de Laran-
doro, guastando et discorrendo tutte citade et lochi del Ca-
raman. Usciendo deli confini del Caraman licentiò Alatin
suo figliol, el qual con lu exercito suo tornò in Amasia.
esso veramente tornò in Prusia, et de lì passò in Tracia. el 220
Caraman, scorsa la tempesta de Morat, tornò alli soi lochi
proprî. L'inverno seguente venne da Amasia uno de li servi
de Alatin, nuntiando ad Morat la morte del suo signore.
Intesa Morat la morte de suo figliolo, fece grande pianto.
Era in quel tempo Alatin zovene de anni XVII, bello et in
arme molto valoroso. compito el pianto, et el tempo passa-
to del dolore, fece chiamare tutti li soi principi et baroni
et tutta la sua corte, mostrandoli Mechemeth suo secundo
figliolo, essendo anchora de pubere etade, et publicolo ducha
et principe de tutto'l suo duchato. Eppo veramente Morat
passò in la Anatolia, sentando in Prusia. In principio della
primavera vennero exploratori delle parte de Ungaria, li
quali nuntiarono ad Mechemeth, novo ducha, ad Calil et
Sirizia suoi visiridi, come in le rive de Istro se congrega
grande multitudine de Hungari et de Vulachi. Mechemeth
incontinentine el nuntio a suo patre. Morat, maravigliandose
della transgressione del sacramento, et vogliando provedere
al mal che in la state imminente li poteva sequire, fece

congregare tutte le potentie de Oriente al primo zorno della
 stella canicolare. In questo tempo da l'Arcipelago entrò in
 Hellesponto galie XXV allo opposito de Galipoli, de le qua-
 le alcune descorriva fine a Sacrostomio, guardando le rive,
 221 che li Turchi. non passasseno in la Romania. Li Hungari
 in questo mezo passarono el Danubio: senza contrasto andavano
 captivando le ville et le castelle, finche zonzeno ad
 Varnas. Morat non habiando loco da passar el canale, forte
 se affligiva. Mechemeth da l'altra parte et esso col suo
 exercito, spectando suo patre, molto se conturbava. Pur
 quando la bona fortuna de Morat volse, trovò spatio libero
 da le galie appresso lu stomio; onde Morat col suo exercito
 passò. Quelli Mechemeth, inteso dalli soi exploratori el pas-
 sar de Morat, in uno zorno se unirono, et in altri doi
 zorni zonzarono ad Varnas, incontinente che arrivarono,
 vennero alle mane con li Hungari, combatterono l'una parte
 et l'altra molto valorosamente dala matina fine hora de nona.
 Li Christiani con grande hodio senza misericordia tagliavano
 li Turchi circa la decima hora el ducha de Sasonii, essen-
 do rimaso solo con circa zinquecento, voltò le retine del
 cavallo. In quella hora el cavallo fo gravemente ferito, et
 al cavalcadore fo buttata la testa in terra; la quale subito
 ficcata in una lantia, se aldivano remori et gridi dire: chi
 po fugir, fenza. Li Turchi tagliarono molti Christiani,
 finchè la notte azonza. Ianco, el quale non havea nè per-
 suasa ne impedita quella bataglia, apena con la vita passò
 el fiume. I Turchi con victoria da la bataglia sene ritor-
 222 rono. Alhora el fortunato Morat da novo passò in la Na-
 tolia, et andò ad stare in Magnesia, ceduto el ducato al fi-
 gliolo, per passar quietamente la sua vita. Ma li Christiani
 non credevano anchora che la iustitia divina per le nostre
 malitie et peccati permettiva tutti li nostri mali. Echo
 che la iusta ira de dio permette anchora altri mali sopra de
 noi per li nostri peccati. Calil, come huomo savio et pra-
 tico del governo del principato, vedendo ch'el zovane du-
 cha Mechemeth non prosperava et non havea ventura con-
 tra li Hungari, scrive una lettera secreta a Morat, che tor-
 ne in Andrinopoli al suo palazzo, perchè el duchato non
 procede con la sua solita prosperitade. Tornato Morat in
 Andrinopoli, mostrando venir ad visitatione de suo figliolo
 Mechemeth, per più honore de suo patre, intrando Morat
 per una porta, lui uscì per l'altra porta, lassandoli la città
 e'l castello e'l thesoro in podestà. Morat laudato da tutta la
 città et appellato ducha, mandò Mechemeth ad rezere in Ma-
 gnesia. Aldendo Ianco vaivoda de Hungaria la tornata de
 Morat, passò ad altra riva de Istro, et passato per molti

stricti passi venne alla Nixi verso Cossava. Morat da l'altra parte con tutto el suo exercito venne all'incontro, et venuti alle mano combatterono fine ad hora tarda. La matina seguente Iancho vahivoda, vogliandose apparecchiare alla battaglia, vedde che lu exercito Turchesco era mazor et più assai ch'el suo possente. appresso cognobbe che li Hungari haveano paura et apparecchiavanose a fuzire. Morat ad levar del sole guardando el campo de li Hungari, vedde li paviglioni sparti et li Hungari apparecchiati a fuzire; onde con grande vigoria li comenzò ad urtare. Li Hungari voltando le spalle, parte forono presi, parte amazati; parte fuzendo scamparono. Morat per la victoria conseguita contra li Hungari apparecchiava lu exercito contra Peloponeso, perchè Constantino Paleologo, dispoto de Lachiedemonia, aldendo la inva-²²³ sione de Iancho col ducha de Saxonia in la Servia, et le galie del'Arcipelago in Hellesponto, pensò che li Turchi seriano totalmente destructi. Uscendo adunque da lu Examile, prese Thebe et tutta la regione circumvicina. Morat per el suo ambaxiador mandato a Constantino domandò la città de Thebe che li havea tolta, et tutti li altri soi lochi. Constantino non vogliando rendere le cose tolte, Morat con lu exercito venne ad lu Exemile, el quale Constantino quattro anni avanti havea instaurato. Oppugnando Morat lu Exemilio con homini LX milia, li Albanesi della Morea ribellarono. Constantino vedendose abbandonar da li soi, lui et Chier Tomaso dispoto della Achaia, suo fratello, fuzirono. Li Turchi intrando in la Morea discorseno fine a Patras et Chiarenza, spianarono lu Exemilio, et exportarono delle anime più de LX milia. Ioanni imperador oppresso dalla podagra, et afflieto da molte altre passione et dolori, poichè tornò da Italia, in pochi zorni morì. Onde fo chiamato Constantino, el quale intrato in la citade subito mandò ambaxadori a Morat, dal quale con doni et con dolze parole, tolti de mezo tutti li scandoli, ottennero pace. Essendo Morat in pace et²²⁴ grande prosperità, contrasse matrimonio per suo figliolo Mechemet con Turgurgatir principe in le parte de Armenia oltra Capadocia, signor de Turcomani, non obstante che in potentia et in ricchezze non fosse eguale a Morat. Ma perchè questo turgatir stà in mezo de Turchopersi et Caramani, et suo figliolo dominante in Amasia recevia sempre adiutorio da lui offendendo el Caraman de sotto et de sopra Caravisuf, et per haver da quelle parte el suo aiutorio ad ogni suo bisogno, mandò Saruzia suo visiride in Armenia a trovar la figliola de Turgatir per sua nuora con grande gloria; la qual li portò molto thesoro et molti talenti d'oro. Intendendo Morat che se approssimava al canal de Galipoli, li mandò

incontra molti signori et baroni, li quali con grande triamphi li menarono in Andrinopoli nel palazzo ducale, ove furono facte le noze gloriose et magne, alle quale furono invitati tutti li subditi signori et zentili homini coà Turchi come Christiani, li quali vennero portando molti et ricchi presenti. Durarono le noze dal meze de Septembrio fine et per tutto Decembrio. Compite tutte le feste nuptiale, Morat, el quale era molto munifico et liberale, remandò li compagni, che erano venuti con la noviza, ala sua patria cumulati di pretiosi doni. El suo figliolo Mechemeth et la sua nuora mandò in Asia minore ad resere el ducato de Magnesia et de Lidia. zonzeno in Magnesia circa mezo el meze de Zenero. ali zingue de Febraro arivò coreddori velocissimi da Andrinopoli con lettere ben bollate ad Mechemeth; le quale aperte et lette, cognobbe la morte de suo patre Morat. scriveano li visiride che subito montasse a cavallo, se podesse aver el cavallo Pegaseo aligero, che volava per aiere, perche coà bisognava, avanti che la morte de suo patre sia manifestata, azò per la sua absentia qualche ribellione non suscitasse. Mechemeth velocissimo de tutti li principi, subito intesa la nova montò in un cavallo Arabo velocissimo, et voltandose a torno disse: tutti che me amano, me sequiteno. et dicendo le parole, cavalcava con grande velocitate con zanizari avanti et grande numero de cavalieri de drieto. in doi zorni zonse a Galipoli, et spectando li doi altri zorni la sua zente, scripse ali visiride in Andrinopoli che lui havea passato el canale et venuto in Chieroniso. Essendo zonto nel campo de Andrinopoli, li visiride, li signori et la corte del ducha morto li corse incontra, et tutta la città et tutto'l popolo de Andrinopoli. Et tutti desmontati da cavallo caminavano a piè verso el ducha. Et cavalcando el duca con tutti quelli che con lui erano venuti, tutti li altri a piè verso Andrinopoli, con mutto silentio in le sue labre. et habiando caminato mezo miglio, tutti cominzarono uno grande pianto con lacrime. Alhora et esso ducha desmontò da cavallo con tutti li soi subditi, et essi similmente cominzarono a pianzere, impiendo l'aere de cridi et de pianti, percotendose gravemente el volto et li pecti. Mesciandose poi la corte del ducha morto con la compagnia del figliolo, l'una et l'altra adorarono el novo principe Mechemeth, basiano la sua mano. Et montati a cavallo intrarono in la città, a compagnando Mechemeth fine al palazzo. Compito el pianto secundo la lor consuetudine, el zovene signor fo posto in la sedia paterna et pronuntiato ducha. Calil Basia et Isahac Baxia, visiride de suo patre, stavano da lonzi. Siachin eunucho et Ibrahim soi visiridi erano accostati al

al suo lato. Allora el ducha Mechemeth demandò Siachim suo mesagio: perchè li visiridi de mio padre stano lontani? daghenò el commercio, et poi vadano ala sua via. Quelle che non darano obbedientia, siano submerse dalle bombarde. Queste et altre cose statuite, et posti zovani da operare arme CCCC ala guardia del castello, el superbo se ne andò in Andrinopoli. El secundo anno corrente del suo duchato, et dalla creatione del mundo sei milia novecento sexanta uno, passata la estate et intrante lu' autunno, de-²⁴⁷ morava in casa. non dava alli occhi soi riposo, ma sempre stava cogitabundo, cogitando della citade, et come de quella far se possa signor. In quelli mesi proximi era uscito della città uno artifice de grande inzeppo et industria, magistro perfecto de fundere bronzo bronzine et bombarde grosse; era per patria Hungaro. Questo era andato a Constantinopoli per exercitare la sua arte, conducto dallo imperadore. et mediante li soi messagii fo scripto alla provisione, menore assai che la virtù sua meritava. Et quella piccola che li havea instituita, non li dava. Onde l'artifice desperato uno zorno uscì della citade, et andò a trovare el barbaro, dal quale visto volentiero fo acceptato con grande provisione de vivere del vestire et de dinari, che se la quarta parte haveasse rezevuto dalo imperadore, non seria scampato da Constantinopoli. Essendo adunque l'artifice domandato dal ducha se li podesse gettare una bombarda tanto grossa et possente che fracassasse le mura de Constantinopoli, respose l'artifice che sì, se li concede poder far bombarda de la grossezza de la pietra che li fo mostrata, et ch'el savea minutamente la misura de la grossezza delli muri de la citade. Et che la bombarda che lui gettaria con la sua forma, seria possente a far folvere de li muri babilonii. Ma che lui farà la opera²⁴⁸ bona: della botta non savea dire nè se voliva obligare. Aldita questo el ducha disse: fame la bombarda, la botta poi della pietra io vederò. In spatio de trè mesi el magistro compl la bombarda, miraculo spavoroso et inusitato ad vedere, in quelli zorni passando una nave grande Venetiana per mezzo el castel Paschiesen, et non vogliando calar la vela, quelli dal castello deserrarono una bombarda grossa, che la pietra sfesse la nave in doi parte, et cacciola al fondo. El patron, chiamato rizo, con trenta homini montati in la barca, desmontarono in li liti vicini; li quali subito forono presi, et ligati tutti ad una catena menarono al ducha, el qual in quel tempo se trovava al Didimothico. Incontenente che li hebbe visti, comandò che a tutti quanti fosseno tagliate le teste, et el padrone fosse ficcato al palo secundo la loro bestiale et hinumana usanza; et lassati foròno senza se-

pultura; li quali io scriptor de questa historia dapoi passando ho visto inhumati, li corpi senza capi. Venuto el ducha dal Didimothico in Andrinopoli per ordinare tutte le cose bellice, et vogliando provar la bombardarda che l'artifice havea compito, piantata la avanti la grande porta del palazo in
 249 quel anno da lui edificato, fece far le cride per tutto Andrinopoli, che ciascheduno fosse attento al trar della grande bombardarda, azochè aldendose improvvisamente alcuno non rimanesse attonito senza voce, et le femine gravide non disperdesseno. La matina sequente fo dato foco ala bombardarda. la pietra come baleno andava per aere, empiendo el cielo de fumo et de obscurità. lo scioppo fo sentito cento stadia lontano dal loco ove fo descarcado. El ducha veramente mai non reposava; andando, staendo, vegliando, dormendo, sempre ansioso pensava de Constantinopoli: tanta era la sete grande de pigliarlo. Spesse volte cavalcava con doi, et altri doi a piè andava per tutta la città de Andrinopoli come homini privati, ascoltando quello che de lui se parlava. Et se alcuno della semplice multitudinè avesse havuto ardimento con soi occhi guardarlo aver con benedictione et laude salutarlo secundo la usanza delli subditi, alhora el carnifice sanguinario senza misericordia tirava l'archò, et lassava la
 250 saetta mortale nel cor del semplice riguardante. Nè mai alcuno sente tanto piacere acciachare puleze, quanto costui degno de morte prende delecto de tagliare carne humane et amazare huomeni della morte indegni. Una nocte ala seconda vigilia mandò certi eunuchi guardiani della sua porta a chiamar Cali Baxia. Et andati ala casa et al lecto del Baxia, li nuntiarono el comandamento del suo signore. Levatose presto Cali attonito et tremebundo; credendo esser zonto al fin de la sua vita, corse a basiar la mogliera et li figlioli. Poi tolse con esso una confectiera d'oro piena de ducati, et venne alla presentia del ducha; el qual vestito sedea sopra el suo lecto. facta el Baxia la solita riverentia, pose la confectera avanti el suo signore; et dicendo el ducha in sua lingua lala, come in Greco se diria tata, azonzendo: che cose sono queste? respose el Baxia: signor, è uzanza di baroni che entrano al suo signor ad hore extraordinarie, non entrare mai con le mane vacue a vedere el suo signore. Io adunque non ho portato alcuna cosa mia, ma ho portato le cose tue. Al qual el ducha respondendo disse: io non ho bisogno de le tue cose: anze te donarò mazor cose che non sono queste. a te veramente faccio una sola do-
 251 manda, che tu me daghe la città. Ala domanda del tyranno el Baxia rimase tutto attonito, perchè repensava nella sua mente che sempre era stato amico de Romei, et da loro re-

zevereva continuamente doni et grandi presenti. Et questa era la voce de ogni homo, che non inganava nisuno, che Cali Baxia era protectore de tutti l'infideli. Alla greve domanda del ducha questa fo la risposta del suo savio Baxia. Dio, el quale te ha dato la mazor parte della terra di Romei, esso te darà anche la città; la quale al parer mio non fuzirà da le tue mane con lu aiuto de dio et della tua potentia. Et io et tutti li toi servi te daremo aiuto non solamente con le facultate et dinari, ma con li corpi et col sangue nostro, azoch'el tuo pensiero consequisca el desyderato effecto. Queste parole hanno humiliato alquanto la fera pessima salvatica; la quale con volto et parole più humane disse: vedi tu, Cali, questo cussino? Tutta la nocte l'ho menato, tirandolo da uno cantone del lecto fine al'altro et da quello al'altro. Iacendo et levando somno olli occhi mei non è venuto. Dico adunque, Cali, oro o argento non te prenda. Gratia nè amicitia de alcuno non te faccia lontano da la risposta che hora me hai facto. Ma ferma la mente, et fortemente combattamo la città; la quale spero in dio et la intercessione del propheta che noi la acquistaremo. Con queste allective et spinose, dolce et amare parole fece stare Cali stupefacto, col sangue seccho per le vene; la memoria e'l core afflicto. poi licentiandolo disse: va in pace. Et esso di et nocte non cessava dalle pincture et desegni, designando la citade, onde debia piantare le sue bombarde, da qual parte dar la bataglia et con le machine et bastie contrastare, et le scale acostare alle mura della terra. Tutte le cose che la nocte pensava, la matina con festinantia faceva operare. Ma quelli della citade, sollicitati da più gravi et più amari pensieri, di et nocte invigilavano come possano salvare la città dale mane de Bucchadenosor. Lo imperador havea zà mandato el suo legato a Roma ad domandar aiutorio, et che voleva consentire alla sancta unione celebrata a Fiorenza. Et prometteva far commemorare el papa nelle messe sollemni in la ecclesia magna, et ch'el patriarcha Gregorio seria reposto in la sua chatreda. appresso domandava ch'el papa mandasse qualche grande prelato a levar la sisma et la inimicitia che era tra Greci et Latini. Papa Nicolò, el quale in quel tempo regnia el pastorato, mandò Isidoro Cardinale de Sabina, archivescovo de Rossia, Greco per patria, homo molto savio et docto in la sacra scriptura della fede evangelica; et fo uno delli antistite prefecto in la sacra unione Fiorentina, come el sermon davanti ha demonstrato. Questo reverendissimo Cardinale nolezò una grossa nave Zenuese et andò in Asio, dove scripse molti valorosi provisionati, et caricò la nave de munitione et victualie, et navigò a Constau-

tinopoli. Rezevuto et honorato dallo imperadore del meze de Zenaro 6961, honorandolo con quella reverentia che se convenia al legato apostolico, poi comenzarono a parlar de la unione; ad la quale l'ordine clericale di preti Greci e l'ordine monastico de Caloieri et Calogree de S. Basilio simulatamente consentivano. Et lo imperadore proprio, benchè in vista paresse assentire, non era inperzo colla mente sincero. Pur niente dimeno tutti de fora mostrandose catholici, et dentro sentendo altramente, lo imperadore col suo senato, el clero sacerdotale et l'ordine monastico, vennero alla chiesa grande per celebrare una sollemne messa in unione et puramente far le prece a dio. In quella hora la parte sismathica essendo andata al monasterio de Pandocratora, alla cella de Genadio, el quale per avanti se nominava ²⁵⁴ Georgio Scolario, dicevano a quello: et noi che faremo? Quello serrandose in la cella, scripse la sua opinione et consiglio. La scriptura cosi parlava. Miseri Romei, perchè errando ve allontanate dalla speranza de dio, et havete posta la vostra speranza in la potentia di Franchi, et con la città, in la quale dovete perire, perderete anche la vostra pietà. O misericordioso dio, habbi de me misericordia. Invoco te per testimonio della mia purità, che sono immacolato de questo peccato, che farete, miseri cittadini? appreso l'altra iactura vostra havete perduta la pietà, che dalli patri vostri havete ricevuto, et havete confessato la impietà. Guai ad voi nel iudicio eterno. Queste cose habiando scripto, in la porta della sua cella forono affisse. Et lui dentro serrato, et la scriptura de fora se leggeva. Allora li abbatì con li monaci et monache, li preti et laici, che attendevano alla doctrina del suo magistro Genadio, publicamente hanno anatimatizato lo decreto della unione et tutti quelli che la hanno confirmado et ch'el confirmarano. El vulgo e'l populo forenze, ussiendo del chostro del monasterio; andavano per le taverne; tenendo li vasi in le sue mane, pieni de vino puro, anatimatizavano quelli della unione. Et bevando deprecavano la figura della madre de dio, che fosse adintrice ²⁵⁵ de la città contra Mechemeth, come zà fo contra Chosroboi et de Chaganos et contra li Harabi, perchè nè de lu aiuto di Latini nè dela unione havemo bisogno. Sia lontana da noi la oratione de li azemiti. Quelli veramente, li quali se congregarono in la grande chiesa, havendo facta oratione distesa a dio, et aldendo le parole del cardinale, hanno confirmado el decreto della unione. Et convennero che quando serrà passata la fortuna di Turchi, habbiano a sentare alquanti doctores delle sacre scripture et de li sacri canoni, et alderarano ogni dubio, et vederano li decreti delli sancti;

et se si trovarà qualche cosa indirecta, con maturità et con consiglio la correzeranno. Et fermata questa deliberatione, la quale a tutti piacque, cominzarono una messa molto solenne in la chiesa grande, celebrata da Greci et da Latini in unitate, in la quale feceno commemoratione de papa Nicolò, alhora pontefice Romano. La qual messa essendo compita, fo scandito el patriarcha Gregorio, ali XII de Decembrio et anno 6961. Molti forono li quali non volseno togliere del antidaro, abbovinando quello per esser sta celebrato in la mensa della unione. El cardinale, che era Greco per natura, ma catholico et molto savio, benchè intendeva le simulatione et falsità de Greci, mostrava non intendere. Bene intendeva lui, che era de gente Greca, che la radice della ²⁵⁶ superbia, li rami della vana gloria, et lu fiore della pompa erano nasciuti della generatione di Greci, li quali tutte le zente desprezavano. Ma non sapevano li miseri ignoranti ch'el zorno era appresso che deveano andar in captività et despregio de tutte le generatione del mundo. o Greci! o nome! o lingua preclara! quanto sei facta obscura, adulterata da ogni zente per li vostri irremissibili peccati, per le blasfemie, per li periurii. Quante volte havete iurato osservare el decreto della unione della chiesa Orientale con la Occidentale insu la sacrata croce de Christo con tanto misterio celebrato, basiata con la bocca vostra. Colla bocca vostra havete con excommunicatione inrevocabile imaledicto et exacratò tutti quelli che contradirà o contrafarà al decreto della unione delle doi chiese catholiche Greca et Latina, affirmato da tutto'l Christianissimo nel sacro concilio Lugdunense, nel tempo del primo Paleologo imperador di Greci, poi nel concilio Fiorentino, nel tempo de Ioanni ultimo imperadore di Romei (perchè Constantino Paleologo pro-imperador presente non fo coronato), ultimamente in questo sacro münisterio concelebrato dal patriarcha vostro e dal cardinale de Roscia, legato apostolico, nel nome della sancta trinità. O Greci ostinati e speriuiri, rei de tanti sacramenti violati, delli quali non ve siete mai pentiti tante volte havete per malitia et superbia offesa la maiestà divina. Non volete humiliarve a dio, che vi remetto el peccato vostro della blasfemia et del periuro. non vedete ch'el peccato senza confessione et senza penitencia è irrimissibili. Meritevolmente adunque voi, come li Zudei de Hierusalem, fora della patria vostra andarete per el mundo sparsi, colla pena pianzendo el peccato vostro. Non havete voluto comunicare el corpò e'l sangue immacolato de Christo per le mane delli ²⁵⁷ preti Greci secundo l'ordine della chiesa vostra Orientale, la qual voi chiamate ara e templo di sentili per esserse uni-

ta colla chiesa catholica de Ponente. Non havete voluto la benedictione dal vostro patriarcha, el quale havete des-
 cacciato dala sua cathedra. Iustamente adunque havete la
 imaledictione dal tribunal de dio omnipotente. Et io scri-
 ptor de questa hystoria viddi con li mei occhi proprii una
 Calogrea delle honorate nel suo monasterio non solamente
 manzar et vestir veste barbariche, ma al modo Turcico ad-
 orare el pseudo-propheta, confessando la impietà senza
 vergogna. Et noi devono credere che la iustitia de dio ve-
 da tanta infidelità senza vendetta? Lo imperadore adunque
 spectando lu assedio al tempo novo de la primavera mandò
 alcuni di soi nobili alle insole et altri lochi diversi a com-
 perar frumenti biave et legumi per munitione della città Zin-
 que nave grosse con una nave la quale venne da Peloponessa
 se congregaro in la insula de Chio; et tutte carchate de
 frumento, orso et biave in grande quantitate, legumi, vino,
 olio, carobie, fiche et de ogni generatione victuvaglie, arme
 et grande numero de marenari, navigarono a Constantinopo-
 258 li. La Grecia et tutte le provintie vicine pianzevano, alcuni
 pensando che la città a tanta potentia et apparato de barbari
 non possa resistere, alcuni altri dicenti che, come el patre
 et l'avo del tyranno haveano tentato prendere la città et ha-
 veano faticato invano, così costui caminarà quella medesima
 via. Passato el mese de Zenaro, al principio de Febraro
 comandò che la grande bombardà se inviasse verso Constan-
 tinopoli, tirata da trenta carrette, ale quale erano coniu-
 gate trenta para de possenti bovi. Docento huomeni expedi-
 titi per banda andavano per aiutare et dirizar quella. L ma-
 rangoni et CC manuali andavano avanti la bombardà per far
 ponti de legname et gualzare le inequalitate dele vie. Fe-
 braro et Marzo fatigarono ad condurre la bombardà fin cin-
 que miglia lontano da Constantinopoli. per assecurar la
 bombardà, prima che fosse mossa dal suo loco, fo manda-
 to Carizebei con grande stolo alli castelli de Ponto, Mesem-
 bria, Achieloon, Vison et l'altre forteze de sancto Stefano,
 che iaceno verso Saliveria; le quale tutte acquistando per
 forza de bataglia con crudeltade et multa effusione de sangue.
 Le altre poi zircumstante castelle se rendiro ala descretion
 di barbari. Portata la grande bombardà al loco deputato,
 259 fo data in guardia a Charaziabei. Trè squatroni de Turchi
 demorarono tutto quello inverno intorno a Constantinopoli
 a contrastare che nissuno usciasse della cittade. Ingrossan-
 dose adunque ogni zorno el campo de Turchi, che veniva-
 no da Amasia et da li confini de Pamplagonia, li Romei
 non potevano più ussire della citade. Ma dal mare et ipsi
 con fuste et galie fine Chixichu robbavano i lochi aiacenti

alli liti de Turchi. molti prendevano, molti amazavano, molti menavano ad vendere a Constantinopoli. In questi contrasti cominzò la primavera, et li zorni del sancto ieiunio comenzò ad numerarse; et le statione de plenaria remissione de colpa et de pena, imposte per le chiese sacre, cominzarono ad visitarse. Cosa stupenda et mostruosa ad recordarse! Stavano li confessori per le chiese per aldire li Christiani confitenti li soi peccati. Et in tanta tempestade et perturbatione de tempi, et in tanto periculo di barbari et obsidione murale della citade, nissuna inquisitione facevano in le confessione mazor che se li confitenti se erano confessati da alcuno prete della unione, et se elli se erano comunicati per le mane de alcuno prete catholico, o pur havesse aldita messa celebrata da alcuno de loro. Questo, come peccato irremissibile, con asprissima penitentia convenia expurgare, admonendoli che li preti catholici non erano preti, 260 et el suo ministerio non era pio nè sacro. et se alcuno de loro fosse stato chiamato ad alcuno exequio sepulcrale, dove fosse apparso alcuno de preti catholici, subito se spogliavano le cotte, et fuzivano da lor come dal foco. La Cattedral chiesa li pariva come refugio de demonii et ara over tempio de zentili. La quale soleva esser illuminata da tante lampade et luminarie, alhora era obscurata et deserta, pronosticando la desolatione, la quale poco tempo poi per la prevaricatione et peccati delli cittadini dovea sequire. Genadio in questo tempo non cessava admonire et imaledire quelli che adherirano et serano pace con quelli della unione. Io a caso dapo la captività della città scontrai una delle generose essendo schiava, la quale me raxonò che essendo per partorir nel mercore sancto de quel tempo obscuro, chiamò uno suo confessador, el qual la confessò, admonendola che se dovesse comunicare. Et quella domandando el confessador se si dovea comunicar da uno suo prete che officiaiva in la sua corte, el qual havea conversato con li preti catholici in la grande chiesa ali XII de Decembrio. A la quale 261 el confessador rispose dicendo: vate, comunica da lui, perchè è sacerdote. dio te perdonarà. Quella dubitando per la ambigua risposta del confessador, chiamò uno altro nominato Neophito, el quale confessava nelle case delli gnerosi. Et questo aldita la dubitatione della generosa dona, li disse: se tu torrai communion de man de quel prete, tu non riceverai el corpo et sangue dominico, ma manzarai del pane et beberai del vino. o Christo imperador! Chi dirà che la subversion de questa zente non sia proceduta da iusta sententia divina? Se quel prete fosse sta Latino, tu Neophito haveresti havuto qualche caxone quantumque vana et super-

stitiosa, o che le deprecatione nel misterio della consecratione fossero facte ala Latina, o ch'el pan non era fermentato, o che l'aqua non fo scaldata, et altre caxone senza raxone, impie et indegne da dirse per bocca de orthodoxo Christiano. Quello che apriva le sue labre per parlar contra li misterii divini, meritamente dovea esser lapidato. Che hai tu, ipocrita vano, ad metter lengua in li misterii divini, li quali
 262 usano tutti li preti Anatolici della tua lingua? Ma se tu pur voli confessar el tuo peccato, non hai la dir altro se non che per superbia et sismatica iniquità te sei seperato dal resto di fideli Christiani. Et tu, Neophito, confessor perverso, che hai impedita la comunione a quella generosa donna col tuo maligno comandamento, se ella partorendo fosse morta senza esser comunicata, quella anima non havendo havuto el sigillo dello spirito sancto, non seria perita per tua caxone? certe sì. Ma suo seria sta el danno, et tua la colpa el peccato. Ma tornamo alle onde dello amaro pianto. Tornamo al mar indomito et salvatico, che deve absorbere et sumerzere l'archa de Noe, privata del suo patriarcha. Entrando el meze de Marzo, el tyranno fece far comandamenti et cride per tutte le provintie, che ciascheduno dovesse venire allo assedio contra la citade. Tutti corrivano, et quelli che furono scripti et non scripti, senza numero; cosi quelli che non poteva caminare per la età puerile, come quelli che non potevano correr pre la età senile. Li cittadini veramente, che intendiva ch'el tyranno veniva con le zente armate, pregavano dio che non venisse la septimata sancta, come Bocchadenaxor alle porte de Hierusalem. Zonto adunque el tyranno ficcò li soi tabernaculi avanti la porta de Carisu drieto li tumuli. Et tutta la sua potentia fo disposta da Xiloporta presso el palazzo fine ala porta aurea verso ostro; et anchora da Xiloporta infine Comidio, et da ostra in tanta larghezza quanto el campo teniva. Ali sei d'Aprile, el venerdì
 263 dopo pasqua, hanno facta la fossa intorno quelli della città dal dì che fo facta la unione in la grande chiesa fuzivano da quella chiesa, come fusse tempio de Zudei. non se li celebrava messa, non se li faceva offerta nè incenso; era da tutti abbandonata. Et per questo dicea Isaias dala bocca de dio: perderò la sapientia di soi savii, et toglierò la scienza
 264 dalli scientifici. Guai a loro che fanno consiglio in profundo et non con dominedio. Chi fa consiglio in secreto, le sue opere serrano obscure. Et dirà: chi ha visto noi? et chi saverà quel che noi facemo? Et perzò dice dio: Guai a voi, figlioli! voi non ve sete consigliati con mi, et non havete facta conventione collo spirito mio, per accumular peccati sopra altri peccati. Genadio non mancava con

la sua doctrina scrivendo contra quelli della unione et silogizzando contra S. Tomaso de Aquino et alle sue sententie et contra Demetrio Chidoni, vogliando mostrar che quelli furono heretici, habiando el Megaducha protomesagio per suo protectore, el quale era grande adversario di Latini. Quando li miseri Romei veddero venire el grande exercito di Turchi contra la città, dicevano: o dio, havesse voluto che la città fosse data in mano de Latini, li quali adorano Christo et la matre de dio, che siamo dati in le mano deli impii. In quella hora Meghaducha disse: Meglio è vedere in mezo la città el fazolo de Turchi imperare che berretta Latina. Ma aldi quello che dice Ezechia contra de lui. Aldi la parola de Sabaoth. Eccho che venerano zorni, nelli quali serano prese tutte le cose che se trovaranno in la tua casa. Et tutto che hanno congregato li patri toi fine a questo zorno, serà portato in Babillonia. Nissuno di toi figlioli remanerà. Quelli che descenderano da ti, prenderanno et ferranoli emuchi in la casa de lo imperadore di Babilloni. Lo imperadore Constantino, quanto li era possibile, sollicitava con li Zenuesi de Galata, li quali bene intendevano che quel che seria della città, conveniva esser de Galata. Onde molto avanti haveano mandato a Zenua ad domandar aiutorio. Et era in la via una grande nave de Zenuesi con homini 500 per subsidio de Galata. El baiulo de la Signoria de Venetia, el quale se trovava a Constantinopoli con li altri Venetiani, ritennero le galie grosse de mercantie, le quale venivano dal mar mazor da Trapisonda et dal fiume della Tenai, et tutte rimaseno per defensione della città. Da Zenua venne uno homo molto valoroso, chiamato Zuan Longo Iustiniano, con doi grande nave carche de multa munitione bellicosa, coverte de molti zoveni Zenovesi, potenti in arme et exercitate in le guerre: et sopra tutti Zuani Zustiniano, capitano delle nave Zenuese, pareva una fulgure de Marte. Fo abbrazato dalo imperadore con grande honore et benivolentia. fo scripto ala provisione con tutta la sua compagnia, et publicato prohostara; el quale fo facto prefecto alla defensione delle mure presso al palazzo, contra le quale el tyranno ordenava piantar la grande bombarda. Ancora lo imperadore concesse a questo Longo Iustiniano l'insula de Limno con bolla aurea, piacendo ala misericordia de dio liberare la città dalle mane di soi nemici. Da quel zorno in po Zuane Iustiniano con li altri Latini combativano contra li Turchi come semidei, stando avanti le fosse et li revellini. Et molte volte uscendo fora al campo combattevano con Turchi; et uno Christiano valeva per XX Turchi. Ma el consiglio dello imperadore e del suo senato fo che i Romei contrastasseno

dalli muri et dalli stecchati con verettoni saietine et bombarde, perchè alla città mazor perdeta et mazor danno era
 267 la morte de uno Romeo o Latino, che al signor Turcho la morte de cento di soi subditi. Cresceva lu exercito Turchescho de zorno in zorno de homini che de sue voluntà venivano. Erano in campo contra la città, secondo el comune arbitrio, homini più de 400 milia. Li Zenuesi de Galata, essendo anchora Mechemeth in Andrinopoli et per venir allo assedio de Constantinopoli, li hanno mandato ambaxiatori, commemorando la immacolata lor amicitia verso de lui. Et esso simulatamente respondendo diceva esser loro vero amico; et che dall'amore verso de loro nisuno el potrà mai separare, pur che non dagheno adiutorio ala citade. Et così li hanno promesso. Ma come el fine ha dimostrato, le pecore forono inganate dal lopo, perchè quelli de Galata pensava che la fortuna de la città andasse per quel medesimo corso che era andata per avanti nel tempo di precessori del ducha Mechemeth, li quali havendo assediata la citade, al fine se partirono senza victoria et senza honore. Et nel tempo della obsidione Galatiani mostrava amicitia con li Otomanide. Et daxeivano aiutorio alla citade. Così speravano far con questo dracone, finzere amicitia con lui, et ascosamente aiutare li Romei. Ma lo tyranno maligno pensando tra se così diceva: io lassarò dormire el serpente infine ch'io amazarò el dracone; poi con uno flagello leziero
 268 percotendolo insu la testa, stomirò el serpente. Et così fece. Coadunata adunque l'armata Turchescha et appresentandose dala parte del mare galie fuste et parantarie fina 300, lo porto della città fo serrato con cathene da parte de la porta dela città chiamata borea infine alla parte de Galata. Et li navilii stevano alla fila dentro, guardando el porto et la cathena. Et le nave cinque predictae, una dello imperadore, la quale era venuta da Peloponeso carcha de frumento, et le altre quatro le quale partirono da Zenua per venire in aiutorio de Constantinopoli, tutte arivarono ad Chia, ove per metterser meglio in ordine delle cose necessarie alla guerra, demorarono tutto'l mese de Marzo. Intrando el mese de Aprile, et navigando le nave per inboccare el canale de Galipoli, obstando Bora, forono impeditae alcuni zorni. In questo tempo l'imperadore spectando era in grande affanno. Finalmente cambiandose li venti, le nave veniva con le vele piene verso la città. Spectando li cittadini dalle mura con grande festa et alegreza salutavano le nave. El tyranno, apparendo le nave, subito come dracone indomito corse alle sue galie, comandando alli patroniche o prendesse le nave, o contrastasse per modo che non intrasseno in porto. Alhora uscite le galie contra

le nave fora del porto verso porta aurea, le nave veguando 269
per la dricta via per passar S. Demetrio acropoli per entra-
re el golfo de Chieratio, l'armata Turchescha contrastava alle
nave, perchè in quella hora el mare era in bonaccia. Et
fo ad veder cosa maravigliosa. el mar non se vedea, perchè
era tutto coperto dalle galie nave et navilii. quelli dalle ga-
lie et fuste non podevano mettere remo in acqua. tante erano
le saette che anevolava el cielo. Quelli veramente delle nave,
come aquile soprane, traxevano li veretoni come folgori
et bombarde senza fine, che facivano risonare tutti li ele-
menti. Fo facta grande occisione de Turchi. El tyranno a
cavallo collo exercito terrestre, stringendo el cavallo corse
al mare; acceso di superbia et desdegno voleva con lu ex-
ercito fendere el mare et venire alle nave corrociandose, alli
soi ignavia per essere inutili et senza razione. Alhora el tyranno
comenzando spirare el vento prospero, le nave con le vele piene se ne
veniva verso el porto, et le galie da popa rimaseno: che
certe, se le nave le avesse havute avanti, con quella pro-
sperità de vento tutte le haveria affondate. El ducha, che
non intendeva l'arte del mare, forte turbato cridava al gran-
de comestabile, el quale non attendeva alli comandamenti
del ducha per essere inutili et senza razione. Alhora el tyranno
irato comandò alli soi servi che andasseno al Diplochioni et men-
masseno el grande comestabile ala sua presentia; el quale me- 270
nato fece distender in terra a quatro homini, et el ducha con le
proprie mane el batù con uno baston d'oro grevemente, dagan-
doli fine a cento botte. Questo era de generatione Bulgaro, de
sangue nobile, chiamato Palta. quatro anni avanti havea cor-
sezato la insola de Lesbo, onde portò via multa preda. Fo
servo paterno de Mechemeth; el quale per haver condition
et fama con i barbari senza fede, abbandonò la propria fe-
de vera, et al fin perse l'anima, l'honore et la conditione del
mundo, et venne intanto vilipendio, che uno vile Asappo li cavò
uno ochio. Le nave venute a vele in porto, quelli della città
calando le cathene dentro dal mandrachio lietamente le rezevet-
teno. El ducha vedendo che dentro dalle cathene sono octo
nave grande et alquante galie imperiale et galie grosse Ve-
netiane et molte altre fuste et navilii, pensò che era impos-
sibile a vincere per la via del porto; onde trovò un'altra
nova et miravigliosa via. Comandò spianare le valle le qua-
le zazeano drieto a Galata dalla parte verso Natolia, zoso di-
plochioni, infine al'altra parte de Galata iacente verso i liti 271
del golfo Chieratio contra Cosmidio. et havendo facto la via
qualita quanto poteva, menava le fuste con li vasi. et ha-
vendo destese le vele, comandava tirar per terra dal canal
de Sacrostomio, et introdur li fusti nel golfo Chieratio. La

qual cosa, come fo ordinata, fo facta. Le fuste se tiravano, et in ciascheduna fusta era uno nochiere che sentava al temone, l'altro che governava le vele. L'altro tegniva el tanbarlo, l'altro la trombetta; cantando nautico canto. Et navigando in pupa per le valle andavano per terra, per fine che zonseno al mare. per questa via forono conducte fuste octanta. Cosa meravigliosa et nova! Xerses fece ponte sopra el mare, et tanto exercito passa per quel ponte, come sarrebbe passato per terra, ma questo novello Macedone, come io credo, ultimo tyranno della sua zente, fece de la terra mare, et li navilii caminare per cima delle montagne come per le onde marine. Xerse venendo passò lu Hellesponto con grande gloria: tornando passò vestito da Atheniesi de gran vergogna. Questo navigando per terra come per mare, desfece li Greci et prese le famose Athene, che adornava tutto el mundo, imo prese la imperatrice de tutte le citate. Questo fece per mare. Per terra veramente, portando quella bombardarda grande contra la città, la piantò verso la porta appresso S. Romano. Arente la bombardarda grande, ne fece piantare doi altre minore, una da uno lato, l'altra da l'altro. Et prima faceva trare le doi minore; poi dava foco alla grande bombardarda, azò la botta non andasse vota, pigliando segno et misura per la grande dalle doi altre minori. Descarcata la grande bombardarda, per el grande tono et tremore tutti Constantinopolitani rimaseno attoniti et stupefacti, chiamando in suo adiutorio Christo redemptore. Alhora tolseno l'anchora della genitrice de dio dal palazzo, dove soleva sempre stare, et portola con devote rogatione et prece al monasterio de Chora. Et ivi stette fine che la città fo presa. Alhora fo compito el dicto de Ieremia propheta, dicente per la bocca de dio: perchè tu porte libano da Sava et cynamo da terra lontana? Li vostri sacrificii, non sono acceptati, et li vostri holocausti non me danno piacere. *haec dicit dominus: Ecce*, io do a questo popolo infirmità, et deventarano infermi in quello el patre et figlioli. El vicino el propinquo se perderano. *haec dicit dominus*. Eccho, el popolo venne da Borea, grande gente. Et molti imperadori se levarono dalli confini della terra, et portarano archi et pharetra, et seranno crudeli et non haverano misericordia. Et la voce sua serrà come mar procelloso. in cavalli et arme

273 menaranno zoso li loro exercito come foco in battaglia, in te, figliola Sion. Ma tornamo ala sagacità del magistro bombardiero, el quale, azochè non se sfendasse la bombardarda trahendo la pietra, intrando el vento nel vacuo di metalli calefacti dalla calidità della polvere, subito copriva le calde bombarde con pelle de camelli. Ma perche questo reme-

dio non era sufficiente, doi et trè volte fo visto che buttata la petra le bombarde se rompevano. El maestro prudente trovò miglior remedio, che scarchata la bombarda, subito la bagnava con oleo caldo, et così la frigidità del vento et dell'aere veniva a temperarse dalla calidità dell'olio bollito. In questo modo le bombarde portarono la fatica finchè la città fo presa. In questo tempo ch'el ducha Mechemeth castrava-274 metava Constantinopoli, se trovò nel suo campo uno messaggio de Iancho vaivoda et commissario de rè de Ungaria, mandato da Iancho ad retractar la pace, la quale con sacramenti sollemni havea facta col ducha Mechemeth per anni trè; di quali uno et mezo era passato. Et questo perchè lo imperador de Romani, el quale in quel anno fo coronato da papa Nicolà quinto, lo havea descacciato dalla commissaria, et dato la cura del reame a rè Ladislavo, el quale era zà pervenuto ala età legitima de governar el suo regno. Onde el vaivoda mandò el dicto suo messaggio al ducha Mechemeth, facendoli a sapere, in questo modo dicendo: io ho renduto el regno al mio signore, et da mò in avanti non son per mantenerte quello ch'io te ho impromesso. Tolli adunque le tue scripture, che tu me hai dato, et anche le mie; et fa come tu voli con rè de Ungaria. In questo tempo fo revelata la prophetia de uno sancto confessor. La terza volta ch'el vaivoda de Ungaria fo rotto da Turchi, come el sermon nostro ha dimostrato, fuzendo passò el Danubio, et tornando in la patria per ventura scontrò el confessore, homo vechio de sancta vita; col quale razonando come era stato rotto et fugato, agrevandose che la bona fortuna se era partita dai Greci, et che più non li guarda con bon volto, et è andata alli impii, li quali guarda con riso et occhio iocundo, el beato religioso respose dicendo: sappi, o 275 figliolo, che se la destructione non venerà compita alli Romai, la fortuna non riderà alli Christiani, perchè la città se de desfare da Turchi, et poi le male fortune de Christiani haverano fine. Essendo adunque per le botte delle bombarde cazute doi cortine de muro et la torre de S. Romano, quelli de fora vedevano quelli dentro, et quelli dentro vedevano quelli de fora. Ioanni Iustiniano con tutti quelli che erano sotto de lui, valorosamente combativa, et similmente quelli del palazo. Da Galata grande numero passava in adiutorio della città. Andava anche allo exercito delli inimici senza paura palesemente, portandoli olio per le bombarde et altre cose che loro domandavano. Alla città davano aiuto quanto potevano, ma secretamente. I Venetiani con grande animo et virtude combattivano contra i Turchi, molte volte uscendo fora della città, contrastando con loro. De-

suo consiglio ala horribile proposta così respose. Se tu voli vivere, come vivevano li toi progenitori, pacificamente con esso noi, serrà la gratia de dio, perchè quelli tractavano li nostri antiqui come patri, et così li honoravano. Questa città la haveano come sua patria, perchè nel tempo di bisognì tutti quanti venivano et in questa se salvavano. Habbi adonque le cose a noi tolte de mala raxone, terre et castelle, come se iustamente le havessi acquistate. Et taxa li nostri tributi, che damo a ti, quanto sia nostra possibilità, et vatene con la pace, perchè, come tu sai, spesse volte advene che quello che spera vincere, per lo immoderato volere reman vento. Dare a te la citade non è in le nostre mane, nè de alcuno che habite in essa, perchè tutti quanti per universal decreto havemo disposto morir in la città et non ha-

281 vere misericordia della vita nostra. Queste parole havendo inteso el tyranno, desperandose della pacifica traditioe della citade, comandò fosse facte cride per tutto lo exercito con sacramento, manifestando el zorno della bataglia, che non vole altro guadagno che le mure della città: li tesori veramente et la preda deli homini et delle femine, sia tutto per vostro guadagno. Alhora tutto lu exercito, laudando el suo ducha, levò al cielo cride et remori. Venendo la sera, el ducha mandò nuntii et preconi a tutte le tenne et paviglioni. che cadauno dovesse apigliare lumi et grandi fochi. Facto el comandamento per tutto lu exercito et navilii, fo visti tanti fochi et luminari, che parive el cielo, el mare et la terra ardesse. et intorno li fochi tanti belli, soni, voce et barbarici clamori se aldivano, che pariva tutto'l mundo se movesse. Alhora li poveri Romei della città, et li Greci et Latini de Galata, et quelli che erano in le nave et galie, molto se impaurirono. In tutta quella nocte parse vedere el mundo più chiaro ch'el sole. Tutti li Christiani cridavano, chiamando a dio misericordia, che li liberasse dalle ma-

282 ne delo inimico. Ioanni Iustiniano passò tutta quella nocte senza riposo. la matina fece far comandamento che tutte le stipule, sarmenti et fascine, che se trovavano in Constantino-poli, fosseno portati al muro rotto per far ripari, havendo facto uno altro fosso dentro via per salvare li muri rotti. Li Romei essendo inclusi et non possando più uscir fora ad contrastar con i Turchi, da alcuni vechi li fo mostrata una porta sotto terra, la qual molti anni avanti era stata ascosa sotto el palazzo, chiamavase Chierchoporta in lo perivoleon, zoè nel pomerio. in quelli zorni lo imperador la fece aprire. per questa porta li zovani uscivano secretamente a contrastar con li inimici. El tyranno uno zorno de Domenica comenzò la bataglia generale, la quale durò da l'alba fine

ala ora nona. Dapo la hora divise lu exercito dal palazo fine alla porta aurea , et li li LXXX navilii da Xiloporta fine a Platea. Li altri veramente, che stavano in Diplochioni, 283 hanno circondato la aurea porta fine ad S. Dimitri Acropoli et da la piccolata porta, la qual era al monasterio de Odigitria, descendente dal grande palazo , et passando el porto hanno circondato fine al Ulangha, chadauno de quelli habiando scala ad la alteza de li muri. El lunedì sequente el tyranno con lu exercito et col grande apparato se mosse contra la città. Lui a cavallo veniva verso li muri rotti con X milia zoveni di soi servi fideli. valenti combattivano come leoni. dietro et da lati li andava più de centomilia huomini armati a cavallo. In le parte de zoso, infine ala porta aurea, più de altri centomilia, et dal loco ove steva el ducha infine al palazo altri L milia. Et sopra el ponte et sopra li navilii una multitudine innumerabile. Quelli veramente dentro fo divisi. Lo imperadore con Ioanni Iustiniano alli muri cazuti, fora del castro, dentro dal pomerio, havendo con essi de Greci et Latini fine a trè milia. Le Meghaducha alla porta imperiale havea fine a zinquecento. In li muri che sono verso el mare et ali soi merli, dalla porta lignea fine ala porta Horea, balestrieri et arceri fine ad zinquecento, et dala porta Horea atorno fine alla porta aurea, per cia- 284 scheduno merlo uno arciero o balestriero o funditore. Tutta la nocte senza somno in le sue statione vigliarono. Li Turchi se afforzavano accostare le scale alle mura. El tyranno col bastone de ferro non cessava sollicitare le schiere, adortandoli alcuna volta, castigandoli e reprimendoli della ignavia, et che non appozavano le scale et non se portavano da valenti Musulmani. Quelli de la città virilmente contrastava, quanto per le loro forze et numero impare era possibile. Ioanni Iustiniano, gagliardo et forte, come bon capitaneo, con l'imperador armato provedea et soccorreva ad ogni bisogno. Ma oimè! ala volontà de dio chi po contrastare? Et se la città per sententia divina dovea caggere in le man de Turchi, qual potentia de Christiani la haveria mai poduto defendere? Eccho che dio ha tolto de mezo de lu exercito di Greci Ioanni Longho, armipotente et forte capitaneo, che paria uno gigante. el qual fo ferito nel brazo de una ballotta de piombo. essendo in quel brazo lu scudo, la ballotta passò la lama de ferro. Et non possendo star per la ferita, disse al imperador: sta gagliardamente. Io andarò fine ala nave, et subito ch'io serò medicato, tornarò. Oimè! che questa è l'hora che se conviene adempire li dicti de Hieremia da la bocca de dio a Sedechia. Queste cose dice el signore dio Hisrael. Ecco ch'io revolto le arme

della battaglia, le quale sono in le vostre mane, contra de voi.

285 Lo imperadore de Babilione et li Caldei, li quali ve hanno serrato dentro dal muro, veneranno per mezo questa citade, et combaterano con voi con mano destesa et con braccio potente, et con grande ira et furore batteranno li habitadori de questa citade. Et li homini et li animali farò morire de morte crudele. Et non haverò misericordia de loro. *Lubri-caverunt vestigia nostra in itinere platearum nostrarum. Appropinquavit finis noster. Velociores fuerunt persecutores nostri aquilis caeli.* Li Turchi a piano se accostavano ali muri per appozarli le scale, li poveri Romei virilmente combatevano, tutti disposti prima morir in le defese che lasarli intrare. Ma la volontà divina, la quale havea disposto perdere la città, dirizò li Turchi per la via della porta secreta, la quale de sopra havemo dicto che fo aperta. Et essendo saltati dentro alcuni di famosi servi del tyranno, li quali spiravano foco, amazarono tutti che li contrastava. Fo cosa horribile ad vedere li poveri Greci et Latini, li quali contrastavano et non lassavano accostare le scale alli muri, da quelli che erano intrati per la porta secreta, venivano tagliati; et alcuni serrando li soi occhi se buttavano dalle

286 mure. Et così tutti finivano la sua misera vita. Li Turchi poi senza contrasto ficcavano le scale ali muri, et montavano come aquile volanti. Lo imperadore con li altri Romei non sapevano che li Turchi fossino intrati, per chè la porta onde intrarono fo da longi, et perchè tutti attendevano ale loro statione. Li Turchi erano tutti homini da battaglia, et erano più de XX per ciasche uno Romeo. Vedendo adunque lu exercito de fora che li soi zà erano intrati in la città, tutto se mosse con grande impetu et furore. Et alcuni per le scale appozate ali muri, alcuni per le porte intrarono, con grande crudeltade et occisione de Greci et Latini, li quali voltati tutti in fuga, dalla grande multitudinede barbari sanguinari venivano pessundati et amazati senza pietade. La mazor parte dellu exercito intrò da quella parte che li muri erano ruinati, perchè le porte et le strate non capivano tanta multitudinede, anche perchè erano coperte et cumulate di corpi morti. Lo imperadore vedendose ad tal

287 fine conducto, tenendo anchora lo scudo et la spada in mano, disse questa dolente parola: non se trova qualche Christiano che me toglia via la testa? Alhora uno di Turchi li trasse una botta et ferilo nella faccia. l'imperadore irato ferì quello de una mazor ferita. un altro Turcho, che dereto stava, ferì l'imperadore d'una mortal ferita, per la quale cadette in terra morto. Li Turchi credendo haver ferito uno privato stratioto, hanno lassato lo inperador di Greci in

terra sconosciuto. Essendo intrati li Turchi in Constanti-
nopoli con perdita de trè homini solamente, li quali furono
amazati in la intrata, perchè fo l' hora prima de zorno, non
era anchora apparso el sole sopra la terra. Tutti se spar-
seno per la citade, amazando Greci et Latini, quanti ne tro-
varono. furono amazati circa doi milia homini da bataglia;
et questi furono morti per paura, perchè Turchi pensavano
che in la terra se trovasse più de cinquanta milia homini da
oprar arme: che se avesseno saputo che in tutta la città
non erano più de octo milia homini da arme, li haveriano
salvati tutti quanti per venderli con mazor sua utilidade, per-
chè questa generatione è tanto avida de robbare che, se
quello che li haverà amazato el patre, li cagiera in le mane,
el farà libero per dinari. Et io scriptor ho parlato poi con
molti de lor che se trovarano al conflictio, li quali me han-
no data notitia della grande formidine che hebbeno in la ²⁸⁸
prima intrata che feceno in la città, de li servi electi del ty-
ranno, che se chiamano Ianizari, corseno alcuni al palazzo
imperiale, alcuni al grande monasterio del Prodromo et al
monasterio de Cora, dove era stata reposita l' anchora della
inmaculata matre de dio. o lingua, o labri, che per li toi
peccati foste reservati per dover dire le cose intravenute alla
adoratissima anchora della intemerata vergene. Uno delli
impïi, strinzendo conle nefarie mane una manara et alzando
la braccia, sfesse la sancta ancona in quatro parte, et tra-
cte le sorte, ciascheduno tolse la sua parte con lo havere et
ornamento che se trovavano in quelle. Et similmente divi-
sero li vasi et ricche supellectilie del monasterio. Alcuni in-
trarono in Casa del prothostrator, onde rapirono li grandi
thesori reconditi dalli antiqui. Et con li thesori hanno rap-
pito le generose donne, le quale in quella hora per la sta-
gione del meze de Mazo altamente dormivano. o fortuna
miscrando! o casu horribile! Vedevase correre li miseri
Romci per le strade sbigottiti, e smorti, feriti et sanguenen-
ti, scampano alle proprie case per vedere et abbrazare le
mogliere et li figlioli soi, domandati in chè stato se trova-
vano le cose. O pianto inconsolabile! o voce et parola obscura!
o risposta più amara che la morte! aldire: li adversarii nostri ²⁸⁹
son dentro dalli muri. Poichè questa voce horribile fo divul-
gata per tutta la citade, vedevi le strade piene de homini et
femine, preti, Caloieri et Calogrec. tutti correre alla chiesa
grande, le femine con li piccoli putti in brazo, lassanti le
proprie case alli impïi possessori. Ma de questo concor-
so ala chiesa grande qual fo la caxone? Da li antiqui fo
manifestata una prophetia de alcuni falsi propheti, come
Constantinopoli serrà data alli Turchi, li quali intrarono

con grande potentia, et i Romei serrano tagliati da quelli infine alla colonna del grande Constantino; da poi veramente l'angelo de dio descenderà dal cielo con la spada, et rimanderà l'imperio con la spada ad un homo anonimo, che in
 290 quella hora serà trovato stare alla colonna molto humile et povero; et dirà a quello l'angelo: tolli questa spada, et defendi el populo de dio. et alhora li Turchi serrano inferiori, et i Romei li taglieranno, et cacciarannoli dalla citade et dalla Grecia et dalla Natolia infine alli confini della Persia, ad uno loco chiamato Monodendrio. Questa adunque fo la caxone del confugio a la chiesa grande et ala colonna, credendo trovare la misericordia de dio. In una hora el grande tempio se vidde pieno de homini et de femine, et li portici pieni de popolo innumerabile. O dolenti et miseri Romei! Questo è quel tempio che heri et lo avanti heri voi chiamavate speluncha et ara de gentili. nissuno de voi entrava dentro, azò non se commaculasse, per haver celebrata dentro la messa quelli che amava la unione della chiesa de dio. hora tutti havete confugio ad questo tempio come vostro salutare. Ma la ira iusta de dio non se mossa ad misericordia de voi per li simulati amplexi et per li vostri
 291 pianti. Che se in tanto periculo l'angelo de dio fosse desceso dal cielo et havesse domandato voi: volete ricevere la pace et acceptare la unione della chiesa? che io cacciò li inimici dalla citade. Certe voi non haveresti consentito. et se pur havessate consentito, el consentimento vostro serà stato falso, perche anchora stà in le vostre menti, la sententia de quelli che dicevano: meglio è cagiere in le man de Turchi che de Franchi. I Turchi in quella hora prendando, robbando et amazando Greci et Latini zonzero al tempio, non era anchora passata l'hora prima de zorno. Et havendo trovato le porte del tempio serrate, colle manare le battono per terra. Intrando li barbari con le spade sanguinose tra quello afflitto populo innumerabile, senza contrasto ciascheduno ligava el suo mancipio. hora chi serrà che assolutamente possa commemorare senza lacrima la infanda clade delli cittadini, le voce et vagiti in quella hora deli teneri fantulini, li lacrimosi gridi et ululati delle matre, li amari pianti delli patri, la miserabile captività del popolo tutto? Li barbari cernivano delle donzelle et delle Calogree le più tenere et le più belle. Le semplice infelice, battendo li sanguenati pecti et stracciando li sparsi capelli, non moveano li barbari ad compassione nè cordoglio, ma ad mazor libidine et rapina. Ligavano le madonne con le ancile, li signori con li soi servi comparati, li zoveni con le tenere donzelle. Le pudiche vergene, le quale appena osavano resguardar la faccia de

rar la sancta, ornate delle più ricche robbe che havessero, portando candelie incensi et altri doni. et così sono caute in le mane de Turchi. Como potevano cognoscere li miseri infelici la ira de dio, che era repentinamente cagiuta sopra la città da la parte che li muri erano cazuti, stagando alla regione contraria, et essendo la cita tanto ampla, spatiosa et grande quanto quelli che la hanno vista sanno. La città bruxava dalla porta Carsu et da Sancto Romano et dalla parte del palazo, li molto sfortunati Greci, li quali combattevano contra i Turchi che erano venuti con l'armata dalla parte del mare et del porto, non lassavano appozzare le scale ali muri, et erano piu forti che li Turchi. fine ala terza hora del zorno fortemente combattendo se mantenero. Ma vedendo che la città era presa, et aldendo la voce dolorosa delli captivi Greci, et dale forze delli animi et di corpi in tutto abbandonati, non havendo più altra via de salute nè speranza, hoi hoimè, strangosiatati come morti cadivano da li muri. Alhora i Turchi che erano venuti con l'armata, vedendo la terra presa et li muri de la marina abbandonati, accostando le scale ali muri et rompendo le porte, intrarono in la terra senza contrasto. El Meghaducha, el qual guardava la porta imperiale con homini 500, veduta la città esser presa, andò alla sua casa. Et similmente quelli che forono in la sua compagnia, andarono ad
 295 abbrazzare le sue mogliere et figlioli. Ma li mischini trovarono le case vote senza robba et senza la famiglia. Li altri veramente, che ritrovarono le sue mogliere et figlioli, con loro insieme forono ligati, li vecchi, che per la età o infirmità non potevano andare, crudelmente amazavano. Li infantuli, che novamente erano venuti al mundo, buttavano per le strade senza pietade. El Megaduca trovò li soi figlioli et figliole con la mogliera serrati dentro in la torre, essendo in quel tempo la sua donna inferma. Ma li Turchi, che circundava la casa et la torre, non permittiva el Megaduca intrare dentro, perchè el tyranno havea posto alcuni di soi servi a guardar la casa et la fameglia del Megaducha; ali quali havea dato non pochi dinari, per dimostrare che recaptava quelli del Megaducha per lu iuramento che facto li havea. Et così el Megaducha cou tutti li soi veniva guardato. La vil multitude servile et inerme ultimamente intrarono ad exportare le antique et inevacuabile ricchezze di Greci. Ioanni Iustiniano, del quale lavanti havemo parlato, che era andato ala sua nave per medicar la piaga; aldito la nova amara et acerba della presa della ci-
 296 tà et della morte dello imperadore, comandò che tutti li soi se reducesseno alla nave. Et similmente l'altre nave fi-

cevano, benchè la mazor parte de quelle haveano pcrduti li soi patroni in la terra. Grande compassione et cordoglio fo ad vedere nel lito del porto la grande frequentia et concorso de homini et de femine, caloiieri et calogree, che piangivano et ad alta voce percotendosi el pecto chiamavano quelli dalle nave, dicendo: o boni Christiani Franchi, per amor de Christo recevete noi Christiani in le vostre nave; cavatene dalle mane de cani. Ma non era possibile, perchè la divina iustitia havia zà fatto la sententia inrevocabile, che tutti bevesse el calice pieno dela ira de dio. Et certe, se le nave li havesse voluto levare, non haveriano poduto, perchè ad pena hebbero tempo et loco ad scampar le sue persone. Et se li Turchi non havessero lassato le sue galie per andar ad robbar la terra, di Latini nissuno seria scampato. Lassando adunque li Turchi le sue galie, li Franchi veramente per quella occasione ussirono del porto. El barbaro crudele, vedendo la fuga delle nave, de ira et de dolore soactiva li denti. quelli de Galata tutti con festinantia corrivano ali liti, procurando barche per andar alle nave, lassando le proprie case con le supellectile. Et molti per la improvida festinantia lassavano andare li soi thesori al fondo. In quella volta arrivò Zaganobei, messagio del ducha Mechemeth, molto amato dal ducha per esser lui stato auctor et consulor de quella guerra. et arrivando chiamava: o Galatani, non fugite, giurando per la testa del tyranno che non haveano alcuna caxon de fugire, et che loro erano amici del suo signor, et habitaranno la città senza oltraggio de homo del mundo, et migliore conditione haverano dal ducha che non haveano havuto dal'imperadore; et che non havessè cura d'alcuna altra cosa, azoch'el ducha non se adire contro de loro. Per queste parole de Zaganobei i Latini de Galata, li quali non hebbero habilità da partire, rimaseno. li altri che forono più festinanti a fugire, quelli scamparono con le nave. li miseri disgratiati che per sua mala sorte rimaseno; facto tra loro el dolente consiglio, andarono col suo podestà alli piedi del tyranno. cazuti in terra genuflexi, orando et deprecando, se renderono, consignando le chiave della terra. humiliata la superbia del vincitore, con lieto viso et dolce parole forono licentiati. Cinque nave grande, le quale erano uscite del porto, sopra le quale erano montati li patroni delle altre nave che erano remase, con venti secundi navigavano verso Italia. El simelmente le galie grosse de mercantia Venetiane, uscita del porto navigava verso ponente, tutti pianzendo et sospirando lo excidio della città imperiale, la quale haveano lassata in man de cani. Li Turchi che se trovavano con l'armata da mare, intrati in Con-

stantinopoli feceno la preda che possetteno havere de femine et homini, et congregato li menarono alle galie. El resto del populo fo menato fora della cita alli paviglioni. Tutte queste cose tanto horribile forono facte et finite dalla hora prima de zorno fine alla octava. In quella hora el tyranno essendo fora d'ogni dubio et paura, entrò in Constantinopoli con i soi visiri, consiglieri et messagii, havendo davanti et derietro et d'intorno intorno li soi servi preelecti, spiranti foco, zoveni Herculei, a tirar l'arco più periti che Apollo. Uno era sufficiente a contrastare ad X. et desceso in la grande chiesa, desmontò da cavallo, et intrato dentro con grande meraviglia guardò l'altitudine et grandezza dello antiquo tempio. Et mirando intorno vidde uno Turcho, el quale havea rotto uno di marmori nobili della operosa fabrica. et domandato el Turcho dal tyranno perchè caxonne havea rotto el marmoro, respose: per gloria della sua fede. Alhora el ducha strinse la spada et battì el Turcho, dicendo: non basta a voi li thesori et la preda? senza comminuire le opere della città, che sono mie. Così battuto, dalli piedi tolto mezo morto fo buttato fora. Poi fece chiamare uno di soi perfidi preti, 299 et montare in uno alto pergolo, et pronuntiare uno sermone execrabile et nephando. Oltra questo el figliolo et grande capitano de Antichristo montò sopra el sacratissimo altare, ove fece la sua oratione. Heu maledictione! heu portenta maraviglioso et inaudito! hoimè, chi semo diventati! guai a noi. et che mostruosa cosa havemo visto alli di nostri! El Turcho senza legie et senza fede nel sanctissimo altare, ove sono le reliquie delli apostoli e delli martiri, la facto la sua sedia. o sole, o stelle, o universo cielo et mundo, non abhorrete et abbinete questi miraculi tanto stupefacti et horrendi? ove è *l'agnus dei*? ove è el figliolo, el verbo del patre, manzato et non consumato; el quale se soleva sacrificare in quel altare. Certe semo reputati come vili animali di nissuno valore, et la nostra oratione per li nostri peccati appresso le zenti non venne aldita. El tempio, el qual fo edificato al nome della sapientia del verbo de dio, chiamato loco de Sancta Trinità, grande chiesa, et nova Sion, hoggi è facta ara di barbari et diventata et chiamata casa de Mechemeth. Iusto, signore, iusto è il tuo iudicio. Usciendo adunque el tyranno fora delli lochi sacri, rechiese Megaducha. Et essendoli presentato, li disse: havete facto bene non darne la città. Vedi quanto danno è sta facto, quanta destructione et quanta preda. Megaducha respondendo disse: signor, non haveamo noi tanta libertà darve la 300 città; nè anchi la havea esso imperadore. Alcuni di toi scrivea allo imperador, confortandolo che non havesse pau-

ra, perchè tua signoria non havea forze a prender questa citade. Per queste parole el tyranno notò Calil Baxia, contra el quale nutricava hodio. Et in queste parole aldendo nominare lu imperadore, domandò se ello era fugito con le nave. El Megaducha respose che nol sapeva, perchè in quella hora che li Turchi intrarono, esso se trovava ala porta imperiale, lo imperador era ala porta Charsu. Doi zovani alhora della multitude se levarono, et uno di quelli disse: Signor, io lu ho amazato. Et havendo presia per entrare con i miei compagni a guadagnare, lu lassai morto. L'altro veramente disse: io lo feretti in prima. Alhora el tyranno disse a tutti doi che andasseno ad cercarlo, et trovato li tagliasse la testa, et subito poi a lui la presentasseno. Et così incontinentemente fo facto. Presentata che fo la testa, el tyranno disse al Megaducha: dime la verità. è questa la testa del tuo imperadore? In quella volta mirata e ben affigurata la testa, respose et disse: signor, è sua. Et molti altri che la hanno vista, la hanno riconosciuta. Subbito poi la fece ficcare in la colona Augustea, et ivi la lassò sine ala sera. Dapoi havendola scortecata, et impita la pelle de paglia, la mandò per tutta la città mostrando. Poi la mandò a molti signori Turchi, allo imperador de Arabi et de Persi per triumpho della sua victoria. Altri dicono che ³⁰¹ Megaducha con Orchan et molti di generosi forono trovati nella torre del castel di Francesi, et li, perduta la città, se renderono. Orchan cambiò li soi vestimenti con uno monacho, et in quello habito uscette fora della città per una finestra del muro della terra. Et con i altri captivi, i quali con lui insieme se erano trovati in la torre, forono presi et menati alle galie. Uno Greco, che se trovava tra li altri captivo in la galia, tractando la sua liberatione disse al sopracomite: se tu mi voli liberare, hoggi darò presi in le tue mane el Megaducha et Orchan. El sopracomite con sacramento li zurò de liberarlo. Alhora el Greco li mostrò Megaducha et Orchan vestito in habito monachale. Recognosciuti el sopracomite l'uno et l'altro de quelli principi, subito tagliò la testa ad Orchan, et senza mora poi menò Megaducha al ducha Mechemeth, et presentoli la testa de Orchan in Cosmidio. Rezevuto tal presente, el duca donò molto havere al sopracomite ch'el condusse, et disse li che presto andasse via. poi comandò al Megaducha che sentasse appresso comandò che per tutto lu exercito et per l'armata se cercasse la sua mogliera et figlioli. Li quali trovati, incontinentemente forono menati alla presentia del signor, el quale donò ad ciascheduno de quelli mille aspri, et mandoli a casa ³⁰² soa. Esso veramente Megaducha cominzò ad consolare et

confortare, dicendoli così: io te voglio ricomandar questa città, et che tu solo habi cura dessa; et d'agrote mazor honor che tu havessi mai nel tempo del imperador; et non te sconfortare. Alhora Megaducha rendendo gratie al signore, basò la sua mano, et poi andò ad casa sua. Dopo questo el tyranno comandò che fosse chiamati tutti li nobili et officiali del palazzo dell'imperadore, li quali Megaducha tutti nominatamente havea dato in nota; et havendoli tutti recaptati con soi dinari, donò mille aspri per cadauno. Et passato el primo zorno tanto oscuro et tenebroso, che la generatione nostra fo dispersa, el tyranno veone alle case de Megaducha, et andando Megaducha incontro con molti inclini et riverentia, intrò in casa sua. essendo sua mogliera inferma in lecto, approximandose el lupo che pareva pecora, salutando disse: *ave, o mater.* Non haver melanconia per le cose intravenute. *fiat voluntas domini.* Io ho da darte anchora più de quello che tu hai perduto, solamente si salva. Et venuti li figlioli, se inclinò alli piedi del tyranno, rendendo a quello molte gratie. Poi uscito fora, andò intorno alla città, la quale era tutta desabitata, in la quale non se aldiva homo nè animale nè uxello. El secondo zorno, che fo XXXmo de Mazo, el tyranno andò visitando ogni parte della terra festizando et facendo conviti apresso el palazzo imperiale. Et havendo bevuto el tyranno tanto che era facto inbriacho, comandò al capitano delli eunuchi che andasse a casa da Megaducha, et per nome del signor li comandasse che mandasse al convito suo figliol de età de anni XIII, el qual era de bellezza predito più che alcuno altro. Aldendo el patre questo dispiazevole messagio, rimase come morto, et alterato nel viso disse ad l'Archieunuco: non è costume della zente nostra dar li nostri figlioli ali conviti, che siano poluti et maculati nelli sordidi vitii convivali. Che certe meglio me scria intrevenuto, s'el signor me havebbe mandato el lictore ch'el me tagliasse la testa. L'archieunucho consigliava Megaducha che li mandasse el putto, azò el signor non se adirasse contra lui. El patre non volse consentire alla iniquatione del figliolo, ma disse:

304 Se voi el vole tuorlo, tollelo et andate via, che io nol darò de propria voluntade. L'archieunucho tornato disse al signor quello che Megaducha li havea dicto, et che non li havea voluto dar el garzone. Alhora el tyranno irato di se al'eunucho: togli uno di littori, et tu mena el garzone, el littore mene Megaducha et li altri soi figlioli. El Megaducha, inteso el nuntio, corse a basiar i figlioli et la mogliera. Da poi con i figlioli et Cathacusinos, suo genero, col littore se ne andava verso el palazzo. L'archieunucho presentò el gar-

zone al principe, et disse che li altri stazevano ala porta del palazzo. El signor comandò ad littore che tagliasse le teste con le spada a quelli che stavano ala porta. Alhora el littore menando quelli pocho lontan dal palazzo, li disse el comandamento del suo signor. Ascoltando li figlioli el comandamento della morte, cominzarono a pianzere. Ma el generoso patre stando forte et costante, confortò li zovani sbigottiti, confirmandoli et dicendoli: O figlioli mei, voi avete vistoche *hesterna die* in uno momento de tempo havemo perduto tutte le nostre cose. Le richeze nostre inevacuabile, la gloria ammirativa che havevamo in questa magna citade, et per questa in tutto lu universo che habitano Christiani, tutte le nostre felicitade et tutto'l nostro bene è prae-terito. Adesso non n'è rimasto altro excepto la presente vita, la qual non n'è infinita, perchè per tempo moreremo, che tanto mancho ne deve aggravare, essendo privati delle nostre cose, che havemo perduto la gloria, l'honore, la dominatione; et in lor vice recevemo obrobrii et ogni despre-305
gio, fatigando sempre, finchè la morte venga per noi, tollendone senza honor de questa vita. Dove è lu nostro imperador? Non fo occiso heri? dove è il tuo socero magno domestico? Dove è il Paleologo prothostrator con doi soi figlioli? Non forono iugulati heri in la bataglia! *Utinam* et noi fossamo morti con essi loro. Nientedimeno questa hora presente è sufficiente. Non peccamo più, perchè chi sa le arme del diavolo? se tardaremo, serremo feriti dalle sue saette, le quale mandano toxico, *Nunc nunc* lu Agone è apparecchiato per noi. In nome del crucifisso morto et resuscitato, moramo et noi, aciochè con esso lui fruamo li soi bcni. Et queste cose havendo dicto, i zovani deventarono fermi et constanti, anzi pronti et solliciti ad morir. et disse al litor: fo quello che te è comandato, comenzando dalli zovani. El manegoldo obbediendo tagliò le teste alli zovani, stante Megaducha, et dicendo: *Ago tibi gratias, domine. iustus es, domine.* Alhora disse al littor: fradello, dame poca induzia per intrar a dir la oratione era in quel loco una piccola chiesa. Intrato con licentia del littor orò, et uscito dalla porta dove erano li corpi di soi figlioli anchora trementi, *iterum* dando gratie à dio, fo decapitato. El manegoldo compito el penitioso officio venne al convivio, 306
mostrando le teste al dracon sanguinario, lassando li corpi inhumati. Similmente quanti delli officiali et generosi del palazo havea riconparato, tutti li mandò alla morte. Delle mogliere et figlioli ha electi li più belli corpi, et ricomandoli al archieunucho che per lui li salvasse. Del resto della preda ha dato la cura ad altri, finchè siano menati in Ar-

soi. La nostra successione è devoluta in altri; le case nostre tradite sono alli forestieri. Semo diventati orfani senza padre, le matre nostre vedove. Semo cacciati havemo fatigato, senza mai haver riposo. Li nostri patri hanno peccato et non vivono: noi veramente sostenemo le sue prevaricatione. Li servi signoreza noi, et non è deliberator che ne delibere delle sue mane. La nostra pelle è diventata vecchia et seccha, come vite avulsa della radice dal viso delli venti. Li electi hanno cessato dalla voce delli psalmi. Ogni alegrezza dal nostro core è mancata. Lo nostro choro s'è convertito in pianto. La corona del nostro capo è cazuta. Heu! per chè havemo peccato, el nostro core è diventato dolente. per el peccato li nostri occhi oscuriscono, per el peccato la nova Sion è destructa. Le volpe passaranno per essa, *tu vero*, signor, habite in eterno, la tua sedia da generatione in generatione. Perchè ne hai sdementicato? Tu ne hai abbandonato in la longhezza delli zorni. Revoltate ad noi, signore, et noi ne revoltaremo ad te. El nostro zorno
 311 se renovarà, et serrà come fo per avanti, perchè descacciando descacciasti noi. Tu te corrociasti con noi più che assai. Questi pianti et queste incentive lamentatione de Gernia, le qual fece in la destructione dela vecchia Ierusalem, penso veramente ch'el spirito sancto ha revelato al propheta dela nova. Qual lingua mai potria compitamente dire la multitudine, le generatione et grandezza delli mali, oltra la preda inevaluabile, la desabitatione amara, che ha sostenuta la inconsolabile città, non da Ierusalem ad Babilonia, ma da Constantinopoli ala Soria, ad Egypto, ad Armenia, Persia, Arabia, Africa et Italia, per la Asia menor et per tutto'l resto delle provintie sono divisi et sparsi li miseri Romei. Et in chè modo? Lo marito in Pamplagonia et la mogliera in Egypto et li figlioli in altri diversi lochi, l'uno separato da l'altro, da lingua in lingua, et da la pietà alla impietà, et dalla scriptura sancta alle scripture barbariche. o sole, obsura della tua faccia la eterna luce. Et tu, terra, sospira et piangi per la horrible sententia, che dio iusto ha mandato sopra la generation nostra per li nostri peccati. Non semo degni alzar li occhi al cielo, ma col volto et li occhi bassi guardar sempre la terra, chiamando sempre: iusto, iusto sei tu, signore, et iusto è il tuo iuditio. Havemo peccato, havemo prevaricato, havemo facto iniustitia più che tutte le zente. Et tutte le cose che hai facto a noi, tu le hai facto con iustitia et con raxone. Nientedimeno habbi
 312 de noi, signor, misericordia. Dapoi trè zorni dalla destructione licentiò tutti li navilii, li quali più che multo carchi della Greca preda et de essi Greci, homini et femine, preti

et laici, Caloieri et Calogree, tornarono alle sue provintie. Non preterirò con silentio questo altro nephandissimo spectaculo. Tutti li tabernaculi dello exercito erano pieni delle Grece ricchezze. Vedevase li barbari, per la victoria sopra el mundo petulanti, portare le cotte et li camisi sacerdotali, succinti con li zingoli benedecti et con le stole d'oro, in le quale era contesto *l'agnus dei*, insegna sancta del nostro salvatore. Altri haveano disteso per terra le adoratissime ancone della intemerata vergene, matre de dio, et del suo benedecto figliolo per nostra salute morto et crucifisso, magnando et bevendo colle patine et calici d'oro consacrati alli divini altari, che solevano recevoir el corpo et sangue del salvator nostro, signor Iesu Christo. chè diremo dei libri, delle carrette piene sparti per tutta la Romania et Anatolia? Per uno numisma vendivano dece libri theoloici, Platonici et Aristotelici, et altri, poeti, storyci et oratori. Li sacratissimi evangelistarii, desficando le sue bolle d'oro et d'arzeno, parte vendivano, parte buttavano via. El quinto zorno (oimè zornate obscure et tenebrose et ad recordarle terribile et spaurose!) entrò el tyranno in Galata, dove comandò che fosseno conscripti tutti quelli che habitavano in quella terra, et trovando molte case serrate di Latini, che erano fuziti colle nave, comandò che fosseno aperte le case soe et scripte tutte le cose che se trovavano in quelle; et se fine a trè mesi tornavano, havesseno podestà delle case et cose soe, et se non tornavano, fosseno del ducha. Appresso comandò che tutto l'exercito et le ville circumvicine veniseno ad spianare le mure de Galata, che stavano verso la seccha, lassando quelli che sono verso el porto; lo qual comandamento subito fo adempito. Appresso comandò che fosse facte calcine per tutto'l mese de Augusto per instaurare li muri cazuti della citade. Della Grecia et delle parte de Oriente conscripse fameglie zingue milia, alle quale fece far comandamento sotto pena della testa che per tutto Septembrio dovesse venir ad habitar in Constantinopoli sotto el governo de Soleiman suo schiavo. El tempio grande de Sancta Sophia fece Moschea al suo pseudo - propheta Mahometh. Li altri tempi rimaseno expilati et deserti. Expedite queste cose, el tyranno victorioso uscì della cità ali XVIII de Zugno, menando con seco tutte le generose matrone et le sue figliole a cavallo et in carrette. La mogliera de Meghaduca morì in la strada, appresso una villa chiamata Messini, dove la hanno sepellita, femina misericordiosa et di poveri molto compassionevole, casta, astinente et paziente de tutte le perturbatione de l'anima et del corpo. Intrato in Andri-nopoli con grande triumpho, li principi Christiani da lonsi

et da presso al suo imperio vennero ad salutarlo , gratulandose a lui della havuta victoria. Ma pensamo con qual core, con chè bocca et con chè labri. Con la mente simulata prestavano obbedientia, et con molti presenti et molti doni, non per amore, ma per forza et per paura. El tyranno victorioso stava colla cervice alta et superba. Li principi vero Christiani stavano pavidì et tremanti, spectando la sua vicenna. Respose adunque primeramente al'ambaxador de Servia che ogni anno dezesse al duchato de Musulmani numismata XII milia. Li dispoti de Peloponeso X milia ogni anno, et che vegnano con doni ad inclinar alla sua signoria. Li signori de Chio pagheno VI milia numismata ogni anno. El signor de Mitilino III milia numismata ogni anno. Quelli de Trapesonda, et tutti che habitano apresso el mar Pontico, vengano ogni anno con doni a dar obbedientia et a dar el tributo al primo de Augusto. Essendo venuti li ambaxiatori del dispoto della Servia, et habiando dato li tributi quanti doveano dare, per commissione del dispote Giorgio

315 feceno grande elimosine in Andricopoli, franchando dala servitù monache religiose zovene et vechie fine a cento, et li più honorati della casa di Paleologi. Onde grandé frequentia de schiavi corriva in Servia al signor dispoto et alla dispotessa, li quali dispensarono molto havere recaptando li miseri schiavi dalla obscura servitù di barbari. Intraudo l'autunno del anno di 6962, et havendo hieinato tutto l'inverno in casa, conmenzando la primavera deliberò romper guerra al dispote Giorgi et sottomettere tutta la Servia al suo ducato. El dispoto, el quale era vecchio, assueto più volte esser battuto dal tyranno, come avanti havemo narreto, dapo la presa de Constantinopoli ogni zorno spectava questa amara novella per la insatiabile avaritia del dracone. Onde tolse la occasione el tyranno? mandò uno di soi fideli servi al dispoto, dicendoli: la terra che tu signoreze, non è tua, et la Servia non è cosa paterna, ma è de Lazaro figliol de Stefano; adunque toccha a me. Sichè va fora presto di mei lochi. Ben ti posso dare una parte della terra de tuo patre Vulcho et la città de Sophia. Habiando imposto questa imbasciata al nuntio che facesse, et appresso li comandasse che in termine de XXV zorni se trovasse alla sua presentia

316 ad render la risposta (altramente tagliaria la sua testa et el corpo buttaria a manzare alle fiere), l'ambaxador intrato in la Servia intese ch'el dispoto demorava in l'altra banda del Histro. Et li baroni della Servia tenentulo in parole et dicenti: anch'oi venne; domane zognerà. et in questo spatio mettevano li castelli in ordine, et ogni cosa necessaria alla guerra apparecchiava. El nuntio adunque vedendo ch'el fo

ingannato, hebbe non piccola paura per el termine dato dal ducha, et perchè era demorato più de zorni XXX. El tyranno adunque pieno de ira, uscito de Andrinopoli con tutto'l suo exercito, andò a Philipopuli, dove poco demorando arivò el suo nuntio che havea mandato al dispoto de Servia. El quale li notificò come el dispote era fugito in Hungaria, et che lui fo retenuto dalli soi baroni. et nondimeno havea nuntiato al ducha el suo dimorare et li apparecchiamenti che facevano li Servi e'l fuzir del dispoto. alditte queste cose, el ducha liberò el servo dalla morte che per la sua dimora li havca terminato dare. Li Hungari, che in quel tempo haveano passato el Danubio, et vastando molto paese se scontrò collo exercito Turchesco, et venuti li doi exerciti ale mani, li Hungari forono superiori; onde con la victoria et con la preda tornaro ad Istro. El tyranno portendo da Philipopuli, andò in Sophia, et li lassò lu exercito con li messazi et multitudine de li vecchi. Esso veramente con li zovani da piè fino a XX milia intrò in la Servia. non trovò alcuno che li venisse contra, perchè el dispoto molti zorni avanti era passato in Hungaria con tutti li soi baroni et fameglie, et fornendo li castelli d'ogni munitione³¹⁷ li comandò che stesseno dentro senza paura; che in poco tempo tornaria con grande potentia. El tyranno intrato fine a Smedrovo per la grande volontà che havea de guastar quel loco, perchè era insù la riva del fiume, et deva impediva el passo a quelli che intrava in Hungaria; et non podendo offendere el castello, se levò, et tornando combatù uno delli altri castelli. Et non volendo renderse, li homini delle ville circumvicine se redusseno con le sue famiglie ad una centa fora del castello, intro la qual centa salvi se tenivano, ancorchè non fosse tanto forte quanto era el castello. Ma el barbaro speriuo con sacramento li prese, et per schiavi tutti li menò in Sophia, onde partito con la preda tornò in Andrinopoli. Partendo adunque la preda con quelli che con lui havea meritato, donando a quelli la mità, l'altra mità retenne per se. La sua mità, che fo homini con le sue mogliere circa quaranta milia, mandò ad habitar le ville che iaceno intorno a Constantinopoli. Dapoi partendose el ducha da Andrinopoli andò ad Constantinopoli, perchè essendo in Philipopuli comandò che fossino redificati li muri caduti della città. Trovoli adunque bene instaurati, come se dovea. Venuto in la città fece mesurar la terra, et in mezo la città fece circumdar et fabricar una cortina de muro in cerchio, prendendo tanto spatio quanto cape octo stadia, et dentro fece fabricare palatii, et cohoprire de³¹⁸ lame de piombo, le quale forono tolte dali monasterii, per-

chè erano rimasi deserti. Nel monasterio de Pandocratora habitavano conciacorami, nel monasterio de Mangani stavano Turchi Caloiri, perchè le altre chiese et monasterii habitavano Turchi con le sue mogliere et figlioli. Queste cose, le quale io ho scripto dopo la presa de Constantinopoli, non le ho scripto per far croniche et per narrare le victorie, andrie et valentigie del'impio tyranno et perditore della nostra generatione et inimico inamicabile del nome Christiano. Ma quel che me ha inducto ad scrivere li facti de questa zente barbara et adultera, senza leze et senza fede, quì de sotto narrarò. Questa casa de Ottomani tanto exacrabile et nephanda non haveria havuto mai podere sopra lo imperio di Romei, se dal superno dio non li fosse stato concesso per panitione delli nostri peccati. Ma ecco che la sententia de dio adempita, l'imperio de Groci è mancato, la potentia de questa zente inimica de dio non deve più durare. essendo io anchora zovene imparai da alcuni vecchi sancti, per le loro virtù molto honorati, che la tyrannia delli Ottomanide havia a finire dapoì che l'imperio di Paleologi serà mancato, perchè quasi ad un tempo incominzarono Michael Paleologo per iniuria ad imperare, et Ottomano a poco tempo poi a corsezar le terre del'imperio. Et così per dispositione divina haveano a finire li Paleologi in prima l'imperio et da poi li Ottomanide la tirania. Perchè Michael Paleologo con consiglio delli generosi habiando descacciato dal'imperio et executed Ioanni Lascari, figliolo de Theodoro Lascari imperadore; el quale con mille sollempni sacramenti haveano promesso mantenerlo nello imperio paterno, la conscientia de tanti speriuarii et de tante millara de exacratione et inmale-dictione stipulate sopra la sua testa, heredi soi et descendenti, li bruxava l'anima e'l core, pensando che la divina iustitia non permetteria che li soi heredi succedesseno in lo imperio, el quale lui havea robbato, se non restituiva a chi l'havea tolto. Et essendo in questi amarissimi penzieri, se consigliò con aruspici et vaticinatori, li quali aruspicando per vaticinio obscuro li derono questa resposta. Quante lettere sono in le dictione che non significano, *i. e.* non sono significative, tanti imperatori signorezarano della tua semenza. Quando le lettere mancarano, l'imperio da la città et dalla tua generatione serrà tolto. Noi adunque che semo zoveni pervenuti al'ultimo anno de l'imperio, ripensando le horrible minaccie del signor dio sopra la generatione nostra, nel sonno fantastichemo spectando la nostra redemptione, et con ardentissimo desyderio deprecemo la bontà de dio, dapoì che con iustitia ha battuto noi, con la sua misericordia medicando ne resane.

Retornamo hormai al resto della historia. Nel secundo anno ch'el ducha fo facto signor de Constantinopoli, che fo dal principio del mundo nel 6933, essendo in Andrinopoli, vennero fereri da Rodo per inclinare al ducha, portando molti ricchi doni. Domandarono, come amici et boni vicini, podesseno conversare et mercantare in le parte de Caria et de Lycia, et de quelle parte podesseno venire a Rhodo securamente li mercatanti a far le sue mercatantie et mantener amicitia et pace con pacti et promissione sacramentali. El tyranno domandò tributo. Li ambaxadori resposero a ³²⁰ questa domanda lor non poder dar risposta. Li messagii del ducha disseno alli ambaxadori: se non darete tributo, non haverete pace dal ducha, perchè costui è signore de tutte le insule del'Egeo pelago. Chio, Limni, Lesbo et tutte laltre insule hanno dato obbedientia, et così fozate anchor voi. Se no, haverete grande guerra da noi. El signor destruerà la insula et li lochi circumstanti. Li ambaxadori risposero: venga con esso noi uno di servi del ducha, et dica de questa cosa al gran magistro. Et se lui vorà, potrà dar tributo et altro che zove alla città. Noi veramente sopra questo no podemo dar altra risposta. Piacquero le parole al ducha. Remandò li ambaxadori, et con essi mandò uno di soi servi famosi. Venuti a Rhodo, el gran maistro, aldite le parole et la conclusiva domanda del ducha, respose al servo: questa terra non è mia, ma io sono ad obbedientia del papa, come tu al tuo signore. El papa m'ha comandato ch'io non daga tributo a nissuno, et non solamente nol daga al tuo signor, el quale è de altra leze, ma a nissuno imperadore della propria fede. Dico adunque che se vole esser amicho, et che mande ambaxadori ogni anno ale mie spese, salutandolo come vicino et grande ducha, ³²¹ ben se fera. Se non, faccia quello che po. Con questa altiera resposta licentiò lu schiavo. Aldito el tyranno le parole superbe del gran maistro, irato subito fece far cride et publicar la guerra con Rhodi, et che ad cadauno fosse licito andar alla vastatione della insula de Rhodi et danni de Rhodiani. Li Turchi che habitano in Caria armarono fuste et barche fine a XXX, et passati insù l'insula, come pirati, hanno corzeato et preso anime fine ad 40. et similmente in la insula de Coa. Venendo la primavera ordenò grande armata, galie grosse 25, fuste 50, barche più de 100. in tutto fo numerate fine ad 180 vele. Del meze de Zugno vennero ad Mitilino. Amiraglio dell'armata fo Camusa, pincerna del patre del ducha. Approximandose ala terra non intrò in porto, ma girando da altra banda sorse con tutta l'armata. El signor de Metelino mandò me scriptor de que-

sta historia a Camusa capitaneo della armata con doni et presenti secondo la usanza de signori, perchè Camusa era homo de bona conscientia et capitaneo generale de tutta l'armata et governorator de tutto Chieroniso. Le cose presentate forono octo veste de velluto, sei milia monete d'arzen-
 322 to, XX bovi, L pecore, biscotto et pan fresco molte modia, formagi più de mille libre, frutte de quella stazone grande quantità. Et de simile cose fo facti presenti ali soi compagni secondo le sue dignitate. Demorato doi zorni ali Amati (che el loco cosi se chiama) fece vela et venne in Chio. Et similmente stallando al altra banda del porto, quelli de Chio non li usò quelle realità et accogliense che li havea usato el principio de Lesbo, perchè poco tempo avanti li Chii forono desprezati dal tyranno per caxon de aspri 40 milia de arzeno, li quali diceva dover haveve Francesco Drappiero, uno di mercatanti de Galata, per pretio de alumi de rocha, el qual Francesco fo in armata. El tyranno havea comandato al Camusa che notificasse ali Chii che, se non pagava el debito a Francesco Drappiero, desfaria la sua insula. Levandose l'armata passò al'altra banda, et buttò l'ancora appresso'l tempio de sancto Isidoro martiro. Li Chii alhora mandarono alcuni ad salutar Camusa; ali quali Camusa presentò el comandamento del suo signor. Et havendolo lecto, Chii resposeno: noi non dovemo nè volemo dar a Francesco alcuna cosa, et fa come tu voli. Alhora Camusa mise fora Turchi, li quali feceno alcune prede particolare
 323 per le vigne et orti circumvicini. Alla città et alli borghi non ardivano accostarse, perchè la città era ben munita et li borghi pieni de zovani 'taliani et Navaroli de più de XX nave de Zenuese, le quale in quella volta se trovavano in quel porto; et tutti erano zoveni pronti alla ira et apparecchiati alle arme. vedendo adunque Camusa che non podiva offendere la città, mandò alli signori Maonesi, che li mandasse uno o doi di soi cittadini a far raxone con Francesco in una delle galie, promettendoli la fede per lor assicuratione. Forono mandati doi delli principi della città, uno vecchio chiamato Quiricho Iustiniano, et l'altro zovene delli honorati, et vegnando per venir al'armata, per la via comenzarono raxonando a titubare, dicendo: Se'l Turcho se mutarà de voglia et non vorà servarne la fede et menarne via con le galie, chi li potrà contrastare o torli poi el pegno, quando lo haverà facto? in questi pensieri raxonando, erano zà arrivati poco lontani dalla armata, tanta paura intrò in li animi loro, che voltando le breglie, et strinzendo li cavalli, cominzarono a correre verso Asia, quando molti Turchi, li quali erano andati ad robare in li orti et in le vigne, li

uscire dalla contraria parte, et preseno quelli et menoli alla 324 galia del capitaneo. El quale subito ricevuti che li hebbe in la galia, fece levar le ancore et spandere le vele, et navigava verso Rhodi. Essendo venuti appresso la città, vedde molte et grosse nave in porto, tutte alla vela apparecchiate, et la città piena de homini, armata et preparata ad sostenere et contrastare ad ogni potente armata. Subbito voltate le prore, comenzò solcare el mare verso la insola Choa; dove arivati mise le gente in terra. Trovando lu castello abbandonato, et robbate le robbe che potevano portare, preseno alcuni poveri huomini vecchi, et vecchie, i quali erano rimasi. Et domandati dove era el popolo de quel castello, resposeno che se era transferito ad Rachia, altro castello della insula più forte. Passando adunque l'armata in Rachia, li Turchi usciti in terra poseno li paviglioni intorno el castello, Camusa richiedendo quelli che erano dentro che se rendesse alui, promettendo con sacramento non robbarli nè farli schiavi. Li frati che erano nel castello, non volgiendo darli altra risposta, trazevano le balestre et schiopetti, et cacciavali lontan dalle mura a quanto le saette tiravano. Alhora Camusa accostandose al castello con l'armata, piantando li bastoni, et ogni altra artegliaria battagliesca exercitando, XXII zorni combatù el castello senza alcuno guadagno. Lassando adunque molti Turchi, parte morti in la battaglia et parte per la fluitione del corpo, esso con la sua armata navigava verso Asio. Et razonando per camino con Quirico, convenne-325 al duxa in Andrinopoli, de li quali l'uno sia Quirico, et exposita tutta la causa, quello ch'el duxa dirà, sia dalle parte confermato. Venuti adunque in Chio, Quirico e'l compagno forono licentati. Et havendo li principi de Chio acceptato el convegno che Quirico havea facto con Camusa, intervenne ancora un altro casu più sinistro a quelli de Chio con Camusa. usciti li Turchi delle galie, et essendose inbriacati cominzarono ad assonarse et inziare Christiani. Uno Turco montato sopra'l tecto d'una chiesa cominsò a buttar zoso li coppi farne polvere. Uno taliano, che se trovò in quel loco, non sostenendo tanto dispregio et vilipendio, cominzò a battere el Turcho. Altri Turchi corseno ad aiutar quello. Et Christiani da l'altra parte, Greci et Latini, corseno contra li Turchi. Comenzata la rixa con arme et con fusti, li Turchi scamparono correndo ad una fusta più arrente, la quale era de Camusa, non lassando Camusa uscire alcun Turcho delle galie, anzi a quelli che voliva uscir menacciando la forcha. Quelli della fusta scampando, alcuni in mare, alcuni montando in fusta; et Christiani correndoli derieto et battandoli fine che accostarono

alla fusta. Et zà tutti Christiani et Turchi hanno pesato in
 326 una banda della fusta, tanto che la hanno facto rebaltare
 et reversare con la carina insù. Et tutti quanti li Turchi,
 che erano et che non erano in colpa, se annegarono. El
 patron della fusta fo uno schiavo molto caro de Camusa, el
 quale del caso sinistro hebbe grandissima displicentia, et si-
 milmente li principi de Chio. Ma la bona discretione del
 capitano di Turchi et la festina reperatione delli principi del-
 la città fece cessare la ira et tumulti popolari. Nondimeno
 pagarono el valore della fusta et del schiavo e'l duplo delle
 cose perdute, et facto loro amico et benivolo Camusa, in
 pace lu licentiarono. Venendo ad Metelino, el ducha de
 Lesbo el chiamò, ch'el volesse con l'armata intrare in por-
 to. El quale intrato, io scriptor de questa hystoria per
 nome del ducha con grande honore acceptai, et de varii et
 deli castissimi cibi li apparecchiài la cena, et seco in galia pre-
 gato con lui cenai per compagnia della sua signoria. la ma-
 tina sequente levatose dal porto navigò verso Galipoli. Era
 stato fora con l'armata mesi doi, partito da Galipoli Camusa
 andò in Andrinopoli. Venendo alla presentia del ducha, el
 ducha el guardò con turbato volto per esser stato in la im-
 presa ad lui data infortunato. Et iniuriandolo disse: se
 non guardasse allo amore che mio padre nutricava inverso
 di te, io te haveria facto scortecare. Et così dicendo el
 cacciò dal suo conspecto. Dapo alcuni zorni havendo inteso
 l'affondar della fusta et la submersione di Turchi, et che li
 Chii haveano alzato le mane contra i Turchi et amazone
 alcuni, chiamò Camusa et con irata faccia el domandò, di-
 cendo: O Camusa, dove è la fusta che fo submersa dalli
 327 Chii? Camusa respondendo disse: submersa et in mare. El
 ducha disse: in pelago. Camusas vero disse: non, signor, in
 pelago, ma in porto. Da chi? dai Latini, perchè non vo-
 gliante mi li Turchi uscirono et inbriachati cominzarono a
 divellere le porte et le soffite delle chiesie. I Latini veden-
 do questo se interponivano. Et quelli più se asforzavano
 ad guastare le sue chiesie. El populo adunque irato li cac-
 ciò. et quelli scampando tumultuosamente et senza ordine in-
 trarono in la fusta, et facendola andare alla banda, el mar
 li entrò. et non possando passare ad l'altra banda per la im-
 briacheza, la fusta fo submersa, et loro tutti se anegarono.
 El tyranno alhora disse: perchè non me hai exposto questo
 caso? - Camusa respose: non te. ho voluto far haver melin-
 conia, per ch'el danno fo mio. li schiavi anegati era mei, la
 fusta et li correri erano mei. Che cosa, disse el ducha, era
 a tè a dire: signor, fo submersi parte de Turchi. Et tutti era-
 no degni de morire, et con iustitia perirono. Alhora Camu-

sa cessò dalle risposte. El tyranno publicò guerra contra Chio. Francesco, che se trovava presente, fo domandato dal ducha, dove sono li 40 milia aspri, o Francesco? perchè quelli dovea dar al tyranno. Non respondente Francesco, quello disse: va, et si da mò in avanti libero del debito, perchè io domandarò el duplo alli Chii. Francesco baciò la man del tyranno et rezevette la carità della remissione. Camusa fo cacciato da Galipoli et mandato in Pamphilia della Natolia. In questo anno, el qual fo ali 6933, morì el ducha de l'insula de Lesbo, Dorino Cataluso. Et al primo de Augusto mi fui mandato dal ducha zovane, Domenico Cataluso, in Andrinopoli a dar el tributo consueto, tria milia numismata per l'insula de Lesbo, et doi milia trecento vinti cinque per l'insula de Stalimino. Et data la obbedientia al ducha Mechemeth secundo la usanza, e'l tributo in man del visiride, me domandò el visiride come stava el duca de Metelino. io respondi che stava bene et salutava la sua signoria. Quello disse: io domando del ducha vecchio. Et io a quello dixi: sono ancor zorni XL ch'el ducha vecchio morì, et sono bene anni sei che renuntid el ducato al suo figliolo, el quale è stato da poi doi volte alla città portando iocunde salutazione al gran signore. Quello vero disse: lassa andar le cose passate. Non è da esser chiamato ducha de Lesbo, se non venne ad tor el duchato dal ducha altissimo. Vatene adunque, et vieni con quello. Et se serà altramente, lui sentirà quel che li sequirà. Et tornato a Mitilino, el ducha con alcuni generosi Romei et Latini, et io con loro in compagnia, alla speranza de dio passassimo in Chironiso, et dellì andassimo in Andrinopoli. El ducha in quel tempo andava fuzendo de loco in loco per la peste la quale era generale per tutta Tracia. Et noi sequitando per molte terre et paesi diversi, finalmente zonzessimo in una villa di Bulgari chiamata Hislatin, dove era el tyranno col suo exercito. Et presentati noi molti doni ali messagii Maumet Baxia et Achomet Baxia, el ducha de Metelino baxid la man del tyranno et uscì fora. pochi zorni dapoi venne alcuni servi del signor, li quali notificaro al ducha ch'el gran signor vole la insula de Metelino per lui, et che lui galila debia donar. El ducha de Lesbo non possando contradire, galila donò. Depo questo venne altro comandamento, che voleva adoppiare li tributi. Lu ducha agrevandose disse che tutta Lesbo è sua et in sua potestà de far come li piace. Ma quel che domanda, è più de quello che la sua possibilità potria dare. ♣ Et prego voi, signori mei, che me date aiuto. Alhora i messagii hanno pregato el tyranno, et foli azonto mille numismata de più, che sono ducati X milia

al'anno. et prima pagava tria milia numismata. accessuti mille summavano ducati quaranta milia ogni anno. Alhora fo vestito el ducha de Lesbo de vesta d'oro et noi de vesta de velluto. Et facta la scriptura con sacramento, togliessimo conbiato. in spatio de zorni XIII zouzessimo alla insula de

331 Lesbo, ringratiando l'altissimo dio che ne havea deliberato de mane del demonio. Havea el tyranno facto apparecchiare una armata de XX galie et fuste X, de la quale fece capitaneo Zenusi, zovane bello, assueto al mare et Latino, de natione Hispano, homo molto valoroso. era anche capitaneo de Galipoli et grande comestabile della armata. Partito dal Hellesponto, navigando con l'armata contra Asio, venne a Troia. onde partendo colle vele piene, li scontrò buora spirante con tanto rabiosa boccha, che per forza li marenari convennero cambiar camino; et da tanta fortuna forono combatuti che de vinti fuste et galie zingue ne absorse el mare, et doi rompettono in li vicini liti. El gran comestabile Genusi, probo in mare et assueto a simile precelle, solcando el piellago tra le horrible onde colla secunda del vento et col governo del temone, scorse et passò l'insula de Chio dalla parte de Ponente. et passando le insule Cielade el dì et la nocte con fortuna, la matina sequente in bonaccia se presentarono a Chio dalla parte de Eoa; recognosciendo la insula renderono gratie a dio et al suo propheta Machometh. O profundità delli iudicii de dio, come non fo submersa quella

332 galia exacrabile in tanta fortuna de mare. Ma fo salvato el discipulo del tyranno per li nostri peccati. Genusi con la sua sola galia tenendo la via del piellago se seperò dalle altre, et salvosse alla insula de Chio. el resto fo salvato nel porto de Metelino. Et domandato del suo capitaneo, intendendo che non fo visto in quelle acque, pensarono ch'el fosse perito in mare. vegnando la sera s'ebbe vista de una fusta che veniva da Metelino, mandata dal fratel del ducha in Asio ad spiare se dalle parte Esperie fossino venute nave Catalane de corsari, et questo per darne avviso alli soi vicini subditi de Turchi, perchè questa angaria et servitù fo da principio imposta ai Lesbi. Non dagando avviso ai finitimi del venir di corsari, ogni danno che recevesseno li finitimi conveniva pagar li Lesbi. Li finitimi veramente forono dal fiume Pergameo in fine alla città Asu dicta Macramion. Essendo intrata una fusta nel porto de Mitilino, poco dapoi fo vista un'altra che havea le vele larghe et rossie. Onde le galie Turchesche se alegrarono, recognosciuto alle vele la galia del suo capitaneo. intrata adunque in porto, ficcò el suo paviglione in terra per dar riposo ai corpi fa-

333 ticati et strachi per la grande fortuna. Nicolò Cataluso, fra-

tello del ducha, descendendo dal castello venne al paviglione, et con multa benignità et cortesia acceptò el capitaneo, et sentato poco spatio Nicolò Cataluso se partì. El discipulo del demonio partito Nicolò, excogitò una malizia da robare el povero ducha de Lesbo, dicendo come la fusta la quale io cacciava fin quà, con tutte le cose che erano dentro, è mia. Era dentro in la fusta una donna de uno delli principi de Chio, la quale con se molte pretiose zoie, oro et arzento de gran valore. Adunque se noi sete amici del mio signore, date quella ad mi. altramente in questa hora scrivo queste cose al grande admira. Quelli vero resposeno: non savemo quello che tu dici, perchè per altre nostre necessità el navilio fo mandato da noi ad Asio. Ma la nobile donna che tu dici, è venuta quì, perchè e socera del signore. Et quando el signor fece la sua partenza de quì, mandò a chiamar questa sua socera che venisse ad star quì in compagnia con madona sua figliola. Et certe questa fo la verità. Ma el corsaro capitaneo, mostrando non credere queste cose, scripse al signor quel che volea. partito poi del porto andò alle Fochie nove così chiamate, mandato avanti uno nuntio al podestà et zentili homini della città, che uscisseno fora per esser con seco al parlamento. Ma quelli avanti ch'el nuntio azonesse, erano venuti per honorare el capitaneo. Nel primo congresso el capitaneo mostrò à quelli 334 el comandamento del tyranno. El comandamento era de questa substantia, che se no darano de volontà la terra e'l castello, che li debia menar tutti ligati et desfar la città. Quelli della terra senza altra risposta li tradeteno la terra, et lassarono intrar li Turchi a suo volere; li quali intrati robbarono tutte le mercantie di mercatanti Zenuesi, che in quella terra si trovarono, et li cittadini con le sue fameglie tutti presi menò in galia. Et lui demorato li zorni XV, costituì uno di Turchi governor della terra, et ali XV de Novembrio partì con tutte le galie nel 1464. Zonte le galie a Galipoli, el capitaneo intese ch'el signor se trovava a Constantinopoli; onde subito con la preda et li prexoni se ne andò a Constantinopoli. el signor inteso che li captivi delle Fochie sono Zenuesi, comandò che tutti fossino venduti; la qual cosa incontinentemente fo facta. In questo tempo el signor de Lesbo tornò a Metelino. Et intesa dal fratello la vania del gran comestabile, che domandava la sua socera come una delle nobile de Chio, dubitando de quel che l'intravenne, mandò me ad demostrar questa inventiva malitioza. Et zonto in Constantinopoli, et essendo con Zenusi avanti li visiridi, et dicendo tutta la verità con iuramento, non fui creduto; et Zenusi dicendo tutta la bu-

sia con iuramento fo creduto, et io condemnato. Comandò adunque el tyranno ch'io elizesse uno de doi mali, o veramente pagasse X milia ducati, o veramente prendesse la guerra. Et io contradicendo a tanta iniustitia non possetti nè revoocare nè mitigare la sententia. Ma subito el tyranno mandò uno di soi servi con certi secreti comandamenti alle Fochie vecchie, le quale erano del ducha de Lesbo. Partendo adunque el ducha Mechemeth da Constantinopoli ali 24 de zener 6964, venne ad Eno, et presa la terra, tolti li figlioli et le figliole tornò in Adrianu. El signor de Eno, quando fo presa la terra, era in la insula de Samotrachi. Cominzando la primavera, el ducha comandò se apparecchiase una grande armata contra Chio. Ma li Chii, che mal volentiera toglievano el partito della guerra, mandarono legati al tyranno, li quali con molte fatiche et stente conciaron la cosa a pagar XXXX milia duchati per la fusta et li Turchi che con essa forono submersi, et così le cose quiete rimaseno. Li cittadini de Limno habiando mala mente contra el suo signor Nicolò Cataluso, ascosamente mandarono alcuni zentili homini al tyranno ad domandare uno di soi servi per governor della insula. El tyranno ascoltando el nuntio con aliegro core, nuntio ad Esimael ennucho, governator allora de Galipoli (perchè Zenusi era sta desmesso et fo mandato prefecto in la provintia de Caria) che andasse in Limno con galie *numero sufficiente* ad tradere la insula ad Camusa suo schiavo et governor quella con institia. Agitandose queste cose da Ismael, el ducha de Lesbo mandò una sua galia et una nave con homini cento sotto Zuan Fontana et Spineta Columbato, ali quali commise che, se trovava i Limnei pentiti de quel che haveano facto, li guardasse con lieto volto, et con dexterità et con dolcezza li trattasse per modo che la insula torne al signor de Lesbo. ma quelli non hanno servato l'ordine dato, anzi hanno combattuto. I Limnei fine a cinquecento a cavallo uscirono fora, et hanno venco et superato li adversarii. Alcuni forono amazzati, alcuni scampano in mare se annegaro. Circa XL forono presi. Quelli i quali erano rimasi in nave et in galia, pigliarono Nicolò Cataluso, fradello del signor, el qual se trovava in Paleo Castro et con pocho honor tornarò in Lesbo. A trè zorni dapoì ecco Ismael arivare ad Lymno, menando Camusa, novo governatore. Et laudati i Limnei della probità che haveano usato, et tolti i Lesbii captivi. tornò ad Galipoli del meze de Mazo del 6964, onde nuntio al tyranno el successo delle cose facte. Et bench'el tyranno fosse multo acceso de ira contra'l signor de Lesbo, nientedimeno non fece alcuna demonstratione per esser multo occupato

in la expeditione et grande apparecchiamento che havea apparecchiato contra Belgrado. Andato adunque con tutta la sua potentia et artiglieria ad Belgrado, et spianate le mure con le grosse bombarde, habiando anchora LX galie nel fiume d'Istro, et combatuta la terra tanto asperamente che li Turchi zà erano intrati dentro et cominzavano a robbare, quando Iaucho grande vaivoda, del quale avanti havemo parlato, che in quel zorno havea passato el fiume, intrò in la città tagliando et amazando di Turchi quanti ne trovava. et morti et cacciati quanti Turchi erano intrati in la città, esso colla sua grande et valorosa compagnia de stratioti ussè della città, perseguitando et tagliando li Turchi, tra li quali fo ferito el ducha Mechemeth. Et foron tolte le bombarde et tutte le munitione bellice; et li navilii tutti che si trovarono nel fiume di Turchi, forono bruxati. El tyranno con grande vergogna tornò in Andrinopoli, consolando li subditi che l'anno sequente con mazor apparatu voleva tornar ad expugnar Belgrado. Tornato el tyranno dal conflictio de Belgrado, del mese de Augusto fui mandato a pagar el tributo dal principio de Lesbo consueto, et rechiedere li XL homini de Lesbo de la nave et galia, li quali forono presi a Lymno, come avanti havemo narrato. El tributo fo ricevuto, ma li homini XL non forono renduti. anzi comandò el tyranno che a tutti fosse tagliata la testa; li quali erano in prexon in Andrinopoli. Et menati al loco dove deviano esser decapitati, el tyranno pentito comandò che fosseno venduti. Et forono comprati ducati mille. Ali 6965 venne³³⁸ da Roma X galie; de le quale fo legato et capitaneo el patriarcha d'Aquileia, mandato da papa Calisto in auxilio delle insule vicine alli lochi de Turchi, Rhodo, Chio, Lesbo, Lymno, Embro, Thaso et Samotrasi. Queste galie arivarono a Rodo per esser la cita et la insula subiecta al papa, et la qual mai non volse dar tributo al Turcho nè ad altro signor. Da Rhodo partendo vennero in Chio. Comandarli li Chii dal legato che non pagasseno tributto al Turcho, et più presto decernesseno la guerra che farse tributarii dell' impii. Ma li Chii, che haveano provata la ira del potente et iniusto tyranno, et considerando ch'el patriarcha con le sue galie nel tempo da venire tornaria in Italia, come fece, deliberarono continuare el tributo al Turcho. Et simile feceno i Lesbii. El patriarcha azonendo alle sue altre trenta galie piratrice de Catalani, prese l'insula de Limno, l'insula de Samotrasi et de Taso. Et posti ad cadauna de queste insule li soi governatori colle munitione che se dovea, esso tornò a Rhodo. Havendo inteso el tyranno la preda delle insule, imponendo tutta la colpa al signor de Lesbo fece

grande armata contra lui, et con exercito da terra mandò Hismael capitaneo allo assedio de Mitilino. Et operate la grande bombarde, et date molte bataglie, operando scale, testudine et altri instrumenti bataglieschi, non podendo acquistare alcuna cosa, perduti molti di soi che rimaseno morti, 339 tornaro a casa con danno et con vergogna. In quello anno, che fo del 6966, mandò alli dispoti de Peloponeso uno suo servo nominato Dialambano; el quale così expose per nome del tyranno. Voi de vostra volontà ve sete convenuti con mi darne ogni anno tributo de ducati dece milia. hora vedo che non me osservete li patti, anzi me disprezate. Eligate adunque delle doi cose la migliore, o pagate el debito, et haverete pace con mi: o veramente partitevene presto de lì, lassando i lochi alla mia signoria. Doveano dare tributo da trè anni passati. In questo tempo vennero ambaxiatori da Comani, signore delle parte de Armenia che vicina con i Colchi et Usuncasan, domandandoli alcune cose de non grande valore, ma de raxon de tributo de più de anni LX passati, quale li dovia dar ogni anno, zoè mille Sagismata per li soi cavalli, *id est copertoria*, et mille tagistiria, *id est* mille para de sporoni, et mille chiefaledesmia, *id est* taistra seu sacchetti da ligar ale teste de cavalli ad darli a manzar la biada. Et per questo chiaramente se intende questa generation de Ottomanide esser descesa de Armenia de servile et abiecta conditione. El ducha Mechemeth alli ambaxadori in questo modo respose: andate in pace. Io portarò queste cose con mi l'anno sequente, et pagarò el debito. In quello anno el ducha havea cominzato edificare la città verso Crisapili, *id est* la porta aurea. Edificava el castello, lo quale Ioanni vecchio imperador vogliando edificar, Piasith avo del tyranno 340 le impedì. Intrando la primavera, et havendo congregato le sue potentie, corse in Peloponeso. Nel primo ingresso prese Corynto senza bataglia. Intendendo li dispoti la venuta del tyranno in la Morea, el dispoto Tomaso fugette in Italia ad Roma, el dispoto Dimitrio se diede de sua volontà et ricomandose al tyranno. Havendo adunque acquistato tutto'l Peloponeso, et havendo sottomesso tutti li duci et tutti li principi senza bataglia et senza contrasto, esso tornò in Andrinopoli, menando seco Dimitri con tutta la sua famiglia, menando ancora con esso tutti li nobili del suo palazzo, et li generosi et eccellenti de tutta la Achaia, la Attica, Lachedemonia et l'Archadia. Et tutti li capitanei et eccellenti delli Albanesi fece morire. De tutti li castelli del Peloponeso altro non rimase che Menovasia. Tulse de Peloponeso fameglie fine ad doi milia, le quale mandò in Constantinopoli ad habitare in le contrade le quale havea des-

facto. Ancora tolse putti doi milia, li quali conscripse in lu exercito da novo electo. La armata de fuste et galie fine ad cento octanta mandò in l'Arcipielago contra le insule Ciclade, de le quale nisuna podette acquistare. la sua persona con la sua corte in quel anno invernò tra Constantinopoli et Andrinopoli, et habiando comenzato ad fabricar nave grande et uno theatro in la citade, el qual se chiama vestiopratorion et in lingua persica besestano. Nel anno del 6969 fece armata de galie et fuste fine ad 200 et nave 10. E esso veramente in la primavera passando Hellesponto andò in Prusia de Bytinia, nisuna persona intendante el suo pensiero. Dirò cosa notabile. El suo nomodi da scalo, el quale era iudice de iudici, havendo grande baldeza col ducha per la domesticheza la quale havea con esso, et anche per la riverentia ch'el ducha li mostrava per esser suo penitentiero, essendo el ducha per partir have ardimento a dirli queste parole: *o domine*, con questa armata et questo exercito, che tu hai apparecchiato per mare et per terra, dove voli andare? Quello veramente mirando el suo penitentiero con ira, li respose et disse: Sappi che, se io sapesse che uno delli cavelli della mia barba sapesse el mio mistero, lu eveleria da le radice et buttarialo in foco. Tanto quello homo era iracondo et secreto. Hebbero paura per quello apparatu tutti li Vulachi che habitano allo Stomio, et Cafas, Trapesunda et Sinopi, et le insule de lu Egeo pelago, Rhodo et le insolette a lui subiecte, Chio et Lesbo, benchè li desseno tributo. Partito adunque el ducha da Bithinia andò in Angira de Galata, et havendo lui ficcati li soi paviglioni, el ducha de Sinopi li mandò suo figlivolo con ricchi doni. El quale inclinandose servilmente salutò el tyranno per nome de Ismael suo patre, et presentò li doni et prestò la obbedientia. El tyranno acceptando li doni comise al zovane dicendo: Di a tuo patre come io voglio Sinopi, et s'el me darà la sua voluntade, io de bono core li darò la provintia de Philipopuli: altramente a lui vengo presto. El zovane tornato ad Ismael suo patre, li referette tutte le parole del tyranno. Navigando l'armata arrivò ad Sinopi. El tyranno inteso el zonzer della armata, esso con lu exercito arrivò alla terra. Ismael non savendo altro che fare, uscì da Sinopi; humilmente inclinandose alla sua signoria si ricomanda. El tyranno acceptò quello con alegra faccia. comandò che fosse tolti tutti li soi thesori, cavalli, muli, camelli. Poichè hebbe ben fornito Sinopi delle munitione come se devea, et lassato ducha uno di soi servi, esso con lu exercito andò più dentro in le parte de l'Armenia. Uzon Cazian, ducha in li confini de Persia, non havente possanza ad resistere al

ducha Mechemeth, recorse alle montagne vicine. Passando per l'Armenia e'l famoso fiume de Fasidos, alcune delle citade de quella provintia sottomise, alcune inexpugnabile exccorrendo lassò. Et corsa l'Armenia, provintia sita tra'l monte Thauro e'l monte Caucaso, pervenne al altissimo monte Caucaso, el qual distermina la Scythia da la India. Et superate le asperime montagne Caucasie con grande fatigue,

343 fame et sete, alfin descese in Colchos. Approssimandose ad Trapesunda mandò al dire allo imperadore che decerna delle doi cose una la migliore: o che li trada lo imperio senza alcuna diminutione di thesori, oro, argento, rame, servi, serve et ogni altra cosa, o veramente perderà tutte queste cose, l'imperio, et ultimamente la vita. L'imperadore habendo intesa questa dura proposta, uscì con tutta la sua fameglia et inclinò al tyranno, perchè l'armata da mare partita da Sinopi molti zorni avanti era arrivata in Trapesunda, et ogni zorno combattendo non havea guadagnato alcuna cosa. Ma ronto el ducha con lu exercito terrestre, l'imperador non habiando forze da contrastare, se ricommandò al tyranno con la dona, con li figlioli et con l'imperio. Questo imperadore se chiamò David Comino, figliolo de Alexio Comino et fradello de Zuanni Comino, el quale imperò per avanti. fo mandato da Constantinopoli ad imperare in Trapesunda con li patrui et soi nepoti, et con molti delli principi et generosi del palazzo, et con le loro riccheze. Havendo adunque rezevuto ad sua obbedientia lo imperio et ordiate le cose de Trapesunda, el tyranno tornò alla sua sedia, habiando compito uno anno dal zorno della sua partita. nel anno de 6970 mandò ambarzadori al vaivoda de Vulachia, nuntiantoli che presto dovese venire ad inclinar ad la sua presentia et portar el tributo de ducati X milia, che li deve dar ogni anno, appresso menar con esso putti 500.

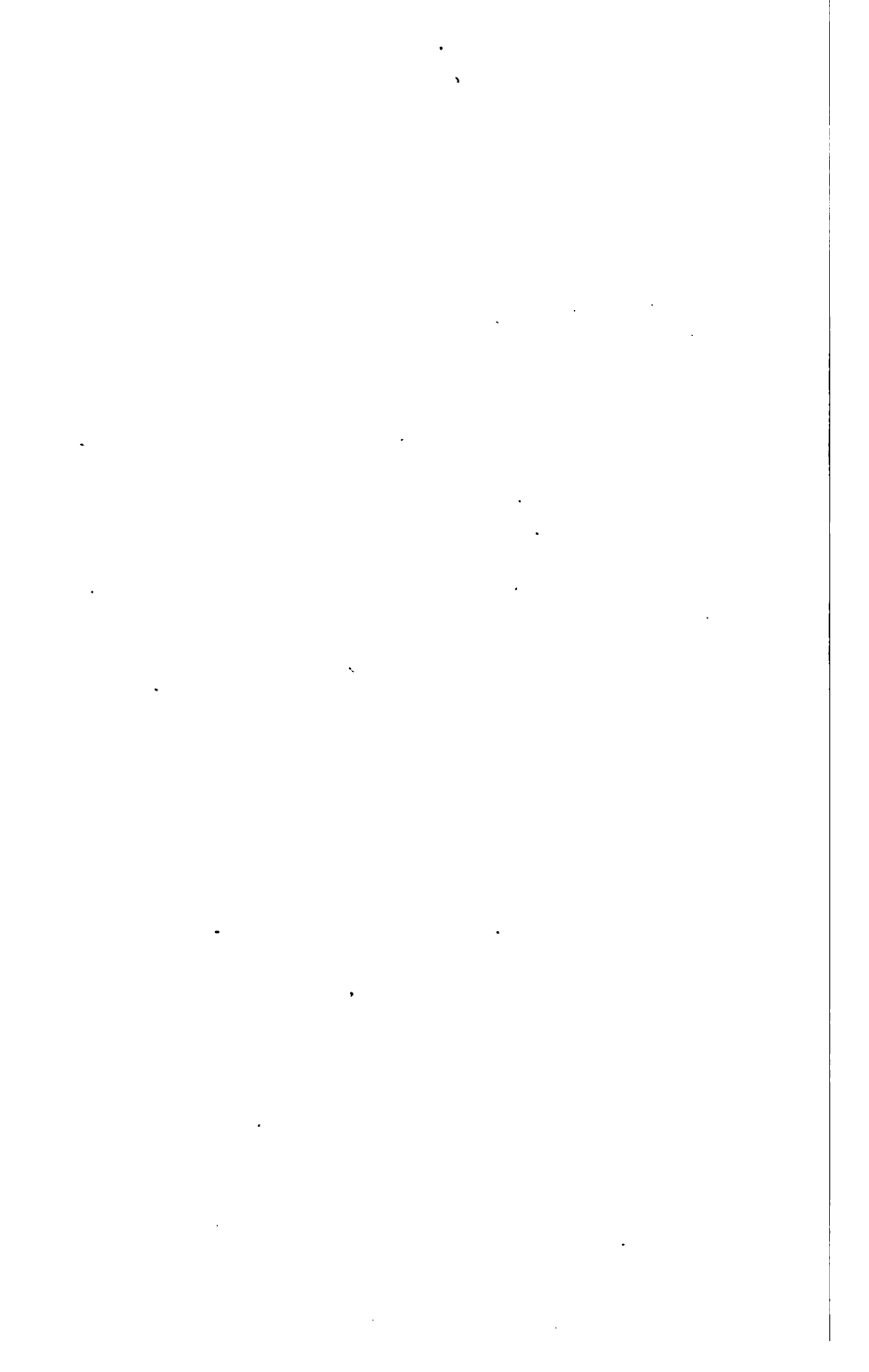
344 El vaivoda respose che li ducati ha da mandare, ma li putti non ha da dare; et andar presto alla sua presentia, molto mancho po fare. Queste parole referite feceno diventare el tyranno indomito et feroce. Et subito mandò uno di soi eccellenti con uno scriba delli honorati, che togliesseno li tributi, notificandoli che de le altre cose seco se consigliaria. Venuti adunque li mezzasi et notificate le cose dicte, el vaivoda primamente fiò al palò li mezzasi, et fece li morire de morte dolente et victuperosa. Dapoi passò con la sua possanza discorrendo le parte de Istria, et havendo presa molta zente tornò in Vulachia, et tutti quanti impalò. Camusa, uno delli eccellenti, vogliandose mostrar valente, passò in Vulachia con Turchi X milia. et scontrandoli el Vulacho, tutti li prese, parte vivi et parte morti in bataglia. Li

vivi tutti fece morir nel palo de morte penosa et crudele. Al Camusa anche simile morte fece sostenere. El tyranno, intese queste cose, acceso da grande ira fece congregare fine ad CL milia homini da arme. Et uscito da Andrinopoli, intrante la primavera, venne al Danubio et passò la riva. fece ficcare li soi paviglioni, et li stette tanto che tutta la sua potentia se convenesse in uno pezo. El Ulaccho con tutti li soi subditi se mise in le clissure, in lochi arborosi. Et abbandonate le campagne, tutti de qualunque generatione animali menò più dentro alli confini de Alani et Vunni. Esso col suo exercito in zardini et lochi densi nemorosi demorava. el tyranno havendo passato el Danubio. et scorso più de sette zornate de paesi, non trovò nè homo nè animale nè substantia da manzare nè aqua da bere. zonto poi ad una campagna erbossa et abbondante de aqua, vedde innumerabili pali ficcati, haventi per fructi corpi morti. El Camusa, del quale havemo avanti parlato, in mezo pariva ficcato in uno palo, con veste rossie de velluto che soleva portare. el tyranno havendo visto questo spectaculo spauroso et minacievole, se admiraviglia. havente non pochi paura per la nocte imminente, fece cavare fossi altissimi et in mezzo ficcare li paviglioni, et lui circondato dalli fossi in mezo iaceva. El Vulacho con i soi valorosi subditi levandose ad meza nocte, essendo in quella hora obscura, intrò nello exercito di Turchi dalla parte dextra. tagliando et amazando fine a zorno ne amazarono grandissimo numero, et molti de Turchi l'uno l'altro se amazavano. I Ulachi, cominzando apparire l'aurora, partendose intrarono in le sue mandre, ove securi reposavano. El tyranno levandose con danno et vergogna tornò, et passato el Danubio venne in Andrinopoli. Nel anno 6971 havendo apparecchiata armata de galie et fuste LX et nave sette, accompagniata dallo exercito da terra, descese ad l'insula Lesbo del mese de Septembrio. Venuto domandò la insula ad Nicoloso Cataluso, el quale signorezzava alhora po la morte de Domenico Cataluso suo fratello, el quale havea strangolato con una corda d'archo. Trovandose adunque Nicolò Cataluso ducha de Lesbo nel quarto anno del suo duchato, quando venne l'armata et lu exercito da terra allo assedio de Metelino, et havendo ben fornita la terra de munitione de mure et de fossi, et grande numero de homini d'arme taliani, el ducha Mechemeth passò dalli Asmati in la insula, et domandò la città. Nicoloso li resepose che non podiva traderli la città, perchè havea deliberato con tutti li homini, li quali sono dentro, prima morir che mai darli la terra de voluntà, et tutti ponere la vita per defensione della citade. Alhora el ducha Mechemeth

passò alli Asmati in terra ferma, et lassò Maumet Basia allo assedio de Metelino. et bombardando la città dalla parte del Milanudo et dalla parte contraria, et havendo zà buttato per terra li merli delle mure et de le torre, uscì fora Luchino Cataluso et con esso in compagnia el vicario della terra, li quali incominzarono ad tramare la traditione della città con Maumet Basia, mostrandoli tutti li lochi più debeli; li quali havebbe ad bombardare, combattere et scalare. Et data cognitione delli mancamenti della terra, tornarono dentro in la città, et cominzarono con persuasione false inclinare el signore ad l'accordio, salvando le teste et l'havere. Et così concludendo mandarono per el signor ali Asmati, el qual venne. El signor Nicoloso uscì fora con tutti li principali, con le chiave in mano. Et basiato li piedi del signor, fo confirmato quello che havea facto Maumet Basia, de salvare le teste et l'havere. Dapoi fece venire tutti li homini da arme Franchi, et mandò dentro da la terra grande numero de Zanizari et Asappi ad prendere le forteze, facendo ben guardare le mure et le porte, che non uscisse nè homo nè femina. Poi fece tagliare per mezzo tutti li Franchi, et mettere in destrecto el signor et tutti li principali, et così cavillando salvò le teste et salvò l'havere. El zorno sequente fece aprir le porte, facendo uscir fora tutte le anime, pizoli et grandi, homini et femine. Et fecele passar per el suo paviglione ad uno ad uno; et qualunque non havea marito, che li piacesse, pigliava. Et così putti, et fosse de chi volesse figlioli. De lo resto fece trè parte: l'una lassò in la terra di più vili; la seconda fece vendere; la terza condusse ad Constantinopoli per schiavi. Dopo questo el ducha passò con l'armata ali Agiasmati. Onde lui con lu exercito per terra et l'armata da mare tornarono ad Constantinopoli. El signor Nicoloso fo messo in la torre di Francesi in compagnia con Luchino Cataluso, che tradette la terra e'l suo signor. Dapoi el ducha Mechemeth fece ch'el signor Nicoloso regnegò la vera fede et fecese Turcho. El povero peccatore pensando salvar la vita perse l'anima. fo strangolato con una corda d'arco, come havea facto lui.

X P O N I K O N

ΣΥΝΤΟΜΟΝ.

ΧΡΟΝΙΚΟΝ

ΣΥΝΤΟΜΟΝ.

Τὸ Ἄργος γέγονε μητρόπολις ἐν ἔτει ρφγζ'. Ἰωάννης ἦν P. 197
ὁ ἀναβιβασθεὶς μητροπολίτης εἰς πη' θρόνον, γέγονε δὲ V. 158
ὑστερον εἰς ρζ'.

Ἐτους ρχγδ' παρέλαβον οἱ Σαρακηνοὶ τὸν ἅγιον τάφον
5 τοῦ δεσπότητος Χριστοῦ. απε'.

Ἐτους ρψια' παρέλαβον οἱ Φράγγοι τὴν Κωνσταντίνου
πόλιν.

Ἐτους ρψη' παρέλαβεν τὴν Κωνσταντίνου πόλιν ἀπὸ
τοῦ Φράγγου κύριος Ἀνδρόνικος Παλαιολόγος.

10 Τῷ ρωνς' ἐγένονεν τὸ μέγα θανατικόν.

Τῷ ρωνς' ἦλθεν εἰς τὸν Μωραϊάν ὁ δεσπότης ὁ Καν-
τακουζηνός.

Τῷ ρωπ' ἐγένονεν τὸ δεύτερον θανατικόν.

Τῷ ρωπβ' ἐγένετο τὸ τρίτον θανατικόν.

CHRONICON

BREVE.

A. 6597 (1089) Argos metropolis facta. Iohannes, qui ei ec-
clesiae tunc praeerat, ad metropolitae dignitatem proventus est,
octogesimumque thronum seu locum obtinuit, qui ad centesimum
septimum deinde depressus est.

6695 (1187) Sanctum domini sepulcrum occupaverunt Saraceni.

6711 (1203) Franci Cpolim occupaverunt.

6768 (1260) Dominus Andronicus Palaeologus Cpolim expulsis

Francis cepit.

6856 (1348) Magna pestilentia grassata est.

6857 (1349) Despota Cantacuzenus in Moream profectus est.

6880 (1372) Secunda pestilentia.

6882 (1374) Tertia pestilentia.

Τῷ ζωπῆ ἐγένονεν κύριον πάσχα, ἀπέθανεν καὶ ὁ δεσπότης ὁ Καντακουζηνός.

Τῷ ζωστ' ἐγένονε τὸ τέταρτον θανατικόν. ἦλθεν ὁ δεσπότης ὁ Παλαιολόγος ὁ Πορφυρογεννήτης εἰς τὸν Μωραϊαν. ἦλθεν ὁ Βρανέζης θελήματι τοῦ δεσπότητος καὶ ἐγύρσει τὸν Μωραϊαν.

Ἔτους ζωστ' ἐπαρέλαβεν ἡ ἐκλαμπροτάτη ἡμῶν ἀφεντία τὸ Ἀναύπλι.

Τῷ ζωστ' ἔτει ἐγένονε τὸ πέμπτον θανατικόν. τῷ αὐτῷ ἔτει ἦλθεν ὁ Βρανέζης εἰς τὴν Λακεδαιμονίαν, καὶ ταῖς εἰς τὸ Λέοντος, καὶ ἠνώθη μετὰ τοῦ Πρίνκιπτος, καὶ ἀπήγασιν καὶ ἐπῆραν τὴν Ἀκουβαν τῆ κυριακῇ τῆς τυρνῆς. τῷ δ' αὐτῷ ἔτει ἐκατέβηκεν κύριος Δημήτριος ὁ Ράλ μετὸ φροσάτον τοῦ Λέοντος καὶ τῶν Ἀλβανικῶν, καὶ ἐπίασεν τὸν Πρίνκιπα, μηνὶ Ἰουνίῳ δ'. καὶ τῷ Δεκεμβρίῳ μηνὶ ἠρώσθη.

Εἰς τὰ αὐτὰ ἐσυμφώνησεν ὁ δεσπότης τοῦ Μωραϊῶν μετὴν ἀφεντία μας. καὶ ἔδωσε ὁ δεσπότης τῆς ἀφεντίας μας τὸ Ἀργος καὶ τὸ Θερμίσον. καὶ ἡ ἀφεντία μας ἔδωσε τὸν δεσπότην τὰ Μέγρα καὶ τὸν πύργον τοῦ Μυλοποτάμου.

Τῷ ζωθ' ἔτει ἦλθεν ὁ Γιαγονπασῶς καὶ ὁ Μουρτιάς μετὸ φροσάτον τὸ Τουρκικὸν χιλιάδες ἕξι μηνὶ Ἰουνίῳ β' εἰς τὸ Ἀργος ἡμέρα σαββάτου, καὶ τῆ κυριακῇ ὄρα β' ἀπέβαν αὐτό, καὶ ἠχμαλώτισαν τὸν λαόν. καὶ τῆ κα' τοῦ αὐτοῦ

6888 (1380) Festo paschatis despota Cantacuzenus mortuus est.

6896 (1388) Quarta pestilentia. despota Palaeologus Porphyrogenitus in Moream accessit. Branezis in Moream venit, eamque per totum circuitum peragratus est.

6897 (1389) Illustrissima dominatio nostra (id est respublica Veneta) Nauplium occupavit.

6899 (1391) Quinta pestilentia. eodem anno Lacedaemonem venit Branezis, et in urbem Leontarim; cum principe iunctus, Acunam copias ambo duxerunt, eamque dominica esus caseorum, id est quinquagesimae, ceperunt. eodem anno Demetrius Raul cum exercitu ex Leontariis et Albanitis collecto Iunii die IV principem oppressit, et mense Decembri proditus est.

6902 (1394) Moreae despota foedera pactus est cum dominis Venetis, iisque Argos et Thermisum concessit; qui ei vicissim Μεγρα et Mylopotami turrim donaverunt.

6905 (1397) Iacupes Bassa et Murtasis cum exercitu LX millium Turcorum Iunii die II sabbato Argos venerunt. postridie dominica urbem ceperunt, incolasque mancipia ceperunt. eiusdemque men-

Σιγουντονάης ἐπίσκοπος Λατίνων μετεκόμισε τὰ τίμια λείψανα τοῦ ὀσιωτάτου Πέτρου ἐπισκόπου Ναυπλίου καὶ Ἄργου ἀπὸ τοῦ Ἄργου εἰς τὴν ἐπισκοπὴν Ναυπλίου. φασὶ δὲ οἱ ἐκεῖσε εὐρεθέντες ὅτι ὅταν ἤνοιξαν τὸν ἅγιον τάφον ἐκεῖνον ἐγένετο σεισμὸς ἐν τῷ τόπῳ, καὶ ἐξῆλθεν εὐωδία πλεί-5
στη καὶ ἐπλήρωσε τὸν χώρον καὶ τὸν ἀέρα, καὶ ὁ τάφος πεπληρωμένος φωτός, καὶ τὰ τίμια λείψανα σεμνῶς κατακείμενα, ἃ καὶ λαβόμενοι τινες τῶν πιστῶν ἐγίνοντο πλεί-
σται ἰάσεις.

V. 159 Τῷ 593' ἔτει, τῇ δευτέρῃ τῆς διακαινεσίμου, ἐγένονεν 10
ὁ μέγας σεισμὸς, καὶ εὐθέως ἤρξατο εἰς τὸν Μωραΐαν σπο-
ράδην λυμάνεσθαι τὸ θανατικόν.

Τῷ 594', Μαΐῳ κβ', ἦλθεν Τουρκὸς ὁ Τουραχάνης μετὰ φροσύτου εἰς τὸ Ἐξαμίλιον, καὶ ἐπῆραν αὐτὸ καὶ ἐχάλασέν το. εἶτα ἦλθεν εἰς τὴν Λακεδαιμονίαν, εἶτα εἰς τὸ 15
Λέοντος, εἶτα εἰς τὸ Γαρδικόν, εἶτα εἰς τὴν Ταβίαν. καὶ
ἐκεῖ ἔκοψαν τοὺς Ἀλβανίτας Ἰουνίου ε'.

Τῷ 594' ἐπῆραν οἱ Μουσουλμανοὶ τὴν Θεσσαλονίκην.

Τῷ 595' ἔτει γέγονεν τὸ ἐννάτον θανατικόν.

Τῷ 596' ἔτει γέγονεν ἡ λεγομένη ἡ σύνοδος ἡ ἐν Φλω-20
ρεντίᾳ.

Τῷ 598' ἔτει, νεμῆσει ζ', Δεκεμβρίου κ', ἦλθεν ἀπὸ
Κωνσταντινουπόλεως κύρις Κωνσταντῖνος δεσπότης ὁ Παλαιο-

Latinorum episcopus sanctissimi Petri Nauplii et Argorum episcopi pretiosas reliquias ab urbe Argis Nauplium, quae episcopalis sedes est, transtulit. qui tum illic adfuerunt, dicunt terram, cum sanctum monumentum illud apertum fuit, motu concussam fuisse. odor etiam suavis admodum dimanavit, locum illum et totum aërem complevit; et monumentum luminibus splendere visum est, pretiosae reliquiae honeste compositae; quas cum tetigissent fideles aliquot, plurimi illis sanati sunt.

6930 (1422) Feria 2 hebdomadis diacaenesimae i. e. postridie paschatis, magnus terrae motus contigit; statimque per Moream pestis grassari passim coepit.

6931 (1423) Maii 22 Turachanes Turcorum dux cum exercitu ad Hexamilium processit, expugnatumque deiecit. inde Lacedaemonem profectus eat, deinceps Leontopolim, Gardicum et Taviam, ubi Iunii die V Albanitarum copias cecidit.

6938 (1430) Musulmani Theasalonicam occupaverunt.

6939 (1431) Nona pestilentia.

6947 (1439) Synodus octava Florentiae celebrata.

6952 (1443) Indictione VII, Decembris XX, dominus Constantinus despota Palaeologus Cpoli in Moream venit, cuius dominium

λόγος, καὶ παρέλαβεν τὴν αὐθεντίαν τοῦ Μωραίως. ὁ δὲ ἀδελφὸς αὐτοῦ κύρις Θεόδωρος ὁ Πορφυρογέννητος ὁ δεσπότης Μωραίως ἀπῆλθεν εἰς τὴν Κωνσταντινου πόλιν, ἵνα γένηται βασιλεύς. καὶ ἀπέτυχεν τοῦ σκοποῦ· ἐβασίλευσε 5 γὰρ κύρις Ἰωάννης ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ.

Τῷ 598᾽ ἔτει μηνὶ Μαρτίῳ ἔκτισε τὸ Ἑξαμίλιον κύρις Κωνσταντῖνος Παλαιολόγος ὁ δεσπότης Μωραίου. ἐπαρέλαβε δὲ ὁ αὐτὸς τὰς Θήβας τὰς ἐπταπόλους, καὶ ἐκούρευσε μέχρι Λιβαδείας καὶ Ζητουνίου καὶ τοῦ τόπου τῶν 10 Ἀγραφῶν.

Τῷ 598᾽ νεμήσεως ἦλθεν εἰς τὴν Κόρινθον ὁ ἀγιώτατος μητροπολίτης κύρις Μαλαχίης μετὰ τὴν κοίμησιν τοῦ ἀγιωτάτου Μάρκου.

Τῷ 598᾽ ἔτει τοῦ κόσμου, τῆς δὲ θείας σαρκώσεως 15 αὐμς', Δεκεμβρίου γ' ἡμέρᾳ σαββάτῳ, ἦλθεν μετὰ φοσάτου αἰῆ Τουρκος Ἀμιρὸς Ἀχμάτης ὁ Ἀμοράτης εἰς τὸ Ἑξαμίλιον Κορίνθιον. καὶ τῇ ἄλλῃ ἐρχομένη παρὰ κ' ἐσπέρα ἤρξατο τοῦ πολέμου· καὶ δι' ὅλης τῆς νυκτὸς γεναμένης ἰσχυρῶς τῆς μάχης τῷ πρωτῷ ἄφθῃ ὁ τεῖχος παρὰ τῶν ἐπιβούλων, 20 καὶ ἐτρόπησαν εἰς φυγὴν οἱ Ῥωμαῖοι, καὶ ἐσέβησαν οἱ Τουρκοὶ, καὶ ἐδίωκον αὐτούς, καὶ οὓς μὲν ἀνείλιν οὓς δὲ ἤχμαλώτισαν, καὶ ἐπῆραν ἄπειρα πλήθη καὶ ἄρματα καὶ ζῶα καὶ χρῆματα. εἶτα ἀπῆγαν εἰς τὰ βασιλικὰ, εἶτα εἰς τὴν Βότζητζαν, καὶ ἐνέπρησαν αὐτὴν καὶ ἤχμαλώτευσαν ὁμοίως 25 καὶ εἰς τὴν Πάτραν χωρὶς τὸν Κουλάν, ἔτι δὲ καὶ τὰ περὶ

adeptus est. frater vero ipsius dominus Theodorus Porphyrogenitus Moreae despota Cpolim, ut imperator renuntiaretur, profectus, voti compos factus non est: regnavit enim frater ipsius dominus Iohannes.

695^a (1444) Mense Martio dominus Constantinus Palaeologus, Moreae despota, Hexamilium refecit, Thebas septem partis instructas occupavit; Libadiam, Zetunium et Agraphorum agrum usque excurrit.

695^b (1446) Indictione X sanctissimus metropolita dominus Malachias, post obitum sanctissimi Marci, Corinthum venit.

Decembris die III, sabbato, Turcus Amiras Ahmetes Amorates ad Hexamilium Corinthium venit cum 1060 militibus. postridie sub vesperam oppugnare coepit; cumque tota nocte non vehementer pugnasset, appetente die in murum subierunt obsessores. Romaeis in fugam effusis, intraverunt Turci, et fugientium tergo instantes, alios occiderunt, alios ceperunt et ipsos et arma, animalia, impedimenta. iude basilica abierunt; mox Bozizam, incolis in servitutem abductis, incende-

τούτων. καὶ ἐγένετο ἡ αἰχμαλωσία πολλὴ σφόδρα. καὶ οὕτως ἐστράφηκεν.

Τῷ ςθϛ' ἔτει ἐτελεύτησεν ὁ ἀμιράς ὁ Ἀμωράτης, καὶ ἔλαβεν τὴν ἀφεντίαν ὁ υἱὸς αὐτοῦ ὁ Τζαλαπῆς, καὶ παραλαβὼν τὴν ἀρχὴν ἔκτισεν τὸ νεόκαστρον, καὶ ἤρξατο ζῆτεῖν τὴν Κωνσταντίνου πόλιν. διαλύσας δὲ τὴν εἰρήνην συνήθροισεν πλήθος ἀπειρον, καὶ στρατὸν συνάξας διὰ τε ξηραῖς καὶ θάλασσης παρεκάθισε τὴν πόλιν ἐν συγκλεισμῷ. ἤρξατο πολεμεῖν αὐτήν, μηχανήματα δὲ πολλὰ κατασκευάσας, καὶ συναρπύσας συγκροτήσας πεζῶν καὶ ἰππέων, καὶ τὴν θάλασσαν τοῦ λιμένος πληρώσας πλοίων, συγκροτεῖ πόλεμον ἐξ ἀμφοτέρων τῶν μερῶν. καὶ παρέλαβεν αὐτὴν μηνὶ Μαΐου κθ', ὥρα γ', τῷ ςθϛα' ἔτει νεμήσεως α'.

Τῷ ςθϛδ' ἔτει μὲν δ', μηνὶ Μαΐου κθ', ἐφάνη ἀστὴρ ἐν τῷ οὐρανῷ ἀνατέλλων, ἐκβλύζων ὡσπερ καπνὸν εἰς μήκας ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας.

Τῷ ςθϛδ' ἔτει, νεμήσει δ', μηνὶ Ἰουνίῳ παρεδόθη αἰς τὰς χεῖρας τῶν Μουσουλμάνων ἡ πόλις τῶν Ἀθηνῶν.

Τῷ ςθϛδ' ἔτει, νεμήσει δ', ἐγένετο λεῖψις καὶ ὑστέρησις πάντων καρπῶν, καὶ ἦσθιον ὁ λαὸς ἐκ τοῦ λιμοῦ βοσκῆνας γλοῦς εἴζας γιγάρτας ἀκρόδρα. ἤφερε δὲ τὸ πεντάκτρον τὸ οἶτος ὑπὲρ λ', καὶ οὐχ εὐρίσκετο.

P. 201 Τῷ ςθϛε' μηνὶ Μαΐου ἦλθεν ὁ ἀμιράς ὁ Μεχεμέτ Τζαλάπης μετὰ φοσάτου αζ' εἰς τὸν Μωραίαν, καὶ παρέλαβεν

runt. Patras quoque agrosque circumiectos, et praeter Culam, castra occuparunt. quamplurimos secum abducentes captivos reversi sunt.

6959 (1451) Amiras Amorates obiit, imperiique habenas suscepit filius eius Celebis: qui imperium adeptus Neocastrum extraxit, et de Cpoli subigenda cogitavit. pace itaque violata, multitudinem infinitam contraxit; conscriptoque exercitu, terra marique urbem obsidione cinxit. deinde multis machinis admotis acie peditum et equitum instructa, portu navigiis occupato, utrinque urbem aggressus expugnat Maii 29, hora 3, anno 6961 (1453), indict. I.

6964 (1456) Indictione IV, Maii 29, cometa in coelo apparuit, qui per multos dies velut fumum protensum emittebat.

Mense Iunio Athenae in Turcorum potestatem devenerunt.

Frugum omnium penuria laboratum: plebs urgente fame herbam, gramen, radices, acinos glandesque vescebatur. panis, qui vix reperiebatur, librae quinque pluris nummis triginta venierunt.

6966 (1458) Mense Maio Amiras Mehemetes Celebi cum mili-

τὴν Πάτραν τὸ Μουχλίν. καὶ Ἀγούστου εἰς τὰς 5 παρέλαβεν τὴν Κόρινθον.

Τῷ 595ῃ ἔτει ἦλθεν ὁ αὐτὸς ἀμιράς τὸ δεύτερον εἰς τὸν Μωραϊαν, καὶ ἐπαράλαβε τὸν Μεζιθράν, καὶ ἐπῆρε 5 τὸν κύριον Δημήτριον τὸν δεσπότην σὺν τῆς βασιλίσσης καὶ τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ, τὴν ὁποίαν ἐπέλεεν εἰς τὸ Σαράϊ μηνὶ Μαΐω λ', νεμήσει ζ'.

Τῷ 596ῃ ἔτει, μηνὶ Ἀπριλίω γ' ἡμέρα, κυριακῇ τῶν βαίων, ἐπαρέδωσαν οἱ Ἄργελοι τὴν χώραν τοῦ Ἄργους εἰς τὰς 10 χεῖρας τῶν Τούρκων. καὶ τῇ κ' τοῦ Ἰουλίου μηνός, ἡμέρα β', ἐξόρισαν αὐτοὺς οἱ Τούρκοι ἀπὸ τοῦ Ἄργος, καὶ ἐξόρισαν αὐτοὺς σὺν γυναιξίν καὶ τέκνοις εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν. καὶ τῇ πέμπτῃ τοῦ Ἀγούστου παρέλαβον οἱ Βενετικοὶ τὸ αὐτὸ Ἄργος.

15 Τῷ 596ῃ ἔτει συνήθροισεν ἡ ἀνθεντία τῶν Βενετικῶν στρατὸν διὰ ξηρᾶς καὶ θαλάσσης ἰππέων καὶ πεζῶν καὶ πλοίων πλείστων εἰς τὸ Ἀναύπλι. καὶ τῇ πρώτῃ τοῦ Σεπτεμβρίου ἀπῆλθον εἰς τὸ Ἐξαμίλιον καὶ ἤρξαντο κτίζειν καὶ τελεῖν αὐτὸ ξηρέμβολον· καὶ ἐπολέμιζον καὶ τὴν Κόρινθον. 20 καὶ γεναμένης ἔριδος διὰ μέσων αὐτῶν διελύθη ἡ σύναξις.

Τῷ 596ῃ ἔτει μηνὶ Μαρτίω ἦλθεν ὁ Ἀμπάρ Μπεκὺς μετὰ πλείστου λαοῦ καὶ τεγγιτῶν, καὶ ἔκτισεν τὸν πύργον τοῦ Ἄργους, καὶ ἐβαλεν φύλαξιν, καὶ ἐκράτησεν αὐτό.

Τῷ 597ῃ ἔτει νεμήσεος ἡ ἦλθεν ὁ ἀμιράς σὺν στρατοῦ

tibus 1060 Moream ingressus Patras et Muchlin cepit. Augusti deinde 6 die Corinthum occupavit.

6968 (1460) Amiras ipse in Moream iterum movit, Mesithram cepit; dominumque Demetrium despotam cum regina et filia captum Maii die 30, Indictione VII, Cpolim in Saraium transtulit.

6971 (1463) Aprilis mensis die 3, dominica palmarum, Argivi regionem suam Turcis dederunt; et Iulii die 25, feria 2, Turci eos cum uxoribus et liberis Argis Cpolim transportarunt, habitationemque eis assignarunt. Augusti die 5 Veneti Argos ceperunt.

6972 (1464) Veneta respublica terra marique exercitum peditem equitumque, navesque plurimas Nauplii contraxit. dieque Septembris 1 ad Hexamilium exercitus accessit, quod in partibus mediterraneis aedificari coeptum. Corinthus deinde oppugnata est: ortaque in exercitu discordia ac dissensione ab incepto cessatum.

6975 (1467) Mense Martio Argos accessit Abar-begus, multosque operarios et artifices secum adduxit; Argis turrim extruxit impositoque praesidio firmavit.

6978 (1470) Indictione VIII in Euripum venit Amiras cum in-

V. 162 πλείστον ἰππέων καὶ πεζῶν καὶ πλοίων διὰ θαλάσσης τριακοσίων ἕξ μικρῶν καὶ μεγάλων εἰς τὴν Εὐρώπην, καὶ ἐπολέμιζεν αὐτὴν ἡμέρας καὶ νύκτας μετὰ μηχανημάτων πολλῶν ἀπὸ Ἰουνίου ἰβ' ἕως Ἰουλίου ἰβ'. καὶ τῇ ἰβ' Ἰουλίου ἡμέρᾳ πέμπτῃ ἐπαρέλαβεν αὐτὴν ἡ αὐτὸς ἀμιράς ὁ Μερμετήης Τζα-5 λαπῆς μετὰ αἵματοχυσίας πολλῆς καὶ μάχης ἰσχυρᾶς. ἀπέθανεν δὲ πλῆθος ἄπειρον ἀμφοτέρωθεν. καὶ οὕτως ἐπαρέλαβεν καὶ τὴν καθόλου νῆσον.

Εἰς τὰ αὐοζ' Ἰουνίου ἰζ' ἐποίησεν ἡ κατανυητοτάτη ἡμῶν αὐθεντία τῶν Βενετιῶν ἀγάπην μετὸν Τοῦρκων. 10

Εἰς τὰ ανϛθ' ἐποίησεν ἀμάχην ἡ αὐθεντία ἡμῶν μετὸν Τοῦρκων, καὶ τῷ αὐτῷ ἔτει ἐπῆρεν ὁ Τοῦρκος τὸν Ναπακτον.

Εἰς τὰ αϛφ' ἔτη ἐπῆρεν τὴν Μοθοκορόνην.

Εἰς τὰ αϛγ' ἐποίησεν τὴν ἀγάπην μετὸν Τοῦρκων. 15

Τῷ ζα' ἔτει ἀπέθανεν ὁ ἀμιράς ὁ Παγιαζήτης, καὶ παρέλαβεν τὴν ἀφεντίαν ὁ υἱὸς αὐτοῦ τοῦ Παγιαζήτη. καὶ τῷ αὐτῷ ἔτει ἦλθεν εἰς πόλεμον μετὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ τὸν Ἀχμάτη, καὶ ἐπίασεν αὐτὸν μετὰ δόλου ὑπὸ τῶν αὐτοῦ μεγιστάνων παραδοθεὶς, τὸν ὁποῖον ἐπνίξεν μετὴν χόρδαν τοῦ 20 τοξαρίου.

Τῷ ζκα' ἔτει ἐπίασεν τὰ δυο παιδία τοῦ Ἀχμάτου καὶ ἔκοψεν αὐτά. καὶ τῷ αὐτῷ ἔτει ἐπίασεν τὸν ἕτερον ἀδελφὸν αὐτοῦ τὸν Κουρκούτι καὶ ἐθανάτωσεν αὐτόν.

Τῷ ζκβ' ἔτει Ἀπριλλίου ἰς' ἐγένετο μέγας σεισμὸς εἰς 15

genti exercitu pedestrium et equestrium copiarum, navibusque maioribus minoribusque 360. multisque admotis machinis noctu atque interdiu, a Iunii die 12 oppugnavit. Iulii die 12, feria V, post vehementem pugnam, magna cum strage cepit. ingens utrinque caesorum numerus. hoc pacto totam insulam (Euboeam) subegit.

6985 (1477) Iunii die 17 cum Turco excelsissima republica nostra Veneta pacem composuit.

7007 (1499) Republica nostra cum Turcis, qui eodem anno Naupactum occuparunt, bellum gessit.

7008 (1500) Turci Mothocoronem occuparunt.

7011 (1503) Veneti cum Turco pacem inierunt.

7020 (1512) Amiraе Baiazitae mortuo successit filius (Selimes I). is eodem anno cum fratre suo Ahmete bellum gessit, doloque oppressum et a magnatibus proditum arcus chorda strangulavit.

7021 (1513) Ahmetis liberos duos oppressit et interfecit eodem fratrem suum alterum Corcutem interfecit.

7022 (1514) Aprilis die 16 Zacynthus insula ingenti terrae mo-

τὴν Ζάκυνθον, ὥστε ἐχάλασαν πλεῖστα ὀσπεῖτια ἀπὸ τς κά-
στρος τὸ ἄνω, καὶ μέρτικον ἀπὲ τὸ κάτω, καὶ ἐπλάκωσαν
πλεῖστον λαόν.

Τῷ ζκβ' ἐσύναξεν ὁ Σαλήμης πλεῖστον φουσατόν ἰππέων
5 καὶ πεζῶν, πλεῖστον ὑπὲρ τὰς σ' χιλιάδας, καὶ ὑπῆγεν εἰς
τὴν Περσίαν εἰς τὸν Σοφίν. καὶ εἰς τὰς κθ' τοῦ Αὐγούστου
μηνός, ὥρα δευτέρῃ τῆς νυκτός, ἔδοσαν πόλεμον εἰς τὸν τόπον
τοῦ Σοφί. καὶ ἐτζάκησεν αὐτὸν ὁ Σοφίς, καὶ ἔκοψεν ἀπὲ
10 τὸ φουσατόν τοῦ Σαλήμι περισσότερον ὑπὲρ χιλιάδας ρ'. καὶ
ἐγύρυσεν ὁ Σαλήμης τζακισμένους. καὶ πάλιν ἔλαβεν ὁ Σο-
φίς τὸ Ταμπρίζιν καὶ τὸ Σαμνὴν αὐτῶν, καὶ τὸν τόπον
ἔδωκεν τοῦ ἐπῆρην ὁ Σαλήμης.

Τῷ ζκγ' ἐπῆρην ὁ σουλτὰν Σαλήμης τὸ Κάερος καὶ τὴν
ἀφεντίαν τοῦ σουλτάνου ὄλην, καὶ ἐπίασεν τὸν σουλτάνον,
15 καὶ ἐθανάτωσέ τον πικρῷ θανάτῳ, ὃς ὀνομάζεται σουλτὰν
Μπαράκ. ἐρμηνεύεται δὲ τῇ Ἑλλήνων γλώττῃ βασιλεὺς ἐπὶ-
λογήμενος.

Τῷ ζκδ' ἔτει Σεπτεμβρίῳ κς', βασιλεύσας ἔτη θ', ἀπό-
θανεν ὁ ἀσεβὴς ἀμιράς σουλτὰν Σαλήμης, ἀνὴρ ἀνδρείας
20 σώφρων καὶ δίκαιος κρητής. ἠγάπα τοὺς Χριστιανοὺς πλεῖ-
στα, καὶ μάλιστα τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ. τῷ αὐτοῦ
καιρῷ ἀνηγέρθησαν πολλαὶ ἐκκλησίαι τῶν Χριστιανῶν· ἔδω-
σεν ἀπλῆν ἐξουσίαν εἰς τὸν καιρὸν τοῦ ἀπλῶς αἰ παλαιᾶ
ἐκκλησίαι ἵνα ἀνεγείρονται. οὗτος εἶπεν πάντες οἱ οἴκοι τοῦ
25 Θεοῦ γὰ καλλωπίζονται. καὶ σὺν ταῖς παλαιαῖς ἐκκλησίαις

tu quassata est, ita ut domus plurimae corruerint in superiori ca-
stro, et inferioris pars collapsa sit. ea ruina multi homines perierunt.

Ingenti exercitu conscripto Selimes, equitum peditumque supra du-
centa millia, in Persiam contra Sophinum movit. Augusti mensis 29,
hora noctis secunda, castra Sophini adortus est. repulit eum Sophinus,
et supra centum millia Turcorum cecidit. Selimes clade affectus redit.
Tabrisium regiam Persarum Sophinus recepit, omniaque oppida,
quae Selimes occupaverat.

7025 (1517) Sultanus Selimes Cairum cepit, totamque Sultani
Aegyptiaci ditionem subegit. Sultanium victum acerba morte affecit.
appellabatur is Sultanus Barac, id est rex benedictus.

7029 (1520) Septembris die 26, anno regni sui IX, impius
Amiras sultanus Selimes obiit; vir generosus, temperans, et iudex
aequus. Christianos valde, praecipue vero Christi ecclesiam dilexit.
imperante ipso multa Christianorum templa condita sunt. plenam
libertatem antiqua templa reficiendi concessit, voluitque omnes ae-

P. 202 ἔγιγαν καὶ πλείσται νέαι ἐκ θεμελίων. τῷ αὐτῷ ἔτει ἔλαβεν τὴν βασιλείαν ὁ υἱὸς αὐτοῦ ὁ Σουλαιμᾶν ἐτῶν ὧν κγ', καὶ ἐκάθισεν εἰς τὸν θρόνον τῆς βασιλείας τῷ αὐτῷ Σεπτεβρίῳ μηνὶ εἰς τὰς κς' ἐν τῇ Ἀδριανουπόλει.

Τῷ ζκθ' ἔτει Ἰουνίῳ μηνὶ ἐποίησεν ὁ σουλτᾶν Σουλαιμάνης φουσάτον ἰππέων καὶ πεζῶν χιλιάδας ρ'. ὅστις ἐπήγεν εἰς τὴν Οὐγγρίαν καὶ ἐπολέμιζεν τὸ Ἀμπελογράδι, καὶ εἰς τὰς β' τοῦ Ἀγούστου ἐπαράλαβεν αὐτό, καὶ πάλιν ἐπέστρεψεν εἰς τὴν Ἀδριανούπολιν.

Εἰς τὰ αφκβ' Ἰουνίῳ ἐποίησεν ὁ σουλτάνης Σαλαιμάνης¹⁰ φουσάτον διὰ ξηρῶν χιλιάδας σ', καὶ στόλον διακοσίους ἑβδομήκοντα ἄρμενα κάτεργα, καράβας καὶ φοῖστες, καὶ ὑπήγεν εἰς τὴν Ῥόδον, καὶ ἐπολέμει αὐτὴν διὰ πλείστων ἐλεπόλεων ἀπὸ τὸν Ἰούνιον μῆνα ἕως τοῦ Δεκεμβρίου, καὶ τῇ κέ' τοῦ αὐτοῦ ἐπαρεδόθη ἡ αὐτὴ ἀθλία εἰς χεῖρας αὐτοῦ. ἔδωσε δέ¹¹ ἄδειαν, καὶ ἐξέβη ὅστις ἤθελεν. πρὶν βασιλεῦσαι οὗτος ὁ Σουλαιμάνης, ἐπορεύθη τις Ἑβραῖος μάγος πρὸς αὐτόν, καὶ εἶπεν αὐτῷ „γινώσκει, σουλτάνε μου, ὅτι μέλλεις βασιλεῦσαι.“ καὶ ἀποκριθεὶς ὁ σουλτᾶν Σουλαιμᾶν εἶπεν αὐτῷ „ἐν πόσῳ καιρῷ;“ ὁ δὲ Ἑβραῖος ἔφη „τρία στοιχεῖα γραμμῶν²⁰ με διδάσκουν· οὐκ οἶδα εἰ χρόνοι εἰσὶ ἢ μῆνες ἢ καὶ τὰ ἄλλα.“ καὶ ταῦτα εἰπὼν, καὶ ἄλλα ὅσα εἶταν χρεῖαν, ἔφη ὁ σουλτᾶν Σουλαιμάνης ὅτι „ἐὰν βασιλεύσω, δώσω σοι λοφᾶν ὅσον θέλεις.“ καὶ ἐποίησεν αὐτῷ ἔγγραφον ὁμολογίας.

des deo consecratas ornari; praeter antiquas igitur novae multae a fundamentis constructae sunt. eodem anno filius ipsius Suleimanes, annum agens XXIII, in imperii solio collocatus est Adrianopoli, Septembris die 26.

7029 (1521) Mense Iunio Sultanus Suleimanes, cum exercitu centum millium militum, tam peditum quam equitum, in Hungariam movit. Belogradum oppugnavit et die Augusti 2 cepit; unde Adrianopolim rediit.

7030 (1522) Mense Iunio, conscripto ducentorum millium militum exercitu, classeque CCLXX velorum, cum triremium tum navium et dromonum, apparatus, Sultanus Suleimanes in Rhodum insulam traiecit; urbemque multis machinis a mense Iunio ad Decembrem usque oppugnavit. tandemque huius mensis die 25 urbs ei misera dedita est. libertatem abeundi omnibus, qui diacedere velent, fecit. priusquam hic Suleimanes imperium adeptus est, addit ipsum Hebraeus quidam magus, et „disce,“ inquit, „mi Sultane, te regnaturum esse. quaesivit Sultanus Suleimanes, quando id esset futurum? respondit Hebraeus: „tria litterarum elementa me docent: ve-

- καὶ κατὰ τὸν λόγον τοῦ Ἑβραίου ἐβασίλευσεν, καὶ τῶν στοι-
 χείων ἀριθμουμένων εὐρέθη ἀληθῶς ὁ Ἑβραῖος. ἦλθεν δὲ ὁ
 Ἑβραῖος, καὶ αἰτήσας τὸν λοφᾶν κατὰ τὸ ἰδιόγραφον τοῦ
 ἀφεντός, καὶ λαβὼν αὐτὸ καὶ ἄλλας πλείστας τιμὰς. ἤρω-
 5 τιξεν δὲ αὐτὸν περὶ τῆς βασιλείας αὐτοῦ τί μέλλει γενέσθαι.
 ὁ δὲ Ἑβραῖος ἢ κακίᾳ φερόμενος, ἢ καὶ ἀληθῶς ὡς ἐδιδά-
 σκετον ὑπὸ τὰς μαντείας αὐτοῦ, ἔφη ὅτι οἱ Χριστιανοί,
 ὅπου εἶναι εἰς τὴν πόλιν, μέλλει νὰ ποιήσουν στάσιν καὶ
 βασιλέα ὅστις ἔνε τὴν σήμερον εἰς τὴν πόλιν, καὶ αὐτοὶ σὺν
 10 αὐτῷ νὰ στασιάσουν κατὰ τοῦ σου κράτους, καὶ διὰ τοῦτο
 προΐδω ἢ βασιλεία σου νὰ τοὺς κόψῃς, ἵνα μὴ τελέσουν τὸ
 ἔργον. ὁ δὲ συμβούλιον ἐποίησε μετὰ τῶν πρωτοσυμβούλων
 αὐτοῦ, ἵνα κόψῃ τοὺς Χριστιανούς. καὶ τις ἐκ τῶν μεγαστά-
 15 ἀθέσμον καὶ ἀδίκον ὁρμῆς, εἰπὼν αὐτῷ „σουλτάνε μου, τὰ
 τοιαῦτα μεγάλα πράγματα ἀπὸ Θεοῦ εἰσιν· καὶ εἰ μὲν εἰσιν·
 ἀπὸ Θεοῦ, οὐ δυνάμεθα ἐναντιηθῆναι, ἵνα μὴ εὐρεθῶμεν καὶ
 Θεομάχοι· εἰ δὲ εἰσιν ἐξ ἀνθρώπων, ἄφες ἡμᾶς τοὺς δού-
 λους σου, ἵνα ποιήσομεν τὴν ἐκδίκησιν.
 20 Τοῦτῳ τῷ ἔτει ἐδείξεν ὁ Θεὸς σημεῖον τοιόνδε ἐν τῇ Κων-
 σταντίνου πόλει τῇ μεγάλῃ κυριακῇ τοῦ Πάσχα. τὸ μεσονύκτιον
 ἠγέρθησαν οἱ Τερβήσιδες, καὶ ὑπῆγαν εἰς τὴν ἁγίαν σοφίαν, νὰ
 σαλαβατίσουν κατὰ τὸ αὐτῶν ἔθος. καὶ ἐλθόντες εἰς τὴν προαύλια

rum, anni sint an menses an alia temporis intervalla, nescio“. his et aliis, quae ex re erant, dictis, Sultanus Suleimanes, „imperium,“ inquit, „adeptus mercedem, quantam volueris, solvam;“ scriptoque de mercede ei cavit. et adeptus est imperium secundum Hebraei vaticinium, quod numero litterarum inito verum est inventum. mercedem itaque ex instrumento scripto a principe Hebraeus repetit et accepit, multisque honoribus affectus est. interrogavit porro Sultanus Hebraeum, quidnam se regnante futurum esset. tum Hebraeus aut malevolentia sua ductus aut vere ab arte sua edoctus, „Christiani,“ inquit, „qui in urbe sunt, seditionem excitabunt, imperatoremq; constituent, quo duce adversus potentiam tuam rebellent: propterea eos, o Sultane, reprime, priusquam eo sceleris prorumpant.“ ipse ergo cum suis consiliariis de Christianis delendis deliberat. quorum unus, Pyri Bassa vocatus, ab iniquo eum ac nefario impetu retraxit, sic affatus: „mi Sultane, tam magnae res a deo sunt. et si a deo sunt, non possumus adversari, aut et adversus deum pugnare deprehendemur. sin ab hominibus sunt, sine nos servos tuos vindictam sumere.“

Hoc anno tale signum Cpoli magna paschatis dominica deus ostendit. cum Dervisii media nocte, ut ipsis mos est, surrexissent et ad S. Sophi-

τοῦ ναοῦ ἤκουσαν ψαλμωδίαν, καὶ εἶδον καὶ φῶς μέγα ἐν τῷ ναῷ, καὶ πλησιάσαντες εἶδον τὰς πύλας ἀνεωγμένας καὶ φωνὰς ψαλμωδίας, τὸ Χριστὸς ἀνέστη. καὶ ἀκούσας σπουδαίως ἔδοσαν γνωστὸν τοῦ ἀφεντός, ὅστις ἦλθεν σωματικῶς, καὶ ἤκουσεν καὶ εἶδεν ἐν ὀφθαλμοῖς, κελύσας ἵνα ἀναβῶν; εἰς τὰ ἀνηχούμενα, νὰ σκοπεύουν μήποτε ἐστὶν ἐξ ἀνθρώπων ἢ τοιαῦτα ἐνέργεια. καὶ εὐθὺς ἐξέλιπεν καὶ τὸ φῶς καὶ ἡ ψαλμωδία. καὶ πάλιν ὄρμησεν, ἵνα κόψη τοὺς Χριστιανούς, εἰ μὴ πάλιν ὁ αὐτὸς Πυριπασιαῖς ἀπέκοψεν αὐτοὺς τὴν ὀρμὴν.

Εἰς τὰ ἀρχῆς Ἰουλίῳ ἐπῆρεν ὁ Σπανίας τὴν Γένοβαν ἀπὸ σπαθίου, καὶ ἔκοψεν ἐν αὐτῇ ψυχὰς λέ' χιλιάδας.

Εἰς τὰ ἀρχῆς ἀπεστάλη ὁ Αἰχμάτης Μπασιαῖς ὑπὸ τοῦ ἀμιροῦ σουλτάνου Σουλαιμάνη εἰς τὸ Κάερος, ἵνα ὀρῆσῃ αὐτό. ὅστις διὰ φθόνον, διότι ἠγάπα ὁ ῥηθεις ἀμιράς τὸν Πραι Μπάσιαν, ἀνυποστάσεται, καὶ ἐγένεν ἀντάρτης, καὶ ἔκοψεν ὄλους ὄσους ἔδρεν ὅπου ἤθελαν νὰ εἶναι εἰς τὴν δουλοσύνην τοῦ ῥηθέντος ἀμιρός. οἱ δὲ οἰκεῖοι τοῦ αὐτοῦ τόπου ἔψωσαν τὸν ῥηθέντα Μπάσιαν, καὶ ἐποίησαν αὐτὸν σουλτάνον, οὗ ὁ ἀδελφὸς ἦν Φλαμπουριάρις εἰς τὸν Μωραίαν. καὶ ἐστειλεν ὁ ῥηθεις ἀμιράς, καὶ ἀπεκεφάλισαν αὐτὸν ἐν τῇ Μεθόνη· τὴν ὁποίαν κεφαλὴν ἔκδειραν, καὶ ἐπῆραν αὐτὴν P. 205 εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν. ὁ δὲ ῥηθεις Ἀχμάτης, ὁ καὶ σὲ σουλτάνος, ἐσύναξεν ὄλους τοὺς Ἑβραίους τοὺς ἐπ' αὐ-

ae templum venissent, iuxta ritus suos orgia celebraturi, vestibulum ingressi psalmodiam audierunt lumenque magnum in templo viderunt; propius deinde accedentes patentem portas conspexere, audieruntque voces canentium hymnum „Christus resurrexit.“ quod ad Sultanum accurate retulerunt, ipseque ingressus audivit et vidit oculis suis, iussitque ut attenderent ad resonantes istos cantus. perpenderentque an ab humana voce ederentur. mox cum psalmodia lumen defecit iterumque Sultanus de Christianis interficiendis vehementius agit, a quo violento consilio Pyri Bassa eum retraxit.

Mense Julio Genuam vi occupavit Hispaniae rex, hominumque triginta quinque millia occisa sunt.

Ahmetes Bassa Cairum in Aegypto, ut provinciam regeret, a Sultano Suleimane missus est. invidiae vero stimulis in Abrahamum Bassam percitus, quod apud Sultanum gratia prae ceteris valeret, a Suleimane deficit et contra eum rebellat; omnesque, quos illi fideles reperit, de medio tollit. provinciales Achmetem illum Bassam Sultanum proclamarunt. huius frater in Morea Flaburiaris. i. e. Sangiacus, erat; quem Methonae per satellites illuc missos amiras capite truncat; caput pelle detracta Cpolim asportarunt. Ahmetes

τὸν καὶ ἔκοψεν τοὺς καὶ τὸν βίον αὐτῶν ἐδήμευσεν, ὃς δ᾽ ἀνῆλθεν ἔξ αὐτῶν βίον πλήθος ἄπειρον.

Τῷ αὐτῷ ἔτει διὰ συνέργου τοῦ ῥηθέντος μεγάλου ἀφέντος τοῦ Σουλαιμάνη ἐσκόποσαν μέσα εἰς τὸ λουτρόν τὸν 5 ῥηθέντα Ἀχμάτ Μπασία, καὶ πάλιν ὁ τόπος ὅλος τῆς Συρίας ἐγύρησεν εἰς τὴν δουλοσύνην τοῦ μεγάλου ἀφέντος.

Τῷ αὐτῷ ἔτει ὁ ῥηθείς ἀμιράς ἐξέβαλεν πολλὰς φαιμυλίας ἀπὸ τὰ κάστρη τῆς Ῥωμανίας, καὶ ὑπῆγε τὰς εἰς τὴν Αἴγυπτον καὶ Τούρκους.

10 Τῷ αὐτῷ ἔτει καὶ τὸ παρελθὸν ἐγένετο λοιμικὴ νόσος παγκόσμιος, κυρίως δὲ εἰς τὴν Κρήτην, εἰς τὴν Ῥόδον, εἰς τοὺς Κορφοὺς, εἰς τὴν Ζάκυνθον, εἰς τὴν Ἄρταν, εἰς τὰ Ἰωάννινα ἐγένετο Περίαν, καὶ εἰς τὸν Μωραϊαν σποράδην, καὶ εἰς τὴν Ἀθήναν.

15 Τῷ αὐτῷ ἔτει Ἀγούστου εἰς τὰς ἡ ἐπέρασεν ὁ Κορκοτύλης μετὰ κατέργων καὶ φούστων, καὶ ὑπῆγε τὸ μέρος τῆς Πουλίας, καὶ ἐπῆρεν ἓνα κάστελλον.

vero, nuper Cauri Sultanus renuntiatus, cunctos suae ditionis Hebraeos simul contractos interficit, eorumque bona publicat, unde magnam pecuniarum vim corrastit.

Eodem anno, magno Sultano Suleimane auctore, Achmetes Bassa in balneis oppressus necatur, rursusque universa Syria Sultani imperio subiicitur.

Eodem anno praedictus amiras ex Romaniae, id est Thraciae, oppidis familias multas in Aegyptum et inter Turcos abduxit.

Eodem anno, etiamque superiori, contagiosus morbus per universum orbem saevit, praecipue vero per totam insulam Cretam, Rhodum, Corfunium, Zacynthum, Artam, Iohannina, Peria. Moream passim Athenasque invasit.

Eodem anno Augusti die 8 in Apuliam triremibus dromonibusque Curtugles traiecit, istiusque provinciae partem populatus est, et castrum unum occupavit.

ISMAELIS BULLIALDI

AD DUCAE HISTORIAM

NOTAE.

- P. 206 · P. 10. 1. *ed. Bonn.* Cap. 1. Initio huius operis propositum V. 165 auctoris fuit annorum a mundi ortu et creatione exactorum synopsis ob oculos ponere iuxta ecclesiae Orientalis calculum, quae ab initio mundi ad annum 1 aerae Christianae vulgaris annos integros 5508 a Septembri antecedente Kal. Ian. anni primi numerat. nullus vero eorum qui in Chronologia parumper versati sunt, nescit Graecos annum suum ab illo termino Kal. Septemb. ordiri; ita ut Christus anno 5509, sive autumno sive ineunte hieme θεοτόκος eum genuisse dicatur, natus sit. norunt etiam omnes Septuaginta, ita appellatos ac creditos veteris testamenti interpretes, plures annos a mundi exordio ad Abrahamum in versione sua computavisse quam in textu Hebraico reperiantur. qua ratione id contigerit assequi arduum. textus equidem Hebraicus ab Adamo ad diluvium annos exactos solummodo exhibet 1655, cum interim LXX interpretes numerent 2242. in huius enim capituli verbis, ἀπὸ τοῦ Ἀδάμ ἐὼς τοῦ κατακλινοῦ ἔτη βῆμβ', rectus est, etsi e generationum explicatarum numeris colligantur 2249. a diluvio ad Abrahamum textus Hebraicus numerat annos 292: at interpretes LXX numerant annos 1178, hic noster 1121. de hac computandi dissensione non est dicendi nunc locus; nec propositum est nobis disquirere et scrutari num textus Hebraicus, quo illi usi sunt, ab eo qui omnibus probatus circumfertur variaverit, num etiam aliqua ratione ducti illi viri, qui gentilium, Aegyptiorum praecipue ac Graecorum, oculis ac iudicio sacram historiam subiiciebant, annos aliquot ab orbe condito ad diluvium et inde ad Abrahamum intercalarint, importunas gentium ob idololatriam caecitientium obiectiones declinaturi.

*secrationem anni 5, menses 11, dies 10 transierunt: anno enim ab orbe condito 6008, Indict. XV, Februarii die 25, hora diei prima, Iustinianus instaurationem Magnae ecclesiae auspicatus est. In hoc Cedreni loco mendum librarii occurrit in annis mundi hic enumeratis: coepit Iustinianus anno Christi 527, mundi 6055, Kal. Aprilibus anno eius quinto, id est 531 Christi, mundi vero 6059 vel 6040, seditio Cpoli orta est. Febuario mense coepta est reaedificari S. Sophiae Basilica; et anno eius undecimo consecrata est, id est anno Christi 537, ab April. Kal. ad similem diem anni 538. et ut quod sentio dicam, anno mundi 6040, Febuario mense, coepit instaurari templum S. Sophiae, Indictione IX. ita ut legendum sit *ζμ' ετει ιδικτ. θ*, anno 6040, Indict. IX.*

V. 166 praeter illud alia collapsa aut seditione factionum Prasinæ ac Venetae combusta instauravit. xenodochia et monasteria fabricari iussit, iisque redditus annuos ingentes attribuit: imperii fines barbarorum incursionibus angustiores redditos dilatavit, de quibus omnibus Procopii tractatus sex *περι των του Ιουστινιανου κτισμάτων* legendi sunt.

P. 208 Ab aerae Christianae vulgaris initio ad Constantinum mortuo anno 306, Iulii die 25, Constantio Chloro, ipse imperii fasces suscepit. perperam igitur noster a Christo ad Constantinum numerat annos 318. A Constantino pariter ad Iustinianum erravit statuens annorum 210 intervallum, cum revera intercesserint ab anno 306, Iulii 25, ad annum 527, Kal. April., quo imperium adeptus est Iustinianus, anni 221 fere: quatuor quippe prope modum menses desunt. ista numerorum perturbatio etiam dum cernitur in illo temporis intervallo, quo Iustiniani iuxta distant a Constantino Leonis IV F. et huius coniuge Irene, quod noster historicus statuit annorum 260, cum tamen iuxta historicam veritatem anni tantum 253 numerentur. et enim cum Irene matre coepit Constantinus anno Christi 780. a Constantino et Irene ad Alexium Comnenum numerat annos noster 295. simul itaque collectis intervallis quae a Christo ad Alexium Comnenum statuit, reperiuntur anni elapsi 1085. idco coepisset Alexius 1084 ineunte. iuxta veritatem vero chronologicam anno Christi 1081 imperium adeptus est Alexius Comnenus, propterea a Constantino et Irene ad Alexium verum temporis intervallum statuitur annorum 501. videtur equidem historiae huius auctor has temporum epochas et intervalla ex memoria descripsisse: nam ista cum sequentibus committi ac concinnari nequeunt. cum enim occupatam a Latinis urbem Cpolim anno mundi 6712, hoc est Christi 1204, Aprilis die 12, statuat, numeretque Ducae Murtzuphli, Alexii Angeli eiusque fratris Isaaci annos, qui-

bus regnarunt, 19 fere, Comnenorum vero dynastiam annorum 105, quae summa colligitur ex numeris annorum attributorum singulis ex gente Comnena imperatoribus, non vero 101, ut in textu legitur, summa annorum quibus Angeli ac Comneni regnarunt sit 122. quam cum ab annis 1204 reiecerimus, ad annum 1082 et initium Alexii Comneni regnando pervenimus. at ex intervallis antecedentibus initia dynastiae Comnenorum anno Christi 1084 hunc auctorem alligare invenimus. non sibi itaque constat Ducas in hac calculi subductione.

P. 12, 20. ἐν ἧ καὶ εἰλω ἡ Κωνσταντινούπολις] Huc advocandae sunt calendarii notae vulgares, ut nobis constet num auctor in assignanda die erraverit. anno Christi 1204 fuit cyclus lunae VII, solis IX, litterae dominicales D. C. Pascha igitur Aprilis 25, dominica τῶν βαΐτων sive palmarum Aprilis 18. ergo dies Aprilis 12 fuit feria 2 seu dies lunae sextae septimanae ieiuniorum, ut a nostro notatur; quae in libris Graecorum ecclesiasticis δευτέρα τῆς ἑκτης τῶν νηστειῶν vocatur. huic etiam temporis notae consentit Nicetas Acominatus Choniatas. Flandriae comes Balduinus ab Henrico Dandolo Venetiarum duce ceterisque 12, vel ut aliis placet, 15 electoribus imperator electus est 6 Kal. Maii, hoc est postridie Paschatis, quod eo anno incidit in 7 Kal. Maii seu 25. Aprilis. coronatur vero 17 Kal. Iunii, hoc est Maii 16. Haec tradit Iacobus Meyerus Baliolanus Annal. Flandriae lib. 7 sub finem. Villharduinus scribit diem coronationis indictam fuisse tribus post Pascha septimanis, hoc est 16 die Maii, quae fuit dominica *Iubilate*.

Inducit Villharduinus Dandulum promittentem se imperatoris nomen proclamaturum *hora qua deus natus est*. quae verba me inducunt ut credam vigilia Paschatis electionem factam et post Pascha incoronationem Balduini dilatam; ita ut Calvisio adhaereamus, qui electionem 24 Aprilis sabbatho sancto factam asserit. et fortasse Villharduinus scripsit aut scribere voluit *hora qua deus resurrexit*, hoc est, summo mane die Paschatis, paulo post mediam noctem. hic tamen omittere non debemus imperatorem Balduinum, in epistola quam de Cpoli expugnata scripsit, monere se electum fuisse dominica *misericordias domini*, quae contigit Maii die 9, sublimatum vero dominica *cantate*, hoc est Maii die 23. P. 209 epistolam illam edidit Aubertus Miraeus in codice *Donationum piarum a Flandriae comitibus factarum*.

P. 13, 1. Cap. 2. Θεόδωρος Λάσκαρις ἐν Νικαίῃ] Extincto a Latinis Alexio Duca Murtzuphlo, qui Alexium Angelum veneno bis frustra aggressus laqueo tandem necaverat, Balduinus Belga seu Flander, adiuvante Henrico Dandolo Vene-

tiarum duce Cpolitanus imperator renunciatur. Theodorus vero Lascaris occupata a Latinis urbe in Orientem abiit et Nicaeae imperator salutatur. ita Nicephorus Gregoras lib. 1 Hist. Byzant. post urbem captam: *ἕως ὄψῃ καὶ μόλις περὶ τὴν Νικαίων μητρόπολιν ἀναγορευθῆναι συμπέπτωκε βασιλεὺς Θεόδωρον Λάσκαριν τριακοντούτῃ ἤδη τυχάνοντα. donec in Nicaeae metropoli vix tandem acciderit Theodorum Lascarim annos iam triginta natum imperatorem renunciari. clarior vero lib. 4. cap. 2: ἐντεῦθεν εἰς Νικαίαν αὐτὸς ὑποστρέφει. αὐτὴ γὰρ ἐγεγόνει Ῥωμαίων βασιλείον μετὰ τὴν τῆς Βυζάντιδος ἄλωσιν. inde Nicaeam rediit, quae regia sedes imperatorum Romanorum post captam Byzantium fuit. Nicaea enim Choniatis in Annalibus Theodorum Lascarim in Asia regnasse scribit duobus in locis: ὁ δὲ Λάσκαρις Θεόδωρος ὡς γένοι εὐπρεπέστατος καὶ κηδεὶ βασιλείῳ περιδοξός, ἀποκοροσάμενος ἐκεῖνον, τὸ ἐρυθρὸν πεδίλον ὑποδύεται καὶ βασιλεὺς Ῥωμαίων ὑφ' ὧν τῶν ἑσίων ἀναγορεύεται πόλεων. Theodorus Lascaris genere nobilissimus et imperatoris affinitate clarus, illo repulso [Manuele Maurozome] calceos purpureos induit et a cunctis urbibus provinciarum Orientalium imperator proclamatur. et infra: κατὰ δὲ τὴν ἔω Προουσαῖοι μὲν καὶ Νικαεῖς Ἀνδοῖ τε καὶ οἱ Φιλόμολποι καὶ Σμύρνη καὶ Ἐφέσος καὶ τὰ μετὰ τούτων κείμενα Θεοδώρῳ προσανείχον τῷ Λάσκαρι. in Oriente vero Prusaei et Nicaeenses, Lydi et Philomolpi, Smyrna et Ephesus, quaeque regiones illas interiorum urbes, Theodori Lascaris partibus adhaerebant. nescio igitur cuius auctoritate fulti Sethus Calvisius, in prima editione suae Chronologiae, quam postea correxit et ampliorem reddidit, et post eum Christophorus Helvicus dixerint Lascarim Adrianopoli regnasse; imprimis vero Calvisium demitor, qui Nicephorum auctorem citat. non extra rem erit si Lectorem moneamus populum illum qui Φιλόμολποι hic vocantur, apud nullum Geographum reperiri; et procul dubio error est librariorum, et forte ex duobus Φυλακήσιοι καὶ Ἱεροπολῖται coaluit vox Φιλόμολποι. Phylacensii autem et Hierapolitae populi sunt Phrygiae maioris, qui Lydiae, cui Theodorus Lascaris imperavit, finitimi et contermini sunt.*

P. 13, 2. Ἰωάννης Δούκας ὁ Βατάτζης] Nicephorus Gregoras lib. 2. cap. 1: *ὀκτωκαίδεκα δὲ βασιλεύοντι τούτῳ [Λάσκαρι] παρερρήσαν ἔτη, καὶ τὸν παρόντα βίον ἀμείβει, διαδοχῶν τῆς βασιλείας καταλειπῶς τὸν ἐπὶ θυγατρὶ Εἰρήνῃ γαμβρὸν Ἰωάννην τὸν Δούκαν. cum annos 18 Lascaris in imperio egisset, ex hac migravit vita, successore relicto Iohanne Duca, V. 167 qui filiam eius Irenem uxorem duxerat. sed sedem habuisse Iohannem Batatzam seu Vataciam Magnesiaie potius quam Nicaeae, non constat ex illo loco. cap. 6 ait Iohannem lu-*

strata Macedonia et Thracia per aestatem Nicaeam recessisse et in hyberna militem dimisisse, et cap. 12 Iohannem aedificasse Magnesiae templum ὄνομα τῆς Θεομήτορος Σώσανδρα καλούμενον, aliudque ἐπὶ τῆς Νικαίας εἰς ὄνομα Ἀντωνίου τοῦ μεγάλου. hic Vatacia Didymotoeche oriundus erat, et Protovestiarii dignitatem adeptus a Lascari gener adscitus est. Georgius Logotheta in Chronico.

P. 13, 4. Θεόδωρος Λάσκαρις ἔτη δ'] Hic Theodorus iunior senioris ex filia nepos, annos 33 natus erat, quando fasces imperii suscepit. anno enim quo pater ipsius Iohannes P. 210 imperator designatus fuit, natus est Theodorus, ut scripsit Gregoras lib. 2. sub finem.

P. 13, 5. Ἰωάννης Λάσκαρις] Hic filius Theodori iunioris fuit, cui pater moriens Arsenium patriarcham et Muzalonem protovestiarium tutores dederat, ut res imperii administrarent, donec Iohannes, qui sexennis solummodo erat, adolevisset. Muzalo, dum funus Theodori effertur et Magnesiae in magno templo Sosandrio defuncti commemoratio agitur, ad ipsam sacram mensam ab irruentibus militibus confoditur. Arsenius deinde patriarcha rerum usu ac consilio destitutus Michaellem Palaeologum in imperatorem coronat, ea conditione ut adulto Iohanni imperio cedat seque abdicet. Michael coronatus Iohannem custodiendum Magnesium mittit, tandem que excaecat, hocque scelere ineptum ac inhabilem imperio reddit. Niceph. Gregoras lib. 3 sub finem, et lib. 4. Georgius Phranzes lib. 1 capp. 3 et 5. Michael Palaeologus ex gente antiqua et nobilissima oriundus erat, quam, ut ex aliis Petrus Bizarus refert lib. 1 de bello Veneto, ex Italia adeoque Viterbo ipso, *Hetruriae civitate haud sane ignobili, quae olim Veiusa nuncupata tanquam trium urbiuum septa vel moenia in se complectens, originem traxisse nonnullis placet.*

P. 13, 7. ἐξώσθησαν καὶ οἱ Αὐτῖνοι τῆς πόλεως] mundi anno 6768, Christi 1260, Iulii 25. Refertur debet haec temporis nota ad annum 1 imperii Michaelis Palaeologi. quippe urbs a Graecis recuperata fuit anno Christi 1262, mundi iuxta Graecos anno 6770. nam collectis annis Theodori Lascaris, Iohannis Vataciae, Theodori et Iohannis annis tribus fit summa annorum 58; qui cum additi fuerint annis 1204, exhibebunt annum 1262, quo Iohannes, cui imperialis corona nunquam imposita fuit, a Palaeologo Michaeli excaecatus et imperio pulsus est, et Latini urbe exacti sunt. libro etiam 4 Gregoras de urbe recuperata per Caesarem Strategopulum verba faciens notat, δύο ἐξῆς ἠνύετο ἔτη ἀφ' οὗ τῶν τε βασιλικῶν θρόνων ἐγκρατής ὁ Μιχαὴλ ἐγγύονει. quo igitur anno urbs capta est, iam duos in imperio annos integros Michael exegerat: unde constat ipsum clypeo insidentem imperatorem

proclamatum esse anno 1260. Phranzes cap. 4 lib. 1 dynastiam Francorum annos 59, menses 3, dies 4 Cpoli durasse ait. Georg. Logotheta in Chron. Cpolitano sub finem ait urbem a Latinis captam anno 6712, et eam tenuisse annis 58. recuperatam anno 6769, Indict. IV. in quo sibi non constat: nam mensis Iulii 25 captam ait Cpolim a Graecis post annos 58; qui additi cum fuerint annis 6712, dabunt annos 6770 et Indictionem V. transcriptoribus fortasse hic error imputandus est, non Logothetae.

P. 13, 16. μετὰ δὲ τὸν Μιχαήλ ὁ υἱὸς αὐτοῦ Ἀνδρόνικος] Sub Michaelae Palacologorum primo coeperunt Turci provincias Asiaticas, quae imperatoribus Cpolititanis adhuc parebant, vexare ac perpetuis atrocibus vastare. Gregoras lib. 5 et lib. 7 c. 1 statum provinciarum Asiae talem fuisse narrat. *κατέσχον ὁ μὲν Καρμανὸς Ἀλισούριος τὰ πλεῖω τῆς μεσογίου Φρυγίας, καὶ ἔτι τὰ μέχρι Φιλαδελφίας, καὶ τῶν ἐγγύστα πᾶντων ἀπὸ τῆς περὶ Μαίανδρον ποταμὸν Ἀντιοχείας. τὰ δὲ ἐκεῖθεν μέχρι Σμύρνης καὶ τῶν ἐντὸς παραλίω τῆς Ἰωνίας ἕτερος ὄνομα Σαρχάνης. τὰ γὰρ περὶ Μαγνησίαν καὶ Πιρίην καὶ Ἐφεσον φθάσας ὑφέλειτο σατραπείης ἕτερος ὄνομα Σωσάν. τὰ δὲ ἀπὸ Αἰολίδος ἄχρι Μυσίας τῆς πρὸς τῇ Ἑλλησπόντῳ ὃ τε Καλάμης λεγόμενος καὶ ὁ παῖς αὐτοῦ Καρασῆς. τὰ δὲ περὶ τὸν Ὀλυμπον καὶ ὅσα τῆς Βιθυνίας ἐστὶν ἕτερος ὄνομα Ἀτιμάν. τὰ δὲ ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ Σαργαρίου μέχρι Παφλαγονίας μεμερισμένως εἰς τοὺς Ἀμουρίου διέβησαν παιδας. Caramanus itaque Alisurius maximam Phrygiae mediterraneae partem occupaverat, et Philadelphiam atque etiam Antiochiam ad Maeandrum usque omnia diuioni suae subiecerat. quae vero regiones ab illis locis ad Smyrnum et Ioniae maritima pertingunt, alius Sarchanes appellatus illis dominabatur. Sasan etiam qui vocabatur, satrapa Magnesian, Prienen et Ephesum [Romaeis] eripuerat. Calames eiusque filius Carasis ab Aeolide usque ad Mysiam Hellesponto adiacentem regnabat. Bithyniam et quae Olymponi monti circumiecta sunt alius nomine Atman obtinebat. a Sangario tandem fluvio Paphlagoniam usque Amurii filii inter 2 regionem partiti erant. qui nostro Carmian appellatur, Gregorae est Caramanus Alisurius. Sarchanem et Carasim uterque habet. pro Othmane Gregoras legit Atman. Sasanem noster, ut et Amurii seu Homuris filios, nescit. Gregoras Mantachiam ignorat, etiamque Atinen. Laonicus Chalcocondylus lib. 1 de Reb. Turc. non longe ab initio, lib. etiam 2 hos duces fuisse Aladinis Selzuccii, qui sedem imperii Iconii habuerat, ministros asserit. quique Laonico est Aedines, nostro vocatur Atin, et qui illi Mendesius, nobis est Mantachias. Phranzes lib. 1 cap. 26 hos duces enumerat ut*

Gregoras, eademque distiones attribuit. Leunclavius in Pandectis historiae Turcicae num. 13 duces istos aliter enumerat, ita ut in tanta varietate auctorum nomina illa ducumque numerus in incerto aliquatenus maneant, Asiae statu interim misero imperiique vastatione pro compertis habitis. Cantacuz. l. 2 c. 29 Atinis sive Aetinis filios ait fuisse *Χετήρ* καὶ *Ἀμούρ*, id est, Cheterem et Homurium. Carasem vero Phrygiae regulum tradit lib. 5 c. 82.

P. 13, 21. *Μαγεδῶν ἐπαρχίας*] Valde probabile est Magedi vel Magidi praefecturam hic vocari, quae in ms. Notitia Episcopatum Cp. dioeceseos sub Sardium metropolita legitur ὁ *Σετῶν ἦτοι Μαγίδου*, sub Sylaeo etiam sive Pergaeo metropolita Pamphyliae secundae habetur in eadem Notitia *Μαγύδου* Episcopatus, sed in alio exemplari legitur *Μαγύδου*, quae ab alia differt. haec secunda forte illa est quam Nagidon appellat Leunclavius, et Turci Nigde. Magydum habet in Pamphylia Ptolemaei interpres, textus Graecus *μάτυλον*, non longe a Cestri fluvii ostiis. Nagidon non habet Ptolemaeus. Stephanus de urbibus *Νάγιδος πόλις μεταξὺ Κιλικίας καὶ Παμφυλίας*, ubi citat Hecataeum. estque eadem cum Matylo. Casaubonus in Strabonem lib. 14 in his verbis *τοῦτο δὲ ὅστις Ἄγιθος πόλις* ex Stephano corrigit et *Νάγιδος* legit.

P. 13, 22. *ἀπὸ Ἀσσοῦ*] Assus urbs ad Propontidem in littore Asiatico, quam Strabo lib. 13 a Methymnaeis conditam scribit, teste Myrsilo: *φησὶ δὲ Μυρσίλος Μηθυμναίων κτίσμα εἶναι τὴν Ἀσσοῦν*. Stephanus de urbibus duas facit Assos, unam in Lycia *πλησίον Ἀτάρνης*, alteram in Aeolide ad Hellespontum. hic obiter notabimus Stephanum errasse, dum Assos duas facit primamque in Lycia collocat Atarnae vicinam, in Lycia siquidem Atarna sita non est, ut ipse scribit, sed in Mysiae et Lydiae finibus, *Ἀτάρνα πόλις μεταξὺ Μυσίας καὶ Λυδίας*. Strabo quoque lib. 13 Atarneam habet prope Assum; nec ipse nec Ptolemaeus Assum in Lycia ponunt. Notitia Episcopatum sub throno Constantinopoleos habet *Ἀσσοῦν* sub Ephesino metropolita.

P. 14, 5. *μετὰ δὲ τὸν Ἀνδρόνικον ἐβασίλευσε Μιχαήλ*] Hic V. 168 auctor noster male ac perperam scribit Michaellem in imperio successisse Andronico patri: simul namque pater et filius regnarunt; et Michael anno 6829, Christi 1320, Octob. 12. die dominica ante patrem obiit, accepto Thessalonicae nuncio Manuelem secundo genitum filium ab Andronico natu maiore, quem eius frater Manuel in meretricis, cum qua consueverat ille, domo quaerebat, occisum fuisse, cum quis esset Andronici satellites ignorarent, rivalemque esse suspicarentur. de quibus adeundus Gregoras lib. 8 in principio.

Cantacuzenus lib. 1. hist. cap. 1 generis mortis nullam mentionem facit, quo Manuel extinctus est. diligenterque admadvertendum dissidii causam inter Andronicos avum et nepotem orti, quo mutuis odiis certarunt, in avum a Cantacuzeno transferri; et Gregoram ab isto, utpote scriptorem mendacem, asperis aliquando verbis castigatum esse, quod ipse scripsit Cantacuzenus lib. 4 capp. 24 et 25. cui tamen potior fides hac in re adhibenda sit, nescio. nam Cantacuzenus cum iuniore Andronico a puero educatus adoleverat, inter huius fidissimos ac maxime familiares semper numeratus, ita ut ab eo ad dignitatem usque imperatoriam, tutoris munere cohonestatus, proventus fuerit, quapropter non levi suspicione perstringendus venit, actis et gestorum ab Andronico iuniore memoriae nimio studio indulgens et consulens, dum Andronico seniori aequum minus forte se praebet.

Phranzes Protovestiarius lib. 1 cap. 10 sub finem tradit Andronicum senioremem cum Michaelē regnasse annos 45, et Andronicum iuniorem coepisse anno mundi 6836, qui fuit Christi 1328. Gregoras lib. 8. notat Andronicum iuniorem coronatum fuisse Februarii *ἡμέρα δευτέρα τῆς οὐδῆς ἰνδικτιονος*, haec Indictio VIII congruit cum Christi anno 1325. ita ut hic auctor noster, annos imp. Andronici eiusque F. Michaelis dum numerat 43, terminum istum incoronationis iunioris Andronici respiciat, quae anno 1325, Februarii die 2, Indict. VIII peracta est. quibus etiam consentit Cantacuzenus lib. 1 cap. 41. post quam incoronationem nepotis Andronicus avus annos 3 in imperio adhuc vixit, ita ut totos annos 46 cum filio et nepote regnaverit, quos 45 solummodo numerat Protovestiarius, anno siquidem 1328 nepos solus imperio potitus est. Christi deinde anno 1330 senior Andronicus ad vitam monasticam a nepote invitatus cogitur, ut ait Gregoras; inque monasterio mutato nomine Antonius appellatus biennium vixit, summaque rerum necessariorum inopia pressus anno demum 1332 obiit. Cantacuzenus lib. 1 cap. 16 Andronicum senioremem ad vitandas insidias, quas sibi aliquos struere tyrannidem affectantes suspicabatur, sponte monasticam vestem induisse asserit: aerumnis ac miseris collicitantem obiisse silentio transmittit, ne sibi dedecus accersat et Andronico iuniori invidiam et odium conciliet, quandoquidem praecipuum inter consiliarios huius Andronici, apud quem prae ceteris gratia potentiaque valuit, habitum esse notum sit. hic Andronicus ad vitam privatam coacto avo solus regnavit ab anno 1328 ad annum 1341, Iunii diem 15, orbis conditi 6849, ita ut annos 13 imperaverit. notandum etiam Andronicum senioremem anno aetatis suae 74. fato concessisse; ex quo vero imperium adsecutus fuerat, anno 50, ut

adnotavit Gregoras lib. 9 monodia in eum scripta, et in eo cum aliis convenit. tradit praeterea ipsum vivente patre, Michaelae Palaeologorum primo, imperatorem designatum et appellatum esse, quod contigit circa annum 1281. Michael secundus Palaeologus Andronici F., tradente Cantacuzeno lib. 1 cap. 1, anno mundi 6829 Octobris 12 vitam cum morte commutavit, id est, anno Christi 1320, non vero 1321, ut in editione Parisiensi typographiae Regiae in margine adscriptum est. at ex Niceph. Greg. in lib. 7 calce annus alius colligi potest. narrat quippe Iohannis Glyci patriarchae anno 2 vehementi Borea flante crucem e manibus statuae aeneae, quae columnae imposita ante vestibulum templi S. Sophiae stabat, excussam fuisse anno mundi 6825, id est, anno Christi 1316 a Kal. Septemb. ad eandem Kal. anni 1317. paulo post dicit Irenen ex Alemania Andronico iuniori avum despondisse, Michaellem deinde imperatorem Thessalonicam abiisse, et anno ibi exacto rebus humanis exemptum esse. ex quibus annum orbis 6827, Christi 1319 concludere possumus. veruntamen Cantacuzeno, qui annum et diem adscripsit, adhaerebimus.

P. 14, 5. *μετὰ δὲ τὸν Ἀνδρόνικον Ἰωάννης ὁ Παλαιολόγος*] Andronicus iunior filium suum quem ex Anna, nostro Alemana, Cantacuzeno e Sabaudia, aliis Pannonia, susceperat, imperii heredem reliquit. Iohannes Andronico nascitur post avi Andronici obitum anno 6840, Christi 1332, Iunii die 18, ut adnotavit Gregoras lib. 10 cap. 3. obiit autem Andronicus iunior anno mundi 6849, Christi 1341, ita ut impubes admodum esset Iohannes, annum agens cum imperium adeptus est nonum; quod etiam fuisse tradit Cantacuzenus lib. 3 cap. 2. quamobrem pater moriens rebus imperii admini- P. 213 strandia tutorem testamento dedit hunc Iohannem Cantacuzenum magnum domesticum, historiae iam saepius allegatae auctorem, virum equidem Gregorae et nostro laudatum, Phranzae affectati regni suspectum, et quod voluerit ad liberos suos imperium transferre insimulatum. legendum Phranzes lib. 1. cap. 13, 14 et 15. illum Cantacuzenum tanti fecit Andronicus iunior, ut testamento suo, quod anno Christi 1330 gravi morbo decumbens condidit, praeteritis in illo Andronico avo adhuc superstite nondumque monacho, matre etiam sua Xena, tutorem eum posthumo filio suo daret, si ex Anna uxore sua tunc praegnapante nasceretur. nec etiam omittenda sunt, quae a Codino Curopalate de Andronici erga Iohannem Cantacuzenum benevolentia et amore referuntur lib. de offic. Palat. Cpolit. *ἐποίησε τὸν μέγαν δομέστικον Καντακουζηνὸν Ἰωάννην, ὃς ἐγγόνει καὶ βασιλεὺς, ἰσοστάσιον τῷ πατρὶσεβούστῳ.* magnum domesticum Iohannem Canta-

cuzenum, qui postea imperavit, aequalem summo panhypersebasto reddidit. paucisque lineis interiectis post Andronici senioris obitum ab hoc iuniore Cantacuzenum honoribus auctum esse narrat: *ὑπερέχοντα πάντων ἐποίησε, τῶν μὲν τοῦ πάππου καὶ βασιλέως ἀνεψιῶν, ἐαυτοῦ δὲ θεῶν, τῶν ἐτέρων τε πάντων, τοῦ πανκυρσεβάστου, βεστιαρίου. ἦν οὖν οὗτος ἐνταῦθα ὁ μέγας δηλύδη δομέστικος μετὰ τὸν Καϊσάρην. supra ceteros eum extulit, avi sui imperatoris nepotibus suisque avunculis veterisq; summo panhypersebasto et vestiario dignitatis ordine anteposuit, haecque sanctione secundus erat a Caesare magnus domesticus.*

P. 14, 8. *ἐν τῷ αὐτοῦ ἐπι. ἡρξάντο οἱ Τούρκοι*] Haec Turcorum in Europam irruptio prima est sub auspiciis Oguziorum sive Othmanidum, regnante Orchane sive Urchane: antea enim in Europam transierant Turci, a Catelanis bellum Andronico seniori et Michaeli eius F. inferentibus evocati, ut lib. 8 Hist. Rom. narrat Gregores, et post eum Laonicius lib. 1. transierunt etiam Turci paulo post annum 1300, eodem Laonico teste lib. 1. huius quoque Turcorum in Europam expeditionis meminit idem loco citato, verum iam defuncto Orchane et Suleimane eius filio regnante. nostro tamen consensit Turcorum narratio a Leuclavio adducta lib. 4 Hist. Musulmanicae; et Phranzes lib. 1. capp. 15 et 27; quibus potior fides habenda est. adnotatur autem ille transitus, quoniam Turci tunc primum sedes in Europa fixerunt, occupata Callipoli anno iuxta Annales Turcicos 758, Christi 1357. Coepit annus Heg. 758. anno 1356, Decemb. die 25 dominica, Cyclo solis 21 litteris C B, Iohannis Palaeol. a. 16. Matthaeus Villanius Hist. Florent. lib. 6 c. 29 transitam Turcorum accidisse ait anno 1356.

P. 14, 14. *ἄχρι Διδυμοτείχου*] Didymotoechus oppidum Thraciae, quod Hebrus alluit. Nicetas Choniates duobus locis illius meminit: *καὶ ἑαγδαίως βροχῆς θεόθεν ἀφορισθείσης ἐν τοῖς ἀνόκιν τοῦ Διδυμοτείχου μέρεσιν, ὃ τῆ φρονερίῳ παρσίῳ Ἐδρος διευρηθείς ὑετῶ etc. imbre subito ac impetu cadente in locis supra Didymotichum sitis, qui oppidum alluit Hebrus, undas dilatavit.* Turcis Dimotiac.

P. 14, 15. *ἄχρι Σηλυμβρίας*] Stephanus: *Σηλυμβρία πόλις Θράκης. κέκληται δὲ ὑπὸ Σήλως. Βρία γὰρ κατὰ Θράκας ἡ πόλις. Selymbria Thraciae urbs. nomen a Selye trahit: Bria enim Thracibus urbs dicitur.*

P. 14, 18. *ἐκ τῶν Ναυάρρας ἀφικομένων Φράγγων*] Franci ex Navarra sunt ii quos alibi Catelanos appellat, qui Hispaniam Tarraconensem habitant, illa Genuensium expeditio ab Augustino Nebiensi, Uberto Folieta et Petro Bizaro facta adnotatur anno Christi 1346, quo Simone Vignosio duce Genu-

enses Chium, Smyrnam et Phocæam utramque dominio suo adiecerunt. idem testatur Iohannes Villanius Hist. Florent. lib. 12 cap. 169: *l'anno 1546 el simile feciono all' isola del Silo in Arcipelago di Romania, e quella presono, e sonne signori, e tolsolla a' Greci; ove nasce la mastica, la quale è di grande frutto e rendita.* non video autem quare Navarros hoc loco adducat: nisi quia illis temporibus Petrus IV Arragoniæ rex Philippi III Navarrae regis filiam Mariam an- P. 214 no 1354 uxorem duxerat. rex Navarrae seu Vasconiae his foederibus nuptialibus urbes aliquot Arragonio concesserat, vicissimque Arragonius illi; propterea Navarri seu Vascones Arragonensibus iuncti atque Catelanis in Orientem profecti sunt. tunc etiam Vascones in illis expeditionibus Catelanis ultro magis se adiunxerunt, quod in regni successione Maria sorori suae Iohannae praelata esset, si Philippo patri mascula proles decesset. Genealog. Dom. Francicae clarissimorum virorum fratrum Sammarthanorum lib. 22. Mariana lib. 16 cap. 4 hist. Hispanic.

P. 14, 22. Cap. 3. *ἐν δὲ τῷ αὐτῷ ἔτι ἐτεθνήκει ὁ προρηθείς Ὀρχάν]* Duæ sunt de anno obitus Orchanis opinioniones. alii e vita migrasse volunt anno Hegiræ 759, id est, Christi 1358. nam coepit annus 759 anno 1357, Decemb. 14, feria 5. et ita Calvisius sentit. Leunclavius sub finem lib. 4. aliam sequitur, quæ mortuum Orchanem asserit anno 760, qui coepit anno 1358, Decembris die 3, feria 2. Annales Turciaci adnotant post captam Callipolim Suleimanem inter venaadum equo lapsum humi tam graviter afflictum fuisse ut statim expiraret, et duobus mensibus ante patrem obiisse. quæ narratio non consentit illis quæ infra cap. 10 Ducas noster narrat, deletum scilicet exercitum Turcorum a Matthæo Cantacuzeno, et Suleimanem occisum, antequam imperio cecisset Iohannes Cantacuzenus, id est, ante annum 1355.

P. 15, 2. *τὴν Ἀδριανούπολιν ἔσχε]* In margine adiecit annus ex Leunclavii hist. Musul. lib. 5, Hegiræ 763, Christi 1362. at Annales referunt ad annum 761, id est, Christi 1360, quem annum Calvisius retinuit.

P. 16, 12. *συλλαμβάνεται οὖν ὁ Λάζαρος]* Laonicas lib. 1 sub finem hanc Serviorum infelicem expeditionem clademque acceptam narrat secundum Graecorum sententiam, huius nostri narrationi paucis mutatis prope similem; Lazarumque Eleazarum appellat, Moratem peremptum inter praeliandum tradit: at Phranzes a Lazara necatum fuisse scribit. nomen istius qui Moratem occidit, Miloës traditur a Laonico: Milos Cobilitzius appellatur a Leunclavio, Milos Cobilik Lazari despotæ gener a Mauro Orbino. Lazarus ille, ut hic Orbinius in Slavorum historia scribit, partem imperii defuncti Stepha-

ni Cralis seu imperatoris occupavit, alii alias, cum Uroscus Stephani F. ignavia ac desidia tempus transigeret. hic Lazarus primus fuit Serviae despota e familia Privazia sive Prizazia. pugna porro illa commissa est in campo Cossovo anno Hegirae 791, Christi 1389, non vero anno 1590, ut vult Leunclavius in Pandectis Turcicia cap. 54. annus enim 791 coepit anno Christi 1388, Decemb. 30, fer. 4, cyclo solis XXV, litt. E, D. propter occisum vero ex insidiis Moretem, morem ac consuetudinem inde manasse ait Leunclavius ut nullus legatus Sultanum accedat, nisi a duobus Capigis brachia complectentibus ducatur. ex parte verum esse concedatur: honoris nihilo minus gratia id etiam nunc fieri constat; et anno 1647 Vezir - Azemum seu primum Vezirum palatio suo egredientem rursumque illud ingredientem vidi, duorum famulorum manibus brachia complectentium sublevatum. eodemque modo Genitzerorum Agam seu praefectum, qui eandem Vezirum conveniebat, duorum famulorum manibus sublevatum incedere adspexi. hic Lector monendus est falli Leunclavium lib. 6 hist. Musulm. quando mensae Iunio Ramadan celebratum esse ait anno Hegirae 791: neomenia enim huius mensis Ramadan ieiunii Turcorum eo anno incidit in Augusti diem 24 anni 1589 aerae Christi.

P. 215 P. 17, 5. ἀγροῦντος δὲ Σαβουζίου] Conveniunt inter se historici de Baiazitibus ad imperium evectio. Ducas excaecatum fuisse prodit Sabuzium, Laonicus et Phranzes strangulatum asserunt. Leunclavius lib. 5 eodem mortis genere perisse scribit et Baiazitem Gilderum, nostro Iltrim, quod nomen *fulmen* interpretantur, natu maiorem; fratremque illius lacupem Zelebim natu minorem fuisse. Laonicus Suleimanem fuisse natu maiorem, Baiazitem vero minorem tradit. Phranzes illum Musulmanum, Turci lacupem, Laonicus et Graeci Suleimanem appellant, quem Ducas Sabuzium nominat.

P. 17, 15. Cap. 4. De Baiazitibus expeditione in Asiae minoris regulos Turcos adeundi Laonicus lib. 2, Leuncl. lib. 6, et Phranzes lib. 1 cap. 29.

De Lazari despotae filia Maria, Stephani sorore, quam Baiazites uxorem duxit, non convenit cum Leunclavio noster: ille enim lib. 6 hist. Musulm. Baiazitem Bulcogii principis Christiani filiam uxorem duxisse refert; et cap. 54 Pandect. hist. Turc. in genealogia Bulcorum accuratius explicat quaeenam illa fuerit: Stephani nempe Serviorum despotae filiam, non sororem facit, et loco historiae citato adnotavit Mariam illam Serviam Baiazitem vinum bibere primam docuisse, cum Osmanidae abstemii hactenus fuissent. cum nostro faciunt Laonicus lib. 3, qui Eleazari, qui Lazarus est, filiam fuisse scribit, et a Temyre captam, non sine Baiazitibus indignatione

summa, illi pocula ministrasse. Maurus quoque Orbinus in historia de regno Slavorum illum fuisse Lazari filiam scribit, eiusque nomen Milievam fuisse prodit, eamque Baiaziti in matrimonium collocatam a matre sua Miliza Lazari vidua, ut benevolam ac pacatum eum sibi pararet.

P. 17, 24. τῶν μετάλλων Σερβίας] Illarum argenti fodinarum meminit Bonifinius D. 3 lib. 8: *Mehemetes superiorem prius Mysiam ingressus fodinas argenti, quae despotis erant, occupare V. 170 nititur. novum montem Trepciam et Prifren eius oppida, argenti metallorumque feracissima, obsidet et expugnat. Maurus etiam Orbinus in Slavorum regno: Monte nero ove il Turco hā ricchissime minere d'oro e d'argento.*

P. 18, 4. Καλλιουπόλεως καὶ Λαμψάκου] Callipolis urbs ad Hellespontum in Europa sita, a Callia Atheniense olim condita. cum a Turcis Suleimane Bassa duce Callipolis seu Calliopolis capta fuit, et tantae iacturae nuncios Constantinopolim perlatus, eo vaesaviae caeci Graeci devenerant, ut dicerent *amphoram vini a Turcis ereptam*, nec de illa arce recuperanda cogitarent. Lampsacus in Asia est, et *Lapsaco* hodie a Graecis vocatur.

P. 18, 6. Κορυαίου] Maioris Phrygiae urbs, quam Turci *Cutahige* appellant.

P. 18, 11. Λαοδικαίας] Laodicea urbs Phrygiae Cappadociae, Diospolis antea appellata.

P. 19, 2. τὸν Μαίανδρον] A Turcis *Madre* appellatur.

P. 19, 2. πρὸς Φιλαδέλφειαν] Laonicus lib. 2 refert imperatorem Manuelem per caduceatorem iussisse Philadelphiae cives ut se Baiaziti dederent ac permitterent, quibus parere renuente Baiazites obsidione cinxit, urbeque potitus est. libro etiam 6 hist. Musulm. narrat Leunclavius Baiazitem anno Christi 1390 Philadelphiam subegisse; quae per multos annos steterat, postquam ceteras Asiae urbes in ditionem suam Turci rede-gissent. Philadelphia Lydiae urbs est, Sardium metropolitae olim subdita.

P. 29, 18. Cap. 5. ὁ δὲ βασιλεὺς Ἰωάννης] Quae ab Orcha-P. 216 ne eiusque filio Morate gesta sunt dum Christianorum aut vicinorum Turcorum sese rebus immiscent, brevier enarravit huius historiae auctor. Baiazitis deinde initia usque ad Iohannis obitum leviter hactenus perstrinxit, ad eorum deinde narrationem regreditur, quae in aula Cpolitana et in imperio Graecorum, quibus Iohannes regnavit temporibus, acciderunt. rerum ac eventuum praecipuorum seriem exponit, et infortunia narrat quibus labantis imperii Cpolitani reliquiae, sub Andronico et Iohanne tanquam procellosis turbinibus circumactae ac iactatae, tandem perierunt. quarum ampliorem notitiam qui habere cupit, Cantacuzeni historiam et Gregorae

adest. iam diximus Cantacuzenum illum ob generis splendorem, eximias insignesque virtutes, quibus domi militiaeque claruit, a Gregora et nostro laudatum, accusatum vero a Phranze affectatae tyrannidis et in Iohannem perfidiae. his de obiectis sibi criminibus passim in historia, quam scripsit, purgat se Cantacuzenus, omnemque suspicionem a se, quantum potest, amolitur. quicquid sit, coronam imperialem sibi et uxori bis imponi voluit, Matthaicum liberorum suorum primogenitum despotam designavit calceosque purpureos induere iussit, Manuelem natu minorem Spartae despotam proclamavit; ita ut viam ad imperium sibi suisque usurpandum ac retinendum sternere voluisse videatur. ut vero inceptum emitteret, vires, quibus instructus erat, infirmae ac fluxae, rerum imperii perturbatio, quae attritae in peius quotidie ruebant, atque imminetia a Turcis pericula suaserunt.

P. 20, 5. ἡβούλετο δὲ Καντακουζηνὸς κηδεστής αὐτοῦ γενέσθαι] Phranzes lib. 1 c. 12 tradit Andronicum morti vicinum mandatis supremis praecipisse ut filius suus ac heres Iohannes filiam Cantacuzeni uxorem duceret, quam ob causam potiori iure affinitatem illam contractam Cantacuzenus cupiebat. verum senatorii ordinis huic adversata est sententia, in quam Annam adducere haud difficile fuit, rerum quippe summa ex testamento Andronici iam potiebatur Cantacuzenus; quod Annae imperatrici Iohannis matri grave ac molestum erat. contracto deinde matrimonio illo, pluribus nitebatur munimentis tutor socerque imperatoris factus. hoc loco lectorem monemus historicum nostrum in enarrandis rebus quae sub imperatore Iohanne gesta sunt, donec Cantacuzenus monachus et anachoreta fieret, ab hoc non multum dissentire; ex quo non parum auctoritatis ac commendationis ei accedere debet, eum Cantacuzenus diligens ac iudicio praestans historicus sit. paucis indicabimus illa quae diversa apud Cantacuzenum occurrunt, qui res illas singulas amplius et exquisite magis explicatas complexus est.

Lib. 3 cap. 13 Cantacuzenus queritur se a patriarcha et Apocaucho statim post excessum Andronici petatum esse, cumque in Tribalos seu Servios, qui fines imperii populabantur, moturus esset, urbe excedit: prius vero quam abeat, imperatricem adit ei valedicturus. dum inter se colloquuntur, Cantacuzenum Anna hortatur ut ante discessum filiam suam imperatori Iohanni despondeat; quod ut faceret, adduci tunc non potuit, et sponsalia illa post reditum suum distulit. πρὶν δὲ Βυζαντίου ἐξελθεῖν γινόμενος ἐν βασιλείοις αὐτῆς ὡς συνταξόμενος τῇ βασιλίδι, τὴν θυγατέρα κηλευούσης βασιλεῖ τῷ νέῳ Ἰωάννῃ τὸν μέγαν Λομέστικον κατεγγεῖν, ἀνεβύβατο εἰς τὴν ἐπαurodon. ἐκείνος τὴν ἐκ τῆς ἰσπέρας, ἀνεquam

vero Byzantio discederet, in palatium iterum abiit imperatrici valedicturus; quae cum hortata ipsum fuisset ut Iohanni imperatori adolescenti filiam suam desponderet, id facere post reditum suum ex occidente distulit, dissentit ergo a Cantacuzeno Ducas noster, qui eum ambiisse generum sibi Imperatorem adsciscere narrat, eumque repulsae impati- P. 217 entem invidiaque procerum se peti animadvertentem Cpolim deseruisse.

P. 20, 15. εἰς Ἀλαμανῶν ἦν] Ducas eam ex Alemania fuisse dicit; quod fortasse Sabaudiae comites imperio subditos esse sciverit; vel quod eadem regione ortam ac imperatricem ex ducum Brunavicensium prosapia, Annam Andronici senioris uxorem, crediderit, verum Cantacuzenus ipsam ex Sabaudiae comitibus ortam asserit. quod confirmat Lambertus Vander-Burchius in Sabaudorum ducum principumque historia gentilitia. sed illam vocat Iohannam. sic itaque ille: *Iohanna uxor Andronici Palaeologi imperatoris Byzantini, Amedei IV Sabaudiae comitis VIII et Iohannae Brabantinae filia.* Gregoras lib. 8 c. penult. appellatam fuisse Annam mutato nomine tradit.

P. 21, 7. πρὸ θανάτου τὴν σκώτωσιν] Excaecationem ut vitet' monent: verosimile enim est ipsam excaecandum fuisse, si tunc captus fuisset, ut imperio ineptus redderetur; ipseque Cantacuzenus lib. 4 sub finem genero suo Iohanni gratias agit, quod Matthaeum Cantacuzenum filium non excaecaverit: hic enim imperium affectabat, et regnante patre Cantacuzeno despota designatus fuerat. Theophylactus Simocatta hist. Mauricianae lib. 4. cap. 6 de excaecato Hormisda Persarum rege a subditis suis verba faciendo hisce exponit, *νύκτα κατ' αὐτοῦ τὸ λοιπὸν διὰ παντὸς ἐψηφίζοντο, nocte perpetua eum damnarunt*, ne ut Cabades olim aufugeret et contumelias sibi illatas ulcisceretur.

P. 21, 9. οἱ δὲ τῆς πόλεως ἄλλον ἀντ' αὐτοῦ] In Cantacuzenum, dum Cpoli abest reipublicae causa, invidia et odio accensi patriarcha et Apocauchus coniurant, et ut hostem proscribunt, hincque praefectus urbi creatus est. Cantacuzenus lib. 5 cap. 22: *Ἀποκαυχὸν δὲ τὸν παρακοιμώμενον ἄρογῳ Βυζαντιῶν ἀποδείξαντες ἐκέλευον τὸν πόλεμιν κινεῖν ἔθεν ἐν αὐτῷ δοκοῖη βέλτιον.* Apocauchum vero accubitorem Byzantii praefectum creantur, iusseruntque in quascumque partes, prout ipsi e reipublica visum erit, bellum movere. quisnam fuerit V. 171 iste Apocauchus, et unde ortus, discimus a Cantacuzeno lib. 5: *οὗτος γὰρ δὴ ὁ παρακοιμώμενος ἐκ Βιθυνίας ὠρηγμένος καὶ ἄσημος ἐκ φαύλων φύς, τὰ πρῶτα μὲν ἐπεγραμμάτευσε πολλοῖς τῶν τὰ δημόσια χρήματα εἰσπραττόντων ὀλίγον ἕνεκα μισθοῦ.* hic accubitor [Apocauchus] ex Bithy-

nia profectus, inglorius parentibusque vilibus et obscuris natus, primum quidem operam suam mercede tenui vectigalium redemptoribus ad scriptum faciendum locavit. vocatur etiam a nostro ἀγενής και ἀνανδρός. fortuna tamen usus secunda ad praecipuas palatii dignitates proventus est, ita ut magnus dux creatus sit.

P. 21, 13. μαδών τούς τόν Καντακουζηνόν] Noster historicus semel in carcerem compactos Cantacuzeni amicos indicat: sed hic historiae suae libro tertio capp. 36, 87 et 88 saepius in carceratos fuisse queritur. his vero duobus postremis capitibus de constructione istorum ergastulorum loquitur, et de nece Apocaucho illata. cap. 87 sic narrat: *δεσμοκτήριον δὲ ἦ τοῖς βασιλείοις Κωνσταντίνου τοῦ μεγάλου καινὸν ποιεῖν δινοεῖτο. οἶκον γὰρ ὄντος ἐκεῖ μεγάλου Ἰουστινιανείου προσγορευομένου, τὴν στέγην ὑπὸ τοῦ χρόνου διεφθαρμένον, κῆσαν εἰσοδὸν ἀναφράζας, οἰκίσκους ἔνδον ἐκείνου πλείους διαλεῖν ἐφ' ἑκατέρῳ μέρει, καὶ τούτοις κατακτεῖσαι τοὺς δεσμώτας ἀνωθεν καλωδίους καθιείς, ὥστε νυκτὸς μὲν τοῖς οἰκίσκοις χρῆσθαι, ἡμέρας δὲ πρὸς μετρίαν ἀνεσιν τῆ ὑπολειμμένῳ μεταξὺ χωρῆν. carcerem novum in Constantini magni palatio extruere cogitavit; in quo domus ampla de Iustiniani nomine appellata stabat, cuius tecta temporis lapsu diruta erant, aditibus omnibus praeclusis, intra illius parietes tuguriola plurima a se invicem separata ex utraque parte aedificare volebat, in quae per superius ostium carcerati funibus demitterentur,*

P. 218 in hisque totam noctem agerent; per diem vero in area levandae aegritudinis causa deambulare iis liceret. quomodo vero interemptus fuerit Apocaucus, sequenti capite 88 narrat eodem fere modo quo Ducas noster. alia vero Cpoli gesta sunt, quae recenset Cantacuzenus, ex quo Apocaucus praefecturam urbis inivit, ad ipsius caedem per incarceratos illos patratam. statim namque praefectus urbi creatus Apocaucus aliquos Cantacuzeni amicos interfecit, aliquos in vincula coniecit; quo territi alii ad hunc aufugerunt, et hortantur ne longiores moras nectat, imperatorisque nomen et insignia quanto celerius sumat; quorum monitis tandem paruit, et ornamenta imperatoria induit, quae cum ad Annam et senatum Cpolitianum allata essent, iis placuit Iohannem imp. Palaeologum coronari. Apocaucum porro auctoritate sibi concessa per superbiam ac proterviam abutendo, Cantacuzeni matrem diris ac inhumanis modis in carcere vexat; quae febrim tandem correpta, medicorum ope alimentisque opportunis immanitate saevissima ei negatis, anno 6850, Christi 1342, Ianuarii die 5 diem obiit. his peractis ad Serviae seu Triballorum Cralem Stephanum Cantacuzenus abit, et iunctis cum eo foederibus auxilia sibi parat, ubi dum moratur, Atinis seu Aidinis F. Amur sive

Homur superato Hellesponti freto Didymotoechum advolat, ei opem laturus; qui a Cantacuzeno humane ac magnifice excipitur, et per longum tempus frustra expectato Cantacuzeno in Asiam revertitur, unde ab illo evocatus opem fert, et auxiliares copias ei adducit. cum vero Smyrna a Latinis capta fuisset, eam oppugnaturus Amurius abit, frustra tentat, imperatrix ad Orchanem auxilia rogatum legatos mittit et foedus cum eo init; quod Cantacuzenus Orchane in partes suas tracto interrumpit; iterumque Amurium ut sibi opem ferat accersit, Apocauci deinde consilium de extruendo carcere secutum est, et caedes illius ab incarcerationis patrata.

P. 22, 16. ἐκ γένους Ραούλ] Unde genus duxerit Raulus ille, non mihi constat, cuiusdam eiusdem nominis mentionem facit Gregoras lib. 6 duobus in locis, qui a Muzalone relictam Theodoram, Michaelis imperatoris ex eius sorore Eulogia neptem, uxorem duxit: *γυνή δὲ πρότερον τοῦ Μουζάλωνος τοῦ πρωτοβεστιάριου, ὕστερον καὶ τοῦ Ραούλ πρωτοβεστιάριου καὶ αὐτοῦ γενομένου.* et infra refert Constantinum Porphyrogenitum Rauli filiam uxorem duxisse. Phranzes lib. 3 c. 23 et 25 Georgii Rauli viri nobilitate generis eximii meminit, qui num ex eadem gente ortus fuerit non mihi constat.

P. 23, 8. ὁ πατὴρ πατῆρ] Ex hoc loco discimus historiae huius auctorem ex Ducarum antiqua gente originem paternam duxisse; ex qua imperatores aliquot orti sunt, Constantinus Ducas, Michael, Alexius Murzuphlus dictus, et quartus Iohannes Vatacia cognominatus; si tamen hic ex eadem gente ortus sit, quem Didymotoecho oriundum ex Georgio Logotheta supra ad cap. 3 didicimus.

P. 24, 7. Cap. 6. Quae hoc capite Ducas enarrat, videntur potius ante Apocauci mortem quam postea accidisse, anno nempe 6850, Christi 1342, quo tempore Iohannes imperator Palaeologus annos X natus erat, cui aetati impuberi conveniunt verba illa *ἡ ἀρχὴ ἐν ὑπομυζίῳ* etc. post mortem enim Apocauci non longo tempore Cpolim ingressus est Iohannes Cantacuzenus anno 6855, Christi 1347, quo tempore Palaeologus annos fere XV natus erat, nec amplius puer lactens balbutiensque appellari poterat.

P. 25, 1. τότε ὁ Καντακουζηνός] Hortatu suorum amicorum imperatoria ornamenta induit Cantacuzenus, crepidas sericas coccinei seu purpurei coloris, quae insignia fuerunt ab imp. Cpolitano usurpata. Zonaras tom. 3 de Basilino quodam remige imperatoriae triremis Michaelis Theodorae filii mentionem faciendo, *ἔδιδου αὐτῷ τὰ φοινικόχρσα πέδιλα, καὶ προσέταττεν ὑποδήσασθαι, καὶ βασιλεῖα ἀνεῖπε.* dedit ei (id

est Michael imperator Basilino) *purpureos calceos, et induere praecepit, eumque imperatorem appellavit.* Nicetas Choniates in Annalibus duobus locis, primo cum Alexius Comnenus Iohannem filium suum successorem designat: *ἐρυθρὸν τὸ οἱ πέδιλον μετέδωκε, καὶ βασιλέα ἐδέδωκε ἀναγορεύεσθαι. crepidas purpureas ei concessit, imperatoremque appellavit,* et tomo 3 de Theodoro Lascari: *τὸ ἐρυθρὸν πέδιλον ὑποδέεται, καὶ βασιλεὺς Ῥωμαίων ὑπ' ὄλων τῶν ἐφ' ὧν ἀναγορεύεται. calceos purpureos induit, et Romanorum imperator ab Orientalibus omnibus proclamatur.* Gregoras etiam libro tertio de Palaeologorum generis splendore disserens, et de contracta affinitate ab Alexio Angelo imperatore cum Palaeologo Alexio, cui Irenem primogenitam filiam despondit, eamque imperio destinavit: *ὅς ἐπειδὴ γοῆς ἄρρενος αὐτὸς οὐκ ἠμoίρει, ταύτην ἐρυθροῖς ὑποδέεσθαι κρηπίσι προσετείταχει, ἵνα εἴη αὐτὴ τε καὶ ὁ ταύτην συζευχθήσόμενος τῆς βασιλείας διάδοχος. qui [Alexius Angelus] postquam prolem masculam non suscepit, crepidas purpureas induere hanc [Irenem filiam suam] praecepit, ut ipsa et qui ei iunctus esset, in imperio ei succederent.*

P. 25, 13. τoὺς φοικωδεστάτους ὄρκους] Theodorus Lascaris II, Iohannis Batatae seu Vataciae filius, Iohannem filium suum pupillum moriens reliquit, tutoresque ei dedit Arsenium patriarcham et Muzalonem. Theodorus, quod futurum vereretur, a successore suo avertere voluit, ideoque semel atque iterum ab aulae suae proceribus infimisque iusiurandum exegit, ut filio suo fideles obsequentesque eo constricti se praebent. post illius etiam obitum repetitum ac statim violatum est. hoc de negotio adeundus Gregoras lib. 3 cap. 6 et Phranzes lib. 1 cap. 3. Michael etiam Palaeologus, et Muzalonis caedis rei, anathemate dirisque devoti et excommunicati sunt.

V. 172 P. 26, 13. ἐνωτισθεῖς οὖν τῶν ἡμεῶν τοῦ Κατακουζηνου] Stephanus Serviae Crales Cantacuzeno auxilium roganti conditiones tulit, quibus ei opem ferre cogitabat: at duras nimis visas Cantacuzenus haud admisit. Stephanus propterea Cantacuzeno indignatus de vi ei inferenda consilium agitavit, verum per uxorem Craleenam reconciliatus statim fuit. Cantacuzenus lib. 3 capp. 43 et 44. Monendus hic lector hunc Serviae despotam seu Cralem Stephanum, ad quem Cantacuzenus confugit, ex Nemagna gente fuisse vocatumque imperatorem, Byzantinique imperii provincias Thessalonicam usque dominationi suae supposuisse. regnare coepit hic Stephanus anno 1331, quo patrem suum Uroscum aulicorum consilio gula fracta interfici iussit. regnavit ad annum usque 1354, cum ad Divolopotamum Thraciae urbem fato conces-

sit. successit illi Uroscus unicus filius, qui imperium ignavia amisit, avique diras et imprecationes in filium eiusque posteros iactatas expertus est. supra notavimus Lazarum Vulci filium Uroscos partem imperii paterni ademisse. Maurus Orbinius in hist. de regno Slavorum. vide etiam ad caput XXX infra.

P. 28, 5. Cap. 7. *συλλήπτορας*] id est, *συναγωνιστὰς* ita ut foedus inter eos intercederet, tam ad propulsandum quam inferendum bellum iunctis semper simul viribus.

P. 28. 18. *τῆς Ῥόδου φρερίοι*] Iacobus Bosius qui historiam religionis et militiae S. Iohannis Hierosolymitani Italice scrip- P. 220
psit, Smyrnam a foederatis captam ait anno Christi 1344. sed de castro aedificato nullam mentionem facit. recte equidem convenit haec temporis nota cum illis quae a Cantacuzeno narrantur; nam belli civilis huius initio Homur Didymotoechum venit. Bosio consentit Cantacuz. lib. 3 cap. 68, et a Rhodiiis equitibus aliisque belli foedere consociatis captam Smyrnam tradit. *τριήρεις γὰρ τέτταρες καὶ εἴκοσι Λατινικαὶ ἔκτε Ῥοδίων καὶ τινῶν ἐτέρων παρεσκευασμένοι ἐπέπλευσαν τῇ Σμύρνῃ, καὶ τὸ πρὸς τῷ λιμένι φρουριον ἔλλον, καὶ ναῦς ἐπέπρησαν οὐκ ὀλίγας Περσικὰς. Ἀμιὸν δὲ παρῶν καὶ ἀμυνόμενος οὐκ ἴσχυε περιγενέσθαι τῆς Λατινικῆς δυνάμεως. triremes 24 Latinae Rhodiorum equitum aliorumque Smyrnam bene instructae appulsae sunt, et ab iis castrum portui impositum occupatur, naυesque plurimae Persicae incenduntur. quo cum accessisset Homur et pro viribus Latinos oppugnaret, ipsos nusquam superare potuit.* manifeste sibi adversantur Ducas noster et Cantacuzenus: nam si quae Cantacuzenus narrat vera sunt, post Smyrnam scilicet a Latinis occupatam Homurem eam expugnare frustra tentavisse, Cantacuzeno deinde suppetias laturum fretum Hellespontiacum denuo traicisse, non potuit in oppugnanda Smyrna, ut noster narrat, occubuisse. qui porro Frerii Rhodi appellantur, sunt religiosi ac milites ordinis S. Iohannis Hierosolymitani, qui hodie vulgo Equites Melitenses appellantur.

P. 30, 7. *ἐν τῷ Πολιχνίῳ τῆς Σμύρνῃς*] Anno 1647 vidimus adhuc castrum illud in montis vertice locatum, cuius moenia integra ferme sunt. verum omnia aedificia, praeter templum, quod in meschitam Turci transformarunt, diruta sunt. extat etiam in eo cisterna amplissima, cuius laquearia ac fornices multis columnis fulciuntur. castrum illud quadratum oblongum est, vicinum illi urbis antiquae regioni in qua Acropolis, cuius adhuc moenium pars cernitur, sita erat. castrum inferius ad litus maris et portus ingressum situm est, nuncque integrum videtur.

P. 32, 3. Cap. 8. *ἀσφαλτώσεως*] Metaphora a re navali du-

eta: ut enim naves firmiores sint nec facile aquam admittant, pice et sebo inunguntur; quod etiam ad navigationis celeritatem confert. usus est autem hoc verbo ἀσφαλτοῦν, bitumine inducere, quod pro πιττοῦν etiam, id est impicare, usurpatur. sed fortasse voluit scribere ἀσφαλίσας.

P. 32, 17. Abasgi, de quibus hoc capite loquitur, populi sunt olim Iberi dicti, ad Euxinum pontum pertinentes.

Cantacuzenus harum turpium et Christiano nomine indignarum conditionum non meminit, quibus cum Orchanæ foedus et societatem belli Anna contraxit.

P. 33, 5. Cap. 9. Hoc capite de nuptiis Orchanis et Cantacuzeni filiae Theodoræ agitur. in eo notanda est varietas et dissensio inter nostrum auctorem et Cantacuzenum: hic quippe asserit lib. 3 cap. 92 Orchanem filiae suae nuptias ambuisse; quas cum in aliud tempus reiiceret Cantacuzenus, imo proco respondere differret, ab Homure eam affinitatem utilem sibi fore suasus filiam suam Orchani despondet. Cantacuzeno soli in sua causa credendum non est; et verisimilius vi-
P. 221 detur quod dicit noster, Cantacuzenum filiae nuptias Orchani proposuisse, ut foedus, quod cum eo iungere cupiebat, artiori vinculo stringeret et Orchanem a priori cum Anna pacto averteret. alliciendus erat princeps ille; nec gratiori aut suaviori esca eum in partes suas trahere poterat Cantacuzenus, quam nuptiarum spe ac ingentis dotis promissis. Phranzes cap. 15 lib. 1 has inter imperatores discordias ad tempora Ameræ Moratis falso transfert; quod hoc loco notandum fuit.

P. 35, 18. ἐλθόντος δὲ τοῦ Καντακουζηνοῦ] Adeundus ipse Cantacuz. lib. 3 cap. 99, ubi de se modestius verba facit quam noster eum loquentem inducit, hortatus est equidem Annam ut se ad pacis condiciones adduci pateretur, neve pertinacia sibi ac liberis malum extremum arcesseret.

P. 36, 20. οἱ δὲ τῆς πόλεως] Videndus Cantacuz. lib. 3 cap. 96, ubi queritur se contumeliis a Cpoleos incolis saepius petitum fuisse.

P. 37, 7. εἰσεῖσιν ἐν τῇ πόλει] Cantacuz. lib. 3 cap. 99. annum ad marginem notavimus.

P. 37, 9. Cap. 10. Consentit omnino Cantacuzenus his quae narrantur a Duca. adeundus est a cap. 99 lib. 3 ad cap. 10 lib. 4.

P. 38, 1. ἀνακαλυμμένη τῇ κορυφῇ] Gestus est venerantis, salutantis et officium exhibentis. Codinus Curopalates de offic. Palat. Cp., ubi de Protovestiarii officio agit, ipsum nudato capite ad imperatorem accedere notat, ut e veste eius floccos vel quidvis sordium, si casus ita tulerit, auferat; ita ut apud Graecos caput nudum habere venerationis causa in usu

fuerit, verba Codini talia sunt: ἔχει δὲ καὶ τοῦτο ἴδιον καὶ ἐξαιρετόν, καὶ εἴαν τι ζουφίδιον ἴδῃ ἢ πηλόν ἢ ἄλλο τι περὶ τοῦ ἱματίου τοῦ βασιλέως, τὸ σιαδίον, ἢ ὡς τὸ κάλυμμα τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ ἐκβάλλων, τὴν χεῖρα ἐκτείνας ἐπιείρει ἢ καθείρει τοῦτο ἀνερωτήτως. hoc etiam ei soli [Protovestiariorum] officium peculiare obeundum, ut si togae imperatoris floccum, lutum aliasve sordes adhaerere viderit, umbella seu capitis tegmine deposito manum extendat non vocatus et detergat.

P. 38, 14. ἐτοιμάζονται τοίνυν γάμοι] Cantacuz. lib. 4 cap. 1 ait in Blachernis et templo sanctissimae Virginis nuptiarum solemnia peracta esse, quoniam anno superiore 6854, Christi V. 173 1346, terrae motu S. Sophiae templum quassatum fuerat et vestibuli pars conciderat, cubae etiam seu tholi pars rimis dehiscebat; quas ruinas Iohannes imperator instauravit, nuptiae porro celebratae sunt Maii die 21, quo memoria Constantini magni eiusque matris Helenae ab ecclesia Orientali peragitur.

P. 38, 19. πολλὰ τὰ ἔτη] Ad multos annos, mos usurpatus in aula Cpolitana, in festis celebrioribus annos multos imperatoribus precari, ut apud Codinum Curopalatem videre est multis locis, et uno verbo dicebant πολυχρονίζειν τὸν βασιλέα. hicque mos adhuc durat in ecclesia Cpolitana; ut sacram liturgiam celebranti patriarchae ex ecclesiae officialibus unus aliquoties, sed per intervalla acclamet ἐς πολλὰ ἔτη δέσποτα. quae etiam verba tanquam εὐχαριστικά a Graecis nunc usurpantur, cum gratiam officio vel muneri accepto verbis reponunt: dicunt enim ἐς πολλὰ ἔτη, multos annos precantes.

P. 38, 20. ὁμοίως καὶ ὁ Καντακουζηνὸς Ἰωάννης] Cap. 4 lib. 4 iterum se coronatum fuisse hoc anno Maii 13 scripsit: voluisse etiam uxorem suam coronari. Adrianopoli iam coronatus fuerat. quare denuo sibi coronam imponi voluerit, hanc ipse rationem affert: καίτοι γε αὐτὸς ἐν Ἀδριανουπόλει ὑπὸ Λαζάρου τοῦ τῶν Ἱεροσολύμων πατριάρχου ἐστέρθη. καὶ ἀπέχρησεν ἂν ἢ τοῦ ἁγίου μύρου χρίσις ἐκείνη παρ' εὐφρο- P. 222 νοῦσιν· ἵνα δὲ μηδεμίᾳ εἴῃ πρόφασις τοῖς ὑβρισταῖς ὡς ἔωρα μὴ ἐν Βυζαντίῳ κατὰ τὸ ἀρχαῖον τῶν βασιλέων ἔθος ἐστέπτο, καὶ τὸ δεύτερον αὐθις ἐτελεῖτο. iam ipse Adrianopoli ab Hierosolymorum patriarcha Lazaro coronatus fuerat; illaque sancti christi unctio apud benevolos sufficiebat, ne vero occasio ulla calumniandi maledicis et sibi iniquis retinqueretur, quod ex more ab imperatoribus antiquitus servato Byzantii coronam non suscepisset, sollemnis iterum incoronatio repetita et peracta est. hic ritus aliquatenus necessarius ad res in illo imperio auctoritate imperatoria gerendas habitus est. quoniam equidem Constantinus, qui in Cpoleos ex-

pugnatione occubuit, coronatus non fuit, imperator a nostro censeri non videtur: Iohannem enim Palaeologum, Manuelis F. Palaeologinae stirpis ultimum infra appellat, et Constantinum illum fratrem despotam solummodo vocat, postquam mortuo Iohanne ipse res imperii Cpoli administravit. Michael Palaeologorum primus, ut res imperii administraret eiusque auctoritate et auspiciis gererentur, coronam suscepit interim, cum legitimus heres non coronaretur, quod per aetatem puerilem rebus gerendis ineptus esset. eaque solemnii caerimonia imperii non tantum insignia, sed et legitimam potestatem traditam esse videri potest. et ad tempus etiam concedi potuisse, siquidem patriarcha Arsenius, qui Michaelem coronavit, imperium ei continuum non concessit. *πλὴν (ait Gregoras lib. 4) οὐκ αὐτῷ γε διηνεκῆ τὴν αὐτοκρατορικὴν ἀρχὴν χαρίζεται, ἀλλ' ὡς τῶν πραγμάτων τέως ἀναγκαζόντων διοικεῖν αὐτὸς αὐτὴν, μέχρις ἂν ἐς ἤβην ὁ γνήσιος τῆς βασιλείας κληρονόμος ὁμοῦ καὶ διάδοχος φθάσῃ· τότε δὲ αὐτὸν ἐκόντα παραχωρεῖν ἐκείνῳ μόνῳ τῶν τε αὐτοκρατορικῶν θρόνων καὶ πάντων ἅμα βασιλικῶν συμβόλων.* *verumtamen perpetuam ipsi imperium non concessit, sed ut tantisper, rebus ita flagitantibus, imperium administraret, dum legitimus heres adolescentiae annos adeptus in imperio etiam succederet: tum solio imperatorio ac ornamentis illi soli sponte cederet.* ex Cantacuzeno idem constat lib. 3 cap. 36. nam ut auctoritatem Iohannis Palaeologi Cantacuzeno opposerent Anna imperatrix senatusque Cpolitani, illum coronari curarunt, ut eius auspiciis ac auctoritate legitima res geri possent. at ubi certa est in imperio successio, statim ac decessor obiit, heredi ius ac titulus regiaeque maiestatis insignia cedunt; nec illa unctione aut coronatione opus habet, ut regem agat, rerum summa potiat, eiusque auspiciis ac nomine cuncta gerantur.

P. 39, 12. *ἐκ Σηστοῦ πρὸς Ἀβύδου*] Ducas invertebat situm locorum. Turci enim ex Asia in Europam traicientes ἐξ Ἀβύδου πρὸς Σηστόν vehebantur: Abydus enim Asiae littori, Sestus Europaeo adiacet.

P. 39, 15. *τότε καὶ Σουλειμάν εἰς τῶν νιῶν τοῦ Ὁρχάν*] Videndus Cantacuzenus lib. 4 cap. 10, qui Suleimanem Orchanis filium in hac expeditione occubuisse non refert, eiusdemque libri cap. 38 illum Callipolim terrae motu eversam de integro aedificasse et munivisse narrat. Leunclavius historiae Musulmanicae lib. 4, in quo res ab Orchanae gestas exponit, nulla prorsus mentione facta foederis inter Annam imperatricem et Orchanem sociati, aut etiam affinitatis inter hunc et Cantacuzenum contractae, res Turcorum auspiciis gestas solummodo narrat, Suleimanisque in Chersonesum expedi-

tionem, ubi fato illum concessisse scriptores Turci tradunt: in hoc tamen variant, cum quidam asserant ante captam a Turcis Callipolim Suleimanem obiisse, alii eius ductu et auspiciis compulsam ad deditionem fuisse.

P. 59, 21. Cap. 11. Hoc capite narrat Ducas noster causas P. 223 ob quas Iohannes Palaeologus imperator a socero iterum alienior factus, Cpoli relicta, in Italiam et Germaniam discesserit; ubi transacto biennio, et collectis pecuniae subsidiis ad urbem adversus Turcos tuendam, Tenedum revertitur, ibique Gatelusium nactus, cum eo de Cpoli et imperio recuperandis consilia agit. Phranzes lib. 1 cap. 15 Gatelusi nullatenus meminit, nec etiam profectionis Iohannis Palaeologi in Italiam, antequam socerum urbe ac imperio pelleret. ino cap. 17, postquam solus regnare coeperat, auxilii contra Turcos petendi causam illam profectionem suscepisse scribit. Cantacuzenus lib. 4 c. 33 tradit Iohannem Palaeologum, quem candidum ac simplicem dicit, a quibusdam aulicis ei familiaribus excitatum ac irritatum fuisse; hisque rationibus in sententiam eorum pertractum, quod scilicet Cantacuzenus res imperii solus gereret ac moderaretur, totam potentiam in se traheret, destinatisque ad imperium filiis Iohannem legitimum heredem privatam agere vitam artibus suis cogeret. ab iisdem etiam Cantacuzeno obiiciebatur quod inermis Iohannes Thesalonicae relictus Turcorum incursionibus expositus esset, dum universas copias contra Serviae Cralem duxerat Cantacuzenus, his itaque permotus Palaeologus etiamnum adolescens cum socero simultates odiaque occulta exercere coepit, Tenedum aufugit, et inde Cp. spe potiundi urbe ductus revertitur, verum Cantacuzeni factio, opes, apud multitudinem gratia, atque etiam imperatricis Cantacuzenae diligentia Iohannis molimina irrita reddiderunt, utque Galatam se reciperet aegerunt. tandem, cum Palaeologus socerum in imperatorio sedere solio diutius ferre non posset, Tenedum repetit, ubi conscensa una biremi Cpolim vectus urbem recuperat, simulque Cantacuzenus vitam monasticam amplectitur. nullum equidem de Gatelasio verbum facit Cantacuzenus, quamvis certissimum sit Genuensem illum egregiam operam Iohanni Palaeologo navavisse. quodque Cantacuzenus Gatelusi facinus tacuerit, merito in suspicionem venit multa silentio transmississe, quae ipsi dedecus ac famae detrimentum creare poterant. de Gatelasio; praeter nostrum Ducam, praecelere disserunt Genuensis historiae scriptores. Angustinus Iustinianus episcopus Nebiensis in Annalibus Italice scriptis ad ann. 1555: *l'imperatore di Cpoli nominato Calo - Iohanni V. 174 con aggiunto di Francesco Gatilasio Genoese scacciò uno nominato Catacozino, che gli occupava parte dell' imperio; e*

per gratitudine dedit sua sorella per moglie al detto Francesco, e per dote li dedit l'isola di Metellino. Ubertus Folieta lib. 7 hist. Genuensis. nonnulla in historia nostra inserere haud abs re duxi, quae a civibus Genuensibus privatim gesta, quanquam rempublicam nihil attingunt, dignitatem tamen civitatis nostrae augent, quae tales viros tulerit, qui virtute clarisque gestis rebus ad magnos honores magnanque potentiam apud maximos principes pervenerunt, qualis fuit Franciscus Catalusius, cuius viri in Graecorum historia plurima est mentio. is igitur vir classium Graecarum praefectus, fortem et fidellem Iohanni Graeco imperatori multorum annorum navatam operam egregio facinore cumulavit. conatus enim Cantacuzeni maguae nobilitatis ac potentiae hominis, ingentibus motibus adversus Caesarem consurgens, bona ditionis Cpolitianae parte iam illi adempta, opera et consilio suo compressit. quod promeritum Caesar insigni praemio remuneratus est, in aula Lesbo illi et successoribus fiduciaria tradita, sororeque sua in matrimonium data. quae anno 1555 accidisse notat etiam Folieta. Petrus quoque Bizarus lib. 6 histor. senatus populi Genuensis eadem de Catalusio scripsit; addidit solummodo, *triremes in subsidium Calo-Iohannis Graeci imperatoris cum Genuensibus confederati, adversus Cantacuzenum, qui magnam imperii partem illi abstulerat, Byzantium transmissae.* vult itaque auspiciis viribusque reipublicae Genuensis, non privati viri Catalusii opibus gestum id fuisse. ad eundem etiam Laonicus lib. 10 de rebus Turcicis, ubi de Catalusis occasione sibi ex narratione status insularum maris Aegaei totiusque Archipelagi data obiter disserit. ita ut dedita opera nomen Catalusii subticuisse Cantacuzenum videri possit, ne imperator in imperii sede privati hominis stratagemate oppressus diceretur, quod ipsi turpe ac infame futurum erat; praecipue cum illius uxor Cantacuzena imperatrix tam egregiam ac strenuam operam antea navasset, ut Cpolim invadentem Iohannem Palaeologum repelleret et Galatiam petere cogeret.

P. 40, 3. *καὶ εἰς Ἰταλίαν ἀπέκετο*] Parachronismum procul dubio hic admisit Ducas, qui Iohannem Palaeologum in Italiam profectum esse tradit, antequam imperio Cantacuzenum deturbaret. Phranzes, ut iam notavimus, ei adversatur. Laonicus etiam lib. 1 Iohannis profectionem post expulsam Cantacuzenum contigisse memorat, rerum apud Turcos summam obtinente Morate, qui patri suo Orchani anno 1559 successit, quatuor post Cantacuzenum regno pulsam annis profectionem illam susceptam fuisse a Iohanne Palaeologo ab anno Christi 1567 ad 1571 ex Pauli Mauroceni patricii Veneti historia constat lib. 13. *Perciò Giovanni Palaeologo impe-*

rátore non contento de soli officii de gli ambasciatori, per rappresentare il bisogno, si risolse venire egli medesimo in Italia e nelle provincie Occidentali, sperando con la forza di sua presenza dal pontefice e da gl'altri prencipi ottenere quei aiuti che fossero al suo pericoloso stato necessarii. nel ritornare a Cpoli si condusse a Venetia, onde con ogni cortesia et honore ricevuto, di vinti cinque milia ducati fù accommodato, et in oltre per le sue galee di quattro cento stara di biscotto, et il figliuolo che haveva seco con altro nobil dono presentato. Laonicus et Phranzes cum Mauroceno non sentiunt in modo quo Venetiis habitus est Iohannes. ille lib. 1 tradit a mercatoribus Venetis, qui pecunias ei crediderant, quo minus discederet nisi soluto aere alieno, prohibitum fuisse. hic cap. 17 lib. 1 Manuelem Iohannis filium pecuniam patri attulisse quo se alieno aere exolveret.

P. 41, 9. τῆς ὀδηγητρίας] Parva haec porta Hodegetriae, seu viae monstratricis, ea forte est quam Graeci Contoscalii vocant, quae in murorum parte Bosporo adiacente aperta est; de qua Leuncl. in Pandectis hist. Turc. n. 201. Gillius Condescalam vocat lib. 1 cap. 20 Topograph. Cpoleos. Cantacuz. lib. 4 cap. 39 de illo appulsu Iohannis Palaeologi ad Cpolim, ἀθρόον μηδενός εἰδότος ἐπέπλευσε Βυζαντίῳ, καὶ ἐγένετο νυκτὸς ἔνδον τοῦ ἐν Ἑπτασκάλῳ νηωρίου. confestim omnibus insciis Byzantium navigavit, et nocte navale Heptascali ingressus est. porta illa inter portas Psamatii et Catergoli-
menis sita est; et a nostro vocatur ὀδηγητρίας a monasterio τῶν ὀδηγῶν, in quo B. Virginis Mariae imago miraculis clara colebatur.

P. 41, 13. τὰς λαΐνας] Vox est idiomatis vulgaris Graeci. figulus λαϊνὰς dicitur, vas fictile λαϊνὸν.

P. 43, 14. Cap. 12. De excaecatione Cuntuzis et Andronici P. 225 adeundus Laonicus lib. 1, qui Sauzen, non Cuntuzen appellat, et natu maximum filiorum Moratis fuisse dicit. Iohannes imp. aceto fervido Andronici oculis infuso eum excaecavit. Phranzes lib. 1 c. 16 Moratis istum filium appellat Mosen Zelebin, et patris iussu capite plexum fuisse ait. de illorum excaecatione Leunclavius nullum verbum facit.

P. 45, 1. τῶ πύργῳ τοῦ Ἀνεμῶ] Leunclavius in Pandectis hist. Turc. docet se a Zygomala didicisse Cpoli turres illas, quas Leonardus Chiensis in narratione expugnationis Cpoleos Aveniades appellat, vero nomine Anemanis turres vocari, et esse eas quae in arce Pentapyrgo, ad angulum urbis Orientalem, iuxta Blachernarum templum sita visebantur.

P. 45, 1. διετίαν δὲ ἐν φυλακῇ] In carcerem coniectus est Andronicus a patre excaecatus, ut c. 16 narrat Phranzes: ex eo vero extractus est, cum proceres Cpohtani Ameram Mo-

ratem, ut liberaretur, exoratum habuerunt, narrat postea Iohannem in Italiam profectum, Andronicum excaecatam despotam rebus imperii interea procurandis praefecisse: at ubi reversus fuit, Manuelem filium suum secundo genitum, universis applaudentibus, imperatorem proclamasse, quod indigno ferens Andronicus ad Baiazitem aufugit; et auxilia ab eo consecutus, urbem noctu ex improvise adortus patrem fratremque cepit et in carcerem compegit; qui post duos annos cum semisse, Bulgaris custodibus deceptis, ad Baiazitem aufugerunt, tributaque annua pendere polliciti in imperium reducti sunt, hac de re Laonici narratio lib. 1 hist. de rebus Turc. valde confusa est, nec his consentit, vult etiam ante Andronici excaecationem Iohannem in Italiam discessisse, de Andronici ad Baiazitem profectio lib. 2 agit.

P. 46, 9. *δαρείον*] Apud alios legitur Daonium: oppidum est Thraciae maritimum sub Heracleensi metropolita. Heraclea, quae hodie Propontidi adiacet et metropolis est, olim Perinthus appellata fuit, ut clare docet inscriptio, quam Heracleae anno 1647 Maii die 1 ex marmore transcripsimus. Lapis ille marmoreus olim fuit stylobates, cui imperatoris Severi statua imposita erat. parieti templi metropolitanae Heracleensis, quod templorum Christianorum per Graeciam universam residuorum elegantissimum est, transverse insertus visitur lapis ille, non erectus, et qui illum inseruere fabri, forssecus inscriptionem apparere, ut legeretur, voluerunt, illam in marmoribus Arundellianis Seldenus transcripsit pag. 55, V. 175 sed corruptam: qualem ipsi legimus, hic proponimus:

ΑΓΑΘΗ ΤΥΧΗ
 ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΑ ΚΑΙΣΑΡΑ
 ΣΕΠΤΙΜΙΟΝ ΣΕΟΥΗΡΟΝ *)
 ΕΥΣΕΒΗ ΠΕΡΤΙΝΑΚΑ
 ΣΕΒΑΚΤΟΝ ΑΡΑΒΙΚΟΝ
 ΑΔΙΑΒΗΝΙΚΟΝ ΠΑΡΘΙΚΟΝ
 ΜΕΓΙΣΤΟΝ Η ΒΟΥΛΗ ΚΑΙ
 Ο ΔΗΜΟΣ ΤΩΝ
 ΝΕΟΚΟΡΩΝ
 ΠΕΡΙΝΘΙΩΝ

quae statua posita fuit procul dubio a Perinthis, quando capta a Severo, quae ei fame compulsata se permisit, Byzantium, maris balneis publicisque aedificiis eius dirutis, in vici formam redacta, omni iurisdictione privata, Perinthis attri-

*) *Ultimae syllabae duarum vocum Σεπτίμιον Σεουήρον ita scriptae sunt, ut intra O τὸ Ν comprehendatur.*

buta est, ut Dion Nicaenus in Severo prodidit: καὶ δασμοφόρον ἀποφήνας, τὰς τε οὐσίας τῶν πολιτῶν δημεύσας, αὐτὴν τε καὶ τὴν χώραν αὐτῆς τοῖς Περινηθίοις ἐχαρίσατο. *vegetalem eam reddidit, civiumque bona in fiscum publicum redegit, ipsamque et eius agrum Perinthiis gratuito attribuit.* in ista inscriptione haec verba, ὁ δῆμος τῶν νεοχόρων, significant *universitatem vel collegium sacerdotum vel aedilium*. P. 226 rum. Latini hac etiam voce usi sunt, ut apud Gruterum inscriptionum libro legimus pag. 1102.

VETTIO AGORIO PONTIFICI.

VESTAE PONTIFICI.

SOLI QUINDECIMVIRO, AUGURI,
TAUROBOLIATO, CURIALI, NEOCORO,
HIEROFANTAE, PATRI SACROBUM.

Zosimus, qui tempore erecti huius monumenti posterior est, lib. 1 etiam testatur suis temporibus Perinthis nomine omissio Heracleam vocatam fuisse: διατρέβοντι αὐτῷ κατὰ τὴν Πέρινθον, ἣ νῦν Ἡράκλεια μετωνόμασται. Stephanus de urbibus idem testatur.

P. 46, 10. τὸν δὲ Μανουῆλ στέφει ταιτίοις] Annum quo Manuel imperator designatus est, excaecato Andronico, habemus in themate caelesti, erecto ad meridianum Cpoleos ipso meridie, anno mundi 6882, Septembris 25, id est, anno Christi 1373, sic se habet. *ἔμα γεγονός ἐπὶ τῇ ἀναγορευσει κυρίου Μανουῆλ τοῦ υἱοῦ τοῦ βασιλέως Ἰωάννου τοῦ Παλαιολόγου, ἔτους 5008 μηνὶ Σεπτεμβρίῳ κ' ἐπ' αὐτῆς τῆς μεσημβρίας.* horoscopus Sagittarii gradus 17, Dom. 2. Capricorni grad. 19 m. 40, Dom. 3. Aquarii grad. 27 m. 20, Dom. 4. Arietis grad. 10, Dom. 5. Arietis 27 m. 20, Dom. 6. Tauri grad. 19 m. 40. oppositae domus sex inde haberi possunt, loca vero planetarum sic se habuerunt. sol in Librae gradu 10 m. 21. Luna Capricorni gradu 8 m. 44. Saturnus Capricorni grad. 27 m. 50. Iupiter Cancri grad. 26 m. 22. Mars Arietis grad. 12 m. 28. Venus Librae grad. 12 m. 10. Mercurius Librae grad. 18 m. 37. nodus Ascendens seu caput Draconis Virgineis grad. 28. κληρος βασιλέως seu sors regia in Capricorni grad. 9. τύχη seu pars fortunae Piscibus grad. 15. 43. Quivis ex istis, themate delineato, planetas et alia puncta coeli per domus distribuere poterit. hocce porro thema caeleste nacti sumus in bibliotheca Serenissimi magni Hetruriae Ducis Ferdinandi II, principis Sapientissimi et erga litteratos humanissimi.

P. 46, 24. Cap. 13. ἐπεὶ δὲ ὁ Βαγιαζήτ] Supra cap. 4 legenda sunt quae scripsit Ducas.

P. 47, 2. καὶ κατὰ μὲν τὸ πρῶτον] Supra adnotavimus By-

zantinos imperatores tributa obtulisse, adeoque a Turcis imperium precario obtinuisse. Laonicus porro, Phranzes et Leunclavius nullam mentionem faciunt munitae a Iohanne imperatore Cpoleos, aut tributa ei a Baiazite imperata fuisse.

P. 47, 8. ὁ βασιλεὺς Μανουήλ] non solum Manuel, à Phranzae credimus, sed et illius pater Iohannes Baiaziti militarunt, ut narrat lib. 1 cap. 16. et Laonicus lib. 2.

P. 47, 22. ἀλλὰ δι' ἐτέρων ἀναθεμάτων] Georgius Cedrenus in Mauricio meminit templi illius Quadraginta Martyribus dicti; quodque a Tiberio inchoatum a Mauricio imperii sui anno octavo absolutum. eius verba talia sunt: τῷ δὲ αὐτῷ εἶς Μανυρίκιος τὸν ναὸν τῶν ἁγίων τεσσαράκοντα, ὃν ἀπέχεσθαι Τιβέριος, ἀνεπλήρωσε. Zonaras iisdem fere verbis Tomo tertio. de templo S. Mocii mentionem facit idem Cedrenus in Basilio, qui collapsum refecit. ἐπεκοιήσατο καὶ τὸ μέγα τέμενος Μωκίου τοῦ μάρτυρος, καὶ τὸ ἄδυτον τοῦτου καταβλήθην ἄγχι γῆς, ὡς καὶ τὴν ἱερὰν κατεάξει τραπέζαν, ἰσιμελείας ἤξίωσε καὶ τοῦ πτωμάτος ἡγίρε. *Martyris Mocii templum deinceps absolvit; adytaque in terram usque prolapsa, quorum ruina sacra mensa fracta ac disrupta fuerat,*

P. 227 refeci et de integro instaurari curavit. Iohannes quoque Caeopalates huius templi, quique illud refecit, Basilii meminit. de omnium sanctorum templo, de quo Ducas hoc loco verba facit, nihil praeterea legi.

P. 48, 5. τῆς χρυσείας πυλῆς] Arcem istam Iohannes aedificaverat in moenium urbis angulo, qui ostio Propontidis et Bospori Thracii adiacet; in quo Mehemetes II post captam Castrum aedificari iussit, quod a septem turribus *Iedi-cala* Turcice appellatur; hodie desertum pene visitur, et a paucis hominibus habitatum. Aurea illa porta nunc etiam, ut et Leunclavii temporibus, clausa est. de hac arce infra cap. 45 Ducas mentionem facit.

P. 48, 15. ὁ οὖν βασιλεὺς Ἰωάννης] De hoc Iohanne imperatore eiusque libidinibus et lascivia Laonicus lib. 2, ubi scribit ipsam Manueli filio suo sponsam Trapezuntini imperatoris F. abstulisse, et quamvis podagra confectum uxorem duxisse.

P. 48, 23. ἀπέδωκε τὸ χρεῶν] Obiit imp. Iohannes anno mundi 6899, Ind. 10, Christi 1391.

P. 49, 11. ἕνα τῶν αὐτοῦ κριτῶν] Omnes Musulmani hoc semper ambierunt, ut in Christianorum, quas incoluerunt, urbibus Cadizios seu Cazileros, a quibus iudicarentur, suos haberent. messitas se habuisse Cpoli iactant Musulmani Constantino Copronymo eiusque successore Leone regnantibus; quod tradit Leuncl. lib. 1 hist. Musulm. inter monumenta mss. Nicolai Fabri Peirescii, viri clarissimi et in antiquitate investiganda accuratissimi, repertum est exemplar pactorum

P. 228 nesum missum esse scribit, et ita cum nostro Duca sentit. hic Eurenoses ab uno e tribus ducibus, cum quibus Othmanes foedus ac societatem inivit, et qui inter Turcos nobiles habentur, genus ducebat: alii erant Marcozogli, à quodam Marco religionis Christianae desertore, et Michalogli ab alio Michaelae appellato pariterque apostata, genus ducentes.

P. 50, 4. *Τουραγάνης*] Turachanides a quodam Turachane nobili etiam inter Turcos habito. infra de Abranczidis et Turachanidis Tzineites loquitur ut de nobilitate ac antiquitate generis illustribus cap. 26 pag. 95. Leunclav. in Pandectis cap. 27.

P. 50, 6. *ἡ δὲ πόλις οὐκ εἶχεν*] Per totum fere decennium urbs Cpolis a Baiazite circumsessa fuit admodumque vexata, ut narrat Phranzes lib. 1 cap. 19 sub finem. verum coepisse circumdari milite Turco, postquam pugnatum ad Nicopolim fuit, memorat. Ducas vero noster ante praelium id commissum coeptam obsideri scribit; et cum eo convenit Leunclavius lib. 6 hist. Musulm., qui Baiazitem terra marique Cpolim obsedisce narrat ante pugnam ad Nicopolim initam.

P. 51, 1. *καμφθέντες οὐκ ἐπὶ τούτοις τοῖς λόγοις*] Ad eundi Laonicus lib. 2, Phranzes lib. 1 cap. 19, Leunclavius lib. 6 hist. Musulm., Bonfinius hist. Hungaricae decada 3 lib. 2, Froissardus vol. 4 cap. 79 et seqq. aliique.

P. 52, 20. *τὸν Δούκα τῶν Φλάνδρων*] Hic est Iohannes dux Nivernensis, Philippi Audacis Burgundiae ducis F., Iohannis Galliarum regis N. omnes porro aevi illius aequales historici acceptae a Sigismundo tam insignis cladis culpam in nostros conferunt, qui Turcorum modum ac artem pugnandi nescientes temerario impetu in perniciem suam ceterorumque ruerunt. annus autem huius praelii varie a diversis proditus est. Turcorum annales, quos sequitur Leunclavius, illam Christianorum stragem editam a Musulmanis tradunt anno Hegirae 794, qui coepit anno Christi 1391, Novemb. 29, fer. 4. quapropter pugna illa commissa est anno Christ 1592. Turcorum chronologiam sequutus est Calvisius in prima editione: sed perperam scribit anno 1391 Novemb. 27 coepisse annum Hegirae 794. fortasse error est typographicus: in posteriori vero editione ad annum 1396 transtulit. quare vero Turci anno Hegirae 794 hocce praelium commissum esse scripserint, causam, ut mihi videtur, valde probabilem adducam. ex hist. Hungarica Bonfinii decad. 3 lib. 2 constat Sigismundum Hungariae regem, post caesum profligatumque Walachorum Turcorumque exercitum, Nicopolim minorem obsedisce et expugnasse anno Christi 1392. hanc cladem a suis passam ut ex annalibus suis expungant Turci, anno 1392, quo eorum exercitus caesus est, praelium Nicopolita-

ergo pugnas confundunt, et sibi prosperam in annum 1392 transferunt, ut improsperae memoriam oblitterent. his adversantur Froissardus loco citato, qui accidisse ait anno 1396, die Lunae seu feria 2 ante festum S. Michaelis, qui fuit Septembris 25, quoniam anno illo fuerunt litterae dominicales B, A. Bonfinius decad. 3 lib. 2 contigisse ait Kal. Octob. anno 1396. Brassoviae seu Coronae in Transsylvania in ecclesiae parietibus ita scriptum legitur, ANNO 1396 SIGISMUNDUS INFELICITER PUGNAT AD NICOPOLIM CONTRA BAIAZITEM SEPTEMB. 28. ita refertur in volumine Scriptorum hist. Hungaricae. his Maurus Orbinus in Slavorum historia consentit. Buntingus et Ubo Emmius in chronologia anno 1395 contigisse scribunt. at Phraezes, quem hactenus Latine solum habemus, illam cladem ad annum mundi 6900, id est Christi 1392, refert, et Turcicis congruit Annalibus. ubi notandum etiam Phranzem post pugnam illam Nicopolitanam, Christianis tam lugubrem, Manuelis in Italiam discessum, ut et Ducam collo- P. 229 care. ex hist. Veneta constat anno 1395 Manuelem Cpoli solvise et Venetias accessisse; quod si huius profectio cladem ad Nicopolim secuta est, annus praelii Nicopolitani antecessit annum 1395. quomodo conciliari possint ista, non video: sed nostris auctoribus fidendum potius existimo, qui accuratius, et hoc loco meliori quam Turci fide tempora observarunt.

P. 52, 23. δόντες ἔγγυήν τὸν αὐθέντην Μιτυλήνης] Idem scribit Froissardus de sponsione facta a principe Mitylenes: verum in rebus ac geographia regionum Orientalium ignarum admodum ac imperitum se prodit.

Hoc autem loco rem adnotare, quae ad pugnae illius Nicopolitanae historiam pertinet, alienum prorsus non erit. inter Galliae principes qui ei interfuerunt, Philippus Artesius regiae prosapiae princeps, comes de Eu et Franciae Conestabularius, recensetur; isque una cum Iohanne Nivernensium duce captus est. de eius obitus die et loco, ubi fato concessit, historicos nostros et monumenta quae Cpoli extant, inter se dissentire animadverto. Clarissimi viri Sammarthani fratres Genealogiae domus Franciae lib. 50 Philippum Artesium Prusae, vulgo Burusae, die 3 Iunii anno 1397 fato functum fuisse tradunt, eiusque cadaver in Galliam translatum, et in choro templi monasterii seu abbatae S. Laurentii Essuorum, vulgo de Eu, conditum esse. dum vero anno 1647 per menses Februarium, Martium et Aprilem Cpoli agebamus, in monasterii S. Francisci Galatensis sacello uno, peristyllo seu claustro contiguo, sepulchrum illius principis marmoreum vidimus, cui sequens epi-

taphium characteribus Gothicis insculptum legitur: † SEPULCHRUM MAGNIFICI DOMINI PHILIPPI DE ARTORS, COMITIS DE EU ET CONESTABILIARII FRANCIAE, QUI OBIIT IN MICALICI MCCCLXXXVII DIE XV IUNII. IN ḡ EST CARNE SUA: ANIMA CUIUS REQUIESCAT IN PACE. hocce epitaphium crux in medio posita in duas partes dividit. ad latus insignia gentilitia Franciae, qualia tunc indefinito liliorum numero constabant, addita Artesiae familiae peculiari trifidae laciniae in scuti fronte distinctione, cernuntur. Micalici seu Michalizi urbs et regio est non plus decem milliariis distans a lacu Lopadio eiusdemque nominis urbe, quam hodie Graeci Lupadi, Turci Ulubat appellant. Burusa etiam bidui itinere abest. Laonicus lib. 4 regionis Michalizii, et Leunclavius hist. Musulm. libb. 4 et 13, atque in Pandectis cap. 86, meminerunt. in illo epitaphio quid significet illud ḡ adsequi hactenus non potui.

V. 177 P. 53, 3. Cap. 14. *φρσιωθεῖς οὖν*] Leunclavius lib. 6 idem scribit, caduceatorem scilicet a Baiazite missum, qui Cpolim sibi dedi Manuelemque ea decedere iuberet.

P. 53, 5. *ζητῶν τὴν πόλιν*] Baiazites Cpolin sibi dedi insolenter postulat a. Chr. 1393, iuxta Annales Turc.

P. 53, 18. *ὁ πρὸ μικροῦ λαληθεῖς Ἀνδρόνικος*] De Iohanne Andronici excaecati filio in imperium a Baiazite constituto Ducas a Phranze multum discrepat. hic namque lib. 1 cap. 20 Iohannem a patruo suo Manuele in Italiam discedente rebus Cpoleos administrandis praefectum fuisse refert, non vero a Baiazite Sultano in solum imperatorium collocatum. Laonicus omnia confuse lib. 2 describit.

P. 56, 6. *ἔπλει εἰς Βενετίαν*] Nicolaus Dolionus Hist. Venetae lib. 6 scribit Emanuelem imperatorem anno Christi 1395 Cpoli discessisse, Venetiasque appulsum in Galliam inde transiisse; ut adversus ingruentem singulisque diebus auctam Turcorum potentiam opem et suppetias impetraret. Iohannes Iuvenalis Ursinius adnotavit Manuelem anno Christi 1400 Parisios venisse; anno demum 1402 ab aula regis Christianissimi post biennium cum anni semisse in ea transactum discessisse. Augustinus Iustinianus in Annalibus Genuensibus tradit ipsum Genuam advenisse Ianuarii die 22 anno 1403.

P. 56, 13. *εἰς Μεθώνην*] Urbs Peloponnesi Methone, quae hodie *Modon* appellatur, in sinu Messeniaco, vulgo *Golfo di Coron*.

P. 56, 17. Cap. 15. Leunclavius lib. 6 tradit Cazim seu Cadim ab imperatore Byzantino Cpoli admissum anno Hegirae 795, qui fuit Christi 1393.

P. 57, 4. *στρουθῶν κελადίσμασι*] Passeres pro omni genere avium hic sumuntur. e rure tamen petitum schema

illud: nam aliae sunt aves magis vocales, quarumque suavior vocis inflexionibus variis cantus sentitur.

P. 57, 12. Σάξων] Cur hic Saxonum potius meminerit no-ster quam Alemannorum seu Germanorum, nescio: aut si per Saxones quos hic nominat, eos intelligat qui Transsylvaniam partem unam incolunt, reliquis duabus a Ciculis et Transsylvanis occupatis. dubitare etiam possumus an Polonos intelligat, infra siquidem cap. 32 ῥῆγα τῶν Σάξων appellat Hungariae regem Ladislaum Casimiri Poloniae regis fratrem. Leunclavius adeundus in Pandectis n. 122.

P. 57, 20. κατασπαταλοῦντος οὖν] De legatione Temyris, qui vulgo Tamerlanes dicitur, ad Baiazitem legendi sunt Phranzes lib. 1 cap. 21, Laonicus lib. 2 sub finem, et Leunclavius lib. 7 hist. Musulm.

P. 58, 12. ξυρίῳ καθάραι τοὺς πάγωνας] Principes Turcos ignominiae iniurendae causa barbam alicui praecidi iubere mos fuit. Leunclavius lib. 4 in Urchane Gasi ubi de pristinis Turcorum institutis agit, haecce scribit: *si cui rex iratus esset, ignominiae et poenae causa barbam homini praecidi iubebat.* et lib. 10 exemplum huius affert: dum Suleimanus filiorum Baiazitis unus bellum cum fratre suo Moyse gerebat, Chasani Agae barbam iniuriae ac contumeliae inferendae causa praecidi mandavit. apud Cantacuz. etiam lib. 4 cap. 22 legimus Stephanum Serviae Cralem, postquam Macedoniae Edessam in potestatem suam prodeuntibus aliquot civibus redegisset, iussisse τὸ γένειον ἐπ' αὐτοῦ τίλλεσθαι, *barbam e mento se coram velli Lyzico eius urbis praefecto*, quod se acrius urbem intranti opponere voluisset. Leunclavius lib. 7 legatos illos Temyris Baiazitem indigne habuisse, dona sibi missa flocci fecisse, tandemque epistolam superbe ac insolenter scriptam eis tradidisse narrat.

P. 58, 15. ἔστω κεχωρισμένος ἀπὸ τῆς αὐτοῦ νομίμου γαμετῆς] Laonicus lib. 2 sub finem alia verba respondisse Baiazitem legatis Temyrianis tradit: τὸν δὲ Παγιαζήτην ὑπολαβόντα ἐς τὸν ἄγγελον φάναι, εἰ τοίνυν μὴ ἐπὶ μαχόμενος ἡμῖν, ἐς τρεῖς τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα ἐχέτω ἀπολαβῶν. *si itaque bellum nobis non intulerit, uxorem suam [dimissam] ter apud se admittat.* exponit deinceps virum, quando uxorem repudiavit, iureiurando affirmare eam apud se nunquam admissurum; ita ut ipsi fas non sit, cum a trinis splenibus dimisit uxorem, eam iterum domi accipere nisi adulterio pollutam. idem Laonicus lib. 3, ubi de Turcorum moribus disserit, adeundus, ratio ob quam turpissimum habetur ad uxorem dimissam redire haec est. periurii ac levitatis nota ac macula se adspersit, qui se non amplius admissurum iuravit, deinceps vero admittit; ab honesto denique et decoro alienum

est adulterio pollutam sibi uxorem adiungere. Quando igitur Baiazites dixit *a legitima uxore separetur*, cetera subaudienda sunt, illamque repudiatam a tribus splenibus apud se accipiat, quo dedecus ipsi adultera ducta accedat, levitatisque ac periurii nota inuratur. Leunclavius lib. 7 non longe a fine Temyris ad Baiazitem verba refert, quae lucem istis afferunt. *quid opus erat te quosdam ad me mittere tot nugas mihi renunciaturos, atque etiam addere te pro marito meretricis me habiturum, ni tuis in regionibus te quaesitum irem, ac vice versa ni tu bello me venires oppugnatum, ut a te libera esset mulier tua, hoc est, divortio separata, rursusque tibi nuberet ab alio prius polluta*, quibus verbis manifestus fit huius loci sensus.

P. 58, 22. τῶν Τουρκοπέρσων] Turcopersae atque etiam Persae appellati sunt Turci, postquam in Persidem a Muchumete Imbrailis filio vocati, in eumque deinceps rebellantes dux Tagrolipice, regionis illius dominium adepti sunt circa annum Christi 1042. unde a Zengi vel Tzingi - Chane pulsus circa annum Christi 1200 in Anatoliam venerunt. Turci etiam Iconienses hac appellatione comprehenduntur.

P. 58, 23. Ἀρονγγάν] olim Dascuta seu Dascusa, ut habet Itinerarium Antonini, sita ad Euphratis oram, in finibus Cappadociae et Armeniae maioris. illam Leunclavius lib. 6 et 7 Ertzintzanem appellat.

P. 59, 7. ὁ μέγας προφήτης] Baiazites intelligit prophetam suum Mohammedem.

P. 59, 22. Σεβάστειαν] Sebastia urbs Cappadociae, quam Turci Sivas et Sivaste appellant. cuniculis ductis eam cepisse Temyrem refert Leunclavius lib. 7. Laonicus vero lib. 3 tradit Temyrem suffossa trabibus sustentasse moenia, illisque igne iniecto consumptis ista corruisse.

P. 60, 5. πλίνθου ὀμῆς] Hodie etiamnum in Anatolia istis lateribus crudis ad domos aedificandas utuntur; qui ex terra aqua modice subacta formantur in lignea forma quadrata, et ad solem siccantur.

P. 61, 2. καὶ ἕως αὐτῆς Λαμύσκου] Leunclavius lib. 7 hist. Musulm. et in Annal. Turcicis Halepum primum captam, deinde Damascus tradit. hoc contigit anno Christi 1400, ut etiam Augustinus Iustinianus episcop. Nebiens. in Annal. Genuensibus adnotavit. diris modis ac inhumanis Damascus afflixit et vastavit Temyr, cuius illatae cladis causa a Turcicae historiae scriptoribus talis traditur. Iezides princeps, haereticus a Musulmanis habitus, Hasanem et Huseinem prophetae Mahametis e filia nepotes occidit, eiusque familiam contumeliis gravibus affecit; tandem mortuus Damasci sepultus est. illius itaque sepulchrum perquiri Temyr, et eo reperto ossa

refodi ac comburi, stercore etiam humano sepulchrum operi iussit. quod ergo Iezides Damasci sepultus esset, erga Damascenos tam crudeliter ac immaniter se gessit. mitiori vero modo Hamusenos, olim Emisenos dictos, habuit quod inter ipsos Halidis (*qui Velidis filius erat*) et Amru (*Humeta patre nati*) Mohametis sociorum ac discipulorum sepulchra ac V. 178 monumenta extarent.

P. 61, 21. Cap. 16. *Ταυροσκύθας*] Tauroscythae sunt, qui inter Borysthenem et Tanaim et Tauricam Chersonesum habitant. Zinchi populi sunt ad Euxinum pontum, Sindi alias dicti. Plinius lib. 6 cap. 7: *a Cimmerico accolunt Meotici, Vali, Serbi, Archi, Zingi, Psesii*. qui Zyngi Plinio, ii Zynchi sunt, in peninsula Corocondama siti. Sindi et Zinchi iidem sunt Eustathio ad *Περιγηγέως Διονυσίου* hunc versum,

Σινδοὶ Κιμμέριοι τε καὶ οἱ πέλας Εὐξείνιοι.

ὅτι *Σαυρομάτας ἐπέχουσι οἱ Σινδοὶ οἱ καὶ Ζίγχοι λεγόμενοι κατὰ τινάς. Sauromatis succedunt Sindi, qui apud quosdam Zinchi appellantur.* regio Zynchorum *Ζυγκία* appellatur in biblioth. Regiae MS. libro, in formulis subscriptionum et inscriptionum epistolarum patriarchae Cpoleos; et habetur in- P. 232 ter metropolitae, quibus scribit patriarcha, ὁ *Μετράχων ὁ καὶ Ζηγκίας*. Constantinus Porphyrogenitus libro de administratione imperii sub finem de Zinchia hoc adnotatum reliquit: *Ἰστέον ὅτι ἐν τῇ Ζηγκίᾳ πρὸς τὸν τόπον τῆς παγῆς τῆς οὐσῆς πρὸς τὸ μέρος τῆς Παπαγίας, ἐν ἣ κατοικοῦσι Ζηγκοί, ἔνενα παγαί εἰσι ἄφθον ἀναδιδούσαι. tenendum in Zinchiae parte ad fontem qui Papagiam respicit, quam Zinchi incolunt, novem esse fontes, quorum aqua pota ulcera labiis atque pustulas affert.*

P. 62, 10. *πληκείων ἦν*] Leonis imperatoris Tacticae lib. 1 cap. 2 hunc titulum habet, *περὶ ἀπλήκτων διατάξεις*. ἀπλήκτων vero et *φοσσάτων* eadem sunt et *castra* significant, et verbum ἀπληκείειν *castra locare* eodem loco significat. per apocopen τοῦ α scripsit Ducas *πληκείων*, quae figura Graecis etiam nunc tam familiaris est, ut unum verbum vix integrum ab iis pronuncietur, nec antiqui Graeci idiomatis vestigia cernantur.

P. 62, 11. *Ἀγκύρας*] Ancyra urbs Galatae est.

P. 63, 11. *ἐν δὲ ταῖς ἡμέραις ἐκείναις*] Iohannes Iuvénalis Ursinus illius cometæ, qui anno 1401 fulsit, et Buntingus in Chronologia meminerunt; hicque mense Februario visum esse addit. cometa autem *λαμπαδίας* dictus, quod ardentes imitetur faces. Plin. lib. 2 cap. 25.

P. 65, 19. *Τζιαβούζιδας*] Hanc periodum non ita claram ob auctoris impurum stylum constructionemque barbaram, vertimus hoc sensu, ut Baiazitem Persis ignaviam exprobrantem

exposuerimus, cum antea de se multa iactavisset et contumeliose erga eos se gessisset. non sine ratione etiam potest intelligi Baiazites suis iratus, quod pugnam segnius inirent, probra in eos iactasse; tuncque per Tiabuzidas Trazios intelligere oportebit.

P. 65, 21. τοῦ Ἀτῆν] Omnes isti Turcorum reguli hic enumerati, antea a Baiazite spoliati fuerant et ditionibus suis exuti, ut supra noster enarravit. Leunclavius lib. 7 idem de Baiazite ab illorum regulorum subditis deserto testatur. βάνδον autem significat *vexillum*, et βανδοφόρος *vexillifer*. βάνδον Turcis *Sangiak*.

P. 66, 5. ὡς κολοιός] Fabula notissima graculi, qui plumis alienis se adornaverat, ab aliis deinde avibus, dum suas quaeque repetit, spoliatus est.

P. 66, 23. καὶ τὸν πρῶτον υἱὸν τοῦ Παγιαζήτ τὸν λεγόμενον Μουσουλιάν] Laonicus lib. 3, non longe a fine, Baiazitem cum uxore et liberis suis Musulmane Iesu et Mehemete captum ease tradit. at Leunclavius, lib. 8 in principio, solum Musam (id est Mosem) cum patre captum fuisse testatur; et cum eo sentit Phranzes lib. 1 cap. 22. Leunclavius ibidem scribit Emirem Suleimanem ab Eisnes - Bego et Hassan - Aga pugnae subtractum in Europam abductum fuisse. hic Suleimanes Ducae est Musulman, quem Stephanus, Leunclavio lib. 7 Vulcoglius, res desperatas videns arrepta fuga e praelio abduxit.

P. 67, 8. ἕως οὗ ὁ Παγιαζήτ] Leunclavius his consentit, dum Genitzeros Baiazitem ultimos deseruisse scribit; nec deditionem eos fecisse, nisi cum nulla spe salutis reliqua Baiazitem mox captum iri vidissent.

P. 67, 16. νόμος γὰρ ἐστὶν οὗτος] Quod pro lege auctor noster adducit, Leunclavius lib. 7 Temyris propositum fuisse tradit, et illius ad Baiazitem verba refert. *quo tempore*, ait, *meis e regionibus ipse discedebam hanc suscepturus expeditionem, iuratus promisi deo, siquidem praelio victor evaderem, neminem me deinceps a pugna commissa interfectorum.* cum vero Ducas Romaeos eadem consuetudine usos ait, intelligere oportet erga Romaeos, sicut Musulmani erga Musulmanos utuntur.

P. 68, 5. τότε καὶ μὴ θέλων κατέβη τοῦ Ἰππου] Hanc Baiazitis cladem et captivitatem referunt Turci ad annum Hegirae 805 post triduum finientem, qui fuit annus Christi 1401, Augusti 7, feria 1. coepit enim annus 804 Augusti 11, feria 5. P. 233 confirmat hanc temporis epocham cometa visus vere antecedente, quem Iuvenalis Ursinius fulsisse testatur anno 1401, et in chronologia Buntingus, ut iam diximus. quae nota ceteris, anni etiam characteribus vulgaribus, certior est, congruit

etiam tempus anni calidissimum, quo Leonis dodecatemorion sol permeabat, Ursinius tamen anno 1402 praelium initum fuisse tradit; Phranzes eodem anno contigisse vult Iulii die 28, ut colligitur ex lib. 1 capp. 21 et 22. in illo natum se scribit anno mundi 6909, Augusti die 30, dum Cpolis obsidebatur; certum est autem solutam fuisse urbis obsidionem diu antequam Temyr Baiazitem bello vicisset; quare 28 Iulii, quo Phranzes hosce principes acie dimicasse tradit, erit annus 6910, Christi 1402. quod etiam confirmatur eius verbis, quibus profitetur cap. 21 se scripturum deinceps ea quae ab anno 6910 praeclara facinora ac memoria digna contigerunt; unde excluditur annus ille 6909. non dissimulandum est notam seu characterem temporis, quem ex Hanivaldana historia refert Leunclavius, congruere cum 28 Iulii anni mundi 6910, Christi 1402. dicit enim feria 6, quae Zuma iuni, id est dies templi, Turcis dicitur, ad Ancyram pugnatam fuisse; et ille dies Iulii 28 fuit feria 6. Hegirae anno 804 finiente, et post triduum mox incipiente anno 805 Augusti die 1, feria 3. Paulus Interianus in *Annal. Genuens.* lib. 5, Ubertus Folieta lib. 9, Petrus Bizarus quoque lib. 9 historiae Genuens., Augustinus Iustinianus in *Annal. Genuens.* pugnam anno 1402 commissam scribunt. Damascus a Temyre captam et vastatam anno 1400 testatur Augustinus Iustinianus, cuius urbis clades secundum nostrum Ducam anno uno pugnam ad Ancyram antecessit, verumtamen cometae supradicti nota ceteris aliis certior est, ita ut in ea sententia stemus, quae anno 1401 pugnatam fuisse asserit. Sethus Calvisius in *chronologia* pugnam istam anno Christi 1599 alligat, anno Hegirae 801 iamiam finienti Septemb. 2. fuisse quoque feriam 6 scribit, a vero longius recedit illa sententia, et a nota illustri, quam Ducas protulit, prorsus aliena est: si enim biduo vel triduo ante Septemb. diem 2 pugna commissa est, sol tunc Virginem, non Leonem tenuerit, contra indicatum a Duca insignem characterem. Iacobus Bosius in historia ordinis militiae Hierosolymitanae annum prodidit Christi 1598, qui a vero longissime distat; ut et Bonifius *decad. 3. lib.*, dum obitum Temyris anno Christi 1599 accidisse scribit.

P. 68, 5. *ἵππος Ἀραβικός*] Hic et infra commendantur equi Arabici. Leunclavii locus in supplemento Annalium Turc. ad annum Christi 1584 confirmat principes Osmaneos his equis ut maxime agilibus usos fuisse. Zonaras in Romano Diogene de equis Arabicis talia scribit: οἱ γὰρ ἵπποι τοῖς Ἀραβικοῖς μὲν εἰσι τὴν πρώτην ὁρμὴν καὶ τῶν λοιπῶν ποδακέστα- V. 179 τοι, οὐκ ἐπιπολύ δὲ τὸν δρόμον ἐκτείνουσιν, ἀλλ' ἀποκναίουσιν τάχιστα. Arabum equidem equi primo impetu prompti et

prae caeteris celeripedes sunt, cursum vero per longum spatium statim deficientes minime continuant.

P. 68, 10. ζαρσίχιον] Ita appellatur ludus schacchorum ab Artemidoro in Oneirocriticis.

P. 69, 4. σιαχρούχ] Si Leunclavium sequimur, legendum erit σιὰχ ῥόνχ, quo Ducas noster id significare vult, quod Itali *Scacco matto*, Galli *Eschec mat* appellant, quando in Zatrichii ludo regulus ad angustias ita redactus est, ut mox capiendus et deturbandus in nullam amplius se movere possit partem, ut salvus evadat. Leunclavius lib. 12 Schach - Ruch duas distinctas voces facit, quibus rex Ruchus significetur: eo nomine sic vocatus est Temyris filius, qui Laonico Sachruchus dicitur, ad hunc schacchorum, ut mihi videtur, fudum alludebat Sinanes Bassa, cum anno 1583 allato nuncio cladis in Perside a Turcis acceptae, Sultano Morati III dixit *Schachum Schacho*, id est regem regi opponendam esse, ut res Turcorum a Persis fractas in melius restitueret.

P. 234 P. 69, 17. καὶ ψυχαγωγήσας καὶ παρηγορήσας] Ad eundem Leuncl. lib. 7 historiae Musulmanicae, ubi modum explicat quo Temyr Baiazitem excepit et habuit. Phranzes lib. 1 cap. 29, et Laonicus lib. 3 non longe a fine, sed uterque a Duca et Leunclavio dissentiunt.

P. 70, 11. ὁ δὲ Τεμύρ λαβὼν πλοῦτον] Crudelissimum et avarissimum fuisse Temyrem testantur Laonicus et Leunclavius.

P. 70, 17. ἔτι ὄντος τοῦ Παγιαζήτ ἐν τῷ καιρῷ τοῦ πολέμου] Leunclavius lib. 8 in principio omnes Baiazitidis filios enumerat, quorum nomina haec fuere, Ertogrul, Emir Suleiman, Mustapha Zelebis, Isa Zelebis, Musa Zelebis, Sultanus Mehemetes, Cassimes vel Cassumes Zelebis, occisus est Ertogrul in pugna contra Casim Bucharedinem; Mustaphas in praelio Temyriano periit. Suleimanes ex eo subtractus salvus evasit, etiamque Mehemetes rebus deploratis excessit. Isa Prusam seu Burusam venit, illicque imperii sedem habuit. Musa captus est cum patre; interea vero Cassumes in Scraio educabatur. hoc loco noster Mustaphae nomen omisit, eumque infra in pugna non occubuisse asserit. quem porro Esé vocat Ducas, eum Laonicus Iesum, Leunclavius Isam appellant; hodieque Turci dominum redemptorem nostrum *Prophetam Isam* vocant.

P. 70, 20. εἶχε δὲ καὶ ἐν τῷ οἴκῳ] Hic Mustaphas postea in scenam prodibit adversus Mehemetem, qui Musulmano, Mose et Esé seu Isa occisis, ac Mustapha hocce debellato, Osmanici imperii summam solus obtinebit. discrepat ergo Leunclavius a nostro tam in Mustaphae aetate quam in natu minimi nominæ, qui Orchanes nostro, Cassumes illi dicitur.

P. 71, 3. *ἐφ' ὧν οὖν τεχνίτας ὄρουκτας*] Laonicus lib. 3 prodidit a Baiazitis ducibus, non a Mehemete eius filio, tentatum fuisse, ut in libertatem ille assereretur, corruptis grandi pecunia Temyris fossoribus, qui cuniculum in eam partem in qua Baiazites erat egerunt, demumque in ipso opere deprehensi capti sunt. Leunclavius et Phranzes huius facinoris egregii et audacis nullam mentionem faciunt.

P. 71, 15. *πρωῖα δὲ παραστάς τῷ Τεμύρῳ*] Nescio quare Ducas caveam illam ferream ita reticeat, ut nullum de ea verbum ipse fecerit, cum accurate satis cetera recensent. equidem, ut quod sentio aperiam cum bona dissentientium venia, caveam illam, ad immanitatem et saevitiam Temyris-chani exaggerandam, commentos esse temporis illius homines ingenue dicam; vel fortasse manicas pedicasque ferreas, quibus noctu vinciebatur Baiazites, caveam ferream ipsos appellavisse.

Leunclavius lib. 7 narrationem Ducae partim confirmat, quae ad Chotziaferuzen seu Hozzapherizem-Begum spectat, ipsum nempe in pugna captum fuisse, at ipsi caput fuisse abscissum omisit, quod noster factum fuisse narrat.

P. 71, 22. Cap. 17. Hoc capite res gestas a Temyre accuratius Ducas quam Leunclavius aut Laonicus, narrat: Smyrnae praecipue expugnationem describit, quam optime ob locorum viciniam, bidui siquidem itinere Lesbos a Smyrna dissita est, nosse potuit; atque etiam ex principis Lesbi seu Mitylenes monumentis, qui Temyri honorem cultumque ad saevitiam eius iracundiamque devitandam exhibuit. Ducas vero illius Lesbi principis successor in praecipuis negotiis operam suam navavit, et inter eius maxime familiares ac consiliarios habitus est. Iacobus Bosius in hist. ord. militiae Hierosolymitanae Smyrnam a Temyre expugnatam fuisse prodidit, ut et Laonicus lib. 3, qui breviter expeditionem illam explicat et P. 235 machinas, quibus ad urbium expugnationem utebatur Temyr, describit. Leunclavius Smyrnam expugnatam fuisse non docet.

P. 72, 7. *καὶ σὺν αὐταῖς τὴν θυγατέρα Λαζάρου*] Leunclavius lib. 7 Lazari filiam, quae in superioribus Maria appellatur, ad convivium Temyris mandato venire iussam tradit: cum apud Zagataios Scythas id vitio aut dedecori non verteretur. Iniuriam nihilominus sibi fieri Baiazites Gilderum ex more gentis suae reputans, id aegerrime tulit. Videndus etiam hac de re Laonicus lib. 3.

P. 72, 11. *Ἀδραμύντιον*] Urbs maritima Phrygiae inferioris vel Lydiae Asso vicina, hodie appellatur Landrimyti, Ephesino olim metropolitae subdita.

P. 72, 19. *Ἀττάλη*] Notitia patriarchatus Cpolcos sub

Sardium metropolita habet Ἀτταλαίας Episcopum, alium ab eo, qui Sylaei seu Pergae metropolitae subest.

P. 73, 2. Νύμφαιοι] Veteres Geographi non meminerunt loci illius prope Magnesiam ad Sipyllum. Plinius in Asiae descriptione in Cilicia collocat Nymphaeum lib. 5 cap. 27. Ideo coniciere possumus, Nymphaeum, de quo hoc loco Ducas mentionem facit, multis saeculis Plinio et aliis Geographis posterius esse. de illo duobus locis Gregoras meminit, lib. 3 sub finem, traditque Iohannem Vataciam imp. illic obiisse. lib. deinde 6 appellatque Νύμφαιον τῆς Λυδίας. Logotheta quoque in Chronico Cpolitano.

P. 75, 10. μίαν πέτραν ἐνθεῖς, καὶ μίαν κεφαλὴν συναρμόσας] Genus illud structurae ad similitudinem reticulatae facta erat, de qua sic Vitruvius lib. 2 cap. 8 *Structurarum genera sunt haec, reticulatum, quo nunc omnes utuntur, et antiquum quod incertum dicitur: ex his venustius est reticulatum, sed ad rimas faciendas ideo paratum, quod in omnes partes dissoluta habeat cubilia et coagmenta.*

P. 76, 17. καὶ πρὸς τὴν Μιλησίω] In margine correximus Μυλάσων: in Caria enim fuit Mylassa vel Mylas, a Stephano etenim et aliis ita appellatur. in notitia Thronorum sub Cpolitano patriarcha, metropolitae Staurupoleos subiicitur Episcopus τῶν Μυλάσων, vel ut alius MS codex correctius exhibet τῶν Μυλάσων, et propterea Mylassum reddidimus, quod ad hodiernam pronunciationem magis accedit.

P. 77, 10. ἀπὸ δὲ Λαοδικείας ἐς Φρυγίαν Σαλονιαρίων] Quo in loco mortuus sit Baiazites, non prodiderunt Laonicus Phranzes et Leunclavius. animi aegritudine confectum obiisse docet Laonicus; causam addit Leunclavius, quod Baiazites a Temyre intellexisset fore ut Semerkandum transferretur, idque Ducas aliquatenus innuit. venenum a Temyre ipsi propinatum aliqui volunt, quod Leunclavius in calce lib. 7 hist. Musulm. scribit. Ducas in Phrygia Salutaria Turcis Carasar dicta Baiazitem diem supremum clausisse docet. locus autem ille Carasar, quo nomine noster Phrygiam Salutariam intelligit, procul dubio est quem Kara-Chisarem Turci appellant, id est arcem nigram; Graeci medii aevi locum illum μαυρόκαστρον, hoc est *nigrum castrum*, quem antiqui Corycum appellarunt, ut notat Leuncl. lib. 5 et cap. 144 Pandect. Turc. Contigit mors Baiazitis anno Hegirae 804, id est Christi 1402, postquam annos 14 regnasset. ita tradit Leunclavius lib. 7. at lib. 8 mortuum ait anno Hegirae 805. Laonici textus admodum depravatus est, qui annos 25 eum regnasse prodit. Orbinus scribit uxorem Baiazitis Lazari filiam Milievam (Ducas Mariam appellat) altero post maritum die obiisse; cui ut illuderet Temyr, vestes illius ad

pu'denda usque rescindi iussit, et eo habitu mensae accumbentibus ministrare coegit.

P. 78, 7. ἀλλ' ἐπανάωμεν] Post mortem Baiazitis interregnum constituunt Turcici Annales annorum 12, donec Sultanus Mehometes rerum summa et imperio potiretur.

P. 78, 11. Cap. 18. καὶ τὴν τοῦ Παγιαζήτ] Hoc loco P. 236 addidimus καὶ αὐτόν, absque quibus verbis constructio orationis claudicat.

P. 78, 22. ἔνα τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ] Ducas hoc loco duos Baiazitis liberos obsides datos ait, marem unum, feminam alteram nomine Phatma-Catun, at infra cap. 20 narrat tres obsides fuisse datos, duos mares impuberes et illam Phatmam; quorum alter, isque natu grandior, et Phatma redditi sunt, minor Cpoli remansit Christianisque sacris initiatus obiit. Leunclavius lib. 10, cui Suleimanicus titulus est, Suleimanem Graecorum auxilia sibi parare cogitantem, fratrum natu minimum Cassimem et sororem suam Sultanam Fatimam obsides dedisse tradit. Phranzes cap. 30 lib. 1 eum qui Christianus obiit, Iusuphum, id est Iosephum, appellat. porro Phatma seu Fatima Catun idem est ac domina Fatima, Italis *Signora Fatima*: ista enim vox *Caden* Turcis est quod Italis *Signora* ὁ *vero Madamigella*. Armeni Cadun vel Catun per u Italicum pronunciant. nomen illud Fatima Turcis familiare est ac venerandum: sic enim appellabatur unica Muhamedis filia, quam ex Aische Ebubekiris filia suscepit et Hali patrueli suo nuptam dedit.

P. 79, 3. τὰ τοῦ Στρυμόνος] Strymon Macedoniae fluvius est, Zetunium oppidum est cuius Episcopus Larissaeo secundae Graeciae metropolitae olim suberat, et ad Thermopylas situm Sperchii fluminis ripis adiacet. Laonicus lib. 2: τὸ τε Ζητούνιον τὸ ἐν Θερμοπύλαις. Sperchius olim, postea Ἀγριομέλας appellatus est, qui in sinum Pelasgicum, hodie *del Volo* appellatum influit. Zetunii mentionem faciunt Iohannes Curopalata Scylitza in Basilio et Constantino, et in iisdem Georgius Cedrenus.

P. 79, 8. Λεοντάριον] Pro *Λεοντάριον* more vulgaris idiomatis. huius Demetrii meminit Phranzes lib. 1 cap. 39.

P. 79, 7. εἰρηναίαν κατάστασιν ποιήσας] anno Hegirae 805, Chr. 1402. coepit Hegirae annus Augusti die 1.

P. 79, 22. καταβὰς τοίνυν ὁ Καρμιάν] Leuncl. lib. 7 hist. Musulm. narrat Temyrem principibus a Baiazite spoliatis ditione restituisse. qui hic vocatur Carmian Alysar, Laonico Caramanus Alosurii dicitur lib. 2. videndus Leuncl. in Pandectis hist. Turcicae n. 56.

P. 80, 4. Παγιαζήτ υἱοῦ] Leunclavius libb. 9, 10 et 11 hanc fratrum lanienam stragesque narrat. lib. 9, quae ad-

versus Isam - hegum gessit Mehemetes, exponit: Temirtasem a partibus Esè vel Isae stetisse, et a militibus Mehemetis occisum fuisse, Isamque, postquam se fugae commisit, nusquam conspectum fuisse tradit, verum noster Temirtem, qui cum Temirtasi idem est, Mehemeti militasse affirmat, Laonicus lib. 4 Iesum seu Isam contra Musulmanum bellum gessisse et captum praelio morte affectum fuisse scribit; cui Phranzes lib. 1 cap. 30 consentit, sed quod lib. 10 initio dicit Leunclavius verissimum est, Laonici narrationem confusam et mutilam esse, ex qua vel acutiores sese extricare et expedire vix possint. Becani Annales et Historia Verantiana, eodem Leunclavio teste et eos improbante, Isam a Musa occisum tradunt.

P. 80, 15. *Ἐν δὲ τῷ πρὸς Ἰωνίαν μέρει*] Huius Cineitis mentio frequentissima est in hac nostra historia. Laonicus libb. 4 et 5 de eo verba fecit, et *Ζωνναίτην* appellat. Leunclavius eius meminit primum lib. 10, in quo Duxne seu supposititi Mustaphae historiam contexit, eumque *Τζυνεϊτ* nominat. Ducas ubique *Τζυνεϊτ* habet, quod nomen Cineitem reddidimus, ita ut ci prima syllaba pronunciatione Italica efferatur. hic Cineites a Leunclavio Ismyroglii, id est Smyrnae principis filius dicitur: Ducas vero eum Kara-Supassi id est nigri Subassi filium fuisse prodit, et Adinis seu P. 237 Atinis filios, qui Ismyroglii et Smyrnae principes erant, Ionia expulisse: obiter hic lectores monebimus, in enarrandis interregni rebus Ducam nostrum a Laonico et Leunclavio multum differre.

P. 81, 12. *ὁ καὶ Ὀμοῦρ καλούμενος*] Homur iste fuit frater Esè seu Isae, et uterque Homuris illius nepotes, cui Smyrna ab equitibus militiae Hierosolymitanae erepta fuit, uti supra cap. 7 narratum. vocantur autem isti Atinis filii, quod ab Atine Turcorum duce genus duxerunt: filiorum nomine etiam nepotes et posterii continentur.

P. 81, 14. *Ἐλιέζπηγην*] id est Eliam - hegum ex Mantachiae posteris.

P. 82, 15. *Μάμαλος ὀνομάζεται*] Hoc castrum ad maris litus situm fuisse, quae mox sequuntur, ostendunt; et fortasse illud est, quod tabulae Geographiae Guillelmi Blaeu ad sinum Halicarnassi vel castrum S. Petri situm ostendunt et *Castelmarmora* appellant, habent equidem Strabo Ptolemaeus et Stephanus *Μάλλον ἐν Κιλικίᾳ*, sed non est ille de quo noster hic verba facit, quippe situs est Mallus in extrema fere Cilicia versus Amani portas et Issum; Mamalus vero in Caria esse debet. Turci *Mermere* appellant, unde in Rhodum brevis est traiectus.

P. 83, 11. *Ἀπήνης καθολικός*] Legatus generalis seu Vice-

rius Atinis, id est Adinensis ditionis, quam Turci Aidin-
ili appellant: cum Homure enim ab Atine orto affinitate con-
tracta, soceri sui vicarius generalis proclamatus est.

P. 83, 15. τοῦ Ἑρμοῦ ποταμοῦ] Hermus est qui
Smyrnaeos campos alluit.

P. 84, 2. ὁ δὲ Μουσουλμὰν μὴ φέρων] Expeditio-
nem suscepisse hunc Musulmanum seu Soleimanem adversus
Mehemetem, et in Asiam transiisse, Leunclavius lib. 10 ex
Hanivaldana historia tradit.

P. 85, 4. τῷ κάμπῳ τοῦ Μαινομένου] Hodie retinet
idem nomen, et ab omnibus Smyrnae incolis appellatur *Μαι-
νεμαι*, *Menemé*. planities camporum illa quam Hermus alluit,
Smyrnae eiusque sinui a Septentrione obiacet. fertilis est
ager, vini generosi, peponum aliorumque fructuum ferax.
ille locus est de quo Leunclavius lib. 6 mentionem facit,
eumque in Sarchanis seu Saruchanis ditione situm fuisse et a
Turcis *Metmen* appellari docet; ubi tunc temporis salis of-
ficinae erant.

P. 85, 7. Μισσαύλιον] De illo loco nihil legi. si cui
forte appellatio loci illius corrupta videtur, dispiciat num ex
νεάς ἀνλῆς degeneraverit; quam urbem Catalogus seu Noti-
tia episcopatum sub patriarchali Cpoleos throno constituto-
rum refert suppositam esse Ephesio metropolitae.

P. 85, 19. μαθὼν δὲ τοῦτο ὁ Τζινετή] Vaser admodum
ac versipellis hic Cineites fuit, ingenioque tam versatili prae-
ditus ut saepius ad contrarias partes transierit. diurnos
carceres toleravit in Lemno, et tandem a ducibus Sultani
Moratis captus vitam laqueo finivit.

P. 87, 10. πρὸς Γαλήσιον ὄρος] Mons ille Galesius
Epheso vicinus est, et procul dubio nomen ab urbe Galesio V. 181
trahit, cuius meminit Stephanus de urbibus. *Γαλήσιον πό-
λις Ἐφέσου. Παρθένιος ἐν ἐπικηδεῖῳ τῷ εἰς Ἀῤῥίθαμιν. Ga-
lesium urbs Epheso subdita. Parthenius in Auxithemin episcopio.*
Abrahamus Ortelius de illo monte perperam opinatur,
cum vicinum Cpoli illum facit, et Gregoram, ut suam tueat-
ur sententiam, adducit.

P. 87, 18. πῆξας οὖν τὰς σκηνάς] Lib. 10 hist. Mu-
sulm. notat Leunclavius hunc fuisse Soleimanis seu Musulma-
ni genium, ut diurnis, aliquando quadrimestribus compo-
tationibus indulgeret; quae ignavia ac socordia ultimam per-
niciem ei tandem attulerunt.

P. 87, 23. Cap. 19. Leunclavius lib. 10 Mosis adver- P. 238
sus Suleimanem seu Musulmanum gesta narrat, auctorumque
dissentientes narrationes notat.

P. 88, 2. Σπεντιάρ] Isfendiares a Leunclavio appel-
latur, eiusque genealogiam descripsit. a Turcis Omeroglii et

Isfendaroglii appellati sunt. Laonicus lib. 4 Mosem ad Sinopem principem profectum esse etiam narrat.

P. 88, 6. Μύλτζη βεηβόδα] Mirkien Iftakum seu Marcum Valachum appellat illum Leunclavius; Laonicus lib. 4 Myrxen. hic est Dani frater, de quo infra fit mentio cap. 20.

P. 88, 20. Σαλαγρούζω δὲ Νέγρω] Annales Genuenses nullam isto tempore huius Nigri mentionem faciunt. cuiusdam alius, qui saeculo superiore vixit, nomen ab illis celebratur.

P. 89, 9. τῶν ἀχρίδων] In MS lib. bibliothecae Regiae catalogus urbium et locorum, quorum nomina mutata sunt, extat; in eo πρεβέλλης ἢ ἀχρίδα. in alio MS eiusdem bibliothecae extant formulae inscriptionum et subscriptionum, quibus Cpolititanus patriarcha in litteris ad papam patriarchas et metropolitans utitur. inter illos extat πρὸς τὸν Ἰουστινιανῆς, his verbis: μακαριώτατε ἀρχιεπίσκοπε τῆς πρώτης Ἰουστινιανῆς Ἀχρίδων καὶ πάσης τῆς Βουλγαρίας ἐν ἀγίῳ πνεύματι ἀγαπητὰ ἀδελφὰ τῆς ἡμῶν μητρόπολιτος. beatissime archiepiscope Iustinianae primae, Achridarum, et universae Bulgariae in Spiritu sancto dilecte modicitatis nostrae frater. ex his istis verbis videri posset Iustiniana prima differre ab Achridis, illaque esse urbs, haec regio dici posset; cui conveniunt verba libri MS 1932 bibliothecae Regiae, Θράκη ἐστὶν ἢ Ἀδριανούπολις μέχρι τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ τῆς Σοφίας καὶ τῆς Βουλγαρίας καὶ τῆς Ἀχρίδος καὶ τῶν μερῶν αὐτῆς. Thracia ab Adrianopoli ad Cpolim extenditur, et Sophia Bulgaria et Ochride eiusque partibus terminatur. ita ut Ochris seu Achris pro provincia et regione hoc loco, non pro urbe accipiatur. Iustinianam primam Turci Giustandil appellant. urbs Achris a Gregora lib. 5 in Macedonia collocatur, quae et Bulgarici regni in Illyricum usque protensi pars fuit. libro etiam 2 habet περὶ τῆς ἀρχιεπισκοπῆς τῆς Βουλγαρίας τῆς καὶ Ἀχρίδος καλομένης, de archiepiscopatu Bulgariae, qui et Achridis dicitur, cuius metropolis Iustiniana prima dicta. Georgius Logotheta in Chron. de Achridis mentionem facit. Laonicus lib. 1 Macedoniae urbem Ochridem nominat. Acta etiam Leonis papae IX adversus Michaellem Cerularium et Leonem Achridae episcopum urbem esse clare exponunt. in illis extat epistola Michaelis et Leonis quae sic incipit: Michael universalis patriarcha novae Romae et Leo archiepiscopus Achridae metropolis Bulgarorum dilecto fratri Iohanni Cannensi episcopo. Cantacuzenus etiam πόλιν ἐσπέριον eam appellat lib. 2 cap. 20, ita ut dubium omne tollatur et Achridam esse urbem constet.

P. 90, 4. ὁ δὲ Μουσουλμάν] Eius mortem eodem fere modo accidisse Beccani Annales et historia Verantiana narrant, dissentit ab illis Hanivaldana, videndus Leunclavius lib. 10, ex quo annum devicti Musulmani textus margini adiecimus. Laonicus lib. 4 rem aliter quam alii narrat.

P. 91, 19. Καβούρ] Gaurum et Gauros scribit Leunclavius, Turci Giaour dissyllabum Gallica pronuntiatione sic verbum contumeliosum est, quod *infidelem* significat. Moses porro fratrem suum Musulmanum Gaurum seu infidelem appellat ob foedus cum imperatore Manuele ab eo percussum obsidesque fratrem ac sororem datos.

P. 91, 21. τὴν ῥομφαίαν τοῦ προφήτου] De Halis P. 239 acinace hic locus intelligendus est; de quo Leuncl. hist. Musulm. lib. 1 ex Arabum et Turcorum monumentis sic disserit. *hinc illae Muhametanorum fabellae de illius Sulficare (sic Alis acinacem nominare consueverunt) quem narrant, quoties vagina educeretur, ita se divisisse ut geminus efficeretur, cubitos 18 longus, et Alim eo contra Gauros utentem ab utroque latere non aliter ipsos ac segetem messorum prosternere solitum, ac montes etiam seu scopulos eo dissecurisse. mos indidem inolevit ut in militaribus signis Musulmanorum hic Alis acinax, sive Sulficar, velut inauspicatus Christianis, faustus ipsis exprimatur.* in superliminaribus quarundam aedium publicarum Cpoli hoc Sulficar expressum bifidi ensis figura vidi, et gladium Halis appellari ab incolis audivi. hoc *μορμολυκείω* et terriculamento pavorem Christianis iniicere gens viribus suis nimium confisa credit.

P. 92, 10. πρῶτον μὲν ἐν Σερβίᾳ κατέδραμεν] Adeundus Leunclavius lib. 11 hist. Musulm. a Muhamede per legatos ad foedus amicitiamque contrahendam Manuelem imperatorem sollicitatum Verantiana et Hanivaldana historiae tradunt, illa victum a Mehemete Mosem primo congressu, haec vero secundo praelio asserit, et utraque Mosem in fratris sui Mehemetis manus vivum devenisse affirmant. de Mose Laonicus lib. 4 adeundus. Phranzes etiam lib. 1 cap. 30 istorum Baiazitum filiorum res gestas narrat; nostroque consentit, cum semel atque iterum victum Mehemetem a Mose recessisse, tertio tandem praelio victoria potitum esse scribit.

P. 95, 15. πᾶν τὸ ἐν μετώποις γραφέν] iuxta mentem Musulmanicae religionis, quae praedestinationem inevitabilem adstruit, nihilque ex hominis voluntate libera fieri asserit.

P. 96, 13. ἔπεσεν] Moses vincitur et interficitur anno Hegirae 816, qui coepit anno Christi 1413, Aprilis 3 feria 2.

P. 97, 7. Cap. 20. Leunclavius libb. 12 et 13 eorum quae inter Manuelem imperatorem et principes Othmanicos gesta sunt, nihil attigit.

P. 97, 23. τῶν Ἰωαννίνων] Urbs Epiri sub metropoli Naupacti Actoliae, olim Cassiope appellata, nunc Iohannina.

P. 98, 9. στείλας εἰς τὸν ῥῆγα Ῥωσίας] De his nuptiis pauca Phranzes lib. 1. cap. 38. illius Annae a Rbosia seu Russia obitum accidisse anno 6925, Christi 1417, et peste consumptam fuisse scribit.

P. 98, 19. ὁ δὲ ἄλλος] Hunc filiorum Baiazitis natum minimum Christianum fuisse testantur Laonicus lib. 4, qui Iesum eum appellat, et Phranzes lib. 1 cap. 30, eique Iesuph sen Iosephum nomen fuisse tradit.

P. 100, 1. καὶ στείλας ἐν Ἰταλίᾳ] Hae secundae Iohannis Imperatoris nuptiae iuxta Phranzem celebratae sunt anno 6927, Christi 1419, Ianuarii 19, ita ut biennium intercedat ut plurimum inter mortem Annae a Russia et secundas istas nuptias, nequaquam vero triennium secundum Ducae calculum, qui hanc alteram Iohannis uxorem Sophiam appellatam eximia et absoluta pulchritudine nitentem ironice describit, eiusque partes anteriores Quadragesimae, posteriores Paschati, proverbio non nimis honesto, comparat. hinc V. 182 facie macilenta nec florida deformemque fuisse concludere licet. de illa Laonicus lib. 4 non longe a fine: illam narrat *ἐπισικῆ μὲν τὸν τρόπον, ἀγδῆ δὲ τὴν ὄψιν, μορίβις κινδὴν honestis, sed ingrata ac deformi facie fuisse.*

P. 101, 1. ἡ δὲ βασιλις ὄρωσα τὸ ἀμπαράειον] Cap. ultimo lib. 1 Phranzes eam aufugisse testatur anno 6934, Christi 1426, Augusto mense.

P. 240 P. 101, 16. ὁ δὲ βασιλεὺς Μανουὴλ ἐκώλυσε] Phranzes et Ducas dissentiunt in assignando tempore quo Sophia in Italiam aufugit. Ducas Manuele superstite id factum tradit: contra vero Phranzes iam obiisse diem Manuelem adstruit, fato siquidem concessit Manuel, ut refert Phranzes lib. 1 cap. ultimo, anno mundi 6955, Christi 1425, Iulii die 21. Sophia vero anno 6954 mense Augusto aufugit, post mortem scilicet Manuelis, aliud etiam hoc loco notabimus circa temporis momenta a Phranze indicata de Manuelis obitu et Iohannis initiis, mors Manuelis contigit anno praedicto 6955, Iulii 21. capite deinde primo lib. 2 narrat anno 6954 mense Augusto rerum summam ad Iohannem imperatorem devolutam fuisse. quod equidem verisimile mihi non videtur, Iohannem iam coronatum imperatorem post annum a morte patris Manuelis rerum summam adeptum esse. Phranzem ergo, aut qui illum transcripsit, errasse puto, vel pro Septembre mense Augustum

scriptisse; vel si Augusto mense Iohannes imperii administra-
re res coepit, pro anno 6934 legendum esse anno 6933.

P. 102, 9. ὁ δὲ βασιλεὺς Ἰωάννης] Phranzes lib. 2
cap. 1 anno 6935, Christi 1427, Augusti 29 Mariam Trape-
zuntinam Cpolim advenisse, et anno 6936, eodem Christi
anno 1427, mense Septembri nuptiarum solemniam celebrata
esse scribit, at Laonicus rerum ordinem perturbans narrat,
postquam marchionis *Μονφεραρίας* filia aufugisset, aliam
uxorem Iohannem duxisse ἀπὸ τῆς Σαρματίας τοῦ Σαρμάτων
ἡγεμόνος θυγατέρα. *e Sarmatia, Sarmatarum*, id est Russiae
seu Moscoviae, *regis filiam*. quod duobus testibus Ducae et
Phranzi repugnat, qui tertiam Iohannis uxorem Trapezunti-
ni imperatoris filiam esse asserunt.

P. 102, 15. ὁ βασιλεὺς δὲ ἀπάρας ἀπὸ Κωνσταντι-
νουπ.] Auctor noster trium uxorum Iohannis historiam di-
gressionem usus hactenus pertexuit. redit deinceps ad narratio-
nis seriem, exponitque Manuelis in Peloponnesum profectio-
nem; quam imperator hicce anno adventum Annae a Russia
sequenti teste Phranze suscepit, mundi nempe 6923, Christi
1415, cuius mense Martio die 23 in Cenchreorum portum
salvus venit. anno deinde sequente 6924 Cpolim rediit. pro-
fectionis illius mentionem facit Laonicus lib. 4, Hexamilium-
que, quod et Phranzes testatur, ab eo reffectum. Martinus
papa V indulgentias plenarias postea concessit illi qui ad He-
xamilium propugnandum abire vellent. quoniam vero de Cen-
chreorum navali et portu hic mentio iniecta est, lectorem ad-
monebimus Leunclavium lib. 14 hist. Musulm. et in Pandectis
historiae Turcicae cap. 120 nec sibi constare nec veritatem
adsecutum omnino esse. non sibi similis est, quod lib. 14
Geremen in Isthmo Corinthiaco prope Corinthum collocet,
cap. vero 120 Pandect. in Laconia seu Tzaconia. quod impos-
sibile est in duobus locis eandem urbem sitam esse. verita-
tem partim adsecutus est, cum Geremen in Isthmo Corin-
thiaco prope Corinthum sitam dixit: at Corinthus non est,
sed Cenchreae in Saronico sinu, ubi quondam fuerunt Corin-
thiorum navalia.

P. 103, 6. Cap. 21. Leunclavium hist. Musulm. lib. 12,
et in Annalibus Turcicis, expeditionis Mohamets contra Ci-
neitem, qui illi Ismyroglus est, nullum verbum facit; sed
adversus Caramanum in Asiam movisse scribit.

P. 103, 22. εἰς Κύμην] *Κύμη πόλις Αλολίδος πρὸ
τῆς Λέσβου, ἀπὸ Κύμης Ἀμαζόνος*. Stephanus de urbibus.
idem Strabo lib. 11. Dominicus Marius Niger vult esse Pho-
caeam novam, quae Lesbo obiacet.

P. 104, 3. τὸ τοῦ Ἀρχαγγέλου λεγόμενον] Notitia me-
tropoleon sub Smyrnae throno habet ἐπίσκοπον τοῦ Ἀρχαγγέλου

γέλον; qui procul dubio is est, cuius hic nomen a nostro refertur.

P. 241 P. 104, 6. τὸ Νυμφαίων] Urbis istius nomen in partibus Aeolidis Lydiae aut Ioniae in antiquis Geographis non reperitur: Ptolemaeus Strabo et Stephanus in Taurica Nymphaeum habent inter Panticapaeum et Theodosiam. Abrahamus Ortelius huius nostri in Lydia Nymphaei nullum verbum facit, at Gregoras duobus in locis de eo loquitur oppido. lib. 2 in fine, ubi de Iohannis Ducae obitu, qui in eo obiit: *περὶ τὸ Νυμφαίων τότε ποιούμενος τὰς διατριβὰς*, et lib. 6 cap. 13, ubi de Porphyrogenito verba facit: *ἐπὶ δὲ τῶος περὶ τὸ Νυμφαίων τῆς Λυδίας ἐτύγγαν* etc.

P. 105, 3. *πυκταχοκομιστοῦ*] Phavorinus, *πυκτὸς κινᾷς παρ' Ὀμήρω, τὴν ἐπιστολὴν παρὰ τοῖς ὕστερον δηλοῦς πυκτὸς apud Homerum abacum seu tabulam significat, apud recentiores epistolam.*

P. 106, 22. *ὁ δὲ μέγας μαγίστωρ*] Magnus magister militiae Hierosolymitanae tunc fuit Frater Philibertus de Nailaco, natione Gallus, et antequam magnus magister electus fuisset, Aquitaniae Prior. creatus fuit sociorum suffragiis anno 1395, ut lib. 4 tradit Iacobus Bosius. anno 1409 Pisas appulit ad Concilium proficisci cogitans, et Constantensi interfuit. Rhodum deinde rediit anno 1420, et sequenti 1421 obiit, ut idem Bosius lib. 5 testatur. verum de illius incepto Smyrnae castrum iterum excitandi deque cum Sultano Mehemete colloquiis verbum nullum facit.

P. 109, 3. *τοῦ Σουσμανοῦ*] Susmanus ille Mysiae inferioris dux fuit, a Baiazite vivus captus et in carcerem detrusus. ut vitam impetraret, filius patri cognominis musulmannissavit, quod a Leunclavio lib. 5 scriptum est. Susmani Laonicus quoque lib. 1 mentionem habet. Cantacuzenus meminuit etiam lib. 3 cap. 2 Sismani; qui Michaelis Mysorum regis filius erat, qui ad Turcos primum, deinde Cpolim profugit. illum repetebat Alexander Mysorum rex, qui Michaeli successerat.

P. 109, 7. *κατὰ τοῦ Λουκὸς Ναξίας*] Leunclavius de illo bello et praelio nihil habet. Laonicus, lib. 4 non longe a fine, more suo confuso et intricato illud narrat, et classis Venetae ducem fuisse Petrum Lauredanum asserit. a Duce dissentit in eo quod scripsit de Venetis, *τὴν τε Λύμψαν πολιορκίᾳ παρεστήσαντο, καὶ φυλακὴν ἐγκατέλιπον, καὶ αὐτοὶ ὤχοντο ἐπ' οἴκου ἀποπλέοντες, Lampsacum deditione acceperunt, impositoque praesidio domum renavigarunt.* Ducas ipsos frustra tentasse scribit et Cpolim navigasse. Phranzes lib. 1 cap. 31 paucissimis verbis de illo bello disserit, ducemque classis Venetae Petrum Lauredanum fuisse notat.

P. 109, 18. Ἀδριανοῦ κόλπον] Improperie appellat V. 182 Adriai sinum, mare Hadriaticum ab urbe Hadria nomen habet, non ab Adriano. notandum porro per sinum Adriaticum hic intelligi mare Ionium, quod Siciliam et Peloponnesum interfluit, et hodie a nautis *il Golfo* adhuc appellatur.

P. 111, 22. ἐν δὲ ταῖς ἡμέραις ἐκείναις] Hanc de nova secta historiam persequitur Leunclavius lib. 12 et in Annal. Turc. Bedredinis Semavinae F. nomen nostro ignotum est, sicut etiam monachus Cretensis Leunclavio ignotus. magna singularique prudentia Sultani Mehemetis huic nascenti sectae itom obviam, quae seditiones et tumultus excitasset; P. 242 quales postea contigerunt sub Soleimane anno 1526 in Asia minore excitati, ut lib. 18 Leunclavius notat.

P. 112, 1. ὁ κοινῶς καλοῦσι στυλᾶριον] Nautae Itali in tabulis suis nauticis loci illius nomen *Capo Stilari* habent; eumque a Smyrna milliariibus 40, Phocaea veteri (*Foia Vecchia*) milliariibus 20, a Chii sancta Panagia milliariibus 10 distare asserunt. Dominicus Marlus Niger in Comment. Asiae primo, disserens de Chersoneso Chalcitide, talia scribit. *in cuius altero cornu promontorium est Numantis* (Mimantis dicendum erat), *quod recentiores caput Stilari appellant.* antiquis temporibus *μέλαινα*, ut Strabo lib. 14 refert, appellabatur, inque eo promontorio latomiae molarium lapidum erant. quae appellatio antiqua hodiernae Turcicae respondet: appellatur enim hodie Kara-borra, Kara-bornu vulgo pronunciatur, id est niger nasus seu nigrum promontorium. fallitur Leunclavius lib. 12 cit., qui Caraboru vel Caraburum Lyciae oppidum, Turcicamque appellationem inde derivatam putat. Caraborum, ubi secta illa increverat, in Aidinensi ditione situm est, cui Adin seu Atin imperaverat, cuius pars Ionia fuit. Caraborum illud seu Caraboru promontorium est altissimum, quod sinum, cui Smyrna adiacet, intrantibus ad dextram obiacet.

P. 113, 8. ὁ τοῦ Σουσμανοῦ υἱός] Historiae Turcicae, quas edidit Leunclavius, expeditionum ab Alexandro Susmano et Hali-bego in sectae novae auctorem eiusque sequaces susceptarum non meminerunt: ultimae, cuius Morates Mehemetis filius et Baiazites Mesazon duces fuerunt, solummodo meminere. illubenter enim Turci se victos fatentur, nec hactenus nisi semel atque iterum praelio fractos fuisse se agnoscunt, bello nempe Temyriano et navali ad Naupacti, *Lepanto* vulgo, sinum, a foederatis cum Veneta republica principibus Christianis superati. quem porro Ducas Bercligiam Mustapham, Leunclavius Buruglusem Mustapham appellat.

P. 114, 19. τετέ] Pronunciatur *dede*, qua appellatione viris sanctitate ac gravitate praestantibus venerationem exhibent. *dede* Turcice *avum* significat. Dervisium quendam

ab ipsis *Sidik Dede* appellatum audivi, id est *intime fidelium*, quod honoris causa ab ipsis factum: secundus enim a praesule Dervisionum erat.

P. 115, 15. Cap. 22. ὁ δὲ προορηθεὶς μέγας μάλιστα] Philibertus de Nailaco appellatus.

P. 116, 8. ἐλευθέρουσ γράφεσθαι παρὰ τοῦ ἁγίου Πέτρον] Bosius lib. 4 Hist. ord. milit. Hierosol. scribit anno 1599 Smyrnā a Temyre expugnatam, statimque magnum Magistrum in Cariam cum classe navigasse, locum illic situ tutissimum inter sinus Ceramicum et Iasium, qui hodie *Golfo di San Pietro* appellatur, ubi quondam steterat Halicarnassus, occupavisse, et S. Petri castrum aedificavisse. de quo sic loquitur Bosius, *il quale fù poi di gran gloria e riputatione a quest' ordine, e di grand' utile alla Christianità.* additque canes in eo castro nutritos fuisse, qui interdum vincti, noctu ad castri custodiam emittebantur; quorum adeo exquisita erat sagacitas, ut Christianos a Turcis olfactu dignoscerent, hos dilaniarent, illos ad castri portam salvos deducerent. libro quoque 5 idem Bosius de isto castro disserit. notandum ergo discrimen quod inter Ducam et monumenta a Bosio in historiam suam relata intercedit, quorum tempora annis, ut minus, 17 a se invicem distant. si quae Ducas scripsit vera sunt et anno 1416 vel 1417 acciderunt, non potuit magnus magister, qui tunc Concilio Constantiae intererat, Smyrnā venire, P. 243 castrum reficere, et cum Mehemete colloqui: oportet itaque legatum magni magistri aliquem, qui classi praesesset, a Duce magnum magistrum appellari. porro verosimile non est Rhodios istos anno ipso, quo Smyrna a Temyre capta est, castrum sancti Petri in Caria aedificasse: totus enim ille Asiae tractus a Temyriano exercitu occupatus erat. praeterea Smyrnae situs opportunus magis est in medio fere intervallo Ponti Euxini et maris Carpathii, cum S. Petri castrum in Caria, Asiae minoris angulo locatum sit. hac de causa prius tentasse Rhodios Smyrnā iterum occupare quam alias sedes quaesivisse. et procul dubio Smyrnā facilius confugere poterant Christiani, et in libertatem se vindicare; quod iis quidem utile erat, atque etiam illi Rhodiorum equitum societati, qui ex illa confugientium multitudine socios navales volonesque remiges legere poterant, et ad navales expeditiones excursionisque eorum opera uti.

P. 116, 11. ὁ δὲ Μσχμέτ] Haec est expeditio cuius meminit Leuncl. l. 12.

P. 117, 5. Μουσταφᾶς] Hic est Mustaphas, de cuius natalibus controvertitur. historici Musulmani, quos sequitur Leunclavius, supposititium esse contendunt, eum propterea *Dusme* lingua Turcica appellant. Phranzes lib. 1. cap. 53

legitimum eum fuisse asserit Moratisque secundi patrum, ab eoque victum et strangulatum. Laonicus lib. 4: *Μουσταφᾶς γέ τοι ὁ τῶν Παισιζήτεω παίδων εἷς, Βαϊαζήτις filiorum ipsius Mustaphas*. Ducas pariter illius filium fuisse asserit, idque adversus reclamantes Turcos contendit. Leunclavius porro et Phranzes eum innotuisse sub Morate II tradiderunt, Laonicus sub Mahomete Moratis patre; qua in parte cum nostro sentit. atque in enarrandis primordiis tumultus ab isto Mustapha excitati, Cineitis ad eius partes transitu amborumque carcere mediocris est.

P. 117, 21. *μέχρι καὶ τῶν πυχλῶν Θεσσαλονίκης*] Laonicus dicit Thermam venisse, captos Cpolim deductos fuisse: verum auctoris nostri narratio amplior est et circumstantiis appositis lucidior. in margine editi Laonici anno 1615 Coloniae Allobrogum Therma vocatur Thessalonica: Therma equidem a Thessalonica non longe abest, et sinus Thermaici oris utraque adiacet. posterioribus temporibus Thessalonica appellata est quae olim Therma, si verum est testimonium auctoris, qui Catalogum descripsit urbium aliquot quorum nomina mutata sunt: *Θέρμη καὶ Ἡμαθία ἢ Θεσσαλονίκη*. extat in MS lib. 1334 bibl. Reg.

P. 119, 21. *περὶ οὖν τῶν προσφύγων*] Manuel imperator, ut principem summum, alienae clientelae non obnoxium, generosum ac magnanimum virum decet, Mehemeti respondit. indignum enim se facinus flagitiumque admisisset, seque Mehemetis subditum ac clientem confessus fuisset, si asylo ac hospitalitatis iure violato confugientes ad se Mustapham et Cineitem tradidisset.

P. 121, 25. *ἐν δὲ ταῖς ἡμέραις ἐκείναις*] Infra huius Theologi, qui Corax dicebatur, scelera et proditiones, ob quas acerbissimo supplicio multatus est, latius explicantur; cuius apud alios nullum verbum invenio.

P. 123, 15. *Θολλόγου*] *Θολλόγος* sordium aut faecium collector. *Θολός* enim significat caenum, sordes, faeces.

P. 124, 7. *παρελθούντος οὖν τοῦ Μαχουμέι*] Mortem V. 184 Mahometis I anno Hegirae 824, qui coepit anno Christi 1421 Ianuarii 6, feria 2, Annales Turcici contigisse volunt. Leunclavius et alii, quo perierit morbo, non scripsere.

P. 124, 20. *κατέλιπε τὸν πρῶτον τῶν υἱῶν*] Leunclavius lib. 12 ita tradit, imperii heredem primogenitum filium suum Mehemetem morientem declaravisse, et ut quam celerime accerseretur ille, mortemque suam in occulto Bassae tenerent donec advenisset, iussisse. idem factum Morate II mortuo, eiusque mors celata, infra cap. 33.

P. 124, 24. *οὗς ἦρχε Καραιουλόου*] Hic Karaiulucus sive Kara - oilucus apud Leuncl. lib. 14, hist. Musulm. filius

P. 244 habuit nomine Habilem a Damascenis, id est Mizirensibus seu Aegyptiis, in servitutem redactum. Laonicus lib. 5 Carailuci filios Lencarnas appellatos dicit. Turcice porro Kara-oiluc idem est ac Latine *nigra meridies*; sicque a calore dimatis et terrae colore appellatur Mesopotamia. eodem quoque libro notat Leunclavius Kisulis Cozzae, hoc est *rubrisenis*, filios Amasianam provinciam seu Sangiacatum atrocissimi infestasse, eosque auctores fuisse Chasani-bego Dulqadiris filio et Habili-bego Kara-oiluc-oglio in eas provincias pariter grassandi; quos Cozzae filios Iorguzes Bassa captos occidit, et Turcomannis praedas agendi facultatem in posterum ademit.

P. 125, 17. Παιαζήτ] Hunc Baiazitem fuisse Vezir-azemum seu summum ex Leunclavio intelligere licet. ille enim post Mehemetis mortem communicatis cum Chasi-civase et Abrahamo Bassa consiliis res omnes usque ad Moratis adventum administravit. quae porro de officiis Mehemeti a Baiazite Bassa praestitis, quaeque de aerumnis quas ille post Temyrianam pugnam toleravit, nullus praeter nostrum Ducam narrat.

P. 126, 9. μονοχίτωνος] Per monochitonem Dervisium seu monachum Musulmanum tunica una indutum intelligit.

P. 126, 24. ἐν τῷ ἄρτι καὶ ἄλατι] Baiazitem Bassam per panem et salem, quos ei praeberat, adiuravit Mehemetes, quae ipsi mandabat, exsecuturum se esse, apud Leuncl. lib. 10 Emirem Saleimanem alloquitur Hali-Bassa, et de suorum imminente defectione eum monet, et verba ista adiiicit, *nec ab alio putes admonitionem hanc animo profisci, quam illius hominis qui diu et copiose patris tui panem et salem comedit.* dominus itaque hoc historiae huius loco adiurat per panem, quo victus praecipue constat, et per salem, quo edulia condiuntur magisque grata palato parantur; quorum nomine servus domino tenetur.

P. 127, 7. τὰ δὲ δύο ἀνηβα ὀκτοῦτη] Tres ergo solam mares superstites liberos reliquit Mehemetes. at Leunclavius quatuor fuisse ex Verantiana historia asserit lib. 12 et 15 in Dusme Mustapha. mares quinque susceperat, sed Ahemetes tertio-genitus res humanas ante patrem reliquit. fuerunt ii Morates; Mustapha, Ahmet, Iusuphus et Machmutes. Laonicus lib. 4 sub finem alio modo de Mehemetis liberis eiusque testamento disserit, duos scilicet illi tantum Moratem et Mustapham fuisse filios, huicque Asiae, illi Europae imperium dedisse; quod ita verisimile non est.

P. 128, 6. θανάων δὲ Μαχουμέτ περ] Paulo antequam obiret, occultari mortem suam, donec filius suus Morates adveniret, iussit.

P. 129, 9. Cap. 25. καὶ διὰ ταχυδρόμου τινός] Cur-
sor ille erat primus Cesnegir, id est praegustator, nomine
Elvan-begus.

P. 130, 16. συλλέξαντες ἐκ πασῶν τῶν γενεῶν] Mo-
rates primus nomine huius militiae Genitzerorum ex nationi-
bus cunctis collectorum auctor fuit, sapienti equidem pru-
dentique consilio usus. inexhaustus enim fundus ille militum
est, qui a nullo praeter principem praemiorum spe depen-
dent, cuius non solum mancipia sed etiam alumni ac veluti
filii sunt.

P. 131, 11. Παγιαζήτ σὺν τῷ Ἰπραίμ] Primi Veziri
cadaver defuncti imperatoris gestant, Romanos imitati sena-
tores, qui funus Augusti humeris extulerunt; vel consulares,
qui urnam, qua Severi cineres Romam portati sunt, humeris
gestarunt, ut notat Herodianus lib. 4 hist. post Marcum.

P. 132, 7. Παλαιολόγον Λαχνην] Infra pag. 102 Λα-
χανάν, ut alii etiam, appellat.

P. 134, 7. πρὸς Χαζαρίαν] Constantinus Porphyro-P. 245
genitus lib. de admin. imperii cap. 5 Chazarorum mentionem
facit; qui populi sunt ad Boream ultra pontum Euxinum si-
ti et Borysthenem accolentes, Chersonorumque vicini. Bul-
gari oram Danubii australem accolluere, ripam oppositam
Patzinacae seu Patzinacitae, quae hodie regiones a Valachis,
Moldavis et Podolis occupantur. versus Borysthenem et Bore-
am sequebantur Uzii Chazari et Alani. eodem lib. c. 37 de
Patzinacitis loquitur Constantinus. κείνται παρ' αὐτοῦ Λα-
νάπρεως ποταμοῦ πρὸς τὰ ἀνατολικώτερα καὶ βορειότερα
μῆρη ἐναποβλέποντα, πρὸς τὴν Οὐζίαν καὶ Χαζαρίαν καὶ
Ἀλανίαν καὶ τὴν Χερσῶνα καὶ τὰ λοιπὰ κλίματα. ad Dana-
pris seu Borysthenis ripam iacent Patzinacitae, ad ortum et
Boream, Uziam, Chazariam et Alaniam et Chersonem alia-
que climata respicientes. hos Patzinacitas Uzii et Chazari
sedibus expulerunt antiquis; illique has occuparunt. pulsus ita-
que Patzinacitis probabile est Uzios et Chazaros ea simul
occupasse loca, et partem illam Ponto Euxino ostiisque Da-
nubii vicinam Chazariam ab illis populis appellatam esse.
aliter certe constare non potest quod Ducas scribit. tunc tem-
poris enim imperante Iohanne nihil ultra Thraciam, nedum
Aemum montem aut Danubium, Cpolitani imperatores tene-
bant; ita ut vicinia locorum, quibus imperabat Constanti-
nus Palaeologus accipi nequeat de Chazariae antiquae regione,
sed de ista quam Chazari pulsus Patzinacitis occuparunt;
quae Ponto Euxino adiacens et Danubii ostiis vicina aliqua-
tenus dici potest Mesembriae aliorumque castrorum Euxini
orae Thracicae impositorum. de Chazaris Chersonae seu Cher-
soneso Tauricae vicinis mentionem faciunt Georg. Cedrenus

et Zonaras in Iustiniano Rhinotmeto. Paulus etiam Diac-nus historiae Miscellae libro 20.

P. 135, 4. *οἱ Τούρκοι καταράντες ἐκ Περσίδος*] Circa annum Christi 1042, imperante Romano Argyro, Turci in Persiam primo evocati sunt a Muchumete Imbrailis F., qui eorum opera adversus rebellantes Indos et Babylonios uti volebat. Turcorum rex tria militum millia, quorum dux erat Tagrolipix Mucaletus e Selzucciorum gente nobili ortus, Muchumeti suppetias mittit. post navatam egregie adversus Babylonios operam ad suos redire voluerunt, cum interim ipsos in Indiam ducere cogitaret Muchumetes. hinc simultates ortae, quae Turcis Saracenos latrocinii vexandi primum causae extiterunt, et in apertum tandem bellum proruperunt. Muchumetes victus a Turcis et occisus est: Selzuccii deinde Tagrolipicis posteri in Perside regnarunt, sedemque imperii in Belche seu Balcha Chorazanis (Chorasminis vero provinciae secundum Georgii Chrysococcae catalogum in Astronomia Philolaica a nobis editum) urbe habuerunt. annis demum 160, vel secundum Turcos 170, postquam illic regnarunt, a Zengi-chane post annum 1200 Perside pulsi fuere. Turcis tum imperabat Aladines, qui relicta Perside in Lycaoniam venit et Iconii sedem imperii fixit. inde latrocinii et excursionibus Asiam minorem infestare omniaque ferre et agere coeperunt Turci.

P. 135, 10. *εἰ δὲ κατὰ Χριστιανῶν*] Huius animorum V. 185 promptitudinis luculentum exemplum notare quis potest apud Leunclavium lib. 5, cum Morates I adversus Lazarum Serviae despotam ad bellum se compararet. *mox igitur universis regibus vicinis, Caramanoglio, Tekensi Aidinio, Mertesio et Saruchanio, indicta profectio fuit, et ingens adversus Gauros expeditio. illi vero lubentibus animis adens, coacta, quam quisque poterat, maxima multitudine militum, ad religiosum, ut ipsi quidem existimabant, hoc bellum semet accingebant. praeterea diversis e regnis ac provinciis tam extraneis quam Osmanidarum imperio subiectis, ad Sultatum Muratem magno reguli numero confuebant.*

P. 135, 13. *Ἀκκην*] Leunclavius in secundo Onomastico cum unico x scribit Akin. quae vox *incursum, grassationem et depopulationem* significat; unde Akinzilari vel Akenzilari appellati sunt.

P. 135, 21. *Θέματα*] Id est provincias. Constantinus Porphyrogenitus lib. 1. *περὶ Θεμάτων* nomen ad id significandum recens usurpatum ait, Graecum tamen: *αὐτὸ γὰρ τὸ ὄνομα τοῦ θέματος Ἑλληνικὸν ἐστὶ καὶ οὐ Ρωμαϊκόν, ἀπὸ τῆς θέσεως ὀνομαζόμενον. nomen thematis ipsum Graecum est, non Romanum [id est Latinum], quod a thesi [id est*

positione] *deducitur*. in themata illa distributum erat Romanum imperium, quod in *ἐπαρχίας* etiam aliquando divisum fuit; aliquando in praefecturas praetorio. appellantur autem themata orientalia, ut idem Constantinus docet, *ὅτι πρὸς ἡμᾶς τοῦς κατοικοῦντας Βυζάντιον καὶ τὴν τῆς Εὐρώπης γῆν λέγεται ἀνατολικόν, quoniam respectu nostri, qui Byzantium incolimus et Europam, Oriens appellatur.*

P. 136, 1. *πρὸς εἰρήνην μετασχηματιζόμενοι*] Qui gentis Turcicae historias parum attente legerit, notasse potest duobus simul bellis hactenus se implicitam noluisse, singulos adortam cum ceteris pacem coluisse; quos etiam bello infestaverit, pacem oblatam, cuius beneficio a toleratis aerumnis se recrearent, nunquam recusasse. et quanta quidem gentis illius prudentia tunc fuit, tantus Christianorum error mentisque caecitas notari potest, qui res suas adversus Turcos stare posse temporibus istis arbitrati sunt, quod cunctos simul bello non lacerarent, quasi a toto rescissa parte illud neo minueretur nec decresceret. nostri ergo otiosi (atque utinam a mutuis bellis, incendiis, urbium oppidorumque direptionibus ac eversionibus otiosi fuissent, nec Ianienis mutuis caedibusque vires suas attrivissent) singulos opprimi permiserunt; quo admissio errore Bulgari, Servii, Graeci et Hungari maxima ex parte perierunt, Venetorumque respublica ad angustiores terminos, amissa Cypro insula, redacta est.

P. 137, 12. *κατὰ τὴν αὐτῶν νεαράν*] Novella ista constitutio circa annum Christi 1362, capta Adrianopoli, regnante Sultano Morate I sancita est, quod apud Leuncl. hist. Musulm. lib. 5 videre est. cuius auctor fuit Cara-Rustemes Molla seu Meulana aut Talismanus, id est legis Musulmanicae peritus. illiusque verba talia referuntur: *quintum quodque, respondit Cara Rustemes, ex illis mancipiis, quae Turci milites nostri capiunt, de praescripto legis divinae Sultano debetur.* hactenus equidem mancipiorum quinta pars Sultano addicta non fuerat, sed praedae reliquae solummodo, cuius exemplum habemus in Ertogrul-bego apud eundem Leuncl. lib. 2: *praedae quantam partem excepit, in milites reliqua lucra distribuit, inde dictam spoliiorum quantam partem, ceu principi debitam, gratulabundus Sultano Aladini misit.* illa porro mancipiorum quinta pars Genitzerorum ordini ac numero adiuncta est.

P. 137, 15. *ἐξισωταί*] Sunt illi qui res inspiciunt et ex arbitrio, secundum ius et aequum, eas aestimant. Suidas: *ὁ ἰσωτής, ὁ ἐπόπτης.* idemque significat *ἔφορος*, qui recognoscendi, recensendi ac inspiciendi ius habet.

P. 138, 9. *Ζαρκολάν*] capitis est tegumentum e lana alba, quo utuntur Genitzeri, cuius formam et figuram mul-

tis in libris expressam habemus. fimbria aurea circumdata est zarcula, in parte eius anteriore adsurgit cylindroides argentea vel aenea fistula; et a vertice in dorsum syrma trium spithamarum longitudine demittitur. Genitzeris est album, quibusdam aliis rubrum id capitis tegumentum.

P. 139, 4. *ὅτι ὑπήκοον μεταβάλλεται*] Huiusce indifferentiae in principibus agnoscendis luculenta exempla exhibita sunt in Baiazitis I liberis quatuor, in Mehemetis I duobus filiis, Morate et Mustapha, in filiis Mehemetis II, Baiazite II eiusque fratribus, Sultani quoque Suleimanis liberis, et tandem hocce saeculo in Achmetis Sultani fratre Mustapha et liberis.

P. 247 P. 136, 16. Cap. 24. *ὁ Δημήτριος λαβὼν τὸν Μουσταφᾶν*] Laonicus lib. 5 de reducendo in imperium Occidentis Mustapha initum consilium alio quam noster modo exponit. dissensisse nempe inter se imperatores, Manuelemque pactis cum Mehemete foederibus stare voluisse; atque eius filio Iohanne adnitente Romaeos Mustaphae partes fovisse. Phranzes etiam lib. 1 cap. 40 rem brevissime narrat: uterque sane ieiune, et Leontarii nomine omissis. Daciae et Laonico contrarius est Phranzes, dum Iohannem imperatorem reduxisse e Peloponneso Mustapham scribit. Leunclavius lib. 13. hist. Musulm. de Mustapha Dusme historiam auspicatur; eumque post Sultani Mehemetis I mortem in Selanicensi seu Thessalonicensi urbe primum innotuisse scribit.

P. 140, 1. *Ἐρισσοῦ*] Aliter *Ἰερισσός* appellatur, in catalogo urbium quarum nomina mutata sunt, qui habetur in Cod. Ms biblioth. Regiae: *Ἰερισσός ἢ Ἀπολλωνία, Ierissus nunc appellata, Apollonia olim vocata fuit.* Notitia patriarchalis throni Cpoleos sub Thessalonicensi metropolita habet *ὁ Ἰερισσοῦ ἦτοι ἁγίου ὄρους. Ierissi Episcopus, vel Montis Sancti*, id est Athi Montis. Mela Acroathon illam appellat, et Ptolemaeus *Ἄθω ἄκρον, promontorium Athi.* hoc tamen loco notandum Erissum et Athon in Macedonia, non vero in Thessalia sitos esse; et Ducam aut errasse, aut aliis finibus regiones illas terminatas fuisse quam quos antiqui Geographi produnt.

P. 140, 3. *ἀσφαλίσαντες οὖν αὐτοὺς ὄρκοις*] Ex histor. Musulm. a. Hegirae 825, Christi 1422.

P. 140, 11. *βασμουλικόν*] Scriptum reperitur etiam *γασμουλικόν.* Nicetas in Manuele Comneno *βασμουλούς* vocat et levis armaturae milites exponit: *καὶ τὰ τοῦ στρατοῦ ἔλαφρόν, τοὺς παρ' ἡμῶν λεγομένους βασμούλους.* Niceph. Gregoras lib. 6. *γασμουλικόν* appellat. Georgius etiam Pachymerius in historia Gasmulicum, et natos tales milites viris Latinis, mulieribus Romanis, id est Graecis, ad bella uni-

mosos esse dicit. eadem etiam significant Gregorae verba loco citato, qui eos Graecis Latinisque moribus aduetos dicit ab his fortitudinem, ab illis audaciam didicisse.

P. 143, 1. οἱ δὲ τοῦ Μωράτ δοκιμώτατοι] Quam Ducas orationem Vezirum ad Moratem habuisse hoc loco narrat, quicum historia Verantiana apud Leunclavium consentit, eam ad Baiazitem Bassam illos habuisse Morates Dragomannus apud eundem asserit. in narrandis enim rebus hisce a Baiazite gestis Morates a Duca et Verantiana historia discrepat, dum Bassam illum ad solam famam prosperi rerum Mustaphaeorum successus a Morate defecisse scribit.

P. 144, 5. τῆς προποντίδος τοῦ ἱεροῦ στομίου] Ducas Bosporum Thracium, errorem vulgi secutus, Propontidem perperam vocat: illis quippe temporibus binae Propontides a Graecis imperitis ferebantur. Codex Reg. MS: Προποντίδες δύο, ἡ μὲν κατὰ τὴν Ἀβυδὸν, ἡ δὲ κατὰ τὸ ἱερόν καὶ ψαμμάθιον. una ad Abydum, alia ad [ostium] sacrum et Psammathion. ἱερόν στόμιον ad Bosporum pertinet Thracium; ubi in angustissimam latitudinem coartatur fretum. in utroque littore castrum aedificatum est. Gillius lib. 3 cap. 5 de Bosporo Thracio adeundus.

P. 144, 21. μεγάλη Καρύα] Ptolemaeus et Stephanus in Thracia Chersoneso habent Καρδίαν; quam Dominicus Marius Niger comment. 10 in Europ. Geographiam Cardiaspolim appellat. illam quoque exhibent tabulae Geographicae Caesiorum in Chersoneso Thracica, quae procul dubio illa est μεγάλη Κάρυα, pro Καρδία, a Graecis antiquis appellata. Leunclavius in Pandectis Historiae Turcicae cap. 26 in Thracia Cherepolim locat, quam Graeci Chariupolim appellant. Notitia Episcopatum sub patriarcha Byzantino exhibet Χερσιόπολιν Heracleensi Thraciae metropolitae subditam. P. 248 Cantacuzenus lib. 1. cap. 42 habet etiam mentionem illius urbis: μεγάλη Καρύα, κατὰ τοῦ Αἰπηνος λεγόμενον ὄρος. Magna Carya iuxta Lipicem montem sita. lib. 3 cap. 76 de ea loquitur, ita ut Hexamilio Chersonesi Thraciae vicina sit; ubi et cap. etiam 77 illam Chariupolim vocat.

P. 151, 3. ἐλθὼν δὲ ὁ Τζιναῆς] Laonicus lib. 5 Baiazitem Bassam iussu Mustaphae interfectum, et Phranzes lib. 1. cap. 40 scriptum reliquere. Leunclavius lib. 13 ex historia Verantiana tradit occisum fuisse Vezirum invidia, qui, ut diutius Veziri munere apud Mustapham fungeretur, pati nequibant. ex Morate Dragomanno addit necatum fuisse in loco quodam Sali-dere dicto. Hamzam huius Baiazitis fratrem a Magnatum parte, qui salvum eum volebant, servatum fuisse Verantiana historia narrat.

P. 152, 2. οἱ δὲ τῆς Καλλιουπόλεως] Laonicus et

Phranzes delusus fuisse Graecos a Turcis narrant, hi siquidem illis Callipolium relinquere, ut inter ipsos convenerat, noluerunt. causam, cur id facere recusarent Turci, asserit, quod sibi rebusque suis nondum satis confirmatis talem urbem Graecis concedi haud expediret. Phranzes id sibi religiosum esse Turcos dixisse docet: in eo quippe loco ceremonias litaniasque iuxta Musulmanicum ritum primum celebraverant, postquam in Europam transierunt; lege propterea sibi vetitum Christianis eum tradere. a Phranze non dissentiunt Mustaphae ad Leontarium verba.

P. 156, 1. ἔγγυς πον τὰ τριάκοντα ἔτη] Fieri nequit ut a Baiazitae Iltrim obitu ad hanc diem anni triginta numerentur, cum Baiazites obierit anno Christi 1402, Leontarius vero anno 1422 haec ad Mustapham verba habuerit.

P. 157, 1. Cap. 25. μαθὼν δὲ ταῦτα ὁ βασιλεὺς Μανουήλ] Verisimiliora sunt quae noster hic explicat, quam illa quae Phranzes et Laonicus quasi per transennam et negligentissime percurrunt. delusus enim a Mustapha, qui opem tulerat, Manuel ira commotus consilia, quibus istum pessumdare suasque in tuto res collocare possit, iure agitat et ad finem perducere laborat.

P. 157, 10. δρουγγαρίους] Drungarii sunt classis praefecti, quibus inferiores erant comites. Videndus Cypolates in officii aulae Cpolitanae.

P. 158, 12. πέμπει πρὸς βασιλέα Ἰπραίμ] Frater huius Abrahami fuit Hali-begus; quem cap. 21 fugatum vidimus a Percligiae Mustaphae sectatoribus.

P. 158, 17. μεσάζων] μεσάζων hic pro συμβούλιου seu consiliario, Turcis *Vezir* dictus.

P. 160, 12. ἐν τῇ Φωκίδει] Plinius lib. 5 c. 29. *fuit Ioniae Phocaea*. idem, qui lib. 35 loca omnia in quibus alumen gignitur enumerat, huius in Phocide Asiatica montis, in quo alumini conficiendo apti lapides reperiantur, non meminit. a multis etiam annis omissae sunt illae alumini officinae; nec hodie occidentalium provinciarum mercatores Phocaeae novae confectum in Occidentem advehunt. quoniam vero de alumine conficiendo hic sermo est, ex Petri Bizani senatus populique Genuensis Historiae lib. 13 lineas aliquot transcribemus, quibus in Occidente restitutam alumini confectioem anno 1459 adnotavit. *Bartholomaeus Ferniz, civis ac negotiator Genuensis solertis ingenii rerumque naturalium diligentissimus investigator, in Ischia insula plures scolopulos ad alumen conficiendum aptos reperit, adeo ut parte illorum desumpta et in fornace decocta optimam ac praestantissimum alumen inde conflaverit; fuitque primus qui hanc artem diu in Italia et plerisque aliis regionibus intermissam*

ac fere extinctam, cum incredibili multorum beneficio, in usum tanquam postliminio reduxerit, dignus profecto cuius nomen ab omni interitu vindicetur. hoc idem adnotavit Au- P. 249 gustinus Iustinianus lib. 5 Chron. Genuensium.

P. 161, 12. ἐν ταῖς ἡμέραις δὲ τοῦ βασιλέως Μιχαήλ] Nicephorus Gregorae lib. 11 cap. 1 de Phocaea Cataneis concessa sic loquitur: κλήρος δὲ αὐτῶ περιελθὼν ἦν ἀπὸ προγόνων ἢ Φώκαια, πρὸς τοῦ βασιλέως καὶ κτήριον τοῦ βασιλέως σφίσι δοθεῖσα ἐπιτροπῆς ἕνεκα καὶ χρημάτων τινὸς πορισμοῦ. διὸ καὶ κατὰ χρόνους τακτοὺς οἱ ταύτης ἐφορῶσαν διαδεχόμενοι γράμμασι βασιλικῶς ἀνακευθύντες αἰεὶ διέτελλον τὴν δόσιν τοῦ κλήρου, μὴ λάθῃ παρακρουσαμένη τὴν βασιλικὴν δεσποτείαν ἢ μεταξὺ τοῦ χρόνου μακρὰ περίοδος. Phocaea iure hereditario ei [Cataneae] obtigerat a maioribus accepta, quibus ab imperatoris avo eoque imperatore, ut eam regerent, vectigal et pensionem eo nomine ipsi solverent; concessa erat. idcirco definito temporis intervallo, quae regimen illius capessunt, bulla imperatoria donationem hereditatis sibi renovari postulant, ne temporis lapsu contra dominium iusque imperatorum praescribant. Catanea iste, de quo loquitur Gregorius, Mitylenem invasit, ut etiam ex Gantacuz hist. lib. 2 c. 29 discimus, et imperatorem Andronicum iuniorē viribus imminutum sprexit; cui tamen Genuenses Phocaeam et Mitylenem postea dederunt. ex illis Gregorae verbis constat Phocaeam tanquam feudum Cataneis concessam fuisse; aut potius contractu emphyteutico ab imperatore locatam pensionis seu vectigalis annui accipiendi causa. cum vero de imperatoris Andronici iunioris avo hic loquatur Gregorius, de seniore intelligendum esset Andronico, quem iunior excepit. at verba illa, ἀπὸ τῶν προγόνων, ostendunt Cataneam illum non a patre aut avo, sed abavo saltem successione iure accepisse; propterea temporum exigente ratione Michaelē Palaeologum I, qui teste Bizaro lib. 4 Hist. Genuens. Smyrnam et Chium Genuensibus anno 1261 donavit, eam concessisse. ita ut Ducas rem accurate tradiderit; qui prout gesta erat probe nosse potuit, utpote qui Lesbii principis negotia procuravit et Phocaeae domum possedit.

P. 163, 14. ἐν τῇ Ἀμισῷ, ἐν τῇ Ἀμισορείδι, ἐν Καφῶ] Amisus seu Aminsus Galatiae oppidum, Turcis *Hemid.* Amastris Bithyniae metropolis olim, *Samastro* vulgo. Capha olim Theodosia Tauricae Chersonesi.

P. 166, 17. σὺν τοῖς Φράγκοις] Id est, cum Aduerno. Occidentales namque omnes, Germani, Itali, qui que occidentaliores illis sunt, Franci ab orientalibus appellantur.

P. 167, 12. ἀλλὰ πονηρὸς ὤν] Cineites ubique perfidus. sponte equidem Mustaphae partes secutus fuerat, eius-

que natalium statum testimonio suo vindicabat, Beianis filium verum esse asserendo. cum se Mustaphae adiunxit, eum magis strenuum forsitan crediderat; cumque spe ac opinione se deceptum sensit, rebus suis consulere eum deserendo quam cum eo perire maluit. multos Cineites sectatores habet, pauciores Cicero; qui cum Pompeii imprudentiam negligentiamque pervideret, Caesarem vero acrem magis ac strenuum cognosceret, volens sciens partibus Pompeianis perituris adhaerendo pericula victis impendentia potius obire quam fidem corrumpere elegit.

P. 167, 18. *ἐν ταῖς ἄρκοις*] Pro *ἐν ταῖς ἄρκοις*. sicque voluit scribere: sed vitiosae prononciationis perpetuus Iotacismus in scribendo etiam ista *οι η ε υ ι* confundit, nisi linguae Graecae peritissimus sit scriptor.

P. 168, 5. *Λοπάδιον*] *Lopadium* Turcis *Ulubat* dicitur. Leuncl.

P. 168, 6. *Χατζιαιβάτην*] Ille est quem Leunclavius lib. 13 Chazi-Eivazem appellat. Chazi apud Turcos ille dicitur, qui religionis causa Meccam aut Medinam adivit.

P. 250
V. 187 P. 168, 24. Cap. 26. Scriptorum, praeter Ducam, nullus accurate narrat quibus artibus Cineites a Morataeis sollicitatus Mustapham deseruerit.

P. 172, 11. *μετὰ γὰρ τῶν Ταρτάρων ἐπιδρομῆν*] Et his constat Cineitem non fuisse ex Atinis seu Aidinis posteris, quamvis id velit Leunclavius.

P. 172, 22. *Κελπάξισι ἄνδρι Τριβυλῶ*] Supra cap. 21 Alexandri Susmani filium illum appellavit.

P. 174, 13. *Χλίερα καὶ Θυάτιρα*] Sub Ephesino metropolitano episcopus urbis Chlieræ constitutus erat locumque ultimum tenebat; eidemque metropolitae subditi sunt Thyraeorum, quae hodie Thyria dicitur, Bryelae sive *Βρυούλων*, Erythrarum et Clazomenarum episcopi. at Sardium metropolitae subditi erat Thyatirae episcopus. eadem, quae Ducas, Stephanus et Strabo urbium nomina habent.

P. 177, 20. Cap. 27. *ὁ δὲ Ἀδοῦργος*] Laonicus lib. 5 et Leuncl. lib. 13 nave una Genuensi, quae fortuito ad Lampsaci oram appulerat, usum esse ad transfretandum Moratem narrat. Phranzes lib. 1 cap. 40 Moratem, ut traiceret, navibus Genuensibus usum esse ait.

P. 181, 1. *Περιθεώριον*] castrum est; sub Traianopolitano metropolitano episcopatus. de illo loco ita loquitur Cantacuz. Hist. lib. 2 c. 38, dum recenset oppida ab Andronico iuniore instaurata: *καὶ περὶ Θράκη παράλιον ἐπέρω πόλιν, κατεσκευασμένην καὶ αὐτήν, ἧς φασιν Ἀναστάσιον βασιλέα Ῥωμαίων οἰκιστήν, καὶ ἐξ ἐκείνου προσαγορευμένην, ἀνέστησεν αὐτίς, οὐ πάσαν, ἀλλ' ὅσον μάλιστα ἐννὴ ἀποβα-*

λῶν, Περιθεώριον προσηγόρευον. etiam in Thracia maritima aliam urbem aedificavit antea dirutam; cuius conditorem Anastasium imperatorem dicunt, et de eius nomine Anastasiopolim vocatam fuisse. illam [Andronicus] refecit, non totam equidem, sed quantum spatii concludere potuit, Peritheoriumque appellavit. urbs illa Aeno. urbi vicina est in Thracia sita, non longe ab insula Thaso.

P. 181, 14. ἐν τῷ δημοσίῳ τόπῳ] De castelli pinna suspensus a Leunclavio dicitur lib. 13. in loco autem publico factum, ut supposititium Mustapham homines crederent. principes enim Musulmani clam et extra hominum conspectum fratres et consanguineos necare consueverunt. porro quod ad annorum notam spectat, observandum est Leunclavium Hist. Musulm. lib. 13 bellum a Mustapha Morati illatum, et universas ad illius interitum res gestas, ad annum Hegirae 825, Christi 1422 referre: coepit enim ille 825 Hegirae anno, Christi 1421, Decembris 26, fer. 6, cyclo Solis 2, litera E. adque eundem annum lib. 1 cap. 40 ista Phranzes retulit. idem vero Leunclavius in Annalibus Turcicis ad annum 827 Hegirae, Christi 1424 (perperam 1425 apud Leunclavium legitur) Moratem salutatum esse imperatorem capto strangulatoque Mustapha Dusme narrat. ista igitur conciliari tali discrimine adhibito oportet, ut dicamus post mortem Mehemetis adversus eius filium Moratem statim Mustapham rebellasse ac pro imperatore se gessisse; id bellum triennio gestum esse, ac tandem capto strangulatoque Mustapha anno Hegirae 827, Christi 1424 finitum esse. hunc equidem Mustapham triennio regnasse testis est Laonicus lib. 5: ἐτελεύτησε δὲ Μουσταφᾶς βασιλεύσας ἐν Εὐρώπῃ ἔτη τρία. vitam finivit P. 251 Mustaphas, postquam tres annos in Europa regnaverat. plura equidem gesta sunt, negotia plura agitata, legati de iungendis foederibus ultro citroque missi, quam ut anni unius spatium perfici potuerint. recte itaque Calvisius in Chronologia Mustaphae mortem anno 827 Arabum, Christi vero 1424 adsignat; quem etiam Annalesque Turcicos sequimur.

P. 183, 17. Cap. 28. ἐν ὀλίγαις δὲ ἡμέραις] Hanc Cpoleos obsidionem Phranzes refert ad annum mundi 6930, ut et Iohannes Cananus, brevi a doctissimo clarissimoque viro Leone Allatio edendus. noster Ducas eodem anno, quo Mustaphas strangulatus est, tradit, id est anno Christi 1424, mundi 6932. Laonicus lib. 5 post interfectum Mustapham Cpolim a Morate, frustra tamen obsessam ait; idemque Phranzes lib. 1 cap. 32, quod Annales Turcici silentio transmittunt.

De Theologo illo Corace et Pylle nihil apud Phranzem et Laonicum legimus.

P. 187, 7. *ὁ δὲ βασιλεὺς Μανουήλ*] Hunc Mastapham Moratis fratrem Mustaphopulum Phranzes lib. 1 cap. 40 appellat, Byzantiumque venisse tradit. Laonicus vero illum apud Caramanum degisse, quaeque ad victum necessaria sunt, ab eo accepisse scribit. Cpolim deinde venisse; Graecorum tandem factione in Asiam transvectum, ab Aliaze Saraphatare, cui Mehemetes eum crediderat, Morati proditum, huiusque iussu strangulatum. Leunclavius lib. 14 ex Verantii et Hanivaldi monumentis illam historiam fusius explanavit.

P. 188, 9. *Μανουήλ ἔκτειτο*] Mortem Manuelis Phranzes accidisse tradit anno 6933, Iulii 21, id est Christi 1425.

P. 189, 9. *ὡςτε ἀντᾶραι τῷ Τζινεήτῃ*] Anno Hegirae 828, qui coepit 1424, Nov. 23, fer. 5.

P. 189, 16. *Ἀκιντζίδας*] Id est cursores. *Akin* excursio. dicuntur etiam Akenzii.

P. 190, 9. *ἐτοιμάσας τὸν τῆς ἐφᾶς στρατόν*] Quae ex Hanivaldanis monumentis refert Leunclavius, Duceae narrationi magis congruunt quam quae ex Verantiano lib. excerpta sunt. Laonicus huius adversus Cineitem expeditionis nullum verbum facit.

P. 192, 1. *Ὑψηλὴ ἐπονομαζόμενον*] Turcis appellatur Ala-Sar vel Alachisar, id est altum castrum. Hypaia quoque eam vocant, quae nostro maritima est.

P. 193, 9. *Ἀμώριον*] Phrygiae maioris urbs.

P. 193, 24. *τὰ Τριακοντα*] Alibi non extat huius loci nomen.

P. 194, 17. *Περσιβὰς Παλαβιτζῆνος*] De isto nihil reperio in Genuensi Historia.

P. 195, 8. *ὁ δὲ Χαμζᾶς*] Hic Hamzas est qui a Cineite servatus fuit, Baiazitidis Bassae frater; de quo supra actum cap. 24.

P. 196, 19. Cap. 29. *καὶ Λάζαρος*] Non appellabatur Lazarus, sed Stephanus Lazari F. hic loquutus est Turcorum more, qui Serviae despotas Lazaros sive Lazar-oglios appellarunt.

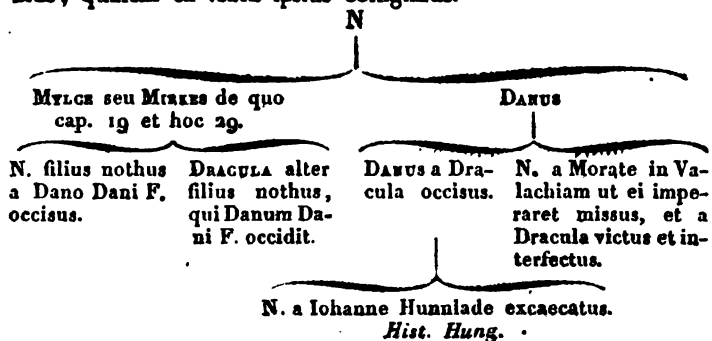
P. 197, 1. *ὁ δεσπότης Ἀνδρόνικος*] Laonicus lib. 4 ab Andronico, qui elephantiasi postea obiit, venditam Venetis Thessalonicam, quod ad tuendam illam impar esset, lib. deinde 5 post Mustapham a Morate fratre suo occisum Thessalonicam ab hoc Morate expugnatam fuisse tradit. hoc loco meminisse oportet a Laonico Thessalonicam Thermam vocari. P. 252 Phranzes lib. 1 capp. 21 et 52 etiam audeudas. sed cap. 21 errorem admisit et parachronismum: ait enim Andronicum eodem anno Thessalonicam vendidisse, quo Theodorus Lacedaemonem Rhodiorum collegio Spartam vendidit, quod est falsissimum. Nicolaus Doglionius Venetae Hist. lib.

6 Thessalonicam a Morato II captam anno 1430 scribit, postquam per annos quatuor sub Venetiarum dominio stetit. Annales Turcici ad annum 853 referunt, qui coepit anno 1429 Sept. 30, feria 6. Phranzes lib. 2 cap. 9 mense Aprili anno 6938, Christi 1430 occupatam a Turcis Thessalonicam scribit. Paulus Maurocenus patricius Venetus Hist. lib. 20 anno 1430 tradit Andream Dandulum, qui ducis titulo res gerebat, et Paulum Contarenum capitanei munere fungentem, ignavia ac socordia sua Thessalonicam perdidisse.

P. 199, 11. εἰς Σέρρας] Serra Thessaliae urbs me-V. 188 tropolis thronum 58 sub Leone Philosopho tenuit.

P. 201, 5. εἴτα ἐκέλευσε εἶναι ἐν χεροὶ τῶν Χριστιανῶν] Hoc notavit Auctor noster, quoniam Turcorum instituto adversari videtur, qui Christianorum templa, in quibus preces suas recitaverint, lege vetiti restituere se posse negant.

P. 201, 12. τοῦ βασιβόδα Βλαχίας Μύλτζου] Ut Ducae narratio, quam de Valachis hic prosecutus est, rite intelligatur, principum istorum seriem genealogicam subiiciemus, qualem ex textu ipsius colligimus.

de Mirke et Dano Iohannes Thwrozius in Chronicis Hungaricis anno 1415 cap. 17 mentionem facit, eodem sanguine natos, non tamen fratres fuisse; quorum hic Turcorum auxilia, ille Sigismundi opem imploravit. Antonius pariter Bonfinius Rerum Hungaric. decad. 3 lib. 3 anno 1415 sic loquitur. *in causa Valachorum duo fuere principes, Daan alter, alter Merkes dictus est, uterque eodem genere natus. dominandi gratia est nata discordia. Daan cum se viribus inferiorem esse cerneret, praecipiti consilio tractus ad Turcorum opem confugit; a quibus auxilia, quae petierat, facile impetravit, cum occupandae illi Daciae potissimam hanc esse ducerent occasionem. quare ut cognatum sibi insensum regno exigeret, profanas legiones induxit. Merkes, ne Turcas Daciam inva-*

dere pateretur neve foedae gentis opibus regno eiceretur, ad Sigismundi opem confugit, etc. Losoncius cum exercitu ad tuendum Merkem missus a Turcis et Valachis caesus est. Laonicus lib. 4 de Myrke et Tano verba facit, quorum opibus et auxiliis usus est Moses adversus Musulmanum. lib. 5 Draculium ab Hunniade victum, et Daciae seu Valachiae Danum praepositum fuisse, qui omnes Draculii consanguineos et affines occidit; qui ducis Myrxae filii nothi erant, ait Laonicus. ex Iohanne vero Thwrozio discimus post cladem Varnensem ab Hungaris acceptam Iohannem Hunniadem Corvium fuga salutem sibi quaerentem in Walachiam evasisse, ibique a Draculio Vaivoda captum aliquandiu detentum fuisse. P. 253 tali iniuria acepta, ira incensus Hunniades in Draculium anno 1446 movet, captumque cum filio eius primogenito capite plectit, Dani quoque Vaivodae filium luminibus privat. Laonicus lib. 7 de capto a Draculio Hunniade etiam disserit; et hunc in Dacos movisse, ut Danum in possessionem Walachiae mitteret. belli exitus is fuit: Daci Draculium deserunt et ad Danum transfugiunt. Draculius a suis desertus fugae se mandat, a qua per Danum, qui eum insecutus fuerat, retrahitur, ab eoque una cum filio interficitur. aut igitur Laonicus de Dano isto falsa scribit, aut duos fuisse necesse est, unum iuxta Hungaricam historiam, excacatum, alterum, qui iuxta Laonicum Draculium interfecit. de his Mirke et Dano pauca Leunclavius in Pandectis numero 71. sed quae nullius sunt momenti.

P. 203, 5. *ἐν ἐκσίῳ ἔτει*] Huius belli Caramano illati Laonicus lib. 5 et Leuncl. lib. 14 mentionem faciunt.

P. 204, 19. *Ἀτσιάρη, Πέγσιαρη*] Leuncl. lib. 14 A. Heg. 839, qui coepit A. C. 1435, Iulii 27, fer. 4. captas has urbes dicit, quas vocat Acscheherem et Beg-Scheherem, et eodem libro Boscara appellat. in tabulis Geographicis vulgatis Sari, quae forte Acsiari, sita est ad Septentrionem Iconii. Bogas, quae Begsiari vel Boscara est, ad ortum et meridiem Iconii respectu iacet. fallitur Ortelius, qui Ac-Serai Leunclavii Anazarbum facit, cum Anazarbus in Ciliciae finibus orientalibus olim fuerit, quae ab Iconio plurimum dierum itinere distat.

P. 205, 5. Cap. 30. *ὅτι ὁ δεσπότης Σερβίας υἱὸς τοῦ Ααζάρου*] Ut clarior sit legentibus historia Ducae in illis quae ad Serviae despotas spectant, repetemus hic ex Mauro Orbino, qui Italice Regnum Slavorum scripsit, genealogias duas, unam ex parte gentis Nemagnae scilicet, alteram Privaziorum.

Pars Genealogiae gentis Nemagnae.

MILUTINUS vel UROSCUS SANCTUS.

P 254

WLADISLAUS. UROSCUS a filio Stephano laqueo CONSTANTINUS.
interemptus anno 1331.

PRIMISIA STEPHANUS DUSCIANUS obiit NEDA Michaelis Bulgaro-
vel SIMISSA. ad *Διπόταμον*, ab Androni- rum regis uxor. de illa
co iuniore extractum oppi- Cantacuzen, lib. 3 cap. 2.
dum, anno 1354, aetatis 45.

UROSCUS rex ultimus gentis Nemagnae; quem Cantacuzenus lib. 4
cap. 43 *Ούρσειν* appellat Cralae filium; qui aduersus Simonem
avunculum suum Acarnaniae principem bellum gessit.

unde patet Ducam cap. 3 huius historiae errasse, cum La-
zarum Stephani, qui in hac genealogia Duscianus est, filium
asserit; quod forte crediderit alium praeter filium Stephano
Cralae non successisse. Lazari itaque genealogiam exhibebi-
mus, ut ultimorum Serviae et Rasciae despotarum originem
videamus.

Genealogia gentis Pribaziae, ex qua ultimi Serviae despotae. V. 189

PRIBASIUS.

Despota LAZARUS occisus in praello ad Cossovium campum. is Uroscus
Stephani Dusciani F. imperii partem armis ademit.

STEPHANUS despota Serviae.	MARA vel MARIA u- xor Wki Brancho- vikii.	HELENA u- xor Nico- lai de Ga- ra.	DESPINA uxor Balsae.	WGOSAVA uxor Mi- losKobi- lichii, qui Morate I occidit.	MILIEVA Wk. uxor Ba- iazitis I.
----------------------------------	---	---	----------------------------	--	---------------------------------------

STEPHANUS. GEORGIUS despota Serviae succedit avun- GREGORIUS.
culo suo Stephano. eius uxor Irene IOHANNES.
Cantacuzena.

GEORGIUS. Wk.	MARIA UXOR Bonifacii marchionis Montisferrati.	CATHARINA LAZARUS. MARIA NN. filii duo comitis Ci- uxor a Morate la- liae Ulda- mor- minibus pri- rici uxor. tis II. vati.
---------------	---	---

IOHANNES.

MARIA UXOR Ferdinandi
Frangipani.

Ducas.

MARIA UXOR IERINE vel IRENE MILIEVA UXOR
Stephani Bo- uxor Iohannis Leonardi
zinae regis. S. Petri in Gala- despotae
tina ducis. Lartensis.

ex ista genealogia et ex historiae consensu Leunclavii error confutatur, qui Baiazitis I uxorem Georgii despotae filiam asserit; et omnino falsa est Genealogia, quam in Pandectis numero 54 exhibuit. Lazari filius, qui liberis nullis superstibus obiit anno 1421, Stephanus est: cui successit Georgius Brancovikius Lazari nepos ex Mara, quam Maro Ducas appellat. quod vero dicit noster Georgium fuisse Lazari generum, non autem nepotem, perperam scriptum; et certe scribere debuit *υιὸς Βούλκου τοῦ γαμβροῦ τοῦ Λαζάρου*. si enim Stephanus despota superstita ex sorore sua Maro seu Mara nepote, qui ei successit, obiit, alius esse non potest praeter Georgium, a quo novi iuris repertor Morates Serviam repetebat, quia sine liberis Stephanus eius avunculus obierat. Morates Mahometis F. Baiazitis N. Milievam aviam non habuit: ex ea enim liberos suscepisse Baiazitem nullus auctor tradidit.

P. 205, 18. *δίδωσιν αὐτῷ τὴν αὐτοῦ θυγατέρα εἰς γάμον*] Maurus Orbinus in regno Slavorum notat Moratem in Georgium Serviae despotam post Stephani, qui Lazaro natus erat, obitum movisse, et loca aliquot occupasse; quem ut placaret Georgius, tributarium ac vectigalem Moratis se proficitur. verum cum Morates Georgium promissis haud stare cerneret, bellum rursus anno 1435 ei intulit. legatum vero Georgius ad eum mittit, per quem se vectigal solvere paratum et ad iussa capessenda promptum fore pollicetur. Morates ergo per Saraziam Bassam non solum vectigal, sed et Mariam Georgii filiam uxorem sibi dari postulat. ut tributum solvere paratus erat Georgius, ita nuptias illas aversabatur, victus tamen Ierinae sive Irenes uxoris suae precibus, quae hoc matrimonio Serviis placatum Moratem sperabat, filiam suam Chalili Bassae ad Moratem adducendam tradit. de Serviae parte dotis nomine a Georgio concessa nullum verbum facit Orbinus. ibidemque refellit Reinerium Reinneccium et P. 255 alios, qui dixerunt Mariam illam Georgii filiam Semendriae seu Smedrovi ditione in Turcorum manus devenisse, Morati deinde matrimonio iunctam. in qua etiam opinione reprehenditur Bonfinius Rerum Hungaricarum decad. 3 lib. 4 Mariamque captam fuisse scribit. de Smedrovo Morate cedente aedificato Leunclavius et Laonicus nihil tradunt; qui de nuptiis illis mentionem faciunt hic lib. 5, ille 14.

P. 206, 6. *ὁ δὲ Μωράτ ἤδη θέρους*] De hac expeditione Moratis, Draculio duce, a Heg. 840, qui coepit a. 1436, Iulii 14, ser. 7., aedeundus Leunclavius lib. 14, quo loco Direcolam hunc vocat. Zipinium vero Cibinum est seu Hermenstadium Transsylvaniae, quam Ardeliam appellat Laonicus, urbs inter praecipuas.

sitam ubi Taurinium olim fuerat, in perpetuae fidelitatis pignus, veluti tuti obsidis loco, imperatori sponte dono dedit; quod quidem in Mysia et ea quae ad Turcos nunc spectat Hungaria unicum est propugnaculum. contra ille, ne bene merendo cederet, haec illi castella in regno rependit, Zalon, Kemen, Bekiem, Kelpem, Vilagosuarum, Tochaium, Monkachum, Thaaliam, Rhegesum, oppida vero Zathmar, Bezermen, Debreczem, Thur, Varsan et pleraque alia, Budae autem magnificas aedes, quae regiae loco haberi possunt. sunt tamen alii auctores, qui hanc permutationem factam ab Alberto Aestriaco Hungariae rege dicant.

P. 211, 13. βοτάνης σκευασία] βοτάνην appellat Graeci moderni pulverem tormentarium seu pyrium. hoc loco τεύφης per τ scribitur in cod. MS, sed in dictionariis Graecobarbaris θειάφι sulphur. verba porro illa, ὄσμην οὖν ἀσπίδος ἢ τῆς σπινθῆρος πυρός, εἰ πλησιάσειεν, reddidi ut in textu leguntur. et pro ἀσπίθω ἀσφαλτον voluisse dicere probabile est. cum ἀσπίδος Graecobarbara vox idem significet ac σπινθῆρ. deinde quis odor scintillae illius pulveris accensi, nisi sulphureus, cui bituminis odor proximus est.

P. 212, 7. Cap. 31. Post multas rixas, contentiones atque discidia, quae pacem ac concordiam ecclesiarum convulserunt, sub Photio Cp. patriarcha, qui Ignatio eiecto sedem invasit, schisma secutum est; quod instar ulceris carcinomatici serpsit, nec postea sanari potuit, quamvis Christianae pacis studiosi medicamina et unguenta ei adhibere conati sint sub Constantino demum Monomacho patriarcha Cpolitano factus Michael Cerularius odio capitali ecclesiam Romanam eiusque praesules persecutus est; illiusque malis artibus concordia invaluit. Alexio patriarchae successit Cerularius anno mundi 6551, Christi 1043, Martii 25, ut scripsere Georgius Cedrenus et Iohannes Curopalates Scylitza. quae in ecclesiae Romanae molitus sit ille Michael, quantumque fuerit Leonis IX pacis ac concordiae studium, in huius contra Acridanum actis, et apud Baronium videre licet anno 1053. quod ut magis confirmemus malevolumque Cerularii animum ostendamus Graeci, anonymi quidem, testimonium adducemus, quod etat in bibliothecae regiae MS. σημείωσαι ὅτι ἐπὶ τῆς βασιλείας Κωνσταντίνου τοῦ Μονομάχου ἀναχθεὶς εἰς τὸν θρόνον Κωνσταντινουπόλεως Μιχαὴλ ὁ Κηρουλάριος ἄμα τῷ χειροτονηθῆναι, τὸν πάπα Ῥώμης ἐξέβαλε τῶν διπτύχων, τοῦ τῶν ἀζύμων ζήτημα αὐτῷ τῆς ἐκβολῆς αἰτίον, καὶ τῷ τοῦ ἁγίου πνεύματος ἐν τῷ συμβόλῳ προσθήκη, ὡς φασὶ συνηγόρησεν αὐτῷ ὁ Πέτρος Ἀντιοχείας ὁ πατριάρχης καὶ Λέων ὁ Βουλγαρίας. ἦν δὲ ἡ βασιλεία τοῦ φηθέντος τοῦ Μονομάχου κατὰ τὴν χρονικὴν τοῦ Σκυλίτζη περιληψὶς θ

ἔπειτα ζηνζ'. εἰσὶν οὖν ἐν τῷ παρόντι ζηζα' ἔτι (ἐν τῷ καὶ ἡ ἄλωσις τῆς Κωνσταντινουπόλεως· παρὰ τῶν ἀθέων Τούρκων γέγονε, Μαΐα κθ', ἡμέρα τρίτη) ἔτη υδ', ἀφ' ὅσπερ ἐγένετο τὸ σχίσμα τῶν ἐκκλησιῶν τῶν Ῥωμαίων καὶ Φράγκων τελείως. ὁ δὲ αὐτὸς Μιχαὴλ ὁ Κηρουλάριος ἐπὶ πλέον ἀνήγειρε τὸ σχίσμα, καὶ τὴν φλόγα ἐξέκαυσε αὐτοῦ, καὶ διὰ τινὰ κοσμικὰ πράγματα, ἅπερ ἐφθασε διακνήσας ὁ Ἰταλὸς Ἀργυρος· ἐπὶ πλέον δὲ διὰ τὸ ἐθέλειν τὸν πατριάρχην ἐκείνον καὶ τοὺς μετ' αὐτὸν εἶναι μὲν ἀνεγκλήτους καὶ ἀκρίτους παρὰ τοῦ Ῥώμης, ἀντιπεριστῆσαι δὲ εἰς ἑαυτοὺς καὶ κατὰ τῶν λοιπῶν πατριαρχικῶν θρόνων κράτος, καὶ εἶναι τὸν Κωνσταντινουπόλεως κατὰ πάντων, ὅπερ ἦν πρότερον ὁ Ῥώμης τῶν πάντων ἐξάρχων. Imperante Constantino Monomacho in sedem patriarchalem collocatus est Michael Cerularius; qui statim ubi creatus fuit, papam Romae e sacris diptychis abrasit, ei obiciens quod pane azymo eucharistiam conficeret, et symbolo additum Spiritus sancti a Filio processionem. hoc in negotio adiutores ipsi fuere Petrus Antiochiae patriarcha et Leo Bulgariae archiepiscopus. regnabat porro Monomachus ille iuxta Scylitzae Chronicon anno 6557, [Christi 1049] inde ad annum 6961, quo Cpolis ab atheis Turcis capta est Maii 29 feria 3, anni 404 elapsi sunt, quibus schisma inter Romaeos seu Graecos et Francos seu occidentales perseveravit. Michael ipse Cerularius schismatis malum auxit, et in maius discordiae incendium prorumpere fecit. Italus quoque quidam nomine Argyrus, rebus quibusdam saecularibus admixtis, vulnus illud exasperavit. maxime vero ac praecipue patriarchae libido, qui se suosque successores Romanae sedis iurisdictioni subtrahere voluit, nec ad papam amplius provocari, nec ab eo iudicari. propositum insuper illius erat in aliorum patriarcharum thronos auctoritatem et iurisdictionem in se trahere; quamque antea papa Romae in ceteros habuerat, potestatem ad Cpolitanum patriarcham transferre. hoc schisma ad Michaelis I Palaeologi tempora perseveravit; qui anno 1274 in Concilio Lugdunensi illud reconciliare, discordias inter Graecos et P. 257 Latinos componere per legatos laboravit, et Graecam ecclesiam in communionem a Romana recipi effecit. verum unionis decreto Graeci plerique contradixerunt; frustra fuit Michaeli imperatorem unionem amplexum esse, Iohannemque Becum patriarcham, qui dum privatus vixerat, eam averatus fuerat, tandem approbasse. Andronicus enim Michaelis filius et Georgius Cyprius patriarcha illam improbarunt et condemnarunt. Andronicus etiam patrem suum Michaeli defunctum sepulturae pompa ac consuetis honoribus privavit, quod cum Latinis sensisset. Iohannes deinde Cantacuzenus, cum res eius ad angustias redactae essent, illam ecclesiarum

unitatem meditatus est, et Graecam ecclesiam cum Romanam in gratiam redire cupiebat, ut summum pontificem Latinosque in suas partes adversus Annam et senatum Cypolitimum traheret; quod ipse in historia, quam scripsit, testatur. verum quem ex ea unione fructum sperare poterat in tanta Graecorum ab ecclesia Romana dissensione? quam maximam fuisse, et saeviusse in Latinos acerbissimo odio Orientales, a ipso Cantacuzeno constat. ille enim de Apocauci perditissimi viri malis artibus disserendo, tradit istum ad summum pontificem imperatricis Annae nomine eaque inscia scripsisse, quibus Anna Orientalem ecclesiam Romanae restituebat et papae iurisdictioni subiciebat. rem serio agi verasque esse litteras persuasus pontifex ad Annam reseribit: de tam sacro proposito eam laudat, hortaturque ut in eo perseveret. pontificis litterae Apocauco redditae sunt, quas apud se occultabat, adversus Annam in medium illas adducturus, et eam abhorrere a coniugio Iohannis imperatoris et filiae suae sensisset, in publicum siquidem pontificis litteris editis clera Cypolitimum plebemque in Annam concitaturum se sciebat, illique ecclesiarum unioni Graecos prorsus adversari noverat. Manuele porro Palaeologo imperante, cum Graecorum res in Turcis attritae fuissent, nec imperium nisi precarium, ut in dicam, Turcis vectigales facti obtinerent, ultima necessitate cogente opem rebus afflictis suis implorantes ad Latinos confugiunt, utque facilius impetrent, spem ad ecclesiae communionem redeundi Latinis faciunt. et circa annum Christi 1417 a Manuele missus in Italiam Eudaemon Iohannes Cypolitimum ecclesiam totumque Orientem ecclesiae Romanae redditurus erat. et cum illius anni die 11 Novemb. summus pontifex electus fuisset Martinus V, cum eo de ecclesiarum conciliatione agit; imperatoris et patriarchae affectum, quo promoveri tam ingens bonum student, exponit. Martinus papa Eudaemonem Iohannem benigne amplexus est, indulgentiasque concessit illis qui militatum irent ad Hexamilium propugnandum. litteras etiam ad imperatorem et patriarcham scribit, quibus significat quanta animi cupiditate ecclesiarum unionem optet. postquam vero Manuel obiit, Iohannes eius successor legatus ad papam de reconcilianda concordia semel atque iterum mittit. secundam legationem, cuius meminit Phranzes l. 2 c. 9, obierunt circa annum 1430 Marcus Iagaris magnus Stratopedarcha, Curunus Manganorum praesul, et Demetrius Angelus Clidas, qui imperatori a secretis erat. actura deinde de concilio indicendo, ut in eo transigerent discernentque ecclesiae unionem. concilium per id tempus Basileae habebatur, ad quod Orientalem ecclesiam patres invitabant: sed Graecorum summi pontificis partibus adhaerent, et in Italiam veniunt,

cumque Latinis concilium Ferrariae, Florentiae demum celebrant; quod qualem exitum habuerit, ex hac historia Ducae colligere licet.

P. 212, 14. οἱ δὲ ἀθροισθέντες] Archipraesules a patriarcha electi eum comitati sunt et synodo interfuerunt, Ephesi, Trapezuntis, Heracleae, Cyzici, Sardium, Nicomediae, Nicaeae, Tornovi, Monembasiae, Lacedaemonis, Amasiae, Mitylenes, Staurupoleos, Moldaviae, Rhodi, Melencici, Dramae, Ganni, Dristrae. et Anchiali, omnes numero viginti. venit ad concilium et Russiae archipraesul cum epi- P. 258
scopo. ex Archontibus etiam ecclesiae adfuerunt, Magnus saccellarius, Magnus *σκενοφύλαξ* seu vasorum custos, Magnus chartophylax, Magnus ecclesiae praefectus, Proteclicus, Nomophylax, et alii officiales omnes fere excepto Hieromneme, qui tunc morbo decubuit. praesules vero monasteriorum fuerunt Gregorius Pantocratoris praesul, Malei praesul, S. Basilii praesul. ex hieromonachis Pachomius, Moyses Laurae Monasterii, Dorotheus Batopaedii monasterii monachi. Alexandrini patriarchae vicarius fit Heracleensis archiepiscopus. Antiochiae patriarchae vices obeunt Gregorius Pneumaticus et Russiae archiepiscopus; Hierosolymitani tandem Ephesi et Sardium archiepiscopi.

P. 212, 17. τριήρεις πέμψας ὁ Πάπας] Illae triremes Venetae circa finem Septembris anno 1437, quibus praefectus erat Antonius Condolmerius Eugenii papae nepos, Cpolim appulsae sunt, terraeque motus ipso die factus adnotatur.

P. 212, 19. ἀπὸ τῆς Κωνσταντινῶν εἰς Βενετίαν] Cpoli solverunt Novemb. 24, anno 1437, quo die Cpoli terrae motus accidit. Phranzes cap. 14 lib. 2 ait imperatorem advenisse Venetias Februarii 8, anno 6946, Christi 1438. qui tum etiam cum imperatore et patriarcha aderant, tradunt Venetias advenisse sabbatho τοῦ ἀσώτου, id est sabbatho pridie Dominicae, qua orientalis ecclesia evangelium prodigi filii, quod habetur Lucae c. 15, in liturgia recitat. experiendum est num conveniat Phranzes cum his. anno illo 1438 cyclus Lunae fuit 14, Solis 19, littera Dom. E. ergo Pascha fuit Aprilis die 13. a quo si retro numeremus Dominicas 9, pervenimus ad Februarii diem 9, Dominicam τοῦ ἀσώτου seu filii prodigi. pridie ergo fuit sabbathum Februarii dies 8. Dominica illa ἀσώτου nobis Latinis Septuagesima dicitur. ab illa Dominica ad sequentem, quae τῆς ἀποκρέω appellatur, carnibus egregie vescuntur Graeci. convenit etiam notatio diei 8 Martii anni illius, qui fuit *σάββατον δεύτερον τῶν ηη-σταίων*, quo die patriarcha Iosephus papam salutavit osculo pacis in domino, ut refert Phranzes cap. 16 lib. 2. et qui concilio interfuerunt Graeci idem tradunt, adduntque patri-

archam noluisse iuxta occidentalium consuetudinem papam salutare.

P. 212, 23. ἔδωκαν οὖν αὐτοῖς] Quodnam templum Veneti Graecis ad liturgiam celebrandam tunc concesserint nescio, nisi forte S. Georgii, in quo Venetias reversi pro defuncto patriarcha liturgiam celebrarunt. notant qui adfuerunt Graeci, a Venetiarum duce rogatum imperatorem a concilio Venetias reversum, ut Graecos in D. Marci templo liturgiam celebrare iuheret; quod factum. ad celebrandum Protosynacelus, quos Latinis norat maxime adversari, elegit; et praesente Venetiarum duce patriciisque sacra liturgia, iis probantibus caerimoniasque laudantibus, peracta est. excusant hanc celebrationem in Latinorum templo peractam, dicuntque in proprio Antimensio celebrasse, vasis suis usos esse, omnemque ordinem et caerimonias ecclesiae suae servasse. nec omittendum est Heraclae archiepiscopum cum Lacedaemoniensi celebrare noluisse, eo quod irregularis ipsi factus videretur, quod ad ordinem sacerdotalem quendam homicidam promovisset.

P. 214, 8. ὁ δὲ καρπὸς τοῦ ὄρου] Illa de additione seu potius explicatione, symbolo facta, contentio exorta est circa tempora Leonis papae IV, qui anno 847 adsumptus est, anno vero 855 obiit.

P. 214, 11. πάντες οὖν ὑπογράψαντες] Iulii die 5, dominica, anno 1439, Graeci decreto subsignarunt, excepto Ephesino Marco. papa deinde subsignatione sua confirmavit et probavit: rem porro infectam esse dixit, cum Ephesium non subscripsisse intellexit. postridie Iulii 6, ser. 2, liturgia celebrata est. cantores papae et musici cecinerunt, deinde Graeci τὴν μεγάλην δοξολογίαν. decretum in ea lectum. Philanthropininus mantile, quo manus abstersit papa, porrexit. et celebrata illa Missa unio perfecta est. petiit deinde a papa imperator ut eo praesente Graeci quoque Liturgiam celebrarent; quod obtinere nequivit.

P. 259 P. 215, 3. καὶ αἰτία] Graeci theologi aliquando utuntur hoc verbo αἰτία in explicando SS. Trinitatis mysterio: sed eo sensu intelligunt, ut filius genitus a patre generante ut principiatum a principio, non vero tanquam effectus a causa differat, ut ὁμοσίου ratio integra servetur.

P. 215, 7. καὶ ὁ Πατριάρχης μετὰ τὴν ἔνωσιν] Qui concilio adfuerunt, aliter tradidere, patriarcham scilicet Iunii die 10, Indict. II, patriarchatus anno 24 ineunte et ante dies 20 coepto, dum coenaret obiisse. decreto vero non subsignaverunt Graeci nisi Iulii sequentis die 5.

P. 215, 11. ἀπὸ Βοιωτίας εἰς Κωνσταντινούπολιν] Cpolim redierunt Graeci anno 1440, Februarii die 1, In-

dict. III, feria 2 τῆς τυροφάγου: fuit enim hoc anno Pascha Martii die 27, cyclo Lunae 16, Solis 21, litteris C B; unde Dominica τοῦ ἁσώτου seu Septuagesimae concurrit cum Ianuarii die 24, et Dominica τῆς ἀποκρίτου cum 31 Ianuarii, ita ut Februarii dies prima fuerit feria secunda τῆς τυροφάγου septimanae, qua Graeci caseis ad Dominicam sequentem vesci possunt.

P. 215, 15. δ δὲ βασιλεὺς πέμπει πρόσβεις πρὸς τὸν Μωράν] Phranzes lib. 2. cap. 13 notat Amiram Moratem, ad quem Andronicus Iagrus seu Iagris missus est, voluisse ab illa profectione imperatorem avertere. alii dicunt Iohannem imperatorem ad Moratem misisse Paulum Asanem, ut de profectione sua eum certiore faceret. Moratem discesum imperatoris in Italiam dissuasisse, veritum ne quod foedus cum Latinis contra Turcos iniret. - Veziros etiam Asani dixisse tradunt Sultani amicitiam quam Latinorum utiliore imperatori fore.

P. 216, 7. ὁ Ἑρακλείας Ἀντώνιος] Hic Antonius Heraclidean metropolita, postquam Cpolim Graeci reversi de eligendo patriarcha egerunt, vel invitus electioni adfuit, non ut suffragium ferret (negavit enim id laturum) sed ut coram V. 192
universo clero peccatum, quod admiserat subscribendo decreto Florentino, confiteretur ac execraretur; seque dignum cui manus, qua subscripserat, praescinderetur, quibusdam familiariter secum versantibus se fassus est.

P. 216, 13. τιμὴς τῶν ἀρχιερέων ἐν τῇ ὑπογράφειν] Qui ex clero Cpolitano concilio Florentino adfuerunt, negant, quando decreto subsignatum est, Graecos σιτηρέσιον, id est cibaria et pecunias, petiisse, aut Latinos promisisse; quod Graecis tamen in patriam reversis obiectum est, ipsosque auro suffragia sua vendidisse. iidem fatentur pecuniam accepisse aliquos, plures tamen eorum decreto non subsignavisse. de illo Florentino concilio adeundus Laonicus lib. 6, Phranzes lib. 2 cap. 13 et seqq. usque ad 17.

P. 217, 1. Cap. 32. Hoc capite Ducas in rebus Hungaricis parum peritum se prodit, cum eo tempore Hungariam a regina gubernatam et Ianeo scribit. sic autem se res habet. Albertus Austriacus Sigismundi gener, cum socero defuncto successisset in Hungariae regno, biennio fere regnavit, obiitque anno 1439 Octobris die 27, Elizabetha coniuge praegnante relicta, quae anno 1440, Februarii die 22, Ladislaum posthumum peperit. nuptias quoque Ladislai Poloni, regis Poloniae Casimiris fratris, aspernata, anno eodem in festo Pentecostes filium suum infantulum Hungariae regem coronari curat. seditiosi interea aliquot Hungariae proceres Ladislaum Polonum regem eligunt et in Hungariam evocant.

adventantem Polonum cum Elizabetha sensitset, in Austriam, filio secum abducto et Hungariae corona clam subrepta ac asportata, ad Fridericum III imperatorem aufugit. Ladislaus P. 266 Polonus die 17 Iulii Hungariae rex coronatur, eique corona, qua S. Stephani regis reliquiae coronatae erant, imponitur; quod aliam Regina suffurata esset secumque abstulisset. Polonus Hungariam usque ad cladem Varnensem rexit. coque interfecto Ladislaus posthumus, cuius mater Elizabetha regina anno 1441 obierat, Hungariae rex iterum anno 1445 proclamatur; simulque Iohannes Hunniades Corvinus interrex et regni gubernator eligitur, eique reipublicae Hungaricae summa traditur; quam ad annum usque 1453, cum Ladislaus posthumus ex Austria in Hungariam reversus est, rexit. Georgius Serviae despota, post Sigismundi obitum et Smedrovum a Morate occupatum, tota Servia spoliatus cum filio suo Lazaro Antibarium, vulgo *Antivari*, se recepit. cum Morates ab huius urbis incolis repetit, et Ragusium aufugere cogit, eamque Ragusaeos Morates, ut Georgium sibi dederent, sollicitaret, molestiam et incommodum Ragusaeis creare despota veritus, in Hungariam ad regem Wladislaum sive Ladislaum Polonum confugit, eumque rogat ut sibi contra Turcos opem ferat. Ladislaus Georgii aerumnis ac calamitate motus, simul ut Turcorum audaciam retunderet, in Turcos movere destinat, bellamque ad annum 1443 protractum est, veritus Morates illius belli exitum, inducias decennales cum Ladislao et despota pepigit, huicque ditiones suas ipsamque Semendriam restituit. vix compositis induciis ad arma reditum est; Iulianoque Cardinale Caesarino auctore atque impulsore Ladislaus inducias et iusiurandum violat foederaque confundit. denuo itaque conscripto exercitu Ladislaus anno 1444 Morati bellum infert, poenas vero repetente Nemesi a foederum corruptoribus iurisqueiurandi contemptoribus, ad Varnam, Tiberiopolim olim appellatam, ad pontum Euxinum sitam, praelium committitur; in quo Ladislaus et Iulianus Cardinalis occubuerunt, magnaque clade Christiana respublica afflicta est. Bonfinius D. 5 libb. 4, 5 et 6, Thwroczius in Chronicis Hungaricis, Gerardus de Roo Hist. Austriacae lib. 5, et Maurus Orbinus in Slavorum regno.

P. 217, 14. τῆς καλουμένης σοφίας] Urbs Serviae Sophia.

P. 217, 17. ὁ δὲ Μωράι] Iuxta Annal. Turc. a. Heg. 847, qui coepit a. C. 1443 Kal. Maii fer. 4.

P. 217, 21. Ἰζλάτη] Hunc locum angustias saltus Isladini Leunclavius appellat.

P. 218, 16. μὴνύει ἐν Οὐγγρία ἐγγένῃ] Fieri nequit istud, ut ex superioribus liquet. aufugerat anno 1440 regina,

et in Austriam transierat, anno sequenti 1441 res humanas reliquit; quare gestis anno 1445 interesse non potuit.

P. 218, 17. ἦν γὰρ πρωτοστράτωρ ὁ Ἰάγγος] Verum est Iancum seu Iohannem Hunniadem praefectum generalem Hungaricae militiae fuisse.

P. 218, 17. ὁ δὲ τοποτηρητὴς ἦν ὁ ῥήξ τῶν Σάξων] Hoc falsum. Ladislaus enim Polonus rex fuit Hungariae, eamque regio nomine, non tutorio aut vicario rexit; nec unquam Saxonum, qui hoc loco pro Polonis a Duca sumuntur, rex fuit, sed Casimiri Poloniae regis frater. videndus Leuncl. lib. 14 de istis motibus bellicis et pace cum Hungaris Turcisque inita.

P. 219, 1. ὁ δὲ Ἰάγγος οὐκ ᾔμωσε λέγων] Cum istis non bene conveniunt quae huius capituli initio dixit Ducas, omnia scilicet in Hungaria per reginam et Hunniadem gesta fuisse et gubernata: hic vero per proregem et regis adolescentis tutorem. quamvis vero Ducas res Hungariae personarumque principum statum ignoraret, res inter Turcos et Hungaros gestas optime persecutus est. de istis bellis adeundi Laonicus lib. 6 et 7, Leunclavius lib. 14, et Phranzes lib. 2. cap. 18.

P. 219, 4. κατὰ τοῦ Καραμάν] Laonicus lib. 6 et Leuncl. lib. 14 huius quoque belli, post motus Hungaricos Serviosque compositos, historiam narrat.

P. 219, 19. Λάρανδα] Urbs Lycaoniae sub Iconii throno.

P. 220, 4. χειμῶνος δὲ ἄρξαντος] Leunclavius Aladinis mortem ex historiis Turcicis anno 846 et ex Annalibus anno 847 contigisse statuit, ante bellum a Iohanne Hunniade et Georgio despota Turcis illatum. Ducas vero post bellum illud confectum pacemque cum Hungaris et Serviis compositam tradit.

P. 220, 21. ἐξ Αἰγαίου πελάγους] Leunclavius idem notat lib. 14. et in Annalibus Turcicis classem Italorum fuisse dicit.

P. 221, 7. Βύγλας] Forte hic intelligenda urbs in Odrysis, quae Βούκελος appellatur, sub metropoli Adrianapoleos Aemi montis. Bilgiur Turcis appellatur, ut ex vocabulorum elementis probabile fit.

P. 221, 9. καὶ τῇ ἐπιούσῃ συνάπαντες πόλεμον] Nov. 10. a. 1444, Heg. 848, qui coepit 19 April. die Dominica. Nov. 10 erat Regeb vel Regiab mensis dies 29, feria 3.

P. 221, 13. ὁ δὲ Ἰάγγος ἐκώλυεν] Idem Phranzes lib. 2 cap. 18 tradit. Laonicus lib. 7. Wladislaum, ut castra Moratis aggredere, a quibusdam impulsus qui Hunniadi invadebant, scribit.

P. 222, 3. *ὁ γὰρ Χαλίλ*] Leunclavius lib. 14 et Laonicus lib. 8, quibus artibus Chalil Moratē in regium solimā reduxerit, exponunt. id factum adnotant Annales Turcici anno Hegirae 850, id est Christi 1446, expeditionemque Moratis in Moream eodem anno. sed ita intelligendum est, anno 849, Christi 1445 Moratē in thronum imperatorum reductum; in Peloponnesum sub finem anni 1445, at Hegirae 849 venisse, et anno 1446, Hegirae 850 Hadrianopolim rediisse. tam annales Turcici quam historia Hungarica adnotant Moratis in Moream expeditionem plusquam biennio antevertere Hunniadis cum Morate in campo Cosovo praelium; quod verum est, expeditio siquidem in Moream contigit circa finem anni 1445 et initium 1446, pugna in campo Cosovo anno 1448. Phranzes tamen et Chronicum breve, quod hic dedimus, ad annum 6955 mensemque Decembrem, id est Christi 1446, referunt. Ducas forte huius quoque pugnae mentionem statim subiicit illis quae de Varnensi narravit, quod ad res Hungaricas et Serviorum pertineant.

P. 222, 10. *τὸ Νῆσιον*] Nisis urbs Serviae ad Ibarem fluvium. Ptolemaeo in IX Europae Tabula habet *Νέσων* in superiore Mysia; in qua habetur etiam fluvius Ciabrus, quem aliqui volunt esse Ibarem: verum in illa Ptolemaei tabula longissime abest Ciabrus fluvius ab urbe Neso. Laonicus lib. 7 *Νῆσιον* vocat.

V. 193 P. 222, 22. *ὁ γὰρ Κωνσταντῖνος*] Adeundus Laonicus lib. 7, ubi diffusius illam expeditionem narrat, et cum nostro prorsus sentit. Phranzes lib. 2 cap. 19.

P. 223, 9. *παρεδίδοντο ὑπὸ τῶν Ἀλβανιτῶν*] Moreae seu Peloponnesi partem Albanos habitasse testatur Phranzes lib. 3 cap. 21, qui ipsos vocat Peloponnesios Albanitas.

P. 223, 11. *μέχρι Πατρῶν καὶ Γλαρέντζας*] Patrae urbs Achaiae in Peloponneso metropolis. Clarenza vulgo *Chiarenza*, olim Cyllene, in Elide Peloponnesi. aliis est *Dyme*. sita est in ora occidua Moreae seu Peloponnesi.

P. 223, 13. *τὸ Ἑξαμίλιον*] Hexamilium Morates oppugnat Nov. 27, capit Dec. 10. a. Ch. 1445.

P. 223, 15. Cap. 33. *ὁ δὲ βασιλεὺς Ἰωάννης*] Phranzes lib. 2 cap. ult. Laonicus lib. 7 sub finem. Constantinus imperatoris Iohannis frater Demetrio patri natu maiori praelatus est: metuebant enim Cpolitani ne Constantinus repulsam passus Demetrio et urbi bellum inferret resque Graecorum reliquas perderet.

P. 223, 19. *ὑστατος βασιλεὺς*] Iohannes ultimus imperator appellatur, quia nunquam Constantinus eius successore coronatus est.

P. 224, 1. *βουληθεὶς δὲ γάμους ποιῆσαι*] Leunclavius

lib. 14 hanc mulierem Dulgadiris, qui est Turcatir, neptem et Suleimani filiam fuisse tradit ex historia Hanivaldana, noster Ducas Turcatiris seu Dulgadiris filiam dicit, in quo cum Verantiana historia consentit.

P. 224, 3. *Τουργατήρ*] Huius Dulgadiris sive Turca- P. 262
tiris ditio Anadole, sed vera pronuntiatione Aladeule, ut vult Leunclavius in Pand. Hist. Turcic., Cappadocia ad Boream et occasum terminatur: ad meridiem Syria et Carmania ei obiacent, ad ortum Armenia minor. Leuncl. cap. 163 adeundus.

P. 225, 10. *ἔγνω τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς αὐτοῦ*] De Moratis morte et Mehemetis initiis Laonicus lib. 7 in calce et 8 in capite adeundus. Leunclavius etiam lib. 14 et 15 et Phranzes lib. 3 cap. 2.

P. 227, 24. *πλείστα νομίσματα κενώσας*] Leunclavius in Annalibus Turcicis, Selimem II in funere patris ingentem pecuniae summam erogavisse scribit et funebre epulum apparasse. in funere Baiazitis Iltrim seu Gilderunis epulum etiam instructum lib. 8 Hist. Musulm. in fine.

P. 228, 1. *ὁ θάνατος οὖν τοῦ Μωράτ*] De genere mortis Moratis et eius indole eadem, quae Ducas, ex Turcorum historiis Leunclavius tradit.

P. 228, 21. *τὴν νῆσον*] Illam sic explicat Leunclavius. *Insula vero Adrianopolitana vocatur interiectum fluminibus duobus, Meritzae Tunsaeque, spatium; quod amoenos admodum hortos, campos et prata complectitur. Meritza olim appellatus fuit Hebrus, Tansa vero Taenarus.*

P. 229, 10. *δευτέρα τοῦ Φεβρουαρίου μηνός*] Vide notam in huius capituli fine, ubi de anno mortis Moratis pauca disserimus.

P. 229, 16. *ἐκβαλὼν τὴν σφενδόνην*] Apud Oneirocriticos annuli eieccio significat rerum amissionem. Artemidorus lib. 5 cap. 52: *ἔδοξέ τις τὸν δακτύλιον, ᾧ πάντα κατασημαίνετο, ἐκβαλεῖν, εἴτα ζητῶν καταλαβεῖν τὸν ἐν αὐτῷ λίθον καταεαγμένον εἰς πολλὰ ὥστε ἀχρηστον εἶναι. διέπνευσεν αὐτῷ πάντα τὰ τῶν πραγμάτων ἡμερῶν πέντε καὶ πενήκοντα. visus est sibi quis annulum suum, quo omnia obsignabat, eiecisse, et postea quaesivisse, ac reperisse lapidem ei infixum in multa fragmina comminutum et ad obsignandum inutilem. dissipatae ac dispersitae sunt cunctae res illius quinquaginta quinque diebus.* et iuxta Persas ac Aegyptios tradit Achmetis in Oneirocriticis cap. 260 annulum reges et regiam potestatem significare: *τὸ δακτυλίδιον εἰς κύρωσιν βασιλείας κρίνεται. πολλὰκις γὰρ καὶ οἱ βασιλεῖς ἐξ αὐτοῦ κρίνονται, καὶ ἄνευ στέμματος. annulus ad regni confirmationem refertur: saepius enim reges, etsi absque corona, ex eo intelliguntur.* et infra,

καθ' ἑλπον τὸ δακτυλίδιον πρὸς τοὺς ποιῶντας ἐξουσιάζειν ἢ βασιλεύειν οὕτω κρίνεται· τοὺς δὲ μὴ ποιῶντας, χάριν καὶ τέκνον μετὰ γυναικὸς σημαίνει. *generaliter annulis, eorum respectu qui res gerunt et administrant, potentiam et regnum indicat. privatae vero conditionis hominibus gaudium, liberos et uxorem praenuntiat.* σφενδόνη est proprie pala annuli, sed pro ipso annulo hic accipitur.

P. 250, 15. εἶτα εὐρώων παιδίον] Leunclavius lib. 14 sub finem, hunc puerum Cutzug-Achmetem appellat, nec a fratre suo necatum tradit; imo ex Moratis II liberis solum Mehemetem superstitem fuisse. quod etiam disertis verbis scripsit Phranzes lib. 3 c. 2. at Laonicus hunc puerum spiritu aqua ei intercluso necatum fuisse docet. hic ex Spendiaris seu Isfendiaris filia natus erat Leunclavio teste loco citato; et verba Ducae, qui Mehemetem ancilla natum tradit, confutant Reinneccium et Philippum Lonicerum, qui scripsere ortum ex Maria Georgii uxore filia, religionis Christianae dogmatibus ab ea imbutum. quodsi res ita se habuisset, credibile non est illam Morate mortuo ad patrem remissam fuisse.

P. 250, 21. πρωτοοσιτάριος] Turcice *Capigi-bachi*.

P. 251, 1. τῷ Ἰσαὰκ εἰς γάμον ἡρόμοσατο] Laonicus lib. 7 idem tradit de Spentiaris filia Isaaco-Bassae nupta et de Georgii despotae filia ad ipsum remissa.

P. 252, 1. ὁμοίως καὶ οἱ ἐν Κωνσταντινουπόλει] Laonicus lib. 7 pacem a Graecis initam et foedera sancita cum Mehemete tradit.

P. 253, 1. τοῦ Ὁρχάν τοῦ προλεχθέντος] Hic Orchanes, secundum Turcos, Dusme seu supposititius fuit: Orchanis filius ferebatur, Suleimanis, qui Ducae Musalmanus, nepos, et Baiazitis I pronepos. de quo Orchane sic loquitur Leunclavius lib. 11.

P. 263 *Urchanem filium superstitem cum filia quadam unica reliquit. ambo simul arrepta, Musae patri mctu, fuga Cpolim se receperunt.* infra cap. 40 in urbis expugnatione Orchanes, de quo hoc loco fit mentio, agnitus occisus est.

P. 253, 5. Ῥόδιοι] Ex Iacobi Bosii Histor. militiae Hierosolymitanae lib. 6 discimus magnum Rhodi magistrum Fratrem Iohannem Lasticum legatum ad Mehemetem destinasse Petrum Zinottum, qui pacem cum Mehemete anno mundi 6959, Ind. XV, Christi 1450, Decemb. 25, Hegirae vero 853, firmavit.

Hoc loco notabimus discordiam auctorum in assignando anno Christi quae obiit Sultanus Morates II. hic Bosius et noster Ducae anno 1450 contigisse asserunt: verum refragantur Phranzes lib. 3 cap. 2, qui asserit mortuum anno mundi 6959 mense Februario, et Leunclavius, qui lib. 14 et in Annali-

bus Turcicis e vita migrasse refert anno 855, mense Meherem, die Mercurii seu feria 4. totis 13 diebus mors illius occultata est: die vero 16 Meherem Adrianopolim accessit Mehemetes. coepit annus Hegirae 855 Februarii die 3, feria 4, anno 1451, cum cyclus Solis esset 4, littera C. obiit Morates die Mercurii seu feria 4, Meherem seu Muharram mense. usque ad filii adventum mors eius in occulto per dies 13 habita est, et die 16 Muharram Mehemetes Adrianopolim venit. dies 16 fuit feria 5 seu dies Iovis, qui congruebat tunc cum die 18 Februarii. a quo si retrocedamus per 13 dies, proximam feriam 4 reperiemus Muharram diem 1 Februariique diem 3. unde concludere possumus Moratem obiisse Februarii die 3, quae fuit neomenia Muharram; deincepsque eiusdem mensis die 16, seu 14 Muharram, mortem Moratis vulgatam, simulque Sultani Mehemetis Callipolii adventum; biduo post, nempe 16 Muharram et Februarii 18, Mehemetem imperatorem salutatum fuisse. in hocce Ducæ V. 194 textu scriptoris, non auctoris errorem esse ut credam, adducor eo quod, quid quoque anno gesserit Mehemetes, diligenter persequitur. ab anno itaque urbis captae 1453 si regrediendo annos computemus per res a Mehemete gestas, anno 1452 illum occupatum in aedificando castro ad Bospori fauces videbimus, anno vero 1451 bellum Caramano intulisse, eodem nempe quo Morates ipsius pater fati concessit. unde dubitandum non est quin error scriptoris sit in textu, in quo legendum *ἔτη 6959, Feb. 23.*

P. 233, 11. Cap. 34. *σὺν αὐτῷ ἐπιτρόπῳ Οὐγγρίας τῷ Ἰάγγῳ*] Mehemetem pacem cum Triballis seu Servii iniisse statim ac fasces imperii suscepit, testis est Laonicus.

P. 233, 13. *κατὰ τοῦ Καραμάν ἐκστρατεύει*] Hanc expeditionem statim post patris obitum suscepisse Mehemetem anno Hegirae 855, Christi 1451, tradit Leunclavius, et Laonicus lib. 7 sub finem.

P. 233, 22. *φοροῖρια τρία*] Videnda sunt capp. 29 et 32 supra.

P. 234, 21. *ἀσπρῶν τριακοσίων χιλιάδων*] Si pro singulis piastris Hispanicis argentea aspra 120 tunc computabantur, accipiebant Graeci annuam pensionem ad Orchanem alendum piastrorum 2500. hocce vero tempore 80 solummodo aspris piastrum mutant, edicto imperatorio de re monetaria ante quinque circiter annos lato; dum Vezir-azemus erat Kara Mustapha Bassa, vir quamvis ineruditissimus, ut qui nec legere nec scribere sciebat, in rebus gerendis negotiisque expediendis solertissimus ac promptissimus.

P. 236, 9. *μορμολύκεια*] Apud Theophylactum Simocattam lib. 2 cap. 14 in oratione cuiusdam senis ad Com-

mentioli exercitum, οὐ γὰρ καθάπερ παῖδας ἡμῶς μορμολύτ-
εται τοῖς σφίσμασι.

P. 264 P. 238, 19. ἔτος ἑστί που ἑκατοστόν] Bonfinius Hist.
Hungar. D. 3 lib. 8 Constantinum questum esse de hoc novo
opere apud Sultanum Mehemetem tradit. in annorum inter-
vallo fallitur Ducas. Adrianopolis enim capta est anno 1560
vel 1562, Mehemetes vero anno 1452 castrum aedificabat :
anni itaque tantum 90 vel 92 elapsi sunt.

P. 240, 19. ἃ οὐκ ἠδύνατο] Mehemetes χειροδέκην hic
se profitetur, iusque habere in manibus et armis. quae ratio
aliena invadendi universum terrarum pervasit orbem, ita ut
qui viribus pollent, iure ac causa superiores esse se credant,
quasi fortioribus ac validioribus infirmi ac invalidi iure natu-
rali parere teneantur. leones ceteraque ferocia animalia, quae
raptō vivunt, imitantur isti; quae quidem solitarie vagantur
nec gregatim ambulant. illi ergo homines societatem ceteris
renunciare, et se diversae a vera genuinaque humanitate dif-
ferentis speciei esse praedicare debent, ut et leones ab ovibus,
vultures et aquilas a gruibus differre novimus. humana equidem
natura ad societatem nata, secundum verum dictamen rationis,
imperium non viribus sed sapientiae defert, quae suum cuique
tribuere, neminem laedere, alienaque non rapere docet.

P. 241, 11. ὁ δὲ Μεχεμετ ἦδη ἔαρος ἀρχῆ.] Phranzes
Martii 26 castrum aedificari coeptum lib. 5. cap. 7 tradit.

P. 241, 12. καταφύγια] Nescio num sit locus Bospori
littori Asiatico adiacens, Καταγγετον appellatus, et nomen il-
lius mutatum fuerit.

P. 242, 1. Πάσχεσιν] Laonicus lib. 8 hocce castrum
appellat λαιμοκοπίαν : sed iuxta vulgi errorem scripsit istam
arcem aedificatam esse κατὰ τὴν Προποντίδα ἐν Βοσπόρῳ.
differunt enim et appellatione et situ Propontis et Bosporus
Thracius. Leunclavius a Turcis *Kessen-hisari* appellatum
fuisse monet. Gyllius in Bospori Thracii descriptione arcem
illam in promontorio Hermaeo aedificatam fuisse. Sostheni-
um vero et Phonea Ponto Euxino viciniora sunt, et propter
ea Hermaeo superiora; de quibus Gyllius adeundus lib. 2
de Bosporo Thracio capp. 12 et 13. ista porro appellatio
Basc-Kesen recte reddita est a Duca κεφαλοκόπτης : *basc*
enim caput significat, *kemek* scindere, et participium *kexen*
scindens.

P. 242, 24. τοῦ ναοῦ τοῦ ταξίαρχου Μιχαήλ] Voca-
batur templum illud τῶν ἀσωμάτων, id est *incorporatorum*,
quoniam dicatum erat S. Michaeli archangelo, angelorum et
militiae caelestis archistratego. vocabatur etiam Michaelium;
quo in loco Estiis ab antiquis appellato aedificatum fuerat.
Sozomenus lib. 2 : τόπος ὁ ἐν Ἐστίαις, in quo τὸ Μιχαήμ-

ον. archangelus Michael ibi apparuit, multaeque morborum miraculosae curationes factae sunt, ut tradunt Graeci.

P. 243, 21. ἐκ τοῦ Ἀδραμυττίου] Ispendiarius filius Sinopes reguli Adramyttio, seu ut Ducas habet, Adramyntio Epibatas venit, quod castrum non longe a Selymbria situm est. Adramyttium urbs est Aeolidis ad mare sita, quae hodie *Landrimytti* appellatur. quare probabile est hunc Isendiarius filium, Moratis Sultani defuncti generum, Adramyttii tunc degisse, non vero in Sinopensi provincia. aliqua de causa voluit Morates generum suum apud se degere et Adramyttii sedem habitationis habere. non enim ad Epibatas accessisset aut Adramyntio profectus esset, si ex mari Pontico ad castrum novum profectus fuisset. Adramyttium porro urbs sub metropolita Ephesio.

P. 246, 4. ἄλωνα] Haec vox locum seu aream, in qua messis trituretur, significat, at pro ipso frumento hic usurpatur.

P. 246, 9. Φερουζαγαν] Leunclavio Pherizes - begus appellatur, in historia Hungarica Frige - begus.

P. 247, 6. Cap. 35. εἰς τεχνίτης] De illo artifice P. 265 Leonardus Chiensis in enarratione captivitatis Cpoleos: *itaque artifex cui provisio negata fuit ex nostris, ad Teucros (Turcos dicere vult) reductus, quanto ingenio potuit, naves frangere studuit.* Laonicus de eodem lib. 8: *τηλεβολιστής δὲ ἦν τοῦ βασιλέως, τοῦνομα Ὀρβανός, διὰ τὸ γένος, καὶ πρότερον παρ' Ἑλλήσι διατριβών, καὶ τοὺς Ἑλληνας ἀπολιπὼν δεσμευὸς βίον, ἀφίκετο παρὰ τὰς θύρας τοῦ βασιλέως. Sultani porro bombar tarius erat Dacus quidam nomine Urbanus, qui inter Graecos primum habitaverat; vicium vero quotidiani inopia coactus eos reliquit et ad Sultani portam se contulit.*

P. 248, 9. Ἔντζος ὁ ναύαρχος] Phranzes lib. 3 cap. 3 de isto Riccio mentionem facit, et a Turcis interfectum fuisse insinuat his verbis: *et ego 14 Septembris anni 6960, Christi 1451 Cpolim incolumis reverti, in navi optimi viri Antonii Ritzii, qui postea propter Christi fidem martyrium pertulit.*

P. 250, 15. λαλά] Sultanus Vezirem suum hac voce compellens ei adblanditur, et anxietate metuque liberat.

P. 252, 16. Cap. 36. Γρηγόριος] Hic Gregorius teste Phranze lib. 3 cap. 3 anno 1451 mense Augusto ab urbe instar exulis discesserat.

P. 253, 4. ὁ Καθδηνάλιος ὄν] Inter eos qui mercede conducti sunt a Cardinali Sabinensi Isidoro, fuit Leonardus Chiensis Mitylenes archiepiscopus, ut ipse testatur in principio narrationis de captivitate Cpolitana.

P. 253, 12. τὸ πλείστον ὄν μέρος τοῦ ἱερατικοῦ] Idem testatur Leonardus Chiensis.

P. 255, 1. *κατὰ τοῦ Χοσροῦ*] Heraclio imperante Hunnorum Avarum rex Chaganus Cpolim adortus est, dum V. 195 Chosroes in Asia imperii provincias populabatur et Heraclium in Persarum propulsandis incursionibus distineret. post annos vero 36 imperante Constantino Pogonato Agareni Cpolim obsederunt. tertio sub Leone Isaurio iidem Agareni urbem oppugnarunt. hisque angustiis pressae urbi ter Beatissima virgo Hodegetria opem tulit, ut Graeci docent. has ob causas et tanti beneficii memores Cpoleos incolae sabbato quintae septimanae ieiuniorum, id est more nostro loqueadi sabbato ante Dominicam passionis, secundam vigiliam Palatii celebrabant, quae τῆς ἀκαθίστου vocabatur, in qua hymnus ἀκαθίστος et δλονύκτιος a clero et laicis stantibus per. totam noctem canebatur. ἀκαθίστος enim appellata est illa solemnitas propterea quod a stantibus, non sedentibus indesinenter hymnus canebatur.

P. 255, 16. *ἐν μηνὶ Δεκεμβρίῳ*] Leonardus Chiensis: *verum quoniam nec ratio nec auctoritas nec variae Scholarii Isidori Neophytique opiniones adversus Romanae ecclesiae fidem stare poterant, actum est industria et probitate praesati domini Cardinalis, ut sancta unio assentiente imperatore senatueque, si non ficta fuit, firmaretur celebrareturque secundo Idus Decembris, Spiridionis episcopi sancti die.* qui pridie Idus Decembris duodecimus est mensis.

P. 256, 7. *ἄφρατς, ἰδωμεν*] Allegata quam proxime verba Leonardi, *si non ficta fuit*, confirmat hic Ducas.

P. 266 P. 258, 6. Cap. 37. Laonicus l. 8 in principio consulendus, qui apparatus istum describit machinaeque advectionem. Leonardus etiam Chiensis adeundus, et Phranzes lib. 3 c. 8.

P. 258, 23. *ἡ δὲ Σελυμβρία*] Capta Cpoli Selymbria deditionem fecit.

P. 259, 4. *σκήπτρα*] Hic pro turmis equitum tribus usurpatum *σκήπτρα τρία*, quae sub totidem bandis seu vexillis stipendia faciebant.

P. 259, 19. *κανὼν*] Canon hic pro poenitentia et poena quae poenitenti indicitur.

P. 260, 4. *φελώνεις*] Penulam interpretantur alii: sed genus vestis communis olim fuit. *pallium* vertere nolui, siquidem sacerdotibus non convenit, sed solis archiepiscopis, quibus a summo pontifice confertur; a quo etiam olim patriarchae Cpolitani id acceperunt. stolam interpretari placuit, quae omnibus sacerdotibus convenit et propria est. hodie apud Graecos non solum patriarchae sed et episcopi *pallium* gerunt.

P. 261, 1. *ἐν τῷ ναυῷ αὐτῆς*] Vocabantur oratoria illa

ἐκτὴρια. de quibus Canon 31 Synodi 6 in Trullo: τοὺς ἐν τοῖς ἐκκλησίαις οἰκίαις ἔνδοξοις οἰκίας τυγχάνουσι λειτουργοῦντας κληρικούς ὑπὸ γνώμῃ τοῦτο πράττειν τοῦ κατὰ τὸν τόπον ἐπισκόπου ὀφείλομεν, ὥστε εἴτις κληρικὸς μὴ τοῦτο οὕτως παραφύλαξῃ, καθαιρεῖσθω. *clericos qui in oratoriis intra domus privatae parietes constructis sacra faciunt, sacras liturgias celebrare in illis ex episcopi loci sententia et assensu decernimus. quodsi quis clericus decreto nostro non paruerit, deponatur.* et Leo Philosophus novella 4 de illis ita statuit: ὀφείλομεν οὖν οὐ μόνον τοὺς ἐκάστης καθολικῆς ἱερεῖς, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἱερεῖς ἐκάστης οἰκίας, ἄδειαν ἔχειν ἐν πάσαις ταῖς οἰκίαις ἱερᾶσθαι τε καὶ μυσταγωγῆν, οὓς ἂν προσκαλεῖσθαι αἰροῦτο ὁ ἐκάστης οἰκίας δεσπότης. *decernimus itaque non solum singularum ecclesiarum Catholicarum (id est hoc loco paroecialium) sed etiam uniuscuiusque domus sacerdotibus libere in omnibus domibus sacram mystagogiam celebrare posse, quos singularum domuum dominis vocare visum fuerit.* novella deinde sequente in iis baptizare quoque permittit. adeundus Theodorus Balsamo.

P. 261, 11. εἰ γὰρ λάβοις] Quasi corporis dominici consecratione conficiendi potestatem, unionem amplexus amisisset. insanis Graecos ac transversos actos fuisse certissimum est.

P. 261, 16. οὐκ ἦν ἐνζυμος] Ista ad ecclesiae Graecae ritum pertinent, quae panem fermentatum adhibet et aquam calidam calici immiscet.

P. 262, 23. τῇ παρασκευῇ οὖν τῆς διακαινησίμου] Hebdomada illa Diacaenesimi seu renovationis ea est, quae Paschatis diem sequitur; cuius Codinus Curopalates meminit c. 14 lib. de officiis aulae Cp. vocatur etiam νέα, id est nova, ob renovatos baptismate catechumenos, qui Paschate baptizati fuerant. Latina Balsamonis commentariorum in Canones Apostol. Canone 69 versio, quorum textus Graecus non extat, sic habet: *hebdomas autem τῆς διακαινησίμου tanquam ipse magnus dies Dominicus reputatur.* anno illo Aureus numerus seu Lunae cyclus fuit X, cyclus Solis VI, littera G. Pascha Aprilis 1, feria 6, diacaenesimi Aprilis 6. Pentecoste Maii 20, Dominica omnium SS. Maii 27. iuxta Ducam ergo coepit Cp. obsidio Aprilis die 6. iuxta vero Leonardum Chiensem, et qui eum secutus est, Bizarum, coepit Nonis seu die 5 Aprilis. Phranzes Aprilis 2 obsideri coepisse l. 3 c. 8 asserit. Hist. Turc. oppugnationem tradunt Rebiul-evel die 17, qui fuit Martii dies 28.

P. 263, 2. κατέναντι τῆς πύλης τοῦ Χαρίσου] Alibi habet Χάρσου. Gyllius lib. 1 cap. 20 Topographiae Cpoleos portae Charsianae meminit. Leunclavius cap. 200 Pandectar. Hist. Turcicae, hodie vocari a Turcis *Egri capi*, id est ob-

liquam portam, docet. Graeca vox *κάριστος* *obliquam* significat; et tramite obliquo in urbem per illam portam patet ingressus, qualem in portis arcium urbiumque munitarum locandis architecti nostri regulam servant. loco citato notat Leunclavius a quodam Charsia portam illam Charsiam appellatam; quem P. 267 Venetae factionis fuisse Paralipomena originum Cpolitanarum a Gretzero edita tradunt, et Magdalaе cuiusdam tribuni plebis collegam, quando Theodosius iunior diebus 60 muros terrestres ad Blachernas usque construxit. vicina est illa porta palatio Constantini vulgo dicto, Blacherniano olim appellato. Leonardus Chiensis portam illam appellat Caligaream sive Caligiariorum, qui sutores sunt. in illo Constantini palatio cubiculi superioris concamerationis ianuae boream spectantis, et qua in meniana patet exitus, lapidi superliminari aquila biceps alis expansis insculpta est; et in columellarum, quae meniana ambiunt, capitulis lilia scuti Francisci cernuntur; aliquot etiam scuta hac forma expressa in palatio illo videntur.

aliquando putavi Pascha legi debere, et a Francis nostris scuta illa insculpta fuisse cum mentione Paschatis, quod Cpoli capta utrumque Paschatis festum in urbe celebrassent; quod etiam Balduinus in festo Paschatis, ut historici tradunt, et eorum aliqui in ipsa Paschatis vigilia, Cpolitanus imperator electus sit.

P. 263, 4. *Ξυλοπόρτης*] Xyloporta est illa quae vicinissima est occidentali urbis angulo. Blacherniana olim dicta fuit, quod Blachernarum templo proxima esset. videndus Gillius lib. 1 c. 20. Leunclavius, Pandectis Hist. Turc. c. 200, appellat eam Xylokercon. verum diversas fuisse persuadeor; hancque Xylokercon eam esse quam Ducas Kercoportam infra appellat, quae iam a longo tempore occlusa tenebatur. quod ut credamus et asseramus, auctor nobis est Cantacuzennus lib. 3 c. 9: *καὶ διελέγετο κρύφα τοῖς ἐν Βυζαντίῳ φίλοις, εἰν δύναιντο τὴν πόλιν αὐτῆ παραδίδόναι· ἐπηγγέλλοντό τε τὴν τῆς Ξυλοκέρκου λεγομένην πύλην ἐκ πάλων ἐτῶν ἀπικροδομημένην διορύξαντες εἰσάγειν. clam etiam cum amicis suis, qui Cpoli morabantur, colloquitur et agit, quomodo sibi urbem tradere possent. promittebant illi portam quae Xylocerci dicitur, quaeque a multis annis pariete clausa erat, perfossuros, et ut illa ingrederetur urbem, patefacturos.*

P. 263, 5. *τῆς Χρυσῆς πύλης*] Aurea porta adhuc clausa est. Selymbriae porta olim appellabatur, ut notat Leunclavius l. c. ad illam extra muros fons adhuc extat, prope quem templum B. Mariae deiparae extractum erat. in marmore sculpti Herculei labores Auream portam ornantes cer-

nuntur. sed calcis albo, cum anno 1647 eos considerabam, ut et totus moenium ambitus, inducti erant, ita ut oculos fugeret sculpturae elegantia.

P. 263, 6. *ἕως τοῦ Κοσμηδίου*] De Cosmidio Zonaras Anual. Tomo 3 in Romano Lecapeno; ex quo ad littus Ceratini sinus extra urbem situm fuisse patet, καὶ κατὰ τὸν τοῦ Κοσμηδίου αἰγιαλὸν etc. Nicetas etiam in Annalibus: ἡ δὲ ἔππος μετὰ τῆς προβεβλημένης πεζῆς στρατίας τῷ Κοσμηδίῳ ἐφίστανται, μικρὰν ἐφευρηκότες ἐκ τῶν Ῥωμαίων ἀντίστειν, περὶ τὴν ἐκεῖ πον γέφυραν καὶ τὸν λεγόμενον τρυπητὸν λίθον. καὶ τὰ μὲν πλοῖα καὶ αἱ νῆες καὶ οἱ δρόμωνες ἐκεῖ πον προσίσχουσι. copiae equestres (Latinorum) cum peditatu, qui antecedebat, Cosmidium occupant, cum languide ipsis restitissent Romaei, qui ad pontem illic constructum et lapidem Perforatum appellatum stationem habebant. fuisse autem locum illum extra urbis muros ex eodem loco constat: πηγνάς τε ὄρθῶς ἑώρων οἱ ἐν τοῖς τείχεσι. erecta tentoria (Latinorum) videbant, qui intra muros erant, et cap. seq. satis ostendit Ducas ad littus Ceratini sinus extra urbem Cosmidium situm fuisse. locus ergo ille ad extremum littus sinus Ceratini situs erat iuxta pontem S. Mamantis, et alius esse nequit praeter eum qui hodie Ai-bazari appellatur, cui vicina est Mesohita IUP appellata, in qua collegii doctorum et le-gisperitorum pontifex, Muphti appellatus, imperatori novo imperium adepto, precibus quibusdam additis, acinacem cingit.

P. 264, 8. *Θωμᾶ τοῦ δὲ Ἀκίλου*] B. Thomas de Aquino opusculum scripsit adversus Graecos, quod Urbano IV pontifici maximo dedicavit. extat editum in operum illius P. 268 tomo 17; eodemque continetur aliud opusculum ordine tertium, adversus Graecos Armenos et Saracenos scriptum.

P. 264, 9. *Δημητρίου τοῦ Κυδωνῆ*] Iohannes Cantacuz. lib. 4 cap. 16 Histor. huius viri eruditissimi, cuius plura doctrinae ac eruditionis monimenta extant, mentionem facit. fuit Cantacuzeno familiaris hic Demetrius, vitamque monasticam cum Nicolao Cabasila amplecti aliquando meditatus est. in Serenisimi Hetruriae magni Ducis bibliotheca Laurentiana Ptolemaei Mathematicae Syntaxeos volumen in membranis elegantissime scriptum adservatur, quod hic Cydones in bibliotheca sua olim habuit. in illo tres lunares eclipses Thessalonicae observatas earumque momenta adnotantur, ex quibus epicycli lunaris quantitas demonstratur. has observationes a Cydone et Cabasila habitas et consignatas fuisse arbitror; quarum prior facta adnotatur anno Alexandri 1665, Athyr 13 in 14, lucescente hora 2. m. 24 post mediam noctem, sole sagittarii gradum 16. m. 7 percurrente.

P. 264, 11. *Μεγαδούκαν σύνεργον*] *Plio est Lucas Notaras, de quo cap. 19 supra mentio facta est; quem Leonardus Chiensis Chir Lucam appellat, id est, κύριον Λουκά, Signor Luca; qui cum Scholario sentiebat, de quibus talia verba facit Leonardus: intendebat ex una parte Scholarius, ex altera Chir Luca quandoque ad praesentiam semet Apostolicam conferre, ut hi essent qui soli rem intellexisse viderentur, quique primi laudarentur tantae unionis auctores.*

P. 265, 12. Cap. 38. *Βενετικῶν ἐμπορικῆ καὶ τριήρεις*] Tres fuerunt, ut adnotat Leonardus, qui intra urbis muros tunc agebat. aderant insuper duae agiles seu leves triremes Venetae acturias illas comitatae. Bizarus lib. 12 naves Genuenses septem, Cretenses tres et Chienses paucas in Byzantii portu fuisse tradit.

P. 265, 18. *Ἰωάννης Λόγγος*] Leonardus eadem de Longo narrat, deque extra portas obsessorum eruptionibus.

P. 267, 8. *οἱ τῶν τοῦ Γαλατᾶ Γενουῖται*] Leonardus clam Galatinos opem tulisse obsessis ait: verum eos ignaviae arguit, quod castrum ad fauces Bospori aedificari non impeditur.

P. 268, 3. *κεκλεισμένος σὺν τῇ ἄλυσει*] Cpoleos portum catena ferrea clausum fuisse securitatis causa constat, cum Galli Cpolim expugnarunt, ut Nicetas in Annalibus docet. ὡς δὲ οἱ μὲν ἐπίγειοι οἱ δὲ ἐνάλιοι τῷ φρονιῶ ἐπέστησαν, ἐν ᾧ εἰθίσται Ῥωμαίοις σιδηρᾶν βαρυτάλαντον ἀποδέειν ἄλυσιν, ἥνικα πλοίων πολεμίων ἐνσταίῃ τις ἔφοδος, ἐνδύς προσβάλλουσι τῷ ἐρύματι. *ut vero, qui terra profecti et mari advenī erant, ad castrum accessere, in quo reūnaculum fixum est, cui catenam ferream gravissimamque alligare solent Romaei, si classis hostilis irruptio immineat, statim illud oppugnant.* Laonicus lib. 8 catena ferrea clausum fuisse portum hocce obsidionis tempore tradit.

P. 268, 7. *πέντε*] Tres fuisse Chienses narrat Leonardus, et navale proelium describit. Laonicus etiam lib. 8 ad-eundus.

P. 270, 4. *λίτραι πεντακόσιαι*] Hoc per hyperbolam dixit Ducas quingentas etiam uncias aequavisse incredibile est, nedum tot libras verum fuerit. fortasse drachmae hic intelligendae sunt, quarum quingentae aequant uncias 62 cum semisse unius, id est libras nostras quatuor, minus se-scuncia.

P. 270, 7. *Πάλδα*] Balthoglum appellat illum Leonardus; cui vitam concessisse Mehemetem procerum precibus flexum: fortunis tamen omnibus honoribusque privatam scribit. Laonicus lib. 8 paulo aliter de Palda, quem Pantoglen

vocat, disserit, et inter proeliandum a suis laesum fuisse P. 269 tradit. Phranzes quoque adeundus lib. 3 cap. 10.

P. 270, 21. προστάττει τοῦ εὐθρομηθῆναι] Hoc factum fuisse asserit etiam Leonardus Chiensis, et per stadia 70 terra tractas fuisse biremes. res equidem ardua, et locorum peritis tanto magis difficilis videtur, quod e mari perclivum sursum trahendae fuerunt. Augustinus Iustinianus in Chronicis Genuensibus terra tractas in *aquas dulces* tradit, id est in fluviorum Barbysae et Cydaris ostia, quibus in sinum Ceratinum influunt. Leunclavius lib. 15 transvectionem illam navigiorum terra factam quoque asserit, ut et Laonicus lib. 8 et Phranzes lib. 3 cap. 10. extat apud Zonaram in Basilio Macedone et apud Cedrenum tale traductarum terrarum navium ex uno mari in aliud exemplum. Nicetas Ooryphas Saracenos ut imperatos et ex improviso opprimeret, e Cenchreorum portu in sinum Corinthiacum terra traduxit. Ζοναρὰς διὰ τοῦ κατὰ Κόρινθον ἰσθμοῦ ταχέως διαγαγὼν τὰς τριῆρεις ἐν τῇ ξηρᾷ ἐπιτίθεται τοῖς πολεμίοις ἀνωϊστί. *per Isthmum Corinthiacum terra triremes celeriter traxit, et ex improviso hostes adoritur.*

P. 270, 23. τοῦ διπλοῦ κίονος] Uno verbo *Διπλοκίονιον* dicitur, Turcis vero *Betziktachs*, id est *Cunarum Saxum*; quod a Galata ad Pontum Euxinum navigantibus post superatum locum, qui *Ortachioi* appellatur, ad sinistram statim occurrit.

P. 271, 2. φαλαγγίων] Phalangia ligna sunt, quibus naves dum in terram subducuntur aut in navali repositae stant, fulciuntur. Phranzes adeundus lib. 3 cap. 10.

P. 271, 4. τοῦ ἱεροῦ στομίου] Hoc loco *στόμιον ἱερὸν* iuxta *Διπλοκίονιον* collocare videtur Ducas, unde navigia in sinum Ceratinum terra tracta sunt. in quo locorum situ cum Gillio et Leunclavio non consentit, qui *στόμα ἱερὸν* supra castella locant versus Pontum Euxinum, ita vocatam a templo Iovis Urii, quod in Christianae religionis templum a Constantino magno postea commutatum est.

P. 271, 4. καὶ ὅτε ἠβούλετο ἀπολύειν τ. μ.] Hoc bombardarius faciebat, ut certius dirigeret ictum maioris tormenti; quem, ut efficaciorum, ad locum destinatum certo dirigi magis intererat. Laonicus lib. 8 narrat ad latera maioris tormenti duo minora apposita fuisse, ita ut tribus bombardis murus V. 197 quateretur, primo minoribus, maiori deinde, quod lapides trecentarum librarum pondo emittebat.

P. 272, 8. ἦν δὲ τότε κατὰ τὸ ἔθος εὐρηθεῖσα] Quotannis feria 5 quintae septimanae ieiuniorum, cum *μέγας κανὼν* ab Andrea Cretensi compositus recitatur, atque etiam vigilia prima in palatio peragebatur, imago B. Mariae Vir-

ginis Hodegetriae a monasterio τῶν ὁδηγῶν in palatium deferrebat. Codinus cap. 12 offic. C.p. ἀπὸ δὲ πρώτης αὐτῶν ἐπιδημοῦσα ἐν τῷ παλατίῳ εἰκὼν τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου τῆς ὁδηγητρίας μένει μέχρι καὶ τῆς μεγάλης κυριακῆς τοῦ Πάσχα. ἦντινα εἰκόνα ἐρχομένην μὲν ἄπαντα ὁ βασιλεὺς ἐν τῇ πύλῃ τοῦ παλατίου ἀλλῆς, τῇ δευτέρῃ δὲ ἀπερχομένην προπέμπει μέχρι καὶ τῶν ὑψηλῶν ἐκτός. καὶ γενομένης ἐκίσει μνήμης τῶν βυσιλέων ὁ βασιλεὺς ὑποστρέφει. *a prima quatuor istarum vigiliarum Sanctissimae Deiparae imago in palatium venit, et usque ad magnam Paschae Dominicam in eo moratur. cui venienti ad portam aulae palatii occurrit imperator. feria vero secunda post Pascha abeuntem deducit ad usque gradus altos exteriores; factaque ibi imperatorum commemoratione imperator revertitur.* de hac Sanctissimae Virginis imagine ad eundem Gregoras libro 5, qui Michaelem Palaeologum primum urbem, post exactos Latinos, intrasse praecunte sancta imagine scribit. lib. 9 Andronicum seniore[m] ante illam orasse, dum ipsius nepos iunior Andronicus ipsum invadit. tuncque in palatio stetit sancta imago extra tempus consuetum, capta siquidem fuit ab Andronico iuniore Cpolis Maii 24, nullis post Pascha celebratum diebus. quae etiam huius ultimae P. 270-obsidionis tempore in palatio ad expugnatam urbem mansit. Cantacuzenus quoque lib. 4 cap. 1 narrat Annam imperatricem eiusque filium Iohannem imperatorem orantes ante imaginem SS. Virginis Hodegetriae stetisse, cum ipse Cantacuzenus occupata urbe in palatium penetravit. de illa qui plura volet, adeat Iac. Gretzeri comment. in cap. 12 Curopalatae Codini.

P. 272, 11. ἐν τῇ μορῇ τῆς χώρας] Huius monasterii hoc loco et pag. 162 mentionem facit Ducas. illud Gregoras lib. 9 cap. penult. a Iustiniano aedificatum, collapsum deinde ab Alexii imp. socru instauratum, tandem a Theodoro Metochita ruinae proximam refectum fuisse lib. 8 scribit. Gregoras interpres vertit Chora[m] monasterium; quare vero Χώρας appellatum sit nescio. in versione vertimus, tanquam Χώρας hoc loco *regionem* vel *vicum* significaret. sed videtur melius esse, si Chora[m] monasterium appellemus, forte quia in urbis parte, quae Χώρα proprie appellabatur et quae palatio vicina fuisse videtur, constructum esset.

P. 274, 5. ὁ ῥῆξ τῆς Οὐγγρίας] Ita se res habet. anno 1453, Idibus Februarii, Ladislaus Posthumus Alberti filius Hungariae rex Budam venit; et a Iohanne Hunniade Corvino, qui a Varnensi clade prorex Hungariae fuerat et Hungaricam rempublicam administraverat, arces quam plurimae ei, administrationem regni tunc capessenti, redditae sunt. quod vero Turcorum mala fides suspectos ipsos semper

redderet, Hungariae partes inferiores tuendas Corvinus suscepit, perque multos dies in regia aula versatus, et secum omnibus consiliis communicatis, a Ladislao honorifice dimittitur. sed de pace inter Mehemetem et Corvinum inita, aut de pacis illus instrumento scripto reddito, missoque ad Mehemetem nuntio, nullum verbum historia Hungarica facit. imo ubi Ladislaus regni administrationem suscepit, adversus Turcos Iohanne Capistrano adhortatore Corvinus statim se accinxit.

P. 274, 18. *ὅτι δὲ μετὰ τὴν τρίτην ἡτταν*] Quae accidit anno 1448 ad Cossovum campum, seu Merulae.

P. 275, 9. *τοῦ ἁγίου Ῥωμάνου*] S. Romani porta hodie vocatur a Turcis *Top-capi*, id est tormentorum bellicorum seu bombardarum porta, eo quod machinas illas ad expugnandam urbem contra istam portam praecipue direxerit Mehemetes. stat autem ipsa inter Adrianopolitanam et Novam Turcis *Geni-capi* appellatam.

P. 275, 21. *ἐν τῇ βασιλικῇ πύλῃ*] Haec porta Regia Leuclavio eadem est cum Pulchra.

P. 276, 4. *ἐκδεχόμενος τὴν ὄραν*] Huc referri debent, quae in Legatione Cpolitana Luitprandi Cremonensis episcopi leguntur; quam ipse anno 968 obiit pro Othonibus Augustis et Adelheida ad Nicephorum Phocam. eius verba talia sunt. *Sed cur exercitum non in Assyrios duxerit, quae-so advertite. habent Graeci et Saraceni libros, quos ὀράσεις seu visiones Danielis vocant, ego autem Sibyllanos; quibus scriptum reperitur, quot annis imperator quisque vivat, quae sint futura eo imperitante tempora, pax an simultas, secundae Saracenorum res an adversae. legitur itaque huius Nicephori temporibus Assyrios Graecis non posse resistere, huncque septennio tantum vivere, post cuius obitum imperatorem isto deteriorem (sed timeo quod inveniri non possit) et magis imbellem debere surgere; cuius temporibus praevalere debent ad-eo Assyrii ut in Chalcedoniam usque, quae distat Cpoli haud longe, potestative cuncta debeant obtinere. considerant enim utrique tempora: una eadem re Graeci animati insequuntur, Saraceni desperati non resistunt, tempus expectantes cum et ipsi insequantur, Graeci interim non resistant.* hactenus inter Turcos piratas iste mos invaluit, ut librum quandam in pretio habitum et religiose observatum adeant, sortes ex eo ducant, ut olim Homericas et Virgilianas et omnium aestimatione ac religionis opinione praecipue cultas Praenestinas consuluisse veteres novimus. quodsi ex libro pirata faustam sortem duxerit, naves quascunque adgredi haud dubitat nec cunctatur. saepe tamen delusus stultae credulitatis ac P. 271 barbarae superstitionis poenas, praeda ipse factus, luit. gen-

tis Tarcioe moribus satis congruit, hariolos et Isicos, vel ut Laonicus Zichidas appellat, qui in Mehemetis exercitu plures erant, tempus commodum urbi expugnandae indicasse: sic enim spes obsidentibus iniecta urbe potiandi, aetique ad coeptum perficiendum animi.

P. 276, 5. ὁ δὲ βασιλεὺς ἰδὼν τὰ τείγη] Notant historici Saraceni a gente sua Cpolim saepius obsessam fuisse. primo imperante Constante Heraclii nepote, anno eius 15, Christi 654; tuncque totus ager Cpolitanus direptus fuit. secundo Constantini Pogonati anno 5, Christi 672. tertio Leone Isaurio imperante anno Christi 717. quarto Constantini Copronymi temporibus, anno Christi 743. verum huius obsidionis quartae gloriam totam falso sibi arrogat, suisque auspiciis bellum gestum fuisse praedicant, iuxta Graecos siquidem sic se res habet. dum Ardavasdam usurpatorem Copronymus bello petit et imperium recuperare conatur, Cpolim obsidet ac capit anno praedicto 743. quinto obsessa fuit eiusdem Copronymi anno 24, Christi 764. sexto tandem anno quarto Leonis Copronymi F. Irencs mariti, qui fuit annus Christi 779. anno praeterea Christi 798, regnante Irene, Saraceni in Thraciam penetrant et ad suburbia Cpoleos omnia depraedantur. postea anno 821 a servo quodam fugitivo Thoma, qui ad Saracenos transfugerat fidemque Christianam eiuraverat, Cpolis obsessa fuit. anno quoque 914 Bulgari urbem obsidione cinxerunt. a Gallis et Venetis anno 1204 obsessa ac expugnata fuit. eam quoque Morates II per trimestre tempus obsedit, et tandem anno 1453 a Mehemete II expugnatur, qui tormentis aeneis, quae anteriora saecula ignorabant, muros quassavit ac diruit.

P. 276, 12. στείλας πρέσβεις] Laonicus lib. 8 narrat Mehemetem legatum ad obsessos misisse Ismailem Spentiaris F., ut eos ad deditionem hortaretur, vel potius ut urbis statum exploraret. ad illum vero Graecos respondisse nullo modo se dedituros, sed extrema, ut urbem tuerentur, passuros.

V. 198 P. 277, 1. ταῦτα ὁ βασιλεὺς ἀκούσας] Leunclavius lib. 15 contrarium ex historia Turcorum refert, Constantinum scilicet et Chir Lucam de deditione facienda cogitasse, nisi Italorum auctoritate et factione, qui ei nusquam consensuri erant, ab hoc proposito retracti fuissent.

P. 277, 9. τότε ὁ Λόγγος Ἰουστινιανός] Huius coepi meminerunt Laonicus lib. 8, Leonardus Chiensis et Phranes lib. 3 c. 11. de nave Genuensi a Turcis demersa idem Phranes capite 12 disserit, sed a nostro in quibusdam disscatit.

P. 279, 11. κατεσκέυασσ καὶ γέφυρας] Leonardus Chien-

sis, Laonicus lib. 8, Leunclavius lib. 15, Phranzes lib. 3 cap. 10 adeundi.

P. 279, 20. Cap. 59. Ἀπαρτίσας οὖν τὰ πάντα] Capite proximo diximus quisnam fuerit ille legatus, et quo animo a Mehemete fuerit missus. praeter Laonicum adeundi Leonardus Chiensis, atque etiam Paulus Maurocenus Historiae Venetae libro 24.

P. 280, 14. καὶ ἀπόκοπον καὶ τοὺς φόρους] Non conveniunt de huius tributi solutione Ducas et Laonicus. ille quippe Constantinum inducit quamlibet vectigalis annui summam pollicitum, quantam Mehemets imperaret; quod hunc respuisse supra narravit. Laonicus vero decem myriadas nummorum tributi nomine sibi solvi Mehemetem petiisse scribit.

P. 281, 7. τὴν μιὰν αὐτῶν φωνήν] Intelligit voces illas *Alla-hu*, id est *deus est*, et illas *Alla-hu-ekber*, id est *deus magnus est*. quas quidem Ducas *μιὰν φωνήν* appellat, quia a pollutis impiorum labiis, dei nomen contra ipsum eiusque ecclesiam usurpantibus, pronuntiatur.

P. 282, 14. ἐκαλεῖτο παρὰ Κερκοπόρτα] De illa ne verbum quidem faciunt Gylius et Leunclavius. videnda sunt quae supra cap. 37 attulimus, ubi de Xyloporta mentio habetur.

P. 282, 21. ἀπὸ τῆς Ἑυλοπόρτης ἄχρι τῆς πλατείας] Hagio-bazari, vulgo Ai-vazari appellatur his temporibus; vicina est Occidentali urbis anguli. verum differt a porta Xylocerco appellata. haec quippe Xyloporta semper aperta fuit: at Xylocercos etiam Cantacuzeni temporibus, huiusque etiam obsidionis clausa erat. Platea Cynego vicina est.

P. 282, 23. ἀπὸ τῆς ὠραιῆς πύλης] Pulchra porta appellabatur, quae hodie *Bacze-capi*, id est *horti porta*, vocatur, vel *Cifut-capi*, quod magna frequentia portae illius proximi vici ab Hebracis habitentur, qui per contumeliam *Cifut* appellantur.

P. 283, 1. τῶν Μεγαδημήτριον] Arx illa fuit in promontorio quod Bosphorus Thracius et sinus Ceratinus ambiunt; in quo hodie Sultani Saraium aedificatum cernitur.

P. 283, 2. τὴν ἐν τῇ μονῇ τῆς ὁδηγητρίας] Ex hoc loco et superiori cap. 11 colligere licet monasterium τῶν ὁδηγῶν non longe fuisse dissitum a muris Bosphoro obiectis.

P. 283, 4. ἄχρι τοῦ Βλάγκα] Non longe distat hic locus ab arce Heptapyrgo, *Iedi-cula* Tarcice dicta.

P. 288, 2. Ἀζάπιδες] Haec vox proprie significat pedites; et Genitzeri eo nomine appellari possunt, quod pedites etiam sint.

P. 288, 15. ὁ Μαῖος φέρων εἴκοσι ἑννέα] Capta fuit Cpolis anno 1453, Maii 29, ut Phranzes quoque et Leonardus, qui obsidionem toleravere, testantur; quare nulli chronologi contra horum auctoritatem audiendi sunt. annus Hegirae 857 tunc agebatur, et Tziumadi-evel dies 20. coeperat autem annus ille Ianuarii die 12 1453. fuerunt itaque initia mensium, Muharam Ianuarii 12, Sepher Februarii 11, Rebiul-evel Martii 12, Rebiul-Achir Aprilis 11, Tziumad-evel Maii 10, cuius proinde mensis dies 29 fuit Tziumad-evel dies 20.

Qui conferre volet Ducae narrationem de expugnata Cpoli cum aliorum narrationibus, adeat Leonardum Chiensem cum Philippi Loniceri historia editum; Laonicum lib. 8, Phranzem, qui accurate omnia, quae ad urbis obsidionem pertinent, complexus est lib. 3 a cap. 12 ad 19. Iustinianus porro apud plerosque male audit, et propter obmissam muri propugnationem accepto levi tantum vulnere ignaviae accusatur. errorem etiam gravem admissum ab ipso notant, quod loco, cui praeerat, decedens nullum qui imperaret substituit. in insula Chio inglorius postea obiit, ut tradit Petrus Bizarus Historiae S. P. Q. Genuensis lib. 12. Augustinus Iustinianus in Annalibus et Folieta lib. 10 vulnus letale ipsum accepisse scribunt.

P. 289, 1. τοῖς μέρεσι τοῦ Ταύρου] Tauri regio est illa, in qua Sultani Baiazitis meschita et balnea aedificata sunt.

P. 289, 18. ἄχρι τοῦ κίονος τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου] Eadem est cum columna Crucis; hodie *columnna cremata* appellatur, quod incendiis tota deformata sit.

P. 293, 20. Μάρτυρος Θεοδοσίας] Templum illius sanctae in ea parte quae *Casan Bassa* hodie appellatur, ultra sinum Ceratinum sita, Galatae adiacente; in meschitam postea conversum est. at quomodo potuerunt sinum transire, cum Turci omnia littora complerent?

P. 273 P. 298, 7. Cap. 40. τότε καὶ ὁ Τύραννος] Phranzes videtur nostro consentire cap. 18 lib. 3, et eo ipso captae urbis die illam ingressum esse Mehemetem affirmare. alii, inter quos Leonardus et Bizarus, tertio ab urbe capta die intrasse illam asserunt.

P. 298, 23. αὐτὸς δὲ κελεύσας ἕνα] In templo S. Sophiae recitatas ab Imame seu doctore Hutbeas preces, die Veneris expugnationem urbis sequenti, qui fuit Iunii dies primus, tradit Leunclavius l. 15. *primo post urbem captam Veneris die celebratum ad Aiam Sophiam (sic Turci scribunt), hoc est ad Hagiam seu Sanctam Sophiam, festum fuit longe maximum; conceptaque preces Hutbae Sultani Muhamedis*

nomine, pro ipsius tam incolumitate, quam prosperitate ritu veteri, quo Turci suis omnia fausta principibus optare solent.

P. 300, 1. μή φοβού] Phranzes lib. 3 cap. 14 Halilem Bassam consilium Mehemetis patefecisse obsessis et animum ipsis addidisse narrat.

P. 300, 4. εἰ δ βασιλεὺς ἀπέδρα] Phranzes lib. 3 c. 18 agnatum imperatorem ex calceis purpureis aquilisque in eis depictis scribit, qualibus uti imperatores consueverant.

P. 300, 18. τοῦ Αὐγουστείου] Forum Augustium non longe a S. Sophia aedificatum, et in quo columna a Iustiano erecta fuit, suaeque statua equestris ei imposita. Procopius de aedificiis Iustiniani sermone 1.

P. 301, 20. τὸν δὲ Μεγαδούκα] Dissentiunt a se invicem Ducas et Phranzes in iis quae ad Magnum ducem Lucam Notaram pertinent. hic equidem inimicum et insensum nimis ei se profitetur. Laonicus ad nostri Ducae sensum magis accedit.

P. 306, 12. Cap. 41. Hoc capite Ducas monodiam in captam desolatamque urbem, Nicetam Acominatum Choniatem imitatus, scripsit.

P. 312, 9. Cap. 42. Σάκκον ἀρχιερατικόν] Id est vestem sacerdotalem, quae ad modum sacci consuta est, exitumque capiti et manibus praebet, eamque superiniectam induunt. solis patriarchis saccus competit, quem tribus anni diebus, Paschate Pentecoste et Natali, gestant.

P. 312, 10. ἐπιτραχήλιον] Patriarcharum et archidiaconorum gestamen. ἀμνοὶ χρυσοῦφαντοι sunt panni, in quibus agnorum figura et imago, qua Iesus Christus dominus noster vere agnus dei significatur, acu depicta est.

P. 313, 16. καὶ ἐπαρχὸν καταστήσας] Leunclavius hunc quoque Suleimanem-begum appellat, et Subassam a Mehemete Cpoli captae praepositum narrat.

P. 315, 17. καὶ τὸν μέγα ναόν] Hoc factum Iunii die 1, feria 6, seu die Veneris, ut ad cap. 40 ex Leunclavio adnotavimus, ita ut prius S. Sophiam in Meschitam transmutatam ritui suo consecraverit quam Galatam intraverit.

P. 314, 15. ἀπελογίσαστο ὅδν πρῶτον] Iacobus Bosius Hist. milit. Hierosolymit. lib. 7 post captam urbem, anno 1455, Chios Lesbios Servios Trapezuntinos et Caffatinos vectigales factos esse narrat.

P. 314, 13. τῇ πρῆσβει τῆς Σερβίας] Leunclavius asserit lib. 15 eadem aetate qua capta est urbs, Mehemetem in Serviam exercitum duxisse, et anno sequente arcem Novabardem occupavisse.

P. 315, 14. ὡς δ τόπος ὃν δεσπόζεις] Nescio quod ius in Servia se habere iactabat Mehemetes, qui maternum ge-

nus a Vulcoviczio non docebat: Maria enim Georgii filia natus non erat Mehemetas, sed ancilla. videnda quae supra ad cap. 3o diximus. hinc colligere possumus quam noxia ac pestilens sit arta nimis societas cum gente Turcorum, qui ex tali contracto matrimonio ius sibi acquisitum iactabant. affinitas ac foedera illa procul fugienda erant, Christianis praecipue, qui in certam perniciem illis trahebantur. pacem tamen ac societatem, quales cum ceteris intercedunt Christianis, cum illis inire et pacisci licitum et commerciis tractandis utile atque commodum. fas etiam adversus usurpatoris iniustam invasionem illos obicere; nec aequitatis studiosus regem aut republicam, qui repugnando impar adversus potentio-rem invadentem hostem auxilia inde sibi paraverit, merito reprehendere potest. peccat qui aggrediendo adversarium adigit ad tales protectores et adiutores confugere et viam iis ad nostras provincias occupandas sternere: quidquid enim uni perit principi Christiano, omnibus perit.

P. 317, 23. *εἰσελθὼν δὲ ἐν τῇ πόλει*] De aedificiis a Mehemete Cpoli constructis adeundus Leuncl. lib. 15 et in Pandectis cap. 159.

P. 318, 12. *ἑμαθον παρὰ τινῶν*] Advertendum est Michaellem Palaeologum primum diem obiisse anno 1285, ut cap. 2 in margine adnotavimus; etiamque Turcos coepisse tunc Asiae minoris themata residua diripere ac depraedari. Ertogrul Othmanis pater vivis exemptus est anno Hegirae 687, qui coepit anno Christi 1288, Februarii 5, fer. 5. tuncque agebat Othman annum 55, ita ut principia militiae illius superstite adhuc Ertogrul cum Michaelis primi Palaeologi ultimis temporibus congruant.

P. 318, 23. *ἐλόγηστο γάρ*] Non solum Michael conscientiae stimulis vexabatur, sed et filius eius Andronicus, ob excaecatam et imperio spoliatam contra ius iurisiurandique sacramentum. Iohannem Lascarim. Nicephorus Gregoras lib. 6 adeundus cap. 7.

P. 319, 2. *τὸ μαντεῖον οὖν*] Vox ista conficta proculdubio ab illis qui ultimis Iohannis Palaeologorum postremi diebus res Graecorum ad exitum adductas cernebant, et *ἄκρα στοιχεῖα* accipientes nominum Palaeologorum qui ab anno 1258 regnarunt, Michaelis I, Andronici I, Michaelis II, Andronici II, Iohannis I, Manuelis et Iohannis II, vocem illam nihil significantem ΜΑΜΑΙΝΙ composuerunt. ex Gregora equidem discimus temporibus Michaelis Palaeologorum primi oracula quaesita fuisse, hisque ineptiis et praestigiis animos suos, non superstitione solum percussos sed et ignavia et socordia deiectos, Graecos pavisse. adeundus ille lib. 5, tribus locis non longe a fine.

Non extra rem fuerit, si hic indicemus quaedam ex astrologia iudiciaria p̄tita oracula vel praedictiones circa Musulmanorum regnum, ut vanitas artis et eorum qui fallendos se illis hariolis bona fide tradunt stultitia deprehendantur. in bibliotheca Serenissimi magni Hetruriae ducis Ferdinandi secundi extat MS liber cuius titulus est *παράδοσις εἰς τοὺς Περσικοὺς κανόνας τῆς ἀστρονομίας*, et sic incipit, ἡ τῶν Περσικῶν κανόνων σύστασις γέγονε, et in illo praeterea quaedam astrologica continentur; ex quo codice supra cap. 12 allatum thema coeleste, ad tempus ἀναρρήσεως Manuelis imperatoris constitutum, excerpimus; atque etiam sequentia exscripsimus ex Stephani cuiusdam Alexandrini astrologi de Mohammede et illius de religionē dogmatibus successoribusque ex astrorum positione vaticinio.

Στεφάνου φιλοσόφου καὶ οὐκονμεικτοῦ διδασκάλου, τοῦ Ἀλεξανδρέως, ἀποτελεσματικῆ πραγματεία πρὸς Τιμόθεον τὸν αὐτοῦ μαθητὴν, πρόφασιν μὲν ἔχουσα τὴν νεοφανῆ καὶ ἄθεον νομοθεσίαν τοῦ Μωάμεδ, πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα τῶν μολόντων προσαγορεύουσα.

Ὡς οἶσθα, ὦ εὐφυνέστατε Τιμόθεε, ἡμῶν τὴν διατριβὴν ἐν τῷ παιδευτηριακῷ κηπιδίῳ ἔχόντων ἐπέστη ἡμῖν ὁ αἰδεσιμώτατος Ἐπιφάνιος ὁ Ἀραβικὸς ἔμπορος, ἄρτι τῆς Ἀραβίας ἀφικόμενος· καὶ χαιρεῖν ἡμᾶς προσαγορεύσαντα, P. 275
 ἄσμενως αὐτὸν καὶ ἡμεῖς καὶ φιλοφρόνως ἀντησπασάμεθα. ἔφαμεν δὲ πρὸς αὐτὸν „εὖ ἦκεις, ὦ φίλε; καὶ τοῖς καλοῖς ἀγωγίμοις ἡμᾶς ξένιζε.“ ὁ δὲ πρὸς ἡμᾶς καὶ μάλα φιλοτίμως ἀντεπεκρίνατο. „τί οὖν μάλιστα ἐνηνοχᾶς“ ἔφη „τοῖς φιλοσόφοις ἡμῖν;“ φάναι δὲ τὸν ἔμπορον „εἰ μὲν τι καὶ ἄλλο οὐκ οἶδα, μάλιστα δὲ ὧν ἐτεθείμην ἐπ’ ἀλλοδαπῆς, τὴν ἐξηγήσειν ἐτοιμῇ ἔχω, ξενοφρονούσων ἡμᾶς καὶ ἐκκληττούσων, ἀπαγγεῖλαι.“ „πῶς ἔχει αὐτή;“ ἦν δ’ ἐγώ. ὁ δὲ ἔφη πρὸς ἐμέ „τὸν ἀστρολάβον διαρτῶν ἐπίσκηψόν τινα τῶν σῶν φοιτητῶν, καὶ τὴν ἰεροσκοπικὴν μοῖραν γνῶθι, παρασημειούμενος καὶ τὴν τῶν ἀστέρων κίνησιν καὶ τῶν κέντρων τὴν διευκρινημένην βεβαίωσιν, διὰ τὸ καινὸν διήγημα καὶ ξένον τὸ ἐπιχείρημα.“ παραχρῆμα δὲ ἐγὼ τῷ ἐμῷ Σοφρονίῳ ἐνετείλαμην διαρτῶν τὸν ἀστρολάβον· αὐτοῦ δὲ διαρτουόντος καὶ τὴν ἔωραν πολυπραγμονούντος, ἀνοίξας τὸ στόμα ὁ ἔμπορος διεγέτο ἡμῖν ὅτι κατὰ τὴν ἐρημον τῆς Ἐθιοπῶν ἐφάνη τις ἀνήρ, ἐκ τῆς τῶν λεγομένων Κοροασιανῶν φυλῆς, τῆς τοῦ Ἰσμαήλ γενεαλογίας, ὄνομα δὲ αὐτῷ Μωάμεδ, καὶ ἐαυτὸν εἶναι λέγει προφήτην. ἐφάνη δὲ ἐν μηνί Φαρμονδί, ἔς λέγεται ὀρμαϊκῶς Ἀπριλλίος, τοῦ Ἦλβ ἀπ’ ἀρχῆς Φιλίππου. ἄγει δὲ καινοφρονίας καὶ διδαχὴν ἐξηλλαγμένην· ὑπισχνεῖται δὲ τοῖς δεχομένοις αὐτοῦ τὴν διδαχὴν πολέμων νίκης καὶ ἐχθρῶν ἐπικρατείας, καὶ παραδείσου τρυφῆν. ἐγὼ δὲ ταῦτα περιστο-

ρήσας, και ἔμφοβος γεγωναὶ ἐπὶ τῇ τοῦ ἀνδρός εὐδοκίμῃσι, πῶς δεξιᾷ κέχρηται τύχῃ και ἐν ἀνδραγαθίᾳ κραταιοῦται, ἐδέμην σκοπόν ἀναθεῖσαι σοι ταῦτα τῷ φιλοσόφῳ, ὅπαι διὰ τῆς σοι δοθείσης σοφίας εὐρῆς τῆν εἰς αὐτὸν τουτον τον ἀνδρα γνώσιν. πεπυσμένος δὲ ἐγὼ αὐτὰ παρὰ τοῦ ἀνδρός σύννονος τε γέγονα παραχρηῖμα, και διαλύσας, ὡς ὠδα, κατ' ἐκεῖνο τότε παιδευτηριον και τὸν ἀνδρα προπέμφσας, διηκριβωσάμην τῆν διὰ τοῦ ἀστρολάβου ἀναδοθεῖσάν μοι ὠροσπικῆν μοῖραν. και δὴ τὰ κέντρα εὐ διαπηξάμενος, και ἐκίγνους τὰς ἐποχὰς τῶν πέντε πλανωμένων ἡλίου τε και σίμης, ἐπὶ πολλαῖς ἐνησχολήθην ἡμέραις ταῖς ἀποτελεσματικαῖς βίβλοις, και μετὰ πολλοῦ μόχθου και κόπου ἡδονήθην γῶναι τῆν τῶν μελλόντων διασαφήνειαν περὶ τε τοῦ προσηρῆτος ἀνδρός και τῶν αὐτοῦ ὁμοφύλων, ἦτοι τῆν ποσότητα τῶν ἐτῶν τῆς αὐτῶν ἐπικρατείας, και τοὺς χρόνους τῶν ἐν αὐτοῖς βασιλευσόντων μετὰ τῆς αὐτῶν ἐπισυναγωγῆς, και ἄλλα τινὰ συμψησόμενα καθεξῆς ἐν ἰδίῳις καιροῖς. πρὸς δὲ τὸ γινώσκειν σε τῆν ἐξεργασίαν, και ὃν ὑπεβάλομεν τρόπον εἰς τόδε τὸ χρεῖμα, ὑπεδέμην τοῦ ζωδιακοῦ τῆν κέντρωσιν και τῶν ἀστέρων τὰς ἐποχὰς και τῆν ἐξῆς ἀποτελεσματικῆν ἐπίνοιαν, καθὼς ὑποτέτακται. *dum in hortulo scholastico, prout optime Theophile nosti, agebamus, honorandus admodum Epiphanius mercator Arabs, qui ex Arabia nuper advenerat, ad nos accessit; quem, ubi nos salutavit, ex animo ac benevole amplexi resalutavimus. diximus porro illi: optime advenis amice. pulchras etiam, quas attulisti, res nov.* 200 *biscum communica. quibus honorifice respondit. quas ergo, inquam, nobis philosophis res praecipue advexisti? respondit mercator: quamvis alia nesciam, quorum tamen in exteris regionibus spectator fui, narrationem impraesens instituire possum, quae novitate sua aures et animos auditorum attentius reddere possunt. quidnam sit, dixi, edessere. tunc ille: imbe discipulorum tuorum unum ut astrolabum appendat; tu horoscopi partem inquire, stellarumque motus adnota. centris seu cardinibus signa accurate adscribe, siquidem hoc facere, propter casus inceptique portentosi novitatem, operae pretium erit. statim itaque, ut astrolabum aptaret, Sophronium meum iussi. appenso itaque horam curiose investigavit, coepitque mercator de illis nobis disserere. in deserto Ethribo vir quidam ex Corrhasianorum gente, quae ab Ismaele deducit genus, innotuit nomine Mohamed, qui se prophetam praedicat. ipse vero mense Pharmuthi, qui Aprilis Romanis dicitur, anno a Philippi initio 952 in publicum produit. novas voces ille et dogmata a receptis diversissima invehit. in bello de hostibus victorias et praedisti delicias pollicetur iis qui doctrinam suam amplexati fuerint. ista cum audissem, pavorque mihi iniectus esset, quod vir*

ille auctoritatem sibi compararet, prospera fortuna uteretur et claris facinoribus potentiam stabiliret, ad te, qui philosophus es, ea referre statui, ut qua polles a deo tibi concessa sapientia, de illo viro quae futura sunt cognoscas. ab illo talia cum rescivissem, cogitabundus restiti: dimissis illico scholasticis P. 296 deductoque illico advena, astrolabo assignatam mihi horoscopi partem rectificavi. in cardinibus deinde collocatis rite signis, et planetarum quinque etiamque solis et lunae locis computatis, multos dies in libris, quibus apotelesmata seu decreta continentur, evolvendis consumpsi, multoque labore ac molestia in futurorum cognitionem deveni, quae viro illi praedicto ipsiusque genti accidere poterunt, quot scilicet annis ipsorum imperium stabit, et singuli reges quot annos regnabunt, illorumque numerum; alia insuper quaedam temporibus suis deinceps ventura. ut vero operationem et eius quem inivi modum cognoscas, Zodiacum subieci per cardines distributum; in eoque planetarum loca descripsi, et figurae iudicium praedictionemque subieci. hactenus Stephanus, qui in sequentibus Mahometis sectatores Veneris rebus deditos fore praevidet, ex librae signo in orientis cardine posito; et quia ζυγός Graece appellatur, in servitatem gentes omnes ipsos redacturos. ζυγός ἀνατέλλων ζυγόν δουλείας ἐπιφέρει πᾶσιν ἀνθρώποις. libra seu iugum exoriens cunctis hominibus servitutis iugum imponit. ex eo quoque coeli themate Stephanus regum numerum colligit. Κρόνος δὲ τὴν βυσσιλέων ἀπαρίθμησιν ποιήσει ἐκ τῆς τῶν αὐτοῦ μοιρῶν ἐποχῆς ἐν τῷ μεσορρανίματι. ἐπειδὴ γὰρ ἐπέχει τὴν κ' μοῖραν τοῦ καρκίνου, ἣτις ἐστὶν ἐν ὁρίοις τῆς Ἀφροδίτης, διὰ τούτων εἰκοσιτεσσάρων σημαίνει τοὺς ἐπικρατοῦντας τοῦ ἔθνους τούτου. Saturnus regum numerum definit ratione partium signi quod in medio coeli positus occupat. cum vero Cancri 24 partem in Veneris finibus occupet, his 24 gradibus significat illos qui genti illi dominaturi sunt. codex Florentinus reges 25 exhibet, imperium deinde ruiturum denuntiat. at codex Regius quem Parisiis habemus imperatores 48 describit, et ultimo regnante gentis Mahometanae et Saracenicae eversionem pollicetur. quae quam firmis rationibus nitantur, et quam accurate eventus responderint adsignato imperatorum numero, huius artis fallacis adhuc obtemperantes decretis viderint, conferantque Ducae ΜΑΜΑΙΝΙ cum Stephani apotelesmatico decreto. monendi porro sunt lectores, iudiciariae Astrologiae studiosi, Stephanum thema illud coeleste erexisse anno mundi 6130 (anno 6129, ut in margine codicis Regii legitur) ad diem Septemb. 2 hor. 3 post solis ortum, anno Christi 621. in quo themate Librae gradus 20 horoscopus occupat. Cancrī grad. 22 in medio coeli reperitur, Sol tenet Virginis par-

tem 9 m. 5, Luna Capricorni gradum 12 m. 6, Saturnus Cancri grad. 25 m. 50, Iupiter Capricorni grad. 20 m. 39, Venus Leonis grad. 25 m. 6, Mercurius Virginis grad. 9 m. 5. nodus ascendens seu caput Draconis Aquarii gr. 19 m. 50, pars fortunae in Capricorni grad. 22 m. 9. quae deberet reponi in Aquarii grad. 23 m. 1. ex locis porro Saturni et Lunae certo concludimus non posse convenire alii anno quam Christi 621. loca vero trium planetarum ad diem Septemb. 2, hora ante meridiem tertia, ex Ptolemaei tabulis computavimus, quae non eadem ac Stephanus invenit se nobis obtulerunt. invenimus enim locum solis in Virginis gr. 8 m. 16 s. 53, Lunae in Capricorni gr. 20 m. 43 s. 22, Saturni in Cancri grad. 25 45 7. iuxta vero tabulas nostras Philolaicas erat sol in Virginis gr. 11 m. 56 s. 19, Luna in Capricorni gr. 23 m. 44 s. 8, Saturnus in Cancri grad. 26 m. 35 s. 49. Constantinus Porphyrogeneta lib. de administratione imperii, ad Romanum Porphyrogenitum F. suum, cap. 16 ad annum mundi 6130, Indict. X, Heraclii 12, Septembris diem 3, feriam 5, Stephanum thema coeleste constituisse tradit. verum equidem est Septemb. diem 3 eo anno fuisse feriam 5. sed si thema ad diem istam erectum est, tunc luna in Aquarium transierat, quod repugnat calculo et figurae.

P. 277 P. 319, 18. Cap. 45. καὶ ἀπὸ ῥόδου φερίοι] Iacobus Bosius lib. 7 Hist. militiae Hierosolym. cum Duca omnino sentit, et Magnum magistrum audaci fortique animo respondisse, et vectigal Mehemeti pendere omnino renuisse.

P. 524, 11. ὁ ῥαχία λέγεται] Idem Bosius lib. 7 ad annum 1455 de bello Rhodiis indicto et munito castro Narangia in insula Coe, quae Lango vulgo dicitur: *mandò il general del mare con le galere et altri vascelli armati della Religione a provedere la fortezza di Narangia nell'isola di Lango*. Rachia et Narangia eiusdem loci appellatio est a variis nationibus diversimode enuntiata. notandum autem et Bosium anno 1457 referre obsessum fuisse a Turcis per 20 dies castrum Landimachium; quam obsidionem nescio num ea sit de qua Ducas hoc loco disserit: et fortasse in nomine loci error admissus ab alterutro fuerit, et a Bosio biennii parachronismus.

P. 328, 18. Cap. 44. Αἶνον] Aenus urbs Thraciae ad mare situm: oppositam habet Thasum insulam. Imbro insula maris Aegaei hodie Lembro.

P. 330, 11. Θάσον] Thasus insula hodie Tasso, freto brevi a Thracia disiuncta.

P. 331, 7. ἔπαρχον Καλλιουπόλεως] Adnotavit Leunclavius temporibus illis contostaulum seu archithalassum Basam quoque fuisse seu gubernatorem Callipoleos.

P. 332, 18. *Περγάμου*] Fluvius Pergamus hic appellatus olim Caicus, qui Pergamum Galeni patriam praeterlabitur. ab urbe illa his posterioribus saeculis nomen accepit.

P. 333, 15. *πενθερά τοῦ ἡγεμόνος*] Uxor ergo fuit Paridis Iustiniani Chii. vide infra ad cap. seq. nota ultima.

P. 337, 1. Cap. 45. *πρὸς βελόγραδον ἔρχεται*] De hac expeditione Hungarica Laonicus lib. 8, Phranzes lib. 3 c. 21, Bonfinius D. 3 lib. 8 in principio. ad annum Hegirae 860 refertur a Leunclavio, qui coepit anno Christi 1455 Decemb. 11, feria 5, cum Solis cyclus esset 8, litera E. obsidere eam coepit Mehemetes Iunii die 13. Augusti die 6 Mehemetes expugnare adoritur. repulsus castrisque exutus in fugam postridie se coniecit.

P. 338, 2. *παρὰ τοῦ πάπα Καλλίστου*] Bosius lib. 7 V. 201 Hist. mil. Hierosolym. narrat Petrum archiepiscopum Terraconensem praefectum classis a papa missae generalem fuisse; qui pecuniis omnino destitutus Rhodum venit, ut mutuam pecuniam acciperet ad stipendia classiariis solvenda. ducatos illi 5886 Rhodii mutuum, ut suis subveniret, dederunt.

P. 338, 5. *Σαμόθρακην*] Samothrace insula est maris Aegaei, Thraciae continenti obiecta.

P. 339, 11. *Κομάνων*] Comana Pontica urbs Cappadociae, a qua incolae Comani dicti sunt. Ptolemaeus illius nomen et situm tradit in Asiae tabula 1, ad ripam Iridis fluvii conditae. episcopus fuit sub Nocaesareae Ponti Polemoniaci metropolita.

P. 339, 12. *Οὐζοῦν Χασάν*] Bosius l. 8 huius legationis meminit, quae ab Usun-Chasane, id est Longo Hasane, ad Mehemetem missa est: denuntiabat, ut vult Bosius Mehemeti ne Cappadociam, quam dotis nomine a socero suo Iohanne Comneno Trapezuntis imperatore acceperat, invadere aggrediretur. Armenia maior hic intelligenda est quae Colchidi finitima est.

P. 339, 21. *χρονσεία πύλη*] Leunclavius lib. 15. supra P. 278 ad cap. 15 aliquid adnotavimus.

P. 340, 1. *ἐπὶ τὴν Πελοπόννησον ὄρμησις*] Laonicus lib. 9, et Phranzes proluxe libro 3 capite 25 et 26.

P. 340, 21. *Πεζεσάνιον*] Rerum merciumque omnis generis forum.

P. 341, 14. *Λυκοστόμιον*] Dom. Marius Niger, commentar. 10 in Europam, Lycostomium ad Euxinum situm esse in Mysia inferiori docet. Moncastro hodie appellari volunt. Arpispolim dictam esse, id est Arpiorum civitatem, postea Lycostomum ab ostii Istri seu Danubii nomine, quod *os lupi* significat, aiunt. hodie, ut et priscis temporibus op-

pidum ibi situm est. in Ptolomaei Tabulis Arpis ad Pontum Euxinum paulo borealior est ostio Istri Septentrionali.

P. 342, 1. τὴν Σινόπην βούλομαι] Laonicus lib. 9. Leunclavius lib. 15, Phranzes lib. 3 cap. 27. Sinope urbs Helenoponti ad Pontum Euxinum sita, Amasiae metropolitae olim subdita.

P. 342, 20. Φάσιδα] Phasis fluvius Colchidis.

P. 342, 23. εἰς Τραπεζοῦντα] Comnenorum Trapezuntium imperium annos 257 duravit, ab Alexio, qui anno 1204 urbe a Latinis capta Trapezunti Regiam sedem collocavit, ad Davidem, qui anno 1461 a Mchemete imperio spoliatus est. Trapezus urbs Lazicae metropolis, illius regionis incolae Lazi dicti. Caucasus mons notissimus est in veterum libris: inter Euxinum Pontum et mare Caspium excurrens, Sarmatiam Asiaticam ab Albania Iberia et Colchide disternat. Colchi hodie Lazi, Iberi et Albani Mengrelii appellantur.

P. 343, 19. τὸν βειβόδα Βλαχίας] Is erat Draculii sive Draculae filius, Vladus seu Vladislaus appellatus. Laonicus lib. 9 non longe a fine. Leunclavius lib. 15.

P. 344, 9. Δύστρας] Dystra olim Δουρόστολον λεγόν, Durostorum, Mysiae inferioris urbs ad Danubium sita.

P. 345, 1. Ἀλάνους καὶ Οὔννους] Alani in Sarmatia Europaea sedes habuerunt: Podolia hodie appellatur illa regio. Οὔννοι sunt Hungari, qui Daciam occuparunt.

P. 345, 23. ἤτήσατο τὴν νῆσον] Bosius hanc obsidionem ad annum 1457 refert, sed perperam: anno enim 1461 Mitylene oppugnata et dedita est, et tota Lesbos in potestatem Mehemetis venit. Bosius porro asserit Mehemetem terra cum filio accessisse, et Luchini Catalusii nothi proditione Mitylenen occupavisse.

P. 346, 2. Δομνίκου] Hic Dominicus duxerat uxorem Mariam filiam Paridis Iustiniani, qui inter praecipuos insulae Chii opibus praestabat. hanc Paridis filiam Mariam, cum in lepram incidisset, maritus a se non dimisit, eodemque lecto ac mensa cum ea semper usus est. postea, cum Dominicus in insidias inimicorum suorum incidisset et ex uxoris carissimae amplexibus vi abreptus esset, ipsa miserum nusquam deseruit, mutuo amore maritum dilectissimum prosecuta, videndus Augustinus Iustinianus in Annal. Genuens. verum silentio transmisit Dominicum a fratre suo Nicolao fuisse occisum.

BULLIALDI IN CHRONICON BREVE

NOTAE.

P. 515, 1. Τὸ Ἄργος] Hoc ab imperatore Alexio Com-P. 279
neno factum, qui anno 1081 regnare coepit. Codinus in V. 202
Expositione thronorum ab imp. Andronico seniore facta: ὁ
Ἄργους καὶ αὐτὸς πη' ὦν οὐ γέγονε. *Argorum metropolita
cum octuagesimus octavus esset, ad centesimam quintam sedem
depressus est.*

P. 515, 4. παρελάβον] Contigit Octobris die 2, dedi-
tione Hierosolymae facta, postquam obsessi obsidionem 14
dierum tolerassent. Saladinus ante receptam Hierosolymam
Iulii die 3 Guidonem Regem praelio victum ceperat.

P. 515, 6. παρ. οἱ φράγγοι] Error hic admissus est:
contigit enim Christi anno 1204, mundi 6712.

P. 515, 8. παρελ. τὴν Κωνσταντινου] Ab Andronico
Palaeologo impossibile est ereptam fuisse Latinis Cpolim, cum
bimulus tantum tunc fuerit, ut notavit Gregoras lib. 4, qui
Caesarem Alexium Strategopulum urbem astu ac quorundam
proditione occupavisse quoque docet. error etiam in numeris
deprehenditur, verum siquidem est anno Christi 1262 Lati-
nos urbe exactos fuisse. anno vero 1260 coepit Michael Pa-
laeologorum primus.

P. 515, 10. θανατικόν] θανατικόν vulgo hodie dicitur
pro peste et morbis contagiosis.

P. 515, 11. ἦλθεν εἰς τὸν Μώραιαν] Hic Cantacuze-
nus Manuel appellabatur, eratque Iohannis Cantacuzeni imp.
filius. Phranz. lib. 1 cap. 13

P. 515, 13. Ἐγένονεν κύριον Πάσχα] Pascha fuit an-
no illo Martii 25, cyclo Lunae 13, Solis 17, literis A G,
Indict. III.

P. 516, 1. ὁ δεσπότης ὁ Παλαιολόγος] Is erat Theo-
dorus Porphyrogenitus Iohannis imp. filius Manuelis frater.
Phranz. lib. 1. cap. 15.

P. 516, 5. ὁ Βρανέζης] Adeundus Phranzes lib. 1
cap. 20.

P. 516, 8. Ἀναύπλι] Nauplium olim Ἀργείων ἐπίκει-
ον. hodie appellatur *Napoli di Romania*.

P. 516, 12. Ἀκουβάν] Phranzes huius loci meminit lib. 3 cap. 22. Acuva seu Accumba in Elidis mediterraneis, olim Hypania appellata, Peloponnesi urbs. Tyrophagiae dominica fuit illo anno Februarii 7, Pascha Martii 28, cycl. Lunae 2, Solis 26, litera C. eodem anno Thessalonica a Biazite capta. Ducas cap. 13.

P. 516, 13. Δημήτριος ὁ Πάλ] Phranzes de Iohanne Rale, quem Georgium etiam Raulem appellarat, et de Michaele Raule lib. 3 cap. 26 et 28 mentionem facit. ex eadem forte gente erant ac ille qui Apocauchum occidit.

P. 516, 14. τοῦ Λεόντος] Vulgo Leontarium et Leontari, Μεγάλη πόλις olim appellata. at in tabulis geographicis Leondari longe a Megalopoli versus occasum distat. Albanitae sunt Albani Peloponnesum incolentes, ut ad Ducae caput 3a ostendimus.

P. 516, 17. ἐσυμφώνησεν] Ubi locus ille Thermisus appellatus in Graecia sit, mihi incertum. Mylopotami turris, de qua hic fit mentio, pariter mihi incognita: castrum insulae Cretae hoc loco esse intelligendum, non facile persuadeor, cum in Peloponneso situm esse locum illum aut in Attica oporteat. Megra, Megara olim appellata, locus est in Attica ad sinum Saronicum vulgo Golfo d'Engia.

P. 516, 21. ὁ Γιαγονπασᾶς] Adeundus Phranzes lib. 1 cap. 20.

P. 517, 4. παρέλαβεν ὁ Δεσπότης] Iacobus Bosius lib. 4 Hist. mil. Hierosolym. tradit Dominicum de Alemania cum Theodoro Porphyrogenito nomine collegii et societatis militiae Hierosolymitanae pepigisse, et de lite transegisse quae inter Theodorum et Rhodios orta erat venditionis causa a P. 280 Theodoro factae, qui despotatum Peloponnesi Corinthi et Lacedaemonis collegio Rhodiorum vendiderat anno Christi 1397, dum Magnus magister erat Philibertus de Nailacca. liti hac conditione finis impositus, ut Rhodiis ducatos aureos supra quadraginta sex mille quingentos sortis ac usurarum nomine solveret Theodorus, et ita Corinthum eius Castellaniam, Calaretam eiusque agrum ipsi redderent Rhodii. actum refert Bosius anno 1404, Aprilis die sexta. de Peloponnesi venditione Phranzes lib. 1 cap. 20, qui Theodorum Spartam, non totam Peloponnesum Rhodiis vendidisse scribit.

P. 517, 11. Μανουήλ ὁ βασιλεύς] Vide quae notavimus ad Ducae cap. 20.

P. 517, 16. Ἀναβαρέζοι] Abarinos forte intelligit: Abarinus autem est Pylus antiqua Nestoris patria. si quis vero Navarenos e castro Navarino, quod ad promontorium Zonchio vulgo appellatum situm est, intelligere voluerit, per

me licet. *Τάβια* seu Avia ad sinum Messeniacum, vulgo *golfo di Corone*.

P. 517, 19. *δ νάρθηκας*] Iohannes Meursius in Glossario aliquot auctorum locis ostendit narthica locum esse extra ecclesiam, ubi stabant *οι ἀκροώμενοι*, id est auscultantes, qui inter quatuor poenitentium ordines numerabantur. Suidas: *πρόδομος ὁ νάρθηξ· ἐνύγγατος γὰρ ἐν τῇ προδόμῳ τοῦ ἱεροῦ*, in vestibulo templi. Phavorinus: *νάρθηξ σημαίνει δύο, τὸν τῆς ἐκκλησίας νάρθηκα· καὶ γίνεται παρὰ τὸ νέρθεν εἶναι τοῦ ναοῦ*. item: *νάρθηξ παρὰ τὸ νέρθεν ἦγονν κάτωθεν τοῦ ἄμβωνος κεῖσθαι*. *narthex duo significat, ecclesiae narthecem: et vox illa νέρθεν, quae infra significat; eo quod infra templum videlicet infra ambonem seu suggestum narthex collocatus sit*.

P. 518, 1. *Σιγοντονάνης*] Forte Secundus Nanus, gens Nanorum Patricia apud Venetos omnibus nota.

P. 518, 10. *τῆ δευτέρα τῆς διακαιεσίμου*] Fuit hoc anno cyclus solis 3, litera D, lunae 17, Indict. XV. ergo Pascha Aprilis 12, feria 2, Diacaenesimae hebdomadis Aprilis 13. postridie Paschatis.

P. 518, 13. *ὁ Τουραχάνης*] Idem Phranzes lib. 1 cap. 41. *Γαρδικὸν* duplex in Peloponneso, unum ad Septentrionem et ortum prope Pellenen, alterum ad occasum et meridiem ad fluvium Melana, non longe a Leontario vel Leontopoli. de hoc altero hic locus accipiendus est. *Καρδικίαν* Laonicus eam appellat lib. 9.

P. 518, 18. *ἐπῆραν οἱ Μουσουλμαννοί*] Phranzes lib. 2 cap. 9, Ducas cap. 29.

P. 518, 20. *ἡ λεγομένη ἡ σύνοδος*] Si Florentina synodus octava est oecumenica, ex antiquarum numero delenda erit vel quae sub Irene et eius filio Constantino anno 787 Nicaeae secunda habita est, vel Cpolitana celebrata anno 869 ad dirimendam controversiam Ignatii et Photii imperantibus Basilio et Constantino, vel Florentina Oecumenica nona appellandum, non octava.

P. 518, 22. *Νεμέσει ζ'*] Quia coepit Indictio imperatoria septima die Septembris praeteriti 24. de illa Palaeologorum profectioe adeundus Phranzes lib. 2 cap. 18.

P. 519, 6. *ἔκτισ τὸ Ἐξαμίλιον*] Ducas cap. 52. Thebae Heptapylae sunt in Boeotia. Libadia Achaia olim dicta.

P. 519, 10. *Ἀγράφων*] Forte intelligit *ἄκρον ἄθω*, quae *ἀκράθων* etiam dicitur. videnda quae supra cap. 24 notavimus de Erisso vel Ierisso urbe.

P. 519, 12. De hoc Marco verba facit Phranzes lib. 2. cap. 18.

P. 519, 15. *Δικεμβρίου γ' ἡμέρας σαββάτω*] Phranzes

lib. 2 cap. 19 Novembris 27 Moratem ad Hexamilium accessisse dicit, Decembris 10 occupavisse. adeundae notae nostrae ad Ducae cap. 52. Ahmetes Morates a nullo alio vocatur. Cula locus in Laconica seu Spartana ditione, cuius Phranzes P. 281 loco citato meminit. Boziza est quae aliter Vostica appellatur, Achaiae urbs. Aegium olim appellata ad sinum Corinthiacum, nunc *Golfo di Lepanto*.

P. 520, 3. ἐτελεύτησε] Phranzes lib. 3 cap. 2 et 17, ubi de anno mense et die captae Cpoleos, 6961 Maii 29.

P. 520, 14. ἐφάνη ἀστήρ] Historia Musulmanica visum narrat cometam cum duabus caudis, binos visos interpretantur, anno Hegirae 860, qui coepit anno 1455 Decembris 11, feria 5.

P. 521, 1. τὸ Μούχλιον] Phranzes Mochlion appellat lib. 3 cap. 22. Tegea olim appellata Arcadiae urbs. Maii 5 Mehemetem in Peloponnesum venisse, et Augusti 6 Corinthum recepisse adnotat Phranzes.

P. 521, 5. τὸν κύριον Δημήτριον] Phranzes lib. 3 cap. 24. Mesithra est Lacedaemon.

P. 521, 8. Ἀπριλλίῳ γ'] Anno illo cyclus lunae fuit 1, solis 16, litera B. ergo Pascha Aprilis 10, et κυριακὴ τῶν βαίων Aprilis 3, ut hic adnotatur.

P. 521, 15. Phranzes lib. 3 cap. 27 Venetos hoc anno Monembasiam, Laconicae urbem, olim Epidaurum, nunc *Melvasia*, occupasse tradit, insulamque Lemnum.

P. 521, 24. Euboeam seu Euripum, Turcis *Egribes*, hoc anno Mehemetem subegisse tradit Phranzes lib. 3 cap. 50. idem Annales Turcici.

P. 522, 9. Doglionus lib. 8 Hist. Venetae idem testatur.

P. 522, 11. Annales Turcici, et Doglionus lib. 10.

P. 522, 14. Μοδοκορόνην] Μεθόνη et Κορόνη duae sunt in Peloponneso urbes: hodie *Modon* et *Coron* appellantur. Doglionus lib. 10, atque etiam Annales Turcici.

P. 522, 15. Doglionus ibidem.

P. 522, 16. ὁ Ἀμηρᾶς Παγιζήτης] Annales Turcici referunt ad annum Hegirae 918 mensemque Sepher. coepit annus ille Martii 20 anno 1512, fer. 6. Neomenia Sepher incidit in Aprilis diem 18.

P. 522, 25. Hanc expeditionem adversus Ismailem Sophinum resque gestas referunt historiae Turcorum ad annum 921, qui coepit Februarii 15, feria 5, anno 1515. eadem accepisse Selimem tantum abest ut tradant, potius vero Persas profligatos fuisse, et Tebrisium a Persis desertum Turcos occupasse.

P. 523, 15. Sultanus Selimes iuxta annales Turcicos

Aegypto potitus est anno Hegirae 923, cuius anni mense Rebiul-evel seu prioris die 17 Sultanus Aegypti Tommambais vel Tonum-bei Alcairi media urbe suspendio necatus fuit. coepit annus Hegirae 923 anno 1517 Ianuarii 24, feria 7. Neomenia Rabiul-evel coincidit cum Martii 24. ergo 17 erit Aprilis 9, feria 5.

P. 523, 18. Anno 926 Scheval mensis die 7 Selimem mortuum perhibent annales Turcorum. coepit annus 926 Decembris 23, feria 6. ergo Neomenia Scheval cadit in Septembris 14 diem. ergo dies 26 Septembris fuit Scheval 15, non 7. die 17 eiusdem, qui fuit Septembris ultima, Soleimanes thronum regium conscendit.

P. 524, 5. Expugnatam Albam Graecam dicunt Annales Turcici anno 927 Ramadzani 25. coepit annus 927 anno 1520 Decembris 11, fer. 5. Neomenia Ramadzan fuit 1521 Augusti 4. ergo Ramadzan 25 fuit Augusti 28, non 29, ut Calvisius habet. Chronicum itaque perperam diem consignavit.

P. 524, 10. Capta fuit Rhodus iuxta Annales Turcicos anno 929 mensis Sepher 3. coepit annus 929 anno Christi 1522 Novemb. 20, fer. 5. Decembris 22 fuit Sepher mensis 3. differt biduo Chronicum ab Annalibus.

P. 526, 11. *ὁ Σπανάς*] Duce Prospero Columna capta fuit Genua ac direpta.

P. 526, 13. De Ahmetis Bassae rebellionem nullum verbum facit Leunclavius. Iacobus Bosius Part. 3 Hist. mil. Hierosolym. lib. 2. de Mustapha Bassa Soleimani sororio in Aegyptum misso, et ab Arabibus Syrisque Alcairum post caesum eius exercitum compulso ac obsesso, historiam breviter descripsit. ut illum liberaret rebellesque in ordinem cogeret, missus est cum ingenti exercitu Ahmetes Bassa, qui Mustapham illico liberavit, ad adventus sui famam pavore percussis rebellibus. Ahmetes vero ab Aegyptiis Sultanus paupost salutatur. quem ut reprimeret Soleimanes, Abrahamum Bassam cum valido exercitu adversus Ahmetem mittit. teriti, qui ad Ahmetem defecerant, ut in gratiam cum Soleimane redire possent errorisque veniam obtinere, illum in balneo se religionis causa lavantem obruncant.

P. 526, 20. *Φλαμπουριάρης*] Flammularius seu vexillifer, quem Turci Sangiakum appellant.

INDEX GRAMMATICUS.

- ἄγγαρεμένους** p. 111, 4. ed. Bonn.
ἀγγαριχός 110, 21.
ἀγερωχῶν 191, 11.
ἀεροβάτους πύργους 116, 3.
ἀερύβατος 249, 10.
ἀξίπιδες 288, 2.
Ἀμίμοντον 136, 20.
αἰσχρότερα 216, 6.
αἰχμαλωτεύειν 35, 11.
ἀκίτιδες 189, 14.
ἀκρογωνιαῖοι λίθοι 115, 18.
ἄκρος τοσοῦτον τῆς τύχης 122, 24.
 εἰς ἄκρος 122, 15. 319, 10.
ἄκην 135, 13.
ἀκτη ποταμοῦ 207, 33.
ἀκτημοσύνη 112, 3. 115, 7.
ἀμεριμνία 84, 18. 89, 2.
ἀμεριμνῶς 166, 21.
ἀμεταστρεφής 124, 19.
ἀμιράλης 321, 14.
ἀμφοτεροδέξιος 179, 22. 225, 20.
ἀνά πήχεος διαμερίσας 242, 15.
 χιλίων ἀσπρῶν 301, 23. 302, 10.
ἀναδυσάμενος τὴν ἡγεμονίαν 17,
 - 15. **πρώτος** 26, 11.
ἀναμιγή 249, 14.
ἀνδρόγυνα i. e. **ἄνδρες καὶ γυ-
 ναῖκες** 317, 19.
ἀνδρογυναικόπαιδα 318, 7.
ἀνδρῶς 19, 21. 43, 15.
ἀνεπαισχύντως 257, 11.
ἀνταρσία 43, 22.
ἀνταρτικά 201, 17.
ἀντιμαχόντων 286, 7.
ἀντιμισθία 279, 1.
ἀντισταίων 280, 13.
ἀνωρεπής 100, 14.
ἀπανδοχὴ 268, 17.
ἀπολογίσασθαι respondere 314,
 13. 330, 15.
ἀποφλητικόν 328, 6.
ἄρα] ὅποιός ἄρα i. q. **ὅποιου**
 246, 11.
ἀρείκως 66, 9. 170, 23. 172, 10.
 180, 18. 218, 8. 265, 20.
ἀρείκως 140, 18.
ἄρματα arma 84, 20. 152, 9. 167,
 4. 174, 2.
ἄρτοι μαλακοί — **πεφρυμένω**
 322, 3.
ἀρχιευνούχος 71, 13. 303, 10.
ἀσβεστοεργάτης 313, 10.
ἀσβεστοκαύστης 237, 22.
ἀστρατηγικόν 170, 21.
ἄστη τῆς πόλεως 49, 21.
ἀσφαλιώσας 32, 3.
ἀτασθαλεῖν 39, 6.
ἄτερ κέρδους 16, 10.
αὐτόγλωττος 34, 9.
αὐτοκλέστος 27, 16.
ἀφεδρῶν 248, 18.
ἀφηλεκτίστης 39, 6.
ἀφορισμοί 25, 14.
ἀφορκίσειν 65, 7.
βαιβόδα 201, 13. **βεηβόδα** 88, 6.
 βειβόδα 189, 20.
βάλλαι 179, 16. 246, 15. 296, 21.
βάνδον 65, 20. 23.
βαρούντος 276, 9.
ἢ βασιλεύουσα i. e. **Cropolis** 14, 14.
 41, 20. 200, 13.
τὸ βασμουλικόν 140, 11. 184, 24.
 γασμουλικόν 177, 17.
βεστιοπρατήριον 340, 20.
βίγλαι 276, 1.
βιοθανής 149, 15. 151, 16.

- βολίς 211, 19.
 βουβώνος πλιγγή 98, 14. 329, 18.
 βράζουσιν 161, 4.
 γαιορύγματα 29, 14.
 γαλεῶτη 193, 13.
 γαμβρός ἐπ' ἀδελφῆ 41, 5. 190,
 10. 205, 2.
 γαρδία 199, 7.
 γονικότης 169, 10. 172, 2.
 γυναικαδελφός 66, 7. 192, 21.
 γυναικωνίτιδες 101, 6.
 δειγματίσας 15, 20.
 δειλοκαρδίως 16, 11.
 δεφενδεύειν 110, 6. 179, 21. 243,
 5. 274, 13.
 δεφένσορας 243, 5.
 διαβολάγγελος 45, 17.
 διαβουλή 236, 4.
 ἡ διακαινήσιμος 263, 1. 272, 10.
 διαλάλημα 170, 20.
 διαλαλία 64, 9. 73, 8. 181, 22.
 226, 2. 237, 19. 238, 5. 245, 24.
 280, 22.
 διασυντόμως 237, 8.
 διαταχώς 189, 12.
 διήραια πλοῖα 193, 3.
 δικαιοκρίτης 311, 17.
 δικαίωσω τοὺς ἀδικηθέντας 36,
 14. 334, 22.
 διπλοκιδνιον 282, 23.
 δομηθέντι 77, 21. 90, 20. δομη-
 θεῖσι 124, 12. 128, 7.
 δομήσας 340, 19.
 δομήτωρ 88, 20.
 δόμοι 157, 14.
 δορυπομπος 179, 19.
 δροσιζέσθαι 250, 4.
 δουλὸς 230, 18. 343, 3.
 δουῖα] ταιν χερσιν 143, 7. τῷ
 πόδε 143, 9. διαστάντε 173,
 20.
 ἐγκάτοιχοι 13, 12.
 εἰ δ' οὐ 320, 8. 321, 1. 336, 10.
 342, 3. εἰ δ' οὐ μὴ 245, 8.
 315, 22.
 εικοσιοστόν 157, 20.
 ἐπὶ θυγατρὶ 243, 20.
 εἰπεῖν i. q. ὡς ἔπος εἰπεῖν 183,
 19. 187, 8. 225, 21.
 εἶς] μίαν καὶ δευτέραν 47, 7.
 καὶ μίαν καὶ δις καὶ πολλάκις
 159, 17. 329, 8.
 εἰσοδήματα 208, 5. 232, 22.
 εἰσοδόξοδος 282, 5.
 ἐκπορτᾶν 93, 17.
 ἐκτυπώματα 267, 11.
 ἐλεπάλξεις 187, 21.
 ἐμπερός 100, 17.
 ἐν] τα ἐν τῆ Σμύρῃ πολίχνηα
 27, 2.
 ἐνδιαθήκως 183, 11.
 ἐνζυμος 261, 16.
 ἐνορδίνως 190, 18.
 ἐξαγορασία 315, 5.
 ἐξαυγάζειν 63, 19.
 ἐξισωταί 137, 15.
 ἐξόδη 233, 1.
 ἐξοραθίσας 229, 18.
 ἐν ἐπεδίτῳ 47, 4.
 ἐπάνω κεφαλικῆς τιμωρίας 242,
 14. 313, 15.
 ἐπιληψήσας 229, 10.
 ἐτάση 185, 6.
 εὐάριθμος 144, 6.
 εὐγενὲς 260, 12. 262, 3. 288, 15.
 313, 22. 333, 8.
 εὐδιάμετρον 136, 18.
 εὐδοκίμια 278, 3.
 εὐθυδρόμως 144, 15.
 εὐθυροοῦντα 62, 12.
 εὐνουχόπουλοι 245, 2.
 εὐσυνείδητος 321, 21.
 ἔχω τοῦ δουλεύσαι i. q. δουλεύ-
 σω 97, 21. ἔχει ἡμέρας μ' (il y
 a) 329, 5. μὴ ἔχων τί ποιήσαι
 153, 22. δι ποιήσαι 157, 2. 164,
 21. 236, 18. τί δράσαι 178, 24.
 204, 21. οὐκ ἔχομεν ποῦ κταί-
 γυγείν 59, 12. οὐκ ἄλλο εἶχον
 τί λέγειν 216, 13.
 ζαρκολάν 138, 9.
 ζατρικιον παίζων 68, 10.
 ζωντόθαπτος 72, 1.
 ζωοτροφία 28, 6. 32, 3.
 ἡδέας fem. 57, 7. πλατέας 282, 22.
 ἡμερονούχθιον 188, 19.
 ἡμερόχειρος 128, 1.
 ἡμί] μῆνας δ' καὶ ἡμί 12, 12.
 ἡμίτηρος 123, 20.
 τὴν ἡμισιν 317, 16.
 θανή 142, 19.
 τῷ πατέρῳ 47, 20.
 θέσισμα 20, 24. 21, 8.
 θηριδγνωμον 29, 21.
 Ἰγγλῆνοι 51, 4. 161, 10. 164,
 20.
 ἱεροτελεστία 38, 16. 102, 14.
 ἡ ἱλική i. q. ἡ ἱππος 18, 2.

- ἰστορῶν 224, 6.
 παβούρ 91, 19. 105, 7. παβούριδες 49, 15. 132, 21.
 παδί 49, 11. τοῖς καθόδοις 242, 13.
 ἡ καθέδρα 232, 5.
 παθοσίμωσις 20, 18.
 πακογνωμήσαντες 335, 18.
 πανθόχορος 60, 18.
 παπιτάνεος στόλου 321, 16. καπιτάνος 324, 2.
 τὴν κάραν 84, 18.
 παρβούνος 211, 13.
 παρκινίδιον 77, 7.
 τὸ κάρος 90, 1. 167, 10.
 πατάκοιτος 48, 17. 187, 7.
 καταπειθήεις 38, 11. 40, 21. 66, 20. 87, 14. 184, 9.
 καταπροσωπήσαι 266, 14. 342, 18.
 κατατροπώσασθαι 143, 21. 336, 14.
 κατατροχάδην 44, 16.
 κότεργα 42, 4.
 κατοινεύειν 63, 7. 144, 21. 168, 24. 330, 4.
 καυστηριασμοί 76, 17.
 κελλιον 254, 12.
 κεφαλοδέσμια 339, 16.
 κεφαλοκόπτης 242, 2.
 κλεισούρα 87, 8. 344, 22.
 κληροδοθέντες cf. λιθοστρωθῆναι et σιδηροδῆσαντες
 κοιτώμενος 249, 16.
 κομμέριον 181, 3. 239, 13. 246, 16.
 κοντόσταυλος 269, 22. 331, 8.
 κουρεύσας 28, 15. 219, 18.
 κουρσεύειν 190, 4. 219, 21. 259, 11. 291, 4.
 κραλεύων τὴν Σερβίαν 15, 8.
 κρειντότερος 178, 4. 201, 1. 264, 14. 302, 4.
 κρεμάζων 72, 1.
 κυριωνυμοῦντες i. e. κύριον ὀνομάζοντες 235, 1.
 λαίλαψ 331, 11.
 λαίνας 41, 13.
 λαλά 250, 15.
 λιβαδιαῖος τόπος 345, 6.
 λιθοστρωθῆναι 261, 19.
 τὰ λοιπὰ πνέων 16, 15. 77, 18.
 λυκαυγίζειν 42, 16.
 λυκοφεγγούσης τῆς ἡμέρας 288, 20.
 ξμακροβίω 280, 13.
 μακροζύειν 298, 5.
 μαρουάλια 292, 12.
 μαρκέσιος 100, 2. 102, 5.
 μεγαδάκτυλος 230, 1.
 μεγαδομέστικος 207, 6.
 μεγαδοῦκας 264, 11. τὸν μεγαδοῦκα 299, 16.
 μεγαλογνωμοσύνη 153, 14.
 τὸν μεγαμυγίστοραν 106, 1.
 μεθελικώσις 19, 19.
 μειζονότερα 178, 4.
 ὁ μείραξ 14, 17. 31, 3. 53, 20. 188, 23.
 μελλονύμφη 34, 17.
 μεσάζων 94, 2. 104, 15. 111, 10. 114, 3. 122, 20. 125, 17. 264, 11.
 μετοικεσία Βαβυλῶνος 11, 21.
 μηδαμῖνοι ἄνδρες 24, 20. μηδαμὸν σιτηρέσιον 247, 11.
 μηχανουργαί 17, 13.
 τὰ μνήστρα 206, 3.
 μῦδιος 55, 14. 322, 3.
 μολυβδοβόλος 266, 18. 284, 15.
 μονοχίτων dervisius 126, 9.
 μόνον μὴ εὐρεθῶσιν 267, 13. τὰ χα μόνον ἐνδράκως ποιήσασθαι τὴν εἰρήνην 205, 20.
 μπαίουλός 74, 20.
 μυριάριθμος 135, 15. 136, 15. 188, 8. 262, 18.
 νεαρότης 19, 19.
 νεαρά lex 137, 13.
 νέαρχος i. e. νέος ἀρχων 139, 9.
 νομιμάριος 49, 11.
 νυκτώδης πνευμονή 22, 8.
 ὁ ubi 90, 21. 180, 8. 241, 19.
 οἰκειοθελῶς 333, 24. 339, 3.
 οἰκιακός 70, 4. 86, 3.
 οἰκοδεσποτιεύοντας ταύτην 237, 16.
 οἰκοδεσπότης 326, 5.
 οἰκονομία ἢ ἐνσαρκος 12, 3.
 ὀλοκαύτως 263, 13.
 ὀμαίμων 191, 11.
 ὀπισθοδρομῶς 191, 19.
 ὀπισθορμῶν 18, 18. ὀπισθώρησαν 206, 24.
 ὀπισθόρμωσις 53, 11.
 ὀρθίος σταθείς 68, 20. 69, 16. 100, 14.
 ὀρμαθῆδόν 268, 5.
 ὀρύγειν 60, 12.
 ὀσιόμαρτυς 293, 20.

- ὄσον-ὄσον *ετα-quat* 21, 20.
 43, 3. μεθ' ὄσης *ναρκότητος*,
χαρᾶς, *τιμῆς* 19, 19. 84, 5. 90,
 15. 99, 18.
 ὄτι i. q. ὄστε 34, 3. 182, 18.
 οὐρανὸν ἄβροντος *κτύπος* 249, 5.
 ὄφριξια 137, 21.
 ὄφριξιάλοι 163, 12. 302, 8.
 ὄφριξίωσεν *αὐτὸν μέγαν δοῦκα*
 21, 12.
 παγιδεύσαι 44, 15.
 παγιδῆναι 76, 21. 231, 6.
 παιδαρίσκος 80, 7.
 παιδίση 334, 6. 335, 9. *παιδί-*
σκος 157, 17.
 παιδοτρέβη 99, 1.
 παλαιόκαστρον 336, 11.
 παλάμαι 264, 19.
 πανδασία 38, 23. 82, 19. 92, 16.
 πανυπέραγνος 36, 18. 272, 9.
 παρακλώδουσα 24, 17.
 παραπόρτιον 282, 9.
 παρασπονδαί 228, 8.
 παραταγαί 171, 13. 265, 21.
 παρατρακτούσα 24, 17.
 παρεκλήσαντες 41, 20.
 πάτριωνες 139, 9.
 πείσθητι τῶν ἑημάτων ἡμῶν 24, 20.
 περίγειον 65, 12.
 περιορία 318, 1.
 πετροβολισμός 211, 3. 337, 3.
 338, 21.
 πετροβολιστής 284, 2. 337, 3.
 πιγκέρνης 187, 14. 321, 14.
 πληκῶων 62, 10.
 πλήρης μεστὸς θυμοῦ 321, 4.
 πλησιότης 341, 4.
 πλήσις 128, 19.
 πνευματικῶων 261, 10.
 τὸν πνευματικὸν αὐτῆς 260, 15.
 261, 2.
 ποδεστάς 163, 17. *ποδεστατός*
 297, 12. 333, 20. *ποδιστατία*
 163, 23.
 ποιεῖν ἡμέρας 70, 4. 72, 12. 76,
 13. 89, 14. 106, 14. 180, 11.
 210, 4. 229, 6. 253, 1. 322, 6.
 μῆνας 87, 19. 188, 14. 258, 14.
 πείσθηται ποιῆσαι i. e. πείσαι
 245, 14. *ἐπαναστραφῆναι ποιή-*
σουσιν i. e. *ἐπαναστρέφουσιν*
 336, 9. *ἀπαλλάξαι ποιῆσαι*
 77, 17.
 Ποντοηράκλεια 241, 14.
 πολυνοσώδιστατος 228, 1.
 πόρτα 52, 6.
 πραιιδεύσαι 277, 1.
 προανθεντεύσας 141, 3.
 προβατόσχημος *λύκος* 302, 16.
 προγαμιαία *δωρήματα* 34, 13.
 προσδοποιός 204, 11. 207, 1.
 προσκυροῦν 137, 12.
 χθές *καὶ πρότερον* 236, 5. 288,
 17. *χθές καὶ πρὸ τῆν χθές* 290,
 15.
 πρωτοουσιάριος 230, 21.
 πρωτοστράτωρ 217, 7. 218, 17.
 266, 1.
 πυκτακοκομιστής 105, 3.
 πυριφλέγτος 116, 19.
 πῶς i. q. ὅτι 287, 21. 289, 16.
 δήγενα 207, 5. 217, 6. 218, 16.
 ρυπαράλξεις 50, 9.
 ῥόγα 247, 15. 262, 17. 265, 23.
 ῥογεῦσαι 165, 21. 187, 19. 217,
 12. 253, 5. 268, 8.
 σαγίσματα 312, 11. 339, 14.
 σαλπυγγώδης 180, 3.
 σανιράτζ 68, 10.
 σὰς i. q. ὑμῶν 254, 7.
 σαραπτάρ 187, 17.
 σιαχροῦχ 69, 5.
 σιγήσαντες τοῦ *πολεμῆν* i. q.
πυσάμενοι 110, 16.
 σιδηροδήσαντες 192, 10.
 σιτοθήκη 209, 7.
 σκάκον 69, 4.
 σκήπτρα i. q. *τάγματα* 259, 4.
 σκληρολογεῖν 152, 12.
 σκοτοδινιάσει τοῦτον 267, 24.
 σκότωσης 21, 7.
 σπεκουλάτωρ 305, 13. 306, 4.
 τῶν στενόδων 113, 22.
 συγκαθεδρίσας 98, 2.
 συγχαίρομενος 132, 9.
 συμββάσις 83, 7. 239, 3. 325, 1.
 συμπασχῆσαι 152, 20. 159, 9.
 162, 1.
 συμπλῶτης 296, 5.
 συνανάτροφος 175, 4.
 συνεικὴ βουλῆ 54, 18.
 συννεφώδες *μεσουράνημα* 19, 6.
 σύντρομος 250, 8. 23.
 τὸ *σρφετόν* 21, 21.
 σφακελλῆσαι τοὺς *Ῥωμαίους καὶ*
καταπτύειν 277, 6.
 σφενδόνη i. q. *δακτύλιος* 229, 15.
 24.

σφῶν 185, 11.
 ταγηστήρια 339, 15.
 ταγματάρχης 64, 12.
 ταλασίον 241, 10.
 ταξίδιον 326, 17.
 τατά 250, 16.
 ταυτοπάθεια 25, 23.
 τείφη 211, 13. τείφου 273, 11.
 τειχομηχανήματα 92, 19.
 τένια 69, 18. 71, 13. 85, 9.
 86, 5.
 τενωῦσαι 72, 20. 168, 15. 190,
 15.
 τεχνήντως 248, 23.
 τεχνούρημα 15, 12.
 τῆδ' ἄρα 152, 8. 269, 10.
 τζαγκατῆρος 179, 19. 283, 22.
 τζαγκάβελος 30, 2.
 τζαγκροβλικὰ βέλη 266, 17.
 τζαγκροβλισματα 180, 1.
 τζαγκροβόλος 200, 6.
 τζαγκρότης εἰς 284, 2.
 τζιαβούσιδες 65, 19.
 τοιχεπάλξεις 50, 9.
 τοιχορύγματα 29, 14.
 τοξοβολικὴ θυρίς 301, 7.
 τοξοβολοῦντες 218, 6.
 τοποτηρητῆς 218, 16. 17.
 Τουρκοκαλόγηρος 115, 7. 318, 6.
 τούρουν κατίζιάν 177, 6.
 ττρομαξαν 341, 18.
 ττροπώστα 191, 17.
 τρυγία 256, 3.
 τρουτανεσόμενος 144, 23.
 ἔτυχεν ἢ μνηστία γενέσθαι 34,
 18. ἔτυχε κατοικεῖν ἀναχωρη-
 τήν 112, 16. ἔτυχον ἰ. q. ἐνέ-
 τυχον 184, 17. 260, 12.
 ὑπάντη 103, 21. 224, 18. 226,
 14.
 ὑπατεία 190, 5.
 ὑπεραυγίζων 180, 22.
 ὑπερεκδήσω χάρισι χάριτας 141,
 13.
 ὑπέροφρος 143, 4.
 ὑπερπεριττεῦον 138, 17.
 ὑπερψῶσαι 91, 22.
 ὑποβαθύματα 273, 8.
 ὑποξανθίζουσα 100, 10.
 ὑπόσχομαι 118, 7. 172, 12. 173,
 10.
 ὑποψιδυρίσαι 15, 18.
 ὕστερατα βούλησις 126, 23. 132,
 10.

ἢ δφήλιος 19, 5.
 φαισίλιον 264, 15.
 φαμελία 313, 13. 340, 15.
 φελῶνεις 260, 4.
 φορηγώσαντες 312, 15.
 φορτικῶν νηῶν 27, 6.
 φούρκα 111, 1. 325, 20.
 φρέριοι οἱ τῆς Πόδου 28, 18.
 319, 18.
 φυλακήσας 210, 1.
 φυσιωθεῖς 53, 3.
 φωτοδόχα ἀγγεῖα 292, 13.
 χάραγμα ἀργυροῦν 322, 1.
 χαρμονικῶς 95, 21.
 χαρμοσόνως 278, 8.
 χειροδεσμήσαντες 192, 10.
 χρυσόβουλλον γράμμα 266, 5.
 χρυσόκοσμος κρῖκος 23, 17.
 χῶρησάν μοι στρατὸν 86, 14.
 ψελλίσματα 24, 19.
 ψυχάρπαξ 22, 15.
 ὡς ἴνα 31, 6. 127, 8. 165, 11.
 173, 12.

Flexio nominum.

αἰδῶ 23, 7. ἀρχοῖς 167, 18. ἀρ-
 ρένοις 57, 15. μεγαστάνοις 89,
 4. 184, 8. 278, 18. μεγαστάνους
 192, 13. 276, 21. νέοις ἰ. q. πα-
 σὶ 192, 3. τέλειος 266, 4.
 αἰπόμενοι 138, 1. ἀπόγονος 21, 17.
 βορρῆως 101, 20. 268, 13. πῶ-
 μεως 313, 24. κώμεων et κῶ-
 μεσι 317, 9. 17. Σινώπεως 341,
 19. χειροπέδες 71, 19.
 ἀνδρας 234, 24. et ἀνδρος 190, 5.
 ἰ. q. ἀνθρ.
 βάσανα 122, 9.
 ἡμίσιος 91, 19.
 Θρηῆσαι ἰ. q. Θρηῆκες 63. 23. Κεῖ-
 ται 185, 6. Κυλλάδαί 14, 18.
 νῆαι 268, 5. 13. 270, 15. 296,
 6. 297, 15. σανίδαί 22, 4. φοε-
 βάδαί 228, 24. — θυγατέραν
 37, 1. 100, 1. μήνης 228, 12.
 φειδῶ 23, 7.
 κόντε 100, 3. κόντιδες 56, 9.
 καθύριδες 49, 15. Μουσι-
 γαδες 189, 4. μαπαρούτιδες
 52, 22. φήγαδες 47, 6. 36, 9.
 φρανζέτιδες 52, 21.
 κρέη 198, 14. 312, 21.

κύνες 139, 2. πλάκεις 318, 2.
ταῖς νῆες 265, 18. ταῖς Σάρδεϊς
72, 19.
τριῆριν 110, 11.

Flexio verborum.

ἀθύμουν 221, 4. αὐθέντευεν
202, 19. ἔα, ἔασα, ἔασεν 158,
1. 271, 12. 300, 10. 313. 10.
ἐλέγχετο 318, 23. ἐνώθη 176,
17. ἐρημώθησαν 200, 14. ἐρή-
μωσεν 50, 5. ἐτοιμάζοντο 179,
14.
ἀνταμείψατο 126, 13. ἀφέθη 296,
15. ἐκδέχοντο 277, 16. ἀπεκ-
δέχετο 51, 16. ἔλλειπε 57, 4.
ἐναπόκειντο 180, 8. ἐπιμελοῦν-
το 74, 18. κατέσθιε 82, 2.
προαιρούντο 53, 7. συνεδρία-
ζον 178, 6.
ἐμετοίχοντο 206, 12. ἐπρόκειτο
118, 5. 318, 20. ἐπροορίσθη
296, 11. ἐπρόσχε 36, 6. ἐ-
πρόσθηκεν 330, 20. ἐπρόστα-
τεν 269, 23. 281, 4. ἐσύγκρι-
ναν 230, 6. ἐσυμβούλευον 290,
5. — προεφήτευον 176, 18.
ἀντεκαθίστατο 40, 5. ἀντεπαρέ-
στη 178, 1. ἀπεκατέστησαν
202, 13. εἰδέθη et εἰδέθησαν
170, 4. 228, 21. 316, 18. εἰδιε-
λάλησε 299, 1. συνεκατέθετο
119, 10. συνεκατέθη 97, 9.
ἐσυνεπλέκοντο 266, 11.
περικύκλωτο 325, 4. περιφρα-
γμένους 64, 11. 66, 15. προ-
μελετηκότες 59, 10. συγχωρη-
μέγον 261, 3. τεχνασμένους 272,
4. ἐκέραγεν 54, 12. καθεί-
στηκε 40, 16.
ἔλθασιν 213, 12. 321, 14. ἔλθα-
σιν 174, 16. 219, 11. 220, 13.
332, 11. 338, 1. 13. ἐξήλθα-
μεν et ἐξήλθασιν 327, 6. 330,
8. 333, 21. 334, 8. ἀπέλθατε
et ἐξέλθατε imperat. 240, 18.
339, 7. — εἶδαμεν 299, 5. εἶ-
δατε 304, 15.
δῶσωσιν 199, 20. 253, 2. 332, 12.
333, 24. παραδώσωσιν 185, 15.
θήσωμεν 53, 12. ἀποδόσαι 253,

20. μεταδόσαντες 146, 18. θή-
σας 250, 14. διαβάσας 32, 23.
316, 7. ἐβάσας 206, 10.
ἀνταποδίδω 342, 2. ἰδίω 216,
16. εἶδιδεν 247, 16. δίδωσιν
plur. 218, 22.
πεποίχοντο 33, 14. πέπρακον
216, 20. πεπραθησομένουσ
33, 1.
γεγονῶσα 24, 8. 178, 2. 192, 19.
ἰσθίεις i. q. αἰσθόμενος 221, 17.
344, 16. κατεργασίτες 286, 2.
ἐπεπήγηστο 313, 10.
ἴδωσιν et ἐκλήσαν (i. q. ἰδέ-
τωσαν et εἰπέτωσαν) 238, 9.
10.
βασιεὺς 258, 5. γένομεν 238, 7.
δωρήσας 38, 9. 46, 9. 180, 24.
εἴσομεν 245, 4. ἐπιμελῶν 252,
9. ἔργασον 159, 21. κατερ-
γασάντες 136, 18. τεθνή-
ξαι 232, 20. ἀποθανοῦμεν 280,
20. λυμαινόντες 136, 6. λυ-
μῆνοσι 243, 7. φανοῦμεν
148, 13.
ἐχάριοντο 240, 13. χαρίσει 154,
17. — ἀπωλέσασθε 236, 14.

Infinitivi genitivus.

ἀγωνιζόμενοι τοῦ καταδραμεῖν
288, 7.
αἰτεῖ ταύτην τοῦ δωρήσασθαι
330, 11. 338, 7.
ἤρετίσαντο τοῦ θανεῖν 84, 5. 173,
17.
ἀξιώ τοῦ δοθῆναι 147, 18.
ἀπελογίσαστο τοῦ διδόναι 314,
13.
ἀρκεῖ σοι τοῦ χαλινώσαι τοῦτον
ἐγώ 147, 24.
βούλει τοῦ εἶναι σε ἡμέτερον φί-
λον 59, 4. 104, 20. τοῦ εἶναι
φίλον ἐμὸν 189, 11. τοῦ εἶναι
φίλος 49, 10. 60, 6. 108, 5.
193, 6. 202, 25. 236, 13. 258,
4. 276, 17. 320, 22. 339, 22.
δεῖξαι τοῦ πῆξαι 241, 19.
δύναται τοῦ ἀνταποκριθῆναι 203,
21.
δυνατόν 270, 20.
ἐπιπύων 203, 12.
ἐρχόμενοι 259, 16.

- ἴστω ἐν τῇ ἡμετέρᾳ διαγωγῇ δμῦναι 232, 12. 240, 14. 301, 14.
 303, 16.
 ἴτοιμος 165, 4. 344, 1.
 εὐχεσθε 279, 5.
 ἔχω τοῦ δοῦναι 244, 24. 302, 19.
 327, 17.
 θελητόν ἴστω 245, 15.
 ἐκέλευον 262, 21.
 ἐκέλευσε 201, 5. 217, 10. 313, 6.
 320, 18.
 κινδυνεύουσι 37, 18.
 κρείττον ἢν 303, 17.
 ἐμείλλον 173, 15.
 ἐμήνυσσε 199, 19. 323, 8. 343, 20.
- δμῦναι 232, 12. 240, 14. 301, 14.
 δρίσας 243, 12. 313, 2.
 παραγγέλλας 193, 6.
 παρακαλοῦντες 254, 23.
 ποδεῖν 185, 12.
 προέτρεψεν 260, 16.
 προστάξας 244, 15. 270, 21.
 336, 1.
 προυξένησεν 30, 24. 31, 2.
 ἔστερξαν 197, 19. 325, 1.
 συμβουλεύσας 303, 19.
 συνίδετο 194, 18. 197, 17.
 ἐτάχθην 120, 6. 339, 16.
 ὑπέσχετο 179, 4. 192, 15. 339, 3.

INDEX HISTORICUS.

- Aaron** *p* 11, 9. *ed. Bonn.*
Abar-begus 521, 21.
Abasgi 32, 17. 61, 22.
Abrahamus Moratis ad Manuelem
 legatus 159, 20.
Abrahamus Bassa 227, 12.
Abranezes Peloponnesum ingreditur 50, 2. eius posterum 197, 9.
Abydus 39, 13.
Achaia 340, 8.
Achaiae princeps 102, 17. ad
 Mehemetem legatos mittit 97, 23.
Achelous a Caracia-bego capitur
 258, 16.
Achris 89, 8. 572, 9.
Acsiari 204, 19.
Acuva urbs 516, 12.
Adramyttium 72, 11.
Adriani sinus 109, 18.
Adrianopolis a Turcis capta 15, 2.
Ioh. Adurnus Georgii F. Phocae-
ae magistratus 163, 21. Mehe-
 meti amicus 164, 1. classem
 Morati adducit et beneficiis ab
 eo afficitur 177, 20. 180, 24.
Aeni insulae tributum 328, 18.
Aeolides civitates 18, 22.
Aetolia 197, 7.
Agiasmatae vicus 322, 6.
Agraphi 519, 10.
Agriomelas 569, 32.
Ahmetes Bassa Cairi rebellat 526,
 13.
Ai-bazari 617, 23. 619, 25.
Aische Mohamedis uxor 569, 25.
δαδιστος θυμος 610, 12.
Akenzilari 582, 39.
Akkin 135, 13.
- Akincidae** 189, 16.
Aladines Moratis F. moritur Ama-
siae 220, 5.
Alamani et Germani 20, 8. 56, 11.
Alamania 204, 11.
Alani 345, 1. 581, 24.
Alba Graeca 595, 31.
Albani a Turcis caesi 340, 9.
Albanitae 25, 10. Peloponnesi 223,
 10. 516, 14.
Albertus Austriacus Sigismundi
 gener 595, 13.
Alexandri Susmani F. Ioniae gu-
bernator 109, 2. a Styliis oc-
 ciscus 113, 8.
Alexius Angelus 12, 17. 546, 12.
Alla-hu, Alla-hu-ekber 619, 16.
aluminis confectio 160, 12. usus
 161, 6. commercium 164, 5.
Alysar et Alysius. v. Carmian.
Amasia 125, 3. 224, 8.
Amastris 163, 15.
Amiras 164, 2. 192, 7. 204, 8. 333,
 10.
Amisus 163, 14.
Amorium 193, 9.
Amru apud Emisenos sepultus
 563, 4.
anachoretae Cretensis deliria 112,
 17. 113, 15.
Anavarezi 517, 16.
Anazarbus 592, 36.
Ancyra opp. 62, 9. 70, 16.
Andronicus Palaeologus. v. Palaeo-
logus.
Anemae turris 45, 1.
Angelus Alexius 12, 17. 546, 12.
 Isaacius *ib.*

- Angli cum foederatis contra Baiazitem 51, 4.
annorum ab orbe condito enumeratio 10, 1.
Anna a Sabaudia Imperatrix, Iohannis Palaeologi I mater 20, 12. Iohanna antea appellata 543, 16. cum Orchane foedus init 31, 2.
Anna a Russia Iohannis Palaeologi II uxor 98, 10.
Anna Brunsvicensis 543, 12.
annonae penuria 520, 19.
Antonius Heracleae metropolita 216, 7.
Alexius Apocaucus in amicos Cantacuzeni saevit 21, 10. occiditur 22, 10. illius interfectores pene omnes interempti *ib.* illius origo et fortuna 543, 41. fraus insignis 598, 8.
Apollonia 584, 28.
Arabici equi 68, 5. 203, 7. 225, 17. 565, 38.
Archangeli oppidum 104, 3.
archieunuchus 303, 10.
argentifodinae Serviae 17, 23. 208, 20.
Argos metropolis 515, 1. captum a Venetiis 521, 13.
Argyropulus 214, 2.
Armenia 13, 14. 78, 3. 135, 5.
Arsenius patriarcha 533, 14. 546, 23.
Arsyngan a Baiazite capta 58, 23. a Temyre 59, 19.
Asia minor 13, 9.
δωμάριοι 608, 42.
Assus urbs 13, 22. 72, 11. 332, 18.
Athenae 47, 16. a Turcis captae 520, 18.
Athos 584, 28.
Atin 13, 19. 30, 11. eius subditi a Baiazite ad Temyrem transfugiunt 65, 20.
Attalia Pamphyliae 328, 7.
Attalus 72, 19.
Audulus Cineitis gener 104, 12. castratus 105, 20. 151, 12.
Avenlades turres 553, 38.
Augustium 300, 17. 621, 9.
Aurea porta Cpoleos 47, 19.
Azapides 288, 2.
Bacze - capi porta Cpoleos 619, 32.
Baiazites I fratre excaecato imperator proclamatur 17, 8. eius mores *ib.* Servios vectigales facit, Mariam Lazari filiam uxorem ducit *ib.* regulos Turcos spoliat 19, 5. Iohanni imperatori tributa imperat 47, 3. in Pamphyliam contra Turcos movet 47, 11. 48, 11. Cycladas vastat 47, 16. Iohannem imp. nova propugnacula Aureae portae diruere iubet 48, 11. Manueli Iohannis filio excaecationem minatur *ib.* Cadim a Manuele imp. intra urbem recipi iubet 49, 9. Cpolim obsidet 50, 6. sibi dedi postulat 53, 3. Thraciam vastat 49, 20. Manuellem regno pellit, Iohannem excaecat in eo collocat 53, 3. deliciis fruitur et genio indulget 57, 1. illudit Temyris legatis 58, 12. ab Iohanne sibi dedi Cpolim postulat 59, 2. adversus Temyrem bellum movet 61, 7. prope Ancyram castra habet 62, 9. venatum abit et suos fatigat 62, 16. capitur et ad Temyrem ducitur 68, 2. eius ad Temyrem verba 69, 10. quinam ex eius filiis ei in proelio contra Temyrem adfuerint 70, 17. morientis ad Temyrem verba 77, 19. sepelitur Prusae *ib.* eius filiorum unus Christianus Cpoli moritur 98, 16. nomina filiorum eius 566, 28. eius uxor Maria ad convivium iussu Temyris venit 567, 36.
Baiazitis II meschita et balnea 620, 24. obitus 522, 16.
Baiazites Bassa a Cineite spernitur 104, 19. Audulam castrat 105, 20. Vezir - Azemus 125, 15. Mehemeti fidelis 126, 14. ad exercitum oratio eius Mehemetis morte patefacta 129, 22. ipse cum Hibrachimo cadaver Mehemetis humeris effert 131, 11. Manuelis legatis respondet 132, 18. ob potentiam exosus 143, 2. Mustaphae ob-

- vius 143, 18. 144, 17. milites suos cohortatur 145, 8. a suis desertus 150, 14. una cum fratre Hamza se dedit *ib.* Cineitis iussu interficitur 151, 3.
- Baiazites** Cineitis frater 85, 23.
- Balcha** seu Belche 582, 16.
- Balduinus** Flandriae comes quo die imp. Cpoleos sit renuntiat 531, 20.
- Balsamo** chartophylax 213, 23.
- Βάσδιον* 65, 20. 564, 8.
- Barac** sultanus suspenditur 523, 15.
- barbam** praecidere ignominiae causa 561, 15.
- Barbyses** fl. 615, 9.
- Barnabas** de Cornelia 179, 3.
- Basc** 264. *Bas - Kessen* *ib.*
- Basilica** 519, 23.
- Basilius** inter Michaelis imp. remiges 546, 1.
- βασμουλικόν* 140, 11. 177, 17. 184, 24.
- Bedredines** Semavinae F. 577, 8.
- Beg - Scheherem** 592, 31.
- Belogradum** obsessum 210, 13.
- Bercligia** Mustapha 113, 13.
- Bessarion** 213, 21.
- Batzik - tachs** 615, 22.
- Bezestan** 340, 21.
- Bithynia** 13, 10. 14, 1.
- Blachernarum** templum 38, 15.
- Blanca** seu Vlanca 619, 42.
- bombardarum** fusor a Graecis ad Mehemetem fugit 247, 6. bombardam ingentem fundit 248, 11. explorat 249, 8. prope Cpolim advehit 258, 6. bombardis ne frangantur medicamentum adhibitum 273, 1.
- Borysthenes** 581, 21.
- Boscara** 592, 34.
- Bosporus** Cimmerius 61, 23.
- βοτάνη* 596, 12.
- Boziza** 281, 20.
- Branezes** 516, 5.
- Brassovia** Transsylvaniae, alias Corona appellata 559, 8.
- Bryela** 175, 6.
- Bucoghii** 540, 38.
- Bulgaria** 89, 9.
- Bulgarorum** legati ad Mehemetem 97, 22.
- Burugluses** 577, 43.
- Burgundia** 52, 21.
- Byglae** 221, 7.
- Byzus** a Caracia - bego capta 258, 17.
- Cabades** Persarum rex excaecatus 543, 31.
- Nicolaus Cabasilas** 613, 36.
- Caden** Catoun 78, 22. 569, 21.
- Cadius** seu iudex Musulmanus Cpoli constituitur 56, 17.
- Caesar** Strategopulus 533, 42.
- Caesarea** 78, 3.
- calcei purpurei et serici 25, 4.
- Caligarea** porta Cpoleos 612, 11.
- Callipolis** destructa, a Baiazite instaurata 19, 12. Leontario dedita 152, 4. amphora vini a Graecis appellata 541, 18.
- Callipolitani** ad Mustapham transeunt 141, 19.
- Callistus** papa opem mittit insulis Aegaei maris 338, 2 eius triremes Lemnum occupant 338, 12.
- Iohannes Cananus** 589, 38.
- canes** sagaces 578, 15.
- canon** 259, 19.
- Cantacuzeni**:
- Iohannes Cantacuzenus** 14, 7. Iohannem Palaeologum generum sibi adsciscere vult 20, 5. Cpoli discedit 20, 16. aulicorum in eum invidia 20, 7. ob amicorum necem Cpolitans irascitur 24, 7. imperator salutatur 25, 5. ad Serviae castrum abit 26, 2. eius uxor Didymotoechi moratur 27, 21. ipse in Thraciam redit 30, 14. contra Turcos feliciter pugnat 32, 3. Orchani filiam suam despondet 33, 9. 35, 6. Cpoli bellum infert 35, 8. urbem ingreditur 37, 4. Annam et Iohannem imp. salutatur 38, 1. plebem demeretur beneficiis 38, 4. coronatur cum uxore 38, 20. bis coronatus 549, 29. monasterium ingreditur pulsus a genero 42, 19. Manuel Cantacuzenus Iohannis F. 628, 23.
- Matthaeus Cantacuzenus** despotam proclamatur 38, 22. Turcos vincit *ib.* 543, 25.

- Cantacuzenus Strauometis 190, 5.
 Capha 163, 15 587, 40.
 Caphatini 341, 14.
 Capigi-bachi 606, 20.
 Johannes Capistranus 617, 8.
 Cappadocia 13, 13. 135, 6.
 Caracia-begus vicina Cpoleos op-
 pida capit 258, 16.
 Cara-iulucus 124, 24.
 Caramanus cum Cineite adversus
 Musulmanum foedus init 84,
 20. a Cineite desertus in locum
 tutum se cum Carmiano reci-
 pit 86, 20. Prusam diripit et
 Baiazitis ossa comburit 103, 8.
 bello a Mehemete I petitus in
 Syriae montes fugit 116, 20.
 Cineiti se adiungere recusat 193,
 15. equum Arabicum Morati II
 dare non vult 203, 17. eius
 uxor Moratis soror 205, 1. eius
 dicio Turcatiris contermina di-
 cioni 224, 4. bellum ei inferre
 cogitat Mehemetes II 236, 17.
 Carasar 234, 10.
 Carases Turca 14, 1.
 Caria 13, 11. 19.
 Cardia 585, 22.
 Carmian Phrygiae princeps 13,
 22. 18, 7. 66, 2. 79, 22. 106, 9.
 Carys magna vicus Chersonesi
 Thraciae 144, 20.
 Casan-Bassa 620, 30.
 Castel-marmora 570, 40. v. Mer-
 mere.
 Castrum novum Basc-Kesen in-
 choatum 242, 1. perfectum
 246, 4.
 Catalani 19, 13. 164, 17. 332, 12.
 338, 11.
 Catanae Andreas et Iacobus fra-
 tres domini Phocaeae 162, 13.
 Categolinem 553, 23.
 cavea ferrea 567, 9.
 Caur, cavurides 573, 6.
 Cenchreae 575, 20. 615, 15
 Ceramicus sinus 578, 10.
 Cercoporta aperta 282, 14.
 Cerularius v. Michael.
 Chalil v. Halil.
 Chamzas v. Hamzas
 Chariopolis v. Cheriopolis.
 Charsi porta 287, 10.
 Chazararia 134, 7. 581, 18.
 Chazi apud Turcos quis 588, 18
 Cheder Sarchanis f. Lydiae dux
 Baiaziti se dedit et veneno ne-
 catur 18, 12.
 χειροδότης 608, 9.
 Cheriopolis 585, 31.
 Chersonesitae ad Mustapham trans-
 eunt 142, 9.
 Chersonesus Thracica 14, 12.
 Chius insula a Genuensibus ca-
 pta 14, 17. 27, 9. eius domianus
 Mehemetem I adit 106, 10.
 Chii 108, 16. superbi erga Ham-
 zam 322, 9. Turcos ebrios occi-
 dunt 325, 8. Mehemeti II pec-
 cunia soluta bellum avertunt
 335, 13. Chii S. Panagia 577,
 17.
 Chliera 174, 13.
 Chorae monasterium 272, 11. 286,
 4. 616, 29.
 Chorazan 582, 16.
 Chotzia-pheruz Baiazitis archi-
 eunuchus 71, 18.
 Ciabrus fl. 604, 21.
 Cibinium v. Zipinium.
 Ciculi 561, 2.
 Cifut, Cifut-capi 619, 33.
 Cilicia 13, 11.
 Cineites Karaspassi F. 80, 14. Ephe-
 sum capit 81, 2. patrem carcere
 liberat 82, 13. Homuris affinis
 83, 7. Asiae supremus dux 83,
 23. foedus cum Caramano et
 Carmiano contrahit 84, 7. eos de-
 serit 85, 19. veniam a Musul-
 mano impetrat 86, 6. Ioniam oc-
 cupat 97, 3. finitimis exosus 106,
 7. eius mater et uxor Mehe-
 meti se permittunt 106, 16. ma-
 ter a Mehemete vitam ipsi im-
 petrat 108, 18. Mehemetem
 in Thraciam sequitur 109, 4.
 Nicopoli ad Danubium praefi-
 citur 111, 18. Mustaphae Baia-
 zitis F. partes sequitur 117, 9.
 Thessaloniam fugit 118, 1. in
 Lemnum relegatur 121, 6. ca-
 stoditus 148, 4. adversus Mor-
 ratem Mustaphae militat 140, 9.
 dux summus Ioniae 147, 7. Ba-
 izitem Bassam vincit et inter-
 ficit 151, 7. eius ad Demetrium
 Leontarium verba 152, 13. Mu-

- staphae ignaviam exprobrat 166, 11. eum deserere cogitat 167, 11. cum Hamza fratre suo colloquitur 172, 6. Morati se clientem pollicetur 173, 18. in Ioniam deserto Mustapha fugit 173, 23. Smyrnam ubi natus erat venit 174, 15. Mustapham Atinis nepotem bello vincit et occisum honorifice sepelit 176, 7. cum Halile infeliciter pugnat 190, 15. Hypselam profectus in Lycaoniam ad Caramanum discedit 191, 22. tenue auxilium ab eo impetrat 193, 15. Hypselam redux dedit se Halili *ib.* cum toto genere suo Hamzae iussu interficitur *ib.*
- Clazomenae 175, 7.
- Coelesyria 13, 15.
- Colchi 342, 23.
- Columbotas Spineta 336, 6.
- columna crucis. columna cremata 620, 27.
- Comani legatos ad Mehemetem mittunt 339, 10.
- cometes 63, 14. 520, 14.
- Comnenorum dynastia 12, 10.
- Alexius Comnenus 12, 11. 546, 12.
- Iohannes 12, 12.
- Manuel Iohannis F. 12, 13.
- Andronicus 12, 14.
- David Trapezuntis imp. Alexii F. Iohannis frater 343, 10.
- concilium Ferraria Florentiam translatum 203, 12. in eo decretum de unione ecclesiarum conditum 214, 7.
- Antonius Condolmerius 599, 25.
- Constantinus Irenes F. 12, 9.
- Constantinus Magnus imp. 12, 3. templum S. Mocii aedificavit 48, 3. eius et matris Helenae dies festus 529, 19. 549, 16.
- Constantinopolis a Latinis capta 12, 20. a Michaele Palaeologo recuperata *ib.* a Baiazite obsessa 50, 10. a Mose 92, 22. a Morate 188, 8. eius plebis indoles 255, 21. a Mehemete II obsideri coepta 262, 23. primis obsidionis diebus quid actum 266, 15. vehementer oppugna-
- ta 271, 22. expugnata 288, 7. 520, 5. desolatae facies 302, 22. moenia urbis calce dealbata 613, 1. quoties obsessa 618, 7.
- Copolitani cum Baiazite pacem poscunt 54, 12. Galatinis bellum iniantur ob imperatricis fugam 101, 14. ad Mehemetem II legatos mittunt 234, 15. obsessis naves quinque opem ferunt 268, 8. Turcorum ignibus et vociferatione territi 281, 6. murorum defensione omissa fugiunt 286, 12. captam urbem vix credunt 289, 3. in S. Sophiae templum confugiunt 290, 9. misere captivi 291, 16. intra naves accipi frustra nautas rogant 296, 10. proceres a Mehemete omnes interfecti 305, 21.
- Copolitanus senatus nuptias Iohannis imp. et Helenae Cantacuzenae respuit 20, 5.
- Paulus Contarenus 591, 8.
- Contoscalion 553, 15.
- Milos Cobilitzius 539, 43.
- Cos insula 321, 10. 324, 8.
- Corax Theologus quis fuerit 122, 1. 182, 5. suspectus Copolitanis 123, 10. 182, 1. a Manuele imp. ad Moratem mittitur *ib.* reus proditionis tormentis necatur 186, 5. Turcis favet 122, 19. de eo 132, 8.
- Corinthus in despotae Porphyrogeniti potestatem redit 517, 4. a Venetis capitur 521, 13.
- Corocondama 563, 12.
- Coron 560, 37.
- Corona Transsylvaniae 559, 6.
- coronatio necessaria Graecis imperatoribus 549, 44.
- Corycus 568, 39.
- Cossyra 557, 8.
- Cossova 222, 11. Cossovus campus 540, 4.
- Cotyaenum Phrygiae metropolis 18, 6. 70, 14. 71, 22.
- crates quid significat 26, 12.
- Creta 109, 18.
- Cretenses praetoriani Coracem ex-cruciant 185, 6.
- crucis columna 289, 2.
- Cula 519, 25.

- Curtius Cineitis f. ab Halile captus
 Adrianopolim mittitur 191, 10.
 inde Callipolim vincitur duci-
 tur 192, 6. una cum Hamza
 avunculo capite plectitur 195, 24.
 Cutzug - Ahmetes 606, 9.
 Cyclades (*Κυκλάδες νήσοι*) a Na-
 varraeis occupatae 14, 18. a
 Turcis direptae 109, 7.
 Cydaria fl. 615, 9.
 Cyma a Mehemete capta 103, 22.
 Cynegus 275, 21. 279, 12.
 Damascus urbs 61, 2.
 Danapris 581, 26.
 Henricus Dandulus 531, 20.
 Andreas Dandulus 591, 7.
 Danium 46, 9.
 Danus Mylcae ex fratre nepos Tur-
 cis militat 201, 24. in Valachiam
 abit et princeps renuntiatus a
 Draculio occiditur 202, 21.
 Dascuta 562, 21.
 David rex Israel 11, 19.
 Demetrius Aga 165, 13.
 Demetrius Cydonis 264, 9.
 S. Demetrii templum Thessaloni-
 cas 201, 3.
 Demetrius Leontarius Thessaloni-
 cae receptae praeficitur 79, 8.
 Mehemeti dedit sibi Mustapham
 petenti respondet 118, 19. Las-
 caris etiam appellatur 133, 15.
 in Thraciam Mustapham et Ci-
 neitem traicit 139, 16. Calli-
 polis arcem obsidet 142, 10. ad
 deditionem cogit 152, 4. a Mu-
 stapha et Cineite decipitur 152,
 13. eius ad Cineitem verba 153,
 12. ad Mustapham 155, 11.
 Diabolangelus Iohannem imperat.
 eiusque filios carcere liberat
 45, 15.
 Didymotoechus opp. 14, 14.
 Diospolis 541, 23.
Δηλοκρόνιον 615, 21.
 Draculius seu Dracula vel Dire-
 cola nothus Mylcae f. 201, 12.
 Danum interficit 202, 21. ope-
 ram suam Morati pollicetur 204,
 7. Moratem in Hungariam ducit
 206, 6. suspectus ei in car-
 cerem conicitur 209, 23. libe-
 ratus filios obsides dat 210, 5.
 eos recipit 218, 14.
 Franciscus Draperius 322, 13.
 Drungarii et comites classis 157,
 10.
 Ducas Murtzuphlus 12, 18.
 Iohannes Ducas Vatatzes 13, 2.
 Michael Ducas auctoris huius hi-
 storiae avus 23, 9.
 Ducas huius historiae auctor 167,
 15. 165, 1. 14. 248, 19. 257,
 22. 260, 12. 287, 20. 318, 8.
 321, 17. 326, 12. 328, 12. 330,
 22. 334, 19. 337, 18.
 Ducas Epicernus 517, 2.
 ex Ducarum gente imperatores
 544, 37.
 Dusme 578, 46.
 Dulgadis 580, 8.
 Dystra 344, 9.
 Ecclesiarum unio discordiae causa
 inter Graecos 259, 14.
 Egri-capi porta Cpoleos 611, 46.
 Eleemosynae in funere Moratis
 228, 1.
 Eliez sive Elias Mantachiae F.
 Cariae princeps a Baianite spo-
 liatus ad Persas fugit 18, 16.
 Cariam et Lyciam recuperat 80,
 3. Karasupasim Cineitis patrem
 capit 82, 13. magno Rhodi ma-
 gistro frustra se opponit 116, 2.
 Elias Siaraptar 187, 13.
 Ephesus Asiae metropolis capta
 a Turcis 13, 18. combusta 80, 23.
Ἐφορος 583, 43.
 Epibatae 258, 21. interfecti inco-
 lae illius vici 244, 2.
 Epiphanius mercator Arabs de Mo-
 hammede plura narrat 623, 22.
ἐπιτραχίλιον 312, 10. 621, 26.
ἐπίπτης 583, 43.
ἐπίσκαλον 553, 21.
 Ertogrul-begus 583, 35.
 Erythrae 175, 7.
 eschec-mat 566, 7.
 Esses seu Isa Baiazitis sultani F.
 70, 19. 80, 2.
 Eses Atinis f. 80, 7.
 Euboea 47, 16. a Mehemete sub-
 acta 522, 7.
εὐπτήρια 611, 1.
 Eugenius papa 212, 11. eius ver-
 ba de Marco Ephesino 600, 25.
 eunuchi Mehemetis II capti et
 dimissi 255, 2.

ἑξαισῶταί 137, 15.

Ferraria 56, 7.

Flandriae regulus, Burgundiae comes ad Nicopolim captus et pretio redemptus 52, 20.

Florentina synodus 518, 20.

Iohannes Fontana 336, 5.

Franci 14, 19. cum aliis foederatis bellum Baiaziti inferunt 50, 19.

Fridericus Siciliae rex foedus cum Saracenis percutit 556, 45.

Galata 163, 14. magistratus oppidi claves Mehemeti tradit 297, 14.

Galatini Andronicum et Iohannem Palaeologum eius filium carceri liberant et Cpolitans bellum inferunt 45, 2. Mehemetem II pacatum habere cupiunt 267, 8. opem obsessae Cpoli clam ferunt 267, 17. in urbe contra Turcos pugnant 275, 12. Turcis consilium Iustiniani de incendiis eorum navibus produunt 277, 13. demersa nave sua apud Veziros queruntur 278, 7. urbe capta fugere conantur 296, 19. a Zagano revocantur 297, 3.

Galatia 13, 14. 125, 21.

Galesus mons 87, 10. 194, 1.

Gardicum 518, 16.

Dominicus Gateluzius a fratre necatus 346, 2.

Franciscus Gateluzius Genuensis 41, 2. eius stratagemata, quo Cpolim occupat 41, 9. Mariam Iohannis imp. sororem uxorem accipit et Lesbum obtinet 46, 11.

Luchinus Gateluzius 345, 23.

Nicolaus Gateluzius 333, 1. a Lemniis pulsus 335, 17. aufugit 336, 17. fratrem suum strangulat 346, 2.

Dorinus Gatelus 328, 11.

Gemistus 214, 1.

genealogia Valachiae principum 591, 17. Serviae 593, 22.

Geni-capi porta Cpoleos 617, 17.

Genitzeri 137, 18.

Gennadius, antea Georgius Scholarius, unioni ecclesiarum adversatus 214, 1. 254, 16. 260, 11. 264, 5.

Genua capta 526, 11.

Genuenses (Γενουῖται) Chium, Poloponnesum, Phocaeas capiunt 14, 17. eorum imperio urbes Orientis subditae 163, 10. eorum politeia *ib.* Phocaeae capti et venundati 334, 3.

Genuzes Callipoleos gubernator et contostaulus 331, 6. humane a Lesbio principe excipitur 334, 19. triremem e Chio profectam sibi tradi a Mitylanaeis poscit 332, 4.

Georgius Ulci F. Serviae despota 205, 13. filiam suam Morati despondet 205, 19. regia insignia ab imp. Iohanne accipit 207, 14. in Hungariam traiecit 210, 16. auxilia Hungaros rogat 217, 1. Moratis provincias vastat 217, 12. Smedrovum ei et filios excaecatos reddit Morates 218, 13. eleemosynis Graecorum captivitatem et aerumnas solatur 315, 1. cum Sigismundo urbes permutat 595, 43. ex alio in alium locum migrat 602, 13.

Georgius Chrysococca 582, 17.

Georgius Scholarius, qui et Gennadius 214, 1.

Gereme 575, 31.

Giali-begus archithalassus 109, 11. occisus 110, 11.

Giaur 573, 8.

Glarenzia 223, 11.

Golpho 577, 5.

Golpho del Volo 569, 33. di San Pietro 578, 10.

graculi seu monedulae apologus 150, 14.

Graeci Iudaeis posteriores 11, 13. ad concilium in Italiam proficiscuntur 212, 8. decretum unionis faciunt cum Latinis 214, 5. in patriam reversi de illo quid dixerint 215, 21. archiepiscoporum Graecorum de decreto verba 216, 3. unionem repudiant *ib.* discordiis agitantur ob ecclesiarum unionem 253, 12. 259, 14. schismaticorum Graecorum petulantia adversus Henoticos 254, 19. perfidia ac simulata cum Latinis concordia

- 256, 3. pertinaciam in schismate eis exprobrat Ducas 290, 14. vaticinio freti in S. Sophiae templum fugiunt 289, 10 290, 9.
- Gregorius patriarcha Cpolititanus 252, 16.
- Haciaivat 165, 16. 168, 6.
- Habilis Kara-oiluci F. 580, 9.
- Halepurn urbs 61, 4.
- Halides apud Emisenos sepultus 563, 4.
- Halil-Bassa Baiazitis-Bassae frater in Cineitem movet, eiusque F. Curtim capit 190, 10. Ioniae praeficitur 192, 19.
- Halil Bassa 220, 15. Moratem in imperium reducit 222, 3. de eo plura 225, 11. 227, 11. 21. Cpolititanis legatis respondet 235, 18. de eo 242, 4. a Mehemete noctu vocatus vitae suae timet 250, 5. Mehemeti suspectus 300, 2.
- Halis Eurenensis F. Mehemetis II iussu morte affectus 230, 21.
- Halis-begus a Stylariis fugatus 113, 20.
- Halis-begus 165, 16. 168, 7.
- Halis acinax Sulficar 573, 13.
- Hamzas Baiazitis Bassae frater 111, 10. Mustaphae se dedit et servatur a Cineite 151, 14. classe Hypselam obsidet et Cineitem captum occidit 194, 19.
- Hamzas maris praefectus 321, 14. a Lesbi principe dona accipit 321, 22. Chium vastat 322, 16. Rhodum venit 324, 4. Cum populatur et Narangiam obsidet 324, 8. cum Chiis paciscitur 325, 2. ab iis pecunias accipit occisorum Turcorum et demersae triremis pretium 326, 8. ob rem male gestam a Mehemete reprehenditur 326, 16.
- Hamzas Cineitis frater eum ad defectionem sollicitat 169, 4. cum nepote suo Curti interficitur 195, 24.
- Hamzas dux Turcorum a Valacho captus et palo transfixus 344, 16.
- Hasan et Huseines Mohamedis nepotes occisi 562, 43.
- Hatipines 165, 18.
- Hebrus 605, 27.
- Helena Constantini M. matris celebrata memoria in ecclesia Orientali 549, 16.
- Helena Cantacuzeni filia Iohannis imp. uxor. 20, 7.
- Helenopontus 13, 14.
- Hellespontum traiciunt Turci 148, 8.
- Hemid 587, 39.
- Hemotici celebrant liturgiam in magna ecclesia 254, 21. de iis iterum 259, 18.
- Heraclea Thraciae 46, 9.
- Heraclea Ponti 241, 14.
- Hermenstadium 594, 45.
- Hermon 518, 14. Hermus fl. 83, 15. 174, 15.
- Hexamilium 142, 8. eversum a Morate 223, 13. refectum a Manuele 519, 6.
- Hibraimus Bassa cadaver Mehemetis humeris effert 131, 11.
- Hierapolitae 532, 34.
- Hodegetriae B. Mariae Virginis imago in palatium delata 272, 9. 615, 46. a Turcis disrupta 288, 5. miracula 610, 7.
- Hodegetriae porta 41, 9. 283, 1.
- Homur Atinis F. Smyrnae princeps Hellespontum traicit 14, 9. ad Cantacuzenum invisit et Thraciam vastat 27, 1. Smyrnae a Rhodiis equitibus occiditur 30, 4.
- Homur et Eses Ioniae partem recuperant 80, 2.
- Homur a Cineite spoliatus ad Eliam Mantachiae F. fugit 81, 12. Cineitis fit socer et subite moritur 83, 7.
- Homur-begus 165, 16. 168, 7.
- Hormisda Persarum rex excaecatus 543, 28.
- Horucius-begus 168, 8.
- Hunni 136, 17. 345, 1.
- Iohannes Hunniades, Iancus hic appellatus, exercituum Hungarorum praefectus 217, 6. e clade Varnensis salvus evadit 221, 20. ad Cosovam victus 222, 11. eius legatus ad Mehemetem bombardarium sultani docet ictus dirigere 273, 19.

- Hungariae rex Ladislaus ad Varnam occisus 221, 13. regni status mortuo Alberto Austriaco 601, 37.
 Hungari et Georgius despota Moratis provincias vastant 217, 20. pacem violant 220, 16. Danubium transeunt 221, 1. ad Varnam victi 221, 20. Turcorum provincias populantur 316, 15.
 Hutheae proes 620, 42.
 Hypsela 192, 1. 194, 3.
 Iacobus pneumaticus 260, 15.
 Iacupes Bassa 516, 21.
 Marcus Iagaris 183, 7.
 Iancus v. Hunniades.
 Iasius sinus 578, 10.
 Ibares fl. 604, 19.
 Iconium 193, 10. 219, 15.
 Iconienses Turci 562, 19.
 Iedicula castrum Cpoli a Mehemete constructum 556, 26.
 Ἰερισσός 584, 26.
 Iesae Atinis F. Ioniae princeps 18, 12.
 Iezides haereticus a Turcis habitus 562, 42.
 Iachus Mosi aequalis 11, 12.
 inscriptio in ecclesia Coronae 559, 6.
 insaniam de anno 605, 31.
 Iohanna a Sabaudia imperatrix Anna postea appellata 543, 18.
 Iohannes Cantacuzenus 14, 7.
 Iohannes Ducas Vatatzes 13, 2.
 Iohannes Nivernensium dux 558, 22.
 Iohannes Lascaris 13, 5.
 Iohannes Palaeologus 14, 6.
 Iohannina 197, 8. Iohanninorum ducis ad Mehemetem legati 97, 8.
 Iosephus patriarcha Cpolititanus 102, 10. 212, 8. Florentiae obiit 215, 7.
 Irene Constantini mat. 12, 10.
 Isa sen Iesaeus 18, 12.
 Isaac Bassa 227, 16. 21. Moratis II viduam uxorem ducit 231, 8.
 Isici 618, 1.
 S. Isidori martyris templum in Chio 322, 19.
 Isidorus Russiae metropolita 213, 21. cardinalis creatus et a papa Cpolim missus 252, 20. 609, 41. Graecis parum fudit 578, 30.
 Islami 557, 22.
 Ismael eunuchus Callipoleos gubernator 336, 18. Methynnam oppugnat 338, 19.
 Isolat 583, 43.
 Isfendiaris seu Spendiaris filius in castro aedificando Mehemeti operam navat 243, 20.
 Ister 135, 23.
 Itali cum Hungaris Turcis bellum inferunt 51, 4.
 Iulianus cardinalis S. Crucis concilio Florentino adest 213, 17.
 Iup Meschita 613, 23.
 Iupiter Urius 615, 34.
 Iustinianus imp. 12, 6. 529, 43.
 Iustiniana prima 572, 16.
 iusurandum ex utilitate sua aestimant Turci 154, 4.
 Iohannes Iustinianus Longus Cpolim appellit 265, 17. fit protostator 266, 1. egregie pugnat 275, 10. Turcorum naves comburere improsperare tentat 277, 9. dirutam muri partem tuetur 281, 22. laesus a pugna recedit 284, 9. urbe capta suos a pugna revocat 295, 23.
 Paris Iustinianus 627, 4. 628, 31.
 Iustinias Cyricus Chius 323, 12.
 Islati Bulgariae 217, 21.
 Kagiaci 104, 4.
 κάρων 259, 19. 610, 36.
 Kara-boru 577, 25.
 Kara-chisar 568, 36.
 Kara-Iusup 224, 10.
 Kara-Mustapha Bassa 607, 41.
 Kara-Rustemeb Molla 583, 28.
 Karasar 77, 11.
 Karasupasi Cineitis pater Ephesum propugnat 80, 15. captus ab Eliabego 82, 4.
 Καταγγεῖον 608, 26.
 Kavur Ortachi 251, 4.
 Kelpaxisi 172, 22.
 Kesmek 608, 39.
 Kesen 608, 39.
 Kisul-Cozza 580, 6.
 Kuntuzes in patrem suum Moratem coniurat et excaecatur 43, 23.
 Lacedaemon equitibus Rhodiis ven-

- dita 590, 41. Lacedaemonis
 despotae ad Mehemetem legati
 97, 23.
 Lachanes seu Lachynes Palaeolo-
 gus 132, 8.
 Ladislaus Polonus Hungariae rex
 601, 45.
 Ladislaus Posthumus Hung. rex
 616, 41.
Λαίνας 553, 27.
 Lampsacus 18, 5. 39, 16. 109, 21.
 Lampsaci turris aedificata 88,
 16. a Venetis frustra oppugna-
 ta 111, 7.
 Landimachium 626, 34.
 Laodicaea 18, 11. 77, 10.
 Laranda 219, 19.
 Iohannes Lascaris excaecatus. 13,
 5. 25, 19.
 Theodorus Lascaris 13, 4.
 Iohannes Lasticus magnus Rhodi
 magister 606, 38.
 lateres crudi 562, 31.
 Latini Cpoli expulsi 13, 7. illo-
 rum classis Mehemetis copias
 traiectu arcet 220, 21.
 Petrus Lauredanus 576, 39.
 Lazarus Serviae despota 15, 8. a
 Turcis captus et occisus 16, 12.
 genus illius unde 540, 2.
 Lazi 124, 24.
 legati sultanum ut salutant 540,
 10.
 Lemnus insula 121, 4. Iustiniano
 data 266, 5. tributum solvit
 328, 16.
 Lemnii Turcos advocant et Nico-
 laum Gateluzium pellunt 335,
 17.
 Leo Philosophus imp. 47, 24.
 Leontarius v. Demetrius.
 Leontarium seu Leontopolis 516,
 11. 518, 15.
 Lepanto 577, 40.
 Leucarnae 580, 3.
 Lesbos 27, 9. in Gateluzorum po-
 testatem venit 41, 4. eius
 princeps sultanum adit 329, 15.
 Nicolaus Lemni principi auxili-
 um mittit 336, 3. Lesbi tribu-
 tum 328, 16.
 Lesbii 108, 16. Turcos monere
 adventu piratarum teneban-
 tur 332, 12.
- Libadia 519, 9.
 librorum dissipatio 312, 14.
 Libysticus asinus 126, 7.
 Lipex mons 585, 34.
 Lopadium 85, 1.
 Lucas Notaras sen Notarius 93,
 19. Iohannis imp. consiliarius
 196, 18. v. Magnus dux.
 luctus ob Moratis II mortem
 226, 12.
 lunae eclipseos tempus 613, 4.
 lupi et ciconiae Apologus 151, 7.
 Lycaonia 13, 13. 78, 2. 135, 6.
 Lycia 13, 15.
 Lydia 13, 19.
 Lycostomium 341, 14.
 Machramion i. q. Assus 332, 18.
 Madre 541, 25.
 Maeander 18, 15.
 Maenomeni campus 85, 4. 104, 2.
 Magedi 13, 21.
 Magnesia ad Sipylum 13, 4. 20
 18, 20. 72, 17.
 Magnus dux 275, 22. (v. etiam
 Lucas Notaras) eius impia ver-
 ba 264, 11. urbe capta stabi-
 nem deserit et captus cum fa-
 milia custoditur 295, 13. Me-
 hemeti respondet 299, 28. de
 illo varia narratio 301, 1. ad
 Mehemetem filium suum non
 perducit 303, 15. eius ad filios
 verba antequam occiderentur
 304, 13. eius uxor obit 313, 23.
 Magnus Rhodi Magister v. Rho-
 dus.
 Mahometes v. Mehemetes.
 Malachias metropolita 519, 12.
 Mallus Ciliciae 570, 40.
 Mamaimi 622, 41.
 Mamalus castrum Cariae 82, 15.
 S. Mamas 613, 21.
 Mantachia Turca 13, 19. 106, 9.
 eius subditi in proelio Basi-
 tem deserunt 66, 2.
 Manuel Maurozome 532, 19.
 Manuel Palaeologus v. Palaeologi.
 Marcus Ephesinus 213, 16. de-
 creto non subscribit 214, 6. 13.
 Maria Iohannis imp. soror Gata-
 luzo nubit 46, 11.
 Maria Alexii Comneni filia Tra-
 pez. imp. Iohannis II imp. uxor
 102, 11. obit 215, 13.

Maria Lazari filia Baiazitidis uxor 17, 22. **Temyr** ei illudit 567, 37. **Martinus papa V indulgentias dat Hexamilium propugnanti-bus** 575, 24. de eo item 598, 32.

Mauricius imp. 48, 2.

Μαυρόκαστρον 568, 38.

Mediolanum 56, 6.

Megademetrius rex 263, 1.

Megra 516, 20.

Mehemetes I patrem suum liberare frustra tentat 71, 3. **Ancyrae moratur** 80, 5. **Manuelis ope in Thraciam adversus Mosem traicit** 94, 5. **victus, deinde victor** 94, 23. **Mosem luget** 96, 17. **Adrianopolim ingreditur** 96, 20. **Manueli promissa adimplet** 97, 10. **Cineitem in ordinem redigit** 103, 17. **Smyrnae castrum quod Rhodii aedificabant diruit** 105, 23. **Magno Magistro arcem in Caria aedificare permittit** 108, 7. **Naxi duci bellum infert** 109, 6. **in novae sectae homines exercitum mittit** 113, 7. 117, 18. **Mustapham et Cineitem victos a Leontario repetit** 118, 10. **eis alendis sumptus praebet** 121, 1. **Walachis bellum infert** 121, 17. **apoplexia ictus obit** 123, 19. **qualis erga Christianos fuerit** 124, 7. **cur Moratem filium Amasiae praefecerit** 124, 21. **a Temyre vexatus** 125, 20. **filios suos impuberes testamento iubet Manueli imp. tradi** 127, 5. **eius mors occultatur** 128, 6. **Prusae sepelitur** 131, 15.

Mehemetes II successor patri destinatur 220, 10. **Turcatiris filiam ducit** 224, 3. **Magnesium abit, et redit in Thraciam nuntiata patris sui morte** 225, 5. **porta obviam ei procedit** 226, 10. **fratrem suum strangulat** 230, 15. **ipse ancilla natus** *ib.* **Georgio despotae filiam novercam suam remittit** 231, 1. **cum Cpolititanis pacem firmat** 232, 1. **Orchani alendo pecuniam eis solvit** 232, 23. **legatos principi-**

pum audit 233, 3. **pacem cum Hungaris paciscitur** 233, 12. **Graecis offensus alimenta Orchani negat** 237, 13. **castrum novum ad fauces Bospori aedificare parat** 238, 1. **Constantini legatis respondet** 239, 16. **horrenda minatur** 240, 16. **castrum novum absolvit** 241, 11. **incolas vici Epibatarum interficit** 244, 14. **Cpolititanis bellum indicit** 245, 23. **de occupanda urbe consilia agit** 247, 1. 249, 8. **opiniones hominum de se explorat** 249, 19. **Halilem noctu ad se vocat** 250, 6. **Cp. obsidionem designat** 252, 10. **tormentum aeneum prope urbem admovet** 258, 6. **copias ad obsidionem colligit** 262, 14. **classem urbi admovet** 268, 1. **Paldam verberat** 270, 4. **naves terra trahit** 271, 1. **Constantino respondet, urbem sibi dedit** 276, 15. **pontem in portu Cp. struit et ad deditionem hortatur** 279, 11. **oppugnat** 282, 15. **expugnat** 285, 21. 288, 6. **in S. Sophiae templo prececa recitat** 299, 1. **magnum ducem de imperatore interrogat** 299, 18. **in eius domum venit et uxorem salutat** 302, 15. **ad convivium filium adducere suum eum iubet, recusantemque occidi** 303, 10. **proceres omnes Cp. interficit** 306, 2. **Galatam ingreditur et res constituit** 312, 22. **S. Sophia in Meschitam conversa Adrianopolim revertitur** 314, 3. **Christiani principes ipsi gratulantur victoriam** 314, 5. **Serviis tributa imperat** 314, 13. **Serviam invadit** 316, 1. **feziali suo minatur** 315, 17. **Seraium aedificat** 315, 17. **Smedrovum tentat** 317, 3. **tributum a Rhodiis poscit** 320, 2. **Hamzae succenset** 326, 16. **classem adversus Chios mittit** 331, 9. 335, 12. **Lesbiis pecunias imperat** 334, 22. **Belogradum frustra oppugnat** 337, 15. **itemque Methymnam** 338, 19. **tributa a Mo-**

- reae despotis exigit 339, 1. Corinthum occupat, Demetrium Palaeologum despotam capit 340, 1. Bezestanium aedificat Cpoli 340, 20. curioso irascitur 341, 9. in Asiam movet ibi Sinopem occupat, Phasium superat 342, 9. Trapezantem capit 343, 6. tributum a Valacho poscit, et territus recedit 343, 20. 345, 10. Lesbium invadit 345, 21.
- Melauudion 346, 17.
- Meritza fl. Hebrus 605, 27.
- Mermere, Mamalus 570, 36.
- Mesaulion 85, 7. 175, 18.
- Mesazon 227, 14.
- Mesembria a Caracia-bego capta 258, 17.
- Mesene vicus 313, 24.
- Methoue 56, 5.
- Methymna a Turcis frustra obsessa 338, 19.
- metropolitarius et aliorum electro qui Florentino concilio interfuerunt numerus 599, 4.
- Michael Cerularius patriarcha Cp. 596, 28.
- Michael Mysorum rex 576, 32.
- S. Michaelis templi rudera 242, 24.
- Μηχαΐλιος* 608, 46.
- Michalici 460, 7.
- Milieva Lazari despotae filia 541, 3. v. Maria.
- Miliza Lazari despotae uxor 541, 3.
- Miltza Valachiae Vavoda 88, 6.
- Mirkes in notis.
- Mimas 577, 20.
- miracula B. Mariae Virginis v. Hodegetriae.
- Misithra a Mehemete capta 521, 4.
- Mitylenes regulus 106, 10.
- Mitylensaei triremem Genuzae tradere nolunt 333, 10.
- S. Mocius 48, 3.
- Modon 560, 37.
- de Mohameda pseudopropheta Stephani philosophi praedictio astrologica 623, 15.
- monasteria Cp. occupata a cendonibus 318, 4.
- monasteria Prodrumi et Petrae 288, 3.
- Monembasia opp. 14, 20.
- montales schisma fovent 254, 15.
- monialis apostata musulmanissat 257, 7.
- Monochiton 126, 9.
- Monodendrion 290, 4.
- Monte nero Serviae 541, 11.
- Montisferrati marchionis filia Johannis imp. uxor 100, 1. aperta ob formam a marito fugit in Italiam 100, 8. 101, 1.
- Mons Sanctus 43, 9. 140, 2. 212, 16.
- Murates I Orchanis F. Adrianopolim capit et Thessaliam 15, 1. a Servio quodam occiditur 75, 22. militiae Genitzerorum auctor 581, 4.
- Murates II Stylarios debellat et Bercligiam Mustapham capit 14, 2. Amasiae praeficitur 115, 11. patri succedit 125, 5. Prusam venit cognito patris obitu 129, 9. imperator salutatur 131, 19. Mustapham rebellasse audit 142, 17. ministris, qui tunc cum alloquuntur, obnoxius 143, 7. de recuperando imperio cogitat et ad Manuelem mittit 158, 2. Lopadii pontem dissolvit 168, 3. Cineitem a Mustapha coniungit 169, 2. 173, 20. ope Adurni in Europam traiecit 179, 7. Callipoli capta Adrianopolim venit et Mustapham suspendio necat 180, 2. 181, 12. Cpolim oppugnare parat 181, 21. legatos Manuelis detinet 183, 13. Coracis mortem aegre fert 186, 13. obsidione urbis soluta Nicaeam venit et Mustapham fratrem suum strangulat 188, 20. Cineiti bellum inferre decernit 189, 8. Thessaliam et Peloponnesum invadit 189, 22. cum omnibus Christianis exceptis Venetis pacem componit 196, 21. Thessalonicam capit et novam eo coloniam deducit 201, 12. S. Demetrii templum Christianis reddit 201, 5. Caramano bellum infert ob equum sibi denegatum 203, 5. 204, 3. Serviam a despotia repetit 205, 8. in Hungariam duce Dracula pe-

- netrat 206, 6. Serviae despotae bellum infert 209, 1. Smedrovum hu deditionem accipit et Serviam debellat 209, 16. despotae filios excaecat *ib.* Draculam in carcerem conicit *ib.* Belogradum frustra oppugnat 211, 2. Iohannem imp. in Italiam profectum suspectum habet 215, 22. cum Hungaris et Georgio paciscitur 218, 9. Iconium et Laranda Caramano eripit 219, 17. Aladinem f. suum luget 220, 6. Ostio sacro copias trailcit 221, 5. vitam privatam agit 221, 21. in imperium reducit 222, 5. in Peloponnesum movet 223, 3. Turcatiris filiam filio suo uxorem dat 224, 3. obit 229, 9. mors ipsius occultatur 226, 5. illius mores et ingenium 229, 9. secedit 229, 11. insomnium ei oblatum 229, 11. Hexamili-um occupat 519, 16.
- Murates III 566, 15.
- Moses propheta 11, 7.
- Moses Baiazitis f. in Valachiam abit 88, 3. Occidentales provincias occupare tentat 88, 13. Musulmanum vincit 89, 13. fit imperator 90, 14. vicum cum incolis comburit, qui Musulmanum occiderant 90, 20. eius ad proceres suos oratio 91, 9. Serviam vastat, Thessalonicam et Cpolim oppugnat 92, 2. vincitur et interficitur 96, 10.
- Mothocorone 522, 14.
- Muchlin et Mochlion 521, 1. 632, 14.
- Muchumet Imbrailis f. 562, 15. 582, 5.
- Murtas 516, 21.
- Murtzuphus 12, 18.
- Mustafas Baiazitis F. 80, 9. Mehemeti fratri suo bellum infert, victus Thessalonicam fugit 117, 15. Cpoli in Lemnum relegatur 121, 4. Manuells ope Morati patruo suo bellum movet 133, 10. Callipolim oppugnat 140, 16. ad oppidanos orationem habet 140, 24. Chersonitae partes eius sequuntur 142, 8. Baiaziti
- Bassae occurrit 144, 17. suppositivus a Turcis creditus 146, 10. 170, 18. 578, 41. in Lemno custoditus 148, 6. Baiazitem Bassam vincit et capit 150, 7. 20. Adrianopolim ingreditur 151, 21. eius ad Leontarium verba 154, 3. res imperii constituit 157, 7. quieti se tradit 157, 19. ad famam transeuntis in Europam Moratis moestus 165, 24. Lopadium venit 168, 4. Cineite desertus fugit 176, 22. Adurnum corrumpere tentat 179, 2. Adrianopolim fugit 180, 6. captus strangulatur 181, 10.
- Mustafas Homuris F. ex Atinis posteris 173, 8. a Cineite vincitur et occiditur 175, 20, 176, 7.
- Mustafas Mehemeti I P. Moratis frater contra hunc suscitatur et strangulatur 187, 12. 188, 24.
- Mustafas tres anno uno interfecti 189, 3.
- Musulmanus Baiazitis F. obsides dat Manuelli, Adrianopoli regnat 78, 16. in Cineitem movet 84, 2. contra eum et Caramanum exercitum ducit 85, 1. Cineiti veniam dat 86, 6. Ephesum ingreditur 86, 19. eius mores 89, 12. a Mose vincitur 89, 18. occisus a quinque fratribus rusticis, Prusae sepelitur 90, 9.
- Musulmani a Musulmanis iudicari volunt 49, 15. 556, 39.
- Muzalo protovestiarius 533, 15.
- Mylasus Cariae urbs 76, 18. 77, 8.
- Mylopotami turris 516, 20.
- Mysia quae et Bithynia 13, 10.
- Philippus de Nailacco magnus Rhodi magister 576, 18.
- Narangia 626, 27.
- narthex 517, 19.
- Navarra 14, 18. 538, 42.
- Navarraei Cyclades capiunt 14, 18. 102, 18.
- naves terra tractae 271, 8. 615, 5.
- Naupactus 577, 40.
- Nauplium a Venetis captum 516, 7.
- Naxus 27, 10. Naxi dux sub clientela Venetorum 109, 7.
- Nemagnae gentis genealogiae pars 592, 44.

- Neophytus pneumaticus** 261, 9.
 610, 19.
Nesus 604, 19.
Nicaea 13, 2. 18, 13. 72, 8.
Nicolaus papa Isidorum cardina-
lem Cpolim mittit 252, 19.
Nicomedia 72, 8. 241, 14.
ad Nicopolim Christiani victi 42,
 7. clades illa quando acciderit
 558, 10.
Nisis 222, 10.
Nivernensis dux v. Iohannes.
Nicolai Notarii F. a Turcis occi-
sus 93, 19.
Novopridum 209, 15.
Novus mons Serviae 541, 9.
Nymphaeum Asiae 83, 14. 104, 5.
Marcus Obelius 557, 6.
Ognzi 538, 13.
εξορροια τριραξος 529, 13.
Ooryphas terra triremes trahit
 615, 14.
oracula e libris petita 617, 25.
oratoria 610, 46.
Orchan Othmanis F. Hellespon-
tum trahit 14, 11. eius obitus
 14, 22. 43, 11. auxilia Annae
adversus Cantacuzenum mittit
 31, 19. uxorem ducit Cantacu-
zeni filiam, et socero auxilia
mittit 34, 15.
Orchanes Ioniae partem recupe-
rat 80, 1.
Orchanes Baiazitis I nepos 233, 1.
caput ei amputatum 301, 15
Orientis status sub Michaeli I
Palaeologo 13, 7.
Otachioi 615, 24.
Othman 14, 11. de Othmanorum
imperio praedictio 318, 12.
Pactya 557, 38.
Palaeologi.
Alexius 546, 3.
Andronicus senior 14, 5. iuni-
 or 14, 6.
Andronicus Iohannis imp. F. in
patrem coniurat 44, 1. excae-
 catur cum filio suo Iohanne et
 carceri mandantur 44, 18. libe-
 ratum patrem fratresque in car-
 cerem conicit et imperator pro-
 clamatur 45, 10. imperium red-
 dit et Selymbriam abit 46, 8.
Andronicus Manuelli F. Thes-
saliae rex 134, 5. Thessalonica
 elicitur 197, 23.
Constantinus Manuelli imp. F.
Iohannis imp. frater 134, 7. 2
Morate victus 223, 5. **Cpolim**
venit et pacem cum Morate fir-
mat 223, 20. item cum Mehe-
 mete 232, 3. nunquam corona-
 tus imperator 234, 17. de ca-
 stro novo aedificato apud Me-
 hemetem queritur per legatos
 238, 16. eum rogat ut agri sub-
 urbani Cpoleos serventur 243,
 3. portas urbis claudit et Tur-
 cos in ea deprehensos capit
 244, 21. iterum legatos ad Me-
 hemetem mittit 245, 12. auxi-
 lia a papa petit et unionis con-
 firmationem 252, 12. cibaria in
 urbem comportat 257, 14. cum
 Galatinis Venetis urbem propa-
 gnare cogitat 265, 6. quantum
 potest id agit 266, 10. deiectis
 muris urbis de salute desperat
 276, 5. tributo Mehemeti obla-
 tum salutem sibi et urbi que-
 rit 276, 12. ad deditionem hor-
 tanti respondet 280, 7. lamen-
 tabilia eius verba 286, 23. oc-
 ciditur 287, 4. a quibus occi-
 sus 300, 8. caput agnatum Me-
 hemeti affertur et columnae
 affigitur 300, 15. de eo 518, 23.
Demetrius Manuelli F. Achaiae
despota 134, 8. eius uxor obiit
 215, 13. ab Albanitis proditur
 et a Morate victus 223, 9. Me-
 hemeti se permittit et Cpolim
 transfertur 340, 4. 521, 5.
Iohannes imp. Andronici iunior-
is imp. F. eius mores et cum
Cantacuzeno bellum 19, 18.
Helenam Cantacuzenam uxorem
ducit 38, 11. ignaviae se tradit
 39, 6. 44, 11. in Italiam disce-
 dit et revertitur 40, 3. Cpolim
 ope Gatelusii recuperat 42, 2.
 cum filiis Manuele et Theodo-
 ro ab Andronico F. suo excae-
 cato incarceratus et inde libe-
 rat 45, 10. tributarius fit Ba-
 iaziti 47, 5. Auream portam
 Cpoli munit 47, 17. eam diruit
 iussu Baiazitis 48, 12. obiit 49, 5.

- Iohannes Manuelis F. 55, 22. eius uxores 98, 10. imperator proclamatur 134, 3. patre superstite imperium administrat 182, 1. cum Morate pacem habet 196, 3. legatum ad eum mittit 196, 17. Georgio despotaë regia insignia mittit 207, 12. in Italiam ad concilium abit 212, 7. Venetias appellit 212, 19. Cpolim redit 215, 11. Moratem de rebus in Italia gestis certiozem facit 215, 15. obit 223, 15.
- Iohannes Andronici excaecati F. excaecatur etiamnum infans 44, 19. Cpolim obsidet et a Baiazite in solto regio collocatur 54, 5. in Lemnum abit et Thesaliae rex declaratur 79, 11. de eodem 134, 3.
- Lachanes vel Lachynes 133, 8. 183, 6.
- Michael Palaeologorum imp. I 13, 6. Cataneis Phocaeam et vectigal aluminis locat 162, 7.
- Michael Andronici senioris F. 14, 3.
- Manuel imp. Iohannis F. Andronici iunioris nepos 43, 16. imperator designatur et coronatur 46, 10. quando 555, 20. Baiaziti militat 47, 8. 48, 10. a papa et ceteris principibus Christianis auxilia petit 50, 17. imperio cedit et Iohanni nepoti relinquit 55, 5. in Occidentem proficiscitur 56, 4. Byzantium redit 78, 10. cum Musulmano pacem init 79, 7. Mehemetem adversus Mosem concitat et in Thraciam traicit 94, 4. ad Mehemetem apocriarium mittit 97, 7. Iohanni F. suo uxorem dat 98, 7. in Peloponnesum abit et Theodorum filium suum despotaem constituit 102, 15. cum Mehemete collocutur Cpolim redit 102, 21. Mustapham ad se profugum non prodit 120, 9. 579, 20. repetit a Morate impubes eius fratres 132, 11. eius filii sex 134, 2. de foedere cum Morate cogitat 157, 1. Callipo-
- lim et Mehemetis filios poscit 160, 1. senex imperii administrationem Iohanni F. suo relinquit 182, 1. ad Moratem mittit 183, 5. adversus eum Mustapham suscitatur 187, 7. moritur 188, 9.
- Theodorus Iohannis imp. F. Manuelis frater, despota Lacedaemonis 44, 21.
- Theodorus Manuelis F. 56, 4. comitis Malatestae filiam uxorem ducit 100, 3. despota Lacedaemonis 134, 4.
- Thomas Manuelis F. 134, 8. in Italiam fugit 340, 3.
- de Palaeologorum Dynastia vaticinium 318, 8.
- Palatium et populus 78, 15. *οἱ τοῦ παλατίου* 122, 10. 212, 12. 275, 11. 302, 7. 315, 3. 340, 7. 343, 14.
- Palavicinus Persivas 194, 17.
- Palda Conostaulus a Mehemete verberatus 270, 7.
- pallium 610, 39.
- Pamphylia 13, 14.
- S. Panagia Chii insulae 577, 17.
- Pantidus 46, 10. 79, 4.
- per panem adiuratum 126, 24.
- Pantalarea 557, 17.
- papae nomen e sacris diptychis recitare 252, 15.
- Paphlagonia 13, 10. 14, 2.
- parturientium mos eucharistiam sumere 260, 12.
- Patrae 223, 11. 519, 25. 521, 1.
- patriarcharum generationes 10, 14.
- patriarchae Cpolitano celebranti multos annos precatur officialis unus ecclesiae 549, 18.
- paupertatem voluntariam proficientes passim interfecti 115, 7.
- Pazinacitae 581, 22.
- Pegsiari 204, 19.
- Peloponnesus occupata a Genuensibus 14, 19. iuventus Peloponnesi Cpolim translata 340, 15.
- Nicolaus Faber Peirescius 556, 43.
- Pentapyrgos arx 553, 40.
- Percligla Mustapha novae sectae auctor 113, 13. cruci affixus 114, 15.
- Perga Pamphyliae op. 48, 9.

- Pergamum 13, 20. 72, 11. 85, 3.
 Pergamus fl. 332, 17.
 Perinthus 554, 15.
 Peritheorium castrum Morates
 Aduzno concedit 181, 1. ab
 Andronico iuniore instauratum
 588, 40.
 Persia 78, 4.
 Persae 125, 1. 7. 126, 2.
 Perso-Turci 124, 23.
 Petronium Caria castrum a Rho-
 diis equitibus aedificatum 115,
 21.
 S. Petri libertini 116, 8.
 Petrus Arragoniae rex 539, 7.
 Petri Nauplii episcopi reliquiae
 518, 2.
 Phadulach chartularius 208, 4.
 Phalanga 271, 2. 615. 26.
 Phasia fl. 342, 20.
 Patma-caton Balaxitis filia ob-
 ses data a fratre suo 79, 1. 98,
 18.
 Pherusius Aga castro novo prae-
 fectus 246, 9.
 Philadelphia a Baiazite capta 19,
 2. de ea iterum 72, 19. 83, 14.
 eius urbis archiepiscopus fidem
 Christianam eiurat 122, 8.
 Philanthropinuss 207, 13. 600,
 29.
 Philippopolis 51, 15. 217, 17.
 316, 9.
 Philippus Navarrae rex 539, 8.
 Philippi Artesii sepulchrum 559, 33.
 Philolaicae tabulae 582, 18.
 Phocaeae 14, 20.
 Phocaea a Turcis capta 335, 5.
 Phocaea nova a Graecis et Lati-
 nis condita 162, 7. Sarchani
 vectigalis 162, 21. Turcis de-
 dita 334, 1.
 Phocaeorum principes ad Temy-
 rem legatos mittunt 75, 16.
 Phocaeenses 108, 16.
 Phrygia Cappatiana 13, 11. 77, 9.
 magna Salutaria 13, 10. 22. 77,
 10. 234, 9.
 Phthia 197, 8.
 Phylacensii 532, 35.
 piratae Tuzci e libro sortes du-
 cunt 617, 39.
 Pisidia 13, 14.
 Pneumaticus 260, 15.
 Podesta 163, 17.
παλιχρῶν imperatorem 549,
 21.
 Porta (Othmanica) 52, 6.
 portae Cpo-
 leos { S. Romani 275, 8.
 Lignea, Pulchra, Au-
 rea 283, 20. 284,
 1. 339, 21.
 Charsi 286, 14.
 Cercoporta 282, 14.
 Hodegetriae 283, 2.
 praedae quinta pars Sultano de-
 bita 137, 11.
Πρόβελλος 572, 11.
 Prifren Serviae 541, 9.
 Privazia gens 540, 3.
 prophetae lancea 91, 20.
 protostratoris domus direpta 288,
 12.
 protovestiaris floccos e veste im-
 peratoris legit 549, 5.
 Provincia 56, 8.
 Prusa 14, 11. 72, 8. 85, 1.
 Psammation 553, 23.
 pulveris tormentarii vis 211, 18.
 Michael Pylles 186, 14. 20.
 Rachia a Turcis obsessa 324, 13.
 626, 31.
 Georgius Raul 545, 9.
 Raul 22, 19.
 reticulatum structurae opus 568,
 13.
 Rhodus capta 524, 13.
 Rhodi equites Smyrnam propu-
 gaant 72, 21. a Temyre coacti
 eam deserunt 73, 7. Smyrnae
 castrum aedificant 28, 18.
 Rhodi magnus magister Smyrnae
 castrum instaurat 106, 22. pro-
 hibetur a Mehemete 106, 24.
 in finibus Cariae castrum S.
 Petri aedificat 115, 19. legatos
 ad Mehemetem mittit 319, 18.
 ei tributum negat et papae va-
 sallum se proficitur 320, 16.
 Ricius navarchus Venetus palo
 transfixus 248, 9. 609, 31.
 Rustemes Kara 583, 25.
 Sabucus Muratis I filius a fra-
 tre suo Baiazite excaecatur 16,
 20.
Σάκκος ἀρχιερατικός 312, 9. 621,
 21.

per salem adiuratio 127, 1.
 Salugruzus de Negro turrim Lam-
 praici aedificat 88, 20.
 salutiatio: *εις πολλά ἐτη δέσπο-
 τα* 549, 24.
 Samarcandum Persidis caput 61, 6.
 Samastro 587, 40.
 Samothrace 338, 5.
 Samus 27, 9.
 Saraceni sepulcrum Christi capi-
 unt 515, 4.
 Sarchan 13, 21. illius subditi Ba-
 iazitem relinquunt 66, 1. Ly-
 diam recuperat.
 Sardes Lydiae 18, 19. 72, 19. 83,
 14.
 Saritzia Georgii filiam Morati
 sponsam adducit 205, 23. 207,
 9. de eodem 220, 15. Turcati-
 ris filiam ad Mehemetem addu-
 cit 224, 13. de eodem 242, 8.
 Saxonum rex 221, 13.
 Scacco zocco 69, 5. Scacco matto
 566, 7. *σιδχρουχ* 69, 6.
 sceptrum datum dilectionis causa
 76, 4.
σκηπτρα 259, 4. 610, 33.
 scuta cum nota Paschatis 612, 18.
 Scutarium 94, 8. 281, 11.
 Scholarium Georgius 214, 1.
 Scythae 32, 17. Scythae Zagatai
 567, 39.
 Sebastia a Baiazite capta 58, 20.
 a Temyre 59, 21.
 Selimes in Persiam movet 523, 5.
 Cairum capit *ib.*
 Selymbria 14, 15. 35, 9. Turcis
 subdita 56, 21. Turcis resistit
 258, 19.
 Senatus 20, 7. 25, 2. 103, 3. 213,
 23. 235, 16. 253, 19. 264, 10.
 280, 8.
 Septimio Severo inscriptio posita
 a Perinthiis 554, 36.
 Serrhae 199, 9.
 Serviae argentifodinae 17, 23. 208,
 20. despotarum ex gente Ne-
 magna genealogia 593, 1. ex
 gente Privazia 593, 20.
 Serviorum legati ad Mehemetem
 97, 22. captivi Servii Cpolim
 coloni novi deducti 317, 17.
 Sestus 39, 12.
 Siachin eunuchus 227, 12.

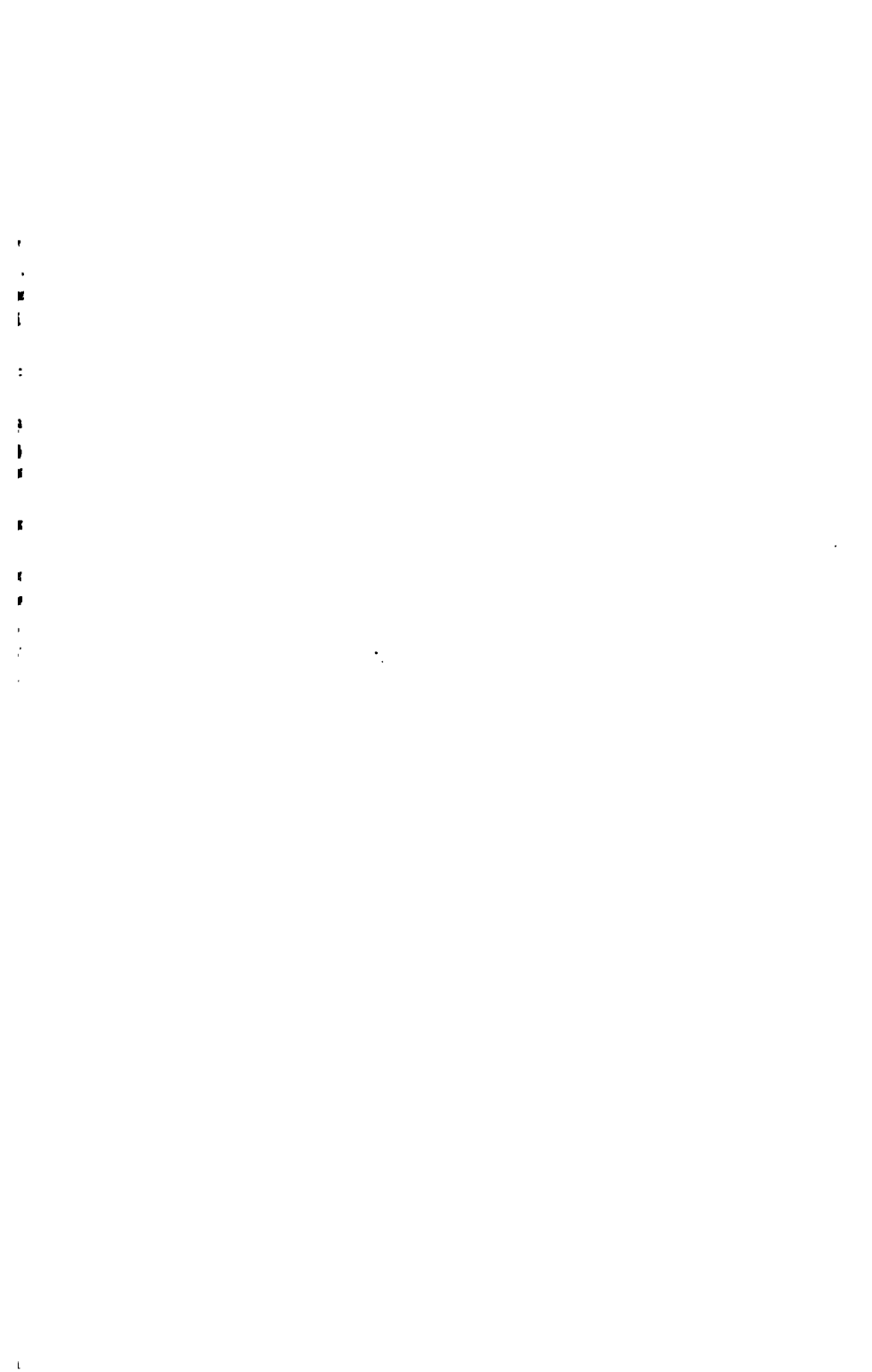
Siacruch Temyris F. 69, 4,
 Siarapta pincerna 187, 14.
 Sigismundus Hungariae *cral.* in
 Baiazitem movet et vincitur 51, 7.
 Siguntonanis 518, 1.
 Sinan Bassa 566, 14.
 Sinope Spentiaris regia 88, 2. eum
 Mehemetes spoliat 342, 9.
 Sinopenses 341, 15.
 Sivas seu Sivaste, Sebastia 562,
 28.
 Smedrovum Moratis licentia con-
 structum 206, 6. Morati dedi-
 tum 209, 20. Georgio restitui-
 tum 218, 13.
 Smyrna 13, 20. 27, 2. 85, 4. eius
 arx 30, 7. illa expugnata 75, 6.
 obsessa 104, 6. capta a Mehe-
 mete 106, 14. eius castrum et
 acropolis et in ea cisterna 547,
 36.
 Sophia urbs 51, 16. 217, 14.
 S. Sophiae templum conditum 12,
 7. terrae motu quassatum 549,
 12. instauratum 529, 33. a Grae-
 cis schismaticis desertum 263,
 10. profanatur 291, 4. meschi-
 ta fit 313, 17.
 Sosandra 533, 3.
 Spentiares Sinopes princeps 88,
 2. eius filia Moratis uxor 207, 18.
 spiritus S. processio 214, 8.
 S. Stephani turris 258, 19.
 Stephanus Serviae despota Laza-
 ri p. 15, 8. Lazari F. 17, 18.
 Baiaziti militat 62, 6. adversus
 Temyrem strenue pugnat 66, 7.
 Baiazitem hortatur ut pugna ex-
 cedat 66, 18. Musulmanum se-
 cum abducit 66, 23. de eodem
 205, 6.
 Stephanus Serviae *crales* Canta-
 cuzeno auxilia pollicetur 26, 5.
 eius genealogia 593, 22.
 Stephani philosophi de Mohame-
 de pseudopropheta praedictio
 623, 15.
 Strauometis Cantacuzenus 190, 5.
 Strymon 79, 3. 92, 21.
 Stylarius mons 112, 1.
 Stylarii victi eorumque propheta
 captus 113, 21.
 Suleiman Orchanis F. occisus 39,
 20.

- Suleimanus Selimi** succedit 524,
 10. vaticinium ab Hebraeo ei
 redditum 524, 17.
Sulficar 573, 16.
Tabia 517, 16. 518, 16.
Taenarus 605, 27.
Tagrolipix Mucaleus 582, 8.
Tatari 172, 11. 182, 6.
Tauri regio urbis Cpoleos 289, 1.
Taurisium Sophino ereptum 523,
 11.
Tauroscythae 61, 22.
Tedqy 596, 14.
templum omnium Sanctorum 47,
 23. **Martyrum XL** 48, 1. 556, 7.
S. Mocii 48, 3.
Temyr-chan legatos ad Baiazitem
 mittit 57, 22. **Syriam** invadit
 59, 16. **Arsyngam** et **Sebastiam**
 expugnat 59, 20. in **Sebastiae**
 incolae saevit 60, 10. **Phoeniciam**
 vastat. **Halepum** et **Damascum**
 capit 61, 1. in **Damascenos**
 crudelis 562, 40. **versus**
Tanaim profectus in **Capadociam**
 inde venit 61, 20. ad **pugnam**
 se parat et suos alloquitur
 62, 9. 64, 16. **victoria**
 potitus **Baiazite** capto **scacchis**
 ludit cum filio 68, 8. et **Siacruch**
 eum appellat 69, 5. **Baiazitem**
 verbis carpit 69, 13. **diligenter**
 custodit 70, 1. **exercitum**
 per **Asiam** diffundit 70, 6.
Mariam Baiazitis uxorem
 capit 72, 6. ad **convivium**
 vocatae illudit 567, 37. **Asiae**
 urbis diripit, **Smyrnam**
 expugnat 72, 20. in **Smyrnaeos**
 saevit 75, 9. eius nepos
Phocaeam venit 75, 22. in
Persidem redit 78, 4.
Temyrtes-begus 168, 7. **Esen**
 seu **Isam Baiazitis F.** vincit et
 occidit 80, 10.
Tenedus 40, 11. 109, 20.
Thasus 330, 11.
Thebae 197, 8.
themata Anatoliae 135, 21. 582, 21.
thema caeleste ad tempus
coronationis Manuelis imp.
 555, 20.
Theodora Muzalonis vidua
 545, 12.
Theodosia 587, 41.
S. Theodosiae festo die
 expugnata **Cpolis** 293, 19.
- Therma** 579, 12.
Thermisum 516, 19.
Thessalia a Turcis capta 15, 2.
Thessalonica 15, 2. a **Baiazite**
 capta 50, 1. de ea 79, 2. **eam**
Moses oppugnat 92, 20. **obsessa**
 a **Morate** 190, 3. **quomodo**
Venetis eam obtinuerint 197, 1.
obsessa et expugnata 199, 1.
 200, 6. 518, 18. in ea **S. Demetrii**
templum a Morate perlatum
 et **Christianis** redditus
 201, 8.
Thessalonicensis Venetis se
dunt 197, 10.
Thomas Aquinas 264, 8.
Thracia pace fruitur bello
Imyriano 79, 15.
Thyatira 174, 13.
Thyraei 175, 5.
Tiberiopolis 602, 32.
Tmolus Lydiae mons 18, 19.
Top-capi porta Cpoleos 617, 13.
transmigratio Babylonica 11, 21.
Transylvani 561, 2.
Trapezuntii 341, 14.
Trepia Serviae 541, 9.
Tribali 15, 5.
triremes e mari in mare
tractae 615, 13.
Tunsa 605, 27.
Turachanes Baiazitae dux 50, 4.
 197, 9.
Turachanides 171, 3.
Turci quas **provincias** tenerint
imperante Michaelo Palaeologo
 13, 12. **nomina** ducum **Turcorum**
 13, 19. **Thraciam** vastant
 14, 13. **cum Servius** pugnant 16,
 7. **eorum reguli a Baiazite**
spoliati 18, 10. **Christianis**
opem ferentes, Christianos
captivos abducunt 32, 12. **eorum**
lascivia 34, 1. **Chersonesum**
 vastant 39, 17. **captivos**
Venetis interficiunt 110, 10. **Persia**
 pulsus 135, 13. **plures**
eorum Akkin 135, 13. **plures**
in Europa quam in Asia
 136, 21. **quo stratagemate**
Christianos aggrediantur
 135, 17. **quintam**
praedae partem principis
solvunt 137, 11. **Othomanis**
indifferenter serviunt
 139, 5. **iniuriandum**
 ex utilitate aesti-

- mant 154, 11. Lydiam vastant
 161, 15. Thessalonicam a Ve-
 netis repetunt 198, 3. naves in-
 gressu portus Cpoleos arcere vo-
 lunt 269, 1. in castris circa Cpo-
 lim ignes accendunt et vocife-
 rantur 281, 5. eorum quinquaginta
 muros urbis subeunt 285,
 19. vi in cam perrumpunt 285,
 20. ad S. Sophias templum ac-
 currunt 288, 1. quanta praeda
 eis cesserit 312, 3. Phocaeas
 occupant 333, 18. 335, 3. Lem-
 num 336, 18. nobiles inter eos
 familiae 558, 3. victos se haud
 libenter fatentur 577, 4.
- Turcocalogeri 115, 7.
 Turcomani 224, 4.
 Turcopersae 58, 22. 124, 23, 224,
 7. 562, 14.
 Turgataris filia Mehemeti nupta
 224, 3.
 Turlote monasterium Chium 112,
 18.
 Varna 79, 5. 221, 9.
 Vatatzes 13, 2.
 vaticinium de Turcis et Christianis
 274, 12.
 Veneti Naxio duci opem ferunt
 109, 14. Turcos pugna navali
 vincunt 110, 15. Christianos
 Turcis militantes suspendio necant
 110, 22. Thessalonicenses
 crudeliter habent 198, 10. du-
 rum responsum a Morate referunt
 198, 22. Venetiis ecclesiam
 Graecis concedunt ad celebran-
 dam liturgiam 212, 23. Cpollim
 contra Turcos tuentur 275, 21.
 Venetae triremes capta urbe e
 portu aufugiunt 298, 1.
- Venetiae 56, 6.
 Vlanca 283, 4.
 Ulubat 588, 15.
 unitatis populi 557, 11.
 Urbanus bombardarum fusor 609,
 25.
 Vrosus Serviae despota a Ste-
 phano filio suo strangulatus
 547, 1.
 Urosus Stephani despotae F.
 540, 1.
 Usun - Hassan ad Mehemetem le-
 gatus mittit 339, 12. in mon-
 tes fugit 342, 17.
 Valachia 88, 8.
 Valachorum legati ad Mehemetem
 97, 22. gens inconstans 201, 21.
 Valachiae princeps Mehemetis le-
 gatum palo transfigit 344, 4. hu-
 ius castra invadit 345, 10.
 uxorem dimissam revocare tarpe
 561, 43.
 Uzii 581, 25.
 Xena Andronici iunioris mater
 537, 40.
 Xerxes 271, 13.
 Xylocercos porta Cpoleos 612, 25.
 Zacynthus terrae motu afflicta
 522, 25.
 Zaganus Bassa 220, 15. 242, 7. Ga-
 latinus a fuga revocat 297, 3.
 Zatrichium 566, 3.
 Zarcola 138, 9.
 Zengis - chan 562, 18. 582, 19.
 Zetunium 79, 3. 92, 22. 190, 4.
 519, 9.
 Zichidae 618, 2.
 Zipinium 206, 20.
 Zuma - iuni 565, 14.
 Zynchi 61, 22. 563, 9.

CORRIGENDA.

P. 3. INDEX] lege BULLIALDI INDEX p. 5 v. 18. sic] lege
 hic 5, 19. lege apocrisarios 8, 10. contostabulum 8, 12. *Colia*
 9, 22. *opem insularibus ferendam* 16, 17. *ἔδξαντο*, 19 23.
εἰποι 20, 12. *συγκατανεούσης* 20, 23. *ταχὺ* 21, 6. *γεγραφαί*
 23, 13. *Ἰεσαὶ τῷ* 25, 15. *ὕψ τοῦ Λασκάρως καὶ* 30, 21. *τῷ*
 32, 11. *ἐπεποίητο* 32, 23. *διαβάσαντες* 39, 8. *δριμὺν* 41,
 8. *κατὰ κόσμον* 47, 16. *Κυκλάδας* 57, 10. *τροφερά* 59, 10. *προ-*
μεμελητότες 61, 18. *ἔνα* 88, 20. *Νέγρω* 96, 7. *γενῶς*
 96, not. *τὴν* ante *πρός* deest. 98, 21. *ἐμυεῖτο* 99, 14. *ἀφ᾽ ἁπτι-*
στος 100, 18. *ταύτην*, 109, 14 et 16, et ubicunque id nomen
 recurrit, *Βενετικῶν Βενετικῶν Βενετικῶν Βενετικῶν*. 109, 15. *οὐχ*
 117, 14. *πολύν* 119, 20. *οὐ* 141, 16. *συγκοπῶντος* 143, 12.
αὐτὸν „*δρῆς*“, 148, 12. *οὐχ* 159, 17. *μίαν καὶ* 183, 1. *με-*
ταπεσόντα 189, 18. *πάντοθεν* 205, 13. *οὐν τοὺς ἀποκρισ-*
τίους 216, 12. *ἔλεγον*, „*κοπήτω*“ 219, 20. *Λαζανδηρῶς* 226,
 20. *μέγαν* 244, 22. *τῆς* 246, 3. *στάχυν* 252, 20. *σωφρονε*
 256, 3. *γένους* 259, 4. *τὸν* 262, 3. *γυνή* 262, 6. *ἐκποιήθη-*
τος 264, 21. *ἡμέραι* 273, 16. *τυράννου* 303, 12. *σου*

1000

3 2044 021 173 257

THE BORROWER WILL BE CHARGED AN OVERDUE FEE IF THIS BOOK IS NOT RETURNED TO THE LIBRARY ON OR BEFORE THE LAST DATE STAMPED BELOW. NON-RECEIPT OF OVERDUE NOTICES DOES NOT EXEMPT THE BORROWER FROM OVERDUE FEES.

**Harvard College Widener Library
Cambridge, MA 02138 (617) 495-2413**

WIDENER
SEP 11 1995
BOOK DUE

